

VALTIOPÄIVÄT

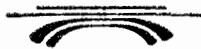
1917

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—37

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA KESÄKUUN 15 PÄIVÄÄN

HELSINGISSÄ 1918

SUOMEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA

Valtiopäivät 1917.

Pöytäkirjat.

Keskiviikkona 4 päivänä huhtikuuta 1917 kokoontui 1 ja 3 päivänä heinäkuuta 1916 valittu Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunta varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori Antti Agaton Tulenheimolle, jolle sa-
nottu tehtävä oli uskottu.

Suomen eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsevat edustajat eri vaalipiirittain luetteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Ehrnrooth, Leo, jurisdoktor, Helsingfors. F. 1877.
Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1860.
Furuhjelm, Annie, fröken, Helsingfors. F. 1859.
Hallstén, Onni, filosofianmaisteri, Helsingin kaupungista. S. 1858.
Hiidenheimo, Pentti, maanviljelijä, Nummen pitäjältä. S. 1875.
Hjelt, Vera, yrkesinspektör, Helsingfors. F. 1858.
Hornborg, Eirik Mikael, rektor, Helsingfors. F. 1879.
Hänninen, Edvard Walpas, sanomalehdentomittaja, Helsingin kaupungista. S. 1873.

Johansson, Georg Viktor, målare, Helsingfors. F. 1877.
Kiiskinen, Aura, ompelijatar, Helsingin kaupungista. S. 1878.
Kujala, Juho, työmies, Tuusulan pitäjältä. S. 1878.
Kuusinen, Otto Wilhelm, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Lehtinen, Juho Kustaa, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Lehtosaari, Juho Arndt, asemamies, Valkealan pitäjältä. S. 1889.
Lumivuokko, Juho Henrik, verhoilija, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Manner, Kullervo Akilles, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1880.
Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professor, Helsingfors. F. 1855.
Schybergson, Ernst Emil, bankdirektör, Helsingfors. F. 1856.
Sirén, Aatto, kirvesmies, Orimattilan pitäjältä. S. 1873.
Sundberg, Julius B., kontorsbiträde, Helsingfors. F. 1887.
Söderholm, Karl Gustaf, hofrättsråd, Nikolai-stad. F. 1859.
Takolander, Gunnar, bankdirektör, Helsingfors. F. 1880.
Watanen, Juho, työmies, Helsingin kaupungista. S. 1875.

Turun läänin eteläinen vaali-
piiri.

- Aalle-Teljo, Ida**, rouva, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Aitamurto, J. A., maanviljelijä, Muurlan pitäjältä. S. 1860.
Annala, Valentin, ratavartija, Maarian pitäjältä. S. 1859.
Eloranta, Evert, piirisihteri, Turun kaupungista. S. 1879.
af Forselles, Jenny, filosofiedoktor, Helsingfors. F. 1869.
Helenius-Seppälä, Matti, valtiotieteentohtori, Helsingin kaupungista. S. 1870.
Isaksson, William, hofrättsfiskal, Åbo. F. 1866.
Kaskinen, Juho, maanviljelijä, Lokalahden pitäjältä. S. 1865.
Latvala, J. W., kansakoulunopettaja, Perniön pitäjältä. S. 1866.
Lehtimäki, Konrad, kirjailija, Turun kaupungista. S. 1883.
Nevanlinna, Ernst, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1873.
Raade, Karl Eugén, hovioikeudenneuvos, Turun kaupungista. S. 1866.
Roos, Emil, jordbrukare, Dragsfjärd socken. F. 1879.
Sundblom, Julius, redaktör, Mariehamn. F. 1865.
Wiwersalo, Elviira, rouva, Kaarinan pitäjältä. S. 1871.
Wiik, Karl Harald, filosofiemagister, Helsingfors. F. 1883.
Yrjö-Koskinen, Iida, rouva, Tampereen kaupungista. S. 1857.

Turun läänin pohjoinen vaali-
piiri.

- Aromaa, Emanuel**, jalkinetyöntekijä, Mouhijärven pitäjältä. S. 1873.
Aronen, Juho Nestor, työmies, Ulvilan pitäjältä. S. 1876.
Forstén, Aino Aleksandra, postiljoonin vaimo, Porin kaupungista. S. 1885.
Gylling, Edvard Otto Wilhelm, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Haataja, Kyösti, esittelijäsihteri, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Hagman, Lucina, johtajatar, Helsingin kaupungista. S. 1853.
Hakkinen, Johan Willehart, seppä, Kiukaisten pitäjältä. S. 1872.

- Ingman, Lauri Johannes**, professori, Helsingin kaupungista. S. 1868.
Lautasalo, Johan, palstatilallinen, Ikaalisten pitäjältä. S. 1862.
Leivo, Juho Oskari, maanvuokraaja, Porin kaupungista. S. 1876.
Leppä, Sulho, luennoitsija, Helsingin pitäjältä. S. 1878.
Lilius, Frans Oskar, lakitiedettentohtori, Helsingin kaupungista. S. 1871.
Peitsalo, Otto, kaupanhoitaja, Rauman kaupungista. S. 1870.
Raitanen, K. A., luennoitsija, Hinnerjoen pitäjältä. S. 1886.
Rantanen, Frans Vihtori, kirvesmies, Kokemäen pitäjältä. S. 1874.
Sillanpää, Miina, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maanviljelijä, Alastaron pitäjältä. S. 1869.

Hämeen läänin eteläinen vaali-
piiri.

- Alavirta, Toivo V.**, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1890.
Holsti, Eino Rudolf, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Jalava, Oskari, peltiseppä, Helsingin kaupungista. S. 1877.
Jokinen, Alma, rouva, Turun kaupungista. S. 1882.
Jokinen, Wäinö, sanomalehdentoimittaja, Turun kaupungista. S. 1879.
Marttila, Otto, lohkotilallinen, Janakkalan pitäjältä. S. 1879.
Perttilä, Valfrid, ammattiliitonvirkailija, Lahden kaupungista. S. 1878.
Retulainen, Alfred, maanviljelijä, Urjalan pitäjältä. S. 1860.
Salmi, Hulda, opettajatar, Hollolan pitäjältä. S. 1879.
Toivonen, Otto, suutari, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1884.
Virkkunen, Artturi H., ylitarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1864.

Hämeen läänin pohjoinen vaali-
piiri.

- Arajärvi, Juhani**, pankinjohtaja, Tampereen kaupungista. S. 1867.
Eloranta, Tyyne, ompelijatar, Juupajoen pitäjältä. S. 1891.

Huotari, Anni, rouva, Tampereen kaupungista. S. 1874.

Huotari, Anton, sanomalehdentoimittaja, Tampereen kaupungista. S. 1881.

Hyöki, August, maanviljelijä, Luopioisten pitäjältä. S. 1874.

Lehmus, Juho, jalkinetyöntekijä, Orihveden pitäjältä. S. 1856.

Lepola, Kalle, torpanpoika, Korpilahden pitäjältä. S. 1888.

Murto, Emil, sorvaaja, Tampereen kaupungista. S. 1874.

Pohjola, Juho Kustaa, palstatilallinen, Ylöjärven pitäjältä. S. 1878.

Saarinen, Emil, piirisihteeri, Tampereen kaupungista. S. 1880.

Thuneberg, Otto, tilanomistaja, Pirkkalan pitäjältä. S. 1865.

Wiipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Airola, Matti Aleksanteri, asianajaja, Lahden kaupungista. S. 1882.

Castrén, Jonas, lakitiedettenkandidaatti, Helsingin kaupungista. S. 1850.

Hultin, Tekla, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1864.

Huttunen, Evert, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin kaupungista. S. 1884.

Ikonen, Leander, arkkitehti, Wiipurin kaupungista. S. 1860.

Juutilainen, Antti, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin pitäjältä. S. 1882.

Leppänen, Paavo, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin kaupungista. S. 1876.

Nurminen, Julius Ivar, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin kaupungista. S. 1887.

Paasivuori, Matti, kirvesmies, Helsingin kaupungista. S. 1866.

Pärssinen, Hilja Amanda, kansakoulunopettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1876.

Sinkko, Elias, agronomi, Lappeenrannan kaupungista. S. 1871.

Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjältä. S. 1877.

Typistö, Taneli, maanviljelijä, Wiipurin pitäjältä. S. 1878.

Wiipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arokallio, Gustaf, rovasti, Kurkijoen pitäjältä. S. 1854.

Hälvä, Pekka Juho, kansakoulunopettaja, Kirvun pitäjältä. S. 1876.

Ikonen, Toivo, maanviljelijä, Jääsken pitäjältä. S. 1891.

Karhinen, Hanna, rouva, Terijoen pitäjältä. S. 1878.

Kokko, Juho Pekka, kansakoulunopettaja, Raudun pitäjältä. S. 1865.

Lehokas, Vilho, verhoilija, Helsingin pitäjältä. S. 1876.

Leinonen, Mikko, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjältä. S. 1874.

Mäkelä, Vihtori, ratamestari, Ruokolahden pitäjältä. S. 1869.

Mäkinen, Lauri, kotiteollisuustarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1877.

Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1888.

Paavolainen, Pekka, varatuomari, Kivennavan pitäjältä. S. 1868.

Repo, Heikki, pienviljelijä, Parikkalan pitäjältä. S. 1871.

Rikkonen, Juho, työmies, Ruokolahden pitäjältä. S. 1874.

Salovaara, Aleksis, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1866.

Svinhufvud, Pehr Evind, kihlakunnantuomari, hovioikeuden asessori, Luumäen pitäjältä. S. 1861.

Virkki, Mikko, huvilanomistaja, Terijoen pitäjältä. S. 1870.

Väisänen, Heikki, talollinen, Parikkalan pitäjältä. S. 1864.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Brander, Uno, ylitarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1870.

Eronen, Oliver, torppari, Joroisten pitäjältä. S. 1865.

Hakala, Kalle, sanomalehdentoimittaja, Mikkelin kaupungista. S. 1880.

Huhtinen, Anni, kansakoulunopettajatar, Juvan pitäjältä. S. 1884.

Huttunen, Pekka, työmies, Rantasalmen pitäjältä. S. 1871.

Orasmaa, Oskari, sanomalehdentoimittaja, Kouvolasta. S. 1870.

Pesonen, Otto, maanviljelijä, Heinäveden pitäjältä. S. 1868.

Peurakoski, Juhana Oskari, metsänvartijakoulun johtaja, Pieksämäen pitäjältä. S. 1869.

Savolainen, Anni, ompelijatar, Varpaisjärven pitäjältä. S. 1875.

- Sopanen, Elias Walfrid**, kihlakunnantuomari, hovioikeuden asessori, Kangaslammen pitäjistä. S. 1863.
- Taskinen, Wili**, maanviljelijä, Juvan pitäjistä. S. 1874.
- Tolonen, J. Fr.**, asioitsija, Pieksämäen pitäjistä. S. 1882.
- Waljakka, Albin**, kirjaltaja, Mikkelin kaupungista. S. 1877.
- Virkkunen, Paavo Emil**, jumaluusopintohtori, Helsingin kaupungista. S. 1874.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

- Aakula, Pekka**, kansakoulunopettaja, Kuopion kaupungista. S. 1866.
- Hiekkaranta, Tahvo**, torppari, Maaningan pitäjistä. S. 1879.
- Hirvensalo, Johan Gabriel**, agronoomi, Iisalmen kaupungista. S. 1880.
- Kohonen, Hanna**, rouva, Kuopion kaupungista. S. 1885.
- Kohonen, Jalo**, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1884.
- Laitinen, Juho**, maanviljelijä, Hankasalmen pitäjistä. S. 1871.
- Lapveteläinen, Taavetti**, kirvesmies, Kuopion kaupungista. S. 1860.
- Mäkelin, Antti**, asioitsija, Kuopion kaupungista. S. 1871.
- Paasonen, Armas**, vaihdemies, Iisalmen kaupungista. S. 1885.
- Pehkonen, Eero Yrjö**, agronoomi, Kuopion kaupungista. S. 1882.
- Piisinen, Otto**, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1885.
- Raatikainen, August**, maanviljelijä, Kuopion pitäjistä. S. 1874.
- Saarikivi, Santeri**, piirisihteeri, Kuopion kaupungista. S. 1877.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

- Alhainen, Valfrid Iisakki**, maanviljelijä, Kiteen pitäjistä. S. 1869.
- Hiltunen, Olli**, suutari, Pielisjärven pitäjistä. S. 1877.
- Jalonen, Heikki**, piirisihteeri, Joensuun kaupungista. S. 1865.
- Koponen, Albin**, levyseppä, Pielisjärven pitäjistä. S. 1881.

- Kurkinen, Severi**, muurari, Kontiolahden pitäjistä. S. 1879.
- Lonkainen, Matti**, pienviljelijä, Värtsilän pitäjistä. S. 1874.
- Pennanen, Pekka**, maanviljelijä, Kesälahden pitäjistä. S. 1872.
- Saarelainen, Pekka**, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjistä. S. 1868.
- Sainio, Juho Waltter**, sokerileipuri, Joensuun kaupungista. S. 1880.
- Talas, Onni**, lakitiedettentohtori, Helsingin kaupungista. S. 1877.
- Tirkkonen, Jussi**, räätäli, Joensuun kaupungista. S. 1883.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

- Häkkinen, Samuel**, kansakoulunopettaja, Viitasaaren pitäjistä. S. 1857.
- Koivisto, Aleksanteri**, maanviljelijä, Kuortaneen pitäjistä. S. 1863.
- Koskelin, Karl William**, agronoomi, Jyväskylän kaupungista. S. 1865.
- Letonmäki, Maria**, sanomalehdentoimittajan vaimo, Tampereen kaupungista. S. 1883.
- Listo, Akseli August**, esittelijäsihteeri, Helsingin kaupungista. S. 1856.
- Luopajarvi, Mikko**, maanviljelijä, Jalasjärven pitäjistä. S. 1871.
- Mänty, Kaarle**, vahtimestari, Jyväskylän kaupungista. S. 1865.
- Pohjaväre, Emanuel**, leipuri, Mäntästä. S. 1875.
- Rantanen, Samuli**, torppari, Keuruun pitäjistä. S. 1861.
- Takala, Aino**, kirjaltaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1882.
- Tuomi, Onni Aleksanteri**, sanomalehdentoimittaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1875.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

- Ala-Kulju, Eveliina**, talonemäntä, Kuortaneen pitäjistä. S. 1867.
- Alkio, Santeri**, kirjailija, Laihian pitäjistä. S. 1862.
- Antila, Juho Erkki**, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjistä. S. 1856.
- Blomqvist, Viktor**, faktor, Nikolaistad. F. 1872.
- Estlander, Ernst**, professor, Helsingfors. F. 1870.
- Gädda, Gustaf**, landtbrukare, Mustasaari socken. F. 1871.

Mäki, Jaakko, palstatilallinen, Ilmajoen pitäjistä. S. 1878.
Rantakari, Kaarle Nestori, filosofianmaisteri, Helsingin kaupungista. S. 1877.
Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja, Viitasaaren pitäjistä. S. 1857.
Täg, August, landtbrukare, Närpes socken. F. 1871.
Wiik, Johannes, landtbrukare, Kveflaks socken. F. 1873.
Akerblom, K. V., folkskollärare, Kveflaks socken. F. 1877.

Vaasan läänin pohjoinen vaali-
piiri.

Bäck, Alfred Johannes, kyrkoherde, Vörå socken, F. 1872.
Iuborr, Johan, nämndeman, Pedersöre socken. F. 1867.
Kotila, Matti M., maanviljelijä, Toholammen pitäjistä. S. 1887.
Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä, Lapuan pitäjistä. S. 1864.
Lille, Axel, jurisdoktor, Helsingfors. F. 1848.
Malmivaara, Wilhelm, rovasti, Lapuan pitäjistä. S. 1854.
Saari, Ernst, maanviljelijä, Lapuan pitäjistä. S. 1882.
Storbjörk, Johannes, landtbrukare, Kronoby socken. F. 1872.
Suosalo, Kalle, leipuri, Pietarsaaren kaupungista. S. 1869.
Tokoi, Oskari, ammattijärjestön puheenjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1873.

Oulun läänin eteläinen vaali-
piiri.

Haapanen, Jalmari, maanviljelijä, Haapajärven pitäjistä. S. 1882.
Haapanen, Santeri, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1877.
Hautala, Kalle, piirisihteeri, Oulun kaupungista. S. 1888.
Hoikka, Matti Viktor, seppä, Oulujoelta. S. 1859.

Kallio, Kyösti, maanviljelijä, Nivalan pitäjistä. S. 1873.
Komu, Yrjö Aleksanteri, asioitsija, Haapaveden pitäjistä. S. 1890.
Korhonen, Kaarlo, maanviljelijä, Säräisniemen pitäjistä. S. 1878.
Lantto, Iivar Fredrik, talonomistaja, Oulun kaupungista. S. 1862.
Mäkelin, Yrjö Esaias, sanomalehdentoimittaja, Oulun kaupungista. S. 1875.
Saalasti, Filip, agronomi, Tampereen kaupungista. S. 1866.
Sariola, Aale Johannes, kappalainen, Kalajoen pitäjistä. S. 1882.
Ståhlberg, Kaarlo Juho, professori, Helsingin kaupungista. S. 1865.
Typpö, Leonard, maanviljelijä, Raution pitäjistä. S. 1868.

Oulun läänin pohjoinen vaali-
piiri.

Herrala, Hilda, neulojatar, Kemin kaupungista. S. 1881.
Laakkonen, Adam, piirisihteeri, Kemin kaupungista. S. 1883.
Lohi, Kalle, maanviljelijä, Pudasjärven pitäjistä. S. 1872.
Nurmela, Kalle, varamaanmittari, Ylikiimingin pitäjistä. S. 1882.
Runtti, Juuso, maanviljelijä, Kiimingin pitäjistä. S. 1854.
Waarala, Juho, maanviljelijä, Kuusamon pitäjistä. S. 1864.

Lapinmaan vaalipiiri.

Fränti, Aleksanteri, kansakoulunopettaja, Kitilän pitäjistä. S. 1881.

Näistä edustajista olivat, kuten senaattori Tulenheimon antamasta luettelosta kävahtiin, muut tulleet saapuville ja näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, paitsi ed. Castrén, Söderholm ja Takolander.

1. Torstaina 5 p. huhtikuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

	Siv.
1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali	7
2) Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemies- ten vaalista	8
3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikun- taan	„

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asetuttuaan ed. Axel Lille lausuu:

Arvoisat kansanedustajat!

Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaan tulee minun ikävuosiltani vanhimpana johtaa puhetta, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja kunnes valitut ovat kukin vuorostaan antaneet säädetyn juhlallisen vakuutuksen. Edustajain valtakirjain tarkastaja on Valtiopäiväjärjestyksen 21 §:n mukaisesti eduskunnalle antanut luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Saan ilmoittaa, että olen pöytäkirjanpitäjäksi ottanut varatuomari Iivar Ahavan. Pyydän nyt varatuomari Ahavaa toimittamaan nimenhuudon.

Nimenhuuto

sen jälkeen toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori Tulenheimo on eduskunnalle antanut ja merkitään saapuvilla oleviksi muut luettelossa mainitut edustajat paitsi ed. Kallio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.

Ikäpuhemies: Nyt olisi valittava eduskunnan puhemies. Vaalit ovat toimitettavat umpilipuin.

Vaalin toimittamisen jälkeen ilmoitetaan, että ääniä ovat saaneet ed. Manner 104, ed. Ingman 69, ed. Lille 17, ed. Ståhlberg 2 sekä ed. Isaksson, Gylling ja Wäinö Jokinen kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Eduskunnan puhemiesiksi siis on valittu ed. Manner.

Ensimmäiseksi varapuhemiehen vaalissa saavat ääniä ed. Ingman 76, ed. Lille 13, ed. Hänninen-Valpas 2 ja ed. Mäki 2 sekä ed. Isaksson, Wäinö Jokinen ja Ståhlberg kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Siis on Eduskunta ensimmäiseksi varapuhemieheksi valittu ed. Ingman.

Toisen varapuhemiehen vaalissa saavat ääniä ed. Wäinö Jokinen 100, ed. Talas 68, ed. Lille 16 ja ed. Gylling 2, sekä ed. Isaksson, Brander, Ståhlberg ja Kuusinen kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi on siis valittu ed. Wäinö Jokinen.

Ikäpuhemies: Pyydän nyt että valitut puhemies ja varapuhemiehet kukin vuoroonsa tulisivat antamaan Eduskunnan edessä juhlallisen vakuutuksen.

Puhujalavalta lausuvat tämän johdosta:

Puhemies Manner: Minä Kullervo Akilles Manner vakuutan, että minä puhemiestöimessä tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Ingman: Minä Lauri Johannes Ingman vakuutan, että minä puhemiestöimessä tahdon voimieni mukaan puolustaa sekä laillisen hallitsevan valtiollaan että eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Toinen varapuhemies Wäinö Jokinen: Minä Wäinö Jokinen vakuutan, että minä puhemiehistoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Minun tehtäväni on nyt päättynyt. Kehotan puhemiestä astumaan paikallensa.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehen paikalta puhemies Manner lausuu:

Arvoisat Suomen kansan eduskunnan jäsenet! Vaalin kautta on minut määrätty hoitamaan eduskunnan puhemiehen tehtäviä. Nämä tehtävät ovat ainakin raskaat ja voimia sekä kykyä kysyvät. Tänä aikana ne ehkä ovat tavallista vaikeammat täyttää. Tunnen heikkouteni tätä tointa täyttämään ryhtyessäni, mutta pyydän, että arvoisat eduskunnan jäsenet tahtoisivat avuliaisuudella ja huomaavaisuudella kohdella minua toimeni hoidossa. Suomen kansan edun ja hyvän vuoksi sekä eduskunnan työn menestymisen vuoksi toivoisin, että arvoisat Eduskunnan jäsenet tämän pyyntöni suosiolliseen huomioon ottaisivat. Tässä mielessä ryhdyn täyttämään minulle uskottua tehtävää.

2) Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Puhemies: Seuraavana asiana päiväjärjestyksessä on ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. Sihteerillä lieene valmiina kirjelmä asiasta. Ehkä hän lukee sen.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista 1917 vuoden valtiopäivillä.

Suomen Eduskunta on voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1917 vuoden valtiopäivien ajaksi ja on täten valittu:

puhemieheksi sanomalehdentoimittaja Kullervo Akilles Manner;
ensimmäiseksi varapuhemieheksi professori, jumaluusopintohtori Lauri Johannes Ingman; sekä
toiseksi varapuhemieheksi sanomalehdentoimittaja Wäinö Jokinen.

Helsingissä 5 p:nä huhtikuuta 1917.

Finlands Landtdags anmälan om val af talman och vicetalman vid 1917 års landtdag.

Finlands Landtdag har jämlikt 23 § i gällande landtdagsordning denna dag förrättat val af talman och tvänne vicetalman för 1917 års landtdag och hafva därvid utsetts:

till talman tidningsredaktören Kullervo Akilles Manner;
till förste vicetalman professorn, teologiedoktorn Lauri Johannes Ingman; samt
till andre vicetalman tidningsredaktören Wäinö Jokinen.

Helsingfors den 5 april 1917.

Kirjelmät hyväksytään.

Sihteerin toimen väliaikainen hoitaminen.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että olen pyytänyt eduskunnan entisen sihteerin tuomari Ahavan hoitamaan sihteerin tehtäviä, kunnes virka tulee täytetyksi. Olen julistava sen haettavaksi huomispäivän kuluessa viimeistään ennen kello 12 päivällä.

Toimenpide hyväksytään.

3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Seuraavana asiana on neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan. Tahdotaanko tehdä ehdotuksia siitä, keitä olisi näihin toimiin valittava.

Puhevuoron saatuaan lausuvat vuoroonsa

Ed. Lumivuokko: Ehdotan kansliatoimikuntaan ed. Mäen ja Airolan.

Ed. Arajärvi: Minä pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Onni Hallsténin.

Ed. Brander: Samalla kun kannatan ed. Hallsténin valitsemista ehdotan neljänneksi jäseneksi ed. Onni Talaan.

Ed. A. H. Virkkunen: Minä pyydän kannattaa ed. Talaan ehdokkuutta.

Ed. Anton Huotari: Minä pyydän kannattaa ed. Lumivuokon tekemiä ehdotuksia.

Ed. Sundblom: Jag ber att få föreslå häradsordförande Isaksson.

Ed. Alkio: Minä pyydän kannattaa ed. Hallsténin ja Talaan ehdokkuutta.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda det af herr Sundblom gjorda förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ehdotettu kansliatoimikuntaan ja kannatettu ed. Mäkeä, Airolaa, Hallsténia, Talasta ja Isakssonia. Eduskunnan työjärjestyksen 3 §:ssä mainitaan, että ellei eduskunta kansliatoimikuntaa asettaessaan voi yhtyä sen jäsenistä, on vaali lykättävä ja toimitettava työjärjestykseen liitettyjen suhteellista vaalitapaa koskevien määräysten mukaan. Kun on valittava vain neljä jäsentä ja

ehdokkaita on viisi, niin katson, että tämän mukaisesti on työjärjestyksen määräämällä tavalla vaali toimitettava suhteellista vaalitapaa koskevien määräysten mukaan.

Puhemiehen käsitys myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Eduskunta siis on lykännyt asian suhteellisella vaalilla ratkaistavaksi.

Seuraavasta istunnosta ilmoitetaan erikseen.

Täysi-istunto päättyy klo 12,02 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

2. Tiistaina 10 p. huhtikuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ehrnrooth, Isaksson, Lehtinen, Paasivuori, Svinhufvud ja Tokoi.

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä pyytää ed. Isaksson sairauden vuoksi täksi päiväksi.

Pyyntö hyväksytään.

Tervehdyksiä eduskunnalle.

Puhemies: Pohjois-Amerikan Yhdysvalloista Hancockista on Suomi-Opisto lähettänyt eduskunnalle sähkösanoman, jossa se toivottaa, että Jumala johtaisi ja varjeleisi Suomea sen vapaan kehityksen tiellä.

Sitäpaitsi on saapunut joukko muita tervehdys-sähkösanomia, jotka ovat edustajain nähtävinä kansliassa.

Vapautus edustajantoimesta.

Puhemies: Ed. Ehrnrooth on jättänyt hakemuksen, jossa hän pyytää vapautusta edustajatoimestaan. Syyksi, jonka vuoksi ed. Ehrnrooth vapautusta pyytää, on hän maininnut sen, että hänet on nimitetty senaatin talousosaston jäseneksi. Puhemiestistö on päättänyt puoltaa tehtyä anomusta.

Ed. Ehrnroothin pyynnön eduskunta hyväksyy.

Ilmoitus valtiopäiväin avaamisesta.

Puhemies: Juhlamenojen ohjaajalta on saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Valtiopäiväin
Juhlamenojenohjaaja
Helsingissä,
Huhtikuun 10 p:nä 1917.

Suomen Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Suomen Suuriruhtinaanmaan Kenraalikuvernööri kutsuu Väliaikaisen Hallituksen nimessä valtiopäiväedustajat tämän vuoden varsinaisten valtiopäiväin juhlallisiin avajaisiin, jotka toimitetaan keskiviikkona kuluvan huhtikuun 11 päivänä Linnan salissa sen jälkeen kuin valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa on päättynyt. Jumalanpalvelus alkaa kello 12 päivällä.

Tämän saan Teille kunnioittaen ilmoittaa Eduskunnan tietoon saatettavaksi.

A. Pulkkinen.

Puhe, jonka puhemies on pitävä valtiopäiviä avattaessa.

Puhemies: Esitän seuraavan asian:

Valtiopäiväjärjestyksen 24 § säättää, että valtiopäivien juhlallisissa avajaisissa eduskunta puhemiehen kautta ilmituo kunnioituksensa. Tästä johtuu, että eduskunnan on päätettävä, mitä puhemiehen mainitussa tilaisuudessa on lausuttava. Esitän senvuoksi eduskunnan ratkaistavaksi, minkä sisältöisenä ja missä muodossa puhemiehen on eduskunnan kunnioitus ilmituotava.

Keskustelu:

Ed. Mäki: sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitän, että eduskunnan puhe-

miehensä kautta esittämä puhe juhlallisissa avajaisissa olisi näin kuuluva:

Suomen Eduskunta tervehtii kauttani vapautunutta Venäjää. Suomen kansa kunnioittaa syvästi Venäjän kansan laajoja kerroksia, jotka eivät sorron iestä itse siedä sekä antavat arvon ja oikeutuksen toisenkin kansan vapaudenrakkaudelle.

Samalla kuin Venäjä, on myöskin Suomi nyt tosiasiasa lakannut olemasta monarkinen maa. Tämä tosiasia tekee tarpeelliseksi, paitsi uuden kansanvaltaisemman hallitusmuodon säätämistä Suomessa niinkuin Venäjälläkin, myöskin sen, että maamme valtiollinen asema Venäjään nähden nyt lasketaan uudelle pohjalle. Kovasta kokemuksesta, sorrosta ja vainosta, osaksi venäläisen lainsäädännönkin vaikutuksesta, on kansaamme juurtunut se vakaumus, ettei Suomen valtiollinen asema ole turvattu. Maamme asema ei myöskään vastaa Suomen kansan kehityskantaa eikä tyydytä sen omintakaisen, Venäjän oloista suuresti eroavan kulttuurin ja edistyksen tarvetta. Suomenkin kansa tarvitsee, vapaana vapaan Venäjän rinnalla, oman paikkansa kansojen tulevassa pysyvässä veljesliitossa.

Eduskunnan velvollisuutena nyt on, perustuslain mukaan, varjella ja puoltaa Suomen vapautta. Mutta eduskunta pitää tärkeänä ja toivoo hartaasti, että kansamme vapauttaminen holhouksen alta tulisi täytetyksi ja turvatuksi tavalla, joka samalla takaa pysyvän, sovinnollisen ja hedelmällisen vuorovaikutuksen Venäjän kansan kanssa, niin ettei kansojemme veljellisiä välejä enää voisi vaino ja väkivalta raadella eikä viha ja katteus myrkyttää.

Suomen lainsäädännön kehitystyö on pitkät ajat ollut kahleissa, suureksi vahingoksi ja kärsimykseksi ennen kaikkea maamme työtätekeväälle kansalle. Nyt on eduskunnan tahto ja toivo, että kansamme elämässä alkaa uusi, valoisampi aika.

Ed. Estlander: I anledning af talmannens meddelande ber jag att få såsom min åsikt framhålla, att det är å talmannen det ankommer, enligt 24 § L. O. att frambära uttrycken af landtdagens vördnad. Den tolkning har härförinnan såväl under enkammarlandtdagarna som tidigare under ständslandtdagarna gjort sig gällande, att talmannen på grund af sin ställning är berättigad att framföra detta tal å landtdagens vägnar och att han jämväl äger att affatta detsamma.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få förena mig med landtdagsman Estlander. L. O:s mening kan väl icke vara att landtdagens talman blott är en talmaskin.

Ed. Nevanlinna: Minä pyydän myöskin saada yhtyä siihen käsitykseen, jonka kaksi viimeistä puhujaa ovat täällä tuoneet esiin.

Ed. Lehtimäki: Minä pyydän kannattaa sitä ehdotusta, jonka edustaja Mäki on tehnyt.

Ed. Airola: Sen johdosta mitä täällä on oikeiston ja keskustan taholta ilmoitettu, eli että aina tähän asti olisi vallinnut se käsitys, että se puhe, minkä puhemies pitää, olisi puhemiehen puhe eikä eduskunnan puhe ja että siis sen sisälön määräisi yksinomaan vain puhemies eikä eduskunta, pyydän ilmoittaa, että se minusta ei ole totuuden mukainen ensinnäkään siinä että käytäntö olisi aina ollut tällainen. Minun tietääkseni esimerkiksi silloin, kun puhemiehenä oli nykyinen senaatin varapuheenjohtaja, oltiin asiasta toista mieltä, ja valtiopäiväjärjestyksen sanamuoto, missä sanotaan, että tämän jälkeen eduskunta puhemiehen kautta ilmituo alamaisen kunnioituksensa, osottaa, että puhe on eduskunnan puhe ja puhemies on vain se äänitorvi, välikappale, jota eduskunta tässä käyttää.

Ed. Ingman: Minä pyytäisin lausua käsitykseni, että tässä puheessa ei puhemies voi esiintuoda mitään sellaista, jota eduskunta ei hyväksy. Mutta toisaalta ei myöskään eduskunta voi pakottaa puhemiestä esiintuomaan sellaista, jota hän ei hyväksy.

Ed. Estlander: De förhållanden, hvarunder detta tal nu kommer att affattas och beslutas, göra det omöjligt för den, hvilken som i likhet med mig icke var förberedd på en sådan uppfattning, som nu hos landtdagens majoritet gör sig gällande, att kunna omedelbart granska och bedöma de förslag, som här göras till uttalande å landtdagens vägnar. Jag kan därför endast framhålla en omständighet, som synes mig böra tagas i betraktande, nämligen att i det förslag till tal, som upplästs, saknas hvarje erkännande från den finska folkrepresentationens sida gentemot den nuvarande ryska regeringen, af hvilken Finland emellertid mottagit manifestet om vår frihets och rätts återställande uti deras fulla omfattning och kraft. Enligt min tanke borde i det tal, som kommer att hållas, ett sådant erkännande icke saknas.

Ed. Alkio: Minun käsitykseni asian periaatteellisesta puolesta on sama, minkä edustaja Ingman on esiintuonut.

Ed. Rantakari: Minä pyytäisin myöskin osaltani yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Ingman on julkituonut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei käsitäkseni ole asiassa tehty muuta kuin yksi ehdotus, se nimittäin, jonka ed. Mäki luki ja jota ed. Lehtimäki on kannattanut. Kutsun sitä ed. Mäen ehdotukseksi. Saanen käsittää eduskunnan päätökseksi hyväksyä ed. Mäen asiassa tekemän ehdotuksen?

Puhemiehen käsitys myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto alkaa huomenna keskiviikkona k:lo 12. Istunto keskeytetään vähä ennen k:lo 12, jolloin lähdetään valtiopäiväin juhlallisiin avajaisiin. Niiden päätyttyä jatketaan istuntoa täällä 15 minuuttia sen jälkeen, kun juhlamenot ovat päättyneet. Silloin tulee toimitettavaksi muun muassa kansliatoimikunnan vaali.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,40 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Rivar Ahava.

3. Keskiviikkona 11 p. huhtikuuta

k:lo 11,30 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kansliatoimikunnan jäsenten vaali.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Arokallio, Holsti, Kallio, Koskelin, Lilius, Raitanen, Paasivuori, Svinhufvud, Tirkkonen, Tokoi ja Virkki.

Vapautus edustajantoimesta.

Puhemies: Uudenmaan läänin vaalipiiristä edustajaksi valitun pankinjohtajan Gunnar Takolanderin puolesta on hänen valtuuttamansa asiamies jättänyt kirjallisen hakemuksen, johon on liitetty edustajanvaltakirja ja jossa pankinjohtaja Takolander pyytää, että hänet sairauden tähden vapautettaisiin edustajan toimesta, jotta varamies voitaisiin hänen sijaansa kutsua. Hakemuskirjaa seuraa myös lääkärintodistus, joka on annettu Leysinissä viime maaliskuun 27 p:nä. Sen mukaan hra Takolanderin terveydentila vaatii vielä useampien kuukausien keskeytymätöntä hoitoa Leysinissä. Puhemiehistö on päättänyt puoltaa hakemusta.

Puhemies: Eduskunta päättäneekö hyväksyä hra Takolanderin pyynnön?

Pyyntö hyväksytään.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan sitä 15 minuuttia sen jälkeen kuin juhlalliset avajaiset linnan salissa ovat päättyneet. Kirkkoonmenoa varten suvaitkoot eduskunnan jäsenet kerääntyä tämän talon edustalle hetimiten.

Istunto keskeytetään k:lo 11,45 a. p.

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Kun eduskunnan jäsenet, puhemies ja varapuhemiehet etummaisina saapuivat kirkkoon, jonne olivat saapuneet myöskin maan kenraalikuvernööri, kenraalikuvernöörin apulainen, senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja prokuraattori, alkoi jumalanpalvelus Suomen Laulun sekakuoron esittämällä motetilla „Soi taivaat kiitosta Herran ja Luojan”. Alttarijumalanpalveluksen toimittivat esittelijäsihteeri Yrjö Loimaranta ja pastori Anselmi Mikkonen. Juhlamenojen soitannollisen puolen suorittamisessa olivat osallisina, paitsi edellä mainittua sekakuoroa maisteri Heikki Klemetin johdolla, tohtori Ilmari Krohn, Helsingin kaupunginorkesteri, Ylioppilaskunnan Laulajat ja Helsingin torvisoittokunta. Valtiopäiväsaarnan suomeksi ja ruotsiksi piti edustaja rovasti Gustaf Arokallio. Sen aiheena oli sanat: Kiitä sieluni Herraa ja kaikki mitä minussa on. Kiitä sieluni Herraa, äläkä unohda hänen hyviä tekojansa. (Ps. 103: 1—2).

Linnan salissa

edustajat asettuivat paikoilleensa, puhemies ja varapuhemiehet etualalle salin oikealle puolelle. Sen jälkeen saliin saapuivat senaatin prokuraattori, jäsenet ja varapuheenjohtajat, maan kenraalikuvernööri sekä hänen seurueensa ja muut kutsutunsa henkilöt. Asetuttuunsa paikallensa salin perälle kenraalikuvernööri avasi valtiopäivät venäjänkielisellä puheella, jonka suomeksi ja ruotsiksi luki senaatin oikeusosaston varapuheenjohtaja August Nybergh ja joka suomeksi oli näin kuuluva:

Arvoisat Suomen kansan edustajat.

Monien vuosien ja kahden hallituskauden jälkeen avaa tänään Suvereenisen Venäjän edustaja, saatuaan siihen käskyn Venäjän Väliaikaiselta

Hallitukselta, joka perustavaan kokoukseen asti on kaiken valtiovallan täydellinen haltija, Suomen Valtiopäivät sekä tervehtii Suuriruhtinaanmaan kansanedustajia vilpittömällä ystävyyden tunteilla ja iloisessa tietoisuudessa oikeudesta molempain kansain omantunnon edessä.

Ei ollut kulunut viikkoakaan vallasta luopuneen viimeisen keisarin poistumisesta valtaistumelta, kun itsevaltiyas kansa palautti suomalaiselle veljelleen kaikki tälle valtiomuodon mukaan kuuluvat oikeudet, turvaten sille samalla kaikki vapaan nykyaikaisen valtion kukoistukseen ja kasvamiseen tarpeelliset edellytykset.

Maaliskuun 7/20 päivänä annettu julistuskirja on jo ilmoittanut Teille, että Suomen lakien kanssa ristiriidassa olevista toimenpiteistä jäävät voimaan ainoastaan ne, jotka maailmansota on aiheuttanut, ja nekin vain siihen saakka, kunnes sota loppuu. Tätä aikaa ei kukaan maailmassa vielä voi määrätä, mutta minä vakuutan tässä kaikkien kuullen, että koko Venäjänmaa ynnä sen kanssa Väliaikainen Hallitus on varma Liittolaisten voitosta eikä salli toisin käyvän. Tässä mielessä tulemme me työskentelemään yhdessä Teidän kanssanne, ja Venäjän valtiolta on tyydyttävä kaikki Teidän oikeutetut toivomuksenne, hyvin muistaen, että keskinäisissä suhteissa oikeuteen perustuva liitto on vahvempi ja vankempi kuin voiman oikeus.

Vapaa Venäjän kansa ei tästedes milloinkaan ole loukkaava suomalaisen vapautta, koska se nyt ilolla tuntee, että vapaus on kaikkien kansojen oikeus, onni ja kunnia.

Julistan Valtiopäivät avatuiksi.

Tämän jälkeen eduskunnan puhemies suomeksi lausui:

Suomen eduskunta tervehtii kauttani vapautunutta Venäjää. Suomen kansa kunnioittaa syvästi Venäjän kansan laajoja kerroksia, jotka eivät sorron iestä itse siedä sekä antavat arvon ja oikeutuksen toisenkin kansan vapaudenrakkautelle.

Samalla kuin Venäjä, on myöskin Suomi nyt tosiasiasa lakannut olemasta monarkinen maa. Tämä tosiasia tekee tarpeelliseksi, paitsi uuden kansanvaltaisemman hallitusmuodon säätämistä Suomessa niinkuin Venäjälläkin, myöskin sen, että maamme valtiollinen asema Venäjään nähden nyt lasketaan uudelle pohjalle. Kovasta kokemuksesta, sorrosta ja valnosta, osaksi venäläisen lainsäädännönkin vaikutuksesta, on kansaamme juurtunut se vakaumus, ettei Suomen valtiollinen asema ole turvattu. Maamme asema ei myöskään vastaa Suomen kansan kehityskantaa eikä

tyydytä sen omintakeisen, Venäjän oloista suuresti eroavan kulttuurin ja edistyksen tarvetta. Suomenkin kansa tarvitsee, vapaana vapaan Venäjän rinnalla, oman paikkansa kansojen tulevassa pysyvässä veljesliitossa.

Eduskunnan velvollisuutena nyt on, perustuslain mukaan, varjella ja puoltaa Suomen vapautta. Mutta eduskunta pitää tärkeänä ja toivoo hertaasti, että kansamme vapauttaminen holhouksen alta tulisi täytetyksi ja turvatuksi tavalla, joka samalla takaa pysyväisen, sovinnollisen ja hedeimällisen vuorovaikutuksen Venäjän kansan kanssa, niin ettei kansojemme veljellisiä välejä enää voisi vaino ja väkivalta raadella eikä viha ja katteus myrkyttää.

Suomen lainsäädännön kehitystyö on pitkät ajat ollut kahleissa, suureksi vahingoksi ja kärsimykseksi ennen kaikkea maamme työtekeväälle kansalle. Nyt on eduskunnan tahto ja toivo, että kansamme elämässä alkaa uusi, valoisampi aika.

Puhemiehen puheen luki venäjäksi senaatin ylikielenkääntäjä valtioneuvos August Ringvall.

Sen jälkeen kenraalikuvernööri luki julki venäjänkielillä laaditun luettelon niistä esityksistä, jotka eduskunnalle nyt annettiin; ja sisälsi mainittu luettelo, jonka suomeksi ja ruotsiksi luki julki senaatin oikeusosaston varapuheenjohtaja Nybergh, seuraavat esitykset:

1) Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa;

2) Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista;

3) Eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Kun tämä oli tapahtunut, palasi kenraalikuvernööri sisähuoneisiin saatettuna samoin kuin saliin tullessaankin, minkä jälkeen myöskin eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet läksivät salista ja kokoontuivat, eduskunnan istuntosaliin jatkamaan

Täysi-istuntoa

k:lo 3 i. p.

Valitsijamiesten lukumäärä.

Puhemies: Puhemiesneuvosto, jonka tulee eduskunnan työjärjestyksen 5 §:n mukaan ehdottaa valitsijamiesten lukumäärä, on päättänyt ehdottaa, että eduskunta määräisi tämän luvun 45:ksi eli samaksi määräksi kuin kaikilla edellisillä yksikamarisen eduskunnan valtiopäivillä.

Ehdotus hyväksytään.

Niiden valiokuntien jäsenten lukumäärä, jotka mainitaan V. J:n 35 §:n 1 momentissa.

Puhemies: Valtioapäiväjärjestyksen 35 §:n 1 kohdassa mainittujen valiokuntien jäsenluvun on puhemiehistön niinkään ehdotettava. Puhemiehistö ehdottaa, että jäsenten luku tulisi olemaan sama kuin viime valtiopäivillä eli valtiovarainvaliokunnassa 21, pankkivaliokunnassa 13 ja muissa eli perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja talousvaliokunnassa jokaisessa 17 jäsentä.

Tämäkin ehdotus hyväksytään.

Kansliatoimikunnan vaali.

Puhemies: Kansliatoimikunnan vaalia varten on jätetty kolme ehdokaslistaa. Ne ovat vaalilipuksi yhdistetyt ja tämä on edustajille painettuna jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen on pyydetty professori Ernst Lindelöf. Sen ohessa saan kehoittaa edustajia Anton Huotaria, Bäckä, Hälvää ja Ernst Saarta vaalitoimituksessa avustamaan. Sittenkun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, keskeytetään istunto jatkettavaksi iltapäivällä k:lo 7, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Tämän jälkeen kansliatoimikunnan vaali toimitetaan ja kun vaaliliput ovat avatut ja lasketut keskeytetään täysi-istunto k:lo 3,30 i. p.

Täysi-istuntoa

jatketaan k:lo 7 i. p.

Kansliatoimikunnan jäsenten vaalin tulos.

Sihteeri lukee vaalitoimituksessa asiantuntijana toimineen professori Ernst Lindelöf'in laatimasta kirjelmästä seuraavan:

Eduskunnan kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaalissa 11 päivänä huhtikuuta 1917 on sisäänjätetty kolme eri ehdokaslistaa, ja on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	100 äänestäjää
„ n:o 2	18 „
„ n:o 3	69 „

yhteensä 187 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	2 ehdokasta
„ n:o 3	2 „
Valituiksi ovat tulleet:	
Airola, Talas, Mäki ja Hallstén.	

Vakuudeksi:
Ernst Lindelöf.

Uusi edustaja.

Puhemies: Sittenkun eduskunta eilen on myöntänyt ed. Ehrnroothille eron edustajantoinmesta, on hänen sijaansa astunut lakitiedettentoh-tori Aleksander Frey näyttänyt asianmu-kaisesti hyväksytyn valtakirjan.

Edustajan nimenmuutos.

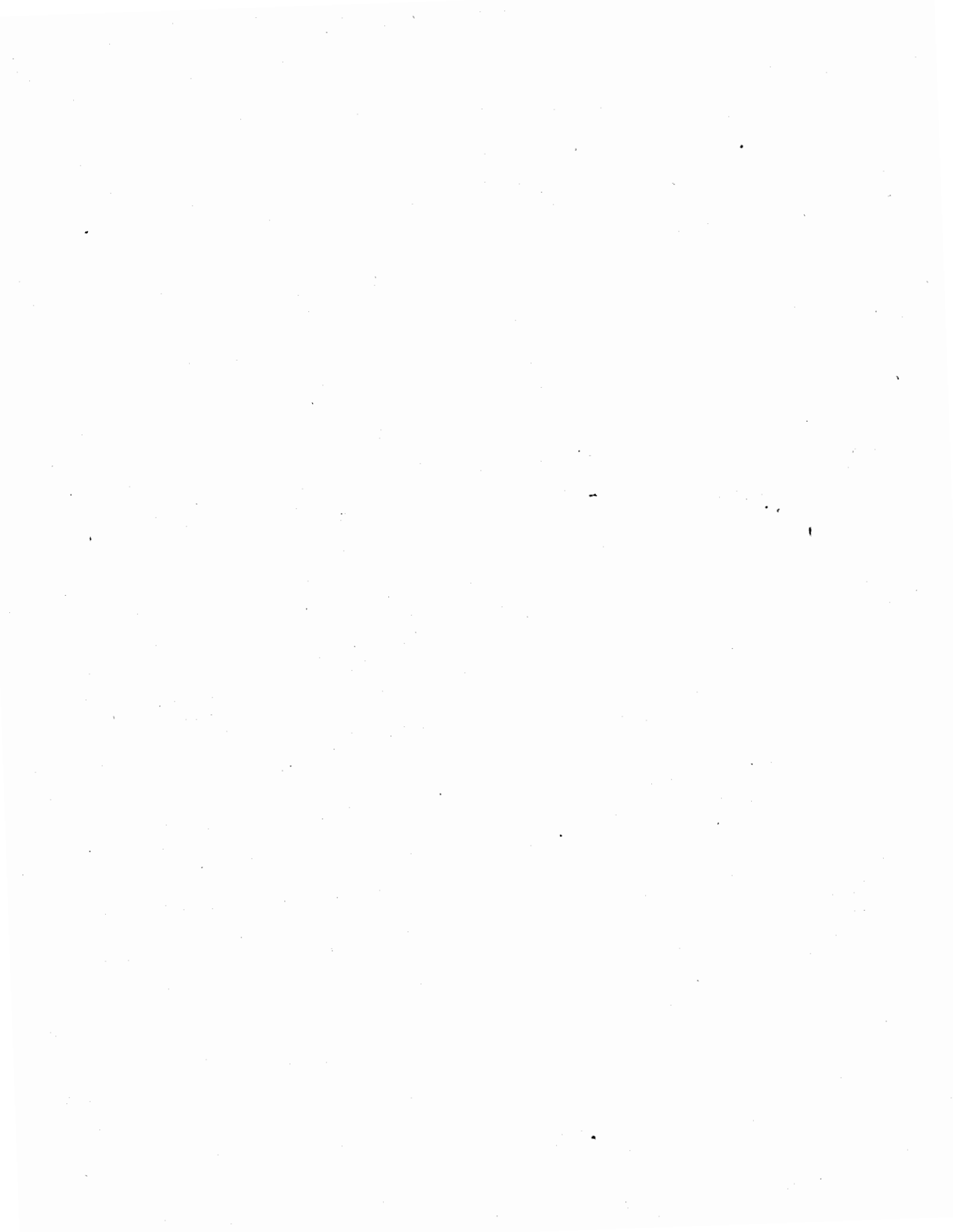
Eduskunnan tietoon saatetaan, että edustajista se, jolle on annettu edustajan valtakirja Tyyne Elorannan nimelle, on puhemiehelle ilmoit-tanut nimensä olevan nykyään, sittenkun hän on mennyt naimisiin, Tyyne Salomaa.

Seuraava istunto on perjantaina k:lo 12 päi-vällä. Silloin toimitetaan valitsijamiesten vaali.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

4. Perjantaina 13 p. huhtikuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Sihteerin vaali	21
2) Valitsijamiesten vaali	„

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Perttilä.

Ilmoitusasiat:

Edustaja A. J. Bäckille myönnetään yksityisten asiain vuoksi vapautusta edustajantehtävistä tästä illasta alkaen ensi tiistai-aamupäivään.

Uusi edustaja.

Puhemies: Sittenkun eduskunta viime keskiviikkona on myöntänyt pankinjohtaja Gunnar Takolanderille eron hänen edustajantoimestaan, on hänen sijaansa astunut lakitiedettentohtori Aleksander Wilhelm Gadolin näytännyt asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjan.

Tiedonanto erään edustajaksi valitun henkilön poissaolosta valtiopäiviltä.

Eduskunnalle on Uudenmaanläänin vaalipiiristä edustajaksi valittu hovioikeudenneuvos Karl Söderholm ilmoittanut sairauden takia olevansa toistaiseksi estetty saapumasta valtiopäiville edustajatointaan täyttämään. Kirjelmään on liitetty edustajanvaltakirja sekä lääkärintodistus, jonka mukaan hovioikeudenneuvos Söderholmin sairaus toistaiseksi ja vähintään kuukauden ajan estää häntä valtiopäivätyöhön ryhtymästä.

Puhemiehistö ehdottaa, että tämä ilmoitus eduskunnan tiedoksi annettuna merkittäisiin pöytäkirjaan.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Esiintulleesta syystä keskeytetään istunto nyt vähäksi aikaa.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 12,50.

Istumajärjestys.

Puhemies: Kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen 3 §:n mukaan on annettava lausunto edustajain istumajärjestyksestä, on päättänyt ehdottaa, että edustajat asettuisivat istumaan puoleryhmittäin, kuten ennenkin on ollut tavallista. Edustajain nähtäväksi on asetettu taulukoita, jotka osottavat, miten edustajain ryhmittäminen puolueittain kansliatoimikunnan mielestä sopivimmin olisi tapahtuva.

Eduskunta hyväksyy kansliatoimikunnan ehdotuksen.

Yleisen kanslian notarin ja kanslistin sekä ruotsalaisen kansliaosaston päällikön ja notarin toimet.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta pyydän ilmoittaa, että kansliatoimikunta on ottanut yleisen kanslian notariksi varatuomari Eino A. Lundsonin sekä saman kanslian kanslistiksi tulevien valtiopäivien alkuun asti neiti Bärta Rainion ja että ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi on otettu filosofianmaisteri John Grönlund ja saman osaston notariksi rautatienvirkamies Arvid Nordström.

Tulkkien ja painatustöiden valvojain asettaminen.

Puhemies: Vielä on kansliatoimikunta päättänyt ehdottaa, että näilläkin valtiopäivillä asetettaisiin kaksi tulkkia, yleistulkki tulkitse-

maan ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi ja tarvittaissa puhemiehen tiedonannot ja äänestysesitykset ruotsiksi, ja toinen eli yksityistulkki ruotsiapuhuvia kansanmiehiä varten, jonka tulkin tarpeen mukaan on tulkitsemisella avustettava sanottuja kansanmiehiä myös valiokunnissa, jos kansliatoimikunta hänelle sellaisen tehtävän määrää. Sen ohessa kansliatoimikunta ehdottaa, että asetettaisiin painatustöiden valvoja ja otettaisiin hänelle apulainen. Sen varalta, että eduskunta hyväksyy nämä kansliatoimikunnan ehdotukset, on kansliatoimikunta päättänyt ehdottaa, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi näiden virkojen täyttämisen.

Ehdotukset hyväksytään.

Ilmoitus sotilaitten ja työläisten edustajaneuvoston lähetystön käynnistä.

P u h e m i e s: Eduskunnalle saan vielä ilmoittaa, että eilispäivän kuluessa puhemiehistö täällä eduskunnan huoneustossa vastaanotti lähetystön venäläisten työläisten ja sotilaitten neuvoston toimeenpanevasta komiteasta. Tämä lähetystö toi tervehdyksen, joka suomeksi kuuluu tähän tapaan:

„Suomen eduskunnalle!

Vapaan Suomen kansalaiset!

Helsingin armeijan, laivaston ja Viaporin sataman työläisten edustajain neuvoston sekä toimeenpanevan komitean jäsenten nimessä tervehdimme teitä.

Venäjällä noussut vapauden aurinko on lämmittänyt ja valaissut säteillään teidänkin ihanaa vapauden ja järjestyksen maatanne.

Ei ole enää Venäjällä sorrettuja kansallisuuksia. Kaikki ovat tasa-arvoisia ja vapaita, ja Suomi tulee tästä lähin olemaan vapaan Venäjän kansan sisarena.

Yhdessä Venäjän kanssa valloitetun vapauden puolustamiseksi kehoitamme teitä, kansalaiset, kulkemaan kanssamme käsikädessä kaikkia vihollisia vastaan.

Hävitköön ikiajoiksi oikeudettomuus ja tsaarillisen mielivallan pimeys ja vallitkoon tästälähin kaikkialla vapaus, tasa-arvoisuus ja veljeys! Edustajaneuvoston toimeenpaneva komitea toivoo kaikille veljilleen loistavaa, hedelmällistä työtä uuden elämän rakentamiseksi täydellisen yhteyden, vapauden, veljeyden ja järjestyksen pohjalla.

Edustajaneuvoston toimeenpaneva komitea antaa vannottun lupauksensa, että niinkauan kuin

se tulee olemaan vallassa, ei kukaan koskaan rohkene loukata Suomen kansaa, tehdä yritystä vapaalle Suomelle annettuja oikeuksia vastaan.

Eläköön meille kallis, vapaa Suomi!

Toimeenpanevan komitean lähetystö:

V. Brilliantow.
S. Grigorjew.

V. Masik.
V. Koretshnikow”.

Vastaukseksi mainittuun tervehdykseen minä puhemiehistön ja useiden eduskunnan jäsenten läsnäollessa lausuin seuraavaa:

„Arvoisat sotilasten ja työläisten komitean jäsenet! Toverit, työläiset ja sotilaat!

Otan vapauden kokoontuneiden eduskunnan jäsenten puolesta kiittää teitä sydämellisesti esintuomastanne tervehdyksestä. Tulen saattamaan sen kokonaisuudessaan eduskunnan tietoon. Lisään, että meitä suuresti ilahuttaa kuullessamme teidän ystävällisyyttä ja suurta rakkautta Suomea ja sen asukkaita kohtaan henkivän tervehdyksen.

Me olemme täällä kauan tietäneet, että Venäjällä on ollut sankat joukot vapautta rakastavaa kansaa. Nämä sankat joukot ovat aina olleet valmiit henkensäkin kaupalla taistelemaan vapautensa puolesta. Me Suomessa olemme vähin voiminemme mekin pyrkineet vapauttamme turvaamaan. Nyt näkyy aukeavan tilaisuus, jolloin Venäjän ja Suomen vapauttarakastavat voivat toimia kummankin maan vapauden turvaamiseksi. Meitä ilahduttaa kuullessamme, että te, toverit, työläiset ja sotilaat, rehellysistä, avomielisesti ja sydämellisesti tarjoatte veljenkäden meillekin meidän vapautemme turvaamiseksi. Sallikaa minun vakuuttaa ja pyytää viemään tovereillenne terveiset, että me täällä Suomessa emme koskaan unohda niitä suuria palveluksia, joita Venäjän työläiset ja sotilaat, yleensä kaikki maanne vapauttarakastavat ovat tehneet Suomen vapauden hyväksi. Pyydän kokoutuneita eduskunnan jäseniä kohottamaan eläköönhuudon kansojen vapaudelle. Eläköön!”

Tämä vastaukseni käännettiin heti venäjäksi ja kohotettiin voimakas eläköönhuuto.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Sihteerin vaali.**

Puhemies: Sihteerin virka on ollut haetavaksi julistettuna. Hakuajan kuluessa on tätä tointa hakenut ainoastaan eduskunnan entinen sihteeri, hovioikeudennotari Iivar Ahava. Kanslia-toimikunta puolestaan mielihyvällä puoltaa hänen ottamistaan nytkin eduskunnan sihteeriksi.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Hovioikeudennotari Ahava on siis otettu eduskunnan sihteeriksi.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

K. V. Puuska.

2) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty viisi ehdokaslistaa. Ne on vaalilipuksi yhdistetty ja tämä on painettuna edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen on pyydetty professori Ernst Lindelöf. Sen ohessa saan pyytää niitä edustajia, jotka ovat asiamiehinä toimineet eri ehdokaslistojen sisäänjättämisessä, siinä avustamaan. Sittenkun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, keskeytetään täysi-istunto, mutta jatketaan sitä klo 7 iltapäivällä, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Samalla pyydän huomauttaa, että valitsijamiesten on sitten kokoonnuttava vielä tänä iltana valitakseen puheenjohtajan, jotta huomispäivänä voitaisiin toimittaa valiokuntavaalit.

Nyt ryhdytään vaaleihin.

Istunto keskeytetään klo 1,30 p.

Täysi-istuntoa

jatketaan klo 6 i. p.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Valitsijamiesten vaalissa 13 p. huhtikuuta 1917, jota varten oli sisään jätetty viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	20 äänestäjää
" n:o 2	100 "
" n:o 3	22 "
" n:o 4	33 "
" n:o 5	20 "

siis yhteensä 195 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	4 varsinaista jäsentä
" n:o 2	24 " "
" n:o 3	5 " "
" n:o 4	8 " "
" n:o 5	4 " "

yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	2 varajäsentä
" n:o 2	7 " "
" n:o 3	2 " "
" n:o 4	3 " "
" n:o 5	2 " "

yhteensä 16 varajäsentä.

Koska eduskunnassa on kaksi edustajaa nimeltä Typpö, ja kaksi edustajaa nimeltä Wiik, mutta ehdokaslistassa n:o 2 ei ole osotettu kumpaako edustajaa Typpöä ja kumpaako edustajaa Wiikiä on tarkoitettu, on puhemiehistö päättänyt jättää mainitut nimet huomioonottamatta.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1

jäseniksi: ed. Sundblom, Isaksson, Inborr ja af Forselles;

varajäseniksi: Gädä ja Hornborg.

Listasta n:o 2

jäseniksi: Aakula, Aalle-Teljo, E. Huttunen, Aromaa, Hoikka, Alma Jokinen, Wainö Jokinen, Kiiskinen, Kurkinen, Lapveteläinen, Laakkonen, Leivo, Lumivuokko, Mäki, Orasmaa, Pohjaväre, Anton Huotari, Saarinen, Virkki, E. Eloranta, Tuomi, Marttila, Waljakka ja Jalonen;

varajäseniksi: K. Saari, Lehtinen, Hanna Kohonen, Leppänen, Mänty ja Murto.

Listasta n:o 3

jäseniksi: Pennanen, Hälvä, Kaskinen, Fränti ja Hultin;

varajäseniksi: Hirvensalo ja Koskelin.

Listasta n:o 4

jäseniksi: Ala-Kulju, Alhainen, Hallstén, Koivisto, Listo, Peurakoski, Ernst Saari ja Waa-
rala;

varajäseniksi: Repo, Runtti ja Taski-
nen.

Listasta n:o 5

jäseniksi: Lohi, Luopajarvi, Kokko ja Juu-
tilainen;

varajäseniksi: S. Haapanen ja Lantto.

Vakuudeksi:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Valitsijamiesten ijältään vanhim-
pana saan täten kehoittaa valitsijamiehiä täysi-
istunnon jälkeen jäämään tänne valitsemaan it-
selleen puheenjohtajaa.

Puhemies: Seuraava istunto on maanan-
taina k:lo 12 päivällä.

On ajateltu, että sitä seuraava istunto pide-
tään tiistaina, jolloin toimitetaan suuren valio-
kunnan vaali.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

5. Maanantaina 16 p. huhtikuuta

k:lo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Ed. Helenius-Seppälän välikysymys, joka koskee senaatin kantaa väkijuomain kieltolain vahvistukseen nähden 25

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Lumivuokko, Paasivuori, Rantakari, Sainio, Svinhufvud ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskunnan työstä myönnetään täksi päiväksi yksityisten asiain vuoksi ed. Sainiolle, Lumivuokolle ja Rantakarille.

Kahden valiokunnan asettaminen entisten lisäksi.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että eduskunta niiden valiokuntain lisäksi, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, päättäisi asettaa seuraavat kaksi erikoisvaliokuntaa, nimittäin maatalousvaliokunnan ja elintarveasiainvaliokunnan. Sen varalta, että tämä ehdotus hyväksytään, ehdottaa puhemiehistö että kumpaanakin valiokuntaan valittaisiin 17 jäsentä.

Nämä puhemiehistön ehdotukset eduskunta hyväksyy.

Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos.

Puhemies: Eduskunnan valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että valitsijamiesten puheenjohtajaksi on valittu allekirjoittanut Listo, ja lähettävät samalla perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, lakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja pankkivaliokunnan vaaleja koskevan pöytäkirjan, josta käy selville, kutka ovat tulleet valituiksi sanottujen valiokuntain vakinaisiksi ja kutka varajäseniksi.

Helsingissä, huhtikuun 14 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, joka tehtiin Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa lauantaina huhtikuun 14 p:nä 1917. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Saarinen ja Hultin, joiden sijalla olivat varamiehet Mänty ja Hirvensalo.

1 §.

Avustamaan ääniä laskiessa nyt toimitettavissa perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, lakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja pankkivaliokunnan vaaleissa kutsui puheenjohtaja asian tuntijain ed. Hallsténin ja W. Jokisen ohella edustajat Aakulan, Orasmaan, Sundblomin, E. Saaren, Luopajärven ja Fräntin.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että määräajan kuluessa oli jätetty vaalitulaisuudessa käytettäväksi kaikkiaan kolme eri ehdokaslistaa (liitteet 1, 2 ja 3), jotka kaikki sisältävät ehdokkaat kaikkia nyt valittavia valiokuntia, nimittäin perustuslakivaliokuntaa, valtiovarainvaliokuntaa, lakivaliokuntaa, talousvaliokuntaa ja pankkivaliokuntaa varten. Kaikki listat oli tarkastettaessa havaittu vaaleista voimassa olevien määräysten mukaisiksi.

Valiokuntien vaalit päätettiin suorittaa siten, että vaaliliput jätetään vaaliuurna nimenhuudon mukaan.

Vaaleissa äänesti listaa n:o 1 kaikkiaan 4 äänestäjää, listaa n:o 2 kaikkiaan 17 äänestäjää ja listaa n:o 3 kaikkiaan 24 äänestäjää. Yhteensä jätettiin vaalissa 45 hyväksyttyä vaalilippua.

Vaalimääräysten mukaan tulee tämän perusteella

valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä, 1 jäsen listalta n:o 1, 7 jäsentä listalta n:o 2 ja 9 jäsentä listalta n:o 3;

valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä, 1 jäsen listalta n:o 1, 5 jäsentä listalta n:o 2 ja 7 jäsentä listalta n:o 3;

valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä, 1 jäsen listalta n:o 1, 8 jäsentä listalta n:o 2 ja 11 jäsentä listalta n:o 3, jota paitsi listoilla n:o 1 ja 3 on yhtä suuri oikeus yhteen paikkaan.

Arvottaessa yhdestä paikasta valiokunnassa, jossa on 21 jäsentä, listojen n:o 1:n ja 3:n välillä, ratkaisi arpa asian siten, että paikka tuli listalle n:o 3.

Vaalimääräysten 12 §:n mukaan tulee tällä kertalla valittavaksi varajäseniä:

valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä, 1 varajäsen listalta n:o 1, 3 varajäsentä listalta n:o 2 ja 4 varajäsentä listalta n:o 3;

valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä, 1 varajäsen listalta n:o 1, 2 varajäsentä listalta n:o 2 ja 3 varajäsentä listalta n:o 3;

valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä, 1 varajäsen listalta n:o 1, 3 varajäsentä listalta n:o 2 ja 5 varajäsentä listalta n:o 3.

Kun vaalin tulos oli laskettu, huomattiin valituiksi

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi:

Estlander	listalta n:o 1
Alkio	" " 2
Hultin	" " "
Ingman	" " "
Nevanlinna	" " "
Pennanen	" " "
Repo	" " "
Retulainen	" " "
Kuusinen	" " 3
Wiik, K. H.	" " "
Hänninen-Walpas	" " "
Mäkelin, Y.	" " "
Piisinen	" " "
Rantanen, F.	" " "

Kurkinen
Karhinen
Tuomi

listalta n:o 3
" " "
" " "

varajäseniksi:

Rosenqvist
Listo
Nurmela
Ståhlberg
Suosalo
Kujala
Tirkkonen
Watanen

listalta n:o 1
" " 2
" " "
" " "
" " 3
" " "
" " "
" " "

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi:

Lille
Antila
Arajärvi
Fränti
Hallstén
Lahdensuo
Luopajarvi
Talas
Virkkunen, A. H.
Gylling
Huttunen, E.
Sillanpää
Paasonen
Lehokas
Saarikivi
Kohonen, J.
Aakula
Raitanen
Salmi
Hiekkaranta
Häkkinen

listalta n:o 1
" " 2
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " 3
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "
" " "

varajäseniksi:

Frey
Helenius-Seppälä
Paavolainen
Tukia
Komu
Lehmus
Jalonen
Forstén
Takala

listalta n:o 1
" " 2
" " "
" " "
" " 3
" " "
" " "
" " "
" " "

Lakivaliokuntaan

jäseniksi:

Gadolin
Kotila

listalta n:o 1
" " 2

Pesonen	listalta n:o 2
Raade	" " "
Saarelainen	" " "
Sopanen	" " "
Typpö, L.	" " "
Yrjö-Koskinen	" " "
Airola	" " 3
Aronen	" " "
Hakala	" " "
Huotari, Anni	" " "
Jokinen, Alma	" " "
Lappveteläinen	" " 3
Nurminen	" " "
Mäkelin, A.	" " "
Alavirta	" " "

varajäseniksi:

Furuhjelm	listalta n:o 1
Haataja	" " 2
Hagman	" " "
Juutilainen	" " "
Forstén	" " 3
Väisänen	" " "
Häkkinen	" " "
Korhonen	" " "

Talousvaliokuntaan
jäseniksi:

Inborr	listalta n:o 1
Helenius-Seppälä	" " "
Hirvensalo	" " "
Kaskinen	" " "
Lohi	" " "
Peurakoski	" " "
Taskinen	" " "
Waarala	" " "
Aromaa	" " 3
Pohjola	" " "
Mäkelä	" " "
Leivo	" " "
Letonmäki	" " "
Savolainen	" " "
Typpö, T.	" " "
Saari, K.	" " "
Koponen	" " "

varajäseniksi:

Roos	listalta n:o 1
Hälvä	" " 2
Niukkanen	" " "
Runtti	" " "
Hiltunen	" " 3
Komu	" " "
Rikkinen	" " "
Takala	" " "

Pankkivaliokuntaan
jäseniksi:

Schybergson	listalta n:o 1
Aitamurto	" " 2
Arajärvi	" " "
Arokallio	" " "
Haapanen, S.	" " "
Paavolainen	" " "
Huotari, Anton	" " 3
Blomqvist	" " "
Saarinen	" " "
Lonkainen	" " "
Waljakka	" " "
Mänty	" " "
Forstén	" " "

varajäseniksi:

Wiik, Johannes	listalta n:o 1
Laitinen	" " 2
Nevanlinna	" " "
Lehmus	" " 3
Korhonen	" " "
Orasmaa	" " "

3 §.

Tarkastamaan tämän sekä edellisen kokouksen pöytäkirjaa valittiin edustajat Sundblom ja E. Saari.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty.

Julius Sundblom.

E. Saari.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:
1) Eduskunnan 15 p:nä marraskuuta 1909 päättämän kieltolain vahvistamista

koskeva ed. Helenius-Seppälän välikysymys esitellään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n nojalla pyydän kunnioittaen Eduskunnan suostumusta seuraavan välikysymyksen esittämiseen:

Tunnettua on, kuinka hartaasti kansan suuri enemmistö on odottanut Eduskunnan 15 päivänä

marraskuuta 1909 hyväksymän kieltolain vahvistusta. Toivo asian onnellisesta ratkaisusta virisi tietenkin uudella voimalla, kun vanhan hallitusjärjestelmän kukistuttua kaikki näytti lupaavan Eduskunnan päättämien lakiehdotusten nopeata voimaansaattamista. Sosialidemokraattinen puolue riensi vaatimaan kieltolain vahvistamista ensimmäisenä sisäisistä uudistuksista. Uusi kansan luotamusta nauttiva senaatti asetti ohjelmajulistuksessaan kieltolain samoin kuin erinäiset työvänsuojelulait erikoisasemaan muihin eduskunnan päättämiin lakiehdotuksiin nähden, luvaten „viipymättä” ryhtyä toimiin, jotta kieltolaki ja mainitut muut lakiehdotukset saadaan vahvistetuiksi. Huomatuissa päiväehdissä tämän johdosta vakuutettiin, että kieltolaki esitetään uuden senaatin ensimmäisinä toimenpiteinä vahvistettavaksi.

Senaatti ryhtyikin todella ensimmäisiksi töikseen kieltolakiasiaan, mutta pian tämän asian käsittely keskeytyi, koska, kuten julkisuudessa on mainittu, havaittiin suotavaksi, että Suomen Senaatin Talousosasto saisi oikeuden lopullisesti ratkaista ne Suomen asiat, jotka Keisari ja Suuriruhtinas ennen on ratkaissut. Itsestään selvää on, kuinka suuri merkitys on annettava tällaiselle pyrkimykselle valtiollisten oikeuksiemme laajentamiseksi, ja kieltolakiasian ajajienkin taholta on Senaatin toimenpiteelle puheenalaisen tärkeän valtuuden hankkimiseksi annettu täysi tunnustus. Mutta samalla on huomautettu siitä, että jos tämän oikeuden saaminen Senaatille veisi kovin paljon aikaa, ei olisi kieltolakiasian onnelliseen ratkaisuun saamista sen vuoksi viivyteltävä liian pitkälle, kun näillä valtiopäivillä olisi aikaansaattava väliaikainen kieltolaki nykyisten pakollisten määräysten tilalle pitämään juovutusjuomaliikettä sulussa, siksi kuin varsinainen kieltolaki astuu voimaan. Suomen asiain uutta ratkaisua tarkoittavassa ehdotuksessa, jonka Senaatti on lähettänyt Väliaikaisen Hallituksen vahvistettavaksi Eduskunnalle annettavaa esitysehdotusta varten, tehdään sen mukaan, kuin julkisuudessa on mainittu, poikkeus niihin Suomen asioihin nähden, jotka koskevat Venäjän ja Suomen välisiä oikeussuhteita tahi niistä johtuvia asioita taikka Venäjän kansalaisia tai laitoksia Suomessa. Jos Kenraalikuvernööri katsoo jonkun lakiehdotuksen olevan tätä laatua, on Senaatin alistettava kysymys päätösvallasta korkeimman hallitusvallan ratkaistavaksi. Eduskunnan hyväksymä kieltolaki, jos se tulee vahvistetuksi, tekee tarpeelliseksi Suomen ja Venäjän välisistä kauppasuhteista 29 päivänä toukokuuta 1897 annettuun asetukseen sisältyvän sopimuksen muuttamisen ja kumoo niinikään 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen, jolla pidätettiin

oikeus, niinkuin lain perusteluissa huomautettiin, Pietarin asukkaille saada väkijuomia oleskellessaan jonkun osan vuotta esim. Terijoella. Eduskunta on kieltolakiehdotuksessaan osottanut, että asiallisesti mainittujen asetusten ei pitäisi estää kieltolain vahvistusta, ja vielä vähemmän ne ovat nykyisissä kokonaan muuttuneissa oloissa kieltolain vahvistuksen esteenä, mutta muodollisesti ne asettanevat kieltolain sellaisten lakiehdotusten ryhmään, jotka joka tapauksessa Senaatin ehdotuksen mukaan joutuisivat korkeimman hallitusvallan ratkaistaviksi. En tunne, onko tämä asiansaara osaltaan vaikuttanut siihen, että Senaatti ryhtyi uudelleen kieltolakiasian käsittelyyn, vai katsoiko Senaatti asian kiireellisyyden sitä vaativan, kun kysymys mainitusta perustuslain muutoksesta ei voinutkaan ratketa niin nopeasti, kuin ensin toivottiin. Tosiasia vain on, että sanomalehdissä esitetyn tiedon mukaan Senaatin Talousosaston varapuheenjohtaja muutama päivä sitten julkisesti lausui, että kieltolaki vielä nyt loppumassa olevalla viikolla lähetettäisiin vahvistettavaksi.

Asia oli siis lähellä ratkaisuaan, kun äkkiarvaamatta sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattajassa ilmestyi kirjoitus, jossa pannaan kysymyksen alaiseksi, voidaanko Eduskunnan 15 päivänä marraskuuta 1909 päättämää kieltolakia ollenkaan vahvistaa. Ennen kaikkea perustellaan tätä epäilystä sillä, että Eduskunnan päätöksessä on sanottu, että lakiehdotus on lähetettävä Keisarillisen Majesteetin armollisesti tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Kun kerran Eduskunta on nykyisille valtiopäiville kokoontunut Väliaikaisen Hallituksen kutsumuksesta, vaikka Valtiopäiväjärjestyksen mukaan Keisarin ja Suuriruhtinaan tulisi olla kutsujana, kun Eduskunta on puhemiesvaalista lähettänyt ilmoituksen nykyisissä oloissa asianomaiseen paikkaan, vaikka Valtiopäiväjärjitys määrää sen tehtäväksi Keisarille ja Suuriruhtinaalle, kun siis myötäänsä ollaan tekemisissä Keisarin ja Suuriruhtinaan tilalle astuneen Väliaikaisen Hallituksen kanssa, on vaikeata ymmärtää, minkä vuoksi on takerruttu tähän muodollisuuteen vasta nyt, kun kieltolain vahvistus on kysymyksessä, ja vasta sen jälkeen, kun etupäässä sosialidemokraattisen puolueen vaatimuksesta Senaatti on antanut lupauksensa kieltolain „viipymättä” vahvistettavaksi saattamisesta. Asian lopullinen esittely Senaatissa on kuitenkin jälleen siirtynyt toistaiseksi.

Kun asema näin ollen on muodostunut varsin kiusalliseksi, on mielestäni suotavata, jos se käy tarpeelliseksi, että Eduskunta kokonaisuudessaan pääsee asiata harkitsemaan, saatuaan kuulla, millä kannalla Senaatti on kieltolain vahvistamiseen

nähdén. On luonnollista, että nykyinen yleinen tila tuo esille vaikeuksia, joista ei käden käänteessä päästä selville, mutta toiselta puolen lieene asemalle eduksi, jos kotimainen hallitus ja Eduskunta voivat yhteisestikin neuvotella asiain kovin mutkistuessa. Luottaen nykyisen Senaatin hyvään tahtoon kieltolaki-asiassa, toivon, että sen puolesta vastataan esillä olevaan välikysymykseen silloin, kun Senaatti katsoo asian edun sitä vaativan.

Kaiken edellisen nojalla pyydän kunnioittavimmin esittää Senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi kysymyksen:

Mikä on Senaatin kanta Eduskunnan 15 päivänä marraskuuta 1909 päättämän kieltolain vahvistukseen nähden ja mitä muita toimenpiteitä Senaatti ehkä katsoo välttämättömiksi tämän asian saattamiseksi onnelliseen päätökseen?

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1917.

Matti Helenius-Seppälä.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle huomenna aamupäivällä pidettävään täysi-istuntoon.

Keskustelu:

Ed. Hänninen-Walpas: Minä olen kuulut, että huomenna olisi jotkut suuret juhlat täällä ja ehdotan sen vuoksi asian panemista pöydälle ensi keskiviikkona pidettävään täysi-istuntoon.

Ed. Häkkinen: Minä pyydän kannattaa edellistä puhujaa.

Ed. E. Huttunen: Minäkin kannatan ed. Walppaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehistön ehdotusta vastaan on keskustelun kuluessa ed. Hänninen ed. Häkkisen ja Huttusen kannattamana ehdottanut, että välikysymys pantaisiin pöydälle ensi keskiviikkona pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ne, jotka hyväksyvät puhemiehistön ehdotuksen, että asia pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon, äänestävät „jaa”, jos „ei” voittaa, on edustaja Hännisen tekemän ehdotuksen mukaisesti asia pantu pöydälle ensi keskiviikon istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten siis on päätetty panna asia pöydälle ensi keskiviikkona pidettävään täysi-istuntoon.

Puhevuoron saatuaan sen jälkeen lausuvat kukin vuoroonsa

Ed. Retulainen: Minä pyytäisin, että perustuslakivaliokunta kokoontuisi tänne sanomalehtimiesten huoneeseen heti täysi-istunnon loputtua.

Ed. Listo: Kehoitän valitsijamiehiä heti täysi-istunnon jälkeen jäämään tänne.

Ed. Lille: Valtiovarainvaliokunnan jäsenet kokoontuvat tämän täysi-istunnon jälkeen säätyhuoneeseen pappissäädyn kansliaan.

Ed. Arokallio: Pankkivaltuusmiesten huoneeseen pyydän pankkivaliokunnan jäseniä saapumaan tänään kello 2.

Ed. Yrjö-Koskinen: Lakivaliokunnan vanhimpana jäsenenä pyydän lakivaliokunnan jäseniä kokoontumaan istunnon jälkeen säätytalolle lakivaliokunnan entiseen kokoushuoneeseen.

Ed. K. Saari: Minä pyytäisin talousvaliokunnan jäseniä kokoontumaan talousvaliokunnan huoneeseen kello 1½ eli kohta tämän istunnon loputtua.

Seuraava istunto on huomenna kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 1,05 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

6. Tiistaina 17 p. huhtikuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

- 1) Suuren valiokunnan vaali.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Paasivuori ja Svinhufvud.

Ilmoitusasiat:

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi valiokuntiin on valittu seuraavat edustajat:

Perustuslakivaliokuntaan: Y. Mäkelin ja Ingman;

Lakivaliokuntaan: Sopanen ja Airola;

Talousvaliokuntaan: Peurakoski ja Kasinen;

Valtiovarainvaliokuntaan: Gylling ja Hallstén; ja

Pankkivaliokuntaan: Schybergson ja Anton Huotari.

Ehdotus suuren valiokunnan vaalin toimittamisesta myöhemmin.

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Saalasti ynnä 12 muuta eduskunnan jäsentä on puhemiehelle toimitetussa kirjoituksessa esittänyt, että suuren valiokunnan vaali, joka on määrätty tänään toimitettavaksi, määrättäisiin tapahtuvaksi ensi torstaina. Syyksi, jolla pyyntöä perustellaan, on ilmoitettu, että erään ehdokaslistan sihteerille jättäminen oli tapahtunut eilen, mutta jälkeen kello 12. Tehdyn ehdotuksen hyväksymisestä nähdäkseni seuraisi, että nekin ehdokaslistat, jotka ovat määrääjän kuluessa jätetyt, joutuisivat mitättö-

miksi, koska niissä olevat henkilöt ovat esitetyt ehdokkaiksi tänään toimitettavassa suuren valiokunnan vaalissa. Jos vaali toimitetaan torstaina, ovat ehdokaslistat jätettävät sihteerille ennen kello 12 huomenna keskiviikkona. Puhemiesneuvosto on päättänyt puoltaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Såvidt jag kan förstå borde ett sådant tillvägagångssätt, som af talmanskonferensen förordats, icke kunna ifrågakomma. Enligt 69 § L. O. får beslut icke fattas uti sådana frågor, som redan af landtdagen genom beslut afgjorts. Landtdagen har beslutat angående förrätandet af val till stora utskottet och synes mig därför att talmannen jämlikt åberopade paragraf icke kan föredraga en sådan proposition, som nu af talmanskonferensen ifrågasatts. Vidare är det att märka, att intet i någon mån giltigt skäl förebärts för detta förslag, utan endast den omständigheten att en af landtdagens grupper genom försumlighet försuttit sin rätt. Men häremot måste genmälas, att, i händelse nytt val skulle utsättas, måhända de öfriga grupperna blefve försatta i en sämre ställning än de innehaft vid det val, som nu skulle hafva kunnat försiggå, ity att eventuellt från dem personer vore frånvarande och deras ställning vid valet sålunda kunde blifva annorlunda. I hvarje händelse finner jag att ett sådant förfarande, både på grund af L. O. och på grund af billighetsskäl, icke kan komma i fråga.

Ed. Alkio: Minä pyydän saada kannattaa puhemiesneuvoston tekemää ehdotusta. On tunnettava, että ikävä erehdys on tapahtunut sen kautta että yksi ehdokaslista suuren valiokunnan vaalia varten on muutaman minuutin määräajasta myöhästynyt, mutta puhemiesneuvoston ehdotus vaalin lykkäämisestä torstaihin on minun mielestäni täydellisesti valtiopäiväjärjestyksen mukainen ja sallittava, jonka tähden minä puolustan sitä.

Ed. Schybergson: Om denna sak kan det sägas, såsom jag tillät mig vid föregående enkammarlandtdag, att misstag äro möjliga, men ofta ganska löjlga. Jag tror att den grupp, som nu försummat sig, hade gjort klokare i att hålla till godo och i stället bevaka sin rätt vid en följande landtdag. Jag finner att herr Estlanders anmärkning är riktig och jag har i talmanskonferensen föreslagit, att denna framställning skulle afböjas.

Ed. Jalonen: Minä en tahtois puolestani kiellettäväksi maalaisliiton tässä kohden korjaamasta asiaansa, mutta valtiopäiväjärjestyksen 37 § tässä nähtävästi tekee esteen. Siinä nimenomaan määrätään valtiopäiväin avaamisesta kahdeksan päivän kuluessa toimitettavaksi suuren valiokunnan vaali, ja korkeintaan voitaisiin tämä asia siirtää huomiseen, mutta ei sen pitemmälle.

Ed. Bäck: Jag ber att få fullkomligt understöda ldgm. Estlanders förslag. Den kalamitet, som drabbat en grupp i landtdagen, är högst beklaglig, men landtdagen kan ju icke göra något härtill. Någon ordning bör i alla fall råda.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että sikäli kuin saatoin käsittää ed. Estlanderin lausunnon, ei siihen minun ymmärtääkseni sisältynyt mitään ehdotusta.

Ed. Estlander: Jag vet icke om jag formulerade ett bestämt påstående, men nog var det klart, att jag föreslog att talmanskonferensens förslag icke måtte godkännas.

Ed. Pehkonen: Koska lykkääminen on mahdollinen vielä torstaihin, niin minä kannatan puhemiesneuvoston tekemää ehdotusta.

Ed. Anton Huotari: Minun mielestäni ei ole mitään syytä vastustaa puhemiesneuvoston ehdotusta. Ed. Estlander esittää että tässä olisi olemassa eduskunnan erityinen päätös, joka tulisi muutettavaksi. Mutta eihän tämän lykkäyksen kautta tule se päätös muutetuksi, että suuren valiokunnan vaali toimitetaan. On kysymys ainoastaan lykkäyksestä ja nähdäkseni voitaisiin se tehdä.

Ed. Ingman: Kun 37 §:ssä V. J. sanotaan, että suuri valiokunta on asetettava 8 päivän kuluessa valtiopäiväin avaamisesta, niin minä en voi tulkita sitä niinkuin ed. Jalonen, että määräaika päättyy seuraavan viikon keskiviikkona, kun val-

tiopäivät on avattu keskiviikkona, vaan tulkitsen sen niin, että kun valtiopäivät on avattu keskiviikkona, niin määräaika päättyy seuraavan viikon torstaina. Mitä 69 §:ään taasen tulee, niin määräystä, että puhemies ei voi esittää sellaista ehdotusta, joka on ristiriidassa eduskunnan ennen tekemän päätöksen kanssa, ei mielestäni ole käsitettävä niin, että se estäisi eduskuntaa päättämästä jotakin vaalia varten toista määräaika, kuin minkä eduskunta ennen on päättänyt. Muuten täytyy minun vielä huomauttaa, että jos tämä pyyntö hylätään, niin täytyy tietysti niitten, jotka nyt ovat jääneet listaa vaille, äänestää jotakin muuta listaa. Jos he äänestävät mitä tahansa näistä listoista, paitsi mahdollisesti listaa n:o 2, niin syntyy sellainen tila, että listalla ei ole niin monta edustajaa kuin tulisi valituksi. Siitä taasen on seurauksena, että suureen valiokuntaan ei tule, niinkuin V. J. määrää, 60 jäsentä, enkä näe silloin mitään muuta mahdollisuutta kuin että sen jälkeen, kuin tämä on todettu, täytyy toimittaa uusi vaali. Tämän estämiseksi olisi minusta syytä suostua nyt tehtyyn pyyntöön.

Ed. Brander: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin äsken lausumaa ehdotusta.

Ed. Estlander: För min del måste jag fortfarande vidhålla, att den tolkning jag gifvit af 69 § är den riktiga och att hr Ingman icke kunnat anföra något skäl för den inskränkande tolkning han åt detta stadgande gifvit. Däremot har jag för min del emotsett att en sådan konsekvens kunde blifva följden af detta förbiseende från landtdagsgruppens sida, att ett nytt val måste hållas, men jag anser i motsats till hr Ingman, att det är nödvändigt att man konstaterar detta genom att detta val hålles. Först därigenom kan man konstatera om det blir nödvändigt att hålla nytt val.

Ed. Kallio: Pyydän saada yhtyä kaikin puolin siihen tulkintaan, jonka professori Ingman on täällä esittänyt.

Ed. Estlander: Jag nödgas uppträda för att åberopa ännu ett skäl för min uppfattning. Det är nämligen stadgandet i 41 § A. O., där det heter, att „denna arbetsordning tjäne till efterlevnad, intill dess landtdagen besluter ändring i eller tillägg till densamma”. Nu är det ju klart att en sådan ändring måste ske för att en åtgärd, som har grundats på A. O., medan denna var giltig, måtte kunna undanröjas. Så länge ändring icke i A. O. har skett, är det icke möjligt att vid-

taga ett sådant förfarande, som bland andra herr Ingman har förordat.

Ed. L i s t o: Kun tämä asia esitettiin, olin minä siinä käsityksessä, että tehtyyn pyyntöön olisi suostuttava. Mutta kun minä kuulen ne syyt, jotka herra Estlander päinvastaisen käsityksen puolesta on tässä asiassa esittänyt, niin minun täytyy yhtyä hänen mielipiteeseensä. Minun tulee siis niinkuin hänenkin ehdottaa, että suuren valiokunnan vaali toimitetaan nyt.

Mitä tulee niihin ehdokaslistoihin, joitten perustuksella vaali on toimitettava, on niissä koko joukko enemmän kuin 60 nimeä. Ei siis ole mitään vaaraa siinä, etteikö saada suurta valiokuntaa tämän vaalin kautta täytetyksi.

Ed. L i l i u s: Minä puolestani myöskin pyydän täydellisesti yhtyä siihen tulkintaan, jonka täällä ed. Estlander on esittänyt. Minun nähdäkseni se on ainoa mahdollinen tulkinta, jos yleensä tahdotaan pysyä valtiopäiväjärjestyksen säännösten tarkassa noudattamisessa. Sitä paitsi tahdon minä sitä tulkintaa vastaan, jota ed. Ingman esiintoi 37 §:n säätämään aikarajoitukseen nähden, esiintuoda vastakkaisen käsityksen. Kun yleensä puhutaan 8 päivän aikamäärästä, niin silloin tarkoitetaan aikamäärän päättymistä sinä päivänä, joka sattuu samana päivänä viikkoa myöhemmin.

Ed. I n g m a n: Vastoin herra Estlanderia minä en voi huomata, että tämä päätös missään suhteessa joutuisi ristiriitaan työjärjestyksen kanssa, tai sisältäisi muutosta siihen. Eihän täällä ole kysymys muusta kuin määräpäivän muuttamisesta, josta työjärjestys ei puhu mitään. Herra L i s t o vastaan tahdon huomauttaa, että se seikka, että vaalilipulla on yhteensä enemmän kuin 60 ehdokasta, ei ollenkaan auta asiaa, jos maalaisliittolaiset äänestävät jotakin listoista 1, 3, 4, mahdollisesti ei silloinkaan, vaikka äänestäisivät listaa numero 2. Sillä yhdelläkään näistä listoista ei ole niin monta jäsentä kuin siinä tapauksessa tulisi valituksi. Muilta listoilta ei voida ottaa jäseniä, kun jollakin listalla ei ole riittävästi ehdokkaita. Jouduttaisiin täydelliseen mielivaltaan, jos olisi määrättävä, miltä listalta lisäjäsenet olisivat otettavat. Maalaisliittolaisilla on siis mahdollisuus, ellei heidän pyyntöönsä suostuta, aivan lojalisesti äänestämällä yhtä listaa saada aikaan se tulos, että uusi vaali on toimitettava.

Ed. A l k i o: Minäkin uudelleen vielä pyydän huomauttaa siitä seikasta, jota ed. Ingman täällä

on esiintuonut, että on olemassa se mahdollisuus, että vaali täytyy uudestaan toimittaa, jos me menettelemme, niinkuin tulemmekin menettelemään, siten, että joku näistä listoista tulee sellaiseen tilaan ettei voida siitä täyttää kaikkia niitä paikkoja, joita äänimäärän mukaan sille listalle kuuluisi. Toiselta puolen ei ole mitään laillisia syitä esitetty sitä vastaan, ettei vaalia voitaisi lykätä torstaihin. Huomautan siitäkin, että esim. eduskunnan työn joutumiselle on hyvin tärkeätä, ettei yhtä kokonaista ryhmää jätetä pois suuresta valiokunnasta, koska se huomattavassa määrässä tulisi vaikeuttamaan eduskunnan työn joutumista valtiopäivien loppuajana, joten siis tämä käytännöllinen seikka on omiansa puolustamaan sitä, että puhemiehistön ehdotus tämän vaalin lykkämisestä otetaan huomioon.

Ed. T a l a s: Kyllä kai voimme olla yhtä mieltä siitä että on erittäin valitettavaa, jos yhden ryhmän lista jää kokonaan pois. Mutta tätä asiaa ratkaistaessa tuo käytännöllinen seikka ei ole niin painava, että se oikeuttaisi voittamaan oikeudelliset epäilykset. Ja vaikka minäkin aikaisemmin olin sitä mieltä, että tehtyyn pyyntöön voitaisiin suostua, niin täytyy minun kumminkin nyt sanoa, että ed. Estlanderin esiintumat seikat ovat minusta siksi päteviä, että minun täytyy nyttemmin kannattaa ed. Estlanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asiasta on käsitykseni mukaan olemassa seuraavat ehdotukset. Puhemiesneuvosto yhtyen ed. Saalastin ehdotukseen on ehdottanut, että suuren valiokunnan vaali, joka on määrätty tänään toimitettavaksi, määrättäisiin tapahtuvaksi ensi torstaina. Sitä vastaan on ed. Estlander ed. Bäckin kannattamana ehdottanut, että tämä ehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 49 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Päätöksen johdosta lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Sundblom: I anledning af hvad i detta ärende passerat, ber jag att få anmäla min reservation.

Puhemies: Vastaisuuden varalle pyydän edustajain huomioonotettavaksi ilmoittaa, että valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaan lippuäänestys on toimitettava umpilipuin. Äänestyksessä on jätetty joukko sulkemattomia lippuja. Sen lisäksi valtiopäiväjärjestyksen 67 § säättää, että lippuäänestyksessä käytettäköön lippuja, joihin on painettuna „jaa” taikka „ei” ja jotka muuten ovat yhdennäköiset. Äänestyksessä on myös

jätetty lippuja, joihin „jaa” taikka „ei” on kirjoitettu eikä painettu.

Puhemies: Eduskunnan äsken tekemän päätöksen mukaan ei suuren valiokunnan jäsenen vaalia siis toimiteta tänään.

Seuraava istunto on huomenna keskiviikkona k:lo 7 i. p.

Istunto päättyy k:lo 1,20 p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

7. Keskiviikkona 18 p. huhtikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

Siv.

1) Ed. Helenius-Seppälän välikysymys, joka koskee senaatin kantaa väkijuomain kieltolain vahvistukseen nähden 34

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Frey, Kallio, Koponen, Kotila, Kurkinen, Nurmela, Paasivuori, Saarinen, Svinhufvud ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tästä istunnosta saa pyynnöstään sairauden takia ed. Nurmela.

Elintarveasiainvaliokunnan ja Maatalousvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.

Sihteeri lukee valitsijamiehiltä saapuneen seuraavan kirjelmän:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle elintarveasiainvaliokunnan ja maatalousvaliokunnan jäsenten vaaleja koskevan valitsijamiesten kokouksen pöytäkirjan, josta käy selville, kutka ovat tulleet valituiksi sanottujen valiokuntain vakinaisiksi ja kutka varajäseniksi.

Helsingissä, huhtikuun 18 p:nä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa keskiviikkona huhtikuun 18 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Kiiskinen, Kurkinen, Lapveteläinen, Lumivuokko ja af Forselles, joiden sijalla olivat varamiehet Lehtinen ja Gadda.

1 §.

Nyt tapahtuvissa elintarveasiainvaliokunnan ja maatalousvaliokunnan jäsenten vaaleissa avustamaan ääntenlaskussa asiantuntijain, edustajain Hallsténin ja Wäinö Jokisen ohella kutsui puheenjohtaja edustajat Alhaisen, Elorannan, Inborrin, Pennasen ja Peurakosken.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että määrääjän kuluessa oli hänelle jätetty kolme eri ehdokaslistaa (liitteet 1, 2 ja 3), jotka sisältävät ehdokkaat molempia nyt valittavia valiokuntia, nimittäin elintarveasiainvaliokuntaa ja maatalousvaliokuntaa varten. Kaikki ehdokaslistat oli tarkastettaessa haavaistu vaaleista voimassa olevien määräysten mukaisiksi.

Toimitetussa vaalissa äänesti listaa n:o 1 kaikkiaan 17 äänestäjää, listaa n:o 2 kaikkiaan 4 äänestäjää ja listaa n:o 3 kaikkiaan 21 äänestäjää. Yhteensä jätettiin vaalissa 42 hyväksyttyä vaalilippua.

Kun Eduskunnan kuluvan huhtikuun 16 päivänä tekemän päätöksen mukaan molempiin nyt valittaviin valiokuntiin kuuluu 17 jäsentä, tulee vaalimääräysten perusteella molempiin valiokuntiin otettavaksi:

listalta n:o 1 7 jäsentä;
listalta n:o 2 1 jäsen; ja
listalta n:o 3 9 jäsentä.

Vaalimääräysten 12 §:n mukaan tulee valittavaksi varajäseniä:

listalta n:o 1 3 varajäsentä;
listalta n:o 2 1 varajäsen; ja
listalta n:o 3 4 varajäsentä.

Vaalin tulosten laskettua huomattiin valituiksi:

Elintarveasiainvaliokuntaan

jäseniksi:

Hirvensalo	listalta n:o 1
Juutilainen	" " "
Kaskinen	" " "
Listo	" " "
Pehkonen	" " "
Runtti	" " "
Saari, E.	" " "
Storbjörk	" " 2
Blomqvist	" " 3
Peitsalo	" " "
Vatanen	" " "
Kohonen, Hanna	" " "
Hakkinen	" " "
Sundberg	" " "
Lautasalo	" " "
Leivo	" " "
Tuomi	" " "

varajäseniksi:

Hiidenheimo	listalta n:o 1
Lohi	" " "
Pennanen	" " "
Isaksson	" " 2
Aromaa	" " 3
Kujala	" " "
Huotari, Anni	" " "
Väisänen	" " "

Maatalousvaliokuntaan

jäseniksi:

Brander	listalta n:o 1
Haapanen, J.	" " "
Haataja	" " "
Hiidenheimo	" " "
Koskelin	" " "
Saalasti	" " "
Sjöstedt-Jussila	" " "
Tåg	" " 2
Mäki	" " 3
Sirén	" " "
Eloranta	" " "

Lehtosaari	listalta n:o 3
Huttunen, P.	" " "
Eronen	" " "
Hautala	" " "
Marttila	" " "
Lepola	" " "

varajäseniksi:

Alhainen	listalta n:o 1
Pehkonen	" " "
Pesonen	" " "
Roos	" " 2
Salomaa	" " 3
Lautasalo	" " "
Hakkinen	" " "
Pohjola	" " "

3 §.

Tämän kokouksen pöytäkirjaa tarkastamaan kutsuttiin valitsijamiehet E. Huttunen ja Hälvä.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Olemme tänään tarkastaneet pöytäkirjan ja hyväksymme sen. Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1917.

E. Huttunen.

Pekka Hälvä.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

1) Eduskunnan 15 p:nä marraskuuta 1909 päättämän väkijuomain kieltolain vahvistamista

koskeva välikysymys, jonka esittämiseen ed. Helenius-Seppälä on pyytänyt eduskunnan suostumusta, esitellään.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan on nyt ilman keskustelua ratkaistava sallitaanko välikysymyksen esittäminen vai eikö.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on välikysymys evätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

Puhemies: Seuraava istunto on huomenna k:lo 12 p. Silloin tulee toimitettavaksi suuren valtiokunnan vaali.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Eduskunnan elintarvevaliokuntaa kehoitetaan heti tämän täysi-istunnon jälkeen kokoontumaan säätytalolle.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

8. Torstaina 19 p. huhtikuuta

k:lo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

- 1) Suuren valiokunnan jäsenten vaali ... 40

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Paasiyuori.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Kotila ensi perjantai-illasta seuraavaan tiistaiamuun, ed. Paavolainen ensi lauantaista seuraavaan maanantaihin ja ed. Forstén tämän kuun 20 päivästä 24 päivään.

Tiedonanto ed. Jonas Castrénin poissaolosta valtiopäiviltä.

P u h e m i e s: Valtuutetun asiamiehen kautta on lakitiedettenkandidaatti Jonas Castrén tämän kuun 10 päivänä jättänyt puhemiehelle erään eduskunnalle osotetun kirjelmän. Kirjelmää seuraa Tukholmassa 30 päivänä maaliskuuta 1917 päivätty lääkärintodistus, mistä käy ilmi, että hra Castrén on ollut kolme viikkoa vuoteenomana ja että senvuoksi lähiaikoina matka Haaparannan kautta Helsinkiin aiheuttaisi vakavia vaaroja. Lisäksi on Viipurin läänin läntisen vaalipiirin keskuslautakunta hra Castrénin asiamiehen pyynnöstä t. k. 17 päivänä puhemiehelle lähettänyt oikeaksi todistetun jäljennöksen hra Castrénille annetusta edustajavaltakirjasta.

Sihteeri lukee:

Suomen kansan Eduskunnalle.

Huolimatta siitä, että terveyteni on varsin heikko, kuten myötäliitetystä lääkärintodistuksesta käy esille, oli kuitenkin tarkoitukseni, niin

pian kuin terveyteni suinkin sallisi, lähteä Suomeen täyttämään 4 päiväksi huhtikuuta kokoonkutsutuilla valtiopäivillä edustajatehtäviäni. Kun kuitenkin saapumista varten rajan yli Suomeen tarvitaan asianmukainen passi, käännyin muutamia päiviä sitten Suomen kenraalikuvernöörin apulaisen, parooni von Korff'in puoleen sähkösanomalla, jossa pyysin häntä pitämään huolen siitä, että määräys annetaan takäläiselle Venäjän viranomaiselle viipymättä toimittamaan minulle passi matkaa varten Suomeen valtiopäiville. Vasta tämän maaliskuun 29 päivänä sain vastaanottaa näin suomalaisessa käännöksessä kuuluvan vastauksen: „Te ette voi palata. En missään tapauksessa voi taata Teidän loukkaamattomuuttanne.” („Vous ne pouvez rentrer. En aucun cas ne peux garantir votre immunité.”) Vastoin valtiopäiväjärjestyksen 10, 13 §:ssä olevia selviä määräyksiä kielletään siis minulta tuntemattomista syistä pääsy Suomeen kansanedustajan tehtäviä suorittamaan sekä annetaan tietää, ettei taata loukkaamattomuuttani.

Asiain näin ollen olen pakotettu kääntymään eduskunnan puoleen pyynnöllä että Suomen kansan eduskunta pikaisesti ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että ne esteet, jotka tätä nykyä joko suomalaisten tai venäläisten viranomaisten taikka molempien puolelta kohtaavat palaamistani Suomeen valtiopäiville, viipymättä, poistetaan sekä että niinhyvien asianomaisten Suomen viranomaisten kuin venäläisten vallanpitäjät Suomessa antavat täydet takeet sekä loukkaamattomuuteeni nähden kuin myös mikäli koskee esteetöntä matkaa Suomeen, vapaata oloa siellä, että esteetöntä matkustusta takaisin Ruotsiin, jossa minulla on tämän vuoden loppuun asti vuokrattu asunto ja johon minun sekä tämän takia että yksityisten asiointeni järjestämistä varten on pakko palata.

Tukholmassa 30 päivänä maaliskuuta 1917.

Jonas Castrén.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että kirjelmä lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lille: Det torde icke vara första gången i vårt land en lagligen vald folkrepresentant sett sig tvungen att hos landtdagen anhålla om skydd för sin person för att fritt få utföra sitt landtdagsmannaskap. L. O. 10 § säger: „Ej må landtdagsman förvägras att inställa sig vid landtdag och sitt värf utföra”. Enligt L. O:s 12 § får landtdagsman utan landtdagens samtycke icke berövas sin frihet utom i det fall att domstol dömt till hans häktande eller han begått brott, på hvilket kan följa minst 6 månaders fängelsestraff.

Alla dessa stadganden borde ju fullständigt garantera landtdagsmans personliga okränkbarhet och säkerställa hans rätt att fritt få infinna sig till landtdagen för att där utföra sitt värf. Men under rådande oroliga förhållanden synes denna rätt åtminstone hvad ldgm Castrén beträffar icke vara tryggad. Detta bekräftas också af det svar han erhållit af generalguvernörsadjointen på hans anhållan om pass att få resa till Finland: „Ni kan icke återvända. Jag kan i ingen händelse garantera Eder oantastlighet.”

Detta svar bevisar att till regeringen om Castréns person måtte inlupit meddelanden, hvilka varit af den art, att denna icke anser sig kunna garantera Castréns personliga trygghet. Nu har ldgm Castrén veterligen icke begått något brott, för hvilket åtal riktats mot honom. Ännu mindre har laglig domstol förordnat till hans häktande. Man har här af rätt att sluta, att det måste vara någon hemlig politisk angivelse af den förra regimens spioner, som föranlett svaret från generalguvernörens adjoint.

Ldgm Castrén har tidigare för skötandet af sin hälsa vistats i Tyskland, efter krigets utbrott i Sverige, likaledes af hälsoskäl. Sannolikt är att han under denna tid stått under hemlig bevakning och att ovederhäftiga gendarmrapporter kunnat inflyta om honom, liksom de senaste åren skett om så många oförvitliga finska medborgare. Men alla dessa hemliga angivelser i deras värde, har ldgm Castrén nu full rätt att trygga sig till marsmanifestets löfte: „Alla de personer, hvilka gjort sig skyldiga till politiska eller religionsbrott eller på grund af lagen af den 20 januari 1912 angående öfriga ryska undersåtars likställande i afseende å rättigheter med finska medborgare eller eljest för sin öfvertygelse och verksamhet i politiskt hänseende blifvit dömda till straff eller inspärrade i fängelse eller från Finland förvisade, skola erhålla fullständig amnesti samt befrias från straff och åtal och såvidt de äro fängslade omedelbart frigifvas.” Så lyda manifestets ord.

Finge landtdagsman gentemot hemliga angivelser icke för sin person åberopa sig på detta löfte, så blefve detsamma endast en tom fras af intet värde.

Ldgm Castrén har liksom vi alla, som sitta i denna sal, fördömt den förra våldsregimen och stått såsom dess motståndare. Att han nu vill återvända för att utföra sitt representantskap såsom landtdagsman, visar att han liksom vårt folk i öfrigt är beredd att taga konsekvenserna af olaglighetsregimens fall och lojalt arbeta på den nya laglighetsordningens bevarande och utveckling till fosterlandets bättnad. Redan det faktum, att denna nya laglighetsordning inträdt, borde trygga hvarje medborgare och särskildt hvarje landtdagsrepresentant rätt att okränkt få deltaga i detta nydaningsarbete, så mycket mer som laglighetsmanifestet uttryckligen bekräftar denna okränkbarhet. Om dock regeringen funne skäl till väckandet af åtal mot ldgm Castrén för något förment brott, så bevisar ju detta faktum, att han önskar återvända till fosterlandet, att han icke har för afsikt att undandraga sig åtalet, självklart under förutsättning att detta sker inför finsk domstol.

Regeringen kan ställa ldgm Castrén under åtal, men har ingen laglig rätt att förvägra honom pass att återvända till hemlandet. Skrider regeringen till hans häktande under resa till landtdagen, blir det enligt L. O. 12 § landtdagens sak att därom besluta.

Jag får med afseende å det sagda äran föreslå att landtdagen omedelbart ville vända sig till landets generalguvernör med anhållan att han måtte så begå att ldgm Jonas Castrén måtte få tillfälle att obehindradt från Sverige infinna sig till pågående landtdag för att där utföra sitt värf såsom folkrepresentant.

Ed. Hultin: Puhemiesneuvosto on esittänyt, että ed. Castrénin kirjelmä lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Minun mielestäni ne valtiopäiväjärjestyksen pykälät, joihin ed. Castrén kirjelmässään viittaa, ovat niin selvät, ettei perustuslakivaliokunta niitten sisältöä sen enemmän voi selittää. Ainakin ne eduskunnalle kokonaisuudessaan lienevät selvät. Senvuoksi pyydän saada yhtyä siihen ehdotukseen, jonka ed. Lille täällä esitti.

Ed. Hornborg: Enär jag i likhet med den föregående ärade talaren finner saken klar också utan grundlagsutskottets utlåtande, ber jag att äfven få understöda det af ldgm Lille framställda förslaget.

Ed. Schybergson: Min första tanke i talmanskongressen var den att generalguvernören var den riktiga adressaten och att vi därför borde vända oss till honom, om också icke med en skrifvelse af lika kategoriskt innehåll som den ldgm Lille föreslagit, då vi ju icke veta huru saken förhåller sig och hurudana de hinder äro, som möta ldgm Castrén i fråga om hans återvändande. Men man upplyste mig i talmanskongressen om att det alls icke var klart, huruvida generalguvernören var den riktiga adressaten och huruvida öfverhufvudtaget landtdagen kunde direkt kommunicera med honom, och då alldeles liknande fall vid föregående enkammarlandtdag remitterats till grundlagsutskottet, måste jag afstå från min mening och förena mig med majoriteten, som yrkade på remiss dit.

Ed. Ingman: Sen lisäksi, mitä ed. Schybergson mainitsi, pyydän huomauttaa, että valio-kunta mahdollisesti voisi saada selvittelyn siitä, mitä laatua ne esteet ovat, jotka tekevät, että hera Castrén ei ole pyytämäänsä passia saanut. Voisi olla eduskunnalle hyvä mahdollisuuden mukaan tietää tämä, ennenkuin eduskunta tekee asiassa päätöksen. Minä pyydän sentähden puol-taa puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Airola: Minä puolestani en tahdo vastustaa sitä, että asia lähetetään perustuslakivalio-kunnan tutkittavaksi, koska asiassa saattaa olla yhtä ja toista, joka sietää laajempaa selvittelyä, perusteellisempaa asian käsittelyä. Mutta kun asian käsittely perustuslakivaliokunnassa kieltä-mättä vie melko pitkän ajan ja tällaisessa asiassa minun mielestäni olisi noudatettava mahdollisim-man suurta joutuisuutta, niin olisin toivonut, että eduskunnan puhemies jo silloin, kun hän sai tie-don, että erään edustajan saapumiselle valtiopäi-ville on joitakin esteitä asetettu, olisi omasta alot-teestaan, odottamatta mitään eduskunnan pää-töstä, kääntynyt asianomaisten viranomaisten puoleen vaatien selvitystä, millaiset ja mistä syystä ne esteet on edustajan saapumiselle ase-tettu. Ellei näin ole tehty, niin toivoisin, että edes nyt mahdollisimman pian joko puhemies pu-hemiehenä tai siihen tapaan kuin ed. Lille on ehdottanut ryhtyy asiassa toimenpiteisiin odo-ttamatta asian valmistumista perustuslakivalio-kunnan käsittelyn pokjalla. Edustajain loukkaa-mattomuutta on Suomessa ja erityisesti, minä tah-don väittää sitäkin, Suomen eduskunnan ja Suo-men eduskunnan puhemiesten puolesta liian hei-kosti puolustettu ja siitä syystä nämä edustajain oikeuksien loukkaamiset ovat saaneet ehtimiseen

toistua. Minä toivon, että tästälähin eduskunta ja eduskunnan puhemies käyttää kaiken vaikutus-valtansa yksityisten edustajain loukkaamatto-muuden puolustamiseksi.

Ed. Anton Huotari: Asian laillinen puoli on minunkin mielestäni aivan selvä. Mutta koska tässä on sellaisia puolia, jotka tarvitsevat perus-tuslakivaliokunnan selvitystä, nimittäin kenraali-kuvnööriapulaisen ilmeisesti Suomen lain vas-tainen menettely, joka vaatii asianomaisen valais-tuksen, pyydän yhtyä puhemiesneuvoston ehdo-tukseen, että asia lähetetään perustuslakivaliokun-taan.

Ed. Alkio: Kenraalikuvernööriapulaisen menettely tässä tapauksessa, jolloin hän nähtä-västi ilman perustelematta mitä syitä, minkä vuoksi ed. Jonas Castrén on estetty tulemasta täyttämään edustajatehtävänsä täällä, on sitä laatua, että eduskunnan velvollisuus on ottaa siitä tarkka selko. Niinkuin ed. Lille täällä jo lausun-nossansa huomautti, jos kerran asia on sillä ta-valla, että se johtuu joistakin seikoista, jotka ovat yhteydessä nykyisten olosuhteiden kanssa, joista manifestissa on Suomen kansalle julistettu täydellinen vapaus myöskin niissä olosuhteissa, joissa edustaja Castrén nyt on, silloin täytyy yhtyä ed. Lilleen siinä, että, ellei manifestin sa-noilla ole enempää merkitystä kuin mitä tässä tapauksessa näyttäytyy, se osottautuu silloin ole-van aivan tyhjä fraasi.

Ed. Väinö Jokinen: Asia olisi ehkä sel-vempi, jollei ed. Castrén eduskunnalle lähettä-mässään kirjelmässä olisi anonut muutakin kuin että hänelle varattaisiin vapaa tilaisuus saapua eduskuntaan ja toimia edustajatehtävässään sekä palata takaisin nykyiselle asuntopaikallensa; mutta kuten hänen täällä esitetystä kirjelmästään kävi selville, hän pyytää eduskunnan myötävai-kutusta enempäänkin, ja on minusta erittäin sii-henkin nähden paikallaan, että asia joutuu perus-teellisen selvityksen alaiseksi.

Mitä tulee siihen moitteeseen, jonka ed. Airola suuntasi puhemiestä vastaan, ei se mielestäni ole ollenkaan kohtuullinen jo siihenkään katsoen, että vasta eilen illalla saatiin selvitys siitä, että ed. Castrén on todellakin valittu eduskuntaan, ja kohta senjälkeen on ryhdytty siihen toimenpitee-seen, että asia on esitetty eduskunnalle.

Ed. Airola: Minusta on ihan alentavaa muo-dollisuuksien taakse menemistä, kun käydään

väittämään, että vasta eilen illalla saatiin tietää, että ed. Castrén on valittu Suomen eduskunnan jäseneksi. Ei sellaisten joutavien muodollisuuksien taakse tällaisessa asiassa olisi mentävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on olemassa seuraavat kaksi ehdotusta: puhemiesneuvosto on ehdottanut, että kirjelmä lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan; ed. Lille ed. Hornborgin y. m. kannattamana on ehdottanut, että eduskunta heti päättäisi kääntyä maan kenraalikuvernöörin puoleen pyytäen, että hän toimisi niin, että ed. Castrénille valmistetaan tilaisuus esteettömästi Ruotsista palata näille valtiopäiville kansanedustajana toimimaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lillen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, joten eduskunta on päättänyt hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies: Suuren valiokunnan vaalia varten on määrätyn ajan kuluessa ja muutenkin oikeassa järjestyksessä jätetty 5 ehdokaslistaa, joista kokoonpantu painettu vaalilippu on edustajille jaettu. Asiantuntijana vaalissa tulee olemaan professori Ernst Lindelöf, ja niitä asiamiehiä, jotka ovat jättäneet ehdokaslistat, kehoitetaan avustamaan vaalilippuja avattaessa. Sen jälkeen kuin vaaliliput ovat avatut ja lasketut, lopetetaan istunto. Seuraava istunto on tänä iltana k:lo 7. Nyt ryhdytään vaaliin.

Kun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, lopetetaan istunto k:lo 1,15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

9. Torstaina 19 p. huhtikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

	Siv.
1) Hallituksen esitys Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa	42
2) Hallituksen esitys Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista	44
3) Hallituksen esitys laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa	..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: Kotila, Lumivuokko, Pohjaväre, Sillanpää, Svinhufvud, Takala ja Tirkkonen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi: ed. Anttila ensi lauantaista ensi viikon tiistaihin asti, ed. Rantakari ensi perjantai-illasta k:lo 6 tiistaihin k:lo 2:een, ed. Sirén ensi lauantai-aamusta ensi keskiviikon iltaan, ed. Retulainen tämän kuun 20 päivästä 22 päivään, ed. Takala tästä illasta ensi maanantai-iltaan, ed. Tuomi tästä illasta ensi maanantaihin asti, ed. Mänty tästä illasta ensi maanantai-aamuun, ed. Pohjaväre samoin tästä illasta ensi tiistaihin asti ja ed. Sillanpää tästä täysi-istunnosta.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että elintarveasiainvaliokunnan puheenjohtajaksi on

valittu ed. Leivo ja varapuheenjohtajaksi ed. Listo, ja maatalousvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Mäki ja varapuheenjohtajaksi ed. Brander.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 19 p. huhtikuuta 1917 on sisäänjätetty 5 eri ehdokaslistaa, ja on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	20 äänestäjää
„ n:o 2	101 „
„ n:o 3	22 „
„ n:o 4	19 „
„ n:o 5	33 „

yhteensä 195 äänestäjää.

Sitäpaitsi on jätetty yksi vaalilippu, jossa mitään ehdokaslistaa ei oltu viivalla merkitty.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	6 ehdokasta
„ n:o 2	32 „
„ n:o 3	6 „
„ n:o 4	6 „
„ n:o 5	10 „

yhteensä 60 ehdokasta.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1: Lohi, Lantto, Mäkinen, Niukkanen, S. Haapanen ja Leinonen.

Listasta n:o 2: Wainö Jokinen, Annala, Lehtinen, K. Saari, T. Typpö, E. Huttunen, Paaso-

nén, Aronen, Alavirta, Murto, Laaksonen, F. Rantanen, K. H. Wiik, Kurkinen, P. Huttunen, Lehtosaari, Marttila, Leivo, Blomqvist, Mänty, Forstén, Latvala, Lehtimäki, Tolonen, Kujala, Suosalo, Korhonen, Rikkinen, Väisänen, Salomaa, Tirkkonen ja Watanen.

Listasta n:o 3: Erkko, Hultin, Koskelin, Kasinen, Sopanen ja Sinkko.

Listasta n:o 4: Rosenqvist, Bäck, af Forselles, Gädde, Hornborg ja Storbjörk.

Listasta n:o 5: Alhainen, Haataja, Koivisto, Listo, Peurakoski, Raade, Rantakari, Repo, E. Saari ja Tukia.

Vakuudeksi:

Ernst Lindelöf.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa

annettu hallituksen esitys.

Puhemies: Ne lakiehdotukset, jotka Venäjän Väliaikainen Hallitus on ilmoittanut jättävänsä Suomen Eduskunnalle, on Suomen Senaatti Eduskunnan puhemiehelle lähettänyt. Ne ovat myös painettuina edustajille jaetut.

Kun Suomella, sen jälkeen kun keisarivalta Venäjällä on kukistettu, ei enää ole monarkkia, ja Eduskunnalla sen johdosta on katsottava olevan oikeus riittävän aiheen perusteella, ottamalla ohjetta Hallitusmuodon säännöksistä, ryhtyä käsittelemään muitakin kuin sellaisia aloitteita, joita Valtiopäiväjärjestys tuntee, ja kun Eduskunnalla on tilaisuus valiokunnassa tapahtuvan selvittelyn jälkeenkin vapaasti harkita, missä määrin on olemassa riittäviä edellytyksiä asian käsittelylle, niin katson voivani esitellä edellämainitut lakiehdotukset valiokuntaan lähettämistä varten.

Esittelen siis päiväjärjestyksessä olevan ensimmäisen asian: Hallituksen esityksen Suomen Eduskunnalle Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen istuntoon.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag anhöller om att få uttala mig angående den motivering, hvarmed hr talmannen beledsagade sin proposition om remiss. Ett uttalande af landtdagens talman om

grunden för någon hans åtgärd är icke bindande för landtdagen och äger icke heller betydelsen af en lagtolkning. Ett sådant uttalande står för talmannens egen räkning. Vid sådant förhållande är det icke nödigt att här uttala sig i hvad mån talmannens dunkla andragande, om hvars anledning intet meddelas, är till sin innebörd förenligt med Regeringsformen och Landtdagsordningen.

Endast för såvidt af detsamma framgår, att hr talmannen anser en landtdagens förnyade pröfning af propositionernas lagenlighet kunna och eventuellt böra försiggå, sedan propositionerna i utskott behandlats, tillåter jag mig framhålla, att en sådan efterpröfning ingenstädes i L. O. torde omtalas eller förutsättas, liksom den ock skulle leda till förvirring i landtdagsarbetet. Däremot kräver 47 § L. O. att talmannen själf afgör, huruvida ett ärende kan enligt grundlag till behandling upptagas eller icke. Denna hans åtgärd kan jämlikt 69 § L. O. dragas under grundlagsutskottets pröfning och afgörande, om nämligen landtdagen icke nöjes med talmannens åtgärd, men om landtdagen bifaller talmannens proposition angående remiss af ett ärende, kan detta beslut icke sedermera ändras. Detta ber jag att få i reservationsväg antecknadt till protokollet.

Ed. Airola: Minun yksityinen käsitykseni olisi tässä asiassa, että eduskunnan puhemiehen mainitsemia esityksiä ei olisi pitänyt eduskunnalle esitellä. Kun tällä mielipiteellä ei ryhmäni keskuudessa kuitenkaan ole suurempaa kannatusta, niin lojaalisuudesta sitä ryhmää kohtaan, johon kuulun, en tee mitään ryhmäni kannasta poikkeavaa ehdotusta, mutta pidän kuitenkin tarpeellisena eriyvän kantani julkisaattaa ja sen puolustukseksi lausua muutamia sanoja.

Valtiopäiväjärjestyksen kolmannen luvun otsikosta ja mainittuun lukuun sisältyvistä säännöksistä käy eittämättömän selvästi ilmi, että oikeus asiain vireillepanoon Suomen valtiopäivillä on vain hallitsijalla ja yksityisillä eduskunnan jäsenillä. Kun hallitsijaa nykyisin ei enää ole, ei siis aloteoikeutta ole muilla kuin kansanedustajilla, sillä se valta ja oikeus, mikä vallankumoukseen asti kuului maamme hallitsijalle, on nyt, kun ei hallitsijaa eikä edes hallitsijasukua ole enää olemassa, siirtynyt, ei Venäjän Väliaikaiselle Hallitukselle, jota maamme lait eivät tunnne, eikä myöskään kotimaiselle hallitukselle, vaan Suomen eduskunnalle. Tämä käy ilmi Hallitusmuotomme 38 §:stä. Lain ja laillisten muotojen syrjäyttämistä Venäjän Väliaikaisen Hallituksen

mieliksi on eduskunnan mielestäni sitä vähemmän suvaittava, kun näyttää siltä, että Venäjän nykyinen hallitusvalta on alkanut perääntyä siltä kannalta, jonka se vallankumouksen jälkeen julkaisemassaan Suomea koskevassa manifestissa on ilmoittanut omaksuvansa. Tahtomatta käydä monisanaiseksi tyydyn mainitsemaan vain pari esimerkkiä tässä esittämäni arvelun tueksi.

Kun uusi kenraalikuvernööri ryhtyi virkaansa hoitamaan, oli ensimmäisiä hänen toimenpiteistään se, että hän julkaisi hevosten tuontia Venäjältä koskevan pakollisen määräyksen ja ilmoitti sen tekevänsä sotatilaan julistetuista paikkakunnista vuonna 1909 annetun asetuksen nojalla. Tämä ukaasi on kuitenkin — siitä ovat kaikki Suomessa yksimielisiä — syntynyt laittomassa järjestyksessä. Tämän laittomassa järjestyksessä annetun ukaasin nojalla on entisen kenraalikuvernöörin Seynin hallitusaikana lukuisia kansalaisia karkoitettu kotiseuduiltaan ja tehty paljon muuta pahaa. Ja tällaisen ukaasin ilmoittaa ojenusnuorakseen se nykyisen Venäjän vallan edustaja, joka on tullut tänne muka laillisuutta palauttamaan.

Toinen esimerkki. Kotimainen hallituksemme lähetti kohta toimeensa ryhdyttyään Venäjän Väliaikaiselle Hallitukselle esityksen siitä, että nyt, kun ei enää ole hallitsijaa eduskunnan päätöksiä vahvistamassa, senaatti saisi oikeuden ja vallan vahvistaa eduskunnan päätökset, mikäli ne koskevat puhtaasti sisäisiä asioita. Tämä kaino vaatimaton esitys on maannut Pietarissa ties kuinka kauan eikä ole vielä kukaan tietoa, aikooko Venäjän Väliaikainen Hallitus ollenkaan myöntyä tähän kohtuulliseen, maaliskuun manifestissa jo luvattuun ja Suomen kannalta välttämättömään muutokseen eduskunnan päätösten vahvistamisjärjestyksessä.

Esimerkkien sarjaa voisi jatkaa luettelemalla, miten kenraalikuvernöörinapulainen, parooni Korff, jonka nimittäminen virkaansa jo sellaisenaan, kun hän ei ole Suomen kansalainen, on Suomen lakien rikkomista, vastustaa senaatin esityksiä Pietarissa; miten hän ilmoittaa, ettei ed. Castrénin ole uskallettava eduskuntaan saapua j. n. e.

Kun tällaista jo näin pian on alkanut tapahtua, niin ei olisi Eduskunnan otettava varteen Venäjän hallituksen laittomia esityksiä, vaan olisi selkeästi ja kuuluvasti vaadittava Suomelle annettujen lupausten rehellistä ja viipymätöntä täyttämistä.

Ed. Gadolin: Enligt mitt förmenande bör hr talmannens förfarande därutinnan godkännas, att han icke utan motivering skridit till före-

dragning af regeringens propositioner. Förutsättning för att dessa propositioner skola såsom sådana af landtdagen handläggas är att desamma utgå från den institution, hvilken är innehafvare af första statsmakten i Finland. Då monarken icke vidare är bärare af den högsta makten, kan den frågan ställas under debatt, hvilket den finländska statens organ är beklädt med denna statsmakt. En debatt härom bör icke nu enligt min mening äga rum. Otvifvelaktigt är dock att ett fullständigande af vår författning i detta afseende, ett fullständigande bygd på grundsatsen att Finland är en stat med egen statsförfattning och på denna grundad statsmakt, ovillkorligen bör ega rum samt att härvid landtdagen bör medverka. Den riktiga utgångspunkten för ett samarbete med regeringen hade förty varit en med landtdagens bifall tillkommen författning, definitivt fastställande hvilket statsorgan framgent skall med på landets konstitution grundad rätt handhafa den statsmakt, som icke tillkommer landtdagen eller domarmakten. Då en framställning med sådan syftning från regeringens sida icke nu föreligger, torde landtdagen kunna handlägga regeringsinitiativen endast under förutsättning att författningsfrågan i antydd omfattning under landtdagens medverkan utan tidsutdrägt varder löst. Jag bör tillägga att detta uttalande skett utan uppdrag såsom ett uttryck för min personliga mening.

Ed. Listo: Minun käsitykseni mukaan se tulos, johonka puhemies lausunnossaan on tullut, on oikea. Sen sijaan olisin pitänyt suotavana, että puhemies ei olisi lainkaan perustellut sitä, että hän nyt on valiokuntaan lähettämistä varten esitellyt hallituksen esityksen n:o 1. Tästä perustelusta käy epäselväksi, mitä lajia asiakirjoja mainittu esitys oikeastaan on katsottava olevan. Oikea asianlaita käy kuitenkin ilmi itse asiakirjasta. Sen lopussa nimittäin „todistetaan, että tämä esitys, joka mainitaan siinä luettelossa Hallituksen esityksistä, joka jätettiin Suomen Eduskunnalle Valtiopäivien avajaisissa Helsingissä vuonna 1917, on Suomen Senaatin alistuksen mukainen sekä että se semmoisenaan on hyväksytty Eduskunnalle jätettäväksi”. Alla ovat nimet Leo Ehrnrooth, Hjalmar Enwald. Me olemme Venäjän Väliaikaisen Hallituksen, joka tämän esityksen on eduskunnalle annettavaksi hyväksynyt, kutsusta tänne valtiopäiville saapuneet, täällä siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestys määrää ottaneet osaa valtiopäivien virallisiin avajaisiin ja sen jälkeen ryhtyneet kaikkiin niihin toimiin, mitä valtiopäiväjärjestys säännöllisen valtiopäivätyön edellytyksinä tehtäväksemme määrää.

Näiden tekojemme kautta olemme tunnustaneet Venäjän Väliaikaisen Hallituksen nykyään sen vallan haltijaksi, joka ennen oli maan monarkilla. Näin ollen meidän on myöskin tunnustettava, että se asiakirja, joka nyt on esitetty, on oikealla tavalla syntynyt ja meille annettu. Minä luulen tarpeelliseksi, että tämä käsitys käy meille selväksi, koska tämä määrää sen järjestyksen, missä meidän tulee eduskunnassa puheenalaisia asiakirjoja käsitellä. Jos me tunnustamme, että tämä on hallituksen oikea esitys, sellainen kuin valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä sanotaan, niin sillä on asian käytellyssä valtiopäiväjärjestyksen 72 §:n mukaan etusija muiden asiain edellä.

Sen oikeuden nojalla, mikä minulla edustajana on ilmituoda mielipiteeni kaiken sen laillisuudesta, mitä eduskunnassa tapahtuu, olen tahtonut saada tämän pöytäkirjaan lausutuksi.

Ed. Frey: Jag ber endast att få ansluta mig till det uttalande som nyss gjordes af Idgm Gaddolin.

Ed. Rosenqvist: Äfven för mig har hr talmannens nyss gjorda uttalande tett sig såsom minst sagdt dunkelt, såvida det icke skall gömma på något tyst, outtaladt förbehåll, något slags „reservatio mentalis”. Jag förstår icke för min del, hvilka hinder L. O. skulle ställa för en remiss af dessa propositioner till utskott eller i hvilket afseende en utvidgad initiativrätt skulle erfordras för detta ändamål. Icke heller förstår jag, huru Regeringsformen skulle kunna hjälpa oss från detta förmenta dilemma. Då jag emellertid i likhet med Idgm Estlander anser, att hr talmannens uttalande står för honom ensam och icke är på något sätt bindande för landtdagen, anser jag mig äfven kunna nöjas med att få detta uttalande till protokollet antecknad.

Ed. Ingman: Siitä että Venäjällä ei tätä nykyä ole keisarivaltaa eikä Suomellakaan siis ole monarkkia, mielestäni johtuu, että eduskunnan tulee ottaa käsiteltäväkseen sellaisia korkeimman vallan alotteita, jotka eivät ole Keisarin ja Suuriruhtinaan antamia. Tällä perusteella katson puhemiehen menettelyn, kun hän on esittänyt puheenaolevan esityksen, oikeaksi.

Ed. Kuusinen: Tahdon vain huomauttaa ed. Estlanderin lausunnon johdosta että se, vaikka sen tarkoitus oli mielestäni niin hämärä, ettei siitä ainakaan tänne asti selvää saanut, kuitenkin sisälsi erään kohdan, joka tarvitsee vastauksen. Hän väitti nimittäin, vastoin puhemiehen lau-

suntoa, että eduskunnalla ei olisi enää sen jälkeen kun asia valiokunnasta palaa, oikeutta vapaasti harkita esityksen laillisuutta ja onko edellytyksiä esityksen asialliselle käsittelylle. Minä luulen, että tämä väite ei pidä paikkaansa. Viitataan vain eräaseenkin analogiseen tapaukseen vuodelta 1910, jolloin lähetettiin perustuslakivaliokuntaan armollinen esitys, jonka laillisuus oli vähän epäselvä — on sanottu, ettei siinä ollut laillista varmasti muuta kuin rubriikki. Kun asia palasi valiokunnasta, niin eduskunta jätti esityksen huomioonottamatta, katsoen ettei ollut laillisia edellytyksiä sen käsittelylle. Minun nähdäkseni on aivan selvää, että eduskunnalla on oikeus myös tässä tapauksessa aivan vapaasti asiasta päättää, sen jälkeen kun asia on valiokunnasta tullut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta päättäneen panna asian pöydälle huomiseen istuntoon.

Esitys pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

2) Hallituksen esitys Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista.

Puhemies: Puhemiesneuvosto esittää tämänkin esityksen pantavaksi pöydälle huomiseen istuntoon.

Esitys pannaan pöydälle huomiseen täysi-istuntoon.

3) Hallituksen esitys laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin asian pantavaksi pöydälle huomiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 7 illalla.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

10. Perjantaina 20 p. huhtikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

	Siv.
1) Hallituksen esitys Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa	45
2) Hallituksen esitys Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista	50
3) Hallituksen esitys laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa	„
4) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1913	61
5) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1914	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Forstén, Kotila, Lilius, Malmivaara, Mänty, Nevanlinna, Nurmela, Paasonen, Pesonen, Pohjaväre, Raade, Rantakari, Retulainen, Rikkinen, Sinkko, Sundberg, Svinhufvud ja Takala.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: ed. Nevanlinna erään yleisen tehtävän suorittamista varten tästä illasta ensi viikon loppuun sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Airola ensi tiistaiksi, ed. Raade täksi illaksi ja huomispäiväksi, ed. Latvala huomisaamuun, ed. E. Saari ensi tiistaiamuun, ed. Paasonen tästä illasta ensi tiistai-iltaan, ed. Malmivaara tästä istunnosta, ed. Lehtimäki tästä istunnosta, ed. Haataja lauantaiamuun, ed. Sinkko tämän illan istunnosta.

Eduskunnan virkailijat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava että kansliatoimikunta on ottanut yleistulkiksi johtaja K. V. Puuskan ja yksityistulkiksi ruotsia puhuville kansanmiehille sanomalehden-toimittaja Einar Ottelinin, painatustöiden valvojaksi prokuristi Paavo Raittisen ja hänen apulaisekseen faktori K. F. Heimön.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa

koskeva hallituksen esitys n:o 1, joka kuluvan huhtikuun 19 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Senaattori Tokoi: Arvoisat edustajat! Kun tämä nyt esitelty asia tarjoo mielestäni sopivan lähtökohdan pienelle keskustelulle, pienelle selvittelylle, joka mielestäni tällä hetkellä on erikoisen tarpeellinen, niin olen rohjennut ottaa vapauden ja pyytää vaivata eduskuntaa hetken ja käyttää sen kallista aikaa muutaman minuutin.

Tämä nyt esitelty asia palauttaa meidän mieliimme kestetyn sortokauden synkimmät päivät. Se palauttaa mieliimme kaikki ne laittomat lait ja asetukset, joita viimeksi kestetyn sortokauden vallitessa on tähän maahan säädetty ja joita tässä maassa on laittomalla tavalla toteutettu. Se palauttaa mieliimme n. s. yhdenvertaisuuslain, se palauttaa mieliimme myös n. s. yleisvaltakunnallisen lain ja monet muut lait, jotka ovat syntyneet tämän yleisvaltakunnallisen lain jälkeen, sen perustuksella ja sen säätämässä järjestyksessä.

Tämä esitys myös palauttaa mieliimme kaiken sen taistelun, jota yksikamarinen eduskunta on koko olemassaolonsa aikana taistellut tätä venäläistä sortoa ja laittomuutta vastaan. Minun on mahdoton kosketella kaikkia niitä eri asiakirjoja; niitä on mahdoton lähteä luettelemaankaan, sillä jokaisilla valtiopäivillä, joille yksikamarisella eduskunnalla on ollut tilaisuutta kokoontua, on meillä aina ollut esillä torjumistoimenpiteet sitä laittomuutta ja vääryyttä vastaan, joita meidän kansaamme kohtaan näinä aikoina oli harjoitettu. Monet ovat ne anomukset, monet ovat ne adressit, joita eduskunta on aikanaan Venäjän silloiselle hallitukselle, tsaarivallalle esittänyt ja joiden kautta se on julkituonut tämän maan kansalaisten käsityksen asiassa. Kaikki nämä toimenpiteet ovat olleet tuloksettomia. Se sorto, jota me olemme kärsineet, ei yllättänyt asiakirjoista. Se sortovalta ei välittänyt adresseista, ei anomuksista; yhä kasvavalla raivolla se paisui ja sen toimenpiteet yhä häikäilemättömämmin ja räikeämmin ulottuivat meidän maahan. Tosin kaiken aikaa tämän sortojärjestelmän vallitessa aina silloin tällöin kuului Venäjältä käsin toivoa herättäviä ääniä siitä, että Venäjällä eivät kaikki ole meitä vastaan. Vaatimattomina ne kohosivat, vaihteina ne meidän korviimme saapuivat, mutta sittenkin ne olivat todistuksena siitä, että Venäjän kansassa eli myös vapauden halu, että siellä myös eli toivo siitä, että sorto ei ole ikuinen ja että sorto on poistuva, ja silloin, jolloin oikeus maahan palaa, myös Suomen oikeuden palauttamisen aika on tullut. Me puolestamme rohkenimme joko enemmän tai vähemmän rakentaa toiveita näille äänille, jotka rajan takaa meidän korviimme, niinkuin sanoin, heikkoina ja vaihteina saapuivat, mutta kuitenkin siirrettyä ja toivoa herättävinä. Ja me olemme nyt nähneet, että siellä sittenkin eli vapautta rakastava henki. Me olemme nyt nähneet, että Venäjän kansa oli toista mieltä kuin se sortohallitus, joka sieltä nyt on kukistunut.

Mutta minä luulen, että minulla on tilaisuus tai pakko palata tähän kysymykseen pikkuisen tuonneppana. Senvuoksi siirryn vielä lyhyesti selostamaan niitä katsantokantoja, niitä eri virtauksia maassamme, jotka tämän sortokauden vallitessa ja olletikin sen viimeisinä aikoina ovat ymmärtääkseni tässä maassa olleet vallalla.

Kun yleismaailmallinen sota puhkesi, silloin kun se yllätti kansat aivan odottamatta — ei tosin odottamatta, sillä siihenhän taloudellinen kehitys oli ollut omansa johtamaan, mutta kuitenkin se tuli tavallaan odottamatta, sillä juuri niin pian ja vielä sillä hetkellä emme sitä odottaneet.

Kun yleismaailmallinen sota puhkesi, me muistamme, miten silloin Venäjän silloinen vallassa-oleva hallitus hiukan hätkähti. Annettiin erinäisiä lupauksia niille kansoille, jotka olivat yhdistetyt Venäjään. Annettiin lupauksia Puolalle, annettiin puolinaisia lupauksia myös Suomelle ja ennen kaikkea kehoitettiin unohtamaan kaikki kärsityt vääryydet ja se kansallinen sorto, jota ennen oli harjoitettu. Kehotettiin yhtymään yhteisen asian ympärille toivossa, että siitä hyvää lopulta tulee. Minä muistan ja me kaikki muistamme sen ajan. Osassa meidän maatamme heräsi uudestaan elpyvä toivo paremmasta tulevaisuudesta — meidän olemme olleet niin herkkiä luottamaan hallitsijan sanoihin! — ehkä sittenkin tsaarivallalta alkaa korjata niitä vääryyksiä, joita se meitä kohtaan oli harjoittanut. Toivo petti. Tsaarin lupaukset, kruunupäisten lupaukset ovat olleet aina petollisia ja vielä kerran ne pettivät silloin. Kun sotaa jatkui ja Venäjän armeija satunnaisesti kyläkin tunkeutui syvemmälle Galitsiaan, Venäjän vallassa oleva valtiomahti nähtävästi uskoi seisovansa lujassa satulassa. Se unohti kaikki, Puolalle ja kaikille muille kansallisuuksille annetut lupaukset. Mitä syvemmälle Venäjän armeija tunkeutui Galitsiaan, sitä syvemmälle kouristivat kaksipäisen kotkan kynnet sorrettuja kansanluokkia. Sitä enemmän saimme tuntea taas yhä yltyvää sortoa meitä vastaan. Se pieni, heikko, aivan heikko myötätunto, joka ensi alussa saattoi meidän maassamme päästä valtaan, se oli pian kadonnut. Me emme saata tällä hetkellä salata keltään sitä tosiasiaa, että yhä yleisemmäksi, etten sanoisi yksimieliseksi käsitykseksi alkoi meidän kansassamme vakaantua se ajatus, että Venäjän voitto olisi Suomen onnettomuus. Meissä pääsi vallalle ajatus siitä, että jos Venäjän tsaarivallan onnistuu voittajana suoriutua tästä sodasta, niin niiden kansallisuuksien, jotka ovat yhdistetyt Venäjän valtakuntaan, tuho ja turmio on tullut.

Tästä näkökohdasta on myöskin löydettävä lähtökohta sille liikkeelle, joka meidän maassamme pääsi valtaan, ja jota me emme saa itseltämme eikä muilta salata, ja se oli se, että yksi ja toinen isänmaataan rakastava nuorukainen näki oikeaksi ja isänmaansa edun vaativan, että heidän on uhrattava voimansa Venäjän vihollisten hyväksi, koska he uskoivat, että sen kautta ja sitä tietä voidaan Suomellekin vapaus saada. Mutta suuri osa, minä sanon suurin osa meidän kansastamme sittenkin säilytti kylmäverisyytensä ja asettui sanoisinko ankan puolueettomuuden kannalle, tosin sydämessään toivoen, että aika tulisi, jolloin Venäjän hallitusjärjestelmä ja jos mahdollista koko Venäjän valtakunta

sortuisi saadaksemme itsellemme vapauden siinä kansojen yhteisessä tasajaossa, joka Venäjälle tästä oli tuleva.

Mutta Venäjän oman kansan kärsimysten malja oli myös samalla täysi. Se oli myöskin juonut pohjaan sen koettelemusten kalkin, jonka sama sortojärjestelmä oli Venäjän omalle kansalle valmistanut. Se oli kärsinyt samaa sortoa, samaa vääryyttä, samaa häikäilemätöntä menettelyä Venäjän hallitusvallan puolelta, ja se nousi voimalla ja väellä. Ikäänkuin salama se iski Venäjän vallitsevaan hallitusjärjestelmään, kukisti Venäjän tsaarivallan, vapautti Venäjän tsarismin ikeen alta, kukisti sen sortojärjestelmän, joka Venäjällä oli ollut vallalla, ja julisti kaikille Venäjän kansoille vapauden kaunistavaa evankeliumia.

Tämä vapauden julistus ulottui myöskin meidän maahamme. Heti paikalla, kun Venäjän kansa oli saanut oman vapautensa, se myöskin tarjosi veljen kättä kaikille niille kansallisuuksille, jotka olivat saman sortovallan alla kärsineet, ja ensimmäisenä se tarjosi veljen kättä meille. Se palautti meidän vanhan, ennen voimassaolleen valtio-oikeudellisen asemamme ja antoi meille lupauksen siitä, että Suomen valtio-oikeutta, sen hallitusmuotoa tullaan kehittämään ja muuttamaan sellaiseksi, että se vastaa muuttuneita oloja. Eikähän muuten saattaisi ollakaan, sillä meidän hallitusmuotomme, meidän valtiojärjestyksemme on lähes puolitoistasataa vuotta vanha. Siinähan on muutoksen, korjauksen ja parantamisen varaa.

Nyt me olemme tulleet uuteen aikaan. Meillä on nyt vapaus tehdä työtä avonaisesti, rehellisesti kaikkien nähden, oman isänmaamme, oman kansamme, oman Suomemme hyväksi ja menestykseksi. Minkälainen on oleva se tulevaisuus, johonka me kuljemme, sitä on ymmärtääkseni tällä hetkellä mahdoton täydellisesti käsittää, ainakin täydellisesti selittää. Mehän elämme vielä sanoisinko vallankumouksen tilassa. Vallankumous ei ymmärtääkseni vielä ole täydellisesti loppuun suoritettu. Tosin tsaarivalta on kukistettu, mutta tämän valtiollisen vallankumouksen rinnalla on vielä käymässä syvälle käypä yhteiskunnallinen vallankumous. Millä tavalla meidän tuleva valtiomuotomme kehittyy, minkälaiseksi se muodostuu, sitä ymmärtääkseni on mahdotonta tällä hetkellä edes osapuilleen sanoa. Mutta pääpiirteissä minä luulen, ettei tässä kysymyksessä pitäisi olla eri mieltä, sillä minun ymmärtääkseni asia on siten, että vapautunut Venäjä, Venäjän vapaa kansa ja se tie, jonka Venäjän kansa itselleen asettaa, jota se lähtee kulkemaan, se vapautuksen tie, se ei saata edellyttää

mitään muuta kuin sitä, että kaikille kansoille, jotka ovat itsemääräämisoikeuteen kypsyneet, mille täytyy se myöskin antaa. Meidän kansamme koko kehitys, koko menneisyys ja eletty historia on elävänä todistuksena siitä, että Suomen kansa on aikojen kuluessa kehittynyt ja kypsynyt itsenäiseksi kansaksi, täysin itsenäiseksi määräämään omasta oikeudestaan, omista asioista ja omista suunnistansa. Koko meidän sivistyksellinen kehityksemme on kulkenut niin omintakeisissa puitteissa, koko meidän taloudellinen kehityksemme on myöskin siinä määrin itsenäinen ja koko meidän yhteiskunnallinen järjestyksemme on niin eroava Venäjän yhteiskunnallisesta järjestyksestä, ettei saata tulla kysymykseen näiden yhteiskuntain sellainen yhteenliittyminen, että toisen tai toisen yhteiskunnallinen järjestys siitä kärsisi. Ja minä olen vakuutettu siitä, että vapaan Venäjän, uuden Venäjän — sanoisinko — arvokkaan naapurin ja — minä pyydän lisätä — täysin arvokkaan liittolaisen, täytyy olla myös täysin itsenäisen kansan, sillä itsenäinen kansa ei saata kärsiä orjuutettua ja sorrettua naapuria ja sorrettua liittolaista. Enkä usko, että Venäjän kansassakaan myöskään saattaa olla tästä eri mieltä. Ja minä rohkenen puolestani toivoa, että Venäjän kansa ja sen johtavat piirit, sen hallitus on myöskin viipymättä osoittava ei ainoastaan sanoissa vaan myöskin teoissa, että ne lupaukset, jotka vapaan Venäjän kansan edustajat ovat meille antaneet, että ne lupaukset ovat sen arvoiset, että ne myöskin pidetään kaikilta eri osiltaan ja kaikkia yksityiskohtia myöten.

Minä rohkenen siis luottaa siihen, että Suomen kansan itsemääräämisoikeus, Suomen kansan itsenäisyyden alku on nyt varmalla pohjalla ja meidän velvollisuutemme on sitä kehittää järkkäytämättä ja johdonmukaisesti, ja sillä tavalla, että Suomen kansan itsenäisyys jo läheisessä tulevaisuudessa tulee taatuksi.

Mutta tämän poliittisen kysymyksen rinnalla, josta minä rohkenen olla sitä mieltä, että me emme siinä ole eri kannalla, on meillä sarja yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka ovat yhtä kiipeitä, yhtä syvälle käypiä ja — etten sanoisi — joista myöskin meidän valtiollinen kehityksemme suuresti riippuu. Tehän tiedätte, että tämä eletty sortokausi on ollut myöskin yhteiskunnallista taantumuskautta. Yhteiskunnallinen ja taloudellinen reformityö on näinä aikoina jäänyt kokonaan ketoon. Kaikki ne yhteiskunnalliset uudistukset ja parannukset, jotka eduskunta on näinä aikoina vaivoin ja vaivoin saanut aikaan, ovat jääneet toteutumatta. Ja mitä pahimpia olivat ne kokemukset, jotka suurlakon jälkeen saatiin huomata,

sen vuoksi, että myöskin meidän maassamme sen jälkeen heti paikalla alkoi ilmetä yhteiskunnallisesti taantumuksellisia virtauksia. Me emme olleet kypsyneet siihen, että me olisimme heti voimalla ja väellä ryhtyneet toteuttamaan yhteiskunnallisia uudistuksia ja reformeja, kohottamaan todella tämän kansan taloudellista tasoa sellaiseksi, että kansa olisi tuntenut olevansa tässä maassa kotonaan, jokainen kansalainen olisi tuntenut olevansa täysin oikeutetussa asemassa. Mutta laajojen kansankerrosten oikeudet jäivät entiselleen, ne jäivät korjaamatta ja parantamatta. Se osa väestöstä, jota tämä laiminlönti kohtasi, työväestö, ei ole sitä unohtanut. Ja nyt näissä uusissa oloissa työväestö on nostanut uudestaan päänsä ja sillä on oikeus vaatia, että sitä ei nyt unohdeta. Se vaatii nyt todella reformeja. Se vaatii todella sellaisia uudistuksia, jotka koskevat syvälle yhteiskunnan perustuksiin, jotka koskevat työväestöä kokonaisuudessaan. Se ei aio jättää nyt tilaisuutta käyttämättä hyväkseen, vaan vaatii uudistuksia, sellaisia uudistuksia, joista sille on todella hyötyä. Se ei aio toista kertaa enää käydä samaa oppia, samaa katkeraa, raskasta oppia, jonka se suurlakon jälkeen sai kokea, kun sen järjestäytyminen oli laiminlyöty ja kun se ei ymmärtänyt tarmolla valvoa oikeuksiaan.

Me siis näemme, että me olemme suurien uudistusten ja reformien kynnyksellä, uudistusten, jotka tulevat käymään niin syvälle, että tuskin kukaan on ennen rohjennut olettaa, että sellaisia uudistuksia näin pian meidän maassamme täydyttään ruveta toteuttamaan. Minä olen tämän maininnut siksi, että näiden uudistustöitten jouduttamisesta, näiden uudistustöiden aikaansaamisesta nopeudesta riippuu suurelta osalta myös meidän itsenäisyytemme turvaaminen, ja minä tahtoisin tältä paikalta erikoisesti kääntyä vallassaolevien luokkien puoleen, niiden puoleen, joilla vielä meidän maassamme on yhteiskunnallinen ja taloudellinen valta, ja huomauttaa heille juuri siitä ajankohdasta, missä me nyt elämme. Nyt ei ole se aika, jolloin me saisimme asettua vastarintaan, vaan nyt täytyy hyvällä myöntyä niihin uudistuksiin, joita työväestö todella kaipaa ja joita se oikeuden mukaan on oikeutettu saamaan ja jotka voidaan toteuttaa. (Vasemmalta: Hyvin! Oikein!) Sillä minä olen vakuutettu siitä, että jos nyt tällä hetkellä syntyy ylipääsemätön taloudellinen ristiriita, jos vallassaoleva luokka nyt tällä hetkellä asettuu poikkiteloin niitä oikeutettuja vaatimuksia vastaan, jotka nyt on esitetty, se ei ole onneksi eikä menestykseksi meidän maallemme eikä meidän kansallemme, ja toivon että myös meidän

maamme kaikki kansankerrokset tämän käsittävät. Samalla minä rohkenen myös tältä paikalta kääntyä työväen puoleen, erittäinkin työväen järjestöjen puoleen, niiden järjestyneiden toverien puoleen, joihinka minä ehdottomasti luotan. Ja minä pyydän heitä myös tässä tilaisuudessa osoittamaan, että työväki todella on meidän maassamme järjestynyt ja että se ymmärtää järjestymisen arvon ja että se ei saata sitä häpeään, vaan että se todella järkähtämättä, rehellisesti ja johdonmukaisesti kulkee sitä päämäärää kohti, jonka se on itsellensä asettanut, kulkee sitä järkähtämättömästi ja järjestyksessä. Olen vakuutettu siitä, että tässä maassa tullaan näkemään se tosiasia, että järjestys maassa on parhaiten turvattu silloin kuin järjestynyt työväki sitä hallitsee. (Vasemmalta: Hyvä!)

Minä siis näiden taloudellisten ristiriitojen johdosta ja nähdessäni koko tämän taloudellisten ristiriitojen meren edessäni, joka, sanottakoon suoraan, asettaa nykyisen hallituksen ja asettaa myöskin Eduskunnan sangen vastuunalaaiseen asemaan, minä sen vuoksi rohkenen erikoisesti luottaa, että meidän maamme kaikki kansankerrokset käsittävät nykyisen aseman ja säilyttävät ennen kaikkia kylmän järkensä ja sen todella ylistetyn suomalaisen maltillisuuden ja rauhallisuuden, jota ennen kaikkia näissä oloissa tarvitaan (Vasemmalta: Hyvä!). Minä siis rohkenen luottaa, että me tänä aikana saamme tässä yhteiskunnallisessa uudistustyössä luottaa kansaan, sen terveen järkeen ja sen selvään katsantokantaan, jonka se aikojen kuluessa on osoittanut itsellään olevan. Samalla rohkenen luottaa, että Eduskunta myöskin on näissä oloissa uskollisesti ja rehellisesti täytävä velvollisuutensa kansamme onneksi ja menestykseksi.

En tahdo tässä lähteä koskettelemaan kaikkia niitä yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka meillä ovat tällä hetkellä edessä. Ne ovat monet ja suuret. Mutta kun minä nyt olen, etten sanoisi, velvollinen esiintymään tältä paikalta nykyään meidän maahamme vastikään asetetun uuden hallituksen puolesta, niin samalla minä myöskin tahdon ja kaikki minun toverini tahdomme heti paikalla avonaisesti ja rehellisesti kääntyä Eduskunnan puoleen ja sanoa suoraan teille, että meillä ei ole mitään muuta politiikkaa kuin se politiikka, jonka Eduskunta on hyväksynyt, ja sitä politiikkaa me tulemme noudattamaan (hyvä!). Ja sanon suoraan, että meillä ei ole mitään muita tarkoituksia kuin Eduskunnan päätösten ja tahdon täytäminen. Minä toivon, että näissä raskaissa oloissa, joissa me nyt elämme, mutta samalla niissä toivorikkaissa oloissa — sillä me näemme nyt Suomen

uuden päivän valkenevan — että me näissä oloissa täydellä luottamuksella ja avomielisyydellä käännyimme kaikissa asioissa toistemme puoleen.

Samalla voin vakuuttaa teille, että hallitus on kaikista asioista, olkoot ne mitä laatua tahansa, ensi hetkestä lähtien, kun se on astunut paikoilleen, sitoutunut tekemään tiliä ja vastamaan töistään Eduskunnalle. Me olemme aina tavattavissa, aina löydettävissä, milloin ikinä tahdotte meitä kutsua. Ja me olemme myös aina valmiit jättämään paikkamme eduskunnan käytettäväksi, silloin kun te ette enään meitä tarvitse, ja olemme iloiset siitä, että olemme voineet yhden, ehkä lyhyen hetken elämästämme uhrata uuden Suomen luomiseksi, uuden paremman tulevaisuuden rakentamiseksi. Tähän me kaikki hartaasti pyrimme. (Hyvä-huutoja ja käten taputuksia.)

Ed. Bäck: Det måste beklagas, att propositionerna n:ris 1 och 2 kommit till landtdagens behandling, förrän förhållandena mellan Finland och Ryssland blifvit ordnade. Behandlingen af sagda propositioner torde väl i alla fall stå i intet förbindelse med ordnandet af sagda förhållanden. Jag vågar därför uttala den förhoppning, att ofvanantydde propositioner af de utskott, till hvilka de remitteras, måtte föreslås att förkastas. Grunden till Finlands autonomi bör först läggas. Sedan må man bygga vidare på denna grund. Så mycket mera bör detta förslag framställas som de löften om frihet, hvilka tillerkänts Finlands folk, de senaste dagarna blifvit groft kränkta. Finlands senat, dess landtdag och enskilda personer hafva af beväpnade ryska soldathoppar blifvit på det mest oförsynta sätt förolämpade. Tyvärr måste det erkännas, att bland det finska folket funnits lager, hvilka i så ringa grad förstått sin frihet, att de försökt vinna sina rättigheter genom att vädja till ryska bajonetter. Man vågar väl hoppas, att det, som nu skett, varit blott dyningar efter stormen. I alla händelser bör det pointeras, att rätt går före våld, äfven i revolutionstider.

Ed. Schybergson: Det är icke vanligt att under en remissdebatt inlåta sig på polemik. Men den senaste talarens andragande, så föga ägnadt att framträda efter det storslagna tal, som här hölls å regeringens vägnar, är såväl därför som särskildt till sitt innehåll sådant, att ett bemötande kräves, icke minst ifrån dem, som stå talare i politiskt hänseende nära. Det är först och främst en alldeles oriktig uppfattning att yrka på att också under revolutionstider rätt skall gå framför våld. Det är revolutionens hela tanke,

att våld då går framför rätt, och man måste taga hänsyn till detta och därför bedöma de våldshandlingar som förekommit efter annan måttstock än under normala och lagliga förhållanden.

Hvad som den föregående talaren i detta afseende framhållit har icke den ringaste gemenskap med den fråga, som i dag öfverlämnas till utskottsbehandling. Redan under det våldsregimen var som värst fann Finlands landtdag sig kunna skilja frågan om ryska medborgares rätt i detta land från den politiska frågan i öfrigt och ansåg sig kunna med kallt förstånd erkänna, att det i och för sig var fråga om rättigheter, som kunde utan betänklighet från vår sida och utan dagtingan tillerkännas ryska medborgare. Och huru mycket mera under nuvarande förhållanden! Jag kan icke förstå annat än att landtdagen icke blott därför att det är landtdagens plikt, utan med beredvillighet skall tillmötesgå krafvet i detta afseende och godkänna vår nuvarande regerings härom framlämnade proposition.

Ed. Lille: Jag ber endast att i allo få förena mig om hr Schybergsons uttalande.

Ed. Hornborg: Trots det, som af hr Schybergson här har uttalats och som man ju i allt väsentligt torde nödgas ansluta sig till, är det ett ofrånkomligt faktum, att den nu föreliggande propositionen, liksom propositionen n:o 2, berör detaljer i ett nydaningsarbete, som ännu är förstående. Det förefaller därför dock i viss mån oformligt, att dessa detaljer skola handläggas af landtdagen, innan ännu själfva de grundläggande principerna för den framtida regleringen af förhållandet mellan Finland och Ryssland klargjorts. Af vissa skäl synes det mig därför vara på sin plats att nu uttala, att de ifrågavarande propositionernas remiss till utskott icke bör få betraktas såsom liktydig med ett förbiseende af det faktum, att händelsernas utveckling under de senaste decennierna har nödvändiggjort en genomgripande omgestaltning af vårt lands förhållande till Ryssland.

Ed. Airola: Kun tästä asiasta on kerran puheenvuoroja otettu ja keskustelu sillä tavoin viritetty, niin minä arvelen, että ehkä vasemmistonkin puolelta on syytä joku sana lausua. Sortovuosien aikaan, kun olivat tämänlaatuiset asiat kyseessä, niin meidän taholtamme ilmoitettiin, että me olemme valmiit ja halukkaat järjestämään täällä olevien venäläisten olot ja oikeudet sellaisiksi, että niitä täytyy venäläisten puolelta pitää siedettävänä, ja että me olemme valmiit siinä

menemään niin pitkälle kuin on mahdollista Suomen kansan oleellisia etuja ja oikeuksia loukkamatta. Nyt kun siihen on tullut tilaisuus, niin tätä tilaisuutta on käytettävä osoittaaksemme, että me emme ole vain sanoja laskeneet, ajattelematta niitä myöskin toteuttaa silloin kun siihen tilaisuus tulee. Olkoon, että meidän puoleltamme on syytä ajatella, että esimerkiksi Venäjän hallitusmahti ei niin nopsasti ja niin tarkoin näytä aikovan täyttää meille annettuja lupauksia, kuin mitä meille annetuissa manifestissa on sanottu, olkoon, että on tapahtunut seikkoja ja tapahtumia, jotka ovat olleet omiaan synnyttämään väärinkäsitystä ja katkeruutta suomalaisten keskuudessa, siitä huolimatta meidän on pidettävä kiinni siitä, mitä olemme ennen sanoneet, mitä olemme luvanneet tehdä. Meidän on tehtävä Venäjän kansalaisille oikeutta, tehtävä heille tässä maassa olo siedettäväksi. Kun me näin teemme, silloin on meillä paljon parempi syy, paljon parempi oikeus vaatia myös Venäjän hallitusvallalta, että meille annetut lupaukset pidetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa ei ole muuta ehdotusta kuin puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Eduskunta päättää lähettää asian talousvaliokuntaan.

2) Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia

koskeva hallituksen esitys n:o 2 esitellään.

Puhemies: Ellei kukaan tahdo puheenvuoroa, niin päättäneen eduskunta lähettää tämänkin asian puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan?

Eduskunta päättää lähettää asian talousvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin elintarvevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Anton Huotari: Täytyy suuresti valittaa, että Suomen kansan lailliset edustajat vasta nyt saavat vaikuttaa tämän tärkeän kysymyksen, nim. elintarvekysymyksen järjestelyyn, vaikka sen olisi tullut tapahtua jo aikoja sitten (oikein!). Esitys elintarvekysymyksen järjestämiseksi olisi pitänyt antaa ainakin 2 1/2 vuotta sitten. Silloin olisi tässä kysymyksessä saatu jotain huomattavampaa aikaan. Mutta vetoaminen eduskuntaan ei kuulunut vanhan, kaatuneen hallitusjärjestelmän tapoihin. Sen toiminnan suunnan määräsivät kokonaan toiset tekijät kuin kansan laajojen joukkojen paras. Niinpä tyydyttiin elintarveasiassa, kun virkavaltaisiin ukaaseihin, jotka nojautuivat meidän maamme oikeusjärjestykselle vieraaseen lainsäädäntöön. Suuria kuluttajajoukkoja uhkasi mitä suurin turmio. Keinottelun kautta kohosivat tavarain hinnat satumaisesti, joka uhkasi työväenluokkaa taloudellisella tuhollla. Tavarain tuottajat näkivät silloin hyvän tilaisuuden rikastumiseen ja alkoivat silmät ummessa korottaa tavarain hintoja. Sitä eivät voineet ehkäistä ne rajahintamääräykset, joita byrokraattinen senaatti antoi, sillä rajahintojen noudattamista ei tarkemmin valvottu ja ne tulivat tehottomiksi senkin vuoksi, kun tavarain tuottajain taholta vaadittiin niitä yhtenä joko kokonaan poistettaviksi tai tuntuvasti korotettaviksi. Työläiskuluttajain taholta tehdyt vaatimukset rajahintojen alentamisesta jäivät säännöllisesti huomioonottamatta.

Varsinkin sen jälkeen kun maataloustuottajat muodostivat erityisen keskusjärjestön, joka Pellervon, Gebhardin y. m. herrojen yllyttämänä rupesi ajamaan maataloustuottajain egoistisia vaatimuksia, muodostui tilanne työläisille kerrassaan sietämättömäksi. Hinnat nousivat huimaaviksi, mutta työläisten kädet olivat sidotut, ne olivat sidotut sotatilamääräyksillä. Lakkojenteko oli laittomilla pakollisilla määräyksillä kielletty ja meidän kapitalistimme käyttivät tätä tilaa kaikin tavoin hyväkseen. Herrojen Seynin ja Borovitšinin ukaasit pidettiin turvana työläisten vaatimuksia vastaan. On mielenkiintoista verrata tätä menettelyä siihen, mitä näinä päivinä on saatu nähdä. Kun työläiset äskettin tehdessään työnantajilleen vaatimuksen 8-tuntisesta työpäivästä samalla selostivat asemaa venäläisille sotilaille ja pyysivät heitä olemaan puolueettomina tässä meidän sisäisessä asiassamme, ja kun sotilaat sitten ovat omalla tavallaan osoittaneet solidaarisuutta työläisille, huutaa koko porvarilehdistö äänensä käheäksi, että työläiset turvautuvat vieraaseen apuun, ja sama väite on toistettu myös tänä iltana

täällä eduskunnassa. Mutta kun meidän työnantajamme ovat käyttäneet vanhan byrokraattivalan tukea, silloin on se samojen äänenkannattajain mielestä ollut täysin laillista ja hyväksyttävää. Yläluokan moraalilla näyttää olevan niin kaksinaista. Sillä on Jaanus-kasvot.

Samoin on sen menettely ollut kaksinaista elintarveasiassa. Toisaalta on oltu järjestävinään sitä, mutta toista tietä taas on vaikutettu, että sotajan hyeenat saisivat mahdollisimman suuren voiton. On huvittavaa juuri tämän päivän porvarilehdistä lukea siveellisellä suuttumuksella kerrottua juttua, kuinka jotkut huligaanit puukoin ja kirvein ovat pakottaneet eilen joitakin torikauppiaita myymään perunoita yhdestä markasta 5 l. Sehän ei tee kuin vaivaiset 20 markkaa hl, eli lähes nelinkertaisen rauhanaikaisen hinnan. Juttu kuuluu olevan miltei tuulesta temmattu, mutta se ei estä Suometarta liittämästä juttuun provoseeraavaa peräkaneettia, jonka ilmeinen tarkoitus on, etteivät maalaiset toisi ruokaa pääkaupunkiin.

Elintarvekysymys on nyt joutunut sille asteelle, että se on vaikeasti ratkaistavissa. Se on tällä kertaa valtio-oikeudellisen asemamme vakiinnuttamista koskevien kysymysten jälkeen kaikkein tärkein, sillä sen painostus koskee persoonallisesti suurinta osaa kansamme jäsenistä. Siksi on koetettava tehdä siinä kaikki, mitä vielä on tehtävissä, ja ensimmäisenä on tietysti sellaisen järjestelmän keksiminen, jonka avulla saadaan kuluttajajoukkojen edut turvatuiksi. Tämä voi tapahtua vain siten, että kuluttajain edustajat riittävän voimakkaasti pääsevät vaikuttamaan elintarvekysymyksen ratkaisuun.

Hallituksen esitys näin ensi silmäyksellä näyttää antavan mahdollisuuksia asian sellaiseen järjestelyyn, että kuluttajain edut tulevat huomioonotetuiksi. Eräaseen kohtaan tahdon kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomiota. Kysymyksessä olevan lain 5 §:ssä annetaan mahdollisuus joillekin liikkeille tai yhtymille monopoliaseman saamiseen. Mielestäni olisi valiokunnan tarkasti harkittava tätä asiaa, sillä tähänastinen kokemus tuollaisesta monopoliasemasta ei ole suinkaan kiitettävä. Niinpä on esim. Tampereella toimivaa osuuskunta „Karjaa” vastaan, jonka toimenä on lihan välitys Hämeessä ja Satakunnassa, tehty julkisuudessa sangen painavia syytöksiä. Ettei tätä tietä pääsisi uusia epäkohtia syntymään, kehotan asianomaista valiokuntaa tähän seikkaan kiinnittämään erityistä huomiota.

Katsoen elintarveasiain tärkeyteen ja kiireellisyyteen, uskallan lopuksi lausua toivomuksen, että valiokunta koettaisi mahdollisimman nopeasti valmistella tämän asian Eduskunnalle päätettäväksi.

Ed. Bäck: Jag ber blott att få fästa vederbörande utskotts uppmärksamhet vid 16 § i det föreliggande lagförslaget. Såvidt jag kan fatta gör sagda paragraf hela lagen om intet.

I samma sammanhang vill jag be utskottet ägna uppmärksamhet åt motiveringen. På sid. 7 heter det: „Ehuru med lagförslaget själfallet icke afsetts att inskränka den rätt till tvångsrekvisition, som för närvarande faktiskt tillkommer militära myndigheter, har det likväl befunnits nödigt att därom särskildt nämna (§ 16).” Hvad betyder detta ord „faktiskt”? Grundar sig den antydda rätten på rättsliga skäl?

Ed. Alkio: Minäkin valitan sitä, että elintarvekysymys vasta nyt tulee maassamme lailla järjestetyksi. Kun siis pyydän kiinnittää huomiota eräaseen seikkaan, joka mielestäni on tässä lakiehdotuksessa jäänyt huomaamatta, pyydän samalla lausua, että elintarvevaliokunta, joka tämän lakiehdotuksen saa käsitelläkseen, myöskin pitäisi kiirettä sen valmistamisessa.

Tämän lakiehdotuksen tarkoituksena on yleisen elintarpeiden puutteen ja hätätilan uhatessa maata antaa kotimaiselle hallitukselle valtuudet pakko-toimenpiteisiin elintarpeiden saannin turvaamiseksi. Kun lakiehdotus nyt menee elintarvevaliokuntaan, pyydän saada kiinnittää valiokunnan huomiota eräaseen puutteeseen, joka, jos sitä ei voida tyydyttävästi ratkaista, voi suurelta osalta vaikeuttaa niiden tarkoituksien saavuttamista, joihin tämän lain kautta pyritään. Se on kysymys riittävän työvoiman varaamisesta ensi kesänä maanviljelystöihin ja nimenomaan tulevan syksyn elonkorjaamiseen. Asia on nimittäin niin, että jo viime syksynä, kuten tunnetaan, jäi eräissä osissa maata tärkeitä, tuotannon edellyttämiä maanviljelystöitä tekemättä. Niinikään suuri määrä niitä viljelystoimenpiteitä, joita aikaisemmin oli jo suunniteltukin viljantuotannon lisäämiseksi, jäi työvoimien puutteessa toteuttamatta. Tärkeimpänä syynä tähän olivat yleiset työt sekä työväen runsas kysyntä eräillä muilla aloilla. Tilanne eräillä seuduilla, kuten sanomalehtiutiset kertoilevat ja muutenkin tunnetaan, muodostui sellaiseksi, että elonkorjaukseen ei saatu riittävästi työväkeä. Palkat tämän ohella kohosivat näissä samoissa tapauksissa niin korkeiksi, että ainakin heinäkorjuu muutamissa tapauksissa lienee jo katsottu kannattamattomaksi. Olivatko nämä kannattamattomuuslaskut aina oikeita, en ota tämän asian yhteydessä harkitakseni. Totean vain sen, että jo viime kesänä suuret määrät tuotannon lisäämissuunnitelmia työvoiman puutteessa raukesi tyhjiin sekä kasvullisuutta, eloa ja rehua ainakin osa samasta syystä jo silloin jäi korjaamatta.

Nyt seisomme paljon uhkaavamman tulevaisuuden edessä. Viljantuonti Venäjältä kaiken todennäköisyyden mukaan tulee kutistumaan aivan pieneksi. Maatamme uhkaa jo sangen läheisenä aikana nälänhätä, kylvösiemenestä on tavaton puute, kauran siemenet maksoivat jo useita viikkoja takaperin etelä-Pohjanmaalla 70 penniä kilo ja siitakin yli, eivätkä ne silloin olleet vielä edes ensiluokkaisia; sellaiset nyt ovatkin harvinaisia. Juurikasvin siemeniä lienee melkein mahdoton enää saada ja jos niitä löytyy jossain, lienee niiden hinta entiseen verraten aivan tavaton. Kun näin on laita, näyttää enemmän kuin pelättävältä, että kevätkylvömäärät osittain myös tämän esillä-olevan lain vaikutuksesta voisivat alentua. Siemen on huimaavan kallista, kylvöksiä voi kohdata kato, elonkorjuu käy riittävän työvoiman puutteessa vielä viimevuotistakin epävarmemmaksi. Nämä ovat seikkoja, jotka yhteensä voivat tehdä sen, että koko tämä laki jää tyhjäksi kirjaimeksi eikä hallitus sen puitteissa voi tehdä yhtään mitään ensi syksyn tuotannon lisäämiseksi, ellei keksitä keinoja tämän huomauttamani puutteen korjaamiseksi.

Senpä vuoksi olisikin valiokunnan kiinnitettävä erityisen vakavaa huomiota juuri niihin kohtiin. Erityisesti olisi valiokunnan keksittävä sopivia ja tepsiviä keinoja siihen, että elintarpeita tuottava maanviljelys saisi kaikkialla riittäviä takeita siitä, etteivät elintarpeet työväen puutteessa syksyllä jää virumaan lumen alle. Kun maanviljelys nyt maan yleisen hädän torjumiseksi mobilisoidaan, on huolehdittava sille tämän saman lain määräysten puitteissa sen velvoittavan aseman edellyttämä riittävä työvoima sellaisilla ehdoilla, että maanviljelystuotanto käy mahdolliseksi ja kykenee siten poistamaan maasta uhkaavan nälänhädän. Tämä merkitsee sitä, että tässä maassa on nyt kaikkien kansaluokkien asetuttava asevelvolliseksi nälänhätää vastaan, ja tähän lakiin on sitä tarkoittavia säädöksiä sovellettava, hallituksen tarpeen tullen käytettäväksi.

Ed. Helenius-Seppälä: Minun täytyy puolestani valittaa sitä, että tämän asian esittäminen eduskunnassa on näin pitkälle viipynyt. Tunnettua on, että monin paikoin maassamme ollaan nälän partailla, ja paikoittain ollaan jo suorastaan nälkää näkemässä. Täällä pääkaupungissa kulkee kaukaa maaseudulta lähetystöjä, jotka sanovat suoraan, että jollei tule pian lailista lupaa ruokavarojen takavarikoimiseen, he tekevät sen itse ilman lupaa. Jos näin onnettomasti tapahtuisi, mahdettaisiinko silloin kaikilla tahoilla muistaa niitä sanoja, jotka ed. Schyberg-

son tässä äsken lausui, että vallankumouksen aikana ei aina oikeus käy väkivallan edellä. Meidän täytyy muistaa, että nälkäinen vatsa kapinoi hyvin helposti. Kun näin on, niin tulee väkisin mieleen ajatus, eikö kotimainen hallitus voisi sittenkin, jollei tämä asia ajoissa valmistu — minä sanon: a i n o a s t a a n siinä tapauksessa — turvautua Hallitusmuodon tunnettuun 45 §:ään, jossa sanotaan, että kun sattuu se onneton tapaus, että valtakuntaa hätyytetään sotavoimalla, silloin on hallituksella oikeus tehdä ja toimia, niinkuin valtakunnan turvallisuus ja alamaisten hyöty vaativat. Kehotanko tällä tavoin senaattia toimimaan odottamatta eduskunnalta tarpeellisia valtuuksia? En, jos se suinkin on vältettävissä. Mutta voisihan tapahtua, että tämän asian lopullinen valmistuminen jäisi sekin odottamaan suurten valtiollisten kysymystemme ratkaisua. Sillä välin voisi moniaissa kansankerroksissa olla syöminen lopussa.

Minä en myöskään unhota, että minä olen tällä paikalla puhumassa sen ryhmän edustajana, joka kutsuu itseään kristilliseksi työväeksi. Tietenkin kristittyjen pitäisi viimeiseen asti odottaa. Niin tehdäänkin. Mutta siinä kirjassa, jolle me panemme arvoa, kerrotaan, miten Mestari kulki kerran opetuslastensa kanssa ja miten he, kun tuli nälkä, vastoin lain puustavia ottivat tähkäpäitä ja söivät niitä. Kun ruvettiin moittimaan puustavin noudattajain taholta tällaista menettelyä, niin silloin Mestari muistutti siitä, että aikanaan David ja hänen seuralaisena menivät Herran huoneeseen ja ottivat sieltä näkyleipiä, joita ainoastaan pappien oli lupa syödä, ja tyydyttivät näkensä. Tällä tahtoi Jesus osoittaa, että sittenkin i h m i n e n on välistä korkeammalla kuin lain puustavi.

Minä toivon, että kotimainen hallitus on muistava ihmisiä ennen muuta, jos sattuisi niin onnettomasti käymään, että tämän lain lopullinen valmistuminen menisi liian pitkälle.

Senaattori Tanner: Siihen mielenkiintoon nähden, jolla tätä kysymystä epäilemättä Eduskunnassa tullaan käsittelemään, lienee paikallaan jollakulla sanalla tehdä selvää hallituksen kannasta asiassa ja samalla myöskin selostaa lähemmin niitä suunnitelmia, joiden kautta hallitus arvelee tässä kysymyksessä voitavan tehdä sen, mitä siinä tällä hetkellä enää voidaan tehdä.

Elintarvekysymys on tämän hetken polttava kysymys ei ainoastaan meillä täällä Suomessa vaan myöskin kaikkialla maailmassa. Muualla maailmassa ollaan kuitenkin tässä suhteessa monin verroin edullisemmassa asemassa sen kautta,

että siellä ajoissa on ryhdytty järjestelemään asiaa. Useimmissa maissa on jo heti maailmansodan alettua rakennettu järjestelmä, jonka avulla on koetettu etukäteen torjua uhkaavaa puutetta, ja myöskin toimia siihen suuntaan, että tuotanto tulee mahdollisimman suuressa määrässä lisääntymään. Meillä sen sijaan täytyy valittaen todeta, että äsken kukistunut hallitus ei ole tätä latua kulkenut. Se ei ole yrittänytkään luoda minkäänlaista yhtenäistä järjestelmää asiassa, vaan on toiminut päivästä päivään sen mukaan kuin tarve on osoittanut vaativan. Se antoi kallista aikaa kuluu sotatilan alusta ilman että ryhdyttiin minkäänlaisiin toimenpiteisiin, ja vasta myöhemmin, kun osoittautui että säännöllisillä järjestelyillä ei mihinkään päästäisi, johtui hallitus poikkeustilan pakottamana säännöstelemään elintarveysymystä.

Tällöin hallitus oli kuitenkin siinä vaikeassa asemassa, että sillä ei ollut mitään laillista valtaa, millä se tätä kysymystä olisi voinut järjestää. Se ei halunnut kutsua Eduskuntaa koolle ja ilman Eduskunnan antamia valtuuksia ei hallituksella meidän maassamme tämmöistä valtaa ole. Tämän puutteessa katsoi hallitus voivansa nojautua eräseen vuonna 1890 Venäjällä annettuun ja vuonna 1909 myöskin Suomen asetuskokoelmassa julkaisuun sotatilaan koskevaan asetukseen, jossa sotatilan aikana hallitukselle annetaan erinäisiä valtuuksia. Tällä tavalla laittomasti hankkimansa vallan nojalla hallitus sittemmin antoi tunnetuita pakollisia määräyksiään, määrälli rajahintoja, toimitti vientikieltoja ja sekaantui yksityiseen elämään ja liike-elämään mitä jyrkimmällä tavalla.

Toinen puute hallituksen toiminnassa elintarveyskysymyksen alalla oli se, että hallitus ei voinut nojautua tässä asiassa yhteiskuntaan. Kaikki toimenpiteet tapahtuivat niin sanoakseni byrokraattisesti: hallitus itse valmistaj, itse koetti panna täytäntöön määräyksiä ja myös valvoa niiden täytäntöönpanoa näissä asioissa. On selvää, että tuota tietä ei voida saavuttaa mitään hyviä tuloksia. Minkään maan hallitus ei voi yksinään tämmöisiä asioita valmistaa ja jollei se voi nojautua yhteiskuntaan, ei se myöskään voi saada kannatusta toimenpiteilleen. Ja kannatuksen saaminen on ennenkaikkea välttämätöntä, jos sen tapaisia toimenpiteitä halutaan lävitse ajaa, kuin sotatilan aikana on eri maissa osoittautunut välttämättömäksi.

Seurauksena näistä puuttuvista edellytyksistä hallituksen toiminnassa olikin, että sen elintarvepolitiikka oli koko ajan erittäin horjuvata ja onnetonta. Eri piirit ahdistelivat hallitusta ja koettivat intrigeeraamalla toimia etujensa hyväksi ja

saada omia ryhmäharrastuksiaan vastaavia päätöksiä ja järjestelytoimenpiteitä aikaan. Hallituksen rajahintapolitiikkaa on myöskin tavattoman jyrkästi ja jotenkin yksimielisesti arvosteltu, ja epäilemättä arvostelu monta kertaa onkin ollut aivan oikeaan osunutta. Ennenkaikkea on tällä rajahintapolitiikalla ollut se heikko puolensa, että se ei ole ollut järjestelmällistä, ei tarpeeksi taipuisaa ja että se vaihteli liian usein. Havaittiin, että elintarpeiden kaupan ja välityksen alalla melkein viikottain tuli uusia määräyksiä, jotka aikaansaivat epävarmuutta ja epäjärjestystäkin, kun ei kukaan tiennyt, miten kauan kullekin määräykselle voitiin rakentaa.

On hyvin ymmärrettävää, että asiain muodostuttua tällaisiksi hallituksen elintarvepolitiikka sai osakseen ankaraa kritiikkiä ja suurta tyytymättömyyttä miltei kaikissa kansamme osissa. Tuli miltei kunnia-asiaksi rikkoa hallituksen määräyksiä, ainakin mitä rajahintoihin tuli, joita sangen harvoissa tapauksissa on yhtenäisesti noudatettu. Ja tarkkaavainen katsoja voi jo pitemmän aikaa huomata, että meidän maassamme matemaattisella varmuudella kulettiin uhkaavaa katastrofia, romahdusta kohden. Jotta tätä olisi voitu estää, jotta olisi voitu saada yhteiskunnalliset voimat mukaan asiata järjestämään, herätettiin jo aikoja sitten kysymys eduskunnan kokoonkutsumisesta ja tätä vaatimusta on sitten aika-ajoin yhä uusiutuvalla ponnella esitetty, ilman että se kuitenkaan on johtanut mihinkään tuloksiin.

Nyt tämä systeemi on kaatunut. Elintarveyskysymykseen nähden se kuitenkin — se sanottakoon heti suoraan — on tapahtunut kovin myöhään, jollei tahdo sanoa: liian myöhään. Miltei kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka olisivat voineet aikaansaada pysyvää järjestystä, on laiminlyöty. Me elämme nyt Suomessa keskellä ankaraa pulaa ja samalla ilman mitään valmista järjestelmää, ilman mitään valmista ohjelmaa ja ilman että hallituksella edes olisi riittäviä valtuuksia ryhtyä nopeisiin toimenpiteisiin. Tämän vuoksi olikin hyvin ymmärrettävää, että uuden hallituksen ensimmäisiä toimenpiteitä oli ryhtyä aikaansaamaan järjestystä jo sekavaksi käyneen elintarveyskysymyksen alalla. Oli yritettävä pelastaa, mitä vielä pelastettavissa oli.

Hallituksella on asiaan ryhtyessään ollut kaksi lähtökohtaa: toisena on ollut pyrkimys saada elintarveyskysymykseen kohdistuva järjestely lailliselle pohjalle, toisena pyrkimys koettaa vetää kaikki yhteiskunnalliset voimat mukaan asiata järjestelemään. Jos saadaan yhteiskunta kokonaisuudessaan mukaan tässä asiassa, silloin voidaan

toivoa, että järjestelytoimenpiteet onnistuvat ja että niille saadaan koko kansan kannatus.

Saadakseen asian nopeasti alkuun esitti hallitus jo eduskunnan juhlallisissa avajaisissa sen esityksen laiksi, joka tällä kertaa on täällä esillä valiokuntaan lähettämistä varten. Tämän lakiehdotuksen sisällön eduskunnan jäsenet hyvin tuntevat. Sen tarkoituksena on hankkia hallitukselle valta määrätä rajahintoja ja n. s. minimihintoja, aikaansaada vientikieltoja ja muutenkin ryhtyä kaikkiin tavoin elintarvekysymystä järjestelmään semmoisillakin keinoin, jotka säännöllisissä oloissa eivät tulisi kysymykseen. Laki on epäilemättä sangen ankara, mutta toiselta puolen se on välttämätön, ja ilman tämäntapaisia ankaroita määräyksiä ei voisi toivoa mitään pysyvää ja tehokasta järjestelmää voitavan luoda. Osoitukseksi siitä, että tämä laki silti on oikein jo etukäteen ymmärretty, lienee syytä mainita, että sitä valmistelemassa on ollut mukana niinhyvin kuluttajain kuin tuottajainkin järjestöjä, jotka ovat joksenkin yksimielisesti hyväksyneet sen siinä muodossa kuin se hallituksen taholta on esitetty.

Osoitukseksi siitä, miten vakava asema meillä Suomessa tätä nykyä on ja miten nopeita ja tehokkaita toimenpiteitä asiassa kaivataan, lienee paikallaan esittää joitakuita numeroita siitä, minkälaisia elintarvevarastoja meillä koottujen tilastojen mukaan nykyään on ja minkälaisia mahdollisuuksia meillä on saada ulkoapain mitään varastojemme lisäystä.

Pääasiallisestihan Suomi tätä nykyä on riippuva siitä, mitä se ulkoapain on voinut saada oman satonsa lisäksi. Suomen sato ei ole koskaan riittänyt maamme kulutuksen tyydyttämiseksi ja sota-aikana se on riittänyt vielä vähemmin kuin aikaisemmin, sen vuoksi että maamme varastoja ovat olleet entistä suuremmat kuluttajamäärät käyttämässä. Sodan aikana on tuontimme kohdistunut miltei yksinomaan Venäjältä tapahtuvaan viljan tuontiin ja senvuoksi koskettelenkin yksinomaan lukuja, jotka osoittavat, minkälaista tämä tuonti on viime aikoina ollut. Viime vuoden huhtikuun lopussa tehtiin Pietarissa toimivan erityisen neuvottelukomitean toimesta tuontisuunnitelma vuodeksi eteenpäin Venäjältä Suomeen tuotavaa viljaa, sokeria ja väkirehua varten. Tämän tuontisuunnitelman mukaan piti Suomen saada vuoden kuluessa eli 1 päivästä tuokokuuta 1916 1 päivään syyskuuta 1917 yhteensä 53 miljoonaa puutaa eli 850 miljoonaa kiloa kaikenlaisia elintarpeita. Näitä elintarpeita ei kuitenkaan ole läheskään voitu tuottaa maahan siinä määrin kuin suunnit-

telma edellytti. Tänne on huhtikuun 1 päivään mennessä voitu tuoda ainoastaan 29 miljoonaa puutaa, joten vajaus tekee noin 24 miljoonaa puutaa eli 380 miljoonaa kiloa. Jos tämä vajaus jaettaisiin tasaisesti niiden 5 kuukauden osalle, jotka vielä ovat jäljellä ennenkuin uuteen satoon päästään, täytyisi tänne kuukausittain saada noin 76 miljoonaa kiloa elintarpeita.

Pyydän huomauttaa, että silloin kun tämä suunnitelma tehtiin, koetettiin tarkkaan laskea Suomen varastot ja täällä tapahtuva säännöllinen kulutus, eikä millään tavalla arvioitu liian korkeaksi sitä määrää, mikä ulkoa oli tuotava. Siitä määrästä, mikä näin varovasti laskemalla silloin arvioitiin tarvittavan, on siis tähän asti jäänyt tulematta noin 45 % eli lähes puolet koko määrästä. Sekin määrä, mitä maahamme viljaa ja muita tarpeita tämän suunnitelman pohjalla on tuotu, tuotiin etupäässä viime kesän ja syksyn aikana. Sitten viime marraskuun on tuonti ollut tavattoman heikko. Sen sijaan että marras—maaliskuun aikana yhteensä olisi pitänyt tuoda noin 5,200 vaunulastia, on matkalle lähetetty ainoastaan 463 vaunulastia, ei siis täyttä $\frac{1}{10}$ koko suunnittelusta määrästä, ja osa näistäkin matkalle lähteneistä vaunuista on vielä Suomeen saapumatta.

Tämäntapaisia ovat ne numerot, jotka osoittavat, minkälainen tuonti Venäjältä on ollut ja minkälaiseksi se etenkin viime kuukausina on muodostunut.

Jos tämän vastakohtaksi katsellaan, minkä verran meillä Suomessa on omia varastoja, niin huomaamme, että ne ovat sangen pienet. Erään tilaston mukaan, joka kerättiin viime maaliskuun 1 päivänä, olisi Suomessa ruista, vehnää, ohraa, ruis-, vehnä- ja ohrajauhoja ainoastaan 240 miljoonaa kiloa. Tästä täytyisi laskelmien mukaan säästää siemenviljaksi vähintään 60 miljoonaa kiloa, joten kulutukseen käytettäväksi jäisi ainoastaan noin 180 miljoonaa kiloa. On laskettu, että maassamme on nykyään noin 4 miljoonaa kuluttajaa ja että nämä keskimäärin kuluttavat kuukausittain 50 miljoonaa kiloa. Jos tämä laskelma pitää paikkansa ja jos toiselta puolen ei ryhdytä ajoissa sangen tuntuviin rajoituksiin kulutuksessa, riittäisivät meidän maamme viljavarastot ainoastaan kesäkuun alkuun. Sen pitämäksi aikaa ei säännöllisellä kulutuksella voitaisi tulla toimeen, ja ellei ulkoa, etupäässä Venäjältä, voida viljaa saada, on meillä edessämme sangen vakava ja ankara aika.

Mitä sokeriin tulee, joka sekin on muodostunut verrattain tärkeäksi kulutusaineeksi, joskaan se ei läheskään ole viljaan verrattavissa, on siinäkin

tuonti ollut kokolailla pienempi kuin säännöllisissä oloissa. Säännöllisissä oloissa meillä vuosittain tuotiin noin 3 miljoonaa puutaa sokeria, mutta viime vuoden lopulla tämä määrä vähenettiin jo 1½ miljoonaa puutaa, mikä määrä meille luvattiin tuoda ja mikä merkitsisi noin 150 vaunulastia kuukaudessa. Kun tämä määräys oli annettu, ryhdyttiin Suomessa järjestämään sokerin kulutusta ja määrättiin se tapahtuvaksi siten, että kuukausittain voitaisiin antaa Helsingissä 1 kg, muissa kaupungeissa 800 grammaa ja maalaiskunnissa 500 grammaa. Myöhemmin kuitenkin on havaittu, ettei edes tätä supistettua määrää ole voitu jakaa sen johdosta, että maahamme ei ole saatu sitä määrää sokeria, joka oli luvassa. Sen sijaan, että viimeisten 5 kuukauden kuluessa oli tarkoitus tuottaa tänne 750 vaunulastia, olemme tänne saaneet ainoastaan 243 vaunulastia. Tämä on vaikuttanut sen, ettei läheskään sitä määrää, mitä on suunniteltu, ole voitu jakaa.

Näin on laita viljan ja sokerin. Lihaan nähdessä tiedämme kaikki, että vaikeudet siinäkin ovat tulleet tavattoman suuriksi. Venäläinen sotaväki on runsaissa määrin tarvinnut lihaa ja sitä on sen tarpeeksi pakko-otoilla täytynyt ottaa. Siviiliväestön elättämiseksi on senvuoksi ollut vaikeata saada riittävää määrää. Tähän elintarpeeseen nähden on kuitenkin todettava, että sitä tosin maassa on, mutta että toiselta puolen sen liiallinen kuluttaminen ei suinkaan ole toivottavaa, koska se puolestaan vähentäisi maidon, voin ja juuston tuotantoa.

Nämä tiedot osoittavat, että maassamme tällä hetkellä on sangen vähän elintarpeita ja että ei ole varsin suurta toivetta niiden saantiin Venäjältä. On tosin ryhdytty kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita tällä hetkellä voidaan ajatella, elintarpeiden tuonnin lisäämiseksi Venäjältä, mutta mitään takeita siitä, onnistuvatko nämä toimenpiteet, ei luonnollisesti ole olemassa. Asema on meillä senvuoksi tällä hetkellä tavattoman vakava, ja jokaisella on syytä tehdä itselleen selväksi, että meidän on tässä maassa koetettava asettua siihen asemaan, että me emme ulkoapäin saa mitään, vaan että meidän on omilla elinvaroillamme tultava toimeen uuteen satoon. Tämä on mahdollista ainoastaan sen kautta, että mitä jyrkimällä tavalla ryhdymme supistamaan kulutusta, antamalla annoksittain vähimmin saatavissa olevia elintarpeita. Vastaiset toimenpiteet elintarvikesyntymyksen alalla näinollen merkitsevät jotenkin samaa kuin organiseraata nälkää, sillä ellei olemassaolevia varastoja koeteta jatkaa paria kuukautta pitemmälle, kuin ne tavallisen kulutuksen mukaan kestäisivät, niin loppuvat ne ennen aiko-

jaan. Tämä nykyinen tilanne vaatii senvuoksi kaikilta kansalaisilta jotakin semmoista, mihin säännöllisissä oloissa ei ehkä olisi suostuttu. Se vaatii tuottajilta, että nämä muuttavat tähänastista menettelytapaansa ja suostuvat vapaasti luovuttamaan hallussaan olevia varastoja yhteisiin tarpeisiin. Se vaatii myös kuluttajilta jotakin, se vaatii heiltä itsensä hillitsemistä ja tyytymistä siihen, että heille tästä lähtien voidaan antaa välttämättömiä elintarpeita vähemmän, kuin mihin he ovat tottuneet.

Yksistään sen kautta, että eduskunta hyväksyy sen lain, joka tänä iltana on valiokuntaan lähetettävänä, ei luonnollisesti aikaansaataisi mitään. Se on ainoastaan valtakirja, jonka avulla hallitus voisi ryhtyä toimenpiteisiin. Sen jälkeen vaaditaan monenlaisia toimenpiteitä, jotta kaikki ne eri alat, joiden kanssa elintarvikesyntymys joutuu kosketuksiin, tulisivat oikealle kannalle järjestelyiksi. Jotta tämä järjestelytyö kävisi säännöllisesti, vaaditaan myös hyvää, nopeasti toimivaa ja myös luottamusta herättävää organisatSIONIA, johonka yhteiskunnan kaikkia piiriä ja voimia koetetaan vetää mukaan. Siihen nähden että ainakin joissakin eduskunnan piireissä on ollut suunnitelmia vastaisesta organisatSIONISTA elintarveasiain järjestelyä varten, lienee paikallaan lyhyesti seostaa, millä tavalla hallitus on suunnitellut vastaisen järjestelytyön tapahtuvaksi.

Ylimpänä toimeenpanevana valtana näissä asioissa tulisi luonnollisesti olemaan maan hallitus, senaatti, ja sille valmistelisi asioita senaatin omassa keskuudessa asetettava valiokunta, n. s. elintarvevaliokunta. Jotta kuitenkin kaikki tälle alalle kuuluvat asiat, jotka tähän saakka ovat olleet hajaantuneina useampaan toimituskuntaan, saataisiin yksiin käsiin ja siten keskitystä aikaan, on suunniteltu uuden toimituskunnan perustamista, joka ei kuitenkaan tulisi olemaan virallinen toimituskunta kuten muut, koska siihen vaadittaisiin senaatin ohjesäännön muutosta, mihin tällä hetkellä ei katsota olevan enää riittävästi aikaa. Se tulisi kuitenkin toimimaan samalla tavalla kuin muutkin toimituskunnat, ja sen etunenässä tulisi olemaan yksi hallituksen jäsenistä. Tämä elintarvetoimituskunta taasen tulisi nojautumaan kahdenlaisiin järjestöihin, toiselta puolen yhteiskunnallisiin järjestöihin, toiselta puolen asiantuntijajärjestöihin.

Yhteiskunnallisten järjestöjen sarjassa olisi ylimpänä ja niitä kaikkia edustavana jonkunlainen elintarvekeskuskomitea, joka koetettaisiin muodostaa siten, että siinä olisi niin hyvin kuluttajilla kuin tuottajilla jotenkin saman verran vaikutusvaltaa ja ääniä. Tämän keskuskomitean

tukena olisi toiselta puolen kuluttajien keskusjärjestö, toiselta puolen tuottajien keskusjärjestö. Kuluttajien keskusjärjestönä toimii tätä nykyä Kuntainvälinen Elintarvekomitea, joka kuitenkin, ennenkuin se voisi nauttia luottamusta kaikkien kuluttajapiirien taholta, tarvitsisi saada jäseniksi riittävän määrän työväestön edustajia, se kun on nykyään ainoastaan kaupunkien valtuustojen muodostama järjestö ja senvuoksi jokseenkin yksipuolisesti kokoonpantunut. Toivottavasti voidaankin aikaansaada sensuuntainen muutos kaikkien tähän asti toimivien elintarvekomiteain kokoonpanossa, että porvarilliset ainekset toiselta puolen suostuvat ottamaan niihin työväestöä mukaan ja että toiselta puolen työväestö suostuu antamaan niihin miehiään mukana työskentelemään. Jos tämä Kuntainvälinenkin elintarvekomitea saadaan tällä tavoin kokoonpannuksi, tulee se epäilemättä täydellä auktoriteetilla edustamaan niitä harrastuksia, joita kuluttajien piireissä liikkuu. — Sen alajärjestönä tulisivat olemaan paikalliset, eri kunnissa toimivat elintarvevaliokunnat, jotka myös olisivat kokoonpantavat siten, että niissä sekä työväellä että muilla luokilla olisi jokseenkin tasainen edustus.

Jos taas katselee mitä järjestöjä koko maata käsittävällä elintarvekeskuskomitealla olisi tuottajain taholla, niin huomataan tuottajiemme järjestyneen yhdeksi koko maata käsittäväksi Maataloustuottajien keskusjärjestöksi, johon kuuluvat alajärjestöinä maidontuottajien, juustonvalmistajien, voinalmistajain y. m. keskusjärjestöt. Tällä tavalla edustaa tämä Maataloustuottajain keskusjärjestö kaikkia maassamme toimivia maataloustuottajia ja voi sen kautta ilmoittaa kussakin tilanteessa; mitä tuottajien taholla halutaan, ja sen kanssa voidaan myös neuvotella, milloin tuottajille on joitakin vaatimuksia tehtävänä ja odottaa tämän järjestön tehokasta myötävaikutusta näiden vaatimusten toteuttamiselle.

Nämä olisivat ne n. s. yhteiskunnalliset järjestöt, joihin koko maata käsittävä elintarvekeskuskomitea tulisi nojautumaan. Tällä tavalla kokoonpantuna eivät nämä järjestöt kuitenkaan voisi aina antaa sitä asiantuntemusta, mitä keskuskomitea epäilemättä tulisi tarvitsemaan. Senvuoksi on hallituksen mielestä ollut syytä luoda toiseenkin suuntaan käypä alajärjestelmä, jonka kautta tälle keskuskomitealle annettaisiin asiantuntijajärjestöjä avuksi. Näitäkin täytyisi olla kahta laatua, koska välttämättömmimpiin elintarpeisiin kuuluvat tarveaineet voidaan jakaa kahteen ryhmään: maataloustuotteisiin ja teollisuustuotteisiin. On nim. arveltu sopivimmaksi järjestää nämä asiantuntijajaostot tavararyhmien mu-

kaan. Näiden jaostojen joukossa olisi siis toiselta puolen maataloustuotteiden valmistusta, kauppaa ja jakoa edustavat jaostot, joita on ajateltu kolme kappaletta. Näistä ensimmäinen harkitsisi kysymyksiä, jotka koskevat leipäviljaa, rehuvaroja, siemeniä ja perunoita. Toinen näistä jaostoista käsittelisi maitotaloustuotteita koskevia kysymyksiä ja kolmas lihakauppaa koskevia kysymyksiä. Toiselta puolen taas olisi useampia jaostoja teollisuustuotteiden kauppaa ja tuotantoa koskevia kysymyksiä käsittelemässä. Siinä suhteessa ei ole lopullista kiinteää suunnitelmaa vielä olemassa, mutta on toistaiseksi arveltu olevan syytä asettaa niitä viisi kappaletta, joista ensimmäinen tulisi käsittelemään kutomateollisuuden alaa koskevia asioita, toinen nahka- ja jalkine-teollisuuden alaa, kolmas sokeriteollisuuden alaa, neljäs leipäteollisuuden alaa ja viides tulitikkujen y. m. pienempien teollisuustuotteiden alaa koskevia asioita.

Jos tämäntapainen organisatiosi saadaan luoduksi ja jos se voi täysin tyydyttävästi toimia, niin on toivomuksemme, että sen avulla saadaan monta etua voitetuksi siihen verraten, miten tähän saakka on elintarveasioita käsitelty. Sillä vedettäisiin ensinnäkin kaikki yhteiskuntaryhmät asiassa mukaan, annettaisiin niille neuvottelutalaisuutta ja toiselta puolen myöskin vastuunalaisuutta joka kysymyksessä, ja aikaansaataisiin siten semmoinen siivilöimislaitos, jonka lävitse kaikki asiat kulkisivat, ennenkuin ne tulisivat lopullisesti hallituksen päätettäväksi ja toimeenpantaviksi. Toiselta puolen saataisiin tällaisen järjestelmän avulla kaikki se asiantuntemus kerätyksi, mikä tässä maassa on saatavissa niitten artikkelien suhteen, joista enimmin on ilmaantunut puutetta. Arvelen, että meillä on syytä esittää tämä suunnitelma yksityiskohdissaan eduskunnan asettamalle elintarveasiainvaliokunnalle, jotta voitaisiin yhteisesti neuvottelemalla saada aikaan mahdollisimman hyvä ja tehokas järjestö tämän asian eteenpäin viemiseksi.

Eduskunnan olisi nyt vain pidettävä huolta siitä, että valiokuntaan nyt lähetettävä laki mahdollisimman pian saataisiin valmiiksi. Se väli-tila, jossa me nyt elämme, on kaikkea muuta kuin hauska. Meillä ei tällä haavaa ole enää voimassa vanha järjestelmä ja uutta ei ole voitu vielä luoda. Siitä on ollut seurauksena täydellinen hajaantumisprosessi kaikkialla. Vanhoja pakollisia määräyksiä, rajahintamääräyksiä y. m. toimenpiteitä ei enää noudateta, vaan jokainen katsoo olevansa oikeutettu menettelemään, niinkuin itse parhaaksi katsoo. Senvuoksi olisi syytä niin pian kuin suinkin mahdollista ja ilman pitempiä periaatteellisia

keskusteluja jouduttaa tämän lain voimaan astumista, jotta uusien määräyksien antamiseen voitaisiin mahdollisimman pian päästä.

Lienee paikallaan lopuksi kajota pariin kysymykseen, jotka täällä keskustelun kuluessa on herätetty. Ed. Huotari katsoi sopimattomaksi tämän lakiehdotuksen 5 §:ssä olevan määräyksen, että senaatille annettaisiin valta luovuttaa muutamien tavarain kaupan harjoittamisessa yhdelle tai useammalle liikkeelle tai liikeyhtymälle yksinoikeuksia eli monopoliasema. Hän viittasi joihinkin esimerkkeihin tämän epäilyksensä tueksi. Luulen kuitenkin, että päinvastaisen kannan hyväksi on esitettävissä paljon pätevämpiä esimerkkejä. Meillä on Suomessaakin jo koko lailla kehitetty tämantapaisilla yksinoikeuksilla eli monopolijärjestelmällä. Huomattavin sentapainen monopoliliike on meillä tällä haavaa Elintarpeiden Tuontikunta, joka on saanut yksinoikeuden tuottaa viljaa maahan Venäjältä. Luulen lausuvani kaikkien asiaa lähemmin seuranneiden mielipiteen mainitessani, että tämä liike on voinut onnistua tehtävässään paljon paremmin, kuin jos tuonti olisi ollut erikseen toimivain liikkeitten hajanaisten yritysten varassa. Sitäpaitsi on meillä liha-kauppa ollut järjestettynä monopolin varaan, ja joskin sitä vastaan voitaneen joitakuita muistutuksia tehdä, on nykyinen järjestelmä luultavasti kuitenkin toiminut monin verroin paremmin kuin aikaisempi hajanainen järjestelmä, jolloin jokaisella pikkukauppialla oli oikeus tuottaa ja myydä lihaa. Ja jos me katsomme muualle, huomaamme, että esim. Saksassa, missä näitä asioita on järjestelmällisimmin hoidettu, on moni ala tällä tavalla monopoliksi järjestetty. Esim. viljakauppa on koko valtakunnassa niin sanotun Reichs-Getreide-Gesellschaftin hallussa, ja minä luulen, että siinä maassa ollaan jokseenkin tyytyväisiä sen toimintaan.

Toinen muistutus, mitä keskustelussa tehtiin tätä lakiehdotusta vastaan, tehtiin ed. Bäckin lausunnossa, jossa hän kiinnitti huomiota lakiehdotuksen 16 §:ään tiedustellen, mihin perustuu se oikeus pakkotilaukseen, joka tässä sanotaan olevan myönnetty sotilasviranomaisille. Ed. Bäckin lausunnon johdosta on aluksi huomautettava, ettei tässä pykälässä sanota sotilasviranomaisien oikeuden olevan myönnetty minkään meillä voimassa olevan lain nojalla, vaan viitataan ainoastaan siihen tosiasialliseen asiaan tilaan, joka meillä nykyään on olemassa. Meillähän on venäläisten sotilasviranomaisien taholta koko sota-ajan harjoitettu tämmöistä pakko-ottoa, ja se on siis mainittava tosiasiaaksi, jota ei voida kieltää. Tämä sotilasviranomaisien pakko-otto perustuu erääseen Ve-

näjällä 26 päivänä helmikuuta 1890 vahvistettuun asetukseen, joka koskee sotajoukkojen hallintoa sodassa ja sodan aikana. Tämä asetus on venäläisessä järjestyksessä ulotettu Suomeenkin ja julaisu Suomen asetuskokoelmassa 13 päivänä marraskuuta 1909. Tällä asetuksella ei tietenkään ole laillisesti velvoittavaa voimaa meillä Suomessa, koska sitä ei ole käsitelty siinä järjestyksessä, kuin meidän lakimme määrää tämmöisiä asioita käsiteltäväksi. Siitä huolimatta on se ollut meillä koko sota-ajan sinä perustana, johon sotilasviranomaiset ovat nojautuneet. Sen nojalla on annettu rajahintoja koskevia määräyksiä, on toimitettu pakko-ottoja ja annettu kaikenlaisia pakollisia määräyksiä, joita meillä runsaasti on ilmestynyt.

Jokaisessa maassa on sodan varalta havaittu tarpeelliseksi säätää sentapaisia lakeja, kuin tämä äsken mainitsemani venäläinen asetus on. Että meillä semmoista ei ole laillisessa järjestyksessä säädetty, on ehkä ollut puute. Tämä puute tulee kuitenkin poistetuksi elintarvekysymykseen nähdessä sen kautta, että eduskunta nyt hyväksyisi tässä asetuksessa asiaa koskevan määräyksen, jossa annettaisiin ainakin hiljainen myönnytys tälle sotilasviranomaisien pakko-otolle.

Ed. L a n t t o: Minä pienviljelijöihin lukeutuvana en voi salata, että tuolla Pohjanmaan pienviljelijäin seassa on herättänyt pelkoa ja levottomuutta tämän lain suuret sakkomääräykset, joista mainitaan 15 §:ssä. Näyttää todellakin, että ne ovat ikäänkuin muistoja vanhan hallituksen ajoilta, jolloin kymmentuhansien sakkomääräykset ja useamman vuoden vankeudet olivat vallan tavallisia. Mutta onhan todellakin hirveätä, jos semmoisia löytyy, joilla on ruokavaroja olemassa yli oman tarpeen ja voivat nähdä lähimmäisensä nälkää näkevän. Me luotamme kuitenkin täällä siihen, että voimme nälän tyydyttää. Me luotamme itse valitsemaamme hallitukseen ja myöskin eduskunnan harkitsevaan toimintaan. Me muuten pahoittelemme sitä seikkaa, että välit ovat kärjistyneet ei ainoastaan työmiesten ja maamiesten välillä, vaan myöskin muitten kuluttajien välillä. Maamiehet, pienviljelijät siellä Pohjanmaalla ovat tulleet epäluulonalaisiksi, että he joltain salaavat, että he eivät antaisi viljaa kuluttajille, mutta minä voin sanoa, että meillä Pohjanmaalla ei ole mitään salattavaa. Hyvinäkin vuosina me tuotamme noin $\frac{2}{3}$ osaa viljasta muualta. Maito viedään kaupunkiin niin tarkoin, ettei kotiin liikoja jää, ja jos syötäisiin niin paljon lihaa kuin täällä kaupungissa, vaikka täälläkin nyt vähän syödään normaaliaikaan verraten, niin

meillä ei' kohta yhtään teuraseläintä kaupungin tullista kävisi sisään. Me elämme sangen tarkkaa ja vaatimatonta elämää. On hyvä, että olemme päässeet huhtikuun loppupäiviin. Jos tämä tilanne olisi tullut meille joitakin vuosia tai vuosikymmenen ennemmin, niin olisi meillä ollut nälänhätä jo jouluihin tai ainakin tammikuussa, sillä niin huonolla kannalla oli maanviljelys silloin Pohjanmaallakin. Saarnasivat ne, joilla oli tietoja maanviljelyksestä, että Pohjanmaa ei ole leipämaa, vaan se on heinämaa. Me uskoimme tuota ja heitimme peltoamme ketoon ja ihailimme sitä, että saamme olla kesät joutilaina eikä tarvitse työmiestä muulloin kuin heinäaikaana, ja näytti Luoja ja luontokin olevan samaan suuntaan, sillä meille tuli kaksi hallavuotta peräkkäin, niin ettei ruista saatu muuta kuin kappi tai kaksi riihestä. Olimme siis taipuvaisia siihen, että pellot jätettiin ketoon, varsinkin kun Venäjän vilja maksoi 16 à 17 markkaa 100 kiloa. Mutta onneksi tuli toinen aate, vuoroviljelysaate etelästä meillekin, ja niin me rupesimme peltojamme vuorolla viljelemään kaurassa, rukiissa ja heinässä, ja viljaa olemmekin jo saaneet paljon enemmän kuin ennen, ja viime vuonna olisi meillä ollut viljaa kenties aivan heinäntekoa lähelle, jos ei kesä olisi ollut semmoinen kuin se oli, mutta Pohjanmaalla oli ensin pouta. Se kuivasi potut ja heinät. Elokuussa oli kaksi hallayötä. Ensimmäinen hallayö vikuutti viljat alankomailla, toinen jo ylängöilläkin. Näin on meillä ollut viljan puute ja me olemme koettaneet tuota huonoa viljaa syödä ja käyttää sitä ihmisille ravinnoksi, niin ettemme ole tuotakaan raahatineet elukoille antaa. Tammöistä on elämä siellä. Ei siellä ole meillä mitään sallattavaa, ja minä toivoisin että välit työväestön ja maamiestenkin välillä lähenisivät, sillä minä tiedän, että paljon on perää siinä, mitä ed. Alkio täällä puhui, että maamiehillä on suuri haitta siitä, että työväkeä ei saada. Monetkin sanovat: minä en tee maajussin työtä. Mutta sitten kun tulee vanhuus ja heikkous, tulevat he sieltä sahayhtiöitten töistä maamiehen tykö ja sanovat, että maamiehen tulee elättää heidät; ja he elättävätkin, se on heidän velvollisuutensa. Siihen suuntaan meidän yhteiskuntamme on rakentunut. Mutta paha on vaatia maamiehen viljelemään maata, kun ei sillä ole työväkeä. Sanotaan: muodostukoot kaikki pienviljelijöiksi, — vaikka tämä onkin sosialistien aatetta vastaan. Mutta pienviljelijät eivät voi saada tuottoa muuta kuin itselleen. Keskkikokoiset ja suurviljelijät voivat hankkia tuottoa muillekin. Mutta jos niillä ei ole työmiehiä, pienentävät ne viljelyksensä niin pieniksi, ettei niillä ole kenellekään antaa. Ne supistavat

sen niin pieneksi, että kaikki tulee omalle perheelle tarvituksi. Että taas nuo epäluulot pois-tuisivat, että talonpojat jotakin salaavat, olisin minäkin sitä mieltä, että noihin elintarvelautakuntiin, niin maalla kuin keskuskomiteaankin, pitäisi valita myös yhtä paljon kuluttajia kuin tuottajiaakin, että he tulisivat näkemään maamiehen todellisen tilan.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Senaattori Tannerin lausunnon johdosta, koskeva asetuksen viidettä pykälää, pyydän mainita, että minä en ole ehdottomasti vastustanut tuollaisen monopoli-aseman antamista, vaan olen ainoastaan tahtonut kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, ettei aivan ummessa silmin annettaisi tuollaisia oikeuksia, sillä niissä todellakin on tapahtunut väärinkäytöksiä. Siitä on monia esimerkkejä esitettävänä.

Ed. L u o p a j ä r v i: Samalla kun yhdyin valittamaan sitä seikkaa, että tämä lakiehdotus saadaan käsittelyn alaiseksi vasta näin myöhään, voiko tällä lailla käytäntöön saatettuna olla tarkoitettua hyötyä, lausun sen toivomuksen, että Eduskunnassa tämän lain käsittely tulisi tapahtumaan mahdollisimman nopeasti ja sillä tavalla edes osa tätä viivytystä korjaantuneeksi.

Mutta minä pyysin puheenvuoron kiinnittääkseni huomiota tätä lakiehdotusta valiokuntaan lähetettäessä siihen, että valiokunnassa lakiehdotuksen 2 pykälässä olevissa määräyksissä, jotka koskevat elintarpeita ja muita kulutustarpeita, selvennettäisiin sitä, missä määrin nämä määräykset ulotetaan myöskin teollisuuden alalle. Tahtoisin nim. että selvennettäisiin ja painostettaisiin sitä, että teollisuustuotteissa otettaisiin huomioon myöskin ne laadut, jotka enemmän tai vähemmän välittömästi vaikuttavat maanviljelys-tuotannon kehittämiseksi ja parantamiseksi, kuten erilaiset tarvekalut ja koneet, jotka siinä suhteessa saattavat tulla kysymykseen. Myöskin tahtoisin, että tämän lakiehdotuksen 3 pykälän 1 ja 2 kohdassa olevat määräykset siitä, kuka kuuluu tuottajien varsinaiseen ja kuka tilapäiseen väestöön, tarkemmin määriteltäisiin, niin ettei syntyisi epäselvyyttä siitä, millä tavalla määräystä pakko-otosta käytännössä tullaan toteuttamaan.

Ed. G a d o l i n: Det står utom allt tvifvel att lifsmedelfrågan kräfver en ofördröjlig reglering för en oundgänglig systematisering. Jag har icke anledning och icke heller tillräckliga förstudier för att ägna förslaget, sådant det nu föreligger, en närmare allmän granskning. Jag vill dock nämna,

att de upplysningar, som från regeringshåll här givits till belysande af förslaget innehåll, ha varit af synnerligt intresse. I en punkt måste jag likvisst tillstå, att regeringsförklaringen icke har undanröjt de tvifvelsmål jag hyser, nämligen angående § 16 i propositionen. Den legalisering, som här föreslås af en författning, som erkännes vara tillkommen utom ordningen för vår lagstiftning, skulle jag i denna form icke vilja godkänna, så mycket mindre som motiveringen i propositionen är synnerligen sväfvande affattad. Man inrymmer i systemet den militära tvångsrekvisitionen, som är så obestämd, att densamma kan omstörta hela detta system. Om således systemet äfven är med största tänkbara omsorg utarbetadt, kunna vi finna, att en konsument, hvars behof är för oss fullkomligt okänt, genom en enda åtgärd kan bringa systemet öfver ända. Jag finner sålunda, att den enda möjligheten, att inrymma denna konsument med okänt behof i systemet, är att få garantier för att detta behof skall kunna beräknas och kontrolleras af de myndigheter, som handhafva lifsmedelförsörjningen. Det är sålunda endast under den förutsättning, att något sådant kan ske, som ett sådant erkännande i lagförslaget af sagda konsumenters rätt kan äga rum.

Jag vill likvist ännu tillägga, att lagförslaget innehåller vissa straffbestämmelser, åsyftande att afskräcka från brott mot dess innehåll. Jag har icke lagt mig in i den lagstiftning, som utomlands föreligger på detta gebit. Den redogörelse, som utdelats bland landtdagens medlemmar, synes mig i detta afseende icke vara tillräckligt ingående och icke gifva, såvidt jag vid flyktig genomläsning funnit, tillräckliga hållpunkter för bedömande af denna sida af saken i andra länder. Jag kan icke gärna tro att det kan vara lämpligt att upptaga ett straffmaximum af tre års tukthus för brott, som äro i denna lag förutsedda. Jag erkänner, att det bör finnas kraftiga medel för att genomdrifva en lag, som tilläfventyrs kan stöta på motstånd på många håll, men äfven dessa medel böra stå i någotslags samband med det straffsystem, som är här lagligen gällande.

I sakens nuvarande skede önskar jag inskränka mig till dessa anmärkningar och hoppas, att utskottet skall ägna dessa omständigheter en grundlig utredning, så att man sedan, då förslaget antagande kan komma under behandling, icke har anledning att vidare upptaga dessa spörsmål.

Ed. A n n i H u o t a r i: Minäkin yhdyn niihin, jotka ovat täällä valittaneet sitä, että tämä asia on näin myöhään voinut tulla eduskunnalle ja

että eduskunta näin myöhään on voinut siihen kajota. Sillä nyt ei ole enää muuta kuin puutos jäljellä. Minä pyysin puheenvuoroa senaattori Tannerin sen huomautuksen johdosta, kun hän sanoi, että työväki koettaisi hillitä itsensä. Minä uskon, että työläiset ja köyhä kansa ovat valmiit hillitsemään itsensä, kun on tosi puutos käsissä. Se on valmis jakamaan leipäpalansa tarvitsevien kanssa. Jos olemme katselleet tapahtumia näinä aikoina, olemme nähneet, miten hillitysti työväki käyttäytyy, miten ihailtava on sen itsensä hillitseminen. Olemme nähneet vanhat mummut, työläisnaiset, äidit, joilla on pienet lapset, menevän kello 5 aikana jonon taakse odottamaan voita. Olen nähnyt 60-vuotiaan mummon seisovan voita odottamassa k:lo 5—10 ja kun hän sai 1/2 kiloa voita, pääsi häneltä itku hyvistä mielestä. Ja samaan aikaan huomattiin varmasti, että rikkailla olivat varastot voita täynnä. Samat, jotka keinotellullaan saivat pulan syntymään, nostavat useampia kymmeniä prosentteja voittoa. Olemme nähneet ennenkin, mitenkä Suomen kansa on kuollut vilja-aittojen ääreen nälkään. Toivon että valiokunnassa ja eduskunnassa tämä kysymys saadaan pian ratkaistuksi, sillä tämä on nykypäivän polttavin kysymys. Venäjällä läksivät naiset pyytämään leipää ja he vaativat sitä niin, että he saivat valtiollisen vapauden. He huusivat leipää itsellensä, Venäjän työläisnaiset, ja he saivat vapautta itsellensä ja niistä lenteli siruja meillekin. Minä toivon, että me nyt vapautta saatuamme emme enää kiristä työläisnaisten, lasten tai työläisvanhusten elämäntasoa yhä tiukemmalle, vaan koettamme sovussa jakaa elintarpeet, ja uskon, että jos hyvää tahtoa on, niin me saamme, ja niinkuin sanoin, toivon ja uskon, että työläiset ovat valmiit jakamaan leipäsiirusensa niin oman maan kuin Venäjän köyhälistön kanssa.

Ed. A r o n e n: Samalla kun minäkin yhdyn niihin varsin oikeutettuihin moitteisiin, mitä täällä äsken kukistettua maamme kelvotonta hallitusta vastaan on esitetty, huomautan sen lisäksi, että täällä on unohdettu se, mikä on todellinen alkutekijä siihen, että meillä elintarvepula on. Tämä lakiehdotus on minusta mitä kumoamattomin todistus siitä häikäilemättömästä elintarvepolitiikasta, mitä porvaristo on meidän maassamme harjoittanut. Jos porvaristo olisi käsittänyt hetken vaatimukset, niin tällaista lakiehdotusta ei tarvittaisi. Mainitsen parisen esimerkkiä.

Kun hallitus asetti rajahinnat esim. määräten rukiille 38 penniä ja siemenkauralle 70 penniä rajahinnaksi, niin maanviljelijät alkoivat syöttää rukiit eläimilleen ja myivät jopa laarin pohjalta

löydetyt lakastuksetkin siemenkauroina. Näin menettelivät porvarit. Tässä yksi esimerkki monien joukosta. Minulla on myös ollut tilaisuutta erään maaseutupitäjän elintarvelautakunnassa toimiessani näkemään, minkälaista menettelyä meidän maanviljelijämme ovat harjoittaneet. Elintarvelautakunnalle ovat maanviljelijät ilmoittaneet, että he tarvitsevat 30—40 hl ruista uutiseen mennessä. Kun tuli vallankumous, niin elintarvelautakunta otti itselleen oikeuden tarkastaa maanviljelijäin varastoja. Oli eräs maanviljelijä, joka ilmoitti elintarvelautakunnalle tarvitsevansa 15 hl rukiita uutiseen mennessä, häneltä löydettiin 75 hl yli oman tarpeen (Vasemmalta: Hyi!) ja useilta muilta samoin, yhteensä noin 400 hl. Kun keskustasta ja oikeistosta valitetaan, että asia on niin myöhään tullut eduskuntaan, niin heidän olisi pitänyt valittaa, että tällaista lakiehdotusta ollenkaan tarvitaan. Minua ei myös tyydytä se, mitä sanotaan tässä 18 §:ssä, että kunnat ovat vaan „velvolliset asettamaan elintarvelautakuntia”.

Täällä senaattori Tanner kyllä huomautti, että on ajateltu järjestää niin, että herrat suostuisivat ottamaan elintarvelautakuntiin työläisiä ja työläiset suostuisivat sinne menemään. Jos tähän varaan jätämme tällaisen tärkeän kysymyksen ratkaisun, niin minun käsittääkseni ei siitä päästä sen pitemmälle kuin tähänkään asti on päästy. Meillä, kuten tietty, ovat kunnallishallinnot porvariston käsissä ja se toiminta, mitä ne tähän asti ovat harjoittaneet, ei anna lupaavia toiveita vastaisuuteenkaan nähden. Mielestäni pitäisi tässä lakiehdotuksessa nimenomaan määrätä, että asetetaan elintarvelautakuntia, joissa kuluttajat ovat enemmistönä. Silloin minusta paremmin voitaisiin, kun olisi laissa tämän kokoonpano määrätty, taata elintarvelautakuntain työhalu ja työkykyisyys. Toivon, että valiokunta ottaa tämän huomioon.

Senaattori Kallio: On aivan luonnollista että tämänluontoinen laki, joka puuttuu yksityiseen omistusoikeuteen aivan toisella tavalla kuin koskaan ennen meidän maassa, otetaan vastaan ristiriitaisin tuntein. Mutta kumminkin on asema maassa sellainen, että tällaisiin toimiin täytyy ehdottomasti ryhtyä, sillä täällä on jo hyvin selvästi osotettu, että muut keinot eivät auta, jotta saataisiin puute, kuten on sanottu, säännöstellä. Täällä on tuotu puolelta ja toiselta raikeita esimerkkejä siitä rajahintapolitiikasta, mitä edellinen hallitus on noudattanut, ja edellinen puhuja tässä nimenomaan huomautti niistä ristiriitaisista tuloksista, mihinkä se on vienyt, kun

esim. ruisviljalla on ollut suhteettomasti halpa hinta kuroihin nähden. Hän myöskin mainitsi nimenomaan siitä, että viljavarastoja on salattu ja ilmoitettu puutetta sellaisienkin puolelta, joilla kumminkin on ollut liikeneviä varastoja. Sellainen menettely yhteiskunnan jäsenten puolelta on suorastaan rikollista, kun kerran vallitsee puute ympäristössä. Tällaisena aikana täytyy ehdottomasti vaatia, että koetetaan tasapuolisesti ottaa vastaan ne olevat olot, joihinkä olemme joutuneet. Kumminkin mielestäni täytyy tämän lain arkaluontoisuuden takia pitää tarkoin silmällä toiselta puolen, että taataan oikeus työnsä tuotettiin niille, jotka ovat ahertaneet juuri näiden tuotteiden saamiseksi, toisin sanoen, ettei pyritä niiltä ottamaan leipää suusta, jotka ovat siinä toivossa tehneet työtä. Ja tämä lakihan ei siihen pyrikään, sillä se nimenomaan takaa, että jäisi omalle perheelle, vakinaiselle ja satunnaiselle työväelle, minkä viljelijä tarvitsee elääkseen ja palkatakseen talouttaan varten työväkeä. Myöskin täytyy ehdottomasti pitää silmällä, että riittävä siemen jää viljelijälle, jotta voitaisiin tuotantoa turvallisesti jatkaa. Nämä ovat tärkeitä näkökohtia, joita täytyy lakia soveltettaessa ehdottomasti pitää silmällä, ja siitä syystä minusta se sävy, mitä tässä on käytetty viljelijöitä kohtaan, ei ole paikallaan, vaikka hyväksyn kyllä sen tuomion, jonka ansaitsee sellainen viljelijä, joka ilmoittaa itsellään olevan puutetta omatessaan kumminkin todellisuudessa liikavarastoja.

Minä puysin puheenvuoroa huomauttaakseni, että kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on tällaisena aikana syytä koettaa tasapuolisesti ottaa vastaan olevat olot, sillä näiden muutamien päivien aikana, kun meillä on ollut tilaisuus ottaa vastaan asiakirjoja, jotka koskevat elintarvekysymystä, on niissä huomattavana sangen monenlaisia pyynteitä. Tuntuu siltä kuin kuntien elintarvelautakunnat eivät kaikkialla ottaisi huolekseen koettaa omin avuin päästä eteenpäin. Voin mainita, että esimerkiksi erästä sydän-Savon verrattain suuresta kunnasta lähetettiin eräskin anomus, jossa m. m. kunnan oman sairaalan tarpeiksi pyydettiin senaatin välitystä, että sinne olisi saatu 14 litraa päivässä maitoa ja 40 kiloa lihaa viikossa. Täytynee jokaisen myöntää, että sellainen elintarvelautakunta ei ole tehtävänsä tasalla, taikka jos se on toisin selitettävissä, niin on elintarvelautakunta epäsuhteellisen rajahintapolitiikan vallitessa asettunut sille kannalle, että se on tarkoitanut tehdä kiusaa vain sille hallitukselle, joka on ne rajahinnat asettanut. Mainitsemanikin anomus oli lähetetty jo matkaan entisen hallituksen vallitessa. Olen tästä tahtonut vain huomauttaa

siitä syystä, että olisi toivottavaa, että kuntien elintarvelautakunnat koettaisivat tällaisten olojen vallitessa niin paljon kuin mahdollista tulla toimeen omin avuin ja, ainoastaan siinä tapauksessa, kun ei ole siihen mahdollisuuksia, täytyy turvautua hallituksen apuun ja niihin keinoihin, joita tämäkin laki edellyttää.

Edellinen puhuja myöskin huomautti siitä, että elintarvelautakunnat pitäisi panna kokoon sillä tavalla, että niissä olisi enemmistö kuluttajia. Kyllä minusta se suunnitelma, jonka tässä senaattori Tanner esitti, jotta kaikki nämä toimikunnat olisivat tasapuolisesti kokoonpantuja miinhyvin kuluttajain kuin tuottajain puolesta, on ainoa oikea menettely, sillä jos tästä sovinnollista toimintaa tahdotaan saada aikaan, niin täytyy myöskin olla tasapuolisuutta kaikkien niiden organien kokoonpanossa, joita tässä tarvitaan. Minusta maanviljelysväestö on ottanut sängen tyynesti vastaan tämän lain, katsoen siihen, että tämä tähtää suuressa määrässä juuri heidän työnsä tuotteisiin. Se osoittaa, että heillä on ollut ymmärrystä ja arvostelukykystä käsittämään, että asema velvoittaa jokaista yhteiskunnan jäsentä tällaiseen menettelyyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähettää asian elintarvelautakuntaan.

Pöydällepanot:

4) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1913

esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon.

5) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1914

esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Rosenqvist: Suuren valiokunnan jäsenet kokoontuvat huomenna k:lo 12 säätytalolle valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Seuraava istunto on tiistaina k:lo 7 illalla.

Täysi-istunto päättyi k:lo 9,55 illalla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

11. Tiistaina 24 p. huhtikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1913	Siv. 63
2) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1914	„

Pöydällepanoa varten esitellään:

3) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia	64

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Blomqvist, Hakala, Hallstén, Holsti, Koponen, Koskelin, Kuusinen, Lilius, Paasivuori, Saarinen, Sirén, Svinhufvud, Talas ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asiain vuoksi ed. Hallstén tämän istunnon alkupuolesta, ed. Perttilä ensi keskiviikkoiltaan asti sekä ed. Kaskinen ensi torstaiksi ja perjantaiksi.

Suuren valiokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Eduskunnalle ilmoitetaan että suuren valiokunnan puheenjohtajaksi on valittu ed. Wainö Jokinen ja varapuheenjohtajaksi ed. Listo.

Työväenasiainvaliokunnan, kunnallisvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan asettaminen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta niiden valiokuntien lisäksi, jotka jo ovat asetetut, päättäisi asettaa vielä seuraavat kolme erikoisvaliokuntaa, nimittäin työväenasiainvaliokunnan, kunnallisvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan, joihin kuhunkin valittaisiin 17 jäsentä.

Ehdotus hyväksytään.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntain varajäsenten luku.

Puhemies: Puhemiesneuvoston tulee valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimittavista vaaleista voimassa olevan vaalimääräyksen 12 §:n mukaan ehdottaa toimitus- ja tarkastusvaliokuntain varajäsenten luku. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että kumpaiseenkin valiokuntaan valittaisiin 18 varajäsentä.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1913,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta pankkivaliokuntaan.

- 2) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1914

esitellään ja lähetetään niinkään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

Pyödalleepano:

3) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja näitten varamiesten vaalia koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 1

esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksesta seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Eduskunnan valitsijamiehiä kehotetaan jäämään täysi-istunnon jälkeen kokoukseen tässä huoneessa.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

12. Perjantaina 27 p. huhtikuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 72

Esitellään:

2) Ehdotuksen a) asetukseksi ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n muuttamisesta ja b) asetukseksi ulosottolain voimaannpanoasetuksen 27 §:n muuttamisesta, sisältävä ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 1 "

3) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 2 "

4) Ehdotuksen asetukseksi muutetuista määräyksistä kihlakunnankäräjistä sisältävä ed. Sopasen edusk. esit. n:o 3 "

5) Ehdotuksen asetukseksi mooseksen- ja muhametinuskolaisten todistuksista sisältävä ed. Isakssonin y. m. edusk. esit. n:o 4 "

6) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta sisältävä ed. K. H. Wiikin y. m. edusk. esit. n:o 5 73

7) Ehdotuksen asetukseksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 6 "

8) Ehdotuksen asetukseksi rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Hultinin ja Branderin edusk. esit. n:o 7 "

9) Ehdotuksen asetukseksi teoslainakinnityksestä sisältävä ed. Liston edusk. esit. n:o 8 "

Siv.

10) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta sisältävä ed. J. Kohosen y. m. edusk. esit. n:o 9 73

11) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista sisältävä ed. Laitisen y. m. edusk. esit. n:o 10 74

12) Ehdotuksen kyytiasetukseksi sisältävä ed. Sopasen y. m. edusk. esit. n:o 11 75

13) Ehdotuksen asetukseksi kyytitoimesta sisältävä ed. Gädan y. m. edusk. esit. n:o 12 .. "

14) Ehdotuksen erinäisiksi lakiehdotuksiksi kunnallislainsäädännön uudistamiseksi sisältävä ed. Anton Huotarin y. m. edusk. esit. n:o 13 "

15) Ehdotuksen laiksi kinematografikuvien julkisen näyttämisen ehdoista sisältävä ed. Helenius-Seppälän edusk. esit. n:o 14 .. "

16) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 15 "

17) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta sisältävä ed. Lohen y. m. edusk. esit. n:o 16 76

18) Ehdotuksen asetukseksi asutuslautakunnista sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 17 "

19) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammi-kuuta 1915 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 18 77

20) Ehdotuksen asetukseksi kunnan etuosto-oikeudesta eräissä tapauksissa kiinteistöjä myytäessä sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 19 "

21) Ehdotuksen asetukseksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossa pidosta erinäisillä tiloilla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 20 "

	Siv.		Siv.
22) Ehdotuksen laiksi 8-tunnin työ-ajasta maanviljelyksessä ja erinäisissä muissa ammateissa sisältävä ed. Mäen y. m. edusk. esit. n:o 21	78	sille virkailijoille koskeva ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 12	81
23) Ehdotuksen laiksi 8-tuntisesta työpäivästä sisältävä ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22	„	39) Huveista kannettavien maksujen lakauttamista tarkoittava ed. Jalosen y. m. anom. ehd. n:o 13	„
24) Ehdotuksen laiksi työsopimuksesta sisältävä ed. Kuusisen y. m. edusk. esit. n:o 23	„	40) Tutkimuksen toimittamista Ylä-Kivijärven tulvaveden pinnan alentamisesta koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 14	„
25) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 24	„	41) Erinäisiä muutoksia aviopuolisoiden oikeussuhteisiin tarkoittava ed. Hagmanin y. m. anom. ehd. n:o 15	„
26) Ehdotuksen asetukseksi sairaskassatuksista Suomessa sisältävä ed. Hjeltin edusk. esit. n:o 25	„	42) Toimenpiteitä lisätyn tarkastuksen ja valvonnan aikaansaamiseksi vankeinhoidossa koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 16	„
27) Pääsyn turvaamista valtion virkoihin sukupuolesta riippumatta koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 1	„	43) Toimenpiteitä työ- ja pakkotyölaitoksen perustamiseksi koskeva ed. Pehkosen y. m. anom. ehd. n:o 17	82
28) Lakimääräysten muuttamista niin että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi koskeva ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 2	79	44) Esityksen antamista köyhäinhuoltolainsäädännön uudistamisesta koskeva ed. Pehkosen y. m. anom. ehd. n:o 18	„
29) Yleisen armahdusjulistuksen antamista koskeva ed. Hakalan y. m. anom. ehd. n:o 3	„	45) Kuntaa laajempien yhdyskuntien itsehallinnosta ed. Liliuksen y. m. tekemä anom. ehd. n:o 19	„
30) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarillisissa pitäjissä koskeva ed. P. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 4	„	46) Toimenpiteitä kauppa-alaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi koskeva ed. Arajärven ja Liston anom. ehd. n:o 20	„
31) Esityksen antamista mooseksen uskoilaisten oikeudellisen aseman parantamiseksi koskeva ed. K. H. Wiikin y. m. anom. ehd. n:o 5	„	47) Maakauppaveron laukauttamista tarkoittava ed. Hyökin anom. ehd. n:o 21	„
32) Korvauksen myöntämistä luotsi- ja majakkalaitoksen henkilökunnalle vahingoista, joita sille on aiheutunut laitoksen alistamisesta meriministeriön alaiseksi, koskeva ed. Isakssonin y. m. anom. ehd. n:o 6	„	48) Vesioikeuslainsäädäntömme kehittämistä siihen suuntaan että yhteiskunnalle taattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huoletta vesivoiman käyttämiseen liittyvistä julkisista eduista koskeva ed. Talaan y. m. anom. ehd. n:o 22	„
33) Rautatiellä palvelevain työläisnaisen aseman parantamista koskeva ed. Pärssisen anom. ehd. n:o 7	81	49) Määrärahan myöntämistä keuhkotauti-parantolan rakentamista varten Satakuntaan tarkoittava ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 23	83
34) Maanarvon ansiotonta kohoamista koskevan verotuksen aikaansaamista koskeva ed. Luopajarven y. m. anom. ehd. n:o 8	„	50) Määrärahan myöntämistä mielisairashoidon edistämiseksi tarkoittava ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. n:o 24	„
35) Maaverojen poistamista tarkoittava ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 9	„	51) Määrärahan myöntämistä sairastuvan rakentamiseen Hyrynsalmen kirkonkylään koskeva ed. S. Haapasen anom. ehd. n:o 25	„
36) Valtion tupakkamonopolin toteuttamista koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 10	„	52) Toimenpiteitä sotilasrasituksen tasoitamiseksi koskeva ed. Arajärven y. m. anom. ehd. n:o 26	„
37) Valtion tupakkamonopolin mahdollisuuden tutkimista tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 11	„	53) Toimenpiteitä sotilasrasituksen tasoitamiseksi tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 27	„
38) Vapaalippujen myöntämistä valtion rautateillä eduskunnan jäsenille ja vakina-		54) Määrärahan myöntämistä eräitten kuntain enimmän rasitettujen tienteolajien avustamiseksi koskeva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 28	„

Siv.		Siv.
	55) Määrärahan myöntämistä tärkeimpien maanteiden tekemistä varten etupäässä harvaan asutuille seuduille koskeva ed. Nurmelan y. m. anom. ehd. n:o 29	83
	56) Tientekorasituksen ottamista valtion huostaan tarkoittava ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd. n:o 30	„
	57) Toimenpiteitä tietnekorasituksen uudestaan järjestämiseksi koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 31	„
	58) Määrärahan myöntämistä teiden tekemiseen Lapissa tarkoittava ed. Fräntin anom. ehd. n:o 32	„
	59) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi koskeva ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. n:o 33	84
	60) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen koskeva ed. Orasmaan y. m. anom. ehd. n:o 34 ..	„
	61) Keskuskirjaston perustamista tarkoittava ed. Orasmaan y. m. anom. ehd. n:o 35 ..	„
	62) Kirjastonhoitajan asettamista kuntiin sekä niiden palkkausta koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 36	„
	63) Määrärahan myöntämistä kansalaisopintojen keskusjohtoa ja paikallisohejausta varten tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 37	„
	64) Määrärahan myöntämistä kansantajuisten tieteellisten luentojen pitämistä varten koskeva ed. Lepän y. m. anom. ehd. n:o 38 ..	„
	65) Määrärahan myöntämistä Kansan Näyttämö-Osakeyhtiölle tarkoittava ed. Lepän anom. ehd. n:o 39	„
	66) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen rakentamista varten koskeva ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 40	„
	67) Kansakoulujen ja seminaarien opetusohjelman uudistamista tarkoittava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 41	„
	68) Määrärahan myöntämistä kalliinajan palkanlisäämiseksi maalaiskansakoulujen opettajille tarkoittava ed. Raatikaisen y. m. anom. ehd. n:o 42	„
	69) Maalaiskansakoulunopettajain valtionpalkan ja eläkkeen korottamista tarkoittava ed. Hirvensalon anom. ehd. n:o 43	„
	70) Kunnan kansakoulunopettajille suoritettavan palkan järjestämistä koskeva ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 44	„
	71) Määrärahan myöntämistä vuodeksi 1918 alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla koskeva ed. W. Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 45	„
	72) Määrärahan myöntämistä tilapäiseksi avustukseksi kunnan ja seurakunnan alkukoulujen opettajille tarkoittava ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 46	84
	73) Määrärahan myöntämistä köyhien kansakoulunoppilaiden ruoka- ja vaatetusavuksi koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 47	85
	74) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen köyhäin lasten ruoka- ja vaatetusavuksi tarkoittava ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 48	„
	75) Määrärahan myöntämistä ruoanlaiton ja kotitalouden opetusta varten maaseudulla koskeva ed. Pehkosen y. m. anom. ehd. n:o 49 ..	„
	76) Kotitalousopetuksen avustamiseksi myönnetyn määrärahan korottamista tarkoittava ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 50	„
	77) Määrärahan myöntämistä turvakotien perustamiseksi koskeva ed. af Forsellesin y. m. anom. ehd. n:o 51	„
	78) Toimenpiteitä ammattimaisen haureuden ehkäisemiseksi koskeva ed. Furuhelmin y. m. anom. ehd. n:o 52	„
	79) Aistivallisten hoidon ja kasvatuksen järjestämistä lainsäädäntötoimenpiteen kautta koskeva ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 53	„
	80) Määrärahan myöntämistä liikuntoharjoitusten edistämiseksi tarkoittava ed. Hälvän ja Fräntin anom. ehd. n:o 54	„
	81) Määrärahan myöntämistä Suomen voimistelun ja urheiluliitolle koskeva ed. Lehtimäen y. m. anom. ehd. n:o 55	„
	82) Maatalouskysymyksen järjestämistä koskeva ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 56	„
	83) Asutushallituksen perustamista koskeva ed. Haatajan y. m. anom. ehd. n:o 57 ..	„
	84) Esityksen antamista asetukseksi, jolla rajoitetaan yksityisten oikeutta kiinteistön hankintaan maalla, tarkoittava ed. Haatajan y. m. anom. ehd. n:o 58	„
	85) Lainsäädäntötoimenpidettä maan luovuttamiseksi uusien viljelmien perustamista varten tilattomalle väestölle koskeva ed. Haatajan y. m. anom. ehd. n:o 59	86
	86) Puutavarayhtiöiden lainvastaisen kiinteistöjen hankinnan ehkäisemistä tarkoittava ed. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 60	„
	87) Toimenpiteitä varojen hankkimiseksi kuntien maanhankinnan edistämiseksi koskeva ed. Luopajarven anom. ehd. n:o 61	„

88) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainojen antamista varten virkataloista muodostettavien viljelmien rakennuslainoiksi koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 62	86
89) Toimenpiteitä kruunun metsämaiden asuttamiseksi tarkoittava ed. Fräntin anom. ehd. n:o 63	„
90) Kruunun metsämaiden asuttamisen järjestämistä koskeva ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 64	„
91) Kruunun metsätorpparien y. m. vapauttamista suorittamasta valtiolle vuosilta 1917 ja 1918 maksettavaa vuokraa tarkoittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 65	„
92) Ehdotuksen antamista kruununmaitten asuttamiseksi ja kruununmetsätorpparien aseman parantamiseksi koskeva ed. Nurmelan y. m. anom. ehd. n:o 66	87
93) Toimenpiteitä, joilla entisen lahjoitusmaan tilallisille helpoitettaisiin kruununpuistoiksi julistettujen metsämaittensa lunastaminen yhteismetsiksi, koskeva ed. Arokallion y. m. anom. ehd. n:o 67	„
94) Uudisviljelyslainoiksi käytettävien valtiovarojen lisäämistä tarkoittava ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 68	„
95) Määrärahan myöntämistä soiden kivaamiseksi koskeva ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 69	„
96) Määrärahan myöntämistä kotimaisen apulanteollisuuden edistämiseksi tarkoittava ed. Thunebergin y. m. anom. ehd. n:o 70	„
97) Määrärahan myöntämistä siementen hankkimiseen y. m. maataloudellisiin tarpeisiin koskeva ed. Laitisen y. m. anom. ehd. n:o 71	„
98) Määrärahan myöntämistä kasvitarhasiemenviljelyksen edistämiseksi koskeva ed. Branderin y. m. anom. ehd. n:o 72	„
99) Määrärahan myöntämistä koulun perustamiseksi kananhoidon opettajain ja neuvojain valmistamista varten tarkoittava ed. Pehkosen y. m. anom. ehd. n:o 73	„
100) Määrärahan myöntämistä yleistä maanviljelysnäyttelyä varten koskeva ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 74	„
101) Määrärahan myöntämistä maataloustutkimuksia ja tiedemiesten kehittämistä varten tarkoittava ed. Pehkosen y. m. anom. ehd. n:o 75	„
102) Toimenpiteitä maanviljelyslyseojärjestelmän kehittämiseksi koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 76	„

Siv.

103) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin opintoretkeilyyn ja esitelmätilaisuuksien toimeenpanemista varten koskeva ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 77	87
104) Määrärahan myöntämistä Konnun suon kuivattamiseksi tarkoittava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 78	„
105) Määrärahan myöntämistä Saijanjoen perkauksen koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 79	88
106) Korvausta erinäisille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat hädätetyt sen johdosta että v. 1909 vahvistettu maanvuokra-asetus viivästy, tarkoittava ed. Marttilan y. m. anom. ehd. n:o 80 ..	„
107) Tutkimuksen toimeenpanemista maataloustyöväen elinehtojen turvaamista tarkoittavien toimenpiteiden aikaansaamista varten koskeva ed. Mäkisen y. m. anom. ehd. n:o 81	„
108) Tutkimuksen toimeenpanemista kotiteollisuustyöläisten aseman suojaamiseksi koskeva ed. Mäkisen y. m. anom. ehd. n:o 82 ..	„
109) Toimenpiteitä työväestön olojen järjestämiseksi hakkuu- ja uittotyömailla pohjois-Suomessa koskeva ed. Fräntin anom. ehd. n:o 83	„
110) Toimenpiteitä metsätyömiesten terveydellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämiseksi tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 84	„
111) Toimenpiteitä selluloosatehtaiden työntekijäin suojelemiseksi koskeva ed. Lepäsen y. m. anom. ehd. n:o 85	„
112) Tilastollisen tutkimuksen toimittamista vaatetustyöläisten työoloista koskeva ed. Kiiskisen y. m. anom. ehd. n:o 86	„
113) Määrärahan myöntämistä palvelijatarkodin laajentamista varten Helsingissä tarkoittava ed. Sillanpään ja Pärssisen anom. ehd. n:o 87	„
114) Määrärahan myöntämistä työväenopistojen kannattamiseen koskeva ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 88	„
115) Komitean asettamista työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta sekä sairausvakuutuksesta tehtyjen ehdotusten tarkastamiseksi koskeva ed. Sariolan y. m. anom. ehd. n:o 89	„
116) Määrärahan myöntämistä Suomen Pankin voittovaroista yleisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamiseksi koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 90	„

Siv.

- 117) Yleisten kansaneläkkeiden eli työ-
kyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen sää-
tämistä koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd.
n:o 91 88
- 118) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuu-
tuksen toimeenpanoa tarkoittava ed. Hele-
nius-Seppälän anom. ehd. n:o 92 ”
- 119) Rautatien rakentamista Kajaanista
Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kianto-
järvelle koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom.
ehd. n:o 93 89
- 120) Rautatien rakentamista Tornion ase-
malta Tornion ulkosatamaan Röyttään tar-
koittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 94 90
- 121) Rautatien rakentamista Kangasalan
asemalta Lahden kaupunkiin koskeva ed.
Hyökin y. m. anom. ehd. n:o 95 ”
- 122) Rautatien rakentamista Riihimäeltä
Auran asemalle tarkoittava ed. Isakssonin
y. m. anom. ehd. n:o 96 91
- 123) Rautatielinjan tutkimista linjalla
Salo—Riihimäki koskeva ed. Aitamurron
y. m. anom. ehd. n:o 97 92
- 124) Rautatien rakentamisesta Riihimäen
asemalta Mellilän aseman kautta Uuteenkaup-
unkiin koskeva ed. Kaskisen y. m. anom.
ehd. n:o 98 ”
- 125) Normaaliaraitaisen rautatien rakenta-
mista Pörin kaupungista Kankaanpään kaut-
ta Haapamäen asemalle tarkoittava ed. Sjö-
stedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 99 ”
- 126) Koneellisen ja taloudellisen tutki-
muksen toimittamista rautatietä varten Ris-
teen asemalta Loimaan asemalle koskeva ed.
Sjöstedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 100 .. ”
- 127) Tutkimuksen toimeenpanemista rau-
tatietä varten Koljolan asemalta Hiitolan—
Raasulin radalle koskeva ed. Arokallion
anom. ehd. n:o 101 ”
- 128) Rautatien rakentamista Karjalan ra-
dalta Koirinojan satamaan ja sieltä Suojär-
ven itärannalle koskeva ed. Arokallion anom.
ehd. n:o 102 ”
- 129) Rautatien rakentamista Iisalmelta
Ylivieskaan ja Oulusta Vaalaan koskeva ed.
Arokallion anom. ehd. n:o 103 93
- 130) Valtion rautateiden rakennuskustan-
nusten alentamista tarkoittava ed. Arokal-
lion anom. ehd. n:o 104 94

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 131) Pankkivaltuusmiesten kertomus edus-
kunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1914.. ”

Siv.

- 132) Pankkivaltuusmiesten kertomus edus-
kunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1915.. 94
- 133) Pankkivaltuusmiesten kertomus edus-
kunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1916.. ”
- 134) Edustaja Castrénin pyyntöä saada
takeita edustajaoikeuksiensa loukkaamatto-
muudelle koskeva perustuslakivaliokunnan
mietintö n:o 1 ”

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed.
Arokallio, Häkkinen, Hälvä, Hänninen-Valpas,
Kaskinen, Kokko, Kurkinen, Luopajarvi, A. Mä-
kelin, Nurmela, Nurminen, Paasivuori, Salovaara,
Sjöstedt-Jussila, Schybergson, Svinhufvud, Tokoi,
Tukia ja Täg.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden
takia tästä istunnosta ed. Arokallio ja ed. Nur-
mela sekä perheessä sattuneen sairauden tähden
ed. Täg tästä päivästä alkaen ensi toukokuun 2
päivään k:lo 11 aamupäivällä. Yksityisten asiain
tähden saavat vapautusta ed. Alhainen tämän
kuun 28 päivästä toukokuun 1 päivän iltaan, ed.
Hiekkaranta tämän kuun 28 päivästä toukokuun
3 päivään, ed. Mäkinen huomisesta istunnosta,
ed. Piisinen ensi kuun 2 päivästä 5 päivään, ed.
Aronen ensi torstaihin asti, ed. Häkkinen tämän
kuun 28 päivästä keskiviikkoon toukokuun 2 päi-
vän iltaan, ed. Inborr lauantai-iltaapäivästä keski-
viikkoiltaan 2 päivään toukokuuta, ed. L. Ikonen
lauvantain istunnosta, ed. L. Typpö ensi lauvan-
tain istunnosta toukokuun 2 päivän iltaan, ed.
Lahdensuo ensi maanantaiaamusta viikon ajaksi,
ed. Retulainen tämän kuun 29 päivästä toukokuun
3 päivään, ed. Sjöstedt-Jussila perjantai-aamusta
sunnuntai-iltaan, ed. J. Kohonen maanantai-
aamusta torstai-aamuun, ed. Luopajarvi tästä
illasta alkaen tiistai-iltaan, ed. Tukia tästä päi-
västä ensi maanantai-aamuun, ed. Salovaara yh-
den viikon ajaksi, ed. Nurminen tämän kuun 27
päivästä ensi keskiviikko-aamuun, ed. A. Mäke-
lin tästä päivästä ensi keskiviikkoon ja ed. Kokko
tämän kuun 27 ja 28 päiviksi.

Toimitusvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan, kun-
nallisvaliokunnan, työväenasiaivaliokunnan ja
sivistysvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Luetaan valitsijamiehiltä saa-
punut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen huhtikuun 26 päivänä 1917 pidetyn kokouksensa pöytäkirjan, josta näkyy toimitusvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan, kunnallisasiaivaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan jäsenten sekä varajäsenten vaalien tulokset.

Helsingissä huhtikuun 26 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta

A. Listo.

Anton Huotari.

Pöytäkirja tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa torstaina huhtikuun 26 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Aromaa, af Forselles, Hultin ja Kaskinen, joiden sijalla olivat Lehtinen, Gädä, Haapanen, S. ja Hirvensalo.

1 §.

Nyt toimitettavissa eduskunnan toimitusvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan, kunnallisasiaivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan vaaleissa avustamaan äänten laskussa kutsuttiin asiantuntijain, ed. Hallstenin ja Wäinö Jokisen ohella edustajat Isaksson, Laakkonen, Lumivuokko, Pennanen, Koivisto ja Lohi.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että määräajan kuluessa on hänelle jätetty neljä eri ehdokaslistaa (liitteet 1, 1 a, 2 ja 3), joista n:o 1 sisältää ehdokkaat toimitusvaliokuntaa ja tarkastusvaliokuntaa varten, n:o 1 a ehdokkaat kunnallisasiaivaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa ja työväenasiainvaliokuntaa varten, n:o 2 ehdokkaat kaikkia nyt valittavia valiokuntia varten ja n:o 3 ehdokkaat kunnallisasiaivaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa ja työväenasiainvaliokuntaa varten. Kaikki ehdokaslistat ovat voimassa olevien määräysten mukaiset.

Vaali päätettiin suorittaa siten, että toiseen vaaliurnaan jätetään ehdokaslistat toimistus- ja tarkastusvaliokuntaa sekä toiseen urnaan ehdokaslistat muita nyt valittavia valiokuntia varten. Molemmat ehdokaslistat jätetään urnaan saman nimenhuudon mukaan.

Vaaleissa äänesti listaa n:o 1 21 äänestäjää, listaa n:o 1 a 17 äänestäjää, listaa n:o 2 24 äänestäjää ja listaa n:o 3 4 äänestäjää.

Kun toimitusvaliokuntaan ja tarkastusvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen mukaan kuuluu 9 jäsentä kumpaankin ja eduskunnan kuluva huhtikuun 24 päivänä tekemän päätöksen mukaan niihin molempiin on valittava 18 varajäsentä, tulee näihin valiokuntiin valittaviksi:

Listalta n:o 1 4 vakinaista ja 8 varajäsentä; sekä

listalta n:o 2 5 vakinaista ja 10 varajäsentä.

Eduskunnan kuluva huhtikuun 24 päivänä tekemän päätöksen mukaan on kunnallisasiain-, työväenasiain- ja sivistysvaliokuntain jäsenluku määrätty 17:ksi, jonka ohessa niihin on valittava vaalimääräysten 12 §:n edellyttämä määrä varajäseniä. Tämän mukaan tulee näihin valiokuntiin:

listalta n:o 1 a 7 vakinaista ja 3 varajäsentä; listalta n:o 2 9 vakinaista ja 4 varajäsentä; sekä

listalta n:o 3 1 vakinainen ja 1 varajäsen.

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituksi:

Toimitusvaliokuntaan

jäseniksi:

Arokallio	listalta n:o 1
Estlander	" " "
Hallstén	" " "
Lantto	" " "
W. Jokinen	" " 2
Kiiskinen	" " "
Sainio	" " "
Mänty	" " "
Lehtinen	" " "

varajäseniksi:

Haataja	listalta n:o 1
Hornborg	" " "
Hälvä	" " "
Isaksson	" " "
Junttilainen	" " "
Paavolainen	" " "
Raade	" " "
Saalasti	" " "
Saarikivi	" " 2
Aalle-Teljo	" " "
Lehokas	" " "
Johansson	" " "
Lumivuokko	" " "

Perttilä	listalta n:o 2
Pärssinen	" " "
Huotari, Anton	" " "
Murto	" " "
Laakkonen	" " "

Tarkastusvaliokuntaan**jäseniksi:**

af Forselles	listalta n:o 1
Kokko	" " "
Listo	" " "
Thuneberg	" " "
Kuusinen	" " 2
Karhinen	" " "
Jokinen, Alma	" " "
Wiik, K. H.	" " "
Sirén	" " "

varajäseniksi:

Erkko	listalta n:o 1
Frey	" " "
Furuhjelm	" " "
Haapanen, S.	" " "
Hultin	" " "
Salovaara	" " "
Virkkunen, A. H.	" " "
Yrjö-Koskinen	" " "
Hänninen-Walpas	" " 2
Lehtosaari	" " "
Jalava	" " "
Sillanpää	" " "
Sundberg	" " "
Vatanen	" " "
Leppä	" " "
Annala	" " "
Salomaa	" " "
Saarinen	" " "

Kunnallisasiainvalidiokuntaan**jäseniksi:**

Erkko	listalta n:o 1 a
Ikonen, L.	" " "
Koivisto	" " "
Laitinen	" " "
Lantto	" " "
Malmivaara	" " "
Salovaara	" " "
Annala	" " 2
Huotari, Anton	" " "
Lehtinen	" " "
Virkki	" " "

Saarinen	listalta n:o 2
Herrala	" " "
Hoikka	" " "
Aalle-Teljo,	" " "
Rantanen, S.	" " "
Isaksson	" " 3

varajäseniksi:

Raade	listalta n:o 1 a
Raatikainen	" " "
Thuneberg	" " "
Karhinen	" " 2
Lonkainen	" " "
Lehmus	" " "
Tolonen	" " "
Wiik, Johannes	" " 3

Työväenasiainvaliokuntaan**jäseniksi:**

Hyöki	listalta n:o 1 a
Leinonen	" " "
Mäkinen	" " "
Rantakari	" " "
Sariola	" " "
Sinkko	" " "
Thuneberg	" " "
Lumivuokko	" " 2
Kiiskinen	" " "
Pärssinen	" " "
Leppänen	" " "
Laakkonen	" " "
Murto	" " "
Jalava	" " "
Perttilä	" " "
Pohjaväre	" " "
Hjelt	" " 3

varajäseniksi:

Erkko	listalta n:o 1 a
Hallstén	" " "
Lantto	" " "
Leppä	" " 2
Alavirta	" " "
Rikkonen	" " "
Takala	" " "
Åkerblom	" " 3

Sivistysvaliokuntaan**jäseniksi:**

Ala-Kulju	listalta n:o 1 a
Alhainen	" " "
Hagman	" " "

Hälvä	listalta n:o 1 a
Ikonen, T.	" " "
Kokko	" " "
Virkkunen, P.	" " "
Johansson	" " 2
Orasmaa	" " "
Huhtinen	" " "
Waljakka	" " "
Wihersalo	" " "
Lehtimäki	" " "
Latvala	" " "
Toivonen	" " "
Leppä	" " "
Sundblom	" " 3

varajäseniksi:

Arokallio	listalta n:o 1 a
Haapanen, S.	" " "
Malmivaara	" " "
Jokinen, W.	" " 2
Hiekkaranta	" " "
Tirkkonen	" " "
Salomaa	" " "
Hornborg	" " 3

3 §.

Tämän kokouksen pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Mäki ja Koivisto.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Tarkastettu ja hyväksytty. Helsinki 26 p:nä huhtikuuta 1917.

Jaakko Mäki.

A. Koivisto.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Listo: Tarkastusvaliokuntaa kehoitetaan kokoontumaan huomenna lauantaina k:lo 1/2 11 a. p. säätytalolle.

Ed. Hjelt: Pyytäisin, että työväenasiainvaliokunnan jäsenet saapuisivat huomenna säätytalolle k:lo 12 p.

Ed. Malmivaara: Kehoitetaan kunnallisvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna k:lo 1 p. säätytaloon.

Ed. Hagman: Sivistysvaliokunnan vanhimpana jäsenenä pyytäisin sivistysvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna säätytaloon k:lo 11 a. p.

Ed. Hallstén: Koska toimitusvaliokunnan vanhin jäsen on sairauden takia estetty olemasta täällä saapuvilla, pyydän lähinnä vanhimpana kutsua valiokuntaa kokoontumaan huomenna k:lo 1/2 11 a. p. säätytaloon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Valiokunnan ehdotukset ovat ponsina mietinnön sivuilla 1 ja 2.

Ponnet hyväksytään erikseen.

Samoin hyväksytään mietinnön 2 sivulla oleva ehdotus, että toimitettavien vaalien aika ja paikka jätetään pankkivaliokunnan määrättäväksi.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen a) asetukseksi ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n muuttamisesta ja b) asetukseksi ulosottolain voimaannpanoasetuksen 27 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Arosen y. m. eduskuntaesitys n:o 1 esitellään ja lähetetään ed. Arosen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Arosen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 esitellään ja lähetetään ed. Arosen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen asetukseksi muutetuista määräyksistä kihlakunnankäräjistä

sisältävä ed. Sopasen eduskuntaesitys n:o 3 esitellään ja lähetetään ed. Sopasen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen asetukseksi mooseksen- ja muhameetinuskolaisten todistuksista

sisältävä ed. Isakssonin y. m. eduskuntaesitys n:o 4 esitellään ja lähetetään ed. Isakssonin ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen pois- tamisesta

sisältävä ed. K. H. Wiikin y. m. eduskuntaesitys
n:o 5 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu.

Ed. K. H. Wiik: Frågan om afskaffande af dödsstraffet är icke längre ny i Finland. Redan då den gamla stndslandtdagen antog nu gällande strafflag, gjorde sig en stark opinion gällande till förmån för uteslutande af dödsstraffet från de i strafflagen uppräknade straffarterna, och äfven i enkammarlandtdagen har gång på gång väckts motioner, åsyftande enahanda reform. Den omständigheten, att dödsdomar i själfva verket icke sedan närmare 100 år tillbaka kommit till utförande i Finland, hindrar icke att denna fråga fortfarande har en icke blott principiell utan jm-
väl praktisk betydelse i vårt land. Ty gång på gång har under senare r i vårt land fllits dödsdomar. Att desamma icke kommit till utförande, beror på att underrätternas domar af detta slag regelbundet ändrats i högre rätt. Ännu för några veckor sedan fälldes en sådan dom. Det kan icke tillåtas att medborgarnas trygghet till lifvet lämnas beroende af den mer eller mindre liberala stämning, som under olika tider kan göra sig gällande inom domstolarna, utan borde i lagstiftningsväg en reform härutinnan fås till stånd.

Antalet af de länder, där dödsstraffet fortfarande förekommer, har blifvit allt mindre. Midt under det nuvarande kriget, under hvilket så många miljoner människolif offrats, har utvecklingen i förenämnda afseende tagit ett jttesteg framåt, ity att i Ryssland, där det tidigare har slsats med dödsdomar mer n i något annat land, dödsstraffet har blifvit helt och hållet afskaffadt. Äfven förtjänar nämnas, att i Danmark nyligen sett dagen ett förslag till ny strafflag, enligt hvilket dödsstraffet helt komme att afskaffas. I förhoppning, att enahanda reform mtte fås genomförd också i Finland, har ett antal landtdagsmn, tillhörande socialdemokratiska landtdagsfraktionen, enat sig om att framställa föreliggande motion. Jag anhller om dess remiss till lagutskottet.

Eduskuntaesitys lähetetään ed. Wiikin ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

7) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 10 luvun 1 ja

2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Hakalan y. m. eduskuntaesitys n:o 6 esitellään ja lähetetään ed. Hakalan ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen asetukseksi rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Hultinin ja Branderin eduskuntaesitys n:o 7 esitellään; ja lausuu siitä

Ed. Hultin: Esitysehdotuksessa esitetään hyväksyttäväksi semmoinen lisäys rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen 4 luvun 2 §:ään, että vankeusrangaistukseen tuomittuja henkilöitä saatettaisiin, samoin kuin kuritusvankeja, käyttää myöskin maatihin varsinaisen vankilan ulkopuolella n. s. vankisiirtolassa päästämättä heitä kuitenkin yhteen vapaiden työntekijäin kanssa. Tahdon lisätä, että tämmöistä muutosta vankeinhoitomiesten taholla pidetään tärkeänä ja suotavana.

Ehdotan, että esitys lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen asetukseksi teoslainakiinnityksest

sisältävä ed. Liston eduskuntaesitys n:o 8 esitellään ja lähetetään ed. Liston ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. J. Kohosen y. m. eduskuntaesitys n:o 9 esitellään.

Asiaa esittäessään lausuu

Ed. J. Kohonen: Minä pyydän esittää, että tämä eduskuntaesitys lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Tämän eduskuntaesityksen tarkoituksena on korjata nit äänioikeusoloja, jotka nykyisin ovat vallalla maamme osuustoimintaliikkeessä. Kun kysymys on erittäin tärkeä nioikeusolajen vuoksi osuuskauppaliikkeessä, niin pyydän asianomaista valiokuntaa kiinnittämään tähän asiaan huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään ed. Kohosen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista

sisältävä ed. Laitisen y. m. eduskuntaesitys n:o 10 esitellään.

Esittäessään asian lausuu

Ed. Laitinen: Kun vuoden 1895 säästöpankkiasetus tuli voimaan, on siitä lähtien säästöpankkien tila suuresti kehittynyt, joten säästöpankkeja vuonna 1915 alussa oli jo 415 ja lopussa 421. Vuonna 1916 lisääntyi 10 uutta säästöpankkia ja oli niiden lukumäärä vuoden lopussa 431. Näistä oli maaseudulla 372 ja kaupungeissa 59 pankkia. Tänä vuonna on taas 14 uutta pankkia hakenut säännöilleen vahvistusta. Talletukset olivat säästöpankeissa vuoden 1915 alussa 315,256,000 markkaa ja lopussa 359,773,000 markkaa, joten lisäys vuoden aikana oli 44,516,000 markkaa. Vuoden 1916 lopussa olivat talletukset nousseet jo 452,000,000 markkaan, joten lisäys oli viime vuonna 92,000,000 markkaa. Maaseudulle tuli lisäyksestä 65,000,000 ja kaupunkien osalle 27,000,000 markkaa. Kun säästöpankkien luku ja varsinkin talletukset ovat näin kasvaneet, on nykyinen säästöpankkiasetuksemme käynyt kovin ahtaaksi ja siitä syystä pankkien kehitykselle suoraan haitalliseksi. Etenkin on tämä asetuksen yksipuolisuus ja kankeus ollut kiusallinen sellaisina rahaaikoina kuin nykyään on. Kun nyt vielä kaupapankit ovat avanneet lukuisasti sivukonttoreita pitkin maaseutua kilpailemaan vapaammalla liiketoiminnallaan säästöpankkien kanssa, on säästöpankkien asema käynyt yhä vaikeammaksi pysytelläkseen, — joskus asetusta kiertämäläkin, — ajan kehityksen tasalla. Tästä ynnä muista syistä on noussut varsinkin viime aikoina yhä enemmän kuulumaan valituksia sekä vaatimuksia siitä, että säästöpankkiasetus olisi kiireellisesti saatava muutetuksi ja siten säästöpankeille laajennettu ja vapaampi liiketoiminta mahdolliseksi. Tätä tarkoitusta varten olikin vuoden 1908 eduskunta päättänyt asettaa komitean uutta asetusehdotusta valmistamaan. Tämän komitean oli silloinen senaatti asettanut vasta maaliskuun 7 päivänä 1911 ja komitea saanut mietintönsä valmiiksi toukokuun 24 päivänä 1912 sekä Valtiokonttori antanut tästä lausuntonsa 29 päivänä syyskuuta 1913. Mutta esi-

tystä asetuksen uudistamiseksi ei vielä 1914 vuoden valtiopäivillekään annettu ja kun eduskunta ei sen jälkeen ole kokoontunut, on asia vieläkin näiden alustavien pohjatöiden varassa.

Suuremmat muutokset, jotka komitean ehdotuksessa ja Valtiokonttorin lausunnossa sekä nyt eduskunnalle jätetyssä esitysehdotuksessa aetaan asetukseen tehtäväksi, ovat — paitsi asetuksen ulkoasua, joka on kokonaan uudelleen järjestetty, — se että rahoja voidaan säästöpankkeihin ottaa myös juoksevalle sekä konttokurantti- ja kassakreditiviivileille, toimittaa rahanperimisiä ja käyttää shekkejä maksuvälineinä, kuin myöskin ettei kiinnitettyjä velkakirjoja enää luettaisi kassareservivaroihin. Sitäpaitsi olisivat säästöpankit oikeutetut antamaan määräaikaista lainoja enintään 6 kuukauden ajaksi, jotka vastaisivat tavallaan vekseliilikettä, kuin myöskin, kuten edellä mainittiin, konttokurantti- ja kassakreditiviiv- sekä pitkäaikaista kuoletuslainoja. Vielä ehdotetaan oikeutta antaa myöskin lainoja määräaikailla pääomanlyhennysmaksuilla, jommoisia useat säästöpankit jo ovat liikkeissään käyttäneet. Lisäksi on vielä ehdotettu koko joukon vakavaraisuutta, järjestelyä ja tarkkailua ynnä muuta koskevia uudistuksia. Nämä uudistukset ovat kylläkin hyvät ja kipeän tarpeen vaatimat, mutta komitean mietinnössä ja Valtiokonttorin lausunnossa on eräs kohta, johon pyytäisin arvoisan eduskunnan ja valiokunnan huomiotaan kiinnittämään. Siellä näet ehdotetaan, että nämä uudistukset olisi oikeutettu toimeenpanemaan ainoastaan sellainen säästöpankki, jonka omat varat ovat jo nousseet 50 à 75,000 markkaan. Jos tällainen este tulisi asetukseen otetuksi, jäisi suuri joukko säästöpankkeja asetuksen tuomista eduista osattomiksi. Vuoden 1915 tilaston mukaan saisi tämän oikeuden ainoastaan 71 maaseutupankkia ja osattomiksi siitä jäisi 294. Osallisiksi pääsisi tästä 35 kaupunkilaispankkia ja 21 jäisi asetuksen antaman edun ulkopuolelle. Sentähden nyt jätetyssä esityksessä ehdotetaan nämä ehtona olevat omat varat olemaan vain 20,000 markkaa. Jos omat varat olisivat vain 20,000 markkaa, jäisi sittenkin vielä asetuksen tuomien etujen ulkopuolelle 184 ja tulisi osallisiksi ainoastaan 181 säästöpankkia, siis vain puolet maamme maaseudun pankeista. Kaupunkipankeista saisi tämän oikeuden 40 ja osattomiksi jäisi vielä 16 säästöpankkia.

Tätä ehdotettua määrää ei missään tapauksessa olisi korotettava 20,000 markkaa suuremmaksi, vaan mieluummin alennettava 10,000 markkaan, jotta useimmat pienemmät säästöpankit pääsisi-

vät uudistuksen tarjoamista eduista osallisiksi, sillä muuten niiden kehitys käy nykyoloissa ja nyt olevassa kilpailussa vaikeaksi, ellei jokseenkin mahdottomaksi. Jos ehdon asetamme liian korkeaksi, ei siitä ole mitään käytännöllistä hyötyä, vaan on se säästöpankkien edistykselle haitallisena jarruna.

Samalla kun tahdon tämän evästyksenä lausua, pyydän että eduskunta hyväksyisi tämän esityksen ja päättäisi sen lähettää pankkivaliokuntaan.

Ed. Listo: Jotta ehdittäisiin nähdä, mitä tässä alotteessa on, pyydän sen pöydälle pantavaksi ensimmäiseen istuntoon tulevalla viikolla.

Ed. Arajärvi: Pyydän kannattaa ed. Liston ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, niin V. J:n mukaan sen tulee olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. On ehdotettu asia pantavaksi pöydälle ensimmäiseen istuntoon tulevalla viikolla ja sitä ehdotusta on kannatettu.

Sen jälkeen eduskunta päättää panna asian pöydälle ensi viikon ensimmäiseen istuntoon.

12) Ehdotuksen kyytiasetuksiksi

sisältävä ed. Sopasen y. m. eduskuntaesitys n:o 11 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. Sopanen: Tämä eduskuntaesitys on yhtäpitävä eduskunnan 1910 vuoden valtiopäivillä hyväksymän kyytiasetuksen kanssa muuten paitsi että sen voimaantumisaika on siirretty 1 päivään tammikuuta 1921. Minä ehdotan, että tämä eduskuntaesitys lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Sopanen on ehdottanut, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Eduskuntaesitys lähetetään talousvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen asetukseksi kyytitoimesta

sisältävä ed. Gäddan eduskuntaesitys n:o 12 esitellään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen erinäisiksi lakiehdotuksiksi kunnallislainsäädännön uudistamiseksi

sisältävä ed. Anton Huotarin y. m. eduskuntaesitys n:o 13 esitellään ja lähetetään ed. Huotarin ehdotuksen mukaisesti kunnallisasiainvaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi kinematograafikuvien julkisen näyttämisen ehdoista

sisältävä ed. Helenius-Seppälän eduskuntaesitys n:o 14 esitellään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja ase- tukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävä ed. Sundblomin y. m. eduskuntaesitys n:o 15 esitellään ja ehdottaa ed. Sundblom sen lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa asian lähetettäväksi, mitä kustannuksiin tulee, myös valtiovarainvaliokuntaan. Pyydän kysyä, suostuuko ed. Sundblom myös tähän ehdotukseen?

Ed. Sundblom: Jag finner det naturligt att ärendet, så vidt det gäller kostnaderna, af kulturutskottet remitteras till statsutskottet.

Puhemies: Ed. Sundblom on ehdottanut asiata sivistysvaliokuntaan, pitäen puolestaan luonnollisena, että se kysyy valtiovarainvaliokunnan lausuntoa asiassa, mitä tulee kustannuksiin, mutta ei ole ehdottanut sitä sinne. Sen sijaan puhemiesneuvosto on tehnyt ehdotuksen, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja sen lisäksi osalta myöskin valtiovarainvaliokuntaan, joten katson, ettei asiaa ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan. Asia siis on valtiopäiväjärjestyksen mukaan jääpä pöydälle.

Samalla kun kehotan edustajia lausumaan mielipiteensä siitä, mihin istuntoon asia pannaan pöydälle, ilmoitan, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Sundblom: Det har icke varit min mening att fördröja ärendets remiss. Detta lagförslag har tidigare behandlats af kulturutskottet, som sedan remitterat detsamma till statsutskottet, men ber jag för vinnande af tid att få frångå mitt ursprungliga förslag.

P u h e m i e s: Koska ed. Sundblom on tehnyt tämän ilmoituksensa sen jälkeen, kun olen käsitkseni asiasta lausunut, en katso sen voivan enää muuttaa sitä asiaa, että asia on jäävä pöydälle; ja kun asiassa ei ole muuta ehdotusta, kuin että asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon, niin asia ehkä pantanee pöydälle seuraavaan eli huomiseen istuntoon?

Ehdotus hyväksytään.

17) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta

sisältävä ed. Lohen y. m. eduskuntaesitys n:o 16 esitellään, ja ehdottaa ed. Lohi sen lähettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. E s t l a n d e r: Denna motion jämte några af de följande, hvilka jag naturligtvis här icke kommer att närmare beröra, äro af den beskaffenhet, att grundade tvifvel kunna uppstå, huruvida icke landtdagens motionsrätt genom dessa motioner öfverträdes, och särskildt är det fallet beträffande denna motion n:o 17, i det att däruti föreslås en progressiv skatt å jordlägenheter, sålunda en ny jordskatt. Emellertid är som känt i grundlag stadgadt angående jordskatterna och de olika jordnaturerna äfvensom deras oföränderlighet. Under sådana förhållanden synes det mig, att denna motion icke hade bort kunna remitteras, men jag vill icke därom väcka förslag, då jag antager, att inom landtdagen en annan mening är rådande och det är onödigt att här försöka anställa omröstning i en sådan juridisk fråga som denna. Jag skall därför också endast inskränka mig till att uppmäna utskottet att taga den omständigheten jag här har antydt under öfvervägande.

Därutöfver vill jag beträffande samma lagförslag ännu påpeka en omständighet, som måhända förtjänar att af utskottet uppmärksammas. Detta lagförslag har ju till syfte att progressivt beskatta stora jordegendomar, men det har också ett aflägsnare syfte, nämligen att förmå ägare af stora jordlägenheter att sälja delar af dem eller stycka dem. Nu finnes det emellertid vissa jordlägenheter, som icke kunna af ägarne försälgas, nämligen så kallade fideikommiss. Då sålunda lag förbjuder ägare eller innehafvare af fideikommiss att försälja denna sin egendom, är det en påtaglig orättvisa, att han skall vara underkastad en sådan progressiv beskattning som den, hvilken detta motionsförslag innebär. Jag anser förty, att om man tänker sig ett sådant lagförslag

som det ifrågavarande, ett undantag däri bör göras för ägare af fideikommissjord intill dess en lagstiftning kan åstadkommas, genom hvilken innehafvare af fideikommiss biir berättigad att afyttra detsamma.

Ed. L o h i: Valtiopäiväjärjestyksen 29 § säättää, että „eduskunnalla on oikeus ottaa käsiteltäväksi edustajan asianmukaisesti tekemä esitys sellaisen lain säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta, jonka aikaansaamiseksi vaaditaan hallitusvallan ja eduskunnan yhtäpitävä päätös”, ja sitten säädetään, että „älkөөn kuitenkaan tehtäkö eduskuntaesitystä perustuslaista taikka laista, joka koskee maa- tai meripuolustuksen järjestämistä, ja kirkkolain säätämistä olkoon voimassa mitä siitä erittäin on säädetty”. Tämänluontoista asiaa, mikä tässä nyt on esillä, ei ole eduskunta ennen katsonut senluontoiseksi, että tähän ei olisi esitysoikeutta. Vuoden 1907, vuoden 1908 ja vuoden 1909 valtiopäivillä on tehty samansuuntaiset eduskuntaesitykset ja nämät on eduskunta silloin päättänyt lähettää valiokuntaan, vaikka ne valiokunnassa eivät ole ehtineet tulla lopullisen käsittelyn alaisiksi. Sitä paitsi pyydän huomauttaa, että tämän asetuksen tarkoituksena ei ole maanviljelystä rasittaa eikä saada ositetuiksi sellaisia tiloja, jotka ovat maanviljelystiloja. Tässä lakiehdotuksessa on nimenomaan vapautettu tästä verosta sellaiset tilat, joita omistaja viljelee, ja vielä sen kanssa yhdysviljelyksessä olevat tilat. Tämän kärki on tarkoitettu sitä suurta epäkohtaa vastaan, että yhtiöt varsinkin viime aikoina ovat niin äärettömän suuressa määrässä maaomaisuuksia koonneet huostaansa, jotka suureksi osaksi pysyvät yhteiskunnalle hyötyä tuottamattomina.

Ed. E s t l a n d e r: Den af motionären åberopade omständigheten, att dylika förslag tidigare blifvit remitterade till utskott, är icke för mig obekant, men kan den icke på något sätt förändra min uppfattning om sakens juridiska sammanhang.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Edustaja Lohi on ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

18) Ehdotuksen asetukseksi asutuslautakunnista

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 17 esitellään.

Ed. Haataja: Ehdotan, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. Eloranta: Minä vastustan asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan, sillä maatalousvaliokuntaan todennäköisesti tulee ilman liian paljon asioita.

Ed. Brander: Minä kannatan asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan. Kun valtiopäivillä kerran sellainen ylimääräinen valiokunta kuin maatalousvaliokunta asetetaan, on luonnollista, että tällainen asia, joka koskee niin läheisesti maataloutta, juuri siihen valiokuntaan lähetetään.

Ed. Saalasti: Minä pyydän yhtyä ed. Branderin mielipiteeseen, että tämä asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Haataja on useiden kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan. Puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Kun asiaa ei yksimielisesti valiokuntaan lähetetä, niin sen V. J:n mukaan täytyy jäädä pöydälle. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

19) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammikuuta 1915 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteiden hankintaan maalla

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 18 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Haataja: Ehdotan, että tämä asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. Eloranta: Minä ehdotan tämän asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Ed. Brander: Kun tämä lakiehdotus ilmeisesti tarkoittaa niinhysin maatalouden kuin asutuksen turvaamista ja suojelemista, on minun mielestäni luonnollista, että se lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun tätäkään asiaa ei ole yksimielisesti lähetetty valiokuntaan, täytyy sen jäädä pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

20) Ehdotuksen asetukseksi kunnan etuosto-oikeudesta eräissä tapauksissa kiinteistöjä myytäessä

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 19 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

ed. Haataja: Minä ehdotan, että myös tämä asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. K. Saari: Minä kannatan edellistä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Kun asiaa yksimielisesti ei valiokuntaan lähetetä, täytyy sen jäädä pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Siltä varalta on puhemiesneuvosto ehdottanut asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

21) Ehdotuksen asetukseksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossapidosta erinäisillä tiloilla

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 20 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Haataja: Minä ehdotan, että myös tämä asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian talousvaliokuntaan.

Ed. Pehkonen: Minä pyydän kannattaa tämän asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun tätäkään asiaa ei yksimielisesti valiokuntaan lähetetä, täytyy sen olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Siltä varalta on puhemiesneuvosto päättänyt ehdottaa asian pöydälle pantavaksi seuraavaan istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

22) Ehdotuksen laiksi 8 tunnin työajasta maanviljelyksessä ja erinäisissä muissa ammateissa

sisältävä ed. Mäen y. m. eduskuntaesitys n:o 21 esitellään ja ehdottaa ed. Mäki asian lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia lausunto maatalousvaliokunnalta.

Ed. Anttila: Minä pyytäisin saada ehdottaa, että tämä esitys pantaisiin pöydälle tulevan viikon ensi istuntoon.

Ed. Eloranta: Koska asiaa on pyydetty pöydälle, niin minä ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle huomispäivän istuntoon.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Jalava: Minä luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun tätäkään asiaa ei ole yksimielisesti valiokuntaan lähetetty, niin se täytyy jättää pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Ed. Anttila on ehdottanut pöydällepanoa ensi viikon ensimmäiseen istuntoon, mutta tätä ei ole kukaan kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Eduskunta päättäneen siis panna asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Tämän eduskunta päättää.

23) Ehdotuksen laiksi 8-tuntisesta työpäivästä

sisältävä ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22 esitellään ja lähetetään ed. Hännisen ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi työ sopimuksesta

sisältävä ed. Kuusisen y. m. eduskuntaesitys n:o 23 esitellään.

Asiasta lausun

Ed. Kuusinen: Tämä lakiehdotus on valmistettu lainvalmistelukunnan asiasta tekemän ehdotuksen perusteella, sosialidemokraattisen puoluettoimikunnan toimenannosta. On tarkoituksena vielä kysyä työväenjärjestöjen lausuntoa asiasta, ennenkuin se ratkaistaan lopullisesti. Toivoisin, että ehdotus kuitenkin voisi tulla mahdollisimman pian eduskunnassa hyväksytyksi. Ehdotan, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan.

Eduskuntaesitys lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

25) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä

sisältävä ed. Pärssisen y. m. eduskuntaesitys n:o 24 esitellään ja lähetetään ed. Pärssisen ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

26) Ehdotuksen asetukseksi sairausvakuutuksesta Suomessa

sisältävä ed. Hjeltin eduskuntaesitys n:o 25 esitellään ja lähetetään ed. Hjeltin ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

27) Pääsyn turvaamista valtion virkoihin sukupuolesta riippumatta

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 1 esitellään.

Ed. Talas: Olen useilla valtiopäivillä tehnyt anomuksen, jonka tarkoituksena on ollut poistaa ne esteet, jotka perustuslaki on asettanut naisten virkakelpoisuudelle. Näillä valtiopäivillä en katsonut tarpeelliseksi uudistaa tätä anomusta, koska pidin itsestään selvänä, että kun uusi hallitusmuoto laaditaan, niin siinä ei säädetä mitään yleisiä esteitä naisten virkakelpoisuudelle. Kun kuitenkin sentapainen anomus, joka äsken esitettiin, on tehty, ja kun minä puolestani olen vakuutettu siitä että me miehet virkapaikoista naisten kanssa kilpaillenamme tulemme toimeen ilman perustuslain suojaakin, pyydän saada kannattaa anomuksen lähettämistä valiokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään ed. Hultinin ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

28) Lakimääräysten muuttamista niin että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi

koskeva ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 2 esitellään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ehdotuksesta perustuslakivaliokuntaan.

29) Yleisen armahdusjulistuksen julkaisemista

koskeva ed. Hakalan y. m. anomusehdotus n:o 3 esitellään; ja ehdottaa ed. Hakala sen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Ed. Aronen: Minäkin pyydän saada kannattaa ed. Hakalan tekemää ehdotusta. Mikäli oien kuullut, on puhemiesneuvosto ajatellut tätä asiaa perustuslakivaliokuntaan, mutta minun käsittääkseni se kuuluisi paremmin lakivaliokunnalle ja lakivaliokunta voisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa niissä kohdin, mitkä mahdollisesti koskevat perustuslakia.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa asian perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on olemassa kaksi ehdotusta: puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jota nimitän puhemiesneuvoston ehdotukseksi, sekä ed. Hakalan ehdotus, jota ed. Aronen on kannattanut, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hakalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; asia on päätetty lähettää perustuslakivaliokuntaan.

30) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarillisissa pitäjissä

koskeva ed. P. Virkkusen y. m. anomusehdotus n:o 4 esitellään; ja lausuu siitä puheenvuoron saatuaan

Ed. P. Virkkunen: Eduskunnalle on jo aikaisemmilla, vuosien 1907 ja 1912 valtiopäivillä esitetty anomuksia siitä, että hallituksen oikeus nimittää kirkkoherrat tähän saakka n. s. keisarillisiin pitäjiin lakkautettaisiin. Mikäli tiedän, ei eduskunnalla kuitenkaan aikaisemmin ole ollut tilaisuutta ryhtyä toimeen tässä asiassa. Vaikka onkin mahdollista, kuten on mainittu, että kotimainen hallitus omasta aloitteestaan piakkoin ryhtyy kyseessä olevan oikeuden poistamista tarkoittaviin toimenpiteisiin, on anomuksentekijäin mielestä kuitenkin ollut syytä tehdä siitä eduskunnassa uusi anomus. Minä ehdotan, että eduskunta lähettäisi tämän anomuksen perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi; ja ehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

31) Esityksen antamista mooseksenuskolaisten oikeudellisen aseman parantamiseksi

koskeva ed. K. H. Wiikin y. m. anomusehdotus n:o 5 esitellään ja lähetetään ed. Wiikin ehdotuksesta perustuslakivaliokuntaan.

32) Korvauksen myöntämistä luotsi- ja majakkalaitoksen henkilökunnalle vahingoista, joita sille on aiheutunut laitoksen alistamisesta meriministeriön alaiseksi,

koskeva ed. Isakssonin y. m. anomusehdotus n:o 6 esitellään ja lausuu siitä puheenvuoron saatuaan

Ed. Sundblom: Föreliggande petitionsförslag kan ju anses vara något knapphändigt affattadt, men framställningen bör ses i belysning af landtdagens tidigare beslut, i form af en petition 1910 och en adress 1912. Finlands landtdag har nämligen utan någon som helst meningskiljaktighet uttalat sig i den riktningen, att lotsverkets förryskning står i uppenbar strid med Finlands grundlagar. Dessutom har landtdagen i sin framställning betonat, att denna åtgärd kommer att visa sig fördärlig i sina påföljder. Ehuru endast ett mindre antal af 1917 års landtdagsrepresentanter undertecknat den framställning, som nu skall remitteras till statsutskottet, vågar jag förutsätta, att landtdagen lika enhälligt som tidigare skall uppbära den ståndpunkt, som i petitionen är tydligt och klart uttalad. Landtdagens tidigare framställningar ha tidigare lämnats obeaktade, och lotsverkets förryskning blef, trots allt, en verklighet. Numera äro förhållandena

annorlunda, och äfven petitionärerna hafva tagit fasta på den utfästelse, som gifvits: att lotsverket åter skall blifva en finsk statsinstitution och såsom sådan förvaltas. Ett uppskof har satts i fråga endast sålänge det nu pågående kriget varar. Alltså: när fred slutes, skall lotsverket blifva finskt. Detta är icke blott en förhoppning, utan en fordran.

Man kunde göra den invändningen mot petitionen, att senaten allaredan tillsatt en kommitté för att allsidigt taga ärendet under behandling. För egen del utgår jag dock därifrån, att denna kommittés arbete blir rätt vidlyftigt och följaktligen äfven tidsödande. Men den gärd af rättvisa, hvarom petitionärerna anhålla, tål icke något uppskof, och det måste mer än beklagas, om icke 1917 års landtdag skulle hinna slutbehandla ärendet samt gifva upprättelse åt lotsverkets officerare och tjänstemän samt lotsarna. Kommittén har ett vidtsyftande program för sin verksamhet, och man må hoppas, att kommittén liksom landtdagen utgår ifrån och bygger på den gifna förutsättningen, att lotsverket åter skall blifva en finsk statsinstitution. Men därjämte måste naturligtvis kommittén taga under öfvervägande, hvilka reformer med afseende å lotsväsendet äro påkallade. Ty ingen vill bestrida, att sådana äro af nöden; lotsverket måste nå samma utveckling hos oss som hos andra sjöfartsnationer. Likaså måste man förutsätta, att kommittén tager under noggrann ompröfning de förslag, som framställts angående förhöjning af de löneförmåner, som tillkomma lotspersonalen. Ty dessa voro enligt den gamla staten alldeles för små och otillräckliga. Det påfordras ock, om lotsverket skall reformeras, att utbildningen blir mer omfattande, så att man öfverhufvudtaget må kunna ställa större kraf än tillföre på vår lotskår.

Det vore synnerligen intressant att i detta sammanhang dröja vid de 5 år, som förgått sedan lotsverket förryskades, men detta är emellertid icke nödvändigt. För öfrigt äro dessa förhållanden allmänt kända, och någonting nytt skulle man knappast hafva att förtälja. Erfarenheten har ju till fullo bekräftat, att åtgärderna visat sig i sina verkningar fördärliga för landets sjöfart och handel. Därom torde näppeligen mer än en åsikt råda.

Ej heller därom, att man under dessa 5 år i hög grad slösat med statens medel, icke i ändamål att betrygga sjöfarten, utan i ändamål att belöna alla dem, som låtit öfvertala sig att antingen kvarstå i det förryskade lotsverket eller där göra sitt inträde. Det har icke sparats på gratifikationer åt höger och vänster, och det lär knappast vara för mycket sagdt, att äfven lotsdirektören sökt se sig

och sina intressen tillgodo. Det är också märkvärdigt, att lotsdirektören fortfarande anser sig kunna stå kvar på sin plats. Lika förvånande är det, att han får göra det. Ty man kan knappast hafva olika åsikter därom, att just han var det verksamaste redskapet för genomförandet af lotsverkets förryskning och neddragandet af detta därförinnan mönstergillt skötta embetsverk. Under hans regim hafva under dessa 5 år sådana missförhållanden yppats inom lotsväsendet, att de kunde fylla åtskilliga sidor i landtdagens protokoll. Jag vet en lotsfördelningschef, som så missbrukat sin maktställning för egen vinnings skull, att det verkligen bort vara en skam för lotsdirektören att i sin tjänst hafva haft en sådan person. Jag lämnar osagdt, om allt det han gjort, kommit till vederbörandes vetskap. Men så mycket är emellertid allmänt känt, att han brutit mot finsk lag i allmänhet och dessutom mot regeringens alla obligatoriska föreskrifter. Maximipris har han upphäft eller ändrat, exportförbud har han öfverträtt och själf blifvit exportör, för att på detta sätt skaffa sig goda extra inkomster. Jag vill icke längre dröja vid dessa ruskiga förhållanden, men jag torde kunna använda ett gammalt talesätt: „Sådan herre sådan dräng.”

Lotsarna landet rundt förlita sig nu på Finlands landtdag och motse att den skall skipa rättvisa. De hafva burit sitt öde med jämnmod, de hafva icke klagat och knotat. Upprättelse måste de nu få.

Jag måste ännu ägna ett par ord åt en notis, som förekommer i „Dagens Press” för i dag, en notis, som jag anser mig böra tillbakavisa. Där säges nämligen — en rysk tidning citeras — att den finska befolkningen skulle stå i beråd att utan vidare utsätta remmare för att utmärka skärgårdsfarlederna. Detta är en beskyllning, som bör tillbakavisas. Den kan icke hafva annat än en grumlig källa. För öfrigt ser man ju flera åtgärder vidtagas, som alla gå i den riktning, att man bör bibehålla de ryska lotsarna i tjänst så länge som möjligt, ja, än mer, man söker tillförsäkra dem de största möjliga löner och andra förmåner, allt till skada för landet. Jag vill, som sagdt, tillbakavisa påståendet, att vår skärgårdsbefolkning skulle stå i beråd att nu ingripa i lotsarnas åtgöranden. Jag håller nämligen före, att Finlands kustbefolkning har samma uppfattning som lotsarna själva: först då lotsverket åter blir en finsk statsinstitution äro de villiga att inträda i tjänst, men icke förr.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Puhemies: Ed. Isaksson on ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

33) Rautatiellä palvelevain työläisnaisten aseman parantamista

koskeva ed. Pärssisen anomusehdotus n:o 7 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan valtiovarainvaliokuntaan.

34) Maanarvon ansiotonta kohoamista koskevan verotuksen aikaansaamista

koskeva ed. Luopajarven y. m. anomusehdotus n:o 8 esitellään ja lähetetään ed. Lohen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

35) Maaverojen poistamista

tarkoittava ed. Inborrin y. m. anomusehdotus n:o 9 esitellään ja lähetetään ed. Inborrin ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

36) Valtion tupakkamonopolin toteuttamista

koskeva ed. S. Haapasen y. m. anomusehdotus n:o 10 esitellään ja lähetetään ed. Haapasen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

37) Valtion tupakkamonopolin mahdollisuuden tutkimista

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 11 esitellään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

38) Vapaalippujen myöntämistä valtionrautateilla eduskunnan jäsenille ja vakinaisille virkailijoille

koskeva ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 12 esitellään ja lausuu siitä

Ed. Helenius-Seppälä: Tällä alotteella en ole tarkoittanut minkäänlaisen edun hankkimista omalle eduskuntaryhmälleni, koska minulla itselläni on vuosikaudet vakinaisen toimeni takia ollut vapaalippu valtionrautateilla. Näin ollen toivon, että tämä kaikesta itsekkyydestä vapaa alote tulee saamaan eduskunnassa tarpeellista kannatusta. Ehdotan, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

39) Huveista kannettavien maksujen lakkauttamista

tarkoittava ed. Jalosen y. m. anomusehdotus n:o 13 esitellään ja lähetetään ed. Jalosen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

40) Tutkimuksen toimittamista Ylä-Kivijärven tulvaveden pinnan alentamisesta

koskeva ed. Sinkon y. m. anomusehdotus n:o 14 esitellään ja lähetetään ed. Sinkon ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

41) Erinäisiä muutoksia aviopuolisoiden oikeussuhteisiin

tarkoittava ed. Hagmanin y. m. anomusehdotus n:o 15 esitellään ja lähetetään ed. Hagmanin ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

42) Toimenpiteitä lisätyn tarkastuksen ja valvonnan aikaansaamiseksi vankeinhoidossa

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 16 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hultin: Uudistan täten viime valtiopäivillä esittämäni anomusehdotuksen, joka tarkoittaa vankeinhoidon saattamista lisätyn tarkastuksen ja myös yhteiskunnallisen valvonnan alaiseksi. Kun senaatti äsken on asettanut komitean laatimaan ehdotusta ajan vaatimien muutosten aikaansaamiseksi vankeinhoidon alalla, näyttää sopivalta, että tämän komitean tehtäväksi myös annetaan selvittää, millä tavoin tässä anomuksessa ehdotettu vankeinhoidontarkastus ja valvonta olisi tarkoituksenmukaisimmalla tavalla toteutettava.

Vieä pyydän käyttää tätä tilaisuutta julkilausukseni erään vankeinhoitoasiain kanssa läheisessä yhteydessä olevan toivomuksen, jolla tiedääkseni on yleisen mielenpiteen yksimielinen kannatus, sen nimittäin, että asianomaiset viranomaiset viipymättä korjaisivat sen yleistä paheksumista herättäneen toimenpiteen, jolla takavuosina neiti Mathilda Wredeltä evättiin pääsy vankiloihin ja jolla hänet siten estettiin jatkamasta sitä jaloa laupeudentyötä vangittujen hyväksi, johon hän oli uhrannut 30 vuotta elämästään. Yhteiskunnalla ei todellakaan ole varaa menettää työn-

tekijää, joka tähän saakka on ollut alallaan miltei ainoa maassamme.

Ehdotan, että tämä anomusehdotus lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Hultin on ehdottanut, että tämä asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Ehdotus hyväksytään.

43) Toimenpiteitä työ- ja pakkotyölaitoksen perustamiseksi

koskeva ed. Pehkosen y. m. anomusehdotus n:o 17 esitellään ja lähetetään ed. Pehkosen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

44) Esityksen antamista köyhäinhuoltolainsäädännön uudistamisesta

koskeva ed. Pehkosen y. m. anomusehdotus n:o 18 esitellään ja lähetetään ed. Pehkosen ehdotuksen mukaan kunnallisvaliokuntaan.

45) Kuntaa laajempien yhdyskuntien itsehallinnosta

ed. Liliuksen y. m. tekemä anomusehdotus n:o 19 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lilius: Uudistaessani useilla edellisillä valtiopäivillä tekemäni anomusehdotuksen kuntaa laajempain yhdyskuntain itsehallinnosta pyytäisin asianomaista valiokuntaa kiinnittämään huomiota tähän anomukseen, lausumalla sen toivomuksen, että tämä kunnallisen elämämme edistämiseksi ja kehittämiseksi tärkeä uudistus saataisiin edes sille asteelle, että eduskunnan taholta tehtäisiin asiasta anomus ja saataisiin siten se virkakoneisto kulkemaan, joka laatisi asiasta jo ennestään löytyvän aineiston perusteella täydellisen lakiehdotuksen. Esittäisin, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin kunnallisvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään kunnallisvaliokuntaan.

46) Toimenpiteitä kauppa-alaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

koskeva ed. Arajärven ja Liston anomusehdotus n:o 20 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Arajärvi: Kunnioittaen ehdotan, että tämä kauppalainsäädännön uudistamista tarkoitaviin toimenpiteisiin tähtäävä anomus lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään lakivaliokuntaan.

47) Maakauppaveron lakkauttamista

tarkoittava ed. Hyökin anomusehdotus n:o 21 esitellään ja lähetetään ed. Hyökin ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

48) Vesioikeuslainsäädäntömme kehittämistä siihen suuntaan että yhteiskunnalle taattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä julkisista eduista

koskeva ed. Talaan y. m. anomusehdotus n:o 22 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Talas: Tämä anomusehdotus on aikaisemmilla valtiopäivillä lähetetty laki- ja talousvaliokuntaan. Kun tällaista valiokuntaa ei nyt ole asetettu, niin olisin minä puolestani katsonut sopivimmaksi, että asia olisi lähetetty lakivaliokuntaan, koska anomuksessa kosketellaan erittäin vaikealuontoisia oikeudellisia kysymyksiä. Kun kuitenkin olen kuullut, että puhemiesneuvosto aikoo ehdottaa anomuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan, tahdon minä puolestani myöskin ehdottaa sen lähettämistä talousvaliokuntaan, mutta lausun kumminkin sen toivomuksen, että jos talousvaliokunta ei muiden töidensä takia tai muista syistä katsoisi voivansa tätä asiata käsitellä, se puolestansa ehdottaisi asian siirtämistä lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään ed. Talaan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

49) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan

tarkoittava ed. Arosen y. m. anomusehdotus n:o 23 esitellään.

Sen johdosta lausuu

Ed. Aronen: Tämä anomusehdotus tarkoittaa 500,000 markan määrärahan myöntämistä Satakunnan Keuhkotautiparantola-Osakeyhtiölle keuhkotautiparantolan rakentamiseksi Satakuntaan ja samalla siinä anotaan, että myönnettäisiin vuosittain keuhkotautiparantolalle niin suuri rahasumma, että voitaisiin ylläpitää 40 vapaapaikkaa tässä keuhkotautiparantolassa, joka on ajateltu 70 sairaspaiikkaa käsittäväksi. Tämä Keuhkotautiparantola-Osakeyhtiö, joka tätä keuhkotautiparantolaa hommaa, ei ole mikään sellainen osakeyhtiö, joka tarkoittaisi jotakin voittoa tai etua yksityisille. Saanen esittää yhden kohdan osakeyhtiön säännöistä, joka osoittaa, että se on muodostettu yleishyödyllistä tarkoitusta varten. Sääntöjen 6 §:ssä sanotaan nimittäin: „Parantolan tuottama voitto on tulo- ja menoarviossa kokonaan luettava parantolan hyväksi, ilman että jaetaan lainkaan vuosivoittoa tai korkoa osakepääomalle”. Se siis osoittaa, että tämän osakeyhtiön tarkoituksena on toimia ihmisystävällisistä syistä. Ei tarvinne lähteä selosteamaan, kuinka tärkeä tällainen toimenpide olisi, mitä tässä anomusehdotuksessa esitetään. Jokaiselle kai lienee tunnettua, että keuhkotauti on nykyään hirveimpiä vitsauksia meidän kansallemme ja erittäin täytyy sanoa, että se on Satakunnan maakunnassa suurempi kuin muualla. Samalla kun ehdotan, että anomusehdotus lähetettäisiin talousvaliokuntaan, toivon, että talousvaliokunta kiinnittäisi tähän asiaan tarpeellista huomiota, katsoen sen tärkeyteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Aronen on ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

50) Määrärahan myöntämistä mielisairashoidon edistämiseksi

tarkoittava ed. Kaskisen y. m. anomusehdotus n:o 24 esitellään ja lähetetään ed. Hirvensalon ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

51) Määrärahan myöntämistä sairastuvan rakentamiseen Hyrynsalmen kirkonkylään

koskeva ed. S. Haapasen anomusehdotus n:o 25 esitellään ja lähetetään ed. S. Haapasen ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

52) Toimenpiteitä sotilasrasituksen tasoittamiseksi

koskeva ed. Arajärven y. m. anomusehdotus n:o 26 esitellään ja lähetetään ed. Arajärven ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

53) Toimenpiteitä sotilasrasituksen tasoittamiseksi

tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anomusehdotus n:o 27 esitellään ja lähetetään ed. Sundblomin ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

54) Määrärahan myöntämistä erittäin kuntain enimmän rasitettujen tientekolahkojen avustamiseksi

koskeva ed. Juutilaisen y. m. anomusehdotus n:o 28 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

55) Määrärahan myöntämistä tärkeimpien maan- teiden tekemistä varten etupäässä harvaan asutuille seuduille

koskeva ed. Nurmelan y. m. anomusehdotus n:o 29 esitellään ja lähetetään ed. Lohen ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

56) Tientekorasituksen ottamista valtion huostaan

tarkoittava ed. Storbjörkin y. m. anomusehdotus n:o 30 esitellään ja lähetetään ed. Storbjörkin ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

57) Toimenpiteitä tientekorasituksen uudestaan järjestämiseksi

koskeva ed. Lohen y. m. anomusehdotus n:o 31 esitellään ja lähetetään ed. Lohen ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

58) Määrärahan myöntämistä teiden tekemiseen Lapissa

tarkoittava ed. Fräntin anomusehdotus n:o 32 esitellään.

Ed. Fränti: Tämä anomusehdotus koskee sellaisen määrärahan korottamista, joka jo ennes-

tään on valtiotarasäännössä, ja olisi sentakia asia mielestäni käsiteltävä valtiovarainvaliokunnassa. Sitäpaitsi on samasta asiasta jo useampia kertoja ennen ollut esillä anomusehdotus eduskunnassa ja on se aina ennen lähetetty valtiovarainvaliokuntaan. Nyt on kuitenkin puhemiesneuvosto ehdottanut asian talousvaliokuntaan ja tuntuu että tätä olisi vaikea vastustaa. Täytyy ehdottaa se lähetettäväksi talousvaliokuntaan. Mutta lausun sen toivomuksen, että anomusehdotus talousvaliokunnasta siirrettäisiin asianomaista tietä valtiovarainvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään talousvaliokuntaan.

59) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi

koskeva ed. Hallsténin y. m. anomusehdotus n:o 33 esitellään ja lähetetään ed. Hallsténin ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

60) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen

koskeva ed. Orasmaan y. m. anomusehdotus n:o 34 esitellään ja lähetetään ed. Orasmaan ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

61) Keskuskirjaston perustamista

tarkoittava ed. Orasmaan y. m. anomusehdotus n:o 35 esitellään ja lähetetään ed. Orasmaan ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

62) Kirjastonhoitajan asettamista kuntiin sekä niiden palkkausta

koskeva ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 36 esitellään ja lähetetään ed. Alkion ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

63) Määrärahan myöntämistä kansalaisopintojen keskusjohtoa ja paikallisohtajia varten

tarkoittava ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 37 esitellään ja lähetetään ed. Alkion ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

64) Määrärahan myöntämistä kansantajuisten tieteellisten luentojen pitämistä varten

koskeva ed. Lepän y. m. anomusehdotus n:o 38 esitellään ja lähetetään ed. Lepän ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

65) Määrärahan myöntämistä Kansan Näyttämö-Osakeyhtiölle

tarkoittava ed. Lepän anomusehdotus n:o 39 esitellään ja lähetetään ed. Lepän ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

66) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen rakentamista varten

koskeva ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 40 esitellään ja lähetetään ed. Lanton ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

67) Kansakoulujen ja seminaarien opetusohjelman uudistamista

tarkoittava ed. Saalastin y. m. anomusehdotus n:o 41 esitellään ja lähetetään ed. Saalastin ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

68) Määrärahan myöntämistä kalliinajan palkanlisäämiseksi maalaiskansakoulujen opettajille

tarkoittava ed. Hirvensalon anomusehdotus n:o 43 n:o 42 esitellään ja lähetetään ed. Raatikaisen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

69) Maalaiskansakoulujen opettajain valtionpalkan ja eläkkeen korottamista

tarkoittava ed. Hirvensalon anomusehdotus n:o 43 esitellään ja lähetetään ed. Hirvensalon ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

70) Kunnan kansakoulunopettajille suoritettavan palkan järjestämistä

koskeva ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 44 esitellään ja lähetetään ed. Lanton ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

71) Määrärahan myöntämistä vuodeksi 1918 alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla

koskeva ed. W. Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 45 esitellään ja lähetetään ed. Jokisen ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

72) Määrärahan myöntämistä tilapäiseksi avustukseksi kunnan ja seurakunnan alkukoulujen opettajille

tarkoittava ed. S. Haapasen y. m. anomusehdotus n:o 46 esitellään ja lähetetään ed. Haapasen ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

73) Määrärahan myöntämistä köyhien kansakoulun oppilaiden ruoka- ja vaatetusavuksi

koskeva ed. Latvalan y. m. anomusehdotus n:o 47 esitellään ja lähetetään ed. Latvalan ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

74) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen köyhäin lasten ruoka- ja vaatetusavuksi

tarkoittava ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 48 esitellään ja lähetetään ed. Lanton ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

75) Määrärahan myöntämistä ruoanlaiton ja kotitalouden opetusta varten maaseudulla

koskeva ed. Pehkosen y. m. anomusehdotus n:o 49 esitellään ja lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Pehkonen: Anomus tarkoittaa apurahan antamista ruoanlaiton ja kotitalouden opetuksen edistämiseksi pienviljelijä- ja työläisperheissä. Käsittääkseni tämä asia olisi lähempänä maatalousvaliokuntaa, mutta kun olen kuullut, että puhemiesneuvosto esittää sitä sivistysvaliokuntaan, teen omasta puolestani myös sen ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

76) Kotitalousopetuksen avustamiseksi myönnetyn määrärahan korottamista

tarkoittava ed. Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 50 esitellään ja lähetetään ed. Yrjö-Koskisen ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

77) Määrärahan myöntämistä turvakotien perustamiseksi

koskeva ed. af Forsellesin y. m. anomusehdotus n:o 51 esitellään ja lähetetään ed. af Forsellesin ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

78) Toimenpiteitä ammattimaisen haureuden ehkäisemiseksi

koskeva ed. Furuhielmin y. m. anomusehdotus n:o 52 esitellään ja lähetetään ed. Furuhielmin ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

79) Aistivillisten hoidon ja kasvatuksen järjestämistä lainsäädäntötoimenpiteen kautta

koskeva ed. Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 53 esitellään ja lähetetään ed. Pärssisen ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

80) Määrärahan myöntämistä liikuntaharjoitusten edistämiseksi

tarkoittava ed. Hälvän ja Fräntin anomusehdotus n:o 54 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

81) Määrärahan myöntämistä Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolle

koskeva ed. Lehtimäen y. m. anomusehdotus n:o 55 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

82) Maatalouskysymyksen järjestämistä

koskeva ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 56 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan maatalousvaliokuntaan.

83) Asutushallituksen perustamista

koskeva ed. Haatajan y. m. anomusehdotus n:o 57 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan maatalousvaliokuntaan.

84) Esityksen antamista asetukseksi, jolla rajoitetaan yksityisten oikeutta kiinteistön hankintaan maalla,

tarkoittava ed. Haatajan y. m. anomusehdotus n:o 58 esitellään. Ed. Haataja esittää asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Ed. Saalasti: Minä kannatan ehdotusta maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiasta on kaksi ehdotusta: Puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, kutsun sitä puhemiesneuvoston ehdotukseksi, ja toinen, ed. Haatajan ehdo-

tus, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, kutsun sitä edustaja Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Asia on päätetty lähettää maatalousvaliokuntaan.

85) Lainsäädäntötoimenpidettä maanluovuttamiseksi uusien viljelmien perustamista varten tilattomalle väestölle

koskeva ed. Haatajan y. m. anomusehdotus n:o 59 esitellään ja lähetetään hänen ehdotuksestaan maatalousvaliokuntaan.

86) Puutavarayhtiöiden lainvastaisen kiinteistöjen hankinnan ehkäisemistä

tarkoittava ed. Pesosen y. m. anomusehdotus n:o 60 esitellään. Ed. Pesonen ehdottaa asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puhemies: Ilmoitan, että puhemiesneuvosto on päättänyt lähettää asian talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Pesonen on ehdottanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan. Sitä ei ole kukaan kannattanut. Eduskunta näin ollen päättäneen lähettää asian puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

87) Toimenpiteitä varojen hankkimiseksi kuntien maanhankinnan edistämiseksi

koskeva ed. Luopajarven anomusehdotus n:o 61 esitellään.

Ed. Alkio: Pyydän ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetetään talousvaliokuntaan.

Ed. K. Saari: Pyydän ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. Saalasti: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Leivo: Pyydän kannattaa ed. Saaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Alkio ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Tämä ehdotus on saanut kannatusta. Kutsun sitä ed. Alkion ehdotukseksi. Sitten on ed. K. Saari ehdottanut asiaa lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan. Tämäkin ehdotus on saanut kannatusta. Kutsun sitä ed. Saaren ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Saaren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Asia on päätetty lähettää talousvaliokuntaan.

88) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainojen antamista varten virkataloista muodostettavien viljelmien rakennuslainoiksi

koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anomusehdotus n:o 62 esitellään ja lähetetään ed. Hiidenheimon ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

89) Toimenpiteitä kruunun metsämaiden asuttamiseksi

tarkoittava ed. Fräntin anomusehdotus n:o 63 esitellään ja lähetetään ed. Fräntin ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

90) Kruunun metsämaiden asuttamisen järjestämistä

koskeva ed. Saalastin y. m. anomusehdotus n:o 64 esitellään ja lähetetään ed. Saalastin ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

91) Kruununmetsätorpparien y. m. vapauttamista suorittamasta valtiolle vuosilta 1917 ja 1918 maksettavaa vuokraa

tarkoittava ed. Lohen y. m. anomusehdotus n:o 65 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

ed. Lohi: Samalla kun ehdotan, että tämä anomus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan,

pyytäisin, että valtiovarainvaliokunta kiinnittäisi siihen huomiota, sillä tämä anomus koskee sellaisen kansanluokan taloudellisen hädän vähäistä auttamista, joka minun luullakseni on kaikkein onnettomimmassa asemassa tätä nykyä. Täällä kruununmetsien sydämissä olevissa mökeissä on tänäkin päivänä monessa paikassa pottuleipä syötävänä, ja tuo tulojen vähennys, alle 100,000 markkaa, se ei valtiotalouteen niin suuria vaikutta, mutta näille köyhille mökkiläisille sillä on suuri merkitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

92) Ehdotuksen antamista kruununmaitten asuttamiseksi ja kruununmetsätorpparien aseman parantamiseksi

koskeva ed. Nurmela y. m. anomusehdotus n:o 66 esitellään ja lähetetään ed. Lohen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

93) Toimenpiteitä, joilla entisen lahjoitusmaan tilallisille helpotettaisiin kruununpuistoiksi julistettujen metsämaittensa lunastaminen yhteismetsiksi

koskeva ed. Arokallion y. m. anomusehdotus n:o 67 esitellään ja lähetetään ed. Paavolaisten ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

94) Undisviljelyslainoiksi käytettävien valtiovarojen lisäämistä

tarkoittava ed. Sinkon y. m. anomusehdotus n:o 68 esitellään ja lähetetään ed. Sinkon ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

95) Määrärahan myöntämistä soiden kuivaamiseksi

koskeva ed. Saarelaisen y. m. anomusehdotus n:o 69 esitellään ja lähetetään ed. Saarelaisen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

96) Määrärahan myöntämistä kotimaisen apulanta-teollisuuden edistämiseksi

tarkoittava ed. Thunebergin y. m. anomusehdotus n:o 70 esitellään ja lähetetään ed. Thunebergin ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

97) Määrärahan myöntämistä siementen hankkimiseen y. m. maataloudellisiin tarpeisiin

koskeva ed. Laitisen y. m. anomusehdotus n:o 71 esitellään ja lähetetään ed. Laitisen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

98) Määrärahan myöntämistä kasvitarhasiemenviljelyn edistämiseksi

koskeva ed. Branderin y. m. anomusehdotus n:o 72 esitellään ja lähetetään ed. Branderin ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

99) Määrärahan myöntämistä koulun perustamiseksi kananhoidon opettajain ja neuvojain valmistamista varten

tarkoittava ed. Pehkosen y. m. anomusehdotus n:o 73 esitellään ja lähetetään ed. Pehkosen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

100) Määrärahan myöntämistä yleistä maanviljelysnäyttelyä varten

koskeva ed. Saalastin anomusehdotus n:o 74 esitellään ja lähetetään ed. Saalastin ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

101) Määrärahan myöntämistä maataloustutkimuksia ja tiedemiesten kehittämistä varten

tarkoittava ed. Pehkosen y. m. anomusehdotus n:o 75 esitellään ja lähetetään ed. Pehkosen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

102) Toimenpiteitä maanviljelyslyseojärjestelmän kehittämiseksi

koskeva ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 76 esitellään ja lähetetään ed. Alkion ehdotuksesta sivistysvaliokuntaan.

103) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin opintoretkeilyn ja esitelmätilaisuuksien toimeenpanemista varten

koskeva ed. Niukkasen y. m. anomusehdotus n:o 77 esitellään ja lähetetään ed. Niukkasen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

104) Määrärahan myöntämistä Konnunsuon kivistämiseksi

tarkoittava ed. Saalastin y. m. anomusehdotus n:o 78 esitellään ja lähetetään ed. Saalastin ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**105) Määrärahan myöntämistä Saijanjoen per-
kaukseen**

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 79 esitellään ja lähetetään ed. Kokon ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**106) Korvausta erinäisille torppareille, lampuo-
deille ja mäkitupalaisille, jotka ovat hädetyt sen
johdosta että v. 1909 vahvistettu maanvuokra-
asetus viivästy,**

tarkoittava ed. Marttilan y. m. anomusehdotus n:o 80 esitellään ja lähetetään ed. Marttilan ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

**107) Tutkimuksen toimeenpanemista maatalous-
työväen elinehtojen turvaamista tarkoittavien
toimenpiteiden aikaansaamiseksi varten**

koskeva ed. Mäkisen y. m. anomusehdotus n:o 81 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

**108) Tutkimuksen toimeenpanemista kotiteollisuus-
työläisten aseman suojaamiseksi**

koskeva ed. Mäkisen y. m. anomusehdotus n:o 82 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**109) Toimenpiteitä työväestön olojen järjestämi-
seksi hakkuu- ja uittotyömailla pohjois-Suomessa**

koskeva ed. Fräntin anomusehdotus n:o 83 esitellään ja lähetetään ed. Fräntin ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**110) Toimenpiteitä metsätyömiesten terveydellisen
ja henkisten tarpeiden tyydyttämiseksi**

tarkoittava ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 84 esitellään ja lähetetään ed. Alkion ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**111) Toimenpiteitä selluloosatehtaiden työntekijäin
suojelemiseksi**

koskeva ed. Leppäsen y. m. anomusehdotus n:o 85 esitellään ja lähetetään ed. Leppäsen ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**112) Tilastollisen tutkimuksen toimittamista vaate-
tustöyläisten työoloista**

koskeva ed. Kiiskisen y. m. anomusehdotus n:o 86 esitellään ja lähetetään ed. Kiiskisen ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**113) Määrärahan myöntämistä palvelijatarkodin
laajentamista varten Helsingissä**

tarkoittava ed. Sillanpään ja Pärssisen anomusehdotus n:o 87 esitellään ja lähetetään ed. Sillanpään ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**114) Määrärahan myöntämistä työväenopistojen
kannattamiseen**

koskeva ed. Johanssonin y. m. anomusehdotus n:o 88 esitellään; ja ehdottaa ed. Johansson asian lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että tämän anomusehdotuksen on puhemiesneuvosto päättänyt ehdottaa lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Johansson on ehdottanut, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, mutta tämä ehdotus ei ole saavuttanut kannatusta. Eduskunta päättäneen lähettää asian valtiovarainvaliokuntaan.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

**115) Komitean asettamista työkyvyttömyys- ja van-
huusvakuutuksesta sekä sairausvakuutuksesta
tehtyjen ehdotusten tarkastamiseksi**

koskeva ed. Sariolan y. m. anomusehdotus n:o 89 esitellään ja lähetetään ed. Sariolan ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**116) Määrärahan myöntämistä Suomen Pankin
voittovaroista yleisen työkyvyttömyys- ja
vanhuusvakuutuksen toteuttamiseksi**

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 90 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**117) Yleisten kansaneläkkeiden eli työkyvyttömyys-
ja vanhuusvakuutuksen säätämistä**

koskeva ed. Åkerblomin anomusehdotus n:o 91 esitellään ja lähetetään ed. Åkerblomin ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

**118) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen
toimeenpanoa**

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 92 esitellään ja lähetetään ed. Helenius-Sep-

pälän ehdotuksesta työväenasiainvaliokuntaan.

119) Rautatien rakentamista Kajaanista Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kiantojärvelle

koskeva ed. S. Haapasen y. m. anomusehdotus n:o 93 esitellään ja lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Haapanen: Niinkuin kuultiin, koskee anomus erästä rautatieanomusta. Kun näille valtiopäiville on jätetty useampia rautatieanomuksia, ehdotan että eduskunta päättäisi asettaa erityisen rautatievaliokunnan tutkimaan ja antamaan lausuntonsa näistä anomuksista. Ja tämä anomus olisi siinä tapauksessa lähetettävä rautatievaliokuntaan. Ellei rautatievaliokuntaa nyt aseteta, menevät rautatieanomukset valtiovarainvaliokuntaan, jolla on niin paljon työtä, että ne siellä hautautuvat valiokunnan varsinaisten asiain alle. Minun käsittääkseni rautatieaitoksen kehittäminen koskee niin läheisesti maan talouselämää, ettei sitä saa mitenkään nyt uuden nousukauden alkaessa sivuuttaa, olkoonpa vaikka niinkin, että vielä on rakentamatta eräitä eduskunnan päättämiä ratoja. Nyt on jo ryhdyttävä alustavasti suunnittelemaan rautatieverkon edelleen kehittämistä etenkin eräisiin välttämättömiin yhdysraitoihin nähden Karjalan, Savon ja Pohjanmaan ratojen välillä. Nämä syyt mielestäni puhuvat rautatievaliokunnan asettamisen puolesta.

Ed. Mäki: Minä esitän tämän anomusehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Sopanen: Viime valtiopäivillä eduskunta päätti hylätä kaikki silloin tehdyt rautatieanomukset, ja, kuten edellinen puhuja jo viittasi, on eduskunnan ennen päättämiä ratoja, joiden pituus on useita satoja kilometrejä ja joiden kustannukset jo silloisten hintasuhteiden mukaan ovat lasketut useihin kymmeniin miljooniin markkoihin, vielä rakentamatta, ja kun olosuhteet rautatierakennusten suhteen eivät ole millään tavalla muuttuneet, niin minä katson olevan aivan turhaa lähettää tätä anomusta valiokuntaan ja sen vuoksi ehdotan sen hylättäväksi.

Ed. Eloranta: Minä kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta että tämä anomus hylättäisiin samoin kuin ehdotus erityisen rautatievaliokunnan asettamisesta.

Ed. Lantto: Minä kannatan rautatievaliokunnan perustamista. Tämäkin anomus tuli nälkämään seuduilta. Minä tiedän että eduskunnalla

on jonkinlainen vastenmielisyys rautatieanomuksia kohtaan, mutta nytkin on toistakymmentä anomusta. Meillä valitetaan liikennettä, että se on huonolla kannalla, rautateitä on vähän, rautatiekalustoa vielä vähemmän. Ja tämä kaikki johtuu siitä että eduskunta on kymmenkunta vuotta karsain silmin katsonut rautatievaliokuntaa. Meidän entinen hallituksemme on ollut sellainen ettei se ole pannut eduskunnan päätöksiä toimeen. Mutta täällä tulee kuulla kansan ääntä tässä suhteessa niinkuin muissakin suhteissa.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa että puhemiesneuvosto on ehdottanut tämän asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on seuraavat ehdotukset: Puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan; kutsun tätä puhemiesneuvoston ehdotukseksi. Ed. Haapanen on ed. Lanton kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin erikoisesti valittavaan rautatievaliokuntaan; nimitän tätä ed. Haapasen ehdotukseksi. Sitten on ed. Mäki, ed. Sopasen ja Elorannan kannattamana ehdottanut, että tämä anomusehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee äänestysmenettelyyn, olisi mielestäni ensin äänestettävä puhemiesneuvoston ja ed. Haapasen ehdotuksen välillä ja kumpi näistä voittaa olisi asetettava vastaehdotukseksi ed. Mäen hylkäävälle ehdotukselle.

Äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on tässä äänestyksessä ed. Haapasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis vastaehdotukseksi ed. Mäen ehdotusta vastaan asettanut puhemiesneuvoston ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on anomusehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 35 jaa ja 123 ei-ääntä.

Puhemies: Anomusehdotus on siis päätetty hyljätä.

120) Rautatien rakentamista Tornion asemalta Tornion ulkosatamaan Röyttään

tarkoittava ed. Lohen y. m. anomusehdotus n:o 94 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lohi: Kyllä kai lienee melkein turhaa enää mitään näistä rautateistä puhua, sillä luultavasti saman kohtalon alaisiksi kaikki nämät ehdotukset joutuvat. Mutta haluan kuitenkin huomauttaa, että tämä nyt koskee ainoastaan lyhyttä satamaratapäätkää, ja niinkuin eduskunta tietää, on nyt parhaillaan rakenteilla yhdysrata Suomen ja Ruotsin välillä, ja Ruotsin hallitus on nyt päättänyt rakentaa satamaradan Ruotsin puolelle. On luonnollista, että koko liikenne menee Ruotsin puolelle. Tämä on pieni rahakysymys, ja siellä on paraikaa työkaluja, työväkeä y. m., joten rakennustyöt olisi helppo toimittaa. Tämän vuoksi pyytäisin kehottaa eduskunnan jäseniä harkitsemaan, ettei noin vaan ylimielisesti tällaista pikku asiaa hyljättäisi, vaan annettaisiin sen mennä valtiovarainvaliokunnan tutkittavaksi, eikä tämä sentään olisi otettava huomioon juuri tällä hetkellä. Ehdotan siis, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Vaikka olen äänestänyt äskeistä anomusehdotusta vastaan, niin minä katson, että tämä ehdotus on aivan toisessa asemassa kuin yleensä uusien rautateiden rakentaminen. Tässä on tosiaankin kysymys pienestä menoerästä siihen verraten, mitä varsinaiset rautatierakennukset vaatisivat. Minä senvuoksi yleiseltä kannalta katsoen pyytäisin kannattaa tehtyä ehdotusta, että asia saisi mennä valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Mäki: Minä esitän tämän anomusehdotuksen hyljättäväksi.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Helenius-Seppälän kannattamana ehdottanut asiaa lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Ed. Mäki on ed. Jalosen kannattamana ehdottanut, että tämä anomusehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Lohen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt ed. Mäen ehdotuksen mukaisesti hyljätä tämän anomusehdotuksen.

121) Rautatien rakentamista Kangasalan asemalta Lahden kaupunkiin

koskeva ed. Hyökin y. m. anomusehdotus n:o 95 esitellään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

ed. Hyöki: Vaikka eduskunta on tässä tapannut muutamia rautatieanomuksia, minä kuitenkin, kun tässä on kysymyksessä ainoastaan tutkimuksen toimeenpaneminen, uskallan pyytää, että ehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Mäki: Minä ehdotan tämänkin anomusehdotuksen hyljättäväksi.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun aikana on ed. Hyöki, samoin kuin puhemiesneuvosto, ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun tätä ed. Hyökin ehdotukseksi. Tätä vastaan on ed. Mäki ed. Elorannan kannattamana ehdottanut, että tämäkin anomusehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Hyökin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt ed. Mäen ehdotuksen mukaisesti hyljätä tämän anomusehdotuksen.

122) Rautatien rakentamista Riihimäeltä Auran asemalle

tarkoittava ed. Isakssonin y. m. anomusehdotus n:o 96 esitellään.

Ed. Isaksson: Petitionäerna föreslå, att landtdagen ville petitionera därom att ekonomisk och instrumental undersökning genom regeringens försorg snarast möjligt måtte på statsverkets bekostnad verkställas rörande en normalspårig, för den största i vårt land tillåtna farhastighet afsedda järnväg, hvilken, dragen genom Hausjärvi, Loppis, Tammela, Somero, Koskis, S:t Märten, Tarvasjoki och Pöytis kommuner, komme att med hvarandra sammanbinda Riihimäki och Aura stationer; och att regeringen, efter det undersökningen utförts, tacktes till landtdagen aflåta proposition om sagda banas snara byggande.

Med hänsyn till utgången af de tre senast behandlade petitionsförslagen befarar jag, att äfven detta förslag likt en ropandes röst i öknen kommer att förklinga utan att tilldraga sig erforderlig uppmärksamhet från landtdagens sida. I syfte att påvisa den stora vikt och betydelse den ifrågavarande banan emellertid måste anses äga för hela vårt land tillåter jag mig uppläsa en från stadsfullmäktige i Åbo mig den 25 innevarande april efter petitionsmemorialets affattande tillhanda-kommen skrifvelse af följande lydelse:

„Stadsfullmäktige

i
Åbo.

Åbo den 14 april 1917

N:o 85.

Till Hofrättsfiskalen William Isaksson.

Enär Finlands landtdag åter sammanträd den 4 innevarande April och utan tvifvel ett flertal petitioner om dels undersökning dels byggande af nya järnvägar komma att till landtdagen ingifvas, har hos Stadsfullmäktige väckts förslag om vidtagande af skyndsamma åtgärder för definitiv undersökning och utförande af den projekterade järnvägen emellan Aura och Riihimäki stationer, hvilket projekt redan härförinnan varit föremål för behandling vid särskilda landtdagar. Utan att närmare beröra de omständigheter, som tala för denna banas snara tillkomst eller ens antyda sagda förbindelses utomordentliga betydelse för landets utveckling, tillåta sig Stadsfullmäktige dock framhålla, att frågan om nämnda banas förverkligande för närvarande är mera aktuell än någonsin tillföre. Såsom känt pågå i Sverige omfattande

och allvarliga förberedelser för åstadkommande af direkt förbindelse sjöledes emellan Sverige och Ryssland. Om dessa planer förverkligas, kan därigenom åstadkommas obotlig skada för vårt land och särskildt för den öfver landet allaredan i afsevärd grad upparbetade genomgångstrafiken mellan Ryssland och utlandet. Då i anseende till det förestående intet borde försummas i och för åstadkommande af merberörda bana, få Stadsfullmäktige härigenom äran anhålla, att Ni, som jämte andra personer redan vid 1914 års landtdag petitionerade om byggandet af Aura—Riihimäki banan, ville taga ärendet omhänder och till landtdagen inlämna petition om skyndsam undersökning och snart utförande af en järnväg mellan Aura och Riihimäki stationer.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

Josef Lönnblad.

Walter Sahlstein.”

Låt oss vara att kommunikationsfonden för närvarande icke förfogar öfver nödiga medel för ifrågavarande banas byggande; denna omständighet äger väl dock icke en så afgörande betydelse, att ett företag, hvilket vore ägnadt att i hög grad bidra till utvecklingen af landets ekonomiska hjälpkällor, skjutes åt sidan till en obestämd framtid, då den rätta tidpunkten för förslaget förverkligande möjligen kunde befinnas vara ohjälpligen försutten. Jag ber därför att få föreslå, att petitionen måtte remitteras till statsutskottet.

Ed. Mäki: Esitän tämänkin anomusehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Isaksson ehdottanut asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Isakssonin ehdotukseksi. Tätä vastaan on ed. Mäki ed. Elorannan kannattamana ehdottanut että asia hyljättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Isakssonin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis päättänyt hyljätä tämän anomusehdotuksen.

**123) Rautatielinjan tutkimista linjalla Salo—
Riihimäki**

koskeva ed. Aitamurron y. m. anomusehdotus n:o 97 esitellään ja lähetetään ed. Aitamurron ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**124) Rautatien rakentamista Riihimäen asemalta
Mellilän aseman kautta Uuteenkaupunkiin**

koskeva ed. Kaskisen y. m. anomusehdotus n:o 98 esitellään ja ehdottaa ed. Raade anomusehdotuksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Mäki: Esitän tämänkin anomusehdotuksen hyljättäväksi.

Ed. Eloranta: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Raade ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun tätä ed. Raateen ehdotukseksi. Sitä on myös ehdottanut puhemiesneuvosto. Sitä vastoin on ed. Mäki ed. Elorannan kannattamana ehdottanut, että tämä anomusehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Raateen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Anomusehdotus on siis hyljätty.

125) Normaaliaraitaisen rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle

tarkoittava ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anomusehdotus n:o 99 esitellään ja ehdottaa ed. Haatajan sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Eloranta: Ehdotan anomuksen hyljättäväksi.

Ed. Jalonen: Kannatan ed. Elorannan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Haataja on puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun sitä ed. Haatajan ehdotukseksi. Sitä vastoin on ed. Eloranta ed. Jalosen kannattamana ehdottanut, että se hyljättäisiin. Kutsun sitä ed. Elorannan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Haatajan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Elorannan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on päättänyt hyljätä anomusehdotuksen.

**126) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Risteen asemalta
Loimaan asemalle**

koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anomusehdotus n:o 100 esitellään ja lähetetään ed. Haatajan ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**127) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä
varten Koljolan asemalta Hiitolan—Raasulin
radalle**

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 101 esitellään ja lähetetään ed. Paavolaisen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

**128) Rautatien rakentamista Karjalan radalta
Koirinojan satamaan ja sieltä Suojärven
itärannalle**

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 102 esitellään; ja lausuu puhevuoron saatuaan

Ed. Paavolainen: Samoin pyydän, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan ollen samalla vakuutettu siitä, ettei

kukaan uskalla äänestää tätä vastaan, sillä tämä rautatiehän tulisi kulkemaan niitä seutuja, joissa jokaisen Suomen kansalaisen velvollisuus on korottaa kansan sivistystä ja sen taloudellista asemaa, sillä kulkisihan rata Raja-Karjalan saloseuduissa.

Ed. Jalonen: Minä ehdotan, että tämä anomusehdotus hyljättäisiin.

Ed. Mäki: Kannatan ed. Jalosen tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Minä kannatan ed. Paavolaisen tekemää ehdotusta ja pyydän myös huomauttaa, että tämä rautatieanomus samoin kuin Suomussalmen rata-anomus, joka ensiksi tapettiin, tarkoittaa sitä, että Suomen kansan pitäisi ojentaa kätensä erillään olevan Karjalan heimoa kohti, ja sen vuoksi tuntuu masentavalta, että eduskunta tällaisena historiallisena hetkenä näin ylimielisesti kohtelee tätä asiaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Paavolainen ed. Juutilaisen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan; kutsun sitä ed. Paavolaisen ehdotukseksi. Ed. Jalonen ed. Mäen kannattamana on ehdottanut anomusehdotuksen hyljättäväksi; kutsun tätä ed. Jalosen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Paavolaisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jalosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyljätä anomusehdotuksen.

129) Rautatien rakentamista Iisalmelta Ylivieskaan ja Oulusta Waalaan

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 103 esitellään ed. Paavolaisen ehdottaessa sen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jalonen: Minä ehdotan, että tämäkin anomusehdotus hyljättäisiin.

Ed. Anton Huotari: Minä en käsitä oikeastaan tämän anomusehdotuksen tarkoitusta, sillä molemmista radoista, joita anomuksessa pyydetään, on olemassa eduskunnan tekemä päätös ja näin ollen minun täytyy yhtyä ed. Jalosen tekemään ehdotukseen, että tämäkin anomusehdotus hyljätään.

Ed. Hirvensalo: Tämä anomusehdotus tarkoittaa ainoastaan kiirehtiä rakennustöitten alkamista Iisalmen—Ylivieskan ja Oulun—Vaalan rata-osilla. Kuten ed. Huotari sanoi, on eduskunta näistä molemmista tehnyt päätöksen aikaisemmin ja lisäksi se on myöskin vuoden 1914 valtiopäivillä osoittanut miljoonan markkaa Iisalmen—Ylivieskan radan rakentamiseen, mutta hallitus ei varoja myöntänyt eikä rakentamiseen siis ole päästy. Siten tarkoittaa anomusehdotus vain huomautusta valtiovarainvaliokunnalle, että nyt olisi ehdottomasti varat tähän tarkoitukseen osoitettavat. Mielestäni tämä anomusehdotus on aivan toisenlainen kuin ne anomusehdotukset, mitkä täällä ovat niin miesjoukolla ja lähes yksimielisesti tapetut. Pyytäisin kannattaa siten anomusehdotusta, että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Kyllä kai valtiovarainvaliokunnan jäsenet muutenkin muistavat tämän huomautuksen, iinan että tarvitsee asiata lähettää enää valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Lantto: Että tämä kuitenkin tulisi valtiovarainvaliokunnassa oikein harkinnan alaiseksi, kannatan minä asian sinne lähettämistä, jotta vihdoinkin tuo rata valmistuisi, kun se on niin kauan ollut kysymyksenalaisena.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paavolainen ed. Hirvensalon kannattamana ehdottanut asiata lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan; kutsun tätä ed. Paavolaisen ehdotukseksi. Ed. Jalonen on ed. Anton Huotarin kannattamana ehdottanut anomusehdotusta hyljättäväksi; kutsun sitä ed. Jalosen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Paavolaisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jalosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; eduskunta on päättänyt hyljätä tämän anomusehdotuksen.

130) Valtionrautateiden rakennuskustannusten alentamista

tarkoittava ed. Arokallion anomusehdotus n:o 104 esitellään ja lähetetään ed. Paavolaisen ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:**131) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1914**

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon.

132) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1915

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon.

133) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1916

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon.

134) Edustaja Castrénin pyyntöä saada takeita edustajaoikeuksiensa loukkaamattomuudelle

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 10,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

13. Lauvantaina 28 p. huhtikuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 15 96
- 2) Ehdotuksen asetukseksi asutuslautakunnista sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 17 "
- 3) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammi-kuuta 1915 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 18 98
- 4) Ehdotuksen asetukseksi kunnan etuosto-oikeudesta eräissä tapauksissa kiinteistöjä myytäessä sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 19 "
- 5) Ehdotuksen asetukseksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossa pidosta erinäisillä tiloilla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 20 "
- 6) Ehdotuksen laiksi 8 tunnin työajasta maanviljelyksessä ja erinäisissä muissa ammateissa sisältävä ed. Mäen y. m. edusk. esit. n:o 21 99
- 7) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1914.. 106
- 8) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1915.. "
- 9) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1916.. "

Ainoa käsittely:

- 10) Edustaja Castrénin pyyntöä saada takeita edustajaoikeuksiensa loukkaamatto-

Siv.

muudelle koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1	107
11) Lepäämään jätetty esitys maanvuokraolojen järjestämisestä	109

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alhainen, Arajärvi, Arokallio, Aronen, Bäck, Frey, Gylling, Gädä, J. Haapanen, Hakkinen, Hiekkaranta, L. Ikonen, Inborr, Kokko, Kuusinen, Luopajarvi, A. Mäkelin, Mäki, Mäkinen, Nurminen, Paasivuori, Pärssinen, Raitanen, F. Rantanen, Rantakari, Rosenqvist, Saalasti, K. Saari, Saarinen, Salovaara, Sjöstedt-Jussila, Svinhufvud, Talas, Tokoi, Tukia, Tuomi, Täg, J. Wiik, A. H. Virkkunen ja P. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain tähden tästä illasta ed. Arajärvi, Bäck, Frey, Pärssinen, Rosenqvist, Saalasti, A. H. Virkkunen, P. Virkkunen, Gylling ja Mäki, sekä yksityisten asiain takia K. Saari ja Saarinen tästä illasta torstaiamuun, ed. Rantakari tämän illan istunnosta ensi keskiviikkoiltaan asti, ed. Leppä ensi keskiviikkoon asti, ed. Raitanen t. k. 28 p:stä toukokuun 2 päivään, ed. F. Rantanen t. k. 28 p:stä toukokuun 1 päivän iltaan, ed. Kujala tästä illasta ensi keskiviikkoiltaan sekä ed. Johannes Wiik ja Gädä tästä istunnosta alkaen ensi toukokuun 4 päivään k:lo 11 asti aamupäivällä.

Erinäisten valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Eduskunnalle ilmoitetaan että puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi on valittu alempana mainittuihin valiokuntiin seuraavat edustajat:

Kunnallisvaliokuntaa ed. Anton Huotari ja Annala, Sivistysvaliokuntaan ed. Hagman ja Latvala, Työväenasiainvaliokuntaan ed. Perttilä ja Pärssinen, Toimitusvaliokuntaan ed. W. Jokinen ja Hallstén sekä Tarkastusvaliokuntaan ed. Listo ja K. H. Wiik.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävä ed. Sundblomin y. m. eduskuntaesitys n:o 15, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että tämä asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja mikäli se koskee kansakoululaitoksen kustannuksia myöskin valtiovarainvaliokuntaan. Ed. Sundblom on ilmoittanut luopuvansa alkuperäisestä ehdotuksestaan, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Sen jälkeen asia lähetetään sivistysvaliokuntaan ja mikäli se koskee kansakoululaitoksen kustannuksia myöskin valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen asetukseksi asutuslautakunnista

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 17, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Edustaja Haataja sitävastoin on ehdottanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Listo: Minä en muista kannatettiinko ed. Haatajan ehdotusta. Minä pyydän saada sitä kannattaa.

Ed. Haataja: Minä pyydän huomauttaa, että tämä aloite liittyy läheisesti niihin kuuteen aloitteeseen, jotka ovat minun tekemiäni yhdessä erinäisten suomalaisen, nuorsuomalaisen ja maalaisliittolaisryhmän edustajain kanssa ja jotka kaikki tarkoittavat maakysymyksen järjestämistä, pitäen silmällä elintarvetuotannon edistä-

mistä ja tilattoman väestön asuttamistarpeita. Kaikki nämä kysymykset koskevat siis aivan läheisesti meidän tällä hetkellä tärkeimpiä maataloudellisia kysymyksiämme ja näin ollen olisi ollut luonnollista, että asia olisi lähetetty ilman erimielisyyttä siihen valiokuntaan, joka on näillä valtiopäivillä asetettu erikoisesti juuri maataloudellisia kysymyksiä varten. Siitä huolimatta on sosialistisen eduskuntaryhmän ja puhemiesneuvoston taholta ehdotettu, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, ja siinä keskustelussa, joka eilen täällä oli, perusteltiin tätä sosialistiryhmän taholta sillä, että muuten tulisi maatalousvaliokuntaan kovin paljon asioita. Tämän johdosta minä pyydän huomauttaa, että talousvaliokuntaan lähetettiin eilen kaikkiansa 15 asiaa. Niiden joukossa oli niin laajakantoisia kysymyksiä kuin tie- ja kyttiläkiä koskeva kysymys sekä eräs kysymys vesioikeuslainsäädännön alalta, josta juuri aloitteen tekijä nimenomaan huomautti, että se tarvitsee sangen perinpohjaista työtä ja koskee vaikeasti järjestettäviä lainsäädäntökysymyksiä. Lisäksi sinne lähetettiin kysymys sotilasrasituksen tasoittamisesta, joka myös on kiireellinen ja tärkeä ja vaatii sangen laajakantoista valmistelua. Kun näiden lisäksi ottaa huomioon että talousvaliokuntaan tulee näiden valtiopäivien aikana, mikäli on tiedossa, myös kieltolakia koskeva hallituksen esitys, niin näyttää siltä, että talousvaliokunnassa todellakin on erinomaisen raskas työtaakka olemassa. Jos me taas katsoimme maatalousvaliokunnan työohjelmaa, huomamme, että sinne lähetettiin eilen 18 asiaa, siis 3 enemmän kuin talousvaliokuntaan. Mutta näistä asioista kokonaista 10 oli vain erinäisten määrärahojen myöntämistä koskevia kysymyksiä ja siis ainoastaan 8 muita kysymyksiä, jotka, paitsi näitä asutustoimintaa koskevia kysymyksiä, koskivat kruununmaiden asuttamista sekä yksi erään paikkakunnan tulvain tutkimista. Siis se väite, että maatalousvaliokunta tulisi erikoisesti työllä rasitetuksi näiden aloitteiden kautta, jos ne sinne lähetettäisiin, ei ole tosi, sillä juuri talousvaliokunta on erikoisesti työllä rasitettu, ja jollei näitä asutuskysymyksiä lähetetä maatalousvaliokuntaan, niin sinne jää ainoastaan kysymykset erikoisista määrärahoista sekä kruununmaiden asuttamisesta ja paikallisten tulvain tutkimisesta. Siis tämä jo vaatii näiden lähettämistä maatalousvaliokuntaan. (Puhemies: Kaksi minuuttia on kulunut.) Mutta lisäksi on olemassa erinäisiä muita seikkoja, jotka tekevät näiden kysymysten maatalousvaliokuntaan lähettämisen suorastaan välttämättömäksi. Nimittäin eduskunta päätti eilen lähettää ne

näistä aloitteista, jotka koskevat asutushallituksen perustamista, maatalousvaliokuntaan. Nyt on ehdotettu, että kysymys asutuslautakuntien toiminnan lainsäädäntötietä järjestämisestä lähetettäisiin talousvaliokuntaan, vaikka on selvää, että nämä molemmat kysymykset aivan i-meisesti tarkoittavat aivan samaan alaan koskevia kysymyksiä. Niinikään päätti eduskunta eilen, että maatalousvaliokuntaan lähetetään kysymys yksityisen maanhankinnan rajoittamisesta erinäisissä tapauksissa, mutta nyt on ehdotettu, että talousvaliokuntaan lähetettäisiin kysymys yhtiöiden maanhankinnan rajoittamisesta, jossa luonnollisesti ei voi olla mitään järkeä, koska nämä molemmat kysymykset ovat läheisessä yhteydessä, jota paitsi asetusehdotuksissa on suoranaisesti viitattu toisiinsa. Ja samaa on sanottava kaikista näistä eduskuntaesityksistä, sillä jokaisessa niihin liittyvässä asetusehdotuksessa on nimenomaan juuri asutushallituksen ja asutuslautakuntien toimintaa koskevia kohtia. Mutta sitäpaitsi on tällaisten asiain lähettäminen maatalousvaliokuntaan vielä sen tavan mukainen, joka valtiopäivillä on käytännössä järjestään ollut. Esim. v. 1907 lähetettiin maatalousvaliokuntaan m. m. aloitteet, jotka koskivat valtion asutustoiminnan ja tilattoman väestön lainarahaston järjestämistä, suurista maaomaisuuksista johtuvien epäkohtien ehkäisemistä, viljelyksien kunnossapitoa yhtiöitten ja erinäisten yksityisten tiloilla, yhtiöiden maanhankinnan rajoittamista sekä viljelyspakkoa yhtiöiden tilalla j. n. e., siis kysymyksiä, jotka ovat aivan samoja kuin tässä on esillä. Samaten on tehty järjestänsä valtiopäivillä. Muun muassa viimeksi niin hyvin vuonna 1913 kuin myös 1914 lähetettiin maatalousvaliokuntaan kaikki asutustoimintaa koskevat aloitteet ja erityisesti m. m. ed. Elorannan alote, joka koski yhtiöitten ja erinäisten yksityisten velvoittamista luovuttamaan viljelys- ja metsämaansa kunnalle. Nyt kuitenkin ed. Eloranta juuri eilen ehdotti näitten kysymysten lähettämistä talousvaliokuntaan.

Lisäksi pyydän mainita, että luonnollisesti ne eduskuntaryhmät, jotka ovat näitten aloitteiden takana, ovat valiokuntia kokoonpannessaan pitäneet silmällä sitä, että nämä aloitteet entisen tavan mukaan todellakin lähetetään maatalousvaliokuntaan, ja sen mukaan siis järjestäneet valiokuntain kokoonpanon. Olisi senvuoksi nyt aivan outoa, että nämä kysymykset entisestä menettelystä poiketen lähetettäisiin kokonaan toiseen valiokuntaan, henkilöitten valmistettavaksi, joitten henkilöitten ei ole edellytetty tulevan niitä valmistelevaan. Se olisi outoa varsinkin

kun ottaa huomioon, että tämä tällainen lähettäminen on kokonaan poikkeava siitä käytännöstä, mikä eduskunnassa on ollut.

Pyydän siis saada ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. Lohi: Täydellisesti yhtyen niihin näkökohtiin, mitä edellinen puhuja tässä esitti, pyydän minäkin kannattaa sitä ehdotusta, että tämä asia, mikä nyt on esillä, ja sitä seuraavat asiat, lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan, sillä en uskalla toivoa — sanon sen talousvaliokunnan jäsenenä — että ne tulisivat näillä valtiopäivillä valmistetuiksi, jos ne lähetetään talousvaliokuntaan.

Ed. Eloranta: Ed. Haatajan esitys valiokuntain työmäärästä ei aivan sellaisenaan pidä paikkaansa, sillä maatalousvaliokuntaan todennäköisesti tulee hallituksen esityksiä, joiden valmistaminen vie pitkän ajan. Tein eilen ehdotuksen tarkoituksella säästää yhden päivän keskustelun maatalousvaliokunnassa työjärjestystä tehtäessä ja sen se epäilemättä olisi aiheuttanut, jos se talousvaliokuntaan olisi mennyt.

Ed. Haataja: Tämän johdosta minä pyydän huomauttaa, että todellakin myöhemmin nähtävästi tulee maatalousvaliokuntaan hallituksen esitys maanvuokralain erinäisissä kohdissa muuttamisesta, mutta milloin se tulee, on aivan epätietoista, ja ainakin on varmaa, että se ei tule aivan ensi hetkessä, vaan tulee siihen kulumaan melkoisesti aikaa. Tämä syy siis ei ole omiansa puolustamaan ollenkaan näitten asiain lähettämistä talousvaliokuntaan.

Ed. Eloranta: Melkein samantekevää, mihin valiokuntaan tämä menee, sillä luultavasti sen asiallinen käsittely siirtyy ainakin yhden vuoden eteenpäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty seuraavat ehdotukset: Puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan — kutsun tätä puhemiesneuvoston ehdotukseksi — sekä ed. Haatajan ehdotus, jota ed. Listo on kannattanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan. Kutsun tätä ed. Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 84 jaa-ääntä ja 72 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt lähettää asian talousvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammikuuta 1916 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla,

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 18, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Ed. H a a t a j a: Viitaten niihin perusteluihin, joita edellisen asian kohdalla olen esittänyt, pyydän että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. L o h i: Pyydän kannattaa ed. Haatajan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asiassa ovat seuraavat ehdotukset: puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan — kutsun tätä puhemiesneuvoston ehdotukseksi — ja ed. Haatajan ehdotus, jota ed. Lohi on kannattanut, — kutsun sitä ed. Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt lähettää tämänkin asian talousvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen asetukseksi kunnan etuosto-oikeudesta eräässä tapauksessa kiinteistöjä myytäessä

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 19, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Keskustelu:

Ed. H a a t a j a: Viitataan niihin perusteluihin, jotka olen asian n:o 2 johdosta tuonut esille. Pyydän, että tämäkin asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. L o h i: Pyydän saada kannattaa ed. Haatajan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asiassa ovat seuraavat ehdotukset: puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan; kutsun sitä puhemiesneuvoston ehdotukseksi; ja ed. Haatajan ehdotus, jota ed. Lohi on kannattanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan; nimitän tätä ehdotusta ed. Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt lähettää tämän asian talousvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen asetukseksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossapidosta erinäisillä tiloilla

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 20, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto on ehdottanut tämänkin asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan. Sitä vastoin on ed. Haataja ehdottanut, että se lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H a a t a j a: Viitataan taas niihin perusteluihin, jotka tulivat esille asian n:o 2 kohdalla, ja ehdotan, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. L o h i: Pyydän saada kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty seuraavat ehdotukset: puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan; kutsun sitä puhemiesneuvoston ehdotukseksi; ja ed. Haatajan ehdotus, jota ed. Lohi on kannattanut, että se lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan; kutsun sitä ed. Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lähettää tämänkin asian talousvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi 8-tunnin työ-ajasta maanviljelyksessä ja erinäisissä muissa ammateissa

sisältävä ed. Mäen y. m. eduskuntaesitys n:o 21, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia lausunto maatalousvaliokunnalta.

Keskustelu:

Senaattori Kallio: Vaikka minulla ei ole ollut tilaisuutta lukea tätä aloitetta muuta, kuin mikäli sanomalehdissä on ollut, niin katson olevan syytä kumminkin muutamalla sanalla koskettaa tähän tehtyyn aloitteeseen.

Yhteiskunnan suhde maanviljelykseen on viime aikoina suuressa määrässä muuttunut. Eduskunnalle on tehty esitys, jota jo valiokuntakin on käsitellyt, jossa kiinnitetään koko yhteiskunnan huomio maanviljelystuotannon lisäämiseen. Tällainen pyrkimys myös sisältää sen, että työn teho ja kilvoittelu tällä alalla on niin suuri kuin suinkin mahdollista. Sille vastapainoksi asetetaan tässä esitys, jotta maanviljelystyössäkin olisi käytettävä 8-tuntista työpäivää, joka suuresti eroaa nyt voimassaolevasta käytännöstä, varsinkin kesäaikana. On ymmärrettävä, että 8-tuntista työpäivää voidaan vaatia tehdastyössä, missä tekijä tulee työskentelemään kilpaa koneitten kanssa, alalla, jossa sekä ruumiillinen että henkinen huomio täytyy jännittää työhönsä. Tällainen työ on ihmiselle kuluttavampi ja hermoja kysyvämpi,

vieläpä tehdasilmakin on terveydelle paljon vahingollisempi kuin työskentely ulkoilmassa, ja sentähden olisi mielestäni tehdastyö asetettava kokonaan eri asemaan kuin maanviljelystyö. Tähän tulee lisäksi vielä se, että maanviljelystyön luonne on sellainen, ettei siinä käy mitenkään laatuun sellainen säännöttely kuin tehdastyössä. Luonnonesteet jo tekevät tämän mahdottomaksi, sillä talviaikanahan on suuressa osassa maata päivä niin lyhyt, ettei voi ulkotyötä tehdä läheskään 8 tunnin työpäivää päivännäön aikana. Tällaisissa oloissa toisella puolella vuotta, kesällä, täytyy ihmisten pakostakin koettaa jännittää voimiaan, jotta voisivat kilvoitella muiten ammattien harjoittajain kanssa. Tämän lain kautta kumminkin pyritään ehkäisemään sitä vapaata toimintaa, mikä tällä alalla on vallinnut. Täytyy myöntää, että päivätyö useissa tapauksissa maanviljelystyöissä on ollut sangen pitkä, jopa liiankin pitkä, joten siinä on lyhentämistä, mutta kumminkaan maanviljelystyössä ei voida oikeastaan mielestäni menestyksellä puhua muusta, ellei oteta huomioon mitä keskimäärin tehtäisiin työtä eri vuodenaajat huomioon ottaen. Jonkun verran liikkumisvapautta, sikäli kuin olen tätä lakiehdotusta silmäillyt, antaa tämäkin ehdotus, mutta kumminkin johtaa tämä näin vähän valmisteituna suuriin ristiriitoihin. Sellainen järjestelmä, kun tämä ehdotus on ulotettu pienimpiinkin viljelyksiin, jotta jos isäntä on kahden työntekijän kanssa työssä, niin neljänä siellä voi esiintyä järjestysmies tai ammatintarkastaja, on mahdoton. Minä luulen, että tuntuisi sangen nolaavalta niistä työmiehistä, jotka tällaisen isännän kanssa tekevät työtä ja kilvoittelevat tuotannon lisäämiseksi, minkä yhteiskunta on niille nyt isänmaalliseksi velvollisuudeksi asettanut, jos niitten työmiesten tulisi 8 tunnin kulluttua tärkeän työajan vallitessa lähteä työstä, kun varmasti tuo kolmas henkilö, joka tekee omaa työtään, jäisi sitä jatkamaan.

Vississä suhteessa tämä laki on ehkä hyvä. Se jouduttaa, jos se laiksi tulisi, pienviljelystä. Mutta toiselta puolen se voi ehkäistä ehkä suuressa määrässä maanviljelystuotannon lisäystä, jota nyt pidetään tällä hädän hetkellä niin perin tärkeänä. Minä olen sillä kannalla että maanviljelystyön suhteen ei voi menestyksellä tällaista säädöstä sovittaa kuin tässä lakiehdotuksessa on pyritty sovittamaan. Minä en ole ollut tilaisuudessa tämän lain yksityiskohtiin siinä määrin syventymään, että voisin sitä lakiteknillisesti tai muutenkaan arvostella, olen vain tässä ylimalkaisesti tahtonut tuoda esiin sen ajatuksen että minusta, kun ei ole laisin-

kaan otettu vielä tutkittavaksi työväenkysymystä maanviljelysalojen alalla, tämä on liian vähän valmistettu ja esitetty sellaisena hetkenä, jolloin meidän jokaisen velvollisuus olisi koettaa pinnistaa voimamme, saadaksemme niin suuren tuotannon maasta kuin suinkin mahdollista.

Ed. Antila: Minäkin pyytäisin esillä olevaa kysymystä seuraavan lakiehdotuksen sisällöstä eduskunnalle huomauttaa muutamia kohtia, jotka, jos ne tulisivat laiksi, joko suuresti vaikeuttaisivat tai tekisivät mahdottomaksi maatalouden menestyksellä harjoittamisen.

Lakiehdotuksen tekijät eivät nähtävästi ole ottaneet huomioon sitä, etteivät samanlaiset lakimääräykset sovi maanviljelys- ja tehdastöihin. Näiden taloudenhaarojen erilaisuus on monessa suhteessa niin suuri että, jos maanviljelystaloudenhoitoa tahdotaan yksityiskohtia myöten lakimääräyksillä ohjata, niin täytyy noiden määräysten olla niin paljon eroavia tehdastyöjärjestelyä tarkoittavista lakimääräyksistä, että ne tarvitsevat aivan erikoisen luonteen.

Erittäin mielestäni on kummastuttavaa huomiota herättänyt lakiehdotuksen ensimmäisen pykälän sisältö, jonka mukaan maanviljelijä voi vaimoaan ja vajavaltaisia lapsiaan käyttää työssä ilman rajoituksia, mutta täysivaltaiset eivät saa ilman 50 % palkankorotusta auttaa vanhempia. Sen jälkeen kuin 8 tunnin työpäivä loppuun on kulunut. Tästä seuraa, että jos perheessä on useita täysivaltaisia perillisiä, olisi perheen isä velvollinen, vaikkei olisikaan yhtään vierasta työapulaista, luettelemaan perheenjäsenten toimittamat ylityöminuutit ja pitämään niistä lueteloa sekä myös maksetuista paikoista, jotka noista minuuteista maksetaan.

Olot maanviljelijäin perheissä ovat vielä nyky-aikana siksi patriarkaaliset, ettei rahapalkkoja omille perillisille tavallisesti makseta. Tehdään työtä yhteisen pesän hyväksi ja sitten pesä jaetaan kunkin perillisen osalle. Niin ollen ovat ensimmäisen pykälän määritelmät tässä suhteessa käytäntöön soveltumattomia, joten ei, jos ne laiksi tulisivat, niitä noudatettaisi, vaan jäisivät ne epäilemättä olemaan kuolleina kirjaimina.

Vielä ikävämmäksi muodostaisi ehdotus laiksi tultuaan aseman karjanhoitajiin nähden. Talven aikana yleensä on kahdeksan tunnin työpäivä karjanhoitajille riittämätön. Mutta kun ehdotuksen mukaan kahdeksan tuntia saisi tehdä työtä ainoastaan kuutena viikon päivänä, niin tulisi sunnuntaisin töiden suoritus kohtaamaan vaikeuksia tai aiheuttamaan karjanhoitajille lisäkustannuksia, jota ei karjanhoito nykyisillään

ollessaan voi vastata. Erittäin suuria haittoja tuottaisivat lakiehdotuksen määräykset matkoista työmaille, joihin kuluva aika lakiehdotuksessa luetaan suurimmaksi osaksi kuuluvaksi työaikaan. Jos nyt esim. veropäivien suorittaja asuu 10 tai 15 kilometrin matkan päässä työpaikalta ja hän kulkee aamupäivällä tämän matkan työpaikalle ja iltasin kotiin, voi hän käyttää tähän kulkemiseen suurimman osan työaika, joten siitä ei paljoakaan jää aikaa varsinaisen työn suorittamiselle, ei varsinkaan, jollei laissa myös määrätä, minkä verran päivien suorittajan on oikeus aikaa matkoihin kuluttaa.

Mutta vielä suurempaa haittaa tuottavat matkat varsinkin varsinaisen työväen aikaa niihin kuluttamalla niillä tiloilla, joilla matkat niitty- ja suoviljelyksille ovat pitkät. Työväki kuletetaan pitempien matkojen päässä oleville työpaikoille ainakin Etelä-Pohjanmaalla tavallisesti hevosilla ja näin ollen ei matkoilla suuresti työmiehen voimaa kuluteta. Mutta jos rattailla istuminen luokituu ylityöksi ja jos siitä olisi maksettava korvaus niinkuin lakiehdotus ylityöstä määrää, niin tulee työ liian kalliiksi ainakin useassa tapauksessa. Ajatellaanpa, että esim. niitylle on matkaa 15 kilometriä, joka ei siellä Etelä-Pohjanmaalla ole harvinainen. Lähdetään heinäkorjuuseen, aletaan päivätö kello 7 aamulla ensin laittamalla kuntoon työkalut, valjastamalla hevoset j. n. e. Tähän kuluu vähintään yksi tunti. Matkaan ja työhön valmistautumiseen perille päästyä kuluu yhteensä noin kolme tuntia. Kello on siis 11, kun voidaan alkaa työ. Se on toisinaan heinien harjoittamiseen ja kuivattamiseen katsoen liian myöhäistä, varsinkin myöhäistä, kun aika lepo hetken alkamiseen kello 12 on lähellä. Näin on kulunut päivän kahdeksasta työtunnista viisi. Ruoka-ajan jälkeen kello 1 alkaa heinien kuivauspöyhöttäminen, ja kestää 1 tunnin, mutta silloin on 8 tunnin työajasta käytettävänä heinien sisäänpanoon ainoastaan 2 tuntia. Tämä työ, nimittäin sisäänpano, vaatii kuitenkin noin 4—5 tuntia, jonka lomassa pidetään tavallisesti puolen tunnin lepo. Tällä lailla on kulunut aika kello 7 tienoille illalla, jolloin aikaa kotimatka, mikä tavallisesti tehdään maaten rattailla pehmeiden tuoksuviien heinien päällä, ja tästä pitää työnantajan työmiehille suorittaa lakiehdotuksen mukaan 100 %:n lisäkorvaus ja vielä tämän lisäksi kolmesta ylityötunnista, jotka aikaisemmin on heinätyössä suoritettu, maksaa 50 % lisäpalkka. Tällä tavalla käypi työ epäilemättä kannattamattomaksi kokonaan. Yhtä mahdottomiin tuloksiin johtaa 8 tunnin työpäivä hevosajotoissa varsinkin kesällä. Noin 10 minuutin lepo hetki raskaammassa töissä

hevoselle tuntia kohti on aivan välttämätön, mutta nämä lepoaika lyhentävät työpäivää melkein puolelta tunnilta, joten työaika lyhenee siksi paljon, ettei sen kuluessa kohtuullista työmäärää voida suorittaa. Talvipäivien lyhentäminen kahdeksasta tunnista niin että voitaisiin kesällä tehdä yhdeksän tunnin työpäiviä, kun otetaan huomioon työajokalojen kunnossapito, ei käy päinsä sekään. Siis kesäpäiville ei tämän kautta voida jatkoa saada. Näin ollen jos puheena olevasta ehdotuksesta tulisi laki, olisi työnantaja pakotettu maksamaan 50, jopa osaksi 100 % lisäpalkkoja ylittöistä talvisin karjanhoitajille ja kesäisin muulle työväelle. Meidän maataloutemme ei vielä läheskään ole voimaperäisellä kannalla eikä se näin ollen voi kestää sitä, mitä tällä tavalla sen vastattavaksi asetettaisiin.

Elintarvekysymys, joka nykyisin on kärjisty-mäisillään huippuunsa, on tässä yhteydessä myös, niinkuin edellinen arvoisa puhuja jo huomautti, otettava tärkeällä tavalla huomioon. Aivan yleisenä puheenaiheena on nykyään elintarvetuotannon lisäämisen tarpeellisuus. Maamme hallituskin on ryhtynyt erikoisiin toimenpiteisiin innostuttaakseen maanviljelijöitä yrittämään mikäli mahdollista lisäämään maanviljelystuotantoa ja elintarpeita sen kautta. On ollut, kuten olen kuullut, hallituksella aikomus kutsua tänne pääkaupunkiin maanviljelysseurojen miehiä, joita esitelmien kautta kehoitettaisiin kutakin piirissään innostamaan ja neuvoilla avustamaan maanviljelijöitä tavallista suurempiin ponnistuksiin elintarvetuotannon lisäämisen hyväksi. Samassa yhteydessä on ollut aikomus kehoittaa oppikoulujen oppilaita, ylioppilaita y. m. mahdollisuuden mukaan koettamaan avustaa maanviljelijöitä heidän lisääntyneiden töittensä suorittamisessa. Mutta esilläolevan lakiehdotuksen mukaan tulisi työaika työväliltä toiselta puolen siinä määrässä supistetuksi ja lyhenemään, että tuotannon lisääminen joutuisi kuin joutuisikin vaaran alaiseksi, vieläpä saattaisi entisestäänkin supistua. Näin ollen on esilläoleva lakiehdotus isku hallituksen toimenpiteitä vastaan elintarpeiden tuotannon lisäämisasiassa.

Kulmassa olevan ajan elintarvepolitiikka, maatyöväen puute, palkkojen kohoaminen ynnä muut syyt ovat suuressa määrässä masentaneet maanviljelijäväestön mieltä. „Hyvä kun voisi saada kylvettyä ja korjattua edes sen verran kuin oman perheen toimeentuloksi tarvitaan”, lausui muutama päivä sitten täällä Helsingissä käymässä oleva maalainen maanviljelijä, eikä kauan tarvitse maanviljelijäin keskuudessa nykyään seurustella, kun tämän lauseen heiltä kuulee. Eikä ole ihmeäkään, jos maanviljelijöitä pelottaa kyl-

väminen ja suuret työt, kun he eivät voi olla varmoja, että työvoimiin ynnä niiden yhteydessä oleviin suhteisiin katsoen voisi syksyllä korjata mitä mahdollisesti olisi korjattavaksi kasvanut. Että tämä epävarmuus masentaa, on itsestään hyvin ymmärrettävää ja selvää. Minun mielestäni tulisi työpäivän maataloudessa, jos se lain kautta täytyy määrätä ja järjestää, olla 10 tuntia kesällä ja 8 tuntia talvella. Sitävastoin karjanhoidossa pitäisi suhteet olla päinvastaiset, nimittäin 10 tuntia talvella silloin, kun karja on sisällä, ja 8 tuntia kesällä. Huomautan vielä, että asia ei ole suinkaan yksin maanviljelevän luokan asia, se koskee kansaa epäilemättä kokonaisuudessaan ja siksi onkin toivottavaa, että tämä otetaan monipuolisen ja tarkan harkinnan alaiseksi, ennenkuin siitä mitään päätöksiä tehdään. Ehdottaisin puolestani, että esitys lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Ed. Kaskinen: Huolimatta kaikesta siitä, mitä tämä lakiehdotus saattaa aikaan elintarve- ja maatalouden alalla yleensä, on se minun mielestäni herätetty aikana, joka on sille kysymykselle kaikesta vähimmin sopiva. Jokainen ajatteleva ihminen nykyään on huolissaan siitä, millä tavalla voidaan elintarpeita tuottaa ja niitten tuotantoa lisätä, ja siitä he lienevät kaikki yhtä mieltä ei toisin sanoen ovat tietoisia siitä, että sitä ei voida suinkaan lisätä millään muulla kuin yhä ahkerammalla työnteolla. Sitä ei suinkaan voida lisätä työttömyydellä.

Mitä tulee talvityöpäivän pituuteen, jota tässä esillä olevassa lakiehdotuksessa on meille ehdotettu, niin nykyään maanviljelyksessämme yleensä on käytännössä noin 7—8-tuntinen työpäivä. Tämä työaika minun mielestäni ei suinkaan näytä ollenkaan paranevan sillä ehdotuksella, mikä tässä laissa on edellytetty. Ja mitä taas tulee kesätyöpäiviin, on aivan luonnollista, että meidän oloissamme, joissa kesä antaa ankan kiireen maatyölle, on eittämättömästi 3 tai 4:kin kesäkuukautta niin tärkeitä, että siinä täytyy maamiehen ponnistaa kaikki, mitä hänestä lähtee.

On väitetty, ja se tästä lakiehdotuksestakin käy ilmi, että työtehoisuus maanviljelyksessä voitaisiin vastaavassa määrässä lisätä. Sitäkään kohtaa en voi uskoa, että se tällä kertaa vielä on niin kehittynyt, että työtehoisuutta voitaisiin vastaavassa määrässä lisätä, kun työaika ehdotetaan 8-tuntiseksi, vaikkapa se ehdotuksen mukaan vaihtoehtoisesti voitaisiin yhdeksääntä tuntiin vaihtaa.

Sen lisäksi on meillä sellaisia seutuja, joissa metsätyöt talviaikana ovat sen luontoiset, että

ajomatkat käyvät hyvin pitkiksi, niin että on mahdotonta nykyisinä 6—7-tuntisina työpäivinä tehdä edes yhtä metsämatkaa. Meidän maassamme on paljon seutuja, joissa täytyy ottaa talviaikana pimeästä aikaa lisäksi, ennenkuin voidaan yksikään metsämatka suorittaa päivässä. Tätä eivät anomuksen tekijät näytä olleen ottaneen huomioon ehdotusta tehdessään.

Täällä on jo viitattu siihen, miten se tulee vaikuttamaan maataloudessa juhtien ja sen sellaisten voimien käyttämiseen nähden. Se kaikki tuottaa maanviljelykselle vastaavassa määrässä rasituksia, niin ettei työn heloisuutta suinkaan voida vastaavassa määrässä lisätä eli toisin sanoen tuotantoa lisätä.

Mutta kaikista kummallisimman kohdan — sanoisinko — ylimielisyydessä tämän lain laatijat ovat osoittaneet siinä, kun ovat lain 1 §:n 5 kohdassa sulkeneet vielä kalastuksenkin tähän. Siitä jos mistään näkee, miten tunnontarkkaan tämä laki todellakin on tehty. Jokainen, joka pikkusenkin on ollut tekemisessä kalastajaväen kanssa, ymmärtänee, että kalastus on elinkeino, joka riippuu sääsuhteista ja kalansaaliista. Silloin täytyy tehdä työtä, kun joku saaristossa asuva kalastajaperhe kunta, jolla on vähän palkattua kalastustyöväkeä mukanaan, siellä saapi joskus kaloja — sanoisinko — kokonaisen venelastin ja tuo sen rannalle, eikö hän saa tehdä sen vieressä työtä muuta kuin 8 tuntia? Täytyykö jättää saalis mätänemään rannalle ja lähteä maata? Siellä ei kuitenkaan voi saada apua muualta. Saalis täytyy jättää siihen, joko paiskata mereen tai antaa sen mädäntyä, samoin pyydykset. Tämä todistaa, miten ihmeellisen kaukana Ilmajoella sentään ollaan kalastuksesta, sieltähän tämä laki on lähtöisin. Mutta jos sitä mennään saaristolaisille tyrkyttämään, niin ihmetellen he katselevat tämmöistä toimenpidettä.

Minusta tuntuu, että tämä laki yleensä on vielä siksi hatarasti esitetty, että siitä tuskin tässä asussa voinee asiallista käsittelyä alkaa. Mutta jos se siitä huolimatta tahdotaan eduskunnan taholta lähettää valiokuntaan, niin pyydän kannattaa ed. Antian tekemää ehdotusta, että se lähetetään maatalousvaliokuntaan.

Ed. Pehkonen: Minua tavallaan ilahuttaa se, että maalaistyöväestön aseman parantaminen on astunut päiväjärjestykseen tällä hetkellä. Minä nimittäin käsitän, että tämä samalla tietää sitä, että pienviljelijäin taloudellisen aseman parantaminen on myöskin astunut päiväjärjestykseen. Nämä kaksi käsitettä ovat nimittäin niin lähellä toisiaan, niin paljon toisistaan riippuvia, ettei

toisen asemaa voida korjata ilman, ettei toisenkin asemaa korjata. Jos tahdomme järjestää asiat niin, että maalaistyöväestö voi saada riittävän toimeentulonsa kahdeksantuntisella työpäivällä, olemme silloin kai valmiit maksamaan maanviljelystuotteista siinä määrin korkeita hintoja, että tällainen käypi mahdolliseksi. On myönnettävä että näissä oloissa löytyy tavattoman paljon epäkohtia. On myöskin myönnettävä että työpäivä maanviljelystyössä vielä nykyäänkin monin paikoin meidän maassamme on liian pitkä, on korjausta vaativa. Mutta minunkin täytyy myöntää, että tämä nykyinen ajankohta, juuri tämä kesä ei suinkaan ole tässä suhteessa sopiva voimakkaiden uudistusten toimeenpanemiselle. Sitä paitsi on tämä asia niin monista seikoista riippuva, ettei nähdäkseni näin vain ulkomaalta toisista oloista lainattua käännöstä voida siihen sovittaa. Sellaiseksi käännökseksi luen tämän esitysehdotuksen, koska siinä esiintyy meidän maallamme vieraita käsitteitä, ainakin minun tunteakseni, kuten koiratarhat ja muut sellaiset ovat.

Esityksen perusteluissa mainitaan, että maanviljelystyöväki on jäänyt suurelta osalta osattomaksi siitä tuotantotekniikan kehityksestä, joka on tapahtunut. Tahtoisin väittää, että meillä maanviljelys yleensä vielä toistaiseksi suurelta osaltaan on jäänyt tämän tekniikan tulosten ulkopuolelle. Varsinkin meidän pienviljelys on vielä toistaiseksi sillä asteella, ettei se näitä tuloksia ole voinut hyväkseen käyttää. Jos tahdotaan järjestää asia niin, että maanviljelystyöväestö pääsee näistä osalliseksi, on käsitettäväksi työskenneltävä ja järjestettävä niin, että maanviljelystyöväestö muulta osaltaankin pääsee niistä osalliseksi. On ryhdyttävä samalla toimenpiteisiin, joidenka kautta maanviljelystuotanto voidaan tosiaan kehittää niin, että se voi harjoittajalleen antaa lyhyessä työajassa saman toimeentulon kuin mitä se nykyisin kykenee antamaan. Toinen seikka, jota ei ole otettu tässä täysin huomioon ja joka esiintyy erikoisuutena maatalouden alalla, on työnjako. Maataloudessa ei koskaan voida mennä työnjaossa niin pitkälle kuin voidaan teollisuudessa mennä. Teollisuudessa asetetaan yksi henkilö konemaisesti tekemään päivästä toiseen aina samoja käsin liikkeitä. Sellaista ei maanviljelyksessä meidän maassamme voida tehdä. Meillä täytyy saman henkilön suorittaa useampia eri töitä ja sellaista kätevyyttä, mikä teollisuudessa voidaan saavuttaa, ei ole mahdollisuus maataloudessa saavuttaa. Ei myöskään maataloudessa voida niin pitkälle meneviä koneistokeksintöjä käyttää apuna, ei aina-

kaan toistaiseksi, kuin mitä teollisuudessa voidaan käyttää. Työn teho koneiden avulla ei voi tulla siellä niin vaikuttavaksi kuin miksi ihmistyön teho on saatu varsinaisessa teollisuudessa vaikuttamaan. Vielä on huomattava, niinkuin täällä jo on viitattukin, että maataloudessa työmiehen työskentelee raittiissa ilmassa, kun sen sijaan teollisuudessa useimmiten ummehtuneissa tehtaitten huoneistoissa. On epäilemättä ilmeistä että teollisuustyöväestö, saavuttaakseen saman terveydellisen aseman tähän nähden, on pakotettu raittiin ilman saamiseksi käyttämään muutaman tunnin, ehkä parikin, tehtaasta päästyään, jota maanviljelystyöväestö ei tarvitse.

Pyydän näin ollen valiokuntaa, joka tämän asian saa käsiteltäväkseen, kiinnittämään huomiota näihin seikkoihin samalla kun minä omasta puolestani merkitsen, että maanviljelysaloissa on saatava myöskin korjauksia aikaan, jotka takaavat maanviljelysvaliokunnalle riittävästi aikaa valistusharrastuksiin, mitä osittain on nähtävästi pidetty silmällä tätä esitystä laatiessakin.

Siihen nähden olemme me maalaisliiton edustajaryhmän edustajat mahdollisuuden mukaan täällä tehneet aloitteita, joista selvästi tämä käy esille. Olemme myöskin merkinneet saman pyrkimyksen, joka tässä esitysehdotuksessa esiintyy. Mutta kun olevia oloja ei ole tutkittu, tarkkaan harkittu, mahdollisuudet eivät ole selvillä, olemme anoneet, että tähän nähden pantaisiin toimeen tutkimuksia ja annettaisiin esityksiä, joita asia kaipaa. Mainitussa anomuksessaamme on esitetty sitä paitsi myöskin työaika huomioonotettavaksi. Toivon että valiokunta tätä esitystä käsitellessään ottaa huomioon anomusehdotuksen n:o 81, joka koskettaa samaa asiaa.

Ed. Pennanen: Täällä on jo huomautettu monesta seikasta, jotka asettavat maatalouden ja nimenomaan maanviljelyksen useassa suhteessa erikoisasemaan muihin elinkeinoihin verrattuna. Lisään muutamia näkökohtia, jotka osaltaan myöskin ehkä osottavat tätä toimialojen erilaisuutta. Tehdas- ja teollisuuslaitoksissa ja muissa sen tapaisissa yrityksissä voidaan työaika järjestää vaikkapa sitenkin, että työ jatkuu ympäri vuorokauden, käyttämällä useampia työvoroja. Syistä, joita ei tarvitse luetella, tällainen järjestely maanviljelystyössä on mahdoton, ehkä jossakin poikkeustapauksessa voisi sellaista ajatella. Yhteen työvuoroon on tyydyttävä. Edelleen voidaan teollisuus- ja tehdastoissa ja monilla muilla elinkeinoaloilla järjestää työ jotakuinkin tasaisesti ympäri vuoden suoritettavaksi. Kyllähän maanviljelyksessäkin riittää työtä ympäri vuo-

den, mutta kaikista tärkeimmät tehtävät sitoutuivat visseihin vuodenaikoihin, jopa verrattain lyhyeen aikaan, ja ne ovat ehdottomasti saatavat aikanaan suoritetuiksi. Edelleen ei käsittääkseni mikään muu elinkeino, ehkä kalastusta lukuunottamatta, joka sekin sisältyy tähän ehdotettuun lakiin, ole niin riippuvainen sääsuhteista kuin maanviljelys. Epäsuotuisan sään sattuessakin pakostakin poistuttava työpaikalta ja silloin sopii tietystikin pitää pitempiä lepoaikoja, mutta otollisemman sään sattuessakin on koetettava ottaa takaisin se saavutus, joka epäsuotuisalla ilmalla oli menetetty.

Kaikesta huolimatta, jos ajankohta todellakin olisi sopivampi, voitaisiin ajatella säännöstelyä myöskin maataloutta koskevan työn alalla, mutta ne säännöstelyt eivät käsittääkseni sovi olla jotta-kuinkin samaan vormuun valettuja kuin monella muulla työalalla, eikä se ole tarpeellistakaan. Täällä on jo huomautettu siitä, että pitempi työaika maanviljelyksessä ei väsymykseen nähden merkitse enempää kuin jotakuta tuntia lyhempi työaika tehtaan uumenissa. Jos olisikin ajankohta sopiva suunnitella päivätyön lyhentämistä maataloutta ja maanviljelystyötä varten, niin mielestäni täytyisi keskimääräisen työpäiväajan, olipa se sitten pitempi tai lyhempi, jakaantua eri vuodenaikojen mukaisesti, enemmän kuin mitä tässä lakiehdotuksessa näytetään ehdotetun. Edelleen täytyisi olla suurempi vapaus ylityön käyttämisen suhteen ja olisi pidettävä kiinni ei niin paljon päivä- kuin viikkotunneista, niin että voitaisiin tarpeen tullen, työn kiirehtyessä ja sään sallien, pitää pitempiäkin työpäiviä, tietysti toisen päivän kustannuksella.

Sellaisena, kuin tämä lakiehdotus on nyt ehdotettu, se minunkin mielestäni ehdottomasti tietää tuotannon supistumista. Siitä tietysti olisi seurauksena elintarpeiden kallistuminen ja väheneminen. Vahinkoa siitä olisi yhteiskunnalle kokonaisuudessaan, hyötyä ei kenellekään. Jos ajat olisivat luonnolliset, niin voitaisiinhan kokeilla, voitaisiin ajatella, että tilataan ulkomailta se, mikä itseltä puuttuu, eletäisiin päivästä toiseen siinä luottamuksessa, että kehittyvä työteho korvaa työpäivän lyhennyksen. Eikä voi kieltää, että tällä tekijällä on oikeutuksensa. Varaa on työtehon kehittämisessä kylläkin, ja mahdollisuutta siihen myöskin on. Mutta omasta vähäisestä kokemuksestani minä tiedän sanoa, että siinä on kurssia parhaiksi saada tuppi heilumaan ei ainoastaan nopeassa vaan tarkoituksenmukaisessa tahdissa ja molemmat ovat opittavat ennenkuin työtehosta voidaan puhua. Mielestäni on aika tosiaanakin niin vakava nyt, ettei sovi ryhtyä

lainsäädännöllä kokeilemaan tällaisella alalla. Ehkä olisi jokaiselle yksilölle, yhteiskunnalle ja koko kansalle parempi, että nyt todellakin tässä vaikean ajan uhatessa opeteltaisiin tuota työtehoa ja sitten lyhennettäisiin sikäli työaikaa. Vallitseva elintarvepula uhkaa nähtävästi kehittyä suoranaisiksi nälänhädäksi, ja tämän mahdollisuuden ollessa ovella ei mielestäni ole niin paljon kysymys muutamista työpäivän tunneista kuin siitä, mitenkö voitaisiin kiskoa irti leipää. Vähäinen väsymyskin on mielestäni sittenkin parempi kuin leivän loppu. En pyri ollenkaan epäilemään aloitteentekijäin hyvää tarkoitusta, mutta kylä he tosiaankin ovat valinneet sopimattoman ajan. Ei voi välttää, että tuntuu suorastaan ivalta tällaisena aikana ehdottaa jotakin sellaista, johon täältä on jo viitattu aikaisemmin, että huolestunut isä ja äiti korjatessaan ehkä jo murenevaa viljaa eivät saa pitää rinnallaan työssä vartunutta lastaan yli säädetyn ajan, sillon kun se tahtoi heitä auttaa. Hallainen iltataivas voi uhata takavarikoida sen, mikä jää korjaamatta, mutta tunnit ovat lopussa, on lähdettävä pois. Tai sattuu särkymään kone pellolla keskellä kiireintä aikaa, sen korjaaminen vie useita tunteja, ja kun se on saatu pyörimään, päivä on täysi. Tämä tällaisena aikana kuulostaa jo melkein siltä, kuin jos tulipalossa tai muussa hädässä olevalle sanottaisiin: Älä väsyä itseäsi, 8 tuntia on jo kulunut.

Täällä eduskunnassa on ilmoitettu, että on olemassa sellainen mahdollisuus, että parin kuukauden kuluessa voi tässä maassa loppua leipä. Minä puolestani toivon, että ennenkuin nämä kuukaudet ovat kuluneet, asianomaiset valtiokunnat pitävät siitä huolen, etteivät nälkä ja tämä asetus-ehdotus saa kohdata toisiaan.

Ed. Eloranta: Meillä on aina, silloin kun on ollut kysymys jostakin työväen etujen parantamista koskevasta lainsäädännöstä, vedottu siihen, että nykyinen aika ei ole sellaisille uudistuksille sopiva. 10 vuoden ajalla me olemme saaneet säännöllisesti tässä eduskunnassa kuulla niitä samoja väitteitä. Silloin kun meillä oli „rauha maassa”, niin kaikki pienimmätkin uudistusehdotukset kohtasivat samoja väitteitä: Ei ole sopiva aika, sanottiin, odotetaan, joskus tuonnempana voidaan niitä saattaa käytäntöön, mutta ei nyt. Nyt taas kun on kysymys eräistä uudistusehdotuksista, niin taas vain samat sanat ja mooneen kertaan käytetyt väitteet. Yleinen äänioikeus aikoinaan oli mahdoton herrojen mielestä vielä 1905 vuoden alussa. 1906 se tuli käytäntöön. 8 tunnin työpäivä on herrojen mielestä ollut mah-

doton käytännössä. Toivottavasti se tässä maassa tulee lakina piansi käytäntöön. Käsitteiden täytyy muuttua olosuhteiden mukana, ja lakien täytyy myös soveltua muuttuneiden olosuhteiden mukaisiksi. Niin työpäivän pituutta koskevassa lainsäädännössä kuin kaikissa muissakin osissa.

Meillä on maaseudun työväestöllä ollut suunnattoman pitkä työpäivä. Useilla paikkakunnilla on ollut sääntönä tehdä töitä melkein pyöreitä vuorokausia ja vasta viime aikoina on käytännössä työväestö saanut pakotetuksi työpäivänsä pikkuista lyhemmäksi, toisilla paikkakunnilla. Toisilla paikkakunnilla se on vieläkin tavattoman pitkä, jopa 12—13-tuntinen.

Täällä sanoivat keskustan ja oikeiston edustajat, että nyt ei ole aika ryhtyä kokeilemaan tällä lyhemmällä eli 8 tunnin työpäivällä. Siinä tarvittaisiin muka pitempi harjoitus aika, pitkä kokeilu aika, ennenkuin saataisiin selville, soveltuuko se oloihin. Minä olen vakuutettu siitä, että kun säädämme täällä eduskunnassa 8 tunnin työpäivälain, niin kylä se soveltuu käytäntöön eikä tarvita yhtään mitään kokeilu aikaa eikä esitöitä sen käytäntöön soveltamiseksi. Kyllä se sopii aivan erinomaisesti. Täällä on väitetty, että esim. kalastuksessa — ed. Kaskinen teki sen väitteen — ei ollenkaan 8 tunnin työpäivä sopisi. Samoin on väitetty karjanhoitoon nähden, ja erittäin kiihkeästi on väitetty, ettei 8 tunnin työpäivä sovi torpparin verotyöpäivän suorittamisessa. Kun 1908 toisilla valtiopäivillä säädettiin torpparilakia, niin silloin väitettiin, ettei 11 tunnin työpäivä sovi torppareille veropäiväksi. Sitä pidettiin liian lyhenä. Sellaista työpäivän lyhennystä vastaan liitettiin maanvuokralain mietintöön vastalausekin, jossa vaadittiin edelleen säilytettäväksi rajaton työpäivä. Se tuli lain kautta käytäntöön ja se on soveltunut mainiosti, onpa monin paikoin menty siitä ohi käytännössä ja työpäivä saatu 10-tuntiseksi, vaikka laki sallii 11-tuntisiakin tehtävän.

Kokonaisuudessaan tämän lain käytäntöön soveltaminen sisältää etupäässä järjestelykysymyksen. Jokainen maanviljelijä, kalastaja tai muu työnantaja maaseudulla voi aivan hyvin saada sopimaan 8 tunnin työpäivän käytäntöön, jos hänellä on vähäsen järjestelykykyä, se on jos hän osaa asettaa työnsä sillä tavoin, että 8-tuntisena työaikana työt tulevat sopivasti tehdyiksi. Kun osaa työn alkamis- ja päättämisaikat järjestää sopivalla tavalla, niin varmaan tulevat työt tehdyiksi 8 tunnin työpäivinä.

Sitä paitsi on tässä lakiehdotuksessa vielä ylitöytunteja sallittu hyvin paljon. Kaksisataa tuntia vuodessa ylityötä, erinäisissä hätätapauk-

sisä vielä lisää, sitten kesäkiireiden aikana 9 tunnin työpäivä. Kaikki nämä hätätyöt, ylityötunnit, kesäaikana 9 tunnin työpäivä, yhteensä aikaansaavat sen, että kesäaikana suureksi osaksi tulee 11 tunnin työpäiviä. Minä olen sitä mieltä, että se työaika on vielä liian pitkä ja omasta puolestani tahtoisin vielä näiden ylityötuntien määrää supistaa. Meillä on Suomessa maataloudessa työskentelevän työväestön terveyssuhteet hirveän huonot. Keuhkotauti raivoaa aivan hämäätyttävässä määrässä. Tähän on yhtenä pääsyyinä liian pitkä työaika. Kansan terveyden, hyvinvoinnin ja menestymisen nimessä meidän täytyy asettaa rajattomalle työnriistämislle sulut. Sitä on kumminkin vaikea järjestää käytännössä ilman lainsäädäntöä, mutta määrämällä laissa työpäivälle määrätty pituus saadaan ihmiset sitä koko maassa noudattamaan.

Täällä on erityisellä innolla vedottu siihen että tämä laki tulee sopimattomaan aikaan. Niinkuin jo alussa huomautin on melkein kaikista laeista esitetty melkein samansuuntainen väite. Aina tulevat herrain mielestä sopimattomaan aikaan ne lait, jotka työväestölle jotain etuja turvaisivat ja tuottaisivat. Täällä puhutaan niin kauniisti siitä, että tuotanto vähenee, jos tämä 8 tunnin työpäivälaki saatetaan käytäntöön. Ensinnäkään kevättyöväen ja heinäntekeiden ajaksi se laki tuskin ehtii käytäntöön. Tuskinpa se siksi saadaan lopullisesti vahvistettua ja käytäntöön. Siis ensi kesän töihin se vaikuttaa sangen vähän, mutta minä olen varma siitä, että, vaikka se tulisi jo aivan kesän alussa käytäntöön, niin ei tuotanto siitä vähene, sillä lyhempiä työaikana kasvaa työteho sangen paljon. Jos työläisen on pakko työskennellä työssään 12 ja 13 tuntia päivässä viikosta viikkoon, kuukaudesta kuukauteen, niin hänen työtehonsa on sangen heikko. Siitä syntyy liikaräsitusta, ja se taas aiheuttaa, että työ luistaa kovin huonosti, kun sitä vastoin lyhemmällä työajalla työn voimaperäisyys ja tehoisuus tulee paljon suuremmaksi. Kun ottaa huomioon tämän seikan ja tämän lakiehdotuksen myöntämät ylitunnit, niin minkäänlaista vaaraa tuotannon vähenemiseen ei tämän lain käytäntöön soveltaminen aikaansaa.

Sitäpaitsi meillä on maanomistajain keskuudessa nykyään tehty, sikäli kuin olen saanut kuulla, voimakasta agitationia siihen suuntaan, että ensi kesän kuluessa ei viljaa erityisen runsaasti viljeltäisikään, vaan ainoastaan sen verran että maataomistava luokka sillä pysyisi yli vuoden hengissä. Niillä nähtävästi ei ole haluakaan ensi kesän kuluessa työväkeä kovin paljon palvelukseensa ottaa, ei ainakaan kaikilla. Viimeisten

vuosien kuluessa maanomistajat ovatkin sangen vähän pitäneet työvoimaa palveluksessaan. Heidän taholtaan ei siis yleensä pidetä sydämenasiana tuotannon lisäämistä. Jos maanviljelijät eivät luule saavansa tämän lain käytännössä ollessa maitaan viljelykseen, niin antakoot ne hallillisille vuokraile. Kyllä ne sitä tietä tulevat viljellyiksi ja tuotanto pysyy silloin verrattain suurena ja voimakkaana, suurempana kuin se nykyisen järjestelmän mukaan on.

Kun siihen seikkaan, että tuotanto tämän lain mukaan vähenisi, on täällä vedottu, on sillä tahdottu yllyttää kansanjoukkoja vastustamaan tämän lain laiksi tuloa. Hallituksen edustaja täällä asettui lakiehdotusta vastustamaan, tosin epäsuorasti, mutta kumminkin riittävän selvästi näillä samoilla syillä, että muka työpäivän lyhenyksestä tuotanto kärsii. Käytännössä se ei pidä paikkaansa. Ja minä toivon, että tässä maassa työväestö on jo siksi paljon valveilla, että se kaikesta, hallituksen jäsenen esittämistä epäilyksistä ja vastarinnastakin huolimatta tulee ajamaan tämän lain päätökseen. Sillä se on tosiaankin sille siksi kipeään tarpeeseen, ettei sillä enää ole varaa jättää toistaiseksi työpäivän pituuden määräämistä lainsäädännöllä, koska se on jo kärsinyt liian paljon ja liian kauan liikaräsituksesta. Sille täytyy nyt jo hankkia helpotusta ja sitä saadaan tämä laki hyväksymällä ja käytäntöön saattamalla. Muuten minun mielestäni on itse asiassa tarpeetonta kahta lakia samanluontoisesta asiasta säätää. Eilen täällä lähetettiin työväenasiainvaliokuntaan laki 8 tunnin työpäivästä teollisuus- ja erinäisissä muissa ammateissa. Minun mielestäni voidaan aivan hyvin työväenasiainvaliokunnassa yhdistää nämä kaksi lakia toistensa yhteyteen yhdeksi kokonaisuudeksi. Mitään voittamattomia teknillisiä vaikeuksia siinä ei ole olemassa, joten tämä yhdistäminen voi verrattain helposti käydä päinsä. Yhdistäminen myöskin merkitsee sitä, että nämä molemmat lait varmemmin ja nopeammin tulevat käytäntöön saatetuiksi.

Sitäpaitsi minä tahtoisin vielä työväenasiainvaliokunnan huomiota kiinnittää siihen seikkaan, että tämän lakiehdotuksen ensimmäisessä pykälässä on jätetty liian suuri työläismäärä vielä lainsäädännön ulkopuolelle. Tässä on kaikki ne työläiset, jotka ovat niin sanottuja yksintyöntekijöitä työnantajan lona, jätetty tämän lain ulkopuolelle ja sellaisia työntekijöitä on kymmeniä tuhansia Suomessa. Ne jäisivät vielä entisen rajoittoman työpäivän tekijöiksi ja työnantajan mielivallasta ja riiston halusta kokonaan riippumaan. Ei ole mitään pakottavaa syytä näin laa-

joja väestöjoukkoja jättää tämän lain ulkopuolelle, ja siitä syystä olisi valiokunnan tarkkaan harkittava, eikä voitaisi vielä ottaa tämän 8 tunnin työpäivälainpiiriin ne työläiset, jotka tässä lakiehdotuksessa vielä ovat ehdotetut ulkopuolelle jätettäväksi.

Nämä viimeksimainitsemani seikat tahtoisin kiinnittää työväenasiainvaliokunnan huomioon ja sen mukaan toivoisin tämän lakiehdotuksen tulevan yhdistetyksi edellämainitsemani toisen lain kanssa ja sitten yhtenä kokonaisuutena eduskunnan lopullisesti hyväksyttäväksi.

Ed. Brander: Maatalousvaliokunnan jäsenenä en ole tahtonut käyttää puheenvuoroa itse lakiehdotukseen nähden, mutta maatalousmiehenä on minun pakko torjua eräs väite viimeisen puhujan lausunnossa. Hän nimittäin rokeni väittää, että maanviljelijäpiireissä olisi harjoitettu voimakasta agitationia siihen suuntaan, että viljeltäisiin mahdollisimman vähän viljaa. Tämä on aivan perätöntä puhetta. On jo kauan aikaa varsin voimakasta agitationia harjoitettu aivan toiseen suuntaan. Siitä saa ken tahansa selvän, joka oloja seuraa.

Ed. Eloranta: Tässä maassa harjoitetaan niin monenlaista agitationia ja minä myönnän, että on harjoitettu agitationia tuotannon lisäämiseksikin, mutta minä olen itse kuullut monen maanviljelijän väittävän, että he eivät viljele muuta kuin sen, mitä itse tarvitsevat viljaa toistaiseksi. Sellaisia väitteitä on esitetty hyvin paljon, mutta minä myönnän kyllä, että päinvastaista myöskin esitetään. Niinkuin tunnetaan, niin maanomistajain keskuudessa on mielipiteitä monenlaisia.

Muuten vielä vastustan sitä täällä äsken tehtyä ehdotusta, että tämä asia lähetettäisiin yksinomaan maatalousvaliokuntaan, sillä siellä on jo siksi paljon asioita, että tämän käsittely siellä olisi vaarassa jäädä keskeneräiseksi, ja kun se oleellisesti kuuluu työväenasiainvaliokunnan käsittelyyn piiriin, on se lähetettävä sinne puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on tehty seuraavat ehdotukset: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia lausunto maatalousvaliokunnalta. Tätä vastaan on ed. Antila ed. Kasiksen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan. Kutsun ensinmai-

nittua ehdotusta puhemiesneuvoston ehdotukseksi, myöhemmin mainittua edustaja Antilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Antilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, joten eduskunta on päättänyt lähettää asian puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia lausunto maatalousvaliokunnalta.

7) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1914,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Ellei kukaan halua puheenvuoroa ja koska kertomus on annettu pankkivaliokunnalle, ei asia tällä kertaa aiheuttane muuta toimenpidettä?

Tähän eduskunta suostuu.

8) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1915,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Tämäkin kertomus on annettu pankkivaliokunnalle. Asia ei antane aihetta tällä kertaa muuhun toimenpiteeseen?

Tämä vahvistetaan päätöksellä.

9) Pankkivaltuusmiesten kertomus eduskunnan pankkivaliokunnalle vuodelta 1916,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään edelleen.

Puhemies: Tämäkin asia on annettu pankkivaliokunnalle. Ei antane aihetta tällä kertaa muuhun toimenpiteeseen?

Päätetään puhemiehen ehdottamalla tavalla.

10) Edustaja Castrénin pyyntöä saada takeita edustajaoikeuksiensa loukkaamattomuudelle

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Asiassa voidaan ensin suorittaa yleiskeskustelu. Sen jälkeen kun se on julistettu päättyneeksi, päätetään ponnesta ja perustelusta kummastakin erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ingman: Niillä perusteilla, jotka esitetään toisessa vastalauseessa, pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi siinä tehdyn ehdotuksen.

Ed. Hultin: Kuten minulla lähetekeskustelussa oli kunnia huomauttaa, on niiden valtiopäiväjärjestyksen pykälien sisältö, joihin ed. Castrén kirjelmässään vetoa edustajan-loukkaamattomuutensa turvaamiseksi, niin päivänselvä, ettei perustuslakivaliokunta ole voinut muuta kuin todeta tämän asianlaidan ja sen nojalla ehdottaa toimenpiteisiin ryhtymistä, jotta ed. Castrén pääsisi nauttimaan hänelle perustuslaissa taattua turvaa.

Varsin kiisallista on, että eduskunnan nyt uusissakin olosuhteissa kokoontuessaan täytyy ensi töikseen käsitellä perustuslain loukkausta. Valitettavasti tämä ei myöskään näytä olevan ainoa loukkaus, joka viime aikoina on pannut monen maassamme epäilemään, ettei se salaperäinen — sanoisinko — hirmujärjestelmä, joka takaa aikoina yöt ja päivät oli uhkaamassa kansalaisten kotirauhaa ja vapautta, olekaan muun sortohallinnon muassa vallankumouksessa kukistunut, vaan että se yhä edelleen salassa jatkaa turmiollista toimintaansa. Julkisuuteen on, kuten tietty, tullut tietoja, että useilla paikkakunnilla on tapahtunut vangitsemisia, jotka eivät ole Suomen laillisten viranomaisten toimeenpanemia. Niiden uhriksi on joutunut etupäässä nuoria miehiä, jotka venäläinen kansa vallankumouspäivinä vapautti Pietarin vankiloista, jonne ne santarmien toimesta oli teljetty. Nämä nuorukaiset, jotka kansan vapauttavaan tuomioon ja armahdusmanifestiin luottaen olivat palanneet rauhaisiin koteihinsa, on houkuteltu santarmikuulusteluihin lupauksilla, että ne olisivat vain muodollista laatua ja että he kohta saisivat palata koteihinsa,

mutta niille teille ovat nuorukaiset hävinneet ja vasta pitkien tiedustelujen jälkeen ovat heidän omaisensa saaneet selville, että heidät on uudestaan vangittu. Tällä tavoin laittomasti vangituiksi on mainittu herrat E. G. Salenius, Forsman, Wallin ja Viksten Helsingistä, Eino Tuominen Sammatista ja Jalmari Luoto, Anian Dahlstedt ja eräs Lönnqvist Karjalohjalta. Näkyy siis olevan yhä toimessa sama järjestö kuin ennenkin, jonka tuntomerkit ovat salaiset nimetömät ilmiannot, santarmien toimittamat vangitsemiset ja salaiset kuulustelut, säilytys vankihuoneissa, jotka eivät ole suomalaisten viranomaisten valvonnan alaisia, ja vangitun omaisten henkinen kiduttaminen salaamalla heiltä tyystin vangitsemisen syyn ja pidätettyä uhkaavan kohtalon. Tällaisten ilmiöitten unsiutuessa ei ole ihme että mieliala maassa pysyy edelleen levottomana ja ettei voida suhtautua täydellä luottamuksella uuteen suuntaan ja sen vakuutuksiin niin kauan kuin se sietää laillisen ja julkisen oikeudenhoidon yläpuolella toisen eri ohjeilla ja valtuuksilla toimivan salaisen poliisijärjestön. Tiedämme ettei meidän omilla viranomaisilla ole syytä näihin rikkomuksiin. Mutta emme myöskään voi olla vaatimatta heitä tekemään kaiken minkä voivat ei ainoastaan kaikkien laittomasti pidätettyjen hyväksi, vaan yleensä sen perustelainturvan palauttamiseksi kaikille Suomen kansalaisille, ettei kenenkään henkeä ja kunniaa, ruumista ja onnea saa turmella, jollei hän laillisesti, s. o. laillisessa Suomen oikeudessa ole syylliseksi todistettu ja tuomittu.

Minä puollan muuten valiokunnan mietintöä kokonaisuudessaan.

Ed. Piisinen: Ensimmäisessä vastalauseessa on ehdotettu että mietinnön kolmannella sivulla rivit 19—23 poistettaisiin mietinnöstä. Tätä ehdotusta ei tosin ole täällä perusteltu, mutta sitä perusteltiin kyllä valiokunnassa. Perusteltiin sillä syyllä muun muassa, että tässä mahdollisesti tahdottaisiin moittia kenraalikuvernööriä nykyisen apulaisen menettelyä kyseenalaisessa asiassa. Minä en tahdo sanoa, onko tätä kohtaa moitteeksi tarkoitettu, mutta tahdon uudistaa valiokunnassa lausumani käsityksen siitä että jos se tahdotaan välttämättömästi moitteeksi käsitellä, niin mielestäni on se sellaiseksi kyllä liian mielo. Kenraalikuvernööriä nykyinen apulainen, mitenkään siinä sähkösanomassa, jonka hän on ed. Castrénille lähettänyt, perustelematta sitä ehkäisytöimenpidettä, johonka hän on asiassa ryhtynyt, on aivan selvästi — joko tietoisesti tai ei-tietoisesti — tehnyt Suomen lakien vastaisen

teon. Tiedetään myöskin aivan viime päiviltäkin, että samainen henkilö on muissakin ehkä vähintään yhtä tärkeissä kansan asioissa tai vieläkin tärkeämmissä menetellyt tavalla, jota ei suinkaan eduskunnan puolelta ole syytä mitenkään silkkivanttuilla sivellä. Tästä syystä minä olisin toivonut, että tämä ajatus olisi voitu sisällyttää mietintöön vieläkin selvemmin. Mitä sitte tulee samassa vastalauseessa esitettyyn toiseen kohtaan, että sana „puhemiehistö” muutettaisiin sanaksi „puhemies”, on tätä perusteltu sillä, että valtiopäiväjärjestys, niinkuin 2:ssa vastalauseessa nimenomaan huomautetaan, ei tunne „puhemiehistö”-sanaa ja siitä syystä olisi se vaihdettava. Lienee kuitenkin tarpeellista huomauttaa, että eduskunnan työjärjestys, joka tietenkään ei voi olla valtiopäiväjärjestyksen vastainen, tuntee kyllä „puhemiehistö”-sanana, jotenka sekä ensimmäisessä että toisessa vastalauseessa tehty ehdotus on mielestäni hylättävä.

Mitä sitten tulee toisessa vastalauseessa ehdotettuun pontteen, on tämä siksi epämääräinen ja hämärä, että minä en saata todellakaan käsittää, kuinka sille on voitu pyytää eduskunnassa hyväksymistä. Tässä ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin, että ed. Castrén saisi nauttia hänelle edustajana perustuslaissa taattua turvallisuutta, mutta tässä ei sanota millään tavalla, minkä hallituksen puoleen eduskunnan olisi asiassa käännäyttävä; ehkä hallituksen jonka ed. Ingman vastalauseen ensimmäisenä allekirjoittajana voi tuntea jo nyt, mutta jota nyt ainakaan toiset valiokunnan jäsenet eivät voi tuntea, ehkä hallituksen puoleen, jota kenties ed. Ingman ei vielä tunne, mutta jonka hän arvelee joskus tulevaisuudessa muodostuvan. Kun joka tapauksessa käsitys hallituksesta on ponnessa esitetty näin perin epämääräisellä tavalla, ei suinkaan tämän ponnien hyväksyminen jouduttaisi toimenpiteitä asiassa ainakaan sillä kiireellisyydellä, mitä täällä jo painostettiin lähetekeskustelussa. Ed. Ingman on myöskin sekä valiokunnassa, että tässä vastalauseessa ainakin näyttänyt tahtovansa teroittaa asian tärkeyttä, mutta jos hänen vastalauseensa nyt hyväksyttäisiin, niin todellakin asia silloin olisi saanut päinvastaisen ratkaisun kuin mitä on tarkoitettu. Kannatan siis valiokunnan mietintöä.

Ed. Nevanlinna: Pyydän saada yhtyä ed. Ingmanin tekemään ehdotukseen.

Ed. Niukkanen: Ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä huomautti, että Suomessa on edelleenkin vielä ollut huomattavissa samojen salaperäisten voimien toimintaa, joiden uhriksi

nähtävästi ed. Castrénkin on katsonut olevansa syytä pelätä joutuvansa. Minun mielestäni tämänlaisen olotilan vallitessa, missä me nyt elämme, olisi juuri etupäässä eduskunnan velvoisuus Suomessa valvoa ei ainoastaan eduskunnan jäsenten, vaan kaikkien kansalaisten turvallisuutta kaikkea väkivaltaa vastaan. Mitä sitten tulee tähän valiokunnan mietintöön, niin todellakin tuntuu vähän oudolta, kun esitetään, että olisi eduskunnan käännäyttävä tässä tapauksessa senaatin puoleen. Sittenkin olen sitä mieltä, että kaiken sen jälkeen kun Venäjän väliaikainen hallitus on Suomeen asettanut kenraalikuvernöörin viran väliaikaiseksi hoitajaksi ja apulaiseksi miehen, joka ei katso itsellensä olevan minkäänlaisista edesvastuusta siitä, että hän suoranaisesti uhkaa kansanedustajaa väkivallalla ja yhä edelleen hänen käytettävänänsä olevat pimeät voimat raahaavat syyttömiä suomalaisia vankiloihin, niin kaiken tämän jälkeen ei eduskunnalla liene syytä tässä kiireellisessä asiassa kääntyä tuon hallituksen puoleen, jota nähtävästi tässä toisessa vastalauseessa on tarkoitettu. Kannatan valiokunnan mietintöä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yksityiskohtaista keskustelua varten siirrytään käsittelemään valiokunnan pontta, joka on mietinnön 4:n neljällä sivulla.

Kukaan ei halua puheenvuoroa ja keskustelu julistetaan päättyneeksi tältäkin osalta.

Puhemies: Tätä kohtaa vastaan on ed. Ingman ed. Nevanlinnan kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi toisessa vastalauseessa sivulla 6 olevan ponnien. Kutsun mietinnössä olevaa valiokunnan pontta valiokunnan ehdotukseksi ja ed. Ingmanin ehdotusta toiseksi vastalauseeksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on toinen vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen. Esitellään mietinnön perustelut sivuilta 1—4.

Tahtooko kukaan puheenvuoroa? Ellei, niin eduskunta päättäneekö hyväksyä mietinnön perustelut?

Mietinnön perustelut hyväksytään.

Puhemies: Asia on siis loppuun käsitelty.

11) Esitys maanvuokraolojen järjestämisestä,

joka 1914 vuoden valtiopäivillä hyväksyttiin leppäänsä ensimmäisiin uusien vaalien jäljessä koontuviin valtiopäiviin, esitellään, mutta pan-

naan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksesta seuraavaan istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi keskiviikkona k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

14. Keskiviikkona 2 p. toukokuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

- 1) Lepäämään jätetty esitys maanvuokraolojen järjestämisestä 111

Esitellään:

- 2) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista sisältävä ed. Laitisen y. m. edusk. esit. n:o 10 ”
- 3) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1915 114

Ulkopuolella päiväjärjestyksen:

Vastaus ed. Helenius-Seppälän välikysymykseen ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Alhainen, Arokallio, Aronen, Brander, Hänninen-Walpas, Koskelin, Piisinen, Sainio, Savolainen, Svinhufvud, J. Wiik ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi tämän päivän istunnosta, ed. Sainio, Savolainen, Virkki ja Hultin tämän istunnon loppuosasta, ed. Koskelin tämän viikon istunnoista, ed. Hänninen-Walpas tämän kuun 2 päivästä viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Lepäämään jätetty esitys maanvuokraolojen järjestämisestä,

joka viime kuun 30 päivänä pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asetusehdotus lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan lausunnon saamista varten siitä, onko se hyväksyttävä vaiko hyljättävä.

Ehdotus hyväksytään.

- 2) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista

sisältävä ed. Laitisen y. m. eduskuntaesitys n:o 10, joka viime kuun 27 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin pankkivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Listo: Se alote, josta nyt on kysymys, koskee kylläkin tärkeitä alaa meidän taloudellisessa elämässämme. Säästöpankkien hallussa olevat varat nousevat nykyään jo noin 4 1/2 sataan miljoonaan markkaan, ehkä hiukan enempäänkin. Tämä merkitsee meidän oloissamme hyvinkin tuntuva apua niille, jotka lainavaroja käytettäväkseen tarvitsevat, samalla kuin se merkitsee melkoista turvallisuutta niille, jotka säästöpankkeihin ovat varojaan talteen panneet.

Mitä nyt tulee siihen lainsäädäntötoimeen, jota alotteessa on ehdotettu, niin voi panna kyseeseen, onko se vielä tarpeellinen, koska säästöpankkilaitoksemme on voimassa olevan 1895 vuoden säästöpankkiasetuksen nojalla voinut kehittyä sekä nopeasti että ilahduttavasti. Kun siis näytetään, että nyt olevainen pohja on hyvä, minkätäh-

den sitten pitäisi mennä sitä mullistamaan? Näitä epäilyksiä on minussa syntynyt kiireesti läpikatsaessani sitä alotetta, jota nyt olen koskettellut. En ole nimittäin itseltäni voinut torjua sitä käsitystä, että tämä ehdotus on liiaksi yksityiskohtiin menevä, toisin sanoen, että siihen on otettu joukko sellaisia määräyksiä, jotka hyvin olisivat voineet jäädä asianomaisten säästöpankkien omien sääntöjen puitteisiin tai niihin ohjesääntöisiin määräyksiin, joita hallitus lakiehdotuksen mukaan tulisi asiasta antamaan. Myöskin muodollisesti antaa lakiehdotus toivomiselle sijaa, mutta siihen on mahdotonta ja voidaan siis sellaisena sivuuttaa. Mutta minusta tuntuu, että lakiehdotus ei asialliselta sisällykseltään ole riittävästi kypsytetty. Siinä esiintyy epäselviä kohtia, jotka ainakin minusta ovat näyttäneet sellaisilta, että me voivat antaa erilaisille käsityksille sijaa ja jotka ehkä oikeinkin käsitettyinä jossakin määrässä tekisivät säästöpankkien toiminnan hankalaksi ja myös voisivat lisätä niiden hallintokustannuksia.

Esitysehdotuksen 1 §:n 2 momentista saamme kuulla, että säästöpankilla tulisi olemaan oikeus erinäisillä ehdoilla avata tili, jolta rahoja suoritetaan näytettäessä tai määrätyn ajan, enintään 7 päivän kuluttua näyttämisestä, maksettaviksi asetettuja shekkejä vastaan. Mitä lajia tämä tili oikeastaan tulisi olemaan, se jää lakiehdotuksessa epäselväksi. Toisessa paikassa kyllä saamme kuulla että säästöpankki voi järjestää kassakreditii- ja konttokuranttiliikkeen, ja niissäkin myös shekkejä käytetään, mutta tuntuu siltä, ettei tässä kohdassa sitä tarkoiteta, vaan lähemminkin tarkoitetaan juoksevaa tiliä. Siihen käsitykseen saattaa tulla silläkin perustuksella, että 19 §:ssä sanotaan, että shekkitilin pitäjän saaminen ei saa nousta 3,000 markkaa suuremmaksi, paitsi milloin kunta, seurakunta tai pysyväinen rahasto on tilinpitäjänä. Tämä viittaisi myös siihen, että on tarkoitettu juoksevaa tiliä. Mitä nyt sitten tulee juuri tämän 19 §:n sisällykseen, niin tuntuisi siltä, että siinä on osuttu pikkuisen harhaan. Yksityiset eivät saisi pitää muuta kuin korkeintaan 3,000 mk. juoksevilla tilillä, mutta kunta tai seurakunta, jonka rahantarpeet ja rahojen liikuttelu epäilemättä on melkoista suurempi, se saisi pitää kuinka suuren määrän hyvänsä juoksevilla tilillä. Näin järjestettynä velvoittaisi tämä säästöpankkia pitämään nimenomaan kunnan tai seurakunnan tarpeiden varalle melkoista suurempaa rahallista kassaa, kuin mitä se säännöllisissä oloissa oman liikkeensä käyttämiseksi tarvitsisi. Tuo ei tunnu käytännölliseltä. Yhtä epäkäytännölliseltä minusta tuntuu 21 §:n seikkaperäinen

säännöstely siitä, millä tavoin ja minkä verran säästöpankki saisi oikeuden sijoittaa käytettävään olevia varoja. Me saamme kuulla 21 §:n 1 momentissa ensiksikin, että säästöpankin varoja ei saa lainaksi antaa muuta saamistodistetta kuin velkakirjaa vastaan. Tämä on siis johtava sääntö, ja sitten säännöstellään toisessa momentissa tarkemmin, että niiden velkakirjain sisällys pitää olla lyhyen ajan kuluessa irtisanottava, mutta salitaan kuitenkin, että korkeintaan kuuden kuukauden määräajaksi annettaviin lainoihin saadaan sijoittaa enintään $\frac{1}{10}$ säästöpanijain saamisista. Vielä lisätään, että pitkäaikaisien irtisanomattomiin kuoletuslainoihin saadaan sijoittaa korkeintaan määrä, joka vastaa $\frac{1}{5}$ säästöpanijain saamisista. Minun käsitykseni mukaan tämä jälkimäinen laji sijoituksia sitoo paljon suuremmassa määrässä kiinni säästöpankin varoja kuin nuo 6 kuukauden määräajaksi annettavat lainat. Siitä huolimatta tulisi sallittavaksi sillä keinoin sitoa kiinni säästöpankin käytettäviä varoja toista vertaa enemmän kuin 6 kuukauden irtisanomisella takaisin saataviin lainoihin. Sellainen järjestely kaiketi käytännössä tekisi säästöpankkien toiminnan hyvin hankalaksi.

Edelleen säädetään 21 §:n 4 momentissa, että säästöpankilla on lupa sijoittaa korkeintaan puolet omien varojensa määrästä sellaisen pankkilaitoksen osakkeihin, joka on perustettu säästöpankkien toiminnan edistämiseksi. Tämä tietysti tarkoittaa tukea niitä hankkeita, joita on meilläkin toteutettu, että säästöpankit saisivat toimeen oman keskuspankin, joka yksinomaisesti pitäisi huolta säästöpankkien eduista. Mutta niin kirjoitettuna, kuin lakiehdotus on, täytyy tulla siihen käsitykseen, että tässä sidotaan säästöpankkien toimintavapautta liiaksi. Mikseivät säästöpankit saa ottaa vastaan muitakin varmoja pankkiosakkeita kuin yksistään sanotunlaisen keskuspankin osakkeita? Jos asiaa arvostelee säästöpankkien oman vakavaraisuuden ja varmuuden kannalta, niin ei pitäisi olla siinä kohden mitään epäilyksiä.

Vihdoin saamme 22 §:stä tietää, että säästöpankkien n. s. kassareserviä varten on vähintään $\frac{1}{10}$ säästöpanijain saamisista viime tilinpäätöksen mukaan pidettävä sijoitettuna varmojen pankkilaitosten talletuksiin, jotka voidaan helposti muuttaa rahaksi, tai valtion, hypoteekkiyhdistyksen tai kuntain tai seurakuntain obligatsioneihin. Tässä kohden sisältää lakiehdotus rajoituksen säästöpankkien nykyiseen toimintavapauteen. Nykyinen 1895 vuoden pankkiasetus nimittäin sallii säästöpankkien sijoittaa kassareservinsä varmoihin obligatsioneihin. Minusta nähdessä aivan tarpeettomasti yritetään koventaa

säästöpankkien toimintaa ja ennen kaikkea se tekisi säästöpankeille mahdolliseksi ostaa sellaisia obligatsioneja, joitten vakuutena on kiinnitys maakiinteistöihin. Kuitenkin näyttäisivät sanotut vakuudet tulevaisuudessa ehkä olevan ne arvopaperit, joilla on suurin varmuus takanaan. Sillä epätietoista on, missä määrässä seuraavina aikoina valtio, jopa jotkut kunnatkaan kykenevät varmasti ja säännöllisesti velkojansa maksamaan.

Vielä pyydän huomauttaa erästä seikkaa, nimittäin sitä, että vuonna 1901 julkaistiin meillä laki asiakirjain kuolettamisesta. Tämä laki määrää sen järjestyksen, jossa senlaatuisetkin asiakirjat kuin säästöpankin vastakirja meillä voidaan kuolettaa. Nyt kumminkin sisältää puheena-oleva lakiehdotus tästä menettelystä poikkeavan järjestyksen. Minusta tuntuu, ettei ole käytännöllistä tehdä tällaisia poikkeuksia, vaan olisi määrättävä, että kadonnut säästöpankin vastakirja kuoletetaan, niinkuin asiakirjain kuolettamisesta yleisessä laissa säädetään.

Tuntuu siltä, että tämä lakiehdotus tarvitsisi perinpohjaista uudestaan käsittelyä, ennenkuin sitä voidaan pitää kypsänä eduskunnassa lainsäädännön alaiseksi asetettavaksi. En tiedä; ehkä pankkivaliokunnalla, jonka valmisteltavaksi asiaa on ehdotettu, riittää siihen aikaa. Luulen kuitenkin, että lakiehdotuksen laajuus sen estää, ja tuntuisi siis siltä, että tämä esitysehdotus olisi valiokunnassa muutettava anomukseksi, jossa pyydetään hallitusta tarpeellisen valmistelun jälkeen antamaan eduskunnalle asiasta esitys.

Ed. Kaskinen: Kun 1909 vuoden valtiopäivillä tämä sama kysymys oli esillä, missä pyydettiin laajennuksia säästöpankkilakiin, niin silloin myöskin — sanoisinko — samalta taholta esiinnyttiin koko lailla vastustavasti mitä tulee säästöpankkien toiminnan laajennukseen. Tuntuu siltä ikäänkuin olisi otettu urakalle vastustaa tämän lain laajennuksia. En ymmärrä, mitkä syyt ja seikat siihen todellisuudessa pakottavat. Me tiedämme kuitenkin ja näemme, miten joka päivä yksityispankit avaavat uusia konttoreita maaseudulle miltei jokaiseen pitäjään. Samalta taholta aina valitetaan, ettei säästöpankkilakia saa laajentaa, sillä maaseudulla ei muka ole pystyviä miehiä säästöpankkien johtoon. Mutta näitten yksityispankkien johtoon kelpaavat kyllä maalaiskansakoulun opettajat ynnä muut, jotka saavat johtaa noita yksityispankkien konttoreita, mutta kun tulee säästöpankkilain laajennus kysymykseen, niin pidetään tuota seikkaa sangen vaarallisena, ettei maaseudulla löydy henkilöitä, jotka pystyvät näiden pankkien johtoon. Tämä on

sitä logiikkaa, jota ei tavallinen maamies oikeastaan ymmärrä. Se anomus, joka 1909 vuoden valtiopäivillä esitettiin, saattoi aikaan sen, että asetettiin komitea ja komitea on työnsä tehnyt siinä muodossa, että se vasta viime aikoina on antanut mietintönsä, mutta sen pitemmälle ei asia ole niiden 8 vuoden kuluessa päässyt. On todellakin aika jo maalaisten taholta ryhtyä vaatimaan asiaa uudestaan esille. Se on kuitenkin niin tärkeä tekijä.

Täälähän jo viimeinen puhuja mainitsi, että noin puolen viidettä sataan miljoonaan markkaan nousee se rahaliikenne, mikä säästöpankkeihin on talletettu. Mutta pitäisihän silloin myöskin ymmärtää, että sellaisena aikana, jolloin tuollainen raha on koottu säästöön, ovat myöskin olevat olot muuttuneet siihen määrin, että näitten säästöjen käytäntöä täytyy koettaa saada vapaammaksi, ja sitähän nyt välttämättömästi kaipaa säästöpankkiliikenne niissä seuduissa varsinkin, joissa ei ole osuuskassaliikenne tai muut sellaiset rahalaitokset ryhtyneet toimimaan, jotka voisivat lyhytaikaisesti tyydyttää rahan tarvetta maalaisoloissa.

Askeinen puhuja viittasi niin monenlaisiin epäilyksiin ja epäkohtiin, mitä tämä lakiluonnos mahdollisesti saattaisi aikaan. Jos siinä sellaisia epäkohtia nyt on olemassa, jotka minun mielestäni eivät ole niinkään päteviä, vaikka niitä tässä tahdotaan mainita, niin voihan valiokunta niihin tehdä muutoksia, jos se näkee siihen syytä olevan. Minä toivoisin, että valiokunta ottaisi tämän asian vakavasti käsitelläkseen ja koettaisi saada tästä sellaisen lain syntymään, että se todellakin vastaisi niitä vaatimuksia, joita me nykyisin säästöpankkilaitoksellamme voimme asettaa.

Ed. Pehkonen: On tosin myönnettävä, että nykyisen säästöpankkiasetuksen perusteella on säästöpankkien kehitys ollut verrattain voimakas, mutta käsittäkseni tämä ei vielä merkitse sitä, etteikö se kehitys olisi voinut olla tai voisi olla vieläkin voimakkaampi, jos asetus olisi ajan tasalla. Minun käsittäkseni ei maaseutuasioihin nähden enään tarvitse asettua odottamaan sitä aikaa, jolloin epäkohdat tulevat kouraantuntuviksi ja suorastaan seisauttavat kaiken kehityksen, vaan voidaan lainsäädäntötyössä kulkea ajan tasalla ja tehdä korjauksia, ennenkuin epäkohdat seisauttavat kehityksen. Tahdon tämän lausua evästyksenä valiokunnalle ja toivon, että se ottaa tämän asian, joka on melkein kipeimpiä epäkohtia maaseudulla, käsiteltäväksi ja toimii niin, että se joutuu eduskunnassa käsittelyn alaiseksi.

Ed. Listo: Minun käsitykseni on se, että 1895 vuoden säästöpankkiasetus antaa kehityk-

selle paljon enemmän tilaa kuin tämä uusi alote tulee sitä tekemään. Tämä uusi alote sitoo liiaksi säästöpankkien toiminnan ja sentähden minä sitä epäillen katselen. Minulla on itselläni 15 vuoden kokemus säästöpankkitoiminnan alaila ja luulen senvuoksi voivani osaltani tätä kysymystä arvostella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään pankkivaliokuntaan.

3) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1915

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Välikysymys kieltolaista.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee tapahtumaan vastauksen antaminen ed. Helenius-Seppälän välikysymykseen, joka koskee senaatin kantaa eduskunnan 15 päivänä marraskuuta 1909 päättämään kieltolakiin nähden. Sitteenkuin vastaus on annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, olen esittävä sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on esitetty työjärjestyksen 31 §:ssä. Silloin vielä on tilaisuus niillä, jotka eivät ehkä hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Senaattori Tokoi: Kuluvan huhtikuun 18 päivänä on eduskunta päättänyt suostua ed. Matti Helenius-Seppälän pyyntöön saada asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi esittää kysymys, jossa erinäisin perusteluin tullaan seuraavaan ponsilausemaan: Mikä on senaatin kanta eduskunnan 15 päivänä marraskuuta 1909 päättämän kieltolain vahvistukseen nähden ja mitä muita toimenpiteitä senaatti ehkä katsoo välttämättömäksi tämän asian saattamiseksi onnelliseen päätökseen.

Senaatti on puolestaan antanut minun tehtäväkseni antaa vastaus tässä esitettyyn välikysymykseen ja saan puolestani kunnioittaen viitata siihen avoimeen kirjelmään, jonka senaatti julkaisi ja joka oli osoitettu Suomen kansalle päivättyinä maaliskuun 29 p:lle. Tässä Suomen kan-

salle osoitetussa julistuskirjelmässä senaatti puolestaan tässä nyt puheenaolevassa kysymyksessä on kannakseen ilmoittanut seuraavaa: Viipymättä aijomme ryhtyä toimiin, jotta eduskunnan aikaisemmin hyväksymä kieltolaki, asetukset työstä teollisuus- ynnä erinäisissä muissa ammattissa, ammattien tarkastuksesta ja työväentapaturmavakuutuksesta saatetaan vahvistetuiksi.

Tämän kannan mukaisesti on senaatti viime huhtikuun 27 päivänä hyväksynyt väliaikaiselle hallitukselle osoitetun kirjelmän, jossa senaatti puolestaan ehdottaa, että Suomen eduskunnan 15 p:nä marraskuuta 1909 päättämä asetus alkoholipitoisten aineiden valmistamisesta, maahantuonnista, myynnistä, kuleuksesta ja varastossapidosta sekä samana päivänä päivätty asetus denaturoitujen aineiden valmistamisesta, maahantuonnista ja myynnistä asianomaisesti vahvistetaan, että Suomen senaatti oikeutetaan ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita näiden asetusten toimeenpano vaatii.

Tämä mainittu päätös on vielä täytäntöön panematta. Sen ohella on kuitenkin senaatti puolestaan aikaisemmin jo asettanut komitean laatimaan ehdotuksia sellaisiksi väliaikaisiksi säännöksiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, kaupasta ja maahantuonnista, joita katsotaan tarpeellisiksi soveltuvaa siihen mennessä, kunnes eduskunnan hyväksymä askenmainittu kieltolaki kerkii astua voimaan. Ja on tämä komitea puolestaan laatinut tässä mainitsemani ehdotukset asetuksiksi ja jättänyt ne senaatille. Senaatti puolestaan, käsiteltyään näitä asetuksia, tulee jo lähimmässä tulevaisuudessa esittämään ne myöskin eduskunnan hyväksyttäviksi.

Senaatilla ei ole mitään muuta asiaan lisättävää. Siinä on kaikki, mikä koskee senaatin toimenpiteitä nyt puheenaolevassa asiassa. (Hyvähuutoja.)

Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Ilolla ja täydellä tyydytyksellä kuultuani senaatin varapuheenjohtajan antaman selityksen en katso puolestani pitempää keskustelua asian tässä vaiheessa tarpeelliseksi. Minä vain pyydän kiittää tästä selityksestä ja ehdottaa, että eduskunta, kuultuaan annetun tyydyttävän selityksen, yksinkertaisesti siirtyy päiväjärjestykseen. Toivon, että tällä tavalla olisi nyt päästy enemmistä mutkista kieltoain vahvistamisen tiellä.

Ed. Airola: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoitan, että ryhmämme kyllä kaikin

puolin luottaa siihen, että nykyinen kotimainen hallitus tekee voitavansa kieltolain pikaiseksi voimaansaattamiseksi. Mutta kun siitä tavasta, mikä tässä paras ja onnistunein on, saattaa olla eri mieltä ja asia on erittäin tärkeä tässä suhteessa, niin ryhmämme on sitä mieltä, että välikysymys ja hallituksen varapuheenjohtajan antama selitys lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan siellä käsiteltäväksi.

Ed. Kuusinen: Uskon puolestani täydellisesti, kuten meidän ryhmämme, että nykyinen senaatti on tekevä voitavansa saadakseen kieltolain voimaan. Tiedän myös, että se siinä toimii eduskunnan tahdon mukaan. Ei ole epäilemistäkään, ettei eduskunnassa nyt ole enemmistö, joka ehdottomasti tahtoo pitää huolen siitä, että kieltolaki voimaan saadaan. Että senaatti on tätä mieltä, se mielestäni ilmenee myöskin siitä senaatin päätöksestä, jonka se tässä asiassa on senaatin varapuheenjohtajan antaman ilmoituksen mukaan tehnyt. Mutta toiselta puolen on mielestäni oikein myös se, että senaatti on jättänyt toistaiseksi tämän päätöksen toimeenpanematta, kun ei ole vielä selvitetty eikä ratkaistu, miten voitaisiin saada kieltolaille laillinen vahvistus. Onhan kyllä ajateltu ja sitä on myöskin nähtävästi ajateltu senaatin tästä asiasta tekemässä päätöksessä, että kieltolain tulisi vahvistamaan Venäjän väliaikainen hallitus, joka nyt on täysivaltainen valtio-orgaani Venäjän asioissa ja epäilemättä myös niissä Suomen asioissa, jotka Venäjä on oikeutettu Suomenkin osalta hoitamaan, esim. ulkopoliittisissa asioissa. On niinkään ajateltu, että vahvistuksen tälle laille tulisi antaa Suomen senaatti. Mutta kumpikaan näistä, enempää Venäjän väliaikainen hallitus kuin Suomen senaatti, ei nähtävästi voisi nyt laillista vahvistusta antaa, ellei eduskunnan ja Venäjän hallituksen välillä sitä ennen säädettä sopimusta Suomen lakien vahvistajasta. Tiedämme, että senaatti onkin jo ryhtynyt alotteeseen aikaansaadaksensa väliaikaisen järjestelyn tässä suhteessa Venäjän väliaikaisen hallituksen ja Suomen eduskunnan yhtäpitävän päätöksen kautta. Senaatin täten vireille panemaa kysymystä ei tietäkseni Venäjän väliaikainen hallitus ole vielä ratkaissut. Mutta täytyy odottaa, että lähimmässä tulevaisuudessa saapuu eduskunnalle tyydyttävä ehdotus, jonka eduskunta voisi hyväksyä. Sellaisen ehdotuksen mukaan toivottavasti Suomen lakien vahvistaminen yleensä saadaan tapahtumaan Suomessa. Niin myöskin kieltolain vahvistaminen. Luulen, että välikysymyksen esittäjä on erehtynyt lausueksaan välikysymyksensä perusteluissa, että

senkin ehdotuksen mukaan, jonka Suomen senaatti tietävästi on asiasta Pietariin tehnyt, jäisi kieltolain vahvistaminen ehdottomasti Venäjän väliaikaisen hallituksen asiaksi. Mikäli käsittän olisi sen ehdotuksen mukaan Venäjän väliaikaisen hallituksen ratkaistavaksi alistettava kysymys päätösvallasta asiassa, kysymys siitä, saisiko Suomen senaatti vahvistuksen suorittaa vai ei. Vastaus luonnollisesti voisi olla myöntäväkin, — se voisi olla myöskin kieltävä, se on myönnettävä. Ja parempi luonnollisesti olisi, että saataisiin jo tämä väliaikainen järjestely sellaiseksi, että joka tapauksessa varsinkin tällaisissa Suomen puhtaasti sisäisissä asioissa lain vahvistaminen voisi tapahtua Suomessa. — Luulen tosin puolestani, että vaikkapa nyt ilman muuta jätettäisiin tämä laki Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi, niin sellainen vahvistus, joka ei ole Suomen perustuslakien mukainen, ei kumminkaan toisaalta voisi tehdä mitättömäksi tätä lakia eikä eduskunnan siitä tekemää päätöstä. Olen ollut ensimmäisinä päivinä vallankumouksen jälkeen mukana puolestani vaatimassa m. m. tätä lakia vahvistettavaksi; olen ollut valmis toivomaan, että se olisi silloin annettu vaikkapa Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi, melkeinpä vaikka minkä valtaorganin vahvistettavaksi Venäjällä, jonka vahvistuksen kautta vain olisi voitu saada tilaisuus tämän lain toimeenpanemiseen Suomessa ja jonkinlaista arvoa sen voimaansaattamiselle täällä. Mutta myöhemmin on osoittautunut useiden venäläisten vallassaolijain taholta väitettävän, että Suomen lakien mukainen entinen monarkin valta olisi jo siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle ilman että Suomen eduskunta on siihen suostumustaan antanut, niin että siis Venäjän väliaikainen hallitus tavallaan olisi Suomen todellinen hallitsija kaikissa Suomen sisäisissäkin asioissa. Tälle väitteelle he epäilemättä saisivat ilmeistä tukea, jos nyt ruvettaisiin ilman muuta vahvistuttamaan Suomen lakeja Venäjän väliaikaisella hallituksella, vaikka Suomen eduskunta ei suinkaan ole siihen suostunut, ei edes vielä käsitellyt kysymystä siitä, kuka lakien laillinen vahvistaja on oleva. — Sen vuoksi on mielestäni välttämätöntä vielä jonkun aikaa odottaa, jotta saataisiin väliaikainen järjestely tässä asiassa tyydyttävästi päätetyksi. Miten asia lopullisesti järjestetään, se nyt ei ole vielä tällä kertaa esillä. Tuleeko lakien vahvistus lopullisesti tapahtumaan Venäjällä, niinkuin Venäjän nykyiset vallassaolijat nähtävästi toivovat, vai tuleeko se toimitettavaksi itsenäisesti Suomessa, niinkuin me toivomme, se ei ole tämän hetken kysymys. Kysymys on nyt ainoastaan väliaikai-

sen järjestelyn aikaansaamisesta. Odottaen tätä väliaikaista järjestelyä, joka välttämättömästi olisi toimitettava Suomen eduskunnan myötävaikutuksella, senaatti on mielestäni asiassa parhaiten toimiva parlamentaaristen periaatteiden mukaan. — Voi olla ja tiedänkin niin olevan, että asiasta on eduskunnan jäsenten keskuudessa toisenkinlaisia mielipiteitä, kuin mitä olen tässä maininnut. Niiden lähempi esittely ja käsittely ei kai voine tapahtua tässä yhteydessä. Senkin vuoksi on mielestäni tarpeellista, että niinkuin ryhmämme puolelta on ehdotettu, asiasta hankitaan selvitys perustuslakivaliokunnassa. Siihen on sitäkin suurempi syy, kun perustuslakivaliokunta on jo ryhtynyt talousvaliokunnan tekemän lausunnon johdosta käsittelemään kysymyksiä, jotka ovat oleellisesti mitä läheisimmässä yhteydessä niiden seikkojen kanssa, mitä olen tässä maininnut. Siksi on mielestäni tarpeellista kannattaa sitä ehdotusta, joka täällä tehtiin, että välikysymys lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan eduskunnan työjärjestyksen edellyttämällä tavalla perustellun päiväjärjestykseen siirtymismuodon ehdottamista varten. Itse asia minun nähdäkseni siitä ei kärsi, semmoisesta viivytyksestä tässä ei voi olla puhe. Välikysymyksen esittäjä, joka kai itse on puheenjohtajana siinä senaatin varapuheenjohtajan mainitsemassa komiteassa, joka on valmistanut väliaikaisen kielto lakiehdotuksen, tietänee, että se väliaikainen kielto lakiehdotus on joka tapauksessa päätettävä, ennenkuin tämä eduskunnan aikaisemmin päättämä kielto laki voi astua voimaan. Se väliaikainen kielto lakiehdotus, jonka eduskunta epäilemättä tulee läheisessä tulevaisuudessa hyväksymään, tulee tietääkseni jo komitean ehdotuksen mukaan olemaan oleellisissa kohdissa parempi kuin mitä eduskunnan ennen hyväksymä kielto laki on, ja se on myöskin tarkoitettu olemaan voimassa siihen asti, kunnes eduskunnan aikaisemmin päättämä kielto laki on voimaan astuva. Siis tapahtuipa aikaisemmin päätetyn lain voimaan astuminen ennemmin tai myöhemmin, joka tapauksessa väliaikainen kielto laki on täyttävä aukon siihen asti. Siis olen varma siitä ja siinä mielessä tulen kannattamaan tehtyä ehdotusta, että näin menetellen ei missään tapauksessa kielto lakia jätetä tuuliajolle, vaan todella tullaan pitämään mitä tarmokkaimmin huolta siitä, että tämä laki tulee Suomessa lain voimaan.

Ed. Alkio: Minä pyydän saada kannattaa ed. Helenius-Seppälän ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisestä. Ne perustelut, joilla tässä on ehdotettu asian lähettämistä perustuslakivalio-

kuntaan, eivät ole mielestäni sellaiset, että sen lähettäminen perustuslakivaliokuntaan olisi tarpeellista. Me elämme täällä nykyään sellaisissa poikkeusoloissa, että minä puolestani saatan yhtyä siihen, että asia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin senaatin varapuheenjohtaja askeisessa vastauksessaan ilmoitti asian käsittelylle ajateltavan.

Ed. Nevanlinna: Valtioapäiväjärjestys ei salli keskustelua siitä, onko välikysymys sallittava tehtäväksi vai ei. Näin ollen on vasta nyt mahdollista lausua julki mielipide siitä, missä määrin tämän välikysymyksen tekemiseen on ollut aihetta. Tässä suhteessa en voi olla tuomatta ilmi sitä ajatusta, että välikysymyksen teolta on puuttunut kaikki oikeutettu aihe. Senaatin herra varapuheenjohtaja on täydellä syyllä muistuttanut välikysymyksen tekijää siitä, että senaatti jo aikoo ennen kuin välikysymys oli tehty, oli antanut tyydyttävän vastauksen tähän kysymykseen, kun se mainituksa tiedonannossansa, joka oli virallisissa lehdissä julaistuna, oli ilmoittanut, että se aikoo kireimmän kautta hankkia vahvistuksen eduskunnan päättämälle kielto laille. Nähdäkseni valtiopäivämiehen pitää voida tämmöisestä asiakirjasta tulla yhtä hyvin vakuutuksi hallituksen aikomuksista kuin suusanallisesta tiedosta. Näin ollen ei eduskunnalla mielestäni ole mitään syytä hylätä yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen.

Ed. Bäck: Äfven jag ber att få understöda det af Idgm. Airola framställda förslaget.

Ed. Ståhlberg: Yhdyn siihen käsitykseen, että asian perustuslakivaliokuntaan lähettäminen ei ole tarpeen vaatima.

Ed. Rantakari: Yhdyn edustaja Nevanlinnan esiintuomaan käsitykseen siitä, että välikysymys on ollut tarpeeton sitäkin suuremmalla syyllä, koska välikysymyksen tekijä itse kuuluu siihen komiteaan, jonka tehtävänä on ollut laatia väliaikainen kielto laki ja näinollen hänen siis pitäisi hyvin tuntea hallituksen aikomukset. Yhdyn niihin, jotka puoltavat siirtymistä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Ed. J. Haapanen: Tämä kielto lakikysymys on ollut pitkän ajan, kokonaista seitsemän vuotta, vailla vahvistusta, jota Suomen kansan kaikki kerrokset hartaasti odottavat. Kun nyt on mitä parhain edellytys tämän lain kansaa vapauttavien vaatimusten toteuttamiseksi, oli mielestäni turhaa

asian viivyttelyä tehdä siitä välikysymystä, kun meillä on hallitus, johon koko meidän kansamme ja eduskunta täydellisesti luottaa. Mutta kumminkin kun välikysymys nyt on tehty ja tänään olemme senaatin varapuheenjohtajan kautta saaneet siihen täysin tyydyttävän vastauksen, että hallitus on tehnyt mitä se on voinut tehdä tässä tilanteessa, missä elämme, kun tämä asetus vielä ulkomaisten kauppasuhteiden kautta on murta kuin kotimaisten asiain käsittelyä, niin mielestäni ei ole tässä tilanteessa mitään järjestyä toisin menetellä ja lähettää asiaa perustuslakivaliokuntaan käsiteltäväksi, sillä perustuslakivaliokunta on tulvillaan niiden asiain kautta, jotka sinne tältä jo edellisinä päivinä on lähetetty. Ehdotan, ettei tämä asia anna aihetta enää pitempään keskusteluun, vaan siirrytään edustaja Helenius-Seppälän tekemän ehdotuksen mukaan päiväjärjestykseen.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä kyllä ilman edustaja Nevanliinan lausuntoakin tiedän, että meillä on nykyään tekemistä toisenlaisten hallitusherrojen kanssa, kuin mitä meillä välistä ennen on tässä maassa ollut. Olemme ennen nähneet hallituksessa olleita herroja, jotka ovat saattaneet eduskunnassa itkeä kyynelmeriä kieltolain puolesta ja ovat kuitenkin olleet ensimmäisiä asiaa taas vastustamaan, kun niiksi on tullut. Minä kaiken tämän olen hyvin tiennyt. Mutta me kuulimme tänään tältä samalta paikalta, mitenkö kokonainen ryhmäkunta, se ryhmäkunta, josta ennen kaikkea tämän asian meno riippuu, on nimenomaan asiassa muuttanut kantaansa. Me kuulimme ed. Kuusisen lausuvan, että hänellä on ollut toinen käsitys näistä asioista ennen, mitenkä nim. kieltolain vahvistaminen tapahtuu, mitenkä ei, kuin hänellä nyt on. Minä olen nimenomaan, vaikka tietysti herroilla ei ole ollut aikaa eikä halua, suurilla herroilla tässä eduskunnassa, välikysymystä lukea, selittänyt, minkä vuoksi minä olen välikysymyksen tehnyt. Minä olen tehnyt sen ajankohdalla, jolloin välttämättömästi tarvittiin tässä asiassa lisäselvitystä, ja me tiedämme varmasti, että välikysymys on siinä suhteessa tehtävänsä jo tehnyt. Ja minä tiedän myös, ettei ole mahtanut olla suinkaan vastenmielinen tämä välikysymys myöskään senaatille, koska se auttaa puolestaan sitä, että myöskin eduskunta joutuu osoittamaan, mitenkä on nykyoloissa meneteltävä, jotta ei tällaisia asioita työnnetä vain muutamien ratkaistaviksi.

Kun kumminkin asiaa on vaadittu lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, niin minun mielestäni täytyy perustella, merkitä kantani pöytä-

kirjaan, minkä vuoksi minä en katso, että tämä asia on sitä laatua, että se olisi perustuslakivaliokuntaan menevä. Me tiedämme, että koko maassa on saavuttanut yleistä kannatusta lainsäädäntöalote, jonka tarkoituksena oli saada senaatille suurempi ratkaisuvallta maan sisäisissä asioissa ja jolla tietenkin vieläkin on tämä tarkoitus. Jos tämä lakiehdotus meillä olisi nyt lakina, niin minä olen yhä vieläkin puolestani vakuutettu, että puheenalaisen lakiehdotuksen mukaan, jos se olisi laki, kuuluisi nykyinen kieltolaki sellaiseen lakien ryhmään, jonka täytyisi joka tapauksessa mennä korkeimman hallitusvallan ratkaistavaksi. Minä olen välikysymyksessä osoittanut, että kieltolaki tekee tarpeelliseksi Suomen ja Venäjän välisistä kauppasuhteista 29 p:nä toukokuuta 1897 annettua asetukseen sisältyvän sopimuksen muuttamisen, ja että se myös kumoaa 9 p:nä kesäkuuta 1892 annettua asetuksen, jolla pidätettiin oikeus Venäjän kansalaisille saada väkijoumista vastoin tavallista Suomen lainsäädäntöä itä-Suomessa muutamina vuodenaikoina oleskellessaan. Tämä laki koskee siis Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhteita ja niistä johtuvia asioita. Se koskee myöskin Venäjän kansalaisia. Se koskee niitä vain sillä tavalla, että asiallisesti ei voi olla mitään kieltolain vahvistamisen esteitä, mutta muodollisesti lakiehdotus tällaisiin asioihin puuttuu. Kun näin olen asiaa ehdotetaan perustuslakivaliokuntaan, niin minusta vähän tuntuu siltä, että asetettaisiin samalla — jonkun verran ainakin — taistelemaan sitä lakiehdotusta vastaan sen nykyisessä muodossa, jolla senaatti on koettanut saada itselleen laajempia oikeuksia. Kategorisesti täällä sanottiin, että minä olen tässä asiassa erehtynyt. Minä en sitä erehdyistä voi myöntää, ennenkuin asiallisilla vastasyillä se osoitetaan.

Kun juuri mainitun perustuslainmuutoksen aikaansaamiseksi välttämättömästi eduskunnalle annettavaa esitystä varten on tarpeen, että väliaikainen hallitus sen hyväksyy, enkä ole kuullut mitään taholta tehtävän muistutuksia siitä vastaan, niin osoittaaahan sekin, että me olemme lainsäädäntötyössä tätä nykyäkin tekemisissä väliaikaisen hallituksen kanssa. Me kuulimme selvästi täällä sanottavan, että senaatti puolestaan on päättänyt lähettää kieltolain väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Jos senaatin päätös alistaa kieltolaki väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi olisi herättänyt vähintäänkin epäilystä asian laillisuudesta, niin luulisin, että Suomen nykyinen prokuraattori puolestaan olisi huomautuksensa tehnyt asiassa, silloin kun senaatissa on noin päätetty. Mutta en ainakaan minä ole kuullut mitään sellaista tapahtuneen. Näin ollen minusta

tuntuu siltä, kuin ei olisi mitään todellista aihetta asian lähettämiseen perustuslakivaliokuntaan. Minusta tuntuu, että silloin taaskin tulisi vain mutka kieltolain tielle. Asiaa jälleen pitkitettäisiin, ja samalla osoitettaisiin liian heikoilla perusteilla ainakin hiukkasan jo epäluottamusta senaatille, joka tarkkan harkinnan jälkeen on päättänyt tätä tietä lähettää kieltolain vahvistettavaksi.

Mutta tässä ei ole kysymys vain kieltolaki-asiasta. Jos kerran asetumme sille kannalle, että me emme tahdo olla tekemisissä — jos suoraa kieltä puhutaan — väliaikaisen hallituksen kanssa lainsäädäntötyössä, niin silloin me joudumme yhä enemmän ja enemmän kiusalliseen asemaan koko lainsäädäntötyöhön nähden. Meitä on täällä 200 ihmistä työssä joka päivä eduskunnassa, emmekä itsekään tiedä, onko tämä työ lailista vai laitonta. Väliaikainen hallitus on antanut meille niitä esityksiä, joita ennen Suomen suuriruhtinas antoi, ja niitä esityksiä on valiokunnissa jo ruvettu käsittelemään. Me olemme, niinkuin välikysymyksessä myös huomautin, itsekin kääntyneet eduskunnan taholta väliaikaisen hallituksen puoleen, vaikka tosin olemme mielestämme olleet siksi viisaita, ettemme ole sitä nimenomaan sanoneet. Kun ilmoitus puhemiesvaalista on lähetetty kenraalikuvernöörille toimitettavaksi asianomaiseen paikkaan, niin ei kai täällä ketään niin sokkosilla olevaa edustajaa ole, joka ei tietäisi, mihin asianomaiseen paikkaan kenraalikuvernööri tuon ilmoituksen on lähettänyt, sen ilmoituksen, joka ennen nimenomaan on määrätty lähetettäväksi keisarille ja suuriruhtinalle. Jos tätä sokkosillaoloa kestää yhä kauemmin ja kauemmin, silloin me joudumme, niinkuin jo sanoin, enemmän kuin kiusalliseen asemaan, me voimme joutua aivan sietämättömään asemaan. Me tiedämme, että jos me voisimmekin tässä asiassa odottaa vielä jonkun aikaa noiden monien vuosien lisäksi, jotka meidän on täytynyt odottaa kieltolain vahvistusta, niin meillä alkaa olla toisia lakiehdotuksia, jotka työntyvät esille sellaisella voimalla, että silloin ainakin on vaikeata ruveta pitkälti miettimään sitä, millä tavoin ne ovat laiksi saatavat. Ennen kaikkea on tietenkin elintarvelaki, joka on kaiketi valmistumaisiltaan eduskunnan taholta, sellainen laki. Pitääkö osan kansaa ehkä kuolla nälkään, ennenkuin täällä saadaan selville, mitenkä kulloinkin puustavia on palveltava?

Jos puheena olevalla alalla päästäisiin vain jollakulla vähemmällä viivytyksellä, niinkuin ed. Kuusinen vakuutti, niin olisihan siihenkin taasen tyydyttävä, mutta juuri se, mitä hän sanoi väli-

aikaisesta kieltolaista, minun käsitykseni mukaan vaatimalla vaatisi varsinaisen kieltolain vahvistetuksi tulemistä mahdollisimman pian. Väliaikaisen kieltolain täytyy ehdottomasti nojautua varsinaiseen kieltolakiin. Kieltolaki, joka on vain ehdotuksena eikä ole vielä laiksi vahvistettu, on sellainen kappale, johon ei kernaasti voi toista lakia nojata. On ainakin väitetty sellaista menettelyä muodollisesti aivan mahdottomaksi. Näin ollen olisi, jos tahdotaan väliaikaista kieltolakia saada aikaan, sitä varten tosiaankin viipymättä saatava varsinainen kieltolaki vahvistetuksi. Ja väliaikainen kieltolaki olisi välttämätön monestakin syystä. Siitä tosin lienee liian aikaista vielä enempää puhua, mutta sanon vain sen, että tällä hetkellä ovat asiat toisin, kuin me raittiusasian harrastajat pääkaupungissa luulemme. Monessa maaseutukaupungissa on tätä nykyäkin avonaista väkijuomaliikettä olemassa. Siltä kannaltakin olisi hyvä saada väliaikainen kieltolaki, jotta sitten voitaisiin sopivammin siirtyä varsinaiseen kieltolakiin, helpommin saada se toimeenpannuksi ja käytännössä toteutetuksi.

Mutta tällä asialla on yksi vielä yleisempi puoli, johon vain lyhyesti ennätän viitata. Minä luulen, että asema maassa on sellainen, että tekisi hyvää, jos kansa näkisi, että kotimainen hallitus myöskin teoilla eikä vain sanoissa pääsisi osottamaan sitä, että se todellakin „viipymättä” ajaa niitä sisäisiä uudistuksia hyvään päätökseen, joita kansa siltä odottaa. Kun nyt senaatilla on, niinkuin näemme, hyvä tahto saattaa kieltolaki-asia ja työväensuojelulait vahvistetuiksi, ja kun senaatti vain odottaa sitä, että se saisi, ilman että eduskunta estettä panee, ajaa asian onnelliseen ratkaisuun, niin minusta tuntuu siltä, että erikoisen suuren edesvastauksen ottavat niskoilleen ne, jotka tällä tavoin estävät hallitusta saamasta kieltolakiasiaa vihdoin satamaan. Niitä siis, jotka tahtoisivat mielellään saada kieltolain vihdoin satamaan, rohkenisin kehottaa äänestämään sen ehdotuksen puolesta, että yksinkertaisesti siirryttäisiin tässä asiassa päiväjärjestykseen.

Ed. Estlander: Jag understöder förslaget om enkel öfvergång till dagordningen.

Hvad vidkommer det af landtdagen antagna lagförslaget om förbudslag, anser jag, att senaten varit berättigad och skyldig att pröfva, huruvida senaten kunnat förorda till stadfästande detta lagförslag. Och enligt min personliga tanke hade den materiella pröfningen bort utfalla därhän, att lagförslaget icke kunnat förordas.

Men hvad sakens formella sida beträffar: I händelse senaten för sin del funnit sig kunna för-

orda lagförslaget ifråga, anser jag, att senaten haft rätt, då den beslutit, att till den nuvarande temporära regeringen i Ryssland i och för stadfästelse insända detsamma. Jag anser likaledes, att senaten har förfarit riktigt, då den, såsom känt, försökt få till stånd en proposition, hvarigenom afgörandet af inre finska frågor skulle öfverföras till myndighet inom landet. Det är djupt beklagligt, att detta försök icke lyckats, men jag begagnar tillfället att framhålla, att senaten icke bör underlåta att göra ett nytt försök i samma riktning.

Ed. Kuusinen: Ed. Helenius-Seppälän lausunnon johdosta, mikäli se sisälsi vastausta minun lausuntooni, täytyy sanoa, ettei hän näy oikein kuulleen mitä puhuin, koska hänen vastauksensa monin paikoin kokonaan sivuutti sen mitä mainitsin. Hän mainitsi myös että tässä muka meidän puolelta puolustettasiin jonkinlaista sokkosilla oloa. Sehän ei pidä paikkaansa. Ei se ole sokkosilla oloa, kun ollessa sen tosiasian keskellä, ettei ole maassa olemassa laillista lakien vahvistajaa, se meidän puoleltamme tunnustetaan. Mutta mitä sokkosilla oloa lienee teidän puolelta se, että vastustatte selitysten saamista tässä asiassa, jota me olemme tahtoneet edistää sillä, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Luulen muuten, että kieltolaki kiittäisi ed. Matti Helenius-Seppälää, jos hän ajaisi vain kieltolakiasiaa, eikä sen yhteyteen sekoittaisi mitään valtio-oppia, joka lisäksi ontuu pahasti.

Ed. Pärssinen: Kysymyksen ollessa siitä, kuka vahvistaa kieltolain, on eräs näkökohta, jota täällä ei ole esitetty. Sen vuoksi minä pyytäisin sen esittää. Kieltolaki on syntynyt siihen aikaan, jolloin Venäjällä toimi vanha hallitus. Sen vanhan hallituksen valta on Venäjään nähden siirtynyt väliaikaiselle hallitukselle. Kaikissa tapauksissa, vaikka sekään ei ole selvänä, kenelle Suomen lakien vahvistaminen kuuluu, vallitsee Suomen ja Venäjän välillä yhteys. Kun kieltolaki on syntynyt entisen eduskunnan toimesta ja siinä mielessä, että se saisi Venäjän hallitukselta vahvistuksen, niin voisi ajatella että löytyisi sellainen mahdollisuus, että se menisi Venäjän hallituksen vahvistettavaksi. Mielestäni voisi sellainen ajatus olla mahdollinen, vaikkakaan ei ole vielä ratkaistu, kenelle Suomen asiain vahvistaminen kuuluu. Tämän mielipiteen tahtoisin vaan tuoda esille, jotta asiaa perustuslakivaliokunnassa pohdittaessa sitäkin puolta tutkittaisiin. Muuten minäkin kyllä kannatan asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, kun se on tällaisen luonteen saanut.

Ed. Pennanen: Minä pyydän vain lausua pöytäkirjaan, että puolestani yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet yksinkertaiseen päiväjärjestykseen palaamista. Tämä nykyinen eduskunta on tullut kokoon väliaikaisen hallituksen kutsumuksesta ja käsittääkseni on siihen asti, kunnes toisin päätetään, eduskunnan päätökset lähetettävä väliaikaisen hallituksen vahvistettaviksi. Tämä luonnollisesti ei tiedä sitä ettei eduskunnalla olisi tilaisuutta, sitten kuin asia on selvitetty, toisinkin päättää. Eihän tosiaan eduskunnan työstä voi olla mitään hyötyä, ellei ainakin siksi, kunnes selvitys saadaan, ole mitään pohjaa, jolle rakentaa.

Ed. Gadolin: Då förevarande diskussionsfråga med afseende å klarhet lämnar öfrigt att önska anser jag att det förslag, som gjorts, angående ett hänskjutande till grundlagsutskottet för formulering af en motiverad öfvergång till dagordningen, är befogadt och ber att få understöda detta förslag.

Keskustelu vastauksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän keskustelun kuluessa on ehdotettu, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jonka tulisi ehdottaa perusteltu päiväjärjestykseen siirtymismuoto. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä tulee ratkaistavaksi. Työjärjestyksen 31 §:n mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sananmuoto on seuraava: „kuultuansa annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen”.

Tätä ehdotusta vastaan on ed. Airola, ed. Kuusisen kannattamana ehdottanut, että asia lykättäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esittämäni yksinkertaista siirtymistä vastaan on ed. Airola ed. Kuusisen kannattamana ehdottanut, että asia lykättäisiin perustuslakivaliokuntaan. Nimitän edellistä puhemiehen ja jälkimäistä ed. Airolan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 97 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lykätä asian perustuslakivaliokunnan, jonka tulee ehdottaa perusteltu siirtymisen päiväjärjestykseen.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

15. Perjantaina 4 p. toukokuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1915 121

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 kurssitappioiden johdosta, joita Suomen valtiovarasto vuodesta 1914 lähtien on kärsinyt erinäisten Venäjän rahassa tapahtuneiden suoritusten kautta

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alkio, Arokallio, Haataja, Hautala, Hiltunen, Hänninen-Walpas, Kallio, Lahdensuo, Laitinen, Lohi, Orasmaa, Paasivuori, Piisinen, Schybergson, Svinhufvud, Talas, Thuneberg, Tokoi, Virkki ja A. H. Wirkkunen.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Päiväjärjestyksen suhteen ilmoitetaan, että siihen otettua toista asiaa ei esiintulleesta syystä esitellä.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän illan istunnosta ed. Lohi ja ed. Talas sairauden takia sekä ed. Alkio ja ed. A. H. Wirkkunen yksityisten asiain vuoksi. Ed. Hiltunen saa vapautuksen tämän kuun 5 päivästä viikon ajaksi, ed. Repo ensi viikon ajaksi, ed. Thuneberg tästä päivästä ensi maanantaiamuun, ed. Orasmaa tämän päivän istunnosta alkaen maanantai-iltaan ja ed. Laitinen tästä illasta ensi tiistaiamuun, kaikki niinkään yksityisten asiain vuoksi.

Pankkivaltuusmiesten vaali.

Puhemies: Luetaan pankkivaliokunnalta tullut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Pankkivaliokunta
Helsingissä
toukokuun 3 p:nä 1917.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 74 §:n säätämällä tavalla ja Eduskunnan päätöksen mukaan ovat Pankkivaliokunta ja Eduskunnan valitsijamiehet tänä päivänä toimittaneet Pankkivaltuusmiesten vaalin niiden Valtuusmiesten sijaan, jotka olivat erovuorossa vuosina 1915 ja 1916.

Lähettyään täten kunnioittaen Eduskunnalle vaaiissa laaditun pöytäkirjan Valiokunta samalla saa ilmoittaa, että seuraavat henkilöt ovat tulleet valituiksi pankkivaltuusmiehiksi:

Filosofian tohtori Edvard Gylling yhden vuoden aikana olemaan osallisena kaikissa valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa;

Maanviljelijä Jaakko Mäki kahden vuoden aikana olemaan osallisena kaikissa valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa;

Sanomalehdentoimittaja Anton Huotari yhden vuoden aikana olemaan osallisena niiden asiain käsittelyssä, jotka ovat kaikkien valtuusmiesten yhteisesti ratkaistavat; ja

Sanomalehdentoimittaja Evert Huttunen kahden vuoden aikana olemaan osallisena niiden asiain käsittelyssä, jotka ovat kaikkien valtuusmiesten yhteisesti ratkaistavat.

Pankkivaliokunnan puolesta:

Emil Schybergson.

J. W. Minni.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1915,**

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksesta pankkivaliokuntaan.

Puhemies: Seuraava istunto on maanantaina kello 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 6,40.

Pöytäkirjan vakundeksi:

Iivar Ahava.

16. Maanantaina 7 p. toukokuuta.

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 1) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1
kurssitappioiden johdosta, joita Suomen val-
tiovarasto vuodesta 1914 lähtien on kärsinyt
erinäisten Venäjän rahassa tapahtuneiden
suoritusten takia 123
- 2) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2
Längmanin testamenttirahastojen hoidosta
ja niistä kertyneiden korkovarojen käyttämi-
sestä „

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.
Airola, Aitamurto, Alavirta, Antila, Arokallio,
Gadolin, J. Haapanen, S. Haapanen, Helenius-
Seppälä, Hiltunen, Hänninen-Walpas, Kokko,
Lahdensuo, Laitinen, Lehtosaari, Niukkanen,
Rantakari, Repo, Schybergson, Sinkko, Svinhuf-
vud ja Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava,
että Uudenmaan läänin vaalipiiristä edustajaksi
valittu hovioikeudenneuvos Karl Söderholm
on näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun valta-
kirjan.

Vapautusta tämän illan istunnosta saavat sai-
rauden takia ed. Lahdensuo ja ed. Ranta-
kari sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Helenius-
Seppälä, ed. Antila ja ed. Gadolin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pöydällepanoja.

- 1) Kurssitappioiden johdosta, joita Suomen val-
tiovarasto vuodesta 1914 lähtien on kärsinyt

erinäisten Venäjän rahassa tapahtuneiden suori-
tusten takia, valmistettu valtiovarainvaliokunnan
mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemies-
neuvoston ehdotuksesta pöydälle huomispäi-
vänä pidettävään täysi-istuntoon.

- 2) Längmanin testamenttirahastojen hoitoa ja
niistä kertyneiden korkovarojen käyttämistä

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 esitel-
lään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta
pöydälle huomispäivän istuntoon.

Puhemies: Seuraava istunto on huomenna
kello 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

17. Tiistaina 8 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

- 1) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 kurssitappioiden johdosta, joita Suomen valtiovarasto vuodesta 1914 lähtien on kärsinyt erinäisten Venäjän rahassa tapahtuneiden suoritusten takia 125
- 2) Selonteko Längmanin testamenttirahastojen hoidosta ja niistä kertyneiden korkojen käyttämisestä ”
- Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2.

Esitellään:

- 3) Artellin kokoelman hoitoa varten asetun valtuuskunnan eduskunnalle antama kertomus mainittujen kokoelman hoidosta vuosina 1913—1915 129

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 4) Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arokallio, Aronen, Hautala, Hiltunen, Hänninen-Walpas, Lehokas, Paasivuori, Rantakari, Repo ja Svinhufvud.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi ed. Aronen tämän illan istunnosta

alkaen ensi torstai-iltaan ja ed. Hautala tästä istunnosta alkaen t. k. 16 päivään sekä sairauden vuoksi ed. Rantakari tästä istunnosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Kurssitappioiden johdosta, joita Suomen valtiovarasto vuodesta 1914 lähtien on kärsinyt erinäisten Venäjän rahassa tapahtuneiden suoritusten takia,

vaimistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Mielestäni valiokunnan ponsi on jonkun verran epäselvä ja muodoton. Ensinnäkin on se sitä siinä suhteessa, että Suomen senaattia siinä kehoitetaan ryhtymään erinäisiin toimenpiteisiin. Tällainen sanamuoto nähdäkseni edellyttää, että Suomen senaatti olisi eduskunnan alainen, jota senaatti nykyisen lainsäädännön mukaan ei ole; eduskunnalla ei myöskään ole keinoa valvoa, että tällainen kehoitus tulisi toteutetuksi. Mutta toiseksi jää epäselväksi ponnesta, kenelle tästä asiasta on lähetettävä kirjelmä. V.J. ei tunne muita eduskunnan kirjelmiä kuin korkeimman valtan haltijalle; eduskunta sen ohessa lähettää kirjelmiä myöskin alaisilleen viranomaisille, niinkuin Suomen Pankin valtuusmiehille ja erinäisille toimikunnille. Liekö valtiovarainvaliokunnan tarkoitus, että eduskunta nyt alkaisi suoraan lähettää kirjelmiä myöskin Suomen senaatille? En voi puoltaa tällaista menettelyä. Pyydän sentähden saada, samalla kun hyväksyn mietinnön, ehdottaa ponnita muutettavaksi siten, että se tulisi kuulumaan: Edellä esittämänsä nojalla valiokunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi anoa, että hallitus ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että kaikissa valtiovarastolle Venäjän rahassa tapahtuvissa suorituksissa noudatetaan Suomen Pankin Venäjän rahalle noteeraamaa kurssia.

Ed. Arajärvi: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta, sitä suuremmalla syyllä, kun minä olen valtiovarainvaliokunnassa tehnyt samanluontoisen ehdotuksen.

Ed. Söderholm: Också jag hade varit sinnad att göra ett förslag i samma syfte som det hr Ingman gjorde, visserligen med en liten förändring i formuleringen, men kan jag för min del också biträda det af honom gjorda förslaget. Såvidt jag kan finna, är en framställning af detta slag att likställa med en petition. Hade en enskild landtdagsman väckt förslag om viddagande af en sådan åtgärd, hade han naturligtvis fått lof att använda petitionsformen, och ärendet hade behandlats som petition och expedierats på samma sätt. Saken kan enligt min tanke icke förändras genom att initiativet tages af statsutskottet, hvartill jag anser att statsutskottet varit fullt befogadt. På dessa skäl och de af hr Ingman anförda ber jag få förena mig om hans förslag.

Ed. Gylling: Se ponnen muoto, jota valtiovarainvaliokunta on käyttänyt, johtuu siitä, että kysymys korkeimmasta hallintovallasta ei ole lopullisesti järjestetty, ja on valiokunta sen takia käyttänyt sanamuotoa, joka on poikkeava siitä, mitä tavallisissa oloissa olisi käytetty.

Ed. Estlander: Jag ber att få förena mig om hvad här uttalats af herrar Ingman och Söderholm.

Ed. Airola: Minä kannatan mietintöä selaisenaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Arajärven y. m. kannattamana valiokunnan mietinnössä sivulla 7 olevaa ponsiehdotusta vastaan ehdottanut hyväksyttäväksi seuraavasisältöisen ponnen: Edellä esittämänsä nojalla valiokunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi anoa, että hallitus ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että kaikissa valtiotirahastolle Venäjän rahassa tapahtuvissa suorituksissa noudatetaan Suomen Pankin Venäjän rahalle noteeraamaa kurssia. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 114 jaa- ja 67 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta siis on päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen. Asia on lopun käsitelty.

2) Selontekoa Längmanin testamenttirahastojen hoidosta ja niistä kertyneiden korkovarojen käytämisestä

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee, ehdotan että ensin käsitellään mietinnön alkuosa sivulta 1 aina sivulle 9, mukaanluettuna myöskin sillä sivulla oleva ensimmäinen ponsi. Sittenkuin tämä osa on käsitelty, otetaan 9 sivulla olevat seuraavat ponnet käsiteltäviksi, kumpikin erikseen. Tällainen menettelytapa hyväksyttäne?

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Esitellään siis ensiksi valiokunnan mietinnön alkuosa sivulta 1 sivulle 9, siihen kappaleeseen, joka alkaa sanoilla: „Kannattaen Pankkivaltuusmiesten” j. n. e.

Keskustelu:

Ed. Hagman: Pankkivaltuusmiesten kertomuksen kolmannella sivulla on pari kolme kohtaa, jotka ovat herättäneet minun huomiotani. Täällä sanotaan nim. heti nimikirjoituksien alla, että sen perästä kuin pankkivaltuusmiehet olivat lähettäneet valiokunnalle 3 p:nä huhtikuuta tänä vuonna päivätyn kirjelmänsä, he taas 13 p:nä samaa kunta ovat pankkivaliokunnalle lähettäneet Suomen Sokeain liiton puolesta tehdyn anomuksen saada Längmanin testamenttivaroista 6,000 markan suuruisen apurahan liiton toiminnan edistämiseksi, ja mainitaan kirjelmässä, että tämä anomus oli pankkivaltuusmiehille jätetty sen jälkeen kuin nämä jo olivat tehneet lopullisen päätöksensä kyseessäolevien varojen jakamisesta. Seuraavassa kohdassa kerrotaan, että, ennenkuin asia oli tullut käsittelyyn alaiseksi pankkivaliokunnassa, on pankkivaltuusmiesten puheenjohtaja vieläkin valiokunnalle toimittanut hänelle jätetyn kirjelmän, jossa Suomen Sosialidemokratisen Nuorisoliiton toimikunta on kyseenäolevista varoista pyytänyt 5,000 markan avustusta käytettäväkseen. Ja 3 kohdassa sanotaan, että vielä lisäksi on suoraan valiokunnalle toimitettu Suomen Metsänhoitoyhdistyksen

anonus saada avustusta näistä Längmanin testamenttivaroista, ja huomauttaa valiokunta, että koska tämä anomus jätettiin vasta sitten, kun asia oli ensilukemisessa käsitelty, ei valiokunta ole ottanut sitä harkittavakseen.

Mielestäni nämä valiokunnan antamat selostukset ilmaisevat puutteellisuutta hakemusajan järjestämisessä. Olen kuulustellut tätä asiaa pankkivaltuusmiesten sihteeriltä ja olenkin saanut häneltä kuulla sen, minkä jo edeltäkäs in arvasin, ettei yleisölle anneta minkäänlaista tietoa siitä, että tällaisia apurahoja on haettavana, eikä myöskään minkäänlaista hakuaikaa ole määrätty. Näinollen eivät järjestöt, varsinkaan eivät nuoret ja vastaperustetut järjestöt tiedä ollenkaan, mistä niiden on anottava tällaisia apurahoja ja milloinkaan mihin anomukset olisivat sisäänjätettävät. Tämän johdosta tahtoisin puolestani tehdä sen muistutuksen, että tämä asia olisi vastaisuuden varalle jollakin tavalla korjattava.

Mitä tulee näiden kahden ensimmäisen järjestön anomuksiin, jotka ovat tulleet myöhään, nimittäin Sokeain liiton anomukseen ja Sosialidemokratisen Nuorisoliiton anomukseen, niin koska ne kuitenkin ovat saapuneet ennen, kuin pankkivaliokunta on asian käsitellyt, niin valiokunta on voinut ottaa nämä pyynnöt huomioon, mutta sitävastoin on tämän kolmannen järjestön, Metsänhoitoyhdistyksen, johtokunnan anomukselle käynyt vallan huonosti, sentähden että se nähtävästi ei ole tietänyt, milloin näitä apurahoja on haettava, eikä olekaan voinut sitä tietää, kun asiasta ei ole mitään ilmoitettu.

Mitä tulee varojen jakoon, niin puolestani mielihyvällä kannatan sitä ehdotusta, jonka pankkivaliokunta on tehnyt, ja pidän onnellisena, että Sokeain liitto ja Sosialidemokratinen Nuorisoliitto ennättivät jättää hakemuksensa niin aikaisin, että niiden pyyntöön voitiin suostua, enkä ollenkaan sääli sitä, että muutamilta muilta yhdistyksiltä on hiukan vähennetty sitä varten, että nämä kaksi jotain saisivat. Valitan että kävi huonosti kolmannelle järjestölle, joka ei tietänyt hakemustansa jättää, ennenkuin valiokunta oli asian käsitellyt.

Ed. Åkerblom: Förrän landtdagen slutligt fastställer förslaget till användningen af Längmanska testamentensfondens räntemedel, ber jag få framställa ett par önskemål. Af statsutskottets betänkande framgår, att aflidne handlanden Längman donerat sina medel „till förmån för Finlands alla stånd och folkklasser” och beträffande fonden B föreskrifvit, att dess räntemedel skola användas „för vetenskaper, sköna konster, litterära arbeten

och skrifters gratisutdelning till allmogen”. I öfverensstämmelse härmed har bankutskottet föreslagit för spridande af litteratur till allmogen 35,500 mk, för sköna konster 8,500 mk, för befrämjande af litteraturen 13,000 mk och för vetenskapliga ändamål 55,000 mk.

I förslaget till fördelning af pengarna för böckers spridning har bankutskottet ej särskildt angifvit, huru stor del hvart och ett sällskap bör använda för spridning af böcker till den svenska allmogen. Då detta förslag innebär en stor osäkerhet för den svenska allmogens tillgodoseende, emedan en del föreningar kunde anse sig fritagna från att använda någon del af sina anslag för bokspridning till svenskarna, borde landtdagen bestämma, att hvar och en förening, som nu enligt bankutskottets förslag beviljas medel för bokspridning till allmogen, skulle vara skyldig att använda en del, t. ex. en åttendedel, för spridning af svenska böcker till Finlands svenska allmoge. De föreningar, som föreslagits att erhålla anslag för dylik bokspridning, äro, såsom synes å sidan 8 i betänkandet, Folkupplysningssällskapet, Finska Folkskolans Vänner, Finsk Kvinnoförening, Föreningen Martha, Socialdemokratiska Kvinnoförbundet, Suomen Kansallinen Terveysliitto, Socialdemokratiska Ungdomsförbundet och de Blindas Förbund. Då en del af dessa föreningar antagligen ej vilja anordna en särskild svensk bokspridning med den lilla andel af anslaget, som tillkommer den svenska befolkningen, borde Svenska Folkskolans Vänner få rätt att mottaga dessa andelar för att därmed ordna bokspridningen till den svenska allmogen. Svenska Folkskolans Vänner har ju anställd en särskild bibliotekskonsulent för dylik verksamhet och har således bästa förutsättningar att bedriva denna verksamhet med framgång.

Med anledning af det framhållna ber jag få föreslå, att landtdagen vid fastställandet af bankutskottets förslag till fördelning af anslagen för spridning af böcker till allmogen ville besluta,

att hvar och en förening, som nu beviljas medel för bokspridning till allmogen, skulle vara skyldig att använda en åttendedel däraf för spridning af svenska böcker till Finlands svenska allmoge, och

att Svenska Folkskolans Vänner skulle få rätt att mottaga denna åttendedel af de föreningar, hvilka ej själfva vilja anordna en särskild svensk bokspridning.

I förslaget till fördelning af anslaget för vetenskapliga ändamål har man gått förbi en ye-

tenskaplig organisation, som vore särskildt i behof af att ihågkommas. Denna organisation är Centralutskottet för hembygdsforskningen i Finland, ett samfund, som har en mycket omfattande arbetsuppgift, men som har det sämst af alia vetenskapliga föreningar i fråga om medel för forskningen. Att denna förening nu ej ihågkommit beror själfvallet därpå, att dess sekreterare ej vetat af tillfället att ansöka om understöd.

Finlands landtdag har 1910 visat sig uppskatta hembygdsforskningens betydelse, då den för åren 1911—1913 anslog 10,000 mark om året åt Centralutskottet för hembygdsforskningen i Finland. Men statens tillgångar upphörde att förslå för detta behof, och hembygdsforskningen har blifvit lämnad åt sitt öde. I kulturutskottets betänkande vid 1910 års landtdag om främjande af hembygdsforskningen finnes redan hembygdsforskningens betydelse tämligen väl klargjord. Jag behöfver därför ej nu söka utförligare utveckla, hvad allt detta arbete åsyftar. Jag inskränker mig blott till att något närmare än i nämnda betänkande gjorts belysa den uppgift hembygdsforskningen kan ha vid framstegsarbetet på landsbygden på det ekonomiska, sociala och kulturella området.

Det är uppenbart, att den, som t. ex. genom en historia öfver hemsocknen får kännedom om, hvad som förut gjorts för att förbättra näringsmöjligheterna, bildningsanstalterna och andra samhällsinrättningar, han ser klarare, hvad som vidare behöfver göras, han har lifligare intresse därför och han ser äfven klarare, huru man bör förfara. En kurs i hembygdens historia i folkskolan är härför minst lika viktig som kurser i fäderneslandets och allmän historia. Men en dylik kurs är tills vidare så godt som omöjlig i de flesta landskommuners folkskolor af den enkla orsaken, att så godt som intet historiskt vetande finnes hopbragt om enskilda socknar och i de fall, då något kunde stå till buds färdigt publicerad, finnes detta tillgängligt långt borta i städernas arkiv och bibliotek.

Då landtdagen nu är i tillfälle att anslå 55,500 mark för vetenskapliga ändamål till fromma för „Finlands alla stånd och folkklasser”, så borde landtdagen begagna tillfället att bland vetenskapliga forskningsuppgifter framhålla bygdeforskningen, nämligen behöfvet att få vetenskapliga beskrifningar öfver olika socknar, hvarigenom undervisningen om hembygden blefve möjlig i folkskolan.

Jag ber med anledning af det jag framhållit om hembygdsforskningen få föreslå:

att alla de vetenskapliga föreningar och samfund, som nu föreslagits att erhålla understöd

böra anslå 10 % af sina anslag af Längmanska räntemedlen åt Centralutskottet för hembygdsforskningen;

att alla vetenskapliga samfund och föreningar, som få understöd ur Längmanska fonden, måtte börja årligen sända gratisexemplar af sina publikationer till hvarje landskommuns centralbibliotek eller, där sådant saknas, till biblioteket vid kyrkobyns folkskola, samt

att dessa vetenskapliga samfund böra jämsides med sin öfriga forskning söka åstadkomma vetenskapliga framställningar om olika socknar.

Jag ber att landtdagen måtte taga under ompröfning de förslag jag framställt beträffande användningen af anslagen för böckers spridning till allmogen och de förslag jag gjort angående främjandet af hembygdsforskningen genom anslagen åt de vetenskapliga sällskapen.

Ed. Storbjörk: Jag ber att få understöda ldgm. Åkerbloms förslag.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on valiokunnan ehdotusta vastaan tällä kohdalla ed. Åkerblom ed. Storbjörkin kannattamana ehdottanut sen lisäksi mitä valiokunta on ehdottanut hyväksyttäväksi kirjain jaosta ensiksikin, että kukin yhdistys, jolle myönnetään varoja kirjain jakelua varten kansalle, olisi velvollinen käyttämään kahdeksanneksen tästä ruotsinkielisten kirjain levittämiseksi Suomen ruotsinkielisen väestön keskuuteen ja että Svenska Folkskolans Vänner-seura saisi oikeuden ottaa vastaan tämän kahdeksanneksen niiltä seuroilta, jotka eivät itse tahdo järjestää erikoista ruotsinkielisten kirjain jakoa. Ed. Åkerblomin toinen ehdotus sisältää, että tieteellisiä tarkoituksia varten annettujen varain suhteen päätettäisiin, että kaikki ne tieteelliset seurat ja yhdistykset, joille nyt on ehdotettu annettavaksi avustusta, ovat velvolliset luovuttamaan 10 % saamistansa Längmanin rahastoista tulevista korko-
varoista Kotiseutututkimuksen keskusvaliokunnalle sekä että kaikki tieteelliset seurat ja yhdistykset, jotka saavat avustusta Längmanin rahastosta, alkaisivat vuosittain lähettää ilmaisia kapaleita julkaisuistansa kunkin maalaiskunnan keskuskirjastoon tai, missä sellaista ei ole, kirkonkylän kansakoulun kirjastoon, sekä että nämä tieteelliset seurat ovat velvoitetut myöskin muilla tutkimuksilla koettamaan aikaansaada tieteellisiä esityksiä eri pitäjistä. Kutsun näin muodosteltua ehdotusta ed. Åkerblomin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestysmenettelyyn tulee, niin koska ed. Åkerblomin ehdotukset ovat yhtenäiset, arvelen, että olisi äänestettävä siten, että toiselle puolen pannaan pankkivaliokunnan ehdotus sellaisenaan ja toiselle puolelle ed. Åkerblomin ehdotus, johon sisältyy mielestäni pankkivaliokunnan ehdotus ja hänen tekemänsä ehdotukset.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy pankkivaliokunnan ehdotuksen sellaisenaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Åkerblomin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä tässä kohden pankkivaliokunnan ehdotuksen ja ed. Åkerblomin ehdotus on hyljätty.

Puhemies: Esitellään sivulla 9 oleva ehdotus, joka alkaa sanoilla „Kannattaen Pankkivaltuusmiesten” j. n. e. ja jonka ponsi päättyy sanoihin „valtiopäiville 1920”.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Se ehdotus, minkä ed. Hagman täällä äsken teki, ansaitsee mielestäni huomioonottamista siinä, mikäli koskee ilmoittamista, milloin apuvaroja Längmannin testamenttivarjoista on haettava. Minä senvuoksi ehdotan että nyt käsiteltävänä oleva ponsi tulisi kuulumaan näin: „että pankkivaltuusmiesten on tehtävä ehdotus voittovarojen seuraavaksi jaoksi kolmen vuoden päästä eli valtiopäiville 1920”, ja tähän jatkoksi „sekä sopivalla tavalla annettava hyvissä ajoin yleisölle tiedoksi, milloin anomukset varojen saamiseksi ovat pankkivaltuusmiehille jätettävät”.

Ed. Ala-Kulju: Pyydän saada kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Alkio ed. Ala-Kuljun kannattamana ehdottanut pankkivaliokunnan esilläolevaa ehdotusta vastaan hyväksyttäväksi seuraavan ponnien: „että pankkivaltuusmiesten on tehtävä ehdotus voittovarojen seuraavaksi jaoksi kolmen vuoden päästä eli valtiopäiville 1920 sekä sopivalla tavalla annettava hyvissä ajoin yleisölle tiedoksi, milloin anomukset

varojen saamiseksi ovat pankkivaltuusmiehille jätettävät”. Kutsun tätä ed. Alkion ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy pankkivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa-ääntä ja 103 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen.

Valiokunnan mietinnön 9:n nellä sivulla oleva viimeinen ehdotus, joka alkaa sanoilla „Antaes-
saan kirjelmällä” hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

3) Antellin kokoelmain hoitoa varten asetetun valtuuskunnan eduskunnalle antama kertomus mainittujen kokoelmain hoidosta vuosina 1913—1915

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle huomispäivän istuntoon.

Pöydällepanot:

4) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa

sisältävän hallituksen esityksen n:o 3 johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle huomispäivän istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on huomenna keskiviikkona k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

18. Keskiviikkona 9 p. toukokuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 131

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

Esitellään:

2) Antellin kokoelman hoitoa varten asetun valtuuskunnan eduskunnalle antama kertomus mainittujen kokoelman hoidosta vuosina 1913—1915

*Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aronen, Hautala, Holsti, Hänninen-Walpas, Kallio, Repo, Schybergson, Svinhufvud, Talas, Tokoi ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Talas täksi illaksi ja huomispäiväksi erään senaatilta saamansa tehtävän suorittamista varten sekä yksityisten asiain takia ed. Hänninen-Walpas tästä päivästä tämän kuun 13 päivään, ed. Listo ensi perjantaiksi ja lauantaiaksi ja ed. K. H. Wiik tästä istunnosta alkaen viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa

sisältävän hallituksen esityksen n:o 3 johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o

1, joka eilispäivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään sanotun alinsäättämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Pehkonen: Se asia, joka meillä on käsiteltävänä, on käsittääkseni vanhan hallituksen aikaisen elintarvepolitiikan konkurssipesä, jonka hoitajiksi on määrätty sen takuumiehet, mutta jotka nähtävästi eivät tahdo takuita suorittaa, vaan koettavat lykätä suorituksen varsinaisten saamamiesten kokonaan suoritettavaksi. Lienee näin ollen paikallaan viitata muutamiiin seikkoihin, jotka ovat tämän elintarvepolitiikan konkurssin aiheuttaneet.

Se rajahintapolitiikka, jota vanha, vallankumouksen kautta sortunut hallitus toteutti, turvasi yksinomaan rajahintoihin, vientikieltoihin ja muihin sellaisiin toimenpiteisiin. Me tiedämme, että hintasuhteet sodan alkaessa 1914 olivat erinäisistä syistä tavattoman alhaiset. Silloin tuli suurelta osalta meidän maahamme varsinkin huono rehuvuosi, joka samoin kuin sodan alussa vallinnut epävarma olotila vaikutti sen, että yleensä tuotteita tarjottiin markkinoilla hintojen vastaavassa määrässä painuessa alas. Näitten silloisten, edellisten aikain alhaisten hintojen perusteella ja niitten mukaisesti ryhtyi silloinen hallitus säännöstelemään rajahintoja ja näin ollen se peruste, jolta alunpitäen lähdettiin, oli varsin alhainen. Seuraukset tästä tulivat pian näkyviin. Ensimmäinen seuraus, joka tästä oli, näkyi meidän maamme sianhoidon kokonaan lamautumisessa, sikakannan miltei olemattomiin häviämässä. Kun maamme viljan kulutukseen nähden on ulkomaista riippuvassa asemassa, määräsi viljan hinnan ulkomailta tuodut viljavarat ja trustituneet tukkuliikkeet. Viljan hinta näin ollen kohosi samalla kun maataloustuotteitten hinta pysyi ja pidettiin alhaisena. Maanviljelijä näki mahdottomaksi — tällöin ni-

mittain ei vielä millään taholla tunnettu mahdollisuutta kiertää rajahintoja — tällaisten hintasuhteitten vallitessa silavan tuotannon ylläpitämisen ja kiiruhti hävittämään sikakantaa vapauttaakseen itsensä taloudellisten tappioiden kärsimisestä. Muilla aloilla siirtyi kehitys vähän myöhemmäksi, ennenkuin sen kourautuntuvat seuraukset tulivat näkyviin. Kumminkin saman politiikan vaikutuksesta kuljettiin varmasti kotimaisen tuotannon tuhoamista kohti. Toiset alat kestivät kuitenkin, ennenkuin lopullinen pula tuli esiin, aina vuoden 1916 syksyyn saakka. Silloin kumminkin kävi selville, että karjantuotanto oli häviämässä tai sitä uhkasi häviämisen vaara, ellei joihinkin toimenpiteisiin ryhdyttäisi tämän taloushaaran kannattavaksi tekemistä varten. Tähän saakka oli silloinen hallitus yksinomaan asettanut määräkseen turvata kuluttajain etuja painamalla rajahintoja mahdollisimman alas. Kun tällöin jouduttiin sellaiseen pulaan, joka uhkasi jättää kulutuskeskukset tyhjiksi ja sortamaan tuotannon kokonaan, oli hallitus pakotettu kääntymään sille tielle, minkä nykyinen, luottamusta nauttiva hallituksemme on alunpitäen omaksunut. Se oli pakotettu tällöin kääntymään järjestöjen puoleen ja myöskin siinä ottamaan huomioon sen, mitä tuottajajärjestöillä olisi asiassa sanottavaa. Vasta tällöin voitiin edes jonkun verran vaikuttaa siihen, että rajahintoja ja ulkomaille vientiä järjestämällä voitiin ainakin osapuilleen taata kotimaiselle tuotannolle taloudellisia edellytyksiä. Tämä kumminkin tuli monessa suhteessa liian myöhään. Paitsi sitä, että sianhoito oli jo aikaisemmin tällä tavoin tuhoutunut, oli myös karjataloudessa jo ehtinyt varsin vaikeita vaurioita tulla näkyviin. Tilastotiedot, joita on kerätty, osottavat, että karjakanta oli vähentynyt noin 20 % ja karjantuotanto oli heikontunut siinä määrin, että suuri osa osuusmeijereistä uhkasi panna ovensa kiinni tuotteiden puutteesta.

Laajimmin ja kaikista pisimmälle ovat tämän politiikan seuraukset tuntuneet kumminkin varsinaisessa maanviljelyksessä. Kuten mietinnön yleisperusteluista ja myös siitä puheesta, jonka hallituksen edustaja täällä piti asiaa lähetettäessä valiokuntaan, käy selville, on meidän maamme viljan käyttöön nähden suurelta osalta ulkomaisen viljan varassa ja tätä ulkomaista viljaa nykyään tuskin ollenkaan saadaan meidän maahamme tulemaan. Näin ollen täytyy meillä toimenpiteiden kohdistua siihen, että me voimme omasta maasta tuottaa mahdollisimman paljon elintarpeita. Naapurimaissamme on jo sodan

alusta alkaen hallituksen toimenpiteet kohdistuneet, samalla kertaa kun rajahinnoilla ja muilla toimenpiteillä on koetettu järjestellä kuluttajain etuja, myös tuotannon turvaamiseen. Sillä tavalla naapurimaissa, Ruotsissa samoin kuin Norjassakin, on käytetty miljoonia kruunuja maanviljelystuotannon auttamiseksi, on hankittu alennetuilla hinnoilla valtion laskuun apulantoja, väkirehuja, koneita j. n. e. Meidän maassamme ei ole mitään tällaista ollut olemassa. Päinvastoin on, kuten sanottu, rajahinnoilla maataloustuotanto tuhottu, samalla kertaa kuin muut elinkeinot ovat verrattain vapaasti saaneet toimia ja sillä tavoin ovat voineet kilpailussa asettua kokonaan maatalouden yläpuolelle ja hallitsemaan sitä muun muassa työvoiman palkkaamiseen nähden. Tästä on ollut meillä seurauksena se, että kahtena edellisenä syksynä, sikäli kuin eri puolilta maata olen koettanut saada tietoja ja osittain näitä tunnenkin, on uutisviljelys kokonaan ollut seisauksissa. Kun puuttuvan ulkomaisen tuonnin varalle olisi voimakkaasti pitänyt viljelysalueita lisätä, on meidän maataloutemme ollut parinakolmena vuotena siihen kokonaan kykenemätön. Sen on tehnyt kykenemättömäksi siihen se politiikka, jota hallitus on elintarvekysymyksen säännöstelyssä harjoittanut. Jos meitä näin ollen nyt tuhkaa puute ja jos me sitä nyt jo tunnemme, ei ole näin ollen syy maataloudessa, ei maanviljelyselinkeinon harjoittajissa, vaan se on kaatuneen hallituksen nurjassa elintarvepolitiikassa. On turhaa esittää mitään varsinaisia numeroita tähän nähden. Käsitteäkseni asian pitäisi olla siksi selvä olevista oloista ja tosiasioista. Minä vain viittaan, että kun vielä viime aikoihin asti esim. maidon hinta kulutuskeskuksissamme ei ole kohonnut tuskin enempää kuin 20—30 %:lla ja voin hinta nykyäänkin ehkä korkeintaan 100 %:lla aikaisemmastaan, niin on maanviljelyselinkeinon tarvitsemien välineiden hinta kohonnut 400—500—600 %:lla ja samalla varsin yleisesti on työvoima kohonnut, joskaan ei aivan näin paljon, niin kumminkin huomattavasti ja monin kerroin enemmän kuin maatalouden tärkeimmät tuotteet ovat kohonneet. Kumminkin tilastotutkimukset osoittavat, että meilläkin maataloudessa kaikista kustannuksista työpalkat muodostavat lähes 60 % kaikista kustannuksista ja maatalouden kannattavuus on näin ollen varsin suuressa määrin riippuvainen tästä seikasta. Minun käsittääkseni tämä elintarvepolitiikka, jota vanha hallitus noudatti, oli muodostunut kaupunkien

köyhäinhoidoksi, johon velvoitettiin maanviljelyselinkeinonharjoittajat, yleensä maaseutuväestö, vieläpä niin pitkälle, että se ei ollut ainoastaan kaupunkien köyhäinhoitoa, vaan se oli myös kaupunkien varakasten hoitoa ja ennen kaikkea sitä. Kun v. 1915, muistaakseni työväenjärjestöjen puolelta käännyttiin työnantajainliiton valtuuskunnan puoleen kehoituksella, että tämä valtuuskunta kehoittaisi alaisiaan teollisuuden harjoittajia korottamaan työläisten palkkoja, vastattiin tältä taholta silloin, että kun työväestön palkkoja on jo osittain korotettu ja kun tärkeimmät elintarpeet työväestölle ovat maataloustuotteet, joita edelleenkin rajahintojen vaikutuksesta saadaan jokseenkin samoilla hinnoilla kuin ennenkin, ei valtuuskunnan mielestä ole syytä kehoitukseen suostua. Toisin sanoen, kun maatalouselinkeinon harjoittajat tarjoavat teollisuuden harjoittajille ja teollisuusväestölle rajoitetuilla hinnoilla tuotteita, ei teollisuuslaitoksien tarvitse maksaa työväestölle korkeampia palkkoja, mistä luonnollisesti seuraa teollisuuslaitoksien kohonnut vuosivoitto. Siis tällä politiikalla pakotettiin maanviljelyselinkeino, samalla kuin se itse sortui, kohottamaan teollisuuselinkeinoa. Minun käsittäakseni on tässä varsin suuri syy myös siihen, minkätähden maanviljelystyöväestön palkat eivät ole voineet siinä määrin kohota, kuin mahdollisesti joillakin tahoilla ja maanviljelystyöväestön itsensäkin keskuudessa on ehkä toivottu.

Paitsi sitä että tämän tilanteen aikana on rajahintapolitiikan vaikutuksesta maanviljelyselinkeino painettu ja seisautettu sen kehitys, on siihen, ettei maamme kykene viljaa tuottamaan oman maan tarpeeksi, omat ovat taloudelliset syynsä, jotka ovat vaikuttaneet pitemmän aikaa. Minä mainitsen vain, kiinnittäakseni siihen huomiota, ne ilmastolliset seikat, joissa meidän maanviljelyksemme on, lyhyet kesät, aikaiset hallat ja muut sellaiset. Sen lisäksi vaikuttaa tähän vielä suureksi osaksi toistaiseksi myös varsin epäedulliset liikennesuhteet, jotka eivät takaa nopeata kehitystä taloudellisessa elämässä. Tähän liittyvät vielä ne nurjat liikennetariffiolot, jotka vaikuttavat sen, että vieläpä ranta-teilläkin käy varsin vaikeaksi pitempien matkojen päästä elintarpeita, maataloustuotteita liikutella.

Kiintyäkseen lähemmin siihen mietintöön, joka meillä nyt on lähetettävänä suureen valiokuntaan, pyydän lähinnä kosketella sitä vastalauseita, jonka alle varsinaisesti olen kirjoittanut. Se koskee työvoiman saantia maatalouselinkeinon palvelukseen kuluvana kesänä. Kuten

valiokunnan mietinnön perusteluista käy selville, on elintarvetuotannon lisäämistä pidettävä koko tämän kysymyksen perusehtona, ja jokainen ymmärtää että, jos meidän maassamme ei voida tuottaa elintarpeita, eivät myöskään elintarvelautakunnat eikä mikään hallitus kykene niitä kansalle jakamaan. Tyhjästä käsistä on varsin vaikea jakaa. Kun toiselta puolen tunnemme, että työvoiman määrä nykyisin asettaa suorastaan rajat sille, kuinka paljon elintarpeita voidaan tänä kesänä tuottaa lisää, on käsittäakseni tämä kysymys varsin tärkeänä astunut eteen. Valiokunnassa on kumminkin väitetty, ettei tämä työvoimakysymys olisi niinkään määrävä; onpa suorastaan kartettu tätä ottaa esille. Katson näinollen itseni pakotetuksi muutamilla numeroilla osottamaan, missä määrin meillä on pelättävissä työvoiman puutetta, silloin kun elintarpeiden tuotantoa, viljan ja juurikasvien viljelystä ruvetaan lisäämään.

Ensinnäkin olkoon mainittu, että meillä viljelyskausi, kesä, on puolta lyhyempi kuin useimmissa naapurimaissa, ja näin ollen ovat kaikki viljelystyöt suoritettavat puolta lyhyemmässä ajassa. Tänä vuonna varsinkin näyttää siltä myöhästyneen kevään vuoksi, että vielä tavallista lyhyemmässä ajassa ovat nämä työt saatavat suoritetuksi. Kun meillä pitkän talven aikana tarvitaan maataloudessa suhteellisesti vähemmän työvoimaa, tarvitaan sitä kesällä varsin runsaasti. Jokaista hehtaaria kohti tarvitaan tutkimustietojen mukaan 2 $\frac{1}{2}$ päivätyötä enemmän kesällä kuin keväällä, myöhemmin syksyllä ja talvella.

Eri viljelyskasvien vaatima työmenekki on myös varsin suuressa määrässä eroava. Professori Enckellin tutkimuksen mukaan vaatii ruis esimerkiksi jalkapäiviä noin 31, ohra sensijaan vain 24, kaura noin 20, heinä noin 8 ja juurikasvit, niihin luettuna silloin etupäässä peruna, 74. Nämä päivätyöt yksistään korjuutoista.

Samoin erään toisen tutkimuksen mukaan, johon sisältyy pienempiä talouksia kuin tähän edelliseen, on ruis vaatinut 16, ohra ja kaura 11, heinä noin 8 ja juurikasvit 41 miespäivää hehtaaria kohti. Jos heinää viljelemällä joku pinta-ala vaatii korjuutoissa yhden työpäivän, vaatii silloin juurikasvit 5, suvivilja $1\frac{1}{2}$ ja ruis 2. Mitä tämä käytännössä merkitsee silloin, jos me lähemme viljelystä laajentamaan, viljaa ja juurikasveja lisäämään?

Meidän maassamme tilaston mukaan on korsiviljan kasvussa 760,000 hehtaarin alaa peltoa. Jos me oletamme, että saisimme edes 10 % lisää viljan kasvatukseen tänä kesänä, tietäisi se li-

säys 76,000 hehtaaria. Ja kun edellisten numeroiden mukaan suvilja vaatii jokaista hehtaaria kohti 4 työpäivää enempi korjuutoissa kuin heinä, tietäisi tämä 304,000 työpäivää enempi maatalouden käytettäväksi. Saman tilaston mukaan kasvatetaan perunaa 87,000 hehtaarin alalla. Jos me perunassa, joka kaikista lähinnä tulee kysymykseen lisäyksessä, vaatisimme 25 %:n lisäystä, tietäisi tämä 22,000 hehtaarin alaa ja äskennämainittujen numeroiden perusteella 660,000 työpäivää yksistään korjuutoihin. On vielä otettava huomioon se, että jos nykyisin valitseva epä säännöllisyys maanviljelytyöoloissa johtaa siihen, mihinkä sillä pyritään, tietää se vähintään 20 %:n vähennystä työssä, mikä edellisiin numeroihin on silloin lisättävä. Joskin näin ollen voidaan väittää, että viljelyn ollessa säännöllistä ei pahempaa työvoiman puutetta ole olemassa, osoittavat nämä numerot, että silloin kun me pyrimme viljelystä lisäämään viljan ja juurikasvien voimakkaalla kasvattamisella, astuu työvoimakysymys hyvin vakavana viljelijän eteen. Minä toivon, että näillä numeroilla olen osottanut suuren valiokunnan jäsenille, että se osa vastalausesta, jossa esitetään määräyksiä työvoiman saamisesta elintarvetuannon käytettäväksi tänä kesänä, ei ole aiheeton, vaan ansaitsee harkita sen sisällyttämistä kysymyksessä olevaan asetukseen.

Mitä itse asetukseen sinänsä tulee, on siinä valiokunta omaksunut samoin kuin sen perusteluissa kyllä sen ajatuksen, ettei rajahintoja määräilemällä ja vientiä rajoittamalla saa elintarvetuotantoa tukahuttaa, kuten tähän asti on tapahtunut, vieläpä niin, että sen lisäämisestään on pidettävä huolta, milloin lisääminen elintarvetyövoiman ratkaisun kannalta on tarpeellista. Kumminkin, vaikka tämä periaate on omaksuttu, on muutamia kohtia itse asetuksessa, jotka ovat ristiriidassa tämän periaatteen kanssa.

Ensinnäkin jo rajahintojen määräämisoikeutta myönnettäessä sanotaan, että jos tavarain hinnat kohoavat yli sen, mitä olosuhteet vaativat, on tällaiseen rajahintojen säännöstelyyn senaatilla oikeus. Käsittääkseni tämä puustavillisesti otettuna tietäisi yhtä ahdasta rajahintamääritystä kuin tähän astikin on noudatettu, sillä aina löytyy luonnollisesti osa kansalaisia, joiden olosuhteet vaativat hintojen alemmuutta. Olisin toivonut, että edes ohjeeksi tässä suhteessa olisi sallittu käyttää samaa sanaa, mikä on hallituksen esityksessä, nimittäin, että jos hinnat nousevat „huomattavasti” yli sen mitä olosuhteet vaativat. Samoin silloin kun tulee kysymys puutteesta, oikeuttaa valiokunnan ehdotus viran-

omaiset ryhtymään suorastaan myyttämään toisen tavaraa, jos sitä on vähänkin enempi halussa kuin itseä varten tarvitsee. Kun tällainen toimenpide, mitä kolmas pykälä tässä asetusedotuksessa edellyttää, on paikallista laatua, on käsittääkseni silloin käytävä kiinni sellaisiin varastoihin, joissa on melkoista enempi olemassa kuin mitä itseä varten tarvitaan. Hallituksen esityksessä oleva sana „melkoista” olisi ollut tässä varsin paikallaan. Kun tullaan suurempaan puutteeseen, yleisempään puutteeseen, edellyttää asetusta, että silloin voidaan suorastaan takavarikoida kaikki liiat elintarpeet, mitä tuottajilla tai kauppiaille on olemassa. Siinäkin on lausuttu vain, että jos tavarain tarpeen tyydyttäminen voi käydä vaikeaksi, olkoon senaatti oikeutettu tällaiseen toimenpiteeseen ryhtymään. Minun käsittääkseni on olemassa aina vaikeuksia tavarain hankinnassa. Vieläpä säännöllisenä aikana, jolloin tavaraa voi olla runsaastikin tarjona, voi esiintyä jonkinlaisia vaikeuksia sen hankkimisessa ja niin ollen se seikka, että esiintyy ja voi esiintyä vaikeuksia, ei käsittääkseni vielä oikeuta tällaiseen pakolliseen toimenpiteeseen ryhtymistä, elleivät nuo vaikeudet kaiken harkinnan perusteella näytä olevan voittamattomia. Olisin toivonut, että tässä olisi käytetty sanontaa: „jos tavarain tarpeen tyydyttäminen tuottaa voittamattomia vaikeuksia”. Selventääkseni ajatustani minä myönnän, että tällä kertaa ovat olleet olot sellaiset, että kaiken harkinnan mukaan elintarpeiden saanti näyttää tänä kesänä, vieläpä ensi talvenakin, tuottavan voittamattomia vaikeuksia ja siis joka tapauksessa edellyttäisi niitä toimenpiteitä, joihin tämä pykälä oikeuttaa senaatin ryhtymään.

Tahtomatta yksityiskohtaisemmin tässä itse asetukseen kosketella, pyydän vain lopuksi viitata niihin toisiin kohtiin vastalauseessa, jonka allekirjoittajana olen.

Ed. Leivo: Minä pyysin puheenvuoroa huomauttaakseni parista korjauslukuvirheestä tässä mietinnössä.

Tämän mietinnön sivulla 17, viimeisen edellisellä rivillä alhaalta lukien, alkaa sana „eduskunnan” pienellä kirjaimella, vaikka se valiokunnan kirjoituksen mukaan pitäisi alkaa isolla kirjaimella. Samanlainen virhe esiintyy sivulla 18, ensimmäisellä rivillä ylhäältä lukien. Pyydän saada nämä virheet oikaista.

Mitä varsinaisesti mietinnön sisältöön tulee, niin en tahdo tässä eduskunnan aikaa kuluttaa, varsinkin kun olen suurella valiokunnassa tilai-

suudessa vastaamaan niihin asiallisiin huomautuksiin, joita ed. Pehkonen on tehnyt.

Ed. Helenius-Seppälä: Vaikka tämän lakiehdotuksen kiireellinen valmistuminen on siinä määrässä asetettava etualalle, että arkailen enää pientäkään lisäystä siihen esittää, en kumminkaan voi olla kiinnittämättä suuren valiokunnan huomiota erääseen seikkaan, joka kenties vielä olisi helposti autettavissa.

Useissa maissa on rajoitettu, jopa kiellettykin juovutusjuomain valmistus senvuoksi, että tahdotaan säästää siihen käytettävää raaka-ainetta, viljaa ja perunoita. Meillä tosin lieene tätä nykyä ainakin paloviinan valmistus hyvin vähissä, sitä harjoitettaneen ainoastaan hiivatehtaissa, mutta sen sijaan tiedän, että paikoittain vielä melkoinen määrä viljaa menee oluen valmistukseen. Kun väliaikaisen kieltolain saaminen, varsinaisen kieltolain vahvistusasian tartuttua kiinni perustuslakivaliokuntaan, on siirtynyt ainakin jonkun verran epävarmaan tulevaisuuteen, olisi mielestäni suotavata, että senaatille saataisiin mahdollisuus takavarikoida se viljamäärä, joka muuten käytetään oluen valmistukseen ja kentiesi muittenkin juovutusjuomain valmistukseen. Esimerkiksi 3 §:ään esillä olevassa lakiehdotuksessa voitaisiin helposti saada tästä asiasta mainituksi, niin että senaatilla olisi kaikkien mahdollisuuksien varalta vapaat kädet tässäkin kohden toimia sen mukaan kuin yhteinen etu vaatii. Suljen tämän asian suuren valiokunnan huomioon.

Ed. Tuomi: Tämä laki tulee esille varsin myöhästyneenä synkeän kaamealla hetkellä, jolloin nälänhätä uhkaa Suomen köyhälistöä, jolloin maamme elintarpeet ovat ehtyneet, jolloin kansan pohjakerrokset ovat joutuneet vaikeaan asemaan. Tämän lain avulla toivotaan päästävän elintarvelähteille, saada kaivetuiksi kätköt esiin, tuottajat lisäämään tuotantoaan, hyvät hallitusherrat järjestämään kulutusta, turvaamaan elintarvetuotantoa, säilyttämään karjankannan, jopa on yritetty mobilisoida työväkeäkin. Lakiehdotus siis sisältää kirjavan koelman monenmoisia, ihan vastakkaisiakin mielipiteitä ja määritelmiä. Sen mukaan vuodatetaisiin runsauden sarvesta niin rikkaille maanviljelyskapitalisteille kuin köyhille kuluttajillekin muka yhtä puolueettomasti kaikille ja jokaiselle määrätty osuutensa. Erotus vain olisi siinä, että rikkaat maanviljelystuottajat saisivat rahaa ja leipää, mutta köyhälistö ainoastaan leipää.

Kieltämättä on tämän lain tarkoituserä hyvä, sen tarkoituksena on vihdoin käydä käsiiksi suureen elintarvekysymykseen, täysin ottein, tukahduttaa pahinta keinottelua ja työntää ahnaimpia saalistajia pois elintarvetuotannon ja kaupan alalta. Samalla on tämän lain tarkoituksena myöskin palvella kahta herraa, kulutusta ja tuotantoa, selvemmin sanoen kuluttajain ja tuottajain etuja. Mutta siinä juuri onkin tämän lain heikot kohdat. Juuri tuossa ihanteellisessa yhtymäkohdassa sukeltautuu esille tuo iänikui-nen ristiriita, luokkataistelu eri kansanluokkien välillä. Nuo erilaiset luokkaedut pyrkivät luonnonvoimain valtavuudella kahtaalle ja niiden ohjaamina toimivat eri yhteiskuntaluokkien edustajat. Se on tullut näkyviin tätä mietintöä laadittaessa valiokunnassa. Ja niinpä lopultakin syntyy vaikeita ristiriitoja. Järkevintä kai olisi ollut hyväksyä tämä laki semmoisenaan, ehdottaa vain eduskunnan kirjoittamaan yksimielisesti puumerkkinsä sen alle ja lähettämään sen vahvistettavaksi, vaikka niinkin menetellen olisi kai noussut tie pystyyn, koska tällä kertaa personoitua Suomen lakien vahvistajaa ei ole olemassa, senhän otti olkileipä.

Me valiokunnan jäsenet olemme kukin yrittäneet tehostaa niitä kohtia, joita pidämme tärkeimpinä. Maatalouden edustajat ovat tietysti valvoneet ja turvanneet maataloustuotannon, s. o. etupäässä suurviljelijäin etuja ja me köyhälistön edustajat olemme koettaneet saada lakiin sovelletuksi köyhälistöä turvaavia kohtia. Siinä on todellinen selitys tämän lakiehdotuksen eri kohtien ristiriitaisuuteen. Sitä todistavat mietintöön liitetyt vastalauseetkin. Sanotusta perusjaottelusta huolimatta tulee laki antamaan hallitusvallalle valtuuksia keinottelun hillitsemiseksi ja elintarpeitten jakelun järjestämiseksi. Siinä asiassa olisi kuitenkin seurattava ohjetta, että ensin on oman maan tarve tyydytettävä ja vasta ylijäämä elintarpeista sallittava viedä rajan yli. Viime vuosina on usein tehty tässä maassa päinvastoin. Elintarpeet ovat siirtyneet muille maailman markkinoille, sinne, jossa niistä on maksettu korkein huippuhinta. Ne ovat kuletetut köyhälistön suitten ohii köyhälistön kärsiessä nälkää ja puutetta.

Pääasiassa kannatan toista vastalauseetta, jota suosittelen suuren valiokunnan huomioon. Lakiehdotuksen 5 § on saanut valiokunnassa liian ahtaan tulkinnan karjanmyyntiosuuskuntien hyväksi. Nuo osuuskunnat ovat niittäneet ansaitsematontakin voittoa kuluttajain ja osaksi tuottajainkin kustannuksella. Päinvastoin voisivat ainakin kaupunkikunnat itse hankkia karjaa

elävänä ja teurastuttaa väestön tarpeiksi, tavoittelematta voittoa. Varsinkin kesän aikana, jolloin liha muutamassa hetkessä pilaantuu, olisi sellainen toimintamuoto parhain. Sen vuoksi on tämän lain 5 §:ään lisätty sana „yhteisö”. Sana keinottelu on varsin tyhjentävä käsite siitä saalistamisesta, jota tänä sota-aikana elintarvetuotannon ja kaupan alalla on harjoitettu. Sen sanan on valiokunta poistanut tästä laista kansantaloustieteellisellä viisastelulla. Mutta tosiasiana kuitenkin pysyy, että keinottelua harjoitetaan ja keinottelijat olisivat poistettavat elintarvemarkkinoilta. Lakiehdotuksen 8 §:ään on valiokunta tehnyt lisäyksen, joka tarkoittaa elintarvetuotannon turvaamista. Mietinnössä ei missään kohdassa ilmaista, mitä pitäisi tehdä silloin, jos maataloustuottajat aiheettomasti ja ylimielisesti supistaisivat tuotantonsa mahdollisimman vähiin, jättäisivät pellot viljelemättä j. n. e. Sen vuoksi on tässä toisessa vastalauseessa ehdotettu tuon pykälän perusteluihin seuraavaa: „Sama valta ulotettakoon myöskin maataloustuotantoon, milloin näyttää ilmeiseltä, että tukkiyhtiöt ynnä muut suuret maayhtiöt ja maanviljelijät jättävät peltensa viljelemättä tai muuten vastustavat tämän lain tarkoitusta. Ehdotuksen 19 §:n perustelujen loppukohta suurelta osaltaan kumoaa sen mitä alkuosassa sanotaan. Se nimittäin työntää maanviljelystuotannon sanottujen toimenpiteitten ulkopuolelle. Parasta olisi myöskin 19 §:n loppumomentti kokonaan poistaa.

Nämä ehdotetut muutokset sisältyvät tähän toiseen vastalauseeseen. Sen lisäksi valiokuntakeskusteluissa olen esittänyt eräänlaisia muutosehdotelmia, jotka eivät saavuttaneet riittävää kannatusta. Käyttäen tätä tilaisuutta, kun en tahtonut erityisellä vastalauseella enää koristaa tätä mietintöä, pyydän suuren valiokunnan harkittavaksi jättää seuraavia ehdotelmia. Ensiksin olisin sitä mieltä, että juuri paikallisten elintarvelautakuntien toiminnasta riippuu hyvin paljon elintarvejakelun ja hankinnankin menestyminen. Tämän lakiehdotuksen mukaan jäisi moni tärkeä kysymys elintarvelautakunnan valtuuksien ulkopuolelle tarkemmin säännöstelemättä. Valiokunnan mietinnön mukaan jäisi lainvalvonta vain harvojen viranomaisten käsiin. Nyt on kuitenkin kokemusta siitä, millä tavalla näitä elintarveasiain määräyksiä ovat viranomaiset valvoneet. Ne ovat katsoneet niitä usein läpi sormien. Voidaan väittää, että nuorentaisen hallituksen elintarveasian määräykset eivät ole syntyneet sillä tavalla, Suomen lainsäädännön mukaisessa järjestyksessä, ettei niillä

ollut velvoittavaa voimaa. Mutta sittenkin ne olivat kuitenkin pohjaltaan tarkoitettut keinottelun ehkäisemiseksi. Usein on käynyt niin, että kun elintarvevarastoja on tarkastettu, on se toimitettu hyvin päällisin puolin. Jauho-varastoja tarkastettaessa on vain käyty makasiinien ovelta katsomassa ja palattu takaisin, vaikka ilmeisesti on samoissa säilytyshuoneissa ollut suuria kätkejä. Varastoja kätkettyä on tehty sillakin tavalla, että on keskelle pinottu vehnäjauhosäkkejä, ruisjauhosäkkejä ja sokeria y. m. elintarveja ja sitten ne vuorattu joillakin muilla tavaroilla, rehujausosäkeillä ja tavaralaatikoilla. Mutta herrat lainvalvojat useinkaan eivät ole menneet säilytyshuoneen ovelta ulommaksi; sielähän olisi virkatakki tahraantunut jauhoihin. Elintarvelautakunnat voisivat sensijaan valppaammin seurata kaikkia elintarveasioita. Tuskinpa elintarvelautakunnat tulisivat valtaansa käyttämään väärin, vaan päinvastoin ottaisivat tarkan selvän kussakin eri rikkomustapauksessa, ennenkuin ilmaisivat niistä viranomaisille. Näin voitaisiin ehkä välttääkin aiheettomain syytteiden nostamista. Sillä perusteella toivoisin, että lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin, lauseeseen, joka alkaa sanoilla „Ja jos hän vastoin” lisättäisiin selvyuden vuoksi sanat „elintarvelautakunnan tai”. Samoin 16 §:n alkuun lisättäisiin seuraava ajatus: Elintarvelautakunta valvoo tämän lain määräysten noudattamista ja jos huomaa rikkomuksia, niin ilmoittaa niistä asianomaisille viranomaisille syytteesen asettamista varten. — Lakiehdotuksen 17 §:n 2 kohta kaipaaisi selvitystä. Valiokunnassa ehdotin sen näin kuuluvaksi: „Järjestyneellä työväestöllä olkoon oikeus asettaa vähintään puolet kunkin elintarvelautakunnan jäsenistä”. Tuohon ehkä voisi suuri valiokunta muodostella sopivamman sanamuodon.

Toimenpiteet elintarvevarastojen takavarikoinnista ja tilastojen keräämisestä pitäisi saada nopeasti suoritetuiksi. Muuten voivat keinottelijat kätkeä varastonsa tahi viedä muualle sillä aikaa kun anotaan kuvernöörin toimenpidettä. Sitä silmällä pitäen olisi tosin laissa elintarvelautakunta valtuutettava, heti kun aihetta ilmaantuu, tarkastuttamaan elintarvevarastot, myymälät y. m. paikallisen viranomaisen avulla. Sitä kyllä edellyttää valiokunnan mietintökin, mutta jättää sen kuvernöörin määrättäväksi. Mielestäni olisi 13 §:n 3 kohdan alkulause muutettava: „Elintarvelautakunnalla olkoon valta paikallisen viranomaisen avulla tarkastuttaa j. n. e.” Edellyttämällä, että tämän lain nojalla annettavat erikoismääräykset jätetään sekä tuot-

tajain että kuluttajain tiedoksi, tulevat niitä vastaan rikkomaan ainoastaan tunnottomat keinottelijat ja nekin tahallisesti. Sen varalta olisi nimenomaan määrättävä alin rangaistusmäärä suuremmaksi, kuin mitä rikoslaisissa on määrätty. Valiokunnassa tein ehdotuksen alimmaksi sakkomääräksi, mutta lopullisesti se riittävän kannatuksen puutteessa raukesi. Lakiluonnoksen 7 §:n toinen kohta sisältää kehoituksen vientiin yksinomaan tuottajain edun mukaisesti, päinvastoin kun sen pitäisi tyydyttää ensin kotimaisen kulutus ja sitten ylijäämä sallia vientiä varten. Luonnoksen 8 §:n toisen momentin poistamisen, jossa puhutaan yksityisten tappioiden korvaamisesta valtionvaroista, asettaisin kyseenalaiseksi.

Mietinnön perusteluissa kaipaaisi eräitä muutoksia. Sivulla 9 selostetaan rajahintain tarkoitusta kovin yksipuolisesti tuottajain edun kannalta. Selventääkseen rajahinnoittelukysymystä tuottajain edun ja tuotteiden lisäämisen kannalta on valiokunta vaihtanut 2 §:n ensimmäisen kohdan sanamuodon j. n. e. Mietinnön 5 sivulla selostetaan suotta liian yksityiskohtaisesti, miten Venäjällä tulee tapahtumaan sodan jälkeen j. n. e.

Sitten tästä kolmannelta vastalauseesta, jossa ehdotetaan, kuten täällä jo eräs puhuja on selostanut, työväen mobilisoimista, sietäisi sanoa joku sana. Tietysti maanviljelystuotanto tarvitsee menestyäkseen työväkeä, mutta kysymys siitä, olisiko ehdottomasti sitä tällaisella pakkoilla hankittava, ei ole kai oikein hyvin harkittu. Minä oletan, että silloinkun maalaistyöväelle maksetaan kunnollinen palkka, silloinkun siitä pidetään muutenkin huolta, silloin on kyllä työvoimaa tarjolla ilman orjuuttavaa pakkolakiakin. Maaseudulla on paljon esim. naistyöläisiä, työläisten vaimoja y. m., jotka kykenevät viljan korjuuseen, heinäntekoon ja muihinkin maanviljelystöihin. Jos niille maksettaisiin kunnollinen palkka, niin kyllä löytyisi työvoimaa. Ainakin Keski-Suomessa maksetaan työläisnaisille kovin keuhkoja palkkoja. Vielä viime kesänä, jolloin jo maanviljelystuotteiden hinnat olivat kohonneet korkealle ja jolloin maanviljelijät saivat tuotteistaan korkeita voittoja, maksettiin siellä työläisnaisille 1: 50—2 markkaan päivältä. Onko se kohtuullista, minä asettaisin vastattavaksi?

Sitten tässä vastalauseessa puhutaan koulunurison vetämisestä maanviljelystöihin. Tarvitseisikohan sitä varten laatia erikoista pakkolakiä, vai onko koulunuriso jo niin vieraantunut ruumiillisen työn teosta, että sitä varten olisi ehdottomasti pakkolaki laadittava. Mahdollisesti ne ovat niin laiskiintuneet, mutta minä

epäilen sittenkin, voisiko tällainen, tavallaan herrastyövoima, viedä maanviljelystuotantoa eteenpäin. Mielestäni on se sittenkin Suomen maalaisköyhälistöläinen, tuo sitkeä työnraataja, joka on perannut Suomen pellot, joka ne kyntää, muokkaa viljelyskuntoon, lukuunotettuna pikkuviljelijät ja torpparitkin.

Tämän kolmannen vastalauseen mukaan tulisi työväki tavallaan pakko-orjuuteen. Se menetäisi vapautensa. Sen täytyisi lähteä pakollisesti liikuskelemaan kotipaikoiltaan. Tosin on maanviljelystyöalalla jo pakko-orjia olemassa, on torppareita, joiden täytyy suorittaa verotyöpäiviä, on palkollisia, jotka on sidottu vuosi-orjuuteen. Vaikkapa he saisivat osakseen kuinka huonoa kohtelua tahansa ovat, he pakotetut työskentelemään koko vuoden umpeen, ja jos he lähtevät tätä orjuutta pakoon, niin voidaan heidät tuottaa kruununkyydillä takaisin. Jos torppari jättää verotyöpäivänsä suorittamatta, niin seuraa siitä häätö. Hänet häädetään pois kuin kulkukoira kuutamelle. Sitten muonamiehet. Olkoonpa palkka kuinka huono tahansa, kallistukoot elintarpeet kuinka paljon tahansa, olkoon muuten työkomento miten keuhko tahansa, muonamies on pakotettu noudattamaan pitkäaikaista sopimusta. Kuvaava tapahtuma on Jämsästä. Siellä Jämsän kirkonkylässä eräässä suurkartanossa muonamiehet kyllästyivät tuollaiseen sortojärjestelmään, pyysivät ensin hieman palkan korotusta. Kartanonherra ei suostunut, vaan kohteli ylimielisesti, ja niin ollen kun elintarpeet yhä kallistuivat, kun tuo kartanomistaja menetteli siten, ettei hän työväleenkään edes myöntänyt tarpeeksi elintarpeita, myynyt niitä, paitsi mitä muonakontrahdissa oli edellytetty, niin perheelliset muonamiehet katsoivat nälän ahdistamina pakolliseksi siirtyä muille työaloille, lopettivat työskentelyn kartanossa. Mutta kuinka kävi? Heidät raahattiin oikeuteen ja tuomittiin moneksi kuukaudeksi vankeuteen. Tuollaista orjuutta on vielä olemassa, ja tämän kolmannen vastalauseen mukaan tahdottaisiin sitä saada lisätyksi. Kaikesta päättäen tämä kolmas vastalause on mahdoton toteuttaa.

Sitten elintarvepulan synnystä, siitä voisi kertoa pitemmälti. Siitä syntyisi kokonainen rikosromaani. Täytyisi huomauttaa, mitenkä jo heti sotatilan alkaessa maalaistyöväen palkkoja alennettiin, täytyisi muistuttaa, mitenkä maanviljelijät kehoittivat toisiaan alentamaan palkollensa palkkoja, täytyisi huomauttaa siitä, mitenkä talolliset kieltäytyivät myymästä elintarpeita paikkakuntansa köyhälistölle, täytyisi myös ottaa selville se seikka, mitenkä nuo maan-

viljelystuottajat usein löivät veljen kättä keinoteliain ja saalistajain kanssa, jotka kiertelivät maaseutua ja kokosivat elintarpeita viedäkseen ne salateitse rajan taakse. Siitä syntyisi pitkä luettelo ja näistä kaikista seikoista johtuu se, että elintarvepula alkoi jo heti sota-ajan tultua voimaan, vaikkapa silloiset elintarpeet olikin tuotettu erittäin halpaa työvoimaa käyttämällä. Ne oli tuotettu maalaishöyhälistön tuskaisella työllä, sellaisella työllä, josta ei saanut palkkseen edes kunnollista ravintoa. Se pysyy totuutena, se on tosiasia, siihen voisi luetella pitkän sarjan esimerkkejä, jos niin tarvittaisiin.

Vielä eräs seikka tässä elintarpeiden pulassa, johon voisi viitata, oli erittäin se, mitenkä rikkaat henkilöt niin maaseudulla kuin kaupungeissa tämän sotatilan alkuaikoina ja vieläpä myöhemmin keräsivät varastoon elintarpeita, ostivat, anastivat suoraan sanoen rahansa voimalla köyhälistöltä, anastivat siltä tärkeitä ravintoaineita, ostelivat kymmeniä, satoja kiloja varastoihinsa. Ostivat sokeria ja kahvia, ostivat vehnä jauhoja säkittäin ja maaseudulla rikkaat talolliset ostivat yksin suolatkin, hevoskuormittain veivät niitä, niin että köyhälistö, jolla ei ole rahoja uhrata kuin tuskin päivän tarpeisiin, ainoastaan lyhyeksi ajaksi, jäi ilman. Sillävälin elintarpeitten hinta kohosi, joten köyhälistön täytyi ostaa elintarpeensa verrattain korkealla hinnalla, sen sijaan kun nyt vielä monin paikoin noilla rikkaila eläjillä on sota-ajan alkupuolella ostettuja halpoja elintarpeita. Onpa käynyt sillä tavalla että, kun kaupungeissa elintarvelautakunnat ovat jakaneet nyt korttien avulla määräännoksia, niin tuollanen rikkaiden sakki, herrasjoukkio ei ole hävennyt, vaan tullut ottamaan näitä osuuksia, vaikka itsellään on kätöksä varastoja. Monenmoiseen keinotteluun, sellaiseen saalistamiseen on tämä tilanne tässä maassa johtanut. Tämä laki antaa hallitusvallalle jonkinlaisia valtuuksia pahimman keinottelun ehkäisemiseen. On jo aika asettaa sulk, ettei tuollainen viheliäinen elintarvetuotteiden ehdyttäminen tässä maassa jatkuisi.

Ed. Retulainen: Siitä että esillä oleva lakiehdotus on välttämätön elintarvetuotannon lisäämiseksi meidän maassamme on kai eri miellä olemassa. Että tämä nykyhetkellä voisi vaikuttaa sen, jota tämän lain kautta tahdotaan saada aikaan, sen minä asetan kyseeseen. Kukistunut Borovitinovin hallitus rajahintojen kautta saattoi maatalouden siihen lamaustilaan, jossa se nykyisin on. Ed. Pehkonen täällä pitemmässä lausunnossa kuvasti niitä suhteita, joihin meidän elintarvetuotantomme on sen kautta saatettu. En tah-

do siihen sen pitemmälti koskea. Tällä tavoin johdettiin maataloustuotanto sellaiseen lamaustilaan, josta sitä on vaikea ylösnostaa. Minä uskon että tämä esillä oleva lakiehdotus ei myöskään voi tehdä sitä.

Tämän lakiehdotuksen 4 §:ssä jätetään hallitukselle valta määrätä tuotanto käytettäväksi kuluttajan hyväksi. Mutta kun me tätä katselemme, on meidän myöskin otettava huomioon se suhde millä tavoin tämä tuotanto on saatettava valtion haltuun. Minä olisin toivonut, että meidän hallituksemme nyt, samalla kun se jätti tämän lakiehdotuksen eduskunnalle, olisi myöskin saattanut eduskunnan tietoon ne minimihinnat, jotka perustuvat tämän lakiehdotuksen 4 §:ään. Silloin voisivat maamiehet, nyt kun kylvöaika jo on parailaan, ryhtyä siihen toimenpiteeseen, mitä tämä meidän elintarvetuotantomme lisääminen vaatisi. Ilmankin on tämä kevät jo verrattain paljon myöhästynyt tavallisuudesta eikä nytkään vielä maamiehellä ole tietoa siitä, mitä se saa siitä tuotantonsa tulosta, joka siltä voidaan pakollisestikin ottaa. Se olotila, johon maamies voi joutua sen kautta, että taas uudelleen saatetaan rajahinnat siihen suhteeseen, että sen tuotanto ei saa sitä vastaavaa hintaa, se on painanut maamiehen siihen tilaan, että se tuntee vielä tällä hetkellä lamaanuksen olevan painostamassa häntä. Minä toivoisin, että suuri valiokunta, johon tämä asia menee, ottaa vakavasti harkitaksen näitä suhteita, ja myöskin toivoisin että hallitus, ennenkuin asia lopullisesti eduskunnassa ratkaistaan, saattaisi eduskunnan tietoon lain oletamat minimihinnat, joiden perusteella maamiehet voisivat ryhtyä siihen tarmokkaaseen työhön, jota tämäkin laki tarkoittaa maataloustuotannon lisäämiseksi ja meidän kansamme turvaamiseksi elintarpeilla. Tämä on sitä välttämättömämpää, kun me tiedämme että tätä tilannetta kestää ei suinkaan ainoastaan tämä yksi vuosi, joka meillä on eteen tulemassa, vaan että sitä voi pitkittyä vielä vuosia eteenpäin.

Ed. E. Saari: Täällä on ed. Tuomi tahtonut erityisesti painostaa sitä seikkaa, että käsillä oleva lakiehdotus tekee nyt kerrassaan lopun siitä maanviljelyskapitalistien saalistamisesta, johon heillä hänen mielestään on ollut elintarvekysymyksessä tähän asti tilaisuutta. Minä olen puolestani kiinnittänyt huomiota erääseen toiseen seikkaan. Elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä, samoin kuin jo alunpitäen hallituksen esityksessäkin, on tuotu esille se käsitys, että, kuten perusteluissa sanat kuuluvat, „varsinkin on yhteiskunnan edun kannalta arveluttavaa, jos rajahintojen vaikutuksesta lamaannusta ilmenee tärkeim-

pien elintarpeiden tuotannossa. Senvuoksi on yleisesti tunnustettu periaate, että rahahintoja ei ole asetettava sellaisiksi, että ne ehkäisevät tarpeellisen tuotannon jatkumista ja, missä niin tarvitaan, myös lisääntymistä". Valitettava tosiasia nyt vain on, niinkuin ed. Pehkonen jo tämän keskustelun alussa huomautti, että tämä käsitys on tullut yleisesti tunnetuksi ja tunnustetuksi aivan liian myöhään. Sitä ei ole tähän asti rahahintojen järjestelyssä noudatettu ja epäilemättä onkin siitä enemmän tai vähemmän aiheutunut se ikävä asiointila, jossa nyt ollaan. Mahdotonta on luonnollisesti tarkkaan sanoa, kuinka paljo runsaampi maataloustuotantomme saattaisi tällä hetkellä olla, jos sen hyväksi olisi kohdistettu kaikki ne toimenpiteet, mitä monissa muissa maissa on tehty. Mutta selvää joka tapauksessa on, että verrattain heikko maanviljelyksemme ei olisi näin lyhyessä ajassa voinut luonnollisestikaan kehittyä täydellisesti tyydyttämään oman maamme viljantarvetta. Mutta toiselta puolen on myös varmaa, että elintarvepula tuskin tällä hetkellä olisi meitä niip lähellä, kuin mitä se todellisuudessa nyt on, jos tämä käsitys, jonka valiokunta mietinnössään on tuonut esiin, olisi aikaisemmin saanut oikeutensa.

Täällä ovat useat puhujat huomauttaneet siitä, että elintarvekysymyksemme järjestely on tähän saakka ollut hallituksen käsissä. Se kyllä on totta, ja sille myöskin etupäässä lankee vastuunalaisuus siinä suhteessa tapahtuneista erehdyksistä. Mutta minä tahtoisin tässä kohden vain huomauttaa, että rahahintojen määrittelyssä on kysymyksessäoleva hallitus useimmissa tapauksissa toiminut suurempien kansalaisryhmien vaatimusten mukaisesti. On luonnollisesti ennen kaikkea myönnettävä, että elinkustannukset ovat meidän maassamme tähänastistenkin rahahintojen mukaan varsinkin viimeisimpinä aikoina kohonneet kohtuuttoman korkealle vähävaraisempien ja pienempituloisten talouteen nähden. Epäilemättä on nykyinen aika saattanut varsin tukalaan asemaan ja huutavaan hätäänkin esimerkiksi suuren osan työväestöä, kansakoulunopettajat ja alempipalkkaiset rautatieläiset ja monet muut sellaiset kansanluokat, joiden on joko kokonaan tai suurimmaksi osaksi tultava toimeen normaaliajan pienillä palkoilla. Juuri tämä seikka on useaan kertaan otettu varteen, kun esimerkiksi maataloustuottajain taholta on vaadittu rahahintojen korottamista. Tämä korotusvaatimus on useassa tapauksessa tehty sillä edellytyksellä, että ainakin suurempia tuloja nauttivat kansanluokat tulisivat korkeampien hintojen alaisiksi, tai jos hinnat olisivat yhtäläiset, niin siinä tapauksessa pitäisi hallituksen toimenpiteitä kohdistaa erityisten liikkeiden, teollisuuslaitosten,

kuntien ynnä muiden sellaisien velvollisuuteen pitää huolta vähävaraisemmista alaisistaan.

Mutta tavallisesti aina samoihin aikoihin on varsinkin sosialidemokraattisen sanomalehdistön ja monenlaisten kuluttajain kokousten ja järjestöjen taholta vakuutettu, että niilläkin rahahinnoilla maanviljelys kannattaa aivan erinomaisesti, ja lopputulos on ollut sellainen, että seuraukset alkavat nyt jo aivan riittävästi tuntua. Kun nyt kuitenkin rahahintojen vaikutuksesta tuotantoon on sillä tavalla, kuin minä tässä jo äsken mainitsin, tultu yksimielisyyteen, niin ei ainoastaan maanviljelyksen harjoittajilla, vaan epäilemättä kaikilla muillakin kansalaisilla, jotka pitävät tärkeänä elintarvetuotantomme jatkumista ja lisääntymistä, on syytä toivoa, että senaatti tulee tämän lain kautta saamiaan valtuuksia myöskin tämän käsityksen mukaisesti käyttämään.

Maataloustuotantomme lisääntymistä ehkäisemässä eivät ole kuitenkaan yksinomaan olleet alhaiset rahahinnat sellaisinaan. Täällä on siitakin ed. Pehkonen jo erityisesti tehnyt selvää. Vaikutuksensa on ollut myöskin liikemiesten ja teollisuuden harjoittajain paljon suuremmalla vapaudella. Varsinkin jälkimmäisen suuret ansiomahdollisuudet ovat saaneet aikaan runsaan työväenkyönnän ja ainakin muutamissa paikoin myös maataloustyöväen puutteen ja siksi korkean palkkatason, että maatalous nykyisellä kannalla ei kykenisi sellaisia palkkoja tuskin missään tapauksessa maksamaan. Tämä ilmiö on tosin ollut ainoastaan muutamilla paikoin huomattavissa, mutta sen sijaan ovat yleisesti maatalouteen vaikuttaneet ne korkeat maataloustarvikkeiden hinnat, jotka ovat viime vuosina olleet vallitsemassa. Siinä suhteessa on säännöstely rahahintojen avulla luonnollisesti ainoastaan muutamissa tapauksissa saattanut tulla kysymykseen. Ja merkillistä kyllä eivät edes ne henkilöt ja ryhmät, jotka ovat tavallisesti aina erittäin suurella kiivaudella esiintyneet maataloustuotteiden rahahintojen korottamisvaatimuksia vastustamassa, he eivät tavallisesti, ei edes ed. Tuomi, ole kiinnittäneet huomiota siihen seikkaan, että näiden muidenkin tarveaineiden hintoja pitäisi koettaa rahahintain tai muiden sellaisten toimenpiteiden avulla järjestää. Tästä maanviljelystarvikkeiden korkeasta hinnasta on juuri johdettu se, että suhde maataloustuotteiden ja maanviljelystarveaineiden hintain välillä ei ole pysynyt suhteellisena, kuten täällä jo myöskin edellä on esitetty. Mitään tarkempia tilastoja tässä suhteessa ei vielä ole olemassa, muutamia erinäisiä numeroita on kuitenkin jonkun keräyksen kautta saatu toimeen ja minä rohkenen tässä niistä mainita.

Vuosien 1913 ja 1916 keskimääraisten hintain mukaan, sikäli kuin erinäisten suurempain liikkeiden ilmoitukset osoittavat, ovat esim. maataloustyökalut ja maataloudessa tarvittavat työaineet, kuten rautanaulat ja monet muut sellaiset, kohonneet vuodesta 1913 vuoteen 1916 keskimäärin 330 %:lla, maanviljelyskoneet ovat samassa ajassa kohonneet 163 %:lla, saatavissa olevat apulannat 138 %:lla ja saatavissa olevat väkirehut 38 %:lla — niitten suhteen on huomattavissa, että hinnan korotus on nyt kaksinkertainen siitä, mitä se oli viime joulukuussa. Sitä paitsi ovat eniten käytetyt meijeritarvikkeet tässä ajassa myös kohonneet 229 %:lla. Saman ajan kuluessa ovat maanviljelystuotteiden hinnat, esim. tärkeämpien viljalajiemme, rukiin, ohran ja kauran, kohonneet keskimäärin 149 %:lla, ja karjataloustuotteiden hinnat, jotka tunnetuista syistä muodostavat maanviljelyksessämme suurimman tulon, voin hinta noin 50 %:lla. Kotimaan kaupunkeihin sekä suurempiin kulutuskeskustoihin lähetetty maito on kohonnut hinnassa noin 35 %:ia.

Nämä numerot epäilemättä osoittavat, että maataloustuotteiden hinnat eivät ole läheskään kohonneet vastaavassa määrässä maanviljelystarvikkeiden hintoihin nähden.

Suuri merkitys maataloustuotannolle tulee olemaan tämän jälkeen, samoin kuin tähänkin saakka on ollut, sillä seikalla, missä määrin sotaväen pakko-ottoja tulee jatkumaan. Tämä seikka on nimittäin melkoisen paljon varsinkin muutamilla paikkakunnilla ollut maatalouttamme rasittamassa. Erään tekeillä olevan tilaston mukaan, josta toistaiseksi ainoastaan hajanaisia tietoja on saatavissa, ovat maanviljelijät viime kalenterivuoden loppuun varsinkin muutamilla paikkakunnilla menettäneet huomattavia summia. Tämä tilasto on laadittu ottamalla lukuun erinäisiä pitäjää kautta koko maamme ja niistä kustakin pitäjästä aina yksi suurempi tai pienempi kokonainen kyläryhmä. Tilaston pohjaksi on asetettu laskelma, mikä osoittaa maanviljelijäin kustannuksia sotaväen pakko-otosta yhtä viljelysmaan hehtaaria kohden ja minkä kustannukset tekevät maanviljelijän omistamaa nautayksikköä tai 100 markan verotuloa kohden. Tilasto niistä kunnista, mitä nyt on ollut saatavissa, osoittaa, että esim. Maarian kunnassa, missä menot lienevät olleet pienempiä, ovat nämät osottaneet yhtä viljelysmaan hehtaaria kohti Smk. 12:46, yhtä nautayksikköä kohti Smk. 17:50 ja 100 markan verotuksen alaisista tuloa kohti Smk. 8:75. Kokemäen pitäjässä, mikä taas tähän saakka saaduista tilastossa olevista kunnista osottautuu olevan noin keskivaiheilla, nämä kustannukset ovat tehneet viljelys-

hehtaaria kohti Smk. 35:06, yhtä nautayksikköä kohti Smk. 51:40 ja 100 markan verotustuloa kohti Smk. 23:07. Suurimmat kustannukset niistä kyläryhmistä, joita tähän saakka on saatu, ovat olleet Liperin kustannukset. Siellä ne ovat tehneet viljelyshehtaaria kohti Smk. 52:90, yhtä nautayksikköä kohti Smk. 53:70 ja 100 markan verotuloa kohti Smk. 88:80.

On sanomattakin nyt selvää, että tällaiset rasitukset ovat muutamilla paikkakunnilla jo suorastaan rasittaneet maataloutta sillä tavalla, että maataloustuotanto on luonnollisesti täytynyt melkoisessa määrin vähentyä. Tämän ne ovat tehneet jo suorastaan, mutta toiselta puolen luonnollisesti pelko uusista pakko-otoista on saattanut maanviljelijät järjestämään talouttaan sillä tavoin, että heillä ei enää olisi parhaimpia hevosiaan tai parhaimpia nautaeläimiään sotaväelle annettavaksi. silloin kun niitä tullaan ottamaan. Sitä ilmiötä on epäilemättä ollut huomattavissa.

Ed. Tuomi täällä myöskin kiinnitti huomiota siihen seikkaan, että eräitä tärkeämpiä puolia lakiehdotuksessa olisi kysymys siitä, millä tavoin elintarvelautakunnat ehtisivät joutuisasti toimittaa elintarpeiden takavarikkoon ottamista. Minun mielestäni tällä hetkellä on eräs toinen kysymys paljon kiireellisempi ja se on kysymys siitä, millä tavalla voitaisiin maataloustuotantoamme varsinkin nyt alkavan kesän aikana mahdollisimman runsaasti edistää. Esillä oleva lakiehdotus on ainakin elintarveasiainvaliokunnassa yhdistetty eräisiin suurpolitiillisiin seikkoihin ja ne nyt näytävät tekevän todennäköiseksi sen, että lakiehdotuksen hyväksyminen ja lopullinen vahvistaminen saattaa tulla melkoisessa määrin viipymään. Toiselta puolen on otettava huomioon juuri se seikka, mistä ed. Retulainen jo mainitsi, että touonteko-aika on paraillaan alkamassa ja epäilemättä olisi sangen tärkeätä, että maanviljelijöillä olisi tiedossaan, minkälaiset rajahinnat tai minimihinnat senaatti tulee asettamaan sen jälkeen, kun se lakiehdotuksen mukaan tulee saamaan siihen valtuuden. Rajahinnat nykyään esim. rukiista ovat alle 40 penniä ainakin muutamissa paikoin maattamme ja epäilemättä ovat maatalouskustannukset nyt sellaiset, ettei tällaisilla rajahinnoilla maanviljelijät enää katso voivansa tuotantoa jatkaa. Toiselta puolen maanviljelijät tietystikin ovat melkoisessa määrässä lamaantuneet niitten häiriöitten takia, joita muutamilla maanviljelystiljoilla, varsinkin etelä-Suomessa, on viimeisimpinä päivinä tapahtunut. Senaatin tehtävänä onkin senvuoksi nyt, jos kerran elintarvetuotantoa tahdotaan lisätä, ensi tilassa saattaa maanviljelijäin tietoon ainakin summittaisin ne hinnat, joita on ajateltu ensi syk-

syn pakko-otossa maanviljelystuotteitten, etupäässä viljan hinnaksi. Niinikään on senaatin velvollisuus tehdä voitavansa sellaisten lakkohäiriöiden ehkäisemiseksi, jotka nyt ovat tulleet maanviljelystuotantoa vaikeuttamaan.

Ed. Juutilainen: Kun seuraa tätä elintarvekysymyksen käsittelyä täällä eduskunnassa sekä myös kaikkialla maassa, niin täytyy melkein ihmetellä sitä levollisuutta, millä meidän kansamme varustautuu ottamaan vastaan varsin todennäköisesti uhkaavan nälänhädän. Muut rikkaat kansat, kuten Englanti, Saksa ja Ruotsi ovat näinä vuosina koonneet kaikki voimansa, niin valtion kuin yksityistenkin ja kaikkien kansankerosten voimat näitä kansoja uhanutta nälänhätää torjumaan. Sen sijaan täällä meillä hallitus, tämä meidän uusi hallitus kuin myöskin varakkaat kansanluokat ja kaupunkikunnat suhtautuvat asiaan kovin leväperäisesti. Meidän kotimainen hallituksemme nähtävästikin on riippuvainen siitä tuotaja- ja kuluttajakäsitysten ristiriidasta, mistä täällä ed. Tuomi äsken huomautti, ja siitä kai johtuu, ettei sillä ole kylliksi lujautta julistaa maanviljelys, maan viljeleminen ja kylväminen tänä hetkenä kaikkien kansalaisten yhteiseksi asiaksi. Se tulee näkyviin myöskin siitä joku päivä sitten ilmestyneestä senaatin julistuksesta, joka, ollakseen sellainen, että se asettaisi jokaisen kansalaisen eteen tämän nälänhädän, on kuitenkin muistuttanut kovin paljon jotakin työväenyhdistyksen tai maamies-seuran kokouksen ponsilausesta; se ei ole siis suinkaan sellainen että se asettaisi jokaisen eteen tämän kansan elinkysymyksen sillä vakuuttavaisuudella kuin tulisi. Myöskään ei minulla ole tiedossa ollenkaan sitä, minkä verran tämä uusi hallitus on koettanut esimerkiksi maassamme olevaa siemenen puutetta poistaa. Onko se ryhtynyt hankkimaan niitä siemeniä, mitä täältä puuttuu ja mikä mielestäni pitäisi olla senaatin aivan ensimmäinen tehtävä. En myöskään ole nähnyt, että meidän maassamme olisi ainakaan sellaista määrää, jota kannattaisi ottaa huomioon, valtion varoista luovutettu elintarvehädän poistamiseksi ja maanviljelystuotannon lisäämiseksi. Senaatti tämän lain kautta pyytää itselleen varsin laajoja valtuuksia ja noin kuukausi sitten oltiin maanviljelijäpiireissä suostuvaisia nämä valtuudet antamaan. Nyt kuitenkin tässä suhteessa luulen mielipiteiden olevan kysyviä, mitä tässä on tehtävä. Asetan myöskin aivan välttämättömäksi ehdoksi sen, minkä täällä ed. Retulainen ja Saari ovat myös esittäneet, että hallituksen on ennen lakiehdotuksen lopullista käsittelyä esitettävä minimihinnat ja myöskin

rajahinnat, jotka se aikoo käytäntöön ottaa maataloustuotteiden suhteen. Toisin sanoen kun hallitus kutsuu maanviljelijä- ja talonpoikaisluokkaa työhönsä, niin sen työnantajana on ilmoitettava, mitä se aikoo sille maksaa ensi syksynä, sillä tähän on työnantajan ensimmäisiä ehtoja, kun se työväkeä aikoo työhönsä kutsua.

Minun täytyy valittaa sitä ettei talonpoikaisluokka ole vielääkään päässyt nauttimaan niitä perustuslakien suomia vapauksia, joita täällä valankumouksen jälkeen kaikki muut kansanluokat jo nauttivat. Täällähän on jo nyt aivan oikein vapaus työväestölläkin panna toimeen lakkoja ja yleensä hankkia itselleen etuja, korottaa palkkojaan, kun sen sijaan nykyinen hallitus yhä pitää käytännössä niitä laittomia rajahintoja, joita kukistunut hallitus asetti maataloustuotteille ja joita ei koskaan ole talonpoikaisluokka tunnustanut oikeiksi eikä oikeudenmukaisiksi. Mutta siitä huolimatta niitä yhä pidetään voimassa. Siis talonpoikaisluokkaa vieläkin pidetään vajavaltaisena tässä maassa nytkin, vaikka täällä pitäisi olla kansalaisvapaudet meillä kaikilla.

Tämä lakiehdotus siirtää myöskin ajatuksen hiukkasen siihen suhteeseen mikä Suomella on Venäjän kanssa. Me olemme saaneet näihin asti varsin edullisesti viljaa Venäjältä. Ei ole pitkää aikaa kun itä-Suomeen saatiin 10 markalla jätösäkki ja sitä saatiin sieltä riittävästi. Tämä on vaikuttanut toisaalta sen että meiltä on jäänyt omat maat viljelemättä ja yleensä maanviljelys jäänyt sellaiseen asemaan, ettei sitä vielä tunnusteta nytkään nälänhädän uhatessa pääelinkeinoksi. Mutta toiselta puolen se on synnyttänyt eräänlaisen käytännön näiden maiden välillä, joka asettaa myös velvollisuuksia Venäjän valtiolle meidän viljatarpeemme tyydyttämisen suhteen. Varsinkin 3 vuotta sitten Venäjän silloisen hallituksen intohimoisesti säätämä viljatulli on asettanut Suomen kokolailla riippuvaksi Venäjän viljasta. Silloinhan tuolla viljatullin säätämisellä tahdottiin estää Suomi hankkimasta muualta viljaa, Amerikasta tahi Saksasta, ja pakotettiin suoranaisesti ostamaan sitä Venäjältä. Nyt kun Venäjän väliaikainen hallitus on ilmoittanut perineensä kukistuneen hallituksen kaikki perinnöt, niin se on myöskin perinyt tuon viljatullin ja sehän on tietysti yhä voimassa vieläkin, joten me emme muualta saisiakaan hankkia tänne viljaa. Mutta se tietysti velvoittaa Venäjän hallitusta ja Venäjän kansaa antamaan meille nyt tänne viljaa. Tosin väitetään, että Venäjällä on kova viljan puute. Noin kolme viikkoa sitten julaistiin Viipurissa ilmestyvässä sotilaslehdessä — julkaisija oli sikäläisen sotilaskomitean puheenjohtaja, alikap-

teeni Jelisarow — joitakin tietoja oloista Venäjällä. Hän tuossa lehdessä tuo esiin, että maataloustöistä otettiin vuonna 1915 lähes 20 miljoonaa työmiestä, jonka vuoksi vuonna 1916 jäi maita kylvämättä lähes 15 miljoonaa desjatiinaa. Kuinka paljon jää kylvämättä tänä vuonna, kun on otettu maataloudelta lähes 30 miljoonaa työmiestä, kysyy hän, ja samassa hän huomauttaa, että Venäjän täytyy toimittaa varsin suuret määrät viljaa Englantiin ja Ranskaan, ja huomauttaa vielä, että jos me emme anna heille viljaa, niin he eivät anna meille koneita. Tämän perästä hän erikoisen vakuuttavasti ja kehottavasti kääntyy Viipurissa olevan sotilasväestön puoleen sekä yleensä siellä olevain kansalaisten puoleen, kehottaen kylvämään maita ja kasvattamaan vihanneksia. Tämä kyllä osoittaa sitä, että siellä kaiketi on viljan puutetta. Mutta toisaalta myöskin on olemassa sellaisia esimerkkejä, että Venäjällä olisi sittenkin viljaa saatavissa. Noin kuukausi sitten oli pari Viipurin suurliikkeen miestä etelä-Venäjällä viljanostossa, ja kun kauppiaiden miehet siellä liikkuvat, niin kaiketi heillä on tiedossa, että viljaa on saatavissa. Mutta kun he saapuivat sinne, niin paikkakunnalla levisi samalla myös huhu että on tultu ostamaan viljaa Suomen kautta Saksaan vietäväksi ja seurauksena oli, että nämä miehet heti pidätettiin ja pidettiin vangittuina kokonaisen viikon kunnes he tavalla tahi toisella saivat asemastaan sanan tänne senaatille, jonka välilintulon kautta he pääsivät vapaiksi. Ja näillä miehillä oli mukanaan kaikki semmoiset todistukset, joita Venäjällä liikkunutta tarvitaan. Mutta siitä huolimatta heidät pidätettiin.

Minä pyydän tässä kiinnittää huomiota siihen, että vieläkin kerran tulisi täältä Suomesta käsin huomauttaa Venäjän hallitukselle, että se kerta kaikkiaan vieläkin torjuisi tuollaisen väärän ja suomalaisia loukkaavan syytöksen, että me muka sieltä hankitaan viljaa sitä varten, että voisimme sitä edelleen jonnekin kuljettaa. Jos suomalaisille liikemiehille saataisiin vapaus liikkua Venäjällä viljaa ostamassa ja jos meidän kotimainen hallituksemme yleensä koettaisi pontevasti vaikuttaa, että kaikenlaiset tuotantovaikeudet saataisiin helpotetuiksi, niin kaiketi sieltä joku vaunulasti silloin tänne heruisi viljaa, mikä olisi varsin tarpeen.

Minun nähdäkseni on meidän kansamme olemassaolo edessä olevan nälänuhan johdosta joutunut jo sille asteelle, että meidän on varsin pontevasti ryhdyttävä olemassaolostamme huolehtimaan. Voi nyt jo tulla kysymykseen sekin, että niiden elintarpeiden ja tarveaineiden, mitä täältä Pietariin viedään, kuten maitoa ja voita ja myös-

kin halkoja, vastineeksi meidän on ryhdyttävä vaatimaan viljaa. Näyttää siltä, että me ensi syksynä tarvitsisimme sen rasva-aineen, minkä me viemme Pietariin, kenties jo pettuleivän päälle täällä omassa maassa.

Tämä elintarvelaki on mielestäni jättänyt syrjään kokonaisia suuria yhteiskunnallisia järjestöjä ja sellaisena pyydän mainita juuri kunnat ja erikoisesti kaupunkikunnat. Yleensä elintarvepula on esiintynyt kaupungeissa, mikä onkin aivan luonnollista, sillä kaupungin puistot ja kadut yleensä hyvin vähän kasvavat leipäainetta, ja jos kaupunkikunnat olisivat voineet näinä pulavuosina edes osapuillekaan hankkia asukkaillensa elintarpeita oman maanviljelyksensä kautta, niin luultavasti elintarvepula esiintyisi sangen lievänä maassamme.

Mitenkä sitten kaupunkikunnat ovat elintarvepulaa torjuneet näinä vuosina? Minä en tiedä, onko liioin missään kaupunkikunnassa ennen tätä kevättä ryhdytty mihinkään tosiasiallisiin toimenpiteisiin maan viljelemiseksi, esimerkiksi kaupungin omien maiden viljelemiseksi. Nyt kyllä tänä keväänä kaupunkikuntain välinen elintarvekomitea on kehottanut varsin kauniisti kaupunkikuntia ryhtymään viljelemään kaupunkien mailla perunoita, juurikasveja sekä vihanneksia ja huomauttanut, kuinka esimerkiksi Ruotsissa on menty niin pitkälle, että kaikki rakentamattomat kaupunkikuntien käytettävänä olevat tonttimaat, jotka viljelykseen ovat soveltuneet, on kylvetty ja pantu kasvamaan perunoita ja juurikasveja. Tällaisen huomautuksen nyt huhtikuulla mainittu elintarvekomitea kyllä lähetti kaupunkikunnille, mutta tiedetään, etteivät monet kaupunkikunnat ole siitä huolimatta ryhtyneet mihinkään erityisiin toimenpiteisiin. Ainoa kaupunki, mikä lienee asiallisiin toimenpiteisiin ryhtynyt, on Tampere. Mikäli kerrotaan, on siellä jaettu maita pikkupalstoina ensi kesäksi vuokralle suuret määrät kaupungin asukkaille ja yleensä niin porvarit kuin sosialistitkin ovat siellä olleet varsin halukkaita ottamaan tuon pikku palan maata nimiinsä ja ryhtyneet sitä viljelemään. Sen sijaan, mitä on Helsingin kunta tehnyt? Mainitulla kunnalla tietävästi on viljelysmaita koko joukko, mutta kun äskettäin kaupungin valtuustossa oli asia esillä, niin siellä joku huomautti aivan suoraan, ettei yleensä perunanviljelys kannata. Myöskin täällä kaupungissa on varoja, millä olisi voitu siemeniä hankkia jo ajoissa, sillä täällähän jo melkein joka toisella vähänkin huomattavalla miehellä on oma pankkinsa, ja myöskin viime vuosina ovat kaupunkilaiset ansainneet varsin suuria voittoja, joita olisi voitu käyttää leivän

hankkimiseksi. Samoin kaupunkikunnilla olisi käytettävänä tällaiseen viljelystyöhön työvoimaa. Minun nähdäkseni esimerkiksi Helsingissä voitaisiin hyvin helposti koota vaikka 10,000 henkeä käsittävä työjoukko, joka menisi muutamiksi päiviksi Helsingin kaupungin maille ja kylväisi siellä perunat maahan ja syksyllä menisi ne taas ylös ottamaan. Tuntuu nälänhädän uhatessa tuollainen tehtävä olevan varsin helppo toteuttaa. Myös maanviljelyskoneita olisi saatavissa. Ajuriin ja liikkeitten hevoset olisi aivan hyvin voitu muutamiksi päiviksi mobilisoida Helsingin kaupungin maille työhön, mutta kuten sanottu, jotain semmoista, jolle kannattaisi antaa suurempaa huomiota, ei ole tapahtunut. Jonkun verran on kyllä viime päivinä Helsingin kaupungin valtuusto ryhtynyt maitansa viljelykselle antamaan, mutta se on siksi vähäistä, ettei sitä oikeastaan vielä kannata sanottavasti mainita. Olen sitä mieltä, että jos niin Helsinki kuin muutkin kaupunkikunnat olisivat jo keväällä aikaisin ryhtyneet hankkimaan siemeniä ja ryhtyneet joko jo hallussaan olevia maitansa muokkaamaan tai vuokraamaan maata, jota kaupunkien ympäristössä olisi saatavissa, niin ne olisivat suurimmaksi osaksi voineet torjua meidän kansaamme uhkaavan nälänhädän. Nämä kunnat olisivat olleet siihen velvolliset jo kunnallisasetuksen perusteella, sillä kunnanhan on ensi kädessä pidettävä huolta asukkaistaan, ja silloin maalaiskunnat olisivat voineet pitää myös asukkaistaan helpommin huolta. Monet maalaiskunnat ovatkin varsin suuressa määrässä ryhtyneet tänä keväänä kylvämään maihinsa perunoita ja jakamaan maita pikkupaloina vuokralle kuntalaisille, tilattomille, ja niitä on varsin halukkaasti otettukin. Eräässä aikaisemmassa keskustelussa ed. Helenius-Seppälä suositteli tähänastisen rajahintapolitiikan jatkona käytäntöön niitä raamatun kohtia, joissa mainitaan tähkäpäitten ja näkyleipäin omavaltaisesta syömisestä. Vaikkapa minä en ammatillisesti edusta kristillisyyttä, niin pyydän suositella niin hänelle kuin kaikille kaupunkilaisille sitä raamatun kohtaa, jossa sanotaan: mitä te kylvätte, sitä pitää teidän myös niittämän. Se kaikei sopii ottaa varteen elintarveasiassa varsin hyvin nyt tänä vuonna.

Sitten toinen suuri tekijä, joka olisi voinut elintarvepulaa torjua, olisi ollut meidän maamme suurin puolue, sosialidemokraattinen puolue, ja minä uskon että suuri joukko sen jäseniä on sillä kannalla, että nyt olisi ainakin vaikkapa tilapäisesti tunnustettava maan viljeleminen kokonaisuudessaan tämän kansan yhteiseksi tehtäväksi, mutta taktiikka ja yleensä nuo ristiriidat kuluttajain ja tuottajain, porvarien ja sosialistien välillä nähtävästi estävät heitä tätä totuutta tunnustamasta ja

sen mukaan toimimasta. Olen sitä mieltä, että tämän maan suurin puolue olisi voinut velvoittaa kaupunkikunnat viljelemään maitansa, kun se olisi esittänyt ajoissa tuollaisia vaatimuksia kaupunkikunnille. Sillä tuskin Helsingin kaupungin valtuustokaan olisi voinut tukkia korviansa, jos kaupungin asukkaat olisivat esittäneet sille vaatimuksensa, että sen on ryhdyttävä asukkaistansa huolta pitämään ja niille elintarpeita maanviljelyksen kautta hankkimaan. (Vasemmalta: Se on tukkinut aina korvansa. Puhemies: Ei saa häiritä.) Äskettäin Helsingin kaupunkikunnan viljelyslautakunta on lähettänyt tämän kaupungin sosialidemokraattiselle puoluejärjestölle erään kehoituksen, että sosialidemokraattinen puolue asettaisi 6 jäsentä Helsingin kaupungin viljelystoimikuntaan. Mainittu kunnallisjärjestö on kyllä periaatteessa tunnustanut, että tuokin olisi hyvä, jos maita viljeltäisiin, mutta se kumminkin kieltäytyi panemasta jäseniä tuohon viljelystoimikuntaan.

Sitten mielestäni myös sosialidemokraattinen puoluejärjestö, joka on ulottunut yli koko maan, olisi voinut suorastaan velvoittaa työnantajia, tehtailijoita, sahojen omistajia, ja mitä kaikkea ne lienevätkin, viljelemään maitansa ja hankkimaan työväelleen elintarpeita. Siten olisi voitu velvoittaa suuria voittoja saaneita yhtiöitä nyt edes jonkun osan noista voitoistaan käyttämään työväkensä turvaamiseksi ensi syksynä joko vuokraamalla pieniä peltopalstoja, hankkimalla yhteisesti siemeniä ja jakamalla niitä tehtaiden työväestölle, ja yleensä olisi ollut käytännöllisiä tapoja vaikka kuinka monta tarkoituksen saavuttamiseksi. Mutta sellaistaakaan ei ole minun nähdäkseni sanottavasti tapahtunut.

Olen vielä sitä mieltä että varsinkin talonpoikaisseuduilla olisi voitu sovinnoisella järjestelyllä saada monelle työläisperheelle elintarpeita ensi talveksi hankituksi siitä huolimatta, että talonpoikaisluokkaa on koetettu rajahintapolitiikalla nostattaa hereille ja luokkatietoiseksi ja siinä osittain on onnistuttukin. Siitä huolimatta olen sitä mieltä että, jos paikkakunnalla asuvain itsellisten ja talonpoikien välillä olisi tehty esim. sopimus että itsellisen osalle kylvetään talollisen peltoon perunaa vaikka jokunen kappa ja että työläinen joko maksaa siitä sovitun vuokran tai tulee perunamaan korvaukseksi auttamaan talollista jonkun päivän kiireellisenä aikana työssä, niin sellainen sopimus kestäisi kaikista huolimatta voimassa ensi syksynä ja sillä tavallakin olisi sadoille, kenties tuhansille työläisperheille voitu turvata elintarpeita ensi syksynä.

Mitä itse lakiin tulee, niin minä valiokunnassa olin sitä mieltä että, sen jälkeen kun siitä oli äänestetty pois tuo työvelvollisuus, oli se tullut sii-

pirikoksi ja menettänyt koko lailla merkitystään. Sillä jos kerran tahdotaan käydä nälänuhkaa torjumaan, niin siihen on käytävä kaikkien yhteisin voimin eikä siitä saa jättä puolta yhteiskuntaa, nimittäin työvakea vapaaksi.

Mitä sitten tulee siihen, että on mainittu käsillä olevaa lakia pakkoasetukseksi, jos siihen työvelvollisuus tulisi, ja että silloin maalla työorjuus otettaisiin Suomessa uudestaan käytäntöön, vaikka sitä tosin ei täällä ole ollutkaan, niin tämä tällainen puhe minusta on lievemmin sanoen varsin harkitsematonta tällaisen nälänhädän uhk aikana.

Ja mitä sitten ovat olleet ne rajahinnat, joita on ollut maataloustuotteilla? Eivätkö ne ole olleet pakkomääräyksiä? Ne ovat olleet pakkomääräyksiä aivan samanlaisia kuin mitä tuohon työvelvollisuuteen sisältyy. Minä olen sitä mieltä että tämän lain avulla, vaikka se tulisi voimaan, voidaan hyvin vähän elintarvepulaa torjua. Mutta sitävastoin olen sitä mieltä, että jos yhteiskunta kaikkine voimineen, niin sen hallitus kuin kaupunkikunnat ja maalaiskunnat sekä yleensä varakkaat luokat, kävisivät viime hetkellä torjumaan elintarvepulaa, kokoisivat kaikki voimansa siihen että nyt kylvetäisiin näinä viikkoina mahdollisimman paljon perunaa ja juurikasveja maahan, niin kenties sillä tavalla voitaisiin jonkun verran uhkaavaa nälänhätää torjua.

Ed. H ä l v ä: Ensimmäisinä sotavuosina jo useat Euroopan kansat riensivät järjestämään maatuotantonsa, sillä he käsittivät että he ennenpitkää tulevat joutumaan semmoiseen tilanteeseen että ovat pakotetut tulemaan toimeen omillaan. Meillä Suomessa elettiin vielä niinä aikoina koko lailla huolettomia päiviä ja arvelimme kai että meillä ei tarvita sellaisia toimenpiteitä. Kenties tämä suuri sota tulee niin nopeasti lakkaamaan ettei se ennätä meillä elintarvepulaan asti kiristää olosuhteita. Mutta me tulimme kohta näkemään että elintarvepula tuli meilläkin päiväjärjestykseen ja entinen hallituksemme, vasta kun tämä pula alkoi tulla yhä pakottavammaksi, heräsi lopulta jonkunmoisiin toimenpiteisiin. Mutta nämä toimenpiteet ne olivat yksipuolisia, puutteellisia ja lakiinperustumattomia suurimmaksi osaksi. Eduskuntaamme ei koolle kutsuttu ja ne pakko-toimenpiteet, joihin ryhdyttiin, olivat vaikutukseltaan heikkoja, varsinkin kun niillä ei ollut kannatusta tässä maassa.

Nykyään on meillä nälänhätä ovella, ja tämä lakiehdotus tulee kokolailla myöhäiseen aikaan. Sillä kaiketi olisi kahdenlainen tarkoitus: järjestää nyt jo varastoissa olevien elintarpeiden tasautumista kuluttajien kesken, ja toinen kai lienee jär-

jestää tuotantoa vastaisten aikojen varalle. Minussa on epäilyksiä herättänyt esilläolevan lakiehdotuksen nykyisessä muodossa jälkimäinen tarkoitus, miten maataloustuotanto voitaisiin saada tämän lain avulla palvelemaan tämän maan tarpeita. Jo normaaliaikojen vallitessa huomasimme, ettei läheskään maamme elintarvetuotanto vastannut kulutustamme, ja nykyään ovat olosuhteet tässä suhteessa vielä uhkaavammiksi muuttuneet. Kulutus on suurempi, mutta tuotanto olosuhteiden pakosta entisestäänkin pienenee. Kevätkylvöt lähenevät, maamies kenties kaikkialla tässä maassa jännitettynä seuraa, miten eduskunta tulee elintarvekysymystä järjestelemään. Ja se mielentila, joka maamiehen valtaa näitä keskusteluja seurattaessa, käsitykseni mukaan tulee hyvin paljon vaikuttamaan siihen, missä määrin laajennetaan viljelysalaa yli sen, mitä itse omiksi tarpeiksi tarvitaan. Tämöistä taustaa vastaan minusta olisi oikeastaan, ei ainoastaan nämä keskustelut, vaan suoranaiset toimenpiteetkin siinä valiokunnassa, mihin mietintö täältä menee, ne toimenpiteetkin täytyisi tätä taustaa vastaan tarkistaa. Suurviljelyksen vaikeudet ovat meille äskeisinä päivinä näkyneet ja käsitykseni mukaan nämä vaikeudet yhä uhkaavammiksi paisuvat, ja eikö suurviljelys etupäässä palvele juuri sitä kulutusta, jota suurimmassa määrin köyhälistö tällä kertaa maatuotannosta tarvitsee. Nyt kaikissa tapauksissa täytyy olettaa, ettei meille missään tapauksessa riitä suurviljelystuotantoon turvautuminen kulutukseen nähden, vaan täytyy ajatella, että pienviljelyskin osaltaan sitä palvelisi. Ja saadaksemme tämän mahdollisuuden, täytyisi työvoimaa entistä enemmän taata maatuotantoon. Se puoli minusta on jäänyt mietinnössä liian heikoksi ja sen vuoksi katson, että puheenalaisen työvoiman takeet voitaisi kolmanteen vastalauseeseen ajatella suunnitelmilla taata. Sen lisäksi, mitä agroomi Pehkonen lausui työvoiman kasvamisen tarpeesta, lienee huomioon otettava vielä, että työvoimalle kenties ensi kesän aikana tulee entistä suurempi kysyntä niiden toimenpiteiden johdosta, joita tässäkin eduskunnassa tullaan vielä eteenpäin käsittelemään. Kerta kaikkiaan minusta näyttää, että elintarvekysymystämme on käsiteltävä kansallisena kysymyksenä eikä minään luokkakysymyksenä, ei puolin eikä toisin. Silloin, jos me käsitämme tätä kansallisena kysymyksenä, on mahdollista, että tuotanto nousee entistä voimakkaammaksi, mutta ell'emme sitä siltä kannalta käsitä, niin minusta näyttää, että edelleenkin tulemme toivottomina katselemaan tulevaisuuteen. Siihen eivät nämä lakitoimenpiteet yksin riitä. Ne eivät takaa tämän maan nälänhädestä pelastumista.

Ed. Hjelt: Jag ville till stora utskottets beaktande framhålla, att, såvida paragrafen om tvångsrekvisition af arbetskraft kommer att införas i lagförslaget, åldersgränsen 16 år är, såsom mig synes, för låg. Den borde höjas till 18 år, så att icke minderåriga skulle ifrågakomma. Men om detta icke skulle gå igenom, ifall paragrafen, som sagdt, kommer i fråga, föreslår jag, att paragrafens sista moment (i reservationen på 31 sidan) skulle komma att lyda: „Likväl må icke tvångsvis förordnas om afsändande af minderåriga personer i arbete på längre afstånd från hemorterna än att minderårig kan efter dagsarbetet återvända till sitt hem.” Det synes mig som om sådana unga personer icke borde få skickas ifrån sitt hem alldeles okända öden till mötes, såsom förslaget innebär.

Ed. Pennanen: Elintarveasiainvaliokunnan varajäsenenä olin mukana sen verran asian käsittelyssä, että nimeni on joutunut valiokunnan mietinnössä asian käsittelyyn osaaottaneiden joukkoon. Kun en kuitenkaan ollut mukana lakiehdotuksen lopullisessa käsittelyssä, niin pyydän täten lyhyesti ilmoittaa yhtyvänä kannattamaan kolmannen vastalauseen ehdotuksia. Niitä olin tilaisuudessa ensimmäisessä lukemisessa valiokunnassakin kannattamaan. Ja kun minulla kerran on puheenvuoro, niin mainitsen pari sanaa tuossa kolmannessa vastalauseessa ehdotetusta työvoiman mobilisoimisesta.

Minun käsitykseni on se, että jos asiaa katsotaan yksinomaan maanviljelijän kannalta, niin tällainen ehdotettu toimenpide ei liene niin erittäin suotava. Maanviljelijä ei luullakseni, monestakaan syystä, ole kovinkaan halukas pyytämään eikä anomaan kotiinsa eikä työmaallensa sellaista työvoimaa, joka on sinne hankittava lain pakolla ja viranomaisten toimesta. Mutta tätä asiaa ei ole lupakaan katsella yksinomaan maanviljelijän kannalta ja näin ollen on hyvin mahdollista, että joissakin tapauksissa, aivan viime tingassa, voi suuremmilla tiloilla tulla esim. sadonkorjuun aikana ehdotettu työvelvollisuus tositärpeen vaatimaksi, yleisen tärpeen vaatimaksi. Asian näin ollen on mielipiteeni mukaan yksityisten etujen, esiintyköötpä ne puolelta tai toiselta, väistytävä tämän yhteisen edun tieltä. Muissa kohdissa minä yhdyn kannattamaan valiokunnan lakiehdotusta kokonaisuudessaan.

Tämän elintarvekysymyksen ja tämän lakiehdotuksenkin yhteydessä on sekä puheissa että kirjoituksissa meille maanviljelijöille huomautettu velvollisuudesta jakaa jo olemassaolevat varastot ja lisätä uutta tuotantoa. Ei käsittääkseni ole-

kaan vähintäkään syytä epäillä sitä, etteivät maanviljelijät yleensä katsoen tätä velvollisuuttaan tunne ja etteivät ne koeta sitä parhaansa mukaan täyttääkin. Mutta yksi vaatimus on jo tässä lakiehdotusta käsitellessä painettava sekä hallituksen että kansalaisten mieliin ja se vaatimus on, että valtion, sekä yhteiskunnan muiden jäsenten on mahdollisimman tehokkaasti tuettava ja autettava meitä maanviljelijöitä elintarvetuotannossa. Vain siten ja sillä ehdolla käsittääkseni voidaan tehdä totta tässä asiassa, päästä sanoja pitemmälle ja tosiaan kourautuntuvasti lisätä elintarvetuotantoa. Puhuttakoon tai kirjoitettakoon me toisistamme mitä hyvänsä, asia on nykyisessä tilanteessa kumminkin sellainen, että me tarvitsemme nyt toinen toisiamme tässä nälkätaistelussa ja meidän on siis koetettava mahdollisuuden mukaan auttaa ja ymmärtää toisiamme. Emme me maanviljelijät yksinämme kykene tässä nälkätaistelussa suoriutumaan, ettekä te muut kykene ilman meitä.

Senaattori Lilius: Tämä mietintö voisi antaa asiallisessa suhteessa aihetta moniinkin muistutuksiin. Asian ollessa kuitenkin nykyisellä kannalla en vielä katso tarpeelliseksi ryhtyä tässä suhteessa seikkaperäiseen käsittelyyn. Sen aika tulee vasta sitten, kun asia palaa toiseen lukemiseen suuresta valiokunnasta. Pyydän kuitenkin jo tässä käyttää tilaisuutta esittääkseni muutamia mahdollisia muistutuksia siinä tarkoituksessa, että suuri valiokunta ottaisi asiaa käsitellessään ne huomioon.

Tämä lakiehdotus ei nim. täytä mahdollisessa suhteessa kaikkia niitä vaatimuksia, mitä olisi suuren valiokunnan käsittelyn alaiseksi joutuvalle laille asetettava. Se on monessa suhteessa epätasainen ja epätarkka. Erikoisesti pyydän huomauttaa seuraavista seikoista. 12 §:n viimeiseen lauseeseen nähden pyydän huomauttaa, että kun siinä puhutaan siitä, että tuomari asuu „kaukana”, niin tuo käsite „kaukana” on siksi epä määräinen, ettei tiedä, tarkoitetaanko sillä penikulmaa vai kahta. Minun käsittääkseni asia saatettaisiin autetuksi, jos säännös määrättäisiin sovellettavaksi, milloin tuomari asuu „toisessa kunnassa”. Siten tämän säännöksen ilmeinen tarkoitus saavutettaisiin. — Sitten pyytäisiin siirtyä 13 §:n 2 momenttiin. Siinä puhutaan „jäsenestä” sellaisessa yhteydessä, että on mahdotonta käsitellä, mitä henkilöitä sillä tarkoitetaan. Onko kunnan jäsen, elintarvelautakunnan jäsen vai mikä henkilö siinä silmämääränä? Siinähan ei ole minäkäänlaista tarkoitusta puhua tässä jäsenestä, kun ilmeisesti on tarkoitettu henkilöä yleensä. — Sit-

ten pyytäisiin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota 17 §:n 2 momenttiin. Tämä momentti on kauttaaltaan niin epämääräinen, että on vaikea ymmärtää, mitenkä tällaista määräystä oikeastaan voidaan käytännössä soveluttaa. Etenkin siinä mainittu käsite „huomattava osa väestöstä” on niin epämääräinen, ettei tiedä, onko tarkoitettu $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ vai $\frac{1}{5}$ osa väestöstä. Mutta mikä tässä on vielä huomattavampi epämääräisyys, on myöhempana oleva säännös, että elintarvelautakuntiin on valittava mainitulla edellytyksellä vähintään puolet työväenjärjestöjen esittämistä henkilöistä. Mitä järjestöstä tässä tarkoitetaan? Onko se kristillinen työväenjärjestö, onko se suomalainen työväestönjärjestö, vai mikä niistä monista työväenjärjestöistä, joita nykyään kaikkialla on olemassa? Minun nähdäkseni, jos käytäntö jätetään tällaisen säännöksen varaan, tulee se aivan satunnaisuuksista riippuvaksi. — Lopuksi pyydän kiinnittää suuren valiokunnan huomiota 20 §:ään. Se on kokonaan uusi. Sillä on ilmeisestikin tavoiteltu poistaa nykyisessä yksityisoikeudessamme olemassaoleva puute. Mutta siinä ei ole osuttu oikeaan. Ensiksikin mitä siihen tulee, että välipuhe purkautuu milloin sopimuksen täyttäminen käy mahdottomaksi, niin se on yleinen periaate, joka jo on ilman muutakin noudatettava. Keltään ei voida mahdotonta vaatia. Sitä ei tässä tarvita erityisesti sanoa, se on yleinen säännös niin meidän kuin kaikkien muidenkin maiden oikeuksissa. Sitävastoin toinen säännös on uusi ja sietää kyllä harkitsemista ja hyväksymistäkin, nim. se, että välipuhe purkautuu, milloin sen täyttäminen tämän lainsäännöksen tai Senaatin sen nojalla antamien määräysten vuoksi käy tappiota tuottavaksi. Mutta kuitenkin ei tämä määräys minua semmoisenaan tyydytä senvuoksi, että tuo tappio tässä on siksi epämääräisesti määritelty, että olisi useassakin tapauksessa epäoikeutettua, jos mahdollisesti aivan vähäpätöisen tappion perusteella annettaisiin tässä tarkoitettujen oikeussuhteitten raueta. Jos ei tahdota — se kentiesi olisi omiansa kohtaamaan vaikeuksia — lähemmin määritellä tämän tappion suuruutta, niin ainakin se olisi määriteltävä „melkoiseksi”, sen mukaisesti mitä 2 momentissa sitten säädetään.

Vielä tässä samassa momentissa olevaan toiseen säännökseen tahtoisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota. Niinkuin sananmuoto siinä on muodostettuna, niin se jättää purkamisoikeuden ulkopuolelle muutkin siinä mainitut sopimus-kumppanit: se joka on ensimmäisen sopimuksen tehnyt ja se joka tämän sopimuksen nojalla on tehnyt jonkun kolmannen kanssa uuden välipuheen. Mutta kaiken oikeuden nimessä ei sarja voi

tähän päätyä, eikä se ilmeisestikään ole ollut valiokunnan tarkoitus. Ei olisi minkäänlaista aihetta sitä täten rajoittaa. Ex analogia voitaisiin mahdollisesti tässä oleva säännös purkamisoikeudesta soveluttaa muihin myöhempiä sopimuksia tehneisiin. Mutta kun asia ei ole selvä, olisi minun nähdäkseni säännös selvennettävä. — Saman pykälän 2 momentti on myös epäselvä. En käsitä, miten valiokunta on ajatellut sitä käytännössä sovellutettavaksi. Tässä viitataan 12 pykälään, jossa taas korvauksen määrääminen jätetään erikoisen arviolautakunnan tehtäväksi. Mutta kun tässä korvauksen tulee suorittamaan valtio, niin en ymmärrä, miten valtio rupeaisi näitä arviolautakuntia muodostamaan. Kuka valtion viranomaisen olisi siinä osallisena ja mitenkä siinä edelleen olisi toimittava? Minun nähdäkseni asia järjestyisi helpommin niin, että vahingonkorvaus tällöinkin viranomaisten puolelta tavallisessa järjestyksessä määrättäisiin. Joka ei olisi siihen tyytyväinen, hän saisi siihen erikseen hakea tavallisessa järjestyksessä muutosta.

Niinkuin aluksi sanoin, on tässä muutamia toisiakin pieniä puhtaasti muodollisia puutteita. Niihin en kuitenkaan tahdo nyt kiinnittää eduskunnan huomiota, vaan toivon, että suuri valio-kunta, kun asia tulee yksityiskohtaisesti siellä käsiteltäväksi, tulee siinä toimittamaan tarpeellista silittelyä ja viimeistelyä.

Ed. Listo: Tässä on ed. Juutilainen käyttänyt kaunopuheisuutensa lennättimiä pyristellessä muun muassa Helsingin kaupungin elintarvepuuhia vastaan. Minun nyt täytyy uskoa, että me helsinkiläiset tämän asian ymmärrämme yhtä hyvin kuin ed. Juutilainen ja että hänen neuvontansa siis oli aivan tarpeeton. Me olemme täällä Helsingissä ryhtyneet ja tulemme edelleenkin ryhtymään erikoiseen elintarpeiden tuotantoon, joka varmastikin tulevasta syksystä eteenpäin tulee huomattavassa määrin helpottamaan täällä elintarvepuhua, mutta Juutilaisen kaunopuheisuudella me emme siinä kohden yhtään mitään saa toimeen.

Mitä tulee ed. Liliuksen huomautuksiin, niin minun täytyy sanoa, että minun käsitykseni mukaan hän ei ole tarpeeksi 20 §:n sisällystä ja kantavuutta ehtinyt harkita ja senvuoksi hänen muistutuksensa siitä eivät juuri tunnu riittävästi perustelluilta.

Ed. Mäki: Minulla ei ollut aikomus pyytää puheenvuoroa, mutta kun täällä maataloustuottajain etujen valvojat ovat niin häikäilemättömällä tavalla esiintyneet, ei sitä voi mitenkään vaitiololla sivuuttaa. He ovat täällä valitelleet monen-

laisten seikkojen olleen heidän saalistamisraivoaan estämässä sekä monenlaisia syitä ovat ilmoittaneet olevan siinä suhteessa. Ed. Pehkonen täällä selitti aluksi, että rajahinnat ovat estäneet maanomistajia saamasta tuotteistaan riittävän korkeita hintoja, hän selitti, että heidän myymäinsä tuotteiden arvo ei ole kohonnut niin paljon kuin ovat esimerkiksi työläisten palkat kohonneet. Voiko enää häikäilemättömämmin tosiasioita vääristellä, minä pyydän kysyä teiltä herrat maanomistajain etujen valvojat? Kutka ovat ne, jotka maaseudulla ovat täyttäneet säästöpankit rahoillaan? Minä kysyn, ovatko ne työväkeä vai ovatko ne maanomistajia, ja jos te olette vähintäkään rehelliisiä, niin teidän täytyy vastata, että maanomistajat ovat sijoittaneet rahojaan niin paljon säästöpankeihin maaseudulla, että säästöpankkien hallintojen on täytynyt ryhtyä ehkäisemään tätä heidän rahojensa sinne sijoittamista. Kun näin on, niin te tulette eduskunnassa valittamaan, että te ette ole saaneet kylliksi korkeita hintoja tuotteillenne. Te olette myöskin huomauttaneet että elintarvikesyymystä olisi voitu hallituksen puolesta järjestellä, sitä olisi voitu myös järjestellä kuntain puolesta ja maaseudullakin ja minä väitän että se olisi voitu järjestää koko hyvälle kannalle. Mutta minkätähden sitä ei ole järjestetty. Ainoastaan sentakia että te maanviljelijäin etujen valvojat olette olleet maaseuduilla kunnallispolitiikan johdossa ja johtaneet sitä sillä tavalla että se nyt kirouksena lepää koko maalaisväestömme niskoilla ja kannettavana. Kutka ovat ne, jotka ovat täällä eduskunnassakin vaatineet, että kunnallisen elämän alalla saataisiin uudistuksia, jos te herrat olisitte meidän sosialidemokraattien mukana olleet vaatimassa uusia kunnallislakeja, olisitte ainakin osottaneet sillä, että tahdotte myös työtä tekevälle luokalle saada kunnallisasiain hoidossa määräämisvaltaa. Mutta te olette aina joka ainoainen kerta, kun täällä eduskunnassa on ollut näistä asioista kysymys, kysyin hampain vastustaneet sitä, ettei vain työväestölle valta maaseudulla mitenkään enempää kuin kaupungeissakaan pääsisi luiskahtamaan herrojen porvareiden kynsistä.

Te vaaditte työväenluokan mobilisoimista maanviljelyksen palvelukseen, te vaaditte senaattia antamaan tarkat tiedot siitä kuinka paljon maanviljelijä saa ruishehdosta, kuinka paljon hän saa perunahehdosta ja kaikista muista tuotteistaan, ja te valitatte sitä että teillä, hyvät herrat, ei ole oikeutta pakottaa työväkeä vaihtamaan perunakappaan työpäiväänsä. Täällä vastalauseessa ilmenee se käsitys, että nimenomaan tahdotte työväkeä saada mobilisoiduksi palveluk-

seenne ja että senaattia tahdotte määräämään nyt etukäteen tuotteidenne hinnat. Mutta mitä te samaan aikaan teette työväen palkkojen kohottamiseksi. Ette kerrassaan mitään. Ja varsinkin maalaisliitto, joka aina sanoo valvovansa koko maalaisväestön etua, millä tavalla se täyttää tuon sanansa. Sillä tavallako, että sanotte että maanviljelijät eivät ole sodan aikana saaneet tarpeeksi korkeita hintoja tuotteistaan, eivätkä työläiset teidän mielestänne ole saaneet sodan aikana kyllin paljon kärsiä puutetta. Työväestö, joka ei ole millään tavalla periaatteellisesti kannattamassa sotia, se ei myöskään voi tällä kannalla ollen vastata niistä seurauksista, joita sota on tuonut mukanaan tähänkin maahan. Teille, herrat porvarit, minä tahtoisin sanoa, teille, jotka periaatteellisesti kannatatte riistopolitiikkaa, kannatatte imperialistisiakin aatteita, teille myös kuuluisi sadon korjaaminen siitä kylvöstä, jota sota tällä hetkellä on Suomessakin tuottanut. Minun mielestäni ei tämä elintarvelaki ole riittävän hyvä. Siinä pitäisi olla ainakin muutamia sellaisia lisäyksiä, joilla saataisiin tarkoin määritellyksi, ettei elintarpeiden tuotanto tulisi supistumaan. Te olette kai jokainen hiljattain lukeneet sanomalehdistä, mitenkä eräässä kartanossa täällä on aiottu teurastaa satoihin nouseva karja, sen takia että työväestö siellä on ruvennut vaatimaan itsellensä ihmisoikeuksia. Jos tällaisia tapauksia uudistuisi täällä Suomessa, niin siltä varalta pitäisi lakiin saada sellainen määräys, jossa annettaisiin senaattille valta takavarikoida eli oikeammin yhteiskunnan haltuun ottaa tuollainen tila ja karja ainakin niin kauaksi, kunnes voitaisiin pakottaa tuollainen tuotannonomistaja antautumaan ja palvelemaan yhteiskuntaa. Minä siis tahtoisin suurelle valiokunnalle evästykseksi lausua, että se sovelluttaisi tähän sellaisen periaatteen, että tuotannon välineet, milloin huomataan, että niitten avulla yritetään tuotantoa supistaa, on otettava ainakin väliaikaisesti yhteiskunnan haltuun.

Toinen tärkeä periaate, jonka tahtoisin tähän lakiin saada sovelletetuksi, olisi se, että jokaisen Suomen kansalaisen, olipa se sitten maanomistaja tai mikä tahansa, täytyy oppia tietämään, että silloin, kun tässä maassa leipä loppuu, niin se loppukoon kaikilta yhtäaikaan. Sitä ei saa olla maanomistajalla yhtään kauemmin kuin kellään muullakaan kansalaisella tässä maassa. Annettaisiin se selvästi maataloustuottajain ymmärtää, että jos tahtovat tuotantoa supistaa, niin se samalla ohentaa heidän omaakin leipäpalaansa. Kun he tämän tietävät, niin olen varma siitä, ettei heillä ole enää yhtä suurta intoa selittää, että he kylvävät vain sen verran, kuin he itse ja heidän

perheensä tarvitsevat. (Vasemmalta: Oikein.) Jos tällainen toimenpide hyväksytään, niin minä luulen, että sillä saadaan paljon enemmän aikaan kuin sellaisilla ajatuksilla, mikä maataloustuottajain suusta lähtee, että työläisen työpäivä pitää saada vaihdetuksi perunakapan hintaan.

Kyllä minun täytyy tosiaankin ihmetellä ja kauan aikaa minä kuuntelin, että mitenkä saat-
taa tuollaisia lausuntoja kuulla maanomistajaluokan edustajain suusta. Minä olen tänä talvena myös ollut tilaisuudessa ja koko sodan ajankin tarkemmin panemaan merkille, kuka täällä Suomessa sota-aikana hyötyy, ja minä olen varma siitä ja se pitäisi jokainaan maanomistajaluokan edustajankin tietää, että maanomistajat ovat suuresti rikastuneet sodan aikana. Heidän metsänsä on ollut sellainen kana, joka on muninut kultamunia. Erittäin viime talvena on ollut huomattavissa, mitenkä äärettömän korkealle metsän hinnat ovat nousseet, samoin heidän muikin tuotantonsa on äärettömän korkealle kohonnut. Ja siitä huolimatta valittavat he, ettei ole saatu riittävän korkeita hintoja. Miksette valita, että maanomistaja ei ole saanut riistää ehkä yhtä suuresti kuin teollisuuskapitalistit. Miksette valita sitä, ettei niiden tuotteille ole pantu vastaavia rajahintoja ja etteivät ne olisi saaneet hyötyä enempi kuin te, siis että noita rikkauksia olisi tasoitettu yläluokan keskuudessa. Sillä täytyyhän teidän tietää, että työväki on sodan aikana kärsinyt nälkää ja puutetta. (Vasemmalta: Kyllä ne sen tietävät.) Kyllä ne tietävät sen liiankin hyvin, mutta kun he rupeavat täällä eduskunnassa laskemaan sellaisia ruikutuslauluja ilmoille kuin tänään on kuultu, niin ei sitä voi mitenkään vaitiololla sivuuttaa. Toivon etteivät he vastaisuudessa, kun tämä asia tulee eduskunnassa uudelleen esille, ole enää niin lapsellisia. (Hyvä-huutoja vasemmalta.)

Ed. Alkio: Silloin kun tämä asia oli ensi kerran esillä eduskunnassa, huomautin jo siitä, että laki jää suureksi osaksi tehottomaksi, ellei pidetä huolta siitä, että maan työvoimat, se on koko maa tulee mobilisoiduksi sitä varten, että saataisiin täällä tämän vuoden kuluessa tuotetuksi riittävä määrä elintarpeita koko maata ja väestöä varten. Kun asia nyt tulee valiokunnasta, huomaan, että valiokunnassa ei tämä mielipide ole saanut sellaista kannatusta, että se olisi voitu sisällyttää valiokunnan mietintöön. Kun täällä on tänä iltana tämän asian johdosta keskusteltu, on minun mielestäni siinä suhteessa syrjäytetty eräs tärkeä näkökohta, jota katson tarpeelliseksi ennen tämän keskustelun loppua huomauttaa jonkunlaiseksi evästykseksi suurelle valiokunnalle, joka lopullisesti tulee tästä muodostamaan lain.

Niinkuin edellisenkin puhujan lausunnosta voi huomata, seisoo hän ja samoin useimmat, jotka tässä eduskunnassa tulevat tästä laista päättämään, sen käsityksen pohjalla, että tässä on kysymys ennen kaikkea maanviljelijäin eduista. Minä väitän jyrkästi vastaan, että tässä on kaikkein vähimmin kysymys maanviljelijäin eduista. Jokainen tietää, että maanviljelijät tässä maassa leipätarpeessa ensinnä tyydyttävät itsensä, säädettäköön minkälaisia lakeja tahansa. (Vasemmalta: Oikein! Pakkoluovutus!) Säädettäköön minkälaisia pakkolakeja tahansa, ette milloinkaan voi p a k o t t a a maanviljelijää viljelemään enemmän kuin mihin hän kykenee. Jos maanviljelijällä ei ole riittäviä työvoimia käytettävänä siihen, että hän voi kasvattaa esimerkiksi kaksi kertaa enemmän viljaa, juurikasveja ja yleensä elintarpeita kuin viime vuonna ja toissa vuonna tuotettiin, me saamme olla vakuutetut siitä, ettei minkäänlainen lainsäädäntö voi häntä tähän pakottaa. En puhu siitä mitään, minkä verran tässä maassa maanviljelijät ja keinottelijat näinä vuosina ovat rikastuneet sen tuotannon perusteella, joka on heidän käsissään ollut kauppaa varten. Kiinnitän vain erikoisesti huomiota siihen, että nyt ollaan sellaisen ajan edessä, jolloin ennen kaikkea on tarpeen että tässä maassa on o l e m a s s a l e i p ä ä. Jos tahdotaan leipää, on meillä ehdottomasti noudatettava samoja periaatteita, mitä esimerkiksi ne maat, jotka ovat olleet katkerammin kärsimässä niistä taisteluista, joita nykyaikana käydään Europan mantereella, ovat käytännössä toteuttaneet. Te tunnette kaikki sen. Kaikissa maissa on mobilisoitu, ei ainoastaan työväki tuottamaan elintarpeita, vaan herrasluokatkin, kaikki kansanluokat eroitukseksi. Meillä yksin, meillä, jotka valmistaudumme Venäjän suuren vallankumouksen hyökylaineissa omistamaan itsellemme uuden Suomen vapauksia, meillä ovat ne kansanjoukot ja kansankerrokset, jotka tärkeimmin ja ensimmäisinä tulevat nauttimaan näistä vapauksista ja eduista, ne ovat valmiit ensimmäisinä kieltäytymään tärkeimmistä asevelvollisuudesta, joka nyt astuu Suomen kansan eteen. Täällä on viime aikoina puhuttu yksityisissä piireissä paljon siitä, että olisi tärkeätä järjestää omia sotajoukkoja mahdollisia tulevia tarpeita varten maan puolustukseksi. Tällä kertaa ei vielä ole kysymys siitä. Jos siihen kerran tullaan, niin saamme olla vakuutettuja siitä, että se kysyy koko lailla paljon enemmän uhrauksia kaikilta kansankerroksilta, myös työväeltä, kuin mistä nyt on kysymys. Mutta useimmat niistä, jotka tässä valmistautuvat tällä kertaa naurusuin vastaanottamaan sitä nälkäkohtaloa, johon maa nyt on vaeltamassa, ne eivät ole varsinaisesti koskaan näh-

neet nälkää. Me olemme saapumassa siihen ajan-kohtaan, jolloin on kulunut 50 vuotta siitä kun Suomi kärsi vuosisadan suurimman katovuoden. Meistä vain harvat ovat olleet tilaisuudessa lap-suuden muistoina säilyttämään niitä muistoja, jotka silloin jäivät mieliin, kun koko Suomen kansa näki nälkää. (Vasemmalta: Ei koko!) Minä sanon k o k o Suomen kansa näki nälkää. (Vasemmalta: Ei ole totta!) Ei rahojen puut-teessa (vasemmalta: Ei herrat; Puhemies: Kes-kustelua ei saa häiritä), mutta leivän puutteessa. Tässä maassa ei silloin vielä ollut rautateitä, joita myöten olisi saatu viljaa Venäjältä, jossa sitä oli. Sitten on kehitys luonut rautatiet. Ja kun vuonna 1892 ja 1902 oli katovuodet, kun saatiin riittävästi viljaa ulkomailta, oltiin täydel-lisessä vakuutetuja siitä, ettei tule koskaan enää tässä maassa sellaista aikaa, jolloin Suomessa tar-uitsi kenenkään kuolla nälkään, jos vain yhteis-kunnalla on riittävästi rahaa lunastaa leipätar-peita.

Olemme tulleet nyt sellaiseen aikaan, jolloin kaiken todennäköisyyden mukaan meitä kaikkia uhkaa nälkä, me olemme sellaisen tilanteen edes-sä, jolloin Suomen eduskunnalta odotetaan sellai-sia toimenpiteitä, joihin meidän hallituksemme voi nojautua silloin, kun se lähtee järjestämään maan leipätuotantoa kansan tarpeen tyydyttämi-seksi. Äskettäin olemme saaneet sanomalehdissä lukea hallituksen julistuksen siitä, millä tavalla hallitus ajattelee nämä asiat järjestettäväksi näinä lähiviikkoina. Ja kaikki sanomalehdet ovat rientäneet selittämään, että tämä hallituksen ju-listus on äärettömän heikko, ennen kaikkea siinä, että hallitus ei uskalla julistaa vasemmistolle että myöskin siltä puolelta vaaditaan uhreja. Ja jos tilanne on sellainen, että se hallitus, joka nykyi-sellä hetkellä meidän kaikkien luottamusta naut-tien, joutuu siihen tilaan että se selkänöjä, johon hallitus pääasiallisesti nojaa, nimittäin eduskun-nan vasemmisto, p e t t ä ä sen luottamuksen, jolla tämä hallitus on lähtenyt ohjaamaan Suomen heikkoa valtiollista purtta niiden salakarien ohit-se, joissa nykyään vaellamme pursinemme, niin edesvastuu ei ole suomalaisen talonpojan, vaan se on tämän eduskunnan vasemmiston.

Minä kiinnitän huomiota myös siihen julistuk-seen, minkä Venäjän väliaikainen hallitus on jul-kaissut ja joka tänä päivänä on sanomalehtien lisälehtenä jaettu ja johon kaikki olemme saaneet tutustua. Venäjän väliaikainen hallitus vetoaa Venäjän kansaan, huomauttaen siitä että tarvita-an kaikkien uhrautuvaisuutta, kaikkien lojaali-suutta, kaikkein yhteistä työtä, jos voidaan Ve-näjän suuri valtiolaiva niine vapauksineen, jotka

vallankumous on siellä luonut, jos se voidaan pe-lastaa ilman ettei taantumus astu satulaan — ja minä lisään — uusi Napoleon voidaan estää astu-masta Europan näyttämölle Venäjän järjesty-mättömän kansan keskuuteen. Minkä verran Suo-men kansalla on tilaisuutta nyt laskea niin kor-keata peliä kuin mihin täällä eduskunnassa tun-nutava valmistauduttavan, sitä minä en tahdo ruveta arvostelemaan. Mutta kiinnitän vain huo-miota siihen, että se taistelu talonpoikaa vastaan, johonka eduskunnan vasemmisto on ryhtynyt ja jota tässä maassa on käyty nyt jo kolme vuotta, erityisesti pitäen suurta melua ja ääntä siitä, mi-tenkä suomalainen maanomistaja on äärettömästi rikastunut, täyttänyt säästöpankit, hänen vai-monsa ja tyttärensä ruvenneet pitämään silkki-puseroita, niinkuin tänään esim. Työmiehen päi-kirjoittaja kertoo. Minkä tähden talonpojan pitää aina olla niin syljettynä niiden puolelta, jotka ennen kaikkea, niinkuin tänäkin päivänä keskus-telu osottaa, tarvitsevat kuitenkin elintarpeiden tuottajana talonpojan työtä? Kun tämä laki sää-detään, saamme olla ensinnäkin vakuutettuja siitä, että suurmaanomistajia se kaikkein vähimmin tulee koskemaan. Minä huomautin jo alussa siitä, ettei millään pakkokeinoilla voida ketään saada maita kyntämään, kun ei ole työväkeä. Myöskin pyytäisin kiinnittää vasemmiston huomiota sii-hen, että maa ei kasva ilman, ellei siinä ole kyn-täjää ja kylväjää. Kun talonpoika kyntää itse maansa, kylvää ja leikkaa sadon, saamme olla vakuutettuja siitä, että sato on aina raskaan työn tulos. Talonpoika on se työläinen, joka on aina tässä maassa kantanut raskaimman taakan. Ja kun nykyisellä hetkellä, niinkuin minä olen kuul-lut, valiokunnassa on nimenomaan tahdottu työ-väen mobilisoiminen elintarvetuotantoa varten kieltää sen vuoksi, ettei ole oikeutta, niinkuin sanotaan, yhteiskunnalla kieltää työläisiä niistä korkeammista ansioista ja palkoista, jotka tilanne heille tarjoo, niin tämän tahdon erityisesti painaa kaikkien niiden mieleen, jotka tähän ovat vedon-neet. Tämä ei ole mitään muuta kuin varaamista työväkeä niiden keinoittelijain palvelukseen, jotka nykyisellä hetkellä hävittävät Suomen kansallis-omaisuuksia. Meillä on elintarpeita kulutettu ta-vattoman suuret määrät viime talvenkin kuluessa niiden hevosten syöttämiseksi, joilla on ajettu halkoja metsistä. Kun halonajossa on saatta-nut ansaita 50—60—70 markkaa päivässä, on kannattanut maksaa 70—80 markkaa ruisheh-toolista. Ne eivät ole olleet maanviljelijöitä, jotka sillä tavalla ovat jaksaneet maksaa, vaan ne ovat olleet niitä miehiä, joiden toimintava-pautta vasemmiston nykyinen politiikka kai-

kissa suhteissa pyrkii suojelemaan. Minä pyydän sen vuoksi kiinnittämään huomiota siihen, josta läksin, että tässä ei ole tällä kertaa kysymys maanviljelijän edusta ennen muuta. Maanviljelijä jaksaa tämän uuden linnaleirin kantaa eräänlaisella kärsivällisyydellä ja sitkeydellä, mutta se ei ole kansallisesti, se ei ole sosiaali-demokraattisesti, eikä se ole inhimillisesti oikein. Kun te, vasemmisto, ajatte tällä köyhälistön etujen nimessä kaikkien Suomen kuluttajain etuja Suomen talonpoikaa vastaan, niin te sillä ilmeisesti teette virheellisen laskelman, kun te otaksutte, että tämä politiikka on se, joka johtaa Suomen köyhälistön asian onnelliseen loppuun. Minä huomausin jo äsken siitä, mihin asemaan teidän politiikkanne saattaa johtaa hallituksen, joka nykyisellä hetkellä vielä nauttii kaikkien meidän luottamustamme. Te tiedätte yhtä hyvin kuin minäkin, että nykyään kiertää pitkin etelä-Suomea suuret joukot agitaattoreita, jotka koettavat järjestelmällisesti järjestää maatalouslakkoja. „Työmiehessä” asetetaan järkähtämättömästi tätä liikettä kannattamaan, koska pidetään, että tilanne nyt on sellainen, että nämä lakot kaiken todennäköisyyden mukaan johtavat tuloksiin. Siinä julistuksessa, johon äsken jo viittasin, jonka Venäjän valtiokunnan hallitus, joka toistaiseksi vielä näyttää nauttivan suuren suurten joukkojen yleistä luottamusta Venäjällä, siinä julistuksessa lausuu Venäjän hallitus tällä tavalla: „Turmiollinen pyrkimys toteuttaa yksityisten ryhmien ja kansankerrosten toivomuksia ja mielitekoja väkivaltaista tietä uhkaa aina sen mukaan kuin se siirtyy vähemmän itsetietoisiin ja järjestyneisiin kansankerroksiin hajottaa sisäisen kansallisyhteyden ja järjestyksen, luoden suotuisan maaperän väkivaltaisille teoille”. Väkivaltaiset teot ovat mahdollisia tässä suuressa maassa, jossa kaikki valtiovoimat, myöskin sotilasvoimat, ovat käytettävissä väkivaltaisten, yhteiskuntaa rikkovien tekojen hillitsemiseksi. Meillä ei ole mitään sellaisia voimia, joilla täällä voitaisiin väkivaltaisia tekoja estää. Pankaa vain toimeen yleinen kiihoitus etelä-Suomen suurtiloilla, Hämeessä, Varsinais-Suomessa, lakkojen tekemiseksi 8-tuntisen työpäivän saavuttamiseksi juuri sinä aikana, jolloin kirsi — kenties vihdoin — katoaa Suomen maapinnasta ja kylväminen alkaa olla mahdollista! Säätekää tämä yhteydessä sen lisäksi vielä laki, joka pakottaa talonpojan antamaan ainoan leipäpalan suustansa niitten kuluttajain hyväksi, jotka arkipäivinäkin käyttävät silkipuseroita. (Eduskunnasta: Kiitos!). Silloin saatte varmaan näh-

dä ja tulla kokemaan itse, että se lainsäädäntötyö, joka nyt on teidän vallassanne, se todellakin kantaa hedelmiä, mutta sellaisia hedelmiä, jotka kenties karkoittavat hymyn ja naurun niittenkin huulilta, jotka nyt, koskaan ennen nälkää näkemättä, tälle mahdollisuudelle nauravat.

Näinä päivinä on sanomalehdissä kerrottu siitä, mitenkä useissa maaseutupaikajissa alkaa jo viljan puute olla tuntuva. Kun on tutkittu viljavarastoja, on saatu havaita, että niissä ei ole suurimmillakaan viljantuottajilla ja omistajilla enää minkäänlaisia varastoja. (Eduskunnasta: Taitavia piilottajia!). Hakekaa ne piilot! Kyllä niistä vähän lähtee. Ja niiden piilolon uskominen se on yksi surullisimpia erehdyksiä, joihin eduskunta saattaa tämän lain säätämisen perustaa. Olen juuri tullut Pohjanmaalta niistä seuduista, joissa viljaa pitäisi olla talonpoikien tuottamana, mutta vilja on lopussa. Ja kun nykyään puhutaan viljantuotannon lisäämisestä, kyllä pohjalainen talonpoika aikoo sitä lisätä mihinkä se voi. Pohjalainen talonpoika on tottunut tekemään työtä kesällä 16 tuntia vuorokaudessa ja hän aikoo jatkaa saman periaatteen mukaan huolimatta siitä, että ne, jotka mahdollisesti tahtovat tehdä vain 8 tuntia, erkaantuvat hänen palveluksestaan.

Mutta Pohjanmaan vilja ei riitä tänne etelä-Suomeen. Ja se, mitä nykyään tapahtuu etelä-Suomen maaseudulla, se tapahtuu kaikki helsinkiläisten elintarpeiden kustannuksella. Kun ed. Listo täällä äsken laski minun mielestäni hie-man varomatonta pilaa siitä lausunnosta, joka täältä äsken annettiin jonkinlaisena kehoituksena siihen, että Helsinki myöskin järjestäisi jollakin tavalla elintarvetuotantoa vastaisia tarpeita varten, niin minä pyydän huomauttaa siitä, että Helsingin elintarvekysymys on ollut keskeisimpiä kysymyksiä viime talven elintarvepolitiikassa. Jos herra Listo tahtoo käydä lukemaan läpi helsinkiläisiä sanomalehtiä viime talven ja tämän kevään kuluessa, varsinkin viime talven, hän saa huomata sen, että useassa tapauksessa on helsinkiläisten eduksi toimittu niin tai vaadittu toimimaan, että maaseudun edut saisivat jäädä syrjään. Jos siis maaseutulaisten puolelta huomautetaan sitä, että Helsingin olisi jotakin muutakin tehtävä, ei vain vaatia maaseutulaista tyydyttämään heidän elintarvekysymystään, ei se pitäisi olla niin paljon, kun sitä ei ole sen enempää täältä painostettu. Sama puhuja, josta herra Listo oli saanut aiheen, huomautti äsken sitä, että helsinkiläiselle työväenjärjestölle oli tarjottu tilaisuutta ottaa osaa

myöskin siihen toimintaan, jonka kautta Helsinki aikoo järjestää itse elintarvetuotantoaan, mutta että työväen puolelta oli nimenomaan osoitettu haluttomuutta siihen. Jos tällaisesta seikasta huomautetaan niiden maaseutulaisten puolesta, jotka tällä hetkellä seisovat vakavasti Suomen elintarvekysymyksen edessä, tuntien velvollisuutensa, se pitäisi otettamaan vastaan hiukan toisin kuin mitä herra Listo sen otti.

Minä palaan taas uudestaan siihen, ettei tässä nyt ole kysymys talonpoikien eduista. Te tiedätte kaikki, että se ryhmä, jota minun on kunnia tässä edustaa, on ensimmäisenä, ennenkuin mikään muu ryhmä tässä maassa, ollut valmis ilmoittamaan, että me sallimme tällaisen lain säätämisen siitä syystä, että sen ryhmän valitsijat ovat valmiit asettumaan tällaisen asevelvollisuuden suorittamiseen. Ne syytökset ja väitteet ja häväistykset, joita siis maanviljelyväestöä kohtaan täällä tahdotaan heittää, ne minä viskaan takaisin.

Me emme ole toistaiseksi kieltäytyneet hyväksymästä tällaista lakia. Mutta minä kiinnitän teidän huomiotanne siihen, että me voimme siitä kieltäytyä, vaikkakin meitä Työmieheissä miltei joka päivä pääkirjoituksessa peloteltiin. Sillä tämän eduskunnan aikakirjat tulevat varmasti todistamaan kansalle, kutka ovat täällä tehneet mahdottomaksi sen, että tällaisen lain säätäminen ei käy laatuun. Kiinnitän teidän huomiotanne erityisesti siihen, että sillä ei ole, varsinkaan Pohjanmaalla, niin suurta merkitystä, mobilisoidaanko työväestö vai ei. Mutta sillä on suuri periaatteellinen merkitys. Jos tässä maassa esimerkiksi sotaväkeä ja asevelvollisuutta ruvettaisiin pakkotoimin vaatimaan, niinkuin niitä aina vaaditaan, kuinka kävisi laatuun, että kokonainen puoli eduskunnasta silloin kieltäytyisi astumasta asevelvollisuuteen kun siihen toiset suostuvat? Kävisikö silloin laatuun, että ne, jotka vapaaehtoisesti, ilman minkäänlaista mielenkarvautta astuvat tähän tärkeään kansalliseen tehtävään, suostuvat silloin, kuin toiset heitä nauravat ja tirsкуvat ja pilkkaavat ja yleensä asettuvat vain elämään maassa aivan niinkuin he nyt juuri odottaisivat, että nyt alkaa se aika, jolloin entisen rengin toivomukset toteutuvat: tulee aina olemaan kesä ja aina pyhä, arkia ei tule muuta kuin sen verran, että akat saavat leipää. (Vasemmalta: Se on joutavaa!) Se on joutavaa niiden mielestä, joiden sydämelle asia on kipeä. Puhun tässä, ja katson oikeudekseni puhua, Suomen kansan puolesta niille, jotka käsittävät tämän kansan edun vain pelkkänä luokkaetuna. Minä huo-

mautan, että niissä maissa, joissa kansa on saanut jotakin kärsiä näiden kolmen vuoden kuluessa, ei varmaankaan mikään sosialidemokraattinen järjestö edes hirviäisi asettua kansan hädän edessä siihen tilaan, että se velvoittaisi muita laittamaan itsellensä leipää, mutta itse kieltäytyvät siinä panemasta kortta ristiin.

Senvuoksi kun tämä asia nyt menee suureen valiokuntaan, minä kehoitan, että uudestaan harkitaan, eikö sittenkin ole syytä siihen, että tästä tehdään sellainen asevelvollisuuslaki, joka velvoittaa kaikkia. Sillä jos siitä tulee vain sellainen asevelvollisuuslaki, joka taasen velvoittaa vain yksinomaan Suomen talonpoikia, kyllä te saatte olla vakuutetut siitä, että vapaaehtoisesti ei suomalainen talonpoika enään koskaan yksin suostu vastaamaan suomalaisesta linnaleiristä. (Oikealta: Oikein! Hyvä!).

Ed. Tuomi: Ed. Saarelle minä tahtoisin huomauttaa, että olen jo monta kertaa lukenut porvarislehdistä nuo hinnoittelut hevosenkengistä ja rautanauloista. Mutta edustajat Saari ja Pehkonen unohtivat laatia tilaston niistä maanviljelystuotteista, joiden hinnat ovat huijaavasti kohonneet. He eivät puhuneet mitään halkojen hintain kohoamisesta, lehmien hintain kohoamisesta, porsaiden ja hevosten hintain kohoamisesta j. n. e. Ed. Juutilainen täällä neuvoi työläisiä lähtemään peltoviljelyksille. Se ei kai käy pänsä, sillä jos työläiset lähtisivät omin nokkinsa yksityisomistajan peltoja viljelemään, niin he ajettaisiin pois. Monta torpparia on hädätetty ja niiden viljelykset anastettu, usein kasvavat viljatkin ryöstetty. Ed. Alkiolle minä pyydän huomauttaa, että työväki kyllä uhraa. Se on uhrannut tässä maassa monien sukupolvien raskaalla raadannalla kaikki mitä sen ihosta on irti lähtenyt, kaiken hien ja vaiivan. Vasemmisto ei taistelee talonpoikia ja pienviljelijöitä vastaan, vaan se taistelee kaikkia riistäjiä vastaan, esiintyköötpä ne millä alalla tahansa. Pienviljelijät kyllä kylvävät itse peltonsa, mutta monet keskikokoisten talojen isännät ja suurten tilojen omistajat eivät ole ikinä kynäneet, vaan kynättäneet työväellä. Pohjanmaan pikkutilallinen tekee kyllä työtä pitkiä työpäiviä, mutta hän myös korjaa kaikki työnsä hedelmät. Palkkatyöläisiltä aina riistetään suurin osa työnsä tuloksista ja siinä on oleellinen ero.

Ed. Lantto: Pyydän vain lyhyesti merkitä, että varsin ikävän vaikutuksen tekee täällä taistelu leivästä. Emmekö muista, että on vaan

pari kolme viikkoa aikaa. Jos tämä väärinkäytetään, niin kylvön aika on mennyt sivu. Nyt ovat mielipiteet kiihoittuneet maaseudullakin. Luulen että väärinymmärrystä on kummallakin puolella. Työkansa vaatii siellä paljon enemmän kuin täällä sosialistiryhmän puolesta tehty ehdotus vaatii. Ja taas talonisännät, semmoisetkin, jotka voisivat tilanteen kestää, ovat närkästyneet, eivätkä anna perään. Luulisin, että olisi kaikista parasta, että tekisivät siellä keskuudessaan sovinnon ja järjestäisivät olonsa. Eivät nämä olot tällä tavalla korjaannu, että täällä riidellään. Meidän täytyy katsoa asiaa toisilla silmillä, lähestyä toinen toisiansa, eikä kääntää selkäänsä toisilleen. Se on paha vika, että talonpojat, — minä tarkoitan Pohjanmaan talonpojat, jotka eroavat etelä-Suomen suurviljelijöistä ja elävät kokonaan toista elämää, että nuo tavalliset talonpojat Pohjanmaalla eivät voi kylläkään kilpailla tukkiyhtiöiden ja metsäpomojen kanssa. Nämä talonpojat myyvät metsänsä polkuhinnalla, 5—10 penniin puulta summissa, ja nyt on halkometsiä myyty sillä tavalla, että hinnat eivät merkitse mitään. Muutamia pennejä puuta kohti, — metsämaat kun on jaettu niin huonosti, ettei niitä voida käyttää talon hyväksi. Sanoin, että kun maat on jaettu huonosti, metsät ovat toisissa kunnissa eivätkä talonpojat siis voi käyttää niitä taloutensa hyväksi, niin he myyvät niitä, kun jotain saavat. Ja nyt keinottelijat saattavat maksaa korkeita palkkoja, kun he itse voittavat niillä 40—50 markkaa syltä kohti. Samaten tukkiyhtiöt saavat puita, niinkuin sanoin, 5—10 penniin, toisinaan nousten markkaan, joskus kahteenkin markkaan kappaleelta. Mutta kun nämä niitä jalostavat, niin saavat he niistä 40—50 markkaa kappaleelta. Nyt on vikama se, että talonpojat eivät ole järjestäytyneet. Jos talonpojat olisivat järjestäytyneet, niin että he kykenisivät itse nämä liikkeensä hoitamaan, sillä tavoin nimittäin, että olisivat perustaneet sahoja, eivätkä möisi noille tukkipomolle yhtään puuta, eikä myös halkoja metsäkeinottelijoille, vaan suoraan asettuisivat suhteisiin kuluttajain kanssa, niin nyt heillä olisi nämä pääomat käytettävänä itsensä ja työväestönsä turvaksi ja he kestäisivät tämänkin tilanteen, joka kestävä on. Tällä tavalla nuo pomot ovat yksinkertaisilta talonpojilta saaneet miljoonia markkoja. Nyt he käyttävät noita miljoonia talonpojan sorroksi, eivätkä ollenkaan käytä niitä talonpojan eikä työmiehen hyväksi. Minä olen nähnyt, että jos työmiehenkin liikkuu siellä sahayhtiöitten töissä, ei se mitään hyödy sieltä. Tapainturmelus tulee,

korttia pelataan ja muuten huonoa elämää vietetään, niin että useinkin se mies, joka on talonpojan työssä, elää paremmin. Hän hankkii mökin ja lehmän ja elää sievää elämää, joskaan hän ei niin suuria rahapalkkoja saa kuin ne, jotka ovat tukkiyhtiöitten töissä. Minä toivoisin, että hallitus suuremmalla ponnella ryhtyisi kehoittamaan sovitteluun. Minä muuten en ole tuolla pakkotyön kannalla persoonallisesti enkä huolisi semmoista miestä työhön, joka pakoitetaan (Vasemmalta: Oikein), sillä minä ymmärrän, että on perää tuossa sananlaskussa, ettei se koira hauku, joka väkisin metsään viedään. Semmoista miestä, joka ei mitään tee, ~~ei~~ kannata työssä pitää. Se tekee enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Minä ymmärrän, etteivät maanviljelijät tahdo, että pakoitettaisiin miehiä työhön, vaan että se tulisi kansalliseksi velvollisuudeksi, — että hallitus sitä vaatisi, — ei orjuuden muodossa, vaan että se olisi jokaiselle asevelvollisuutena, tehdä työtä leipänsä eteen.

Kuten sanottu, maanviljelijät Suomessa ovat järjestymättömiä. He ovat olleet monessa puolueessa, 4:ssä 5:ssä puolueessa. Voimansa he ovat menettäneet. Se puolue, joka on ollut järjestetynä yhteen rintamaan, se on voiton vienyt ja meille selkään antanut. Tämä aika, niin karvas kuin se onkin, on meille opiksi. Meidän tulee vetää rintama yhteen. Me näemme, että jokaisessa vaalipiirissä menee ääniä hukkaan jokaiselta puolueelta, ja näin talonpoikain edustus on niin pieni kuin se nyt on. Meitä olisi 70—80, jos me olisimme yhdessä rintamassa. Me tiedämme, kuinka kristillisessä puolueessa on äänestäjiä niin paljon, että niillä tulisi neljä edustajaa, mutta kun äänestäjät ovat hajallaan, niin he saavat vain yhden. Sosialistit taas, jos olisivat viidessä puolueessa, eivät saisi kuin 70. Nyt kaikkialla raaka voima hallitsee maailmaa. En sitä sano, että täällä on raaka voima, mutta maalla on raaka voima, joka luottaa siihen, että heidän puolueensa on voimassa ja he saavat tehdä, mitä tahtovat.

Ed. Kujala: Kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä yksityisomistukseen ja sotineen on vienyt meidät siihen tilanteeseen, että tämä möinen laki on käynyt välttämättömäksi. Itse lakiehdotukseen sellaisenaan en tahdo koskea. Koskettelen vain paria täällä esitettyä väitettä. Ensinnäkin puhe rajahinnoista ja niitten alhaisuudesta on jonkun verran omituista. Ensinnäkin minä haluaisin tietää, missä Suomen paikassa, missä kohdin Suomea on sellainen onnelinen kolkka, jossa maataloustuotteita on raja-

hinnoilla saatu ostaa? Ainakaan minä en tähän saakka ole sellaista löytänyt, vaikka olen koko laajalti etelä-Suomea joutunut kulkemaan. Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta on maataloustuotteiden saanti ollut niin vaikea, että on saatu kaksin-, kolminkertaisesti rajahintoja ylittää ja sittenkin rukoilla, jos pikkuisen on saanut. Senpä vuoksi maanomistajista useat itsekkin ovat kehuneet, että rahaa tulee, tulee niin rutosti, että hirtittää ottaa vastaan niin paljon kuin saa.

Se siitä. Sitten on kysymys työvoiman puutteesta, jota on niin äärettömän suurella painolla huudeltu, ja työvoiman mobilisoinnin välttämättömyydestä, että luulisi maailman hukkuvan heti paikalla, ellei työvoimaa mobilisoida heti. Onkohan tällä hetkellä niin perusteellisia syitä tähän. Ed. Tuomi täällä jo huomautti esim. torpparihäädöistä. Torpparihäätöraivo on niin pitkälle mennyt, että eduskunnassa on tähtynyt suunnitella toimenpiteitä sen estämiseksi. On hyvin kuvaavaa, kun asetetaan se vastakkain työvoiman pakkomobilisointiehdotuksen kanssa. Torpparithan ovat juuri olleet sitä työvoimaa, jota maatalous on tarvinnut.

Sitten sopisi maanomistajain muistaa aikaa 1914, kun sotajulistukset olivat annetut ja sota puhjennut. Silloin kuului huutoja kautta koko maanviljelijäin leirin: „Nyt on meillä valta, nyt me määräämme. Me kun pannaan mätä silakka oven rakoon tahi leivän kannikka portin pieleen, kyllä työläisiä saadaan!” Tuon periaatteen mukaan he toimivat. Työvoimat vähennettiin melkein puoleen ja työpalkat alennettiin puoliinentsistään ja alle siitäkin. Tuloksena tästä oli se, että työvoiman täytyi pakostakin siirtyä muualle. Osa meni tarjoutuviin sotatöihin, osa siirtyi ulkopuolelle maata, Venäjälle ja mikä minnekin sattui pääsemään. Maanomistajain tilat jäivät näin ollen työvoimaa vaille. Työväen palkat ovat viime aikoihin saakka pysyneet melkein ennen sotaa vallinneella tasolla ja vain harvoissa tapauksissa ovat ne kohonneet. Siis työvoiman puutteen aiheuttajana on tässäkin tapauksessa pääasiassa ollut maanomistajain oma menettely.

Eräs seikka vielä kiinnittää minun mieltäni. Täällä ainakin etelä-Suomen maanviljelijöillä on ollut äärettömän paljon aikaa ensinnäkin talvikaudet. Sen sijaan, että olisivat ennen kesää lantaa ja multaa vetäneet pelloille ja valmistaneet maata tuottoisaksi, ovat kilvan pyrkineet tukkiyhtiöiden töihin tukinajoon. Vielä sekään ei ole riittänyt. Keväälläkin ovat vallan kilvalla rientäneet tukkiyhtiöiden tukkeja uittamaan polkeakseen työpalkkoja alas. Tämä uittaminen tapahtuu sinä aikana, jolloin talonpojan täytyisi olla pel-

lollansa tekemässä kevättoukkoa ja muokkaamassa maata. Olisin halukas huomauttamaan maanomistajille, että mobilisoisivat ensin itsensä omille pelloilleen töihin. Ei ole monta päivää siitä, tuskin viikkoa, kun sanomalehdet kertoivat että taaskin ovat maanviljelijät eräessä etelä-Suomen pitäjässä rientäneet tukkiyhtiön isännöitsijän kanssa tekemään uittokauppoja. Tämä ei suinkaan todista työvoiman puutetta, koska joutavat itsekkin lähtemään ansiotyöhön. Eivätkä yksin pientilalliset, joiden usein on ollut pakko mennä, vaan suuret tilalliset ovat panneet muonamiehensä ja torpparinsakin tukkiyhtiön palvelukseen sen sijaan että olisivat käyttäneet niitä maataloudessa.

Maataloustyöläisten lakkoihin kiinnitti erikoisesti huomiota ed. Alkio. Maataloustyöläisten lakot juuri ovat todisteena siitä, että työvoiman puutetta ei ole. Mitä ovat maatyöläiset vaatineet maanomistajilta? He ovat vaatineet kurjiin asuntohökeleihin pieniä parannuksia, he ovat vaatineet — maanomistajankin tunnustamiin riittämättömiin palkkoihinsa — pieniä korotuksia, vain 20—30 % korkeintaan. He ovat vaatineet näennyttävää työpäivää hiukan lyhemmäksi — eivät edes ole jyrkästi vaatineet sitä 8-tuntiseksi, ovat vaatineet vain pääasiassa 8-tuntista työpäivää keskimäärin ympäri vuoden. Ne esitetyt sovitusehdotukset, jotka minä olen saanut nähdäkseni, sisältävät sen, että työpäivä olisi 9-tuntinen 75 päivänä kesän kiireimpänä aikana, ja silloinkin saataisiin tehdä ylityötä vaikka kuinka paljon, kunhan vaan maksetaan siitä eri palkka. 75 päivänä, syksyn lyhimpänä aikana olisi työpäivä 7-tuntinen ja 150 päivänä 8-tuntinen ja karjatalouden työpäivää olisi saanut säännöstellä aina sen mukaan kuin kunkin karjatalous vaatisi. Ei siis mitään liikaa ole vaadittu. Kun maanviljelijät, nämä ruotsalaiset orjaparonit etelä-Suomessa voivat sallia työläistensä kulkea työttöminä pitkin maanteita sentähden, etteivät suostu noihin kainoihin mitättömän pieniin vaatimuksiin, todistaa sekin, että heillä ei ole erikoista työvoiman puutetta. Jos työväestä olisi niin äärettömän suuri puute ja sitä niin kovin tarvittaisiin, niinkuin sitä tarvitaankin, silloin tietysti odotaisi järkevältä maanviljelijältä, edes kapitalistisena liikemiehenä, että hän niihin pieniin vaatimuksiin suostuen saisi työväkensä tyydytetyksi ja ne ilomielin tekemään maatyötä, edistämään maataloustuotantoa, ja siten siis myös torjumaan uhkaavaa elintarvepulaa.

Ed. Alkio täällä puhui väkivallan teoista, valitti, ettei meillä ole käytettävänä voimakeinoja sitä vastaan. Minä haluaisin kysyä: Missä on

tapahtunut väkivallantekoja lakkolaisten taholla? Päinvastaisia tietoja voitaisiin kertoa. „Helsingin Sanomat” kertovat esimerkiksi Tuusulan Järvenpään suurten maatilojen omistajan Vestermarckin tunnustaneen, että lakkolaisten keskuudessa on järjestys mallikelpoinen. Todistaako tämä väkivallantekoja tai edes väkivallan uhkaa! Jotenkin häpeämätön väite heitettynä väkivallanteoista, kun ei ole pienintäkään aihetta siihen. Sotaväkeä ovat kiljuneet avukseen etupäässä teollisuusherrat ja suuret orjaparoonit, aatelisherrat. Minä pyydän muistuttaa että ed. Alkio on kotoisin niiltä mailta, joissa talonpoikaisväestö 1590-luvulla tappeli rosvoritari Klaus Flemmingiä vastaan. Saman Ilkan suvun jälkeläiset täällä nyt asettuvat nykyisten Klaus Flemmingien, suurten orjaparoonien asianajajiksi. (Vasemmalta: Kuulkaa! Hyvin kuvaavaa!).

Talonpojan raskas taakka, täällä huomautettiin siitäkin. Minulla on kokemusta siitä ja niin useilla muillakin, ettei talonpojan raskas taakka ole riittänyt likimainkaan rengin raskaalle taakalle. Kyllä siinä sentään on iso ero. Jos puhutaan maanviljelijän raskaasta taakasta, niin käsitetään sillä sitä raskasta kullan painoa, mikä heitä tällä hetkellä painaa. Se on tarpeeksi raskas. Se panee heidät äärettömän suureen vaivaan siitä, miten se saadaan mahdollisimman hyvin sijoitetuksi. Pohjanmaalla olevan työvoiman puutteen syitä löytyy sikäläisissä oloissa. Tilaston mukaan sieltä on lähtenyt Amerikkaan melkein pä suurin osa maanviljelysväestöä, talonomistajia, heidän poikiaan ja tyttäriään. Taitaa olla jonkun verran vaikeaa nyt mobilisoida ne sieltä töihin, vaikka olisikin hyvin tarpeellista.

Minun mielestäni on oikeastaan vaarallista lähteä sellaiselle tielle, jota tietäisi kolmannessa vastalauseessa ehdotetun työvoiman pakkomobilisoinnin käytäntöönpano. Sehän olisi suoranainen palautuminen tuonne 16 ja 17-vuosisadan paikoille, jolloin pakkomääräyksillä mobilisoi- tiin työläisiä aateliskartanoille. Asiallisesti on tämä ehdotus aivan samanlainen. Työväen liikkumisvapaus on välttämätön ehto yhteiskunnan kehittymiselle. Sitä vastaan ei voida asettaa sellaisia esteitä. Vielä niin myöhään kuin 1852, jolloin olot olivat paljon kehittymättömämmät kuin nyt, huomattiin jo soveltumattomaksi pakkopalveluslakien käytäntöön pano. Hiukan eri asia on niissä maissa, joissa sotaväkeen on otettu väestön työkykyisin osa. Niissä ovat toisenlaiset toimenpiteet tarpeen kuin täällä. Täällä ei ole otettu sotaväkeä, täällä on väestö kotonaan. Ja minä sanon lopuksi teille, arvoisat maanviljelijät. Te saatte työväkeä, kunhan maksatte heille kunnolliset pal-

kat, laitatte kunnolliset asunnot ja sopivan työpäivän, niin että he voivat tuntea itsensä ihmisiksi. (Vasemmalta: Hyvä!)

Varapuhemies Ingman ryhtyy johtamaan puhetta.

Ed. Luopajarvi: Täällä on sanottu, että etelä-Pohjanmaalaiset talonpojat ovat lähteneet etelä-Suomen maaparoonien rengeiksi, asianajajiksi ja palvelijoiksi. Minä tahdon vaan tähän sanoa, että etelä-Pohjalainen talonpoika ei koskaan lähde kenenkään palvelukseen orjamielessä. (Vasemmalta: Mutta te tahdotte toisia!)

Kun minä sitten lähdän puhumaan esilläolevasta lakiehdotuksesta, niin täytyy minun kiinnittää ensinnä huomiota siihen, että tämän lakiehdotuksen kokonaista 10 pykälää on mietintöön liittyvänä perustuslakivaliokunnan kirjeessä nimenomaan merkitty perustuslainluontoiseksi, sellaisiksi, joiden säätäminen on käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttaminen tapahtuu. Se tietää sitä, että tällä lailla on merkitys, joka ei ole pieni. Kun tätä lakiehdotusta evästettiin valiokuntaan, lausuttiin maalaisliiton eduskuntaryhmän taholta pari toivomusta. Toinen oli sen suuntainen, että laki käsittäisi yhteiskunnan kokonaisuudessaan mobilisoinnin silloin kun kerran maan hädän edessä lähdetään järjestykseen, tätä hätää torjumaan. Edustaja Alkio ehdotti nimittäin että työvoima olisi mobilisotava. Toinen evästys tehtiin, joka koski sitä, että myös teollisuutta mobilisotaisiin ainakin siinä määrässä, mikäli se koskee maanviljelystuotannon kehittämistä, turvaamista ja sen ylläpitämistä. Nämä ehdotukset tehtiin nimenomaan siinä ominaisuudessa, että tahdottiin saada tälle laille se luonne, että se on sellaisen hätäpuolustuksen luontoinen, jota tarvitaan silloin, kun kansan elämä on kysymyksessä, ja siitä syystä se oli, kun periaatteen vuoksi tahdottiin, että tämän lain alaiseksi on yhteiskunta kokonaisuudessaan saatava. Kun nyt lakiehdotus menee suureen valiokuntaan, niin minä tahdon painostaa sitä, että sen lisäksi, mitä siinä on jo otettu varteen teollisuuden mobilisoinnista, teollisuuden alistamisesta osittain tämän alle, sitäkin on laajennettava ja laki myös ulotettava työvoimaan. Minä en tarkoita sitä, että se on yksinomaan työväestöön ulotettava, vaan se on ulotettava laajemmalle, koko yhteiskuntaan.

Kun tämä lakiehdotus alkuvaiheessaan tuli kysymyksenalaiseksi maalaisliittolaisten keskuudessa muutamia viikkoja takaperin, silloinkuin eduskunta oli ensimmäisiä päiviä täällä koossa, oli

ryhmän keskuudessa yksimielinen mielipide se, että yleinen asema nyt on sellainen, että tarvitaan ryhtyä kaikkiin keinoihin kansan elämän säilyttämiseksi ja siitä syystä yksimielisinä tämän lain alle alistutaan. Samalla kun tällainen mielipide lausuttiin maalaisliittolaisten keskuudessa, lausuttiin myös sille senaattorille, joka kuuluu maalaisliittolaisiin, evästyksenä, että hän veisi senaattoritovereilleen terveiset meiltä, että senaatin vasemmistoon kuuluvat jäsenet ryhtyisivät puolestaan myöskin pitämään huolta siitä, että kiihoittava sävy, sosialidemokraattisessa puolueessa ja sanomalehdistössä maanviljelijäainesta vastaan laimenisi. Tämä tehtiin siitä syystä, että me tiesimme tuolla sävyllä saattavan olla vaaralliset seuraukset. Täällä on kuitenkin puhuttu tänäkin iltana siitä, miten maanviljelijät ovat kahmineet kultaa taskuihinsa siinä määrin, että ovat lyhistymässä kokoon sen painon alle. Solvaus siis jatkuu. Täällä on puhuttu siitä että maalaissästöpankit ovat täynnään rahoja. Mutta siltä taholta, jolta tämä on sanottu, ei ole puhuttu mitään siitä, missä määrin tukkiyhtiöt ovat rikastuneet, missä määrin paperitehtaat ja missä määrin teollisuus yleensä. Täällä on sanottu, että maanviljelijät aina sanovat: „miksei rajahintoja koroteta”, mutta eivät puhu mitään siitä, että teollisuudelle pantaisiin rajahintoja. Asia ei ole niin. Juuri meidän olemme huomauttaneet teollisuudenkin rajoittamisesta, mutta miksette te, herat, jotka suureksi osaksi edustatte täällä teollisuustyöväestöä, pidä huolta siitä, että teollisuudelle pantaisiin rajahinnat ja teollisuuden „saalistamiselle” pantaisiin rajat. Te ette ole tehneet siitä siitä syystä, että te pidätte teollisuusväen sellaisena etuoikeutettuna luokkana, jolla on oikeus nousta talonpojan hartioille. Täällä on puhuttu maanviljelijäluokasta suurkapitalistijoukkona, joka on tämän maan talouselämän saanut tuhon partaalle. Tahdon muistuttaa teille muutamia valaisevia tilastonumeroita. Tilasto osoittaa, että tämän maan viljelijöistä 1—5 lehmän omistajia on kokonaista 80 % karjanomistajain koko lukumäärästä, siis vain 20 karjanomistajaa sadasta omistaa enemmän kuin 5 lehmää. Ja 15 lehmää enemmän omistaa ainoastaan 3 % maanomistajista. Tämä tietää, että talonpoikain verrattomasti suuri enemmistö on sellaista työläisjoukkoa, jonka otsalla hikipisarät kihoavat ainakin yhtä useasti kuin teollisuustyöläistenkin. Alle 25 hehtaaria viljelyspinta-alaa on 90 %:lla tämän maan maanomistajista. Ja yli 100 hehtaarin pinta-ala on ainoastaan 0,7 %:lla. Minä luulen, että ne ovat juuri viimeksimainitut, jotka tarvitsevat työväkeä; niihin kuuluu Westernmarckit ja Linderit

y. m. sellaiset. Meillä ei ole mitään syytä ajaa sellaisten herrojen kapitalistista asiaa, emmekä me aja. Mutta me ajamme sen talonpoikaisluokan asiaa, sen pienviljelijäluokan ja sen torppariluokan asiaa, jonka työntulokset se tahdotte tällä kertaa kahlehtia vasemmalta samoin kun niitä tähän asti on kahlehdittu oikealta.

Edustaja Mäki täällä hyökkäsi jotakuinkin nasevasti maanomistajien kimppuun. (Eduskunnasta: Hän on itse maanomistaja.) Edustaja Mäki on etelä-pohjalainen pienviljelijä. Minä pyydän huomauttaa, että minä olen myös etelä-pohjalainen pienviljelijä ja ed. Mäki tietää siis yhtä hyvin kuin minä, kuinka nopeassa tahdissa etelä-Pohjanmaalla viljelykset pienentyvät. Ed. Mäki tietää, että ne ovat harvat eteläpohjalaiset maanviljelijät, jotka ovat olleet tilaisuudessa kokoomaan kukkuroitaan pankkiin, ja ed. Mäen pitäisi tietää ja ed. Kujalan pitäisi tietää, jos hän kykenee sen käsittämään, että muutamia vuosia takaperin teidän tahollanne on kirjoitettu ja kuorossa laulettu, että pienviljelijä raastaa hullummin kuin koskaan tavallinen työmiös ja kuitenkin hänen elämänsä ei tahdo kannattaa. Teidän taholtanne on pyritty todistamaan, että maanviljelys ei tässä maassa kannata mitenkään. Jos nyt on tullut sellainen aika, että maanviljelijä on päässyt tässä suhteessa jotakin hankkimaan, silloin te olette heti valmiit panemaan esteen sen tielle, kapulan sen suuhun. Minä puhun pienviljelijäin puolesta, minä puhun sen aineksen puolesta, joka muodostaa suhteellisesti suurimman osan tämän maan koko väestöstä ja jolla osalla ei ole mitään tekemistä tämän maan suurviljelijäin kanssa ja sitä vähemmän tekemistä suurteollisuuslaitosten omistajain ja suurliikealaa edustavien kanssa. Yhdessä teidän kanssanne me taistelemme jyrkästi näitä molempia vastaan, jos te tulette mukaan.

On minulla ed. Listollekin pikkusen vastaimista, vaikka minun ei tarvitsekaan lähteä ed. Juutilaisen ritariksi. Minäkin tiedän nimittäin sen aivan hyvin, että kyllä Helsingin kaupunki on pitänyt elintarpeistaan huolen. Se on hankkinut suuret määrät jauhoja tänne ja laskee, että ne kestävät pitkälle. Se on hankkinut niitä nähtävästi ylittämällä rajahintoja saadakseen ne käsiinsä. Mutta sangen myöhään Helsingin kaupunki lähti perunamaita työläisille jakamaan. Nyt vasta niitä parailaan jaetaan, kun olisi pitänyt jo olla tiedossa työläisillä, mistä saadaan siemen ja miten tulevat toimeen maiden muokkaamisessa. Moni muu kaupunki on tehnyt samalla tavalla. Minä ennustan sen, että kun tässä maassa nälkäkuolema rupeaa näyttelemään osaan-
sa, sen uhrit ainakin ensiksi ovat takamailla.

Kaupungit kyllä pitävät itsestensä huolen ja kaupungit ovat osaltansa yhdessä suurkeinottelijain kanssa syypäät siihen, että talonpojat ovat kiisaantuneet, nekin, joilla ei olisi siihen varaa, eräissä tapauksissa myymään viljaansa korkeammasta hinnasta, kuin siihen olisi ollut oikeus.

Sitten täällä puhuttiin siitä, miten metsän hinnat ovat nousseet, miten satumaisesti talonpojat niillä ovat ansainneet. Kuka on nostanut metsien hinnat luonnottomiksi? Sen ovat nostaneet keinottelijat. Kun keinottelijat ensin ovat saaneet juonittelullaan johdetuiksi asiat siihen, että voivat saada yhä suurempia hintoja halkotavaroista ja yleensä puutavaroista, silloin heidän kannattaa maksaa myös monenkertaisia palkkoja ajajille. Se on osaltaan vaikuttanut myös ruisviljapulaan. Ajajat ansion himossa syöttävät ruisviljaa hevosillensa saadessaan hyvää ansiota. Minä en suinkaan kadehdi näitä ajajia, minä sen hyvin suon heille, mutta minä tahdon tässä vaan huomauttaa siitä, että metsävoitot ovat harvassa tapauksessa paisuttaneet pienviljelijän ja talonpojan kukkaroa.

Minä en pidä tarpeellisena jatkaa enempää, mutta minä tahdon vielä huomauttaa siitä, että etelä-Pohjanmaa, pohjois-Pohjanmaa ja Karjala, yleensä pienviljelysseudut, ne kyllä tulevat pitää huolta siitä, ainakin mikäli jaksavat, että saavat tuotetuksi elintarpeita. Kyllä ne ovat suurviljelysseudut, jotka joutuvat taistelemaan irtolaisen maatyöväen ja teollisuustyöväen kanssa elintarpeitten lopullisesta jakamisesta. Senvuoksi minä toivon, että juuri työväestö käsittäisi, samoin kuin me puolestamme käsittämme tämän lakiehdotuksen, jota nyt ollaan tekemässä, sellaiseksi, että se on, kuten täällä ed. Alkio sanoi, asevelvollisuuslaki, jonka avulla järjestäydytään tekemään työtä nälänhädän torjumiseksi tästä maasta. Jos me tältä pohjalta jaksamme tähän lakiin suhtautua, silloin mahdollisesti on sillä jokin merkitys. Jos hallitus uskaltaa rehellisesti ja avonaisesti yhtä hyvin vasemmalle kuin oikealle sanoa, minkälainen on asema maassa, silloin me mahdollisesti pääsemme kulkemaan eteenpäin. Mutta minä toistan sen, että sellaisilla uhkauksilla, joita esim. ed. Kujala täällä näki hyväksi heittää, sellaisilla uhkauksilla ei mennä pitkälle. Ei ole syytä säikähtää, vaikka sen perästä, kun oikeisto on heittänyt valtansa vasemmistolle, vaikka sen perästä nähdäänkin, että samoin, kuin oikeisto on nojannut pistimiin, vasemmistossa samat virrat ehkä tulevat näyttäytymään. Ei ole syytä siitä säikähtää. Tämän kansan täytyy elää ja se elää ennen kaikkea siellä, missä tehdään työtä tuotannon lisäämiseksi ja tuotannon eduksi.

Ed. A i r o l a: Manttaalimiesten intohimoisten ja manttaalimiehissä luokkavihaa kovasti lietsovien puheenvuorojen jälkeen tulikin pyytäneeksi puheenvuoron kainosti ja vaatimattomasti oikaistakseni erään väärinkäsityksen, joka tämän asian käsittelyn yhteydessä on ilmennyt ja joka koskee työväen mobilisoimista elintarvetuotannon lisäämiseksi.

On lähdetty siitä ajatuksesta, että sosialidemokraatit yksimielisesti ja ilman muuta vastustaisivat sellaista mobilisoimista. Tässä on se väärä käsitys, että tämä vaatimus kohdistetaan väärälle taholle. Me emme ilman muuta ja kaikkea työvoiman mobilisoimista elintarpeitten tuotannon lisäämiseksi vastusta. Kohdistettakoon se vain oikealle taholle. Nyt se kohdistetaan työmiehiin, torppareihin, mäkitupalaisiin. Vaaditaan, että niiden täytyisi, — käyttäakseni manttaalimiesten, maataviljelemättömän edun valvojan, toimittaja Juutilaisen sanoja, — manttaalimiehille tehdä työtä saadakseen päivältä palkaksi kapin perunaita. Emme me sellaiseen mobilisoimiseen kylläkään suostu (Keskustasta: Ei ole sanottu!), on selvää, ettemme siihen voi suostua. Toiselta puolen on selvää myöskin se, että työmiehet ja torpparit, ja muu sellainen Suomea ja Suomen maanviljelystä ylläpitävä joukko on valmis elintarpeita tuottamaan, tekemään työtä elintarpeitten tuottamiseksi ilman että niitä tarvittaisiin pakottaa siihen. Annettakoon vain tilaisuus, maksettakoon kelpoisuudesta ja annettakoon muuten kelpoiset ehdot, niin on halukkaita ilman mitään pakotusta. Päinvastoin ne pyrkivät tekemään työtä. Vahtimestari äsketi minulle Hämeen puolesta minulle kirjeen, jossa eräs torppari tiedusteleekin lainopillista neuvoa, sanoo että kun v. 1916 takautuvan lain vaikutus loppui, loppui häneltäkin silloin takautuvan lain myöntämä turva, ja kartanon omistaja houkutteli häneltä kaksin kappalein tehdyn kirjallisen sopimuksen, jossa oli yksiä ja toisia ehtoja, m. m. että hän saa vielä ensi syksynäkin korjata sadon. Nyt on kyseessä kylvö, hän tahtoi kyllä, mutta kartanonomistaja on lähettänyt lautamiehen ilmoittamaan, että hän ei saa kylvää, tai jos hän kylvää, niin kartanonomistaja korjaa sadon itse. Tällaisille manttaalimiehille ja kartanonomistajille pitäisi ed. Alkion ja Luopajarven ja Juutilaisen sanoa: „antakaa sen torpparin kylvää!” (Vasemmalta: Oikein!). Minun täytyy, kun minulta on siihen kysymykseen vastausta pyydetty, sanoa torpparille, ettei sinulla torpparilla ole mitään oikeutta. Jos sinä kylvät, niin kartanonomistaja korjaa sadon, sillä hän on saanut houkuteltua sinulta sopimuksen, jonka avulla hän voi ryöstää sinun työsi tuloksen. Ei

siis hyödytä sin nepäin kohdistaa vaatimustaan, että olisi mobilisoitava joukot tuotannon lisäämiseksi, nälänhädän välttämiseksi.

Meillä ei olisi mitään sitä vastaan, jos se vaatimus kohdistettaisiin sinnepäin, missä todellakaan ei oteta osaa luovaan, tuottavaan työhön. Jos sanottaisiin että niiden, jotka lähtevät kesälaituille laiskottelemaan ja verkkokeinuissa lojoilemaan, täytyisi ottaa osaa nälänhädän torjumiseksi menemällä pelloille ja niityille tekemään työtä, niin me emme yhtään vastustaisi. Jos tahdottaisiin velvoittaa esim. koko se suuri virkamiesluokka, jolla on jokseenkin helpot päivät ollut tähän saakka ja jolla kesällä, jolloin juuri tarvittaisiin työvoimaa nälänhädän torjumiseksi, on pitkät vapaa-ajat, joilla on kuukausi, kaksi, jopa kolme kuukautta, ettei ole yhtään mitään muuta työtä kuin palkan nostaminen, — jos määrättäisiin nämä maanviljelystöihin ja jos määrättäisiin, että pappien, joilla on yksi päivä viikossa työtä ja kuusi päivää vapaata, täytyisi ottaa osaa elintarpeitten tuotannon kartuttamiseksi, niin me olisimme valmiit kannattamaan sitä. (Vasemmalta: Oikein!). Mutta kun vaatimus kohdistetaan ainoastaan niihin, jotka ilmeikään tekevät työtä ja ovat valmiit tekemään vieläkin enemmän, kun heille annetaan vain kelvolliset työehdot, niin silloin me panemme vastaan sellaista lainsäädäntöä.

Jos te vain järjestätte lainsäädännöllä tai muulla tavoin niin, että toiset yhteiskuntaluokat ottavat osaa taisteluun nälänhädän torjumiseksi, niin kyllä työväenluokka siitä osanotosta ei kieltäydy.

Ed. E. Saari: Pyysin puhevuoroa ed. Mäen lausunnon johdosta huomauttaakseni, että me olemme vaatineet senaattia määräämään minimihinnat siitä yksinkertaisesta syystä, että hallituksen esityksessä on tällainen toimenpide edellytetty. Tämä ei ole suinkaan ollut meidän keksintöä. Tässä istunnossa me olemme huomanneet hallituksen esityksen sekä käsillä olevan lakiehdotuksen sisältävän sellaisen mahdollisuuden; onko nyt niin, että ed. Mäki ei ole sitä huomannut. Kun senaatille tällainen valta lakiehdotuksessa annetaan, niin on aivan luonnollista, meidän käsityksemme mukaan, että sitä nyt aletaan käyttää. En käsitä, koska olisi elintarvetuotannon turvaaminen tarpeen, jos ei juuri nyt alkavana kesänä. Jos senaatilla on samanlainen käsitys, niin minimihinnoista olisi myöskin aikanaan ilmoitettava. Kun ed. Airola yritti erinäisillä asianajajatempuilla osoittaa, että tässä muka olisi ollut kysymys esim. semmoisen työväen mobilisoinnista, joka jo muutenkin ottaa osaa töihin,

niin minun täytyy siinä suhteessa vain yksinkertaisesti huomauttaa, ettei sitä ainakaan elintarvevaliokunnassa ole porvarillisten jäsenten puolelta ehdotettu. Tällainen työvelvollisuus on tarkoitettu käsittämään ylipäänsä kaikki sellaiset henkilöt, jotka ovat 16, vaan ei 56 vuoden ikäisiä ja joilla ei ole vakinaista tointa.

Ed. Eloranta: Minä yhdyin pääasiassa niihin muistutuksiin tätä lakia vastaan, jotka ed. Mäki täällä teki. Nim. siinä, että tästä puuttuu säännös, jonka mukaan sellaiset maatilat, joilla niiden omistajat eivät kyllin voimaperäisesti ja riittävässä laajuudessa viljelystä harjoita, saataisiin väliaikaisesti pakkoluovuttaa yhteiskunnan huostaan, ja myös siinä, että pitäisi tässä olla määräys, jonka mukaan jokainen sekä maanomistaja että maata omistamaton joutuisi samaan aikaan pulan käsiin, jos kerran pula vakavaksi tässä maassa tulee, ja että siis maanomistajia ei asetettaisi etuoikeutettuun asemaan, sellaiseen, että ne jäisivät elämään silloin, kun ehkä muu osa kansalaisista kuolisi nälkään.

Ed. Alkio esiintyi täällä maalaisliiton, hänen mielestään sorrettujen pikkutilallisten puolesta sangen kiihkeästi ja sotaistella tavalla. Hän valitti niiden kurjaa asemaa, ja mahdollista on, että osa heistä on kurjassa asemassa olevia. Mutta ei se ole meidän, sosialidemokraattien syy, jos pikkutilalliset rahakapitalistien kynsissä kituvat. Se on sen järjestelmän syy, jota ed. Alkio kumppaneineen on niin kiiwaasti tähän asti puolustanut, eikä suinkaan sosialidemokraattien syy. Ed. Alkio piti erittäin tärkeänä ja välttämättömänä, että saadaan aikaan yleinen työväen asevelvollisuus pakkotyöstä maanviljelijäin vainioilla.

Jos ottaa huomioon kolme viimeksi elettyä vuotta ja palauttaa pikkuisen siltä ajalta muistiin tapahtumia, niin saa tämä ed. Alkion esittämä vaatimus jotakuinkin omituisen valaistuksen. Silloin kun sota syttyi, tuli tässä maassa työväestölle sangen raskas aika eteen. Sen palkat painettiin alas. Siltä riistettiin työntekotilaisuudet ja työttömyys kasvoi aivan hämmästyttävän suureksi. Maanomistajat eivät teettäneet muuta kuin kaikkein välttämättöimpiä töitä. Muut työt saivat jäädä tekemättä. Työväestön täytyi paeta muille paikkakunnille, teollisuuteen sikäli kuin se siihen voi päästä, ja myös suurin joukoin maan rajojen ulkopuolelle. Vähitellen työnsaanti parani, mutta palkat sangen hitaasti. Ja samaan aikaan kun tässä maassa oli liikaa työvoimaa käytettävissä ja palkat tavattoman alaiset ja elintarpeitten hinnat jo verrattain korkeat, sa-

maan aikaan tässä maassa osa maakapitalisteja jätti pelloilleen viljansa korjaamatta. Minulla oli tilaisuus esim. viime syksynä myöhään, jolloin lumi jo oli maassa, nähdä suuria, laajoja vainioita, joissa viljat olivat korjaamatta, vaikka paikkakunnalla oli työvoimaa käytettävänä yllin kyllin. Mistä tämä johtui? Siitä, että maanomistajat eivät halunneet maksaa sellaisia palkkoja työntekijöille, että ne olisivat pysyneet sillä hengissä. Viljat jäivät mätänemään, työläiset saivat olla työttä. Maanomistajat eivät halunneet maksaa heille siedettävää palkkaa, vaan karkoittivat heidät pois paikkakunnalta. Työväestöä on kohdeltu sodan aikana jotakuinkin ankarasti. Sen hätää ja kurjuutta on ivailtu, sille on naurettu. Ja nyt, kaiken tämän jälkeen, sille esitetään vaatimus, että tämä kurjuutta kärsinyt työväestö si-dottaisiin maaorjuuteen maakapitalistien vainioille. Jos koskaan on esitetty julkeita vaatimuksia, niin sellaisia ovat ne, joita maakapitalistien edustajat, etupäässä ed. Alkio, ajaa.

Missä on suurin syy siihen, että asema on niin huono, kuin se on? Täällä jo ed. Mäki viittasi siihen, kuinka kunnallispolitiikka meillä on ollut äärettömän kurjaa. Silloin kun viljaa vielä oli maan rajojen ulkopuolelta saatavana, silloin kun vielä voitiin rautateitä ja vesiteitä myöten sitä kulettaa, silloin ei tässä maassa kunnat ryhtyneet riittävän tehokkaisiin toimenpiteisiin viljavaraston hankkimiseksi. Olen ollut tilaisuudessa seuraamaan muutamien kuntien elintarveasiain hoitoa hyvin läheltä, ja minkälaista se on ollut? Kunnallispolitiikkaa hallitseva kapitalistiluokka, se maalaiskapitalistiluokka, jonka hyväksi täällä nyt vaaditaan maaorjuutta käytäntöön saatettavaksi, se hallitsee kuntien hallinnossa, elintarvelautakunnissa j. n. e. ja niissä se on asettunut kielteiselle kannalle kaikkia tehokkaita toimenpiteitä vastaan. Muutamissa kunnissa saatiin työväestön voimakkaalla painostuksella aikaan se, että ostettiin jonkun verran viljaa, mutta sitäkin ostettiin aivan riittämättömässä määrässä, niin vähän, ettei sillä mitään suurempaa pulaa voida estää. Toisissa kunnissa on viljaa jo myyty, toisissa varastot kokonaankin ja aivan tolkuttomasti ja ilman järjestystä sellaisillekin, joilla on viljaa yltäkyllin toisillekin myytäväksi. Sellaisillekin on kuntien varastoista myyty.

Tällä tavalla on koko elintarveasiain hoito ollut mahdollisimman mielettömällä kannalla. Työväestöstä ei ole maanviljelijäluokka välittänyt enempää kuin suurkapitalistiluokka kaupungissaakaan on siitä välittänyt. Kuntien hallinnossa olevilla maakapitalisteilla on melkein järjestään ollut itsellään viljaa myytävänä, ja se on

ollut voimakkaana tekijänä siihen, että he eivät ole halunneet itselleen kilpailua kaupassa, hankkimalla viljaa kunnan laskuun. Tuloksena on nyt sitten se, mitä on pelättykin, maataamme ja kansaamme uhkaava täydellinen nälänhätä. Ja se on suureksi osaksi sen kurjan kunnallispolitiikan lopputulos, sen politiikan, jota tässä eduskunnassa on oikeisto ja keskusta, maalaisliitto siihen luettuna, sangen jyrkästi ja voimakkaasti tähän asti puoltanut; ja sen politiikan ansioita on, että meillä ei vielä ole kansanvaltaisempaa järjestelmää kunnallishallinnossa.

Jos meillä olisi kunnallishallinto ollut uudistettuna kansanvaltaiseksi, niin meillä ei olisi hätä ja kurjuus sellainen kuin se nyt on. Vaikka ei vanha hallitus ole tehnytään velvollisuuttaan eikä ymmärtänyt tehdä velvollisuuttaan, niin olisivat kunnat kaikesta huolimatta voineet pahinta hätää verrattain hyvin torjua. Niillä olisi ollut mahdollisuus hankkia elintarpeita silloin kun niitä oli saatavana ja sillä tavalla estää joutumasta sellaiseen tilanteeseen, johon nyt on jouduttu. Ne eivät ole sitä tehneet, vaan ovat jättäneet kaikki välttämättömyystoimenpiteet suorittamatta. Ne ovat menetelleet tavalla, joka on leimattava jyrkästi rikolliseksi. Ne ovat menetelleet tavalla, jota tuskin missään muussa maassa kuin Suomessa voitaisiin sietää. Kaiken tämän jälkeen nyt esitetään sitten uhkavaatimuksia työväestölle, että sen täytyy alistua mobilisoitavaksi niiden suurkapitalistien vainioille, jotka ovat harjoittaneet keinottelua elintarpeiden kaupassa ja kuntain hallinnossa.

Ed. Alkio lausunnossaan yritti provoseraa tämän maan väestöä, työväkeä ja erittäin sosialidemokratiaa vastaan. Hän selitti etelä-Suomessa liikkuvan agitaattoreita työriitaisuuksiin kehotamassa. Myönnetään. Mutta keitä ne agitaattorit ovat, sen hän jätti mainitsematta. Ne ovat suurkapitalistien joukkoon luettavia aineksia, jotka kiertelevät siellä ja sanovat, ettei tänä vuonna viljellä muuta kuin sen verran, minkä manttaali-omistajat itse jaksavat syödä. (Eduskunnasta: Eihän, Alkio!) Ed. Alkio yllytti siihen myöskin ja omituista olisi, jollei maanomistajaluokka hoksaisi sitä. Siellä kiertelee sen tapaisia agitaattoreita, jotka sanovat: alkää lyhentäkö työpäivää, antakaa mennä töiden lakkoon, jos menee, saadaan sillä tavalla työväestö sitten selitetyksi vastuunalaiseksi siitä kurjuudesta, joka mahdollisesti syntyy. Se on sellaista agitatsionia, hra Alkio, se, mitä siellä harjoitetaan.

Hra Alkio uhkaili, että edesvastuu tästä kaikesta lankeaa vasemmistolle. Minä uskallan väittää, että hra Alkio, enemmän kuin muutkaan

sen hengen ja niiden aatteiden edustajat, eivät tässä maassa onnistu saamaan työväkeä siksi paljon sokaistuksi, että ne lähtisivät taisteluun niitä vastaan, jotka eivät ole tällaiseen asiintilaan syypäitä. Hra Alkio väitti, että tässä maassa ei talonpoikaisväestö vapaaehtoisesti alistu niiden pakkomääräysten alaiseksi, joita esilläoleva laki säättää. Menipä hän niinkin pitkälle, että viittasi suoranaisesti sisäiseen taisteluun, jos tuo laki ilman työvoiman mobilisointia toteutetaan. Sanottakoon se suoraan ja vakavasti: Me emme toivo sisäistä taistelua niin voimakkaassa muodossa, kuin hra Alkio sitä esille kiihoitti, mutta sanottakoon myöskin se, että, jos se tullakseen on, niin me emme sitä pelkää. (Vasemmalta: Hyvä!) Me emme ole tässä maassa vallitsevaan elintarvepulaan syypäitä ja me emme ole siitä myöskään vastuussa. Mutta te herrat, jotka olette tähän asti estäneet kunnallispolitiikan uudistamista, te joiden käsissä on ollut elintarveasiain hoito ja järjestäminen, te siitä vastaatte. Ja tässä maassa ymmärtää jok'ainoa työläinen kuka on syypää, ja kyllä ne tulevat teidät muodossa tai toisessa ennemmin tai myöhemmin tilille vaatimaan. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Mäki: Täytynee tässä vielä hiukan vastata muutamille puhujille.

Ed. E. Saari kysyi, enkö minä ole huomannut, että minimihintaehdotus oli hallituksen lakiehdotuksessa. Kyllä minä tuon olen huomannut. Mutta onko ed. Saari huomannut minkätähden se on sinne asetettu? Se on asetettu sinne voileiväksi maanviljelijöille että he ryhtyisivät todellakin toimiin eivätkä jättäisi pellojaan kylvämättä. Sillä perusteella se sinne on kai pantu. Ja jos se ei olisi teitä, herrat maanviljelijät, miellyttänyt, olisittehan voineet poistaa sen, joten se ei olisi enää tässä valiokunnan mietinnössä.

Kun hra Alkio sitten täällä väitti, että työväestö ei pane kortta ristiin elintarvekysymyksen tulevaksi järjestelemiseksi, niin teki se hyvin omittaisen vaikutuksen. Hän väitti lisäksi vielä että ne ovat talonpojat, jotka kantavat raskainta kuormaa. Niin, hän väitti myöskin sitä. Mutta minä kysyn hra Alkiolta ja niiltä, jotka nyt niin innokkaasti tahtovat saada työväestön mobilisoiduksi maanviljelijäin palvelukseen: mitä te niillä teette, kun väitteenne mukaan talonpojat itse työt tekevät? Söisivät vain siellä talonpoikien kasvatamaa viljaa, laiskureina olisivat ehkä. Kuinka te olette noin yksinkertaisia että te työväestöä haalitte sinne syömään tuota maanviljelijäin kasvatamaa viljaa? Te ette mielestäni ole tässä johdonmukaisia, kun kerran väitätte, että maatyö-

väestö elää maanomistajain kustannuksella. Minä olen asiassa aivan päinvastaista mieltä. Minä olen nim. sitä mieltä että työväestö tässä maassa kantaa raskaimman kuorman eikä talonpojat, ja olisinpa halukas kuulemaan että joku profetta, olkoon maalaisliitossa, suomettelaisessa tai jossain muussa porvaripuolueessa, nousisi ja voisi aivan ymmärrettävästi selittää, ettei niin ole laita. Minä olen nähnyt maanomistajia, isäntiä, jotka ovat kamarissaan silloin kun heidän työväkensä raataa pelloilla ja niityillä. Minä olen nähnyt semmoisia talonpoikia etelä-Pohjanmaallakin paljon. Minä tiedän kyllä, että on pienviljelijöitä, joiden täytyy tehdä yhtä raskasta työtä kuin työväestönkin; ne ovat niitä velkatilallisia, joita tähän maahan tahdotte yhä uusia ja uusia, teidän koko asutuspolitiikkanne on siihen tähdätty, koska sillä tavalla kapitalistinen yhteiskunta voisi niiltä vielä tiukemmin kuin konsanaan työväeltä nylkeä heidän kaiken mahdollisen työvoimansa.

Herra Alkio, te puhutte vasemmistolle silkkipuseroista ja samalla te opetat heille alkeita maanviljelyksessä. Mistä ne tietonne? Olette ehkä kuullut, ehkäpä nähnytkin? Minä luulenkin, että te ehkä paremmin ymmärrätte silkkipuserojen myynnin kuin maanviljelystyön. Työväestö yleensä ei silkkipuseroja käytä. Se pitäisi hra Alkion tietää. Ne ovat omistavat luokat, jotka voivat silkkipuseroja käyttää, eikä työväestö. Kun te herrat, ja te, herra Alkio etupäässä, uhkaatte työväkeä ja kun te, herrat Alkiot kiihoittatte maanviljelijöitä tappamaan karjansa, heittäämään peltansa kylvämättä tai kylvämään vain niin paljon, että itse jaksatte saaliin syödä, niin mitä te silloin teette? Ettekö te harjoita silloin kiihoitustyötä. Minun mielestäni ei pahempaa provokatsioonityötä (Salista: Hävetkää, mitä te puhutte!) voi milloinkaan tehdä kuin mitä hra Alkio ja hänen kumppaninsa ovat nytkin tehneet täällä eduskunnassa. (Eduskunnasta: Se on valhe!) Te olette myöskin sanonut, ettei ole sellaista voimaa, joka pystyy tuottajaluokalta pakkoluovuttamaan sen, mitä he tuottavat (Ed. Alkio: En ole sanonut), mutta minä väitän että sellainen voima tulee olemaan ja minä väitän, että vastaisuudessa tässä suhteessa tulevat asiat joka tapauksessa muuttumaan. Vai luuletteko te, herrat, että työväestö tässä maassa kuten ennen vielä kuolee nälkäisenä täyteläisten vilja-aittojen kynnyksille. Minä epäilen suuresti sitä, että ne eivät tule niin tekemään, vaan siinä todellisuudessa tullaan toimimaan niin, että jos nälänhätä kohtaa, se kohtaa kaikkia Suomen kansalaisia yhtäaikaan ja samalla tavalla.

Ed. Saalasti: On valitettava ilmiö, että taas ollaan samassa taistelussa kuin mitä täällä aina on käyty, vaikka ei ole ollut aivan samantilainen asia esillä. Jos milloin on kysymys maakamarasta, sen kylvämisestä tai mistä hyvänsä tai yleensä kun sana maa ilmestyy jossain mietinnössä, silloin on varma, että täällä taistellaan koko yö. Siitähen lienee tulleet kokemuksiin sekä vasemmalla että oikealla. Nyt tämä taistelu, mitä täällä on käyty, on kohdistettu seinille, vai olisiko puhuttu täyteläiselle parvekkeelle? Me olemme sellaisen vakavan asian edessä, että nälkä opettaa meitä kaikkia lopulta yksimielisiksi. Voi olla että me syömmme toisiamme niinkauan kuin ihmisliha maistuu, mutta sitten rupeamme tekemään yhdessä työtä. Ei asia tässä parane ollenkaan että me täällä rähiemme ja kaivamme vanhoja kiuluja ja kuiluja esille, ja teroitamme ja kärjistämme niitä vielä. Me olisimme käyttäneet tämän illan paljota paremmin, jos olisimme lauhkeammin neuvotelleet, millä tavalla päästään kuilun ylitse, eikä olisi viskattu säilää vasemmalta oikealle ja päinvastoin. Katsokaa, me olemme joutuneet tähän osaksi siitä syystä, että sekä isäntä että renki ja työmiehet ovat haukotelleet monta kertaa työhön mennessä eikä kellään ole ollut intoa; mutta ei liioin kukaan ole puhunutkaan, että pitäisi olla intoa työhönsä. On puhuttu vain, että vähän työtä ja paljon palkkaa, toisin sanoen: ajasta maksu eikä työstä. Nyt olemme saaneet niittää mitä olemme kylväneet. Minä en syytä vasemmistoa; asia on aivan sama isäntien kuin toistenkin, että me olemme tehneet työtä liian laiskasti. Kun me nyt lähdemme tuonne nälkätaisteluun, niin minä en luule, että paranee asema enemmän vasemmalla kuin oikeallakaan sillä, että riitelemme kuinka monta tuntia tehdä työtä, se ei paranna ollenkaan, vaan meidän pitäisi nyt rauhallisesti saada jokaisen järkevän ihmisen päähän tässä maassa, että meidän kaikkien on tehtävä työtä, että me aamusta varhain iltaan myöhään aherramme, niin paljon kuin meidän ruumiimme voimat kestävät ja kyky myöten antaa, että me todella pääsimme sen kuilun ylitse, joka meitä odottaa. Me emme voi hankkia elintarpeita millään tavalla, se on moneen kertaan sanottu. Meidän täytyy koettaa kartuttaa niitä elintarpeita, joita voimme omasta maasta saada. Tässä on kyllä kiihkomielin letkauteltu jo toiseen suuntaan ja toiseen, ja minä en tahdo enään jatkaa siihen suuntaan, vaikka tuntisin että vanha aatami olisi vähän kohonnut, mutta on tällaisessa asiassa liian vanhanaikaista käyttää sitä. Jos minä sanon tuosta työväen mobilisoimisesta, joka on jonkun-

laisena pöponä täällä ilmestynyt, niin minä olen sitä mieltä, etten huolisikaan niitä pellolle. Kyllä he voisivat panna toimeen semmoisen konnankonstin, etteivät nekään, jotka ovat töissä ennestään, mitään tekisi ja heille se olisi pahana pelkona, kun meillä on lurjuksia, jotka eivät tee mitään. Ei se muuta vaikuta, sillä koira, jota metsään potkitaan, se ei hauku. Toiset ovat ajaneet ja tarkoittaneet sitä, että kun ei muuten saa tätä asiaa yhteiskunnalliseksi, s. o. että kaikki ottaisivat tämän velvollisuuden kantaakseen, niin täytyy käyttää pakkokeinoja, vaikka se ei vie perille.

Mitä itse tuohon lakiin tulee, niin minusta se ei alunpitäen, silloin kuin sitä ilman kiihkkoa käsiteltiin, vaikuttaisi mitään muuta kuin sitä, että se saataisiin lailliseksi, mikä tähän saakka on ollut laitonta, nimittäin takavarikoida varastoja, jos sellaisia löytyy, nimittäin laillisella tavalla eikä sillä tavoin kuin tähän asti; toisin sanoen antaa senaatille valtuus, jota se on rehellisesti pyytänyt. Nyt tätä asiaa muokkaillessa on tultu huomaamaan, ettei se ole niinkään tavattoman yksinkertainen asia, kuin ensin luultiin evästeltäessä tätä esitysehdotusta valiokuntaan lähetettäessä. Minä myönnän, että minulle ei tuo valtiopäiväjärjestys ole niin selvillä ollut eikä yhdistys- ja vakuutuskiirja ja perustuslait yleensä, kuin ne näkyy olevan perustuslakivaliokunnalle, joka on antanut tästä lausunnon. Ja se panee ajattelemaan, mitenkä mahtaa olla, olemmeko tekemisissä taas sellaisen lain kanssa, joka vie meidät väärille poluille, jos tulee toisesta syystä hätä. Nyt on nälkä, mutta voi olla toinen asia, jossa koetamme, emmeköhän voi senaattia valtuuttaa, vaikka se vuodeksi pariksi syrjäyttää perustuslait, niin sama se, kun tämä saadaan menemään läpi. Mutta minä toivon, että hyvät herrat harkitsette tätä puolta, onko järkevää kun ei mitään tällä saada, kun ei mitään ole. Meillä ei ole liikoja varastoja. Tottakai niitä olisi myyty, kun hinnat ovat sallineet, jos olisi omassa maassa. Siis tuo takavarikoiminen, mikä koskee syömäviljaa, josta ensin tulee kysymys, niin siitä ei olisi maksanut tätä yötä rähistä, ainoa mistä maksaa puhua on karjantuotteet, niitä on yli oman tarpeen ja niiden käyttäminen olisi saatu vähemmällä järjestetyksi kuin mitä touhua tämä laki on meille antanut. Yksipuolisuuteen tämän lain suhteen on pyritty, siitä me emme pääse mihinkään, sillä se juopa, joka on ollut maanomistajien ja sosialidemokraattien välillä, ei näytä millään tavalla tässäkin vakavassa asiassa tulleen paremmaksi, vaan siinä näkyy kumminkin sellaisia jälkiä, katsellessa kursiveerauksia, joita

lakitekstiin on tehty, ettei ole oltu aivan vapaat puoluepelistä, vaikka yhteisesti neuvotellaan, mitä meidän olisi nälänhädän poistamiseksi tehtävä. Jos lähdemme tältä tieltä, niin vielä vähemmän tuo laki pelastaa meitä nälänhädestä. Se katkeroitaa, se vetää vielä suuremman kuilun meidän välillemme, sellaisten viljelijäin välille, jotka toivovat, että edes tuon palan, jonka itse viljelevät, saisivat syödä eikä että se joutuu juuri niiden käsiin, jotka ovat häntä ankarasti arvostelleet, jopa haukkuneet.

Mitä tässä koskee niihin persoonallisesti kohdistettuihin tai ei oikeastaan minua kohtaan, vaan koko sitä suuntaa kohtaan, jota minäkin edustan, kohdistettuihin syytöksiin, ovat ne sitä laatuja, että ne johtuvat joko toistensa väärinymmärryksestä tai ilkeämielisyydestä, ja siitä syystä minä en ainakaan näin vakavan asian yhteydessä katso olevan syytä siihen puoleen kajota. Luultavasti meillä, jos me täällä toimimme, tulee sellaisiakin asioita, joita voidaan näin keveästi käsitellä. Mutta tämä asia on sellainen, ottakaa se huomioon sekä vasemmalla että oikealla, että kolmen kuukauden perästä me mietimme jo tästä asiasta aivan toisella tavalla, kuin mitä tänä iltana ollaan täällä mietitty.

Ed. F. Rantanen: Kun ryhdyin puhumaan mietinnön johdosta, jossa lyhyessä lakiehdotuksessa on hyvin laajat perustelut ja johon mietintöön vielä liittyy useita vastalauseita ja jonka johdosta lähes parikymmentä puhujaa on käsityksensä esittänyt, jopa niin yksityiskohtaisesti, että on takerruttu sellaisiin vähäpätöisyyksiin kuin esim. silkkipuseroihin, niin on se vaara varsin lähellä, ettei voi mitään uutta tässä asiassa esiintuoda, vaan joutuu puhumaan muuten vaan. Siitä huolimatta olen kuitenkin rojennut pyytää puheenvuoroa todetakseni eräitä tosiseikkoja, joita ei mielestäni ole riittävällä selvyydellä esiintuotu.

Täällä on kyllä muutamien oikeiston puhujien puolelta painostettu sitä seikkaa, että nykyinen kauhea tila, ankara elintarvepulla on poisotkitun entisen hallituksen elintarvepolitiikan vararikko. Minun mielestäni esiintyy kuitenkin tässä esillä olevassa elintarveasian vararikossa ei yksinomaan vanhan hallituksen, vaan koko vallitsevan tuotantotavan, kapitalistisen järjestelmän vararikko, sen järjestelmän, joka, sen olen valmis myöntämään, aikoinaan on ollut taloudellisen kehityksen ja yhteiskunnallisen edistyksen vipusimena, mutta josta nyt on tullut tämän yhteiskunnallisen vararikon varsinainen syy, yksityis-omistukseen perustuva kapitalistinen tuotantotapa kun

on osottautunut kykenemättömäksi turvaamaan yhteiskunnan elämisehtoja nälkäkuolemaa vastaan, jonka uhan poistamiseksi minun mielestäni olisi ryhdyttävä paljon tehokkaampiin, radikaalimpiin toimenpiteisiin, kuin mihin tässä lakiehdotuksessa suunnitellut toimenpiteet tähtäävät, olisi pyrittävä yhteiskunnalliseen tuotantoon. Ja mahdollista on, että hyvin pian joudutaan ratkaiseva askel siihen suuntaan ottamaan, sillä se äärimmäinen kovakorvaisuus ja aito härkäpäinen vastaanhangottelu, joka on esiintynyt porvariedustajain tämäniltaisissa lausunnoissa tätä vaatimatonta lakiehdotusta vastaan, samoin kuin se röyhkeän uhmaava sävy, joka on ollut huomattavana tämänpäiväisissä porvarilehdissä tätä lakiehdotusta ja yleensä työväestön parannuspyrkimyksiä vastaan, osoittaa, että samalla kun porvaristo on osottautunut kykenemättömäksi varustamaan yhteiskuntaa elintarpeilla, se on myöskin käynyt kykenemättömäksi käsittämään nykyistä asemaa ja täysin taipumattomaksi hituistakaan luopumaan luokkaeduistaan ilman äärimmäistä pakkoa. Niinpä on pelättävissä, että tämä varsin vaatimaton ja kapitalistien etuja erikoisesti säällivä lakiehdotus porvariston vastarinnan takia takertuu karille. Niin valitettava kuin tällainen tapahtuma olisikin, voi se, jos teillä, herrat porvarit, todella olisi uskallusta moiseen tekoon ryhtyä, kuitenkin lähentää siirtymistä sitä päämäärää kohti, jota käsitykseni mukaan tulisi kulkea, eli siirtymistä yhteiskunnalliseen tuotantoon, johon olisi mitä pikimmin päästävä, nyt kun nähdään, mihin on jouduttu, kun maataloustuotannossa on toimittu sen takavuosien agraarisen ohjeen mukaisesti, ettei tästä maasta nälkä lopu, elleivät nämä kuhilaat pelolta katoa. Nyt, hyvät herrat porvarit, näette, mihin talouspolitiikkanne on yhteiskunnan joltanut. Haluatteko ryhtyä koko ratkaisuun tässä kysymyksessä?

Ed. Pehkonen: Täällä on huomautettu, että meidän taholtamme on vaadittu minimihintoja. Minä huomautan vaan siihen, että toiselta taholta on vaadittu maksimihintoja ja että nämä eivät ole aivan vieraat toisilleen. On huomautettu, että työpalkkoja ei ole tahdottu asettaa kohtuullisiksi. Minä siihen pyydän huomauttaa, että toiselta taholta voidaan väittää, ettei rajahintoja ole tahdottu asettaa kohtuullisiksi, niin että ne olisivat taanneet mahdollisuuden kohtuullisille työpalkoille. On väitetty, että tuottajat — tarkoittaen niillä maanviljelijöitä — ovat lyöneet veljenkättä keinottelun kanssa. Minä tahtoisin

väittää, että juuri sillä taholla on pyritty pois keinottelusta, sivuuttamaan ne keinottelun välikädet, jotka ovat vieneet toiselta puolen suuria summia pienviljelijäin ja maalaistyöväen kukkaroista ja toiselta puolen suuria summia kuluttajain, varakkaampien ja varattomampien kukkaroista. Minä myönnän, että se on työtätekevä luokka maaseudulla, työväestö siihen silloin luetuna, joka Suomen pellot on perannut, ja minä tahtoisin asettaa myös tässä ne rinnakkain, niin että molempien asema tulisi turvatuksi sillä tavalla, että ne edelleenkin voisivat samasta tehtävästä huolta pitää.

Millä tavalla maalaisliitto on huolehtinut palloista, silloin kun se vaatii työvoimaa elintarveteuotannon palvelukseen, siihen on vastaus olemassa tässä vastalauseessa. Me olemme jättäneet hallituksen tehtäväksi määrätä työpalkat, työajan, kunnolliset asunto- ja muut vaatimukset, samalla kun hallitukselle jätetään valta määrätä rajahinnat. Hallituksella on meidän puolestamme aivan täysi valta määrätä minkälaisia palkkoja tahansa, kunhan se rajahintajärjestelyssä pitää huolta siitä, että ne ovat mahdolliset. Samalla pyytäisin huomauttaa, että tässä vastalauseessa, joka tarkoittaa työvoiman saamista maanviljelystuotannon palvelukseen, huomautetaan nimenomaan, että sellaiseen toimenpiteeseen on ryhdyttävä vasta välttämättömän tarpeen vaatiessa ja etupäässä elonkorjuun aikana. Vielä huomautetaan siinä siitä, että tässä on ennen muita ja etupäässä otettava huomioon ne kansalaiset, jotka eivät muuten vastaavaa aikaansa käytä suoranaista hyötyä tuottamalla. Se on selvästi niissä perusteluissa sanottu, jotka liittyvät tähän vastalauseeseen. En ymmärrä, että mikään hallitus tällaisten perustelujen jälkeen voisi vaatia torpparia tai edes teollisuustyömiestä, joka on suoranaista hyötyä tuottavassa toimessa, silloin tässä käytettäväksi. Vaan on tämä tahdottu kohdistaa juuri sellaisia henkilöitä varten, joista vasemmistossamme on viimeksi täällä puhuttu, jotka eivät muuten aikaansa käytä hyötyä tuottavasti. Ja se on kai kohtuullinen vaatimus, että sellaiset kansalaiset tällaisena vaikeana aikana velvoitetaan edes sen verran tekemään työtä, että ne omaan suuhunsa hätävaraksi koettavat varata. Minusta tuntuu, että on tahdottu sivuuttaa ne selvät ohjeet, jotka on tahdottu antaa vastalauseessa, ja tahdottu tehdä karpäsestä härkänen.

Ed. A i r o l a: Ed. E. Saari koetti minun puheenvuoroni johdosta uskotella, että hänen ja heikkäläisten ajamaan kantaan sisältyisi sellainen työvelvollisuus, mikä kohdistuisi kaikkiin, siis

myöskin virkamiehiin. Minulla on tässä hänen allekirjoittamansa paperi, siis mustaa valkoisella siitä, että tämä ei ole totta. Hänen allekirjoittamassaan vastalauseessa kyllä on pykälä, missä sanotaan, että työvelvollisuuden alainen olkoon jokainen. Mutta tämä pykälä on sorvattu niin taitavaan muotoon, että se voisi tyydyttää saivarteluun ja hiusten halkomiseen menevää senaattori Liliustakin. Sillä siinä on sellaisia takaportteja, jotka pelastavat sellaiset kansanryhmät, joista minä puhuin. Siinä on muiden muassa sellainen poikkeus: „ellei hän näytä vakinaisesti olevan julkisessa tai yksityisessä palveluksessa”. Se kohta poistaisi työvelvollisuuden alaisuudesta järjestään kaikki virkamiehet. Nähdään siis, että ed. Saari puhui siinäkin kohden perätöntä.

Ed. A l k i o: Täällä on äsken parissa lausunnossa väärällä tavalla yritetty selittää sitä lausuntoa, jonka minä äsken esitin. Ensinnäkin siinä, että minä tai joku meistä siitä ryhmästä, jota minä edustan, olisimme agiteeranneet siihen suuntaan, että maanviljelystuottajat vähentäisivät tuotantoaan. Tätä käsitystä ei ole yoinut saada minun lausunnostani, joka minulla täällä on konekirjoituskansliasta käsillä, enempää kuin ymmärtääkseni mistään muustakaan lausunnosta, joka meidän ryhmän puolelta on täällä esitetty. Myöskään missään julkisessa sanassa, joka meidän puolelta on ilmestynyt, ei ole sellaista tehty eikä ole myöskään meillä olemassa mitään salaista agitatioonia, jossa suhteessa minä siis viskaan tämän syytöksen takaisin niitä vastaan, jotka ovat sen täällä väärin tehneet. Minä päinvastoin äskeisessä lausunnossani jo huomautin siitä, että niissä piireissä, joita täällä edustamme, on todellinen pyrkimys olemassa siihen, että tämä laki sellaisena kuin sitä on suunniteltu, tulisi voimaan ja että sen avulla voitaisiin järjestää tässä maassa asiat niin, ettei täällä nälkää tulisi. Mitä tulee niihin suurviljelijöihin, joiden asiaa meidän on väitetty täällä ajavan, niiden puolesta en minä vastaa. Olen vain huomauttanut siitä, että kun nykyään, niinkuin sanomalehdet kertovat, Helsingistä päin johdettu agitatiooni käy pitkin Uutta- maata ja etelä-Hämettä yrittäen saada aikaan lakkoja, muiden muassa 8-tuntisen työpäivän aikaansaamiseksi, olen huomauttanut, että nämä lakot sellaisinaan tulevat aiheuttamaan elintarpeitten tuotannon vähentämistä juuri suurtiloilla, jotka ovat enemmän tuottaneet myymistä varten ja niitä kuluttajia varten, jotka elävät tehtaissa ja kaupungeissa. Tämä tuotanto tulee tämän kautta vähenemään. Jos sitä, että tämän uskaltaa julkisesti esiintuoda, jos sitä katsotaan agitatio-

niksi, niin minä en ymmärrä enää, mitenkä on meneteltävä, että tämä tosiasia saataisiin niiden tietoon, jotka täällä ovat pääasiassa määrääviä. Tämä väite, joka täällä on esitetty, esiintyy muun muassa tämänpäiväisen Työmiehen pääkirjoituksessa. Siinä nimittäin lausutaan: „Äärimmäisen elintarvepulan uhatessa ja yhä epätoivoisemmaksi kärjistyessä uhkaavat maakapitalistit jättää peltonsa kylvämättä kohta käsillä olevana kylvöaikana, jos nimittäin maalaistyöväen kohtuullisia uudistuksia, m. m. 8-tunnin työpäivälakia yritetään toteuttaa”. Tämän johdosta pyydän huomauttaa siitä, että asia on siis jo tässä ilmi tuotu ja että se siinä on yhdistetty lausuntaan 8-tuntisen työpäivän välttämättömyydestä. Minä nim. olen sitä mieltä, että 8-tuntiseen työpäivään on kyllä tässä maassa pyrittävä, mutta että tätä asiaa ei ole toistaiseksi tutkittu sillä tavalla, että se olisi yhtäkkiä toteutettavissa maatoissa ja varsinkin silloin, kun maatyössä tarvitaan niin paljon enemmän työvoimaa, kuten ed. Pehkonen ensimmäisessä lausunnossaan esitti, kuin nyt tarvitaan. Sen vuoksi ei tässä ole kysymyksessä ollenkaan maakapitalistien edut, vaan yksinkertaisesti se, johon koko ensimmäinen lausuntoni tähtäsin, että voitaisiin tämän kesän kuluessa tuottaa riittävä määrä elintarpeita.

Sitten täällä lausuttiin äsken useita henkilökohtaisia kohteliaisuuksia minua kohtaan, joihin en kumminkaan tahdo ryhtyä vastaamaan. Ne eivät ole sen arvoisia. Mutta „silkkipuserojuttu” on tämän päivän „Työmieheissä” pääkirjoituksessa lausuttuna. Siinä sanotaan, että „tänä vuonna on ensi kerran talonpoikain emännillä ja tyttämillä ollut silkkipuseroja”. Tämän johdosta pyydän huomauttaa, että niitä olen nähnyt esim. teollisuustyöväen naisilla jo ennen. Niitä olen nähnyt jo monta vuotta tätä ennen enkä minä sitä kadehdi, mutta kadehtien se on lausuttu tämän päivän Työmiehen pääkirjoituksessa. Minä en todellakaan ymmärrä, mikseivät saisi työläisnaiset ja talonpoikaisnaiset kantaa myös silkkipuseroita. Eihän millään luokalla ole erikoisoikeutta silkkiin.

Ed. Mäki koetti minun lausunnostani saada vedetyksi sen johtopäätöksen, että minä olisin tahtonut sanoa, että vain talonpojat yksin tuottavat elintarpeita. Sellaista minä en ole sanonut. Maatyöväestö kokonaisuudessaan on elintarpeiden tuotannossa tässä maassa aina ollut tärkein tekijä. Mutta suureksi osaksi nykyään järjestävät sen taistelun, joka uhkaa vähentää elintarpeiden tuotantomäärää, teollisuustyöväen edustajat, jotka paremmin järjestyneinä kykenevät tätä liikettä johtamaan. Kun siis teollisuustyöväestö tässä toi-

mii suurimmaksi osaksi sellaisten joukkojen agiterraamisessa, jotka eivät ole vielä kenneet itse järjestäytymään voidakseen niistä järjestäytymistoimenpiteistä, joihin he ryhtyvät, vastata, olen tahtonut saada lausutuksi sen, että teollisuustyöväestö, ryhtyessään tällä tavalla toimimaan maanviljelystyöväestön lakkoliikkeen kiihottamiseksi nykyaikana, tekee sillä sen, että elintarpeiden tuotanto kaiken todennäköisyyden mukaan vähenee. Kun täällä pyritään siihen, että tahdottaisiin saada aikaan jotain sellaista lakia, jonka kautta elintarpeiden tuotanto lisääntyisi, olen esittänyt äskeisessä lausunnossani sen vaatimuksen, että koko maa, kaikki väestökerrokset täällä olisi mobilisoitava elintarvetuotannon lisäämiseksi. En ole edes puhunut niistä ehdoista, millä tämän mobilisoimisen pitäisi tapahtua. En ole puhunut mistään orjuuttamislaisista enkä muusta sellaisesta, pääasiassa vain siitä, että maa vapaehtoisesti mobilisoitaisiin siihen, että elintarpeita saataisiin riittävä määrä.

Ed. Suosallo: Täällä vasemmiston taholta onkin jo kokolailla selvästi osoitettu, mitenkä tämä kapitaalinen järjestelmä näille asteille kehittyessään, joilla se nyt on, on tykkänään työväenluokasta saanut uhrinsa. On kai lukematon se perheiden luku, mikä esim. sotilasvaltioissa on menettänyt kaiken perhe-elämän merkityksen ja onnen. Sieltä päin voitaisiin katsella Suomeen, että täällä voisi olla elämä ihanaa, täällä ei perheiden ole tarvinnut särkyä, täällä ei ole tarvinnut sotarintamaan lähteä. Mutta asia on kyllä toisin. Olen ollut hyvin lukuisissa tilaisuuksissa läsnä, joissa olen nähnyt, kuinka raskaita hetkiä työläisten kesken on vietetty, kun on täytynyt perhe hajoittaa. En puhu yksinomaan sen pikkuisen kaupungin elämästä, josta olen kotoisin. Olen sen saman havainnon tehnyt laajoilla keski-Pohjanmaan seuduilla. Sillä ensimmäisenä talvena, kun oli tämä sota-aika, oli yleisenä ilmiönä, että silloin vallitsi mitä huutavin työttömyys. Se ei ollut, kuten sanoin, yksinomaan siellä pikkukaupungissa, vaan siellä maaseudulla oli ihan samaa. Elintarpeet olivat kallistuneet huomattavasti, mutta työnsaantimahdollisuudet vastaavassa määrässä huonontuneet. Samoin palkat. Mikä oli seurauksena sellaisille perheille, joilla ei ollut mitään mahdollisuutta maanviljelyksestä hankkia elinkeinoa. Ei muuta kuin aivan samanlaisessa asemassa kuin sielläkin, missä mies lähti sotarintamaan. Sama tila, lähde pois, oman onnesi nojaan, käy miten tahansa. Ei ole niinkään pieni niiden perheiden luku, jotka ovat tykkänään menettäneet pään, s. o. miehen talosta. Suuri joukko

vuosittain, sen kauhean painostuksen painamana, oli pakotettu siirtymään maamme rajojen ulkopuolelle. Sieltä on paljon palaamatta ja nekin, jotka ovat palanneita, eivät voineet sillä aikaa minkäänlaista apua perheelleen antaa. Kuinka kohtelivat nämä, joiden hallussa oli valta avustaa, tätä perhettä? Ne kohtelivat sitä rikoksellisella, suoraan sanoen rikoksellisella tavalla. Ei yksistään se hetki näyttänyt kauhealta, jolloin mies lähti, vaan vielä tuli kauheampia hetkiä siihen perheeseen jälestäpäin, kun kaikki oli loppunut ja oli pakko kääntyä kunnan puoleen. Sieltä sai niin ilkeän vastauksen, että muka miehesi on ansiolla, se siellä nyt vain herkuttelee, mitä käytäneeekään tilaisuutta hyväkseen, eikä viitsi hoitaa omaisiaan, että häpeää kirjoittaa miehelleen. Sitten päätettiin että kenen on mies työnansiolla, hänelle ei saa apua antaa. Tämä tuli kauheaksi hetkeksi sille perheelle, jolla oli useampia alaikäisiä lapsia, joita hän olisi halulla koettanut saada ravituiksi, vaan ei ollut mitään keinoja. Tällaista on tapahtunut jo hyvin paljon. Eikä tämäkään vielä riitä. Täällä ei ole tahdottu yksin tätä taloudellista valtaa hyväksi käyttäen, vaan vielä ottaa valtiollinenkin valta avuksi. Nyt kun on ensin saatu nämä työvoimat sieltä hajoamaan, missä niitä tulevaisuudessa tultaisiin tarvitsemaan, nyt tahdotaan, että valtiolta särkisi vielä nekin perheet, jotka vielä ovat sattuneet jäämään jonkunmoiseen kuntoon. Kyllä uhrien luku minusta jo on siksi suuri, että sitä ei tarvitse enää lisätä, ei tarvitse moninkertaistuttaa sillä, että käytetään ei yksin taloudellista vaan myöskin valtiollista valtaa. Siis nyt tätä lakia valiokunnassa muodosteltaessa olisi vielä syytä korjata sitä niin, että se enemmän antaisi mahdollisuutta suojella näiden osattomien kohtaloa. Olisi oikeastaan ollut tällaisen toimenpiteen yhteydessä saatava suora velvollisuus, että kuntien olisi näille osattomille suorastaan annettava avustusta, sillä kuten tiedetään, tämä tilanne on särkenyt entisen perheonnen, joten olisi syytä jollakin tavalla sitä jäännöstä avustaa, ettei siellä aivan epätoivo kohtaisi niitä pieniä lapsukaisia, joiden asema on tietysti äärettömän kurja. Pitäisin että sinnepäin olisi tätä lakia kehitettävä, että uhrien luku tulisi vähenemään, eikä että niitä lisättäisiin.

Ed. Juutilainen: Minun lausuntoani on täällä käsitetty, taikka ainakin selitetty väärin, on sanottu että minä olisin tahtonut jostakin perunakapasta työväkeä työhön. Sellaista en minä ole ollenkaan esittänyt. Mutta olen esittänyt, että jos sellaisella paikkakunnalla, talonpoikaissuoduilla, joissa työväkeä on vähän, keskinäisellä so-

pimuksella itsellinen ja talonpoika sopisivat, että joku kappa perunoita kylvettäisiin itsellistä varten maahan, niin se jo tietää syksyllä itselliselle säkin perunoita. Vastineeksi voisi itsellinen maksaa vuokran rahassa taikka tekisi jonkun päivän kesällä kiireellisenä työaikana työtä talollisen pellolla. Kun itsellinen saisi syksyllä säkin pari perunoita, niin niistä työpäivistä tulisi täysi hinta. Tällainen oli ajatukseni, ja sellaista tapahtuu kyllä talonpoikaissuoduilla ja se ei ollenkaan kuulu tämän lain mahdollisen työvelvollisuuden alle.

Ed. Lantto: Minä pyydän oikaista kappalettua sen verran, että kapasta ei saa kahta säkkiä koskaan, eikä hän niin vähän tarkoittanutkaan, sillä jos työmiehelle ruvetaan antamaan perunamaata, niin annetaan vähintään puolen hehtolitran kylvölle. Sen vähemmästä ei tule juuri mitään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan lähetetään kysymys nyt päätöstä itse asiassa tekemättä eduskunnan suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vaikka aika on jo kulunut näin pitkälle, voitane vielä esitellä päiväjärjestyksessä oleva seuraava asia.

2) Antellin kokoelman hoitoa varten asetetun valtuuskunnan eduskunnalle antama kertomus mainittujen kokelman hoidosta vuosina 1913—1915

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,15 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

19. Perjantaina 11 p. toukokuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 165
Asia kirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta 204
3) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 koskeva Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuosina 1913, 1914 ja 1915

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hautala, Hiltunen, Hänninen-Walpas, Listo, Lumivuokko, Repo, Sopanen ja Svinhufvud.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Sopanen sairauden vuoksi tästä istunnosta sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Hälvä ensi maanantaita alkaen viikon ajaksi, ed. Leivo tämän kuun 13—15 päiviksi, ed. Retulainen t. k. 12 päivän aamusta 14 päivän iltaan ja ed. Lumivuokko tästä istunnosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Sen jälkeen ryhdytään tutkimaan suuren valiokunnan puoltamaa lakiehdotusta, joka on sama kuin se, mikä sisältyy elintarveasiainvaliokunnan mietintöön, ja tehdään päätös pykälä pykälältä, jolloin muutosehdotukset ovat tehtävät aina sen pykälän kohdalla, jota ehdotus koskee. Lopuksi esitellään lakiehdotuksen nimike. Kuten ennenkin on menetelty, lienee syytä nytkin jättää niitten mietinnössä olevien ponsien käsittely, jotka koskevat lakiehdotuksen käsittelytapaa sekä sitä tapaa, millä lakiehdotus on vahvistettava ja voimaan saatettava, siihen tilaisuuteen, jolloin lakiehdotus tulee kolmannen käsittelyn alaiseksi.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Estlander: Jag anhåller om att få fråga, huruvida under den allmänna diskussionen klämmarna redan kunna beröras, och i sådan händelse ber jag att få begagna mig af ordet?

Puhemies: Tehtyyn kysymykseen pyydän vastata, että mielestäni on yleiskeskustelussa tilaisuus kajota myöskin ponsiin.

Ed. Estlander: Lifsmedelsutskottet har, på grundlagsutskottets tillskyndan, uti klämmen n:o 2 gått utöfver det uppdrag, som landtdagen gifvit detsamma, i det att utskottet har upptagit också frågan om stadfästelse af lagförslaget. Någon motivering har hvarken lifsmedelsutskottet eller grundlagsutskottet inlåtit sig uppå.

Enligt regeringsformen och landtdagsordningen utgör landtdagen en representation för Finland i och för själfbeskattning och lagstiftning. Att landtdagen kan under säregna förhållanden erhålla en annan uppgift och att detta är förenligt med vårt statsskick, vill jag ingalunda förneka, men jag anser att ett sådant sakläge i detta nu icke föreligger och det på skäl, som jag skall hafva äran att här framhålla.

Enligt min tanke är här nu fråga därom, huruvida landtdagen kan fungera såsom lagstiftande organ och sålunda med tillämpning af landtdagsordningen. Det är ju en känd sak, att landtdagen kan deltaga i lagstiftningen enligt landtdagsordningen blott i samverkan med bärraren af den såkallade första statsmakten, d. v. s. kejsaren och storfursten. Och i vissa fall kan landtdagen endast på initiativ från kejsaren och storfursten taga befattning med lagstiftning. Så är förhållandet särskildt med afseende å grundlag, och så är förty också förhållandet uti förevarande fall. Emellertid är nu lifsmedelsutskottets åsikt den, att propositionen icke utgör ett sådant initiativ, som landtdagsordningen känner till. Utskottet är visserligen föga bekymradt i anledning af denna sin upptäckt, ty strax därefter framkommer utskottet med påsländet, att detta ärende, d. v. s. förevarande proposition, lika fullt dock kan behandlas. Detta synes mig vara att taga saken något för lätt. Om propositionen icke kan behandlas enligt landtdagsordningen, så kan landtdagen ej alls behandla den, därest nämligen landtdagen vill fungera såsom lagstiftande organ. Ty landtdagsordningen gifver vid handen, hvilka initiativ landtdagen kan upptaga, och särskildt rör ju detta initiativ ändring af grundlag, och landtdagsordningens betydelse af att vara en norm för landtdagens verksamhet utesluter upptagande af andra initiativ än landtdagsordningen känner till. På samma sätt, om utskottet en gång erkänt att lagförslaget bör behandlas enligt 60 § i landtdagsordningen, måste det betyda, att utskottet erkänt att initiativet är taget af den statsmakt, som enligt landtdagsordningen ensam kan taga initiativ i grundlagsfrågor. Emellertid hvilat utskottets uttalande på föreställningen att landtdagen kan efter godtycke uppfylla vissa stad-

ganden i landtdagsordningen, men underlåta att fullgöra andra. Det borde dock vara klart för hvar och en, att ett sådant förfarande icke är rimligt.

Någon motivering har, som sagdt, lifsmedelsutskottet icke ansett nödigt att låta föregå sin kläm. Ej heller grundlagsutskottet har kostat på sig mödan af förklaringar till sina goda råd, dem lifsmedelsutskottet troget följt. Det är därför svårt att af betänkandet sluta till, på hvilka grunder dessa uttalanden äro gjorda, men det torde dock få antagas, att bakom båda utskottens påståenden står såsom utgångspunkt den uppfattning, att förhållandena nu äro sådana, att landtdagsordningen icke nu kan efterleivas.

Jag önskar icke här ingå på frågan, huru under dylika förhållanden, om sådana skulle hafva inträdt, landtdagen borde och kunde förfara, hvad den kunde göra och hvad den måste låta. Därom har enligt min tanke allaredan för mycket ordats både i tid och, låt mig säga, mera i otid. Enligt min tanke är emellertid denna utskottens utgångspunkt oriktig. Landtdagen både kan och bör uti sin verksamhet hålla sig till landtdagsordningen såväl i denna sak som i andra dylika. Finland har visserligen för närvarande icke någon monark, lika litet som Ryssland nu har en, men rättsligt sedt är det ännu icke afgjort, att Ryssland upphört att vara en monarki. Den nuvarande interimregeringen i Ryssland företräder där äfven kejsarens makt. Vi böra i Finland erkänna denna interimregering såsom företrädare för den monark, hvilken vår regeringsform och landtdagsordningen förutsätta. Jag understryker härvid, att denna interimregering emellertid kan hafva blott en uti tiden begränsad rätt och uppgift. Att Finland är fritt inom sig innebär ännu icke att Finland vore oberoende af den ryska regeringen, som företräder kejsaren och storfursten. Monarkens maktbefogenhet enligt Finlands författning bör erkännas tillsvidare hafva öfvergått på den temporära regeringen i kraft af satsen, att det är en rätt för Ryssland, att dess monark samtidigt är Finlands monark. Vi böra också, synes det mig, för den skull betrakta den nuvarande ryska regerings propositioner som om de vore kejsarens och storfurstens, och likaså bör också landtdagens beslut nu insändas till denna styrelses stadfästande. Detta förhållande är i kraft blott så länge tills styrelseformen i Ryssland blifvit slutligt ordnad, och det är naturligtvis tänkbart att det också dessförinnan under vissa omständigheter rättsligt upphör. Men jämväl oberoende däraf och af den då nödiga regleringen af förhållandet synes vårt land vara befogadt att

redan nu framställa anspråket, att afgörandet i dess inre angelägenheter skall öfverföras till myndighet inom landet. Jag har redan tidigare haft anledning att framhålla detta och vill här endast tillägga, att vi enligt min tanke dock icke nu hafva rätt att göra vårt erkännande af interimseregeringen beroende af denna förändring.

Lifsmiddelsutskottets utredning innefattar jämväl en anvisning åt landtdagen, huru föreliggande lagförslag skall stadfästas. Detta säges böra ske genom en ny ordning, som tillkommit under landtdagens medverkan. Detta måste väl dock uppfattas innebära en ändring i landtdagsordningen och jämväl uti regeringsformen. Utskottet godkänner alltså icke den nuvarande regeringens rätt att gifva propositioner icke ens i grundlagsfrågor, men utskottet förutsätter samtidigt en dylik proposition om ändring i gällande landtdagsordnings bestämmelser rörande stadfästandet af lagar. Man medgifver alltså icke att den temporära regeringen kan stadfästa landtdagens beslut rörande lagförslag, men man anser icke dess mindre att under landtdagens samverkan med denna samma regering skall och kan tillkomma en ny ordning, d. v. s. en ny lag, om stadfästande af landtdagslagar. Detta är väl dock att förutsätta och erkänna just att interimseregeringen har makt att stadfästa landtdagens beslut. Så skulle det åtminstone synas. — Jag vet emellertid, som sagt, icke, hvart utskottet velat komma med denna sin kläm.

Här bör ytterligare tilläggas hvad som uti reservationen till betänkandet särskildt framhålles, att det utskottets förslag, som ingår i kläm 2, strider mot 75 § landtdagsordningen, hvilken som känt innebär att af landtdagen antaget förslag, som rör ändring o. s. v. af grundlag, skall öfverlämnas till kejsarens och storfurstens pröfning i afseende å stadfästelse och utfärdande. På grund häraf borde det därför icke vara möjligt för herr talmannen att framställa proposition till omröstning om denna kläm.

Allt detta nu angående den statsrättsliga sidan af saken. Men också frågans öfriga sidor sakna icke betydelse. Man må anse den sak man förfäktar huru viktig och betydelsefull som helst för landet — och jag är öfvertygad om att bakom dessa utskottets klämmor står en sådan öfvertygelse — men man bör icke försvara dem med grunder, som i rättsligt afseende äro så betänkliga, som jag här berört.

De politiska och praktiska följderna af att denna kläm godkännes och måhända icke blott detta lagförslag utan, ännu mer, de propositioner, som äro att förvänta på grund af manifestet,

icke kunna fås stadfästade, borde ock väga tungt i vågskålen. Andra möjliga följder att förtiga.

Jag bör ännu yttra några ord om själfva lagförslaget. En lag, sådan som denna, skulle intet fritt samhälle underkasta sig, ingen medborgare med själfständighet och själfkänsla kunna bidra till, om icke den högsta nöden så kräfde. Öfver allt i världen hafva dylika mått och steg ansetts oundgängliga också i länder, där själfstyrelse och personligt oberoende skattats högt. Men för att en lagstiftare skall kunna förmå sig till en dylik lag, måste han hafva åtminstone någon öfvertygelse om att en dylik åtgärd kan leda till det åsyftade målet och att lagen kan på sådant sätt tillämpas. Denna lag, synes det mig, är alltför ensidigt uppgjord, bland annat därigenom att där saknas nödiga stadganden om arbetsplikt. Redan därigenom blir den dömd att förfela en god del af hvad man med den ville och borde eftersträffa. Också af andra skäl, som jag inte aktar nödigt att här närmare utlägga, tror jag icke, såsom förhållandena i vårt land utvecklat sig, att någon möjlighet finnes att med framgång genomföra denna lag. Det saknas å ena sidan, förefaller det mig, en styrelse, som egde mod och myndighet — om viljan vill jag i detta sammanhang icke yttra mig — att opartiskt och konsekvent handhafva den makt, som skulle komma att genom lagen tilldelas densamma. Och hos befolkningen finnes, i allmänhet åtminstone, icke den sammanhållning, den själföfvervinnelse och den inre disciplin, som skulle krävas. Då härtill kommer att i lagförslaget, sådant det nu återvänt från stora utskottet, alltjämt kvarstår stadgandet i mom. 2 af § 17, hvars obillighet och anspråksfullhet icke kan tolereras, emedan det vore att godkänna det själfsväld och det öfverväld, som redan dagligen rundt omkring i landet öfvas, har jag betraktat det såsom en skyldighet att redan nu tillkännagifva, att jag kommer att rösta mot lagförslaget åtminstone i dess nuvarande form.

Ed. I n g m a n: Samoin kuin edellinen puhuja pyydän minäkin lausua ajatukseni siitä valtiollisesta kysymyksestä, joka on tullut esille tämän asian yhteydessä. Kun perustuslakivaliokunta elintarveasiainvaliokunnan pyynnöstä antoi lausunnon siitä, olisiko valiokunnan laatima lakiehdotus ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa, antoi perustuslakivaliokunnan enemmistö, mielestäni kokonaan aiheettomasti, elintarveasiainvaliokunnalle sen neuvon, että elintarveasiainvaliokunnan tuli mietinnössään huomauttaa siitä, ettei valiokunnalle lähetetty

hallituksen esitys ollut sellainen alote kuin valtiopäiväjärjestys tuntee, mutta että siitä huolimatta voidaan katsoa olevan riittäviä edellytyksiä sen käsittelylle, ja edelleen perustuslakivaliokunta neuvoo elintarveasiainvaliokuntaa lausumaan, että puheenalainen laki olisi vahvistettava eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla.

Elintarveasiainvaliokunta otti nämä pyytämättä saamansa neuvot varteen ja laati niiden mukaisen lausunnon mietintöönsä sekä tätä katsantokantaa vastaavan pommen, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi puheenaolevan lakiehdotuksen. Suuri valiokunta on asettunut samalle kannalle kuin elintarveasiainvaliokunta.

Samoin kuin edellinen puhuja en minäkään voi pitää sitä katsantokantaa, joka ilmenee, näissä lausunnoissa ja tässä ehdotuksessa, lakiin perustuvana. Sen esityksen, jonka johdosta esillä oleva mietintö on laadittu, on Suomen senaatti valmistanut ja Venäjän väliaikainen hallitus muuttamattomana hyväksynyt. Väliaikaisen hallituksen puolesta on kenraalikuvernööri tehnyt siitä ilmoituksen valtiopäiviä juhlallisesti avattaessa, ja Suomen senaatti on toimittanut sen eduskunnalle.

Kun mainittu esitys ei ole keisarin ja suuriruhtinaan antama, ei se tietenkään ole sellainen esitys, joka valtiopäiväjärjestyksessä kirjaimellisesti mainitaan. Mutta onko sitä siitä huolimatta käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on valtiopäiväjärjestyksessä säädetty, riippuu nähdäkseni nykyoloissa siitä, onko se sen Suomen korkeimman hallitusvallan antama, jonka haltijana keisari ja suuriruhtinas on ollut.

Sitä valtaa, mikä Venäjän keisarilla on ollut Suomen suuriruhtinaan Suomen sisäisissä asioissa, ei keisari ole ollut oikeutettu luovuttamaan millekään keisarikunnan hallitus- tai lainsäädäntöelimelle. Tämän mukaisesti keisari ei ole ollut oikeutettu siirtämään jotain osaa valastaan Suomen suuriruhtinaan keisarikunnan ministerineuvostolle tai valtakunnanduumalle tai valtakunnanneuvostolle. Mutta toisaalta on Suomessa tunnustettu, että, mitä Venäjällä on ollut säädettyä kruununperimyksestä sekä hallitsijan vallan käytöstä keisarin ja suuriruhtinaan alaikäisyyden aikana tai hallitsijan ollessa estettyä valtakunnan hallitusta hoitamasta, on ilman muuta voimassa myöskin Suomeen nähden.

Mikäli tiedetään, on nyt Venäjällä vallalla se käsitys että väliaikaisella hallituksella on sekä

se valta, joka ennen vallankumousta kuului keisarille, että myöskin valtakunnan duumalle ja neuvostolle kuulunut valta. Tämä käsitys saa vahvistusta siitä, että väliaikainen hallitus on antanut julistuskirjan 20 päivänä maaliskuuta Suomen suuriruhtinaanmaan valtiosäännön vaikuuttamisesta ja jälleen saattamisesta täysin toteutetuksi, niinkuin manifestin alussa sanotaan, täyden valtiovallan haltijana. Väliaikainen hallitus ei niin ollen ole mikään Venäjän viranomaisen tavallisessa mielessä. Se ei ole Venäjän hallitus siinä mielessä kuin tätä nimitystä ennen olemme käyttäneet ministerineuvostosta, vaan se on Venäjän valtakunnan täyden, korkeimman vallan haltija. Tästä nähdäkseni täytyy katsoa johtuvan, että myöskin se valta, mikä Suomen ja Venäjän yhteyden perusteilla, jota vallankumous ei ole katkaissut, on kuulunut keisarille ja suuriruhtinalle Suomen sisäisissä asioissa, kuuluu väliaikaiselle hallitukselle, kunnes toinen asiainjärjestely Suomen eduskunnan myötävaikutuksella tapahtuu.

Tästä katsantokannasta johtuu, että mielestäni väliaikaisen hallituksen esitys on käsiteltävä ja Suomen eduskunnan sen johdosta ehkä hyväksymä lakiehdotus saatettava vahvistettavaksi, niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on valtiopäiväjärjestyksessä säädetty. Olen sentähden sitä mieltä, että ehdotus, että esillä oleva lakiehdotus olisi hyväksyttävä eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi, on vastoin valtiopäiväjärjestyksen 75 §:ää, eikä tätä ehdotusta mielestäni sentähden eduskunnassa pitäisi voida asettaa äänestyksen alaiseksi.

Mitä tämän asian käytännölliseen puoleen tulee, on mielestäni huomattava, että tämän kiireellisen lakiehdotuksen hyväksymisellä eduskunnassa ei ole, jos elintarveasiain- ja suuren valiokunnan ehdottama ponsi hyväksytään, käytännöllistä merkitystä, ennenkuin on eduskunnan myötävaikutuksella syntynyt säännös eduskunnan päättämien lakiehdotusten vahvistamisesta. Milloin sellainen säännös syntyy, ja syntykö se ylipänsä, on toistaiseksi täydelleen epätietoisia. Senaatti jää niin ollen toistaiseksi kokonaan vaille sitä valtuutusta, minkä senaatti yleisen hädän torjumiseksi on pitänyt välttämättömänä. Tähänastisten lakiin perustamattomien pakollisten määräysten varaan ei tietenkään myöskään kauemmaksi voida jäädä, ja millainen sekasorto nyt nälänhädän uhatessa syntyy, jos kaikki säännöttely elintarveasiassa tehdään mahdottomaksi, on mainitsemattakin selvää. Tästäkin kannalta luulisi sen politiikan, jota

eduskunnan enemmistö näkyy aikovan harjoittaa, arveluttavan tätä enemmistöä itseäänkin.

Minun täytyy lopuksi tuoda julki ihmettelyni siitä nopeasta kehityksestä, mikä eduskunnan vasemmistossa on tässä asiassa tapahtunut. Kun maaliskuun manifestia valmisteltiin, vaativat sosiaalidemokraatit, että väliaikaisen hallituksen tuli joko siihen taikka erityiseen käskykirjeeseen Suomen senaatille panna erinäisiä määräyksiä Suomen sisäisistä asioista. Minkäänlaista epäilystä enempää tällaisten määräysten antamisen laillisuudesta kuin sopivaisuudestaan väliaikaisen hallituksen puolelta ei sillä taholla silloin ollut. Sosiaalidemokraattinen puoluetoimikunta lausui erityisessä tiedonannossa, että kieltolaki ja työväensuojelulait olivat voimaan saatettaviksi vahvistettavat, eikä ollut vähintäkään epäilystä siitä, että väliaikainen hallitus oli pätevä niitä voimaan saattamaan. Tyydytyksellä otettiin kaikkialla vastaan väliaikaisen hallituksen antama vapausmanifesti ja valtiopäiväkuksumus. Muistutuksia ei kuultu sitä vastaan, että sama hallitus nimitti senaatin, prokuraattorin, ministerivaltiosihteerin. Muistutuksia ei myöskään kuulunut, kun senaatti julkaisi ohjelmansa, jossa oli mainittu muun muassa kielto lain ja työväensuojelulakien toimittaminen vahvistettaviksi. Mutta nyt ovat osaksi aivan samat miehet, joiden mielestä kuukausi sitten väliaikaisella hallituksella oli valta Suomen asioissa käyttää Suomen suuriruhtinaalle kuuluvaa valtaa, havainneet, että sillä ei sitä ole. Väliaikainen hallitus ei heidän mielestään voi antaa eduskunnalle esityksiä eikä vahvistaa eduskunnan hyväksymiä lakiehdotuksia. Jos vallankumous olisi vienyt siihen, että esimerkiksi suuriruhtinas Mikael olisi tullut hallitsijaksi, ei sen mielipiteen mukaan, joka tänään vallitsee vasemmistossa, olisi ollut mitään epäilystä hänen oikeudestaan käyttää Suomen suuriruhtinaan valtaa. Mutta sillä kansanvaltaan nojautuvalla hallituksella, jolla Venäjällä on täysi valta, sillä ei vasemmiston mielestä nyt ole mitään Suomen suuriruhtinaan vallasta Suomen sisäisissä asioissa.

Ed. Hagman: Kun tämä asia oli viime kerta esillä, niin olisin tahtonut silloin lausua siitä mielipiteeni, mutta huomasin, että inohimot olivat silloin niin kuohuksissa, että oli mielestäni parempi vaieta. Koska nyt tänään vielä on tilaisuutta lausua mielipiteensä asian periaatteellisesta puolesta, niin minä pyydän saada sen tehdä.

Täytyy joskus maailmassa ennen kaikkea kuunnella sitä ääntä, jolla on voimakkain kaiku ihmissydamessa, omantunnon ääntä. Kun ensi

kerran luin sanomalehdissä, että tällainen hallituksen esitys oli tulossa, niin minä sen ilmestyessä suuresti ihmettelin ja mieleni kävi surulliseksi, sillä ymmärtäkseni on enemmän kuin vaarallista, että eduskunta antaisi senaatin käsiin sellaiset valtuudet, jotka se tulisi antamaan, jos tämä lakiesitys tulisi hyväksytyksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta näkyy, kuinka monessa suhteessa tämä esitys, jos se tulisi laiksi, tulisi rikkomaan meidän maamme meille kalliita perustuslakeja. En suinkaan tahdo väittää sitä, etteikö tässä lakiehdotuksessa voisi olla hyviäkin kohtia. Mutta minun täytyy pysyä siinä mielipiteessä, että sellaista valtaa, mikä tässä annetaan senaatille, ei koskaan pitäisi millekään senaatille antaa. Jos en ole ymmärtänyt tätä asiaa aivan hullusti, niin tämä lakiehdotus sisältää täydellisen diktatuurin.

Olemme monta kertaa tässä maassa saaneet valittaa sitä, että yksityiselle henkilölle on Venäjän hallituksen puolesta annettu miltei diktatuuri. Totta kyllä, sanotaan: tällainen ylivalta annettaisiin nyt oman maamme senaatille, kotimaiselle hallitukselle. Mutta en tiedä, onko parempi, että tällainen ylivalta, tällainen käskyvalta annetaan 13—14 miehelle, kuin että se on annettu yhdelle. Voidaan myöskin sanoa, että tästä ei ole mitään vaaraa, sillä nykyinen senaatti nauttii eduskunnan ja kansan täydellistä luottamusta. Niin onkin. Mutta olemmeko kaikki varmasti vakuutetut siitä, tiedämmekö sen niin varmaan, että tämänkaltaisen senaatti tulee olemaan meillä aina? Meillä ei ole edes vielä rauhaa. Me emme ollenkaan tiedä, vaikka tämän maan hallitukseksi vielä joutuisi täydellinen imperialistinen hallitus. Mitenkä sitten kävisi, jos nyt hyväksyttäisiin sellainen lakiehdotus, kuin esillä oleva, ja se päällepäätteeksi hyväksyttäisiin kokonaiseksi vuodeksi toukokuun 1 päivään tulevana vuonna, mitenkähen kävisi, jos tulisi sellainen hirmuhallitus tähän maahan, joka ottaisi käsiinsä ne aseet, jotka tämä lakiehdotus hallitukselle tarjoo? Luultavasti me silloin katuisimme, että olemme allekirjoittaneet tällaisen lakiehdotuksen. Perustuslakien mukaan yksityisen ihmisen oikeudet ovat pyhät, ja jos ne yksityiseltä ihmiseltä riistetään ja myöskin riistetään häneltä toimintavapaus, niin se merkitsee samaa, kuin että oikeus ja vapaus myöskin riistetään kansalta, sillä yksityiset muodostavat kansan.

Minä pyydän saada lyhyesti ilmoittaa, että katson velvollisuudekseni äänestää tätä lakiehdotusta vastaan.

Ed. Rantakari: Minä en ole tahtonut asian aikaisemmissa vaiheissa käyttää puheenvuoroa

syystä, että kuulun suureen valiokuntaan ja tahdoin jättää ajatukseni lausumisen sinne, sikäli kuin esitys siihen antaisi mielestäni syytä. Nyt on asia kuitenkin ollut suuressa valiokunnassa ja tullut sieltä mielestäni sellaisessa asussa, johon en voi yhtyä. Silloin katson velvollisuuteni jo itseäni kohtaan vaativan merkitä kantani tähän lakiehdotukseen ja samalla myöskin muutamalla sanalla koskettaa niihin aikaisempiin tapauksiin, joista tämä lakiehdotus on johtunut.

Minulle aikansa kerrottiin, että eräässä tuottajain neuvottelussa, joka senaattori Borovitjoffin luona pidettiin elintarveasioista, eräs asian tuntijaksi kutsuttu olisi sangen vakuuttavasti osottanut hallituksen siihenastisen elintarvepolitiikan järjestömyyden, niin että herra Borovitjoffilla ei ollut lopuksi oikeastaan muuta sanottavaa, kuin että „kansa joka tapauksessa kannattaa tätä minun elintarvepolitiikkaani”. Tähän olisi se mies, joka tuottajain taholta oli kutsuttu neuvotteluihin, vastannut, että „kansa ei koskaan anna anteeksi sille hallitukselle, joka kansan tahdosta tekee tuhuksia”. Onko tässä kertomuksessa, juuri tässä repliikissä täyttä luotettavuutta joka sanan suhteen, en tiedä, mutta joka tapauksessa se on hyvin kuvaava, ja viime keskustelu osoitti kyllä, että kansa ei ollut antanut hallitukselle anteeksi sen tekemiä tuhuksia.

Kun meillä sota toi uuden ekonoomisen tilanteen tykkäänään, niin meillä lähdettiin seuraamaan saksalaisia malleja. Järjestettiin rajahinnat, mutta seurattiin näitä malleja alusta asti huononlaisesti. Rajahinnoilla Saksassa tarkoitettiin sodan alussa kiskomisen ehkäisemistä paniikin syntyessä. Meillä ehdittiin rajahinnat määrätä vasta sitten kun pahin paniikki oli ohi ja kiskominen jo oli tapahtunut. Sitten on jatkettu näitä saksalaisia malleja ja onnistuttu joka kerta tähän asti huonoa huonommin. Täytyy sanoa tässä aivan niin kuin Bismarck aikoinaan sanoi saksalaisille, kun nämä vaativat parlamenttarismin toteuttamista Saksassa, että kyllä se käy laatuun, jos saksalaiset ensinnäkin saavat englantilaisen yläluokan maahan, joka on siinä määrin tottunut hallitsemaan kuin Englannin yläluokka; jos sitten saadaan yhtä velvollisuudentuntoinen kansa, englantilaiset puolueet ja lopuksi, jos voidaan siirtää Saksa Englannin asemaan keskelle merta, niin hänellä ei ole mitään sitä vastaan puolestaan, että englantilainen valtiojärjestelmä toteutetaan viimeistä pilkkua myöten. Saksassa on se taloudellinen järjestelmä, jota meillä on yritetty seurata, mennyt koko hyvin, mutta siellä on myöskin koko lailla velvollisuudentuntoisempi kansa kuin meillä. Ja ellei täällä

olisi nyt viime aikoina niin paljon virkamiehiä moitittu, niin uskaltaisin sanoa, että siellä on myöskin taitavampi ja velvollisuudentuntoisempi virkamiehistö kuin meillä, niin että siellä on siis saattanut käydä päinsä tämä yksityiskohtien asti ulotettu taloudellinen järjestely pakkolakeineen päivineen. Meillä olisi ollut alusta pitäen syytä seurata ranskalaista järjestelmää, joka olisi meillä ollut paremmin paikallaan. Ja se oli siellä alussa sotaa elintarpeisiin nähden lyhyesti sanoen se, että valtio hankki suuret varastot sellaisia elintarpeita, jotka voivat säilyä kauemmin, ja laski niitä markkinoille sikäli kuin tukkukauppiat pyrkivät nostamaan hintoja. Sillä tavalla valtio suorastaan edisti kilpailua elintarpeiden hankinnassa maahan. Valtio ei rajoittanut tukkukauppioiden hankintaa, vaan päinvastoin edisti sitä, mikäli se suinkin voi ja samalla hankki itse, laskien tavaraa kauppaan, varsinkin viljaa, silloin kun tukkukauppiat pidättämällä tahtoivat korottaa sen hintoja. Meillä sen sijaan ryhdyttiin esim. vientikieltoihin voivien alalla jo ennen kuin täällä oli minkäänäänköistä voipulaa. Pelättiin jos jonkinlaisia valtiollisia kummituksia, että voita muka viedään Ruotsin kautta Saksaan, ja siitä syystä kiellettiin tämännästä aina ajotain kokonaan voivienti. Myöhemmin tahdottiin sillä estää maamiesten liiallista rikastumista ja toisten kiskomista, vaikka voim hinnat vielä eivät olleet nousseet lainkaan yli normaalin, samalla kuin ne muut tavarat, joita maamiehet tarvitsivat, olivat nousseet huomattavasti yli normaalitasoon. Jo yksinään tällä pelotettiin maamiestä lisäämässä tuotantoaan. Eräässä osassa sanomalehdistöä ei näet suinkaan tällöinkään jo kartettu puhumasta pakko-otoista, joka tapauksessa ei kartettu vaatimasta sellaisia rajahintoja, jotka olisivat polkeneet vallitsevat hinnat silloista tasoa alemmiksi. Kaikki tämä vaikutti sen, että maamiehet ja yleensä tuottajat, ne jotka olivat täkäläisen yleisön armoilla, rupesivat rajoittamaan tuotantoa. Paljoa parempi kuin oli koettaa rajahintoja säättämällä saada tavara helpponemaan olisi ollut panna minimihinnat heikeksi ja kannustaa tuottajain ansaitsemisvaistoja, niin että tuotantoa olisi lisätty. Ja varma minä olen, että sen verran meidän maamiehemme ovat rahantuntevia, että jos heillä olisi ollut sodan alussa se käsitys että karjataloudella saattaa rikastua, niin he olisivat koettaneet saada kaikki vasikkansakin lypsämään. Mutta noudatetulla politiikalla sen sijaan aiheutettiin se, että maamies ennen aikojaan teurasti vasikkansa ja hiehonsa, joista olisi voinut tulla lypsäviä. Aiheutettiin se, niinkuin tilastollinen tutkimus on osottanut, että osassa

maata karjakanta suuresti aleni, toisissa aina 20 prosentilla. Rajahintoja sovellettiin sitten myöskin eri lääneissä eri tavalla. Muutamissa lääneissä, missä oli kovin virkaintoinen kuvernööri, niitä heti ulotettiin siirtomaatavaroihinkin ja myöskin ulkoatuotaviin elintarpeisiin sekä määrättiin vähittäishinta toisinaan alemmaksi kuin mitä niiden tukkuhinta oli tuotantopaikalla. Sellaisiakin tapauksia sattui. Se jo osaltaan pelotti kauppiaita ja liikemiehiä hankkimasta varsin suuria varastoja, koska jälleen kävi sataääninen kuoro sanomalehdistössä vaatimaan tarpeen tullen pakko-ottoja, takavarikkoja y. m. pakkotoimenpiteitä.

Sitten kaikkiin järjestelytoimenpiteisiin, mihin ryhdyttiin, ryhdyttiin liian myöhään. Vasta sitten kun tavara oli lopussa, ryhdyttiin puhumaan korttijärjestelmästä; ja siitä puhuttiin viikkokausia ennen, niin että kaikki ne, joilla oli varastoa vielä vähänkään jäljellä, saattoivat sen kiihkeimman kautta myydä pois, sillä tämän korttijärjestelmän pelättiin tietävän sitä, että omistajat pakotettaisiin myymään näitä tavaroita sellaisiin rajahintoihin, jotka ovat alemmat kauppiaan omia ostohintoja. Seuraus tästä olikin, että jokaikinen tavara, jonka alaa valtio tarttui järjestelemään, loppui tyyten tykkäänään kaupasta sinä hetkenä, jolloin tuo uusi, hallituksen vahvistama järjestelmä astui voimaan. Kuvaavimmin siinä kävi lihakaupan järjestelyn suhteen. Ennen tammikuuta sitä sai edes rahalla, tammikuussa sitä ei saanut hinnalla eikä millään — hyvä kyllä tässä tapauksessa, sillä ehkä se jossain määrin säästi meidän karjakantaamme. Lisäksi kaikki se, mitä ei oltu vielä ajattele mattomilla, onnistumattomilla rajahinnoilla saatu tarvellyksi, tärveltiin läänikielloilla. Erittäin kuvaavaa siinä oli Turun läänin silakanvientikielto. Siellä on nyt joka tapauksessa ollut kalaa yli oman tarpeen, viedä sitä vieläpä ulkomaillekin. Kiellettiin viemästä kalaa läänistä, ja hallitus laski, että sitten sen hinta oikein pääsee helpponemaankin. Mutta kalastaja laski samoin myöskin ja jätti kalastamatta, josta seurauks oli, että silakan hinta nousi korkeammalle kuin mitä se olisi noussut, jos kauppa olisi ollut vapaa. Tuottaja aina pelkää tällaisia sekaantumisia ja vetäytyy tavaroineen kaupasta pois.

Meillä saatettiin vain piiritetylle kaupungille ominainen elintarvejärjestely ennen aikaan voimaan. Täällä elettiin todella kuin olisi eletty piiritetyssä kaupungissa. Kaikki piti saada tasatuksi, kaikki varastot, mitä oli olemassa, mahdollisimman helppoon hintaan. Suurin erehdys nim. vanhan hallituksen elintarvepolitiikassa oli se,

että se oli kokonaan negatiivinen. Siitä puuttuu, vaikka neulalla hakisi, kaikki pyrinnot järjestää täällä elintarvepulaa positiivista tietä. Ei pienintäkään yritystä pitkiin aikoihin, kun voipula uhkasi maataamme, saada tänne kasvisöljyjä ja muita kasvisvoihin tarvittavia aineksia. Vasta sitten kuin niiden tuonti oli kansainvälisesti miltei mahdotonta, sitten vasta senaatti heräsi tehtaailjain vaatimuksesta. Ei myöskään minäkäänkokoisia muita kuin kielteisiä toimenpiteitä ollut maanviljelystarvikkeiden ja karjataloustarvikkeiden hankkimiseksi, tahi jos oli, niin se supistui jokseenkin platoonisiin toimenpiteisiin. Myöskin viljakaupan alalla valtio liian kauan pidätti kättänsä tukemasta tarkoituksenmukaisia yrityksiä. Sen olisi ammuin ollut velvollisuus koettaa järjestää täällä niin, että karikkien viljantuotajain kesken olisi muodostunut valtion takuulla yksityinen suuri tuontiyhtiö. Se ei tapahtunut. Sitten siirryttiin, kun hätä jo oli ovelta, jonkunlaisiin osuustoimintamuotoihin, jotka eivät ole antaneet tuloksia eivätkä mitään. Ja tämä tuli aivan liian myöhään.

Kun sanomalehdissä vaadittiin eräiden välttämättömyystarvikkeiden tullessa poistettaviksi, niin hallitus ei reageerannut edes siihen. Todella sen vanhan hallituksen aikana elintarvepolitiikassa ei mikään muu ollut kunnossa kuin sensuuri. Puutteesta ei saanut mainita, ei edes mitä tavaroita tarvittaisiin maassa. Tämän minä sanomalehtimiehenä parhaiten tunnen saatuaani yrityksistä osaltani sakkojakin. Ei puutteesta, ei tarpeesta, ei mistään saanut puhua ja onnistuttiinkin täydellisesti tukkimaan sanomalehdistön suu. Varsinkin oltiin kekseliäitä estämään yleisen mielipiteen ilmaiseminen kaikessa, mikä koski maalaistuottajain asian puoltamista. Se minun täytyy sanomalehtimiehenä julki tunnustaa, että harvassa asiassa olen saanut koettaa siinä määrin rivien välistä yrittää sanoa jotakin kuin maamiehen puolesta tässä asiassa äsken kaatuneen Borovitintoffin senaatin aikana. Ensin kärsivät tästä tilanteesta maamiehet, varsinkin niissä osissa maataamme, missä heidän täytyi toimeentulonsa rakentaa kokonaan karjatalouden varaan ja siitä saaduilla rahoilla ostaa viljansa ja kaikkensa, millä he huoneensa hallitusta pitävät. Mutta sitten seurasi muittenkin ja lopuksi kauppiaitten vuoro. Sillä omistusoikeudesta ei ollut loppu-ajoilla viime hallituksen valitessa enää oikeastaan mitään olemassa. Takavarikoita tapahtui Venäjällä ja myöskin Suomessa ja kauppiaille maksettiin ammuin säädetyn rajahinnan mukaan hänen tavarastaan siitä huolimatta, että hän oli saanut maksaa tavarastaan kenties

kaksikin kertaa enemmän. On selvää, ettei tällaisissa oloissa mikään tukkukauppias ryhtynyt keräämään itselleen varastoja, ja selvää on, ettei vielä vastedeskään tule niin tapahtumaan, sillä liikemies ei tunne itseään nytkään tässä kohden turvallisiksi.

Mitä sitten tulee tähän lakiin, joka eduskunnalle on esitetty, niin sisältää se pääasiassa kaikki ne puutteet, mitä tähänastinenkin järjestelmä sisältää, jota tässä olen koettanut kuvata muutamalla sanalla. Tässä laissa on myös pelkkää kielteistä puolta. Niinpian kuin ei ole edes ehdotettua työmobilisatsionia katsottu voitavan hyväksyä suuressa valiokunnassa, niin täytyy sanoa, että täällä ajetaan edelleenkin elää, niinkuin piirityksessä kaupungissa, tasata vain se, mitä on, vähääkään välittämättä siitä, voidaanko hankkia lisää vai eikö, välittämättä edes siitä siveellisuuden vaatimuksesta, joka kuuluu, että milloin vaaditaan paljon oikeuksia, niin on asetettava joitain velvollisuuksiakin. Tässä asetetaan kaikki velvollisuudet tuottajan, se on maamiehen niskoille, ei mitään velvollisuuksia oikeastaan kuluttajain hartioiden. (Keskustasta: Hyvä!).

Edelleen tässä laissa on mitä vaarallisin kohta se, joka antaa hallitukselle oikeuden luovuttaa kaikkien näitten tarveaineiden kauppa monopoliksi, yksin niittenkin tavaroiden, jotka ovat tuontitavaroita, viljakaupan, maahan tuotavan viljan. Ei tarvitse monta sanaa sanoa eikä kauan ajatella, kun jokainen käsittää, että tässä voidaan johtua mitä suurimpaan mielivaltaan, voidaan johtua mitä suurimpaan suosikkijärjestelmään. Jos tätä tietä päästäisiin siihen, että tällä todella saataisiin tänne riittävästi viljaa, niin oli menneeksi. Vaan siihen ei päästä. Ei koskaan yksityistä kilpailua voida korvata monopoleilla, näillä ei voida korvata kilpailun synnyttämää kannustusta, jota syntyy silloin, jos liikkeet saavat vapaasti tuoda maahan tavaraa, ja valtio hankkii itse, mitä se taitaa, sen rinnalla. Tämä laki ei olisi kaikissa oloissa niin vaarallinen kuin miksi sitä ovat eräät puhujat kauttaaltaan leimanneet, ellei tässä toteutuisi se, mistä tuo neuvottelija Borovitintoffin luona huomautti, nim. että koko „kansaa” sitä niin kannattaa. Juuri sentakia on tämä laki äärettömän vaarallinen, sillä siitä johtuu, että „kansaa” kiristää hallituksen käyttelemään tätä lakia mielivaltaisesti, ja silloin kun huomataan, että tapahtunut onkin tyhmyys, ei sama kansa suinkaan säästä tätäkään hallitusta sen paremmin, kuin se säästää nyt Borovitintoffin hallitusta, jota se myöskin aikansa kullissien takana tässä asiassa kannatteli. Minä jos äänestän tätä lakia hyväksyttäväksi, teen sen ainoastaan

sen vuoksi, että katson meidän maassamme tarvittavan vielä nykyistä hallitusta. Tämä laki sinänsä on varsinkin näissä oloissa huono.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Lakia, jonka nojalla senaatilla olisi valta määrätä yksityisten omaisuudesta ja sen käytöstä tavalla, mikä jyrkästi poikkeaa normaalisten aikojen oikeus- ja kohtuusperiaatteista, ei maanviljelijän kannalta voisi hyväksyä, ellei olotila olisi sellainen, mikä se todellisuudessa on. Sillä uhkaahan maatamme nälänhätä syömäviljan puutteen takia ja näinollen ei voi kieltää tällöin toimenpiteiden oikeutusta, kun niissä vaan noudatetaan järkeviä taloudellisia periaatteita ja kohtuutta.

Olisin kuitenkin suonut, että hallitus nyt jo ennen lain lopullista hyväksymistä olisi antanut jonkinlaisen vakuutuksen siitä, minkälaisiksi se tulee määräämään rajahinnat tärkeimmille tuotteille, etenkin sellaisille, joitten tuotanto riippuu sekä parhaillaan että kesällä tehtävistä kylvötoista, ja että samalla olisi annettu tieto myös hallituksen aikeista alirajahintojen suhteen. Minusta varmuus siitä, että tulevan kesän satotuotanto olisi ainakin myyntihintaan nähden ollut turvattu, olisi osaltaan vaikuttanut tuotannon lisäämiseen. Uskon kuitenkin, että nykyinen hallitus on riittävän kaukonäköinen ottamaan lain käytäntöön sovittamisessa huomioon elintarvetuotannon turvaamisen välttämättömyyden ja noudattaa tässä järkeviä taloudellisia periaatteita ja kohtuutta.

Käytyäni läpi lakiehdotuksen, kiintyi huomioni sen 13 pykälään, ja olen tämän pykälän suhteen samaa mieltä kuin mietintöön liitetyn kolmannen vastalauseen allekirjoittajakin, sillä minustakin on aivan aiheetonta käydä sivuuttamaan voimassaoleva hallinnollinen järjestelmä, jonka mukaan paikalliset viranomaiset ovat kuverinöörinviraston alaiset, saattamalla ne nyt myöskin elintarvelautakuntien alaisiksi, koska täten voi syntyä epäselvyyttä ja mahdollisia ristiriitoja lainkäytössä. Kuten valiokunnan mietinnön perusteluistakin ilmenee, on maamme elintarvekysymyksen ratkaisu perustettava miltei yksinomaan oman maan tuotantoon ja näin ollen olisi elintarvetuottajat saatava riittävän suuressa määrin lisäämään vilja- ja juurikasvien sekä perunaviljelyä, mutta kun elintarvetuotannon lisääminen kieltämättä on kansallinen kysymys ja kun vielä hallitukselle annetaan laaja määräämisvalta elintarvetuottajien tuotteisiin toisten kansaluokkain hyväksi, onko silloin oikein että ainoastaan ja yksinomaan maanviljelijöihin kohdistetaan tämä pakkolaki. Eikö kaiken kohtuuden nimessä

velvoitus tule olla yhtä suuri kaikkiin, sillä vain kaikkien työ ja kaikkien hyväksi voi meidät pelastaa nälkäkuolemasta, ja näin ollen on minusta paikallaan että senaatilla on oikeus välttämättömän tarpeen vaatiessa määrätä työvoimaa elintarvetuotannon käytettäväksi, sillä nyt jos koskaan tulisi kaikkien tehdä voitavansa ja silloin maanviljelijäkin uskaltaisi nykypäiväin työtörettelöistä huolimatta käydä tarmolla tuotannon lisäämisen kautta uhkaavaa vaaraa torjumaan. Kannatan mietintöön liitettyä kolmatta vastalauseetta, jonka toivon eduskunnankin hyväksyvän.

Ed. Kuusinen: Pyysin puheenvuoroa ed. Estlanderin ja Ingmanin lausuntojen johdosta. Ne olivat sisällykseltään molemmat sellaisia, etten todellakaan odottanut Suomen kansan eduskunnasta kuulevani sen sisältöisiä lausuntoja. Ne ansaitsevat vastauksensa, mutta en tiedä, onko tämä tilaisuus sitä varten valmistettu. Hra puhemiehen ehdotuksesta eduskunta näet äsken päätti että ponsi, jota nuo lausunnot koskevat, tulee päätettäväksi ja varsinaisesti käsiteltäväksi vasta tämän lakiehdotuksen kolmannessa lukemisessa. Senvuoksi tuntuu kuin siitä asiasta nyt puhuminen olisi tuuleen puhumista. Mutta en voi olla huomauttamatta siitä, millä varmuudella nämä hrat esittävät kaikin puolin mielipiteensä tässä asiassa, vaikka he hyvin tietävät, että yksinpä heidän omienkin ryhmiensä edustajain keskuudessa tässä asiassa on eri mieliä eduskunnassakin, ja että eduskunnan ulkopuolella on lainoppineita, myös valtio-oppineiden keskuudessa, asiasta jyrkästi erilaisia mielipiteitä. Ja tuskin on eduskunnan ulkopuolelta vielä kuulunut niin yksipuolisessa muodossa, kuin nämä herrat täällä nyt esittivät, tunnustusta, että muka Venäjän hallitukselle kuuluisi tässä maassa nyt Suomen hallitsijanoikeudet, että siis muka se hallitus olisi nyt Suomen hallitsija. (Puhemies: Kaksi minuuttia on kulunut. Puhuja tekee hyvin ja jatkaa lavalta. Puhuja, lavalta:) Se kaksi minuuttia riitti minun nähdäkseen hroille Estlanderille ja Ingmanille tällä kertaa.

Mutta tämän asian yhteydessä on toinen asia. En tosin tahtoisi että keskustelu asiasta, joka nyt on varsinaisesti käsiteltävänä, elintarvекысымystä koskevasta lakiehdotuksesta, siirtyisi Suomen lakien vahvistamista koskevaan kysymykseen, mutta katsoisin kuitenkin, että sen kanssa on jossain määrin yhteydessä senaatin asiasta tekemän esityksen kohtalo, joka, niinkuin sanomalehdissä on kerrottu, jo hyvän aikaa sitten lähetettiin Pietariin. Luulisin että eduskunnan jäsenet täällä meliilyvällä kuulisivat, kun täällä

on senaatin varapuheenjohtaja ja jäseniä läsnä, tiedon siitä, onko senaatin mainitun tärkeän esityksen kohtalo Pietarissa jo ratkaistu. Luulen että eduskunnan jäsenten keskuudessa on tällä senaatin esityksellä ollut hyvin laaja kannatus; en tiedä, onko joku Estlander tai Ingman ollut sitä vastaan, en ole sitäkään kuullut, mutta ylipäänsä luulen että sitä on kannatettu. Luulen että on pidetty erinomaisen tärkeänä, että Suomessa saadaan tosiaankin hoitaa itse omat asiat. Luulen myös eduskunnan yhä edelleen seisovan tämän vaatimuksen takana ja olevan sitä mieltä että Venäjän hallituksen suostuminen tähän ei olisi mikään armonosoitus, vaan että se olisi myös Suomen oikeus, jota voimme vaatia. Rohkenen senvuoksi pyytää senaatin jäsenten puolelta tietoa, mitenkä sanotun esityksen on käynyt. Sillä onhan asia niin että täällä täytyy eduskunnan pian, jollei se ehdotus mene Pietarissa läpi, ryhtyä miettimään, mitä sitte on tehtävä, kun kerran, kuten perustuslakivaliokunnan äskettäin talousvaliokunnalle antamasta lausunnosta käy ilmi, täysin laillista lakien vahvistajaa ei nyt ole olemassa. Eihän eduskunta voi sallia, että täällä uutistyö nyt kokonaan tyrehtyy. Eduskunnan täytyy siitä päätöksensä tehdä.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä sanon asiassa vain sen, mitä aion sanoa sillä aikaa kun odottelimme sitä vastausta, jota on senaatin jäseniltä pyydetty.

Minäkin olen niitä, jotka katsovat, että jos tämä hallituksen esitys ei olisi ollut sellainen aloite, mitä valtiopäiväjärjestys tuntee, sitä olisi eduskunnan ollut mahdoton käsitellä. Väite, ettei esitys ole valtiopäiväjärjestyksen mukainen, on mielestäni isku vasten kasvoja senaatille, jonka toimesta tämä esitys on eduskunnalle annettu, mutta mielestäni se on tavallaan myöskin isku vasten kasvoja eduskunnan puhemiehelle, joka on päästänyt eduskunnan käsiteltäväksi alotteen, mikä muka ei ole valtiopäiväjärjestyksen mukainen. Puhemiehenhän tulee valvoa V. J:n 47 §:n mukaan, ettei mitään Suomen perustuslakien vastaista oteta keskusteltavaksi eduskunnassa. Näin ollen minusta puhemiehen „peräkaneeetti” puheena olevan esityksen esitellessään ei ollut riittävä; hänen olisi täytynyt tässä suhteessa täsmällisesti kantansa eduskunnalle ilmoittaa.

Asian valaisemiseksi kannattaa mielestäni palauttaa mieliin eräs muodollisessa suhteessa samantapainen tapaus 1914 vuoden valtiopäivillä. Silloinhan silloinen puhemies ilmoitti eduskunnalle, että senaatin talousosaston varapuheenjohtaja

taja oli kirjelmällä helmikuun 6 päivältä 1914 lähettänyt puhemiehelle eduskunnan käsiteltäväksi jättämistä varten Suomen- ja ruotsinkielelle käännettynä Venäjän ministerineuvoston hyväksymän lakiehdotuksen hevos- ja kuljetusajoneuvoasevelvollisuudesta Suomessa. Mitään armollista esitystä ei mainitusta asiasta ole eduskunnalle annettu, ilmoitti puhemies, eikä sitä myöskään ole vireille pantu muulla alotteella Suomen perustuslakien mukaisessa järjestyksessä. Sen vuoksi hän ei katsonut voivansa puheenaista lakiehdotusta eduskunnalle esitellä, ja kaikkien eduskuntaryhmien puolesta ilmoitettiin, että kaikki edustajat täydellisesti hyväksyivät silloisen puhemiehen kannan. Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta lausui ed. Tokoi: „Se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, on myös sitä mieltä, että puhemies nyt kysymyksessä olevassa asiassa Suomen lakia noudattaen ei voi menetellä muuten kuin kieltäytymällä asiaa eduskunnalle esittämästä”. Ja puhemies saattoi vetää sen johtopäätöksen, että mitään muistutusta hänen menettelyään vastaan ei eduskunnassa kuulunut.

Näin menetteli silloinen puhemies. Nyt on puhemies menetellyt toisella tavalla. Hän ei ole kieltäytynyt käsillä olevaa asiata eduskunnassa esille ottamasta. Sekin jo mielestäni viittaa selvästi siihen, että puheenaolevaa hallituksen esitystä ei voida mitenkään panna Venäjän ministerineuvoston ennen eduskunnalle lähettämien asiapapereitten rinnalle, vaan että tässä on kysymys aivan toisenlaisesta alotteesta.

Me tietysti kaikki toivomme maallemme niin suurta itsenäisyyttä kuin suinkin mahdollista, mutta mielestäni tässä asiassa on taisteltava avoimesti, suorasti ja rehellisesti eikä menemällä fraasien taakse, jotka eivät kumminkaan tarjoa niitä aseita, mitkä tässä asiassa tarvitaan.

Perustuslakivaliokunta lausuu, niinkuin olemme kuulleet, että tämä laki olisi vahvistettava eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla. Jos tämä ehdottomasti tietäisi sitä, niinkuin ed. Estlander arveli, että olisi saatava aikaan uusi lakien vahvistamistapa meillä, niin on mahdollista, että joutuisimme todella umpikujaan, jollemme saisi aikaan sitä, mitä toivomme, senaatin uusiin valtuuksiin nähden tässä kohden. Mutta minulle on tänään eräässä valiokunnassa enemmistön taholta selitetty, että näitä sanoja „eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla” voitaisiin käsittää toisinkin — sillä tavoin, että eduskunta voisi „määrätä” kansansa tässä asiassa sitenkin, että se katsoisi — jollei mikään muu auta — että väliaikaisesti la-

kimme olisivat vahvistettavat sen suuntaisesti, kuin tähän asti on tapahtunut, siis nykyisen korkeimman valtiovallan haltijan avulla, jonka eduskunta silloin erityisellä päätöksellä katsoisi astuneen keisarin ja suuriruhtinaan tilalle. Erikoisesti viittaa tähän sekin, että perustuslakivaliokunta on käyttänyt tuota sanaa „määrätä” tavalla, eikä ole lausunut esim. eduskunnan myötävaikutuksella säädettävällä tavalla. Jos näin olisi, niin se antaisi jotakin toivoa siitä, että tästä umpikujasta päästäisiin, ennen kuin se on liian myöhään.

Me muistamme hyvin, että kun säätyvaltiopäivät olivat koolla ennen suurlakkoa, ei ollut „laillisia edellytyksiä” kansan suuren enemmistön kannalta tärkeitten lakiehdotusten käsitteilyyn ja ratkaisuun. Lailliset edellytykset puuttuivat silloin, kun tuli kysymykseen sellaiset lait, jotka olivat vallassa oleville epämieluiset! Ja me tiedämme, ettei näitä laillisia edellytyksiä suurlakon jälkeenkään kovin kauan kaikille valtiopäivämiehille riittänyt. Mehän tiedämme tapauksia sellaisia, että eduskunnasta on joku poistunutkin siitä syystä, ettei ollut „laillisia edellytyksiä” lainsäädäntötyölle. Silloin nuo lailliset edellytykset puuttuivat oikeistoon kuuluvilta lainsäätäjiltä. Nyt on odottamatta tultu siihen, että laillisia edellytyksiä on ruvennut puuttumaan sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä. Ja kumminkin tarvittaisiin nyt välttämättömästi lainsäädäntötyötä, jotta saataisiin kansalle mitä tärkeimmät lakiehdotukset laiksi vahvistetuiksi sillä tavoin, vaan että suomalainen tuomari tuollaisen lain laiksi myöntää.

Minä kuulun niihin, jotka toivovat, että tällainen tilanne on sittenkin väliaikaista laatua. Minä toivon viimeiseen asti, että sosialidemokraattinen ryhmä on asettunut tälle kannalle koettaessaan parastaan ajaakseen lävitse, sanoi-sinko puristaakseen lävitse niin laajoja oikeuksia kotimaiselle hallitukselle, kuin suinkin on saatavissa. Ja näin ollen minä toivon, että sillä taholla pidetään myöskin huoli siitä, että lainsäädäntötyömme ei saa moniksi kuukausiksi tai kenties vuosikaudeksi pysähtyä. Minä toivon tätä sen vuoksi, ettei omaa kansaamme puristetaisi sisäisissä elintarvekysymyksissä sen johdosta, että ulkopaiset olosuhteemme eivät ole muodostuneet kohta meille sellaisiksi, kuin me olisimme toivoneet. Tätä toivoa, jonka olen esittänyt, tavallaan myös se lausunto, minkä ed. Kuusinen tässä antoi, on enentänyt.

Itse lakiehdotusta kannatan sellaisenaan, vaikk'eiivät sen kaikki yksityiskohdat minua suinkaan tyydytä, kannatan sitä siitä syystä,

että sen avulla päästäisiin ainakin johonkin tulokseen, ennenkuin nälkäkuolema paikoittain pääsee kansaamme vielä pahemmin uhkaamaan, kuin se nyt jo uhkaa.

Ed. Tuomi: Ed. Ingmanin y. m. lausuntojen johdosta pyytäisin huomauttaa, että elintarveasiainvaliokunnan tehtävänä ei ole tutkia juurtajaksain perustuslainluontoisia asioita, vaan on se nojautunut, kuten mietinnössä nimenomaan huomautetaan, perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Sen on elintarveasiainvaliokunta tehnyt siitäkkin syystä, kun se tiesi, että perustuslakivaliokunta oli valmistanut talousvaliokunnan kyselyyn samansuuntaisen perustellun vastauksen. Näin ollen elintarveasiainvaliokunta tahtoi noudattaa yhdenmukaisuutta eikä ruvennut ratkaisemaan ennakolta tuota suurvaltiollista kysymystä, jota eduskunta ei ollut vielä käsitellyt. Elintarveasiainvaliokunnan puhealainen ponsi on myös sopusoinnussa sen ajatuksen kanssa, jonka eduskunnan puhemies esitti silloin, kuin hallituksen esitykset lähetettiin valiokuntiin.

Sitten täällä eräs puhuja väitti, että maanviljelijät joutuivat tästä elintarvetilanteesta ensiksi kärsimään. Kyllä sentään niin on, että Suomen köyhälistö se siitä ensiksi joutui kärsimään ja vieläpä viimeksikin. Köyhälistön on täytynyt olla nälänkuoliaana sen sijaan, kuin omistava luokka ja maataloustuottajat ovat rikastuneet. Tästä voisi sanoa niin, että köyhän oikeus on aina ovensuussa, rikkaan pöydän päässä. Monessa perheessä nytkin vallitsee huutava kurjuus, kun sen sijaan niillä, joilla on maataloustuotteita myytävänä, ei ole minkäänlaista hätää. Monessa mökissä istuu tylsänä ja kalpeana työläis-äiti miettien, mistä hän saisi lapsilleen ruokaa. Niin, monessa työläisperheessä äiti tuskaisin katsein miettii elintarvekysymystä suuren lapsilauman itkiessä ja vaikerrellessa ympärillä, kun ei ole edes maidon tilkkaa antaa lapsille suuhun. Jo tilanteen alkuaikana tekivät maataloustuottajat lakkoja maidontuontiin nähden tiheimpiin yhdyskuntiin. Se vaikutti näkkinnyttävästi köyhälistöön. Kävi siten, että työläis-äitien oli pakko monet päivät jonottaa maito- ja voimyymläin edustalla ainakin useita tunteja päivässä ja palata tyhjin käsin takaisin kuuntelemaan lapsilaumansa vaikerruksia. On käynyt silläkin tavalla, että työläis-äidin, kun rinnat huonon ravinnon takia ovat ehtyneet, on täytynyt maidon puutteessa puraista leipäpuru ja pistää se rätin sisään ja antaa rättitukko pikulapsensa suuhun, sitävastoin kuin rikkaim-

milla kansanaineksilla on ollut kyliksi maitoa. Kuvaavaa on muuten, että Jyväskylässä eräs porvarilehti julkaisi uutisen siitä, että eräässä herasperheessä pestiin huoneen lattioita maidolla samaan aikaan, kun kaupungissa monet työläisperheet kärsivät mitä kipeintä maidon puutetta. Sitten täällä on puhuttu siitä, mitenkö sosialistinen sanomalehdistö muka kiihotti ja yllytti rajahintojen alentamiseen ja siten ehkäisi tuotantoa. Työväen sanomalehdistö yksinkertaisesti piti siinä vain köyhälistön puolta. Sen sijaan porvarillinen sanomalehdistö vaikutti toisella tavalla. Huutavan elintarvepulan vallitessa se sanoi tuottajille: Älkää myykö viljaa, älkää lähettäkö maitoa, älkää viekö voita myytäväksi näillä alhaisilla rajahinnoilla. Odottakaa, odottakaa niinkaun kunnes rajahinnat kohoavat. Tuo jos mikään oli kansaamme kiduttavaa. Se jos mikään vaikutti köyhälistöön ja yleensä kuluttajiin epäedullisesti, se vaikutti siihen suuntaan että elintarvepula kärjistyi kärjistymistään ja se vaikutti, että elintarpeita ruvettiin salateitse karräämään muualle, rajan taakse, köyhän kansan kärsiessä nälkää. Täällä evästyskeskustelussa puhuttiin paljon siitä, mitenkö haitallisesti 8-tuntinen työpäivä tulisi vaikuttamaan maataloustuotantoon. On huomattava, että kyllä kapitalistijoukkue ja se luokka aina osaa kiertää kaikki sille epäedulliset lainmääräykset ja korvata tappionsa toisella tavalla. Niinpä tämänkin lain suhteen. Nyt jo näyttää että niillä aloilla, missä 8-tuntinen työpäivä on käytännössä, osataan kaikki sen tuottamat seikat vierittää köyhälistön kannettaviksi. Mainitsen vain että täällä Helsingissä saivat saunottajat 8-tuntisen työpäivän. Sen seurauksena oli heti että kansan saunoissa saunayhtiöt korottivat kylvyn hintaa lähes kolmannella, siis maksattavat työväestöllä. Samoin tulisi käymään maatalousalalla, kyllä löytyisi keinoja, joilla voitaisiin toiselta puolelta vaikuttaa siihen, että tuo kauhistus — nim. maanviljelyskapitalistien kannalta kauhistus — 8-tuntinen työpäivä tulisi tavallaan tehottomaksi. Nyt on jo perustettu suurmaanviljelijäin yhtymiä ja ne kyllä tulevat pitämään huolen siitä, kuten tähänkin asti, että elintarpeitten hinnat ovat mahdollisimman korkealla. Ja siihenhän antaa niille aihetta yhä tämä jatkuva tilamme. Sehän jo itsestään takaa maanviljelijöille mitä mahdollisimman korkeat hinnat. Heiltä oikeastaan tämän lain avulla ei tulla ilman pennittä ottamaan mitään. Päinvastoin heille taataan mahdollisimman suuri voitto-osuus ja sen pitäisi jo ärsyttää maanviljelijöitä lisäämään tuotantoa ja saamaan vasikatkin lypsämään, kuten täällä eräs puhuja mainitsi. Työväellä ei ole kos-

kaan tällaista varmaa tilannetta olemassa tulevaisuuteen nähden. Voi olla että lähimmässä tulevaisuudessa seuraa työttömyyttä, sitä on jo muutamilla aloilla huomattavissa ja yleensä ovat työpalkat verrattuina elintarpeitten hintoihin niin alhaiset, että joka tapauksessa työväki aina jää tässä asiassa ruotopuolelle.

Koko Suomen köyhälistö odottaa käsi sydämellä, sanoisinko pelko, henki kurkussa — ei tätä lakitekelettä, vaan sitä, että Suomen porvaristo, Suomen tuottajat, Suomen kauppiassääty asettuisi jo sille kannalle, että he lakkaisivat pahimman sorron harjoittamisesta, tyytyisivät jo kohtuullisiin voitto-osinkoihin köyhän kansan kärsiessä nälkää, luopuisivat hituisenkin luokkaeduistaan tänä vaikeana aikana.

Senaattori T o k o i: Täällä ed. Kuusinen teki erään kysymyksen hallituksen jäsenille ja kun me aikaisemman ilmotuksemme ja sen katsantokannan mukaan, joka meillä nykyisessä hallituksessa on, olemme velvolliset ja samalla myöskin tahdomme antaa edustajille vastauksen kaikkiin tehtyihin kysymyksiin, jos se suinkin on mahdollista, ja niin pian kuin suinkin mahdollista, niin katson asiakseni jo heti paikalla tässä yhteydessä antaa pyydetty tiedot puheenaolevasta asiasta.

Senaatin tarkoituksena oli, niinkuin edustajat varmaan kaikki tietänevät, jo heti eduskunnan avajaistilaisuudessa antaa eduskunnalle esitys laiksi, jonka kautta Suomen sisäisten asiain ratkaisu olisi tullut Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin asiaksi. Tällaisia Suomen sisäisiä asioita senaatin mielestä olisivat olleet: eduskunnan kokoonkutsuminen ja lopettaminen, sellaisten lakiesitysten eduskunnalle esittäminen ja vahvistaminen, jotka koskevat Suomen sisäisiä asioita, kaikki virkanimitykset lukuunottamatta kenraalikuvernööriä ja hänen kansliaansa sekä senaatin talousosaston jäseniä, jotka viimeksimainitut olisi esityksemme mukaan nimittänyt kenraalikuvernööri eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä. Tätä senaatin esitysehdotusta ei Venäjän väliaikainen hallitus kuitenkaan sillä kertaa hyväksynyt eduskunnalle esitettäväksi ja se jäi niiden esitysten joukosta pois, joiden esitysten joukossa on muun muassa tämä tänä päivänä käsiteltävänä oleva lakiehdotus, vaan lykkäsi Venäjän väliaikainen hallitus tämän kysymyksen heidän asettamaansa lainopilliseen neuvostoon. Neuvottelut Venäjän väliaikaisen hallituksen ja senaatin välillä eivät puheenaolevasta esityksestä ole kuitenkaan vielä loppuneet. Venäjän väliaikainen hallitus ei vielä ole julkisesti eikä virallisesti lopullisesti tässä asiassa kantaansa eikä pää-

töstänsä senaatille esittänyt. Senaatin esitys ja koko toiminta aivan luonnollisesti on lähtenyt siitä käsityskannasta tahi siltä pohjalta, että siihen asti, kunnes eduskunnan suostumuksella asia on Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa järjestetty tai saatu aikaan yhtäpitävä päätös, niin Venäjän väliaikaisella hallituksella meidän käsityksemme mukaan on täytynyt olla se valta, joka korkeimmalle hallitusvallalle kuuluu. Mutta tämän puheenaolevan asian lopullinen ratkaisu riippuu suureksi osaksi siitä, mille kannalle eduskunta puheenaolevassa asiassa asettuu. Meidän ymmärtääksemme olisi helpompi neuvotteluja jatkaa tahi toisin sanoen meidän neuvottelumme olisivat silloin vasta täysin mahdollisia, kun eduskunta olisi tässä asiassa lopullisesti ja ratkaisevasti myös sanansa sanonut, joten minä puolestani toivon, että eduskunta myös tässä meille tärkeässä asiassa esittää kantansa selvästi, joka voisi samalla olla ohjeena hallitukselle.

Ed. I s a k s s o n: Stadfäst såsom lag kommer förevarande förslag obestridligen att på ett synnerligen kännbart sätt ingripa i medborgarenes handlingsfrihet, men då vårt folk redan härförinnan under nu pågående krig af tvång nödgats finna sig i allehanda olagliga föreskrifter, hvilka tillkommit i liknande syfte som nu ifrågavarande lagförslag, vågar man ju vänta, att hvarje samhällsklass i synnerhet och alla landets innebyggare i gemen skola lojalt, af fri vilja och icke endast af fruktan för de stränga straff, som kunna följa, där begången öfverträdelse af lagbuden uppdagas, ställa sig till efterrättelse de förfoganden, som kunna af Finlands Senat eller andra inhemska myndigheter vidtagas jämlikt förslaget, sedan detsamma vunnit helgd af lag. Laglydnad har ju åtminstone tidigare ansetts vara en utmärkande egenskap för vårt folk.

Min anhållan om ordet har förty ingalunda framsprungit ur ett behof att gifva uttryck åt en maning af ofvanberörd art, ej heller ämnar jag dröja vid att orda om lifsmedelsutskottets andra kläm, beträffande hvilken jag för min del förenar mig om hr Listos reservation.

Ordet har jag begärt för erhållande af tillfälle att i princip beröra en del af lagförslaget 11 § samt framför allt en fråga, hvartill anledning för öfrigt gifves af sagda §:s innehåll. Jag åsyftar den bestämning, som lämnar senaten rätt att, i fall af behof, emot ersättning antingen rekvrirera landets redare tillhöriga fartyg för lifsmedelstransporter eller förplikta rederierna att ställa resor med laster af antydt slag under de

tillämnade lagens giltighetstid, äfven om fred före utgången däraf inträdt. Härvid må det genäst utsägas, att jag anser mig sakna skäl att motsätta mig denna bestämning såsom sådan, men önskar jag uttala den förhoppning, att senaten ville i största möjliga utsträckning, innan tvångsåtgärder tillgripas, söka på den fria underhandlingens väg uppgöra fraktaftal med redarene, som helt säkert icke komma att framställa oskäligen anspråk, samt att senaten i ingen händelse måtte utan försiggången öfverläggning med Finlands sannolikt redan inom denna månad i verksamhet trädande rederiförbund försöka efter brittiskt mönster genomdrifva vida under gängse satser stående maximalrater, hvilket system icke kunnat i Storbritannien vidmakthållas eller, för så vidt jag möjligen i någon mån skulle fara vilse, åtminstone icke kunnat ens gentemot brittiska och allierade makters undersåtar bibehållas vid de ursprungligen fastställda raterna och som, enligt hvad en skandinavisk, för resten af stor ententevänlighet besjälad sjöfartstidning för några månader sedan trodde sig kunna påstå, visat sig vara så pass förderfligt, att Storbritannien till stor del i följd af det misslyckade försöket med metodens tillämpning och för öfrigt på grund af sin dåliga administrering af det likväl till buds stående knappa tonnaget och andra för sjöfartens upprätthållande erforderliga anstalter, minst sagdt, sannolikt komme att råka i stor förlägenhet under slutet af den nu pågående världskampen. — Undervattensbåtsblockaden i dess nuvarande skärpta form hade, om jag minnes rätt, då ännu icke på fullt allvar begynt. — De förhållanden, hvilka gifvit anledning till nyssberörda för Storbritannien mindre smickrande, men, såsom det tyckes, befogade samt äfven å andra håll framkomna kritik och för hvilka jag här icke behöfver närmare redogöra, äro väl af den art, att det brittiska systemet med maximalfrakter, om det samma vunnit tillämpning här i landet, icke komme att leda till samma konsekvenser för oss som för Storbritannien, men i hvarje fall hoppas jag, att senaten skall låta landets skeppsredare vederfaras en mer hänsynsfull, lagenlig och rättvis behandling än den vi fått röna från den fallna ryska samt från den brittiska regeringens sida.

Den beskyllning, som inneligger i mitt senaste uttalande, påkallar otvifvelaktigt, framkastad såsom den är från landtdagens talarstol, från min sida en redogörelse för en del mindre kända förhållanden, hvilka jag anser mig böra i detta sammanhang bringa till landets, senatens och landtdagens samt, om möjligt, äfven till den nuvarande ryska interimregeringens kännedom.

År 1914 den 28 juni stadfästes och den 10 juli gamla stilen publicerades i Ryssland en sedermera jämväl i samlingen af Finland berörande lagar och förordningar af allmän riksbetydelse intagen lag om fartygsvärneplikt, hvilken innehåller, bland annat, ett stadgande, som alldeles otvetydigt gifver vid handen, att finska medborgare tillhöriga, i Finland inregistrerade fartyg icke ens enligt sagda, hos oss i hvarje fall ogiltiga lag underkastats dylik värneplikt. Häraf följer jämväl, att de i omordade lag meddelade otidsenliga bestämmelserna om sättet för beräkning af den ersättning, som tillkommer ägare af fartyg, hvartill äganderätt eller temporär förfoganderätt öfvergått å militär- eller marinväsendet, icke kunna tvångsvis tillämpas gentemot finsk redare och att ryska marinen, som här i landet för sin räkning omhändertagit icke allenast ett för utomstående förvånansvärdt stort antal handelsfartyg, af hvilka åtminstone en del sedermera gång efter annan synts i vecko-, kanske någon gång i månadstal ligga överksamma i hamn, utan ock en massa enskilda personer tillhöriga, för deras personliga behof anskaffade fiskar- och motorbåtar, således är skyldig att för finskt fartyg erlagga vid köp dess fulla marknadspris och vid temporärt öfvertagande, d. v. s. vid lega eller tidsbefraktning godtgörelse enligt gängse satser å fraktmarknaden. Frågan om i hvad mån ett lagenligt sätt för ersättningsberäkningar här i hemlandet iakttagits och förfallna ersättningsbelopp punktligt guldits lämnar jag för denna gång därhän.

Däremot nödgas jag uppehålla mig vid den oerhörda rättskränkning, hvartill den förra ryska regeringen genom sin i London fungerande s. k. Russian Government Committee på initiativ af och efter öfverenskommelse med den brittiska regeringen gjort sig skyldig emot ägarene af alla eller åtminstone de flesta finska ångare, hvilka vid krigsutbrottet befunno sig utom Östersjön eller senare lyckats taga sig ut därifrån och nå hamn i Storbritannien.

Utan afseende å förenämnda, finska fartyg icke vidkommande lag har nämligen det brittiska amiralitetet under år 1916 med samtycke af Russian Government Committee satt sig i besittning af de finska ångarena vid tillfällen, då dessa råkat befinna sig inom de brittiska marina myndigheternas räckvidd.

För att icke öfverhöfvan taga landtdagens tid i anspråk underlåter jag här att söka utreda frågan därom, huruvida Russian Government Committee, om rätt för densamma att mot full ersättning utomlands rekvirera finska fartyg öfverhufvudtaget förelegat, ägt laglig befogenhet att öf-

verlåta dem till brittiska myndigheter, hvilka ju icke kunna betraktas såsom laga öfverhet för finska medborgare. Klart är det dock under alla omständigheter, att nyttjanderätten till finska fartyg icke kunnat, på sätt som skett, lagligen af den ryska regeringen öfvertagas eller öfverlåtas å brittiska myndigheter under de villkor och betingelser, som enligt brittisk lagstiftning gälla för brittiska redare, utan att de finska fartygsägarens frivilliga samtycke på förhand inhämtats. Då dylikt samtycke, såvidt jag vet, icke i något enda fall utverkats, äro de finska rederierna berättigade att erhålla full godtgörelse, motsvarande de intrader deras fartyg kunnat inbringa dem genom fri fraktfart å de trader, som tvångsvis anvisats fartygen af det brittiska amiralitetet. De aftal, som de ryska och brittiska regeringarna sinsemellan torde hafva träffat om grunderna för beräklandet af de ersättningar, som borde till oss finska redare erläggas, äro såsom tillkomna utan vårt hörande icke för oss i den ringaste mån bindande.

Jag har här till hands ett sex månaders tids-certeparti, afslutadt den 7 juli 1916 i London emellan ett finskt rederiaktiebolag såsom bortfraktare af en större ångare och en engelsk firma såsom befraktare. I detta certeparti, som bortträda i kraft vid den tidpunkt under september månad 1916, då det brittiska amiralitetet fann för godt att taga ångaren om hand, var bolaget, till hvars styrelse jag har förmånen att höra, på grundval af 40 shilling per dödsvikttön tillförsäkrad en månadsfrakt af 7,300 pound sterling, hvilken summa skulle förskottsvis erläggas vid början af hvarje månad. För öfrigt hade rederiet fritagit sig från ångarens sysselsättande å alla mer farliga eller för fartyget och dess manskap mer än vanligt ansträngande linjer. Hade icke rederiet i antydt syfte inskränkt gränserna för ångarens resor, skulle naturligtvis en högre frakt redan vid tiden för certepartiets afslutande kunnat nås på sätt ett annat jämväl här till hands varande proforma-certeparti utvisar. Emellertid anlätades ångaren af Russian Government Committee och det brittiska amiralitetet för resor och delvis med laster, för hvilka en omtänksam redare aldrig skulle under senhöst och vinter frivilligt upplåta en vanlig lastbåt, åtminstone ej därest icke en mycket stor, redarens oerhörda risk motsvarande ersättning kunde påräknas. Och hvad utfästes i vederlag härför? Jo hela 12 shilling per registerton brutto eller en tidsfrakt af inalles 1,482 pound 12 shilling per månad ställdes enligt ett likaledes i min värjo här befintligt dokument i utsikt, d. v. s. ett belopp, som icke skulle lämna

något synnerligt öfverskott utöfver rederiets utgifter, hvaraf åter följde, att de aktier i bolaget, hvilka någon tid därförinnan ombytt ägare till höga pris, hotade att ådraga de nya ägarene betydande förluster. I sanningens intresse bör jag dock nämna, att de ryska och brittiska regeringarna, enligt hvad jag hört uppgifvas, något senare skulle hafva sett sig föranlåtna att höja hyresafgiften för alla af dem i samråd omhändertagna ångare till 30 shilling per ton och månad, utan att jag dock med visshet känner, hurvida härmed afsetts bruttoton eller dödsvikttön eller någon annan tonberäkning, enär uppgifterna härom varierat. Betalning utlofvades vid vissa med intervaller om en månad återkommande tidpunkter, men den som tror, att de ryska och brittiska regeringarna skulle hafva fullgjort sina förpliktelser, han far sannerligen vilse. Ännu i dag som är hafva de finska redarene — möjligen på ett undantag när — icke erhållit den ringaste ersättning, om man från ser ett eller annat fall, då vederbörande befälhafvare i afsaknad af remissa från rederiet lyckats af briterne erhålla medel för sitt och sitt manskaps nödortfuga uppehälle, medan penningar till och med för detta ändamål åtminstone en gång i Archangelsk förvägrats en finsk befälhafvare. Vårt lands största rederiföretag har sålunda, ehuru dess största passagerareångare redan under februari månad 1916 öfvertogs af brittiska amiralitetet, ännu icke bekommit en enda shilling, om jag ej är oriktigt underrättad, medan vederbörande däremot hunnit handskas med ångaren så, att denna enligt hörsägen för tillfället torde påminna mer om ett vrak än ett förstklassigt fartyg.

Om endast 30 shilling per dödsvikttön skulle läggas till grund för betalningen — en grund hvarmed åtminstone en del redare icke lär komma att låta sig i godo nöjas, torde de finska rederiers tillgodohafvanden i fraktafgifter kunna enligt min på höft verkställda uppskattning anslås till c:a 15,000,000 mark efter kurs, dock icke af 10 rubel per pound, utan efter bankernas här i landet vid fraktbeloppens förfallotider gångbara inköpskurs å engelskt mynt. Då rederierna tid efter annan, med sina kraf vändt sig till vederbörande i Petersburg, hafva endast tomma och alldeles oacceptabla undanflykter lämnats såsom svar; och har det numerä gått ända därhän, att landets tvänne största ångfartygsrederier öfverlämnat indrivandet af sina fordringar åt en rysk sakförare, hvilken dock tillsvidare ej heller lyckats nå något resultat.

Särskilda af ifrågavarande ångare, bland dem det bolags fartyg, af hvars styrelse jag är med-

lem, hafva emellertid numera sänkts af tyska undervattensbåtar, hvarvid beklagligtvis äfven en mängd människolif gått till spillo, men någon ersättning vare sig för fartygen, för hvilka den ryska regeringen utfäst sig att ansvara, eller för de omkomne människens lif har ej heller ännu erlagts.

Jag tillhör äfven styrelsen för ett annat rederibolag, som på enahanda sätt under sommaren 1915 förlorade sitt största skepp, en stor och präktig fyrmastad stålbark, hvilken nu skulle hafva representerat ett mycket betydande kapital. Jag kan dock icke hysa någon bitterhet mot de fientliga, med utmärkta sjömän bemannade undervattensbåtarna, ty äfven här och framför allt här under en världskamp af det nu pågående krigets dimensioner gäller det gamla ordstäfvet, att „den, som i leken går, får leken tåla”. Vill man icke stå den risk den proklamerade undervattensbåtsblockaden medför, må hvarje fartyg, öfver hvilket redaren äger fri och faktisk dispositionsrätt, lägga upp eller sysselsättas å ofarliga trader.

Däremot kan jag ej annat än känna harm öfver de ryska och brittiska regeringarnas ovärdiga tillvägagående mot Finlands skeppsredare, som ju icke äro en fientlig makts undersåtar, ett beteende som icke är förenligt med bruket att tala om kriget såsom en strid för rättens och rättvisans principer. Den största skulden till det passerade är väl den störtade ryska regeringen, som låtit sig förledas att samtycka till omordade åtgärd, men äfven den brittiska regeringen, som genom sitt amiralitet tagit våra fartyg i sin besittning och använt dem för egen och andra allierades behof samt sålunda varit skyldigt att fullgöra Russian Government Committees utfästelser, kan förty ej heller fritagas af mig från ersättningsskyldighet.

I själfva verket påminner behandlingen af våra fartyg om en fientlig nation tillhörig, beslagtagen egendom. Ej heller hafva vi likställts med brittiska och italienska undersåtar samt franska medborgare, då fråga varit om att uppträda å prisauktioner i England. Detta förhållande lär emellertid uteslutande böra tillräknas den förra ryska regeringen såsom skuld.

Med hänsyn till landtdagens begränsade tid och det sammanhang, i hvilket mitt andragande framförts, vill jag inskränka mig till hvad jag redan anfört, under uttalande af den förhoppning att Senaten, som genom förevarande lagförslags godkännande jämväl erhåller vidsträcktare fullmakt att ingripa i redarenes näring och verksamhet än Senaten någonsin tidigare torde lagligen innehaft, skall behandla oss med större förståelse för våra behof än den vi i allmänhet hittills fått

röna i vårt kära fädernesland, och att de inhemska regeringsmyndigheterna, om vi redare nödgas vända oss till någon af dem med anhållan om bistånd i den sak, hvarom nu varit fråga, skola i görligaste mån söka förhjälpa oss till vår lagliga rätt.

Öfverallt har man under nu pågående krig vaknat till klarare medvetande än någonsin tillföre om den stora betydelsen för hvarje land af att äga en inhemska handelsflotta af tillräcklig storlek för tillfredsställande af hemlandets tonnagebehof och om de ytterst värdefulla tjänster en sådan flotta kan göra sitt folk. I vårt land, hvars sjögående fartyg redan tidigare varit för antydde uppgift otillräckliga samt numera under och i följd af kriget till antalet starkt decimerats, vågar man väl således vänta, att den inhemska regeringen, vid eventuell direkt hänvändning till densamma skall framför allt låta sig angeläget vara att tillse, det de resurser, som kunna stå redarene till buds för förnyande och ökande af sitt tonnage efter kriget, icke varda af undfallenhet tillspillogifna för främmande intressen och maktspråk.

Ed. Lille: Trots det öfvermod, hvarmed ldgsm. Kuusinen affärdadt herrar Estlander och Ingman, trots hans egen stora statsrättsliga auktoritet och trots de statsrättsliga auktoriteter, hvilka han kan hafva bakom sig här vid landtdagen och utom densamma, vågar jag dock vara af samma åsikt som hr Estlander och hr Ingman. Det betänkande, som nu öfverlämnas till landtdagen, är helt säkert ett af de mest egendomliga aktstycken Finlands landtdag någonsin fått emottaga. Jag har fått af densamma lära åtskilligt nytt uti finsk statsrätt, men man är ju icke för gammal för att lära sig, säger ordspråket.

Det heter i lifsmedelsutskottets betänkande på sid. 17, att, ehuru förevarande proposition icke utgör sådant initiativ, som landtdagsordningen afser, så finner utskottet dock med stöd af grundlagsutskottets uttalande, att tillräckliga förutsättningar för behandling af detta ärende föreligga. Med andra ord, initiativet är icke lagligt, men det är icke så olagligt, att det skulle hindra landtdagen att upptaga detsamma till behandling. Hittills har jag lärt mig, att ett initiativ till ett landtdagsärende, vare sig det tages af regeringen eller en enskild landtdagsman antingen är lagligt eller olagligt, lagligt såvida det öfverensstämmer med grundlagens förutsättningar, olagligt i motsatt fall. Men föreliggande initiativ är hvarken lagligt eller olagligt, det är af en amfibieartad natur, om hvilken landtdagsordningen, alltså grundlagen har sig intet bekant.

För landtdagen liksom för hvarje enskild landtdagsman måste grundlagen dock utgöra rättesnöret. Landtdagsordningens 9 § stadgar, att landtdagsman är skyldig att följa grundlag och i landtdagsordningens 26, 28 & 29 §§ framställas, af hvem ett lagligt initiativ till ett landtdagsärende kan tagas och huru detta initiativ skall tagas. Ifrågavarande lagstiftningsinitiativ har i sista hand utgått från den ryska interimregeringen, som otvifvelaktigt handlar med monarkens myndighet äfven i fråga om Finlands inre angelägenheter. Det är här pudelns kärna ligger. Denna myndighet erkännes nu icke såsom ägande rätt att utöfva statsmakt i Finland, hvarken af grundlagsutskottet eller af lifsmedelsutskottet. Därför skall under landtdagens medverkan en ny ordning skapas, en ordning, enligt hvilken propositioner kunna till landtdagen ingifvas samt af finsk myndighet stadfästas. Jag vågar dock vara af den uppfattningen, att den ståndpunkt utskottet här intager hvarken är rättsligt eller politiskt hållbar äfven med fara att jag för denna min uppfattning på en minut blir affärdad af hr Kuusinen.

Naturen af Finlands statsrättsliga ställning till Ryssland, sådan denna fastställdes på landtdagen i Borgå 1809, medgifver otvifvelaktigt, att en interimregering kan med monarkens rätt utöfva finsk statsmakt. Härvid bör man särskildt lägga märke till, att den nuvarande ryska regeringen så att säga är beklädd med en oinskränkt monarks makt. Den lagliga tronföljaren har på denna regering öfverlätit sina befogenheter tills den ryska nationalförsamlingen bestämt om Rysslands framtida statsskick. Vi skola vidare komma ihåg, att den nuvarande regeringen är interimistisk, att resultatet af den kommande ryska nationalförsamlingens beslut kan blifva det att Ryssland får ett monarkiskt styrelsesätt, då monarken eo ipso inträder i utöfning af finsk statsmakt.

Vidare böra vi erinra oss att det nu rådande förhållandet med en interimregering i Ryssland befinner sig i stark analogi med det förhållande, som råder, då en förmyndarregering under monarkens minderårighet utöfvar styrelsen i riket. Denna förmyndarregering kan vara en kollektivpersonlighet lika väl som den nuvarande interimregeringen och denna kollektivpersonlighet har då grundlagsenligt rätt att i Finlands angelägenheter handla uti monarkens stad och ställe. Och slutligen böra vi erinra oss, att äfven om denna statsrättsliga deduktion icke skulle hålla, vi själfva hafva erkänt den nuvarande interimregeringens rätt att utöfva finsk statsmakt. Vi hafva

mottagit manifestet, som icke blott återställer Finlands statsrättsliga ställning, utan äfven innehåller löftet om en utvidgning af densamma. Vi hafva mottagit landtdagskallelsen, vi hafva åhört trontalet, talmannen har besvarat det, till interimregeringen har anmälts om talmansvalet, interimregeringen har stadfäst den nuvarande senaten, som Finlands landtdag ända hittills med rätta ansett vara en laglig myndighet.

Hvad blir nu följden, om vi förneka interimregeringens rätt att utöfva finsk statsmakt? Själfklart är att den föreliggande propositionen, hvars utfärdande såsom lag ju anses vara af så stor betydelse, icke under en öfverskådlig framtid kan komma att blifva stadfäst. Senaten, som mottagit sitt uppdrag af den ryska interimregeringen, blir tvungen att afgå, antingen i sin helhet eller delvis. Vi skola antaga att landtdagens majoritet kunde rekonstruera senaten. Denna blir då tvungen att ställa sig på samma revolutionära ståndpunkt gentemot interimregeringen som landtdagen. Följden häraf åter kan blifva den att senaten kommer att upplösas. Vi kunde komma att kastas in i ett interregnum, eller också komme att tillsättas en rysk senat ungefär sådan som den, vi nyligen blifvit kvitt.

Jag har för min del icke emot att ställa mig på en revolutionär ståndpunkt i denna fråga, men då bör också landet hafva någon fysisk makt bakom sig. I denna stund hafva vi icke någon sådan fysisk makt, hvarken inom eller utom landet, att stöda oss på. Finlands folk är i detta nu svagare än någonsin, splittradt inom sig af klasshat och af en uppspirande anarki, och i hvilka händer faktiskt makten här i landet ligger, det veta vi alla.

Är det då icke politiskt framsyntare att i stället för att intaga en revolutionär ståndpunkt ställa sig på en rättslig? Senatens viceordförande har nyligen meddelat, att underhandlingar fortfarande pågå med interimregeringen om att denna måtte öfverlåta en betydande del af sin maktbefogenhet på Finlands senat och generalguvernör. Vi hafva att fortsätta dessa underhandlingar och, om de skulle afbrytas, åter taga upp dem på en annan grund för att slutligen möjligen komma till resultat. Men komma vi icke till resultat i dessa underhandlingar, så återstår intet annat än att vi gifva oss till fåls, tills den ryska nationalförsamlingen bestämt Rysslands definitiva statsskick. Utfaller afgörandet därhän, att Ryssland blir en republik, då inträder omedelbart af sig själf det tillstånd ifråga om Finlands inre angelägenheter, som vi nu anticiperat. Jag tror det icke vara politiskt klokt eller fram-

synt att nu spela hasard om landets närmaste framtid med utsikt att kastas i anarki eller att få röna ett nytt ryskt ingrepp i våra inre angelägenheter samtidigt som vi utestänga för oss möjligheten till den storartade utveckling af vårt samhällsskick, inför hvilken möjlighets förverkligande i den allra närmaste framtiden vi för närvarande stå. För min del vill jag därför föreslå, att landtdagen måtte omfatta reservationen n:o 1 till stora utskottets betänkande, där det heter, „att landtdagen måtte förklara ärendet brådskande” samt att landtdagen, på sätt i landtdagsordningens 60 § är stadgadt, måtte godkänna det i regeringens proposition ingående lagförslaget med särskild ändring och tillägg i följande lydelse. Jag afhåller mig vid detta tillfälle ifrån att ingå på lagförslagets materiella innehåll.

Ed. P e h k o n e n: Kun käsillä oleva asetus ehdotus on palannut suuresta valiokunnasta, ilman että siihen on sisältynyt lähetekeskustelussa käsitelty työvoimapykälä, katson välttämättömäksi esittää muutamia ajatuksia, jotka olisi varteen otettavat ennen tämän lain lopullista käsittelyä.

Silloin kun työvoiman mobilisoinnista vasemmalla asetuttiin vastustamaan, olisi odottanut, että tämä olisi korvattu siveellisellä, kansallisella velvoituksen lailla. Olisi odottanut, että sillä taholla olisi poistettu pykälä korvattu äänenkannattajissa esitetyillä kehoituksilla ja eduskunnassa lausutuilla kehoitavilla ajatuksilla. Kun sitäkin ei ole tapahtunut eikä näytä sellainen mahdolliselta, lieene käytettävissä vielä kolmas keino, nim. senaatin suhtautuminen tätä edellyttävällä tavalla kysymyksessä olevan lain 2 §:ään. Kun joka tapauksessa asettan elintarvetuottajan, maanviljelijän syväksi velvollisuudeksi jännittää kaikkivoimansa ja käyttää kaikki mahdollisuudet elintarvetuotannon lisäämiseksi, ymmärrän, että tämän kautta maanviljelijä elintarvetuottajana voi joutua tavattoman suurien taloudellisten tappioiden alaiseksi. Tarvitsemme vain ajatella, että hän jännittäneenä pyrkimyksensä kylvää viljaa, juurikasveja ja perunoita huomattavasti enemmän kuin ennen ja että myöhäisen kesän vaikutuksesta joutuu korjuutyöt ilman riittävää työvoimaa toimitettaviksi muutamassa päivässä. Häneltä jää silloin suuri osa satoa hallan alle, hänen vuositulonsa on kokonaan mennyt, hänen taloudellinen asemansa voi olla myös vaarassa. Kun vaaditaan tällaista lakia hyväksymään, lakia, joka asettaa tällaisia velvollisuuksia, on käsittääkseni oikeus silloin

ainakin toivoa joitakin takeita tai todistuksia siitä, että tällaisen vaaran alaiseksi ei ilman muuta elintarvetuottajaa tahdota asettaa. Toinen pykälä kysymyksessä olevassa asetuksessa antaa hallitukselle oikeuden määrätä rajahintoja ja kolmas sekä yhdeksäs pykälä antavat oikeuden näihin rajahintoihin maanviljelijältä viedä tavaran varastosta. Jos nyt samaa menettelytapaa, samoja periaatteita seurataan kuin tähänkin asti, joutuu helposti koko maataviljelevän väestön taloudellinen asema vaaranalaiseksi huonon vuoden sattuesssa. Minä näin ollen toivoisin, että nykyinen hallitus, ennenkuin olemme pakotetut äänestämään lopullisesti tästä asetuksesta, antaisi tietää, minkälaisia rajahintoja se on ajatellut asettaa, silloin kun se tulee elintarvetuottajain varastoille tavaraa ottamaan. Tosin kyllä täällä esitystä valiokuntaan lähetettäessä hallituksen edustajan taholta esitettiin, mihinkä hallitus aikoo nojata asetusta toteutettaessa. Esitettiin se järjestelmä, joka sittemmin on elintarveasiainvaliokunnan jäsenillä ollut puolivirallisenä nähtävänä, ilmoitettiin, että hallitus aikoo toiselta puolen nojata elintarvetuottajain järjestöön ja toiselta puolen kuluttajain järjestöön saadakseen siten tasapainon asiain kulussa ja saadakseen siten luottamusta sekä kuluttajain että tuottajain taholla. Jos tosiaankin tällainen tasapuolinen järjestömuoto voidaan luoda, niin koko lailla paljon käsittääkseni silloin voipi uskoa hallituksen määräysvaltaan.

Minä kumminkin olen pakoitettu kiinnittämään huomiota siihen järjestömuotoon, joka on esitetty tällaiseksi hallituksen tueksi. Siinä on käsittääkseni jätetty eräs seikka huomioon ottamatta, vaikka edellisten vuosien kokemuksen olisi pitänyt tähän antaa aihetta. Tässä on nimittäin esitetty, että kuluttajia edustaa kaupunkienvälinen elintarvelautakunta. Käsittääkseni silloin, kun tämä lautakunta asetetaan kuluttajain edustajaksi, on suuri osa kuluttajista kokonaan sivuutettu. Tämän elintarvelautakunnan muodostavat kaupunkien valitsevat henkilöt; sellaisena tämä keskuslautakunta edustaa kaupunkien kuluttajia, mutta ei maaseudun kuluttajia. Tämä sama lautakunta on toiminut jo aikaisemminkin, ja kokemus on osoittanut, että se on kokonaan laiminlyönyt maaseudun elintarpeiden järjestämisen, maaseudun kuluttajien silmäläpidon, vieläpä niin pitkälle, että se on unohtanut kaupunkien esikaupungitkin. Rajahintoja järjestettäessä, vientikieltoja ja muita sellaisia laadittaessa on tähän asti asetettu kaupunkien esikaupungit sellaiseen asemaan, että siellä tosiaankin on saatu puutetta kärsiä, samoin kuin

kokemus osoittaa, että samasta syystä tähän asti on maaseutukuluttajat syrjäytetty miltei kokonaan. Viimeinen tätä kuvaava tosiasia oli se Borovitinovilaisen senaatin suunnitelma karjanpakko-otosta siviilitarpeeseen, se laskelma, jonka mukaan määrättiin 1,2:sta 1,5:aan prosenttiin karjasta tuotavaksi kaupunkeihin ja suurempiin kulutuspaikkoihin. Oli nim. laskettu, että tähän määrään voipi karjakanta kenties kestää teurastusta. Mutta siten ei maaseudulle olisi jätetty lihaa lainkaan. Suunnitelma tosin jäi toteuttamatta, mutta joka tapauksessa se osoitti ääretöntä yksipuolisuutta maaseutukuluttajien kustannuksella kaupunkien kuluttajien hyväksi, jota silloin noudatettiin.

Niiden jaostojen kokoonpano, joita on suunniteltu senaatin avuksi järjestelemään elintarveasioita, osoittaa, että tämä epäkohta edelleen jäisi olemaan. Niihin jaostoihin nähden, jotka koskevat elintarvetuottajain maanviljelystuotteita, on tosin maaseutukin huomioon otettu siten, että maanviljelystuottaja useasti on samalla maaseutukuluttaja ja näin ollen yhteisesti tuntee sekä tuotannon että kulutuksen. Sen sijaan niissä jaostoissa, jotka ovat teollisuustavarain käytelyä varten suunnitellut, on yksipuolisuus selvästi huomattavissa. Siellä nimittäin ei ole monessa jaostossa lainkaan maaseutukuluttajien edustajia, lukuunottamatta muutamassa jaostossa olevaa Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan edustajaa, joka samalla edustaa myös maaseutukuluttajia.

Tahdon erityisesti viitata nahka- ja jalkine-teollisuusjaostoon. On esitetty, että tähän jaostoon olisi ajateltu edustaja Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnasta, nahkateollisuuskomiteasta, maakauppiaiden liitosta, jalkineliikkeen harjoittajien liitosta ja jalkinekeskuskomiteasta. Käsittäakseni lukuunottamatta Osuuskauppojen Keskusosuuskuntaa ei ole täällä edustajaa, joka puolustaisi ainakaan maaseudun kuluttajain tarvetta. Mutta toiselta puolen on tässä kysymyksessä tuotantoala, joka ei ole yksistään teollisuusharjoittajain tuotanto, vaan joka on samalla kertaa maanviljelystuottajain tuotantoa. Meidän maassamme tällä kertaa nahkateollisuus kokonaan turvautuu kotimaiseen nahkojen tuotantoon ja näinollen olisi luonnollista, että maamme karjanomistajat jonkun järjestön kautta saisivat olla mukana ainakin jollakin edustajalla määräämässä näitä asioita.

Kun minä erityisesti tähän kiinnitän huomiota, tahdon viitata siihen nurjaan kokemukseen, joka edellisiltä vuosilta on olemassa. Raaka naudan nahan hinta oli ennen sotaa meidän

maassamme karjanomistajalle markasta 25 pennistä markkaan 75 penniin kilolta, nyt oleva rajahinta on markka 30 penniä 2 markkaan; siis joksikin sama kuin ennen sotaa. Ruotsissa on tietääkseni sama rajahinta noin 5 markkaa. Ennen sotaa oli vasikan nahan hinta kilolta jopa 3 markkaa 50 penniäkin; nyt sen hinta on markasta 50 pennistä 2 markkaan 20 penniin. Käsittäakseni tämä asiain tila on johtunut siitä, että näitä hintoja aikaisemmalle senaatille on esittänyt yksistään nahkateollisuuskomitea, joka on kokoonpantu nahkateollisuusharjoittajista ja että tätä on ollut edustamassa sama mies, joka senaatissa näitä asioita nytkin esittelee, mies, joka tietääkseni on tuohon paikkaan tullut kenraalikuvernöörinkanslian kautta ja jolta puuttuu juriidinen pätevyys tällaiseen toimeen. Niinpä onkin oleva rajahinta ollut sellainen, että karjanomistaja itse jossain tehtaassa valmistuttamalla nahan ja myymällä sen rajahintaan on saanut työpalkan lisäksi noin 50 markkaa puhdasta voittoa. Tämä 50 markkaa on tähän asti jäänyt jokaisesta täysikasvuisen eläimen nahasta. Näin ollen liikevoittona nahkateollisuuden harjoittajille, toisin sanoen, nahkateollisuudenharjoittajat olisivat voineet karjanomistajalle maksaa, noudattaen valmiin nahkan rajahintoja, 100 prosenttia enempi raakanahasta, kuin mitä ne ovat tehneet. Tahdon tämän nimenomaan tuoda esiin, kun tiedän, että kuluttajien taholla on myöskin nahkojen hintaan nähden äärettömästi tyytymättömyyttä ollut olemassa, osottaakseni, kelle tuo tyytymättömyys on omistettava.

Tähän nähden tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, että se suunnitelma ei kokonaisuudessaan voi herättää luottamusta maaseudun kuluttajissa eikä maaseudun tuottajissa. Siitä syystä katson oikeudekseni esittää sen toivomuksen, joka täällä on muistaakseni jo aikaisemmin sanottu, että hallitus, ennenkuin meidän on määrättävä lopullisesti kantamme tähän asetukseen nähden, esittäisi, minkälaisia rajahintoja se on aikonut elintarpeille ja välttämättömille tarvikkeille asettaa.

Ennenkuin lopetan, pyydän vielä kiinnittää huomiota erääseen seikkaan tässä asetuksessa, jättämättä sitä yksityiskohtaisen käsittelyn varaan.

Asetusehdotuksen 11 § on jo valiokunnassa muuttunut huomattavasti siitä, mitä se hallituksen esityksessä oli, kun hallituksen esityksessä sanotaan: „Jos yleisen tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan laitosta tai muuta omaisuutta, joka on tarkoitettu tai voidaan käyttää 2 §:ssä mainittujen tavarain valmistamiseen, kuljetukseen tai

jakeluun" ja kun saman pykälän perusteluissa lausutaan: „Kun saattaa olla tarpeellista, että valtiolla on käytettävissä laitos tai omaisuutta, jota voidaan tarvita kysymyksessä olevain tavara- valmistamiseen (riihiä, puimalaitoksia, myllyjä j. n. e.)", niin on ilmeistä, että hallitus on tahtonut varata tilaisuuden saada tällaisia välineitä käytettäväkseen, jos se itse hankkii joi- takin elintarpeita ja tarvitsee niitä valmistuttaa. Sensijaan valiokunta on laajentanut tämän py- kälän alun kuulumaan: „Jos yleisen tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan maata, rakennusta, laitosta tai muuta omaisuutta". Tämä laajennus on vaatinut tähän pykälään otettavaksi toisen momentin, jota ei hallituksen esityksen sana- muoto ole vaatinut, toisen momentin, joka takaa elintarvetuottajille mahdollisuuden säännölli- seen työskentelyyn omalla pellollaan, omassa na- vetassaan. Jos sellaista turvaa ei tässä pykälässä hänelle myönnetä, niin on varmaa, että rohkeim- mankin rohkeus laimenee ja elintarvetuotanto heikkenee, ilman että valtio valtiona sittenkään voipi tätä kesää varten ottaa haltuunsa yksityi- siä maanviljelijäin maita. Tällä ei ole saavu- tettu käytännöllistä tulosta, ei edes sitäkään pe- riaatetta silmälläpitäen, johonka nähtävästi vas- emmistossa tahdotaan pyrkiä, puhumattakaan sitten todellisesta elintarvetuotannosta, sen- sijaan sitä sen kautta heikonnetaan. Minä kat- son, että tämä on sellainen kohta, joka olisi eh- dottomasti tähän asetukseen jätettävä, ja katsen velvollisuudekseni tämän tuoda esille, kun tie- dän, että asia on suuressa valiokunnassa ollut äänestyksen alaisena.

Ed. Piisinen: Minä en tahdo puuttua esi- läolevan valiokunnan mietinnön yksityiskohtiin. Olkoonpa että niitten johdosta saattaisikin olla eri mieltä, on minusta kumminkin katseltava tätä mietintöä, tätä lakiehdotusta sellaisena valtakir- jana nykyiselle hallitukselle, jonka nojassa hal- litus voi ryhtyä järjestelemään elintarveasiaa, joka nykyään on niin polttava, että se ei suin- kaan viivytystä siedä. On maassamme paikkoja, joissa ei ole enää kysymys viikoista, vaan kysy- mys on päivistä. Mitenkä tämä lakiehdotus laiksi tultuansa tulee vaikuttamaan, riippuu käsitykseni mukaan kokonaan siitä, millä joustavuudella se- naatti tulee saamaansa valtakirjaa käyttämään. Minä tunnen tarvetta puolestani sanoa, etten ole koskaan saattanut hyväksyä sitä elintarvepoli- tiikkaa yksityiskohdissa, mitä vanha kaatunut hallitus tässä maassa harjoitti. Se sisälsi omassa olemuksessaan jo ristiriidan itseänsä vastaan. Tässä eduskunnassa on tuotu esille paljon asian siltäkin puolelta, joten en katso tarpeelliseksi

toistaa niitä tosiasioita. Mikä tällä politiikalla oli tarkoituksena, jääköön puolestani arvailematta. Minä toivon ja luotan, että nykyinen hallitus tu- lee tätä lakia, sittenkuin se on voimaansa saa- tettu, käyttämään sillä tavalla, että se tulee pal- velemaan tarkoitustansa niin hyvin kuin suinkin voi ja tulee joka tapauksessa luomaan parempia tuloksia kuin vanhan kaatuneen hallituksen elin- tarvepolitiikka.

Mitä sitten tulee valiokunnan mietinnön siihen kohtaan, jossa tuodaan esille se Suomen valtio- oikeudellinen suhde, jossa elintarvevaliokunta on nojautunut perustuslakivaliokunnan lausuntoon, on tämä oikeussuhde mielestäni niin selvä, että mihinkään riittävään tosiasiaan nojaten ei sitä voi toiseksi väittää. Tahdon myöskin huomauttaa, että sen lausunnon eräänä tarkoituksena, jonka perustuslakivaliokunta on asiassa antanut, on ol- lut tukea sitä Suomen senaatin toimintaa, jolla se on koettanut saada lakien vahvistusoikeuden ja eräitä muita Suomen sisäisiä asioita siirretyksi omaan maahan. Minä olen erittäin tyytyväinen sii- hen, että sen jälkeen, kuin edustajat Estlander ja Ingman tässä asiassa käyttivät niin merkilliset pu- heenvuoronsa, senaatin varapuheenjohtaja selosti täällä kyseenalaista senaatin alistuksen kohtaloa. Siitä kävi selville, että tämä asia ei ole suinkaan vielä lopullisesti ratkaistu. Tämä oikeussuhde on tarkemmin perusteltu eräässä toisessa perustus- lakivaliokunnan lausunnossa, jota ei ole vielä voitu eduskunnalle jakaa, mutta ennenkuin edes se on ehditty eduskunnalle jakaa ja ennenkuin on saatu ratkaisu senaatin alistukseen, on herroilla Estlanderilla ja Ingmannilla y. m. kiire saada tämä asia heidän ehdottamallansa tavalla järjes- tetyksi. He puhuvat kylläkin, kuten ed. Ingman, myötemielisesti Suomen kansan elintarvehädästä ja koristavat sillä valtiolliset, kansalle perin vaa- ralliset tarkoituksensa, mutta mitenkä vilpittöntä tämä todellakin on, todistaa erinomaisesti ed. Est- landerin uhkaus äänestää kokonaan tätä lakieh- dotusta vastaan. Tämä peli nähdäkseni paljastaa parhaiten kansalle, miten he tahtovat kansan kä- sitykset sotkea, houkutella sen myymään esikois- oikeutensa hernekeittoon. Mutta näiden herrain perusteet, joilla he koettavat houkutella ja käsi- tyksiä sotkea, ovat niin perin hatarat, niin läpi- näkyvät, ettei liene mahdollisuutta toivoakaan niille kansan laajempaa kannatusta. Ja aivan niinkuin eräässä puheenvuorossa tänä iltana jo huomautettiin, voitane epäillä, tokko tuollainen Suomen oikeuksien kaupittelemineen, johon her- roilla on niin hätäinen kiire, tulee saamaan ehyttä kannatusta edes heidän omissa kansalaisryhmis- sään.

Mutta nämä herrat uskaltavat perin paljon. He ovat niin tottuneet Pietarin teihin, että heidän näyttää olevan minkäänlaisissa oloissa vallan mahdotonta niistä luopua, luopua edes silloinkaan, kun Suomen oikeusjärjestys niin selvästi puhuu vallan toista.

Mistä tämä erinomainen kiire saada tämä asia heidän ehdottamallansa tavalla, heidän käsityksensä mukaan järjestetyksi, sitten oikeastaan johtuu? Sen mielestäni jo kerrassaan kiihittäväällä avomielisyydellä esitteli ed. Rantakari. Hänhän sanoi, että tämä lakiehdotus on varsinkin sikäli paha, että kansan pohjakerrokset todennäköisesti tulevat „prässäämään” senaatin tätä lakia epäedullisesti — siis omistaville luokille epäedullisesti — käyttelemään. On merkille pantavaa, että näin pitkälle avomielisyydessä, sanoisinko häikäilemättömyydessä, ei ole edes sen eduskuntaryhmän taholta, nimittäin maalaisliiton taholta, jota tämä laki ennen kaikkia tulee koskettelemaan, toki menty. Nämä herrat siis näistä lausunnoista päättäen pelkäävät Suomen työtätekevää väestöä enemmän kuin Venäjällä tällä hetkellä puhaltavia tuulia, jotka eivät suinkaan nykyään ole ainakaan kaikissa suhteissa kansamme itsemääräämisoikeudelle suopeat. Mihin valoon tässä todellakin joutuu edustaja Ingmanin teeskentely tämän lakiehdotuksen vahvistamisen kiiressä, siitä ei enää tarvinne paljon puhua. Tahdon merkille panna edelleen ed. Lillen puheenvuorosta sen houkuttelun, jolla he nähtävästi koettavat vaikuttaa nykyisen senaatin eroamiseen. Heille on tämä jo aivan niinkuin varma asia; he täällä sen jo melkein niinkuin julistavat, ei vaan ole ainoastaan sanottu päivää ja hetkeä, milloinkaa uusi venäläinen senaatti astuu virkaansa. Mutta että niin tulee käymään, sen ed. Lille jo jotenkin varmasti tiesi. Tämä on perin merkillepantava asia. Kun eduskunnan vasemmisto ja perustuslakivaliokunta tahtoi, kuten sanottu, tukea senaatin perin tärkeitä toimia, niin nämät herrat ovat valmiit selittämään, että ne toimet senaatin kaatavat. Minä uskon, että tällainen peli, jota tässä näytään harjoitettavan, ei tule viemään toivottuihin tuloksiin.

Ed. Lohi: Senjälkeen kun minä pyysin tässä asiassa puheenvuoroa, ovat jo monet puhujat kosketelleet niitä kohtia, joita minullakin oli aikomus kosketella. Täällä ovat monet puhujat jo tuoneet esiin sen, mikä oli suurimpana heikkoutena entisen kaatuneen hallituksen elintarvepolitiikassa. Siinä oli suurimpana heikkoutena se, että ei pantu mitään painoa eikä mitään merkitystä sille, että tuotannon jatkuminen pysyisi ta-

sapainossa ja tarpeen mukaan tulisi vielä lisätyksi. Minun täytyy tunnustaa, että tämä elintarvevaliokunnan mietintö ja tämä lakiehdotus, mikä tässä on esillä, pyrkii myöskin tätä toteuttamaan. Mutta samalla kun minä tämän tunnustan, niin täytyy ikävällä todeta, että suuri valiokunta, enempää kuin elintarvevaliokuntakaan ei ole ottanut huomioon sitä näkökohtaa, että nyt ollaan sellaisen kysymyksen edessä, että koko kansa olisi saatava tämän kysymyksen ympärille tekemään kaikki voitavansa, mikä tehtävissä on. Tarkoitin sitä, että suuri valiokunta ei ole hyväksynyt niitä näkökohtia, mitkä ovat esitetyt tähän elintarvevaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa. Ja sentähden minä rohkenisin vielä toivoa, että eduskunta nyt, kun tullaan tämän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn, kiinnittäisi näihin näkökohtiin sitä huomiota, minkä ne todella ansaitsevat. Onhan meillä tunnettua, että monissa muissa maissa on elintarvekysymys otettu koko kansan kansalliseksi asiaksi. Kaikki työhön kykenevä väki on mobilisoitu tämän hyväksi työskentelemään.

Mutta toinen tärkeä periaate, miten tämä laki tulee eteenpäin onnistumaan, on siinä, ja pääpaino on siinä, miten niitä rajahintoja tullaan käyttelemään, joihin tämä laki senaatin oikeuttaa. Minä en puolestani kyllä tahtoisin osottaa epäluottamusta meidän nykyiselle hallituksellemme. Nyt on kuitenkin aika sellainen, että meillä ei todellakaan ole tietoa, onko meillä tämä hallitus näitä määräyksiä käyttelemässä kuinka pitkän aikaa. Tämä panee todellakin arveluttamaan, että voidaanko näin suurta ja näin avointa valtakirjaa hallitukselle antaa. Vaikka lieneekin epäluottamusta osottava se ajatus, että meidän nykyiseen hallitukseemme voipi vaikuttaa syrjässä päin olevat voimat, niin minä kuitenkin en pääse siitä ajatuksesta, että meidän nykyinenkään hallitus ei olisi niin vahva ja niin itsetietoinen, ettei kansan joukkojen painostus voisi jossain määrin siihen vaikuttaa. Täällä jo muutamat puhujat ovat huomauttaneet siitä, kuinka kansa vaikutti entiseen Borovitinowin senaattiin, ja se oli juuri tälle senaatille tukena sitä elintarvepolitiikkaa johtaessa sillä tavalla, millä se sitä johti. Onhan meille tunnettua, kuinka työväen lehdet etupäässä aina ja kaikissa tilaisuuksissa tahtovat painostaa sitä, että elintarpeiden hinnat ovat liian korkeat ja niitä on alennettava. Tuleeko tässä suhteessa käännös nyt tapahtumaan, sitä lie liian rohkeata toivoa. Mutta tämä on minusta juuri merkittävää, että meidän työväestömme ei näytä ymmärtävän talonpojan asemaa koskaan. Monissa muissa maissa talonpojat ja työväestö taistelevat

yhdessä suurkapitalismia vastaan, mutta meidän työväestömme taistelun kärki tänä sota-aikana, tänä elintarvepulan aikana, aina on ollut ennen kaikkea tähdättynä talonpoikaa vastaan. Tämä kyllä on ymmärrettävissä kun työväestö oli sellaisessa asemassa, että heiltä oli pakollisten määräysten nojalla työtaistelut kielletty. Heillä ei ollut oikeutta lakkojen avulla saada työpalkkoja korotetuiksi, että olisivat kyenneet korkeampia hintoja elintarpeista maksamaan. Tältä kannalta yksinään voi ymmärtää edesmenneitä aikaa. Mutta nyt on asia aivan toinen. Nythän on työväestöllä vapaus ja työväestö on jo tänä kuukautena ja näinä päivinä hyvin suuressa määrässä tätä vapauttaan käyttänyt. Mutta mikäli tähänastinen kokemus osottaa, näyttää, että työväestön sanomalehdistössä yhä edelleen taistelu talonpoikaa vastaan käypi aivan samalla kiivaudella, kuin se kävi ennen. Minä yhtyisin mielelläni siihen toivomukseen, jonka monet puhujat ovat jo täällä esiin tuoneet, että senaatti, ennenkuin tämä lakiehdotus on lopullisesti meillä hyväksyttävä, ilmoittaisi julkisesti, minkälaisia hintoja se on ajatellut näille elintarpeille ja muille välttämättömille tarveaineille, sillä kuten jo sanoin, tästä suuresti riippuu se, voidaanko tätä lakia hyväksyä. On kyllä totta, että nämä ilmoitukset, jos niitä senaatti täällä antaisi, eivät ole laillisesti senaattia sitovia, mutta ovat ne kuitenkin siveellisesti sitovia, niin kauan kuin se senaatti on valtaa käyttämässä, joka meillä nyt on olemassa.

Täällä on myös jo eduskunnan puhemiehen suostumuksella kosketeltu niitä ponsilauselmia, jotka elintarvevaliokunta on tähän lakiehdotukseen asettanut, vaikka näihin lauseisiin kajoaminen on oikeata vasta kolmannen käsittelyn yhteydessä, kun eduskunta kerran on hyväksynyt sen menettelyn, jonka puhemies ehdotti tämän asian käsittelylle. Tästä syystä minä puolestani en tahdo tällä kertaa ryhtyä siihen puoleen ollenkaan kajoamaan. Mutta samalla katson oikeudekseni ja vielä velvollisuudekseni, sitten kun siirrytään tämän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn, tehdä niitä muutosehdotuksia, jotka ovat esitetyt tähän mietintöön liittyvässä kolmannessa vastalauseessa.

Ed. Kuusinen: Pyydän puolestani kiittää senaatin varapuheenjohtajaa, että hän antoi vastauksen kysymykseen, jonka hänelle tein, ja toivoisin vain, että tässä asiassa koetettaisiin Pietarista saada mahdollisimman pian selvä vastaus puoleen tahi toiseen, ei tahi jaa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on päättänyt kannattaa senaatin alkuperäistä ehdotusta asiassa, jon-

kun verran sisällykseltään muutettuna sekä sillä oleellisella muutoksella, että se tulisi olemaan voimassa väliaikaisena, vaikkapa sitten kuinkakin lyhyen ajan, siis aivan väliaikaisena käytännöllisenä toimenpiteenä. Luulen, etten lausu ainoastaan omaa mielipidettäni, vaan useiden muiden edustajatoverieni, sanoessani, että tästä odotetaan mahdollisimman pian selvää vastausta. Sitten voi eduskunta päättää, mitä eduskunnan puolelta tarvitsee tehdä. Luulen myös, että senaatti on tätä asiaa ajaessaan, ajaessaan sitä, että Suomessa saataisiin itse hoitaa Suomen sisäiset asiat, tiellä, jolla sillä on oleva kansan enemmistön kannatus. (Hyvä-huutoja.)

Ed. Nurmela: Kun meillä nyt tällä kertaa on esillä niin tärkeä asia kuin maan elintarpeilla varustaminen tänä ahtaana pulakautena, tahtoisin huomauttaa vasemmistolle, että ei suinkaan ole tärkeintä se, millä hinnoilla nyt on saatava elintarpeita, mitkä rajahinnat on asetettava, ja kiskooko maanomistaja nyt tuotteistaan suuria tai kohtuuttomia hintoja. Nyt on suurimpana tekijänä se, että meidän täytyy ponnistaa kaikki voimat siihen, että elintarpeita saadaan tuotetuksi. Minun mielestäni vasemmiston taholla olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, että heillä on toisia keinoja käytettävänä, joilla he voivat näitä elintarpeita hankkia kuluttajain käytettäväksi, sellaisten, jotka eivät voi varallisuutensa takia niitä muuten lunastaa. Kuntain velvollisuutena jo tavallisissakin oloissa on huolehtia kaikkien asujantensa toimeentulosta, sikäli kuin ne itse eivät sitä kykene tekemään. Sota-aikana ovat monet liikkeet, olletikin kaupunkikunnissa, ansainneet tavattoman suuria voittoja. Ne hyödyt, mitä maanomistaja monastikin on saanut, ovat siihen nähden pienet. Sentähden on teidän käytävä kaupunkikunnilta vaatimaan hyvitystä elintarpeiden kallistumisen helpottamiseksi. Kunnallishallituksilta on vaadittava, että ne ottavat kustantaakseen osan elintarpeiden hankinnassa. Suurimpiin liikeyksiköihin tosin yhteiskunta jo on ottanut avustaakseen elintarpeiden hankintaa myöntämällä helpotuksen rautatierahdeissa sekä ylimääräisiä juniakin.

Tahtoisin kiinnittää vielä huomiottanne siihen, mitä monin paikoin täällä suuret puutavaraliikkeet ovat nykyaikana ansainneet. Täällä lähetekeskustelussa eräs puhuja huomautti, että maanomistajat näittenkin liikkeitten kanssa ovat niin likeisessä suhteessa, että he eivät millään ehdolla tahdo loukata niitten oikeuksia, eli niinkuin he sanovat: korppi ei korpin silmää puhkaise. Siinä suhteessa tahdon viitata meidän eduskuntaryh-

mämme taholta jätettyyn alotteeseen puutavara-yhtiöiden suurten maaomaisuuksien verottamisesta ja tahdon painostaa, jos te tahdotte olla siinä suhteessa toisella kannalla, jos te ette tahdo olla niin likeisessä suhteessa näitten suurten puutavara-yhtiöitten kanssa ja ette tahdo pitää niitä eteenpäin lypsylehminä, joilta te luokkataistelun avulla hankitte yhä suurempia etuisuuksia järjestyneelle työväestölle, niin liittykää meihin, hyväksykää tuo kohtuullinen verotus ja voim vakuuttaa, että siitäkin jo saatte valtiolle suurenlaisen tuloeran, jota voitte käyttää elintarpeiden hankinnan, helpottamiseksi. (Vasemmalta: Lapsellista.) Jos tälläkin keinoin elintarvepulaa ryhdytään poistamaan, niin ei silloin aina tarvitse vaatia, että maanomistajan täytyy tuotteensa luovuttaa mahdollisimman halvalla hinnalla. Silloin ei tulla ehkäisemään tuotantoa, mitä te nyt tuolla elintarvepolitiikalla aikaan saatte. Jos hallitus kaikesta huolimatta, pitäen päämääränä mahdollisimman suuren tuotannon aikaansaamisen, asettaa elintarpeille siksi kohtuullisen korkeat rajahinnat ja myöskin minimihinnat vastaisuutta varten, niin on toivottava, että maamies tulee käyttämään kaikkensa elintarvetuotannon kohottamiseksi, ja että sen kautta voidaan suuremmassa määrässä helpottaa sitä uhkaavaa nälänhätää, joka nyt silmämme edessä on.

Ed. Kujala: Lakkaamatta jatkuu tuottajaluokan edustajain valitus niistä kärsimyksistä, joita sota-aika on heille tuottanut. Tuottajaluokan kärsimys nyt kerta kaikkiaan rajoittuu huoleen jokavuotisen voitonsaaliin lisäämisestä. Työväestölle synnyttää kapitalistinen yhteiskunta aina kärsimyksiä, mutta sotavuodet muodostuivat työväen kärsimyksen huippukohdaksi. Vanha hirmuhallitus, mikä äsken kaatui, heitti työväestön käsistä ja jaloista sidottuna työnantajaluokan käsiin avuttomana, vailla pienintäkään oikeutta muuta kuin hiljaa vaikeroiden hättäänsä valittaa. Sensuurin sukapulan avulla oli valituskin kuuluvain äänin estetty. Kun työväestö vaikeroi palkkansa pientä korotusta, niin työnantaja tavallisesti vastasi: Jaa, katsokaa, rajahinnat ovat niin alhaiset, eiväthän elintarpeiden hinnat ole nousseet, eihän teidän palkan korotuspyynnöllänne ole aihetta ollut. Työnantaja vetosi rajahintaan, joka oli paperilla, mutta ei todellisuudessa. Todellisuudessa saatiin maksaa voista, jos rajahinta oli 3—4 markkaa, 7—8 markkaa. Sianlihan rajahinnan ollessa 3—4 markkaa saatiin maksaa todellisuudessa 10—15 markkaa toisissa tapauksissa. Sama suhde valitsee kaikkialla ja aniharvoissa tapauksissa ra-

jahinnalla jotakin sai. Tämä asian siitä puolesta. Ed. Lucina Hagman lausui selväpiirteemmin ja jyrkemmin sen, minkä Uusi Suometar viime keskiviikkona heitti ilmoille, että tälle laille pitäisi valmistaa sama kohtalo, mikä 1914 valmistettiin torpparihäätöjä ehkäisevälle laille. Hän esitti hylkäävän kantansa yhtenä perusteenä sen, että tämä laki loukkaa yksityistä omistusoikeutta, perustuslain turvaamia kansalaisoikeuksia. Se myönnettäköön. Mutta asetettakoon vastakkain kysymyksen myös se, onko yksityistä omaisuutta oikeus tuhota ja hävittää silloin, kun siitä on seurauksena kärsimyksiä kanssaihmisille. Se on tapahtunut silloin, kun elintarpeita on varastossa säilytetty ja kieltäydytty myymästä niitä hätäkärsiville ihmisille ja annettu niiden varastossa pilaantua ja sitten ajettu tunkiolle, kun ne ovat pilaantuneet. Niinpä esim. Valion menetelmä voim suhteen on tunnettu, miten sitä pilaantuneena on ajettu saippuachteisiin, kun ei käytettäväksi kelpannut. Mitenkä esim. Viipurissa on ajettu muutamia kymmeniätuhansia kiloja kaloja tunkiolle, samaten muutamissa muissakin paikoissa, kun ovat mätänemistilaan joutuneet keinottelijain varastossa säilyttämisen tähden. Aivan samanlaista rikollista menetelmää on se, joka on ollut hyvin tavallista tai ei ainakaan harvinaista sotavuosina maanomistajain, etenkin suurten maanomistajain taholla. He ovat jättäneet viljansa pellolle korjaamatta mätänemään ja siten tuhonneet suuret määrät ihmisravinnoksi kelpaavaa maan kasvattamaa tuotetta. Ei työväen puute ole ollut siihen syynä, vaan se, minkä he itsekin ovat uhmaillen esille tuoneet: „mädätköön ennen korjaamatta vilja pellolle kuin maksan esim. markka 50 penniä tai 2 markkaa suuremman palkan työläiselle”. Tällainen uhmailu sellaisenaan ja sen käytännöllinen toteuttaminen on teko, jolle kansa ja historian tuomio antaa kerran oikean nimen.

Kun suuressa valiokunnassa ed. Hultin tahtoi tarkempaa tietoa, missä näin olisi tapahtunut, mainittakoon joku esimerkki monien kymmenien seassa. Etelä-Hämeessä eräällä tilalla omistajan ollessa muualla, mahdollisesti kaupungissa, isännöitsijä jätti kaurat pellolle korjaamatta ja muita tärkeitä maataloustöitä tekemättä sentähden, kun hän ei tahtonut maksaa työläisille markka 50 penniä enempää, eikä sillä niitä saanut. Aivan samanlaisista syistä on Helsingin pitäjässä useilla suurtiloilla jätetty viljaa maahan, perunoita kaivamatta; ja pitkin joka puolella maata kuuluu samanlaisia valituksia. Tämä laki ei ole heitä kohtaan vielä liiaksi

ankara. Silloinkun on ilmeisesti ihmisiä, jotka kärsivät ravinnon puutetta samalla kuin ravintoaineita hävitetään, ei suinkaan ole liikaa, että yhteiskunta lainsäädännöllistä tietää ryhtyy toimenpiteisiin tällaisissa tapauksissa. Usein on sattunut niin että, kun työläinen on mennyt pyytämään ostaa elintarpeita, kun varmaan on tien-nyt, että niitä on löytynyt, niin joko keinottelija tai maanviljelijä, molemmissa tapauksissa, on vastannut: meillä ei ole. Ja vasta sen jälkeen kun pyytäjä apein mielin ja viimeisenkin toivonsa menetettyään on poistunut, on hän naureskellut: „Kyllä meillä niitä on, mutta ei myydä vielä, ennenkuin saadaan hinnat kohoamaan edes pari kolme kertaisesti”. Muistuu mieleeni eräs tapaus monien joukosta, jolloin työläisnainen pyysi ostaa perunia yhden kapin, mutta vastattiin: „ei ole”, mutta pyytäjän poistuttua, toisen miehen kuullen juteltiin: „emme me myy ennenkuin saadaan 25 markkaa hehtoolista”. (Tämä tapahtui silloin kun perunoilla vielä oli rajahinnat voimassa.) Eivätköhän nämä esimerkit todista tämän lain tarpeellisuudesta siitä huolimatta, vaikka tämä laki laillisesti loukkaakin eräitä vanhentuneita perustuslain määräyksiä.

Täällä on syytetty, että työväestö ei tahdo missään suhteessa kantaa edesvastuuta elintarvekysymyksen järjestelyssä eikä myöskään ottaa osaa elintarvetuotannon lisäämiseen. Tämä syytös on johtunut siitä, että ei ole voitu hyväksyä pakkomobilisoinista. Ja sosialidemokraattisten lehtien kiihotusta on enimmäkseen syytetty siitä, että maataloustyöläiset ovat ryhtyneet pieniä parannuksia oloihinsa vaatimaan, joista lähetekeskustelussa jo tein selvää. Näitä syytöksiä vastaan esitän noin 60—70-tuhannen kappaleen suuruisena painoksena leviävän Työmies-lehden kehoituksen, joka kuuluu: Nykyisissä oloissa on tärkeämpää kuin milloinkaan ennen, että työväestö käyttää työvoimansa maataloustuotannon palvelukseen, s. o. elintarpeiden tuotantoon. Se käy menestyksellisesti ainoastaan siinä tapauksessa, että tuotannon välineiden omistajat myöntävät työläisilleen tyydyttävät palkkaehdot; tuotannon välineiden omistajien ei siis pitäisi antaa lyhytnäköisyyden ja ahneuden estää työläisiä tekemästä työtä maatalouden elintarvetuotannon alalla. Tämä kehoitus puhuu itse puolestaan ja tämän lisäksi mainitsen, että nyt on viime päivinä useita suurempia työtaisteluja maatalouden alalla sovittu niin, että työläisten vaatimukset on hyväksytty, ja näin ollen siellä tulee jatkumaan maataloudellisen tuotannon työ yhä edelleen suuremmalla vauhdilla kuin ennen. Mutta mille kannalle asettuu porvarillinen sanomalehdistö, tuottajaluokan äänenkannattajat?

Siitäkin esimerkki. Pankinjohtaja Schybergson tilanomistajana kirjoittaa Hufvudstadsbladetissa seuraavat kuvaavat sanat; kosketeltuaan ensin nykyoloja kirjoituksessaan hän lausuu: „Ensimmäiset tulokset työpäivän lyhennysvaatimukselta olemme jo nähneet. Järvenpään kartano teurastuttaa suuren osan karjaansa ja varustautuu olemaan kylvämättä peltojaan. Muita, lopulta yhtä surkeita tiedonantoja voi tulla milloin tahansa ja maanomistajia ei voida moittia siitä, että he itsepuolustukseksi, vapautuakseen siemämättömästä painostuksesta ryhtyvät mitä epätoivoisimpiin toimenpiteisiin.” Ymmärrättekö, hyvät ystävät, mitä tämä lyhyt pätkä sisältää? Se sisältää kehoituksen jatkamaan rikollista politiikkaa yhteiskuntaa vastaan jättämällä maat kylvämättä, se tahtoo sanoa, kieltämällä käyttämästä tuotantovälineitä yhteiskunnan hyväksi, kun ei saa työläisiä tarpeeksi mielin määrin riistää.

Jos sitä mielipidettä, minkä ed. Hagman täällä toi esiin, on laajemmalla, niin siltä varalta pyydän huomauttaa, että viime päivinä on Ruotsissa sattunut tapauksia, jotka, jos ne sattuisivat täällä Suomessa, olisivat maallemme onnettomia. Ne tapaukset kai sanomalehdistön kautta lienevät edustajilla tiedossa. Siis jos tahdotaan, etteivät nämä tapaukset uusiinnu täällä, niin alkoon tätä lakia vastustettako, sillä Suomen työväenluokka odottaa laillisia teitä elintarvekysymyksen ratkaisulle ja järjestelylle, se odottaa sitä niin kauan kuin mahdollista; mutta sittenkun odotus on lopultakin osoittautunut turhaksi, sitten ei voida taata, etteikö lakia syrjäyttämällä ryhdytä toimenpiteisiin, joita ei voitaisi estää. Ja se olisi valitettavaa ja surullista.

Maalaisliittolaiset ovat täällä kehuneet edustavansa talonpoikia, pienviljelijöitä, sitä luokkaa, jota kapitalistinen yhteiskunta on tavallaan kuristanut ja sortanut. Vaatiessaan pakkomobilisoinista työläisväestölle, joka pakkomobilisoinen tulisi merkitsemään suurta palvelusta suurille omistajille, mutta ei sanottavaa palvelusta pienviljelijöille, osoittavat maalaisliittolaiset ei ajavansa talonpoikaishuokan, pienten viljelijäin etuja, vaan työväen ja pienviljelijäin yhteisten sortajain, suurten äskennäköisyyden tavallakin koko yhteiskuntaa uhmailevien orjaparoönien etuja. On toivottavaa, että maalaisliittolaisetkin, jos he jotakin yleensä käsittävät, myös tämän vakavan tosiasian käsittävät, eivätkä asettaudu tätä lakia missään suhteessa vastustamaan.

Ed. K o k k o: On jo niin paljon puhuttu näinä kahtena iltana tästä asiasta, on käsitellessä ja sanomalehdissäkin myös kirjoitettu siitä, että on

uhkaamassa suuri nälänhätä. On kehoitettu että kaikki pitäisi tehdä suuren nälänhädän torjumiseksi ja poistamiseksi. Nälänhädän poistamiseksi on tekeillä tämä elintarvelakikin, niin kuin monta kertaa jo on mainittu. On sanomalehdistössä kirjoitettu ja puhuttu myös paljon, että maamiesten pitäisi varustautua tulevana kesänä viljelemään niin paljon kuin mahdollista kesän kuluessa kasvavia ravintoaineita, että syksyllä olisi korjaamista niilläkin, jotka eivät itse ole kyväneet. Mutta kun ottaa huomioon kaikki ne uutiset, mitä sanomalehdissä kerrotaan lakoista, ja toiselta puolen ottaa huomioon tämän lain, joka on tekeillä, ja että tämä tahtoo ryöstää maanviljelijältä kaiken sen, minkä hän uuden tekeillä olevan työpäivälain perusteella saa kokoon kotiväkinsä, vaimonsa ja vajavaltaisten lastensa kanssa, niin ei se kiihoita maanviljelijää ponnistelemaan ylimääräisesti saadaksensa viljaa ryöstäjille niin paljon kuin mahdollista. Karjakanta on vähentynyt, me tiedämme sen, ja tiedämme myös, että karjan väheneminen merkitsee ei ainoastaan maidon vähenemistä vaan suureksi osaksi maanviljelyksen vähenemistä, sillä karjassa on myös: talonpojan pellow voima. On kerrottu täällä, että ulkomailla, varsinkin Ruotsissa on hallitus auttanut maanviljelijöitä sillä tavalla, että hallitus on astunut väliin avullaan, niin että maanviljelijä saisi halvemmalla apulantoja ja kaikkia maanviljelystarvikkeita, niin että se paremmin kykenisi auttamaan yleistä hätää ja poistamaan välttämättömien elintarpeitten pulaa. Mutta meidän hallituksemme, niinkuin täällä monta kertaa on jo mainittu, on päinvastoin menetellyt. Se on maanviljelijäin tuotteille asettanut niin alhaisia rajahintoja kuin mahdollista, asettanut kaikenlaisia kuljetus- ja kauppavaikeuksia, sen sijaan kun se on antanut niiden kauppiaiden, jotka maanviljelijöille kaupitsevat apulantoja, koneita y. m., aivan rauhassa kohottaa hintojaan ja tehdä vaikeuksia maanviljelijöille, niin paljon kuin mahdollista. Meillä vanha hallituksemme ei ole siis ollenkaan asettunut auttavalle kannalle, niinkuin olisi tullut.

Täällä on paljon puhuttu siitäkin, mitkä olisivat ne keinot, joihinka pitäisi välttämättömästi ryhtyä, jos mieli saada nälänhätä poistumaan. Täällä, varsinkin ed. Pehkonen, jo ensimmäisessä käsittelyssä mainitsi, että tarvittaisiin tuhansia työpäiviä lisää, jos tahdottaisiin saada edes 20 prosenttia elintarvetuotantoa lisääntymään. Mutta vaikka pidetäänkin aivan välttämättömänä ja tilastollisilla numeroilla on näytetty, että työpäiviä tarvitaan lisää, niin sittenkin toiselta puolen sitä vastustetaan ja pidetään jo maaorjuuteen joutu-

misena, jos pakotettaisiin työvoimia maahan kiinni. Jos työväki vaaditaan maatyöhön, se on muka maaorjuutta, mutta se ei ollenkaan ole maaorjuutta, jos maanviljelijä vaimonsa ja vajavaltaisten lastensa kanssa pakotetaan työtä tekemään aamusta iltaan.

Täällä on syytetty paljon sitä, että maanviljelijät ovat karkoittaneet pois työväkinsä palkkojen pienuudella. En tiedä, miten lienee muissa osissa Suomea, mutta Karjalan kannaksella ja yleensä idässä ei ole suinkaan palkkain pienuus karkoittanut työväkeä maasaroilta pois. Karjalan kannaksella jo viime kesänä ja talvenakin maksettiin 18—19 vuotisille renkipojille 80—90—100 markkaan ja piikatytöille 20—30 markkaa talonruuan päälle kuukaudessa. Tämä on jo niin suuri palkka, että minä kansakoulunopettajana ja minun veroiseni eivät likimainkaan semmoista palkkaa saa. Ja että sielläkin viime syksynä jäi perunoita maahan ja viljoja leikkaamatta, ei ollut siitä syystä, ettei tarpeeksi korkeita palkkoja olisi maksettu, vaan yksinkertaisesti sielläpäin eivät työmiehet ruvenneet tekemään maatyötä. Heistä oli paljon mukavampaa mennä rantatietöihin, nojaamaan lapion varaan muutamiksi tunneiksi ja kantamaan 10 markkaa päivältä. Vaikka tämä laki on ajateltu poistamaan elintarvepuutetta, luulen tämän päinvastoin sitä lisäävän, sillä monet, jotka ehkä olisivat muuten innostuneet ja ponnistelleet elintarvetuotannon lisäämiseksi, pelkäävät sitä orjuutta ja lain nimessä ryöstämistä, mikä tämän lain nimessä ehkä tulee ja se vähentää heidän intoaan ja poistaa heidän viljelemishaluaan. Ensimmäisenä tehtävänä tällä alalla kai olisi viljan puristaminen ja leivän hankkiminen, mutta mistä se laisinkaan sitä ottaa, kun viljaa ei ole olemassa missään.

Tänä iltana olen kuullut muuten aivan erikoisen uutisen. Täällä sanoi joku puhuja, että ed. Rantakari puhui häikäilemättömämmin kuin kukaan itse maalaisliittolaisista, joita tämä laki muka eniten koskee. Minä en ole ollenkaan koskaan tiennyt, että me maalaisliittolaiset olisimme sellaisia syntipukkeja tässä maassa, joille pitää aivan erikoinen laki laatia. Siitä puheesta päättäen tuntuu tämä laki olevan yksinomaan maanviljelijöitä varten. Olen vasta ollut Lounais-Suomessa, Satakunnassa kokouksessa, jossa oli maanviljelijöitä ja heidän työväkeään. Siellä elintarvelautakunta koetti jo ostella perunoita, joita ensi kesänä kasvatetaan. Talonpojat olivat kyllä valmiita kasvattamaan ja myymään perunoita, mutta ainoastaan sillä ehdolla, että ne maasta kaivettaisiin, siis myymään maasta, siitä syystä, kuten he selittävät tuolle elintarvelauta-

kunnalle, että he eivät uskalla myydä nostettuja perunoita, sillä työvoimaa nähtävästi ei ehkä ole saatavissa.

Olen nämä muutamat huomautukset vain itsepuolustukseksi tahtonut tässä esiintuoda ja osoittaakseni, ettei maanviljelijäin itsekkyys ole elintarvepulaa tuonut eikä työpalkkain pienuus se, joka on työväestön poistanut maasaroilta, vaan kilpaileva tehdasteollisuus ja suuret metsätyöt, jotka ovat jaksaneet niin suuria palkkoja maksaa, ettei maamies millään tavalla jaksakaan sellaisia maksaa. Tiedämme, että hevosmiehet ovat saaneet 50—60—70 markkaa päivässä ja tavallisille miehille maksetaan 10—20 markkaa päiväpalkkaa. Maatöissä ei ainakaan nykyisissä oloissa sellaista palkkaa kannata maksaa.

Yhdyn muuten kannattamaan ed. Pehkosta siinä, että olisi tarpeellista saada tietää hallituksen kanta, minkälaisia minimi- ja maksimihintoja hallitus aikoo asettaa, sittenkun tämä laki laiksi tulee.

Tahdon vain merkitä kântäni, että minä olen kolmannen vastalauseen kannalla. Ja väärin tekisin valitsijoitani kohtaan, jos äänestäisin tämän lain puolesta tällaisenään, kuin tämä laki nyt on tekeillä.

Ed. G a d o l i n: I kväll har med en, enligt min mening, opåkallad vidlyftighet utvecklat de synpunkter, som förmenats erbjuda en tillfylllesgörande statsrättslig grund för att fastslå såsom otvivelaktigt, att den i Ryssland fungerande interimisregeringen utgör Finlands lagliga regering. De skäl, som i sådant syfte anförts, äro förut kända och pröfvade och jag kan för min del icke erkänna, att de äro afgörande för frågans bedömande. Jag inskränker mig till att uttala detta och tror, att endast få skola låta sin ståndpunkt i frågan bestämmas af den argumentering, som i kväll förebringas.

Ed. A i r o l a: Asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä sosialidemokraatit aikovat tehdä ainoastaan vähäisen muutosehdotuksen. Tämä ei johdu kuitenkaan missään tapauksessa siitä, että ryhmämme olisi tyytyväinen kaikissa suhteissa tähän lakiin. Ryhmämme mielestä tässä laissa on useitakin kohtia, jotka sietäisivät olla toisenlaisia. Kun kuitenkin useampia muutosehdotuksia ei aiota esittää, niin se johtuu siitä, että ryhmämme pitää tämän lain kiireellistä valmistumista erittäin tärkeänä eikä tahdo sitä enää nyt tapahtuvilla muutoksilla viivyttää.

Ed. T u o m i: Ed. Pehkosen ja Lohen puheenvuoron johdosta pyytäisin huomauttaa, kun he

vaativat hallitukselta tiukkoja rajahintoja, kuinka se käy yhteen sen vaatimuksen kanssa, joka tehtiin täällä äskettäin pidetyssä maanviljelyseurain edustajakokouksessa. Siellä nim. eräs maanviljelijä lausui, että ennenkuin ryhdytään kokeilemaan tuotannon lisäämistä, on maanviljelijälle annettava siemen, kustannus ja työvoima. Siis tässä maanviljelijäin kannettavaksi ei jätetä mitään, ei minkäänlaista uhrausta. He vain korjaisivat sadon siitä mitä toiset viljelevät. Ed. Nurmela huomautti ja neuvoi köyhälistöä, työläisiä, kääntymään kunnallishallitusten puoleen. Minä ed. Nurmelalle huomautan, että kunnallishallitukset ovat juuri niiden huostassa, joiden puoleen köyhälistön kääntymisellä ei ole minkäänlaista merkitystä. Kun köyhä pyytää kunnallishallitukselta apua, saa hän sieltä tylyn kielteisen vastauksen ja haukkumista särpimeksi.

Ed. L i l i u s: Ensimmäisessä lukemisessa minä tein erinäisiä muodollisia muutosehdotuksia ja huomautuksia. Niitä ei kuitenkaan suuri valiokunta ole ottanut huomioon. Mikäli olen kuullut, siellä toistettiin nämä muistutukset ja tehtiin useita muitakin, mutta valiokunnan enemmistö ei kiinnittänyt niihin vähintäkään huomiota, vaikka useat ovat olleet sellaisia, että ne välttämättömästi olisivat olleet huomioon otettavat ja niiden mukaisesti lakitekstiä muutettava. Koska näin ollen ei ole vähimmäskään määrässä luultavaa, että täällä nyt tehty muutosehdotukset aiheuttaisivat mitään poikkeusta tästä menettelystä, niin pyydän vain ilmoittaa, etten katso tarpeelliseksi ryhtyä tässä uudistamaan niitä ehdotuksia, joita tätä lakiehdotusta vastaan aikaisemmassa käsittelyssä olen tehnyt.

Ed. L a n t t o: Tahdon huomauttaa vasemmistolle, kun sanovat, etteivät talonpojat ottaisi mitään vahinkoa niskoilleen, että heillä pitäisi olla kaikki korvaukset tiedossa. Mutta sanon kuitenkin, että tämä vuosi on semmoinen, että voi tulla tappio äärettömän suuri. Monet köyhät ottavat siemeniä velaksi, ja kun näin myöhäiseen menee kylvö, on varmaa että Pohjanmaalla tulee halla. Puhutaan korvauksesta saadusta viljasta, mutta nämä enimmänsä kärsivät, jotka ostavat siemeniä kalliilla hinnalla, eivätkä mitään saa, — niin huonosti käy. Rukiinlaihott ovat mustana. Pitäisi saada kevätkylvöt laajemmiksi kuin tavallista ja näyttää, ettei niitäkään saa niin laajoiksi kuin pitäisi. Täällä taistellaan, maalla taistellaan ja luonto taistelee myöskin maamiestä vastaan — ja nälkä tulee perästä.

Ed. R a a d e: Hallituksen esityksessä mainitaan, että kaupungeissa ja asutuskeskuksissa vallitsee tätä nykyä kärjistynyt asuntopula sekä että Senaatille olisi siitä syystä annettava valta antaa määräyksiä myöskin vuokrasuhteitten asuntojen korkeimmasta vuokrasta. Samalla kuin tällaisilla määräyksillä tarkoitetaan estää vuokrien luonnotonta korottamista on toiselta puolen myöskin selvää, ettei korkeinta vuokraa voida, kuten eräältä taholta toivotaan, määrätä vain vuokralaisten etuja silmällä pitäen, jossa tapauksessa tietysti talonmestajat monessa kaupungissa joutuisivat sellaiseen asemaan, josta eivät selviäisi.

Ed. K o t i l a: Täällä ed. Tuomi mainitsi siitä, etteivät meidän kunnallislautakuntamme eivätkä muut kunnallisviranomaiset, vaikkapa heille olisi jonkunmoisia toivomuksia kuluttajain puolelta esitettykin, olisi tahtoneet panna kortta ristiin uhkaavan elintarvepulan poistamiseksi. Minä en tiedä esimerkkejä mainita muita, mutta tahdon lyhyesti tuoda esille sen esimerkin, minkä voin oman kotikuntani oloista kertoa. Jo pari vuotta takaperin tämän uhkaavan sodan alkuaikoina tiesivät meidän kuntamme johtomiehet, että nyt olisi jokin tehtävä sen tapauksen varalta, että jos elintarvepula käy niin uhkaavaksi, ja jos vielä tuotantovälineet ja muut siihen kuuluvat oliot eivät voi enää täyttää sitäkään tehtävää elintarpeiden tuottamiseksi maamme rajojen ulkopuolelta, kuin mitä ne sillä hetkellä voivat täyttää, niin jo silloin ajateltiin, että kaiken mahdollisuuden varalta, vaikka ei ole tietoa siitä, että elintarpeista todellakaan tulee puutosta, nyt on jo kunnan viranomaisten velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, maksoi mitä maksoi, sillä kaikessa tapauksessa, jos rahallakaan voidaan saada, niin se on parempi silloin, kun tulee kysymyksen se, että meillä ei tosiaankaan enää ole elintarpeita varastossa ollenkaan. Niin saatiinkin sitten kuntakokouksessa kotokunnassani Toholammilla sellainen päätös aikaan, että kunta valtuutti erityiset henkilöt ostamaan kunnan laskuun 100,000 kiloa jauhoja tai rukiita. No sitten nämä valtuutetut henkilöt ryhtyivät kaikkiin niihin toimenpiteisiin, mihinkä heidän valtuutensa antoivat aiheutta. He panivat tilauksen näiden elintarpeiden saamiseksi Venäjältä erään viipurilaisen suurliikkeen välityksellä. Mutta kun silloin jo olivat kulkuneuvot mobilisoidut erityisesti sota-asioita varten, niin ei voitu näitä tilauksia saada, niin prikulleen tyydytettyä, kuin olisi toivottu. Kesti useampia viikkoja ennenkuin ensimmäinenkään lähetys saapui määräpaikkaansa Kannuksen asemalle ja sen jälkeen

tuli aina tuon tuostakin vaunulasti kerrallaan. Mutta sitten tapahtui sellainen onneton tapahtuma, että jauhojen hinta aleni markan tahi oliko se puolitoista sadalta kilolta, siihen mennessä, ennenkuin kaikki tämä viljamäärä ehdittiin saada kunnan varastoihin ja sitä tietä kuluttajille jaetuksi. Nyt alkoi kuntamme vähävaraisimpain kansankerrosten keskuudessa liikemiesten, yksityisten kauppiaiden yllätyksestä käydä sellainen voimakas agitatsiooni kunnan viranomaisia vastaan, että heillä ei ole oikeutta kunnan nimessä panna varoja sellaiseen uhkapeliin alttiiksi, josta voi koitua koko kunnalle useampain tuhansien markkojen taloudellinen tappio; sillä voi käydä niin, että nämä elintarpeet joudutaan myymään paljon huokeammasta hinnasta, kuin millä ne ovat ostetut, ja silloin, niinkuin he sanoivat, nämä muutamat kunnan yhtiöpäät ja pomomiehet ovat tahtoneet tehdä vahinkoa yleensä niillekin kuntalaisille, jotka eivät ole olleet vaikuttamassa tämän kuntakokouksen päätöksen syntymiseen. Siihen mennessä, kun tällainen voimakas agitatsiooni alkoi varsinaisesti kuluttajain keskuudessa ja yksityisten kauppiaiden yllätyksestä, oli ehditty kunnan laskuun saada viljoja tulemaan muistaakseni 45,000 kiloa. Nyt nämä kunnan johtomiehet, vaikka heillä oli takanaan kuntakokouksen lainvoiman voittanut päätös, kumminkin katsoivat velvollisuudekseen totella kansan ääntä ja alistaa, vaikkapa vastahakoista heille se oli, tämä päätös uudestaan kuntakokouksen harkittavaksi ja mahdollisesti purettavaksi, jos nimittäin ei silloin enää katsottaisi syytä olevan sen edelleen voimassa pitämiseen. Silloin tietysti nähtiin sanomalehdistä, että nyt on tilaisuus ei ainoastaan purkaa tämä kunnan johtomiesten päätös, vaan että samalla on tilaisuus rökittää kunnan johtomiehiä aivan samassa merkityksessä, kuin täällä nyt on meitä maanviljelijöitä jo parinakin iltana rökitetty. Kokouksessa oli kyllä paljon niitakin henkilöitä, jotka olisivat mahdollisesti äänten enemmistöllä voineet saada edelleen tämän kuntakokouksen päätöksen pysymään voimassa, mutta he eivät tahtoneet sitä tehdä siitä nimenomaisesta syystä, että rauha ja sopu säilyisi kunnan keskuudessa. Sitten nämä kunnan valtuutetut saivat myöskin sen tilauksen purettua, jonka he olivat tälle viipurilaiselle toiminnimelle tehneet jauhojen ja rukiiden hankkimiseksi, ja näin ollen kaikki edesvastuu siitä, että tämäkin tilaus silloin saatiin purettua, ei lankea näille kunnan johtomiehille, vaan se lankeaa varsinaisille kuluttajille.

Täällä on myös useaan kertaan tahdottu saada sanotuksi, mikä on tämän lain syvin ja pohjomainen tarkoitus. Tahdon vaan huomauttaa, että

minä en tähän päivään mennessä olisi koskaan uskonut, että me maanviljelijät olemme sellaista roskajoukkoa, kuin me todellakin näytämme olevan. Ei ainakaan ne pienviljelijät, joihin minäkin kuulun, jotka tekevät omalla väellään jokseenkin kaikki taloudelliset toimensa ja työnsä. Meille on tahdottu saada sanotuksi, että tämän lain kautta tahdotaan asettaa jonkinlainen kuonokoppa meidän päähämme, niinkuin pidetään vihaissilla koirilla. Minä en oikein ymmärrä, mitenkä se sopii niihin oloihin, joista minä olen lähtöisin, joissa sekä isäntä että palvelijat ja torpparit tekevät samaa työtä, syövät päivällisensä samassa pöydässä. Näyttää siltä kuin heidän keskuudessaan ja heidän seurustelussaan ei olisi minkäänlaista eripuraisuutta ja säätyerotusta. He työskentelevät saman päämäärän saavuttamiseksi, että se päivätyö, jonka he kulloinkin suorittavat, tulisi hyödyttämään heitä itseänsä ja tulisi hyödyttämään koko isänmaata.

Täällä on myös joskus mainittu — ei nyt tänä iltana, mutta eräässä edellisessä istunnossa — että meidän maanviljelijämme ovat nykyisen tilanteen aiheuttamilla keinoilla kasaanneet meidän säästöpankkeihimme äärettömän suuret varat. Minä tahdon mainita erään säästöpankin toimihenkilönä, että tosiaankin sinne on alkanut muutamina kuukausina kasaantua varoja hyvinkin arveluttavassa määrässä. Mutta mistä tämä on johtunut? Se on johtunut siitä suurimmaksi osaksi, että meidän maanviljelijöissämme on ollut jonkinlaista heikkoutta siinä, että he ovat tilaisuuden tullen olleet valmiit myymään kotikonstunsa, sen maakamaran, jota he viljelevät, myymään sen tukkiyhtiöille ja kaikenlaisille keinoittelijoille, jotka ovat alkaneet sitä käyttää yleensä meidän kansallisen elämämme lujittumista vastaan. Mutta se on johtunut vielä erästä toisestakin syystä. Pienviljelijämme elävät hyvin ahtaissa oloissa. Heillä on pakkolakeja takanaan toiminnalleen ja menestymiselleen hyvinkin niin suuressa määrässä kuin esim. meidän torppareillamme ja muonamiehillämme, joiden pakkolaeista täällä toissailtana niin mahtavasti puhuttiin. Monet tällaiset ovat myyneet talonsa, josta sitten säästöt on säästöpankkiin koottu. Tällä viljelijällä on työvoima suureksi osaksi ollut palkattua, ainoastaan hän itse ja hänen vaimonsa ovat olleet tilaisuudessa maata viljelemään. Heillä on ollut mahdollisesti 7—8—9, vieläpä 10-kin henkinen lapsijoukko, joka on anonut leipää sen työn tuloksista, jota isä ja äiti ovat päivätyöllään urastaneet. Heidän on täytynyt siksi aikaa kesällä, kun he ovat menneet työmaallensa, ottaa mukaansa pienokaisensa, asettaa se kehtoon maahan ja joku isompi lapsi siihen lullaamaan ja puhut-

telemaan, koska ei ole uskallettu jättää niitä kotiin, kun ei ole vielä isompikaan kyennyt niitä kotona kunnollisesti varjelemaan. Heillä näin ahtaissa oloissa ja työvoiman puutteessa olevilla henkilöillä on lisäksi ollut suuri velkataakka hartioita painamassa. Talo on ollut kiinnitettynä velasta panttina, ja vähitellen — vähitellen ahtaitten aikojen tultua heidän on täytynyt lisätä tätä velkakuormaa. Sitten nämä suuret korkomenot monine muine verotaakkoineen ja tientekorasituksineen ovat niin ahdistaneet tätä raskaissa oloissa olevaa perheenelättäjää ja huoltajaa, että vihdoinkin hän on nähnyt parhaaksi antaa kotinsa ja kontunsa keinoittelijain ja tukkiyhtiöiden käsiin, ellei, kuten hän useinkin on tehnyt, sitä olisi sellainen henkilö ostanut, joka olisi sen hyödyllisemmin käyttänyt. Kun hän tällä tavalla on saanut kauppasumman tilastaan, hän on tietysti ensinnä maksanut siitä velkansa, mutta mahdollisesti siitä on joku osa jäänyt ja sen hän on vienyt säästöpankkiin, sillä hän on ajatellut, että jos hän sen pitää kukkarossaan, niin se menee hänen tahtomattaan semmoisille teille, että hän ei tule vanhuudenpäiviensä varalle siitä mitään hyötymään. Tällä tavalla, säästöpankin toimihenkilönä, voin vakuuttaa, että Toholammilla on suurin osa niistä vähäisistä säästöistä karttunut, mitä siellä säästöpankkiin on tullut.

Minä tästä laista en tahdo sen enempää muuta sanoa, kuin että keski-Pohjanmaan pienviljelijät, joita minä edustan, ilman lakiakin ja vaikka tämä laki hyväksytään, tulevat työskentelemään sen päämäärän hyväksi, että maamme elintarvuetanto lisääntyisi. Mutta jos ei tässä päämäärässä, johon meidän kaikkien pitäisi pyrkiä, jos ei tässä onnistuta, jos sittenkin tulee sellainen pula että elämisen mahdollisuus tulee tykkäänään tukahdetuksi, niin kyllä me keski-Pohjanmaan pienviljelijät voimme aivan rauhallisesti vastata isänmaamme ja kansamme edessä, ettei syy ole meidän. Minä toivon, että kaikki ne täällä eduskunnassa, jotka täältä joskus yksityisten asiain vuoksi lomaa ottavat ja menevät valitsijoilleen teroittamaan joitakin tärkeitä asioita, joita kullakin on mielessä, ja yleensä kaikki ne henkilöt eduskunnan ulkopuolellakin, toivon että kaikki kehoittaisivat valitsijoitaan ja kansalaisia työskentelemään samalla tavalla kuin mainitsin keski-Pohjanmaan pienviljelijäin työskentelevän, nimittäin, että kykenevät vastaamaan isänmaallensa ja kansallensa, että syy ei ole heidän, vaan että he ovat voimansa panneet yhteisen hyvän eteen.

P u h e m i e s: Ed. Laitinen on pyytänyt puheenvuoroa. Minä pyydän huomauttaa, että jokai-

sen edustajan on puhuttava ja siis myös pyydettyä puheenvuoroa paikaltaan. Kun ed. Laitinen ei istu paikallaan, en voi hänelle nyt puheenvuoroa antaa.

Ed. Kaskinen: Epäilemättä on tämä lakiluonnos raskas jokaiselle maanviljelijälle ja maataloudesta elävälle kansalaiselle ja siitä on nyt täällä jotenkin painavia puheita lausuttu, mitenkä ankarasti tämä tulee kohtaamaan maanviljelijöitä. Minä uskon, että tässä on maanviljelijäin edessä kysymys, joka herättää kullekin itselleen sen ajatuksen, miten voitaneen tämä taakka kärsiä, jonka tämä laki hartioille saattaa. Se erimielisyys, joka näissä lausunnoissa on asian ytimenä, tuntuu minusta kumminkin sellaiselta, ettei sen pitäisi niin pitkälle kärjistyvän kuin se täällä on mennyt. Minä uskon, että tämän lain avulla kumminkin koko lailla voidaan järjestystä aikaansaattaa. Jokaisella on tietoisuus siitä että meidän maassamme jo on kuntia olemassa, joissa on tämä järjestys otettu käytäntöön vapaaehtoista tietä, tämä järjestys, joka sisältyy tämän lain olemukseen. Ja se järjestys ei suinkaan ole ollut käytännössä ilman että siinä on olevien olojen pakko. Minä uskon myöskin, että eduskunta on sen tasolla että lailliset olot ovat sittenkin paremmat kuin laittomat, laillinen järjestys on meidän kotoisessa elämässämme koko lailla tärkeämpi kuin laittomuuden tila. Ja minusta tuntuu siltä, että jos tämä laki ei tulisi voimaan, niin laittomuus käy yhä suuremmaksi. Täällä on koko paljon pantu painoa sille seikalle ettei tähän lakiin ole sisällytetty työasevelvollisuutta. Niin paljon kuin sen takana saattaa maamiesten mielipiteitä ollakin, en kumminkaan usko, että se olisi niin erinomainen tai onnistunut teko, jospa se tähän olisikin sisäänotettu. Minä uskon, että maanviljelijät yleensä eivät ole erinomaisen ihastuneita sellaiseen työväestöön, joka heille pakollisesti annetaan. Kyllä maanviljelysväki on saatava vapaaehtoisuuden tietä edelleenkin.

Mutta koko tämän lain käyttö minun nähdäkseni ja se vaikutus, joka sillä tulee olemaan keskuudessamme, kohdistuu etupäässä siihen, kuten yleensä sanotaan, että laki on niin kuin se luetaan. Niin se tulee olemaan tässäkin. Millä tavalla hallitus tulee käyttämään tätä lakia, siitä tulee kokonaan riippumaan tämän lain hyväksyminen tai paheksuminen, se tulee riippumaan juuri siitä, missä muodossa hallitus asettuu tätä lakia käytännössä toteuttamaan. Täällä ovat useat edelliset puhujat viitanneet siihen, että tämän lain voimaannastuttua tai ennenkin sitä olisi suotava, että hallituksen taholta saataisiin kuulla

noista n. s. minimihinnoista, ja minä uskon, että maataloutta edustavat edustajat tässä eduskunnassa olisivat sangen tyytyväisiä, jos hallituksen taholta tähän kohtaan annettaisiin jonkinlainen vastaus.

Minä en enää tahdo tätä keskustelua tämän pitemmälle jatkaa. Mutta pyydän omana kantani merkitä sen, että jos tähän lakiin ei enää yksityiskeskustelussa tahdota muutoksia, niin olen sen valmis tässä muodossa hyväksymään.

Ed. Laitinen: Nyt kysymyksessä oleva laki sisältää aika paljon todellakin sitä, mitä meillä on jo rajahinnoissa y. m. yllin kyllin ollut. Uutta tässä asetusehdotuksessa on, että hallitus saa ottaa ja myyttää, tarkastuttaa ja takavarikoida yksityisomaisuutta. Määrätä kuinka paljon samalle henkilölle saa myydä elintarpeita ja miten niitä saa käyttää. Lisäksi vielä on määriteltä, että rikkomukset lakia vastaan on tuomioistuinten tuomittava. Tämä järjestely on jo sangen paljon parempi kuin mielivalta. Mutta muuten asetus kaikessa tapauksessa on tavattoman heikko sen asian eteenpäin viemiseksi, mitä varten sitä koetamme laatia. Tässä kyllä 4 §:ssä mainitaan siitä, että lailla koetettaisiin turvata ja edistää elintarvetuotantoa, mutta ne määritelmät, mitä tämän asian eteen mainitaan, ovat niin heikot, ettei tarkotus mitenkään tule niillä saavutettua. Asia on tavattoman varovaisessa muodossa otettu hallituksen puolelta jo esitykseenkin, joten pykälä ei näinollen oikeastaan takaa mitään. Muissa maissa näytään todella pantavan paljon huomiota siihen, miten elintarpeiden tuotantoa voitaisiin kohottaa. Meillä ei tämä puoli ole tullut millään tavalla näkyviin. Meillä on paljon sellaisia viljelijöitä, mäkitupalaisia ja torppareita, joilla on maatilkut, mutta jo köyhyytensä vuoksi eivät kykene näissä oloissa hankkimaan niihin siementä. Kuitenkaan ei minkäänlaista alote-esitystä ole tullut eduskunnan vasemmiston taholta, joka tätä puolta heille turvaisi. Tämä olisi kumminkin jo sellaista elintarvetuotannon lisäämistä, josta olisi suoranaista apua. Muistaakseni edustaja Tuomi täällä äsken mainitsi, että tällaisesta on ollut puhe, mutta piti sitä suurena virheenä. Minä päinvastoin pitäisin sen tuottavampana tekona, kuin tämän lain tällaisena hyväksymisen, että näille, jotka eivät kykene itse hankkimaan siementä peltoihinsa, hallitusvallan taholta sitä jollakin tavalla hommattaisiin. Muissa maissa todellakin uhrataan tähän puoleen aika paljon, ei vain köyhille, mutta avustetaan suorastaan maanviljelijöitä näitä saamaan. Meillä pidetään tätä suurimpana virheenä; joka oikein tuntuu synnyt-

tävän vihaa, jos tällaisesta on edes puhekaan. Tämän johdosta pyytäisin nyt jo mainita, kun tulee anomusehdotus n:o 71 käsiteltäväksi, että tämä virhe koetettaisiin silloin edes jossain määrin korjata.

Suurena tekijänä todellakin maataloudessa on työvoima. Tämä puoli ehdotuksessa näyttää kumminkin täällä eduskunnan vasemmistossa saavan tavattoman kovaa vastustusta aikaan. Minä en ymmärrä, millä tavalla elintarpeita voidaan tuottaa, ellei työvoimaa jollakin tavalla saada. Minäkin olen sitä mieltä, ettei tällä pakkotoimella paljon asiaa auteta, mutta jo se, että asia eduskunnan puolelta saisi tunnustusta, vaikuttaisi paljon siihen, että maanviljelijäin työväki tahtois maataloustyötä tehdä. Mitä täällä nyt keskustellaan ja mitä vasemmiston sanomalehdissä nähdään, on omansa vain synnyttämään sielläkin eripuraisuutta, missä sitä muuten ei olisi. Täällä on hyvin paljon puhuttu siitä, miten maataloudessakin pitäisi työpäivä lyhentää kahdeksantuntiseksi, sopikoon se siihen tai ei. Itse asiassa en lainkaan tahtois olla sitä vastaan, sillä tiedän että se järjestelemällä todella käy päinsä, mutta toinen asia on, miten se kannattaa. Vasemmistosta ylistetään paljon sitä, mitä kahdeksan tunnin työpäivä tuo mukanaan, mutta minä en luule, että nämä tulokset tulevat niin pian näkyviin, kuin mitä edustaja Tuomi jo äsken veti esille. Tästä on todellakin kaikessa tapauksessa seurauksena, että kaiken hinnat nousevat eikä vain saunottajain, joista ed. Tuomi valitti. Nyt kyseessä oleva laki on kieltämättä ankara ja eriskummallinen meidänkin oloissamme, mutta siitä huolimatta minä en ymmärrä sitä kantaa, mille ed. Hagman asettui. Maanviljelijänä olisin sillä kannalla ja olen, että tästä pitäisi laki tulla; vaikka laki mielestäni jää hyvin paljon merkitystä vaille, niin sittenkin se on parempi kuin olla aivan ilman sitä. Mutta mieleni on vain hieman paha siitä, ettei tämä laki ole tullut niin hyväksi, kuin vasemmiston taholla olisi tahdottu. Minä olisin mielelläni hyvin kernas näkemään senkin, sillä kyllä tällä lailla voitetaan yhtä paljon, vaikka se tehtäisiin siltä puolelta kuinka jyrkäksi, jos kerran ei tahdota elintarvetuotantoa millään tavalla lisätä ja edistää. Kuten sanottu olen puolestani valmis hyväksymään lakiehdotuksen tällaiseen.

Ed. Tuomi: Minä en tahdo enään viivytää tämän asian käsittelyä, mutta huomautan vain, että kuntien elintarvepolitiikka on yleensä ollut kehnoa. Moni kunta ei ole vielä nytkään, vaikka elintarvekysymys on kärjistynyt huip-

puunsa, ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin. Minä myönnän, että on useita kuntia, jotka ovat todella ryhtyneet toimimaan nälänhädän lieventämiseksi.

Lisäksi huomautan, että pikkuviljelijät eivät tulisi vaatimaan pakkotyövoimaa, eivätkä ne sitä tarvitse.

Ed. Pennanen: Ne valtuudet, joita tämä lakiehdotus senaatille myöntää, ovat kyllä poikkeuksellisen laajat. Juuri tästä näiden valtuuksien laajuudesta johtuu, että senaatti näitten valtuuksien nojalla voi joko tuntuvasti vaikuttaa elintarvetautannon lisäämiseen taikka aivan päinvastaiseen tulokseen, riippuen siitä, miten senaatti näitä valtuuksia tulee käyttämään. Tähän katsoen pidän kohtuullisena sen toivomuksen, joka täällä jo useissa lausunnoissa on senaatille esitetty, nim. että saataisiin ennen lakiehdotuksen lopullista ratkaisua senaatilta tietää, minkälaisia 2 §:n edellyttämiä rajahintoja ja 4 §:n edellyttämiä alimpia hintoja senaatti aikoo elintarpeille määrätä.

Mitä lakiehdotukseen kokonaisuudessaan tulee, niin lausun vain mielipiteenäni, että sekä edustajana että maanviljelijänä katson velvollisuudekseni mahdollisuuden mukaan myötävaikuttaa tämän lakiehdotuksen hyväksi.

Ed. Luopajarvi: Koska minulla sattuu olemaan tiedossani useampia samanlaisia esimerkkejä, kuin mitä ed. Kotila täällä mainitsi Toholammin kunnan toiminnasta elintarvekysymyksen järjestämiseksi, niin luulen olevan paikallaan ed. Tuomelle huomauttaa, että nähtävästi tällaiset esimerkit ovat olleet omiansa vaikuttamaan sen, että kuntien johtomiehet ovat tulleet aroiksi jatkamasta tuollaisia yrityksiä. Ed. Tuomen „Sortun Voiman” toimittajana, jos oikein tunnen hänen ammattinsa, pitäisi tietää, minkälaista kylvöä hänkin on siinä suhteessa ympäristönsä pitäjien köyhälistöön harjoittanut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lille ehdottanut, että suuren valiokunnan mietintöön liitetty ensimmäinen vastalause hyväksyttäisiin. Tämä ehdotus kuitenkin tullakseen äänestetyksi on tehtävä siinä tilaisuudessa, jolloin ponnet tulevat esiteltäviksi.

Puhemies: Kello on nyt 11, Työjärjestyksen 30 § määrää: „Täysi-istunto ei saa jatkua jälkeen kello 11 illalla, ellei puhemies katso sii-

hen erityistä syytä olevan tai eduskunta niin päättä". Omasta puolestani alistan eduskunnan ratkaistavaksi, jatketaan istuntoa vielä toistaiseksi yksityiskohtaista käsittelyä varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. O r a s m a a: Ehdotan, että istuntoa ja asian käsittelyä jatketaan.

Ed. A r o n e n: Kannatan tehtyä ehdotusta ja olen sitä mieltä, että jatkettaisiin yksityiskohtaista käsittelyä siksi, kunnes tämä lakiehdotus tulee loppuun käsitellyksi, vaikka kello olisi 8 aamulla.

P u h e m i e s: Tekemäni kysymyksen johdosta on ehdotettu täysi-istunnon jatkamista eikä kukaan ole sitä ehdotusta vastustanut. Istuntoa siis jatkettaneen vielä kello 11 jälkeenkin?

Eduskunta päättää jatkaa täysi-istuntoa.

Ennenkuin yksityiskohtaiseen käsittelyyn ryhdytään, keskeytetään istunto 10 minuutiksi k:lo 11,03 yöllä.

Täysi-istuntoa

jatketaan k:lo 11,25 yöllä.

P u h e m i e s: Ryhdytään suuren valiokunnan ehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Suuren valiokunnan ehdotus on sama, mikä on elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä sivulta 18 alkaen.

§:t 1 ja 2 hyväksytään keskustelutta järjestään.

3 §.

Keskustelu:

Ed. P e h k o n e n: Tekemättä varsinaista ehdotusta pyydän saada merkitä vain sen, että sana „melkoista" hallituksen esityksessä olisi ollut käsitteäkseni asiallisesti säilytettävä tässä pykälässä, joka sana on siitä poistettu. Samoin lause „kun sellaista tavarantarvetta ilmenee" on käsitteäkseni asiallisesti harhaan johtava, koska tavarantarve ei vielä edellytä sellaisia toimenpiteitä, joista tässä puhtaan, vaan täytyy ilmetä puutetta ennenkuin niihin toimenpiteisiin ryhdytään. Kun kumminkaan ei ole toiveita muutoksesta, en tahdo varsinaista esitystä tehdä, merkitsen vain tämän.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa ei ole tehty mitään muutosehdotusta, joten 3 § hyväksyttäneen sellaisenaan?

3 § hyväksytään.

§:t 4—8 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. P e h k o n e n: Pykälän ensimmäisessä lauseessa sanotaan, että jos mainitun tavarantarpeen tyydyttäminen „voi käydä vaikeaksi", olkoon senaatti oikeutettu j. n. e. Minun käsittääkseni on aina vaikeuksia olemassa tavarantarvan hankkimisessa eikä se seikka vielä edellytä sellaiseen toimenpiteeseen ryhtymistä, mistä tässä pykälässä puhutaan. Vaan ainoastaan silloin voi tällainen tulla kysymykseen, jos näyttäytyvät nämä vaikeudet käyvän voittamattomiksi. Pyydän vain saada merkitä tämän ajatuksenani.

Keskustelu 9 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa ei ole tehty mitään muutosehdotusta. Joten eduskunta päättäneen hyväksyä 9 §:n?

§ 9 hyväksytään.

§ 10 hyväksytään keskustelutta.

11 §.

Keskustelu:

Ed. T u o m i: Niillä perusteilla, jotka jo tämän asian evästyskeskustelussa lausuin, ehdotan, että tämä 11 §:n 2 momentti poistettaisiin.

Senaattori K a l l i o: Vaikka ed. Tuomen tekemää ehdotusta täällä ei vielä ole kannatettu, niin katson minä olevan syytä koskettaa kumminkin siihen ehdotukseen ja myöskin sen ehdotuksen toteuttamisesta johtuvaan seuraamukseen tähän pykälään nähden, jos se tulisi hyväksytyksi.

Tämä 11 § on hallituksen ehdotuksessa muodollisesti paljo erilainen kuin valiokunnan ehdotuksessa. Hallituksen ehdotuksessa se kuului: „Jos yleisen tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan laitosta tahi muuta omaisuutta, joka on tarkoitettu tai voidaan käyttää 2 §:ssä mainittujen ta-

varain valmistamiseen, kuljetukseen tai jakeluun on senaatilla oikeus velvoittaa omaisuuden haltija korvausta vastaan asettamaan omaisuus valtion käytettäväksi tai sillä suoritamaan työtä valtion hyväksi. Edelläsanoittu koskee myöskin varastoa varten tarpeellista maata ja rakennusta."

Valiokunta on tämän ajatuksen sovelluttanut aivan toiseen muotoon ja hallituksen esityksessä olevan viimeisen lauseen yhdistänyt ensimmäisen momentin alkuun, jonka kautta se on tullut kuulumaan: „Jos yleisen tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan maata, rakennusta, laitosta tai muuta omaisuutta, joka soveltuu 2 §:ssä mainittujen tavarain valmistamiseen, säilytykseen j. n. e." Tämän kautta on ajatus pysynyt tässä pykälässä elintarvevaliokunnan sovelluttamassa muodossa, jos koko pykälä otetaan huomioon, joksinkin mielestäni samana kuin hallituksen esityksessä. Mutta jos tehtäisiin niinkuin ed. Tuomi on tässä ehdottanut, että jätettäisiin pois toinen momentti, joka säännöttelee, missä tapauksessa näitä ensimmäisessä momentissa olevia keinoja olisi oikeus käyttää, niin olisi siitä seurauksena, että hallitus voisi ulottaa tätä valtaansa sangen pitkälle ja epämääräisiin tekoihin. Ehkä ed. Tuomen tarkoitus sellainen onkin. Hallituksen esityksessä valtuutetaan hallitus ottamaan haltuun maata varastopaikkoja varten, mutta jos toinen momentti tästä valiokunnan ehdotuksesta pyyhittäisiin ja sovellutetaan sitä kohtaa tässä ensimmäisessä momentissa, että mainittujen tavarain valmistamiseen tarvitaan maata, niin voi ainakin tulkita sitä silloin niin pitkälle, että voitaisiin ottaa kokonaisia maatiloja tämän kautta valtion haltuun. Kun tämä laki koko luonteeltaan nyt jo on sangen pitkälle menevä ja outo meikäläisissä oloissa, tämän kautta näet maanomistajalta voidaan riistää jo kaikki se, minkä se ahkeralla työllä voi hankkia itsensä, perheensä ja lähimäistensä elintarpeiksi, tuntuu minusta, että sellainen tarkoituspäätä, että pyritäisiin vielä ulottamaan sitä niin pitkälle, että maanomistajalta voitaisiin ottaa vielä tuo tuloa tuottava esinekin, menee pyrkimys aivan tarkoituksellisesti kärsimättömän pitkälle. Se panee epäilemättä pelolla monen ajattelemaan, onko tarkoituksenmukaista laisinkaan ulottaa tätä lakia noin pitkälle. Pyytäisin sosialidemokraateille huomauttaa, jotka ovat tämän ehdotuksen tehneet, että pyyhittäisiin pois tuo toinen momentti. Ei ole siveellisestä oikein kärjistää välejä syyttä tarpeettoman pitkälle. Tässä laaditaan laki yhtä vuotta varten. Meillä ei ole vielä kokemuksia tällaisen lain sovelluttamisesta ja siitä syystä minun mielestäni se periaate, mikä sisältyy hallituksen esitykseen

tässä pykälässä samoin kuin elintarvevaliokunnan ehdotuksessa, on jo kylliksi pitkälle menevä enkä soisi eduskunnan nyt ryhtyvän tällä hetkellä pyyhkimään pois toista momenttia, jossa on säännöstelty se, mihinkä ulotettaisiin ensimmäistä momenttia. Jos näin tehdään, niin pykälä koko luonteeltaan muuttuu vallan toiseksi, kuin hallituksen esitys. Sentähden uskaltaisin toivoa, että pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, johon elintarvevaliokunta on sen laatinut. Luonteeltaan tämä pykälä nähtävästi ei ole muuttunut valiokunnassa sen kautta siitä, mikä alkuaan on hallituksen ehdotuksessa ollut, vaikkakin muoto on toinen.

Ed. Lautasalo: Pyydän kannattaa ed. Tuomen tekemää ehdotusta sillä edellytyksellä, että jos tässä 11 §:n 2 momentti pysytettäisiin, niin sillä tehtäisiin ihan tehottomaksi edellinen momentti.

Ed. Alkio: Vaikka minä olen ollut tänä päivänä sitä mieltä, että tämä laki olisi hyväksyttävä sellaisena, minkälaisena se nytkin esiintyy eduskunnassa, täytyy minun ilmoittaa julkisesti, että jos tämä momentti poistetaan, minä ainakaan en voi kannattaa silloin tämän lain voimaantulemista.

Ed. Tåg: Jag ber att få tillkännagifva, att, såvidt detta 2 mom. 11 § kommer att utgå, jag icke med min röst kommer att bidraga till lagförslagets godkännande i dess tredje läsning.

Ed. G ä d d a: För min del är jag mycket tveksam, om jag skall rösta för förslagets godkännande, sådant det nu är affattadt, men om 2 mom. 11 § kommer att strykas ur förslaget, försvinner denna tvekan helt och hållet. Jag anser, att sedan måste jag rösta mot förslagets antagande.

Ed. Storbjörk: Om 2 mom. 11 § har redan många gånger tvist uppstått. Trots den svårighet, som måste åstadkommas genom denna lag för jordbrukare, hafva de flesta jordbrukare i denna församling förklarat sig vara med om att rösta för förslaget, om det kan godkännas i det skick det nu har. Blir 2 mom. 11 § utslutet, är det en gifven sak, att ingen af Finlands jordbrukare kan med sin röst bidraga till att lagförslaget skall godkännas. Jag vill på det varmaste erinra socialdemokratiska partiet, som ju är intresserad af att få lagen genomdrifven, att det kan få lagförslaget att stupa på detta moment.

Ed. Nurminen: On omituista kuulla ilmoitukset eduskunnassa. Tiedetään, että tukkiyhtiöillä on Suomessa monessa kunnassa 20—30—40 prosenttia maa-alueesta, pohjois-Karjalan kunnissa esim. jotenkin yleisesti. Täällä on myös jo aikaisemmin puhuttu, ettei ole lainkaan varmuutta siitä, että tukkiyhtiöt näitä maitansa viljelsivät. Tahtoisimmeko me riistää hallitukselta oikeuden tällaisissa tapauksissa ottaa myös maan viljeltäväksi valtion toimesta, silloin kun ilmeisesti tiedetään, että niiden omistajat lyövät laimin velvollisuutensa. Minä ainakin panen merkille sen, että maalaisliiton edustajat ovat tätä kantaa edustaneet. Ei suinkaan mitenkään voi olettaa, että hallitus menisi pienviljelijäin tiloja tässä tarkoituksessa ottamaan. Mutta kun, kuten sanottu, tiedetään, että ainakin siellä päin, mistä minä olen, pohjois-Karjalassa, pienviljelijät ovat häädetyt pois tukkiyhtiöiden tieltä ja niitten tilat on viljelemättä, ja tiedetään että nämä pienviljelijät nyt kulkevat tukinuitoissa ja savotan töissä ja täällä on puhuttu, että pitäisi väestö saada mobilisoiduksi maata viljelemään, eikö silloin ole luonnollista, että myöskin nämä pienviljelijät, jotka ovat keinottelun kautta joutuneet pois tiloiltaan, saatettaisiin siihen tilaisuteen. Ja minä olen ainakin siinä varmassa vakaumuksessa, että he sen tekisivät.

Senaattori Kallio: Edellinen puhuja on tässä jo nimenomaan vedonnut siihen, että tarkoitus olisi tämän kautta ottaa maatiloja valtion haltuun. Mutta kun tätä lakia ei tehdä nyt muuta kuin yhtä vuotta varten, niin minä voin vakuuttaa, että tämä tarkoitus ei voi missään tapauksessa toteutua, sillä ei tämä toimenpide voi ennen kylvöä astua siinä määrin voimaan, että hallitus voisi sellaiseen tekoon ryhtyä. Minusta ne ilmoitukset, mitä täällä on tehty, osottavat, ettei olisi syytä, kun kerran yhteisestä yhteiskunnallisesta kysymyksestä ja yhteisestä päämäärästä on kysymys, kärjistää välejä sillä tavoin kuin tämän kautta itse asiassa tullaan tekemään. Tällä ei itse asiassa mitään voiteta siihen nähden, että keväen on niin pitkälle kulunut ja tuollaisten toimenpiteiden toteuttamiseen ei voida ryhtyä.

Niinhyvin eduskunnassa kuin valiokunnassa on ollut sosialidemokraattinen puolue enemmistönä, jompikumpi niistä ehdotuksista, joko hallituksen esitys tai elintarvevaliokunnan mietinnön ehdottama muoto, on se, jonka tämä eduskunta voi hyväksyä. Miksikä silloin pitää mennä viimeisellä hetkellä pyyhkimään pois momentti, joka muuttaa luonteeltaan koko tämän pykälän ja kaa-
taa mahdollisesti koko lain. Minä en tahdo sanoa

sitä, että minä puolestani voisin vaikuttaa siihen, ettei tässä suhteessa saataisi lakia aikaan, sillä maata ilman tällaista toimenpidettä on sangen vaikea hallita. Mutta minä huomautan, että tällä tavoin ei yhteistä kotia rakenneta, kun tahdotaan välttämättömästi, tahallisesti kärjistää rikkinaisia suhteita.

Ed. Rantakari: Senaattori Kallio jo huomautti siitä, minkä vuoksi tätä pykälää ei voida käyttää tukkiyhtiöitä vastaan, niinkuin täällä joku kaunopuheliaasti koetti osoittaa. Minä pyytäisin muuten lausua vasemmistolle ihmetykseni siitä, että se pyytää olla paavillisempi kuin paavi itse. Hallitus ei ole tahtonut tällaisia valtuuksia ja vasemmiston taholta niitä tahdotaan sille kuitenkin väkisin tyrkyttää. Minä en voi tätä muuten selittää, kuin että vasemmisto itse on selvillä tämän lain mahdottomuudesta ja yrittää tämän attentaatin avulla sysätä syyn oikeiston hartioille sen kumoon menemisestä.

Ed. Retulainen: Jos yhdenneistöistä pykälästä toinen momentti poistetaan, niin minä olen pakotettu äänestämään koko lakia vastaan.

Ed. Pehkonen: On sanottu että, jos tämä toinen momentti tulisi jäämään tähän, niin pykälä menettäisi silloin merkityksensä. Minä tahtoisin huomauttaa, ettei tämä toinen momentti tee ensimmäistä momenttia mitättömäksi, se ainoastaan estää hallitusta käyttämästä ensimmäistä momenttia toisin kuin mitä ehdottomasti on ollut tarkoituksena, silloin kun valiokunta on ensimmäisen momentin tuohon muotoon asettanut. Silloin oli nimenomaan valiokunnassa, sikäli kuin ymmärsin, myöskin vasemmistossa, tarkoituksena tähän pykälään sisällyttää ainoastaan se, mikä hallituksen esityksessäkkin oli. Ja vasta jälkeenpäin erinäistä syistä tuli vasemmistossa huomatuksi, että tätähän sietäisikin laajentaa. Että tätä ei voida sovelluttaa tukkiyhtiöihin tänä kesänä, tahdon vaan siihen nähdä huomauttaa, että ne maat, jotka tukkiyhtiöt ovat jättäneet viljelemättä, ovat siinä kunnossa, että hallituksen ei kannata niitä yhtä kesää varten kalliilla siemenellä ruveta lannoittamaan. Että maalaisliitto on tällä kannalla, se on merkille pantavaa, mutta minä tahdon huomauttaa, että me käytämme järkeä emmekä ainoastaan taktiikkaa; me emme tahdo taktiikan vuoksi näin tärkeätä asiaa kaataa, mutta jos sitä vasemmistossa nimenomaan tahdotaan ja asia ajetaan siihen, niin silloinhan se järjenkin nimessä voidaan tehdä.

Ed. Luopajarvi: Minä en tahdo lausua mitään uhkauksia, sillä ne saatettaisiin käsittää provoseeraamiseksi. Mutta kun täällä on lausuttu selitys, mistä syystä tuo toinen kohta 11 §:stä on tahdottu poistaa, niin minä asetan kysymyksen, miksi ei silloin, jos on ollut tarkoitus, että tukkiyhtiöiden maihin päästäisiin käsiksi, miksi sitä ei ole selvästi tässä §:ssä sanottu. Muuten se on minusta selitys, jolla tahdotaan peittää todellinen tarkoitus. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, jos sanotaan suoraan, että tukkiyhtiöiden maita voidaan tällä tavalla ottaa viljeltäväksi. Silloin jää hallituksen harkittavaksi, kannattaako yhtä vuotta varten sellaiseen toimeen ryhtyä. Mutta minä epäilen, että tässä takana piilee se, että jos työläiset jossain joutuvat lakkotaistelussa alakynteen, niin ollaan velvoittamassa senaattia tai senaatti voi omasta aloitteestaan asettaa uhan, että ellei maanviljelijä nannistu, silloin hänen koko tilansa otetaan hallituksen toimenpiteestä viljeltäväksi. Tämän minä tahdon sanoa sitä varten, että ne puhujat, jotka ehkä ovat tuon ajatuksen takana, mikä lausuttiin, voivat tehdä ehdotuksen, jonka avulla pykälä voidaan muuttaa selvästi sel-laiseksi, kuin mitä sanottiin. Jos ei sitä tehdä, silloin minä käsitan asian olevan sillä tavalla, että tämä on vain tekosyy, jolla tahdotaan muuta tar-koitusta peittää.

Ed. Tuomi: Mielestäni on tarpeetonta ja suotta sitoa hallituksen käsiä. Minä uskon, että hallitus ei tulisi valtaansa väärinkäyttämään mis-sään tapauksessa, pakkoluovuttamaan viljelyksiä kuten täällä on pelotettu. Se vain antaisi hallitukselle tuen kaikkein äärimmäisimmissä tapauk-sissa käyttäen niitä keinoja. Minä luulenkin, että ne, jotka ovat uhkailleet äänestävänsä tämän lain kumoon, ovat etsineet jotakin ukkosenjohdatinta tästä laista ja nyt he ovat sen löytäneet ja näin ollen tahtovat nujertaa koko elintarvelain, tehdä sen aikaansaannin mahdottomaksi sekä siten samalla ottaa vastuulleen kaiken sen nälän ja kur-juuden, mikä siitä tulisi seuraukseksi.

Ed. Kuusinen: Tässä laissa ei suoranai-sesti säädetä mitään pakkotoimenpiteitä maan-omistajia vastaan. Ne toimenpiteet, mitä tästä voisi aiheutua, jäävät senaatin harkittaviksi. Senaattori Kallio tulee senaatissa harkitsemaan niitä, eikä meistä kai kukaan epäile, ettei hän tule niitä harkitessaan katsomaan maanviljeli-jäin, maanomistajain etua. Minkätähden hän sit-ten pelkää sitä, että hänelle annetaan vähän laa-jempi harkintavapaus. Kysymyksessäolevan py-kälän toinen momentti on nyt valiokunnissa tähän

lisätty, maanomistajien edustajain ehdotuksesta ja toimesta. Sen poistaminen on minun mieles-täni tarpeellinen siitä syystä, että jos se tähän jää, niin ei silloin sellaisten maanomistajien, jotka tahtovat uhitella tahallaan, tarvitse oikeastaan pelätä koko lakia ollenkaan. He tietäisivät, että senaatilla ei ole valtaa ryhtyä heitä vastaan äärimäisessäkin tapauksessa semmoisiin toimen-piteisiin, jotka tehoaisivat. Minä luulen, että parhaiten tämä pykälä täyttäisi tarkoituksensa silloin, kun sitä ei koskaan tarvitsisi sovelluttaa, kun ei senaatin tarvitsisi käyttää tätä ylimää-räistä valtuutusta, jonka se tämän kautta saa. Mutta jotta maanomistajat, itsepäisimmätkin, suosiolla antaisivat perään, sitä varten niiden täy-tyy tietää, että jos he uhittelevat ja tahallaan kär-jistävät aseman koko yhteiskuntaa uhkaavaksi, senaatilla on valta käydä heidän kimppuunsa. Sitä varten on välttämätöntä, että senaatille anne-taan tuollainen valta. Muuten ei tämä laki tar-koitustaan täytä. Minun mielestäni ne uhkauk-set, mitä on täällä kuulunut, osoittavat jos mit-kään selvästi, että tässä suhteessa on lakiin sel-lainen muutos tehtävä kuin sosialidemokraattien puolelta on ehdotettu. Älkää te uhatko! Suomalaisen puolueen edustajat vuoden 1913 valtiopäi-villä tekivät erään toisen lain, torppareita kos-kevan takautuvan asetuksen suhteen, juuri sellai-sen erehdyksen, että äänestivät sen lepäämään yli vaalien. Minä luulen, että ne edustajat, ja niitä on vieläkin täällä, saivat sitä suuresti katua. Äl-kää tehkö samaa virhettä tällä kertaa! Te tulette sitä katumaan.

Senaattori Kallio: Tämän lain perimmäinen tarkoitushan on tuotannon turvaaminen ja tämä laki epäilemättä, jos se otetaan kokonaisuudes-saan, on sellainen välikappale jokaisen hallituk-sen käsissä, että se voi ihan täydellisesti ottaa kaiken sen tuotannon, mikä maasta saadaan. Tämä on laadittu yhtä vuotta varten, koska edus-kunnalla on jo ensi talvena tilaisuus tehdä siihen muutoksia, parannuksia tai mitä ovat olot näyt-tävät siihen aiheuttavan. Ja sentakia minusta pyritään aivan tarpeettoman pitkälle sen kautta, että yritetään tehdä uhan alaiseksi myös maapoh-jan valtaaminen. Täällä ed. Kuusinen viittasi siihen, että tämä antaa laajempia oikeuksia hal-litukselle. Aivan niin. Hallitus ei ole kuitenkaan pyytänyt niin laajoja oikeuksia, se ei ole katsonut tarpeelliseksi niin laajoja oikeuksia, ja epäile-mättä sillä on juuri yhteiskunnan etu ja terve kehitys silmämääränä. Minä en epäile, että ny-kyinen hallitus pyrkisi käyttämään väärin tätä valtaa. Mutta me emme tiedä, minkälaisia halli-

tuksia meillä voi ennen ensi vuotta olla, ja sen-takia en tahtoisin nykyisen hallituksen jäsenenä-kään, että hallitukselle annettaisiin tarpeettoman laajat valtuudet, kun minusta jo tämän lain kautta voidaan saada kylliksi laajat valtuudet hankkia kaikki elintarvetuotto tarvittaissa yhtei-seksi omaisuudeksi.

Ed. N u r m i n e n : Täällä tehdyn poistamis-ehdotuksen tarkoitus on myös turvata tuotannon keskeymätöntä harjoittamista. Minä luonnolli-sestikin mainitessani tukkiyhtiöitten huostassa olevat maat, käytiin sitä ainoastaan esimerkkinä. Missä määrin hallituksella on mahdollisuus niitä käyttä, on tietystikin vaikea sanoa. Mutta kun me tiedämme myös, että on suurmaanomistajia, jotka uhkailevat jättää maansa viljelemättä, niin sillekin varalle on tällainen valtuus olemassa hyvä, kaikkien tällaisten mahdollisuuksien va-ralle ei aukkoa ole lakiin jätettävä.

Ed. P e n n a n e n : Vasemmiston taholta on kipakasti vastustettu ehdotusta, että tähän laki-esitykseen sisällytettäisiin säädös yleisestä työ-velvollisuudesta. Tämä nyt käsiteltävä pykälä sisältää myöskin säädöksen työvelvollisuudesta, vaikkapa ei tosin yleisestä. Tämän pykälän mu-kaan voi valtio korvausta vastaan velvoittaa omaisuuden haltijan luovuttamaan omaisuuttaan valtion käytettäväksi taikka voi valtio velvoittaa omaisuuden haltijan suorittamaan omaisuudel-laan työtä valtion laskuun. Tämähän siis sisäl-tää työvelvollisuuden. Toisessakin momentissa, jota vastaan nyt täällä on protesteerattu, sano-taan, että elintarvetuottajia velvoitetaan tähän työvelvollisuuteen sikäli, mikäli se koskee varas-toonpanoa, puimista ja jauhattamista ja niihin tarvittavalla omaisuudella suoritettavaa työtä. Jos nyt tämä toinen momentti kokonaan poiste-taan, niin on huomattava, että työvelvollisuus ulotetaan maanomistajiin laajemmalti, kuin mi-hin se ulottuu toisen momentin tässä ollen. Mi-nusta on ristiriitainen vasemmiston kanta. Silloin kun on kysymys yleisestä työvelvollisuudesta, selitetään sen loukkaavan yksilön vapautta, kun on kysymys työvelvollisuuden soveltamisesta elintarvetuottajiin, silloin ollaan valmiita mene-mään pitemmälle, kuin mitä hallitus on edes pyyt-änyt. Minusta, niinkuin täällä on huomautettu, siinä muodossa, kuin valiokunta on asian esittä-nyt, kuuluu sekä ensimmäinen että toinen momentti oleellisesti yhteen.

Ed. A l k i o : Ed. Kuusisen ynnä muutamien muiden lausuntojen johdosta pyydän panna mer-

kille sen, että ne ovat erinomaisesti valaisseet sitä, missä tarkoituksessa tämä toinen momentti tästä pykälästä tahdottaisiin poistaa. Tarkoituk-sena on aivan ilmeisesti taloudellisen vallanku-mouksen alkujärjestely tämän poistamisen kautta. Sen tarkoituksena ei siis ole elintarpeitten tuo-tannon lisääminen tänä kesänä, vaan aivan jota-kin muuta. Ja kun tältä kannalta asia on otet-tava, on minun mielestäni ilmeisesti selvää, että ne, jotka asettuvat tässä suhteessa toiselle kan-nalle, ovat oikeutetut pelkäämään niitä seurauksia, mitä siitä on tuleva. Hra Kuusinen äsken täällä uhmaten, puhujalavalta nyrkkiä osottaen, varoitti, ettei tältä puolelta pitäisi uhattaman. Minä en ole kuullut kenenkään tältä puolelta uhkaavan. Täällä ovat vaan muutamit edustajat rehellisesti ilmoittaneet ennakolta, että jos tämä momentti tullaan poistamaan, he eivät puolestansa voi sil-loin tämän lain voimaantulusta äänellensä kannattaa. Se ei ole uhmausta eikä uhkausta, vaan se on rehellinen tiedonanto, joka tällä tavoin jul-kisesti perustellaan.

Ed. R a n t a k a r i : Täällä jo edellinen puhuja huomautti, että me saimme hra Kuusisen esi-tyksestä täysin selville sen, että koko tämän mo-mentin poispyyhkimisellä on tarkoitus muodostaa pykälästä jonkinlainen ruuvi maanomistajan ku-ristamiseksi lakkotapauksissa. Hra Kuusinen va-roitteli täällä erityisesti porvarillisia aineksia. Minä pyytäisin hra Kuusiselle sen ylpeän varoi-tuksen johdosta huomauttaa, että monesti se sit-tenkin käy ylpeys lankeemuksen edellä.

Ed. J. W i i k : Jag ber att få förena mig om de uttalanden, som gjorts af ldgsm. Tåg, Gadda och Storbjörk.

Ed. A r o n e n : Istunnossa 20 päivänä huhti-kuuta, kun tätä asiaa koskeva hallituksen esitys lähetettiin valiokuntaan, minä nimenomaan huo-mautin, että tämä asia on surullinen todistus siitä häikäilemättömästä poliitikasta elintarvekysy-myksen alalla, mitä meidän porvaristomme on harjoittanut. Senaattori Kallio silloin huo-mautti, että hänkin toivoi, ettei vastaisuudessa sellaista politiikkaa maassamme harjoitettaisi. Tämän illan keskustelu osoittaa selvääkin selveim-in ja etupäässä juuri senaattori Kallion lau-sunto, että he aikovat jatkaa samaa menettelyä, mitä he tähänkin asti ovat harjoittaneet. Tämän toisen momentin poistamisen tarkoituksena on ollut m. m. estää, ettei maanviljelijät voisi jättää maitaan kylvämättä, joka suorastaan tarkoittaisi kansan nälkään tappamista. Yhdyn ed. Kuusisen

lausuntoon tässä kohdin ja olen varma että jos te uskallatte tällaisen uhkaamanne tempun tehdä, niinkuin teillä näyttää olevan tarkoitus, niin te tulette katumaan sitä.

Senaattori Kallio: Vaikken tahdo ryhtyä sanasotaan edellisen puhujan kanssa, niin pyydän huomauttaa, että olen kaikissa tilanteissa pitänyt välttämättömänä tällaisen lain olemassaoloa, jotta saataisiin jonkinlaista säännöttelyä aikaan. Sentähden on kerrassaan häikäilemätön sellainen hyökkäys, mikä minua vastaan on tehty sen takia että olen huomauttanut sellaisesta muodottomuudesta, mihin jouduttaisiin jos toinen momentti poistettaisiin. Olen valmis hyväksymään hallituksen esityksen tai elintarvevaliokunnan ehdotuksen, joita kumpiakin on sosialidemokraattinen enemmistö ollut tekemässä, mutta tätä poispyyhkimistä en voi hyväksyä ja edustajana minulla on kai oikeus esittää mielipiteeni asiassa.

Ed. Alkio: Sen johdosta että viimeinen puhuja vasemmistosta ja muutamat muut samalta puolelta ovat lausuneet, että tahdottaessa säilyttää tämä momentti tässä pykälässä, tahdotaan asettua sille kannalle että me tahtoisimme hylätä koko lain ja etsiä syytä siihen tästä. Mutta minä puolestani voin ilmoittaa, sen perusteella mitä tiedän, ettei ole minkäänlaista tarkoitusta ollut hylätä tätä lakia, jos se esim. siinä muodossa tulisi eduskunnan lopullisesti hyväksyttäväksi, minkälaisena se nyt esiintyy. Siitä syystä myöskin on huomautettu, että jos tämä momentti poistetaan, sen poistaminen tekee tämän lain hyväksymisen epäilyksen alaiseksi. Pyydän tämän vain selitykseksi huomauttaa niille, jotka tämän keskustelun jälkeen tulevat asiasta äänestämään.

Ed. Aronen: Samalla kun panen ilolla merkille sen rehellisen kannan, mikä täällä oikeiston taholta on esiintynyt m. m. senaattori Kallion ja ed. Alkion lausunnoissa, pyydän kysyä mitä tähän pykälään jää jällelle, jos toinen momentti otetaan pois? Silloin kun tämän asian esille tuominen eduskunnassa tuli tunnetuksi, sanoi minulle eräs kahden ja puolen manttaalin omistaja nyrkkiä puiden, että kyllä te takavarikoitte viljan, mutta jos me emme kylvä viljaa teidän takavarikoitavaksenne, niin mitä sitten! Vastaisin että me tulemme laatimaan lain, jonka nojalla voimme kylvää siinä tapauksessa heidän maansa. Silloin hän vaikeni. Kun meillä on Westermarckeja, niin on ymmärrettävä, miksi tahdomme tämän momentin poistettavaksi. Jos he tahtovat lähteä keinottelemaan, silloin tämä on välttämätön. Al-

kää tehkö sillä tavalla että tätä lakia tarvitaan toteuttaa.

Ed. Kuusinen huomautti, että tämä laki täyttää tarkoituksensa paraiten silloin, jos sitä ei tarvita. Jos teillä ei ole sivutarkoituksia, ei tätä momenttia tarvita ollenkaan, sen enempää kuin muitakaan tämän lain säännöksiä, jos toimitte kansan yhteiseksi hyväksi, niinkuin ed. Kallio lausui minun puheeni johdosta.

Ed. Alkio: Siihen kysymykseen, jonka viimeinen puhuja teki, että mitä jää tähän lakiin, jos tämä momentti poistetaan, pyydän vastata. Ensinnäkin hallituksen esitys, jonka epäilemättä ovat tehneet yhtä järkevät kansalaiset kuin tässä eduskunnassakin olevat, ei sisällä sitä mitä ed. Aronen äsken ehdotti. Sen lisäksi se valiokunta, joka on laatinut tämän, sekä suuri valiokunta, on sisällyttänyt mietintöön tämän momentin. Kaikei nämä kaikki ovat siksi laajattaviksi kansalaisia että voivat arvostella, että laki kelpaa johonkin, vaikka tämä momentti säilyykin.

Ed. Aronen: Minä kernaasti sallin ed. Alkiolle sen itsekiitoksen, jonka hän itselleen antoi. Mutta minä pyytäisin ed. Alkion lukemaan tämän 1 §:n 1 momentin. Tämän pykälän nojalla voidaan estää, ettei jätetä maita kylvämättä. Jos toinen momentti säilytetään, silloin tähän ei mitään oleellista jää, mutta jos se poistetaan, niin pykälä tulee sellaiseksi kuin on tarkoitettukin.

Ed. Luopajarvi: Tämän lakiehdotuksen lähetekeskustelussa jo ehdotettiin otettavaksi myöskin työvoima mukaan tähän lakiin. Sitä on ajettu valiokunnassa, sitä on evästetty uudestaan suureen valiokuntaan, mutta vasemmisto on joka tapauksessa jättänyt sen ainakin tähän mennessä siitä pois. Jos tämä laki olisi ulotettu myöskin työvoiman mobilisoimiseen, silloin olisi yhteiskunta kokonaisuudessaan, sen molemmat puolet, työtätekevä ja omistava puoli, tasasuhteessa. Jos omistava puoli, maanomistaja, tahtoisii juonittelulla tehdä itsensä mahdottomaksi, silloin oltaisiin hänelle tilaisuudessa osottamaan, että hänellä on vissistä senaatin määräämästä taksasta saatavana työvoimaa ja silloin häneltä olisi otettu aseet pois. Mutta nyt ei ole sitä tehty. Työvoima on vapautettu, mutta toiselta puolen maanomistajan kädet tahdotaan sitoa sitä enemmän. Ed. Aronen onnitteli siitä rehellisestä vastauksesta, minkä on saanut oikeistolta. En tahdo onnitella, mutta surkuttelen sitä epärehellistä yritystä, kun selitetään, että tämä lainkohta ulottuisi vain tukkiyhtiöihin.

Ed. Pehkonen: Kun meillä nyt on jo 11 päivä toukokuuta ja ennenkuin hallitus ehtii saada vahvistetuksi tämän asetuksen käytettäväksi, voi olla toukokuun loppu tai kesäkuu käsissä, niin minä en puolestani ymmärrä, mitenkä hallitus joutuu kylvämään niitä maita, joita yksityinen jättää kylvämättä. Käytännöllistä merkitystä tällä näin ei voi olla, mutta sillä on periaatteellinen merkitys ja sillä on periaatteellinen vaikutus. En puolestani usko, että tällä hetkellä kukaan maanviljelijä tulee jättämään maitaan viljelemättä, jos ei vain sitä järjestelmällisesti tehdä hänelle mahdottomaksi.

Ed. Paavo Virkkunen: Siihen jännittävään keskusteluun, joka täällä on virinnyt, on tähän asti ottanut osaa ainoastaan yksi hallituksen jäsen, joka samalla on edustaja. Minulla on kuitenkin syytä olettaa, että hän on täällä lausunut julki koko hallituksemme kannan. Lausun tämän olettamuksen sitä varmemmin, kuin täällä on vielä saapuvilla myöskin hallituksen päämies. Kun hän ei ole esiintynyt, niin saanee pitää selvänä, että hän hyväksyy senaattori Kallion esiintymisen ja yhtyy siihen. Minulla ei ole aihetta, kuten edustaja Kuusinen aikaisemmin tämän istunnon kuluessa on tehnyt, erityisesti kääntyä senaatin varapuheenjohtajan puoleen suoralla kysymyksellä, mutta minä pyydän lausua, että minulla mielestäni on täysi oikeus tehdä se johtopäätös, jonka olen maininnut, senaatin varapuheenjohtajan vaikenemisesta tässä painavassa ja kauas kantavassa asiassa.

Ed. Hakkinen: Toisessa vastalauseessa on sanottu kahdeksan elintarvevaliokunnan jäsenen puolesta, mitä tämän pykälän toisen momentin poistamisella oikeastaan tarkoitetaan. Tämä ei kai tullut tässä istunnossa ensi kertaa näkyviin. Tämän toisen momentin poistamisella tarkoitetaan sitä, että kun tämän lain avulla annetaan valtakirja hallitukselle järjestää elintarveasia tässä maassa, niin tällä lailla ei tarkoiteta suinkaan antaa valtakirjaa maanviljelijöille tappaa tämän maan köyhälistöä nälkään.

Ed. Tuomi: Täällä on väitetty, ettei tämä laki suojaisi elintarpeiden tuotantoa. Mutta miehinnössä on ilmeisiä todisteita siihen. Jo 2 §:ssä sanotaan, että rajahintoja määrättäessä on pidettävä silmällä, etteivät ne ehkäise tarpeellista tuotannon lisääntymistä. Sitten 4 §:ssä: „Tuotannon turvaamiseksi ja edistämiseksi olkoon Senaattilla valta j. n. e.”, 5 §:ssä: „Karjakannan säilymiseksi, elintarpeiden tuotannon j. n. e.” Sitten

on 7 §:ssä määräys: „Elintarpeiden vientiä rajoitettaessa tai kielletettäessä on pidettävä silmällä, ettei ehkäistä tarpeellista tuotannon lisääntymistä”, ja 8 §:ssä: „elintarvetuotannon turvaamiseksi”. Siis koko laki rakentuu myös sille pohjalle, että elintarpeiden tuotanto on turvattava. Siis ne väitteet, mitä siitä on lausuttu, ovat aivan aiheettomia.

Ed. Eloranta: Oikeiston taholta on täällä erityisellä innolla vastustettu tämän 11 §:n toisen momentin poistamista. Sen johdosta sanottakoon ja se alleviivattakoon, että sillä vastustuksella on tarkoituksena antaa siunaus kaikille niille maanomistajille, jotka eri puolilla maata ovat jättäneet tahi aikovat jättää maansa kylvämättä, tarkoituksellisesti, uuvuttaakseen nälkään niitä, joilla ei maaomaisuutta ole. Tuollaisten tekojen estämiseksi täytyisi ehdottomasti tämä puheenalainen momentti saada poistetuksi. Jos ei sitä poisteta, niin se siunaa sentapaiset teot, joista mainitsin. Jos se poistetaan, niin tehdään semmoiset teot vaikeiksi. Kun täältä oikeiston taholta uhataan koko laki kaataa, jos ei tätä momenttia jätetä lakiin, niin on myöskin huomautettava, että tässä maassa on kai kansa siksi paljon selvillä asioista ja asemasta, että se tietää teidän tämän lain hylätyssänne toimineen kansan suurten joukkojen etuja vastaan ja se tulee sen mukaan teidän tekojanne vastaisuudessa tuomitsemaan, olkaa varmat siitä. Se tulee muistamaan, mitä te olette tahtoneet ja mihin olette pyrkineet.

Ed. Inberr: Man har i det längsta hoppats, att denna lag skulle få en sådan affattning, att man kunde godkänna densamma, och för min del önskade jag så länge som möjligt fasthålla det hoppet, att lagens affattning i verkligheten blefve sådan, ty jag måste beteckna det som en stor olycka för vårt land och vårt folk, om man nu skulle gå så långt i sin fordran, att man af denna anledning nödgades rösta mot denna lags godkännande.

Jag är i detta nu icke beredd att förklara, huru jag slutligen kommer att rösta, men jag vill gifva det tillkänna, att ifall det andra mom. i paragraf 11 uteslutes, anser jag i och med detta, att den sista förutsättningen för att en jordbrukare skall kunna godkänna detta lagförslag har bortfallit, och den frågan framställer sig för honom, huruvida han med godt samvete kan godkänna densamma. Jag ber därför att få hemställa till alla dem, som nu yrka på att detta mom. skall utgå, huruvida det icke vore skäl, att de skulle åtnöja sig med den affattning, som lagen redan har fått.

Lagens stadgande har allaredan till den grad kringskurit jordbrukarens rätt, att en ytterligare begränsning af densamma måste betecknas såsom gående utöfver det, som man kan vara med om. Jag hoppas därför, att man icke vill drifva saken till det yttersta, utan nöjer sig med den affattning lagförslaget har och därmed tillförsäkras dess behandling en lycklig utgång.

Ed. Luopajarvi: Minä uskon, että ne edustajat, jotka ovat täällä ehdottaneet tämän 11 §:n 2 momentin poistamista, ovat selvillä siitä, että samalla kun työvoiman mobilisointi on heidän vaikutuksestaan tästä lakiehdotuksesta jäänyt pois, he ovat tällä teolla yhdeltä puolen aiheuttaneet sen, että työvoima jää vapaaksi, mutta toiselta puolen pitävät lujasti kiinni maataomistavan luokan mobilisoinnista, maanviljelyksen mobilisoinnista elintarvetuotannon hyväksi; he tällä teolla, jos he pitävät siitä kiinni, vaikuttavat sen, että laki jää kieltämättä yksipuoliseksi, yksipuolisesti maanomistajaa kohtavaksi. Koska vasemmistosta on väitetty, että tätä pykälää ei tulla käyttämään muuten kuin silloin, jos tulee sellaiseen pakko, niin huomautan, että saattaa olla niin, mutta sitä on myös mahdollisuus käyttää muussakin tarkoituksessa, nimittäin kuinka päättömien vaatimuksien tahansa läpi ajamisen painostamiseksi. Ei tarvita muuta kuin jollain tilalla tehdään lakko, asetetaan palkkavaatimukset kuinka korkealle tahansa, tehdään työpäivän suhteen minkälaiset vaatimukset tahansa, ja jos maanomistaja niitä vastustaa, silloin voidaan vaatia senaattia ottamaan omistajan maat valtion viljelykseen. Tämä voi mennä mielivaltaisuudessa kuinka pitkälle tahansa. Täällä on kyllä sanottu, että eihän senaatti tähdo käyttää valtaansa enempää, kuin on välttämätöntä, mutta tähän on toiselta puolen huomautettu, että tällä kertaa on tämä senaatti pystyssä, huomenna se saattaa olla kaadettu, ja sen kaatajana saattaa esiintyä eduskunnan vasemmisto. Jos tämä vasemmisto panee uuden hallituksen kokoon kaatamansa tilalle, silloin voivat he senaatin täyttää jäsenillä, jotka ovat valmiit lakkolaisten päätömmistäänkin viittauksista ryhtymään mihinkä toimenpiteisiin tahansa. Tämän minä olen tahtonut saada sanotuksi siltä varalta, ettei, jos tämä laki tulee menemään nurin tämän kohdan vuoksi, voitaisi jälestäpäin väittää, että tämä näkökohta ei olisi tullut huomatuksi. Se on tästä syystä, kun meidän taholta on tahdottu pitää kiinni siitä, että tasapuolisesti yhteiskunta mobilisoidaisiin. Jos ne pykälät, joita meidän taholtamme työvoiman mobilisoinniseksi on tähän lakiin tahdottu, olisi sii-

hen sisällytetty, silloin ei olisi estettä nyt vaadittun kohdan poisjättämiselle. Silloin molempiin riitapuoliin voitaisiin harjoittaa painostusta tasapuolisesti. Silloin ei kumpikaan puoli pääsisi vapaaksi, vaan olisi asetettu saman lain alle.

Ed. Niukkanen: Vasemmisto on pitänyt erittäin tärkeänä asiana, että tässä maassa ei olisi sellaista hallitusta, joka voisi jollain tavoin rajoittaa työväen vapautta. Minä pidän yhtä tärkeänä, ettei tunnusteta sellaista hallitusta, joka voisi karkoittaa mielensä mukaan talonpojan pois kotikonnultaan.

Keskustelu 11 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ed. Tuomi ed. Lautasalon kannattamana ehdottanut, että 11 §:n 2 momentti poistettaisiin. Muita ehdotuksia ei ole tehty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Tuomen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 96 ei-ääntä.

Puhemies: Ed. Tuomen ehdotus on tässä kohden tullut hyväksytyksi.

12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Ehdotan, että 13 §:n toisen momentin alkuosasta poistettaisiin kolmannen vastalauseen mukaisesti kursiveeratut sanat: „tai elintarvelautakunnalla” ja sitten „kahden valitseman sa jäsenen läsnäollessa kruununpalvelijalla”.

Ed. Pehkonen: Kannatan ed. Lohen tekmää ehdotusta.

Keskustelu 13 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut, että 13 §:n toisesta momentista poistettaisiin kursi-

veeratut sanat „tai elintarvelautakunnalla”, „kahden valitsemansa jäsenen läsnäollessa kruununpalvelijalla”. Kutsun tätä ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 81 ei-ääntä.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotus tässä kohden on siis tullut hyväksytyksi; ed. Lohen ehdotus on hyljätty.

Senjälkeen puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Lohi: Ennenkuin käydään tähän 14 §:ään käsiksi, pyytäisin ehdottaa, että ne lisäpykälät, jotka löytyvät kolmannessa vastalauseessa, otettaisiin tähän väliin, nyt sitä suuremmalla syyllä, kun 11 §:n äänestyksen tulos on tiedossa. Toivoisin, ettei vasemmistokaan nyt vastustaisi näiden pykälien tähän lakiin ottamista. Ehdotukseni teen niiden perusteiden nojalla, jotka on kolmannessa vastalauseessa esitetty ja niin monta kertaa täällä eduskunnassa esiintuotu.

Ed. Lantto: Pyydän kannattaa ed. Lohen ehdotusta.

Ed. Mäkinen: Minä näiden pykälien tähän lakiin ottamista myös olen puoltanut suuressa valiokunnassa ja olen tehnyt sen siinä mielessä, että näiden pykälien katsoisin tulevan olemaan suureksi eduksi ja tasapuolisuudeksi tämän lain noudattamisessa. Evästyskeskustelussa kyllä havaitsin, että eduskunnan enemmistöryhmän taholta pelättiin, että nämä pykälät tulisivat saattamaan maalaistyöväen orjuuttavaan asemaan, ja myöskin tänä iltana on sitä alleviivattu eräiden edustajien taholta. Kuitenkaan minun tietääkseni vastalauseen laatijat eivät ole sellaista tarkoitaneet. Kuten ensimmäisessä pykälässä löytyvistä lauselmista selviää, niin sille työväenjoukolle, joka äärimmäisen tarpeen vaatiessa tulisi kutsuttavaksi toiselle paikkakunnalle, tulisi maksettavaksi kohtuullinen palkkio, hankittavaksi kunnalliset asunnot ja senaatin asiana olisi harkita, että näille ei tulisi tuntumaan taloudellisesti vaikealta

siellä työskentely, vieläpä tultaisiin valtion kustannuksella myös auttamaan heidän tällaiselle seudulle siirtymistään. Ainoastaan sellaisessa tapauksessa, että kiireellisimmän elonkorjuun ja perunanoton ja muun sellaisen aikana syksyllä työväkeä tarvittaisiin, tulisi kysymykseen näiden pykälien soveltaminen, eikä suinkaan ympäri vuoden, ja onhan vallan oikeudenmukaisena pidettävä, että hallitus tulisi hyvin huolehtimaan siitä, ettei näitä pykäläiä tultaisi väärin soveltamaan. Ed. Tuomi täällä muun muassa lausui vakaumukseksensa, ettei hallitus tulisi asemaansa väärinkäyttämään silloin, kuin tulisi toteutettavaksi niitä toimenpiteitä, joista 11 §:n yhteydessä jo keskusteltiin. Samalla tavalla minäkin luulen, ettei hallitus tulisi väärinkäyttämään asemaansa myöskään silloin, kun niin tiukalle tulisivat järjestymään olosuhteet, että jollakin osalla maata tultaisiin lisätyövoimaa elonkorjuun aikana syksyllä tarvitsemaan. Kun kuitenkin hyvin useat puhujat tällaista epäilystä esittivät, vieläpä sitä, että ehkä lakonrikkurien sijalle tultaisiin väkeä muualta ottamaan ja käyttämään niiden asemasta, jotka vaikeissa oloissa jossakin maanosassa työskentelevät, niin tähän nähden minä suuressa valiokunnassa tein sellaisen lisäyksen vastalauseessa esitettyyn 13 §:n ensimmäiseen momenttiin, että ensimmäiselle riville kolmannen sanan jälkeen tulisi tätä selventävä lisäys, niin että ensimmäisen pykälän alkukohta tulisi kuulumaan tällä lailla: „Jos jollakin paikkakunnalla, huolimatta siitä, että maatyöväen palkat ja työaika ovat kohtuullisia, esiintyy elintarpeiden tuotannon alalla sellaista työväen puutetta j. n. e.” Minä pyytäisin sen vuoksi äänestyksen alaiseksi esittämään, että tähän ensimmäiseen momenttiin otettaisiin lisäys, jolla mielestäni tulisivat torjutuiksi ne epäluulot ja se oletamus, että tultaisiin kovaosaisempaan maatyöväkeen nähden soveltamaan tämmöistä väärää kilpailua hallituksen puolelta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Lanton kannattamana ehdottanut 13 §:n jälkeen lisättäväksi elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä sivuilla 30—31 olevat kolme pykälää. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Sen lisäksi on ed. Mäkinen ehdottanut kolmannen vastalauseen 1 §:n alkuun lisäyksen, jonka mukaan se tulisi näin kuuluvaksi: „Jos jollakin paikkakunnalla, huolimatta siitä, että maatyöväen palkat ja työaika ovat kohtuullisia,

esiintyy elintarpeiden tuotannon alalla sellaista työväen puutetta j. n. e." Tätä ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen; ed. Lohen ehdotus on hyljätty.

§:t 14—16 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Ehdotan, että tästä 17 §:stä poistettaisiin 2 momentti. Tässä pykälässä tahdotaan pyrkiä siihen, että nämä elintarvelautakunnat tulisivat sillä tavalla kokoonpannuiksi, että otettaisiin huomioon väestön yhteiskunnallinen kokoonpano, ja tämä tarkoituksella on minun käsittääkseni oikea. Mutta se määritelmä, mikä on 2 momentissa, viepi siihen, että todellinen yhteiskunnallisen väestön mielipide ei tule suhteellisesti edustetuksi elintarvelautakunnassa. Nämät sanat: „missä varsinainen työväki muodostaa huomattavan osan väestöstä” ovat niin epämääräiset, että ei käy selville mikä on tuo huomattava osa, onko se $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ tai niin edespäin, mutta kaikissa näissä tapauksissa tämän momentin mukaan pitäisi ehdottomasti enemmistön olla järjestyneen työväestön ehdokkaista. Käsittääkseni on kaikki sanottu, mitä sanoa voidaan 1 momentissa, ohjeksi kunnille noita elintarvelautakuntia asettaessa.

Ed. Rosenqvist: Äfven jag föreslår att det andra momentet måtte utgå. Det står i strid mot den princip för lifsmedelsnämndernas till sättande, som i första momentet kommer till uttryck. Detta moment är därjämte ett typiskt uttryck för klasslagstiftning, i det att en samhällsklass, icke ens en hel sådan, ställes i undantagsförhållande i jämförelse med öfriga samhällsklasser. Detta moment träder ock kommunernas rätt

till själfstyrelse för när. Därtill kommer att det i formellt afseende är bristfälligt.

Ed. G ä d d a: Jag begärde ordet för att föreslå andra momentets uteslutning från paragrafen. Då detta nu blifvit gjordt, ber jag att få understöda förslaget. Jag anser att om någonting måste detta moment, om det icke lämnas bort, verka stridigheter inom kommunerna vid utseende af lifsmedelsnämnder. Ordet afsevärdt är ett så obestämdt begrepp att olika åsikter måste förekomma och klarhet kan knappast vinnas om hvilket antal däri bör ingå. Jag ansluter mig därför till förslaget om momentets uteslutande.

Ed. In b o r r: På de skäl som här framförts af ldgm. Rosenqvist och G ä d d a ber jag att få förena mig om att moment 2 § 17 skulle uteslutas.

Ed. H e l e n i u s - S e p p ä l ä: Vaikka minä yleensä äänestän tämän mietinnön puolesta, niin minusta olisi syytä, kun asia menee suureen valiokuntaan, suuren valiokunnan hiukan selvittää toista momenttia. Siinä puhutaan ylimalkaan vain „työväen järjestöistä”. Mielelläni minä sitä kannattaisin sellaisenaan. Mutta meillä on surullista kokemusta siitä, että toisiin työväenjärjestöihin kuuluvat ajavat toisiin työväenjärjestöihin kuuluvia pois työpaikoista. Ovat suorastaan pisseet ja rääkänneet toisia, niinkuin Turussa on tapahtunut. Tässä voisi käydä samalla tavalla. Mistä työväenjärjestöistä on kysymys? Onko kysymys niin toisista kuin toisistakin työväenjärjestöistä?

Ed. T u o m i: Tämän momentin tarkoituksena on, etteivät elintarvelautakunnat tulisi kokoonpannuiksi yksinomaan omistavan luokan jäsenistä ja siltä varalta on tämä momentti otettu. Se ei suinkaan ole ristiriidassa ensimmäisen momentin kanssa, jossa puhutaan, että on silmällä pidettävä väestön yhteiskunnallista kokoonpanoa. Minun mielestäni olisi voinut tuo sanamuoto olla lyhempi ja sanottava vain, että työväestöllä olkoon oikeus asettaa kuhunkin elintarvelautakuntaan vähintään puolet sen jäsenistä, mutta minä voin sen hyväksyä näinkin.

Keskustelu 17 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Rosenqvistin y. m. kannattamana ehdottanut, että 17 §:n 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 86 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, hyljäten ed. Lohen ehdotuksen, tässä kohden hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

§§:t 18—22 sekä lakiehdotuksen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotusta muuttamattomana ei ole hyväksytty, lähetetään lakiehdotus sanamuodoltaan semmoisena kuin se eduskunnan päätöksellä on hyväksytty takaisin suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely siis tulee jatkumaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wäinö Jokinen: Minä pyydän saada ilmoittaa, että suuri valiokunta on kutsuttu koolle tänä päiväksi, lauantaiaksi k:lo 10 aamupäivällä.

Pöydällepanot:**2) Ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräyksien muuttamisesta**

sisältävän eduskuntaesityksen n:o 3 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

3) Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuosina 1913, 1914 ja 1915

koskeva paikkivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on tänään, lauantaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

20. Lauvantaina 12 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 205

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 1 a; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3 ..

Pöydällepanoa varten
esitellään:

2) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvista tappioista 206

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aronen, Blomqvist, Erkkö, Hautala, Hiltunen, Holsti, Hultin, Hälvä, Hänninen-Walpas, Komu, Liljus, Listo, Repo, Saalasti, E. Saari, Sainio, Sopanen, Storbjörk ja Svinhufvud.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Hultin sairauden vuoksi tästä istunnosta sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Latvala huomisaamusta tiistai-iltaan, ed. Isaksson ensi maanantaista, 14 päivästä tiistai-aamupäivään, tämän kuun 15 päivään, ed. Kujala tästä illasta ensi maanantai-iltaan, ed. Blomqvist tästä illasta ensi keskiviikko-iltaan, ed. Aronen tämän illan istunnosta, ed. Saalasti ja ed. Storbjörk tästä päivästä alkaen ensi

keskiviikkoon, ed. E. Saari tästä alkaen tiistai-aamuun.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä ja saman valiokunnan mietinnössä n:o 1 sekä elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotus asiassa on mietinnön n:o 1 a sivulla 2.

Keskustelu:

Ed. Wäinö Jokinen: Pyydän saada aikaistavaksi ilmoittaa, että suuren valiokunnan suomenkielisen mietinnön 2:lla sivulla olevan ponnen tekstissä pilkku on liikaa ja siitä poistettava ja että ruotsinkielisestä mietinnöstä puuttuu ponnen ja tekstin välistä rivi, jolla on oleva 11 §.

Puhemies: Tahtooko kukaan asiassa puhevuoroa. Ellei niin eduskunta tahtonee hyväksyä suuren valiokunnan asiassa tekemän ehdotuksen?

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pöydällepanot:**2) Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvia tap-
pioita**

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 esitel-
lään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston
ehdotuksesta ensi tiistain täysi-istuntoon.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto on ensi
tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,27 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

21. Tiistaina 15 päivänä toukokuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

- 1) Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuosina 1913, 1914 ja 1915 koskevat kolme kertomusta sekä pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 208
- 2) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 Suomen Pankille ruplukurssista aiheutuvista tappioista ”

Ensimmäinen käsittely:

- 3) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta 212
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Sopasen edusk. esit. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa 215
- 5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia ”
- 6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta määrärahan myöntämisestä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan ”
- 7) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka sisältää lausunnon ehdotuksesta asetukseksi, sisältävä määräyksiä erinäisistä maaliskuun 13 päivänä 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista ”

Siv.

- 8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 valtioavun myöntämistä alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla tarkoitettavien anomusehdotusten johdosta 216
- 9) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden valtiopäivillä ”
- 10) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämisestä varten asetetun toimikunnan toiminnasta ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aakula, Arajärvi, Eloranta, Forstén, Hallstén, Hautala, Helenius-Seppälä, Hiekkaranta, Hii-denheimo, Hälvä, Hänninen-Walpas, Lehtosaari, Malmivaara, Paasivuori, Paasonen, Paavolainen, Saalasti, Sillanpää, Ståhlberg, Svinhufvud, Tokoi ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Ståhlberg tästä istunnosta sairauden vuoksi ja ed. Hii-denheimo tästä istunnosta hallituksen määräämän toimen takia ja ed. Siren tästä illasta kello 11 alkaen seuraavaan lauantai-iltaan perheessä sattuneen sairauden vuoksi sekä yksityisten asiain takia ed. Lehtosaari tästä istunnosta, ed. Ala-Kulju ensi keskiviikosta ensi maanantai-aamuun, ed. Pennanen ensi viikon ajaksi, ed. Eloranta tästä illasta ensi lauantai-iltaan, ed. Fränti tämän kuun 21 päivästä viikon ajaksi ja ed. Malmivaara tästä ja huomispäivän istunnosta.

Eduskunnalle saapuneita tervehdyksiä.

P u h e m i e s: Eduskunnalle ilmoitetaan, että on saapunut eduskunnalle osoitettu kirjelmä, jonka lähettäjänä on Wolgan seutujen pienten kansallisuuksien yhdistys. Kirjelmä sisältää seuraavaa:

V a p a a n S u o m e n E d u s k u n n a l l e .

Iltojen suomalaisveljien ilolla Väliaikaisen Hallituksen maaliskuun 7 päivästä kuluvaan vuoteen julkaiseman manifestin johdosta, jolla saatettiin voimaan Suomen oikeudet, Wolgan seutujen pienten kansojen Yhdistys yleisen kokouksensa päätöksen mukaisesti maaliskuun 22 päivästä kiiruhtaa Eduskunnan kautta todistamaan koko Suomen kansalle rajattoman ilonsa ja lujasti uskoo, että suomensukuiset veljet tulevat siveellisesti tukemaan heitä kansallista itsemääräämistä koskeissa kysymyksissä sekä tekemään mahdolliseksi keskinäisen sivistyksellisen yhteyden, joka on edistävää Vapaan Venäjän vapaitten, arvokkaitten kansalaisten kehitystä ja hyvinvointia.

Yhdistyksen puheenjohtaja, yksityisdosentti Kasanin yliopistossa:

N. Nikolskij.

Tsheremissiläisen osaston puheenjohtaja
W. Wasiljew.

Tatarilaisosaston puheenjohtaja
R. Filipow.

Mordvalaisosaston puheenjohtaja
N. Ewiwyij.

Kalmukkiosaston puheenjohtaja
A. Meyer.

Wotjakkien osaston puheenjohtaja
A. Borisow.

P u h e m i e s: Myös on eduskunnalle saapunut Moskovasta sähkösanoma, joka sisältää seuraavaa:

Venäjän despotismi on kaatunut ja Suomi on jälleen saavuttanut vanhat oikeutensa missä on aineksia, jotka kelpaavat esimerkiksi koko maailmalle, esim. naisten valtiollinen äänioikeus. Moskovan liettualaiset, joiden joukossa on paljon rakkaasta isänmaastaan karkoitettuja, tervehtivät Suomen Eduskuntaa ja samalla koko Suomea saavutetun vapauden johdosta ja toivoivat, että se voi valloittaa sitä valtiollista vapautta, jota se haluaa. He ovat vakuutetut siitä, että toisten kansallisuuksien vapaus on lähentelevä Liettuan vapauden hetkeä.

Moskovan liettualaisten nimessä:

R. Leonas, J. Machotas, I. Lindzius.

P u h e m i e s: Pohjois-Amerikan Yhdysvalloista Duluthista on saapunut seuraava sähkösanoma:

Amerikan suomalaiset onnittelevat veljiään Suomessa perustuslaillisten oikeuksiensa palauttamisen johdosta. Nauttikoon Suomi iäisesti vapauden siunausta ja elähyttäköön kansanedustajien työtä koko Suomen kansan hyvinvointi.

Suomalaisten Keskustoimikunta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Suomen Postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuosina 1913, 1914 ja 1915**

koskevat kolme kertomusta sekä niitä valmistelevasti käsiteltäessä laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime perjantain täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn ja hyväksytään keskustelutta.

P u h e m i e s: Asian käsittely on päättynyt.

2) Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvista tappioista

laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

P u h e m i e s: Valiokunnan ehdotukset ovat mietinnön 3:nnella ja 4:nnellä sivulla.

Keskustelu:

Ed. T a l a s: Vajaan 3 sivun laajuisessa mietinnössä on pankkivaliokunta käsitellyt kysymystä niistä tappioista, mitkä Suomen Pankille on koitunut sen kautta, että pankki on sotavuosina noteerannut Venäjän ruplan liian korkeaan kurssiin. Tästä lyhyestä mietinnöstä selviää eduskunnalle kumminkin, että Suomen Pankille ruplista aiheutunut tappio nyt on laskettava yli sadan miljoonan markan. Minun täytyy heti sanoa, että epäilen, onko millekään eduskunnalle milloinkaan ilmoitettu niin suuresta tappiosta niin vaillinaisessa mietinnössä kuin se, jonka pankkivaliokunta nyt on lähettänyt. Me saamme mietinnöstä kyllä tietää, että tappio on johtunut siitä, että Suomen Pankki on noteerannut ruplalle kurssin, joka ei ole ollut oikeassa suhteessa Pietarin pörssin ulkomaisten valuuttain

noteerauksiin, ja että tämä korkea kurssi on joutunut hallituksen pakotuksesta. Mutta mietinnöstä ei selviä, millä tavoin Suomen Pankin noteeraama ruplan kurssi on milloinkin suhtautunut Pietarin pörssin ulkomaisten valuuttain noteerauksiin, eikä liioin ulkomailla noteerattuihin ruplakursseihin. Myönnettäköön kernaasti, että maamme suhde Venäjään on vaikuttanut, että viimeksimainitut noteeraukset eivät ole voineet olla meillä määräävinä, mutta arvosteltaessa, missä määrin Suomen Pankin hallintokin saattaa osaltaan olla syypäänä pankille tuotettuun tappioon, olisi kumminkin ollut tärkeätä tuntea nämät noteeraukset. Edelleen eduskunnalla lienee täysi syy saada tietoonsa, minkälainen se pakotus hallituksen puolelta oli, joka sai Suomen Pankin hallinnon johtamaan pankkia puheena-olevassa suhteessa sillä tavoin, että seuraukset pankille ja koko maallemme ovat olleet mitä turmiollisimmat. Suomen Pankin hallinnon vastuunalaisuutta arvosteltaessa olisi myöskin ollut välttämätöntä tuntea, missä määrin sanottu hallinto on edes koettanut vastustaa Venäjältä päin tehtyjä vaatimuksia. Sellaisena kuin pankkivaliokunnan mietintö nyt esiintyy, ei eduskunta siitä saa paljon muuta tietää, kuin että Suomen Pankin ruplapolitiikka on pankille tuottanut meidän oloissamme suunnattoman suuren tappion. Kun lukee pankkivaliokunnan mietinnön, niin tekisi todella mieli uskoa huhuun, joka tietää kertoa, että pankkivaliokunnan käsiteltävänä oleva mietintö olisi jätetty Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajan tarkastettavaksi, ennenkuin se valiokunnassa lopullisesti hyväksyttiin. Niin kemiallisen puhdas se on kaikesta pankin hallinnon toiminnan arvostelusta. Toivoa kai saattaa, että pankkivaliokunta katsoo asiakseen kiinnittää suurempaa huomiota esittämiini seikkoihin valiokunnan Suomen Pankin tilaa ja hallintoa koskevassa mietinnössä, mutta tämä selvitys olisi mielestäni ollut annettava jo tässä mietinnössä.

Pankkivaliokunnan mietinnön ponnassa lausutaan, että on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, että ruplakurssin aiheuttamia tappioita voidaan välttää. Tähän valiokunnan ehdotukseen voinee eduskunta yhtyä. Se tappio — usko neekohan kukaan, että se rajoittuu 100 miljoonan markkaan — jonka Suomen Pankki ruplakurssinsa kautta on kärsinyt ja edelleen arvatinkin tulee kärsimään, on niin suuri, että varmaankin voidaan yhtyä pankkivaliokunnan lausuntoon, että jollei sitä saada estetyksi, on seurauksena Suomen Pankille vakavimmat taloudelliset vauriot.

Kun Venäjältä käsin on uudestaan ja uudestaan lausuttu, että Suomi sodan kautta on taloudellisesti hyötynyt ja senkin nojalla vaadittu, että Suomen tulisi ottaa suunnattomalla summalla osaa Venäjän sotakustannuksiin, niin on tahallisesti unohdettu ne tappiot, mitkä Suomi on sodan kautta kärsinyt, ja joista ainakin se tappio, josta nyt on puhe, on suorastaan koitunut Venäjälle vastaavaksi hyödyksi. Venäjällä on mielellään käytetty asukaslukua mittakaavana, kun on ollut kysymys kustannusten jaosta Suomen ja Venäjän välillä. Jos mekin kerran tätä samaa mittakaavaa käytämme, niin näemme, että 100 miljoonaa Suomen markkaa merkitsee Suomen kansalle samaa kuin 5 $\frac{1}{2}$ miljardia Venäjän kansalle. Mutta tässä yhteydessä meidän vielä tulee muistaa se tappio, jonka Suomen Pankki kärsi sodan alussa sen kautta, että sen varoja jäi vihollisvaltioihin, koska Venäjän hallitus ei katsonut asiakseen ilmoittaa Suomen Pankille läheisestä sodan vaarasta, vaikka tällainen ilmoitus, mikäli tiedetään, tehtiin venäläisille pankeille. Täten Suomen Pankille tuotettu vahinko teki, kuten tunnettua, lähes 33 miljoonaa markkaa. Samasta syystä jäi Suomen valtion varoja vihollismaihin vähän päälle 33 miljoonaa. Täten Suomelle tuotettu vahinko teki siis pyöreissä luvuissa 66 miljoonaa markkaa, mikä, jos yhä pidetään asutuslukua mittakaavana, Suomen kansalle merkitsi samaa kuin 3 $\frac{1}{2}$ miljardin vahinko Venäjän kansalle. Yksistään nyt mainitut tappiot merkitsevät siis Suomen kansalle samaa kuin 9 miljardin tappio Venäjän kansalle.

Ed. Schybergson: Den föregående talarén hr Talas gjorde sin sak nästan så bra, att jag tycker att hans grupp vid en följande landtdag kunde välja honom in i bankutskottet. Han skulle kanske där sköta sig lika bra som på sitt egentliga gebit. Han öfverträffade nästan sig själf, då han talade om ett rykte, som skulle välja veta berättat att föreliggande betänkande skulle hafva författats af bankdirektionens ordförande. Jag kan försäkra honom om att betänkandet i första läsningen förelåg utan att direktionen ens hade sett det. Men det är sed inom bankutskottet, har varit det förr och jag tror det är bra om det blir det också framdeles, att man mellan första och andra läsningen meddelar sig med bankmyndigheterna, så att icke misstag inflyta. Jag vet icke om vi hafva kvar korrektur, men hr Talas skulle i sådant fall få se, att hans angrepp var otillständigt. Från det ursprungliga konceptet har icke uteslutits

någonting af den art, att betänkandet därigenom skulle hafva blifvit svagare gentemot direktionen. Direktionens och bankfullmäktiges förvaltning tål nog granskning.

Hr Talas sade, att han icke tror att någon representation någonsin kunnat få emottaga ett meddelande om en sådan förlust som denna. Han glömmar att det har varit krig i tre års tid och han glömmar att en stor del af förlusten beror på den försiggångna revolutionen, som med ens lätit förtroendet till rubeln sjunka till ett minimum.

Hr Talas talar om den finska marken ungefär som om den i detta ögonblick vore lika med guld, men han glömmar att det i snart tre års tid varit tvångskurs också på den finska marken. Han frågar, hvilka besynnerligt tvång, som banken varit utsatt för under denna tid. Har han ingen aning om hvad vi genomlevat under dessa år? Vet han då icke, att vi haft belägringstillstånd, att de ryska militärmyndigheterna när som helst hade kunnat påbjuda parikurs? Har han icke någon kännedom om att detta i själfva verket varit ifrågasatt, och säges det icke i betänkandet uttryckligt, att man, genom att man vid en konferens införde de s. k. valutalånen, fick ställningen i någon mån ordnad. Hvad som har händt, är nog bekymmersamt. Såsom sakerna nu utveckla sig är det mycket möjligt, att det icke stannar vid 100 miljoner, utan att det blir flere hundra miljoner. Men det är icke uteslutet, att om förhållandena i Ryssland ordna sig, kursen går uppåt och då undgår banken förlusten eller den blir åtminstone mindre. Men sådana som förhållandena varit, vill jag se den man, som hade kunnat undgå förluster.

Hr Talas talade också om en hel del saker, som alls icke höra hit, bland annat om beslagtagningen af bankens fordringar i Tyskland. Jag förmodar att dessa medel ingalunda äro förlorade utan återställas vid fredsslutet. De äro icke konfiskerade, utan beslagtagna. Men denna sak hör icke hit.

Om vi äro ense om själfva klämman, d. v. s. att förlusterna på rubelkursen för framtiden böra undvikas, så tror jag vi mycket väl kunna öfversända detta betänkande till bankfullmäktige, utan att här försöka med något slags missroende votum, som påtagligen vore alldeles ogrundadt. Äfven af detta betänkande, så kort det än är, bör det framgå huru vanskliga och bekymmersamma förhållandena varit.

Ed. Alkio: Käsillä oleva mietintö luo lyhyessä katsauksessaan valoa siihen asiantilaan,

johon Suomen valtion taloudellinen asema on joutunut sodan johdosta. Minäkin pyydän kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että Venäjän puolelta on sodan kestäessä monia monituisia kertoja huomautettu, mitenkä Suomi pääsee taloudellisesti kärsimästä niitä vaurioita, joita Venäjä tämän sodan johdosta on joutunut kärsimään. Tämä 100 miljoonan tappio, joksi Suomen pankin tappiot näiltä kolmelta vuodelta lasketaan, on tosiasiaa vain kaikesta päättäen pieni sen kokonaistappion rinnalla, minkä Suomi ruplan kurssin vuoksi kokonaisuudessaan on kärsinyt. Meillä oli täällä muutamia päiviä takaperin käsiteltävänä toinen, valtiovarainvaliokunnan mietintö, joka osoitti että Suomen valtiotalous oli senkin mukaan kärsinyt 23 miljoonan markan tappion. Kun näitä seikkoja pitää silmällä ja muistaa sen, mitenkä täällä näinä vuosina on useampia kertoja sanomalehdissä paljastettu m. m. meidän liikemiestemme tavaton innostus ja pyrkimys tätä tilannetta käyttämään hyväkseen ansaitaksensa Suomen valtiotalouden kustannuksella, niin täytyy tässä tilaisuudessa saada lausutuksi kaikkia niitä kohtaan, jotka ovat olleet tahallisesti osallisina siihen, että Suomen valtiotalous ja Suomen Pankki ovat joutuneet tällä tavalla suuriin tappioihin, täytyy lausua julkinen moite niitä liikemiehiä kohtaan, jotka tilannetta ovat tällä tavalla hyväksensä käyttäneet. Olosuhteisiin katsoen minä puolestani en katso itseäni oikeutetuksi yhtymään siihen moitteeseen, minkä ed. Talas täällä lausui Suomen Pankin hallintoa kohtaan, sillä me tunnemme kaikki, että olosuhteet suomalaisiin nähden ovat olleet sellaiset, että meidän pankkihallintomme enempää kuin muutkaan hallintoelimemme eivät ole näissä oloissa voineet asiain menoon vaikuttaa. Mutta kun asiain tila nyt on muuttunut toiseksi, on mielestäni aivan luonnollista ja välttämätöntä, että tältä puolen ryhdytään nopeasti järjestelemään Suomen Pankin oloja ja myöskin ruplakurssia täällä sellaiselle kannalle, että jatkuvat tappiot samaan suuntaan eivät saa enää jatkua.

Ed. Antton Huotari: Minä en ole ottanut valiokunnassa tämän asian käsittelyyn osaa, koska olen katsonut itseni jäävilliseksi asiaa käsittelemään. Mutta minunkin mielestäni valiokunnan mietintö on liian päällisin puolin käsitelty tätä kysymystä, vaikkakin on selvää, niinkuin ed. Talas mainitsi, että tämä pankin hallinnon ja valtuusmiesten menettely täytyy tulla tutkittavaksi siinä mietinnössä, joka annetaan pankkivaltuusmiesten antamasta kertomuksesta. Näin ollen minä en ole yhtä vakuutettu

kuin valiokunnan puheenjohtaja siitä, että pankin hallinnon menettely kestää kaiken arvostelun, sillä ainakin kuulin erään yksityisen sanovan, että pankin hallinnon ja valtuusmiesten menettely lähentelee valtiopetoksen rajaa, kun ei ole ainakaan riittävästi tahdottu ehkäistä niitä mahdollisia tappioita, joita ruplakurssin korkealla pitäminen on aikaansaanut pankille.

Ed. Talas: Minä pyydän ensinnäkin saada korjata erään väärinkäsityksen, johon sekä valiokunnan arvoisa hra puheenjohtaja että ed. Alkio ovat tehneet itsensä syypäiksi. Minä en ole suunnannut minkäänlaista hyökkäystä Suomen Pankin hallintoa vastaan; olisi pitänyt olla aivan selvää, että lausuntoni kärki oli suunnattu pankkivaliokuntaa vastaan, joka tässä suunnattoman tärkeässä kysymyksessä tarjoaa niin vähän ainehistoa, että sen nojalla on todellakin aivan mahdotonta päättää, onko Suomen Pankin hallinto aina ollut täysin tehtävänsä tasalla. Juuri tämän puuttuvan ainehiston takia on tässä tilaisuudessa nyt mahdotonta sanoa hyvää tahi pahaa Suomen Pankin hallinnosta. Minä en usko, että kukaan, joka ilman edeltäpäin saatuja mielipiteitä lukee tämän pankkivaliokunnan mietinnön, voi tulla muuhun tulokseen, kuin että pankkivaliokunta on aivan liian kevyellä kädellä käsitellyt tätä kysymystä. Pankkivaliokunnan arvoisa hra puheenjohtaja teki myös itsensä syypääksi erehdykseen, kun hän luuli, että minä puolestani olisin siinä harhauskossa, että Suomen markka edelleen olisi samassa arvossa kuin ennen sotaa. Minä olen lausuessani, kuinka suuren vahingon ruplakurssi on Suomen Pankille tuottanut, nojautunut juuri tähän samaan pankkivaliokunnan mietintöön, jossa sanotaan sivulla 3, että Suomen Pankin ruplista aiheutunut tappio on nyt laskettava yli sadaksi miljoonaksi markaksi. Jos pankkivaliokunta tätä laskelmaa toimittaessaan todellakin on laskenut Suomen markan täysiarvoiseksi, niin siinä tapauksessa minäkin olen erehtynyt, sillä minulla ei ollut aihetta eikä edes tilaisuuttaakaan vaillinaisen ainehiston johdosta ryhtyä kontroleeraamaan pankkivaliokunnan toimittamia laskelmia. Minulle ei myöskään ollut tuntematonta, että pankin hallinto on ollut pakotuksen alaisena, mutta minä katson, että meillä olisi ollut oikeus odottaa, että selvitetäisiin, minkälainen tämä pakotus on ollut ja minkä verran pankin hallinto on tehnyt vastustaakseen tätä pakotusta. Minä olen nähnyt muuallakin tässä maassa, että pakkohallinnon vallitessa on jätetty vastustaa pakotusta. Minä toivon, että

Suomen Pankin hallinto siinä suhteessa on myös tehnyt kaiken, mitä siltä voidaan vaatia. Mutta se ei selviä tästä mietinnöstä ja siitä sen olisi pitänyt selvittää.

Ed. Schybergson: Jag ber endast att få säga, att hr Talas tager miste, då han tror, att bankutskottet är till för att redogöra för bankens och bankfullmäktiges verksamhet. Det är bankfullmäktiges berättelse som skall innehålla redogörelse härför. Bankutskottet är snarare att anses såsom revisor beträffande bankfullmäktiges verksamhet, och jag vill säga, att ett betänkande, så pass fullständigt som det förevarande om de saker, som i detsamma förekomma, är allt hvad som behöfves. Om hr Talas läst det med något slags uppmärksamhet, så hade han funnit att vi redogöra för bankens kursförändringar af väsentligare natur och tillika framhålla hurusom påtryckningen från senatens sida vid en konferens ficks afvärd genom de s. k. valutaobligationerna. Någon akademisk afhandling i ämnet kan bankutskottet omöjligt åtaga sig att författa.

Ed. Airola: Aluksi lausun tyytyväisyyteni sen johdosta, että maalaisliittolaisten taholta täällä lausuttiin paheksuminen niille liikemiehille, jotka ovat ruplakeinottelua harjoittaneet. Tällaisen paheksumisen esittäminen nimenomaan maalaisliiton taholta on sitäkin tärkeämpi kun se paheksuminen on kohdistettava muun muassa maalaisliiton eduskuntaryhmän etääseen jäseneen. Sanomalehdissä kerrottiin, miten ed. Leinonen käytti rupliä suorittaessaan maksuja rautateille, ja kun hän itse sitten sanomalehdissä selitti tätä menettelyä, niin hän ei voinut kieltää sitä olemattomaksi. Siitä syystä on hyvin paikallaan, että maalaisliittolaisten taholta paheksutaan tällaista menettelyä ja myös tämän edustajan menettelyä.

Mitä tulee sitten itse tähän mietintöön, ei se minua ensinkään tyydytä. Siinä esim. perustelujen viimeisessä kappaleessa suositellaan keinoksi, jolla siitä surkeasta tilanteesta, johon Suomen Pankin hallinto on pankin raha-asiat saattanut, päästäisiin, sitä että myönnettäisiin lainoja. Lainojen myöntämisessä on otettava velallisen maksukyky ja -halu huomioon ja mitään vakuutta ei suinkaan Suomen Pankin hallinto voine esittää siitä, että Venäjän hallitus kykenisi ja tahtois maksaa takaisin Suomelle niitä lainoja, joita Suomesta on otettu ja ehkä tullaan ottamaan.

Toinen seikka, josta mietinnössä mielestäni olisi pitänyt jotain näkyä, on se, että olisi täy-

tynyt tutkia sitä, missä määrin Suomen Pankin johtokunta ja pankkivaltuusmiehet, joitten joukossa on eduskunnan jäseniä, kuten entinen senaattori Ståhlberg, asessori Söderholm ja entinen esittelijäsihteeri Listo, ovat pidettävät syyllisinä siihen, että Suomen Pankille ovat näin tavattoman suuret tappiot koituneet, ja missä määrin olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta heidät velvoitettaisiin korvaamaan nämä tappiot, mikäli heillä siihen varoja riittää, sekä myös saatettava edesvastuuseen menettelystään tässä asiassa. Tämän seikan selvittäminen pankkivaliokunnan puolelta olisi minusta ollut sitä tärkeämpää, kun prokuraattori ei ole, mikäli julkisuudessa on näkynyt, asiaan ensinkään huomiota kiinnittänyt.

Mietinnössä olisi yhtä ja toista muutakin huomioon otettavaa ja parannusta kaipaavaa. Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle perjantain istuntoon, jotta eduskuntaryhmät voisivat vielä asiaa harkita ja valmistaa ehdotuksia tämän perin viheliäisen mietinnön parantamiseksi.

Ed. Alkio: Siinä, mikä koskee tämän mietinnön suppeutta ja pintapuolisuutta, pyydän vain ilmoittaa yhtyvänä ed. Talakseen, sillä minunkin mielestäni mietintö tällaisessa tärkeässä asiassa olisi voinut olla perusteellisempi.

Ed. Leinonen: Ed. Airola äskeisessä puheenvuorossaan suvaitsi mainita, että minunkin ruplakeinottelullani olisi ollut osa Suomen Pankin kurssitappioissa. Minä myönnän, että olin pakotettu yhden ainoan piletin ostamaan Venäjän rahassa Suomen rahan punteissa silloin, kun sota syttyi. Tästä Suomen valtiolle tuli 65 pennin tappio eikä sen suurempi. Minä olen valmis milloin tahansa sen tappion korvaamaan. Ehkä ed. Airola on monta kertaa ostanut ruplilla piletin, vaikka siitä ei ole ollut täällä puhetta.

Ed. Airola: Lausun tyytyväisyyteni siitä, että ed. Leinonen huomaa väärin menetelleensä, katu tekoansa ja tahtoo korvata vahingon, joka on tosin vähäinen, mutta esimerkkinä toisille ehkä on aiheuttanut välillisesti suuriakin vahinkoja. Muuten vakuutan, että minä en ole yhtään lippua ostanut ruplilla.

Ed. Piisinen: Minä kammatan ed. Airolan ehdotusta, että asia tulisi pöydälle pannuksi.

Puhemies: Kun Valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n mukaan asia voidaan vielä pöydälle, jos kaksi jäsentä tai useammat sitä pyytävät, niin kehotan seuraavia puhujia, jotka

puheenvuoroa haluavat, kohdistamaan lausuntonsa vain pöydällepanon aikaan.

Ed. Schybergson: Enligt hvad jag hört uppgifvas, ha bankfullmäktige i sin nya sammansättning i dag förehaft frågan om rubelkursen och ajournerat sin öfverläggning till i morgon. Det är vid sådant förhållande skäl att behandlingen af detta betänkande uppskjutes till fredagens plenum och jag tillstyrker den föreslagna bordläggningen.

Keskustelu pöydällepanoajasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Airola ed. Piisänen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Ehdotusta ei ole vastustettu eikä muuta ehdotusta ole tehty. Eduskunta hyväksyy ed. Airolan ehdotuksen.

Puhemies: Asia on siis päätetty panna pöydälle ensi perjantain istuntoon.

3) Ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta

sisältävän ed. Sopasen tekemän eduskuntaesityksen n:o 3 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime perjantain täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsitteilyä varten.

Keskustelu:

Ed. Söderholm: Det hör icke till de tack samma uppgifterna att taga till ordet vid första läsningen af ett lagförslag. Men jag har dock denna gång dristat att göra ett försök. Jag vill då genast säga, att det icke är mot syftet med detta lagförslag som jag gör någon erinran. Syftet är ju utan tvifvel mycket godt, då det gäller att påskynda behandlingen af mål vid häradsrätterna, men man kan dock sätta i fråga, om det hade varit så nödvändigt att nu taga upp saken, då bärvidden af detta förslag är jämförelsevis liten. Såsom af betänkandet framgår skulle lagen endast komma att tillämpas i 26 af landets 62 domsagor. Jag vet visserligen att utskottet har tänkt sig att man genom ytterligare delning af domsagorna kunde få lagen att också gälla domsagor, som nu icke skulle komma att falla under den. Men det är också en fråga, däri man

kan hafva olika mening, huruvida det är anledning att nu skrida till delning af domsagor, då man icke vet, om denna delning sedan skulle lämpa sig för det anordnande af domkretsarna, som en blifvande rättegångsreform förde med sig. Men som sagdt, jag har icke velat begära ordet för att motsätta mig förslaget, utan endast för att göra några mindre erinringar, som, ifall de skulle vinna afseende i stora utskottet, måhända skulle kunna föranleda en återremiss till lagutskottet och därigenom yttermera påskynda frågans behandling.

Jag vill då först taga till tals en bestämning, som ingår i 1:sta mom. af 2:dra kapitlets 1 §. Meningen lyder: „I Enare och Utsjoki socknars tingslag af Lappmarkens domsaga samt i de till Ålands domsaga hörande tingslagen vare det likväl tillåtet att hålla endast ett lagtima ting.” Af utskottets motivering pag. 9 framgår att det skulle ankomma på resp. häradshöfding att bestämman huruvida i dessa domsagor skulle hållas två ting eller ett, och utskottet hänvisar i sådant afseende till 2 §. För min del kan jag icke finna att detta framgår direkt ur 2 §, men i hvarje händelse skulle jag icke hålla det för lämpligt, att afgörandet därom, huruvida ett eller två ting skola hållas i dessa domkretsar, skulle lämnas åt resp. häradshöfdingar. Med andra ord, deras större eller mindre energi, deras bekvämlighet kunde blifva bestämmande i det afseendet, och det skulle jag för min del icke vilja förorda. Jag skulle för den skull hellre se, att det öfverlämnas åt högsta domstolen att också härom besluta på samma sätt som utskottet har tänkt sig att det i vissa andra fall skulle lämnas åt högsta domstolen att medgifva afvikelser från hvad i förslaget är stadgadt. Jag skulle därför föreslå, att sista mom. 1 § skulle få ungefär följande lydelse: „Uti de i senare meningen, 1 mom., nämnda fall så och där särskilda förhållanden i någon domsaga eljes påkalla afvikelser från hvad ofvan är stadgadt, ankomme å högsta domstolen att härom förordna.”

En annan anmärkning gäller 2 mom. 2 §. Det lyder: „Finnas tvingande skäl att ändra kungjord tid för häradsting, bör häradshöfding ofördröjligen därom utfärda kungörelser och anslag, såsom här är sagdt, samt tillika härom hos hofrätten anmäla.” Lagutskottet har här vidtagit en ändring i hvad som för närvarande är stadgadt bland annat uti K. Br. af den 29 maj 1869. Uti slutet af lagförslaget har utskottet föreslagit, att detta bref skulle upphöra att gälla. Nu är det emellertid fallet att i 1869 års

bref ingår en bestämning, som icke återfinnes i detta lagförslag och som går ut på att, ifall tiden för ett ting ändras, skriftligt meddelande skall göras åt sakägare i afträdes-, urarftva- och boskildnads- och årsstämmingsmål, hvari inställedagen följde af den ändrade tiden kommer att ändras. En sådan bestämning skulle dock falla bort, ifall 1869 års bref skulle upphävas, och därför synes det mig att såvidt detta bref icke genom förslaget underginge ändring, dess bestämningar skulle kvarstå.

Uti denna lag, sådan den nu skulle komma att blifva gällande, har man som känt infört allmänna sammanträden, d. v. s. fördelat resp. ordinarie ting på flere allmänna sammanträden. Nu finnes det fall, då lagen stadgar, att viss åtgärd skall företagas senast vid lagtima ting efter det ett visst förhållande inträdd. Förevärande förslag till lag lämnar intet svar därpå, huruvida i sådana fall sådan åtgärd borde af part omedelbart vidtagas vid det första allmänna sammanträdet under tinget eller huruvida parten har tid på sig under hela den tid tinget varar. Det är en sak som enligt min tanke också borde ordnas i detta fall, och det har för Sveriges vidkommande skett genom en lag af den 27 juni 1896. Motsvarande bestämningar borde enligt min tanke således också inkomma i denna lag för att icke någon osäkerhet i rättskipningen må inträffa.

Det är närmast anförda omständigheter, som jag hade velat fästa stora utskottets uppmärksamhet vid i förhoppning att de skulle blifva föremål för åtgärder från utskottets sida.

Ed. Sundblom: Jag har icke bedt om ordet för att understryka nödvändigheten och behöfligheten af den reform, lagutskottet här tillstyrker. Detta vore ju också öfverflödigt, ty motiveringen å första och andra sidan synes mig till fullo intyga, att en öfvergångsreform som denna är oundgängligen påkallad. Men det är undantagsstadgandet i 2 kap. 1 §:s första moment som föranlett mig att taga till ordet. Föregående talare har redan berört detsamma. Men kan jag icke till fullo instämma med honom, utan anser att man bör gå ett steg längre, åtminstone hvad beträffar den domsaga jag personligen närmast känner, nämligen Ålands domsaga. Hr Söderholm ansåg för sin del, att icke å vederbörande domare borde ankomma att bestämman, huruvida ett eller flera ting skola hållas, utan att detta afgörande skulle ankomma å högsta domstolen. För min del vill jag göra gällande, att hvarken domaren eller högsta

domstolen må i denna sak bestämma, utan att i lagförslaget direkt utsäges, hvad man i detta afseende vill. Med andra ord, jag önskar, att de rader i § 1, som beröra Ålands domsaga, helt och hållet utgå. Jämlikt en kunglig resolution af 1762 skall i Ålands domsaga hållas endast ett lagtima ting i året. När man tänker på detta stadgande och tillika begrundar de skäl, som utskottet anfört för ifrågavarande reform och särskildt långsamheten i lagskipningen, måste väl öppet erkännas, att Ålands domsaga i detta afseende drabbats dubbelt tyngre än öfriga domsagor. Ty äfven om antalet tingslag i Ålands domsaga är t. o. m. öfverhöfvan stort, kvarstår dock att lagtima ting hålles endast en gång i året. Rättssökande kunna ju anlita utvägen att begära urtima ting, men detta är dels förenadt med kostnader och dels kunna vid urtima ting icke ärenden af alla slag behandlas. Bland annat gäller detta beträffande lagfarts- och inteckningsärenden. Inom Ålands domsaga har man redan långt före detta varit betänkt på att ingå med framställning om ändring af ifrågavarande stadgande, ingå med anhållan därom, att häradshöfdingen i Ålands domsaga skulle åläggas att årligen hålla två lagtima ting. Man har icke gjort det, emedan man väntat på den stora rättegångsreformen, som varit under förberedelse i tiotal år. Men då nu ett tillfälle gifves att åstadkomma en reform i denna riktning, kan jag icke underlåta att på det kraftigaste tillstyrka, att första paragrafens första moment måtte få en sådan lydelse, att Åland icke kommer i undantagsställning såsom förut, utan att det blir i lag stadgadt, att två lagtima ting årligen skola hållas. — Jag kan mycket väl förstå lagutskottets ståndpunkt. Det är gifvetvis de svåra samfärdsförhållandena, som dikterat densamma, och lagutskottet har helt säkert ansett sig hafva visat Ålands domsaga ett stort tillmötesgående med ifrågavarande bestämning. Men jag tillåter mig vara af den mening att man, om lagförslaget i föreliggande form blir godkänt, i stället gjort Ålands inbyggare en stor otjänst. Samfärdsförhållandena äro visserligen svåra inom Ålands domsaga, det är en sak för sig, men då utskottet föreslår, att lagtima ting skola hållas inom vissa bestämda terminer, finnes icke något hinder för två lagtima ting inom Ålands domsaga. Det som här framhållits skulle jag helst gifva formen icke af ett önskningsmål, utan ett direkt yrkande, att beaktas då ärendet förelägges stora utskottet.

E. S o p a n e n: Nykyinen järjestelmä Ahvenanmaan tuomiokunnassa on sellainen että vii-

dessä kärjäkunnassa on määrätty toimitettavaksi yhdet talvikäräjät vuodessa ja kolmessa kesäkäräjät, ja on tämä määräys aiheutunut tuomiokuntalaisten omasta pyynnöstä, jos kohta jo kauan aikaa sitten. Tämä seikka yhdessä niiden tietojen kanssa, mitä valiokunnalla oli, pani valiokunnan epäilemään onko valiokunnalla syytä ja täysiä perusteita muuttaa tätä järjestelmää, joka johtuu paikallisista olosuhteista ja vaikeista kulkuneuvoista. Ja kuten ed. Sundblom aivan oikein huomautti, oli valiokunnan tarkoitus määräyksellään Ahvenanmaan tuomiokunnassa pidettävään käräjäin luvusta parantaa heidän asiansa jättämällä tuomarin vapaaseen harkintaan, onko mahdollista pitää kahdet käräjät.

Mitä sitten tulee ed. Söderholmin tekemään huomautukseen siitä, että 2 §:n 2 momentissa olisi kumottu kokonaan 29 päivänä toukokuuta 1869 annettu kirje, niin se on oikein, ja onkin valiokunnan tarkoitus ollut kumota tämä kirje kokonaisuudessaan eikä ainoastaan niiltä kohdin, joista täällä erityisesti mainittiin. Valiokunnalta ei tällöin suinkaan ole jäänyt huomattavaa, että tämä kirje sisälsi myös määräyksiä erikoisen ilmoituksen toimittamisesta vuosihaaste-, perinnönluovutus-, y. m. asioista, mutta valiokunta kumotessaan tämän kirjeen kokonaisuudessaan asettui samalle kannalle kuin oikeudenkäyntiuudistus-komitea mietinnössään. Se katsoi tarpeettomaksi pitää enää voimassa näitä määräyksiä, joilla ei ollut sanottavaa käytännöllistä merkitystä.

Mitä sitten tulee muistutukseen siitä, että kun juttuja on lykätty seuraaviin käräjiin tai puhevalta on määrätty valvottavaksi seuraavissa käräjissä, niin kaipasi ed. Söderholm määräystä, joka olisi samansuuntainen kuin Ruotsissa nyt voimassaoleva laki vuodelta 1896. Tämäkään seikka ei ole valiokunnalta jäänyt huomattavaa, vaan se on päinvastoin ollut valiokunnassa hyvinkin perinpohjaisen keskustelun alaisena, ja on valiokunta tullut siihen päätökseen, ettei tällainen määräys ole tarpeellinen; ja ettei sen tarpeellisuutta juuri Ruotsissakaan oltu suuremmassa määrässä ainakaan käytännössä huomattu, todistaa se, että kun Ruotsissa astui voimaan 1872 annetulla lailla samanlainen muutos kihlakunnankäräjistä kuin nyt on ajottu täällä Suomessa nyt ehdotetulla eduskuntaesityksellä toimeenpanna, niin siellä ei huomattu tarpeelliseksi tehdä tuollaista lisämääräystä lakiin ennenkuin 1896, siis 24 vuoden kuluttua. Mutta huolimatta tästä Ruotsin esimerkistä on tuo lisämääräys sittenkin tarpeeton, sillä kun laissa on

kerran määräys, kuten tässä nyt esilläolevassa eduskuntaesityksessä, että kussakin käräjäkunnassa, riippuen käräjäkuntien luvusta, on pidettävä yhdet, kahdet tai kolmet varsinaiset käräjät, niin se määräys että varsinaiset käräjät jaetaan kahteen tahi useampaan yleiseen istuntoon ei pitäisi minusta herättää epäselvyyttä siitä, että jos puhevalta lain mukaan on valvottava seuraavissa varsinaisissa käräjissä, on oikeus tehdä se joko ensimmäisessä tai viimeisessä tai välilläolevassa istunnossa samoja käräjiä ja siitä syystä on valiokunnassa näyttänyt tarpeettomalta tällainen erikoinen määräys.

Mitä sitten tulee lopuksi ed. Söderholmin tekemään huomautukseen tämän eduskuntaesityksen kantavuudesta, niin minä voin lyhykäisesti viitata ainoastaan niihin perusteluihin, mitkä minun alotteessani sekä tässä valiokunnan mietinnössä esiintyvät. Se parannus joutuisuuteen nähden, mikä tämän eduskuntaesityksen hyväksymisen kautta saavutettaisiin, ei kai ole niinkään vähäiseksi luettava kuin ensi katsannolta voisi näyttää, sillä jos yhdellä kertaa voidaan saada parannus aikaan 26:ssa maamme 62:sta tuomiokunnasta, siis lähes puolessa, ja vielä otetaan huomioon, että tämä parannus kohdistuu juuri niihin tuomiokuntiin, jotka sijaitsevat tiheään asutuissa maanosissa ja joissa näin ollen parannusta enimmäin kaivataan, niin ei liene tämä vähäiseksi arvosteltava. Ja sitäpaitsi on huomattava, että jakamalla tuomiokuntia pienemmiksi, voidaan yhä suuremmassa määrässä tehdä toisiakin paikkakuntia osallisiksi näistä uudistuksista ja parannuksista, ja ettei tällaisen tuomiokuntien jakamisen kautta millään tavalla vaikeuteta sitä uutta suurta oikeudenkäyntireformia, joka kuitenkin vielä toistaiseksi kaukaisessa tulevaisuudessa kajastaa, lienee selvää, kun vaan muistetaan, että tämä uusi oikeusreformi juuri vaatii tuomiokuntain pienentämistä eikä suinkaan niiden suurentamista tai käräjäkuntien yhdistämistä.

Ed. Söderholm: För närvarande synes det mig icke vara skäl att h. o. h. upphäfvä 1869 års bref. Utskottet har icke heller anfört några skäl för den lagändring, som skulle komma till stånd genom utskottets förslag. En annan sak är, att man vid en fullständig rättegångsreform ställer sig på en annan ståndpunkt. Hvad sedan beträffar den af mig berörda omständigheten, att en lag i Sverige kom till stånd 1896, visar detta uttryckligen, att domstolspraxis varit vacklande där, att man således, då en åtgärd borde vidtagas sist vid det ting, som infaller

efter det ett visst förhållande inträdt, icke varit på det klara därmed, huruvida åtgärden måste vidtagas i början af tinget eller detta kunde ske vid något senare allmänt sammanträde. Denna osäkerhet tycker jag man nu borde på förhand förebygga, då man nu stiftar lag hos oss. Enligt min tanke vore det riktigt, att åtgärd vidtoges, såsom i Sverige också är stadgadt, vid det första allmänna sammanträdet under tinget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti lähetetään asia nyt päätöstä itse asiassa tekemättä suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt.

Pöydällepanot:

4) Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle huomenna aamupäivällä pidettävään täysi-istuntoon.

5) Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle huomiseen päivä-istuntoon.

6) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

7) Lausunnon ehdotuksesta asetukseksi, sisältävä määräyksiä erinäisistä maaliskuun 13 päivänä 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitypa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista,

sisältävä maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle samoin ensi perjantain istuntoon.

8) Valtioavun myöntämistä alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla

tarkoittavien anomusehdotusten johdosta tehty sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle niinikään ensi perjantain istuntoon.

9) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden valtiopäivillä

esitellään ja pannaan pöydälle huomenna illalla pidettävään täysi-istuntoon.

10) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta

esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on huomenna, aamupäiväistunto kello 12 päivällä ja iltäistunto kello 7 iltapäivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 7,45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

22. Keskiviikkona 16 p. toukokuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Esitys laiksi, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa	Siv. 217
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 1.	
2) Esitys laiksi, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia	—
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.	

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ala-Kulju, Blomqvist, Eloranta, Hälvä, Hänninen-Walpas, Malmivaara, Mäkelä, Saalasti, Siirén, Svinhufvud ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Lehmus ensi torstai-aamusta ensi maanantai-aamuun ja ed. Sariola viikon ajaksi ensi maanantaista alkaen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen laiksi Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa

sisältävä, hallituksen esityksen n:o 1 johdosta valmistettu talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Y. Mäkelin: Kun eduskunnassa viime perjantaina katsottiin voitavan toisessa käsittelyssä, joka V. J:n mukaan suoritetaan päätöksen tekemiseksi lakiehdotuksen kustakin eri kohdasta, lausua mielipiteitä myöskin valiokunnan ponsiehdotuksista, ei minua voitane ainakaan kovin ankarasti moittia muotojen syrjäyttämisestä, vaikkakin jo nyt tässä ensimmäisessä käsittelyssä, jonka kestäessä ei lakiehdotuksen sisällystä koskevia päätöksiä voida ollenkaan tehdä, lausun mielipiteeni sen alotteen laillisuudesta, jonka pohjalla valiokunnan mietintö on syntynyt, kuin myöskin siitä, miten eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset ovat näissä oloissa vahvistettavat.

V. J:n mukaan kuuluu esitysten antaminen ja lakien vahvistaminen keisarin ja suuriruhtinaan oikeuksiin. Venäjällä tapahtunut vallankumous on nyt kuitenkin poistanut tämän Suomen valtiosäännössä edellytetyn valtio-organin. Lakia ei siis voida kirjaimen mukaan noudattaa niissä kohdin, mitkä koskevat esitysten antamista ja lakien vahvistamista. Että jonkinlainen ja hyvinkin pitkälle menevä lain tulkinta on tarpeen vaatimaa siihen asti kunnes olot tässäkin kohdassa saadaan eduskunnan myötävaikutuksella järjestetyksi, siitä ei voi olla olemassa muuta kuin yksi mielipide. Ja että tämä tulkinta, oltiinpa kuinka kirjaimesta kiinnipitäviä tahansa, on oikeutettua, se yksinkertaisesti johtuu siitä, ettei valtiosääntöä ole laadittu, eikä ole voitu laatia, vallankumousta varten.

Meidän tulee nyt selvittää kysymys siitä, millä tavalla vallankumous vaikuttaa valtiosääntöön ja tässä tapauksessa erityisesti kysymys siitä, mikä vaikutus emävaltiossa suoritettulla vallankumouksella voi olla sisäisissä asioissa täyttyä itsemääräämisoikeutta nauttivan autonomisen valtion valtiosääntöön. En voi puolestani yhtyä siihen meidänkin maassamme julkilausuttuun jyrkkään käsitykseen, että valtiosääntö val-

lankumouksesta huolimatta pysyisi muuttumatomana siihen asti kunnes se on tullut laissa edellytetyssä järjestyksessä muutetuksi. Vallankumous, joka saavuttaa tarkoitettua päämäärän, on merkittävä valtioteoksi. Jos vallankumous poistaa jonkin valtio-organin, on valtiosääntö siltä osaltaan tullut myös muutetuksi. Kun poistettua valtio-organia ei ole enää olemassa, seuraa tästä, etteivät ne säännökset laissa, joissa puhutaan tästä organista, ole mitään muuta kuin kirjaimia. Lainsäätäjän tehtävä tässä tapauksessa supistuu siihen, että hän poistamalla laista nuo säännökset toteaa vain sen, mikä jo on asiallisesti tapahtunut.

Jonkin valtio-organin poistamisesta seuraa, että sen tilalle on asetettava jokin uusi sitä vastaava elin. Mutta tämä elin ei voi olla laillinen ennenkuin sen oikeudet ovat tulleet sisällytetyiksi valtiosääntöön. Olen sitä mieltä, että vallankumous saattaa vaikuttaa valtiosääntöön poistavassa, vaan ei luovassa merkityksessä. Kustetun valtio-organin sijalle nousseella tai nostetulla elimellä voi olla ne väliaikaiset oikeudet, jotka kansa on sille antanut, mutta laillisiksi voivat ne tulla vasta sitten, kun ne ovat lainsäätäjän toimesta tulleet sisällytetyiksi valtiosääntöön. Venäjän väliaikainen hallitus on entisessä keisarikunnassa tällä kertaa täyden valtionvallan haltija sen takia, että Venäjän kansa on sanotun hallituksen hyväksynyt vallanhaltijaksi. Mutta Suomen suuriruhtinaalle kuuluneita oikeuksia, joiden käyttelijän Venäjän vallankumous on poistanut, ei tämä väliaikainen hallitus ole voinut Suomen sisäisiin asioihin nähdä perä, sillä sisäisissä asioissaan Suomi on, valtiosääntönsä perusteella, vapaa ja riippumaton Venäjän hallituslaitoksista. Suomen kansa voi kyllä, jos se tahtoo, luovuttaa nämä oikeudet Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, mutta se käsitys, että ne olisivat vallankumouksen vaikutuksesta sille automaattisesti siirtyneet, on jyrkästi torjuttava, sillä tämä automaattinen siirtyminen tietäisi sitä, että Venäjän vallankumous olisi voinut myöskin kirjoittaa Suomen valtiosääntöön uusia kappaleita sen ohella, että se nyt on siitä tehnyt asiallisia poistoja, joiden pätevyyttä ei kukaan voi kieltää, eivät nekaan, jotka pitävät monarkista valtiomuotoa uudelleen tavoittelemisen arvoisena ja joita tavoittelijoita Suomen yläluokan keskuudessa löytynee hyvinkin runsaasti, siis juuri niissä piireissä, joiden edustajat täällä valtiopäivillä koettavat selittää, että Venäjän väliaikainen hallitus olisi ilman muuta katsottava valtiosäännön mukaan suuriruhtinaalle kuuluneiden oikeuksien omistajaksi.

Edustajat Estlander, Ingman y. m. eivät rajoitu toteamaan ainoastaan sitä, että vallankumous on tehnyt joitakin perustuslakiemme säännöksiä oloihimme soveltumattomiksi, vaan he katsovat, että Venäjän vallankumous on myös saattanut säätää Suomelle perustuslakeja. Ed. Ingman on mennyt jopa niin pitkälle, että hän on katsonut Venäjän vallankumouksen antaneen hänellekin oikeuden tehdä Valtiopäiväjärjestykseen joitakin muutoksia. Muistetaanhan, että ed. Ingman, tultuaan porvarillisten äänillä valituksi eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi, ei tyytynyt siihen, että olisi jättänyt antamastaan puhemiesvakuutuksesta, jonka sanamuoto on säädetty V. J:ssä, ne sanat pois, joiden kohteen vallankumous oli poistanut, vaan tekaisi tilalle säännöksen, joka vastasi hänen käsityskantaansa. Ed. Ingman siis yksinään säati perustuslakia ja julisti yksinään asian „kiireelliseksi”, johon julistamiseen V. J:n mukaan tarvittaisiin vähintään $\frac{5}{6}$ äänen enemmistö. (Kuvaavaa! Hyvä!). Ed. Ingman ottaa siis itselleen varsin suuria oikeuksia näissä asioissa, mutta kun hän pääsee pitelemään eduskunnan erään valiokunnan ehdotusta, jossa sanotaan, että valiokunnan mietintöön sisällytetty lakiehdotus olisi vahvistettava eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla, tulee hän siihen tulokseen, ettei sellaista ehdotusta olisi V. J:n vastaisena annettava äänestyksen alaiseksi. Myönnän mielelläni, että ed. Ingman on tämän kamarin pätevimpiä jäseniä, mutta siitä huolimatta en voi puolestani hyväksyä sitä, että hän asettaa eduskunnan oikeudet epäilyksen alaiseksi asiassa, joka muuttuneiden olojen takia kaipaa selvitystä, asiassa sellaisessa, joka on hyvin läheistä sukua sille kysymykselle, jonka eteen jouduttuaan ed. Ingman katsoi oikeudekseen tehdä yksinään pienen muutoksen Suomen perustuslakeihin.

Ed. Ingman, Estlander y. m. ovat sitä mieltä, että se valta, mikä tässä maassa perustuslakien mukaan on kuulunut hallitsijalle, olisi, ilman että asian johdosta eduskunta saattaisi mitään ratkaisevaa sanoa, siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Perustuslakivaliokunnan enemmistö on osoittanut, ettei tämä siirtyminen voi tapahtua ilman eduskunnan suostumusta. Mutta tätä vastaan on porvarillisten taholta huomautettu, että eduskunta on jo puolestaan tunnustanut väliaikaisen hallituksen suuriruhtinaalle kuuluneen vallan haltijaksi. On sanottu, että väliaikainen hallitus antoi manifestin, joka otettiin Suomessa vastaan yleisellä tyydytyksellä. On huomautettu, että eduskunta on ko-

koontunut valtiopäiville väliaikaisen hallituksen kutsusta. Edelleen jatketaan, että valtakirjat on tarkastettu, kirkossa on käyty ja pidetty puhe väliaikaiselle hallitukselle edustajalle, hra Stahovitshille. Mutta, hyvät naiset ja herrat, näihin tekoihin ei sisälly mitään vallansiirtämispäätöstä. Manifesti otettiin täällä tietystikin vastaan tyydytyksen tuntein, koska Venäjän nykyinen hallitusvalta sen välityksellä kumosi ne sortotoimenpiteet, joihin entinen Venäjän valtiotalta oli maamme vahingoksi ryhtynyt. Eduskunta kokoontui väliaikaisen hallituksen määrämänä päivänä, koska ei ollut mitään syytä valita jotakin muuta päivää ja koska joka tapauksessa oli kokoonnuttava. Katson muuten, että valtiopäiväkutsun antamiseen väliaikaisella hallituksella oli oikeus, koska se oli noussut kukistuneen ja kutsunantamiseen oikeutetun persoonan tilalle ja koska sen käytettäväksi jäi Suomenkin osalle se valta, joka Suomen suuriruhtinalla kuului Venäjän keisarin ominaisuudessa. Väliaikainen hallitus oli velvollinen ryhtymään näihin toimenpiteisiin estääkseen sekasorron syntymisen, jolle vanha hallitusjärjestelmä oli luonut kerrassaan peloittavat edellytykset. Mutta sen jälkeen kun eduskunta oli kokoontunut, jäi sen asiaksi osaltaan päättää, kelle oli annettava hallitsijalle kuulunut valta. Päätöstä siitä ei ole vielä tehty ja niinpä eduskunnalla, siksi, kunnes asia saadaan edes väliaikaisesti ratkaistuksi, ei ole näissä poikkeuksellisissa oloissa muuta keinoa, kuin määrätä kerta kerralta, miten lain vahvistaminen on tapahtuva.

Olisihan tässä kyllä olemassa toinenkin tie, nim. se tie, jota ed. Estlander on tahtonut meille sosialidemokraateille suositella. Ed. Estlander sanoo, että ellei esitys ole V. J:n mukainen, ei sitä voida ollenkaan käsitellä, ja tietysti sitä vähemmän voitaisiin hänen mielestään toimittaa vahvistettavaksi sellaisen esityksen perusteella syntynyt eduskunnan päätös. Meille sosialidemokraateille ei nyt kuitenkaan ole koskaan soveltunut tuontapainen laillisuus. Me emme ole ennenkään yrittäneet lyödä päätämme seinään laillisuuden takia, vaikka olemmekin sellaisen teon tarpeellisuudesta kuulleet eduskunnassa ehdotuksia tehtävän. Meidän mielestämme ei laki ole olemassa sitä varten, että kansan elämä sen kirjaimen noudattamisen vuoksi saisi käydä mahdottomaksi. Meille soveltuu kyllä käsitellä sellaisiakin alotteita, joita V. J. ei tunne, soveltuu silloin, kun muuttuneiden olojen takia V. J:n mukaisia esityksiä ei voida eduskunnalle ollenkaan antaa. Mutta miten se soveltuu hra Estlanderille, jolta ovat lailliset edellytykset

valtiopäivätyöhön tahtoneet puuttua paljon vähemmän mullistetuissa olosuhteissa kuin nämä nykyiset, se on hänen salaisuutensa. Jotakin hänen entiseen laillisuuskäsitykseensä soveltumattonta tietä myöten on hän nyt tullut siihen, että Venäjän väliaikaisen hallituksen esitykset ovat täysin laillisia ja että sama hallitus on ilman muuta oikeutettu vahvistamaan niiden perusteella eduskunnassa ehkä syntyvät lait. Meidän, sosialidemokraattien, on varhaisempina vuosina täytynyt kieltäytyä eduskunnassa noudattamasta ed. Estlanderin laillisuusvaatimuksia, koska ne kirjaimen palvomisen takia ovat viitanneet mahdottomuuksiin, ja nyt meidän täytyy kieltäytyä seuraamasta häntä sen takia, että hän kokonaan hylkää lain kirjaimen, ja selittää lain, joka usein juuri siltä hra Estlanderin taholta lausutun opetuksen mukaan on laillisessa järjestyksessä muutettava, voivan syntyä itsestään, kuten vissin kehityksen alaiseksi joutuneissa ihmisäivoissa saattaa syntyä jokin päänäpistö.

Sen vastalauseen allekirjoittajain sarja, joka on liitetty perustuslakivaliokunnan talousvaliokunnalle lähettämään kirjelmään, alkaa nimellä Ernst Estlander. Vuosien kuluessa on tämä nimi Suomen kansan käsityksessä muodostunut ikäänkuin tinkimättömän laillisuustaistelun tunnussanaksi. Vastalauseen allekirjoittajain sarja päättyy nimeen Alfred Retulainen. Tälläkin nimellä on Suomen kansan käsityksessä ollut laillisuuskannalta kuvaannollinen merkitys. Mutta Retulaisen nimen merkitys ei ole ollut edes etäisintäkään sukua Estlanderin nimen merkityksen kanssa. Niin kaukana kuin itä on lännestä, niin kaukana on ed. Estlanderin laillisuuskäsitys tahtonut pysytellä siitä käsityksestä, mitä ed. Retulainen on näissä asioissa edustanut. Nyt ovat nämä äärimmäisyydet löytäneet toisensa asiakirjassa, jolla tahdotaan tärkeä osa puhtaasti suomalaisesta valtiovallasta siirtää toisen valtion valtiovallan elimelle, jota meidän perustuslakimme eivät voi tuntea. Ja näiden kahden ikäänkuin äärimmäisiä rajapylviä edustavien nimien väliin on sitte pistetty eräitä muita, myöskin huomattavia ja eri käsitysvivahduksia edustavia nimiä. Tapaamme joukossa professorit Ingmanin ja Ståhlbergin, tapaamme tohtori Nevanlinnan ja tapaamme maa-laisliiton johtajan, kirjailija Santeri Alkion. Vastalauseen allekirjoittajain joukossa ovat kaikki porvarilliset puolueemme huomattavien nimien kautta edustettuina. Mutta silti ei vastalause, kaikeksi onneksi, edusta läheskään kaikkien porvarillisten laillisuuskäsitystä. Vastalause on porvarillisissa piireissä synnyttänyt huomattavaa ja

oikeutettua suuttumusta, kuten vastalauseen allekirjoittajat tulevat hyvinkin pian näkemään — ja tulisivat näkemään sitäkin perusteellisemmin, jos meillä pian suoritettaisiin nudet vaalit. Porvarillistenkin keskuudessa löytyy vielä aineksia, jotka eivät katso voivansa syrjäyttää maan perustuslakeja.

Suomen kansa kokonaisuudessaan on varmaan selvillä siitä etteivät laillisuusnäkökohdat ole aiheuttaneet sitä kädenlyöntiä, mikä vastalauseessa on tapahtunut ed. Estlanderin ja Retulaisen välillä. Jos perustuslaillisten, suomettarelaisten ja maalaishiittolaisten etuihin olisi soveltunut asetua sille kannalle, jota, lain pohjalta lähtien, edustaa perustuslakivaliokunnan vastauskirjelmä, niin siinä tapauksessa tämä kirjelmä, se on aivan varmaa, olisi saanut paljoakin juhlallisemman sisälön kuin missä se nyt esiintyy. Siinä tapauksessa siihen olisi tullut sisällytetyksi monia voimalauseita hallitusmuodosta sekä yhdistys- ja vakuus-kirjasta. Kirjelmässä olisi sanottu että säädyt ovat tunnustaneet meillä olevan perintökuninkaan, jolla on täysi valta hallita valtakuntaa. Kirjelmästä olisi saatu lukea, että, jos niin tapahtuisi, että kuningas kuolisi, pitää sen kuninkaan, joka valitaan, saada kaikki nämä oikeudet ja sitoutua niitä noudattamaan ilman vähintäkään muutosta. Eduskunnalle olisi kirjelmässä julistettu että kuninkaan tulee hallita valtakuntaa, — hänen eikä kenenkään muun. Lisäksi olisi sanottu, että eduskunnan on ollut kokoonnuttava voidakseen varjella ja puolustaa valtakunnan vapautta, kuten velvoittaa hallitusmuoto siinä tapauksessa että valtaistuini jää avoimeksi. Monia muita otteita perustuslaeista olisi tällöin varmaan tehty, ja sellaiseen tarkoitukseen soveltuvia kohtia voitaisiinkin löytää laeistamme melko viljalti. Mutta nyt ei ole sopinut herrojen pyrkimykseen asettua tuolle, heille teoriassa entuudestaan niin tutulle laillisuuskannalle. Suomen työläisjoukot ovat heränneet, ovat järjestyneet, ovat aloittaneet ratkaisevan luokkataistelun ja m. m. lähettäneet eduskuntaan sosialidemokraattisen enemmistön. Porvariston täällä olevat edustajat katsovat tämän asian velvoittavan heitä etsimään luokkansa taloudellisille ynnä muille eduille turvaa millä hinnalla tahansa. Ed. Alkio totesi viime keskiviikkona, puhuessaan elintarveasiasta, ettei meillä ole sotaväkeä. Käsitykseni mukaan sisältyi tuohon toteamiseen kaipausta, etten sanoisi valitusta. Porvarilliset tahtoisivat nojata voimakkaaseen, heidän etujaan puolustavaan hallitusvaltaan. Venäjän väliaikaisen hallituksen porvarillisesta luokkahengestä he ovat yhtä varmat, kuin siitä ovat kaikki venäläiset piirit, ja

sen vuoksi he tulkitsevat lakiamme siten että Suomen hallitsijalle kuuluva valta on ilman muuta siirtynyt tuolle väliaikaiselle hallitukselle. Sieltä sitä voisi olla saatavissa niin kipeästi tarvittavaa suojaa Suomen työväen voimakasta ja uhkaavaksi muodostunutta joukkohyökkäystä vastaan. Sen takia ovat ed. Estlander ja Retulainen löytäneet toisensa tai oikeammin ed. Estlander on löytänyt ed. Retulaisen ja huomannut hänen politiikkansa otolliseksi. Nykyään porvarilliset tämän jälkeen eivät saisi puhua laillisuudesta, vaan ollakseen rehellisiä, tulisi heidän siihen sijaan puhua luokkansa eduista, joiden valvominen pakottaa heitä tiukan tullen tekemään jos minkälaisia tekoja.

Ed. Ingman, ajaessaan omistavan luokan asiaa täällä viime perjantaina, teki erään miltei pälvattomaksi katsottavan otteen. Hän sanoi, että jos vallankumous olisi vienyt siihen, että esimerkiksi suuriruhtinas Mikael olisi tullut hallitsijaksi, ei sen mielipiteen mukaan, joka tänään vallitsee vasemmistossa, olisi ollut mitään epäilystä hänen oikeudestaan käyttää Suomen suuriruhtinaan valtaa. Ja hän jatkoi: „Mutta kansan valtaan nojautuva hallitus, jolla Venäjällä on täysi valta, sillä ei sosialidemokraattien tämänpäiväisen mielipiteen mukaan voi olla mitään Suomen suuriruhtinaan vallasta Suomen sisäisissä asioissa”. Tällä edustaja Ingman on ilmeisesti tarkoittanut kiihoittaa meitä sosialidemokraatteja vastaan niitä kansanvaltaisia voimia, jotka ovat Venäjällä, meidänkin maamme työväen onneksi, kukistaneet yksinvallan. Mutta ed. Ingman ja hänen toverinsa erehtyvät. Venäläinen työväki, joka muodostaa sen voiman valtavimman osan, mikä kukisti yksinvallan, ei ole niin alhaisella kehitystasella, etteikö se käsittäisi, mistä tässä oikeastaan on kysymys. Meidän venäläiset luokkatoverimme käsittävät, että me täällä, pitäessämme kiinni maamme perustuslaeista, teemme sen ensisijassa juuri siitä syystä, ettemme tahdo päästää Suomen yläluokkaa yhdessä venäläisen yläluokan kanssa muodostamaan kummankin maan työläisaineiksille orjuutusta tietävää valtiomahtia. Me tahdomme, että Suomi saa itse vapaasti hoitaa sisäiset asiansa, mihin sillä lain mukaan on täysi oikeus, ja tämä tietää käytännössä sitä, että me tahdomme hoitaa teidät, samoin kuin venäläisen työväen tulee koettaa hoitaa oman maansa yläluokkaa. Juuri senvuoksi, että todellinen kansanvalta tulisi voimaan kansojen työtätekevän luokain eduksi, estämme me teidät nyt pistämästä Suomen perustuslakeja herrojen Miljukovin ja Gutschkovin taskuun. Venäläinen työväki on osoittanut käsittävänsä tämän, sillä venäläinen porva-

risto, vaikka se on kyllä hartaasti sitä yrittänyt, ei ole saanut niitä luokkatovereitamme kiihoteiksi suomalaisten sosialidemokraattien valtiolista politiikkaa vastaan, ja yhtä vähän sitä saanee kiihoteiksi hra Ingman. Venäjän valvutuneen työväestön taholta on meille julkisesti sanottu, että Venäjän sosialidemokraattien tulee hankkia Venäjän väliaikaiselta hallitukselta Suomelle itsemääräämisoikeus kaikissa sisäisissä asioissa. Juuri sitä mekin tahdomme hankkia ja olisimme venäläisten toverien avulla nähtävästi onnistuneet siinä hyvinkin pian, mutta silloin ehättivät Suomen porvarillisten edustajat selittämään, että lain mukaan kaikki hallitsijalle kuulunut valta Suomen sisäisissä asioissa olisi ilman muuta siirtynyt väliaikaiselle hallitukselle. Tämä selitys tulee tietystikin paljon hidastuttamaan asian lainmukaista järjestelyä, mutta että me siihen kuitenkin tulemme kaikista teidän puuhistanne huolimatta pääsemään, sen on takaava Suomen ja Venäjän yhdistyneen köyhälistön tarkoituserästään tietoinen joukkovoima.

Kannatan että lakiehdotus Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa hyväksytään. (Hyvä! Hyvä!)

Ed. Nevanlinna: Samoin kuin edellinen puhuja pyydän minäkin saada kosketella sitä lausuntoa, jonka perustuslakivaliokunta on antanut talousvaliokunnalle ja joka mietintöön liittyy.

Päätän perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan äsken lopettamasta puheesta, on hän hyvin elävästi vakuutettu sen katsantotavan oikeudesta, joka perustuslakivaliokunnan lausunnossa tuodaan esiin. Puolestani täytyy minun sanoa, ettei minua tämä ollenkaan ihmetytä. Pidämpä sen varsin luonnollisena asiana. Mutta siitä huolimatta on nyt asianlaita niin, että perustuslakivaliokunnan lausunto, se kanta, joka siinä tuodaan esiin, samoin kuin ne perustelut, jotka tämän kannan tueksi esitetään, antavat aihetta mitä vakavimpiin muistutuksiin.

Meidän eduskunnassamme on kyllä ennenkin, valitettavasti, jopa perustuslakivaliokunnastakin, esitetty heikosti perusteltuja lausuntoja, mutta siitä ei voi olla mitään epäilystä, että mitään niin heikkoa, kuin se lainoppi on, jonka perustuslakivaliokunta tässä lausunnossansa esittää, ei tätä ennen vielä ole eduskunnassamme esiintunut, kaikkein vähimmin perustuslakivaliokunnan puolelta. Ei tarvitse olla edes ammattilakimies havaitaksensa tämän. Siinä vastalauseessa, joka on liitetty perustuslakivaliokunnan lausuntoon, ei kuitenkaan valiokunnan enemmistön hyväksymää kantaa ja sen esittämiä perusteluja ole alistettu

arvostelun alaisiksi. Saattaa näinollen olla syytä jonkun verran osottaa niitä heikkouksia, joihin tässä olen viitannut.

Ensimmäiseksi kiintyy silloin huomio siihen seikkaan, että perustuslakivaliokunta lausunnossansa ei anna vastausta siihen kysymykseen, jonka talousvaliokunta on sille esittänyt. Talousvaliokunta ei kysynyt, missä määrin on katsottava olevan laillisia edellytyksiä niitten esitysten lailliselle käsittelylle, jotka sisältyvät talousvaliokuntaan lähetettyihin esityksiin n:o 1 ja 2. On luonnollista, että kun talousvaliokunta kerran katsoi asiaksensa kääntyä tässä kysymyksessä perustuslakivaliokunnan puoleen, se kysyi juuri asian laillista puolta ja yksinomaan sitä, sillä eihän perustuslakivaliokunnalta voitane lähteä vaatimaan lausuntoa muista kysymyksistä. Mutta perustuslakivaliokunta antoiikin lausunnon, jossa se ilmoitti olevan olemassa riittäviä edellytyksiä esitysten käsittelylle. Tosin täytyisi, huolimatta näitten sanojen erilaisuudesta, pitää itsestään selvänä asiana, että kun perustuslakivaliokunta julistaa jonkun asian käsittelylle olevan olemassa riittäviä edellytyksiä, se silloin merkitsee, että valiokunnan mielestä juuri lailliset edellytykset ovat olemassa.

Perustuslakivaliokunnan jäsenet tietävät kuitenkin, ettei ole mikään sattuma, että vastauksessa puhutaan „riittävästä edellytyksestä”, vaikka kysymyksessä puhutaan „laillisista”. Ja perustuslakivaliokunnan mietinnön läpikäyminen paljastaa tämän salaisuuden kaikille. Käy nimittäin ilmi, että valiokunnan perusteluista ensimmäisessä osassa, voinee sanoa aina lopulle sivua 8 tässä vihkosessa, jonka mietintö ja sen liite muodostavat, valiokunta koettaa voimiensa mukaan todistaa, että laillisia edellytyksiä asian käsittelylle ei ole, mutta että valiokunta päätettyänsä tämän todisteluyrityksensä sitten koettaa näyttää, että siitä huolimatta valiokunnan mielestä on asian käsittelylle edellytyksiä, joita voidaan katsoa „riittäviksi”.

Jo tämän nojalla rohkenen uskoa todistaneeni, että tämänkaltaista asiakirjaa perustuslakivaliokunnasta ei ole tätä ennen eduskunnalle lähtenyt, asiakirjaa, jossa nimittäin perustuslakivaliokunta julistaa, että vaikka jonkun asian käsittelyltä puuttuvat „lailliset edellytykset”, „riittäviä edellytyksiä” kuitenkin on sen käsittelylle.

Mutta valiokunnan mietinnön aiheuttamat muistutukset eivät suinkaan ole vielä tässä. Se todistelu, jolla tahdotaan näyttää, että puheena oleva alote ei ole laillista laatua, on nyt kyllä, niinkuin sen tietysti tällaisessa puhtaasti lainopillisessa kysymyksessä tulee olla, lainopillinen,

mutta minä sanoin jo, ettei tarvitse olla ammattilainoppinut älytöksensä, että tämän lainoppi ei pidä paikkaansa. Se rakentuu tykkäänään siihen väitteeseen — sen mukana se, kuten sanotaan, seisoo ja kaatuu — että väliaikainen hallitus on venäläinen virasto. Jos näin olisi laita, niin siitä voisi tehdä sellaisia johtopäätöksiä kuin valiokunnan enemmistö tekee. Mutta niinhän nyt ilmeisesti ei ole laita. Yhtä vähän kuin sijaishallitus tai holhoojahallitus on virasto, yhtä vähän on nykyinen väliaikainen hallitus virasto. Se on päinvastoin Venäjän täyden valtiovallan haltija ja sitä ei mikään virasto voi olla. Itse virastokäsite on tämän vastainen. Valiokunta julistaa, että väliaikaista hallitusta ei mitenkään voida edes verrata esim. holhoojahallitukseen, ja kuitenkin täytynee pitää ilmeisenä, että jos mihin väliaikainen hallitus on ainakin verrattavissa, niin totta juuri sijais- tai holhoojahallitukseen. Jos se olisi sijais- tai holhoojahallitus, niin ei olisi mahdollista esittää moisia väitteitä kuin perustuslakivaliokunta tämän hallituksen suhteesta Suomeen. Yhtä paikkansa pitämättömiksi tulevat nyt nämä väitteet, kun kerran tällä hallituksella on juuri se asema, mikä sijais- ja holhoojahallituksella saattaa meidänkin valtiosääntömme mukaan olla.

Perustuslakivaliokunta ei käytä mietinnösssänsä niin täsmällisiä sanoja kuin olisi suotavaa tällaisessa asiassa. Se väittää esimerkiksi että Venäjällä „on nyt keisarivalta kukistettu” ja sanoo toisessa paikassa että „monarkinen valta nyt on poistettu”. Asianlaitahan nyt kuitenkin, kuten perustuslakivaliokunta itse vähän alempana sanoo, on se, että Venäjällä kysymys valtiomuodosta nykyään on täysin avonainen. Ja tälläkin seikalla on tässä asiassa merkityksensä. Venäjällä on olemassa tätä nykyä välitila. Mitä tapahtuu, kun se loppuu, on ehkä kylläkin jo asiallisesti ratkaistu — se on mahdollista, siitä en puolestani uskalla mitään varmaa sanoa. Mutta muodollisesti tätä ratkaisua ei ole tapahtunut. Ei ole siis kysymys siitä, että vastalauseen tekijät väittäisivät minkään venäläisen viraston voivan käyttää Suomen suuriruhtinaan oikeuksia, ja vielä vähemmän siitä, että suuriruhtinaan oikeudet automaattisesti olisivat voineet siirtyä jollekin venäläiselle virastolle. Kysymys on vain siitä, että nämä oikeudet ovat nykyisessä asiailtilassa sen yhdistyksen johdosta, jossa Suomi on Venäjän kanssa, sen valtioelimen käytettävänä, joka Venäjän valtakunnassa on tätä nykyä muun muassa Keisari-Suuriruhtinaan sijassa.

Lausunnossa puhutaan toisin paikoin hyvin rohkeata kieltä. Sanotaan heti alussa, että puhe-

naolevat esitykset „eivät ole sellaisia esityksiä kuin Valtioapäiväjärjestys tuntee”. Luullakseni olisi syytä käyttää varovaisempia sanoja tällaisista asioista maassa, jossa sata vuotta on saatu elää perustuslakien varassa, joiden kirjaimen sijaan asian luonnon johdosta meidän lakkaamatta täytyy panna toinen kirjain. Kun niissä puhutaan kuninkaasta, niin meidän täytyy lukea Keisari-Suuriruhtinas. Me emme kuitenkaan tämän johdosta ole oikeutetut sanomaan että esim. teot, jotka Keisari-Suuriruhtinas on tehnyt, olisivat tekoja, joita perustuslakimme ei „tunne”. Mutta tämäntapaista menettelyä tietää perustuslakivaliokunnan puhetapa, kun se väittää että alotteet, jotka ovat valtio-organin antamat, joka nykyään on valtakunnassa Keisari-Suuriruhtinaan sijassa, ovat alotteita, joita Valtioapäiväjärjestys ei tunne. Jo tämä nähdäkseni näyttää, kuinka mielivaltaisen se väite on, jonka perustuslakivaliokunta rohkenee vakavassa asiassa esiintuoda.

Onneksi perustuslakivaliokunnan todistelu, sikäli kuin se on lainopillista laatua ja tahtoo viedä tulokseen, että laillisia edellytyksiä puuttuu puheenaolevien esitysten käsittelyltä, ei pidä paikkaansa. Näin ollen voi olla yhdentekevää, kuinka luja tai heikko se perustelu on, jolla valiokunta koettaa näyttää, että tästä huolimatta on olemassa riittäviä edellytyksiä, tekemättä kuitenkaan selkoa siitä, mitä perustuslakivaliokunnan kannalta riittävät edellytykset merkitsevät, kun ne eivät ole laillisia. Mutta saattaa kuitenkin olla syytä jonkun verran näyttää myöskin, mitä laatua tämä jälkimäinen todistelu on. Se ei ole enää varsinaisesti lainopillista laatua. Siinä ei nojata perustuslain säännöksiin, eikä niiden perusteella tehdä johtopäätöksiä. Tämä todistelu on valtiollista, poliittista laatua. Siinä puhutaan siitä, mikä on katsottava luonnolliseksi ja välttämättömäksi semmoisessa asiailtilassa, jossa perustuslakia ei voida noudattaa. Tästä tämmöisestä kysymyksestä voi tietysti olla yhtä monta mieltä kuin päätä, ja siitä voi siis kukin jokseenkin yhtä hyvällä syyllä kuin toinenkin esittää mielipiteitä. Jos perustuslakivaliokunnan enemmistö tässä avonaisesti ilmoittaisi, että sen mielestä nykyään on meneteltävä niin ja niin, koska ei voida enää menetellä niinkuin perustuslaki käskää, niin minä voisin olla toista mieltä. Mutta meidän mielipiteellämme on silloin kummallakin yhtä hyvä oikeutus, edellytettynä, että me voimme niitä yhtä pätevilla poliittisilla tarkoituksenmukaisuussyillä tukea. Mutta tätä avonaista poliittista visiiriä tämä perustuslakivaliokunnan poliittinen perustelu ei kannan, vaan se on sekin sekoitus valtiollisesta ja jonkinlaisista juriidisiksi esitetyistä näkökohdista. Esim. sivulla 9 tulee tämä ikävä sekaannus esiin,

kun sanotaan, että eduskunnalla on oikeus riittävän aiheen perusteella, ottamalla ohjetta hallitusmuodon säännöksistä, ryhtyä käsittelemään muitakin aloitteita kuin V. J. tuntee. Jääpi tykkäänään epätietoiseksi, katsooko perustuslakivaliokunta, että tämä niin sanottu oikeus on oikeus, joka todella eduskunnalle kuuluu Suomen valtiosäännön, perustuslakien mukaan. Jos näin olisi, niin odottaisi, että jollakin tavalla viitattaisiin siihen, että näin on laita, esim. viittaamalla johonkin lain paikkaan, sitä enemmän, kun tässä puhutaan hallitusmuodon säännöksistä. Näin ei kuitenkaan tehdä, ja niin ollen täytyy sen epäilyksen nousta, tokko tässä oikeus-sanalla tarkoitetaankaan lakiin perustuvaa oikeutta, vai eikö ole kysymys ainoastaan siitä, että nykyisessä asiain tilassa eduskunnalle on katsottava lualliseksi pelkän eduskunnan oman tarkoituksenmukaisuuteen perustuvan harkinnan nojalla näin menetellä. Tällainen epäselvyys, minä sanon, ei ole perustuslakivaliokunnan arvoista.

Lopulla ennen pontta on yhtä hämärä lause: „Mikäli maan hyöty vaatii, on nykyään, jolloin V. J:n mukaisia hallituksen esityksiä ei eduskunnalle lainkaan voida jättää, katsottava eduskunnalla olevan oikeus, vapaan harkintansa mukaan, suostua käsittelemään myös tällaisia Venäjän valtiovallan puolelta esitettyjä ehdotuksia, vaikkakaan niitä ei ole pidettävä Suomen hallitusvallan esityksinä”. Taas puhutaan eduskunnalle kuuluvasta „oikeudesta”, mutta taaskaan ei käy ilmi, tarkoitetaanko tässä todella oikeutta lainopillisessa merkityksessä, valtaa, joka eduskunnalle kuuluu perustuslakien mukaan, vai tarkoitetaanko tässä taaskin sitä, minkä eduskunta voi katsoa valitsevassa asiain tilassa laista huolimatta itselleen lualliseksi teoksi tarkoituksenmukaisuuden kanalta. Minun nähdäkseni voi molemmissa koskettelemisissä kohdissa olla puhetta ainoastaan oikeudesta tässä jälkimäisessä mielessä. Tätä käsitystäni tukee muun muassa se seikka, että kun valiokunnan käsittelyssä huomautettiin, mitenkö oli eräässä paikassa käytetty oikeus-sanaa yhteydessä, jossa ilmeisesti ei voinut olla puhetta mistään lakiin perustuvasta oikeudesta, ilmoitettiin enemmistön taholta, ettei ollutkaan kysymys oikeudesta, vaan vallasta. Siis tosiasiallisesta kyvystä panna jotakin toimeen oli puhetta, ei oikeudesta, jonka laki tuntee. Mutta esitykset siitä, mitä eduskunta mahdollisesti voi katsoa voivansa tehdä ulkopuolella oikeusjärjestyksen, valtiopäiväjärjestyksen ja muiden perustuslakien, ovat kysymyksiä, joiden selvittämistä talousvaliokunta ei ole perustuslakivaliokunnalta pyytänyt ja joiden selvittäminen minun nähdäkseni ei

myöskään kuulu perustuslakivaliokunnalle, niin tarpeellisia ja välttämättömiä kuin moiset selvitykset voivat ollakin kansojen elämässä poikkeuksellisissa tapauksissa, vaikka minun nähdäkseni meillä tällä kertaa onneksi ei ole tämmöiseen selvittelyyn pakkoa.

Tulee vihdoin toisen ponnien perustelu. Se käsittää kaikkiaan 5 riviä. Jo siitä käy ilmi, että se ei voi sisältää tyydyttävää vakuutusta sille, joka vakavasti epäilee sen omituisen lainopin pätevyyttä, joka ponnessa esitetään. Tämä ponsi ja tämä perustelu on taas tykkäänään ulkopuolella lainopin. Se on kokonaan politiikan alalla. Ettei se voi rakentua lainopillisiin perusteluihin, on jo ilmeistä seuraavien tosiasiain vuoksi. Perustuslakivaliokunnan enemmistön mielestä ei nykyään ole valtiotelintä, jolla olisi keisarin ja suuriruhtinaan valta. Lakien vahvistamisjärjestys on asia, joka koskee perustuslakiemme muuttamista. Perustuslakien muuttamiseksi voi tehdä laillisesti aloitteen vain keisari ja suuriruhtinas. Kun nyt ei ole elintä, jolla hänen valtansa olisi, niin ei laillista aloitetta perustuslakien muuttamiseksi siis voida tehdä. Näin ollen ei siis myöskään eduskunnan myötävaikutuksella voida laillisesti saada aikaan menettelytapaa, jota valiokunta ehdottaa tämän lain vahvistamisessa käytettäväksi.

Jos se perustus, josta tämä todistelu lähtee, olisi oikea, silloin voisi todellakin eduskunta olla siinä pakkotilassa, että sen täytyisi yksinomaan poliittisten näkökohtien mukaan ja todella kenties, ottaen, mikäli mahdollista, ohjetta perustuslaeista, muodostaa joku pääsy mahdottomasta asiain tilasta; sillä eihän elämä voi seisahtua, sehän on selvää. Mutta minä luulen näyttäneeni, että tämä lainoppi ei ole oikea ja että meillä sentähden ei ole pakkoa eikä edes oikeutta lähteä sille mieltävällä polulle, jolle tämäkin ponsi vie.

Pontta ja sen perusteluja vastaan on nähdäkseni taas tehtävä sekin muistutus, että siitä puuttuu tarpeellinen suoruus, tahtoisin sanoa, tarpeellinen rehellisyys. Ei ole suoraan sanottu julki, että tässä liikutaan vallankumouksellisella alalla, että tässä ei ole kysymyksiä siitä, mikä perustuslakien mukaan on oikein, vaan että tässä on kysymys siitä mitä eduskunnan perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattinen enemmistö, johon ed. neiti Tekla Hultin on yhtynyt, pitää tarkoituksenmukaisena. Tällaisen selvyuden eduskunta kuitenkin mielestäni on oikeutettu vaatimaan perustuslakivaliokunnalta. Eduskunta on nimittäin oikeutettu perustuslakivaliokunnalta odottamaan pelkästään lainopillisia selvityksiä.

Yhtä ja toista olisi myös sanottava perustuslakivaliokunnan hra puheenjohtajan esittämien

mielipiteiden johdosta. Mutta minun suunnitelmaani ei ole kuulunut kosketella muuta kuin valtiokunnan lausuntoa. Ja kun perustuslakivaliokunnan arvoisa hra puheenjohtaja suvaitsi niin viljalti muistaa yksityisiä eduskunnan ja perustuslakivaliokunnan jäseniä, niin arvelen, että ennenkuin näkyy, haluavatko he vastata hänen hyökkäyksensä, sivullisen on syytä odottaa.

Ed. Inbör: Då jag i utskottet vid behandlingen af föreliggande ärende och den därmed i samband stående frågan om propositionens lagliga förutsättningar att kunna handläggas af utskottet, har haft en från utskottets majoritet afvikande mening, ber jag nu få meddela, att jag för min del icke kan omfatta den kläm, som finnes på sidan 3 jämte därtill hörande motivering. Jag anser för min del, att denna kläm hade bort få en affattning öfverensstämmande med den, som framträder i den reservation, som åtföljer grundlagsutskottets utlåtande. Då så icke har skett och den reservation, som åtföljer ekonomiutskottets betänkande, icke heller är fullt tillfredsställande, synes det vara skäl att stora utskottet vid sin behandling af ifrågavarande lagförslag tager denna fråga under ompröfning. Jag skulle därför för min del be att få förorda, att stora utskottet ville gifva denna kläm en sådan formulering, som grundar sig på den åsikt, som framgår ur den reservation, som åtföljer grundlagsutskottets utlåtande.

Hvad sedan vidkommer själfva lagförslaget, anser jag mig nu kunna godkänna detsamma, emedan de skäl, som vid 1913 års landtdag föranledde mig att yrka på lagförslaget förkastande, numera hafva bortfallit, sedan förändrade förhållanden hafva inträddt. Jag har ansett mig böra göra dessa meddelanden, emedan jag af särskilda omständigheter varit förhindrad att reservera mig.

Ed. Frey: Då särskilda talare på borgerligt håll både tidigare och vid detta plenum jämförelsevis utförligt framlagt sina åsikter angående sättet för lagförslags stadfästelse under föreliggande undantagsförhållanden och i sammanhang härmed berört frågan om Finlands statsrättsliga ställning i hela dess vidd, anser jag mig icke kunna underlåta att framhålla, att det på borgerligt håll existerar äfven en från sagda talares ståndpunkt afvikande mening, samt ber att, utan anspråk på att vara någon auktoritet i ämnet, så kort som det med hänsyn till dess beskaffenhet är möjligt, få motivera denna äfven af mig omfattade åsikt.

Genom freden i Fredrikshamn afträdde Finland åt Ryssland och blef då i folkrättsligt af-

seende en del af ryska riket. Redan därförinnan hade det interna förhållandet emellan Finland och Ryssland genom öfverenskommelsen vid Borgå landtdag, som ingicks mellan Alexander I i egenkap af Rysslands monark och faktisk ehuru ännu icke rättslig innehafvare af högsta makten i Finland å ena sidan och Finlands ständer å den andra, ordnats i sådan riktning, att landet tillförsäkrades inre själfständighet på grundvalen af därtills gällande grundlagar, och denna Finlands konstitution har därefter af alla senare innehafvare af högsta makten i Ryssland högtidligt bekräftats. Med hänsyn till den olikartade innebörd dessa tvänne statsakter äga, kan en bestämd åtskillnad göras emellan den Ryssland på grund af fredstraktaten tillkommande höghetsrätten, suveräniteten öfver Finland, som i sina viktigaste punkter innefattar att Rysslands monark äfven skall vara storfurste i Finland och att Finland i förhållande till utländska makter representeras af Ryssland, å ena sidan, och den Finland tillförsäkrade konstitutionen, som innefattar att vid tiden för Finlands förening med Ryssland gällande grundlagar bibehöllos i kraft, å den andra. Enär dessa grundlagar, som fortfarande äro i gällande kraft, reglera jämväl sättet för utöfvandet af högsta makten i Finlands inre angelägenheter, har Finlands i sagda grundlagar inneliggande författning karaktär af en statsförfattning, och Finland utgör i stöd af denna statsförfattning en stat för sig. Att Finland med hänsyn till Rysslands höghetsrätt saknar suveränitet och därför måste betecknas som en autonom stat, rubbar på intet sätt riktigheten af nyssnämnda sats. Men om Finland är en stat för sig, bör dess statsmakt utöfvas af finska statsorgan. De befogenheter, som följa af Rysslands suveränitetsrätt med afseende å Finland, utöfvas däremot af ryska statsorgan. Anförda statsrättsliga grundsatser betinga, att den makt Rysslands kejsare såsom Storfurste af Finland i stöd af Finlands författning utöfvat principiellt varit finsk statsmakt, samt att monarken författningen enligt varit förpliktad att styra landet med biträde endast af finska män, så att bl. a. finska ärenden kunnat för monarken lagligen föredragas endast af en finsk man.

Det har t. o. m. utgjort en kränkning af landets författningenliga rätt, då monarken i finska angelägenheter inhämtat råd af rysk myndighet, såsom fallet varit med ministerrådet. En klarare åtskillnad emellan finsk och rysk statsmakt, än den som gett sig uttryck just i sistberörda enligt min tanke fullt grundade kraf, kan väl knappast uppvisas.

Efter monarkens afgång är den nuvarande interimisregeringen att betrakta såsom Rysslands högsta statsorgan och i denna egenskap berättigad att utöfva jämväl alla i Rysslands höghetsrätt öfver Finland inneliggande befogenheter. Men de befogenheter Monarken tidigare såsom den finska statens högsta organ i Finlands inre angelägenheter utöfvade, synas mig äfven under den nuvarande situationen böra utöfvas i enlighet med landets egen författning och, där uttryckligt stadgande saknas, enligt de principer som ligga till grund för densamma och betingas af författningsrättens historiska utveckling. Och såsom en sådan princip har jag redan angifvit, att finsk statsmakt i Finlands inre angelägenheter lagligen kan utöfvas endast af finska statsorgan. Fråga är då, om interimisregeringen kan betraktas som ett författningensligt organ för utöfvande af finsk statsmakt. Till stöd för ett jakande svar på denna fråga har anförts att interimisregeringen vore att anses som en sådan förmyndarregering, som förutses i § 37 Regeringsformen. Då detta stadgande emellertid förutsätter existensen af en fysisk person som monark, under hvars sjukdom, frånvaro eller minderårighet förmyndarregeringen styr landet i monarkens namn, förefaller det mig som ett våld på författningens klara innebörd, att analogivis utsträcka tillämpligheten af detta stadgande på det nuvarande sakläget, då någon monark icke finnes och frågan, om det blifvande statsskicket alls skall förblifva monarkiskt eller måhända något annat, rättsligt är h. o. h. öppen.

Däremot synes det mig riktigt att tillämpa § 38 i Regeringsformen, som afser det fall att tronen blifvit ledig genom regentättens utgång och för denna händelse ålägger riksdagen att sammankomma för att skydda och försvara rikets frihet samt utvälja ett nytt konungahus. Detta grundlagsstadgande förutsätter icke, såsom man påstått, att den monarkiska statsformen blifvit definitivt afskaffad, utan just det mellanadium, hvori det förefaller mig att vi nu befinna oss, nämligen att den hittillsvarande regentätten afgått, men ny monark ännu icke blifvit utsedd. Rättsligen fortbestår nämligen såväl i det sakläge § 38 förutsätter, som i vår nuvarande situation det monarkiska statsskicket ända tills författningen i denna punkt blifvit ändrad. Och under mellantiden ankommer det å den andra statsmakten, riksdagen resp. landtdagen att vårda sig om rikets resp. landets angelägenheter, ända tills en ny monark utsetts eller en ny form för den högsta maktens utöfning blifvit satt i den tidigare ställe. Af det sagda skulle bl. a. följa att

landtdagen, då landets välfärd sådant oundgängligen kräver, i stöd af § 38 Regeringsformen jämväl kan till behandling upptaga sådana initiativ, hvilkas väckande hittills ankommit å Kejseren och Storfursten.

Då vår författning icke heller innehåller något annat stadgande, i kraft hvaraf interimisregeringen utan vidare vore befogad att utöfva den första statsmakten i Finlands inre angelägenheter, har man försökt grunda denna befogenhet på satsen, att Rysslands monark samtidigt skall vara Finlands monark. Men om man vill utsträcka giltigheten af denna sats, som visserligen innebär att Rysslands lagliga regering i hvarje nu såsom ryskt statsorgan är berättigad att utöfva Rysslands suveränitetsrätt öfver Finland, jämväl till förhållanden, under hvilka sagda rätt såsom omöjlig att tillämpa måste betraktas som hvilande, synes man mig i betänkelig grad förbise skillnaden emellan rysk och finsk statsmakt. Ty att interimisregeringen skulle företräda Kejsaren och Storfursten måste uppenbarligen betecknas som en fiktion. Om också den förre monarken formellt taget frivilligt afgått och makten genom ett slags indirekt öfverlåtelse från hans sida tillfallit interimisregeringen, så har densamma likväl faktiskt öfvergått på interimisregeringen genom en revolution. Det är således en egen, själfständig eller, om man så vill, revolutionär makt och icke den afgångne monarkens makt interimisregeringen utöfvar. Detta framgår äfven däraf att denna makt af interimisregeringen utöfvas i eget namn, icke i monarkens. Men om så är förhållandet kan satsen, att interimisregeringen eller någon annan regering i Ryssland utan vidare ägde rätt att utöfva den afgångne monarkens makt i Finlands inre angelägenheter, endast byggas därpå, att denna makt varit rysk, icke finsk statsmakt.

Huru man, såsom särskilda talare framhållit, senare, då statsskicket i Ryssland förändrats, skall kunna fränkänna Rysslands blifvande, sannolikt republikanska regering den rätt till utöfvande af första statsmakten i Finlands inre angelägenheter, som man nu vill tillerkänna interimisregeringen, förefaller mig ganska gåtfullt. Konsekvensen af berörda tankegång synes mig nämligen kräfva, att hvilken rysk regering som helst äger handla med monarkens myndighet äfven i Finlands inre angelägenheter, eller helt enkelt att denna rätt tillkommer den ryska statsmakten såsom sådan. Denna konsekvens har äfven öppet erkänts af en talare här inom landtdagen. Men om en sådan rätt sammangår med den Finlands folk senast i interimisregeringens marsmanifest tillförsäkrade inre själfständigheten lär jag kunna lämna osagdt.

Med det anförda, som innebär att den af interimsregeringen utfödade makten i Finlands angelägenheter endast är en faktisk makt utan rättsligt underlag, har jag dock icke velat förneka giltigheten af de åtgärder, interimsregeringen hittills vidtagit i vårt land. Och jag gör detta icke allenast, emedan exceptionella förhållanden kräva undantagsåtgärder, hvilkas verkningar måste blifva bestående, om ej gången af det hela skall rubbas och hela statsmaskineriet råka i stockning. Utan jag gör det äfven på den grund, att särskilda handlingar från finsk sida föreligga, hvilka kunna anses innefatta ett erkännande af ifrågavarande förfoganden, hvarför det synes för sent, att numera draga frågan om rättsgiltigheten af dessa åtgärder under debatt. Och jag kan gå med på att godkänna äfven ytterligare åtgärder, dem interimsregeringen kan komma att i landet vidtaga, om sådant hvarje gång sker med landtdagens vetskap och bifall.

Genom erkännandet af ifrågavarande åtgärder in casu kan dock någon varaktig rättslig grund för vår statsrättsliga ställning icke tillskapas. En sådan kan tillkomma endast genom en lagstiftningsåtgärd under landtdagens medverkan. Och då den faktiska makten i landets angelägenheter f. n. innehafves af interimsregeringen i Ryssland, kan en sådan lagstiftningsåtgärd icke komma till stånd utan en samverkan emellan interimsregeringen och landtdagen. Det har dock betecknats såsom högsta inkonsekvens, att från den ståndpunkt jag här sökt förfäktat, erkänna rättsgiltigheten af en sådan öfverenskommelse med interimsregeringen. Emellertid har mig vederligen giltigheten af den öfverenskommelse, som vid Borgå landtdag ingicks emellan Alexander I och Finlands Ständer aldrig från finskt håll ifrågasatts. Och ändå var Alexander vid tiden för Borgå landtdag ännu icke landets lagliga herrskare, han var endast faktisk innehafvare af den högsta makten i landet, han hade som orden föllo sig „efter försynens skickelse tagit Storfurstendömet Finland i besittning”.

Och då nu interimsregeringen af den ryska revolutionens mäktiga våg lyfts upp till sin nuvarande plattform, nödgas vi, om vi icke blindt vilja tillsluta ögonen för alla reala maktfaktorer, räkna äfven med denna och i en godvillig uppgörelse med densamma söka lösningen af den invecklade situation, hvori landet genom den ryska revolutionen råkat, så att statsmakten i Finlands inre angelägenheter framdeles kan utföras af författningsenliga finska statsorgan. Jag vill äfven i detta sammanhang uttala mitt erkännande af de åtgärder, som från senatens sida vidtagits i detta syfte, och beklagar endast att senatens be-

mödanden, hvilka gått ut på ett förverkligande af de löften marsmanifestet innehåller, icke tillsvärdare kröntes med framgång.

Då det förslag till motivering och kläm, som ingår i ekonomiutskottets nu till behandling föreliggande betänkande, öfverensstämmer med den uppfattning, för hvilken jag här sökt göra mig till tolk, ber jag att få förorda sagda förslag till antagande.

Ed. Estlander: Jag begärde ordet för att göra en anmärkning mot grundlagsutskottets utlåtande, hvilken anmärkning jag icke ansåg det vara sakenligt att införa uti min reservation. Jag anser mig böra gifva tillkänna, att jag inom grundlagsutskottet har yrkat på, att ekonomiutskottets begäran om utlåtande rörande lagligheten af propositionernas behandling och om sättet för deras fastställande icke skulle föranleda till någon åtgärd. Enligt 47 och 69 §§ L. O. är talmannen skyldig att för sin del afgöra, huruvida en proposition kan upptagas till behandling och remitteras till utskott. Och blott på grund af beslut från landtdagen kan grundlagsutskottet upptaga en sak sådan som denna till utlåtande. Hvad ekonomiutskottet åter beträffar, var detta utskott på grund af remissen skyldigt att behandla ärendet, medan däremot dess förfrågan hos grundlagsutskottet förutsätter, att utskottet ansett sig kunna förklara, att det icke kunde eller ville handlägga propositionen. Jag har härméd icke sagt, att icke under vissa säregna förhållanden ett utskott kunde hafva anledning att till plenum hemställa, huruvida ett remitteradt ärende bör behandlas eller icke, nämligen för den händelse, att något nytt faktum skulle hafva tillkommit, som inverkat på saken, eller att uppenbarligen error eller misstag skulle förelegat beträffande remissen. Men härom är ju nu icke fråga, och i ett dylikt fall hade grundlagsutskottet bort afvakta, att saken genom beslut af plenum blefve till grundlagsutskottet öfverlämnad.

Ännu mindre än vid frågan om de till utskottets behandling remitterade propositionernas laglighet hade ekonomiutskottet enligt min tanke anledning att befatta sig med frågan om, huru lagförslaget skulle, såsom det heter i utskottets kläm, stadfästas och till verkställighet befordras.

I anledning af den kläm, som ekonomiutskottet på sid. 3 föreslagit, ber jag endast att nu, såsom vid senaste debatt, få erinra om att denna kläm enligt min tanke strider mot 75 § landtdagsordningen.

Hvad i öfrigt grundlagsutskottets utlåtande till ekonomiutskottet beträffar äfvensom det andra-gande, som ldgsm. Frey afgifvit, utgöra de för

mig icke anledning att förlänga en i sig själf redan ofruktbar debatt. Uti detalj vore ju ett och annat att tillägga, men såsom sagdt, är här icke anledning att därvid uppehålla sig.

Hvad beträffar det af ordföranden i grundlagsutskottet hållna andragandet, ber jag endast få uttala, att hr ordföranden synbarligen icke uppfattat, hvad jag vid senaste tillfälle yttrat. Hvad åter beträffar min reservation och den åsikt jag däri har uttalat, betingas den helt och hållet af rent rättsliga skäl, och kan jag icke hindra hvem det än vara må, att förena sig om denna reservation.

Ed. T a l a s: Talousvaliokunta on mietinnös-
sään sivulla 3 katsonut että „käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ei ole sellainen alote kuin valtiopäiväjärjestyksen tuntee”, ja tämän käsityksensä nojaa valiokunta perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyyn lausuntoon, jossa ilmituodaan „ettei Venäjän väliaikaiselle hallitukselle voi kuulua, ellei eduskunta sitä nimenomaan myönnä, Suomen perustuslaeissa säädettyjen esitysten antamisen oikeutta eikä muuta oikeutta korkeimman vallan käyttöön Suomen sisäisissä asioissa.” Tätä käsitystä vastaan perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitettyssä vastalauseessa on esitetty se mielipide „että sen yhdistyksen johdosta, jossa Suomi vuodesta 1809 lähtien on ollut Venäjän kanssa, on myös se hallitusvalta Suomen asioissa, joka tämän maan lakien mukaan kuuluu hallitsijalle, tunnustettava olevan tätä nykyä mainitun väliaikaisen hallituksen käytettävänä”. Kun minä puolestani, vaikka en voi yhtyä perustuslakivaliokunnan vähemmistön vastalauseessa esitettyyn perusteluun, kumminkin olen tullut samaan lopputulokseen kuin sanotut perustuslakivaliokunnan jäsenet, pyydän omana käsityksenäni saada esiintuoda:

Suomen valtiomuoto on monarkkinen; valtiomuodon mukaan kuuluu korkein hallitusvalta maassamme keisarille ja suuriruhtinaalle. Tätä valtiomuotomme periaatetta ei Venäjä yksipuolisesti ole voinut kumota eikä edes väliaikaisesti-
kaan muuttaa. Hallitusvallan siirtäminen Venäjän keisarilta väliaikaiselle hallitukselle ei siis vielä voinut aikaansaada Suomen hallitusvallan siirtymistä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Päinvastaista käsitystä ei voi, kuten eduskunnassa on tehty, nojata holhoojahallituksesta saatuun analogiaan. Holhoojahallitus hallitsee alaikäisen tai muuten hallitsemasta estetyn hallitsijan nimessä. Monarkkinen periaate pysyy siis voimassa holhoojahallituksen aikana. Venäjän nykyinen väliaikainen hallitus on juuri kumonnut, — ol-

koonpa vaikka väliaikaisesti — tämän monarkkisen periaatteen. Ei myöskään se seikka, että Venäjän väliaikainen hallitus on ilmoittanut olevansa Venäjän täyden valtiovallan haltijana, saata, kuten eräät toiset puhujat täällä ovat lausuneet, johtaa siihen, että tämä hallitus sen kautta olisi saanut Suomen suuriruhtinaalle kuuluvan vallan. Suomen suuriruhtinas käyttää S u o m e n valtiovaltaa; eikä siis venäläinen valtio-orgaani, vaikkapa se olisi saanut käsiinsä täyden valtiovallan Venäjällä, ole silti saanut laillista oikeutta S u o m e n hallitusvaltaan. Miten suureen erehdykseen nämä arvoisat puhujat tekivät itsensä syypäiksi, käy selville, kun ottaa huomioon ettei Venäjän keisari ja Venäjän lainsäädäntölaitokset, jotka yhdessä myös edustavat Venäjän valtiovaltaa sen kokonaisuudessaan, silti voineet laillisesti käyttää Suomen valtiovaltaa.

Vihdoin ei myöskään siitä seikasta, että Venäjä on oikeutettu määräämään kruununperimisjärjestyksestä valtakunnassa, voida saada tukea väitteelle että Venäjän väliaikainen hallitus saisi Suomenkin hallitusvallan ilman Suomen puolelta tapahtuvaa tunnustusta, sillä niinkauan kuin Venäjällä monarkkinen periaate säilyy, ei kruununperimisjärjestyksen muuttaminen muuttanut Suomen valtiomuotoa. Suomen valtiomuodon loukkaamattomuuden kannalta on yhdenmukaista, kuka henkilö on Venäjän hallitsijana, kunhan vain monarkkinen periaate säilyy. Mutta niinpian kuin tämä periaate on kumottu vaikkapa vain väliaikaisestikin, johtuu välttämättömyyden pakosta myöskin muutos Suomen valtiomuodossa. Onhan näet selvää, että kun kerran Venäjän keisari luopuu valtaistuimista ja korkein hallitusvalta siellä tosiasiallisesti joutuu väliaikaiselle hallitukselle, niin on mahdotonta pitää kiinni Suomen valtiomuodon määräyksestä, että Suomen hallitsijana on suuriruhtinas. Koska Suomen yhteys Venäjän kanssa perustuu muuhunkin kuin yhteiseen hallitsijaan, ei myöskään Suomi saata yksipuolisesti päättää kenelle korkein hallitusvalta Suomessa kuuluu. Venäjän vallankumous on siis tehnyt välttämättömäksi muutoksen Suomen valtiomuodossa, mutta tämä muutos on aikaansaattavissa vain sekä Suomen että Venäjän valtiovallan yhtäpitävän päätöksen kautta.

Ennenkuin tämä kysymys voidaan saada lopullisesti ratkaistuksi, täytyy meidän ilmeisesti tyytyä väliaikaiseen ratkaisuun. Kysymyksen väliaikainen ratkaisu on sitäkin välttämättömämpi, koska hallituskysymys Venäjälläkin on vain väliaikaisesti ratkaistu. Mutta tämä väliaikainenkin ratkaisu voipi tapahtua ainoastaan Suomen eduskunnan suostumuksella. Suomen edus-

kunta on kumminkin minun mielestäni tunnustanut, että Venäjän väliaikainen hallitus on oikeutettu käyttämään Suomen suuriruhtinaalle kuuluvaa valtaa. Eduskunta on tämän tehnyt monella eri tavalla: saapumalla valtiopäiville tämän väliaikaisen hallituksen kutsusta, ottamalla osaa valtiopäiväin juhlallisiin avajaisiin, sallimalla ilman vastalauseita Suomen senaatin jäsenten, joiden valtakirjat Venäjän väliaikainen hallitus on antanut, esiintyä senaatin jäseninä eduskunnassa j. n. e. Minä en tahdo väittää, etteikö sellaisissa oloissa, jotka Venäjän vallankumous on synnyttänyt, Suomen eduskunta mahdollisesti olisi voinut kokoontua omastakin aloitteestaan, mutta minä en saata yhtyä siihen perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan selitykseen, että vaikka eduskunta kokoontui sinä päivänä, joksi Venäjän väliaikainen hallitus oli eduskunnan kutsunut kokoon, eduskunta ei silti kumminkaan olisi tunnustanut tälle väliaikaiselle hallitukselle hallitusvaltaa Suomessa. Jos nim. eduskunta olisi, sanokaamme sattumalta, kokoontunut samaksi päiväksi, joksi väliaikainen hallitus oli eduskunnan kutsunut kokoon, niin eduskunnan olisi pitänyt heti kokoonnuttuaan tehdä tunnetuksi, että se kokoontuu omasta aloitteestaan. Kun eduskunta kerran tätä ei ole tehnyt, niin minä en saata käsittää muuta, kuin että eduskunta on tunnustanut väliaikaiselle hallitukselle oikeuden kutsua eduskunnan kokoon ja siis ainakin siinä suhteessa käyttää suomalaista hallitusvaltaa.

Mielestäni on Suomen eduskunta menetellyt myöskin poliittisesti oikein tunnustaessaan väliaikaisesti Venäjän väliaikaiselle hallitukselle Suomen hallitusvallan. Meillä ei ole nim. mitään syytä olla tällä haavaa tunnustamatta Venäjän väliaikaiselle hallitukselle korkeinta hallitusvaltaa Suomessa. Kun on kysymys kysymyksen väliaikaisesta ratkaisusta, voidaan luonnollisesti suostua ratkaisuun, jota ei voisi hyväksyä lopulliseksi ratkaisuksi, mutta aivan välttämätöntä on, että nytkin tässä väliaikaisessakin ratkaisussa käy selvästi esille, että Venäjän väliaikaisen hallituksen valta nojautuu siihen, että Suomen eduskunta on sen sille tunnustanut ja että se ei nojaudu niihin valtiollisiin tapahtumiin, jotka Venäjällä ovat sattuneet, ei siis Venäjällä tapahtuneeseen vallankumoukseen.

Edellä sanotun nojalla katson minä siis, että Venäjän väliaikaisen hallituksen käyttävänä tätä nykyä on se hallitusvalta Suomen asioissa, joka Suomen lakien mukaan kuuluu hallitsijalle, ja voin siis hyväksyä talousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen ponnen.

Ed. Lille: Jag begärde egentligen ordet för att ställa en fråga till ekonomiutskottet, men jag

kan ju i förbigående framhålla, att det var med stort intresse jag åhörde ldgm. Freys föredrag. Jag kan i allt det väsentligaste vara ense med honom, ehuru jag från min ståndpunkt nödgas påpeka, att jag anser honom hafva anticiperat ett politiskt tillstånd för Finland, som inträder först sedan Ryssland definitivt beslutit sig att öfvergå till det republikanska statsskicket, d. v. s. att upphöra att vara en monarkisk stat. Han lägger för litet vikt på att det tillstånd, i hvilket vi för tillfället befinna oss, är interimistiskt. § 38 i Regeringsformen hafva vi medgifvit icke längre äga giltighet. Vi hafva ingen rätt att deltaga i ett val af rysk monark. En sådan rätt att välja monark inträder först då vi frigjort oss från vårt politiska beroende af Ryssland. Men jag vill icke längre uppehålla mig vid dessa statsrättsliga spörsmål. Hvar och en har bildat sig en öfvertygelse och står väl fast vid den. Jag vill emellertid med anledning af ekonomiutskottets betänkande fråga utskottets ärade medlemmar, huruvida de med detta utskotts betänkande afse att den rätt att idka näring i Finland, som gifvits ryska medborgare, äfven gifves rysk medborgare af judisk nationalitet och mosaisk trosbekännelse. Vid 1913 års landtdag antogs en motion om att ryska undersåtar skulle tillerkännas samma rättighet att idka näring i landet som tillkommer finska medborgare. Från denna rätt uteläts i motionen mosaiska trosbekännare. Nu äro ju judarna och äfven här bosatta judar ryska medborgare. De hafva varit ryska medborgare med inskränkta rättigheter. Jag vill erinra mig att interimregeringen utfärdat något stadgande, som upphäfver åtskillnaden mellan medborgerliga rättigheter hos de nationaliteter, som nu äro bosatta inom Ryssland. Huruvida en sådan lag faktiskt utfärdats kan jag dock icke säga. Af vikt är emellertid att vid förevarande lags antagande få det klart för oss, huruvida vi äfven med dess antagande gifvit närmast här i landet bosatta judar samma rättigheter som andra ryska medborgare. De hafva varit underkastade en särskild tvångslagstiftning icke därför att de varit ryska medborgare med inskränkta rättigheter, utan därför att de varit bekännare af den mosaiska tron. De hafva känt det såsom en skam att leva under i Finland rådande lagstiftning och detta med rätta. Men det har varit en skam, som äfven återfallit på det folk, i hvars midt de sökt sig en fristad, och en skam som Finlands folk ju förr dess hellre borde försöka befria sig från.

Ed. Gadolin: Jag har för min del i det längsta velat undvika ett offentligt vapenskippe i denna fråga med män, hvilka säkerligen ledas

af tanken att försvara Finlands rätt och bästa. De vapen här kommit till användning kunde glida ur vår hand och användas af andra i ett icke önskvärdt syfte. Men situationen är icke numera af så ömtålig natur.

Det har väl sagts i dag, att en debatt är ofruktbar. Om därmed åsyftas, att man icke nu torde kunna öfvertyga en motståndare, är väl uttalandet riktigt, men enligt min tanke kan oberoende häraf den, som bildat sig en uppfattning i denna utomordentligt viktiga fråga, för sakens egen skull gifva fulla skäl för sin åsikt och sitt handlingssätt. Jag vill tillägga, att ett ytterligare motiv för mig att i någon mån närmare ingå på detta spörsmål utgör den omständigheten, att den åsikt jag företräder, äfven inom det parti jag har äran tillhöra, delas af ett icke ringa antal medlemmar utanför landtdagen.

Jag vill inledningsvis antyda, att den, om jag så får säga, lojalitet, som talare från min grupps sida ådagalagt mot den temporära regeringen i Ryssland, af mig icke kan annorlunda psykologiskt förklaras, än att den kontakt, i hvilken de, såsom känt, genom omständigheternas makt kommit med den vid revolutionen dominerande interimregeringen, i viss mån gör det svårt för dem att se saken från sidan och måhända manar dem att icke nu svika den medkontrahent, som ådagalagt den aktning för Finlands rätt, som återspeglas i marsmanifestet. Denna min uppfattning vinner stöd äfven däraf att begreppet „kejsaren och storfursten” i vår statsförfattning icke i de anföranden jag här åsyftat likställes med hvilken rysk regering som helst, utan blott med den nuvarande s. k. interimregeringen. Man gör från detta håll gällande att det förhållande, att Ryssland icke ännu stannat vid en slutlig statsform, utgör en omständighet af den afgörande betydelse, att innan detta skett, vår statsförfattning bör anses vara oberörd af statsvälfningen i Ryssland. Man understryker sålunda, hvilket äfven uttryckligen framhållits af en talare vid diskussionen i dag, den ryska regeringens interimistiska karaktär. Det skulle förty bero på det förhållande, huruvida en rysk regering benämnde sig interimistisk eller icke, om denna regering finge utöfva finländsk statsmakt. Så länge Rysslands styrelse såsom nu har formen af en oligarki, som kallade sig interimistisk, föreläge således ej någon tvekan om hvem som utgjorde monarken enligt vår statsförfattning. Men sker en öfvergång t. ex. till en republik, är då, kan man fråga, enligt antydda uppfattningssätt, vår statsförfattning bragt ur kraft eo ipso. Kan då vid en eventuellt sammanträdande landtdag

icke vidare tillämpas vår L. O., eller går man då med på att tillämpa endast någon del af dess föreskrifter? De, som nu vilja drifva konsekvensen för dess egen skull, komma vid besvarandet häraf då i samma svårighet som den, i hvilken vi nu befinna oss, och skola då, om de icke vilja glida utför det plan, på hvilket de nu inträdt, finna motståndare i ett icke ringa antal af dem, som nu synas vara deras meningsfränder. Men antaget att man då gör halt; man kommer då åter till den svårighet som vägran att likställa den temporära regeringen med monarken förmenas framkalla. Erkännes icke den eventuella nya republikanska regeringen eo ipso utgöra vår första statsmakt, då kunde ställas frågan, huru skall under vår representations medverkan med denna regering tillkomma en ny eller ändrad statsförfattning? Frågan kan icke besvaras med ledning af de grunder, som de af mig åsyftade talarene gifvit. Detta har redan framhållits af ldgm. Frey. Jag vill nu icke upprepa de skäl som hr Frey anført, jag finner dem bindande. Jag har dock anledning att understryka, att, därest Finland erkännes vara en stat, hvilken åsikt våra rättslärdar och främsta medborgare försvarat med den yttersta intensitet; är således Finland en stat, icke ett område med provinsieell autonomi, då bör vår egen statsförfattning gifva grunden för bestämmande af första statsmaktens kvalitet och individualitet. En af våra statsrättslärdar säger i ett jämförelsevis nyligen utkommet arbete, ingående i ett utländskt framstående sammelverk: „Såsom fysisk person fullt identisk med högsta makten i Ryssland utgör Finlands storfurste i rättslig mening ett alldeles särskildt maktbegrepp, han är uteslutande kvalificerad och individualiserad af Finlands författning och utöfvar, under medverkan af finländska myndigheter, i Finland en egenartad statsmakt”. Med en sådan uppfattning i grund stridande är den läran att förändringar med afseende å första statsmaktens kvalitet icke vidkomme Finlands statsförfattning. Denna författnings anda återgifves dock förvisso, såsom ldgm. Frey framhållit, af den tanke som ligger i 38 § Regeringsformen, hvilken tillämpats i Sverige äfven vid regentens abdikation. Det förhållande, att suveränitet icke vidare är förenad med Finland såsom stat, kan omöjligt innebära, att vår representation saknar rätt att taga sig talan, där den i vår statsförfattning förutsatta statsmakt icke vidare existerar. Den åsikt jag här velat gendrifva, bygger, såsom man finner, på den förutsättningen, att statsvälfningen i Ryssland icke, eller åtminstone icke ännu, i ringaste mån påverkat vår stats-

författning. Man erkänner icke att det faktiska bortfallandet af begreppet „monark” framkallat någon lucka i vår landtdagsordning, i hvilken man tror sig utan vidare kunna införa ett annat begrepp, hvilket man förmenar motsvara detta: den temporära ryska regeringen. Hos oss gäller dock lyckligtvis icke för tolkningen af lag den grundsats, närmast att förlikna vid ett svärd för lösandet af en gordisk knut, hvilken grundsats af Napoleon I:s franska lagstiftare omfattats och som i korthet dekreterade: Lagen kan icke hafva någon lucka; den domare som icke ställer sig denna sats till efterrättelse, miste embetet. Vår grundlag säger tvärtom: Då något otydligt skulle finnas i denna lag, så må man då sig rätta efter dess bokstafliga innehåll, till dess Kongl. Majestet och Rikens Ständer, på sätt som i 39 och 42 §§ Regeringsformen föreskrifves, kunna förernas. Det är uppenbart att, då nu en situation inträdt, som ur vår statsförfattning faktiskt utmönstrat begreppet „monark”, det uppkommit en betänkelig lucka i denna statsförfattning, en lucka, som definitivt kan fyllas blott genom lagstiftning och icke heller temporärt kan utfyllas utan landtdagens medverkan; och denna medverkan bör i hvartera fallet ske genom en särskild akt, till grund för hvilken ligger en otvetydig viljeförklaring. Konkludenta handlingar från landtdagens sida, och ännu mindre från enskilda personers sida, kunna icke läggas till grund för tolkningen af en af de viktigaste punkterna i vår statsförfattning. Det förefaller mig att i denna tid af inre strid, hvars bärvidd dock icke får öfverdrifvas, en tanke bör hållas öfver de upprörda vågorna, nämligen den att icke uppoffra en tum af den rätt, som vi böra värna och utveckla åt en kommande, mer handlingskraftig generation.

Och slutligen: Vi kunna icke biträda, att konsekvenserna af den nu försvarade åsikten skulle kunna utmynna i en sådan ovärdig följsats, att Finlands representation nu ingenting borde lagligen göra och förty egde upplösa sig och återvända till sina tjäll. Om statsförfattningen har ett tomrum, kan det ej, enligt hvad ofvan visats, vara med samma författning stridande att inom nödtvångets gränser den andra statsmakten är verksam: ett negotiorum gestio, hvars ogiltighet beror af ett framtida bristande godkännande från det organs sida, som kan vara härtill behörigt. Det är förvisso mer stridande mot vår författnings anda i rättslig och historisk mening att för vår statsrätt okända maktfaktorer af odefinierbar natur införas i densamma, utan att Finlands representation har eller har kunnat göra sig i denna sak hörd.

På grund af denna motivering, i förening med hvad här tidigare i ärendet anförts, finner jag mig kunna omfatta utskottets betänkande sådant detta med afseende å förevarande fråga är affattadt. Jag erkänner, att en mera koncis och på sak gående formulering är tänkbar, men jag tror, att ett omarbetsningsförsök icke har någon synnerligt stor betydelse i detta nu, då dock alla i denna församling och äfven utanför densamma veta hvad frågan gäller.

Ed. Hultin: Olen pyytänyt puheenvuoroa siitä syystä, että tätä asiaa eduskunnassa käsiteltäessä mielestäni on liiaksi ja tarpeettomasti painostettu erästä erimielisyyttä, mikä asiassa on tullut ilmi, ja sensijaan vaijeten sivuutettu se varsinainen perusta, joka aina on meille kaikille ollut ja on yhteinen ja jolle edelleen aiotaan rakentaa.

Pyydän ensinnäkin huomauttaa, että kysymyksen lähtökohtana on kaksi tosiasiaa, joista ei voida olla eri mieltä, toinen se, ettei Suomella Venäjällä tapahtuneen vallankumouksen johdosta ole monarkkia — seikka, jota emme suinkaan viimeisten kokemuksiemme vuoksi valita — ja toinen se, ettei Valtiopäiväjärjestyksestä tämän johdosta voi tätä nykyä useissa kohdin noudattaa sananmukaisesti, niinkuin perustuslain noudattamisesta on määrätty. Jälkimäinen seikka on tuottanut eduskunnalle vaikeuksia sen kokouksien ensi päivästä alkaen. Jo ensimmäisessä istunnossaan, jolloin eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten oli annettava juhlallinen vakuutuksensa, kävi näet ilmi, ettei Valtiopäiväjärjestyksen määräystä käynyt tässä kohden noudattaminen, koska vakuutuksen tuli koskea sekä keisarin ja suuriruhtinaan että eduskunnan ja Suomen kansan oikeuden puolustamista perustuslakien mukaan. Eduskunnan puhemies ja toinen varapuhemies ratkaisivat pulman yksinkertaisesti siten, että jättivät mainitsematta keisarin ja suuriruhtinaan, joka valtio-organina oli hävinnyt, ja kohdistivat vakuutuksensa eduskunnalle ja Suomen kansalle. Ensimmäinen varapuhemies sijoitti vakuutuksessaan poistetun keisarin ja suuriruhtinaan sijaan „laillisesti hallitsevan valtiovallan”. Mitä hän tällä käsitteellä tarkoitti, jäi silloin lähemmin selittämättä.

Vähän myöhemmin astui eduskunnan eteen kysymys minkä luontoiseksi olivat katsottavat ne Suomen senaatin valmistamat esitykset, jotka eduskunnalle annettiin Venäjän väliaikaisen hallituksen nimessä, jota Valtiopäiväjärjestyksemme myöskään ei tunne, ja millä tavoin ovat nykyään vahvistettavat ne eduskunnan hyväksymät lait, jotka Valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n

mukaan ovat keisarille ja suuriruhtinaalle vahvistettaviksi lähetettävät. Näistä kysymyksistä, kuten tietty, on vaadittu perustuslakivaliokunnan lausuntoa, joka tänään on esilläolevissa asiakirjoissa esitettynä.

Valiokunnan vähemmistön käsityksen mukaan ovat Valtiopäiväjärjestyksen säännökset kysymyksessäolevissa kohdissa edelleen soveltuvaiset sillä selityksellä, että Venäjän väliaikaiselle hallitukselle muka on siirtynyt kaikki Suomen suuriruhtinaalle tuleva valta. Tätä väitettä vastaan on toiselta puolen huomautettu, että vaikka Venäjän väliaikainen hallitus on oikeutettu ulospäin käyttämään Venäjän suvereenista valtaa Suomenkin puolesta, niin Suomelle autonomiansa nojalla kuuluu valtiolta omassa sisäisissä asioissaan. Suomen valtiovallan käyttäminen edellyttää, että sen tulee tapahtua suomalaisen yhteiskunnan tarpeita ja etuja silmälläpitäen. Sitä ei niinmuodoin voi oikeudellisesti käyttää hallitus, joka katsoo olevansa toiminnastaan Venäjän kansalle vastuunalainen ja velvollinen etusijassa sen etua valvomaan, koskapa siten ei Suomen kansan, vaan Venäjän kansan tahto tulisi Suomen sisäisissä asioissa määräväksi. Kunnes Suomen valtiosääntö saadaan uudistetuksi ja siinä määritellyksi, kenelle tämä puoli Suomen suuriruhtinaan entistä valtaa on joutuva, on välttämätöntä, että väliaikaisesti eduskunnan myötävaikutuksella järjestetään korkeimman hallitusvallan käyttö siten, että Suomelle sisäisten asioittensa hoidossa säilyy se vapaus, mikä sille Porvoon valtiopäiviltä saakka on ollut vakuutettu.

Tiedämmehän myöskin, että Suomen senaatti jo toimintansa ensi päivinä huomasi tällaisen lainsäädäntötoimenpiteen välttämättömyyden. Senaatin varapuheenjohtaja teki täällä äskettäin selkoa senaatin toimenpiteistä semmoisen esityksen saamiseksi, jonka kautta, kunnes Venäjän ja Suomen välinen oikeussuhde lopullisesti järjestetään, se osa keisari-suuriruhtinaan valtaa, joka tarkoittaa puhtaasti Suomen sisäisten asiain hoitoa, olisi siirrettävä suomalaiselle hallituslaitokselle, Suomen senaatille. Tämä senaatin toimenpide herätti koko maassa suurta tyytymättömyyttä. Yhtä suurta huolestumista on maassa synnyttänyt, ettei senaatin esitykseen ole vielä Pietarissa suostuttu. Suomen eduskunnan tämä epävarma tilanne on saattanut suorastaan kiusalliseen asemaan. Kuitenkin Venäjän väliaikainen hallitus ensimmäisessä valtioteossaan asettui Suomen suhteen sille kannalle, että se täydellisesti tunnusti Suomen eduskunnan Venäjän valtiovallasta riippumattoman sisäisen itsehallinnon.

Siihen periaatteeseenhan perustuu maaliskuun manifesti. Sillä mitä muuta tarkoitti laillisten olojen palauttaminen, venäläisen esittelyjärjestyksen kumoaminen, valtakunnan lainsäädäntöä koskevien säännösten ja niiden nojalla annettujen asetusten ja päätösten lakkauttaminen, venäläisten miesten poistaminen suomalaisista viroista — kuin sen tosiasian tunnustamista, että Suomi on sisäisissä asioissa vapaa ja venäläisestä valtiovallasta riippumaton valtio. On kerrottu, ettei Venäjän väliaikainen hallitus katsoisi voivansa suostua senaatin ehdotukseen, koska se muka katsoo olevansa velvollinen vastaamaan Venäjän kansalle keisari-suuriruhtinaan vallan vähentymättömästä siirtämisestä Venäjän lakiasäätävän kansalliskokouksen käytettäväksi. Tämä käsitys ensinnäkin on ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että Venäjän hallitus maaliskuun manifestissa jo on antanut vakuutuksia eräiden oikeuksien siirtämisestä suuriruhtinaan vallasta eduskunnalle. Toiseksi tällaisesta käsityksestä johtuisi, että Venäjän kansan tahto julistettaisiin määräväksi Suomen itsehallintoa koskevissa asioissa, mikä selvästi on vastoin Suomen oikeutta ja varmaan myöskin vastoin Venäjän kansan tahtoa, niin jalomielinen ja oikeamielinen kuin se on vallankumouksessa osoittautunut olevan. Tähän katsoen ei mielestäni vielä ole lupa otaksua, että Venäjän väliaikainen hallitus tulisi senaatin ehdotuksen suhteen asettumaan kannalle, joka tietäisi peräytymistä maaliskuun julistuskirjassa annetusta juhlallisesta vakuutuksesta, vaan täytyy eduskunnan viimeiseen asti toivoa, että vakuutus tässä suhteessa toteutetaan. Vastakkainen menettely voisi saattaa tämän vakuutuksen vilpittömyyden Suomen kansan silmissä epäilyksen alaiseksi. On ehkä syytä nimenomaan huomauttaa, niinkuin täällä jo aikaisemmin on tehtykin, että perustuslakivaliokunnan ehdotus ei suinkaan tarkoita sen suvereenisen oikeuden kieltämistä, mikä Venäjän väliaikaisella hallituksella Venäjän valtakunnan hallituksena on Suomeen nähden, eikä muussakaan suhteessa tarkoita Suomen ja Venäjän välisen oikeussuhteen muuttamista. Yhtä vähän se tarkoittaa niiden hallitustoimien tehon ja oikeutuksen kieltämistä, joiden kautta Venäjän väliaikainen hallitus vallankumouksen tapahtuessa ja suomalaisten miesten avulla palautti valtiollisen elämän Suomessa lailliselle pohjalle ja lupasi sille uusia kehitysmahdollisuuksia. Tästä on Suomen kansa ijäti oleva kiitollinen niille Venäjän miehille, jotka tämän saivat aikaan. Mutta kiitollisuus ei voi velvoittaa Suomen kansaa itsekieltämykseen, ei luopumaan valtiolli-

sen elämänsä elinehdosta, oikeudestaan määrätä elämästään edes sisäisissä asioissaan. Tämän elinehdon turvaamista tarkoittaa perustuslakivaliokunnan ehdotus, jonka tarkoituksena muuten on vain tukea senaatin tekemää ehdotusta korkeimman valtiovallan käytön väliaikaisesta järjestelystä.

Asian ollessa edellisellä kerralla esillä eräs puhuja lausui, että hän kyllä saattaisi olla perustuslakivaliokunnan ehdotuksen kannalla, jos tällä olisi fyysillistä voimaa takana. Minä ihmettelen tällaista lausuntoa. Ei Suomen kansa ennenkään oikeutensa tukemiseksi ole vedonnut fyysilliseen voimaan, vaan se on luottanut oikeuden omaan sisäiseen voimaan, eikä sen luottamus olekaan pettänyt, niin synkältä kuin monasti on näyttänyt. On valitettavaa, että moissilla lausunnoilla heikennetään asiaa, jonka pitäisi olla kaikille yhteinen. On myöskin sanottu, että perustuslakivaliokunnan kannalta puutuu johdonmukaisuutta. Siinä on ymmärtääkseni juuri niin paljon tai niin vähän johdonmukaisuutta kuin vallankumouksen tapahtuessa on mahdollista. Myöskin toisella kannalla olijat ovat olleet pakotetut vallankumouksen johdosta tekemään hyppäyksen. He ovat tehneet sen empiättä — Venäjän väliaikaisen hallituksen syliin. Jos jotkut lakimiehet täällä eivät katso puheenaolevaa ehdotusta riittävästi perustelluksi, vaikka heidän oma kantansa perustuu pelkkään väitteeseen, on se asian vuoksi kyllä valitettavaa, mutta se ei voi estää eduskuntaa tekemästä päätöstä, jota Suomen autonomian turvaaminen vaatii.

Ed. Kuusinen: Meidän sosialidemokraattinen ryhmämme voinee tavallaan pitää näitä lakiehdotuksia, jotka nyt ovat käsiteltävinä, omina aloitteinaan, nim. niiden asialliseen sisällykseen katsoen. Sillä kuten useimmat edustajat kai tietävät, vuoden 1911 valtiopäivillä, jolloin sorto nousi Suomessa mustimmilleen, jolloin Venäjällä valmistettiin n. s. yhdenvertaisuuslakia, pahinta sortolakia, mikä Suomen viranomaisia on kohdannut, silloin meidän ryhmämme ehdotti eduskunnan lausuttavaksi, että eduskunta tahtoo tehdä tarpeellisia korjauksia venäläisten asemaan ja oikeuksiin Suomessa. Silloin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessamme sanoimme m. m.: „Suomen kansa, joka itse vaatii oikeudenmukaisen sisäisen vapautensa säilyttämistä, on luonnollisesti velvollinen tarkasti pitämään huolta siitä, ettei sen omassa keskuudessa muiden kansallisuuksien, varsinkaan venäläisten kohtuullisia oikeuksia syrjäytetä.” Niillä

valtiopäivillä tämä meidän ehdotuksemme hylättiin. Asia tuli sitten seuraavilla valtiopäivillä uudestaan esille, ja silloin hyväksyttiin eduskunnassa, muistaakseni yksimielisesti, jokseenkin samansisältöiset lakiehdotukset, kuin mitkä nyt ovat eduskunnalle esitetyt. Mutta Venäjän silloinen hallitus, jota ei luultu väliaikaiseksi, toimi asiassa toista tietä. Se hommasi duuman avulla aikaan sen sortolain, josta mainitsin, ja toimitti hylätyksi eduskunnan esittämät lait, joiden kautta olisi laillista tietä saatu venäläisten oikeudet parannetuiksi. Te tiedätte, mitkä rettelöt siitä tulivat. En tahdo väittää, että olisi tuota onnetonta tilaa voitu estää, vaikka eduskunta olisi tehnyt kaikki voitavansa jo silloin kun meidän ryhmämme taholta sitä ensi kerran ehdotettiin, mutta mielestäni olisi se sittenkin silloin jo pitänyt tehdä. Tällaisissa asioissa meidän yleensä pitäisi olla kiireellisiä, pitäisi rientää osottamaan, että ilolla tahdomme korjata täällä ne epäkohdat, jotka antavat vieraille kansallisuuksille aihetta oikeutettuihin muistutuksiin. No, nyt se epäilemättä on tällä kertaa tapahtuva. Tahtoisin vain evästykseksi suurelle valiokunnalle huomauttaa, että jonkinlainen korjaus näihin ehdotuksiin näyttää olevan tarpeen, nim. juutalaisten oikeuksiin nähden. Ei ole selvää, tulisivatko juutalaiset näiden lakiehdotusten mukaan, siinä muodossa kuin ne nyt ovat esitetyt, saamaan turvaa, tulisiko niille turvatuiksi samat oikeudet kuin muille Venäjän kansalaisille. Mahdollisesti hallitus, joka on juutalaisille suopea, voisi sillä tavalla lakia tulkita, mutta jos tulee toinen hallitus, joka ei tahdo asiaa näin käsittää, voisi se tulkita lakia toisella tavalla. Luulisin, että asia tulisi jo autettua sellaisella korjauksella, että myönnettäisiin kysymyksessä olevat oikeudet Venäjän alamaishallitukselle „kansallisuuteen ja uskontunnustukseen katsomatta”. Ehkä kuitenkin on suuren valiokunnan lakimiesten syytä miettiä, täyttäisikö tällainen lisäys tässä tarkoituksensa.

Tahtoisin tässä yhteydessä minäkin jonkun veran kosketella sitä riitakysymystä, joka nyt on talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä perustuslakivaliokunnan lausunnossa tullut esille ja jota useat puhujat täällä ovat tänään yksinomaan koskettelleet. Kuuluuko Venäjän väliaikaiselle hallitukselle nyt laillisesti Suomen hallitsijalla ennen olleet oikeudet Suomen sisäisissä asioissa? Sehän on kysymys. Myönnän puolestani, että pelkkänä valtio-oikeudellisena tulkintakysymyksenä tämä luonnollisesti ei niin selvä ole, kuten sitä eivät ole ylipäänsä mitkään juriidiset tulkintakysymykset, ettei ainakin maallikkojen kes-

kuudessa voi helposti erehtyä sen vastauksen suhteen, mikä siihen on annettava, ellei asiaan ole lähemmin perehtynyt. Luulen että pieneen epävarmuuteen asiassa ovat voineet vaikuttaa jonkun verran Venäjän ministerineuvoston entiset laittomat sekaantumiset Suomen asioihin. Niiden johdosta on monenkin mieleen voinut jäädä käsitys, että on jotakin itsessään luonnollista se, että venäläinen ministeri sekaantuu Suomen asioihin. Meidän keskuudessamme voi olla vielä paljon semmoista vapautettujen orjain käsitystä, että siellä on isäntä, missä on piisarkin, siis missä se valta olisi, jollei Pietarissa! Koko se ankara riippuvaisuus, missä toista vuosisataa on oltu Venäjän vallanpitäjistä, on voinut tuollaista käsitystä täällä ylläpitää. Mutta ne juriidiset vastasyt, mitkä tällaista käsitystä vastaan on esitetty, ovathan ne niin pätevät, tiedätte sen kaikki, että sellainenkin, joka on voinut asiassa erehtyä, on pakotettu tunnustamaan ne aivan ratkaiseviksi, kun tarkemmin asiaa ajattelee. Niitä syitä täällä jo on kehitelty ja esittänyt tänä päivänä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, myös edustajat Frey ja Gadolin, viimeksimainitut ammattimiehinä, lainopin tuntijoina. Omalta osaltani en kykenisi asiaa selvemmin, en ainakaan pätevämmiin enkä niinkään pätevästi selittämään, kuin mainitut edustajat ovat tehneet. Juristeillehan tämän kysymyksen luusisi olevan selvän ja luultavasti se useimmille onkin selvä. Me maallikkojäsenet perustuslakivaliokunnassa emme ole voineet luottaa tässä asiassa omaan käsitykseen. Meidän on luonnollisesti täytynyt kysyä ammattimiesten mieltä asiassa. On koetettu myös tutustua asian-
tuntijain lausuntoihin, sekä aikaisempiin esityksiin Suomen valtio-oikeudesta että myös sellaisiin, joita nykyisen tilanteen aikana on esiintynyt. Tiedätte, että myös Suomen valtio-oikeuden professori äskettäin julkaisemassaan lausunnossa on aivan ehdottomasti asettunut sille kannalle, ettei Venäjän väliaikaisella hallituksella voi olla mitään laillista sekaantumisoikeutta Suomen sisäisiin asioihin. Tuon nyt luulisi juriidiselta kannalta olevan selvän. Minä luulen, että niidenkin, jotka nyt ovat toisen mielenpuolelta on aina ennen Suomen ja Venäjän välisiä suhteita selitetty, kun sitä vastoin teidän käsityksenne on jotain aivan toista ja jotain aivan uutta.

Perustuslakivaliokunnan jäsen, ed. Ingman viime perjantaina esitti yhtenä pääväitteensä perustuslakivaliokunnan käsitystä vastaan, erittäin sen sosialidemokraattisia jäseniä vastaan, sen väitteen, jonka perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja täällä äsken mainitsi. Minulla valitettavasti ei ole hra Ingmanin täällä esittämän lausunnon sananmuotoa, mutta eräs nimetön kirjoittaja Suomettaren pääkirjoituksessa on tästä asiasta puhunut niin erehdyttävän samalla tavalla, että ed. Ingman ei kai tykkää pahaa, jos käsittelen Suomettaren lausuntoa, niinkuin se olisi hänen kirjoittamansa. Se kuuluu: „Jos vallankumous olisi vienyt uuden monarkin asettamiseen Venäjän valtaistuimelle, ei valiokunnan sosialidemokraattisella enemmistöllä olisi voinut olla mitään muistuttamista sitä vastaan, että hänelle ilman muuta olisi kuulunut Suomen suuriruhtinaan valta. Mutta sillä kansanvaltaan nojautuvalla valtioelimellä, jolla nyt on keisarin valta Venäjällä, väliaikaisella hallituksella, ei sosialistien mielestä voi olla mitään valtaa Suomen asioissa.” Perustuslakivaliokunnassa ei ole käsitelty kysymystä, olisiko tunnustettava Suomen suuriruhtinaan oikeudet nyt laillisesti siirtyneen uudelle monarkille, jos se uusi monarkki olisi Venäjällä tullut valtaan tosiaan „vallankumouksen kautta”, eikä siis siellä säädetyssä vallanperimysjärjestyksessä. En tahdo siihen kysymykseen myöskään tässä puuttua, se ei nyt kuuluisi asiaan. Mutta kun tiedetään, että Venäjällä ei ole tullut valtaan uutta monarkkia, vaan monijäseninen hallituskunta, niin heti meidän täytyy sanoa hra Ingmanille tuon vastaväitteen johdosta, että kyllä Suomen oikeus on juuri tällainen. Suomen oikeus ei tiedä mitään sellaisesta yhteydestä Venäjän kanssa, että ylipäänsä „hallitusvalta”, niinkuin te sanotte, olisi Suomelle ja Venäjälle yhteinen. Se tietää ainoastaan sellaisesta yhteydestä, että monarkki on yhteinen, hallitsija on yhteinen. Ei siis hallitus, esim. sellainen kuin nykyinen väliaikainen hallitus, joka on muuttuvainen, joka on lisäksi väliaikainen, sellainen, josta taas tänä päivänä luetaan puolivallallisessa sähkösanomassa, että se on muuttumassa suuresti, siirtämässä valtansa toisten miesten käsiin, joten se muka yhteinen hallitusvalta voisi siirtyä kädestä käteen, ja meidän pitäisi täällä tunnustaa, että nyt on taas joku uusi hallituskunta tai uusi komitea laillisesti Suomen hallitsijana, Suomen keisarina. Ei, sellainen ei ole Suomen oikeus.

Ed. Nevanlinna tosin esitti valiokunnassa sellaisen mielipiteen, että olipa Venäjällä mikä hallitusvalta tahansa, niin se on aina Suomenkin laillinen hallitusvalta. Ed. Ingman ei siellä us-

kaltanut sanoa kannattavansa niin yksipuolista käsitystä, vaan huomautti, ettei hän ole vielä „selvillä”, mitenkä tuon asian laita olisi.

Ette löydä Suomen asiasta ainoatakaan valtio-oikeudellista esitystä, joka vaan on kirjoitettu ennen nykyistä tilannetta, jossa olisi selitetty, että korkein valta ylimalkaan, hallitusvalta ylimalkaan on Suomelle ja Venäjälle yhteinen. Kaikissa niissä on esitetty, että monarkki on yhteinen, Venäjän keisari on oleva Suomen hallitsija. Jos löydätte toisenlaisen selityksen, niin tuokaa se esiin. Me olemme koettaneet hakea hyvin tarkasti, mutta emme ole löytäneet, ja minä olen vakuutettu että ette tekään onnistu löytämään. Minkätähden sitten koetatte asiaa toisin selittää? Te voitte kyllä sanoa, että on kansanvaltaiselta kannalta hyvin ruma juttu, kun sosialistit sanovat, että Venäjän keisari voisi olla Suomen laillinen hallitsija, mutta vähän kansanvaltaisempi hallitus ei voisi olla. Mutta emmehän me ole säättäneet Suomen valtiosääntöä eikä valtiopäiväjärjestystä. Teidän luokkanne ne ovat tehneet. Emme me ole sitä tehneet monarkistiseksi, mutta kun se kerran on monarkistinen, niin se täytyy tunnustaa sellaiseksi, eikä siitä saa luopua niin kauan kuin tahtoo Suomen oikeutta puolustaa eikä tahdo sitä tyrkyttää kaikenlaisille hallituksille mitä Venäjällä tulee esiintymään.

Mutta tuo ed. Ingmanin esittämä päävasta-
väite, eikö se tunnu eduskunnan jäsenistä jonkun verran tutulta. Ettekö ole joltain taholta ennen kuulleet samaa lausuttavan? Mistä: lokakuulaisten taholta, Stolypinin puolelta, osaksi myös Novoje Vremjan puolelta on takavuisina esitetty se vastaväite, että niin kauan kuin Venäjällä oli itsevaltius voimassa, suomalaiset myönsivät, että itsevaltiaalla on oikeus käyttää myös Suomen valtiovaltaa, mutta kun Venäjällä tapahtui käänne perustuslaillisuuteen, kun sinnekin tuli n. s. kansan eduskunta, niin sille suomalaiset eivät tahdo myöntää minkäänlaista oikeutta. Tuonhan he esitivät monta kertaa Suomen eduskuntaa vastaan. Silloin siihen tiedettiin täällä oikea vastaus. Että ed. Ingman nyt esittää samansuuntaisen vastaväitteen meitä sosialidemokraatteja vastaan, eikö se jo osota, ettei tässä nyt ole edustaja Ingmanin puolelta kysymyksessä yksinomaan lainopillinen tulkinta, vaan on kysymyksessä muuta: hänen esityksessään, ja heidän vastalauseessaan, mikä on perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetty, on Suomen poliittilisen taantumuksen tunnusana. (Vasemmalta: Oikein.)

Te olette myös esittäneet meitä vastaan sen vastaväitteen, että sosialidemokraatit ovat itse vaatineet erinäisiä Suomen lakeja vahvistetta-

viksi, ja kenenkäs vahvistettaviksi ne olisivat voineet joutua, ellei Venäjän väliaikaisen hallituksen. Se on totta. Pietarissa ollessa viime maaliskuussa, silloin kun siellä vaadittiin Suomea kohdanneiden laittomuuksien kumoamista, silloin meidän puolelta myös vaadittiin, että neljä eduskunnan ennen päättämää lakiehdotusta on annettava Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettaviksi. Me emme ole koskaan voineet käsittää, ettei se vaatimus olisi ollut oikeutettu. Tahdon vielä lisätä, että meidän ryhmämme on nytkin samalla kannalla. Se ei vielääkään voi käsittää, että sen kautta vaadittaisiin mitään laittomuutta. Onko se ollut laitonta, että Venäjän väliaikainen hallitus on kutsunut eduskunnan kokoon? Sehän on vain teidän mieletön vastaväitteenne meitä vastaan. Meidän kannalta se ei ole ollut laitonta, ei myöskään se, että Venäjän väliaikainen hallitus on asettanut Suomen nykyisen senaatin. Nyt on interregnum, välitila. Nyt ei voida noudattaa kaikkia niitä säännöllisen ajan normeja, mitä valtiopäiväjärjestyksessä on olemassa. Ei ole nyt olemassa täysin laillista tietä. Vahvistus, jonka Venäjän väliaikainen hallitus olisi antanut Suomen laeille, ei olisi ollut laitonta, mutta se ei meidän käsityksemme mukaan, silloin kun se olisi tapahtunut ilman eduskunnan suostumusta, myöskään olisi voinut olla täysin pätevä. Olsi voinut tapahtua, että Suomen tuomarit eivät olisi tunnustaneet siten vahvistettuja lakeja ja heillä olisi ollut siinä paljon puolta. Päteväksi se voi tulla — niin päteväksi kuin ylipäänsä mikään toimenpide nykyään voi tulla — vain sen kautta, että Suomen eduskunta antaa siihen suostumuksensa. Suomen eduskuntahan täytyy katsoa siksi valtioelimeksi, joka Suomen puolesta on oikeutettu asiassa sanansa sanomaan, tällaisen interregnumin aikana.

Juuri se seikka, että nyt on olemassa tällainen extrajudisiaalinen tila, välitila, jolloin ei voida pysyä täysin laillisella tiellä, ennen säädettyjen laillisten normien puitteissa, se se kai tekee, että monelle maallikolle meistä — tunnustan sen erikoisesti omalta kohdaltani — on ollut niin vaikea pysyä varmallalla kannalla asiassa; tuntuu epävarmalla kun ei oikein tiedä, milloin ollaan laillisella tiellä ja milloin on aivan välttämätöntä poiketa ennen käytetyltä tieltä. Lainoppineille, kuten jo viittasin, näyttää kysymys ylipäänsä olevan paljon helpompi. Mutta se, että joku maallikko tämmöisissä kysymyksissä saattaa erehtyä, sehän on aivan toista kuin se että semmoiset miehet, jotka ovat vastalauseen allekirjoittajina, ja jotka varmaan vakaumukseni mukaan hyvin tietävät, mikä on Suomen oikeus

tässä asiassa, kuitenkin sanovat, jotain vallan päinvastaista. En voi päästä siitä vakaumuksesta, että tätä teidän vastalausestanne kirjoittaessanne teidän kättänne on tässä ohjannut politiikan pahanhenki, silloin kun teidän olisi pitänyt selittää lakia ja oikeutta. Ettehan te ole selittänyt mitään. Te olette vain väittäneet jotakin, väittäneet että „sen yhdistyksen johdosta, missä Suomi vuodesta 1809 lähtien on ollut Venäjän kanssa”, on tunnustettava Suomen suuriruhtinaalle kuulunut hallitusvalta olevan tätä nykyä Venäjän väliaikaisella hallituksella. Tätä taantumuksen parollia te ette ole pystyneet millään tavoin selittämään. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa me olemme kyllä selittäneet, minkälainen yhdistys Suomen ja Venäjän välillä on ollut, mutta te ette ole sitä selittäneet. Ed. Nevanlinna lupasi äskeisessä puheenvuorossaan selittää, mutta se jäi häneltä tekemättä. Te ette ole uskaltaneet sitä selittää, sillä te tiedätte, että jos te yrittäisitte, niin siitä paljastuisi teidän kantanne heikkous. Miksi olisi tunnustettava, että Suomen hallitusvalta on siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle? Ei muu kuin teidän halunne säilyttää Suomi Venäjän vallanpitäjien holhouksen alaisena ole voinut panna teitä tuolla tavalla kirjoittamaan.

Mutta eikö tässä maassa ole vielä tarpeeksi saatu siitä Venäjän vallassaolijain holhouksesta, missä täällä on eletty? Eikö nyt muisteta yhtään sitä kamalan uhkaavaa vaaraa, josta tämä kansa on juuri pelastunut, ainakin hetkeksi? Kaksi kertaa on Venäjän imperialismin hyökännyt Suomeen. Kaksi kertaa se on ollut venäläisen kansanliikkeen painosta pakotettu vetämään kyntensä täältä pois. Annatteko nyt tahallanne sille tilaisuuden kolmannen kerran tänne hyökätä? Minä tiedän kyllä, että te olette ajatelleet mitä olette kirjoittaneet, mutta oletteko te tarpeeksi ajatelleet? Oletteko ajatelleet niitä seurauksia, mihin tuo teidän, eduskunnan kaikkein vanhoillisimpien jäsenten politiikka voisi johtaa? Sillä onkohan ollut vain satunnainen ilmiö se musta voima, mikä Suomea vastaan on Venäjältä suuntautunut? Voidaanko olla semmoisessa uskossa, että nyt sen muutoksen jälkeen, joka maaliskuussa tapahtui Venäjällä, on kaikki vaara ohitse, että nyt voidaan tyytyä siihen, kun Venäjä vain on palauttanut saman oikeustilan, mikä oli olemassa ennen Bobrikoffia, että nyt voi täällä Suomen kansa turvassa elää? Sehän olisi vaarallisen löyhälle pohjalle kuin tällöin rakennettaisiin tämän kansan tulevaisuus.

Eihän se ole satunnainen ilmiö ollut, mikä meitä on ahdistanut. Tsaarivalta on Venäjällä sortunut, mutta imperialismin sieltä ei ole sortunut. Te ehkä sanotte, että impe-

rialismi on vain sosialistien iskusana, eikä mitään muuta. Niin ei ole asian laita. Se on ilmiö, joka perustuu taloudelliseen ja historialliseen kehitykseen, se on sen välttämätön tulos. Se tulee pysymään Venäjällä niin kauan kuin siellä kapitalistinen järjestelmä säilyy. Oliko se satunnaista, että hyökkäykset Suomea vastaan alkoivat 1880- ja 1890-luvulla? Ei. Silloinhan Venäjällä pääsi varsinaisesti rahatalous kehittymään. Valtion viinan ja valtioverojen siivillä se levisi. Kapitalistinen teollisuuskin silloin pääsi kehittymään. Silloin Venäjän byrokraattinen hallitusvalta, vanhan itsevaltiuden puitteissa, sai aluksi hajoittavan sysäyksen, mutta nopeasti pääsi se keskittymään. Se kokosi itselleen suuren massan sotilaallista voimaa ja valtiovelkaa. Näiden avulla sekä katsoen siihen, että Venäjän alue näytti niin ääretömältä ja Venäjän väestö niin suurilukuiselta, saattoi hallitus uskoa, että sen edessä oli aivan ylönvalttiset mahdollisuudet käyttää voimiaan. Ja tämä kun nostatti sen silmiin suuria tulevia vallanlaajennuksen näköaloja, vaikutti se sen, että sen politiikka, niin sisä- kuin ulkopoliittikkakin, sai erittäin hyökkäävän luonteen. Tämän yhteydessä, Venäjän imperialismin syntymisen yhteydessä, ovat myös olleet sen molemmat hyökkäykset Suomeen. Sen taholta uhkasi Suomea täydellinen tuho, sehän meidän on täytynyt nähdä.

Venäläinen tsaarivalta ja venäläinen byrokraatia oli vielä yksinään heikko tuota vainopoliittikkaa ajamaan. Mutta kuinka vaaralliseksi kävi sen politiikka, kun siihen yhtyivät lokakuulaiset, kun Venäjän „yhteiskunta”, niinkuin on sanottu, yhtyi siihen. Kun ne miehet, jotka nyt on mainittu porvarillisen kumousliikkeen etunäissä, Rodsjanko ja Gutshkow ja 61 muuta lokakuulaista duumassa kirjoittivat välikysymyksen Suomen asiasta, vaati Venäjän ministereille sekaantumisoikeutta Suomen sisäisiin asioihin, ja siitä lähtien kulkivat Stolypinin politiikan innokkaina ja innostuneina kannattajina, silloin kävi Suomen asema ja Suomen tulevaisuus vaaralliseksi. Minä luulen, että jos tämä sota olisi voinut päättyä niin, ettei Venäjällä olisi jo sota-aikana tapahtunut vallankumousta, mahdollisesti jo muutamissa vuosissa olisi Suomessa täytynyt koko se tuhotyö mitä venäläinen imperialismin Suomen suhteen on tarkoittanut. Sillä senhän saattoi huomata, että sitä mukaa kuin Venäjällä n. s. perustuslaillisuus pääsi valtaan, sitä suurempaan vaaraan joutuivat Suomen perustuslait. Mitä parlamentarisemmiksi olot siellä muuttuivat, sitä suurempi vaara uhkasi Suomen kansanvaltaisutta. Ovatko nyt sitten Venäjältä pahimmatkaan Suomen sortajat hävinneet? Ne ovat pii-

lompaan vetäytyneet, mutta hävinneet ne eivät ole. Piilostaankin ne voivat jatkaa myyräntytönsä. En minäkään usko, että niin musta taantumusmahti, joka nyt kukistui, voisi jälleen päästä Venäjällä valtaan. Mutta jos ylläpidetään Suomen riippuvaisuutta Venäjästä, en tiedä, onko pienempi vaara meitä uhkaamassa, vaikka kadetit pysyvät hallituksessa (jolleivät nyt eroa, niin kuin tämänpäiväinen sähkösanoma ilmoittaa). Kadetit ovat kyllä oppositionissa ollessaan olleet Suomen ystäviä, mutta ovathan ne olleet myös Suomi-syöjien ystäviä. Eivät ne niittenkään ystävyyttä ole halveksineet? Ja mitä ne ennenkään ovat Suomelle luvanneet? Status quo ante Bobrikoff, sellaisen tilan, joka oli ennen Bobrikoffia. Ennen nykyistä tilannetta eivät ne koskaan ole Suomelle luvanneetkaan sen enempää. Mutta jos sellainen oikeustila jäisi Suomessa voimaan, niin tiedätte hyvin, ettei tarvita mitään laittomuuksia, mikäli vain Venäjällä on voimakas hallitusvalta, voi se aivan laillisella tavalla tuhota Suomen kansan menestyksen, voi saattaa tämän maan turmioon. Se laillinen tuho tuskin olisi paljon onnellisempi kuin se laittonkaan, jonka kynsistä nyt on vapaaksi päästy. Muistanette myös, että kuuluihan kadettienkin puolelta aikoinaan jo semmoisia **Maklakowin** ääniä, että yleisvaltakunnallista lakia olisi ensin vain tarjottava Suomen eduskunnan hyväksyttäväksi; jollei tämä sitä sitten hyväksyisi, niin sitten se pantaisiin laittomasti toimeen. Kadetin ääni sekin oli.

Jos esiintyy etujen ristiriitoja — alkääkö epäilkö, ettei niitä tule esiintymään Suomen kansan ja Venäjän porvariston välillä niin kauan kuin Suomi on pysyvä alistetussa asemassa Venäjään nähden — niin tuskin on varmaa, olisiko meillä laillisuuskaan turvattu, niin kauan kuin Venäjällä on porvaristo vallassa.

Vaikka olen näin kauan jo kiinnittänyt eduskunnan jäsenten huomiota, niin tahdon tässä suhteessa viitata pariin seikkaan, jotka mielestäni ovat pääasioita. Ajatelkaa esim. **tulliasioita**. Luuletteko, että Venäjän porvariston edustajat, nuo „kansanvapauden puolueen” miehet, tulisivat koskaan sallimaan, että Suomi saisi määrätä tullejaan Venäjän rajoilla tahi ulkorajoillaan niin vapaasti kuin Suomen kansan ilmeiset edut vaativat, missä ne vain olisivat ristiriidassa venäläisten kapitalistien etujen kanssa. Muistattekko, minkälaisen lausunnon Moskovan pörssikomitea — siis Venäjän kadettien keskuksesta — antoi tulliasiaista? Se ei tosin puolustanut vanhan hallituksen ajamaa kaavamaisista tullien yhdistämisestä, mutta mistä syystä? Siksi että siihen olisi liittynyt välitullirajan poistaminen, jonka kautta

Suomen teollisuus olisi päässyt vapaasti viemään tuotteitaan Venäjälle. Moskovan pörssikomitea päinvastoin tahtoi, että Suomen tuonnin vaikeuttamiseksi olisi entisiäkin korkeita erotustulleja korotettava ja myös Suomen ulkorajan tulleja korotettava, niin että tämän maan talous olisi tosiaan joutunut täydellisen riistämisen alaiseksi. Teitä eduskunnan oikeistolaisia ei kenties liikuta se, että sama pörssikomitea puolusti viljatullien määräämistä Suomeen. Mutta sehän ilmeisesti vaati ylipäänsä sellaista tullipolitiikkaa, että jos sitä johdonmukaisesti ajettaisiin, joutuisi tämä maa Venäjän nyljetyksi siirtomaaksi.

Sellainen vaara on yhä olemassa. Älkää kuvitelko, että edut ovat siinä määrässä yhteisiä. On myös venäläinen militarismi olemassa. Militaristeja ovat Venäjällä kadetitkin. Voidaan ehkä sanoa, että niiden imperialistiset laajennuspyrinnöt suuntautuvat Dardanelleille päin. Mutta mitä takeita on siitä, etteivät ne voi suuntautua tällekin suunnalle, tänne luoteisrajalle päin? Silloin olisi Suomen oikeus, Suomen kansallinen olemassaolo niille esteeksi. Ja jos se taas olisi tällaisille laajennuspyrinnöille esteeksi, voisi se tulla tuhoaksi, miltei historiallisella välttämättömyydellä.

Vaaralliselle pohjalle jäisi, toistan sen, Suomen kansan asema, jos se jäisi entiseen riippuvaisuuteen Venäjästä. Eduskunnan puhemies lausui eduskunnan avajaisissa, että nyt on suoritettava Suomen vapauttaminen holhouksen alta. Jos eduskunnassa kaikki tahtoisivat yhtyä siihen vaatimukseen, niin ei sitä vastalauseita, joka on perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetty, olisi ensinkään syntynyt. Älkää te sanoko, että eri asia on mihin pyritään ja eri asia se, miten lakia ja oikeutta tulkitaan. Sitä ei teistä kukaan usko. Jokainen näkee tässä teidän vastalauseessanne teidän poliittisen pyrintönne, näkee siinä, kuten sanoin, Suomen taantumuksen parollin.

Hra Nevanlinnan lausunto tarvitsisi kenties joitakuita erikoishuomautuksia osakseen. Mutta en tahdo pitemmältä puuttua siihen. Myönnättehän, että mitään ratkaisevaa hän ei esittänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoa vastaan. Yksi kohta kuitenkin on mielessäni. Hän sanoi, ettei koskaan tähänkään asti ole voitu kirjaimellisesti noudattaa Suomen perustuslakeja. Niissä puhutaan kuninkaasta, nim. vanhemmissa perustuslaeissamme, joita hän kai tarkoitti, mutta meillä ei ole ollut kuningasta, vaan keisari-suuriruhtinas. Hra Nevanlinna jätti kuitenkin tahallaan sanomatta, mitenkä sen kuninkaan sijalle on meillä voinut tulla keisari-suuriruhtinas. Siinä oli välillä **Porvoon valtiopäivät**, joiden suostumuksella se tapahtui. Jos taaskin kerran sellai-

nen perustava valtioteko tapahtuu, niin sen jälkeen voidaan taas lukea meidän perustuslaista toista kuin mitä niissä seisoo. Mutta alkää menkö ennen panemaan sinne omianne. Muuten ed. Nevanlinna aivan suotta viittaisi, ettei hän olisi ammattimies selittämään sitä kysymystä, mikä nyt on riidanalainen. Kun hän on kerran voinut selittää isänmaalliseksi teoksi olonsa Bobrikoffin aikaisessa senaatissa, niin kyllä minä uskon, että hän on hyvin sopiva ammattimies selittämään myös sellaista oikeuskäsitystä, mikä nyt heidän vastalauseessaan esiintyy.

Hyvät herrat! Te jotka olette kakkein taantumuksellisimpia, te, jotka olette tämän vastalauseen allekirjoittajia, joita vanhoillisempia tietäkseni ei ole Suomessa olemassa, tietäkää, että vaikkapa teidän vastalauseellanne ei ole nykyisessä Suomen kansan oikeustaistelussa mitään ratkaisevaa merkitystä, se kuitenkin antaa teistä sen selvän kuvan, että te tahdotte ylläpitää riipuvaisuutta Venäjästä. Kenties te hetkellisesti voisitte saada tukea venäläisiltä vallassaolijoilta. Mutta tähän tiedätte, teidän täytyy se tietää — ja jolllette tiedä, niin tulkoon se nyt sanotuksi — että mitä enemmän te sieltä tukea saisitte, sitä pienemmäksi käy se joukko, joka teidän ympärillenne Suomessa jää, niin ettei se lopulta luullakseni ole oleva muuta kuin yksi — sotnia. Muistanette yhden kansallislaulunne, jossa sanotaan, että „ken kansoa halveksuu, sortuvi niin kuin juureton puu”. Te jotka laulatte: „Herää Suomi, niin loppuu yö”, te rupeatte nyt, jolloin uuden huomenen pitäisi tälle kansalle viimeinkin koittaa, yölauluja laulamaan. (Vasemmalta: Oikein!) Lieneekö ollut sattuma vai symboli, että äsken valot sammuiivat tässä salissa ed. Nevanlinnan lausunnon aikana ja sitten kun ed. Gadolin alkoi puhua, valot jälleen syttyivät. — Taitaa olla oikeastaan väärin meidän puoleltamme huomauttaa teille tuosta kansallismielisestä hymnistänne. Ei se meistä oikein hyvä ole. Siinä on jonkinlaista natsionalistista pikku pöyhkeyttä: „Suomeni suur — jalopeura . . !” Mitä me suomalaiset jalopeuroilla tai muilla ulkomaan elävillä teemme! Parempi kun olisi hyvä hevonen. Semminkin kun nykyään ei jalopeuroja enää näe muualla kuin häkissä. Hevosenkin on kyllä työaikana oltava valjaissa, mutta joskus näkee, että kaunis nuori varsa saa kulkea vallan vapaana. (Vasemmalta: Hyvä-huutoja ja käsien taputuksia.)

Ed. Lohi: Kun talousvaliokunnassa herätettiin kysymys siitä, että pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausuntoa ja vastausta niihin kysytseen kannalla, niillä on ollut määräävänä se, että

myksiin, jotka tässä vastauksessa on esitetty, ase-tuin minä talousvaliokunnassa vastustavalle kannalle tähän kysymykseen nähden. Minä asetuin siitä syystä että nähdäkseni talousvaliokunnalla ei ollut aihetta eikä ollut V. J:n mukaan oikeutakaan sekaantua tähän puoleen asiasta. V. J:n 42 § määrää talousvaliokunnan tehtävät. Siinä sanotaan että „talousvaliokunnan tulee valmistaa sinne lähetetyt elinkeinotoimintaa tai maan yleistä taloudenhoitoa koskevat ehdotukset”. Nyt oli eduskunta talousvaliokuntaan lähettänyt tämän lakiehdotuksen. Valtiopäiväjärjestyksen 69 § määrää, missä järjestyksessä on eduskunnassa asiat esille otettavat, ja se määrää, että puhemies on ratkaistava, ettei valtiopäivillä oteta käsiteltäväksi mitään lainvastaista. Nyt on eduskunnan hra puhemies tämän lakiehdotuksen esittänyt eduskunnalle valiokuntaan lähettämistä varten ja eduskunta oli hyväksynyt tämän menettelyn ja lähettänyt tämän asian talousvaliokuntaan. Minun käsittääkseni talousvaliokunta meni toimivaltarajojensa ulkopuolelle siinä, että se meni perustuslakivaliokunnalta lausuntoa pyytämään siitä, onko näillä esityksillä laillisia edellytyksiä tulla käsiteltäviksi ja vielä enemmän siinä, missä järjestyksessä nämä lait olisivat vahvistettavat. Tästä johtuu, että minun käsitykseni mukaan perustuslakivaliokunta on mennyt myös tavallaan toimivaltansa yli siinä, että se on ruvennut tällaiseen kysymykseen lausuntoa antamaan. On kyllä käytännössä jo ennen tullut tavallaan hyväksytyksi se tapa, että joku toinen valiokunta pyytää neuvoa toiselta valiokunnalta sellaisessa kysymyksessä, josta valtiokunta ei katso olevansa tarpeeksi selvillä eikä katso olevansa tarpeeksi pätevä sitä ratkaisemaan. Mutta pyytää lausuntoa tässä kohden, missä nyt on kysymys, siihen ei minun nähdäkseni ollut talousvaliokunnalla oikeutta. Sen vähemmän oli sillä oikeutta tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella liittää tämän lakiehdotuksen eteen ne ponsilauselmät, joista tässä nyt on ollut kysymys. Minun nähdäkseni ei valtiopäiväjärjestys tässä kohden anna tällaiselle menettelylle tukea. Mitä siten yleensä tulee siihen, mihin näillä ponsilauselmilla pyritään, johon pääasiassa keskustelu on täällä kohdistunut, niin täällä perustuslakivaliokunnan arvoisa puheenjohtaja nimeltään mainitsi muutamia perustuslakivaliokunnan jäseniä, jotka ovat perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetyn vastalauseen allekirjoittajat. Hän katsoo itsensä oikeutetuksi määräämään, mitkä motiivit ovat olleet vaikuttamassa noilla perustuslakivaliokunnan jäsenillä, että se on ollut luokkaetujen suojaamisvaisto, että kaikki nuo, jotka ovat tuon vastalauseen kannalla, niillä on ollut määräävänä se, että

he tarvitsevat luokkaetujensa tukemiseksi sitä valtaa, mikä on tuolla rajan toisella puolella. Minulla tietysti ei ole oikeutta lausua näiden perustuslakivaliokunnan jäsenten puolesta sitä eikä tätä. Mutta tämä syytös oli kohdistettu kokonaisuudessaan niitä puolueita ja niitä eduskuntaryhmiä kohtaan, joiden jäsenet ovat perustuslakivaliokunnassa tähän vastalauseeseen yhtyneet. Tämän johdosta katson minä oikeudekseni ja velvollisuudekseni huomauttaa teille, hyvät herrat vasemmistossa, että ainakaan maalaisliitto ei tule koskaan turvautumaan rajantakaisiin voimiin luokkaetujensa turvaamiseksi, siitä saatte olla, hyvät herrat, vakuutettuja. Minä uskon, että koko maalaisliittoryhmä on saman käsityksen takana. Tässä vastalauseessa esitetään syitä aivan toisellaisia, kuin luokkasyyt. Minä puolestani tunnustan, että minä en ole ensinkään pätevä selittämään näitä valtio-oikeudellisia ja juriidisia seikkoja, sillä minä en yksinkertaisesti siihen kykene. Mutta sen saatan, hyvät herrat, vakuuttaa, että teidän vasemmistolaisten kanssa olen yhtä mieltä siinä, että meidän on vaadittava ja meidän on saatava Suomelle mahdollisimman suuri itsenäisyys ja kaikissa tapauksissa itsenäisyys meidän omien asiain käsittelyyn. Meidän sisäisiä asioitamme eivät vastedes saisi laisinkaan tulla määräämään rajan takana olevat voimat. Mutta toimenpiteistä, millä tavalla tämä saavutetaan, voidaan olla eri mieltä. Minä olen täydellisesti vakuutettu siitä, että maalaisliiton eduskuntaryhmä, ja samoin uskon muista oikealla olevista ryhmistä, on ollut aivan täydellisesti tyytyväinen niihin toimenpiteisiin, mihin kotimainen senaattimme ryhtyi heti alusta, kun se tuli ohjaksiin, että meidän sisäisten asian käsittely saataisiin kokonaan tänne. Me olemme siinä kaikki täydellisesti yksimielisiä, mutta kun se ei ole tähän asti vielä onnistunut, niinkuin kuulimme vasta senaatin varapuheenjohtajan lausunnosta, niin miten on sitten meidän meneteltävä tällä välin? Olemmeko nyt oikeutetut tulkitsemaan perustuslakia sillä tavalla, kuin te tulkitsette, että eduskunnalla ilman muuta on oikeus määrätä meidän lakiemme vahvistamisjärjestys. Tätä ei sisällä ainakaan tämä senaatin ehdotus, joka pyrkii sovittelujen kautta Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa pääsemään tähän. Tähän asti se ei ole onnistunut, mutta jos, niinkuin näyttää, Venäjällä valta tulee liukumaan yhä enemmän vasemmalle, johon meidän vasemmistollamme näyttää olevan hyvin suuri luottamus, niin tulee olemaan toivottavaa, että me tämän saavutamme kenties aivan pian. Ja jos tämän saavutamme, tulemme kaikki olemaan siihen tyytyväisiä.

Ed. Thunberg: Mitä tämän lakiehdotuksen käsittelyn edellytyksiin tulee, niin on minun mielestäni niitä kylliksi. Jo sen nojalla, että keisari ja suuriruhtinas on luopunut vallastaan ja siis hallitsijana kuollut, eikä se, jolle hän valtansa siirsi, ole tätä valtaa ottanut, oikeuttaa valtiopäivät kokoontumaan ja työskentelemään täydellä hallitusvallalla, aivan samoin kuin Venäjällä, jossa väliaikainen hallitus on ottanut itselleen täyden hallitusvallan. Keisarin ja suuriruhtinaan perintö, hallitusvalta, jakaantuu. Venäjä on saanut osansa, Suomi samoin. Ja me olemme mielihyvällä nähneet, että Venäjän nykyinen hallitus on meitä tahtonut ymmärtää, tarjoomalla meille veljekkättä. Tällä kädenlyönnillä on meidän perintöoikeutemme vahvistettu. Meillä on nyt omat sisäiset asiamme omassa hoidossamme ja me siis olemme oikeutetut järjestämään juuri tällaiset asiat kuin elinkeinoa koskevat oman miellemme mukaan. Se seikka, että hallituksen esitys on lähtöisin Venäjän väliaikaisesta hallituksesta, ei mielestäni edellytyksiä sen käsittelyyn vähennä, päinvastoin se vain vahvistaa niitä. Yhdyn siis perustuslakivaliokunnan lausunnon ponteen tässä, samoin kuin kysymyksessä, mikä koskee tämän lain vahvistamista.

Ed. F. Rantanen: Tässä asiassa on jo sosialidemokraattisen ryhmän viralliset edustajat esiintyneet, joten minä pyydän esittää vain oman yksityisen mielipiteeni tässä tärkeässä ja paljon puheenaihetta antaneessa asiassa. Mielestäni tämän kysymyksen juuret johtuvat jo varhaisemmilta ajoilta kuin vuonna 1809 Porvoon valtiopäivillä Venäjän ja Suomen välillä tehdystä valtiosopimuksesta. On huomioon otettava, että jo 18:toista vuosisadalla esiintyi Venäjän valtiovalan edustajissa kaksi ajatusta: ensimmäinen, valata Suomi ja siten hankkia sille hyvä pääkaupunki, toisaalta taas ajatus luoda suomalainen etuvarustusvaltio Venäjän ja Ruotsin välille. Ensimmäinen tuli osittain toteutetuksi jo 18:nnella vuosisadalla, jolloin osa Suomenmaata valloituksen kautta yhdistettiin Venäjään, joka toimi sen periaatteen mukaan, että Suomi on pieni maa, jonka yläpuolelle on asetettava venäläinen voima. Mutta sen periaatteen jatkuva soveltaminen osottautui käytännössä mahdottomaksi, lyhyesti sanoen siitä syystä, että valloittaessaan Suomen venäläiste saivat huomata, että täällä asui kansa, joka ei ollut heitä huonompi sivistyksessä, kulttuurissa ja kansalaisuudessa. Ajatus suomalaisesta etuvarustusvaltiosta ei 18:nnella vuosisadalla johtanut mihinkään käytännöllisiin tuloksiin, mutta se eli kuitenkin suomalaisten sekä venäläisen valtioval-

lan edustajainkin, kuten Elisabetin ja Katarina II:n mielessä, joten käsitykseni mukaan joku aika sitten täältä puhujalavalta esitetty ajatus Suomen ja Venäjän välisistä hyvistä liittolaisuus- ja naapuruussuhteista ei suinkaan ole mikään uutuuus, vaan ovat sitä julkijulistaneet jo enemmän kuin sata vuotta sitten venäläisen valtiovalan, jopa sen natsionalisminkin edustajat. Sattui sitten tuo merkkitapaus, kun venäläiset joukot valtasivat Suomen vuonna 1808, jolloin ensinäkemältä näytti, että venäläinen voima oli päässyt voitolle pienessä Suomessa. Mutta tämä oli vain näennäistä. Aineellisilta voimiltaan heikompiina, mutta sivistyksellisessä suhteessa tasavertaisina venälaisten kanssa Suomen säädty Porvoon valtiopäivillä tekivät sopimuksen Venäjän kanssa, jolloin Suomen valtio muodostui, kuten sitä voisi sanoa, yhteiskunnallisen välipuheen eli vapaan suostunnan kautta. Porvoon valtioteon oikeudellisenä perustana on juuri se vapaa sopimus, jonka Suomen valtiopäivät tekivät Venäjän valtion päämiehen kanssa, jolloin saavutettu tulos nähtävästi tyydytti Suomen valtiopäätäjien enemmistöä, jos kohta löytyi niitakin, joiden mielestä olisi ollut kulettava paljon pitemmälle, kerta kaikkiaan toteutettava ne pyrintöt, joita sekä Suomen itsenäisyysmiehet että vieläpä Venäjän Elisabet ja Katarina II:n olivat ainakin ajottain, joskaan ei johdonmukaisesti suosineet, mutta jotka pyrintöt nyt tulivat vain osittain toteutetuiksi. Sillä vasta muodostunut Suomen valtio oli perustuslaillinen monarkia suuriruhtinaineen ja valtiopäivineen, lukuunottamatta diplomaattisia ja ulkomaisia suhteita, rauhaa, sotaa, edustusta ja liittoja, jotka jäivät Venäjän valtiovalalle. Porvoon valtioteon huomattavin puoli lienee siinä, kun se osottaa, ettei edes silloisen Europan raa'assa hälinässä, jolloin pienien kansain olemassaolo oli erityisesti uhattu, voitu oikeuksistaan ja olemassaolostaan kiinnipitävää kansaa tuhota eikä orjaksi tehdä. Syystä tai toisesta, ehkä suureksi osaksi sen vuoksi, kun Suomen suuriruhtinaana oli 19-vuosisadan alkupuoliskolla pitkän aikaa mies, Nikolai I:n, jonka kerrotaan sanoneen, että tasavaltaa hän käsittää ja yksinvaltaa, mutta perustuslaillinen hallitusmuoto on hänen mielestään käsitämätöntä tyhmyyttä, johtui että Suomen valtiollinen elämä, lainsäädännöllinen työ oli kuin kuolleessa kohdassa. Osaltaan tähän myös vaikutti että vallitseva tila tavallaan tyydytti etuoikeutettuja luokkia, turvasi heidän valtaansa. Niinollen on Suomen kansan itsemääräämisoikeus, sen sisäinen itsenäisyys, joka on Porvoon valtioteon ydinajatuksena, jäänyt vuosikymmeniksi toteuttamatta.

Vasta sen jälkeen kun itämainen sota oli osottanut venäläisen itsevaltiustajärjestelmän heikkouden porvarillisen länsi-Europan rinnalla, voitiin Suomessakin astua askel kansan itsemääräämisoikeutta kohti. Valtiopäivät kokoontuivat, jään edelleen säätymävaltiopäiviksi, mutta ne tulivat määräaikaisiksi ja saivat myöskin asiain vireillepano-oikeuden, aloteoikeuden, joskin rajoitetussa muodossa. Mutta samaan aikaan kuin Suomen kansan itsemääräämisoikeus omista kohtaloistaan alkoi kehittyä, asettui poikkipuolin sen tielle venäläinen imperialismi ja natsionalismi, joka mustan yöllinnun tavoin hyökkäsi Suomen oikeuksien kimppuun. Surullisen kuuluisalla helmikuun julistuskirjalla Venäjän hallitus tahtoi kumota Suomen historiallisen oikeuden. Mutta 1905 oli se pakotettu uudelleen tunnustamaan tämän oikeuden. Ristiriita näytti kadottavan kärkensä, mutta se osottautui harhaluuloksi. Venäläinen natsionalismi ja imperialismi turvautuivat äärettömään häikäilemättömyyteen ja tendenssimaiseen tulkintaan että sen jälkeen kun Venäjästä oli tullut perustuslaillinen tai oikeammin sanoen puolittain perustuslaillinen valtio, niin sitä mukaa oli Suomi saatettava sisäisissä asioissaankin venäläisen valtiovalan ja hallitussysteemin alaiseksi. Ja niinpä saatiinkin nähdä se historiassa ennen kulumaton ilmiö, että toisen valtion, Venäjän lakia säätävät laitokset, alkoivat säätää lakeja toiselle valtiolle eli Suomelle Suomen sisäisistäkin asioista. Tapaus, joka aluksi niin ihastutti venäläisiä natsionalisteja, että he puhkesivat kohtalokkaaseen huutoon: „Suomen loppu”. Mutta historian iva, se näyttää olevan tutkimaton. Siinä saavutuksessa, jossa nuo venäläiset natsionalistit näkivät Suomen lopun, piilikin todellisuudessa ei Suomen eikä myöskään Venäjän kansan loppu, mutta kyllä Nikolai viimeisen, Stolypinin, Purischkevitsin ja Rasputinin kuvitteleman Venäjän loppu. Se luhistui omaan mahdottomuuteensa ja sen mukana luhistui myös Suomen suuriruhtinas, joka jo aika sitten oli osottautunut sekä kykenemättömäksi että haluttomaksi valtaansa valtiosäännön mukaan käyttämään.

Nyt tässä tilanteessa, kun Suomen valtio-oikeuden ja kansan omista kohtaloistaan itsemääräämisoikeuden kehittymisen johdonmukainen seuraus on että oikeus itse määrätä kohtalostaan kuuluu Suomen kansalle, ei luulisi tässä maassa olevan kuin yksi mielipide siitä asiasta. Sitä ikävämmän vaikutuksen tekee tähän perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetty vastalause, josta huokuu mitä kevytmielisin, vieläpä mitä turmiollisin katsantokanta. Että Suomen kansan itsemääräämisoikeuden tärkeimmät perusteet, lainsää-

dännöllinen alote- ja lakien vahvistamisoikeus olisi siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, joka — sanottakoon sekin — on Venäjän valtiiovallan haltija, mutta josta erillään maamme valtiosäännön mukaan on ollut Suomen valtiovalta. Suomen kansan itsemääräämisoikeus on ollut julistettu ainakin periaatteessa jo enemmän kuin sata vuotta sitten, sen kieltäminen nyt hetkellä, jolloin kysymys pienten kansojen itsemääräämisoikeudesta on kohonnut aivan polttopisteseen, sen kieltäminen on samaa kuin kansallinen itsemurha.

Ne perusteet, joilla hrat Estlander ja Ingman ovat yrittäneet käsitystään tässä asiassa tukea, ovat jo saaneet asianmukaisen vastauksen. Sen sijaan kiinnitän hiukan huomiota asian toiseen puoleen, niihin näkökohtiin, joita on tullut esiin venäläiseltä taholta. Siinä on silmiinpistävää ensinnä se, että sortovuosien aikana tuon sortopolitiikan ainoana perusteena oli, että sisäisissä asioissaan itsenäisen Suomen olemassaolo olisi muka vaarallinen Venäjän turvallisuudelle ja erittäinkin sen pääkaupungille. Tämän ajatuksen mielettömyys on ilman muuta selvä. Mutta jos tarkastetaan niitä mielipiteitä, jotka esiintyvät nykyään venäläisissä vapaamielisissä piireissä, niissäkin piireissä, jotka sanovat aina olleensa suosiollisia Suomea ja suomalaisia kohtaan. Tässä suhteessa pyydän kosketella eräitä niitä näkökohtia, joita joku aika sitte Denj lehdessä on esittänyt professori E. Tarle nimenomaan mainiten, että esittämiinsä näkökohtiin yhtyvät Venäjällä sangen monet, ja että ne näkökohdat eivät voi jättää välinpitämättömiksi niitä suomalaisia, joiden silmiin nuo rivit osuvat. Osoitukseksi että ne eivät ole jättäneet ainakaan minua välinpitämättömäksi, haluan niitä hiukan kosketella ilman vähintäkään kiukkuja tai kiihkoa, paremminkin stoalaisella tyyneydellä.

Tuo herra professori kirjoittaa muiden muassa: „loogillisesti voi Suomi päästä itsenäiseksi valtakunnaksi ainoastaan kahdella keinolla: 1) aseellisella ja voitokkaalla kapinalla Venäjää vastaan ja 2) siten, että se saa Venäjältä siihen vapaaehtoisuuden suostumuksen” mainiten edelleen, että kolmiljoonaisen kansan kapina sataaseitsemäkymmentä miljoonaa vastaan, jotka asuvat rikkaassa jättiläismantereessa, on sulaa hulluutta. Myönnän kernaasti, että asiantilaita on aivan niin. Mutta sietää myös ajatella, eikö väkivalta ja pakko-toimenpiteet vastakkaiselta puolelta, sadanseitsemänkymmenen miljoonan puolelta kolmea miljoonaa vastaan ole jotain vielä huonompaa kuin hulluutta. Millä nimellä sitä oikeastaan voisi kutsua, sen jätän jokaisen itsensä mietittäväksi.

Mielestäni herra professorin viittaus tuohon kapinaan osottaa hänen olevan arveluttavasti sen ajatuksen elähyttämänä, että: pieni Suomi ja sen yläpuolella väkkyyy venäläinen voima. Mutta sosialidemokraattisen käsitykseni mukaan, jos ei Suomen työväestöllä ja Suomen kansalla olisi muuta tukea ja turvaa oikeuksiensa ja sisäisen itsemääräämisoikeutensa saavuttamiseksi kuin kapina, olisi asemamme aivan toivottomuuteen asti huono. Tappelusta, tapahtukoon se sitten isommassa tai pienemmässä mittakaavassa, jää aina huono palkka, kun omat vaivat laskee pois. Sivumennen sanoen on se, joka tekee nykyäänkin sotaa käyvien maiden imperialistit niin traagillisiksi olennoiksi, on se hirveä itsensä uskottelu, kun he luulevat kaikki kukistavalla, kaikki tuhoavalla voimalla taltuttavansa asian kylmän todellisuuden, jakautuen kahteen vastakkaiseen ryhmään, joista kumpainenkin koettaa väkivaltaisoin keinoin päästä maailmaa ohjaavain taloudellisten syiden herraksi. Tämä mieletön yritys kuitenkin alunpitäen on tuomittu epäonnistumaan. Vähitellen näyttää näiden imperialistisen ja porvarillisen ryöstöpolitiikan kannattajille käyvän selväksi, että kun he tästä kauheasta kamppailusta laskevat omat vaivansa pois, niin heille jää perin huono palkka. He tuntevat valta-asemansa horjuvan. Ja porvariston tykkien jyrinä, mitä se itse asiassa on muuta kuin porvarillisen järjestelmän kaamea, mieltäjärkkyttävä hautajaissoitto, jonka lomasta alkaa yhä selvempänä ja voimakkaampana kuulua kansainvälisen köyhälistön, kansainvälisen sosialidemokratian sovittava ääni, käyden ennen pitkää niin voimakkaaksi, että se pakottaa tykkien jyrinän vaikenemaan. Osat tulevat vaihtumaan: porvaristo on sodan sytyttänyt, rauhan tulee solmimaan sosialidemokraatit. Ja se takaa, että pienten, oikeuksistaan kiinni pitävien kansain itsenäisyyspyrkimys tulee saamaan täyden tunnustuksen. Se kyllä epäilemättä tulee olemaan karvas pala ryöstö- ja riistohaluiseksi, verestä juopuneelle porvaristolle. Mutta edelleen kosketellakseni professori Tarlen mielipidettä, kiintyy siinä huomio ajatukseen, onko mahdollista hankkia Venäjän hallitusvallalta tunnustus Suomen suverenisuudelle, itsenäisyydelle, tai jollekin, joka on sangen lähellä suverenisuutta? Tähän kuuluu herra professorin vastaus: „kun otetaan selvää ilmiöistä ja elämän kulusta Venäjällä, niin ei se ole ajateltavissa.” Vieläpä herra professori kysyy: „olisiko jotain muuta, olisiko kenties Venäjän väliaikaisen hallituksen tai myöhemmin Venäjän perustavan kansalliskokouksen otettava huomioon kiihkeät tyydyttämättömät kansan kaipaukset, kokonaisen kansan, vaikka pienenkin, mutta koko-

naan yhden aatteen täyttämän, atteen, joka on syntynyt käskevistä elinehdoista, sellaisen kansan ikävällä ja sielunjännityksellä muodostamat kaipauksen tunteet?" Se varmuus, jolla herra professori vastaa kysymykseensä, että „asia ei ole näin", osoittaa, että herran tuntemus Suomen kansan sielunelämästä, sen tunteista, toiveista ja tarpeista on hyvin kysymyksen alainen. Kansan syvien rivien miehenä voin lausua, että ajatus Suomen kansan itsenäisyydestä täysin oikeutettuna jäsenenä sosialidemokraattisessa kansain veljeyshuhtiossa on varsin elävä kansan keskuudessa, ei minkään keinotekoisien kiihoituksen tuotteena, vaan suorastaan käskevistä elinehdoista syntyneenä. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska kotimainen hallitusvalta maassamme aivan nykyhetkeen asti on ollut kansan laajain kerrosten itse-tietoiselle kehitykselle vihamielinen, vieläpä, pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, vieraskielinenkin. Vuosisatojen katkera kokemus on suorastaan kansan vereen painanut epäluulon vierasta hallitusvaltaa kohtaan ja tätä on yhä lisännyt se kylmäkiskoisuus, jolla Venäjän väliaikainen hallitus on suhtautunut tuohon varsin vaatimattomaan esitykseen senaatin toimivallan laajentamisesta. Enkä luule erehtyvänä, kun sanon, että Suomen kansa on saanut jo aivan riittämiin asti kokea, miten merkityksellön on pelkkä teoreettinen ja platooninen perustuslaillisuus ja itsenäisyys. Se haluaa jo osoittaa, että se osaa ilman vierasta holhousta hoitaa omat asiansa. Tähän kenties venäläiset professorit tulevat vastaamaan: „Niin kyllä, mutta on olemassa Pietari ja Pietari ei salli". Pääkaupungin turvallisuus vaatii muka Suomen sisäisten asiainkin, lainsäädännöllisten alotteiden teko-oikeuden ja lakien vahvistamisoikeuden säilyttämistä Venäjän väliaikaisen hallituksen käsissä, vaikka näin kaukaa katsoen luulisi, että siellä yllin kyllin on työtä omien asiain hoitamisessa. Mutta on hyvin tavallista, että katkera kokemus vasta saattaa vallanpitäjät järkiinsä. Niinpä Ruotsinkin valtiomiehille vasta sen jälkeen, kuin olivat Suomen kadottaneet, selvisi, että Ruotsin suurimpana onnettomuutena oli ollut se, kun se yritti pitää Suomea vallassaan. Heille selvisi, että Suomen oleminen Ruotsin vallan alaisena sen turvallisuuden takia, sen päänalaisena, oli vain heille suurta surua ja murhettua tuottanut suurruotsalainen harhaluulo, ja luulenpa, että jos Venäjälläkin herrat Miljukov, Tarle ja heidän hengenheimolaisensa vain jaksavat vapautua imperialistisen ajatustavan orjuudesta, niin heille selviää, että Suomen kansan pitäminen imperialistisen aatteen elähyttämän Venäjän porvariston holhouksen alaisuudessa ei Venäjän valtakunnan

turvallisuuden takia ole ensinkään tarpeellista. Ilman muuta on selvää, että sosialidemokraattisen kansanvallan mukaan toisen kansan pysyttäminen toisen kansan holhouksen alaisuudessa on suoranainen mielettömyys. Ja se mitä Suomen kansan laajat kerrokset tällä hetkellä vaativat, on lyhyesti vain sitä, mikä aikakauden valistuneen katsantokannan mukaan siveellisessä, oikeudellisessa ja taloudellisessa suhteessa tunnustetaan kuuluvan jokaiselle itsetietoiselle kansalle. Pidän hyvin mahdollisena, että Suomen kansan platoonisen vapauden ja todellisen itsemääräämisoikeuden puolesta, ennenkuin ne on täysin saavutettu ja turvattu, täydytään vielä käydä pitkälistä taistelua. Mutta siihen Suomen työläiset ovat tottuneet. Kuinka karua luontoa vastaan on se taistellut jos jonkin nimistä ja kielistä virkavaltaa ja sekä koti- että ulkomaalaisia taloudellisia riistäjiä vastaan. Mutta mikään ei ole voinut työväen edistyskulkua pysäyttää. Tämän näyttää porvaristokin niin Suomessa kuin Venäjälläkin tajunneen, ja huomattaessaan itsensä voimattomaksi työväenliikkeen ja kansanvallan voittokulkua pysäyttämään, tahtovat he takerruttaa edistyksen vähäpätöisten pikkuparannusten, pelkän reformipolitiikan tielle, jotta horjahdettaisiin pois siltä suurelta sosialidemokraattiseen päämäärään johtavalt tieltä. Mutta tämä ei tule onnistumaan, sillä kaikkien mahdollisuuksien mukaan harjoittamalla tuota reformi- eli uudistuspolitiikkaa sitä mukaa kuin se työväen taisteluvoimaa ja elintasoja kasvattaa, emme heitä lopullista sosialidemokraattista päämäärää tienoheen, vaan johdonmukaisesti lakkaamatta pyrimme kansan lopulliseen, täydelliseen itsemääräämisoikeuteen. Tämän teemme sitäkin suuremmalla syyllä, koska vasta silloin, kun Suomen kansan itsemääräämisoikeus on täydelle toteutettu, voivat nyt suoritettavan uudistustyön saavutukset ja hedelmät olla täysin turvatut.

Kannatan tämän Venäjän kansalaisten elinkeino-oikeuden harjoittamista Suomessa koskevan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Estlander: Jag har önskat uttala ett erkännande af den ridderlighet, hvarmed hr Gadolin — likasom hr Frey, som emellertid icke inlätit sig på någon polemik — uppträdte mot sina politiska motståndare och juridiska veder-sakare. Hvad innehållet af hr Gadolins andragande beträffar, förefaller det mig som om han företrädesvis skulle hafva sysselsatt sig med händelser och möjligheter, som ännu icke inträffat. Jag hade i det andragande, mot hvilket han polemiserar, undvikit att uttala mig därom, mer än

absolut nödvändigt var. Om sådana händelser, som hr Gadolin förutsatte, skulle inträffa, så blir det väl tids nog då att fatta position. Jag vill endast uttala, att jag tror att måhända under sådana förhållanden skillnaden mellan hr Gadolins och min uppfattning icke komme att blifva så stor som den nu är.

Ed. Ståhlberg: Sellaisissa asioissa kuin se, jota keskustelu tänään on miltei yksinomaan koskenut, valvotaan käsittääkseni Suomen oikeutta ja etua parhaiten, jos eduskunta esiintyy teossa niin yhtenäisesti ja ehyesti kuin suinkin, heikontamatta tätä eheyttä erimielisyyksiä enemmän kuin tarpeellista on esiintuomalla ja suuretellemalla. Keskinäisten riitojen penkominen ja sisälisten vastustajain — yksityisten ja puolueitten — arvosteleminen soveltunee paremmin toiseen tilaisuuteen. Pääasia on mielestäni, että eduskunta pääsisi mahdollisimman yksimieliseen päätökseen asioista, huolimatta niistä eri käsityskannoista, joista lähtien siihen voidaan yhtyä. En sentähden puolestani tahdo jatkaa nyt käytyä korkeaoppinutta, suurvaltiollista väittelyä, en edes yritä häiritsemään sitä vilpittöntä ihailua, jonka hra Kuusinen nyt on esiintuonut hra Gadolinin edistysmielisyydestä. Viittaan vain siihen perustuslakivaliokunnan vähemmistön lausuntoon, joka on painettuna talousvaliokunnan mietinnössä ja jonka kannalla omasta puolestani olen, pitäen sitä edelleen täysin perustuslainmukaisena eikä valiokunnassa, enemmän kuin eduskunnassakaan, vääräksi osotettuna. Niitä vaaroja, joita yhdistys Venäjän kanssa on tuottanut ja epäilemättä vastakin tulee tuottamaan, ei torjuta suurilla sanoilla, joita ei teossa toteuteta, kaikkein vähimmin niin ristiriitaisiin perusteluihin nojautuvilla sanoilla kuin perustuslakivaliokunnan enemmistön lausunnossa. Lausun vain sen toivomuksen, että suuri valiokunta ehdottaisi ja eduskunta päättäisi, ilman kierteleviä, asiaa epämääräiseen tulevaisuuteen viivyttäviä perusteluja, lähettää esityksen nojalla päätetyn lain väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi.

Ed. Helenius-Seppälä: Pyysin puheenvuoroa täällä tehdyn kysymyksen johdosta, onko talousvaliokunnassa ajateltu, että tämän lakiehdotuksen nojalla myöskin mooseksenuskoiset Venäjän kansalaiset saisivat puheenaolevan elinkeinon harjoittamis-oikeuden. Asiasta on valiokunnassa ollut vain sivumennen puhetta, mutta useimmat meistä valiokunnan jäsenistä, sen mukaan kuin olen monelta muulta jäseneltä kuullut, jäivät siihen käsitykseen, että asiasta oli aivan tar-

peetonta pitemmältä puhua, koska arvelimme, että lakiehdotus siinä kohden on selvä. Mikäli on kysymys Venäjän kansalaisista, olkoot ne sitten varsinaisia venäläisiä, juutalaisia taikka muita, he tietenkin tulevat tämän oikeuden saamaan. Minusta tuntuu siltä, että jos tahdottaisiin tässä kohden jotakin poikkeusta tehdä juutalaisiin nähden, siitä olisi nimenomaan lakiin tehtävä poikkeussäännös. Jos kumminkin tuntuisi siltä, että asiassa voisi olla vast'edes väärän — minun kannaltani väärän — tulkitsemisen vaaraa, niin saat-taisihan suuri valiokunta harkita, olisiko syytä ottaa lakiehdotukseen ne sanat, joita ed. Kuusinen siihen on ehdottanut, sanat „kansallisuuteen ja uskontunnustukseen katsomatta”.

Minä huomaan, että olen saanut puheenvuoron talousvaliokunnan arvoisan puheenjohtajan edellä. En tiedä, lieenekö hän vieläkö pyytänyt sitä. Minun tarkoitukseni oli pyytää puheenvuoroa perästäpäin, mutta sattumatta olen joutunut edelle.

Ed. Alkio: Kun minäkin kuulun niihin, jotka ovat allekirjoittaneet vastalauseen siihen perustuslakivaliokunnan lausuntoon, joka on liitetty tähän mietintöön, katson velvollisuudekseni sen keskustelun johdosta, joka täällä on tästä lausunnosta ja siihen liitetystä vastalauseesta tapahtunut, lausua asiassa hieman laajemmin perustelun.

Se keskustelu, joka täällä on tänään tapahtunut suurvaltiollisessa kysymyksessämme, on ollut omiansa valaisemaan sitä surullista asiantilaa, joka maassamme yhä edelleen vallitsee, kun on kysymys siitä, millä tavalla hetken valtiolliseen situationiin suhtaudutaan. Me olemme kaikilla valtiopäivillä, jotka ovat nykyisen eduskunnan olemassaolon aikana olleet olemassa, saaneet suorittaa tämän keskustelun, ennen hieman toisellaisissa oloissa kuin mitä nyt on. Näitä keskusteluja on aina omituisella tavalla leimannut se, sanon uudestaan, surullinen tosiasia, että eri puolilla tahdotaan löytää toisten mielipiteissä aivan toinen ajatus kuin mitä näihin mielipiteisiin asianomaiset itse ovat tahtoneet sisällyttää. Kun ymmärtääkseni perustuslakivaliokunnan lausunnon kautta tässä asiassa on tahdottu vain ilmilausua se tosiasia, että Venäjän väliaikaisella hallituksella ei ole sellaista laillista valtaa, johon Suomen eduskunta saattaisi suhtautua aivan samalla tavalla vakaantuneesti, jatkuvasti, kuin mikä perustuslakien mukaan on kuulunut Venäjän monarkialle, sitä vastaan ei ole ymmärtääkseni myöskään perustuslakivaliokunnan vastalausejain mielipide asettunut. Tässä vastalauseessa nimenomaan lausutaan, että hallitsijan valta on väliai-

kaisesti joutunut Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, joka merkitsee sitä, että täällä myöskin on väliaikaisesti järjestettävä suhde siihen. Samassa vastalauseessa nimenomaan lausutaan myöskin, että tämä suhde on järjestettävä Suomen ja Venäjän välillä Suomen eduskunnan kautta. Täällä ed. Hultin siinä lausunnossa, jonka hän esitti, lausui m. m. seuraavat sanat: „Perustuslakivaliokunnan mietintö ei tarkoita sen suvereenisen oikeuden kieltämistä, joka Venäjällä Suomen suhteen on, eikä sen suhteen muuttamista, joka näillä valloilla on”. Tämä mielestäni koko laajuudessaan sisältää saman ajatuksen, joka käsittäakseni sisältyy myöskin vastalauseeseen. Mutta toinen perustuslakivaliokunnan lausunnon takana olevista edustajista, nimittäin ed. Kuusinen, tulkitsee asian seuraavalla tavalla: „Vaaralliseen asemaan jäisi Suomen tulevaisuus, jos se jäisi riippumaan Venäjän vallasta”. Ja edelleen hän lausuu: „Vastalauseella yritetään pitää yllä riippuvaisuutta Venäjästä”. Ellen minä väärin käsitä, on siis valiokunnan mietinnön takana olevain eri henkilöiden käsitysten välillä huomattavasti suuri ristiiriita. Muuten ed. Kuusisen lausunnosta saattoi saada sen käsityksen, että perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisällytetään myöskin ajatus Suomen lopullisesta erottamisesta Venäjästä. Kun puolestani en ole käsittänyt, että tälle lausunnolle, joka perustuslakivaliokunnasta annetaan vain toisen valiokunnan pyytämänä, annetaan niin ratkaisevan suuri valtiollinen merkitys, että se katsottaisiin ensimmäiseksi valtioteoksi, jolla Suomen eduskunnan puolelta ryhdytään ratkaisemaan kysymystä siitä, mille kannalle eduskunta tulee asettumaan niiden tekojen järjestelmässä, joiden kautta Suomen tulevaisuus Venäjän suhteen lopullisesti tullaan määrittelemään. En myöskään saata käsittää, että ed. Kuusisenkaan ajatus sellaisena minkälaisena hän sen sisällytti lausuntoonsa, sisältyy todellisuudessa perustuslakivaliokunnankaan lausuntoon. Jos täällä nousisi kysymys siitä, millä tavalla Suomen asema Venäjään vastaisuudessa on järjestettävä, siinä suhteessa on myöskin perustuslakivaliokunnan mietinnön vastalauseen allekirjoittajain kädet täysin vapaat. Kun sellainen kysymys vasta tulee esiin, silloin, minä olen vakuutettu siitä, että kysymystä otetaan pohdittavaksi aivan toisella tavalla kuin millä tavalla sitä nyt on perustuslakivaliokunnan lausunnossa perusteltu. Valiokunnassa olen ollut sitä mieltä, että sillä ajatuksella, joka perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyy, sillä ajatuksella on olemassa puolensa. Mutta sillä tavalla perusteltuna, kuin perustuslakivaliokunta on sen esittänyt, se on mahdoton

sellaisessa suurvaltiollisessa asiassa, josta nyt on kysymys, julkisuuteen tulemaan. Minusta, jos sellaiseen lausuntoon olisi ollut ryhdyttävä, olisi se pitänyt tapahtua asiallisemmin, seikkaperäisemmin ja perusteellisemmin, ja lopuksi, siinä olisi myös pitänyt selvään lausua ne tarkoitukset, joihin sen kautta pyritään. Nyt tämä lausunto sellaisenaan on ristiriitainen omassa itsessään. Siinä, niinkuin tältä paikalta on tänä päivänä ennen ilmoitettu, kaiken matkaa perustellaan sitä, että laillisia edellytyksiä niiden esitysten käsittelemiselle eduskunnassa, joita Venäjän väliaikaisen hallituksen hyväksymistä tälle eduskunnalle esitellään, ei ole olemassa. Mutta lopulta tullaan kuitenkin siihen tulokseen, että riittäviä edellytyksiä on olemassa. Mutta riittävät edellytykset eivät ole laillisia edellytyksiä. Kun perustuslakivaliokunta lausuu tämän sellaisen perustelun pohjalla, mikä tähän kirjelmään sisältyy, on se minun mielestäni lausunto, jota edusmies ei ole oikeutettu sellaisenaan vastuulleen ottamaan. Sitä vastoin se vastalause, jonka alle olen kirjoittanut, sisältää, niinkuin äsken mainitsin, Suomen kansalle ja jokaiselle edustajalle täyden vapauden vastaisuudessa, kun tulee järjestettäväksi laillisesti Suomen ja Venäjän vastaiset välisuhteet, se sisältää kaikki vapaudet ja oikeudet menettelemään parhaan ymmärryksensä mukaan. Mutta nykyisestä hetkestä päästäksemme se sisältää selvän ohjelman, joka ei pakota eduskuntaa etsimään kiertoteitä, joiden kiertoteiden kautta tullaan kumminkin lopulta samaan tulokseen, johon tämän vastalauseen kautta on suoraa tietä tarkoitettu pyrkiiä.

Ed. N i u k k a n e n: Pyydän lyhyesti mainita, että yhdyn ed. Freyn ja Kuusisen esittämiin lausuntoihin siinä kohden mikäli ne koskevat entisen Suomen suuriruhtinaan vallan siirtymistä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle ja myöskin Suomen oikeudellisen aseman lujittamista vastaisuutta varten.

Ed. H u l t i n: Ed. Alkio näkyy väärin käsittävän lausuntoni että „perustuslakivaliokunnan ehdotus suinkaan ei tarkoita sen suvereenisen oikeuden kieltämistä, mikä Venäjän väliaikaisella hallituksella Venäjän valtakunnan hallituksena on Suomeen nähden”. Suvereniteetilla minä tietysti tarkoitin samaa, mitä valiokunta sanoo 8:nnessä sivulla: „Ja niinpä ulkopoliittisissa asioissa Suomenkin osalta kuuluu valta edelleen Venäjän valtiovallalle, siis tätä nykyä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle”. Minä tein selvän erotuksen siihen

valtiovaltaan nähden, mikä koskee Suomen sisäisiä asioita.

Ed. Peurakoski: Sen kysymyksen johdosta, jonka edustaja Lille kohdisti talousvaliokuntaan, nimittäin minkä kannan valiokunta on ottanut tahi mille kannalle se on asettunut juutalaisten oikeuksiin nähden, pyydän saada ilmoittaa, että valiokunnassa tästä asiasta ei ole mitään päätöstä tehty. Valiokunta on hyväksynyt hallituksen esityksen sanamuodon semmoisenaan, vaikka onkin tehnyt siihen erinäisiä lisäyksiä, jotka eivät tätä kysymystä koske. Tämä hallituksen esitys on yhtäpitävä sen eduskunnan päätöksen kanssa, jonka eduskunta vuonna 1913 teki aivan yksityiskohtia myöten, sikäli kumminkin siitä poiketen, että 1913 vuoden valtiopäivillä hyväksytyssä asetuksessa puhutaan Venäjän valtakunnan alamaisista, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, ja tässä puhutaan Venäjän kansalaisista.

Kuten ed. Lille huomautti, oli talousvaliokunnan silloisilla valtiopäivillä laatimassa ehdotuksessa kyllä toinen pykälä, joka koski mooseksenuskolaisia, mutta suuri valiokunta ehdotti sen poistettavaksi, perustellen ehdotustaan seuraavasti: Koska ei näytä asianhaaran aiheuttamalta ottaa puheenaolevaan yleisesti laadittuun asetusehdotukseen erityisiä määräyksiä mooseksenuskolaisista, on suuri valiokunta katsonut asianmukaiseksi ehdottaa, että tämä pykälä poistettaisiin. Asia jäi näinollen tulkinnan varaan ja sellaisena talousvaliokunta sen käsittääkseni on nyt hyväksynyt.

Ed. Kuusinen: Minä en ollut tilaisuudessa kuulemaan hra Alkion lausunnosta muuta kuin loppulauseen. On mainittu, että hän olisi minun lausuntoani selittänyt täällä väärin, mutta en tarkemmin tiedä, missä suhteessa se on tapahtunut. Tahdon tässä vain sen huomauttaa. Samalla tul-

koon sanotuksi käsityksenäni, että hra Alkiossa, kirjailija Alkiossa on mielestäni tämän uuden eduskunnan aikana tapahtunut sangen ikävä kehitys, niin että hän on joutunut kerrassaan näitten kaikkein vanhoillisimpien porvarillisten johdettavaksi. Alussa hän oli paljon reilumpi mies, aivan niinkuin olisi odottanutkin siltä verrattain hyvältä puukkojunkkarikirjailijalta, mikä hän oli tähän uuteen eduskuntaan tullessaan, kuin mikä hän nyt on. En voi olla samassa yhteydessä huomauttamatta, että oikeastaan vanha tohtori Lille minun mielestäni on myös vähän liian hyvä mies näitten joukkoon puolustamaan niitä, jotka tämän vastalauseen ovat allekirjoittaneet. Minä luulen, että hra Lillekään ei halua itselleen sitä kunniaa, että joutuisi niihin, joista Suomen historiankirjotus tulee sanomaan, että ne miehet myöskin puolustivat Suomen oikeutta, mutta ainoastaan niin kauan kun se oli kaikkien vanhoillisimpien luokaduille otollista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan lähetetään kysymys nyt itse asiasta päätöstä tekemättä eduskunnan suureen valiokuntaan.

Kun kello jo on puoli viisi ja tänä päivänä vielä on toinen istunto, niin ei seuraavaa asiaa enää esitellä. Nyt täytyy istunto lopettaa.

Seuraava istunto on tänään k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 4,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

23. Keskiviikkona 16 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

- 1) Esitys laiksi, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia 245

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

Kolmas käsittely:

- 2) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 246

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 1 a; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

Esitellään:

- 3) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden valtiopäivillä

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ala-Kulju, Blomqvist, Eloranta, Hälvä, Hänninen-Valpas, Malmivaara, Saalasti, Saarinen, Svinhufvud, Tokoi ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Pohjola huomisaamusta ensi maanantaiaamuun, ed. Lehtosaari tästä illasta ensi maanantaiaamuun, ed. K. H. Wiik tästä päivästä viikon ajaksi, ed. Juutilainen huomisaamusta ensi maanantaihin, ed. Annala huomisa-

aamusta ensi maanantaiaamuun, ed. Latvala ensi perjantain istunnosta sekä lauvantaista, ed. Sjöstedt-Jussila ensi perjantaiaamusta ensi sunnuntai-iltaan, ed. Saarikivi ensi perjantaiaamusta ensi maanantaihin, ed. Niukkanen huomisaamusta ensi maanantaihin, ed. Raade tämän kuun 18 ja 19 päiviksi ja ed. Peitsalo ensi torstai-aamusta ensi maanantai-iltaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen laiksi Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista

sisältävä hallituksen esityksen n:o 2 johdosta valmistettu talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka eilispäivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustela:

Ed. Lille: Jag ville angående § 1 göra samma anmärkning ifråga om den judiska befolkningen, som jag gjorde, då frågan var före angående ryska medborgares rättigheter att idka näring. Jag kan vara ense om hr Kuusinens förslag, att efter „Rysk medborgare” införa orden „oafsett hans nationalitet och religion, hvilken uppfyller de för kommunal rösträtt i Finland gällande villkor”, etc. Om detta uttryck intages i lagen, är det klart att därmed afses alla Rysslands nationaliteter, af hvilken trosbekännelse de än må vara.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä — samalla tavoin kuin aamupäivällä — tahtoisin vastata tähän, että valiokunnassa epäilemättä ovat useimmat jäsenet olleet sillä kannalla, että tämä laki on koskeva kaikkia Venäjän kansalaisia, yhtä hyvin mooseksenuskolaisia kuin

multa. Jos selvennystä kaivataan, tehtäköön se suuressa valiokunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: V. J:n 57 §:n mukaan lähete-
tään kysymys päätöstä itse asiassa tekemättä
eduskunnan suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päät-
tyneeksi.

2) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käyt- tämisestä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 3, jota on val-
mistavasti käsitelty elintarveasiainvaliokunnan
mietinnössä n:o 1 sekä suuren valiokunnan mie-
tinnössä n:o 1 ja 1 a, esitellään kolmannen
käsittelyyn.

Keskustelu:

Puhemies: Mitä tulee asian käsittelyjär-
jestykseen, niin ensin sallitaan asiassa keskus-
telu, joka tulee koskemaan koko asiaa. Kun se
on julistettu päättyneeksi, tehtänee päätös suu-
ren valiokunnan mietinnön n:o 1:n edellisessä
ponnessa olevasta ehdotuksesta, joka on sama
kuin elintarveasiainvaliokunnan ehdottama
ponsi, eli että esillä oleva lainsäätämisasiä kä-
sitellään siinä järjestyksessä kuin V J:n 60 §:n
2 momentissa on säädetty. Kun tämän päätök-
sen tekemiseen vaaditaan määränemistöstä, on
lippuäänestys toimeenpantava. Jos siinä äänes-
tyksessä päätetään julistaa asia kiireelliseksi,
äänestetään samoin lippuäänestyksellä lakiehdotuksen
hyväksymisestä sellaisena kuin se on
toisessa käsittelyssä päätetty tai sen hylkäämi-
sestä. Mutta jollei asiata julisteta kiireelli-
seksi,äänestetään onko lakiehdotus jätettävä
lepäämään vaalien yli vaiko hyljättävä. Jos
eduskunta on hyväksynyt asian kiireelliseksi
julistamisen ja sen jälkeen itse lakiehdotuksen,
otetaan sitten ratkaistavaksi ehdotetussa toisessa
ponnessa oleva kysymys tavasta, jolla lakiehdotus
on vahvistettava ja voimaan saatettava.
Jollei asiaa ole julistettu kiireelliseksi, tahi jos
lakiehdotus hylätään, lienee viimeksimainittu
ponsi ehdotuksineen katsottava rauenneeksi?

Tällainen käsittelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Senaattori Wuolijoki: Ennenkuin edus-
kunta ryhtyy lopullisesti päättämään esilläole-

vasta lakiehdotuksesta, jolla se hallitukselle an-
taa sangen laajan vallan, jopa vallan sekaantua
kansalaisten yksityisiin toimiin, katsoo hallitus
olevan syytä tehdä selvää, mitkä syyt ovat pa-
kottaneet hallituksen antamaan tällaisen laki-
ehdotuksen ja miten hallitus aikoo tätä lakiehdotusta
käyttää. Tähän on sitä enemmän syytä,
koska porvarillisten ryhmäin puolelta on ilmoit-
tettu, että he eivät tahdo tätä lakiehdotusta hy-
väksyä, ennenkuin hallituksen puolelta on jolla-
kin tavalla ilmoitettu, miten hallitus tulee tätä
lakiehdotusta käyttämään.

Meidän maamme kuuluu niihin maihin, jotka
eivät itse tuota riittävästi leipäviljaa. Tie-
dämmehän, että tuontimme ulkoa on ollut suun-
nilleen jokseenkin sama kuin se määrä viljaa,
minkä me omassa maassa olemme saaneet.
Meidän satomme nousee noin 380 miljoonaan
kiloon vuosittain. Kun siitä otetaan pois sie-
men, noin 60 miljoonaa kiloa, jää 320 miljoonaa
kiloa syötäväksi. Ja jotakuinkin sama mää-
rä on vuosittain tähän maahan tuotu. Se tuo-
tiin ennen sotaa pääasiallisesti lännestä päin,
joko suoraan Amerikasta tai Saksasta, mutta
sodan jälkeen se on tuotu yksinomaan Venäjältä.
Ja aina tämän vuoden alkuun tuonti Venäjältä
olikin siksi riittävä, että se vastasi jokseenkin
sitä määrää, mikä normaalina aikoina ennen-
kin oli Suomeen tuotu.

Kun neuvottelukokouksessa 30 päivänä huhti-
kuuta 1916 Suomen silloisen hallituksen edus-
tajain ja Venäjän hallituksen välillä sovittiin
niistä määristä, mitä Suomeen piti tuotaman,
niin täytettiin tämä sopimus Venäjän puolelta
jotenkin tarkkaan 1 päivään tammikuuta asti.
Se tuontimäärä, mikä silloin sovittiin tuotavaksi,
oli 1 miljoona kiloa päivässä, ja se määrä
kutakuinkin tuotiinkin tammikuun 1 päivään
asti. Mutta kun siitä alkaen katselemme tuon-
tinumeroita, niin näemme, että ne viikko vii-
kolta ovat pienentyneet. Niinpä tuotiin ensi-
mäisenä kuukautena, tammikuussa, 8,500,000
kiloa pyörein luvuin, helmikuussa 3,500,000
kiloa, maaliskuussa 1,900,000 kiloa, huhtikuussa
tuonti vähän nousi, tehden 3,500,000 kiloa, mutta
toukokuussa alkupuoliskolla se laski niin että
tuotiin vain vähän yli 300,000 kiloa. Kun
tänä aikana, 135 päivänä, olisi pitänyt tehdyn
suunnitelman mukaan tuoda 135,000,000 kiloa
tuotiin vain 18,000,000 kiloa. Kun tänä sa-
mana aikana kulutusta ei oltu millään tavoin
säännöstelty, kun päinvastoin hallituksen hin-
tapolitiikka vei siihen että syömäviljaa tar-
peettomasti tuhlatiin — olihan rajahinta kau-
roilla 70 penniä ja ruukiilla 38 penniä kilolta,

josta oli seurauksena että rukiita syötettiin hevosille ja säästettiin kuroja — niin selvä on että me tällä kertaa emme ole missään kadettavassa asemassa. Kun huhtikuun 1 päivänä kerätyn tilaston mukaan laskettiin, kuinka paljon on kutakin asukasta kohti leipäviljaa käytettäväksi, jos kulutuskausi laskettaisiin syyskuun 1 päivään, niin saatiin silloin, ottamalla huomioon ruis, ohra ja vehnä, 230 grammaa päivää kohti. Mutta nyt kun toukokuun 1 päivän tilaston mukaan on tehty tilasto, niin saadaan enää 167 grammaa asukasta ja päivää kohti. Jos me katsomme nyt, missä tilanteessa tällä kertaa olemme, niin meillä on ruista 94,000,000 kiloa, vehnää 7,600,000 kiloa, ohraa 24,000,000 kiloa, kaikkiaan maassa viljaa yhteensä siis 126,000,000 kiloa. Jos siitä otetaan siemen pois, joka on pyöreissä luvuissa 60,000,000 kiloa, niin jää 66,000,000 kiloa ja kun tämä jaetaan 3 1/2 miljoonan ihmisen kesken 120 päiväksi, syyskuun 1 päivään, niin siitä tulee noin 160 grammaa henkeä kohti. Jokainen tietää jo tuosta, että se summa ei ole suuri. Se merkitsee todellakin, jos meillä ei ole toiveita saada Venäjältä, niin kuin täällä on sanottu ennen, nälän organiseraamista.

Mitä tulee nykyiseen tuontiin Venäjältä, niin Senaatin puolesta oltiin neuvotteluissa Venäjän maanviljelysministerin kanssa ja silloin sanottiin tuonnin minimimääräksi, millä Suomen kansa nälkää näkemättä voi tulla toimeen 100 grammaa henkeä ja päivää kohti ja laskettiin, että se olisi tehnyt noin 500 venäläistä vaunua kuukaudessa. Maanviljelysministeri sanoi, että se koetetaan saada, mutta että ensimmäisenä kuukautena ei ole toivoa, sillä Venäjän kuljetusvaikeudet ovat niin suuret monestakin syystä, m. m. siitä syystä, että toukokaika on juuri käsissä ja maamiehet eivät silloin kuljettaneet viljaa asemille. Jos ensimmäisenä kuukautena ei ollut suuria toiveita, niin näyttää hyvin epäilyttävältä, tokko mainittuja pyydettyjä määriä saadaan seuraavinakaan kuukausina.

Senvuoksi hallituksen tarkoitus on mitä lähimmässä tulevaisuudessa koettaa järjestää, säännöstellä kulutusta, ja tässä on ajateltu samaa keinoa, mitä on hyvällä menestyksellä muut maat käyttäneet, ensiksi Saksa ja sitten Ruotsi: takavarikoidaan määrättyinä päivinä koko maan viljavarat. Tällä kertaa ajatellaan leipäviljavarat, vehnä, ruis ja ohra. Kaura jäisi toistaiseksi takavarikoimatta. Jos minä suunnittelusta asetuksesta luen muutamia kohtia, niin tästä selviää paraiten, millä tavoin on ajateltu tällainen järjestely panna toimeen.

„Viljan kulutusjärjestelyn tarkoituksena on saada kaikki se leipävilja, mikä maassa on ole-

massa, valtion käytettäväksi, jotta se voitaisiin jakaa tasaisesti väestön kesken.

Hallitus senvuoksi määrää, että kaikki kesäkuun 10 päivänä 1917 kilo 5 aamulla maassa oleva jauhamaton ruis, vehnä ja ohra, kaikki jauhot, ryynit ja kova leipä, joiden valmistamiseen on käytetty näitä viljalajeja, sekä niinkään kaikki kauraryynit, samoin kuin myös mainitun ajankohdan jälkeen muiden kuin valtion lukuun maahan tulevat viljalähetykset ovat takavarikossa, sekä että jokaisen, jonka hallussa on takavarikon alaisia viljavarastoja, on tarkoin ilmoitettava, kuinka paljon hänellä niitä takavarikon alkaessa on.

Viljavarojen kulutus järjestetään aina syyskuun 15 päivään asti siten, että ne ruokakunnat, joilla itsellään on riittävät varastot, saavat pitää huostassaan niin paljon kuin heidän osalleen noudatettaviksi määrättyjen perusteiden mukaan lasketaan tulevan. Näitä ruokakuntia sanotaan omavaraistalouksiksi. Niille ruokakunnille taas, joilla ei ole viljavarastoja, tai joiden varastot eivät riitä syyskuun 15 päivään asti, annetaan jauho- tai leipäkortteja, jotka oikeuttavat kortin haltijan ostamaan määrätyn annoksen jauhoja tai leipää viikossa siitä viikosta alkaen, jolloin ruokakunnan omat varastot vahvistettujen perusteiden mukaan katsotaan loppuvan. Jos ruokakunta, jolla on riittävät varastot, ei halua muodostua omavaraistaloudeksi, annetaan sille leipäkortteja sen luovuttaessa kaikki takavarikon alaisen viljansa lukuunottamatta 4 kiloa jauhoja ja leipää sekä 3 kiloa ryynejä henkeä kohti.

Takavarikkoon panon jälkeen on puheenalaisen elintarpeiden myynti kokonaan kielletty, kunnes niiden kauppa elintarvelautakunnan toimesta tulee uudelleen järjestetyksi. Ainoastaan pehmeää leipää, jota ei takavarikoida, saa leipurilta vapaasti ostaa ja ravintoloissa ruokavieraille antaa, siksi kunnes leipäkortit on ehditty jakaa. Leipäkorttien jako on tarkoitettu tapahtuvaksi kahden viikon kuluessa ja päättyväksi kesäkuun 23 päivänä. Sen jälkeen saa jauhoja, ryynejä ja leipää myydä ainoastaan sille, joka esittää jauho- tai leipäkortin, jolloin kortista irroitetaan myytyä jauho-, ryyni- tai leipämäärää vastaavat liput. Samoin on ruokavieraiden ravintoloissa ja muissa ruokapaikoissa leipää sadakseen esitettävä leipäkortti.

Valtiolle luovutettavan viljan ottaa kunnan elintarvelautakunta haltuunsa ja antaa sitä hyväksymilleen kauppaliikkeille niiden lunastamia lippuja vastaan. Yksityinen on niiden käyttämiseen nähden velvollinen noudattamaan annettuja määräyksiä. Hänellä ei ole oikeutta

käyttää niitä enempää kuin on laskettu välttämättä tarvittavan elatukseksi hänelle itselleen ja niille, jotka kuuluvat hänen ruokakuntaansa. Toistaiseksi on päiväannos jauhoja määrätty 150 grammaksi henkistä tai kevyttä ruumiillista työtä tekeville, 240 grammaksi raskasta ruumiillista työtä tekeville, jos ruokakuntaan kuuluu lapsia, ja 300 grammaksi ruokakunnille, joiden kaikki jäsenet tekevät raskasta ruumiillista työtä ulkoilmassa. Omista viljavarastoistaan saa kukin pidättää siemeneksi 200 kiloa vehnää ja 180 kiloa ruista hehtaaria kohti."

Tämä asetus ei ole lopullisesti tarkistettu eivätkä nämä luvut aivan lopullisesti hyväksytyt, mutta toimenpiteen suunta käy tästä kuitenkin selville, sentakia olen sen tässä tahtonut lukea.

Tällainen järjestelmä edellyttää hyvin kehittyneitä yhteiskunnallisia oloja. Se on jokseenkin monimutkainen, siinä tulee hyvin monia kaavakkeita täyttää ja on epäilyksenalaista kuinka tällaisen järjestelmän toimeenpano onnistuu. Vallankin on syytä epäillä, kun tiedetään, ettei se ole onnistunut ensi kerralla hyvin Saksassa eikä Ruotsissakaan. Mutta kun tällaiseen on uskallettu ryhtyä, niin on se tapahtunut siitä syystä, että meillä on jonkun verran enemmän edellytyksiä, kuin esim. Ruotsissa. Siellä se aloitettiin jotenkin ylhäältä päin, sanoisinko byrokraattisen järjestelmän malliin, meillä se voidaan toteuttaa alhaalta päin. Meillä on eräs järjestö, joka minun mielestäni tekee mahdolliseksi tällaisen toimeenpanon. Tämä järjestö on vaalilautakunnat. Ne tuntevat hyvin ympäristönsä ja niitten tehtäväksi on pääasiallisesti ajateltu tuo takavarikoiminen, joka järjestelmässä on vaikein tehtävä. Näille vaalilautakunnille koetetaan antaa apua niin paljon kuin mahdollista, koetetaan organiseraata ylioppilaskunta ja koetetaan vedota erikoisesti sivistyneisiin ja kirjoitustaitoihin maalla, että he niin paljon kuin mahdollista auttaisivat vaalilautakuntia tätä järjestelmää toimeenpantaessa. Jos on tuollainen järjestö jo olemassa, kuin meillä vaalilautakunnat, niin se minun mielestäni antaa verrattain suuria takeita siitä, että systeemi tulee onnistumaan. Ja vaikka se ei ensi kerralla onnistuisi, niin tämä 3 kuukautta on ikäänkuin koeaika, jolla ajalla me opimme sen, niin että syksyllä voimme ehkä suuremmalla menestyksellä saada sen käytäntöön ja onkin tärkeämpää saada se silloin syksyllä järjestetyksi kuin nyt kesäkuulta varten.

Tämä siis ensin nä tästä kulutuskaudesta, mutta vielä kriittisempi on seuraava kulutuskausi. Mehän olemme tällä kertaa siinä onnel-

lisessa asemassa, että meillä on kesä ja meidän maassamme on kesällä hyvin suuria mahdollisuuksia tulla toimeen verrattain vähilläkin leipäannoksilla. Maammehan on hyvin kalarikas ja kesällä ruvetaan koko aikaisin saamaan perunoita ja vihanneksia, niin että jos leipäannos täytyisikin supistaa loppukesällä, niin ei nälkäkuolemaa tarvitse tällä kertaa pelätä. Mutta paljon tärkeämpi on tulevan kulutuskauden järjestäminen seuraavaan satoon asti. Näen nimittäin tilanteen olevan sellaisen, että ei ole suuria toiveita tuontiin enemmän lännestä kuin idästäkään. Viimeisten tilastojen mukaan, Rooman kansainvälisen maanviljelystilastotoimiston tilaston mukaan, on maailman viljavarjoissa 26 miljoonan sentnerin vajaus. Se merkitsee, että noin 20 miljoonalta ihmiseltä puuttu leipää tulevana vuonna, jos verrataan edellisiin tilastoihin. Toisin sanoen: jollei sato tule erikoisen suuri tänä vuonna, niin se merkitsee, että koko maailma näkee tulevana vuonna nälkää. Se on yksi syy, joka panee ajattelemaan, että meillä ei ole vallan suuria toiveita ensi vuonna saada viljaa maahan.

Toinen syy on se, että sen jälkeen kun Yhdysvallat ryhtyivät sotaan, niin sielläkin alkaa olla viljan puute, sielläkin jo ruvetaan ajattelemaan leipäviljan säännöstelemistä joko korteilla tai muulla tavalla.

Jos katselemme itään päin, niin saman Rooman kansainvälisen tilaston mukaan Venäjän maanviljelyspinta-ala, jos otetaan lukuun 48 kuvernementtiä, jotka kuuluvat Venäjälle, osoittaa noin 20 prosentin vähennystä. Se lähentelee jo sitä määrää, että Venäjä ei paljon pysty viemään ulos viljaa, hyvinä vuosina kyllä, mutta huonoina ei juuri sanottavasti. Ja sitäpaisti meidän emme tiedä, millä tavoin olot Venäjällä kehittyvät, tokko tuotanto voi pysyä yhtä suurena kuin ennen. Minä kumminkin katson aseman siksi, että meillä on verrattain vähän toiveita tulevana vuonna saada viljaa enemmän idästä kuin lännestäkään, vaan että meidän pitää koettaa järjestää asiamme siten, että me tulemme tässä maassa omilla me toimeen.

Niinkuin alussa mainitsin, niin leipäviljan tuontiin on tähän maahan ollut jokseenkin yhtä suuri kuin sato omassa maassa tai siis puolet kulutuksesta. Herää senvuoksi epäily, voidaanko ollenkaan järjestää niin, että oman maan viljalla voidaan tulla toimeen. Jos lasketaan sato 380,000,000 kiloksi ja vähennämme siitä 60,000,000 jää 320,000,000. Jos jaamme sen asukasta ja vuoden päiviä kohti, niin saamme noin 260 grammaa asukasta kohti. Tuo määrä ei ole

suuri, mutta se ei ole niin toivottoman pienikään, ettei voisi ajatella, että tällä voidaan, kun riittävästi säännöstellään, tulla juuri toimeen, vallan kun me muistamme, että Ruotsissa tullaan toimeen jotakuinkin 200 grammalla ja Saksassa on tultu toimeen 200 grammalla. Tosin kumpikin maa on edullisemmassa asemassa kuin Suomi. Saksassa nimittäin on perunasato ainakin noin neljä kertaa — minulla ei ole luotettavaa Suomen tilastoa — niin suuri kuin Suomessa ja sokeria sitäpaitsi tavattoman paljon enemmän, meillähän sitä ei ole ollenkaan, siellä sitä on runsaasti. Samoin Ruotsi on monin kerroin edullisemmassa asemassa. Sitäpaitsi meidän kansamme epäilemättä syö leipää paljon enemmän kuin Saksan ja Ruotsin kansa, niin että tuo 260 grammaa olisi ihan minimimäärä, jolla voisimme tulla toimeen.

Senvuoksi toinen puoli tässä laissa viittaakin siihen, että on koetettava tehdä voitavansa tämän vuoden sadon lisäämiseksi. Muissa maissa on hallitus ryhtynyt monenlaisiin toimenpiteisiin sadon lisäämiseen. Saksassa on vallan suurenmoisiin toimenpiteisiin ryhdytty apulantain valmistamiseksi ja siellähän on juuri sodan aikana tehty aivan maailmaa mullistavia keksintöjä apulantateollisuuden alalla. Ruotsissakin on hallitus uhrannut suuria summia maanviljelyksen hyväksi, m. m. 4,000,000 markkaa apulantojen ostamiseksi. Se voi myydä maanviljelijöille apulantoja markkinahintoja halvemmalla. Me olemme näitä muita maita siinä suhteessa paljon epäedullisemmassa asemassa. Meillähän ei saada oikeastaan mitään muita kuin vähän fosforihappoisia apulantoja. Kaliapulantoja me emme saa lainkaan. Typpiapulannoista voi niinkään sanoa, ettei niitä ollenkaan saada. Ainoat siis, mitä saadaan, ovat fosforihappoiset apulannat. Ja ehkei olisi aivan mahdollonta tässä maassa koettaa saada verrattain läheisessä tulevaisuudessa fosforihappoisten apulantojen teollisuus käyntiin. Jos me Venäjältä saamme raaka-fosfaatteja, joita siellä suuressa määrässä on, — hallitus tulee ainakin tekemään kaiken voitavansa niitä sieltä saadakseen —, niin ei ole mahdollonta, että voisimme kotimaassa saada fosforihappoisten apulantojen teollisuuden käyntiin.

Meillä siis tällaisia — sanoisinko — positiivisia keinoja on hallituksella sangen vähän koetukseen lisätä maan tuotantoa. Mutta minä arvaan, että maanviljelijät sanovat, että tuotantoa onkin tähän saakka koitettu vähentää järjettömällä hintapolitiikalla ja senvuoksi odotetaan tietoa nykyisen hallituksen hinnoista ja tulen tässä esittämään muutamia suuntaviivoja siitä

hintapolitiikasta, jota hallituksen on tarkoitus noudattaa.

Useimmat tuottajat ovat sitä mielipidettä, että kaikki maksimihinnat ovat pahasta ja että tilanne paranee heti, jos maksimihinnat poistetaan. Minä luulen, että se on vallan väärä ajatuskanta. Ei maksimihintojen itsestään tarvitse olla pahoja, jos niitä hyvin käytetään. Ne ovat välttämättömiäkin. Ei mikään maa, ei Saksa, ei Ruotsi, eikä mikään muukaan maa ole tullut toimeen ilman maksimihintoja. Niillä on ensinnäkin silloin merkitystä, kun syntyy paniikki. Kun jotakin tavaraa on riittävästi ja sen hinta paniikin syntyessä pyrkii kovin nousemaan, silloin asetetaan maksimihinnat ja silloin ei tarvitse olla pelkoa tavarain loppumisesta. Mutta maksimihinnat yksistään eivät voi mitään aikaansaada, vaan niitä pitää verrattain pian seurata pakko-otto tai ainakin uhka pakko-otosta. Silloin vasta maksimihinnoilla on jotakin merkitystä. Jos maksimihinnat ovat olemassa eikä hallituksella ole valtaa minkäänlaiseen pakko-ottoon, silloin ne ovat tehottomat, niitä kierretään ja ne eivät merkitse mitään. Meidän rajahinnoistamme voi sanoa, että ne suureksi osaksi ovat olleet aivan kelvottomasti hoidetut. Niitten suurin virhe on ollut se, että ne ovat olleet suhteettomia. Sanotaan: voin ja maidon hinta ei ole ollut oikeassa suhteessa toisiinsa. Yhteen aikaan on kannattanut laittaa voita ja maito on silloin loppunut, toiseen aikaan on kannattanut myödä maitoa ja voi on ruvennut loppumaan. Samoin on ollut kaurujen ja rukiitten hintojen laita. Kun kauruille pidetään korkeata hintaa ja rukiille alhaista, niin ruis loppuu ja kaura jää, jota ei suinkaan ole tarkoitettu. Siis lyhyesti sanoen: rajahinnoista ei päästä, se on aivan ilmeistä, niistä ei minun käsittäakseni mikään hallitus tällaisissa oloissa voikaan päästä.

Mitä sitten tulee niihin hintoihin, joita hallitus aikoo soveltuttaa, niin minä ensinnäkin tahdon tehdä eron sen viljan välillä, joka nyt jo on olemassa, ja sen viljan, joka tullaan ensi sadossa saamaan. Se vilja, joka nyt on varastossa, on vallan toisessa asemassa, sen tuotantokustannuksethan me tiedämme, tiedämme, mitä se on suunnilleen tullut maksamaan. Tuotantokustannukset viime vuonna eivät olleet kovin suuret ja sentakia sitä hinnoiteltaessa ei ole noudatettava korkeita hintoja, vaan verrattain alhaisia hintoja. Vallan toisessa asemassa sitävastoin on se vilja, joka saadaan ensi syksynä. Siinä ensinnäkin tuotantokustannukset tulevat paljon nousemaan. Mehän tiedämme, että kaikki raakatarpeet ovat nousseet, apulannat nekin vähät, jotka ovat olleet saatavissa, 4—5 kertaisiksi. Työpalkat ovat nous-

seet, siemen on kalliimpaa, ja monet muut seikat jo aiheuttavat, että on tuntuvasti korotettava hintoja. Mutta vaikka näitäkään syitä ei olisi, on kumminkin eräs syy, joka tekee välttämättömäksi hintojen korottamisen, ja se on tuotannon kiihottaminen. Senvuoksi minun mielestäni on asetettava ne hinnat, joilla ensi vuonna otetaan pakko-otolla kaikki viljavarastot talteen, verrattain korkeiksi. Mielestäni hallituksella täytyy olla vielä mahdollisuuksia niissä paikoissa, missä on köyhintä väestöä, voida myydä halvemmalla kuin mitä vilja maksaa; se voi sillä tavalla auttaa maanviljelystä, että se maksaa maanviljelijöille vähän enemmän ja myös vähän halvemmalla kuluttajille; ehkä voi myöskin tehdä eron rikkaamman ja köyhän kuluttajan välillä.

Mitä tulee muutamiiin muihin artikkeleihin, niin voi ja juusto ovat minusta sellaisia artikkeleita, joissa rajahintoja ei vallaan paljon tarvita korotata — mahdollisesti syksyllä jonkun verran, jos näemme, ettemme saa väkirehuja, ja jos ne tulevat paljon kalliimmiksi, jotta näiden tuotanto ei ehtyisi, on korotettava rajahintoja. Mutta joka tapauksessa niiden rajahintoja on korotettava vähemmän kuin maidon. Maito on sellainen artikkeli, jonka hintaa on korotettava suhteellisesti vähän enemmän, senvuoksi että maito saataisiin tulemaan kulutuskeskuksiin kauempaakin. Jos maito jalostetaan juustoksi tai voiksi, menee nimittäin suuri osa ihmisravintoa hukkaan joko herana tai kuorittuna maitona ja silloin on kiihoitettava tuomaan maitoa pitempienkin matkojen päästä kulutuspaikoista. Senvuoksi on maidolle annettava korkeampi hinta kuin mitä voi ja juusto edellyttää.

Mitä taas lihaan tulee, niin johtaa tämä systeemi, että kaikki viljatavarat takavarikoidaan ja viljaa kielletään syöttämästä eläimille, siihen, että tietysti karjakantaa on vähennettävä; siitä emme pääse. Siat ensimmäiseksi, koska ne ovat vaarallisin ruokakilpailija ihmiselle, ne syövät sitä mikä suorastaan kelpaa ihmisravinnoksi. Sen jälkeen nuori karja ja lypsylehmät säästettävä. Tästä johtuu mielestäni että lihan rajahintoja ei ole korotettava. Lihaa tulee verrattain runsaasti markkinoille korottamattakin eikä ole kiihotettava lihan tuotantoa, koska se taas puolestaan voisi aiheuttaa viljan syöttämistä eläimille. Olen varma, että minä tässä jo olen astunut kumminkin varpaille, sekä tuottajain että kuluttajain. Tiedän että kummallakin puolen on minua vastaan hyvin paljon tyytymättömyyttä. Tiesin jo tämän toimen ottaessani, että niin tulee käymään. Mutta asia on todella sillä tavalla, että jos tätä tointa aikoo kunnolla hoitaa, niin täytyy astua

vuoroin kummankin varpaille. Muuten me emme saa järjestetyksi tuotantoa ja kulutusta tässä maassa siten että todellakin tulisimme omillamme toimeen. Olemme vielä siinä suhteessa vaikeassa tilanteessa, että tulemme vasta, sanoisinko 11 hetkellä järjestämään näitä asioita. Näemmehän muissa maissa, ottaaksemme esimerkiksi Saksasta ja Ruotsista, että ne ovat alusta alkaen osanneet itse järjestää asiansa. Meillähän ei ole siihen ollut tässä maassa mitään tilaisuutta. Ja sittenkin kummassakin maassa uhkaa nälkäkapinoita ja levottomuuksia. Luemmehan joka päivä Ruotsista sellaisia uutisia. Minulle ei ole yhtään outoa, että tässäkin maassa nousee suuri tyytymättömyys. Mutta olen vakuutettu että tällä tavalla asiamme järjestäminen on ainoa keino, mikä meitä tässä tilanteessa auttaa. Ja tahdon vielä lisätä, että jos me tässä maassa emme pysty järjestämään asioitamme niin että me todellakin tulemme omillamme toimeen, niin emme myöskään pääse siitä, että joku vieras muissakin meidän asioissamme tulee määräämään.

Lopuksi pyydän hallituksen puolesta ilmoittaa, että tämän lakiehdotuksen hyväksyminen on hallitukselle niin tärkeä, että jos eduskunta ei sitä hyväksy, niin hallitus ei katso voivansa hoitaa tämän maan asioita.

Ed. Brand er: Asian luonnossa on, että käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen „eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aikana sekä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisisa oloissa” on suhtauduttu melkoisella epäilyksellä, varsinkin maataloustuottajain taholta. Sen kaikkein heikoimpia puolia ei ole se, että se tietää tavattomien valtuuksien antamista hallitukselle, jonka kokoonpanoa eräitten viikkojen tai mahdollisesti kuukausien perästä emme aavista. Eri kansankerroksien luottamusta nauttiva hallitus pystyy tietysti toisin laajojakin valtuuksia käyttämään kuin sellainen, joka nojaa vain osaan kansaa. Heikointa ehdotuksessa on se yksipuolisuus, millä siinä suhtaudutaan maan pääelinkeinoon. Tämä yksipuolisuus monine raskaine velvollisuuksineen voi helposti kehittyä ei vain kohtuuttomuudeksi vaan mahdollisesti ilmeiseksi vääryydeksi. Mutta tilanne on erityisen vakava. Elintarpeiden saantia uhkaa monen muun monasti mainitun ja viimeksi hallituksen edustajan mainitseman tuontivaikeuden lisäksi vaikeudet taholta, jonne yhtä vähän eduskunnan päätökset kuin viisaimmankaan hallituksen valtuudet ulottuvat. Ammoisista ajoista on Suomen maanviljelijä saanut oppia omistamaan sen käsityksen, että vaikka hänen oma neuvokkuutensa, tarmonsä ja työnsä suurelta osalta mää-

räävät satojen tulokset ainakin pitemmän päälle, hänen kuitenkin on oltava valmis alistumaan siihen kohtaloon, että tulee väliin — ja aikoina, joita hän ei etukäteen tiedä —, laskuvirheitä, jotka aiheutuvat luonnonsuhteiden häntä voimakkaamasta, hänestä riippumattomista vaikeuksista. Sellainen ajankohta on nyt käsissä. Moni maamies on kyllä muistanut, että lähinnä kuluneet kasvikaudet ovat olleet suhteellisesti suotuisia. Lämpöä ja kosteutta on, joskaan ei aina täysin riittävästi, ollut kuitenkin ilmastollisiin oloihin nähden siksikin viljalti, että suomalaisen maaperän moneen muuhun maahan verraten köyhä ruokamulta on tullut houkutelluksi antamaan satojen hyväksi suhteellisesti runsaat määrät kasviravin-toaineita. Näin ollen on ollut odotettavissa, että hyvien tahi hyvänpuoleisten satojen jälkeen voi nyt seurata keskinkertainen tahi pahimmassa tapauksessa aivan heikkokin sato. Tähän huomioon on sitä enemmän aihetta, kun vainiot ja varsinkin uutisviljelykset sekä erityisesti maassamme perin tärkeät suoviljelykset ovat jääneet joko hyvin vähille apulantamäärille tahi enimmäkseen aivan ilman niitä. Maanparannustyöt, kuten savetus, hiekoitus, ruokamullan vahvistus ovat arveluttavasti vähentyneet, vaikeutuneet jopa tyyten keskeytyneet. Yleensä ovat varsinkin talvisin toimitettavat peltojen kunnostamistoimet metsätöiden ja rahtien, nykyisin niin kutsuttujen „yleisten töiden” sekä hevos- ja mieskannan vähenemisen tahi maataloudesta vieraantumisen takia olleet tavallista paljokin vähemmät, liian monin paikoin kokonaan olemattomat. Kaikesta tästä huolimatta on koetettu rohkeudella kiinnittää katseet kevään ja kesän tuloon. Kevät on käsissä. Mutta ovatko toiveemme toteutuneet? Se joka parin viime viikon aikana on liikkunut maaseudulla ja silmäillyt sananmukaisesti paljastuneita pelloja; tietää näkemistään kertoa, kuinka surullisen kuvan pääleipäviljamme rukiin oraat nykyisin antavat. Missä ne eivät ole kokonaan kevään tuuliin ja pakasiin kuolleet, värjöttävät ne näivettyneinä, metallinruskeina, pannen ahdistuksella aavistamaan, että vaikka sade ja lämpö vielä voivat paljon auttaa, jonkunlainen kato ei enää ole vältettävissä. Kirsi on vasta maasta irtautumassa, järvet ovat vielä maan eteläosissakin jäässä, kauempana sisämaassa kulkukantoisina. Kevätoukkojen teko on nyt vasta alkamassa, kymmenen jopa kaksikymmentä päivää myöhästyneenä, ja toisin seuduin siemenellä, johon kylväjä itse ei voi täysin luottaa. Ja työvaikeudet tulevat tämän kaiken kukkuraksi. Tällainen on lyhyesti sanottuna koruton kuva maatalouskeväästä vuonna 1917. Väkisinkin palautuu ahdistunut ajatus kevääseen

puoli vuosisataa takaperin. Nämä ajatukset sekä mainitsemani havainnot ja tosiseikat muodostavat väkisinkin oman taustansa elintarveasiain käsittelylle tässä eduskunnassa. Ellei ihmeitä tapahdu, uhkaa ilmeinen puute ja suoranaisten hätä kanssammme ainakin tuonnempama, jollei jo osittain kesän alussa. Valitettavaa on, etteivät toimenpiteemme täällä ole nopeammin sujuneet, että olisi voitu ja ennätetty enemmän yhteisvoimin tehdä sen sadon hyväksi, jota odotamme tämän kevään tavallista vaikeammassa olosuhteissa tapahtuvista kylvöistä. Kieltämättä on paljon tullut laiminlyödyksi. Näyttääpä melkein siltä kuin olisi paljon kansalaisia, jotka eivät tajua, että nyt on tosi edessä.

Tilanne sellainen, jota edellä olen yrittänyt kuvata, velvoittaa meitä erityisen vakavasti harkitsemaan, minkälaisen päätöksen nyt teemme. Koitettava aika on yhdessä kestättävä. Hätä ei tunne luokkarajoja. Hallitukselle, joka toivottavasti vastakin nauttii kansan mahdollisimman laajojen piirien kannatusta, on sen pyytämät valtuudet näissä oloissa annettava. Mutta sillä edellytyksellä, että se horjumatta ja tarmokkaasti panee toimeen ei ainoastaan sen, mitä kyseessäoleva laki edellyttää maanviljelyksen ja sen harjottajain hyväksi ja tuotannon lisääntymisen turvaamiseksi, mutta ryhtyy muuhinkin toimenpiteisiin, m. m. niitten ehkäisevien ja vaikeuttavien olosuhteiden torjumiseksi, joita jo on ilmennyt tai vieläkin ilmenee. (Hyvä!) Lain hyväksymisen ehdottomana edellytyksenä on myös se, että muut kansalaispiirit ymmärtämyksellä ja luottavalla myötätunolla suhtautuvat maataloustuottajiin, näitten suorittaessa sitä isänmaallista asevelvollisuutta, mitä tämän lain hyväksyminen ja toteuttaminen tietää, sekä puolestaan tekevät kaiken voitavansa, että sisäinen rintamamme pysyy mahdollisimman ehjänä ja yhtenäisenä. Näillä edellytyksillä, kuultuani myös hallituksen edustajan suunnitelmat lain yksityiskohtaiseen täytäntöönpanoon nähden sekä vielä erityisesti huomioonottaen, että on valittavana joko alkavan anarkian, vallattomuuden jatkumisen ja esilläolevan laatuksen pakkolain välillä, katson voivani äänestää lain hyväksymisen puolesta. Sille kannalle on yleensä asetunut myös se eduskuntaryhmä, jota edustan.

Ed. A. Rajärvi: Suurella jännityksellä on kautta koko maan seurattu tämän vakavan asian käsittelyä eduskunnassa. Minä puolestani olen kuulunut niihin, jotka ovat koettaneet äänettöminä tarkkaan seurata keskustelujen menoa sekä silloin, kun hallituksen esitystä evästettiin asianomaiseen valiokuntaan, että myös sen myöhäisem-

missä vaiheissa. Merkillinen on se keskustelu ollut, jota on pidetty hallituksen esityksen, valiokunnan mietinnön ja suuren valiokunnan mietinnön johdosta ja niitten kaikkien ympärillä. Maa ja karja, merenkulku, elinkeinopolitiikka, sosiaalipolitiikka, suurpolitiikka, kaikkine eri vivahtuksineen ovat olleet esillä tätä asiaa käsiteltäessä. Kukin tietysti on pidellyt kysymystä oman temperamenttinsa sekä ryhmänsä mielitekojen ja taktiikan mukaan.

Kun minä kaikesta tästä olen yrittänyt riisua pois kaiken epäoleellisen ja pyrkinyt siihen, mikä on oleellista tässä asiassa, niin minä olen joutunut asian nykyisessä vaiheessa, sen kolmannessa käsittelyssä, sen kysymyksen eteen, onko nyt selvinnyt Suomen kansalle, toisin sanoen sen eduskunnalle tämän lain välttämättömyys? Onko todellakin sellainen hätätila olemassa, joka pakottaa eduskunnan kansakuntansa nimessä hyväksymään oudon, ennen kuulumatoman lain, Suomessa ennen kuulumattoman lain?

Puheista päättäen minuun on jäänyt se vakumus, että eduskunnassa — ikävä kyllä — on huomattava osa sen mielipiteen kannattajia, joka ei nytkään ole vähäinen maassa, että hätä ei ole todella niin suuri, kuin miksi sitä tahdotaan kuvata, vaan maassa on olemassa salaisia varastoja, joilla voidaan tulla toimeen paremmin, kuin on luultu, ja ulkomailta on myös saantimahdollisuudet suuremmat, kuin miksi niitä on tahdottu tunustaa ja kuvitella. Hallitus ei kuulu näihin.

Asian ensimmäisessä käsityksessä hallituksen edustaja aivan samaan tapaan, jopa osaksi samoilla numeroilla ja osaksi samoilla sanoillakin kuin nytkin koetti näyttää kansaneduskunnalle, että todellakin ollaan hätätilassa. Hallitus siis näkyy tuntevan kotoisten elintarpeittemme riittämättömyyden. Samoin se tietysti paremmin kuin kukaan muu tuntee, sen täytyy tuntea, ulkoatulevain elintarpeiden saannin mahdollisuudet.

Minä puolestani kuulun niihin, jotka arvelevat, että hallitus, olipa se muuten minkälainen tahansa, ei turhanpäiten pyydä sellaista tavatonta, ennen kuulumatonta oikeutta itselleen, jota nyt käsittelynalainen lakiehdotus tietää. Vaikeudet, jotka sen eteen avautuvat, jos tällainen laki hyväksytään, ovat epäilemättä arvaamattoman suuret, ja niihin huomatakseni hallituksen edustaja myös viittasi täällä äsken antamassaan lausunnossa.

Maanviljelijät sekä ne, joiden veressä on maataloudellisen ja elinkeinoelämän jonkinlainen tuntu, yleensä tietävät lähemmin kuin kukaan muu varastojensa niukkuuden, ne tuntevat sen paremmin kuin maan hallituskin. Ne tuntevat

myöskin vastaisten työnsä tulosten olevan epä määräisen tulevaisuuden huomassa.

Kun minulla on tilanteesta samanluontoinen käsitys, joka toiselta puolen näkyy olevan maan hallituksella ja toiselta puolen maataloustuottajilla, tulen minä ja, saatanpa sanoa, se eduskuntaryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, antamaan ääneni tämän lakiehdotuksen hyväksi sekä ehdotan, että se käytellään siinä järjestyksessä ja sillä tavoin kuin suuren valiokunnan mietintöön liitetty ensimmäinen vastalause tietää.

Huolimatta kaikesta siitä että laki on puutteellisen monessa suhteessa, olemme me valmiit jättämään hallitukselle mahdollisuuden ottaa omaisuutemme kansakunnan hyväksi ja käytettäväksi nyt hyväksyttävän lain puitteissa ja hengessä. Me luotamme siihen, että suomalaisista miehistä kokoonpantu, eduskunnasta jo tavallaan riippuva hallitus, katselkootpa sen yksityiset jäsenet elämää minkälaiselta nationaaliekonomiselta näkökulmalta tahansa, eivät saata, eivät kykene, eivätkä voi käyttää tämän nyt hyväksyttävän lain sille suomaa suurta oikeutta sellaisella tavalla, että elinkeinollinen elämä maassamme tyrehtyisi. Tämä tyrehtyminen varmaan tapahtuu, jos pakkopaita tämän lain taitamattoman soveltamisen takia tulee vedetyksi elinkeinollisen elämän harjoittajain päälle, olivatpa ne sitten maataloustuottajia tai olivatpa ne muitten elinkeinojen harjoittajia, joihin tämä laki myöskin sangen kovakouraisesti voi koskea, vaikkakin siitä on vähemmän ääntä täällä eduskunnassa pidetty. Elinkeinollinen elämä tarvitsee ja kaipaa vapautta, tämä tulee hallituksen tietää ja tuntea. Ennen kaikkea maatalous ei siedä pakkopaitaa. Hätätilassakaan eletäessä ei saa unohtaa tätä sääntöä. Samassa määrässä kuin tämä unohdetaan, samassa määrässä varmaan käy ihan päinvastoin kuin mitä tällä lailla ja niillä toimenpiteillä, joihin hallituksen edustaja täällä lausunnossaan viittasi, tarkoitetaan.

Eduskunnassa aikaisemmin tapahtuneissa keskusteluissa on kosketeltu paria asian kohtaa semmoisella tavalla, että arvelen, että ne eivät kuulu edellämäinitsemieni epäoleellisten joukkoon. Siitä syystä muutama sana niiden johdosta. Täällä on puhuttu aikaisemmassa keskustelussa paljon työväestön mobilisointioikeudesta ja rajahintain asettamisen välttämättömyydestä, ennenkuin tämä laki saatetaan eduskunnassa hyväksyä. Minun käsitykseni mukaan maanviljelijä ei kaipaa työväestön mobilisointia, se on vieras ajatus vapaalle elinkeinonharjoittajalle. Maanviljelijä tulee toimeen ilman tuollaista työväkeä, jos muuten asiat vaan hoidetaan niinkuin ne hallituksen

tulee hoitaa. Ei hän kaipaa myöskään rajahintain ennenaikaista määräämistä, mutta arvaan kyllä, että maanviljelijäin taholla on jonkunmoisella tyytyväisyydellä kuultu niitä suuntaviivoja, joita hallituksen edustaja täällä, tosin kyllä verrattain kevyellä kädellä, veti hallituksen tulevaa toimintaa osoittaakseen.

Kun me annamme nyt äänemme tämän lakiehdotuksen hyväksi, niin me odotamme maan hallitukselta tämän lain ymmärtävää, tasapuolista, oikeudenmukaista soveltamista. Ellei tämä tule tapahtumaan ja siinä määrässä kuin se ei tule tapahtumaan, samassa määrässä, sanon minä, tämä laki ei tule olemaan kansakunnan hyödyksi ja menestykseksi, vaan päinvastoin sen turmioksi, ja hallitus, joka hallituksen valtaa pitäneekin, epäilemättä aikanaan joutuu ankaran edesvastuun alaiseksi kansakuntansa edessä.

Ed. Piisinen: Jo asian edellisessä käsittelyssä huomautin, että tämän lakiehdotuksen voimaansaattaminen on erittäin kiireellinen ja polttava. Sen käsityksen on myöskin hallituksen edustaja perin sitovasti ja vakuuttavasti tänä iltana täällä esiintunut. Siitä järjestyksestä, missä Suomea koskevat lait olisi vahvistettava ja voimaansaatettava, nousee nyt kiireellisenä myöskin kysymys nimenomaan esilläolevan lakiehdotuksen tässä käsittelyssä. Sitä järjestystä on eduskunnan parissa istunnossa käsitelty. On esiintynyt kaksi toisistaan jyrkästi eroavaa kantaa. Osa eduskunnan jäseniä, ja minä oletan, että se osa tulee olemaan entistäänkin pienempi vähemmistö, on asettunut sille kannalle, että Suomen sisäisten lakien vahvistamisoikeus olisi monarkisen hallitusvallan kukistuttua ilman muuta siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Toinen osa eduskunnan jäseniä omaa kannan, että Suomen eduskunnalla asiaa uudelleen järjestettäessä täytyy toisena sopimuspuolena olla oikeus päättää, kenelle lakien vahvistaminen kuuluu. Näiden kantojen välillä suoritettiin keskustelu eduskunnan tämänpäiväisessä päivä-istunnossa eräiden toisten kysymysten yhteydessä.

Siinä keskustelussa esitetyt todistelut Suomen eduskunnan päättämisoikeudesta lakien vahvistamisasiassa olivat mielestäni niin päteviä ja niin valaisevia, etten puolestani katso enää tarpeelliseksi asian sitä puolta kosketella. Sen sijaan on mielestäni tarpeellista hiukan kiinnittää huomiota siihen terroriseeraavaan yritykseen, jolla eräät edustajat ovat pyrkineet vaikuttamaan oman kantansa hyväksi. Sekä eduskunnan puhujalavalta että — mikäli olen saanut tietää — myöskin suuressa valiokunnassa on puhuttu varsin suuriäni-

sesti siitä, että eduskunnalla ja Suomen kansalla ei ole vallassaan keinoja, joilla se voisi pitää kiinni sille perustuslain mukaan kuuluvasta oikeudestaan myötävaikuttaa myöskin lakien vahvistajaa määrättäessä.

Edustajat Ingman, Nevanlinna ja varsinkin Lille ovat nostaneet varoittavan sormensa. Onpa joku edustaja rohjennut tehdä väitteen, että tästä oikeudesta kiinnipitäminen edellyttäisi niin ja niin suurta aseellista voimaa. Vaikkakin eräs venäläinen ministeri on sanonut, että voimattoman oikeutta ei kunnioiteta, täytyy mielestäni kansakunnalla olla kuitenkin oikeus esittää oikeutensa silloinkin, jos sen oikeutta uhataan. Ja sellaisesta oikeuden esittämisestä nyt on kysymys. Millä voimalla me sen voimme tehdä, on toinen asia. Minä ymmärrän vallan hyvin, että niiden, jotka ovat tottuneet pistimillä hallitsemaan — olkoonpa vaikka vieraankin vallan pistimillä, kuten, sopinee mainita niiden syytösten vastapainoksi mitä täällä on tehty, eräässä suhteessa historiallisen Voikan lakon aikana, tai Calonius-komppanioilla hallitsemaan, kuten yhtä historiallisessa Laukon lakossa — on vaikea tositeossa muita voimia tunnustaa.

Mutta, hyvät herrat, eikö se juuri ollut Venäjän pääministeri Stolypin, joka julisti voiman oikeutta oikeuden voiman edellä? Silloin te kauhistuitte tätä lausepartta, sillä arvasenkin se uhkasi myöskin teidän erinäisiä luokkaetujanne. Mutta nyt te olette löytäneet sen historiallisen perinnön. Silloin te puhuitte kauniisti kansan laillisesta oikeudesta kuin jostain taikavallan suojeluksessa olevasta uskontunnustuksesta, te puhuitte kansan korkeasta sivistyksestä ja sen sisäisestä kimmoisuudesta ja huokasitte hartaasti toistaessanne puheenparren: „Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi". Mutta merkille pantavaa on, että juuri nyt, kun se uusi päivä on Suomelle koittamassa, juuri nyt, kun me olemme tulleet kansamme historialliseen käännekohtaan, juuri nyt, kun myöskin Suomen varsinainen kansa, sen työtätekevä aines, tuntee voimansa ja kimmoisuutensa, juuri nyt, kun Venäjältä on kuulunut sellaisiakin ääniä, että oikeuden voima on tunnustettava voiman oikeuden edellä, te nousette rauhoitusjulistuksinenne ja sanotte, että meillä ei ole voimaa esittää oikeutta, edes laillista oikeuttamme, joka täällä on tinki-mättömästi todistettu.

Mistä tämä teidän varoituksenne on tulos, sen käsittäminen ei suinkaan liene enää kenellekään vaikeata. Te näette, että kansa tuntee voimansa niin suureksi, että sitä voimaa on teidänkin kuultava niin hyvin suurten pääoman-omistajain kuin myöskin pienten. Minä en tarkoita tässä suinkaan

mitään yksityisiä vallattomuuksia, joihin arvatenkin arvoisa viimeinen puhuja viittasi. Sellaiset ovat ja vielä enemmän — rohkenen sanoa — täytyy tulla järjestyneelle työväestölle vieraiksi, niiden täytyy tulla sen taholta tuomituiksi; mutta minä tarkoitan järjestyneen työväen yhtenäistä kulttuurivoimaa, jonka te nähtävästi tahdotte urakka kaupalla leimata pahaksi, pahaksi silloinkin, kun se voisi tukea, auttaa, viedä eteenpäin Suomen kansan oikeustaistelua. Ja juuri siksi te nähtävästi tahdotte manata sen eteen voimia, jotka tätä työätekevän kansanaineksen voimaa hillitsivät ja lamaisivat, että te ette pidä sitä omaan rauhaanne sopivana. Minä puolestani rohkenen yhä edelleen olla sitä mieltä, että kyseessä olevassa asiassa on Suomen kansan oikeus edelleen selvästi esitettävä, vieläpä esitettävä, että se ei voi siitä oikeudestansa luopua.

Tämän tähden ja kun nyt esillä olevan elintarvelain voimaansaattaminen on, kuten sanottu, senlaatuinen kysymys, ettei se lykkäystä siedä, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi suuren valiokunnan mietinnön toisen ponnin sijaan ponnin, joka perusteluineensa kuuluu seuraavasti:

„Koska nykyään ei ole sellaista Suomen korkeimman hallitusvallan haltijaa, jolle Suomen lakien vahvistaminen maan perustuslakien mukaan kuuluisi, tahtoo eduskunta lausua, että kysymys siitä, kenen tehtäväksi vahvistusoikeuden käyttäminen on tuleva, on järjestettävä eduskunnan myötävaikutuksella. Kun tätä ei kuitenkaan vielä ole Venäjän ja Suomen kesken edes väliaikaisesti järjestetty ja käsiteltävänä olevan lain voimaan saattaminen ei lykkäystä siedä, antaa eduskunta suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus vahvistaa kysymyksessä olevan lain.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, eduskunta saa kunnioittaen ilmoittaa, että eduskunta luopumatta päätäntöoikeudestansa siihen nähden, kenen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on tuleva, mutta antaen suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus tämän lain vahvistaa, on hyväksynyt esitetyn lakiehdotuksen näin kuuluvana.”

Tämän muutosehdotuksen esittämiseen suuren valiokunnan mietintöön on suostunut myös se eduskuntaryhmä, johon minä kuulun.

Ed. Lohi: Kun tämän lakiehdotuksen käsitteleminen on nyt siinä asteessa, jolloin on lopullisesti jokaisen määrättävä kantansa lakiehdotuksen hyväksymisen tai hylkäämisen välillä, on tässä ratkaisussa otettava vakavan harkinnan alaiseksi syyt ja vastasyt. Ratkaisussa on tietysti koettava päästä selville, onko hyväksymisen vai hylkäämisen puolella syyt painavammat.

Kun tämä lakiehdotus on aikaisemmin ollut täällä eduskunnassa käsittelyn alaisena, on useampien puhujien taholta täällä seikkaperäisesti jo esitetty entisen hallituksen elintarvepolitiikan jättömyys. Tuotannon jatkumisesta ei vähääkään välitetty. Talonpojat pakotettiin kaupunkien ja muitten kulutuskeskusten väestön elättämiseksi suorastaan uhraamaan miljoonia miljoonien perästä. Esimerkiksi karjantuotteitten alalla on usein asema ollut sellainen, että maan rajan toisella puolella tarjottiin talonpojalle monta kertaa korkeampi hinta, mutta samalla pakotettiin talonpoika oman maan kulutuskeskuksiin luovuttamaan nuo tuotteet hinnasta, joka ei vastannut edes tuotantokustannuksia. Tässä mentiin jo yhteen aikaan niin pitkälle, että tuotanto rupesi käymään aivan mahdottomaksi ja tuotteiden puutteesta oli kulutuskeskuksissa jo täydellinen hätä käsissä. Kuka tätä elintarvepolitiikkaa silloin tällä tapaa johti? Oliko se kaatunut Borovitinoffin senaatti? Oli kyllä nimellisesti, mutta asiallisesti tämän politiikan suunnan määräsivät etupäässä liikekeskuksissa olevat kuluttajaryhmät ja ennen kaikkea meidän nyt vallassa oleva puolueemme. Kuten asian toisessa käsittelyssä mainitsin, taistelun kärki on aina ollut tähdättynä talonpoikaa vastaan, mutta kun se on ollut tähdättynä talonpoikaa vastaan, on luonnollisesti se samalla kertaa ollut tähdättynä maalaistyöväestöä vastaan. Nyt me olemme sen ajan kynnyksellä, jolloin kaiken todennäköisyyden mukaan kauhea nälänhätä uhkaa koko kansaa. Kenties saamme kokea sellaista, jota emme vieläkaan osaa täydellisesti aavistaa. Tällaisen tilanteen uhatessa olisi luonnollisesti koko kansan kaikki voimat yhteisesti keskitettävä mahdollisimman tarmokkaaseen taisteluun uhkaavaa vihollista, nälänhätää vastaan.

Miten tällä hetkellä asemaan on suhtautunut tämä meidän valtapuolueemme? Se on jyrkästi kieltäytynyt yleisestä asevelvollisuudesta nälänhätää vastaan. Se ei ole tunnustanut millään muilla kansanluokilla olevan mitään velvollisuutta elintarpeitten tuottamiseen nähden kuin talonpojille. Samalla se puolue on kuitenkin vaatinut ja ottanut tähän lakiin m. m. sellaisen pykälän, joka takaa ehdottomasti sille puolueelle määräämisvalan talonpojan tuotteitten jakamisesta.

Mutta vielä enemmän. Juuri tällä samalla hetkellä, jolloin kaikki voimat olisi kohdistettava tuotannon lisäämiseen, kun kylvön aika on käsissä, nyt juuri tämä puolue on nähnyt ajan sopivaksi, että lainsäädännön kautta on työn tekemisen vapaus maataloudessakin rajoitettava 8 tuntiin päivässä. Samalla aikaa on kiihoitettu eri osissa maata juuri nyt työläkkojen kautta maalaistyö-

väki taisteluun tuosta kahdeksantuntisesta työpäivästä. Tämä lakkokiihko on esiintynyt myöskin toisilla aloilla ja hyvin vaarallisessa muodossa. Tämä lakkokiihko on mennyt niinkin pitkälle, kuten sanomalehdet ovat kertoneet, että talonpoika pakotetaan venäläisen sotaväen avulla pelolta karhin äärestä poistumaan ja lakkoon yhtymään. Lisätäänkö tällä tavalla elintarpeita, tahdon kysyä? Näyttää tosiaan siltä, että osa kansaa vallankumouksen huomauksesta on niin juopunut, käyttäkseni Venäjän oikeusministerin Kerenskin sanoja, että selvä järki on jo poissa. Se häväistystulva, joka sosialidemokraattisissa sanomalehdissä on totuttu talonpoikaan aina kohdistamaan, yhtä hävyttömänä jatkuu vielä edelleen. Samaa todistavat ne monet lausunnot, joita tämän asian yhteydessä on täällä eduskunnassa jo annettu. Tahdon nimenomaan huomauttaa ed. Mäen lausuntoa. Kaikki tämän valtavimman ryhmän toimenpiteet minun nähdäkseni tarkoittavat tahallisesti nälkämellakoita tässä maassa järjestää. Onko tällaisen tilanteen vallitessa näinkin avoin valtakirja hallitukselle annettava? Onko nyt, kun vapaus on saavutettu, minun ja meidän talonpoikaisväestön edustajain annettava valtuutus hallitukselle edelleen pitää talonpoikaa holhouksen alaisena laillisesti vastoin meille perustuslaissa vakuutettua varmuutta? Jos yksinomaan edelläsanoitun kannalta katson asiaa, niin vastaus olisi ehdottomasti kieltävä.

Mutta asialla on myöskin toisia näkökohtia. Nämä näkökohdat tällä hetkellä tuntuvat olevan hyvin painavia, niin painavia, että niitä täytyy ehdottomasti huomioon ottaa. Ensinnäkin on huomattava että tilanne on todellakin sellainen, niin peräti vakava, että mitkään tunnelmasyyt, hermostuminen, eivät minkäänlaiset itsekkäät syyt saa olla vaikuttamassa asian lopulliseen ratkaisuun. Tilanne on nyt koko maailmassa sellainen, niinkuin hallituksen puolelta on täällä esitetty, että miltei kaikissa maissa on tähtynyt ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin yleisen nälänhädän torjumiseksi, sekä säätää tämänsuuntaisia pakkolakeja. Kun Venäjän vallankumouksen hyökyaalto kaatoi meiltä sortohallituksen ja meillä kaikkien puolueitten yhteistoiminnan kautta saatiin kotimainen hallitus, joka ainakin vielä tällä hetkellä nauttii meidän kaikkien luottamusta, tämä hallitus, tuntien täydellisesti nykyisen vaikean tilanteen, katsoi tarpeelliseksi ensimmäisenä tehtävänä antaa eduskunnalle tällaisen lakiehdotuksen. Ilman tällaista lakia, ilman tällaista valtuutusta on suorastaan mahdotonta hallitukselle laillisesti ryhtyä mihinkään huomattavampaan toimenpiteeseen nälänhädän torjumiseksi. Jos nyt

eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen, olisi-han se ilmeisesti suoranainen epäluottamuslause tälle hallitukselle. Hallituksen puolesta on tänä iltana ilmoitettu, että asema on sellainen, että he eivät voi kauemmin pysyä hallitusta johtamassa. Jo yksistään tämä seikka mielestäni tällä hetkellä painaa niin paljon vaa'assa, että tulen tämän lakiehdotuksen hyväksi äänestämään. Mitä kaikkia mahdollisia seurauksia voisi olla, jos tämä hallitus, joka meillä nyt on, eduskunnan puolelta tällä hetkellä kaadettaisiin, lienee jokaisen edustajan itsensä harkittava.

Mutta mitä kaikkea tämä lakiehdotus sitten sisältää? Täällä ovat muutamat puhujat, talonpoikien puolesta tahtoneet antaa tälle lakiehdotukselle sen värityksen, että tällä holhotaan yksin talonpoikia. Mutta pyydän huomauttaa, että tässä ei aseteta yksinään talonpoikaa holhouksen alaiseksi. Tällä lailla voidaan samalla tavalla kauppa ja suurimmaksi osaksi teollisuus myöskin asettaa holhouksen alaiseksi. Tämä on jo suuri askel siitä mitä entinen hallitus on elintarvepolitiikassa noudattanut ja yleensä sodan aikana kaikkien tarpeellisten kulutustavarain järjestämispolitiikassa. Tässä lakiehdotuksessa on nimenomaan monessa kohden määräyksiä siitä, että hallituksen tätä lakia käyteltäessä on otettava huomioon tuotannon jatkuminen ja tuotannon lisääminen. Me olemme tänä iltana täällä hallituksen taholta saaneet jonkin verran selityksiä, mitä näkökohtia hallitus aikoo pitää silmämääränään tätä lakia käyteltäessä. Puolestani tunnustan, että yleensä nämä näkökohdat olivat oikeat. Yksityiskohdissaan näitä suunnitelmia vastaan kyllä lienee monellakin muistuttamista. Mutta pääpiirteissään tämä suunnitelma on tosiaan jotakin toista kuin mikä suunnitelma oli Borovitinoffin senaatilla, mikä suunnitelma on ollut sosialidemokraattisessa sanomalehdistössä tähän päivään asti. Tämä lakiehdotus, sanon minä, sisältää jo itsessään toista, vaikka tässä on ollut enemmistönä sosialidemokraattiset edustajat valiokunnassa tätä lakiehdotusta valmistamassa. Tähän nähden minun täytyy tulla siihen käsitykseen, että sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä on myös aineksia, jotka ymmärtävät aseman vakavuuden. Tähän katsoen minä rohkenen toivoa, että se painostus talonpoikain kuristamiseksi, millä painostettiin Borovitinoffin hallitusta, ei enää tule jatkumaan tämän hallituksen painostamiseksi. Tässä toivossa minä saatan yhtyä siihen, että tulen äänestämään tämän lakiehdotuksen puolesta.

Ed. Raatikainen: Tämän lain tarkoitus saavutetaan osittain, vain vähäksi osaksi, jos sillä

onnistutaan ainoastaan järjestämään nälkää. Jos tällä lailla tahdotaan tavoittaa sitä suurta tarkoitusta, poistaa nälkä, lisätä tuotantoa, niin on ennenkaikkea kiinnitettävä huomiota siihen, että elintarvetuotannolle taataan sellainen rauhallisuus, joka kaikella taloudellisella alalla on ensimmäinen ehto. Toiseksi, että tuotannolle taataan sellaiset hinnat, jotka kannattavat; sillä mikään taloudellinen tuotanto, taloudellinen elämä ei voi menestyä, elleivät hinnat ole sellaiset. Hallituksen edustaja täällä huomautti siitä, että hallitus pyrkii hinnoissa sille kannalle, että tuotanto taataisiin, että elinkeinotuotantoa voitaisiin lisätä. Mitään yksityiskohtaisia hintoja ei kuitenkaan ilmoitettu. Siihen on ehkä omat syynsä. Minusta kuitenkin tuntuu siltä, että elintarvetuotanto kärsii äärettömän paljon, jos ei hintoja jo kohtapuoleen voida ilmoittaa. Minulla on eräs esimerkki siltä paikkakunnalta, jota edustan, joka tavallaan näyttää sitä, että jos hinnat tuotannon suhteen ovat halpoja, siitä kärsii tuotanto arvaamattomasti.

Pohjois-Savo tuottaa elintarpeista markkinoille tulemaan pääasiallisesti karjantuotteita, etupäässä maitoa, joka luonnollisissa tavallisissa oloissa jalostetaan voiksi. Viime kesänä voin rajahinnat olivat aivan luonnottomat tuotantokustannuksiin nähden. Silloin olivat olot muuten sellaiset, että karjanomistajat olisivat itä-Suomessa saaneet aivan rajattomasti karjan väkirehua ostamalla. Nykyisellä talouskannalla ollen on ostoväkirehu Savon karjanhoidossa välttämätöntä, sillä viljelys on vielä sillä asteella, että väkirehu ei riitä koitoisesta tuotannosta karjalle. Kun hinnat olivat sellaiset kuin ne olivat, niin karjanomistajat eivät uskaltaneet hankkia väkirehua karjoilleen. He jäivät siltä varalta elämään, että ruokitaan karjoja heikosti, ruokitaan oljilla ja heinillä, koska karjantuotantohinnat eivät ole sellaiset, että kannattaa uhrata asiaan kustannuksia. Vähän myöhemmin julaistiin korotetut rajahinnat. Syksyllä, alkutalvella olisi tuotanto jo kestänyt toisenlaisia kustannuksia, mutta väkirehunostoaika oli mennyt sivuitse. Talvella kysyttiin kovasti karjalle väkirehua sen tähden, että rajahinnat olivat nostetut. Mutta markkinat olivat tulleet sellaisiksi, että väkirehua ei saatu. Jos aikanaan tässä hallituksen puolesta olisi toimittu sillä tavalla, että maanviljelijät olisivat huomanneet kannattavan antaa karjalle sellaista ruokaa, että se olisi tuottanut maitoa, niin siitä olisi ollut seurauksena lisääntynyt tuotanto. Myöhemmin, jolloin rajahintoja siihen suuntaan järjestettiin, että olisi tuotanto kannattanut, silloin olivat jo markkinamahdottomuudet edessä, silloin ei saatu väkirehua.

Jos hallituksen puolelta nyt vitkastellaan, niin minun luullakseni on mahdollista, että tällaisia esimerkkejä kaiken elintarvetuotannon suhteen tulee tulevaisuudessa esiintymään. Kun silloin, jolloin kustannuksia olisi lisättävä elintarvetuotannon korottamiseksi, ei tiedetä siitä, että kannattavat hinnat taataan, on siitä seurauksena, että tuotantoa ei ryhdytä järjestämään voimakkaamaksi, paremmaksi ja sen seurauksena on, että elintarpeista jatkuu puutetta.

Tässä on monta kertaa ja myöskin edellinen puhuja, huomauttanut niistä asioista, mitenkä elintarvetuotannon painostajana ja alhaisten rajahintain vaatijana on ollut meidän eduskuntamme suurin ryhmä. Kun oli kysettä siitä, että rajahintoja voille pitäisi saada nostettua, kun sielläkin maakunnassa tätä asiaa kaikki elintarvetuottajat tässä suhteessa vaativat yksimielisesti, silloin siellä aivan jyrkästi esiintyi sosialidemokraattinen sanomalehdistö sitä vastaan, tahtoen todistella, että tuottaminen sangen hyvin kannattaa ja että on aivan tarpeetonta voin rajahinnan korottaminen. Samoin tekivät sosialidemokraattiset järjestöt. Kun maataloustuottajain puolelta sille paljon moititulle ja moitetta ansaitsevalle kaatuneelle hallitukselle esitettiin sitä, että rajahintoja elintarpeille yleensä on korotettava, kun selitettiin, että tuottaminen ei niillä hinnoilla kannata, vaan täytyy saada korkeammat hinnat korvaukseksi kohonneista tuotantokustannuksista, silloin, niin sanotaan, vedottiin siellä useita kertoja hallituksen puolelta siihen, että tässähän on mukana eduskunnan enemmistön edustajat, tässähän on mukana sosialidemokraattiset henkilöt ja nehan sanovat, että elintarvehintoja ei saa korottaa. Kun meillä kaatunut sortohallitus mukamas osasi asettua niin parlamenttaariseksi, että se otti selkänöjäksi sosialidemokraattisen ryhmän, sen vaatimuksen, joka heidän puolelta oli järjestöjen, oli sanomalehtien kautta tehty, niin ei ole kumma, jos mahdollisesti joudumme siihen, että nykyistä hallitusta painostetaan aivan liiaksi siltä puolelta. Ennenkuin meidän nykyinen kotimainen hallituksemme kykenee asettumaan tässä asiassa sille kannalle, että elintarvetuotantoa todellakin voidaan sillä lailla edistää ja kehittää, kuin tämä aika edellyttää, niin se vaatii sitä, että meidän kotimaisen hallituksemme täytyy itsenäistyä niihin vaatimuksiin nähden, joita esim. tätä nykyä parailaan sosialidemokraattisen sanomalehdistön kannalta esitetään. Jos edelleen meidän kotimainen hallituksemme seuraa niitä samoja vaatimuksia, joita sieltä sortohallitukselle tehtiin, niin tulokset asiassa ovat aivan samat. Ei se muuta asiaa, että mahdottomuuden toimenpanijana on kotimainen

hallitus. Tulokset käyvät samaan suuntaan kuin sortohallituksenkin aikoina.

Minä toivon, että meidän hallituksemme edustaja niitten lupauksen mukaan, joita hän tässä yleisin sanoin antoi, niitä toteuttaa voimakkaasti ja joutuisasti. Minä jo lausuin, että saattaa olla asioita, jotka estävät hallitusta antamasta tietoja hinnoista tällä hetkellä, mutta minä luulen tavaltaan tositapahtumaan viittaamalla todistaneeni sen, että useita kertoja on mahdollisuutta hintojen viivyttämiseksi vaikuttaa sitä, että ne myöhemmin julaistuina eivät anna niitä tuloksia, joita samat hinnat olisivat antaneet, jos ne aikanaan olisi julaistu. Viljantuotantoon nähden on tällä kertaa jo olemassa kiire. Hallituksen pitäisi koettaa rientää saattaessaan viljelijäin tietoon hintoja, silloin kun hallitus sanoo kerran olevan aikomuksenaan hintasuhteella kohottaa tuotantoa.

Vaikka tämä laki kohdistaa rajoituksensa, poistaa perustuslain suojaa erityisesti talonpojilta, maanviljelijöiltä, niin tähän aikaan nähden, jota me nyt elämme, pidän minä puolestani velvollisuutenani äänestää tämän lain puolesta.

Ed. E. Huttunen: Kannatan ed. Piisinen ehdotusta.

Ed. J. Uutilainen: Minä pyydän ilmoittaa, että kun olen kirjoittanut tässä elintarvevaliokunnan mietinnössä olevan ensimmäisen vastalauseen alle, niin olen silloin yhtynyt vain vastalauseen ponsiin enkä perusteluihin ja nämä ponnet jättävät avonaiseksi sen, millä tavalla laki esitetään vahvistettavaksi.

Tästä elintarvelaista ei tullut sitä sopimuskirjaa, joka olisi nyt kaikkien kansankerrosten ollut keskenään tehtävä lähtiessä taisteluun nälänhätää vastaan. Tästä kieltäytyi, kuten olen jo maininnut, toinen puoli yhteiskuntaa, nim. työväestö ja niitten edustajat. Sellaisessa muodossaan, kuin tästä nyt nähtävästi laki tulee, on tullut poikkeuslaki pääasiassa maanviljelijöitä vastaan. Täällä ed. Piisinen jo aikaisemmassa keskustelussa avoimesti ilmoitti, että tämä laki tulee enemmän koskemaan meitä maalaisliittolaisia. Osoittaakseni, kuinka suurta levottomuutta tällainen laki voi maalaisväestössä synnyttää, viittaan eräisiin asioihin. Sosialidemokraatit, joilla on tässä eduskunnassa enemmistö ja joilla myös on hallituksessa enemmistö ja jotka voivat milloin hyvänsä kaataa hallituksia ja panna kokoon hallituksia, ne eivät uskoneet omalle hallituksellensa valtaa työväestön käyttämiseen työvelvollisuuden hyväksi. Ne tahtoivat jättää Suomen työväestön perustuslain suoman turvan taakse. Maanviljeli-

jöillä ei ole hallituksessa muuta kuin yksi ainoa salkku. Myös ovat maanviljelijät tässä eduskunnassa kaikkein vähimmän vaikutusvallassa. Ja yleensä koko maahan nähden ovat maanviljelijät kaikkein turvattomimpia yleensä, mikäli maan hallitsemiseen tulee. Kun heidän edustajansa siitä huolimatta tulenevat hyväksymään tämän lain, niin se osottaa sitä, kuinka suuren uhrauksen Suomen maanviljelijät tahtovat tänä vaikeana aikana kansansa hyväksi tehdä. (Oikein.) Mutta sellainen uhraus se myös erikoisesti velvoittaa Suomen senaattia ottamaan varteen maanviljelijäin oikeudet ja heidän toivomuksensa. Vielä pyydän osottaa sen, että näinä sotavuosina on Suomen maanviljelijöitä loukattu syvemmin kuin ehkä koskaan on mitään kansanluokkaa maassamme hallituksen ja toisten kansankerrosten taholta loukattu. Onhan kaikki se inho, minkä keinottelu on synnyttänyt, urakalla koetettu kaataa maanviljelijäin niska; lähtien torilla käyvistä ostajista sanomalehdistöön asti, on aina leimattu maanviljelijöitä keinottelijoiksi ja oikeat keinottelijat jätetty syrjään, vaikka maanviljelijät ovat vähimmin tuon syytöksen ansainneet. Maanviljelijän toivomukset on näinä vuosina hallituksessa jotenkin urakalla hylätty.

Kun vuosi sitten taas kerran maanviljelijäin lähetystö saapui senaattiin pyytämään että maidon rajahinnat, jotka olivat silloin 25—26 penniä, korotettaisiin 28 penniin litralta, niin silloin senaatin johtaja Borovitinnoff vastasi tuon maanviljelijäin lähetystön etumiehille tuohon kohtuulliseen pyyntöön, jota perusteltiin tosiasiallisilla numeroilla näin: „kyllä Helsinkiin maitoa tulee, kun minä annan muutamia possesionaatteja hirttää”. Näin vastasi mies, joka hoiti hallitusta, ja jonka rajahintapolitiikkaa suurin osa Suomen yhteiskunnasta kannatti ja tuki; näin hän vastasi maanviljelijäin lähetystölle. Mutta vaikka Venäjän silloinen sortohallitus istuikin lujemmin hallitussatulassa kuin se koskaan ennen oli istunut ja vaikka Suomen maanviljelijä oli omaisuuteensa, jopa henkeensäkin nähden turvatomampi kuin koskaan ennen, niin siitä huolimatta vastasi maanviljelijäin lähetystön esimies Borovitinnoffille tuohon kamalaan uhkaukseen: „lieneekö se asia herra Borovitinnoffin vallassa?” Tämä osottaa, että Suomen maanviljelijä voi viimeisessä tiukassa asettua oikeuksiansa puolustamaan, katsomatta minkälainen ylivoima häntä vastassa on.

Kun nyt uusi senaatti ryhtyessään elintarvepulaa järjestämään, saa tuollaisen perinnön yhteiskunnalta, että tuottajat vain leimataan keinottelijoiksi, niin vaatii se hallitukselta erikoista

lujuutta, että se voisi vapautua tuosta yhteiskunnan väärästä mielipiteestä. Jos tätä lakia, mikä tänä iltana tässä ratkaistaan, käytetään väärin tuottajia kohtaan, niin se tuo nälän tänne; se voi myös synnyttää suorastaan kansalaissodan tämän kansan keskuuteen. Sen vuoksi tätä lakia pitäisi käyttää niin oikeudenmukaisesti, että siitä koituisi meille onnea. Minä uskon, että maanviljelijät, silloin kun Suomi itse saa asiansa järjestää, eivät alistu sellaisen rajahintapolitiikan alle, mitä täällä jo 3 vuotta on noudatettu. Erikoisesti on juuri maalaisliiton puolelta pyydetty hallitusta esittämään takeita niiden valtuuksiensa käyttämiselle, mikä sille tällä lailla myönnetään, ja nuo takeet ovat olleet rajahinnat ja minimihinnat. Kun me olemme tätä vaatineet, niin me emme ole suinkaan tahtoneet vaikeuttaa hallituksen asemaa. Sillä juuri meidän taholtamme on tähän asti kiinteästi kannatettu nykyistä kansallista hallitusta ja olemme tarkoittaneet näillä valtuuksilla, joita olemme senaatilta pyytäneet, saada rakennetuksi suhde maanviljelijäin ja hallituksen kesken entistä paremmaksi. Sitä tarkoittaa meidän vaatimuksemme. Suoruutta ja varmuutta vaatii aina talonpoika asiassaan. Luulisin että nykyinen senaatti, jos se tahtoo ansaita talonpoikaisen luokan kannatuksen, saa parhaimman ja lujimman liittolaisen siitä tässä elintarvetaistelussa itselleen. Mutta minä olisin toivonut, että senaatin jäsen olisi esiintynyt täsmällisemmillä vakuuksilla, kuin mitä hän esitti. Erikoisesti olisin pitänyt aivan kohtuullisena, että maidon ja voin rajahinnat olisi aivan tarkalleen tuotu esille, sillä mitä se hyödyttää, että niitä vielä lykätään joku viikko eteenpäin, jolloin ne kumminkin on tuotava. Erikoisesti olisi ollut toivottavaa, että vakuudet olisivat olleet täsmällisemmät senkin vuoksi, kun hallitus puolestaan esiintyy niin sitovalla vaatimuksella, kuin minkä hallituksen jäsen esitti. Minä kumminkin pyytäisin esittää tämän eduskunnan suurimmalle puolueelle, jonka minä jo mainitsin olevan yleensä vastuussa hallituksen politiikasta, että tämä puolue ryhtyisi takaamaan senaattori Wuolijoen lupaukset. Jos tällainen takaus annetaan, niin silloin senaattori Wuolijoen lupauksen kurssi nousee jonkun verran maanviljelijäluokan silmissä.

Minä kyllä olen jo huomauttanut, että olisin toivonut täsmällisempiä vakuuksia, mutta jos osotetaan, että niidenkin takana varmasti seis-taan, niin parempani tuo sekin on. Kun sen lisäksi vielä tämän eduskunnan suurin puolue tahtois viipymättä ryhtyä rauhoittamaan sitä anarkiaa, joka varsinkin uhkaavana on ilmene-mässä, ja jonka vaaran se voi torjua sanomaleh-

tiensä ja muiden järjestöjensä kautta, jos se vain siihen viipymättä ryhtyy, niin silloin kenties vieläkin tällä viime hetkellä syntyisi edes osittainen sovinto eri kansanluokkien kesken lähtiessä tätä nälänhätää vastaan taistelemaan. Minä jätän kantani lopullisesti määräämättä siksi kunnes minä kuulen, millä lailla sosia-li-demokraattinen ryhmä vahvistaa senaatin jä-senten antamat vakuudet.

Kun täällä on saapuvilla hallituksen jäseniä, niin minä pyytäisin kysyä hiukkasen yhtä asiaa. On kerrottu, että nykyisinkin saisi Venäjältä ostetuksi viljaa Suomen rahalla, mutta että kurssi on sellainen, että vilja tulisi liian kalliiksi. Olen kuullut sellaista kerrottavan. Toivoisin, että hallituksen taholta annettaisiin tähän selvitystä, jos se yleensä on heidän tiedos-saan. Se selvittäisi paljon tätä vaikeaa tilan-netta, missä nyt olemme, ja olisi paljon parempi tässä vakavassa asiassa sittemmin kunkin toi-mia.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt tunnin ajaksi.

Istunto keskeytetään k:lo 9,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 10,54 illalla.

Ed. Mäki: Samalla kun kannatan edustaja Piisisen tekemää ehdotusta, ilmoitan että sosia-li-demokraattinen ryhmä tulee äänestämään tämän lain kiireellisen käsittelyn puolesta sekä sa-moin lopullisen hyväksymisen puolesta.

Ed. Anttila: Pyysin puheenvuoroa sen jäl-keen kun hallituksen edustaja oli tehnyt selkoa siitä suunnasta, jota hallitus tulee noudattamaan tämän elintarvelain käytäntöön soveltamisessa.

Huomasin siinä selonteossa erittäin erään koh-dan, joka epäilemättä herättää maanviljelijäin kes-kuudessa huomiota ja pelkoa. Hän nimittäin mai-nitsi, että maidon hinnat tarvitsevat mahdollisesti kohottamista siitä, missä ne nyt ovat olleet, mutta että voin ja juuston hinnat voivat ehkä pysyä paikallaan. Tämä epäilemättä, niinkuin sanoin, herättää pelkoa maanviljelijöissä, he nimittäin, kun työpalkat ovat nouseet ja työolot kiristyvät, väkirehujen hinta nousee ja kaikki ehdot karjan-

hoidon harjoittamiseen tulevat vaikeammiksi, koettavat mikäli mahdollista vähentää karjanhoitoa tai eivät ainakaan pyri sitä lisäämään, jota se elintarpeitten puute, jota varten tämä lakikin on tehty, edellyttäisi ja vaatisi. Tässä ei ole kysymys — se on jo tämän asian yhteydessä niin monta kertaa sanottu, että tuskin tarvinnut sitä enää huomauttaa — yksin maanviljelijäin edusta, se on koko kansan etu. Olen tahtonut tässä tämän asian mainita sentähden, että hallitus sovittaessaan lakia käytäntöön ottaisi huomioon ne vaikeudet, jotka yhä kohoavat karjanhoidon harjoituksen suhteen. Maidon hinnat ovat tosin nyt olleet liian alhaiset ja tarvitsevat kohottamista, siitä ei puhuttakaan, mutta melkein samassa suhteessa tulevat luultavasti niiden kiristyneiden olojen tähden myöskin voim ja juuston hinnat vaatimaan korotusta.

Muuten on huomattava seikka tässä asiassa, että ne, jotka ovat tähänkin saakka voita ja juustoa yksinomaan valmistaneet, ovat olleet sangen epäedullisessa asemassa siihen nähden, että heillä ei ole ollut tilaisuutta myydä maitoa maitona ja ne suuret kustannukset, jotka voim ja juuston valmistuksesta seuraavat, ovat ainakin ennen sotavuosia tehneet tämän liikkeen hyvinkin vähässä määrässä kannattavaksi. Jos nyt jäävät nämä hinnat entiselleen ja hankintakustannukset yhä lisääntyvät, niin silloin, niinkuin sanottu, epäilemättä tulee käymään niin, että nämä tuotteet alkavat vähentyä eikä lisääntyä niinkuin elintarvepula oikeastaan edellyttää.

Muuten tahtoisin tästä laista omasta puolestani mainita sen, että täällä on useaan kertaan jo tämän lain käsittelyn aikana lausuttu, että tämä on yksipuolinen laki, joka velvoittaa ainoastaan tuottajia, mutta jättää kuluttajat ilman velvollisuutta ja ilman velvollisuuksia. Tämä on pelottanut alusta pitäen tuottajia, mutta ensi alussa, kun tämä lakiehdotus ja aije tämän toteuttamisesta tuli tutuksi, ei pelko ollut niinkään suuri kuin se on nyt viime päivinä ollut. Työolot, jotka ovat yhä kiristyneet, työväen menettely, se on se, joka on herättänyt pelkoa. Sillä kun lakkoja on tehty juuri niihin aikoihin, jolloin elintarpeitten tuotannon lisäämisestä on puhuttu, kun on tultu huomaamaan, että todellakin tätä tuotantoa täytyy lisätä, lakkoja on tehty ja ovatpa nämä lakon tekijät menneet niinkin pitkälle, että he ovat maanviljelijöitä itseäänkin estäneet toimittamasta omia töitään, silloin ei ole ensinkään kummeksuttavaa, jos pelko on kohonnut. Sillä jos nämä työolot yhä kiristyvät, jos lakot jatkuvat ja laajenevat, jos maanviljelijöitä itseäänkin estetään tekemästä töitä pelloilla, en minä ainakaan

omasta puolestani ymmärrä, miten on mahdollista pysyttää elintarpeitten tuotanto edes sillansa kuin se on ollut, saati sitten, miten olisi mahdollista sitä lisätä. Sen lisääminen käy semmoisissa oloissa mahdottomaksi. Kun aikana semmoisena kuin nyt on tapahtunut semmoista, niinkuin nyt on tapahtunut, että kylvöaikana estetään kylvämistä, estetään tekemästä työtä, silloin kun on sen työn aika, ne päivät käsissä, jolloin kylvö on toimitettava, silloin on aivan varmasti halla edessä, jos kylvöt tulevat tehdyiksi myöhään. Silloin ei ole mitään toiveita siitä, että elintarpeita voitaisiin saada tuotetuksi. Tämä on siksi vakava asianhaara, ettei sitä voida minun mielestäni tässä yhteydessä olla julkilausumatta. Sentähden toivoisin minä omasta puolestani, että hallitus ja kaikki, joilla jotakin vaikutusvaltaa asiassa on, tekisivät kaikkensa saadakseen tämän epäkohdan poistetuksi, saadakseen innostetuksi väestöä työhön, ei ainoastaan maanviljelijöitä, vaan myöskin niitä, jotka kuluttavat ja jotka ovat työllään ennen auttaneet maanviljelijöitä elintarpeiden tuotannossa.

Maanviljelijät ne ovat — sen rohkenen sanoa — kaikkina aikoina ja rohkenen myöskin sanoa, että ne tulevat nytkin sen tekemään mitä heidän voimassaan seiso, — koettaneet ponnistella alalensa kuuluvan tuotannon lisäämisessä ja saamisessa mahdollisimman korkealle. Tähän on heitä kannustanut heidän taloudellinen asemansakin, sillä ennen sotavuosia olivat tuotteiden hinnat siksi alhaiset, että maanviljelystaloudet juuri ja juuri pysyi pystyssä. Se ei koskaan näihin vuosiin saakka ole tuottanut suuria voittoja. Ne tutkimukset, joita on tehty maanviljelystalouden kannattavuudesta, kyllä selvästi osoittavat, että maanviljelijät eivät ole saaneet suuria palkkoja omasta työstäänkään eikä heidän siinä ole kannattanut suuria palkkoja työväelleenkaan maksaa. Ei suinkaan sitä voida laskea suureksi palkaksi, kun saa markka 50 penniä ja markka 70 penniä päivältä, ja sen ovat maanviljelijät keskikokoisilla ja pienviljelystiloilla näihin asti ennen sotavuosia tutkimusten mukaan tulleet saamaan. Minä en puhu suurviljelijöistä ja niistä erikoisessa asemassa olevista maanviljelijöistä, joitten tilat sijaitsevat lähellä suuria liikekeskuksia, kaupunkia, tehtaita. Heidän talouttaan ja taloutensa kannattavuutta en tunneta. Mutta nehan ovatkin pienenä vähemmistönä maanviljelijäin keskuudessa. Niitä on tiloja, jotka ovat toisenlaisessa asemassa kuin nämä, ainakin noin 90 prosenttia, ja heidän asemansa se on otettava huomioon silloin kun määrätään hintoja niille tuotteille, joiden lisäämisestä nyt on kysymys. Jos ne lakot,

joita nyt ovat maanviljelystöläiset tähän asti tehneet, yhä jatkuvat ja laajenevat, niin aivan epäilemättä silloin meidän kansamme joutuu semmoisen tilanteen eteen, joka tulee hävittämään tämän kansan suureksi osaksi. Täällä on hallituksen edustaja selittänyt, ettei ole minkäänlaikoisia toiveita siitä, että suuremmassa määrässä elintarpeita voitaisiin maan rajojen ulkopuolelta tuotetuksi saada ja myös painostanut sitä, että meidän täytyy itse katsoa, että me pääasiallisesti oman maan tuotteilla tulemme toimeen. Sentähden on tämä tilanne sangen vakava. Sentähden ei sitä pakkoa saisi nyt tulla kysymykseen, jota työläiset niin laajasti ja niin monilla tahoilla maassamme ovat alkaneet harjoittaa, pakkoa semmoista, ettei edes maanviljelijäin itsensä anneta toimittaa omia töitensä ja tehtäviensä. Tahtoisin tämän johdosta sanoa, että se on orjuuttamista ja orjuutta, jonka laatuista tässä maassa tuskin ennen on tarvinnut kansalaisten kokea. Se ei ole vapautta eikä silloin saa vapaasti pyrkiä ja yrittää, kun toiset tulevat ja ottavat pelloilta hevosen auran edestä pois ja sillä tavalla estävät tekevästä työstä, joka kuitenkin olisi päivälleen suoritettava. Sentähden täytyy meidän maanviljelijöiden, jos hätä ja nälkä tulee tämän työstä estämisen tähden hävittämään meidän kansaamme, meidän täytyy lykätä pois edesvastuu niskoittamme niitten niskoille, jotka tällä tavalla tahtovat saada orjuutetuksi niitä, jotka tahtoisivat tehdä työtä ja pyrkiä eteenpäin. Kun tämä laki nyt nähtävästi tulee eduskunnan hyväksymäksi ja julistetaan kiireelliseksi, niin on tämän yhteydessä huomautettava, että se on uhraus maanviljelijäin ja maatuottajain puolelta, uhraus, johon me kyllä olemme monien muiden asiain yhteydessä tottuneet. Maanviljelijät ja maatuottajilevä luokka tässä maassa on yhdessä muiden porvarillisten luokkien kanssa ollut myöntämässä yleisen ja yhteäläisen äänioikeuden, siis mitä laajimman valtiollisen vallan työvälle tässä maassa. Ja tämä myönnytys on tehty ja tehtiin silloin, kun se tehtiin siinä ajatuksessa, että meidän maamme työväestö, kun se saa vallan, niin se saa myös taidon sitä valtaa käyttää. Tässä yhteydessä olen tahtonut tästä muistuttaa ja lausua myös sen toivomuksen, että todellakin tämä tulisi tapahtumaan. Se on nyt tänä vakavana aikana erinomaisen hyvin näytettävissä, että asian laita niin tulee olemaan.

Ed. Bäck: Jag har underskrifvit den andra reservationen, bifogad stora utskottets betänkande n:o 1, men ber att få frångå denna reservation och omfatta de från socialdemokratiskt håll fram-

lagda ingressen och klämmarna. Detta gör jag, därför att jag anser, att man uti ofvannämnda ingress och klämmar kraftigare än i hr Hornborgs och min reservation pointerar det, som jag åtminstone för min del ville hafva sagt.

Ed. Hornborg: Enär jag i stora utskottet har reserverat mig mot utskottets förslag till formulering af landtdagens beslut i förevarande ärende, ber jag att i korthet få angifva och motivera min ståndpunkt.

Den fråga, inför hvilken landtdagen nu är ställd — frågan om den ryska interimregeringens ställning och befogenheter gentemot Finland — är utan tvifvel af stor betydelse. Dock är den icke af sådan vikt, som man rätt allmänt i vårt land, och, jag skulle tro det, i viss mån också utom landets gränser, tyckes föreställa sig. Vi få icke stirra oss blinda på den. Den gäller ordnandet af ett provisorium, icke några definitiva och för framtiden bindande åtgärder. Men detta provisorium måste ordnas så, att vi icke glida in på ett sluttande plan.

Alla de folk, som hafva varit förenade inom det ryska rikets politiska ram, genomleva för närvarande en öfvergångstid. Statslivets former äro interimistiska. Framtiden är dunkel. Men det mål, som tyckes hägra för Rysslands folk, kan icke vara vårt. Vi måste söka undvika att ryckas med i den kamhända ödesdigra händelseräcka, som nu har tagit sin början i Ryssland. Vi måste sträfvat till att för vårt folk bevara möjligheten att fritt utveckla sin kulturella egenart. Hvilket Finlands mål på grund häraf är, därom torde vi väl alla vara ense. Dess namn har på detta rum under landtdagens bifall uttalats af den inhemska regeringens chef, och namnet lyder: själfständighet. Den saken är klar. Vid den kommande nyregleringen af Europas politiska organisation bör världen veta, att Finland yrkar på själfständighet.

Men den nu föreliggande frågan har intet verkligt sammanhang med ett sådant kraf. Den gäller det rent temporära förhållandet till en interimregering, hvars uppgift är att nödtorftigt bilda en brygga öfver det svalg, som skiljer tsarismens tidsålder från den nya epok i Öst-Europas historia, som nu håller på att taga form.

Beträffande denna temporära regerings ställning och befogenheter är jag för min personliga del böjd för att ansluta mig till den uppfattning, som under dagens tidigare plenum uttalats af ldgm. Frey och som i korthet kan sammanfattas på följande sätt: Rysslands kejsare regerade i Finland i egenskap af landets storfurste och med

tillhjälp af inhemska män. Då kejsaren nedlagt sin makt, kunna visserligen de Finland rörande befogenheter, som tillkommo honom i hans egenkap af hela rikets monark, öfvergå till en myndighet sådan som den nuvarande interimregeringen, men hans speciella befogenheter såsom storfurste af Finland böra i öfverensstämmelse med den finska statsförfattningens anda öfvergå till inhemska myndighet.

På denna ståndpunkt har äfven, som känt, senaten i praktiken ställt sig i och med sin hemställan om utvidgande af dess maktbefogenhet, och äfven interimregeringen själf har i allmänna ordalag lofvat lämna afgörandet i alla enbart Finland rörande frågor åt inhemska myndigheter.

Om man utgår från den antydda uppfattningen, så skulle väl en sträng konsekvens fordra, att landtdagen för att stöda senatens ännu icke beviljade hemställan i sitt beslut att antaga lagförslaget i livsmedelsfrågan skulle följa stora utskottets formuleringsförslag. Men en sådan åtgärd vore egnad att väcka allvarliga praktiska betänkligheter. Lagförslaget är af synnerligen brådskande natur. Dess i och för sig ganska tvivelaktiga värde förminskas med hvar dag som går. Landtdagen är väl knappast berättigad att på obestämd tid uppskjuta lagens trädande i kraft, blott på grund af en visserligen betydande detalj i den jämförelsevis underordnade frågan om det temporära förhållandet till en interimistisk regering. Vi kunna icke taga på oss ansvaret att utmana hungersnöden för en icke oundgängligen nödvändig strid mot en välmående, sviktande och till hela sin natur tillfällig regering, hvars åtgärder väsentligen hafva betydelse blott för stunden.

Härtill komma några rent formella omständigheter. Den nuvarande ryska regeringen är faktiskt och erkänt hela rikets regering, — låt vara att de anarkiska förhållandena i betydlig grad inskränka dess makt — och, så sant Finland ännu i denna stund de facto tillhör riket, också vårt lands. Det är med denna regering vi tillsvidare obestriddligen ha att räkna, med den som vi måste underhandla, och det gäller att under nu rådande provisoriska förhållanden ordna vårt lands ställning inom riket.

För det andra har den ryska interimregeringen i viss mån redan af landtdagen erkänts. Jag åsyftar härmed icke det faktum, att landtdagen har sammanträtt på interimregeringens kallelse, och jag åsyftar icke heller det förhållandet, att marsmanifestet af oss „mottogs” — hvad hade vi egentligen kunnat göra annat? Men sedan dess ha ett par positiva åtgärder och en negativ —

att låta halfannan månad förgå utan att utreda frågan — gifvit ett visst berättigande åt påståendet, att Finlands landtdag har erkänt den ryska interimregeringen såsom bärare af den första statsmakten också i storfurstendömet Finland.

För det tredje faller den nuvarande regeringens tidigare betonade interimistiska natur rätt tungt i vågskålen. I denna punkt är jag af annan åsikt än ldgm. Gadolin, till hvars under senaste plenum framförda yttrande jag eljes i allt ansluter mig. Vi binda icke våra händer för framtiden genom att erkänna en regering, som har öfvertagit monarkens befogenhet under en öfvergångsperiod, då ryska riket, och alltså också Finland, teoretiskt ännu icke upphört att vara en monarki och — fortfarande rent formellt och teoretiskt sett — en af de förnämsta formella förutsättningarna för Finlands statsförfattning och ställning inom riket ännu icke har upphört att existera.

På anförda skäl anser jag mig kunna och böra rösta för en sådan formulering af landtdagens beslut, som medgifver interimregeringen befogenhet att stadfästa lagförslaget.

Men samtidigt ber jag att få understryka kraftvet på, att Finlands lagstiftningsordning med det snaraste ordnas sålunda, att stadsfästelserätten tillfaller inhemska myndighet. Och först och sist: landtdagen binder icke sina händer genom det beslut den nu står i beråd att fatta, huru detta beslut än kommer att utfalla. Vi förbehålla oss rätt att fritt få framlägga våra kraf inför det från enväldet och, vi vilja hoppas det, också från den storryska eröfrarimperialismen befriade Östeuropas konstituerande folkförsamling. Och vi förbehålla oss rätt till fri pröfning och förnyadt ställningstagande inför hvarje nytt faktum, som inverkar på vårt lands politiska läge.

Ed. Thunberg: Koska minä en voi hyväksyä tässä kysymyksessä ryhmäni mielipidettä, pyydän esittää eriyvän kantani. Minä olen viimeiseen asti, vaikkakin epäillen, vaitiololla ollut tätä poikkeuksellista lakiehdotusta hyväksymässä. Mutta mitä enemmän minä asiata mietin, sitä voimakkaammaksi on minussa syntynyt ajatus sen mahdottomuudesta. Se seuraavista syistä. Ensiksikin sentähden, että senaatin kamaritoimituskunnan hra päällikkö, jonka asiana on elintarpeiden järjestäminen, ei sanallakaan lausunut paheksuvansa niitä lakkoja, joita paraillaan pannaan järjestelmällisesti toimeen sadoilla tiloilla 8-tuntisen työpäivän hyväksi. Kun hän ei sanallakaan maininnut tästä elintarvetuotantoa uhkaavasti heikentävästä lakkoliikkeestä, ei minulla enää voi

olla toiveita tämän lain, jos se hyväksytään, puolueettomasta ja oikeudenmukaisesta käyttämisestä. Toiseksi on tämä laki alkanut käydä minulle vastenmieliseksi siitä syystä, että minä nyt jo luulen näkeväni, että se ei tulisi pulaa poistamaan, pikemmin päinvastoin. Maalaistyöväki on saatettu sellaiseen sokeaan kiihtymystilaan, että se monin paikoin, varsinkin suurtiloilla, joista, se myönnettäköön, pääasiallisesti myytävät elintarpeet lähtevät, on katsonut itsensä oikeutetuksi rikkomaan ne työsopimukset, joihin se viime syksynä isäntänsä kanssa suostui vuodeksi eteenpäin. Työväki on katsonut itsensä oikeutetuksi jättämään vakinaiset työpaikkansa ja menemään vallitoihin. Näin jäävät pellot kylvämättä ja niin ollen satokin korjaamatta. Sosialidemokraattien taholta on koetettu jo etukäteen selitellä, että maanviljelijät aikovat tehdä kylvölakon ja sen kautta pakottavat he kansan nälkäkuolemaan. Tämä selitys on kuitenkin niin perin typerästi keksitty, että kukaan ajatteleva ei sitä usko. Sillä ymmärtäähän sen lapsikin, että, jollei peltoa kylvetä, ei siitä satoakaan korjata. Sellainen maanviljelys tekisi hyvin pian isännästä irtolaisen. Maanviljelijäin omaltakin kannalta katsoen ovat siis pellot kylvettävät, ja minä vakuutan, että maanviljelijät eivät katso asiata ainoastaan oman hyödyn kannalta. Kyllä heille on yhteisenkin etu kallis. Mutta järjestyneiden puolelta on maalaistyöväkeä kiihotettu ja pakotettu lakoihin juuri nyt, kun olisi kiire kylvölle ja muihinkin kevättöihin. Elintarvepula tämän kautta yhä laajenee. Sitäpaitsi ovat ruukiin oraat kylmälakoon, pitkän kevään aikana käyneet niin huonoiksi, ettei suurinkaan optimisti enää uskalla toivoa niistä edes välttävää satoa. Kolmanneksi näyttävät olot nyt siltä, että tämän lain väliaikaisuus ei tule pysäyttämään tulevan toukokuun 1 päivään. Elintarvepula tulee jatkumaan paljon pitemmälle. Sitä ei poisteta yksipuolisella lailla, olkoon se kuinkakin ankara. Elintarvepulan lieventämiseksi tarvitaan sopua ja rauhaa sekä ennenkaikkea säästäväisyyttä, ahkeruutta ja yritteliäisyyttä. Nyt jos koskaan ei ole lakkujen aika. Minä en voi hyväksyä tätä lakiehdotusta.

Ed. Rantakari: Kuulun niihin, jotka äänestävät nyt kysymyksessäolevan lain puolesta. Mutta tahtoisin enemmän kuin eräät edellisistä puhujista korostaa sitä, että se yksityisen omistusoikeutta vastaan tähdätty järjestelmä, jota tämäkin laki edustaa, on vastedes, kuten kukistuneen sortojärjestelmänkin aikana, pikemmin omiaan ehkäisemään kuin edistämään elintarvevarastojen tuotantoa ja hankintaa. Mutta koska tä-

män lain hylkääminen voisi aiheuttaa sängen vaikeasti ratkaistavan ja monet, kansalliselle tulevaisuudellemme mitä tärkeimmät asiat vaaranalaiseksi saattavan hallituspulan ja koska tämän lain hylkääminen ei missään tapauksessa nykyoloissa voisi ehkäistä valtiovallankaan hyökkäyksiä yksityisen omistusoikeuteen eikä lisätä omistusoikeuden turvaa, joka ennen muuta kannustaa varastojen tuottamiseen ja hankkimiseen, vaan koska tämän lain hylkääminen yhä vähentäisi tätä turvaa ja tarjoisi mielivallalle lisää jaloisijaa, niin äänestän tämän lain puolesta. Vararikko on tehtävä laillisia muotoja noudattamalla. Tämä laki edustaa niitä laillisia muotoja, joita sodanaikaisen elintarvepolitiikkamme vararikossa tarvitaan.

Ed. Saarelainen: Täällä ed. Arajärvi mainitsi, ettei liene tilanne maassamme sellainen, että tämä kysymyksenalainen lakiehdotus olisi aivan välttämätön. Mutta minä olen tullut puolestani siihen käsitykseen, että jos mikään niin tämä on aivan tuiki tarpeen vaatima. Sillä minulle viime päivinä on saapunut Pielisjärveltä useita tiedonantoja siitä, että esim. Pielisjärven elintarvelautakunnalla ei ole viljaa, mitä jakaa, ja sitä paljon tarvittaisiin.

Mitä muuten tähän kysymyksessäolevaan pakolunastus- eli toisin sanoen kiristyslakiehdotukseen tulee, joka m. m. tekee syvän ja mahdollisesti seurauksiltaan tuhoisan aukon meidän perustuslakiiimme, niin lähenee se tänään ratkaisuun. Mutta mainitsemaani perustuslain loukkaavaan puoleen en tahdo tässä kiinnittää huomiota, sillä pidän sen nykyajan ilmiönä. Mikä minua tässä laissa miellyttää, on se, kun siinä painostetaan monessa kohdin elintarvetuotannon lisäämisen puolta. Tähän puoleen kiintyy erityisesti huomiomme, seisossamme kaamean nälkään edessä. Elintarvetuotannon lisääminen olisikin siis varmin keino pelastamaan kansamme nälkäkuolemasta. Tähän pelastustyöhön pitäisi koko kansamme kaikkine voimineen, niin hallituksemme kuin maalais- ja kaupunkikuntien sekä erikoisesti varakkaitten luokkien ja työväestön käydä nyt viimeisellä hetkellä. Olisi koottava kaikki mahdolliset voimat siihen, että tänä kylvökautena kylvettäisiin perunaa ynnä muita kasveja niin paljon kuin vähänkin on mahdollista, sillä tavalla voitaisiin uhkaava nälänhätä torjua.

Mutta kun herätämme toiselta puolen kysymyksen, onko maassamme tällä kertaa edellytyksiä elintarpeiden lisäämiseen, niin tähän voidaan vastata hyvin epätoivoisesti, että edellytyksiä siihen on aivan vähän. Työtaistelut riehuvat paraillaan

kautta maamme, ulottuen viljavainioille ja muille työmaille. Yleensä maanviljelijät varsinkin itä- ja pohjois-Karjalassa ovat taloudellisesti niin heikontuneet että he eivät paljon voi lisätä elintarvetuotantoa. Mutta vastoin kaikkea sitä pelkoa, joka täällä kuluttajilla on siitä, että muka maanviljelijät kostaisivat ja heittäytyisivät välinpitämättömiksi elintarvetuotantoon nähden, voin vakuuttaa, että he vieläkin ponnistavat kaikki voimansa saadakseen elintarvetuotantoa lisätyksi niin paljon kuin ennenkin. Vaikkapa niin onkin, että esim. tämän yksikamarisen eduskunnan aikana ei ole pennilläkään huojaennettu maanviljelijän raskasta kuormaa, vaan päinvastoin sen poistamista kynsin hampain vastustettu valanpitäjien taholta ja lisätty vain kuormaa kuorman päälle, ja kun vielä lisäksi hallinnollista tietä on pakkomääräyksiä annettu, joiden kautta elintarpeita on huokealla koetettu saada kuluttajille, olisi todella jo aika kostaa. Mutta sitä eivät maanviljelijät tee, sillä nyt ei ole siihen sopiva aika. Muutenkaan he eivät tahdo pahaa pahalla kostaa eikä vääryyttä vääryydellä maksaa. Mutta ne, jotka tätä pelkäävät, niillä on kai paha omatunto, kun he tietävät tehneensä vääryyttä maanviljelijöille lainsäädännönkin alalla.

Kuten jo mainitsin ovat yleensä maanviljelijät siinä tilanteessa, että he eivät voi tuottaa elintarpeita paljonkaan yli oman tarpeen, vaikka he kuinkakin ponnistaisivat voimiansa. Heiltä on ikäänkuin kädet sidottu. Nykyoloissa ei maanviljelijä ole voinut kilpailla teollisuuden kanssa, kun vanhan sortohallituksen aikana asetetut rajahinnat maanviljelystuotteille ovat olleet niin alhaiset, että jo yksistään tämän seikan tähden teollisuus on vallannut työvoimat kovin vähiin maanviljelyksen alalta. Onhan luonnollista, kun teollisuustuotteilla ei ole rajahintoja, lukuunottamatta tulitikkuja, on niille voitu mielinmäärin korottaa hintoja niin paljon, että teollisuusyhtiöt varsinkin viime aikoina ovat saaneet puhdasta voittoa yhdessä vuodessa mikä 10, mikä 17 miljoonaa markkaa. Sitävastoin maanviljelystuotteiden hinnat, kuten sanoin, ovat niin alhaiset, on talous yleensä antanut suurta tappiota. Täällä on jo keskustelussa osotettu, että esim. raudalla, paperilla, vaatteilla y. m. teollisuustuotteilla on nykyisin viisikertainen hinta, joka tietää noin 500 prosentin korotusta entisestään. On osotettu, että maataloustuotteilla on ainoastaan noin 50 prosentin korotus tapahtunut. On osotettu sek, että työväestön palkat ovat jotenkin samassa suhteessa nousseet. Esimerkiksi Pielisjärvellä maksetaan yhtiöiden töissä noin 15 markkaa päivästä ja viime talvena saivat työmiehet urakatöissä noin

20 markkaaakin päivältä. Kun on tunnettua, että maanviljelijä ei ainakaan sen vähemmällä saa työtä lunastetuksi ja, kuten sanoin, kun rajahinnat ovat niin alhaiset, etteivät ne vastaa läheskään tuotantokustannuksia, on aivan luonnollista, että työväki on siirtynyt teollisuusaloille, eikä sitä voi sieltä saada maanviljelyksen palvelukseen, kun ei kannata maksaa niin hyviä palkkoja kuin teollisuuden kannattaa. Niin välttämätöntä kuin työvoiman saanti maanviljelyksen alalla tänä aikana olisi, on se kuitenkin kaikin puolin mahdotonta. Niin ollen on vanhan hallituksen rajahintasysteemi teollisuusyhtiöistä tehnyt äärettömän rikkaita, maanviljelijöiden kustannuksella, kun sitä vastoin maanviljely on samassa suhteessa heikontunut. Se suuri pauhu, jolla vasemmistolaisien taholta toivotetaan täällä eduskunnan keskusteluissa, kuin myös hallituksen äänenkannattajissa, että nyt, kun maanviljelijät ovat nylkeneet maataloustuotteillaan äärettömän korkeita hintoja, niin he ovat rikastuneet, säästöpankit täytyvät y. m. niin se ei pidä ollenkaan paikkaansa. Ainoastaan maanviljelijät, joilla on ollut metsiä myytävänä, kun ovat saaneet entiseen verraten parempia hintoja, ovat tietysti vaurastuneet, sen mukaan kuinka noita raaka-aineita on ollut kullakin myytävänä. Mutta tällä tavalla omaisuusien saaminen tietää vastaavaa raaka-aineen häviämistä maastamme, joten näitä varoja ei voida pitää suoranaishana voittona. Mutta vaikka rajahinnat ovat olleet näin alhaiset, kuten olen monta kertaa sanonut, niin sittenkin kuluttajat on valannut maanviljelijäin rikastumisajatus niin pitkälle, että heissä on syntynyt ääretöntä vihaa maanviljelijöitä kohtaan tämän johdosta. Minun ei tarvitse mainita, miten maanviljelijäin järjestöjä kohtaan on osotettu vihamielisyyttä. Järjestö, hyvät herrat, alkää vihatko, alkää sortako enään maanviljelijöitä, sillä he eivät ole sitä ansainneet. Päinvastoin pitäisi kuluttajien olla kiitollisia siitä, että he vielä meidänkin päivinämmä ovat niin nöyriä tuottajia, jotka esimerkiksi yhdessä voikilossa antavat niin köyhälle kuin rikkaalle, tyhjäntoimittajalle ja katuokeikarille huomattavan lahjan. Kiittämättömyys on siis maailman palkka, kuten sanotaan, ja niinpä tässäkin. Mutta tästä lahjasysteemistä, jos tätä vielä jatkuu, voi olla niin ikävät seuraukset maallemme, että kuluttajat tällä tavoin kaivavat kuoppaa jalkainnsa alle, ja siihen tuottajien mukana vielä kerran sortuvat. Sillä nyt on jo maanviljelijän asema ainakin pohjois-Karjalassa käynyt aivan sietämättömäksi. Heidän piirissängä on kaikkein kurjinta väkeä, mitä maassamme on. Heidän ravintonsa on niin yksinkertaista, että varsinaiset työmiehet

yleensä niin Helsingissä kuin muuallakin nauttivat paljoa paremman ravinnon. Heiltä yleensä puuttuu tavallisia suojia, vaatekustaa ja ruokaa; heidän työpäivänsä kesäisin on noin 15 tunnin pituinen ja raskas. Kun ei voi palkata edellämaitujen ja monien muiden syiden tähden vierasta työvoimaa, eikä sitä ole nykyisin saatavissakaan, niin täytyy, kun mieli elää, rääkätä heidän lapsiansa ennenaikaisesti raskaalla työllä, puhumatkaakaan niistä kärsimyksistä, joita perheen vanhemmat saavat kokea. Pienviljelijän urakka on nykyisin niin raskas yhteiskunnan nurinkurisuuden vuoksi, että ylikuormituksen alle, jota tämä asetusehdotus edellyttää tuotannon lisäämiseksi, hän ehdottomasti sortuu, jos ei yhteiskunta riennä auttamaan. Kun maanviljelijä hänen hetkellä tuottaakseen vielä elintarveaineita, pyytää täällä edustajiensa kautta työapua, kuten asetuksen kolmas vastalause edellyttää, silloin ivaten ja tylästi vastataan, että se on työväestön etujen sortamista. Eikä sillä hyvä, ettei lähdetä mukaan yhteistä vaaraa torjumaan, vaan kautta koko maan kiihotetaan työläisiä muun muassa talouslakkoihin ja vieläpä estämään maanviljelijöitä työnteosta, kuten on jo sellaista tapahtunut. Kun sen lisäksi uhkaa maata anarkia, niin ei ole toiveita tuskin ollenkaan elintarvetuotannon lisäämisestä. Mutta asema ei ole kumminkaan vielä ihan toivoton. Sillä, jos maamme senaatti ryhtyy pontevasti kaikkiin niihin toimiin, joita tilanne vaatii ja tämä asetusehdotus edellyttää, niin luulen, että kansamme pelastuu sittenkin vielä anarkiasta ja vieläpä nälkäkuolemasta. Kun täällä säätytalolla pidettiin maanviljelysseurojen edustajain kokousta, lausui siinä tilaisuudessa eräs Senaatin jäsen, joka täälläkin esiintyi, selostaen ensin niitä syitä, jotka aiheuttavat viljapulan, lopuksi sen toivomuksen, että vaikkapa maanviljelijäin oikeuksia on usein loukattu, niin hän kuitenkin toivoo, että maanviljelijät, kuten ennenkin, pelastavat kansamme nälkähädästä. Se oli hallituksessa olevan rehellisen miehen suora tunnustus ja samalla kaunista kieltä, samalla toivoen kansamme pelastusta. Minä myöskin puolestani toivon ja olen varma, että jos maanviljelijät saavat tarpeellista ja asianmukaista apua hallituksen ja yhteiskunnan puolelta ja muuten ilmastosuhteet sallivat, pelastavatkin he kansamme, mutta se tapahtuu yksityiskohtaisemmin mainiten sillä ehdolla, että senaatti ryhtyy pikaisesti ja pontevasti toimimaan siihen suuntaan, että anarkia tukahutetaan alkuunsa, kunnalliset ja maataloudelliset lakot heti estetään, rajahinnat, jos niitä ollenkaan vielä käytetään, asetetaan tuotantokustannuksia vastaaviksi ja että teollisuus- ja maanviljelystuotteet

solidaarisesti hinnoitetaan. Jos kerran maanviljelystuotteet hinnoitetaan, niin on aivan välttämätöntä, että samalla teollisuustuotteet myös hinnoitetaan, ettei maanviljelyksen ja teollisuuden suhteen olisi sellaista ristiriitaa, kuin nykyisin on, että teollisuus sortaa maanviljelystä. Jos kerran senaatti ryhtyy esitetynlaisiin ja muutenkin asianmukaisiin toimiin pitäen niissä silmällä koko maan, eikä ainoastaan yhden luokan, parasta, niin kaikki asiat, niin ainakin toivon, menevät hyvin; ja minä luulen varmasti, että kansamme luottamusta nauttiva hallitus toimii parhaan kykynsä mukaan koko kansan tyydytykseksi, jos nimittäin se saa Siltasaarelta kannatusta.

Täällä senaatin jäsen, hra Vuolijoki antoi esimerkiksi rahaintoihin nähden niin ylimalkaisen lausunnon, ettei se minua tyydyttänyt ollenkaan. Kun olen tähän asti ollut sitä mieltä, että nykyinenkin senaatti kiinteästi noudattaa vanhan sortohallituksen kantaa alhaisten rahaintain säilyttämiseksi maataloustuotteille, niin hra Vuolijoen lausunto ei ollenkaan voinut poistaa epäilystä tässä suhteessa. Tähän epäilykseen painostaa minua yksin sekin, ettei senaatti vallankumouksen jälkeen kiirehtinyt julistamaan laittomia rahaintoja mitättömiksi, tehden tässä poikkeuksen ainoastaan perunoihin ja siemenviljaan nähden. Mutta huolimatta tästä kaikesta olen valmis äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. Mäki: Siltä varalta, että eduskunta hyväksyy sosialidemokraattisen ryhmän taholta tehdyn, tämän lain vahvistamista koskevan pöytäkirjan, ehdotan eduskunnan lausumaan, että sitä eduskunnan tekemää päätöstä ei ole mitenkään käsitettävä epäluottamukseksi senaatin talousosastolle eikä sen toimille.

Ed. Airo: Väärinkäsitysten välttämiseksi ilmoitan, että meidän ryhmällämme ei ole ollut tilaisuutta tuosta ehdotuksesta mitään keskustella eikä edes sitä kuulla ja nähdä, mutta mikäli minä asiaa tunnen ja olen joittenkuitten henkilöitten kanssa puhunut asiasta, niin tuota ehdotusta ei kannateta. Katsotaan ettei sen esittämiseen ole mitään aihetta.

Ed. Lille: Jag ber att få upprepa mitt förslag från ett föregående plenum, nämligen, att i st. f. klämman i stora utskottets betänkande skulle intagas klämman i första reservationen i betänkandet n:o 1, som lyder: „att Landtdagen måtte förklara ärendet brådskande; samt att Landtdagen,

på sätt i Landtdagsordningens 60 § är stadgadt, måtte godkänna det i regeringens proposition ingående lagförslaget med särskilda ändringar och tillägg i följande lydelse”.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få understöda hr Lilles förslag. Om sålunda enligt detta förslag i st. f. stora utskottets andra kläm kommer den andra klämman i första reservationen, så följer däraf, att från motiveringen aflägsnas allt, som står i strid med den nyantagna klämman.

Ed. Airola: Minun puheenvuorollani ei suinkaan ollut tarkoitus väittää, että meillä olisi tarkoitus antaa hallitukselle epäluottamuslause. Minusta on joutuvaa, keinotekoista ollenkaan ottaa tässä kysymykseen, että olisi ollut joku epäluottamuslause tarkoituksena. Siitä syystä minusta myöskin on joutavanpäiväistä, että tehdään ehdotus, että sellaista tarkoitusta meillä ei ole.

Ed. P. Huttunen: Minä kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Pyydän huomauttaa vielä, että kaikki ehdotukset ovat tehtävät ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Ed. Koponen: Ed. Saarelaisen lausunnon johdosta pyydän mainita, kun hän lausui, että Pielisjärvellä on työläisillä niin korkeat palkat kuin 15 ja 20 markkaa päivässä, että sellaisia palkkoja ei makseta yleensä siellä, enempää kuin muuallakaan. Poikkeustapauksissa saattaa kyllä niin olla, mutta minään yleisenä sääntönä se ei ole. Muuten tämän paikkakunnan elintarpeet ovat kalliimpia kuin muualla. Siellä on n. s. elintarpeitten keinottelu siksi huimaava ja siksi suuressa määrässä vallalla, että jos eivät työläiset saisi koko lailla korkeita palkkoja, niin niiden toimeentulo olisi kokonaan mahdoton.

Pyydän myöskin huomauttaa, että pohjois-Karjalan talonpojat työskentelevät samoissa työpaikoissa ja saavat samanlaisia palkkoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt keskeytetään istunto 15 minuutiksi.

Istunto keskeytetään k:lo 12 yöllä.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 12,40 yöllä.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on suuren valiokunnan ehdottamaa ensimmäistä pontta vastaan ed. Lille ed. Rosenqvistin kannattamana ehdottanut ensimmäisen vastalauseen ensimmäistä pontta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lillen ehdotukseksi. Muuta ehdotusta tässä suhteessa ei huomatakseni ole tehty.

Suuren valiokunnan ehdotuksen toista pontta vastaan on niinkään ed. Lille ed. Rosenqvistin kannattamana ehdottanut ensimmäisen vastalauseen toista pontta, jonka ehdotuksen mukaan seuraisi, että vastaava perustelun kohta olisi muutettava niinkuin ensimmäisessä vastalauseessa esitetään. Kutsun tätäkin ehdotusta ed. Lillen ehdotukseksi.

Tämän lisäksi on ed. Piisinen ed. E. Huttusen kannattamana ehdottanut että eduskunta hyväksyisi suuren valiokunnan mietinnön n:o 1 toisen ponnen sijaan ponnen, joka perusteluineen kuuluu seuraavasti: „Koska nykyään ei ole sellaista Suomen korkeimman hallitusvallan haltijaa, jolle Suomen lakien vahvistaminen maan perustuslakien mukaan kuuluisi, tahtoo eduskunta lausua, että kysymys siitä, kenen tehtäväksi vahvistusoikeuden käyttäminen on tuleva, on järjestettävä eduskunnan myötävaikutuksella. Kun tätä ei kuitenkaan vielä ole Venäjän ja Suomen kesken edes väliaikaisesti järjestetty ja käsiteltävänä olevan lain voimaan saattaminen ei lykkäystä siedä, antaa eduskunta suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus vahvistaa kysymyksessälöyvan lain.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, eduskunta saa kunnioittaen ilmoittaa, että eduskunta luopumatta päätäntöoikeudestaan siihen nähden kenen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on tuleva, mutta antaen suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus tämän lain vahvistaa, on hyväksynyt esitetyn lakiehdotuksen näin kuuluvana.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Piisisen ehdotukseksi.

Ed. Mäki on kannattanut ed. Piisisen ehdotusta mutta sen lisäksi ed. P. Huttusen kannattamana ehdottanut, että ed. Piisisen ehdotukseen lisättäisiin eduskunnan lausuma, „että sitä eduskunnan tekemää päätöstä ei ole mitenkään käsitettävä epäluottamukseksi senaatin talousosastolle eikä sen toimille”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Onko selonteko oikea?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Y. Mäkelin: Herra puhemies sanoo, että ed. Mäki olisi tehnyt lisäysehdotuksen ed. Piisisen ehdotukseen. Niin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Minulla on tässä jäljennös pikakirjoituspyötyäkirjasta ed. Mäen lausunnosta ja sen mukaan hän on sanonut, että „siltä varalta että eduskunta hyväksyy sosialidemokraattisen ryhmän taholta tehdyn tämän lain vahvistamista koskevan pönnän, ehdotan eduskunnan lausumaan, että sitä eduskunnan tekemää päätöstä ei ole mitenkään käsiteltävä epäluottamukseksi senaatin talousosastolle eikä sen toimille”. Siis tämä ei ole mikään lisäys, vaan erillinen ehdotus.

Ed. Ingman: Nähdäkseni hra puhemiehen käsitys, että ed. Mäen ehdotus on lisäys ed. Piisisen ehdotukseen on oikea. Sillä kun ed. Mäki on sanonut: „siltä varalta, että eduskunta hyväksyy j. n. e.”, niin minä käsitän asian siten, että hra Mäki on asettunut ed. Piisisen ehdotuksen kannalle ja tahtonut siltä varalta, että se tulee hyväksytyksi, erään lisäyksen tehtäväksi siihen.

Ed. Piisinen: Käsitän että nyt ei ole kysymys siitä, mitä ed. Mäki on mahdollisesti tarkoittanut, mutta siitä, mitä hän on lausunut. Ja kun ed. Mäkelin on täällä esittänyt pikakirjoitusselostuksen ed. Mäen puheenvuorosta, niin siitä kai paraiten käy selville, mitä ed. Mäki on lausunut ja tarkoittanut. Yhdyn siis ed. Mäkelinin käsitykseen.

Ed. Airo: Minä en tiedä mitä ed. Mäki on tarkoittanut, mutta minusta tuntuu hyvin selvältä, mitä ed. Ingman tarkoittaa. Hän tarkoittaa nimittäin sitä, että saisi ed. Piisisen ehdotuksen tulesta eduskunnan päätökseksi. Minustakin tuntuu aivan selvältä, että sen mukaan, mitä ed. Mäki täällä puhui, hänen ehdotuksensa on erillinen ja yhdyn siihen, mitä ed. Y. Mäkelin lausui täällä.

Keskustelu selonteon johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esittämäni selonteon johdosta ei ole tehty mitään ehdotuksia. Voinen siis katsoa eduskunnan päättäneen hyväksyä sen?

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ennen tehdyn päätöksen mukaan on nyt otettava ratkaistavaksi ehdotus, joka on suuren valiokunnan mietinnön n:o 1 edellisessä pönnossa ja koskee asian kiireelliseksi julistamista.

Ehdotan äänestyksessä meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään suuren valiokunnan ehdo-

tuksen ja ed. Lillen ehdotuksen välillä, ja se näistä, joka voittaa, asetetaan sen jälkeen äänestyksen-alaiseksi, kun ryhdytään lippuäänestykseen tämän asian kiireellisyttä koskevan ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Sellainen menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lillen ehdotus tässä äänestyksessä hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla; eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen. Ed. Lillen ehdotus on hylätty.

Puhemies: Seuraava äänestys on lippuäänestys. Sihteeri lukee äänestusehdotuksen.

Sihteeri lukee:

Ken hyväksyy puheenaolevan suuren valiokunnan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”; jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa valiokunnan ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestysesitys hyväksytään. Sen jälkeen toimitetussa lippuäänestyksessä annetaan 178 jaa- ja 4 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt julistaa asian kiireelliseksi.

Puhemies: Seuraavakin äänestys on lippuäänestys.

Sihteeri lukee:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty; muuten se on hylätty.

Tämäkin äänestysesitys hyväksytään.

Äänestyksessä, joka sen jälkeen toimitetaan, annetaan 177 jaa- ja 6 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen.

Puhemies: Nyt tulee äänestettäväksi suuren valiokunnan ehdottamasta toisesta pönnosta

ja sitä koskevista muutosehdotuksista. Esitän asiassa seuraavaa menettelyä: Ensinnä pannaan vastakkain ed. Piisisen ja ed. Mäen ehdotukset; se näistä, joka voittaa, asetetaan ed. Lillen ehdotusta vastaan ja näistä se, joka voittaa, asetetaan lopuksi mietinnön ehdotusta vastaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. A i r o l a: Minusta, niinkuin jo äsken mainitsin, ed. Piisisen ja ed. Mäen ehdotukset ovat erillisiä ja olisi niistä erikseen äänestettävä. Minä ehdotan niin ollen, että menetellään siten. Jos äänestettäisiin niinkuin puhemies ehdotti voisi olla mahdollista että ed. Mäen ehdotus voittaisi ja ed. Piisisen ehdotus tulisi hylätyksi, ja kuitenkin ed. Mäen ehdotus edellyttää ed. Piisisen ehdotuksen hyväksymistä.

P u h e m i e s: Pyydän, että ed. Airola on hyvä ja jättää ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. Y. M ä k e l i n: Minä annoin äsken hra puhemiehelle tiedon siitä, mitä ed. Mäen lausunto pikakirjoituspöytäkirjan mukaan sisältää. Mitään ehdotusta hra puhemiehen antaman selostuksen korjaamiseksi en tietystikään voinut tehdä, vaan olisi se ollut hra puhemiehen itsensä tehtävä sen jälkeen kun hän oli saanut kauttani tiedon siitä, mitä ed. Mäen lausunto sisälsi.

Ed. Mäen ehdotus on sen selostuksen mukaan, minkä äsken annoin, katsottava aivan erilliseksi. Hän on ehdottanut, että eduskunta vain siinä tapauksessa, että ed. Piisisen ehdotus tulisi hyväksytyksi, lausuisi, ettei tätä ole mitenkään käsitettävä epäluottamuslauseeksi senaatin talousosaston jäsenille. Ed. Mäen ehdotus voi siis tulla äänestyksen alaiseksi vain siinä tapauksessa, että eduskunta on hyväksynyt ed. Piisisen ehdotuksen. Tämä menettelytapa on kyllä tavallisen menettelytavan mukaan hieman epätavallinen. Jos ed. Piisisen ehdotus tulisi hylätyksi, niin siinä tapauksessa ei ed. Mäen ehdotuksesta ollenkaan voitaisi äänestää. Mutta kun ehdotuksen tekijä on ehdotuksensa tehnyt juuri tällä edellytyksellä, voidaan minun nähdäkseni noudattaa sitä menettelytapaa, että vasta sen jälkeen kun näistä muista ehdotuksista on äänestetty, on äänestettävä ed. Mäen ehdotuksesta.

Ed. A i r o l a: Tosin meillä on pikakirjoittajat olemassa sitä varten, että, mikäli tarvitaan kirjallisia ehdotuksia, puhemies voi ne pöytäkirjan perusteella tehdä. Mutta jos hra puhemies välttämättömästi haluaa, että se on minun kirjoittamani, niin kyllä minä voin sen tehdä.

P u h e m i e s: Ed. Airolan viimeisen lausunnon johdosta pyydän lukea hänen tiedokseen työjärjestyksen 29 §:n 1 momentin: „Jokaisen puhujan, joka tekee uuden ehdotuksen, minkä tahtoo saada äänestyksen alaiseksi, tulee, milloin puhemies harkitsee sen tarpeelliseksi, antaa ehdotuksensa ponsi kirjallisesti laadittuna sihteerin kautta puhemiehelle.”

Ed. I n g m a n: Mikäli huomasin, perustui ed. Airolan tekemä huomautus väärinkäsitykseen. Jos nimittäin kuulin oikein, sanoi ed. Airola että jos noudatetaan hra puhemiehen ehdottamaa menettelyä, niin voisi hra Mäen ehdotus tulla hyväksytyksi siinäkin tapauksessa, että ed. Piisisen ehdotus ei tulisi hyväksytyksi. Mutta hra Mäen ehdotus sisältää hra Piisisen ehdotuksen ja erään lisäyksen siihen, sen selostuksen mukaan, jonka hra puhemies täällä teki ja jonka eduskunta jo on hyväksynyt. Jos siis hra Mäen ehdotus tulee hyväksytyksi, sisältyy siihen myöskin hra Piisisen ehdotuksen hyväksyminen. Hra Mäkeliniä vastaan tahtoisin huomauttaa, ettei sellainen menettely ole oikea, että ehdotus, jonka hra puhemies on katsonut voitavan ottaa äänestyksen alaiseksi, sitten äänestyksessä kuitenkin jätettäisiin äänestämättä, sillä V. J:n 65 §:n toisessa momentissa sanotaan: „Jos on useampia päätösehdotuksia, asetetaan yksi vastaesitykseksi toista vastaan, kunnes kaikista siten on äänestetty.” Minun mielestäni hra puhemiehen ehdottama menettely on täysin oikea.

Ed. P i i s i n e n: Kannatan edelleen sitä käsitystä, jonka ed. Mäkelin täällä esitti.

Ed. A i r o l a: Sain puhemiehen ehdotuksesta sen käsityksen, että voisi käydä sillä tavalla, että ed. Mäen ehdotus tulisi hyväksytyksi, mutta ed. Piisisen ehdotus tulisi hylätyksi, siitä puhemiehen ehdotuksesta, että asetettaisiin äänestyksessä ed. Mäen ehdotus ja ed. Piisisen ehdotus vastakkain. Jos ed. Mäen ehdotus hyväksyttäisiin, tietää se tietysti ed. Piisisen ehdotuksen hylkäämistä. Mitä puhemies selitti tällä ehdotuksella tarkoittaneensa, voisi se poistaa tämän mahdollisuuden, mutta se veisi siihen, että ed. Mäen ehdotuksesta tulisi äänestettäväksi erillisenä ehdotuksena, ja siis olisi hyväksyttävä se menettely, jota minä ehdotin.

Ed. Y. M ä k e l i n: Ed. Ingmanille pyydän huomauttaa, että minun mielestäni olisikin puhemiehen oikeastaan pitänyt kieltäytyä ottamasta äänestyksen alaiseksi ed. Mäen ehdotusta, sillä

siinä määrin muodoton se on. Mutta kun ed. Mäki on tehnyt ehdotuksensa sillä nimenomaisella edellytyksellä, että siitä päätetään vasta sitten, jos ed. Piisisen ehdotus tulee eduskunnan päätökseksi, en katso, että tässä tapahtuisi mitään erikoista tapojen syrjäyttämistä, jos ehdotus otetaan äänestyksen alaiseksi. Joka tapauksessa on siitä äänestettävä vasta sitten, jos ed. Piisisen ehdotus tulee eduskunnan päätökseksi.

Ed. Anton Huotari: Minä pyydän yhtyä siihen käsitykseen, jonka puhemies on esittänyt, sillä valtiopäivillä noudatettavan menettelytavan mukaan ei voida jättää mitään tehtyä ehdotusta, joka katsotaan kerran äänestykseen voitavan alistaa, äänestättämättä. Siinä tapauksessa, jos meneteltäisiin toisella tavalla, on mahdollista, että ed. Mäen ehdotus ei tulisi ollenkaan äänestyksen alaiseksi. Tämä kävisi mahdolliseksi siinä tapauksessa, jos ed. Piisisen ehdotus kokonaan hylätään, ja nähdäkseni se ei olisi sen menettelyn mukaista, minkä valtiopäiväjärjestys sallii.

Keskustelu äänestysmenettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen ehdottamaa menettelytapaa vastaan on ed. Airola, sikäli kuin olen voinut käsittää, ed. Mäkelinin y. m. kannattamana ehdottanut äänestettäväksi puhemiehen ehdottamassa järjestyksessä muuten, paitsi että ed. Mäen ehdotuksesta äänestetään erikseen ja vain siinä tapauksessa, että ed. Piisisen ehdotus tulisi hyväksytyksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehen ehdottaman menettelytavan äänestyksessä.

Nyt on sitten ryhdyttävä itse äänestyksiin.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Piisisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Mäen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 31 jaa-ääntä ja 144 ei-ääntä.

Puhemies: Tässä äänestyksessä on siis hyväksytty ed. Mäen ehdotus.

2) Ken vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Mäen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Lillen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 71 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyä ed. Mäen ehdotuksen.

3) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Mäen ehdotuksen.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päättynyt ja asia on myöskin samalla loppuun käsitelty.

Kun aika on jo näin pitkälle kulunut, niin istunto kai lopetetaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyi k:lo 2,15 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

24. Perjantaina 18 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

- 1) Lepäämään jätetty esitys maanvuokraolojen järjestämisestä 269
Asiakirjat: 1914 vuoden valtiopäivillä päätetty asetusehdotus; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Esitellään:

- 2) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden valtiopäivillä 279
3) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta 1 p:stä helmik. 1914—tammik. 31 p:ään 1917

Ainoa käsittely:

- 4) Valtioavun myöntämistä alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla tarkoitavat anomusehdotukset 280
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. W. Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 45; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 46.
5) Määrärahan myöntämisestä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Sata-kuntaan koskeva anomusehdotus —
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 23.
6) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvista tappioista

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ala-Kulju, Annala, Antila, Eloranta, Eronen, Fränti, Holsti, Hälvä, Juutilainen, Kallio, Latvala, Lehmus, Lehtimäki, Lehtosaari, Luopajarvi, Niukkanen, Pohjola, Raade, Rantakari, Sjöstedt-Jussila, Svinhufvud, Tokoi, K. H. Wiik ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: perheessä sattuneen sairauden vuoksi ed. Eronen tästä päivästä ensi maanantaihin ja samasta syystä ed. Luopajarvi tästä illasta ensi tiistaiamuun, sekä yksityisten asiain vuoksi ed. A. Mäkelin tästä illasta ensi keskiviikkoamuun, ed. L. Typpö t. k. 21 päivästä 29 päivään, ed. Pesonen yhden viikon ajaksi t. k. 21 päivästä lukien, ed. Inbarr yhden viikon ajaksi lauantaiasta 19 päivästä kello 6, ed. Lehtimäki tästä istunnosta ja ed. Antila tästä istunnosta ensi tiistaihin saakka.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Lepäämään jätetty esitys maanvuokraolojen järjestämisestä

esitellään asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Eduskunta on lähettänyt asetusehdotuksen maatalousvaliokuntaan lausunnon saamista varten siitä, onko se hyväksyttävä vai hylättävä. Valiokunta on antanut mietinnössään n:o 1 lausunnon, jossa se ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi asetuksen.

Asiasta voidaan vielä keskustella; sittenkuin keskustelu on julistettu päättyneeksi, on toimeenpantava lippuäänestys siitä, hyväksytäänkö asetusehdotus vai ei.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag motsätter mig för min del denna lag, enär den är genomgående obillig och enär denna obillighet är den omedelbara följden af landtdagens egen jordlegolagstiftning med alla de orättvisor, som däri ingå och som göra, att denna lagstiftning blott med tvång kan upprätthållas. Det enda riktiga hade varit att nu, då landtdagen oförmodat varit i tillfälle att sammanträda, regeringen låtit sig angeläget vara att till landtdagen inkomma med proposition om ett fullständigt, slutligt ordnande af jordlegoförhållandena.

En ytterligare anledning för mig att yrka detta lagförslags förkastande är den att förevarande, sedan senaste landtdag hvilande förslag icke ens längre motsvarar hvad med detsamma åsyftats. Detta lagförslag kan nämligen icke längre såsom sådant antagas. Det kan icke längre medföra hvad med detsamma afsågs, nämligen en förlängning af de aftal, hvilka den 13 mars 1916 voro gällande. Endast om man ville taga till hjälp det kejserliga manifest, som 1915 emanerade, kan den nu hvilande jordlegoförfattningen komma att verka såsom åsyftadt varit. Om man håller sig till detta författningsförslags ordalydelse, kunna däremot under detsamma icke längre falla de lego-aftal, hvilka utlupit efter den 13 mars 1916 och intill den dag, då ett nytt författningsförslag med retroaktiv kraft tilläfsventyrs varder stadfäst. Utskottet har visserligen sökt genom en lagtolkning, som återfinnes i andra stycket på pag. 2, ådagalägga att ett motsatt förhållande vore det riktiga. Hvilken lagtolkning än utskottet eller landtdagen tilläfsventyrs vill stanna vid, så bör det dock vara klart, att denna lagtolkning icke binder domstolarna, på hvilka slutliga afgörandet om detta lagförslags tillämpning ankommer. Utskottet synes också själf vara medvetet om huru svag dess lagtolkning blifvit, då utskottet i det sista stycket på pag. 2 erinrar om att i händelse en motsatt tolkning skulle göra sig gällande, regeringen borde oförföfvadt skrida till sådan åtgärd, förmedels hvilken det ursprungliga ändamålet med ifrågavarande förordning varder tillfullo ernådt. Det hade varit önskligt att utskottet uttryckt sig tydligare, så att man hade kunnat veta hvad med detta uttalande åsyftats. Såsom det nu säges här, synes det mig att därmed endast kan förstås en ny proposition i samma syfte som detta lagförslag, således ett nytt förslag till retroaktivt stadgande, men formuleradt efter förhandenvarande förhållanden. Det synes sålunda som om utskottet icke ens hade fallit på den tan-

ken att den enda riktiga, naturliga och oefftergifliga åtgärd, som här borde komma till användning, är den, att en ny proposition, såsom jag redan antydde, så fort som möjligt kommer landtdagen tillhanda rörande ordnande af legoförhållandet i hela dess vidd, ett definitivt ordnande af detta redan alltför länge sväfvande lagstiftningsområde.

Som sagdt, jag kan icke förena mig om önskvärdheten af sådan åtgärd, som utskottet i antydd sista stycke på pag. 2 synes tänka sig. Jag föreslår därför att detta lagförslag nu måtte förkastas. Den förmodan torde kunna uttalas, att jordägarne, som fått finna sig i så mycken obillighet, icke skola komma att begagna sig af den möjlighet de äga, att uppsäga aftalen, men det synes mig att man icke kan bestrida jordägarens anspråk på att det dock slutligen blir klaggjort, hvilken deras ställning är. Tyvärr måste jag för min del uttala att utskottets betänkande och det förslag utskottet underställer landtdagen icke är egnadt att bidraga härtill.

Ed. Haataja: Kun puheenaoleva asetusehdotus tulee nyt lopullisesti joko hyväksyttäväksi tahi hylättäväksi, lienee paikallansa luoda lyhyt katsaus niihin vaiheisiin, joiden alaisena ehdotus on ollut. Ensimmäisen luonnoksen tätä asetusehdotusta varten laati hallituksen asettama maanvuokrakomitea vuoden 1913 alussa. Heti kun tämä ehdotus oli tullut julkisuuteen, käytiin sen kimppuun erinomaisen ankarasti niin hyvin äärimmäisen oikeiston taholta kuin myöskin vasemmiston taholta, mutta molemmilta tahoilta aivan vastaisista syistä. Samalla kun vasemmisto katsoi, että asetusehdotus ei ollut riittävä eikä tarpeeksi radikaalinen, samalla äärimmäisen oikeiston taholta katsottiin, että se sisälsi pakkolainsäädännön, johon ei tulisi mennä, ja siis että toimenpide oli niin radikaalinen, ettei semmoiseen pitäisi ryhtyä. Kun sitten asetusehdotus tuli eduskuntaan hallituksen esityksenä, niin sama vastarinta kohtasi sitä myöskin eduskunnassa. Sen kimppuun kävi sekä äärimmäinen oikeisto että vasemmisto, kumpikin taas vallan päinvastaisista syistä. Oikeistossa johtivat vastustusta herrat Castrén ja Renvall, tuoden sitä vastaan esille monia syitä. Yksi niistä oli se, että ne tilastotiedot, joilla asetusta perusteltiin, olivat vanhat eivätkä siis enää luotettavat. Kuitenkin on huomattava, että tilastot, joita on saatu myöhemmin valmiiksi, ovat nimenomaan osoittaneet, että ne tiedot ja se yleiskuva, jonka silloiset tilastolliset tiedot asiasta antoivat, täysin pitivät paikkansa. Oli väitetty, ettei vuokrasuhteita olisi niin paljon

kuin silloin esiintuodut tilastotiedot osoittivat, koska kehitys oli kulkenut siihen suuntaan, että vuokra-alueiden luku olisi vähentynyt. Kuitenkin myöhemmät tilastolliset tiedot ovat osoittaneet, että vuokra-alueiden luku on pysynyt suunnilleen yhtä suurena siitä syystä, että samalla kun tosin suurempia torppia on vähentynyt ja hävinnyt, samalla on pienempiä vuokra-alueita tullut lisää. Samaten silloiseen tilastoon nähden väitettiin, että sellaisia vuokrasopimuksia, jotka päättyvät vuonna 1916, ei olisi niin paljon kuin asetusehdotuksen perusteluissa mainittiin. Kuitenkin ovat tilastolliset tiedot osoittaneet, että tällaisia vuokrasuhteita on kaikkiansa noin 69,000 ja että siis se kuva, jonka silloiset tilastolliset tiedot tässäkin kohden antoivat, oli oikea.

Asetusehdotusta vastaan tuotiin myös väite, että asetusehdotus oli ainoastaan väliaste lopullisiin toimenpiteisiin, ja kun niistä ei ollut silloin tietoa, niin sanottiin, ettei voida hyväksyä myöskään tällaisia väliaikaisia toimenpiteitä. Kuitenkin tiedettiin silloin, ettei tällaisia lopullisia toimenpiteitä oltu ehditty vielä suunnitella, että ne olivat vastaisen suunnittelun varassa ja että niistä siis ei voitu silloin saada tietoa. Ja samalla kaikkien piti tietää, että sellaisia kuitenkin joka tapauksessa asiassa tarvittiin. Tosin väitettiin, että asia tulisi autetuksi vuokralainsäädännön muutoksilla sillä tavalla, että vuokralakia muutettaisiin vuokramiehille epäedullisemmaksi ja vuokranantajille edullisemmaksi. Mutta kuitenkin oli asiantila sellainen, että selvästi tällaiset vuokralain muutokset eivät olisi riittäneet asiaa auttamaan eivätkä riittä siihen nytkään. Samaa aikaa kun eduskunnassa tuotiin tällaisia seikkoja esille, samaan aikaan järjestettiin täällä eräitä etelä-Suomen suurtilallisia edustava kokous, jossa käytiin ankarasti lakiehdotuksen kimppeun, tuomittiin se ja vaadittiin, että asiassa olisi pyrittävä yksinomaan vapaaehtoisuuden tielle. Myöskin vasemmiston taholta pidettiin kokouksia. Järjestettiin torpparikokouksia yli koko maan ja saatiin siellä aikaan ponsia, joissa tuomittiin ne kohdat, jotka asetusehdotukseen oli otettu silmällä pitäen niitä kohtuullisimpia vaatimuksia, mitä maanomistajain taholta tällaiselle asetusehdotukselle asetettiin. Seurauksena olikin, että kun asia tuli 1913 vuoden valtiopäivillä lopullisesti ratkaistavaksi, asetusehdotus 131 äänellä 53 ääntä vastaan hylättiin.

Sitten saatiin asiasta uusi hallituksen esitys vuoden 1914 valtiopäiville. Silloin oli mieliala asetusehdotukselle suhteellisesti suopea. Ainoastaan hyvin harvat puhujat olivat sillä kannalla, että asetusehdotus olisi hylättävä. Riitaa oli vain

siitä, minkälaisia määräyksiä siihen oli otettava, siis siitä, minkälaisilla ehdoilla tällaisen vuokrasopimuksen jatkumisen tuli tapahtua. Vasemmiston taholta vaadittiin, että asetuksen tuli ehdottomasti koskea kaikkia vuokrasuhteita, niin että minkäänlaisia poikkeuksia ei siinä otettaisi huomioon. Oikeiston taholta taas tahdottiin jättää ulkopuolelle muutamia tapauksia, joista katsottiin, että maanomistajain kaikkein välttämättömimmät intressit niitä vaativat ja jotka tapaukset olivat myös yhteiskunnan kannalta katsottavat sellaisiksi, että niihin olisi suostuttava. Kun sopimusta ei saatu aikaan, ei asetukselle myöskään saatu sitä tarpeellista äänten enemmistöä, joka olisi vaadittu, jotta asetusta olisi voinut tulla silloin hyväksytyksi, ja niin ollen jäi asetusta lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jalestä kokoon tuviin valtiopäiviin. Silloin vuoden 1914 valtiopäivillä edellytettiin tietyvästi, että uudet valtiopäivät kokoontuisivat Valtiopäiväjärjestyksen mukaan vuonna 1915 ja että siis silloin vielä ei ollut se viimeinen hetki, joka asetusehdotuksen aikaansaamiselle oli olemassa, vaan että se laillisessa järjestyksessä voitaisiin saada aikaan vielä ennen tämän määräajan alkua eli ennen vuotta 1916. Sitten tuli väliin sota ja kuten tunnettua eduskunta ei ole voinut kokoontua ennenkuin nyt, jolloin siis nyt vasta, kun tuo määräaika on mennyt sivu, tämä ehdotus voi tulla lopullisen käsittelyn alaiseksi.

Kun nyt asetetaan kysymyksenalaiseksi, onko tämä asetusta hyväksyttävä vai hylättävä, on ensinnäkin huomattava nähdäkseni se, että meidän torpparikysymyksemme ehdottomasti vaatii järjestelyä ja että se vaatii vielä lainsäädännöllistä järjestelyä, sillä sitä ei voi missään tapauksessa jättää asianosaisten vapaaehtoisen järjestelyn varaan. Missään muualla, missä vuokratyö on ollut pakottava ja missä tällaisia järjestelyjä on ollut, ei olosuhteita ole jätetty vapaaehtoisuuden varaan, vaan on pakollisia järjestelyjä aikaisempina aikoina ollut useimmissa Euroopan valtioissa, muutamissa hyvinkin äskeisenä aikana. Mitä erityisesti meidän oloihimme tulee, on niistä seikoista, jotka pakottavat vuokraoloja järjestämään, viime aikoina siinä määrin puhuttu, että niiden toistaminen tässä yhteydessä ei ole tarpeen. Kuitenkin pyytäisin saada huomauttaa muutamista seikoista, joihin erityisesti viime aikojen ja viime kuukausien kokemus on viitannut ja jotka tällaista järjestelyä vaativat. Me tiedämme, että meillä nyt on elintarvepula, joka suureksi osaksi aiheutuu myöskin siitä, että meidän oma maamme ei tuota tarpeeksi elintarpeita. Nyt meidän on huomattava, että meidän torppareillemme kuuluu

kaikkiaan yli 300,000 hehtaaria viljeltyä maata, joka ei ole viljelty sillä tapaa kuin se olisi viljelty, jos torpat olisivat vuokralaisten omia. Torpparit tekevät nykyään noin 2½ miljoonaa päivätyötä vuosittain maanomistajille ja tekevät juuri niitä päivätyötä, joita heidän pitäisi saada käyttää omiin viljelyksiinsä saadaksensa ne paremmin tuottaviksi ja saadaksensa ne siihen kuntoon kuin niiden hyvää maanviljelystä silmällä pitäen pitäisi olla. Muutenkin on huomattava, että torpparikysymyksen järjestelyllä on yleiseen kansakunnan talouteen erinomaisen suuri, kohottava vaikutus, niinkuin nimenomaiset kokemukset muista maista, joissa tällaisia järjestelyjä on toimeenpantu, ilmeisesti ja selvästi osoittavat. Lisäksi huomautan, että erityisesti viime ajat ovat osoittaneet, että meidän täytyy saada aikaan hyvinkin voimakkaita toimenpiteitä, joilla meidän kansamme sisäinen eheys saadaan lujemmaksi, ja siinä epäilemättä on yksi tärkeimpiä se, että torpparikysymys saadaan järjestetyksi. Sillä niin kauan kuin se on järjestämättä, ei tähän sisäiseen eheyteen nähden ole hyvää sanottava. Ja sitten on huomattava, että tämä kysymys on myös aivan välittömässä yhteydessä sen lujouden kanssa, mikä meillä on ulospäin, sillä kuta huonompi meidän sisällinen eheytemme on, sitä huonompi on meidän lujuutemme uloskinpäin, ja tässä täytyy saada kaikki mahdolliset toimenpiteet huomioonotetuiksi ja sovelletuiksi, jotta nykyisiä parempiin oloihin tässä kohden voidaan päästä.

Tätä asetusehdotusta vastaan on tuotu, että se on pakkotoimenpide eikä pysy vapaaehtoisuuden tiellä. Mutta meidän on huomattava, että vaikka me kuinka paljon kannatamme vapaaehtoisuuden tietä elinkeinojen alalla ja muilla sellaisilla aloilla, niin maakysymys on yksi sellaisia kysymyksiä, joita ei ole koskaan eikä missään järjestetty yksinomaan vapaaehtoisuuden tietä, vaan on siinä kaikkialla oltu pakotettuja pakkotoimenpiteisiin ryhtymään, silloin kun pakottavat olosuhteet ovat niitä vaatineet.

Ja jos esim. vuokrakysymystä on jossakin yritetty järjestää, turvautumatta tarpeellisessa määrässä pakkotoimenpiteisiin, niin sitä on saatu myöhemmin katkerasti katua. Esimerkkinä siitä mainittakoon Norjan olot, jossa vuonna 1851 säädettiin lainsäädäntö vuokraolojen järjestämiseksi, mutta kun tarpeellisessa määrässä ei pidetty huolta siitä, että vuokramiesten asema olisi tullut turvatuksi, niin siitä seurasi yhä jatkuvia vuokramiesten häätöjä ja sitä nykyään Norjassa hyvin katkerasti kadutaan. Samantapaisia lakisäännöksiä, joilla vuokramiehen asema on ensi kädessä

turvattu häätämisliltä, on ympäri Eurooppaa, niitä on Tanskasta, Saksasta, Irlannista, ja sellaisia on myös monista muista maista, joissa kysymys on aikaisemmin esiintynyt. Nyt tämä kysymys esiintyy meillä emmekä me pääse siitä mihinkään, että meidän täytyy se samantapaisilla toimenpiteillä järjestää.

Näyttääkin siltä että mikäli voi päättää julkisesta sanasta ja 1914 vuoden valtiopäivistä, aletaan olla jotakuinkin yksimielisiä siitä, että oloja järjestäviä toimenpiteitä tulee saada aikaan, ja myös siitä, että näiden toimenpiteiden täytyy käydä siihen suuntaan, että vuokramiehille myönnetään oikeus vuokra-alueitten omiksi lunastamiseen. Tämän lunastamisen tulee tapahtua valtion välityksellä, niin että valtio välittää lunastussumman ja myös lainsäädäntötietä antaa ohjeita siitä, millä ehdoilla lunastamisen tulee tapahtua. Erimielisyys, mikäli voi päättää, koskee nykyään varsinaisesti vain sitä, minkälaisen näitten lunastamiskehtojen ja yksityiskohtaisten määräysten tulee olla. On luonnollista, että kun siitä aikansa saadaan laki aikaan, niin tämän lainsäädännön täytyy olla kompromissin tulos eri puolue ryhmien kesken.

Lainsäädäntö, joka tulee maanvuokraoloja lopullisesti järjestämään, on kuitenkin sangen monimutkainen, sangen vaikeasti aikaansaataavissa, jota paitsi on huomattava, että se on säädettävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain luontoisten kysymysten säätämisestä on voimassa. Siis on edellytettävissä, että tämä oloja lopullisesti järjestävä laki mahdollisesti tulee lykkääntymään yksien vaalien yli. Näin ollen ja muutenkin, kun tällä hetkellä ei voida mitään lopullista asiassa aikaansaada, täytyy turvautua tällaiseen väliaikaiseen lainsäädäntöön, sillä ei voida jättää koko sitä suurta vuokramiesjoukkoa, joka tässä on kysymyksessä, asianosaisten vapaaehtoisten sopimusten varaan. Jo vuonna 1916 päättyi noin 69,000 vuokrasopimusta ja kaikkiaan niitten vuokramiesten luku, joitten sopimukset päättyivät vuoteen 1921 mennessä, johon mennessä tämän väliaikaisen asetuksen on edellytetty olevan voimassa, nousee noin 82,000:een. Näitten vuokramiesten asemalle ei ole nykyään mitään munta turvaa kuin minkä mahdollisesti antaa se manifesti, jonka Venäjän kukistunut hallitus julkaisi 14 p:nä lokakuuta 1915. Lakimiehet yleisesti ovat sitä mieltä, että tällä manifestilla ei ole lain voimaa. Tosin on toisenlaisiakin ajatuksia esiintynyt, mutta joka tapauksessa tämä asiakirja on sellainen, että siitä täytyy päästä, täytyy päästä siitä varjostakin, että sillä olisi jonkunlainen voima täällä ja että siihen täytyisi turvautua.

Myöskin kysymys tästä manifestista on minun nähdäkseni sellainen, joka vaatii tällaisen väliaikaisen lakiehdotuksen hyväksymistä.

On tosin myönnettävä, että asetusehdotus ei sellaisenaan vastaa niitä vaatimuksia, joita eri tahoilta sille asetetaan, ja esim. minä puolestani olisin toivonut, että asetusehdotus olisi jonkun verran toisenlainen. Erityisesti minä en puolestani katso oikeaksi sitä, että asetusehdotuksen 2 § sellaisena, kuin se esiintyi 1914 v. valtiopäivillä maatalousvaliokunnan mietinnössä, pyyhittiin asetuksesta pois. Nyt tällä hehkellä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta saada mitään parempaa asetusta kuin tämä ja minun nähdäkseni tämä seikka on sellainen, joka pakottaa asetusehdotuksen hyväksymään sellaisena kuin se on. Nähdäkseni on suurempi onnettomuus jättää asetusehdotus kokonaan hyväksymättä kuin hylätä se sellaisena, kuin se nyt esiintyy.

Asetuksen sanamuotoon nähden on huomattava se seikka, johon edellinen puhujakin viittasi, nim. että on tulkin varassa, koskeeko asetukset sellaisia vuokrasopimuksia, joitten vuokra-aika on päättynyt jälkeen 13 p. maaliskuuta 1916, mutta ennen kuin asetukset astuu voimaan. Asetuksen 1 § on nim. kirjoitettu sitä silmälläpitäen, että asetukset astuisi voimaan ennen 13 p. maaliskuuta 1916. Sitä silmälläpitäen on kirjoitettu, että vuokrasopimus, joka mainittuna päivänä on voimassa, on katsottava pitennetyksi. Siis on käytetty preesens-muotoa, sen sijaan että jos asetukset nyt säädettäisiin, sanottaisiin että vuokrasopimus, joka maaliskuun 13 p:nä 1916 oli voimassa, on katsottava pitennetyksi. Kuitenkaan minä puolestani en voisi yhtyä siihen tulkintaan, jonka arvoisa edellinen puhuja toi esille siitä, eli että asetukset ei koskisi niitä vuokrasopimuksia, jotka tällä väliajalla päättyvät. Olen myös asiasta neuvotellut useampain muitten lakimiesten kanssa ja en ole vielä tavannut ketään, joka olisi tulkinut sitä toisin, kuin miten se on minun mielestäni tulkittava. Onhan kuitenkin se mahdollisuus olemassa, että joku tai jotkut tuomioistuimet myöhemmin tulkitisivat asetusta toisin, sillä onhan myönnettävä, että asia on tulkin varassa. Mutta tämä mahdollisuus voidaan minun nähdäkseni välttää sillä, että saadaan lainsäädäntötietä selitys siitä, miten kysymys on tässä kohdin tulkittava, eli siis saadaan laillisessa järjestyksessä sitova laintulkinta asiassa aikaan. Se voidaan saada suhteellisesti nopeasti. Mutta jos kaikki ne riitakysymykset, jotka tähän asetukseen nähden ovat sitä laadittaessa olleet esillä, uudelleen saatetaan yksityiskohtaisen väittelyn ja keskustelun alaisiksi, niin on hyvin epätietoista, milloin tällainen ase-

tus saadaan aikaan, ja se minun nähdäkseni olisi erinomaisen suuri onnettomuus. Olisi siis suuri onnettomuus asian järjestäminen sillä tavalla, että tämä asetukset hylättäisiin ja pyritäisiin aikaansaamaan uusi hallituksen propositiooni asiassa. Sillä se juuri tietäisi näiden entisten riitakysymyksien saattamista uudelleen keskustelun alaisiksi, tulos siitä olisi epäilemättä erinomaisen arveluttava. Siihen ei eduskunnalla ole syytä asiaa tällä kertaa ajaa.

Samalla kun huomautan, että mielestäni siis asetusehdotus olisi hyväksyttävä, en voi olla koskettelematta erästä seikkaa, josta edellinen arvoisa puhuja mainitsi. Hän sanoi, ettei hän voi hyväksyä tätä lainsäädäntöä myös siitä syystä, että se on pakkolainsäädäntö, johon eduskunta itse on asian ajanut hyväksymällä sellaisen maanvuokra-asetuksen, joka hänen mielestään ei ole sopiva. Tähän nähden minä pyydän huomauttaa, että meidän on asiassa oikeastaan mentävä hiukan pitemmälle. Eduskunta on ollut pakotettu hyväksymään sellaisen lainsäädännön, joka vuokraoloista nyt on olemassa, siitä syystä että vuokraoloja ei ole aikanaan ryhdytty järjestämään sillä tavoin kuin yleiset taloudelliset ja yhteiskunnalliset olot olisivat vaatineet. Siinä on tehty virhe aikanaan, pari-, kolmekymmentä vuotta sitten ja sen virheen huomioonottaen meillä on sellainen vuokralainsäädäntö kuin me olemme ansainneet ja joka, vaikka siinä on puutteita, ei kuitenkaan ole niin huono kuin mitä siitä on huudettu. Päinvastoin se on osapuilleen ja pääpiirteissään niitä oloja vastaava, jotka meillä ovat olemassa. Siinä on puutteita, joita jo on osaksi yritetty parantaa ja joiden parantamiseen on ehdotuksia olemassa ja joita parantamalla laki saadaan sellaiseksi, että sitä vastaan tehdyt huomautukset voidaan torjua takaisin. Tietysti on erimielisyyttä niistä kansantaloudellisista ja yhteiskuntapoliittisista näkökohdista, joita silmälläpitäen asetukset on laadittu ja jotka siinä esiintyvät. Mutta niistä on aina erimielisyyttä, ja niinkuin sanoin, asetukset on pääpiirteissään sellainen kuin olevat olot meillä ovat vaatineet. Pyytäisin siis edelleen mainita, että asetusehdotus mielestäni olisi ehdottomasti hyväksyttävä.

Ed. Lille: Trots de principiella skäl, som ur rättslig synpunkt kunna anföras emot ett lagförslag, som gör intrång på förvärfvade rättigheter och trots bristfälligheter i förslaget, finner jag dock att så vägande socialpolitiska skäl föreligga, att detta lagförslag nu icke bör afböjas. Jag förenar mig därför om den senaste talarens

uttalande och vill rösta för lagförslagets antagande.

Ed. Inbör: Då jag anser, att legoförhållandena i landet böra med det allra första ordnas genom en lag antagen af landtdagen och då ett godkännande af det nu föreliggande lagförslaget skulle framskjuta detta till en mycket oviss framtid, ber jag att få förena mig om ldgsm. Estlanders förslag.

Ed. Bäck: Jag kan i alla afseenden instämma i det förslag som framställts af ldgsm. Estlander. Vi måste en gång för alla komma från dessa retroaktiva lagar. Det nu föreliggande förslaget är icke egnadt att på ett positivt sätt ordna torparfrågan. Med anledning af ldgsm. Haatajas andragande vill jag blott nämna, att vi i denna enkammare ofta hört liknande ord om ock i olika tonarter. Hufvudtonen har i alla fall alltid varit den att det behöfves tid. Men det ser ut som om vi aldrig skulle komma därhän, att tiden vore inne. Vederbörande synas icke kunna komma fram med ett positivt förslag, som direkte ordnade denna brännande nationalfråga. Som sagdt jag instämmer i hr Estlanders förslag.

Ed. Mäki: Täällä ed. Haataja koetti minun käsitykseni mukaan pestä pois niitä syntejä, joihin porvarilliset ja etupäässä suomettarelaisen puolueen jäsenet ovat tehneet itsensä tämän lain suhteen syypäiksi, nimittäin siinä, ettei tämä nyt vielä lakina ole, sillä minä luen etupäässä suomettarelaisen puolueen ansioksi sen, ettei 1914 vuoden valtiopäivillä tätä asetusta voitu kiireelliseksi julistaa ja siis voimaansaattaa. (Vasemmalta: Oikein!) Mutta kun täällä nyt vielä oikeiston puolelta kuului ääniä, että tämä laki olisi hylättävä, niin täytyy sitä mitä suurimmassa määrin ihmetellä. Samalla kertaa kun teidän sanomalehdistössänne huudetaan, että hallituksen ja eduskunnan pitäisi ryhtyä rauhoitustoimiin siinä suhteessa, kun tyytymättömyyttä teidän toimintaanne vastaan ympäri Suomenmaata on suuressa määrässä ilmestynyt, niin samalla kertaa tahtoisitte te estää kaikenlaisen sellaisen toiminnan, joka rauhoittaisi niitä kansalaisia, jotka tästä teidän luokkasorrostanne ovat joutuneet kärsimään. Kysyn mitä te oikeastaan luulette julistuksilla voitavan saada aikaan nälkäisen kansan keskuudessa? Minä olen aivan varma siitä, että niillä ei saada kerrassaan mitään aikaan. Se on tosi työ ja toiminta, joka voisi rauhoittaa tätä kansaa. Porvarillisten puolelta on useammissa tilaisuuksissa kehoitettu, että sellaisia rauhoitus-

julistuksia, joista äsken mainitsin, pitäisi saada eduskunnan ja hallituksenkin yhtäpitävällä päätöksellä aikaan. Minusta sellaisia julistuksia olisivat lait, jotka todellakin turvaisivat kansan pohjakerroksia. Yksi sellainen jossain määrin rauhoittava julistus on mielestäni tämä asetus ehdotus, jos se eduskunnan puolelta hyväksytään. Toinen sellainen rauhoittava julistus olisi minun mielestäni se, jos täällä eduskunnassa mitä kiireimmin saataisiin aikaan uudet kunnallislait. Minä olen aivan varma siitä, että niin pian kuin saataisiin kansan pohjakerroksiakin tyydyttävät kunnallislait aikaan, niin meillä ei olisi mitään tehtävää senluontoisten kunnallispoliittisten lakojen kanssa, kuin mistä nyt saamme sanomalehdistä lukea. Mutta kun kansa tietää, että meidän porvaristoltamme ei ole mitään hyvää odotettavissa, vaan että he niinkauan kuin heillä suinkin on mahdollisuus, tulevat jarruttamaan kaikkien työtätekevää luokkaa turvaavien lakiehdotusten käsittelyä, niin sentakia on työväestön toiminta sellaista kuin mitä te nyt saatte sanomalehdistä joka päivä lukea, ja siitä huolimatta, vaikka niin on laita, niin te yhä edelleen tahdotte kiihoittaa tuota kansanosaa. Olisi minun käsitykseni mukaan jo aika tuollaisesta lakata, sillä minä vakuutan, että te olette, herrat, täällä niitä, jotka kiihoitate kansaa eikä sosialidemokraatit. Jos te, herrat, laittaisitte sellaisen julistuksen kansalle, jossa te selittäisitte, että kunnallislait tullaan pääasiassa hyväksymään sillä pohjalla, mitä sosialidemokraatit ovat alotteensa jättäessään esittäneet, niin minä olen varma siitä, että kunnallisen elämän alalla lakkoja, joissa vaadittaisiin työväelle kunnallisia oikeuksia, ei tulisi olemaan. Minun käsitykseni mukaan sosialidemokraattien kannan työväestö hyvin tuntee. Se tietää, että me teemme täällä kaiken voitavamme niiden lakien ja asetusten laatimiseksi ja voimaansaattamiseksi, jotka työväestöä turvaisivat. Mutta te herrat, oletteko te ennemmin toiminnallanne osoittaneet, että te myöskin tahdotte laatia lakeja, jotka työväenluokallekin soisivat tässä maassa ihmisoikeudet ja elämismahdollisuuden? Luulisi että te tulisitte nyt jo viisastumaan, sellaisten selkäsauojen jälkeen, kuin minkä suomettarelainen puolue esimerkiksi viime vaaleissa kärsi. Kun te sellaisia selkäsauoja joka ainoa porvallinen puolue saisitte niin, että mahdollisesti muutamien vuosien päästä teidän lukunne olisi luettavissa muutamissa kymmenissä, silloin te ehkä huomaisitte, että olisi todellakin jotain pitänyt tehdä myös kansan pohjakerrosten taloudellisen tilan parantamiseksi, mikäli siihen on mahdollisuutta lainsäädännön kautta.

Ed. Haataja täällä selitti, että eduskunta saat-
taa olla yksimielinen siitä, että torppareita lopul-
lisesti vapauttavia toimenpiteitä on saatava
aikaan. Niin ei kuitenkaan näytä olevan. Sillä
minä en käsitä, että ed. Haataja tarkoitti sellaisia
toimenpiteitä, joita tietäisi se, että tämä laki hy-
lättäisiin. Se kyllä myöskin olisi yksi lopullinen
toimenpide, että kaikki torpparit ajettaisiin pois
torpistaan, siis mieron tielle, mutta minä luulen,
että ed. Haatajakin tarkoitti toisenlaista toimen-
pidettä. Mutta täältä oikeistosta tarkoitetaan
tuota nyt mainitsemaani toimenpidettä, että ilman
muuta torpparit saisi ajaa maantielle, siis jättää
heidät oman onnensa nojaan, vaikka tiedetään, että
on torppareita, joiden vuokrasopimukset jo nyt
ovat päättäneet, ja jotka varmasti joutuisivat hä-
dettäväiksi, jollei mitään suojaavaa lakia siinä
suhteessa aikaansaada. Erimieltä tulee myös nii-
den mainittujen lopullisten toimenpiteiden suh-
teen porvarillisten ja sosialidemokraattien välillä
olemaan tätä asiaa ratkaistaessa, sillä mikäli mi-
nulla entisestään on kokemusta ja olen voinut
ymmärtää porvarillisten mielipiteitä tässä asiassa,
eivät he tunnusta torppariväestön omaisuudeksi
sitä, minkä me sosialidemokraatit taas katsomme
kohtuuden mukaan heille kuuluvan, sillä lasket-
taessa lopullista hintaa torpasta, silloin kun joku
torppari sen itselleen lunastaa, tulisi porvarillis-
ten puolueitten ohjelman mukaisesti heidän lunas-
taa torppansa paljon kalliimmasta hinnasta, kuin
jos lopulliset toimenpiteet järjestettäisiin sillä
tavalla, kuin me sosialidemokraatit olemme ehdo-
telleet ja ajatelleet.

Tahtomatta jatkaa tämän pitemmältä ilmoitan,
että minä puollan tämän lakiehdotuksen hyväksy-
mistä, ja toivon, että eduskunta hyväksyisi esillä
olevan lakiehdotuksen, sekä sen lisäksi ehdotan,
että eduskunta samalla päättäisi:

„Koska nykyään ei ole sellaista Suomen kor-
keimman hallitusvallan haltijaa, jolle Suomen
lakien vahvistaminen maan perustuslakien mu-
kaan kuuluisi, tahtoo eduskunta lausua, että ky-
symys siitä, kenen tehtäväksi vahvistusoikeuden
käyttäminen on tuleva, on järjestettävä eduskun-
nan myötävaikutuksella. Kun tätä ei kuitenkaan
vielä ole Venäjän ja Suomen kesken edes väli-
aikaisesti järjestetty ja käsiteltävänä olevan ase-
tuksen voimaansaattaminen ei lykkäystä siedä,
antaa eduskunta suostumuksensa siihen, että Ve-
näjän väliaikainen hallitus vahvistaa kysymyk-
sessä olevan asetuksen.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, eduskunta
saa kunnioittaen ilmoittaa, että eduskunta luopu-
matta päätäntöoikeudestaan siihen nähden, ke-
nen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on

tuleva, mutta antaen suostumuksensa siihen, että
Venäjän väliaikainen hallitus tämän asetuksen
vahvistaa, on hyväksynyt esitetyn asetusehdo-
tuksen näin kuuluvana.”

Ed. L o h i: Minun mielestäni oli jonkun ver-
ran tarpeetonta sellainen agitatsioonipuhe, jota
viimeinen puhuja tässä käytti, nimenomaan kos-
ketteleminen kunnallispolitiikkaan. Kyllä kai
on selvää, ettei tällaisilla lausunnoilla rauhoiteta
sitä kansanosaa, joka väkivaltaisilla toimenpi-
teillä voimassa olevia lakeja vastaan ryhtyy tais-
teluun. Kun meillä on yleisellä äänioikeudella
valittu eduskunta, pitäisi jokaisen kansalaisen
ymmärtää, että sen huostaan on lakien muutta-
minen uskottava.

Mitä muuten tulee kysymyksessä olevaan laki-
ehdotukseen, pyydän huomauttaa, että minä, sa-
moin kuin koko maalaisliiton eduskuntaryhmä,
äänestin jo vuonna 1914 tämän asetuksen kiireel-
lisyyden puolesta ja tulen samalla lailla äänes-
tämään nyt tämän lakiehdotuksen hyväksymisen
puolesta.

Ed. L e p p ä: Ed. Haatajan puheen johdosta
muistin hänen viimekesäisiä vaalipuheitansa, joi-
hin ei sisältynyt ensinkään tämän lepäämään jä-
tetyn asetuksen hyväksyminen. Silloin, kun hän
kierteli kalastamassa kannattajia itselleen, jätti
hän tämän tärkeän kysymyksen syrjään, mutta
sitävastoin hän suositteli semmoisia toimenpiteitä,
joiden avulla tulitaisiin häätämään vielä niitakin
torppareita, jotka eivät siihen mennessä olleet
hädätyt. Minulla on tällä muistiinpanoja hänen
vaalipuheestaan ja siinä hän m. m. sanoi, että
sen ohjelman mukaan, jota hän puolusti — ni-
mittäin porvarillisten puolueitten yhteisen maa-
talousohjelman mukaan — tulisi ainakin 10,000
torpparia hädettäväksi. Kun sitten katselee sitä,
millä tavalla tämä suomettarelainen kanta on
heilunut maatalouskysymyksessä, näemme vuo-
den 1906 ohjelmassa, että silloin suomettarelaiset
lupasivat torppareille enemmän kuin sosialide-
mokraatit ja torpparit itse edes vaativatkaan,
mutta vuonna 1914 olivat he sillä kannalla, että
torpparit annettaisiin jäädä hädän varaan, niin-
kuin he sitten päätöksellään jättivätkin, äänestäen
tämän taannehtivan asetuksen lepäämään. Jos
nyt olisi viime kesänä ollut samat suhteet kuin
on tällä kertaa, nimittäin jos suomettarelainen
puolue olisi tietänyt sen, että se saa vaaleissa
niin ankaran tappion, ja jos se olisi tietänyt, että
vallankumous tuo sosialidemokraateille vielä
enemmän voimaa toteuttaa ohjelmaansa, silloin
olisi kai ed. Haatajakin puhunut jotain tästä ta-

kautuvan asetuksen voimaansaattamisestakin. Mutta sitä hän ei tehnyt, koska hän arveli, että heillä edelleenkin on valta tehdä näissä asioissa, mitä he haluavat. Nyt on aivan toinen kanta suomettarelaisilla. Siis tahdotaan uudestaan tällaisilla puheilla, jonka ed. Haatajakin täällä piti, osottaa m. m. juuri Satakunnan torppariväestölle, että torpparien etu se on suomettarelaisillakin kysymyksessä, että torpparit vastaisuudessaakin äänestäisivät suomettarelaisen puolueen ehdokkaita eduskuntaan. Täällä muistiinpanoissa, joita tein ed. Haatajan vaalipuhetilaisuudessa, on m. m. sellainen kohta, jossa hän sanoi, että sosialidemokraattien maatalousohjelman toteuttaminen on täysin mahdotonta. Myöskin hän muistutti, että sosialidemokraatit olisivat lupailleet torppareille niin suuria lupauksia, etteivät voi niitä toteuttaa. Kun me muistamme 1906 vuoden suomettarelaisten maatalousohjelman, muistamme siinä lupatuksi semmoista, jota eivät suomettarelaiset koskaan voi toteuttaa. Ed. Haataja sanoi silloin siellä matkoilla: „joka lupaa torppariväestölle enempi kuin on mahdollista, se tekee heille huonon palveluksen”. Minä painan tämän tälläkin kertaa suomettarelaisten mieleen, sillä he tahtovat täällä nytkin luvata torppareille enemmän kuin heidän puoleltaan on mahdollista. Se on oikeastaan sosialidemokraattien puolelta ja voimalla kuin se voidaan toteuttaa, mutta ei suomettarelaisten puolelta. Se on ainoastaan heidän heikkoutensa merkki, jos he tällä kertaa asettuvat tätä asetusta puolustamaan.

Ed. Gylling: Samalla kun kannatan sitä ehdotusta, jonka ed. Mäki äsken teki, en malta olla sanomatta myöskin muutaman sanan ed. Haatajan äskeisen lausunnon johdosta. Ed. Mäki jo kosketteli porvarien entisyyttä käsilläolevaan asetusehdotukseen nähden. Ed. Haataja katsoi, että porvarit nyt tekisivät suuren uudistuksen, hyväksymällä tämän asetusehdotuksen; hänen mielestensä tässä jo oli enemmän kuin hänen mielestään voitaisiin antaa. Jos hänellä olisi ollut tilaisuutta vaikuttaa tämän asetuksen muotoon, olisi hän sitä huonontanut aikalailla; hän olisi suurelta joukolta alustalaisia ottanut pois senkin vähän turvan, jonka laki antaa heille. Sitäkään hän ei olisi torppareille ja mäkitupalaisille suonut. Hänen mielestensä siis se, mitä tässä laissa annetaan, on paljon. Tosiasia kuitenkin on, että mitä tämä laki tällä hetkellä antaa, ei ole juuri mitään. Se olisi jotain merkinnyt, jos se olisi hyväksytty silloin kun se oli eduskunnassa viimeisen kerran esillä, vuonna 1914. Mutta silloin ed. Haatajan puolueen toimesta tälle laille

tehtiin se temppu, että se lykättiin tähän päivään saakka, jolloin sillä ei enää ole käytännöllistä merkitystä. Onpa kyseenalaista, koskeeko se enää lainkaan suurinta osaa siitä torppariluokasta, jota sen pitäisi koskea. 60—70,000 on niitä, joista ei tiedä, saavatko he tästä mitään tukea, ja mahdollista on ainakin, etteivät he saa.

Mutta vaikka tämä laki antaisikin sen turvan, joka siinä luvataan, kaikille niille torppareille, joita se tarkoittaa, niin se sittenkin on niin vähän, ettei siitä juuri kannata puhua. Jos laki nyt olisi asiallisesti muutettavissa, ei se tällaiseksi tulisi, siitä saatte olla varma. Eikä sitä kannattaisi, jos se olisi nyt tässä vaiheessa, hyväksyäkään. Mutta kun asiassa ei, mitä muotoon tulee, voida tehdä mitään, niin täytynee kai tämä hyväksyä laiksi tällä kertaa. Mutta se, mitä tässä annetaan, on joka tapauksessa tavattoman vähän; se, mitä alustalaiset, torpparit ja mäkitupalaiset vaativat, on kokonaan toista. He eivät vaadi, että heille turvattaisiin viideksi vuodeksi — tai, niinkuin on jällellä tämän asetuksen lausumasta ajasta, kolmeksi vuodeksi — oikeus asua tiluksillaan. He vaativat, että heidän asumisoikeutensa, jonka he ovat perustaneet pitkällä raivaustyöllä, on vakavasti turvattava. Siitä he ovat taistelleet. Eduskunnan kautta ovat he koettaneet aikaansaada enemmän kuin vuosikymmenen eduskuntataistelulla tätä turvaa. Ja varmaa on, että he nykyhetkellä eivät jätä tilaisuutta käyttämättä ja että he niissä olosuhteissa, jotka nykyisin näyttävät suotuisemmilta, tulevat paljon enemmän vaatimaan, kuin mitä tämä laki sisältää. He vaativat, että heidän asumisoikeutensa ja se heidän omaisuutensa, mikä heillä on torpissaan, turvataan kokonaan toisella tavalla, kuin mitä tekevät ne suunnitelmat, joita ed. Haataja ja hänen puolueensa ovat laatineet. Ja ennen kaikkea he epäilemättä vaativat, että tämä on tehtävä nopeasti.

Ed. Haataja sanoi, että lopulliset toimenpiteet torppariasian järjestelemiseksi ovat olleet suunnittelun alaisina myös muiden puolueiden keskuudessa. Tiedämmehän, että heillä syntyi ennen viime vaaleja trustikin torppariasian lopullista järjestelyä varten. Ed. Haatajan mielestä oli asia jo niin pitkälle kehittynyt, että heidän ja torpparien vaatimuksilla ei oikeastaan ollut kovinkaan paljon eroa, oli vain hiukan ero niistä ehdoista, joilla torpparit saisivat torpat itsellensä. Muuten oli asia muka jo vallan samalla tolalla, samalla perustuksella. Onkohan tosiaan asian laita näin? Onkohan näin silloin, kun ed. Haataja väittää, ettei hän nyt kyseessäolevassa lakiehdotuksessa olisi hyväksynyt sen nykyistä-

kään muotoa, jos siihen olisi mahdollista muutosta saada. Tässä väliaikaisessa laissa hän jo olisi suurelta osalta torppareilta tahtonut ottaa turvan pois. Onkohan silloin vain kysymys niistä ehdoista, joilla torpparit saavat itsellensä torpat lunastetuiksi?

Ed. Haataja viittasi myös siihen, että torppariolojen järjestely, tuo lopullinen järjestely, jota heidänkin puoleltansa on suunniteltu viime aikoina, hänen mielestään vaatii niin paljon aikaa, että asia lykkäytyy yli uusien vaalien ja että on aivan todennäköistä, sanoi hän, että tästä asiasta ei tule edes päätöstä tässä eduskunnassa, vaan se lykkäytyy kauas tulevaisuuteen. Tämäkin on yksi kohta, jossa epäilemättä ed. Haataja eroaa torpparien vaatimuksesta hyvin kauaksi, sillä olen varma siitä, että torpparit vaativat ja vaativat kovasti ja tinkimättä, että heidän oikeutensa ja heidän omaisuutensa heille turvataan täydelleen ja se turvataan viipymättä. He eivät suinkaan aio odottaa niitä uusia vaaleja ja monen vuoden aikaa, jonka taakse ed. Haataja tahtoo heidän vaatimuksiensa tyydyttämisen lykätä.

Ed. Saalasti: Katsoen tarpeettomaksi tämän asian yhteydessä pitää agitatsioonipuhetta, niinkuin täällä näyttää nytkin tulleen tavaksi, ilmoitan vain lyhyesti, että tulen äänestämään tämän lakiehdotuksen puolesta ja ilmoitan samalla, että se tulee olemaan koko maalaisliiton ryhmän kanta.

Ed. Söderholm: Angående den lagtolkning, som ingår på andra sidan i motiveringen till utskottsbetänkandet, hafva ldgsm. Estlander och Haataja varit ense om att den icke kan innebära någon autentisk lagförklaring. Vid sådant förhållande synes det mig ligga i landtdagens eget intresse, att ett sådant uttalande icke må ingå i dess beslut, och skulles jag därför föreslå, att ur motiveringen skulles utgå bägge de senare styckena på sid. 2, i likhet med hvad jag förstod att ldgsm. Estlander föreslagit.

Angående de principiella betänkligheter man öfverhufvudtaget kan hafva mot lagar med retroaktiv verkan, har så mycket tidigare ordats, hvarför jag icke vidare skall uppehålla mig därvid.

Ed. Airola: Minäkin kannatan tämän lain hyväksymistä. Kun asia on viipynyt jo näin kauan, on kieltämättä paikallaan, että asia lopullisesti tulisi pian ratkaistuksi. Tästä syystä lieneekin ed. Mäki tehnyt sen ehdotuksen, jonka

hän asiassa teki ja joka sisältää tämän lain vahvistamisesta samallaisen perustelun ja ponnin, kuin aikaisemmin täällä on liitetty elintarve-asiaa koskevaan lakiin. Minusta kuitenkin sellaisia päätöksiä, kuin eduskunta siinä asiassa teki, on, joskin minä sen siinä yhteydessä hyväksyin, tehtävä mahdollisimman vähän. Varsinkin on näin meneteltävä, kun kysymys Suomen sisäisiä asioita koskevien lakien vahvistamisoikeuden siirtämisestä senaatille odottaa joka hetki ratkaisuaan, ja tämä asia on erittäin kiperällä kannalla. Tällainen myönnytyksen teko, olkoonpa että se tapahtuu ainoastaan yksityistä lakia koskien ja vaikkapa siinä nimenomaan onkin ehtona, että eduskunta pitää kiinni edelleen oikeudestaan saada tästä asiasta päättää, on se joka tapauksessa joka kerta aina uusi myönnytys ja siitä syystä sellaista ei ole tehtävä muuta kuin silloin kun on välttämätön pakko eikä asiaa voida ollenkaan lykätä. Tällä kertaa mielestäni ei olisi sellaisen myönnytyksen tekoon välttämätöntä aiheita. Tämä asia viipyy joka tapauksessa toimitus- ja tarkastusvaliokunnassa jonkun aikaa ja sillä aikaa saattaa jo kysymys senaatin vallan laajentamisesta ehkä olla ratkaistu ja siis myös se asia, jota ed. Mäen ehdotus tarkoitti, olla selvillä. Jos niin ei olisikaan, niin asia voitaisiin, kun tämän lain vahvistamisjärjestyksestä ei mitään päätettäisi, ottaa esille niin pian kuin vain haluttaisiin, vaikkapa jo ensi maanantaina tai tiistaina tai jonakin muuna päivänä. Ja kun asia on näin, niin mielestäni olisi parempi, että tätä vahvistamisjärjestystä koskevan kysymyksen ratkaisu olisi lykätty edes lyhyeksikin ajaksi. Tällä ajalla asia olisi ehkä selventynyt, kun kuitenkin sellainen ehdotus on tehty ja sellaisen ehdotuksen tekeminen jo mielestäni vahingoittaa sitä asiaa, josta puhun, nim. senaatin valtakysymyksen ratkaisua, eikä asia siitä enää tietysti pahene, jos eduskunta sen hyväksyykin, niin minä en tahdo tätä ehdotusta kuitenkaan vastustaa, koska tehtyä pahaa ei enää tekemättömäksi voi saada.

Ed. Brander: Keskustelu tästä asiasta on taas mennyt pois raiteilta, niinkuin niin monta kertaa ennen. On aiheetonta ryhtyä tässä selvitelemään, mitenkä aikaisempaa aikana olisi ollut tehtävä, mitä olisi vasta tehtävä. Nyt meidän on vain harkittava se seikka, onko tämä lepäämään jätetty lakiehdotus hyväksyttävä vai hylättävä. Kun minä jo vuonna 1914 olin sen tällaisessakin muodossa valmis hyväksymään, niin katson, että tänä ajan hetkenä on siihen aivan pakottavatkin syyt.

Ed. Ingman: Minä puolestani pidän ed. Mäen tekemää lisäehdotusta tarpeettomana ja pyydän vastustaa sitä.

Ed. Haataja: Niiden huomautusten johdosta, joita esitykseni johdosta on tehty, pyydän saada lyhyesti mainita ed. Mäelle, että viime valtiopäivien aikana pidin tarkoin silmällä sitä menettelyä, jonka alaisena asetusehdotus eduskunnassa oli, ja tulin puolestani siihen tulokseen, että juuri sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei menetellyt asiassa oikein. Sillä sen piti tietää, että tällainen tulos, tällainen lain kiireelliseksi julistaminen voi tapahtua ainoastaan kompromissin perusteella. Minä näin ja tiesin, että suomalaisen puolueen taholla mentiin kompromisseissa äärimmäiseen saakka, mutta sosialidemokraatit eivät tehneet kompromisseja ensinkään, sen mukaan kuin minä sitä seurasin. Tämän johdosta katson minä puolestani sen menettelytavan, jota sosialidemokraattinen puolue asiassa noudatti, ainoaksi mahdolliseksi. Mitä tulee lopulliseen lunnastusmenettelyyn, josta tässä on puhuttu niin paljon, tahdon ainoastaan huomauttaa, että se tulee aikanaan keskustelun alaiseksi ja siksi en tahdo sitä lähemmin tässä kosketella, sillä se ei vaikuta tähän asiaan sinne eikä tänne. Kuitenkin huomautan sen johdosta, mitä ed. Gylling puhui asian mahdollisesta lykkäämisestä, että tällainen lykkäytymismahdollisuus on ehdottomasti otettava huomioon, kun tätä asetusta laaditaan, sillä onhan luonnollista, että niin vaikeassa kysymyksessä, kuin tämän lainsäädännön kautta tulee järjestetyksi, on tällainen lykkäämismahdollisuus hyvin lähellä. Tässä muodossa mainitsin lykkäytymismahdollisuuden ensimmäisessä lausunnossani.

Ed. Helenius-Seppälä: Kyllähän ed. Mäen pitkänlainen ehdotus teki oudon vaikutuksen. Jos tästedes joka ikiseen lakiin pitää tuollainen liittää, niin kyllä se tietysti muodoista vähänkin välittävästä tuntuu ikävältä. Melkeinpä odotti, että siihen lisäksi olisi tullut luottamuslause kotimaiselle hallitukselle! Mutta jollei tätä tärkeää lakia saada muuten hyväksytyksi, niin täytyy siihen tyytyä. Joka tapauksessa laki on itsessään siksi tärkeä, ettei sen vahvistusta enää millään ehdolla saa tuonemmaksi lykkätä.

Ed. Lilius: Kun minäkin pidän tarpeellisenä, että ed. Söderholmin huomauttamat kappaleet jäävät eduskunnan vastauksesta pois, kannatan hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. Arajärvi: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta, mikäli se koskee ed. Mäen ehdottaman ponnen hylkäämistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ovat toiset puhujat puoltaneet esillä olevaa lakiehdotusta hyväksyttäväksi, toiset sitä vastustaneet. Siitä tulee toimitettavaksi lippuäänestys.

Sen lisäksi on ed. Mäki, samalla kun hän on kannattanut asetusehdotuksen hyväksymistä, ed. Gyllingin kannattamana ehdottanut, että eduskunta samalla päättäisi:

Koska nykyään ei ole sellaista Suomen korkeimman hallitusvallan haltijaa, jolle Suomen lakien vahvistaminen maan perustuslakien mukaan kuuluisi, tahtoo eduskunta lausua, että kysymys siitä, kenen tehtäväksi vahvistusoikeuden käyttäminen on tuleva, on järjestettävä eduskunnan myötävaikutuksella. Kun tämä ei kuitenkaan vielä ole Venäjän ja Suomen kesken edes väliaikaisesti järjestetty ja käsiteltävänä olevan asetuksen voimaansaattaminen ei lykkäystä siedä, antaa eduskunta suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus vahvistaa kysymyksessä olevan asetusehdotuksen. Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, eduskunta saa kunnioittaen ilmoittaa, että eduskunta luopumatta päätäntö-oikeudestaan siihen nähden, kenen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on tuleva, mutta antaen suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus tämän asetuksen vahvistaa, on hyväksynyt esitetyn asetusehdotuksen näin kuuluvana:

Tätä ehdotusta on ed. Ingman ed. Arajärven kannattamana vastustanut.

Lisäksi on ed. Söderholm ed. Liliuksen kannattamana ehdottanut, että maatalousvaliokunnan mietinnön 2 ja 3 sivuilla olevat kaksi kappaletta, joista edellinen alkaa sanoilla „Asetuksen 1 §:ssä sanotaan”, poistettaisiin. Kutsun tätä ed. Söderholmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee äänestyksessä, ehdotan meneteltäväksi siten, että toimitetaan ensin lippuäänestys asetusehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, sitten äänestys ed. Mäen ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja lopuksi äänestys ed. Söderholmin ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka hyväksyy puheenaolevan asetusehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1914 vuoden valtiopäivillä leppäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”; jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on asetusehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 156 jaa- ja 12 ei-ääntä.

Puhemies: Asetusehdotus on siis hyväksytty.

2) Ken hyväksyy ed. Mäen ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Mäen ehdotus siis on hyväksytty.

3) Ken hyväksyy ed. Söderholmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla; ed. Söderholmin ehdotus siis on hylätty.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden valtiopäivillä

esitellään.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee, sopinee ensin ottaa käsiteltäväksi mietinnön 2 ja 3 sivulla olevat ehdotetut pykälät pykälittäin, sitten kutakin valiokuntaa koskeva osa erikseen, kuitenkin niin, että valtiovarainvaliokuntaa koskevasta osasta sen eri jaostot käsitellään erikseen.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Esitellään 1 § ja hyväksytään se keskustelutta sekä samoin järjestänsä 2, 3 ja 4 §, I Perustuslakivaliokunta, II Valtiovarainvaliokunta ja III Lakivaliokunta.

Talousvaliokuntaa koskevasta ehdotuksesta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Sundblom: Såvidt jag af arbetsordningen kan se, hinner hvarken ekonomitskottet

eller landtdagen behandla första och andra ärendet i tredje afdelningen. Emellertid anser jag dessa frågor vara af så stor betydelse, att de borde afgöras redan vid denna landtdag. Jag tillåter mig därför föreslå, att första och andra ärendet i tredje afdelningen måtte ingå som andra och tredje ärende i andra afdelningen.

Ed. Helenius-Seppälä: Valiokunnassa olen ollut niiden joukossa, jotka olisimme miellemme siirtäneet nämä kysymykset enemmän etualalle, koska ne ovat sellaisia päivän kysymyksiä, jotka välttämättä olisivat käsiteltävät näillä valtiopäivillä, jos mielitään saavuttaa niillä sitä, mitä tarkoitetaan. Minä senvuoksi pyydän kannattaa ed. Sundblomin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sundblom ed. Helenius-Seppälän kannattamana ehdottanut, että kolmannessa osassa 7:nllä sivulla olevat ensimmäinen ja toinen asia siirrettäisiin sivulla 6 olevan toisen osaston toiseksi ja kolmanneksi asiaksi. Kutsun tätä ed. Sundblomin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sundblomin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta siis on päättänyt hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Tämän jälkeen esitellään ja keskustelutta hyväksytään järjestänsä työjärjestyksen muut kohdat ja nimike.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

3) Kertomukset suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta 1 p:stä helmikuuta 1914 tammikuun 31 p:ään 1917,

jotka ovat eduskunnalle lähetetyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjelmän keralla, esitellään ja lähetetään keskustelutta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

4) Valtioavun myöntämistä alkuopetustoiminnan kehittämiseksi maaseudulla

tarkoittavat ed. Wäinö Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 45 ja ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 46 sekä niitä valmistelevasti käsiteltäessä laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime tiistaina pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ai-noata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 7:llä sivulla.

Keskustelu:

Ed. Åkerblom: Kulturutskottet berättar i sitt betänkande rörande primärundervisningen på landsbygden, att denna fråga behandlats redan vid flere ständslandtdagar, börjande från 1888, men utskottet har gått förbi de allra viktigaste åtgärder, som vidtagits af landtdag och regering på primärundervisningens område, nämligen att läroplikt eller obligatorisk skolgång i lägre och högre folkskola godkändes af landtdagen 1863—1864 för städerna och påbjöds ytterligare i folkskoleförordningen af den 11 maj 1866 samt att hvarje landtdag därefter har regelbundet beviljat statsanslag för upprätthållande af obligatorisk läroplikt i städerna. Med kännedom om detta faktum, att staten med betydande anslag upprätthållit fullständig läroplikt för städernas befolkning, väcker det förvåning, att man vid åtskilliga ständslandtdagar icke kommit sig längre än till att petitionera om erhållande af statsanslag för primärundervisningens upprätthållande på landsbygden och att vi ännu fortfarande petitionera. Vi böra ändtligen säga ut vår mening, att landskommunerna böra så snart som möjligt komma i åtnjutande af samma hjälp för folkskoleväsendets upprätthållande som städerna.

I det petitionsförslag, som här föreligger, märker man mer än väl, att detta åsyftar att blott provisoriskt ordna förhållandena. Det skulle säkerligen hafva varit lyckligare, om kulturutskottet skulle hafva tagit itu med den motion om läroplikt, som också blifvit väckt vid denna landtdag, men den har nu denna gång blifvit ställd så lågt ner på listan inom kulturutskottets afdelning, att det är uppenbart, att denna motion icke hinner behandlas. Frågan om primärundervisningens ordnande blir alltså så att säga provisoriskt ordnad tillsvidare. Men i det föreliggande betänkandet förekomma vissa enskildheter, som

föranledt mig att särskildt vilja rikta uppmärksamheten på dessa omständigheter.

I betänkandet föreslås att lönerna åt lärare vid småskolor skulle blifva 600 mark af staten och 300 mark af kommunen. Lönen 900 mark kunde väl tyckas vara hög, men blir i verkligheten mera klen, hvilket lätt kan inses, om man beräknar, hvad som oundvikligen behöfves till lifsuppehälle, kläder med mera för en småskolelärarinna. Hennes lön borde vara minst 1,000 mark. Men där är en annan detalj, som i synnerhet borde fås ändrad. Om kommunen skall bidra med 300 mark åt hvarje småskolelärarinna, blir detta en så betydande börda för kommunen, då den dessutom skall svara för skolbyggnad och bränsle m. m., att man under sådana förhållanden mångenstädes kommer att underlåta att förbättra sitt småskoleväsende. Jag vill därför föreslå, att kommunens lön åt hvarje lärare eller lärarinna icke skulle blifva högre än 200 mark, men att statens i stället skulle blifva 800 mark.

Ed. Johansson: Såsom af betänkandet framgår har frågan om beviljande af statsunderstöd för befrämjande af primärundervisning på landsbygden vid flere ständslandtdagar varit föremål för behandling. Tyvärr har det icke lämnat något resultat, utan lämnats utan afseende. Vid 1910 års landtdag inlämnades ett petitionsförslag angående beviljande af understöd för såväl kommunala som kyrkliga småskolor. Landtdagen beslöt då att de kyrkliga småskolorna icke skulle erhålla statsunderstöd, utan endast de kommunala. Bemälda landtdag beslöt hos regeringen anhålla om att för år 1911 ett statsanslag, stort 100,000 mark, skulle beviljas endast för kommunala småskolor. Emellertid godkände regeringen icke detta. Den ståndpunkt landtdagen då intog, att endast kommunala småskolor skulle beviljas statsunderstöd, är enligt min åsikt den enda riktiga. Jag anser att landtdagen nu icke har någon orsak att frångå denna ståndpunkt.

Vid denna landtdag har emellertid ett petitionsförslag äfven inlämnats, hvari anhålles om statsunderstöd äfven åt de kyrkliga småskolorna. Majoriteten inom utskottet har emellertid nu ansett att dessa icke, liksom äfven vid en tidigare landtdag beslutits, skulle komma i åtnjutande däraf. Enligt min åsikt böra vi komma därhän, att alla dessa småskolor blifva kommunala, ty man kan icke bortresonnera det faktum, att den kyrkliga småskolan i större eller mindre grad blifvit en agitationshärd för konservativa, religiösa sträfvanden och åskådningar. Ett understödande af de kyrkliga småskolorna vore äfven

till nackdel för det hela. Det är tyvärr sant, att det i vårt land finnes en mängd kommuner, som i flere fall bevisat, att de icke hafva intresse och lust att understöda bildningsföretag och skolor. Man har lämnat detta åt några sammanslutningar och kyrkliga samfund. Men en dylik politik kan icke få fortgå i längden. Såsom jag tidigare framhållit böra vi komma därhän att det hör kommunen till att taga hand om sina medlemmars andliga utveckling.

För att sporra kommunerna till detta, anser jag det bästa botemedlet vara att statsanslag beviljas endast af kommunen upprätthållna småskolor. En minoritet inom utskottet har reserverat sig mot betänkandet i detta afseende. De föreslå att statsunderstöd borde beviljas äfven de kyrkliga småskolorna. Den motivering, som de därför anföra, anser jag vara så haltande och ohållbar, att den icke kan tagas i betraktande. Af reservanterna framhålls inom utskottet i rörande ordalag i hvilken prekär ställning dessa kyrkliga småskollärare skulle komma, ifall statsanslag icke skulle blifva beviljadt. De skulle blifva brödlösa, utkastade på landsvägen, utan utsikt till arbete o. s. v. Det är ovanligt glädjande att man äfven på borgerligt håll hyser så öm omsorg om dem, som blifva utan arbetsförtjänst, men tyvärr verka de icke på mig öfvertygande. Jag tror knappast att de skulle hafva känt samma bedröfvelse öfver de tusental arbetare, som af en eller annan anledning blifvit utan arbetsförtjänst. Nej, om vi vilja komma sanningen närmast, så tror jag nog att det är en principfråga äfven för dem. De vilja upprätthålla de kyrkliga småskolorna så länge det är möjligt.

Jag tror dock att man icke behöfver se alltför mörkt och pessimistiskt på dessa lärares framtid. Om de äro kompetenta i sitt kall, kommer man nog att bereda dem tillfälle att i de kommunala småskolorna få platser, och jag anser äfven att om dessa kyrkliga småskolor uppehållas af församlingarna utan statsunderstöd, kommer ingen att hafva något däremot.

På grund af detta vågar jag därför uttala en förhoppning, att landtdagen ville godkänna utskottets förslag.

Ed. P. Virkkunen: Valiokunnan vähemmistöön kuuluvana minulle ei ole suotu tilaisuutta valiokunnassa myötävaikuttaa esilläolevan mietinnön muodostamiseen, sisällykseen tuskin ollenkaan, muotoonkin hyvin vähäisen, enkä minä puolestani voi muuta kuin pitää tätä mietintöä monessa suhteessa epäonnistuneena. Kuitenkaan en tahdo vapauttaa itseäniäkään sen huomaamat-

tomuuden osallisuudesta, johon valiokunta kokonaisuudessaan on tehnyt itsensä syypääksi, kun se juuri pontensa edeltä, sivulla 5, toisella rivillä, on jättänyt pois siinä kylläkin tarvittavat sanat „eduskunnan anottavaksi”. Pyydän ensin saada korjata tämän virheen mietinnössä.

Mitä itse asiaan tulee, ei tarvitse käyttää monta sanaa sen periaatteellisesta puolesta, sillä valiokunnassa ei ole siitä ollut erimielisyyttä. Minun käsittääkseni on alkuopetustoimikin maallisen yhteiskunnan asia etupäässä. Kirkko on tehnyt hyvää palvelusta vuosisatojen kuluessa aina tähän saakka, kun ei mitään muuta laitosta ollut olemassa, joka olisi kyennyt tätä tehtävää suorittamaan. Kun yhteiskunta nykyään on kehittynyt kykeneväiseksi huolehtimaan myöskin lasten alkuopetuksesta, niin sen on käytävä tähän toimeen käsiksi. Enkä puolestani voi ajatella muuta, kuin että kirkko ei ainoastaan ilman vastahakoisuutta, vaan myötämielisyydellään näkee tämän muutoksen tapahtuvan, edellyttäen, että kunnallinenkin alkukoululasten alkuopetuksessa huolehtii myöskin niistä opetuksista, jotka seurakunnan kannalta katsoen ovat tärkeit.

Edessä on siis minun käsittääkseni sellainen ajanjakso, jona alkukoulut seurakunnallisista yleensä muuttuvat kunnallisiksi, ja ajattelen minäkin tämän kehityksen nopeanlaisesti tapahtuvan. Tämä on välitilaa ei ainoastaan kehityksen vaan myöskin lainsäädännön kannalta, sillä tunnettuahan on, että sekä kirkon että kansakoulun laki, jälkimäinen 114 §:ssään, tätä nykyä vielä määrää lasten alkuopetuksen seurakunnan suoritettavaksi tehtäväksi. Mutta sentähden, että tämä nykyinen aika on välitilan aika, on mielestäni kaiken kohtuuden mukaista, että niidenkin alkukoulujen opettajat, jotka toistaiseksi vielä tulevat toimimaan seurakunnallisten koulujen opettajina, tulevat, jos he siihen muuten ovat oikeutettuja ja päteviä, osallisiksi myöskin siitä taloudellisesta edusta, joka tällä kertaa on kysymyksessä. Se kanta, jolla valiokunnan enemmistö on asettunut ja jonka täällä ed. Johansson on tuonut esille, se ei nojaudu asiallisiin perusteluihin. Tämän todistamiseksi pyydän esittää seuraavaa.

Valiokunta viittaa siihen johdonmukaisuuteen, jolla sekä säätyvaltiopäivät että tämä eduskunta aikaisemmin ovat puoltaneet yksinomaan kunnallisen alkukoulun kehittämistä. Katson, että edelliset eduskunnat ovat etupäässä käsitelleet periaatetta, ja mikäli siitä on kysymys, minäkin yhdyin siihen. Voinpa yhtyä siihenkin käsitykseen, että vaikka seurakunnalliset koulut eivät suinkaan, niinkuin ed. Johansson täällä on väittänyt, ole minkään agitation laitoksia, niin valtion

kannalta ehkä ei ole syytä järjestää vapaata kilpailua molempien koulujen välille, esimerkiksi myöntämällä yhtä suurta avustusta kummallekin. Mutta asia on aivan toinen, kun nykyoloissa pyydetään pienekköä avustusta opettajille, jotka eivät vielä voi siirtyä kunnallisiin kouluihin, mutta muuten täyttävät kaikki vaadittavat ehdot. Tämän kohtuullisuuden täyttämättä jättämiseen minä en luule valiokunnan enemmistön voivan saada tukea tämän alkukoulun lähinnä edellisten vuosikymmenten virallisesta historiasta. Tässä ei ole kysymys mistään varsinaisesta seurakunnallisen alkukoulun kannattamisesta, vaan niissä työskentelevien opettajain tilapäisenluontoisesta avustamisesta.

Tässä yhteydessä en voi olla lausumatta, että se voimalaus, jonka valiokunta esittää mietintönsä 2 sivulla, tällä kertaa kokonaan ampuu yli maalin. Siinä puhutaan entisen hallituksen räikeästä sivistyspolitiikasta. Mikäli minä tunnen asiata, jos yleensä voidaan puhua edellisen hallituksen jostakin sivistyspolitiikasta, niin se on ollut ainoastaan venäläistytämispolitiikkaa. Mutta tästä pyrkimyksestään huolimatta ei entinäkään hallitus ole voinut olla myöntämättä joitakin avustuksia myöskin yleisiin sivistystarkoituksiin. Sellainen toimenpide on tässäkin ollut kysymyksessä. Ei se ollut väärin, että kukistettu hallitus antoi erälle seurakuntien opettajille kokonaisen 100 markan palkkionlisäyksen, mutta väärin oli se, että entinen hallitus jätti huomioon ottamatta eduskunnan anomukset kunnallisen alkukoulun kehittämistä. Ottaakseni toisen esimerkin, ei se ollut väärin, että entinen hallitus myönsi kansakoulunopettajille jonkun, tosin aivan niukan ja sittenkin hyvin huonoihin ehtoihin sidotun kalliinajanlisäyksen, mutta väärin oli se, että tämä hallitus ei myöntänyt toisille opettajille sitä kalliinajanlisäystä, mitä he pyysivät. En siis pidä tätä moitelausetta tässä yhteydessä ollenkaan paikalleen osuneena.

Mutta sitävastoin asetan kysymyksenalaiseksi valiokunnan enemmistön todellisen sivistysvälisyyden, mikäli se kohdistuu kyseessäoleviin opettajiin. Asema on heihin nähden nykyhetkenä seuraava. On hyvin epäiltävää, voidaanko seuraavana vuotena, jota ehdotettu määräraha koskee, järjestää nykyään toimivien noin 320 kunnallisen alkukoulun lisäksi vielä noin 300, joka olisi tarpeen, jotta valiokunnan ehdottama 400,000 markan määräraha kokonaan tulisi käytetyksi. Tästä määrärahasta tulee, mikäli ymmärrän, suurin osa menemään ruotsalaisiin seutuihin, joissa kunnallisia alkukouluja on yleisimmin, ja se on tietysti näille kouluille mielellään suotu. Mutta

pelättävää on, että jos valiokunnan ehdottamaa menettelyä eduskunta noudattaa, monet suomenkieliset opettajat joutuvat tästä edusta osattomiksi. Tätä epäilystäni tukee se odottamaton tosiasia, että niistä määrärahoista, joita aikaisempina vuosina, niinkuin valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, myönnettiin kunnallisten alkukoulujen hyväksi, on vielä tänä päivänä koulutoimen ylläpidossa nostamatta kokonaista 24,521 markkaa 25 penniä. Nämä rahat ovat määrättyille kunnallisille alkukouluille myönnetty, mutta niitä ei ole nostettu, joka on ilmeisenä todistuksena siitä, että näitä hankittuja kunnallisia alkukouluja ei ole saatu syntymään. Tämäkin todistaa sitä, että kehitys ei nykyhetkenäkään tällä alalla kulje kuumeentapaisella kiireellä. Tähän nähden lausutaan ensimmäisessä vastalauseessa, että olisi vääryys seurakunnallisen koulun opettajia kohtaan, jos he näissä oloissa jäisivät heille ehdotetusta vaatimattomasta avustuksesta osattomiksi. Se olisi vääryys, kun toinen opettaja saa, mutta toinen opettaja ei saa ja kumpasetkin ovat aivan yhtä päteviä sekä tekevät aivan samaa työtä. Ja tämä vääryys olisi sitä suurempi, kun valiokunnan enemmistökin myöntää, että nämäkin opettajat, joita se nyt ehdottaa osattomiksi avustuksesta, ne kyllä tulisivat siitä osallisiksi, niin pian kun he siirtyisivät kunnallisen koulun opettajiksi, joka siirto kumminkaan ei hetikään aina ole heidän ratkaistavanaan. Edelleen valiokunnan enemmistö, odottamatta kyllä, myöntää, että yksityiset opettajat joutuvat tai saattavat joutua kärsimään. Ja valiokunnassa huomautettiin, että ei muka mahda mitään sille, että kehityksen muutuksessa yksityiset eri aloilla toimivat henkilöt joutuvat kärsimään. Minä vastaan tähän: onhan niin, että inhimillisissä oloissa näemme paljon sellaista vääryyttä, jonka vääryydeksi tunnustamme, mutta jonka edessä useinkin olemme voimattomia; sellaiselle vääryydelle me emme voi muuta kuin että sitä sydämestämme surkuttelemme. Mutta toinen on laita, jos edustaja ja eduskunta on siinä asemassa, että se voi korjata vääryyden, jonka se itse sellaiseksi tunnustaa, mutta kumminkaan se ei sitä korjaa. Tällainen teko minun käsittääkseni ei ole mitenkään puolustettavissa.

Näillä perusteilla on ensimmäinen vastalause kirjoitettu. Me emme tahdo seurakunnallisen ja kunnallisen koulun kilpailua. Sentähden ehdotammekin seurakunnalle suuremman palkanmaksuvelvollisuuden, mutta opettajille pienemmän avustuksen. Nämä opettajat joutuisivat kaikissa tapauksissa epäedullisempaan asemaan kunnallisten koulujen opettajien rinnalla. Mutta räikein vää-

ryys heitä kohtaan olisi kuitenkin korjattu. Että tämän vääryyden korjaaminen tulisi, niinkuin valiokunta pelkää, hidastuttamaan alkuopetuksen todellista menestymistä, se on, luvalla sanoen, turha veruke. Huomautan, että vastalauseen ponnien mukaan maan hallitus tulisi tämän avustuksen myöntämään. En luule, että kukaan pitää nykyistä hallitusta erityisesti kirkollismielisenä, tai pelkää, että se tahtoi hidastuttaa alkukouluopetuksen kehitystä. Päinvastoin täytyy minun puolestani suoraan sanoa, että olen epäillen ajatelut sitä mahdollisuutta, että tässä ensimmäisessä vastalauseessa esitetyn ponnien mukaan tulaisiin vetoamaan hallituksen oikeamielisyyteen tämän avustuksen hoitamisessa ja sen puolueetomuuteen. Tähän epäilykseeni on hallituksen enemmistö itse antanut viime aikoina riittäviä perusteita. Se on eräiden kristillisten järjestöjen vaatimattomia anomuksia hiljakkoin kohdellut sellaisella pikkumaisuudella, joka mielestäni ei ole minkään hallituksen omanarvon mukaista, jopa ilmeisellä puolueellisuudella, joka on ollut suorastaan loukkaavaa. Kun tästä huolimatta ensimmäisen vastalauseen ponnien mukaan tulaisiin vetoamaan hallituksen oikeamielisyyteen, niin on se tapahtunut edellyttäen ja siinä hartaassa toivossa, että maan hallituksen enemmistö ei katsoisi asiakseen esiintyä ja toimia minkään kielteisen elämänsä katsomuksen eikä minkään puolueellisuuden hallituksena, vaan että se katsoisi yleväksi tehtäväkseen olla todellinen kokoomushallitus, jonka ympärille kansamme vakavimmin osa voisi, niinkuin se mielellään tahtoi, kokoontua. Toivoen, että hallitus lopultakin tahtoo tässä tarkoituksessa toimia, on tämä ponsiehdotus tehty, toivossa, että hallitus, jos ponsi tulee hyväksytyksi, ei voi olla tasapuolisesti kohtelematta erittäin niitä opettajia, jotka tekevät kaikista opettajista ehkä vaikeinta opetustyötä, mutta siitä saavat kaikkein huonoimman palkan. (Vasemmalta: Se on pappien syy.)

Tällä, mitä olen esittänyt, luulen todistaneeni, miten perusteeton on valiokunnan väite, että sille muka ei ole esitetty päteviä syitä vaadittuja ehtoja täyttävien seurakunnallistenkin alkukoulujen opettajien avustamiseen nykyaikaisissa väliaikaisissa oloissa. Minä kannatan allekirjoittamani ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Alkio: Tässä mietinnössä on oikeastaan sekoitettu yhteen kaksi eri asiaa. Mietintö on saanut nimensä siitä, että sen tarkoituksena olisi kehittää alkukoulun opetusta maassa. Sillä anomuksella, jonka alle minäkin olen kirjoittanut, oli yksinomaisena tarkoituksena saada nykyään toi-

miville alkukoulunopettajille jonkinlaista kalliinajan palkankorotusta, jonkalaista he kaiken todennäköisyyden mukaan eivät kirkon eikä kuntien puolelta tule saamaan. Ei ole suinkaan tämän minunkin allekirjoittamani anomuksen aloitteentekijäin aikomus ollut todeta sitä, että kirkollinen ja kirkon huostassa oleva alkukoulu olisi sellainen koulumuoto, jota edelleen olisi sellaisenaan kehitettävä ja tuettava. Mutta minä olen lähtenyt kokonansa siitä periaatteesta, että tässä maassa on olemassa noin 1,700 alkukoulunopettajaa, jotka työskentelevät taloudellisesti vaikeammissa oloissa kuin mitkään muut kansan palvelijat tässä maassa. Näitten alkukoulunopettajain vuosityönä on 30—40 viikon aika. Kirkko ja kunnat maksavat tästä työstä keskimäärin noin vähän yli 300 markkaa vuodessa. Turun arkkihiipakunnan kiertokoulunopettajain keskipalkka nousee 290 markkaan vuodessa. Nämä opettajat kuitenkin tekevät tässä maassa, huolimatta siitä, millä tavalla kiertokoulua arvostellaan, siksi tärkeätä alkusivistyksellistä työtä, että eduskunnalla ei ole minkäänlaista siveellistä oikeutta ummistaa korvaansa sille pyynnölle, joka tänään esitetään eduskunnalle, jossa toivotaan, että he saisivat myös jonkun verran paksumman leivän, kuin mitä heille on kirkko toimintansa kautta kyennyt antamaan. Näissä kouluissa saa vuosittain noin 200,000 Suomen lasta ensimmäisen alkuopetuksensa ja suuri osa niistä saa siellä myös viimeisen ja korkeimman opetuksen, minkä yhteiskunta heille antaa. Suurin merkitys näillä kouluilla on maaseudun syrjäkylissä, siellä, mihin kuntien toimesta ei ole vielä kyetty eikä haluttu kansakouluja pystyttää. Ne ovat köyhimpien seutujen sivistysahjoja, joita saamme kiittää siitä, että Suomen kansa nykyisellä hetkellä kuuluu niitten maailman kansojen joukkoon, jonka keskuudessa melkein jokainen normaalin täysi-ikäinen kansalainen osaa lukea. Kun eduskunnassa on näitten 10 vuoden kuluessa anottu avustusta näille kiertokoulunopettajille, on tavallisesti tuo avustus kielletty sen perusteella, että nämä koulut ovat kytketyt kirkon yhteyteen. Joka kerta, kun asiaa on käsitelty, on myös pidetty selvänä, että, jos kunnat ottaisivat näitten koulujen johtamisen omakseen, silloin asia olisi saatu oikealle tolalle. Minä olen kuitenkin saanut sen vakaumuksen, ettei kiertokouluasiakaan ole niin vain yksinkertaisesti järjestettävissä, siirrettävissä kirkon huostasta kuntien huostaan. Tämän käsityksen on minussa kasvattanut kymmenvuotinen kokemus.

Täällä jo äsken mainittiin, ettei tässä maassa ole muuta kuin vähän yli 300 kunnallista kierto-

koulua, sitävastoin on ainakin noin 1,500 kirkollista kiertokoulua. Kysymys on tällä kertaa siitä, millä tavalla eduskunta järjestää tämän asian tulevaisuudeksi. Minulla puolestani ei ole minikäänlaista uskoa siihen, että sellainenkaan päätös, jonka sivistysvaliokunnan mietinnön hyväksyminen edellyttäisi, aiheuttaisi semmoista tavatonta tulosta, että nämä noin 1,500 kirkollista kiertokoulua tulevan vuoden kuluessa muuttuisivat kunnallisiksi. Asia yksinkertaisesti jää siksi, että kiertokoulut jäävät entiselleen, tulevaisinkin vuodeksi, johon vaikuttaa se, että yhteiskunnallamme on yleensä verraten suuri halu jättää alkuopetus oman onnensa nojaan. Meidän yhteiskuntamme on viimeiseen asti osottanut olevansa haluton järjestämään alkuopetusta. (Vasemmalta: Ainoastaan valtuuskat!) Eivät myöskään minun ymmärtääkseni ne suunnitelmat, jotka sivistysvaliokunnan mietintö sisältää, anna takeita siitä, että ne antaisivat sysäystä ja vauhtia tälle liikelle.

Kun nykyään kaikki virkakunnat, erikseen ketään luettelematta, rientävät valtion puoleen saadakseen itselleen kalliinaajan palkankorotusta, on minun mielestäni eduskunnan siveellinen velvollisuus kallistaa korvansa myös niiden puoleen, joilla on todellinen hätä. Kun sanon että meidän kiertokoulunopettajillamme on todellinen hätä, luulen, ettei kukaan sitä vastaan väitäkään, kun tiedetään, että keskipalkka heidän keskuudessaan on, niinkuin äsken sanoin, noin 340 markkaa. Jos ainoana syynä tämän ehdotuksen hylkäämiseen on vain se, että kiertokoulut ovat kirkollisen valvonnan alaisia, en saata tätä käsittää muuksi kuin uskonnolliseksi vainoksi, joka tällä kertaa tulisi epäonnistuneesti kohdistumaan tämän maan korpeliäjien, kaikkein syvimpäin kansankerrosten lasten opettajiin. Minä en tahdo, niinkuin alussa mainitsin, puhua kirkollisten koulujen puolesta. Olen ensimmäisenä silloin, kun tämä järjestelmä voidaan uudistaa, sen uudistajain joukosta tavattavissa. Mutta minä otaksun, että sen uudistaminen tapahtuu vasta silloin, kun meillä tulee olemaan uudestaan tilaisuus järjestää kokonaan kansanopetus oppivelvollisuuden pohjalle. Se ei tule tapahtumaan kuitenkaan tänä vuonna. Senvuoksi on rakennettava olevien olojen pohjalle.

Minä siis ehdotan, että eduskunta hyväksyy jommankumman näistä vastalauseista. Minä puolestani kannatan toista vastalauseetta ja ehdotan että eduskunta päätöstä tässä asiassa tehdessään hyväksyisi sen.

Ed. T. I k o n e n: Käsiteltävänä olevaan sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen

vastalauseen puolesta pyydän yhtenä sen allekirjoittajista esittää eräitä näkökohtia.

Valiokunta kokonaisuudessaan on asettunut sille kannalle, että alkuopetustoiminta meidänkin maassamme on saatava kunnalliseksi. Miten etäällä tästä päämäärästä vielä ollaan, osoittaa tilasto, jonka mukaan meillä tätä nykyä on 320 kunnallista alkukoulua ja lähes 1,700 kirkollista alkukoulua. On selvää, ettei vuodessa eikä kahdessakaan saada kaikkia kirkollisia kouluja muutetuiksi kunnallisiksi. Vaikka kirkollisten koulujen muuttamista kunnallisiksi ei tultaisi erikseen vastustamaan, niin on ymmärrettävä, että kaikki pienimmätkin asiat vaativat jonkun ajan kehittyäkseen. Kun tässä on yli 1,500 koulun hallinnon muuttaminen kysymyksessä, ei sitä muutosta saa puolen vuoden kuluessa toimeen millään taikaiskulla. Kun tämä myönnetään, on ilmeisesti oikein ja kohtuullista, että kirkollisten pientenlastenkoulujen opettajat tulevat ensi vuonna — jota kysymyksessä oleva 400,000 markan määräraha koskee — saamaan pieniin palkkoihin avustusta kyseessä olevasta määrärahasta. On tahdottu väittää että, jos seurakunnallisille kiertokouluille myönnettäisiin vaikkapa tilapäistä avustusta, kuten nyt tapahtuisi, niin sillä pönkittäisiin kirkollisia kouluja ja hidastutettaisiin kunnallisten alkukoulujen kehittymistä. Minä puolestani uskallan olla tässä asiassa kuitenkin eri mieltä. En tunne aivan tarkoin niitä mielenpitoita, jotka tässä asiassa ovat vallitsevia johtavissa kirkollisissa piireissä. Luulen kuitenkin, sikäli kuin lisäksi olen kuullut tältä paikaltakin askettäin, että siellä ollaan hyvin myötätuntoisia sille ajatuskannalle, ettei enää nykyoloissa kirkolle kuulu kansan opettaminen, vaan se on oleva valtion ja kuntien asia. Tämä onkin luonnollista, sillä kaiketi nyt kirkolle on yhdentekevää, opetetaanko lapsille lukemista, kirjoitusta ja laskentaa ynnä muita aineita sen tai tämän järjestelmän mukaan. Ainoa seikka, jonka ehkä voisi väittää aiheuttavan kirkolle vastenmielisyyden päästää lastenopetusta käsistään, on uskonnonopetuskysymys. Tämäkään ei ole ainakaan vielä nyt tärkeä merkitykseltään, sillä myöskin kunnallisissa kouluissa opetetaan uskontoa ja luultavasti tullaan vielä 1918 opettamaan, jota vuotta määräraha koskee.

Alkuaan on meillä, kuten muuallakin, kirkko ollut yksinomainen kansanopettaja. Sikäli kuin aika on tuonut uusia ajatuskantoja koulukysymyksessä esille, on muun muassa kirkko vetäytynyt syrjään koulualalta. Kansakoululaitos on meilläkin ilman muuta muodostunut kirkon johdon alaisuudesta vapaaksi laitokseksi. Näin tulee

epäilemättä käymään myös lähivuosina alkuopetuksen. Kun vaan ilmestyy kyllin voimakas järjestö, joka voi ottaa kirkolta sen ylläpitämän kiertokoululaitoksen, on se sen luovuttava. Olemme tulleet juuri tähän murroskohtaan. Kiertokoulu on aikansa elänyt, sanotaan. Niin onkin, siellä ja sikäli kuin kunnallisia pientenlastenkouluja on saatu syntymään, ennen ei. Kiertokoululaitos on meillä suorittanut päivätyön, jonka edessä meidän maailmanparantajien täytyy pysähtyä ja ajatella, millä lailla meidän on sopivata sitä arvostella. Meidän on kunnioituksesta nostettava lakkia niille monille vaatimattomille uurastajille, jotka tälle kansalle ovat tiedon alkeita kiertokoulun opettajina opettaneet. Kun kiertokoululaitos nyt olojen kehittyttyä on käymässä vanhanaikaiseksi ja tulee antamaan tilaa sille koulumuodolle, joka nykyisissä oloissa vastaa niitä vaatimuksia, joita kohtuudella voidaan kansan lasten alkuopetukselta vaatia, niin tulee tämän muutoksen tapahtua kaikella kunnioituksella seurakunnallista kiertokoulua kohtaan. Ei ole mielestäni sopivaa, että häviävälle koululaitokselle tahdotaan näyttää, kuin se olisi jokin mätäpaise, joka olisi leikattava pois, vaan on annettava sille rehellinen tunnustus siitä päivätyöstä, minkä se on tälle kansalle suorittanut. Meidän on mielestäni asetettava se samaan asemaan kuin vanhus, joka on suorittanut päivätyönsä ja aikansa elettyään jättää työn suorittamisen nuoremmille voimille, jotka voivat sen paremmin suorittaa. Tämä ei tapahdu mielestäni siten kuin valiokunnan enemmistö esittää, että myönnettäisiin palkka-avustusta ainoastaan kunnallisten alkukoulujen opettajille, mutta ei seurakunnallisille. On suuria maalaiskuntia, joissa ei ole yhtään kunnallista alkukoulua, ja on varmaa, ettei niitä saada syntymään ainakaan ensi vuonna, jota määräraha koskee. Täytyy ihmetellä, jos maaseudun edustajat voivat yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan tässä kysymyksessä. Se on kyllä ymmärrettävää, että kaupunkilaiset ja tehdasseutujen edustajat, sosialistitkin, jotka ovat saaneet kunnalliset pientenlastenkoulut, puolustavat yksinomaan niille valtioavun myöntämistä opettajien palkkaukseen sekä opetusvälineiden hankintaan. Kiertokoulunopettajille tehtäisiin huutavaa vääryyttä, jos ei heidän pieniin palkkoihinsa myönnettäisi avustusta. Kun kirkollinen koulu tulisi muuttumaan kunnalliseksi, tulisivat opettajat usein saamaan paikkoja näissä kunnallisissa kouluissa. Siksipä olisi väliaikaisestikin nyt saatava kiertokoulunopettajien palkkaus niin järjestetyksi, etteivät kykenevimmat heistä siirry muille aloille, sillä siihen ei meillä tosiaankaan ole varaa. Jos olisi ajateltavissa, että

kiertokoululaitos lakkautettaisiin eikä vastaavaa laitosta perustettaisi sijalle, olisi luonnollista, että kiertokoulunopettajien tulisi etsiä ansiota muilta työaloilta, kuten on monen käsityöläisen ynnä muiden käynyt, kun on uusia koneita keksitty ja ne ovat tuoneet mullistuksia työaloille. Mutta koska kunnallinen alkukoulu tulee kiertokoulun tilalle, niin on selvää, että tämä välitila pitäisi saada siedettäväksi, niin että opettajat ilman muuta voisivat siirtyä kirkollisista kouluista kunnallisiin kouluihin. Kiertokoulunopettajat, kykenevimmat heistä, tulisivat valiokunnan enemmistönkin mielestä saamaan paikat kunnallisissa kouluissa, sikäli kuin kirkolliset kunnalliseksi muuttuisivat. Kun koulujen muuttumiseen opettajisto usein voi sangen vähän, jos ollenkaan, vaikuttaa, joutuisivat opettajat toisten hitauden takia syyttömästi kärsimään. On totta, ettei kiertokoulunopettajisto ole palkoistaan pitänyt niin suurta ääntä kuin monet muut, eikä ole uhannut lakoilla, mutta se ei oikeuta yhteiskuntaa ummistamaan silmiään sille raskaalle työlle, jota he tekevät. Ei ole oikein, että ainoastaan niiden elinehdot saavat yleisen huomion osakseen, jotka itse pitävät asemastaan suurta ääntä, ja vaatimattomain, hiljaisten työntekijäin annetaan nääntyä taloudelliseen kurjuuteen. Eduskunta on ennen ollut kunnallista alkukoulua suosivalla kannalla, huomautetaan valiokunnan mietinnön perusteissa, siksi nytkin on kannatettava kunnallista alkukoulua. Eduskunta osottaa silloinkin mielestäni olevansa kunnallista alkukoulua suosivalla kannalla, jos se päättää ottaa valiokunnan ponnen lisäksi ensimmäisessä vastalauseessa olevan ponnen. Siten tulisivat kunnallisten koulujen opettajat saamaan lisäpalkkaa 600 markkaa, kunnan suorittaessa 300 markkaa, sen sijaan seurakunnallisten koulujen opettajat saisivat 300 markkaa, seurakunnan suorittaessa 400 markkaa. Tämä suhde osottaisi jo hyvin selvästi kumpaa koulumuotoa eduskunta tahtoo täällä suosia. Lisäksi on huomattava, kuten valiokunnan mietinnön perusteluissa 3 sivulla vähemmistön kannasta sanotaan, että seurakunnallisia kouluja ei avustettaisi siellä, missä jo on olemassa kunnallisia.

Pyydän siis kannattaa ensimmäistä vastalauseetta. Samoin pyydän kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta, että valiokunnan ponnen edelle lisättäisiin sanat: „hallitukselta anottavaksi”.

Ed. Bäck: Mycket har redan ordats i denna fråga. Jag kan därför fatta mig kort. I princip omfattar jag fullkomligt den kläm, i hvilken före-

liggande betänkande utmynnar. Som kyrkoherde och kommunalstämmoordförande i Vörå har jag äfven dragit försorg därom, att de kyrkliga barnskolorna blifvit kommunala. Jag anser nämligen att det är lyckligt för undervisningen i barnskolorna ifall dessa skolor bli kommunala, ifall primärundervisningen förflyttas till kommunala barnskolor. Därigenom vinnes större konformitet mellan folkskolan och barnskolan, och detta kan ju icke vara annat än undervisningen till fromma. Dessutom måste vi ju tyvärr på kyrkligt håll öppet medgifva, att de kyrkliga barnskolorna ofta varit dåligt organiserade. Man har tagit olämpliga lärare och lärarinnor, och undervisningen har därför också blifvit därefter. I alla fall har en förändring beträffande dessa kyrkliga barnskolor under senaste tid inträffat. Man har försökt vinna en kompetent lärarepersonal, och därför tycker jag, att det vore högst oräddvist att nu icke låta interimistiskt bevilja åt dessa kompetenta kyrkliga barnskolor något slags understöd.

Jag vill icke mera ingå uti detta ärende. Jag vill blott, jämte det jag fullt omfattar klämman uti utskottets betänkande, föreslå en sålydande tilläggskläm:

„äfvensom att af detta anslag måtte beviljas lönebidrag till ett belopp af 300 mark åt lärare vid kyrkliga småskolor, där församlingarna erlägga en årslön af minst 400 mark”.

Utvecklingen kommer naturligtvis att gå i den riktning, att primärundervisningen i alla kommuner förläggas till de kommunala barnskolorna.

Ed. Wäinö Jokinen: Kirkollisilla kiertokouluilla on oma erikoinen tarkoituksensa. Niitten tehtävänä on antaa lapsille uskonnollisen kasvatuksen ensi alkeet ja valmistaa lapsia ottamaan vastaan sitä opetusta, minkä he tulevat saamaan rippikoulussa. Tämä kirkollisen kiertokoulun oma uskonnollinen ja kirkollinen tarkoitus on niin ilmeinen, että vain rahanahneus saattaa kirkon sen kieltämään. Vain silloin, kun on kysymyksessä valtioavun pyytäminen kirkollisille kiertokouluille, vain silloin ja vain siinä tarkoituksessa pappien taholta ollaan asettavinaan kirkollisille kiertokouluille myös sivistyksellisiä tarkoituksia. Eduskunta, aina säätyvaltiopäivien ajoilta 80-luvulla, on asian tällaiseksi käsittänyt. Valtiopäivät ovat aina kieltäytyneet antamasta suostumustaan siihen, että valtion varoilla käytäisiin kirkollista alkuopetustoimintaa tukemaan.

Se kurja asema, jossa kirkko kiertokoulunopettajiansa pitää, on häpeäksi kirkolle, jonka kirk-

koruhtinaat samaan aikaan saavat kymmenien tuhansien markkojen vuosipalkkoja. Tilanne on häpeäksi kirkolle, mutta valtion asiana ei ole käydä tätä häpeätä korjaamaan valtion varoilla, joita kipeästi tarvitaan muihin tarkoituksiin.

Eduskunta on aina säätyvaltiopäivien ajoilta katsonut tehtäväkseen edistää kunnallista opetustoimintaa. Ennen pitkään tullaan eduskunnassa hyväksymään oppivelvollisuuslaki, joka kokonaan rakentuu kuntien toiminnalle opetuksen asian edistämiseksi. Vallan tarkotuksetonta olisi näissä oloissa käydä valtion varoilla kehittämään kokonaan toista koulumuotoa, kirkollisia kiertokouluja, jotka ovat tuomitut jäämään syrjään kansanopetuksen tehtävistä, joitten hoitamiseen niillä oman erikoisen kirkollisen tarkoituksensa vuoksi ei ole kerrassaan minkäänlaisia edellytyksiä.

Eduskunnan kanta asiassa on tietenkin oleva sama nyt kuin kaikkien valtiopäivien aikaisemminkin. Täytyisi voida edellyttää, että jokainen eduskunnan jäsen tuntisi velvollisuudekseen jyrkästi kieltäytyä vähimmästäkin kirkollisten kiertokoulujen kannattamisesta sen jälkeen, mitä viime vuosina on tapahtunut. Aikana, jolloin eduskunta ei ole saanut tilaisuutta kokoontua, on kirkon taholta asemaa käytetty hyväkseen saattaakseen kukistetun sortohallituksen, syrjäyttään eduskunnan tahdon asiassa, vähitellen yhä pienentämään ja lopuksi kokonaan epäämään eduskunnan myöntämän kannatuksen kunnalliselta alkuopetukselta. Mutta samaan aikaan kun hallitus on saatu tekemään tämä — ja tähän suuntaan on vaikutettu hallituksessa, eikä suinkaan siellä olleiden venäläisten vaan pääasiassa niiden kotimaisten neuvonantajain toimesta, jotka hallituksella on ollut —, samaan aikaan on saatu hallitus myöntämään vuosi vuodelta yhtä suurempaa kannatusta kirkollisille alkukouluille, joiden valtiovaroilla kannattamisen kirkon taholla on selvästi tietty olevan vastoin eduskunnan tahtoa. Tämä kirkon yhteistyö kukistuneen hallitussuunnan kanssa on ollut siksi häpeällistä, että niiden joukko, jotka näille kouluille valtioapua yhä vieläkin puoltavat, toivottavasti nyt osottautuu vieläkin pienemmäksi eduskunnassa kuin se muutama kymmenhenkilöinen ryhmä, joka asian viimeksi esillä ollessa olisi tahtonut myönnettäväksi valtioapua näille kirkollisille kiertokouluille.

On sanottu, ettei näitä kouluja ole nykyisin kunnallisina kuin 320. Minusta on ihme, että kunnallisia kiertokouluja on niinkin paljon, jos ottaa huomioon ne vaikeat olot, joissa nämä koulut ovat toimineet, syystä että valtioavun saanti on ollut kokonaan epätietoista ja että useina vuo-

sina sitä ei ole ollenkaan saatu. Varmaa on, että jos valtioavun saanti tulee varmemmalle tolalle ja jos pian saadaan aikaan myöskin kunnallisten äänestysolojen undistus, tulee näitten koulujen kehitys menemään niin vilkkaasti eteenpäin, että se määräraha, minkä valiokunta nyt ehdottaa niille myönnettäväksi, tulee todennäköisesti osotautumaan riittämättömäksi jo ensi vuonna.

Ed. K o k k o: Vaikka ehdottomasti olenkin sillä kannalla, että alkuopetus on tuleva kunnalliseksi, niin sittenkin, katsoen siihen hädänalaiseen tilaan, jossa parituhatta kiertokoulun opettajaa toimii, toivoisin, että heille annettaisiin kalliinajan palkanlisäystä ainakin 200 markkaa vuodessa näistä valiokunnan anomista rahoista. Yhdyn niihin perusteluihin, joita herra Alkio mainitsi. Kannatan toista vastalauseetta.

Ed. S t o r b j ö r k: Då folkskoleundervisningen är lämnad i kommunernas vård, är det äfven naturligt att småskolan, — den lägre folkskolan — såsom primärskola, direkt ledande till folkskolan, bör lämnas i kommunernas vård och i likhet med folkskolan underställas skolstyrelsens öfverinseende. Enhetligheten i dessa undervisningsanstalter, hvilka höra tillsammans, kräfver en sådan anordning. Sant är att de kyrkliga småskolorna ännu utgöra det öfvervägande flertalet, men lika sant är äfven, att en stor del af dessa icke fylla de anspråk på en ordnad primärundervisning, som bör förutsättas för erhållande af statsanslag. Det kyrkliga eller rättare sagdt prästerliga inflytandet öfver dem har ofta gjort dem till allt annat än ändamålsenliga primärskolor för folkskolan. Uppmärksamheten måste äfven fästas vid det förhållandet att prästerna i allmänhet ogärna tillåta småbarnskolornas öfvertagande af kommunerna. Sistnämnda förhållande torde vara den förnämsta orsaken till att småskoleundervisningen icke långt allmänare öfvergått i kommunernas vård. Om nu landtdagen skulle lämna sin förra otvifvelaktigt riktiga synpunkt i frågan för att begynna jämte de kommunala primärskolorna understöda äfven de kyrkliga ambulerande skolorna, vore detta i hög grad egnadt att fördröja reformen och kvarhålla primärundervisningen i dess ofullkomliga läge.

Ldgsm. Virkkunen jämte många andra hafva påpekat det orättvisa i, att kommunernas lärarinnor finge komma i åtnjutande af statsanslag, medan det större flertalet, nämligen de kyrkliga lärarinnorna, icke finge del af en sådan förmån och sålunda blefvo ställda i en svårare ekonomisk ställning. Detta förhållande är dock endast

skenbart eller behöfver åtminstone icke fortgå, ifall icke kyrkoherdarna motsätta sig småskole-reformen och envist vilja behålla småskolorna såsom kyrkliga för att på samma gång behålla husbondeväldet öfver dem. Samma skattdragande skola underhålla skolorna antingen de besluta om dem i kyrkostämman eller i kommunalstämma. För dem är det ingalunda önskvärdt att skolorna fortfarande skola vara kyrkliga och stå under kyrkostämmans vård och vara underordnade prästerskapets husbondevælde. Inom några veckor kan småskolan genom samstämmigt beslut af kyrkostämman och kommunalstämma öfvertagas af kommunen och reformeras till kommunala skolor, där kyrkoherden och kommunen kunna samarbeta för samma ändamål.

Det märkliga förhållandet att senaten, lämnande de kommunala skolorna utan bidrag, understödde de kyrkliga i många år, talar för att landtdagen bör genomdrifva sin skolreform med kraft och konsekvens. Landtdagsman Virkkunen meddelade, att af de för kommunala småskolor anslagna medlen 25,000 mark blifvit oanvända, emedan de icke blifvit uttagna. Detta meddelande förefaller så mycket mera underligt, som jag är underkunnig om, att en mängd kommuner, hvilka anhållit om bidrag och år för år rekvirerat dem, icke erhållit sådana. Lika litet skäl synes det vara att vi göra denna anslagsfråga till en språkpolitisk fråga. Om än i nuvarande tid förhållandevis flera af småskolorna på svenskbygden öfvergått till kommunala skolor än på finskbygden — detta kan till stor del bero på olika åsikter hos prästerna i de olika bygderna — så är det ingalunda behöfligt att så skall fortgå, utan otvifvelaktigt är, att, om landtdagen vidhåller sin förut intagna ståndpunkt, att endast understöda de kommunala skolorna, så skola nog också i finska trakter ganska snart, om icke genast, skolorna öfverföras till kommunala institutioner.

På grund af allt detta anser jag det vara fullkomligt onödigt att nu vika från den princip landtdagen förut intagit och börja understöda kyrkliga småskolor, såsom reservanterna i utskottet föreslagit. Jag ber för den skull att få ansluta mig till utskottets betänkande.

Ed. P. V i r k k u n e n: Ed. Jokisen lausnon johdosta pyydän huomauttaa, että hänellä nähtävästi ei ole tietoa eikä käsitystä seurakunnallisten koulujen tarkoituksesta. En ole minäkään niihin tarkkaan tutustunut, mutta olen kuitenkin useiden koulujen ohjesääntöjä lukenut, joista käy ilmi, että näiden koulujen opetusaineina

on esim. uskonto, sisäluku, kirjoitus, laskento, havainto-oppi ynnä sen yhteydessä mielikuvapiirustus, kotiseutuoppi, laulu, leikki ja käsityöt. Tämä luettelo osoittaa, että kunnallinenkaan alkukoulu ei luullakseni voi laajempaa ohjelmaa esittää. Toiseksi ed. Jokisen huomautus ja valitus, johon minäkin yhdyin, siitä, että kunnalliselta alkukoululta on viime vuosina riistetty valtioapu ja että tämä on vaikuttanut näiden koulujen taantumiseen, se on toisaalta kaunis todistus siitä, että kirkollinen koulu ilman mitään valtioapua on voinut vuosikymmeniä pitää itsensä pystyssä ja tälläkin tavalla, kuin olen maininnut, hoitaa toimintaansa. Ed. Jokisen muihin kiihkoisiin ja loukkaaviin lausuntoihin minä tietysti en vastaa.

Ed. Wäinö Jokinen: Ed. Virkkunen väitti, että en tuntisi noiden kirkollisten koulujen tarkoitusta. Viimeksi vähää ennen tänne tuloani luin piispa Collianderin lausunnon asiassa. Tämän arvoisan oppi-isän kirjoitukset ja lausunnot olisivat hyvin valaisevia ed. Virkkuselle, sillä minä ainakin olen tullut siihen käsitykseen, että piispa Colliander esittää asian paljon rehellisemmin, kuin ne herrat, jotka täällä eduskunnassa puoltavat valtioapua näille kouluille, mutta koettavat kaikin tavoin peittää sitä todellista tarkoitusta, mikä näillä kouluilla on. Yksin viime kirkolliskokouskin puhui kirkollisten kiertokoulujen „varsinaisesta tehtävästä” ja teki sen juuri puhtuessaan valtioavun anomisesta niille. Noitten koulujen omaa erikoista tarkoitusta valtioapua anottaessa koetetaan peitellä, mutta toistaiseksi ei ole eduskuntaa millään asteella saatu asiassa harhaanjohdettua.

Ed. Alkio: Minä puolestani myönnän myös, että kirkollisille alkukouluille on monessa tapauksessa ja monessa pitäjässä juuri sellainen tarkoitus yritetty saada, kuin ed. Jokinen täällä on sanonut. Mutta niillä on laajempikin merkitys, jota kukaan emme voi kieltää, nimittäin se, että ne ovat ainoat koulut, joissa laajoilla alueilla lapsille aakkosia ja lukutaitoa opetetaan. Niin kauan kun ne ovat ainoita laajoilla alueilla tässä suhteessa, niin kauan niiltä ei ole oikeutta myöskään sitä kalliinajan palkankorotusta kieltää, jota täällä on niille ehdotettu. Ed. Jokinen mainitsi siitä, että viime kirkolliskokous olisi pannut alotteiden pimeisiin toimiin, joiden kautta on yritetty saada ja saatukin entinen, nyt kukistettu, hallitus antamaan apua kirkollisille kouluille ja jättämään siitä kunnalliset koulut pois. Asianlaita on sillä tavalla, että tämän kaatuneen hallituksen luona juoksivat niin monet muut ryhmät pyytämässä apua muodossa ja toisessa, että minä en

olisi suonut, että tässä yhteydessä kiertokoulun opettajia sen johdosta, että heidän puolestaan kirkko on väärinkäyttännyt asemaansa saadakseen heidät siihen tilaan, missä he nyt ovat, en olisi suonut, että heidät olisi tästä asetettu kärsimään. Ne ryhmät virkamiesten piirissä esimerkiksi, jotka ovat sekä vanhan hallitusjärjestelmän aikana että nyt uuden, sittemmin toteutetun, aikana saaneet palkankorotuksen, niinkuin äsken sanomalehdet kertoivat, nyt jo 35,000,000 markkaa, jos ne asetetaan rinnakkain, niin minä luulen, että yhtä häpeällisiä kumarruksia voidaan löytää muiden ryhmäin keskuudessa kuin mitä tässä lienee harjoitettu.

Ed. Sundblom: Den värme, hvarmed man i afton förordat de kyrkliga skolorna, gifver tydligt tillkänna att det icke blott är ett tillfälligt understöd man önskar tillförsäkra dem, utan fastmer att man allt framgent vill bibehålla denna skolform. Under sådant förhållande anser jag mig böra yttra ett par ord.

Jag finner det icke alldeles riktigt, när det säges, att man på kyrkligt håll, bland prästerna, envist vidhåller den kyrkliga skolformen. Det finnes många präster, som öppet och ärligt erkänna, att den ambulatoriska kyrkliga skolan öfverlevat sig själf och icke mera lämpar sig för den tid vi nu leva i, utan tillhör den ett förgånget tidevarf. Samma frisinade präster säga också, att primärundervisningen måste ordnas på ett enhetligt sätt, som tillika förbereder vägen för läroplikten och dess genomförande i en nära framtid.

Naturligtvis kan ju anföras skäl, som tala för ett tillfälligt understöd åt de kyrkliga småskollärarna, men dessa skäl kunna upprepas hvarje gång frågan kommer före, och följaktligen skall landtdagen hvarje gång ställas i valet att bevilja understöd eller icke. Detta finner jag föga lämpligt. Landtdagen måste i denna sak taga ställning, och därvidlag finner jag kulturutskottets betänkande fullkomligt riktigt, hvarför jag också anslutar mig till detsamma.

Man har invändt, att det finnes ett mycket stort antal kyrkliga skolor och ett litet antal kommunala skolor, men har man tagit nödig hänsyn till att regeringen konsekvent undanhållit de kommunala skolorna hvarje understöd, men i stället utgifvit sådant åt de kyrkliga? Jag är öfvertygad om att kommunerna skola låta sig angeläget vara att genomföra den kommunala skolreformen, såvidt i deras förmåga står. Därför äro de också berättigade till rundligt understöd af staten, på sätt kulturutskottet föreslagit.

Enhvar, som känner den kyrkliga skolan — jag talar om det, som gäller såsom regel, icke det, som gäller såsom undantag — torde nödgas erkänna, att dylika skolor i pedagogiskt afseende icke fylla sådana fordringar, att man till deras försvar bör hålla långa, vackra andraganden. Ty dessa skolor sakna oftast kompetenta lärare, och inspektionen är ytterligt bristfällig, för att icke säga att de helt och hållet sakna inspektion. Det är naturligt, att småskolan, allt efter som skolväsendet utvecklas, skall komma under skolöverstyrelsens inspektion och ställas på en tidsenlig och pedagogisk fot.

Jag anser det öfverflödigt att bemöta en del detaljanmärkningar, som här gjorts. Jag har begärt ordet blott för att häfda den ståndpunkt, att staten, när det gäller primärundervisningen, icke kan och icke bör understöda mer än en skolform, nämligen den kommunala småskolan.

Ed. Wäinö Jokinen: Pyysin puheenvuoroa edustaja Alkion puheen johdosta. Siinä tavassa, millä kirkollisille kouluille on valtioapua viime vuosina hankittu, ei minusta ole häpeällistä ollut yleensä se, että on käännytty valtion puoleen anomuksilla, vaan häpeällistä on se, että näin on tehty sen jälkeen kun eduskunta nimenomaan aina on asettunut tällaisen valtioavun myöntämistä vastaan ja että tässä asiassa on käännytty niiden puoleen, jotka röyhkeästi ovat polkeneet eduskunnan oikeutta valtion rahasioiden hoidossa, minkä nojalla vain on voitu myöskin mennä myöntämään valtioapuja kirkollisille kiertokouluille. Se minun mielestäni on tässä asiassa häpeällistä ollut.

Ed. Malmivaara: Erään lausunnon johdosta, joka täällä annettiin, tahdon saada sanotuksi eduskunnan pöytäkirjaan, että jos kiertokoulut kykenisivät todella saamaan herätetyksi lapsissa uskonnollista mieltä, olisi se luettava niille ansioksi eikä viaksi. Mitä muuten itse asiaan tulee, asetun minä sen lausunnon kannalle, minkä ed. Alkio on täällä antanut. Soisin, ettei tuon peloittavan sanan „kirkollinen” tähden sakoitettaisi viattomia opettajia, jotka jakavat alkuopetusta hyvin laajoilla aloilla Suomen lapsille. Muuttakaa koulujen nimi, mutta älkää opettajia vainotko. Minä ehdottaisin, että valiokunnan ponnesta, jonka muuten hyväksyn, jätettäisiin pois nuo sanat: „niitten ylläpitämien”, joten ponsi tulisi kuulumaan,

että vuodeksi 1918 myönnettäisiin 400,000 markan määräraha alkuopetuksen kehittämiseksi maaseudulla opettajien palkkaamiseen ja opetus-

välineiden hankkimiseen kunnille pienten lasten kouluja varten.

Nythän pyritään laajentamaan kunnallista itsehallintoa. Annettakoon kunnille valta järjestää alkuopetus oman harkintansa mukaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun en ole asianomaisen valiokunnan jäsen enkä muuten ole tässä asiassa ollut osallisena, en ole tahtonut enemmin puheenvuoroa käyttää, mutta pyytäisin nyt kannattaa ed. Malmivaaran ehdotusta. Täällä on m. m. ed. Sundblom sanonut, että kirkollisissa pikkukouluissa on paljon epäpäteviä opettajia, mutta toiselta puolen minä varmasti tiedän, kuinka paljon niissä on uhrautuvaisia ihmisiä, jotka tekevät työtä niin vaikeissa oloissa ja niin pienillä palkoilla, että se on kerrassaan esimerkiksi kelpaavaa monille muille. Eihän se ole heidän syynsä, että he olojen pakosta ovat joutuneet tälle alalle. Leipää hekin tarvitsevat yhtä hyvin kuin muut.

Ed. Pärssinen: Minä pyytäisin vain kysyä ed. Malmivaaralta, eikö kirkolla itsellään ole varaa maksaa kiertokoulun opettajain palkkaa? Luullakseni useassa tapauksessa seurakunnat ovat rikkaampia kuin kunnat. Ed. Alkio täällä ihmetteli sitä, että kunnallinen kiertokoululaitos on kehittynyt niin hitaasti. Kenelle siitä lankeaa syy? Kyllä kai se on sille manttaaliainekselle, joka on pidellyt kunnissa valtaa ja jonka edustajana ed. Alkio on. Teillä olisi tilaisuus valistaa heitä, että tekisivät parannusta tällä alalla, eikä suinkaan puoltaa annettavaksi kannatusta laitokselle, joka ei enään sitä ansaitse. Muuten pyytäisin ed. Alkiolta myös kysyä, missä on maalaisliiton ohjelman kohta valtion ja kirkon erosta, kun täällä näemme ed. Alkion hyvin auliisti antavan kannatusta kirkolle. Muuten en pidä kunnallistakaan alkukoulua niin hyvänä, ettei siinä olisi parannuksen varaa. Tahdon vain sanoa esim. että sielläkin lasten tarvitsee lukea kummallisia juttuja enkeleistä, jotka kiipeilevät tikapuita pitkin, sekä Mooseksesta, joka kalliosta vettä iskee, ja Israelin kansasta, joka kävelee kuivaa pitkin meren poikki. Minä en siihenkään ole niin tyytyväinen, vaikka sille varoja annettavaksi puollan.

Ed. Alkio: Ed. Pärssiselle pyydän heti vastata. Tällä asialla ei ole minkäänlaista yhteyttä valtion ja kirkon eron kanssa eikä niiden yhdessäolon kanssa. Mutta tällä asialla on suhteellisesti paljon yhteyttä sen kanssa, että te täällä usein puolustatte vapauksia ja etuja sille työ-

väestölle, joka vielä on pakoitettu työskentelemään kapitalistisessa yhteiskunnassa kapitalistien palvelijoina. Kun minä puolustan saman periaatteen mukaan kirkollisen pikkukoulun opettajille, jotka kärsivät nälkää senvuoksi, että kirkko ei ole kyennyt heille antamaan riittävää leipää (vasemmalta: Ei ole tarpeen), kun minä puolustan heille palkankorotusta valtion puolelta, johon minulla tällä kertaa on yhdellä äänellä oikeus vaikuttaa, teen minä sen yhtä vapaalla omallatunnolla, kuin ed. Pärssinen voi tehdä sen, että hän toimii niitten kansalaisten elinotujen parantamiseksi, jotka vielä ovat pakotetut järjestelmällisesti tekemään työtä kapitalistisessa yhteiskunnassa kapitalististen työnantajain hyväksi.

Ed. Pärssinen: Minä päinvastoin uskon, että tällä sosialidemokraattien menettelyllä joudutetaan kunnallista kiertokoulua ja pelastetaan kiertokoulun opettajat pappien holhouksesta.

Ed. Malmivaara: Ed. Pärssisen äskeiseen kysymykseen vain vastata toisella kysymyksellä: eikö kunnilla ole itsellään varaa pyytämättä valtion avustusta ylläpitää pikkulasten kouluja? Samalla oikeudellahan näille kirkollisille kiertokouluille pyydetään avustusta, kuin kunnalliset koulut sitä pyytävät. Muuten on näiden välillä hyvin hieno ero. Esim. sillä seudulla, jota minä pidän kotipaikkakuntanani, maksaa kunta lainajyvästöstänsä kiertokoulunopettajain palkat. Minä puolestani olen minäpäivänä hyvänsä valmis luovuttamaan nämä koulut kokonansa kunnille ja jättämään ne koulutoimen ylihallituksen määräämän tarkastajan tarkastettaviksi, sillä minulle on pääasia lasten alkuopetus eikä se arveluttavan pieni kunnia, jonka mahdollisesti saan osakseni siitä, että kiertokouluja tarkastan. Minä erottaisin asian periaatteellisesta puolesta näitten opettajain taloudellisen aseman parantamisen ja soisin, että he saisivat jollain tavoin pieneen palkkaansa lisäystä, oltiinpa sitten periaatteessa millä kannalla tahansa.

Ed. Alkio: Ed. Pärssisen äskeisen lausunnon johdosta pyydän sanoa seuraavaa:

Hän tahtoo kiertokoulunopettajain nälkiintymisellä edistää kiertokoulun uudistamista ja sen saattamista kuntien huostaan. (Vasemmalta: Ei suinkaan.) Minä olen tottunut siihen käsitykseen, ettei sosialidemokraattien asiana ole nälkiintymisjärjestelmän kautta uudistaa yhteiskuntaa. Te olette täälläkin taistelleet aina sen periaatteen puolesta, että työmiehelle pitää saada leipää, että

yhteiskunnan uudistaminen, kapitalistisen työnantajan kukistaminen, tulee aivan toista tietä, ja että se johtuu sikäli nopeasti, mikäli työväen yhteenkuuluvaisuuden tunne kasvaa. Kun minä ajan sitä periaatetta, että näille nälkiintyneille kansan opettajille pitäisi saada leipää vuodeksi 1918, niin minä lähdän siitä reaalisesta tosiasiasta, että teidän ajattelemanne periaate ei vuoden 1918 aikana hituistakaan ehdi edistyä, mutta nämä ihmiset tulevat sinäkin aikana kärsimään puutetta sen johdosta, että te käytätte tällä kertaa väärää periaatteita ajaessanne kansan asiaa. (Ed. Valpas: Menkööt toisille aloille!)

Ed. Bäck: För att få förslaget under omröstning, ber jag att ännu få insätta ordet „regering” i den kläm, som jag inlämnade. Det blir således „äfvensom att regeringen....”.

Ed. Pärssinen: Luulen, että kiertokoulunopettajien huonot palkat johtuvat siitä, että ro-vasteille maksetaan niin paljon palkkaa, ettei riitä kansanopettajille.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomelle on epäilemättä hyvin suuri häpeä, että koulunopettajia kidutetaan sellaisilla nälkäpalkkoilla kuin täällä on esitetty puheenaolevilla opettajilla olevan. Siihen ovat syynä kirkkoruhtinaat, mant-taalimiehet ja muut rikkaat. On ihan varmaa, että kun saadaan kunnallinen äänioikeus, ja Suomen syvät rivit kaikilla aloilla pääsevät määrää-mään ja saavat niin suuren määräämisvallan kuin niille kuuluu, niin tuollaiset nälkäpalkat häviävät. Se on johtunut teistä, ja te olette vastuussa siitä, tulevaisuus on sen korjaava. Toivottavasti saadaan kunnallinen äänioikeus mahdollisimman pian ja se edistää tämänkin työn jouduttamista.

Ed. Alkio: Ed. Valppaalle, joka minuun katsoen nähtävästi tarkoitti lausunnonlansa erityisesti minua, pyytäisin sanoa, että kunnallisen äänioikeuden saaminen syville riveille ei ole riip-punut meidän panemistamme esteistä, sillä kunnal-lislait on aikoinaan eduskunnassa hyväksytty meidän vaikutuksestamme. Mutta se on se kaa-tunut hallitus, joka ne on estänyt ja johon meillä-kään ei ole ollut enempää vaikutusta kuin teillä-kään. Minä toivon, että me olemme tilaisuudessa pian osottamaan, että me uudelleen olemme val-miit tällaiseen tekoon, ainakin mitä minuun tulee.

Mitä tulee ed. Pärssisen äskeiseen lausuntoon että kiertokoulunopettajain pitää, mikäli hänen vaikutuksestaan riippuu, jäädä kärsimään nälkää senvuoksi, että tässä maassa on muutamia satoja

pappeja, jotka nauttivat tavattoman suuria palkkoja, minä pyytäisin asettaa ed. Pärssisen omalle tunnolle kysymyksen, toimiiko hän aina samojen periaatteiden mukaan, että hän kieltää työmieheltä palkan senvuoksi, että hänen isännällensä on vielä suurempi palkka? Minä olen sitä mieltä, että tässä on kysymys kansan palvelijoista ja minä olisin ensimmäinen mies vähentämään pappien suurta palkkaa. Mutta tällä kertaa ei ole siitä kysymys. Tällä kertaa on kysymys teidän ja meidän valitsijaimme lasten aakkosten opettajain palkan maksamisesta. Se on hyvin luultavaa, että monet näistä edustajista ovat sellaisia, joiden lapset eivät tarvitse näitä kouluja, mutta minä vakuutan teille, että tässä maassa on teillä kenties satoja tuhansia valitsijoita, joiden lapset kipeästi tarvitsevat näitä kouluja, joiden opettajien palkan maksamisesta tässä on kysymys.

Ed. Pärssinen: Kai minä saisin tehdä vaikka kuinka paljon kysymyksiä, niin kyllä ed. Alkio osaisi tehdä aina uuden kysymyksen. (Salista: Varmasti!) Parempi siis että lakkaan.

Ed. Hänninen-Walpas: Näytti ensin siltä, että ed. Alkio antaisi yleensä porvarillisten edustajien taholta vekselin, jotta he myöntävät ilman muuta yleisen ja yhtäläisen kunnallisen äänioikeuden, mutta sitten hän peruutti sen vekselin ja antoi sen ainoastaan omasta puolestaan. Siis ed. Alkio ei uskaltanut antaa koko porvariston puolesta tuota hyvää vekseliä.

Ed. Airola: Se on myös merkillistä, että ed. Alkio ei ymmärrä työntekijän ja palkanmaksajan välistä suhdetta. Hän ei tahdo ymmärtää sitä, että se maksakoon palkan, jonka hyväksi työ tehdään. Jos kerran papit tahtovat näitä opettajia tekemään työtä heidän pyrkimystensä edistämiseksi, niin maksakoot heille myöskin palkan. Minkä vuoksi valtiovaroista pitäisi maksaa palkkaa työntekijöille, jotka tekevät työtä papiston ja kirkon hyväksi?

Ed. Alkio: Ed. Airolalle pyydän sanoa vain sen, että minä olen koko illan ajanut sitä periaatetta, että nämät tekevät työtä Suomen kansan ja ennen kaikkea nousevan polven hyväksi, eikä pappien hyväksi. Jos papisto koettaa heitä sivusta päin saada ajamaan heidänkin asiaansa, se ei tällä hetkellä, kun minä pyydän niille ihmisille kalliinajan palkankorotusta, se ei tällä kertaa vaikuta minun menettelyyni.

Ed. Jalava: Ed. Alkio mainitsi, että täällä meidän puolella saattaa olla paljon sellaisia, joiden lapset eivät saaneet tuota kirkollista opetusta

eivätkä ole kirkollisen alkuopetuksen tarpeessa. Se on hyvin mahdollista, mutta meidän puolella on myös paljon sellaisia, jotka ovat tykänään suljetut kaiken alkuopetuksen ulkopuolelle. Meidän joukossamme on kyllä sellaisia, joilta koko yhteiskunta on kieltänyt kouluopetuksen, ja se on juuri sentähden, että meillä kirkollinen valta on vielä niin suuri, että on ollut mahdollista tällaista sortovaltaa pitää yllä, että sellaisilta, jotka eivät vakaumuksensa mukaan ole voineet antaa vedellä pirskoittaa lastensa päitä, on kaikenlainen kouluopetus kielletty.

Ed. Airola: Ed. Alkio ei tunnu ymmärtävän sitäkään, että nämät opettajat eivät tee työtä Suomen kansan ja nousevan polven hyväksi. Suomen kansa ja nouseva polvi ei kosta siitä, jos nämät opettajat syöttävät joitakin taruja lasten päähän, vaikka hiukan siinä sivussa opettavat lukutaidon alkeitakin. Ainakin minä olen kansakoulunopettajana ollessani tehnyt sen huomion, että on suuri työ poistaa oppilaiden päästä sitä, mitä nämät opettajat ovat niihin takoneet, esim. sitä kaikkia opetusmetoodeja vastaan sotivaa lukutaidon metoodia, jota he ovat lapsille opettaessaan noudattaneet. Niiden poisjuurruttaminen ja kelvollisen lukutaidon hankkiminen lapsille on vaikeata, kun opettajat ovat panneet sen alulle perin kelvottomalla tavalla.

Ed. Alkio: Ed. Jalava mainitsi täällä, että on sellaisiakin vanhempia, jotka eivät tahdo kastaa lapsiansa ja jotka siis eivät voi tulla hyötymään siitä opetuksesta, jota kiertokoulut antavat. Mutta minä tahdon tähän vain sanoa sen, että suuren suuri osa niistä syvistä riveistä, Suomen korpien eläjistä, jotka ovat teidän valitsijoitanne, on vielä sillä asteella, että ne kastattavat lapsensa ja joille lapsille nämät opettajat ovat ainoat opettajat, mitä yhteiskunta heille kustantaa. (Vasemmalta: Se on surkeaa!) Surkeata kyllä, mutta minä en voi tällä kertaa sitä asiata korjata. Kootan vain saada heille jollakin tavalla korvausta.

Ed. Lonkainen: Pyydän huomauttaa, että suuren suuri osa korpien asukkaista ei käytä kirkollista koulua sentähden, että kiertokoulunopettajat ovat pappien valituja ja niiden opetus on siis sellaista, jota eivät nykyaikana korpien asukkaat tahdo lapsilleen antaa. Jo tästä syystä, vaikka ne sääliävät syyt, joita ed. Alkio ja muut ovat opettajien palkkaamiseksi tuoneet esiin, täytyy korpien asukkaiden asettua sille kannalle, että koulut on saatava kunnallisiksi ja opettajat sellaisiksi, jotka ovat tehtävänsä tasalla.

Ed. Alkio: Edellisen johdosta pyydän huomauttaa siitä, että täällä ei tule koskaan kysymykseen sellaisten opettajien tai opettajajärjestöjen palkkojen alentaminen tai korottaminen, jotka ulottuisivat joka ainoaan kotiin, mitä Suomessa on, mutta minä väitän, että tässä on kysymys sangen laajojen kerrostien opettajain työn korvaamisesta. Jos ei nämäkään uletu joka ainoaan soppeen, se ei suinkaan ole näiden opettajien asia. Suomen kansalla ei ole oikeutta näitä opettajia nälkään tappa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus asiassa löytyy mietinnön 5:nnellä sivulla ja kuuluu: „että vuodeksi 1918 myönnettäisiin 400,000 markan suuruinen määräraha alkuopetuksen kehittämiseksi maaseudulla opettajain palkkaamiseen ja opetusvälineiden hankkimiseen jaettavaksi kunnille niiden ylläpitämiä pientenlastenkouluja varten”.

Keskustelun kuluessa on ed. Paavo Virkkunen ed. T. Ikosen kannattamana ehdottanut valiokunnan pontteen lisättäväksi ensimmäisen vastalauseen mukaan seuraavan ponnen: „että tästä määrärahasta hallitus myöntäisi 300 markan suuruisia palkka-avustuksia niiden kirkollistenkin alkukoulujen opettajille, joille seurakunnat maksavat vähintään 400 markan vuotuisen palkan”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paavo Virkkusen ehdotukseksi.

Edelleen on ed. Alkio ed. Kokon kannattamana ehdottanut valiokunnan ehdotukseen lisättäväksi toisessa vastalauseessa olevan ponsiehdotuksen, „että näistä varoista kouluylivaltuutuksen kautta jaettavaksi ja sen valvonnan alaisena käytettäväksi myönnettäisiin ainakin 200 markan suuruisen tilapäisen avustuksen myöskin jokaiselle seurakunnallisen alkukoulun opettajalle, jolle koulun kannattajat puolestaan suorittavat vähintään 400 markkaa vuodessa. Tätä avustusta alkoon kuitenkin suoritettako sellaiselle seurakunnalliselle alkukoululle, jonka piirissä toimii kunnallinen alkukoulu”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Alkion ehdotukseksi.

Ed. Malmivaara ed. Helenius-Seppälän kannattamana on ehdottanut ponneksi, „että eduskunta anois, että vuodeksi 1918 myönnettäisiin 400,000 markan suuruinen määräraha alkuopetuksen kehittämiseksi maaseudulla opettajain palkkaamiseen ja opetusvälineiden hankkimiseen kunnille pientenlastenkouluja varten”. Kutsun tätä ed. Malmivaaran ehdotukseksi.

Ed. Bäck on ehdottanut lisäponneksi: „kuin myöskin, että tästä määrärahasta myönnettäisiin 300 markan suuruisia palkka-avustuksia niiden kirkollisten alkukoulujen opettajille, joille seurakunnat maksavat vähintään 400 markan vuotuisen palkan”. Sitten hän on muuttanut ehdotustansa niin, että alkuosa kuuluu: „että tästä määrärahasta hallitus myöntäisi”, joten tämä ehdotus tulisi näin muutettuna samaksi kuin ensimmäinen vastalause. Sitäpaitsi ei sitä alkuperäisessä muodossa ole kannatettukaan.

Mietinnön perusteluihin on ed. Åkerblom ehdottanut 4:nnelle sivulle ensimmäiseen kappaleeseen sen lauseen tilalle, joka alkaa sanoilla „Niin olisi palkka-apuna opettajille jaettava 600 markkaa” j. n. e., lausuman, joka sisältää „että kunnan palkka jokaiselle opettajalle ei saisi olla korkeampi kuin 200 markkaa, mutta valtion palkan sijaan 800 markkaa”. Tätä ehdotusta ei ole huomatakseni kannatettu eikä se sen vuoksi voi tulla äänestyksenalaiseksi.

Myöskin perusteluihin on ed. Paavo Virkkunen ed. Ikosen kannattamana ehdottanut sen muutoksen, että sivulla 5 lauseeseen, joka alkaa sanoilla „Edellä esitetyn nojalla valiokunta siis kunnioittaa ehdottaa”, lisättäisiin sanat „eduskunnan anottavaksi”. Kutsun tätäkin ehdotusta ed. Paavo Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelyyn äänestyksessä tulee, olisi mielestäni ensin äänestettävä ponsista, pantava ensiksi vastakkain ed. Paavo Virkkusen ja ed. Alkion ehdotukset. Se näistä, joka voittaa, olisi sitten pantava ed. Malmivaaran ehdotusta vastaan ja näistä se, kumpi voittaa, asetettava lopullisesti vastaehdotukseksi mietintöä vastaan. Mitä perusteluihin tulee, olisi äänestys niitä koskevasta ehdotuksesta suoritettava sen jälkeen ja siinä asetettaisiin ed. Paavo Virkkusen ehdotus mietintöä vastaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Ingman: Mikäli voin huomata, eivät hra P. Virkkusen sekä toisessa vastalauseessa tehdyt ehdotukset ole vastakkaisia mietinnössä esitetylle, vaan sisältävät erään lisäyksen mietinnössä tehtyyn ehdotukseen. Siihen nähden minusta ei voida äänestytätä sitä, joka voittaa, kun nämä kaksi äänestytetään vastakkain, mietinnön pontta vastaan, jota ed. Virkkunen on ilmoittanut myöskin kannattavansa. Olisi nähdäkseni äänestytettävä ensimmäisessä ja toisessa vastalauseessa

olevia ehdotuksia ensin vastakkain ja sitten äänestettävä sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, joka voittaa. Myönnän kumminkin, etten ole valan varma, päästäänkö silläkään tavalla perille.

Ed. Wäinö Jokinen: Minusta puhemiehen esittämä äänestystapa on aivan oikea. Tehdyt muutosehdotukset ovat toisilleen vastakkaiset. Niiden kaikkien tarkoituksena on, niinkuin ed. Malmivaara nimenomaan omastakin ehdotuksestaan selitti, järjestää asia sillä tavalla, että kirkolliset koulut saavat valtioapua, vastoin sitä, mitä valiokunta on ehdottanut. Ehdotusten muoto hiukan sekottaa, mutta asiallisesti asia on selvä. Ehdotukset ovat keskenään vastakkaisia ja vastakkaisia mietinnön ponnelle.

Ed. Ståhlberg: Myöskin minun mielestäni mietinnön ehdotus sekä ed. Virkkusen ja Alkion ehdotukset ovat sellaisia että mietintö sisältää ainoastaan ponnien sellaisenaan, jälkimäiset sisältävät ponnien lisäyksellä, jotka lisäykset ovat toisenlainen ed. Virkkusen ja toisenlainen ed. Alkion ehdotuksessa. Näin ollen käsittääkseni sellainen äänestysmenettely, jonka puhemies on ehdottanut, on oikea ja johtaa myös oikeaan tulokseen.

Keskustelu äänestysmenettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman lausunut poikkeavan käsityksensä puhemiehen ehdotuksesta, mutta ei huomatakseni tehnyt varsinaista ehdotusta asiassa. Saanen katsoa eduskunnan päättäneen hyväksyä tekemäni ehdotuksen?

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Paavo Virkkusen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänät voitolla; eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen; ed. Paavo Virkkusen ehdotus on hylätty.

2) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä ed. Malmivaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänät voitolla; eduskunta on siis tässäkin äänestyksessä hyväksynyt ed. Alkion ehdotuksen, ed. Malmivaaran ehdotus on hylätty.

3) Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 56 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen ja ed. Alkionkin ehdotus on hylätty.

Puhemies: Perusteluja koskeva ehdotus otetaan nyt esille.

Äänestys ja päätös:

Ken tässä kohden hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paavo Virkkusen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänät voitolla. Eduskunta on päättänyt hyväksyä ed. Paavo Virkkusen muutosehdotuksen.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan on päätös katsottava ehdolliseksi, ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

Puhemies: Kun aika on niin pitkälle kulunut, lopetetaan istunto.

Seuraava istunto on ensi viikolla. Ajasta ilmoitetaan myöhemmin.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,55 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

25. Maanantaina 21 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 koskeva ed. Helenius-Seppälän välikysymystä v. 1909 valtiopäivillä päätetyn väkijuomain kieltolain vahvistamisesta 295

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Antila, Arajärvi, Eloranta, Eronen, Fränti, Holsti, Anni Huotari, E. Huttunen, Jalonen, Juutilainen, Lehtimäki, Leivo, Lumivuokko, Luopajarvi, A. Mäkelin, Y. Mäkelin, Mäkinen, Paasivuori, Peitsalo, Pennanen, Raitanen, S. Rantanen, Saarikivi, Sariola, Sinkko, Svinhufvud, Talas, K. H. Wiik, Virkki ja A. H. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat perheessä sattuneen kuolemantapauksen vuoksi ed. S. Rantanen tästä illasta tämän kuun 28 päivään sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Anni Huotari, Talas,

Siv.

Raitanen, A. H. Virkkunen ja Virkki tästä istunnosta, ed. Y. Mäkelin ja Eronen tästä ja huomispäivän istunnosta, ed. Leivo tästä illasta ensi keskiviikkoamuun ja ed. Jalonen yhden viikon ajaksi tästä päivästä alkaen.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

1) Ed. Helenius-Seppälän välikysymystä vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä päätetyn väkijuomain kieltolain vahvistamisesta

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle huomiseen istuntoon.

Puhemies: Seuraava istunto on huomenna k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

26. Tiistaina 22 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Esitys laiksi, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa 297

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 1.

2) Esitys laiksi, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia 305

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

3) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Sopasen edusk. esit. n:o 3.

Ainoa käsittely:

4) Ed. Helenius-Seppälän välikysymys vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä päätetyn väkijuomain kieltolain vahvistamisesta 307

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; edellämäinittu välikysymys.

5) Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvia tappioita koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 311

6) Määrärahan myöntämistä keuhkotauti- parantolan rakentamista varten Satakuntaan koskeva anomusehdotus 327

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 23.

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta 327

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aromaa, Eronen, Fränti, Holsti, Inborr, Jalonen, Kallio, Kiiskinen, Leivo, A. Mäkelin, Mäkinen, Paasivuori, Pennanen, Raitanen, F. Rantanen, Sillanpää, Svinhufvud, Tokoi, K. H. Wiik, Virkki ja Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia ed. Mäkinen, ed. Yrjö-Koskinen tämän illan istunnosta ja senaatin antaman tehtävän suorittamista varten ed. Aronen tämän viikon loppuun ja ed. Nurminen ensi torstai-aamusta lauantai-iltaan, sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Aromaa ja ed. Lautasalo tämän viikon ajaksi, ed. Sundblom huomeniltapäivästä seuraavaan keskiviikkoon, ed. Sillanpää ja ed. Kiiskinen tämän illan istunnosta, ed. Gädde ja ed. J. Wiik huomispäivästä tämän kuun 29 päivään, ed. Brander ensi perjantai-aamusta seuraavaan keskiviikko-aamuun.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmis-

televasti käsitelty hallituksen esitys n:o 1, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään tarkastamaan lakia pykälä pykälältä.

Keskustelu:

Ed. E. H u t t u n e n: Me olemme tässä eduskunnassa varsinkin viime päivien kuluessa kuulleet monta hyvää puhetta, monta arvokasta lausuntoa, joissa kaikissa, missä enemmän, missä vähemmän seikkaperäisesti eri asiain yhteydessä on kosketeltu siihen vakavaan tilanteeseen, joka meillä yhä vielä on vallitsemassa. Tähän kosketeluun on ollut syytäkin. Ajatus, mikä yhdellä hetkellä mitä toivehikkaimmin lue valoisan kuvan tämän maan tulevaisuudesta, sen onnesta, sen menestyksestä, toisin hetkin, vakavampien tuulten puhaltaessa, lankeaa maahan. Maan asujamia tälläkin hetkellä vielä ahdistaa pelko vastaisuudesta. Epäily tunkee mieleen ajatellessa minkälaiseksi muodostuneekaan maan kohtalo, valoisaksi vaiko synkäksi sen tulevaisuus, joka niin suuressa määrässä kuitenkin riippuu olosuhteista, mitkä eivät ole meidän määrättävissämme, tapauksista, joihin tämä eduskunta itse niin kovin vähässä määrin saattaa vaikuttaa.

Maaliskuun vallankumous, meidänkin maallemme synkän ajanjakson jälkeen, alkoi vapauden ja toivon merkeissä. Tässä maassa ajateltiin koitavan ajan, jolloin voimme vihdoinkin vapaamin hengittää, jolloin voimme itse saada määrätä kohtalostamme ja hoitaa itse omat asiamme niin hyvin kuin taidamme ja niinkuin jokainen itse tietoinen, valtiollisesti kypsytynyt ja valventunut kansa, historiallisesta asemastaan ja tehtävistään tietoinen kansa, tahtoo ja ajattelee. Mutta miten suuressa määrässä onkaan asia nyt muuttanut. Maaliskuun manifestin aikoina liikkui mielisämme ajatus suurista yhteiskunnallisista uudistuksista valtiollisen uudistisyntymisen ohella. Työväki kautta maan ajatteli sellaisten yhteiskunnallisten uudistuskakien kuin kieltolain, työväensuojelulain, lain ammattitarkastuksesta ynnä muitten sitä erittäin läheltä koskevien lakien vahvistamista, mutta näitä ei kuitenkaan ole, meille kaikille hyvin tunnetuista syistä, tullut. Kun nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus ja suuren valionkunnan siitä esittämä mietintö toiselta puolelta koskee valtiolliseen tilanteeseen ja toiselta puolen siihen uudistuslainsäädännön seisahtukseen, mikä meillä jo

pitemmän aikaa on ollut vallitsemassa, sillä tämänsuuntainen lakihan on eduskunnassa valmistunut jo vuosia sitten, vaikkakaan se ei ole saanut asianomaista vahvistusta, niin tarjoutuu tässä vielä kerran tilaisuus kosketella niitä näkökohtia, mitä viime päivinä on täällä esiintuotu, sitäkin suuremmalla syyllä, koska viime päivienkään tapaukset Venäjällä kaikista toiveista, parhaimmista toivomuksista huolimatta, eivät ole mitenkään muuttaneet tai ratkaisseet sitä tilannetta, mikä meillä vielä vallitsee. Sillä onhan nimittäin tunnettua, ettei uusi väliaikainen hallitus, sen enempää kuin edellinenkään äsken kukistunut, ole kiirehtinyt tyydyttämään Suomen kansan hartaita toiveita ja ratkaisemaan sitä senaatin alistusta eduskunnan ja senaatin vallan laajennuksesta, mikä jo kuukauden päivät on ollut väliaikaisen hallituksen huostassa, niin kiireellinen kuin sen ratkaisu olisikin ja niin suuressa määrässä kuin siitä riippuukin Suomen lainsäädännön vastaisen kehittymisen mahdollisuudet.

Jo mainitsin, että maassa on odotettu uudistuksia ja kun niitä ei ole kuulunut, on väestön keskuudessa päässyt vallalle tyytymättömyys, mikä, sikäli kuin olen voinut huomata, osaksi ja ehkä suurimmaksi osaksi on johtunut eduskunnan vaikeutumisesta, siis siitä syystä, että tämä eduskunta on ollut kovin vaatimaton, kovin tyyni ja niin kovin kärsivällinen, ettei se ole jo aikaisemmin kääntynyt avoimella selityksellä väestön puoleen sekä osottanut sille, mitenkä nykyinen epäselvä asema, mikä johtuu väliaikaisen hallituksen epämääräisestä ja Venäjän kapitalististen ryhmien etuja tavoittelevasta vanhoillisesta politiikasta Suomen kysymyksessä, on vaikuttanut eduskunnan työhön sekä uudistuslainsäädännön ripeän kehittymisen seisahtumiseen maassa. On selvää, että tämä eduskunnan vaikeutuminen on puolestaan vaikuttanut sen, että ne, jotka yleensä tapaavat kaalastella sameassa vedessä, ovat saaneet erinomaisen tilaisuuden hyökätä ei ainoastaan eduskunnan vaan sen enemmistönä olevan sosialidemokraattisen ryhmän kimppuun. On epämieluisia kajota tähän seikkaan, mutta on siihen minun nähdäkseni syytä, sillä eduskunnan arvon ja sen jokaisen jäsenen omankin arvon kannalta on velvollisuus torjua sellaiset väitteet, joita ulkopuolelta eduskunnan sitä vastaan heitetään.

Äsken minä näin erästä maaseutulehdestä, nimittäin Viipurissa ilmestyvästä Karjala-lehdestä, — joka kertoo tilausilmoituksessaan olevansa maan maaseutulehdistä enimmin levinnyt, siis sangen huomiota ansaitseva lehti, — kirjoituksen, jossa varsin vakavassa ja räikeässä äänilajissa syytetään tätä eduskuntaa työkyvyttömyydestä

ja heikkoudesta. En saata olla lainaamatta muuatta osaa kirjoituksesta osotteeksi siitä, mitenkä eräällä taholla — ja tässä tapauksessa perustuslaillisella taholla — käsitetään eduskunnan yhteiskunnallinen uudistustyö tätä nykyä ja kuinka ymmärretään tämän uudistuslainsäädäntötyön seisahduksen syy. Lehti mainitsee, että „eduskunnan enemmistön muodostavat tällä kertaa sosialistit. Heillä on enemmistö myös valiokunnissa. Eivät ole siis, kuten ennen porvarit, jarruttamassa. Mikään ei nyt estäisi sosialisteja, jotka harrastavat maan parasta, ajamasta kipeästi kaivattuja uudistuksia. Mutta jos niin on, kuten tiedetään kertoa, että mainittu puolue ei pysty todelliseen lainsäädäntötyöhön, on tämä ikävällä mainittava. Nyt, jolloin avautuvat niin laajat työalat, jolloin uudistukset ovat kipeämmin tarpeen kuin koskaan ennen ja jolloin ei ole sulkua edessä, nyt pitäisi työn käydä nopeassa tahdissa. Olisi valitettavaa, jos Suomen kansa olisi valinnut itselleen eduskunnan, joka ei kykenisi työskentelemään Suomen kansan menestykseksi, eikä täyttämään niitä toiveita, joita jokainen kansa on eduskunnalleen oikeutettu asettamaan.”

Tämä lausunto, siitä huolimatta, että se puhuu etupäässä eduskunnan muka työkyvyttömyydestä, myös jälkimäiseltä osaltansa viittaa valtiolliseen asemaan, jota en viitsinyt lainata täällä luettavaksi, sillä tässä kuitenkin on sen pääasia. Täytyy myöntää, että tämänsuuntainen katse, mikä siinä esiintyy ja mikä lienee levinnyt verrattain laajalle alalle meidän maahamme erinäisten yhteiskuntaluokkien ja niitä edustavien äänenkannattajain keskuudessa, tämä mielipide sisältää törkeän syytöksen, varsinkin hetkenä sellaisena kuin jossa maamme nyt on, sosialidemokraattista ryhmää vastaan. Minun käsittääkseni ja kenties useitten muiden mielestä on tällainen menettely osotuksena mitä puuttuvimmasta valtiollisesta ymmärryksestä ja valtiollisesta edesvastuuttomuudesta. Jos me tahdomme tarkastaa, mitkä seikat ovat vaikuttaneet eduskunnan yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön pysähdyttävästi, niin me havaitsemme, että tosiasiat puhuvat aivan päinvastaista kieltä. Eduskunnan työssä on jo ennen, koko sen kymmenen vuoden ajalla, minkä tämä laitos on ollut olemassa, ollut havaittavissa jarrutusta sen oikeistoryhmien taholta. Mitä tässä suhteessa sanomalehdet ja eduskunnan pöytäkirjat tietävät kertoa, ei ole asiani tässä toistaa. Minä vain huomautan, että aivan tällä istuntokaudella on sama ilmiö ollut hyvin havaittavissa. Minä en kylläkään tiedä, ovatko porvarillisten ryhmien edustajat työväenasiainvaliokunnassa jarruttaneet 8-tuntisen työpäivälain säätämistä, onko kunnal-

lisasiainvaliokunnassa jarrutettu kunnallislainsäädännön uudistamista ja sen jouduttamista tällaisena vaikeana aikana, onko elintarvevaliokunnassa jarrutettu elintarvelainsäädännön nopeaa kehittämistä. Ne ovat kysymyksiä, joita minä en tunne, mutta luulen, että tuskin entinen menettelytapa oikeiston taholta on tässä suhteessa muuttunut. Sen vähäisen kokemuksen nojalla, mikä minulla on suuresta valiokunnasta, minä pyydän esittää eräitä seikkoja, jotka valaisevat tätä puolta. Meillä äsken, viime viikolla täällä eduskunnassa oli erittäin kiihkoisan keskustelun alaisena elintarvelaki. Me tiesimme kaikki, miten tärkeä se oli tämän maan väestön turvaamisen kannalta kuluva vuoden nälkää vastaan. Mutta suuressa valiokunnassa erittäinkin oli havaittavina virtauksia oikeiston taholta, joiden tarkoituksena oli ilmeisesti estää tämän lain mahdollisimman tehokasta toteuttamista ja jos mahdollista koettaa lykätä sen voimaan saattaminen erältä osiltaan mahdollisimman pitkään tulevaisuuteen. Niin ikävää kuin onkin, minun täytyy kuitenkin mainita, että ed. Erkko suvaitsi esittää — tapaus kyllä on ohimennyt, mutta kuvaava ja senvuoksi sen tässä sivumennen mainitsen — sellaisen muutoksen elintarvelautakuntien kokoonpanoa ja valitsemista koskevaan pykälään, että lautakunnat valittaisiin sen lain perusteella, minkä kunnallisasiainvaliokunta tulee laatimaan ja minkä eduskunta tuonnempana tulee hyväksymään. Mehän tiedämme, että kunnallislait ovat yhä käsittelyn alaisina valiokunnissa, niitä ei ole edes alustavasti eduskunnassa käsitelty ja on sen vuoksi syytä otaksua, että tällä ehdotuksella on tarkoitus siirtää noiden erittäin kiireellisten lautakuntien valitseminen tässä maassa mahdollisimman pitkän ajan taakse. Ed. Erkko lukeutunee niihin n. s. „edistysmielisiin” ja „kansanvaltaisiin” ryhmiin, joiden äänenkannattaja on Helsingin Sanomat, jotenka tämä hänen menettelynsä asettaa hieman omituiseen valoon sen kannan, mitä sama lehti julkisuudessa eduskunnan työhön nähden on toiselta puolen esittänyt. Samansuuntaisia lausuntoja, kuin se, jonka äsken esitin sanomalehti „Karjalan” palstoilta, olemme nähneet „Helsingin Sanomien” palstoilla, ja se osoittaa, mitenkä sen ryhmän miehet täällä eduskunnassa ja valiokunnissa työskentelevät yhteiskunnallisesti tärkeiden lakien tappamiseksi ja sitten julkisuudessa hyökkäävät eduskuntaa ja sen enemmistönä olevaa ryhmää vastaan syyttäen työkyvyttömyydestä.

Käsiläoleva lakiehdotus Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa on myös sellainen lakiehdotus, jossa olemme saa-

neet havaita yritystä jarruttaa sen toteuttamista. Suuressa valiokunnassa ed. Listo suvaitsi esittä, että erältä osiltaan tämän lain hyväksyminen jätettäisiin riippumaan siitä, minkälainen esitys hallitukselta tulee elinkeinolain suhteen. Tämä hänen ehdotuksensa aiheutui sen johdosta, että sosialidemokraattien taholta lähetekeskustelussa tehdyn esityksen mukaisesti suuressa valiokunnassa kannatettiin lakiin sellaisen määräyksen ottamista, että oikeus elinkeinon harjoittamiseen Suomessa on kaikilla Venäjän kansalaisilla uskontoon ja kansallisuuteen katsomatta. Tämä ehdotus sisälsi sen lisäyksen tähänastiseen käytäntöön, että juutalaiset saisivat samat oikeudet elinkeinon harjoittamiseen kuin venäläisetkin. Tätä uudistusta, tätä juutalaiskysymyksen osittaista ratkaisua ryhtyi oikeisto jyrkästi vastustamaan, ja ed. Listo siinä suhteessa kehoitti jättämään tämän lainsäätämisen siksi, kunnes hallitus on valmistanut uuden elinkeinolain.

Tahtoisin kuitenkin tässä yhteydessä panna merkille, että nyt käsilläolevan lain suhteen on uudistus mitä kipeimmin aikaansaattava. Venäläiseltä taholta, jossa ollaan näinä aikoina oltu valmiita käyttämään kaikkia keinoja eduskunnan arvon alentamiseksi ylipäänsä ja syytösten tekemiseksi Suomen kansaa ja sen aikomuksia vastaan valtiollisessakin suhteessa, on erittäin painokkaasti huomautettu siitä, että Suomessa eivät vielä venäläiset nauti sellaisia oikeuksia, mitkä heille oikeuden mukaan voidaan vaatia kuuluvan. Tässä suhteessa on painostettu Venäjän vasemmistopuolueitten taholta niinikään juutalaiskysymystä ja vaadittu sen nopeaa ratkaisua. On täytynyt tosiaan Suomen työväenpuoleisiin lukeutuvien henkilöiden, joutuessaan keskusteluihin venäläisten sosialidemokraattien kanssa, valittaa sitä seikkaa, että tässä maassa on ollut niin tehokas porvarillinen vastarinta kaikkiin uudistusyrityksiin nähden eduskunnassa, että tämänkin uudistuksen toimeenpanoa ei ole jo aikaisemmin voitu toteuttaa. Viime aikoina on kuitenkin heille sanottu, että sosialidemokraattinen enemmistö tässä eduskunnassa on takeena, vakuutuksena siitä, että tämä vaatimus tulee toteutetuksi.

Nykyisen tilanteen vallitessa, juuri tällä hetkellä, me näemme, että porvarillisella taholla, jossa on estetty eduskuntaa säättämästä kyllin kansanvaltaisia uudistuksia, on kuitenkin toiselta puolen suurella levottomuudella, suurella kärsimättömyydellä seurattu näiden päivien tapauksia kautta maan. On suurella katkeruudella ja pelonsekaisella tunteella viitattu lakkoliikkeeseen, radikaaliseen kunnallispolitiikkaan ja varsinkin oikeiston erälle ryhmille erittäin rakkaiksi käy-

neiden virkamiesten, niiden virkamiesten, jotka ovat toiminnallaan vanhan järjestelmän palveluksessa tehneet itsensä vihatuiksi kansan keskuudessa, erottamiseen. Oikeisto ja ylimalkaan meidän porvarillinen luokkamme näkee, että vanha valta tässäkin maassa horjuu, uudet voimat astuvat ripeästi esille ja vaativat oikeutta yhteiskunnallisissa kysymyksissä ja niiden ratkaisussa. Oikeiston taholla valitetaan, että kaikki ei käy niin laillisesti, kuin olisi suotavaa. Mutta tässä suhteessa on muistaminen, että me elämme vallankumouksen aikoja, hetkiä, jolloin vanhat lait ovat kumofut ja jolloin yhteiskunta on ylösalaisin ja jolloin siitä jotakin on mennyt ja on t ä y t y n y t mennä epäjärjestykseen. Minä luulen, että tämä ylimeno tästä vanhasta kunnallisesta, yhteiskunnallisesta ja valtiollisesta luokkavallasta uuteen olotilaan olisi ollut lievempi, jos olisi saatu ennemmin uudistuksia aikaan, jos olisi vähemmän oikeiston taholla vastustettu sellaisia kuin työpäivänlyhennysvaatimusta, työolojen parantamista tarkoittavia uudistuksia j. n. e. Kun kuitenkaan niihin ei ole voitu suostua, kun kehitys on ollut pakotettu pysähtymään tässä maassa jo 10 viime vuoden ajalla, sillä ajalla, minkä tämä eduskunta on ollut toimimassa ja vaikuttamassa, niin on selvää, että kun tuulta on kylvetty, niin myrskyä on voitu niittää. Oikeisto voi kuitenkin olla levollinen siitä, että rauhallisuus tässä maassa ennemmin tai myöhemmin saadaan aikaan, edistys, yhteiskunnallinen elämä palaa radallensa, mutta ei entiseen seisahdustilaansa. Uudistusten aika on meillä päiväjärjestyksessä ja tuskin löytyy keinoja, millä voitaisiin sitä estää. Nyt on aika 8 tunnin työpäivälain, nyt aika kieltolain, työväensuojelulain ja kunnallislakien toteuttamiseen. Kunnallinen sekasorto, mikä viime aikoina meillä on ollut vallalla, on johtunut siitä, niinkuin täällä eräässä edellisessä istunnossa osotettiin, että tämä kipeä uudistus on liian kauvan viipynyt. Jos kunnallisessa elämässä työväestö olisi päässyt vaikuttamaan sillä tavalla, mikä sille yhteiskunnassa kuuluu, olisi asiat varmaankin tässäkin suhteessa toisin.

Nämä hyökkäykset, joita eduskuntaa vastaan oikeiston taholta viime aikoina on vississä tarkoituksessa heitetty sen työkyvyttömyydestä, nämä hyökkäykset eivät johdu siitä, että niiden esittäjät olisivat itse niin perin uudistusmielisiä ja kansan parasta harrastavia. Sillä ainoastaan ne, sikäli kuin minä käsitän, ne, jotka hakevat liittoa rajantakaisten mustien voimien kanssa, voivat turvautua sellaisiin syytöksiin, mistä viime aikoinakin sanomalehdissä on yhtä ja toista nähty kerrottavan. Tämä väitös suomalaisten kapitalis-

tiluokkien pyrinnoista löytää vuorovaikutusta Venäjän pimeiden voimien ja Venäjän kapitalististen luokkien pyrkimysten kanssa saattanee tuntua kenties liian epätodelliselta, mutta totta se sittenkin on. Viimeisten 10 vuoden kokemus meillä Suomessa todistaa sängen paljon tässä suhteessa. Muistammehan hyvin, kuinka aatelissäädyn taholta jo säätyvaltiopäivillä, kun vuonna 1906 oli kysymyksessä tämän eduskuntalaitoksen luominen, viitattiin eduskunnan liian vasemmistolaisista henkeä vastaan Pietarissa löytyviin voimiin. Myöhemmin on samanlaisia ilmiöitä ollut niinikään havaittavissa.

Minä mainitsin, että eduskunta näinä aikoina on tilaisuudessa viettämään 10-vuotisjuhlaansa. Tänään on juuri kulunut 10 vuotta siitä, kun tämä yksikamarinen eduskunta ensimmäisen kerran kokoontui, ja tänään, jos milloin, on minun ymmärtääkseni, ainakin niillä aineksilla tässä maassa ja tässä eduskunnassa, jotka ovat tahtoneet kansanvaltaista edistystä ja työväenluokan kohottamista, syytä todelliseen iloon. Tämä eduskunta, se oli suurlakon lapsi ja luokkataistelun tulos. Mutta me tiedämme, ettei se ole täysi-ikäinen. Tiedämme, ettei se nauti täysiä kansalaisoikeuksia. Tiedämme, että se on kapaloissaan ja ne rajat, mitkä 10 vuotta sitten, kun se lähti taipaleelle, estivät sen kehitystä ja edistystä tämän kansan hyödyksi ja menestykseksi, yhä vielä ovat olemassa. Mutta minä uskon, että niinpian kuin se varttuu ja niinpian kuin se vielä edistyy ja vaurastuu, se itse ottaa isännyyden talossa, itse ottaa ohjaket käsiinsä ja astuu täysivaltaisena Europan parlamenttien veljesliittoon.

Tähän, juuri tähän eduskuntataistelun yhteyteen, taisteluun Suomen kansan sisäisen itsemääräämisoikeuden puolustukseksi, siihen meidän keskustelumme täällä viime päivinä on keskittynyt. Keskustelu on tahtonut tavallaan selvittää koko maan väestölle syyt eduskunnan jo aikaisemmin laatimien ja hyväksymien lainsäädäntöuudistusten pysähtymiseen. Niiden lähes kolmen kuukauden kuluessa, mitkä ovat vierähtäneet keisarivallan kukistumisesta, niiden puolen toista kuukauden kuluessa, minkä eduskunta on koolla ollut, on meillä kaikilla ollut mahdollisuus nähdä kiistämätön muutos vallankumouksen ensi päivien politiikassa. Samaan aikaan kuin täällä olemme hiljaisesti työskennelleet, samaan aikaan kuin olemme rakentaneet tulevaisuuden suunnitelmaa vallankumouksen voitoille ja vanhan järjestelmän raunioille, on taantumus alkanut jälleen nostaa päätään. Samaan aikaan kuin täällä yleinen mielipide kansan keskuudessa, eikä suinkaan sen vähemmän juuri sosialidemokraattien keskuudessa,

on valtiollisessa kysymyksessämme kallistunut vasemmalle, ovat sitävastoin, kun parin viime kuukauden kokemuksia ottaa huomioon, mielipiteet Venäjän hallituspiireissä siirtyneet taas vasemmalta oikealle. Tämä siirtyminen on tapahtunut niin suuressa määrässä, niin nopeassa tahdissa ja niin rohkeasti on Venäjän porvaristo uskaltanut astua esiin luokkaetuiheen ja imperialistisine harrastuksineen sekä pyrintöineen, että Venäjän porvarien vasemmiston lehti Denj saattoi äsken pahaa ennustavasti lausua arvelunsa siitä, että „Marianpalatsi Venäjällä lienee Taurian palatsi”, eli, kuten lehti tarkoitti, että väliaikainen hallitus kukistaa demokraattisen sotilasneuvoston. Emme mene väittämään, tapahtuuko näin vai tuleeko ehkä käymään päinvastoin, kuten viime päivien tapaukset niinikään ovat osoittaneet, mutta sen kuitenkin voimme arvelmatta sanoa, että suopeamielisyys, mikä vallankumouksen ensi päivinä maatamme kohtaan Venäjän vallankumouksellisten piirien taholla oli olemassa, ja se alttius, millä muutamat venäläiset valtiomiehet lupailivat täydellisen itsemääräämisoikeuden omassa asioissamme, nyt on, jollei kokonaan, niin kuitenkin suureksi osaksi, mennyt.

Kun silmäämme tapauksia pari kuukautta taaksepäin, niin havaitsemme, että asema oli silloin kokolailla toinen. Hallitus antoi julistuksia, joiden johdosta väestö sängen toivorikkaasti uskalsi katsoa tulevaisuuteen. Venäjän hallituksen Suomalaiselle antamassa manifestissa luettiin nimittäin, että „me lausumme sen lujan vakaumuksen, että Venäjää ja Suomea tästedes on yhdistävä lain kunnioitus molempien vapaitten kansojen keskinäiseksi ystävyudeksi ja onneksi”. Tämä lausunto merkitsi sängen paljon. Myöhemmin selvisivät monelle suomalaiselle tämänkin lauseen ehkä vielä sekavina olleet kohdat sen julistuksen kautta, minkä samainen hallitus, osottaen mahdollisimman suurta kansanvaltaisuutta ja ystävyyttä pikkukansain oikeuksia kohtaan, esitti Puolan kansan asemasta. Puolan kansaa koskevassa julistuksessa lausuttiin nimittäin: „Päältänsä ikeen heittänyt Venäjän kansa tunnustaa myöskin veljelliselle Puolan kansalle täyden oikeuden itse määrätä kohtalonsa. Uskollisena liittolaistensa kanssa tekemilleen sopimuksille, uskollisena niitten kanssa tekemälleen yhteiselle taistelusuunnitelmalle, pitää väliaikainen hallitus riippumattoman Puolan valtakunnan muodostamista kaikista puolalaisten, asumista maista tulevan uudistetun Europan lujan rauhan takeena.” Ei ainoastaan näissä julistuksissa, vaan myöhemminkin erinäisissä lausunnoissa hallituksen edustajat sanomalehdistön palstoilla sekä puheissa ilmaisivat va-

kuutuksensa julistusten johdosta. Niinpä hallituslehti *Russkaja Volja* ilmaisi kohta näiden julistusten jälkeen ajatuksensa pienten kansain sisäisestä itsemääräämisoikeudesta seuraavin lyhyvin sanoin: „Venäjän demokratia, astuen historialliselle näyttämölle helmikuun vallankumouksen jälkeen, on ottanut tunnuslauseeksi: sotaa täytyy jatkaa, ei valtauksien eikä aineellisten etujen vuoksi, vaan kansain keskinäisen suhteen uudelleen järjestämiseksi tulevaisuudessa, jokaisen niiden täydellisen itsemääräämisoikeuden perustuksella”. Myöhemmin hallituksen julkaisemassa manifestissa maaliskuun 27 päivästä lausuttiin niinikään, että „Venäjän vapaan kansan tarkoitus ei ole herruus toisten kansain ylitse, ei heidän kansallisen olemassaolonsa riistäminen eikä vieraitten alueitten valtaus, vaan lujan rauhan saavuttaminen kansain itsemääräämisoikeuden perustuksella. Venäjän kansa ei pyri ulkonaiseen valtaan toisten kansain kustannuksella, se ei aseta päämääräkseen minkäänlaista hävitystä ja nöyryytystä.”

Mutta se kokemus, mikä näiden parin kuukauden ajalta tässä maassa on olemassa, osottaa, että täällä oli oltu liian hyväuskoisia, liian optimistisia tapausten kulkuun nähden. Jo kohta myöhemmin osottautui, että Venäjän hallitus ei näkynyt olevan käytännössä valmis toteuttamaan niitä kauniita periaatteita, joita se oli esittänyt ohjelmassaan ja manifestissaan. Kun Yhdysvaltain presidentti julkaisi aikoinansa julistuksen pienten kansain oikeudesta, kun hän esiintyi, kuten hänen julistuksessaan sanat kuuluivat, „ihmiskunnan niiden vaikenneiden kansojen puolesta, jotka eivät voi avoimesti lausua ajatustaan”, ja kun hän lisäksi huomautti, että „rauha, joka ei perustu jokaisen kansan täydelliseen itsemääräämisoikeuteen, ehdottomasti kärsii häviön ja haaksirikon”, niin tämän jälkeen väliaikaisen hallituksen eräs äänenkannattajista, *Rjetch-lehti*, hyökkäsi sangen ankarasti näiden ajatusten kimppuun. Se osotti jo tavallansa, mitä Venäjän kadettipuolueen eli n. s. kansanvapauspuolueen taholta oli odotettavissa.

Mitä Venäjän toisiin ryhmiin tulee, niin me olemme huomanneet viime vuosien kokemuksista, että työryhmä on sangen tarmokkaasti käynyt valtakunnanduumassa ja sen ulkopuolella taistellua pientenkin kansojen oikeuksien puolesta. Työryhmän edustajat, erittäinkin asianajaja *Kerenski*, duumassa esiintyi loistavilla lausunnoilla Suomenkin kysymyksissä ja juuri työryhmän menettelyssä suomalaiset näkivät yhden tarmokkaimista puolustuksistaan.

Mutta se, mikä oli tapahtunut keisarivallan aikaan, se on nyt kokolailla muuttunut. Olemme

nähneet, että ne Venäjän valtiomiehet, jotka maaliskuun vallankumouksen jälkeen täällä Suomessa kävivät lupailemassa kauniita uudistuksia, jotka puhuivat eduskunnan ja senaatin vallan laajentamisesta ja virittivät useita hyviä toiveita täällä, nämä samat miehet ovat myöhemmissä lausunnoissaan osottaneet noudattavansa aivan toisenlaista menettelytapaa. On kai kuukausi aikaa kun täällä eduskunnassa kävi Venäjän silloinen oikeusministeri *Kerenski* ja senaatin varapuheenjohtaja häneltä tiedusteli, millä kannalla oli väliaikaisessa hallituksessa senaatin alistus eduskunnan ja senaatin vallan laajennuksesta. Tämä oikeusministeri silloin hieman hermostui näistä kysymyksistä ja huomautti, ettei „teidän sovi niin suurella innostuksella ja sellaisella voimalla, kuin tähän asti olette tehneet, ajaa sen alistuksen hyväksymistä, sillä”, niinkuin hän lisäsi, „se pahentaisi vain teidän asiaanne”. Useilla syillä hän perusteli, minkä vuoksi Suomelle sellaisen oikeuden myöntäminen on sopimaton ja mahdoton tällä hetkellä. Hän lausui kyllä, ettei hän omasta puolestaan vastusta alistuksen hyväksymistä, mutta hän ei voi mennä takuuseen virkatovereistaan. Ja toiseksi: Jos Suomelle myönnettäisiin siinä mainitut oikeudet, vaikkakin vain väliaikaisesti, tietää se sitä, että se virittää Venäjän valtakunnassa kansallisia liikkeitä, se on omansa herättämään muitakin kansallisuuksia vaatimaan samaa, mitä myönnetään suomalaisille. Tämä hänen lausuntonsa oli sangen kuvaava, se paljasti hallituksen politiikassa sen puolen, ettei tarkoituksena lienekään valtakunnan rajojen sisällä löytyvien pienten kansallisuuksien itsemääräämisoikeuden tunnustaminen. Missä määrässä hallituksessa Suomen eduskunnan ja senaatin valtaa tahdottaisiin laajentaa, siitä ei vielä tähän päivään mennessä ole väliaikaisen hallituksen taholta annettu eduskunnalle selityksiä. Nyt myöhemmin Suomen eduskunnan eräät jäsenet ovat olleet tilaisuudessa jälleen koskettelemaan tätä samaa alistuskysymystä, joka koskee nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotustakin sen vahvistamista koskevaan järjestykseen nähden. Oltiin tilaisuudessa keskustelemaan eräitten nykyisen Venäjän hallituksen jäsenten kanssa niistä. Muutamat ovat lausuneet kannattavansa senaatin toimenpiteitä, mutta muutamat taas siinä ovat epäilevällä kannalla. Ja mikä hämmästyttävintä! Juuri oikeusministeri *Kerenski*, joka tällä kertaa kantaa sotaministerin nimeä, näyttää asettuneen lakiehdotusta vastaan. Viimeksi eilen illalla vaihdoin hänen kanssaan mielipiteitä tästä asiasta ja kun hänelle tässä yhteydessä esitettiin eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto talousvaliokunnan lakiehdotuk-

sesta, koskeva Venäjän kansalaisten oikeuksia, jossa perustuslakivaliokunnan lausunnossa selvitettiin eduskunnan kanta ja käsitys väliaikaisen hallituksen vallasta ja sen suhteesta Suomeen nähden, niin suvaitsi sotaministeri äkkiä katkaista keskustelun ja ilmoittaa lyhyesti, että „keskustelu on hyödytön, koska tämä eduskunnan päätös sisältää vallankumouksen”. Hän tahtoi sanoa, että Suomen kansa, Suomen eduskunta on astunut vallankumoukselliselle tielle, kun se ei tahdo ilman muuta tunnustaa väliaikaiselle hallitukselle kuuluvaa oikeutta meidän sisäistä itsemääräämistä koskevista asioistamme. Sotaministeri — vaikka se ei kuulu tähän asiaan, mainitsen sen sivumennen — oli unohtanut, että hän itse on vallankumouksen asettama virkamies.

Viime aikoina ovat hyökkäykset Suomea kohtaan jatkuneet aivan säännöllisesti. Semmoisia on tapahtunut, ei ainoastaan yksityisissä lausunnoissa vaan erityisesti sanomalehdissä. Erittäin on merkille pantava se suunta, mikä on ollut vallalla Venäjän vasemmistoporvarillisen sanomalehdistön keskuudessa. Denj-lehti, joka tuonnoisina sortovuosina, vieläpä sotatilan aikana on puolustanut Suomen oikeustaistelua ja tarjosi palstansa sellaiseen käsittelyyn, on viime aikoina käynyt ehkä kiivaimmin Suomen oikeusvaatimusten kimppuun. Eduskunnan jäsenille kenties on tunnettu eräs professori Tarlen lausunto Denj-lehdessä, jossa lausunnossa tämä professori ilmoittaa selvästi, mitä Venäjän porvaristo, jopa sen vasemmisto-porvaristo Suomen asioista ajattelee. Hän huomauttaa, että „eikö ole ajateltavissa, että Venäjä vapaaehtoisesti suostuu antamaan Suomelle riippumattomuuden? Se kenties tuntuu mahdolliselta, jos Venäjää ajatellaan Helsingistä käsin, mutta ei sitä muuten tunneta. Jos tyyneesti arvostelee asioita ja sitä paitsi asuu Venäjällä, täytyy vastauksen kuulua: Ei, se ei ole mahdollista”. Tämä herra edelleen jatkaa samaa kirjoitustaan ja huomauttaa, että „Venäjällä ei voi olla olemassa hallitusta, joka, miten hyvä se olkoonkin, ryhtyisi yrittämään riistää kansalta sitä, mitä se oman turvallisuutensa hyväksi sekä pääkaupunkinsa suojaksi tarvitsee. Liittolainen Suomi voi eräänä päivänä olla muuttunut viholliseksi ja sen maa tyyssijaksi ja sillaksi sekä portiksi toiselle viholliselle.” — Lehti ja sen kirjoittaja pelottelee Venäjän valtakuntaa ja sen hallitusta Suomella, tuolla kourallisella rauhallisen työn tekijöitä, pelottelee kansaa, jonka väkiluku nousee 180,000,000 henkeen. Nämä lehden ja professorin lausunnot tuntuvat selittämättömiltä suomalaiselta kannalta katsottuina. Mutta on merkille pantava, että sama lehti ei edes minkäänlaista jälkihuomautusta su-

vainnut liittää tähän räikeään hyökkäykseen. Lie-nee siis selvää, että Venäjän porvarilliset vasemmistopuolueet ja se ryhmä, jota kysymyksessä oleva lehti edustaa, täydellisesti hyväksyvät Suomen hävittämispolitiikan.

Edelleen voimme sitten havaita samaan suuntaan vieläkin räikeämpiä lausuntoja muutamista muista lehdistä. Tässä suhteessa ansaitsevat huomiota juuri ne hyökkäykset, joita Suomen vanha vihollinen Novoje Vremja on esittänyt. Novoje Vremja äsken eräissäkin kirjoituksessaan kysyy sangen äreästi, „tunnustaako Suomi yleisvaltakunnallisen lainsäädännön yleisvaltakunnallisissa asioissa, tunnustaako se yhdenvertaisuuden kielen ja oikeuksien suhteen, kutsuuko Suomi pois suomalaiset vihollisen armeijan riveistä ja antaako se heti sotilaallista apua meidän armeijallemme ja rahallista apua meidän köyhtyneelle valtiorahastollemme”? Nämä väitökset siitä, että Suomi ei ole sodan aikana kärsinyt minkäänlaisia rasituksia, vaan päinvastoin hyötynyt ja rikastunut, ovat tuon tuostakin toistetut venäläisissä sanomalehdissä eikä vähimmin Novoje Vremjan palstoilla. Kuitenkin pienikin silmäys meidän valtiotaloutemme nykyiseen tilaan ja sota-ajan rasituksiin osoittaa, että näiltä hyökkäyksiltä puuttuu kaikki järkevä perustus. Minä lyhyesti pyydän huomauttaa, että Suomesta on laittomasti viety sotavuosina sotamiljoonia 48,000,000 markan arvosta, vuonna 1914 15,000,000, 1915 16,000,000 ja viime vuonna 17,000,000 markkaa, mikä yhteenlaskettuna tekee mainitun summan. Tämän lisäksi on Suomen valtion varoista myönnetty venäläisille sotilassairaaloille 2,016,000 markkaa sekä lisäksi erinäisiä pöytärahoja sotilasviranomaisille, komendantteille, esikuntaupseereille j. n. e. Vieläpä sodan aikana on kustannettu erityistä sotakoulua Venäjällä, jossa suomalaiset sotilasalalle antautuvat henkilöt saavat asianomaista opetusta. Paitsi näitä suomalaisia sotilasmaksuja, on meidän maassamme taloudellisia tappioina sodan aikana merkille pantava erittäinkin Suomen Pankin kärsimä tappio. Täällä tulee erityisessä keskustelussa kosketeltavaksi siihen tapioon, minkä Suomen Pankki viimekuluneena vuonnakin on kärsinyt. Sen lisäksi tulee kurssitappiot postilaitoksessa, rautateillä, tulleissa. Nekin tekevät alun kolmattakymmentä miljoonaa markkaa. Sodanaikaista rasitusta kuvaavaa on sekin ja ansainnee tulla mainituksi, että vuonna 1915 laittomasti määrättyjen sotaverojen kautta kannettiin tässä maassa 21,700,000 markkaa ja viime vuonna nousi valtion tilinpäätöksen mukaan näiden sotilaslakien perusteella kannettujen verojen yhteissumma yli 60,000,000 markan. Tämä

osottaa, että Suomen kansa on saanut kantaa varsin raskasta räsistystä päin aikoina.

Näiden venäläisten sanomalehtien taholta tapahtuvien hyökkäysten ohella on kuitenkin jonakin valoisana pilkkuna meillä tässä synkässä epämääräisyydessä se kanta, jolle Venäjän sosialidemokraattiset ryhmät ovat asettuneet. Erittäin ilahuttavaa on ollut se kannan merkintä, mikä on tapahtunut juuri sosialidemokraattisen enemmistöryhmän taholta. Minä en tahdo kajota siihen lähemmin, mutta mainitsen vain, että sosialidemokraattinen puolue Venäjällä tunnustaa tälle maalle, tälle kansalle täydellisen itsemääräämisoikeuden ei ainoastaan sen sisäisissä asioissa, vaan, jos tämä kansa niin tahtoo, myöskin sen täydellisen riippumattomuudenkin suhteen. Venäjän sosialidemokraatit viittaavat siihen, että Suomi ei ole vapaaehtoisesti Venäjän valtiikan alle alistunut, vaan on se sopimuksilla Ranskan vallankumouksen kukistajan Napoleonin kanssa siirretty Venäjän valtiikan alle. On siis oikeus ja kohtuus, että niitä asiakirjoja ja sitä oikeussuhdetta, mikä jo sadan vuoden ajan on näiden maiden välillä ollut olemassa, tarkistetaan. Kuitenkin se asema, mikä tällä kertaa Venäjällä on vallitsemassa, ei ole meidän kannaltamme katsottuna kovin toivokas. Me näemme, että työväenpuolue niin innoikkaasti, niin tarmokkaasti, kuin se puolustaa meidän oikeustaisteluamme, sittenkin on vielä valtavana vähehmyksenä. Sen ääni liian vähän vaikuttaa nykyisten tapausten kulkuun. Pienten kansojen kohtalo näissä oloissa on siis sangen epämääräinen ja epävarma. Tahdon tässä viitata Pietarin työväen- ja sotilasneuvoston äänenkannattajan äskeiseen lausuntoon, mikä sattuvasti kuvaa aseman sekavuutta tällä hetkellä. Silloin kun suuret valtakunnat vapisevat liitoksissaan, silloin kun vuosisatoin järjestys horjuu, silloin „kun Venäjän valtakunnan raha-asiat ovat sekasorrossa, kun rautatieliikenne on sekaisin, kun puuttuu lämmitys- ja raaka-aineita, kun leipäpula vallitsee ei ainoastaan kaupungeissa vaan myös rintamalla, kun maassa vallitsee tyytymättömyyttä ja kapinoita, kun tapahtuu maan omaltaista anastusta, ja omaisuuden ryöstöä ja kun hallituksen jäsenet poistuvat uppoavasta laivasta” — kuten lehti edelleen lausuu viitatun nimen omaan Miljukoffin ja Gutshkoffin hallituksen kukistumiseen — niin riippuu pienten kansojen, myöskin Suomen kansan kohtalo, sikäli kuin ymmärrän, tilanteen kehittymisestä Venäjällä, Venäjän kansanliikkeiden voimasta, niitten noususta ja laskusta. Ei liene meidän kenenkään ennakkolta laskettavissa, liikkuko Suomen valtioalus näissä myrskyissä rauhallisesti tyyneen satamaan vai iskeekö se kallioihin.

Kuitenkaan emme ole näissäkään oloissa epätoivoisia emmekä heittäydy virran kuljeteltavaksi. Päinvastoin olemme vakuutettuja siitä, että vaikka emme saata ratkaisevasti vaikuttaa kansanliikkeiden suuntaan, liikkeiden, jotka Venäjällä tätä nykyä syntyvät ja kehittyvät, niin me kuitenkin, sikäli kuin ne koskevat meitä, voimme niihin vaikuttaa, mutta sillä edellytyksellä, että seuraamme kulloinkin tarkoin tapausten kulkua ja olemme selvillä siitä, mitä tilanne milläkin hetkellä meiltä vaatii. Ainoastaan siinä mielessä voimme olla vakuutettuja, että jokainen toimenpide, jokainen tämän eduskunnan päätös, millainen se sitten lieneekin, on oleva ajan ja kansan etujen mukainen. Tältä kannalta minä rohkenen katsoa asiaa.

Vielä kuitenkin yksi sana. Meitä sosialidemokraatteja usein syytetään siitä, että olemme isänmaattomia emmekä tunnusta kansallisille liikkeille mitään arvoa. On väitetty, että me muka tahdomme uhrata valtiollisen taistelun tämän kansan itsemääräämisoikeudesta meidän luokkaetujemme ja luokkamme pyrintöjen vuoksi. Minä kuitenkin uskon, että näiden kahden viime kuukauden aika, jonka tämä eduskunta on ollut koolla, on ollut omiansa piintyneimmällekkin epäilijälle osottamaan, miltä kannalta sosialidemokraattinen ryhmä sittenkin arvostelee valtiollista asemaa ja missä määrin se sille osaa antaa oikean arvonsa. Niinikään usein kuullaan väitettävän ja pantavan sosialidemokratian laskuun tuo vanha kulunut lause, että siellä missä meillä on hyvä olla, siellä on isänmaa. Mutta minä arvelen, että tämä lause voitaisiin käsittää toisellakin tavalla, siten että siellä missä on isänmaa, siellä meidän on myös hyvä olla, mutta sillä edellytyksellä, sillä ehdolla, että tämä isänmaa yhtäläisesti tarjoaa etuja kaikille kansalaisilleen.

Tahdon lisätä, että, huolimatta kansainvälisyydestämme, olemme kuitenkin sikäli isänmaallisia, sikäli kansallisia, että me emme sallisi tässä maassa kenenkään harjoittavan imperialistista ryöstöviljelystä, emme vieraiden emmekä omien. Me, sikäli kuin ymmärrän ja mikäli luulen, tällä ajatuksella on ehkä kannatustakin — olemme sikäli kansallisia ja isänmaallisia, että tahdomme säilyttää sen, mikä tässä maassa on pysyvää ja arvokasta, sen, mikä on muodostunut kielen, tapojen ja luonteen kautta ja mikä kansan elämälle antaa sille ominaisen leimansa. Ja me myös tahdomme puolustaa sitä. Mutta tähän — ja se täytyy muistaa — tähän taisteluun, tähän puolustustyöhön tarvitaan voimakasta kansaa, valitunutta ja taloudellisessa hyvinvoinnissa kohoavaa työväenluokkaa, joka tietää, mitä se tahtoo ja tahtoo, mikä on sille ja tälle maalle välttämä-

töntä. Tässä mielessä rohkenen kannattaa suuren valiokunnan mietinnön hyväksymistä.

Ed. Ingman: Mielestäni arvoisa edellinen puhuja todella loistavasti osotti, millä lailla eduskunnan työtä täällä viivytellään tai näinkin hän sanoi jarrutetaan. Se tapahtui sellaisilla asiaan kokonaan kuulumattomilla puheilla kuin sillä, mihin hän on käyttänyt eduskunnan aikaa lähes kokonaisen tunnin. (Hyvä.)

Ed. Alkio: Minä olen päinvastoin sitä mieltä, että äskeisessä puheessa oli siksi paljon arvokastakin, että eduskunnan aikaa on sopinut siihen käyttää. (Eduskunnasta: Oikein!)

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt ryhdytään tarkastamaan suuren valiokunnan ehdotuksessa olevaa lakia yksityiskohdittain.

1, 2 ja 3 §§ ynnä lakiehdotuksen nimike esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Asian toinen käsittely on päätynyt.

2) Ehdotus laiksi Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 2, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia.

Puhemies: Tässäkin sallitaan ensin yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa yleiskeskustelua varten, ryhtyy eduskunta yksityiskohdittaiseen käsittelyyn.

1—4 §:t ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Asian toinen käsittely on päätynyt.

3) Ehdotus laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä

sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ed. Sopasen eduskuntaesitys n:o 3, joka sisältää ehdotuksen laiksi kihlakunnan käräjiä koskevien määräysten muuttamisesta.

Puhemies: Asiasta sallitaan ensin yleiskeskustelu. Kun tämä on päättynyt, ryhdytään asiaa tarkastamaan yksityiskohdittain ja tekemään niitten johdosta päätöksiä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Senaattori Lilius: Vaikkakin on toivottavaa ja luultavaa, että puheenaolevaa lainsäädäntöuudistusta ei kukaan esiinny vastustamaan, niin minä kuitenkin pyydän tämän lainsäädäntöuudistuksen tarpeellisuudesta esiintuoda erään lakimiestemme keskuudessa ilmi tuodun mielipiteenilmaisun. Täällä oli toissa päivänä suomalaisen lakimiesten yhdistyksen keskuudessa kokous, jossa oli edustajia kaikista maamme hovioikeuksista ja myöskin erinäisistä muista paikkakunnista maassa. Siellä oli keskusteltavana kysymys siitä, mihin toimenpiteisiin olisi väliaikaisesti ryhdyttävä suurta oikeuslaitoksen uudistusta odottaessa lainkäytön kiirehtimiseksi alioikeuksissamme ja siinä kokous m. m. yhtyi sellaiseen ponteen, että senlaatuinen uudistus, joka sisältyy nyt esilläolevaan lainsäädäntöuudistukseen, olisi erittäin toivottava, mutta samalla kokous myös katsoi, että tämä uudistus ei saisi mitenkään viivästyttää sitä täydellistä oikeuslaitoksemme uudistamista, joka yhä enemmän vuosi vuodelta käy tarpeelliseksi. Sillä toivomuksella minäkin pyydän kannattaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä, joskin eräässä kohdassa on mahdollisesti pieni muutos toivottava.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt ryhdytään lain yksityiskohtaiseen tarkastukseen.

Oikeudenkäymiskaaren II luvun 1 § hyväksytään keskustelutta.

II luvun 2 §:stä viipää seuraava

Keskustelu:

Ed Söderholm: Då detta lagförslag behandlades i första läsningsen, gjorde jag den erinran att förslaget icke uppmärksammat sådana

fall, då en åtgärd bör enligt lag eller domstolsförrordnande vidtagas senast å ting, som infaller efter det visst förhållande inträddt. Jag vill såsom exempel på sådana fall anföra bl. a. 2 § 3 kap. i lagen om makars egendoms- och gälds-förhållanden af den 15 april 1889, i hvilken det säges att äktenskapsförrord skall öppet ingifvas till häradsrätten i den ort, där lysning skett, sist å det lagtima ting, som infaller näst efter 2 månader efter det vigsel skett. Ett annat dylikt fall är t. ex. det, som omtalas i lagen om expropriation af fast egendom af den 14 juli 1898, där det i 42 § heter: „Nöjes ej rättsegare å guvernerens utslag rörande ersättningen och öfriga därmed sammanhängande frågor, utföres sin talan vid domstol på stämning, som bör meddelas vederparten sist till det lagtima ting, som efter sagda tids förlopp först infaller.” Dessa bestämningar hafva afsett att genom nödig publicitet trygga tredje mans rätt, dels att bevaka vederparts rätt. Det ligger därför enligt min tanke vikt på att åtgärder af detta slag vidtagas så snart som möjligt, på det att icke genom onödigt uppskof annan persons rätt därpå må bli lidande.

Såsom detta lagförslag nu är affattadt, lämnar det rum för möjligheten att anhängiggöra dylik talan under hela loppet af en tingsperiod. Enligt min tanke vore det dock skäl att man i detta förslag, som just afsett att påskynda behandlingen af målen i underrätt, skulle ställa sig på den standpunkt, att dylika åtgärder borde vidtagas vid första allmänna sammanträde af ett ting. Jag skulle därför för min del tillåta mig att föreslå, att till andra paragrafen fogas ett sålydande sista moment: „Där enligt lag talan bör anhängiggöras eller annan åtgärd vidtagas sist å det ting, som först infaller sedan visst förhållande inträddt eller viss därifrån räknad tid förflutit, skall i tingslag, där ting hålles enligt hvad i 1 § 2, 3 och 4 mom. stadgas, fullgöras senast å allmänt sammanträde, som först hålles efter det förhållandet inträddt eller den angifna tiden förflutit. Ankommer på rätten eller domaren att förordna, det åtgärd skall vidtagas vid visst ting, varde i tingslag, hvarom nu är sagdt, förordnandet lämpadt efter ofvan stadgade grunder.”

Ed. Isaksson: Jag ber att få understöda landtdagsman Söderholms förslag.

Ed. Sopanen: Se lisäsämnös, jonka hovioikeudenneuvos Söderholm esitti otettavaksi tähän lakiin, vastaa täydellisesti sitä lakia, joka

Ruotsissa on voimassa 27 päivästä kesäkuuta 1896. Koska tämä laki nyt taaskin on tullut täällä, huolimatta siitä, että se oli jo lähetekestelussa, esillä, saavuttamatta sitten kuitenkaan mitään kannatusta suuressa valiokunnassa, keskustelunalaiseksi, täytyy minun vähän lähemmin selittää tätä Ruotsin lakia. Tämä 27 päivänä kesäkuuta 1896 annettu Ruotsin laki koskee kahta eri tapausta, nimittäin sitä tapausta, että yksityinen asianosainen lainmääräyksen johdosta on velvollinen ryhtymään johonkin toimenpiteeseen määrättyissä käärijissä, ja toiseksi sitä tapausta, jolloin oikeus tai tuomari velvoittaa asianosaisen jotakin määrääkänä täyttämään. Tämä Ruotsin laki johtui alkujaan siitä, että oli tehty yksityinen alote Maakaaren 11 luvun 2 §:n muuttamisesta, joka koski maksamattoman kauppahinnan etuoikeuden turvaamista, vaikka se sittemmin ulotettiin koskemaan muutamia toisiakin tapauksia. Silloin kun tuo alote oli keskustelun alaisena valtakunnanpuvostossa ja korkeimmassa tuomioistuimessa Ruotsissa, lausuttiin m. m. ettei yleinen säännös istunnon rinnastamisesta kääriäin kanssa ollut „af något värkligt behof påkallad eller ens lämplig” (ettei se ollut todellisen tarpeen vaatima eikä myöskään sopiva). Ja sen johdosta rajoitettiin valtiopäiville annettua esitystä, joka sittemmin saavuttiinkin valtiopäiväin hyväksymisen ja tuli laiksi.

Ed. Söderholmin laintuntemus ja kokemus kaikessa kunniaassa, minä kuitenkin rohkenen olla toista mieltä hänen kanssaan tämänlaatuisen asetuksen tarpeellisuudesta meillä. Minä otaksun tällöin, että hovioikeudenneuvos Söderholmilta on jäänyt huomaamatta, että tuon ruotsalaisen asetuksen tarkoitus, mikäli se koskee sitä tapausta, jolloin oikeus tai tuomari velvoittaa asianosaisen määrääkänä jotakin täyttämään, on tullut tässä lakiehdotuksessa huomioonotetuksi, nimittäin 12 luvun 1 §:n, 17 luvun 8 §:n ja 31 §:n sekä 8 luvun 2 §:n muuttamisella, joten näitä tapauksia varten ehdotettua lisäsäännöstä meillä ei tarvita.

Mitä tulee siihen ensimmäiseen tapaukseen, jota viitattu Ruotsin laki ja nyt hovioikeudenneuvos Söderholmin esittämä ehdotus koskee, niin minä puolestani edelleenkin olen sitä mieltä, että sekin on meidän oloissamme tarpeeton. On nimittäin huomattava, että kun varsinnaisten kääriäin lukua tässä ehdotuksessa ei millään tavalla ole lisätty, vaan on edelleenkin pysytetty talvi- ja syyskääriäin ja nämä kääriäin ainoastaan on jaettu useampiin istuntoihin, niin samalla mielestäni myöskin on selvää, että jos

joku puhevalta on määrätty valvottavaksi, kuten esim. aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteista annetun lain 3 luvun 2 §:ssä, niissä varsinaisissa käräjissä, jotka alkavat kahden kuukauden kuluttua siitä, jolloin vihkiminen tapahtui, että puhevalta tulee säilytetyksi, jos sitä valvotaan jossakin istunnossa samojen käräjien aikana, sillä nämä yleiset istunnot muodostavat yksijaksoiset varsinaiset käräjät, ja se seikka, että ne on jaettu kahteen tai useampaan yleiseen istuntoon, ei muuta varsinaisten käräjäin luonnetta.

Hovioikeudenneuvos Söderholm on maininnut perusteeksi sen, että tämä laki jättää tämän kysymyksen auki, ja että siitä voi olla haittaakin. Sen kautta, että käräjät on jaettu kahteen tai useampaan yleiseen istuntoon, ei kysymys suinkaan jää avonaiseksi, tai epäselväksi. Ei siitä myöskään voine olla minkäänlaista haittaa, sillä kun siitä tähän asti ei ole ollut haittaa, jolloin varsinaisissa käräjissä on pidetty ainoastaan yksi yleinen istunto, vielä vähemmän siitä voi olla haittaa silloin, kun varsinaiset käräjät on jaettu useampaan yleiseen istuntoon, Näillä perusteilla minä katson, että ehdotettu muutos on tarpeeton.

Ed. Söderholm: Jag vill endast framhålla det exempelvis i ett sådant fall, då ett ting börjar i september, måste enligt nu gällande lag äktenskapsförord fullföljas vid detta ting, men nu kommer enligt detta förslag alla ting i domsagan att sträckas ut öfver flere månader. Visserligen leder detta till att tiden för inlämnande af äktenskapsförord i vissa fall blir icke obetydligt förlängd. Det är dylika fall, som man borde förebygga, och därför kan jag icke finna annat, än att ett stadgande sådant som det af mig föreslagna är fullt motiveradt.

Ed. Gadolin: Äfven jag finner att den anmärkning, som gjorts mot lagutskottets förslag, i den form stora utskottet omfattat detsamma, icke är tillräckligt grundad, för att man utan vidare skulle kunna omfatta det nu i plenum väckta ändringsförslaget. Det är nog visserligen fallet, att i de fall, som ldgsm. Söderholm nämnt, något påskyndande af dessa ärenden icke ega rum genom den nu föreslagna lagförändringen. Men det är nu inte heller klart, att sådana ärenden, hvilka ldgsm. Söderholm refererat till, äro af den beskaffenhet att de skulle hafva särskildt behof af en snabbare procedur. Det är snarare anledning att tillsvidare låta parterna vara i åtnjutande af samma tid, som de hafva enligt nügällande lag. Då därjämte ingen otydlighet vidlärer lagförsla-

get anser jag, att vi hafva all anledning att godkänna förslaget i dess nuvarande form.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotusta vastaan on keskustelun kuluessa ed. Söderholm ed. Isakssonin kannattamana ehdottanut, että 2 §:ään viimeiseksi momentiksi liitettäisiin momentti, joka olisi kuuluva tähän tapaan: „Milloin lain mukaan asia on vireille pantava tahi muuhun toimenpiteeseen on ryhdyttävä viimeistäänkin niissä käräjissä, jotka ensin pidetään jonkun määrätyn tapahtuman jälkeen tahi siitä laskettavan ajan kuluessa, on käräjäkunnassa, jossa käräjiä pidetään, 1 §:n 2, 3, 4 momenteissa olevien säännösten mukaan asian vireillepano tapahtuva viimeistään siinä yleisessä istunnossa, joka ensiksi pidetään edellämäinitun tapahtuman jälkeen tahi sen jälkeen kun määrätty aika on kulunut. Jos oikeuden tai tuomarin asiana on määrätä, että toimenpiteeseen on ryhdyttävä määrättyissä käräjissä, on käräjäkunnassa, josta nyt on ollut puhe, määräys sovitettava ylempänä esitettyjen perusteiden mukaan.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Söderholmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Söderholmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ja hylätä ed. Söderholmin ehdotuksen tässä kohden.

9 luvun 1 ja 2 §, 12 luvun 1 §, 17 luvun 8 ja 31 §, 18 luvun 2 §, viimeinen kappale, joka koskee lain voimaantulusta, sekä lain nimike ja alkulause esitellään ja hyväksytään jokainen erikseen keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä päätetyn väkijuomain kieltolain vahvistamista

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka eilen pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn ulkopuolella päiväjärjestyksen.

Puhemies: Perustuslakivaliokunnan lausunto asiassa on valiokunnan mietinnön 4 sivulla.

Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Välikysymyksen tekeminen on ollut ainoa käytettävissä oleva keino kieltolain vahvistetuksi saamiseen nykyisissä olosuhteissa. Kun välikysymys nyt on saavuttanut sen tarkoituksen, mikä sillä on ollut, s. o. tehnyt kieltolain ajoissa vahvistetuksi saamisen mahdolliseksi, ei minulla puolestani ole mitään syytä vastustaa perustuslakivaliokunnan ehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan. Pyydän vain kiittää perustuslakivaliokuntaa siitä myötätuntoisuudesta kieltolakia kohtaan, millä se on tämän välikysymysasian käsitellyt.

Ed. Ingman: Niillä perusteilla, jotka esitetään valiokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa, pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi tässä vastalauseessa ehdotetun päiväjärjestykseen siirtymismuodon.

Ed. Lille: Jag ber att få understöda den andra reservationen.

Ed. Arajärvi: Pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Lilius: En tahdo puuttua enään kysymykseen väliaikaisen hallituksen ja eduskunnan välisestä suhteesta. Siitä on puhuttu täällä mielestäni liikojakin. Tahdon vaan julkilausua, että kysymys on vähemmän juriidinen, enemmän valtiollinen. Valiokunnan mietinnössä kuitenkin kosketellaan erästä toista seikkaa, joka nähdäkseni ansaitsisi painostamista eduskunnan puolelta. Se on kysymys hallituksemme senaatin kompetenssin laajentamisesta. Siitä on ollut eduskunnassa monta kertaa keskustelua, mutta eduskunnalla ei ole vielä tähän saakka ollut tilaisuutta itse lausua siitä mielipidettänsä. On kuitenkin kansamme luullakseni yksimielinen käsitys, että hallituksen, Suomen senaatin toimipiiriä on sen ehdottamalla tavalla laajennettava. Nähdäkseni olisi suotavaa, että eduskunta myös tämän julkilausuisi. Se täällä olevista ehdotuksista tulee julkilausutuksi toisessa vastalauseessa ja sen vuoksi pyydän kannattaa sitä ja esittää sen hyväksymistä.

Ed. Rosenqvist: Äfven jag begärde ordet för att understöda den andra reservationen.

Ed. Gadolin: Jag medgifver, att det är klart att landtdagen kan gifva uttryck för den fordran att sådan ordning för afgörande af inre

finska angelägenheter bör fastställas att detta ankommer på finsk myndighet, men det förefaller mig, att i detta sammanhang ett uttalande därom icke förnekas, att landtdagen i viss mån försummat sina fataljer i denna fråga, och med hänsyn härtill skulle jag anse, att i detta ögonblick och, då den andra reservationen dessutom innehåller en mening, som står i strid med här tidigare fattade beslut, konsekvensen kräfver att nu omfatta utskottets förslag oförändradt.

Ed. Kuusinen: Mielestäni se ehdotus, mikä sisältyy perustuslakivaliokunnan mietintöön, jollaisen ehdotuksen eduskunta on jo kaksi kertaa hyväksymyt, on kyllä sellainen, ettei semmoista voi mitenkään säännöksi hyväksyä. Se on hätäkeino, vieläpä huono hätäkeino. Me lausuiimme jo Pietarissa ollessamme niissä neuvotteluissa, joiden tuloksena oli maaliskuun manifesti, ettei voida sallia, että Venäjän hallitus tulee useihin Suomen sisäisiin lakeihin sekaantumaan. Mutta eräitä on niiden joukossa niin kiireellisiä ja tärkeitä, että niiden vahvistamista ei voida lykätä. Meidän käsityksemme mukaan tämä kieltolakikin on yksi sellaisia, ja ainoastaan sen vuoksi olemme voineet asettua sille kannalle, että tämänkin lain saisi Venäjän väliaikainen hallitus vahvistaa. Mutta jollei vahvistamisoikeuden käyttämistä saada pian järjestetyksi, niin kyllä kai tämäkin tapa on lopetettava.

Ed. Lille: Om jag inte har missförstått den senaste talaren, har han begått ett misstag, då han säger, att man vid underhandlingarna i Petrograd angående manifestet skulle hafva varit ense om att interimregeringen icke äger utöfva någon regeringsmyndighet i Finland. Såvidt jag erinrar mig, var därom alls icke tal. Man antog det som en gifven sak och herrar socialdemokrater önskade få in i manifestet ett uttalande om att interimregeringen skulle gifva sitt bifall till åtskilliga af landtdagen antagna lagförslag genom att senaten fick i uppdrag att insända dem till stadfästelse. De medgäfvos ju därmed att de ansågo interimregeringen hafva rätt att stadfästa lagförslag rörande vårt lands inre angelägenheter. Jag kan icke förstå, huru en lagstiftande församling, som anser sig hafva rätt att fatta beslut om hvem stadfästandet af lagförslaget för Finland skall tillkomma, inte ville begagna sig af denna makt och själf gifva senaten rätt att stadfästa dessa beslut, utan helt enkelt förklarar att den gifver sitt samtycke till att den ryska interimregeringen stadfäster dem. Detta betänkande

förefaller mig i sanning att vara ett ganska märkligt politiskt dokument. Jag förordar därför hr Estlanders reservation, emedan den stöder sig på den enda faktiska grund, som vi hafva att ställa oss på, men tillika samtidigt förklarar, att en ändring i nu gällande ordning måste åstadkommas i den riktning att detta ankommer å finsk myndighet. Denna ändring böra vi söka åstadkomma, icke genom maktspråk, utan genom underhandling.

Ed. Rosenqvist: Jag kan förstå, att, då man en gång ställer sig på den ståndpunkt landtdagens pluralitet intagit i fråga om lagars stadfästade, man kan och måste antaga klämman, sådana som de, hvilka föregått de af oss nyss behandlade lagförslagen, men en förnuftig konsekvens i grundlagsutskottets nu föreliggande betänkande kan jag för min del icke finna. Grundlagsutskottet förklarar, att vi för närvarande icke ega något sådant organ, hvilket enligt Finlands grundlag stadfästade af lagar grundlagsenligt tillkomme. Men utskottet följer icke själf i gärning denna sin tolkning af grundlag och uppmanar landtdagen att icke följa den. Utskottet föreslår nämligen, att landtdagen måtte gifva sitt samtycke till att interimregeringen, ehuru denna icke enligt utskottets mening eger nämnda befogenhet, stadfäster de i interpellationen afsedda förordningarna. Utskottet föreslår således en ordning för stadfästade, som enligt utskottets egen mening icke öfverensstämmer med grundlag, och uppmanar landtdagen att gifva sitt bifall till ett dylikt mot grundlag stridigt förfaringsätt. Men man kan fråga: när har landtdagen fått befogenhet att bifalla till något, som enligt dess egen mening icke är grundlagsenligt?

Icke heller kan landtdagen enligt min uppfattning gifva absolution åt senaten för att den följt och måhända kommer att följa en annan väg än den, som landtdagen förklarar vara den grundlagsenliga.

Jag kan sålunda icke, såsom jag nämnt, finna en förnuftig konsekvens i detta utskottsbetänkande, och omfattar den andra reservationen.

Ed. Kuusinen: Ed. Lille ei tannut oikein käsittää mitä äsken lausuin. On kyllä totta, että Pietarissa ei ollut ensinkään esillä juriidinen tulkintakysymys, onko Venäjän väliaikaisella hallituksella vahvistusvaltaa vai ei. Mutta kun siellä meidän puoleltamme vaadittiin neljän eduskunnassa ennen hyväksytyn lain vahvistamista, joiden joukossa oli myös tämä kieltolaki, niin sitä vaatimusta vastaan huomautettiin porvarillisten

edustajain taholta — ainakin eräs porvarillinen edustaja huomautti — että on vaarallista antaa Venäjän väliaikaisen hallituksen sekaantua tällaisiin Suomen sisäisiin asioihin. Meidän puoleltamme silloin vastattiin, ettei se meidänkään mielestämme saa säännöksi tulla, vaan että se on ainoastaan väliaikaisesti sallittavissa, mutta ei suinkaan pitempää aikaa.

Ed. Lille: Jag tror att hr Kuusinen far vilse i fråga om den ståndpunkt de borgerliga partierna intogo vid underhandlingarna i Petrograd om manifestets tillkomst. Då socialdemokraterna önska, att i manifestet skulle ingå en uttrycklig förbindelse därom, att stadfästade af de af landtdagen antagna lagarna skulle ske af interimregeringen, motsatte man sig detta på borgerligt håll, på den grund att man icke ansåg det parlamentariskt riktigt, att en främmande regering ger instruktion om, huru senaten i Finland borde förfara. Detta ansåg man vara en sak, som tillkom landtdagen. Det var landtdagen, som borde gifva instruktioner åt senaten, icke interimregeringen, och af samma uppfattning var också då föredragaren af finska ärenden, Protopopoff.

Ed. Airola: Edustaja Lille oudoksui sitä, ettei eduskunta, vaikkakin se katsoo eduskunnalle kuuluvan päätäntöoikeuden siihen nähden, kenen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on tuleva, kuitenkaan määrää, että senaatti vahvistaisi lait. Minunkin mielestäni siinä on outoa ja olisi minun mielestäni tehtävä sillä tavoin, mutta ettei niin ole tehty eikä luultavasti ehkä lähitulevaisuudessakaan tule tehtäväksi, se johtuu siitä, että tässä eduskunnassa on niin monta sellaista, jotka ovat edustaja Lillen kannalla eivätkä missään tapauksessa suostuisi sellaiseen tekoon, eivät yhtyisi siihen eduskunnan päätökseen. Minäkin jätän sen ehdotuksen tekemättä, kun tiedän, ettei tässä eduskunnassa ole muuta kuin vähemmistö ja verrattain pieni vähemmistö, joka suostuisi tällaista ehdotusta kannattamaan.

Ed. Y. Mäkelin: Minun tietääkseni on maassa herättänyt melkoista tyytymättömyyttä se, että eduskunta erinäisillä päätöksillä päättää lähettää joitakin lakeja Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Kansa vaatii, että lakien vahvistamisoikeus on laillisessa järjestyksessä säädettävä ja sen vaatimuksen esittämiseen kansa on oikeutettu. Eduskunnan täytyy kuitenkin käyttää toistaiseksi tätä hätäkeinoa, mikä taas tässä perustuslakivaliokunnan

mietinnössä esitetään sellaisiin lakeihin nähden, joiden vahvistaminen ei viivytystä siedä. Mutta ennenpitkää tullaan siihen, että tämä asia täytyy tulla yksipuolisesti järjestetyksi. Ed. Airola on minun käsittäakseni siinä väärässä, kun hän sanoo eduskunnassa olevan vain vähemmistön, joka tahtois astua tälle tielle. Minun tietääkseni se tulee olemaan enemmistö, kunhan aikaa saa enemmän kuluneeksi. Mutta toistaiseksi on tahdottu antaa Venäjän väliaikaiselle hallitukselle riittävästi aikaa, jotta se voisi ryhtyä tästä asiasta eduskunnan kanssa keskustelemaan, siis tekemään esityksen lakien vahvistamisoikeudesta.

Ed. Airola: On perin vaikeaa ymmärtää, että eduskunnassa olisi enemmistö edes lähitulevaisuudessa sillä kannalla, että eduskunnan täytyy yksipuolisesti tämä asia ratkaista, siis päättää, että lait vahvistetaan sillä ja sillä tavalla, kun kerran eduskunnassa on suuri vähemmistö toistaiseksi ollut sillä kannalla, että lakien vahvistaminen kuuluu Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Miten silloin on ajateltavissa, että tässä eduskunnassa saisi enemmistön sellaiselle kannalle, että eduskunta päättää, kuka Suomen lait vahvistaa, ja että se myös tahtoo panna tämän päätöksensä täytäntöön.

Ed. Y. Mäkelin: Minä pyydän ed. Airolalle lyhyesti huomauttaa, että tässä eduskunnassa on suuri enemmistö sillä kannalla, että lakien vahvistaminen ei voi ilman eduskunnan suostumusta kuulua Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Ja kun tämä enemmistö on sillä kannalla, ja kun on selvää, että tämä menettely, jota tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä jälleen ehdotetaan, ei voi pitkään jatkua, niin silloin joudutaan siihen, että eduskunnan täytyy, ellei Venäjän väliaikainen hallitus tässä suhteessa mihinkään toimenpiteisiin ryhdy, siis eduskunnalle esitystä anna, toistaiseksi yksipuolisesti päättää, kenelle Suomen lakien vahvistaminen on toistaiseksi kuuluva. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Airola: Minä tiedän, että tällainen enemmistö on, mutta minä tiedän myös, että tämän enemmistön toimintaa vaikeuttaa se seikka, että on siksi suuri vähemmistö, joka on toisella kannalla. Se seikka vaikuttaa tähän enemmistöön sillä tavalla, että se on kovin ja liiankin varovainen ja kuluttaa liian paljon aikaa, ennenkuin se tämän päätöksensä tekee. Jos vähemmistö olisi toisella kannalla, niin minä luulen, että sellainen päätös tässä eduskunnassa olisi jo tullut tehdyksi.

Ed. Y. Mäkelin: Ed. Airolalle tahdon huomauttaa, että sellaisen päätöksen tekemisellä ei ole kiirettä. Eduskunnalla ei ole lain mukaan oikeutta yksipuolisesti päättää tuollaisesta asiasta. Siinä on Venäjän valtiovallan haltijalla myös sanavalta. Mutta ellei siltä puolelta esitystä tehdä, niin silloin eduskunnan täytyy toistaiseksi tämä asia yksipuolisesti järjestää. Ja ed. Airola myöntää, että tämä menettely, jota on erinäisiin tärkeisiin lakeihin nähden noudatettu, ei voi pitkälti jatkua.

Ed. Airola: Nyt jo on käynyt selville, että Venäjän väliaikainen hallitus ei tahdo täyttää niitä lupauksia, joita Suomelle annetuissa manifestissa meille oli vakuutettu. Kun tämä oli käynyt selville, silloin olisi eduskunnan pitänyt käyttää sitä menettelyä, josta ed. Mäkelin on puhunut, ja varsinkin silloin kun oli kiirehditty Venäjän väliaikaiselta hallitukselta ratkaisua lakien vahvistusasiassa, kun oli kyseessä elintarvelain vahvistamisjärjestys. Silloin olisi ollut sopiva tilaisuus kääntyä tälle tielle.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä pyydän merkittäväksi pöytäkirjaan, että minun mielestäni ed. Mäkelinin puoltama politiikka on ollut sangen turmiollista ja minä en sitä hyväksy.

Ed. Y. Mäkelin: Minä sanoin, että meidän täytyy välttämättömyyden edessä mahdollisesti menetellä siten, sillä tällainen tilanne ei voi pitkälti jatkua. Sen kai myöntänee ed. Walpas-Hänninenkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Perustuslakivaliokunnan ehdotus asiassa löytyy mietinnön 4 sivulla ja on näin kuuluva: „että eduskunta, huopumatta päättämättömyydestänsä siihen nähden, kenen tehtäväksi Suomen lakien vahvistaminen on tuleva, antaa suostumuksensa siihen, että Venäjän väliaikainen hallitus vahvistaa välikysymyksissä tarkoitetut asetukset, ja siirtyy päiväjärjestykseen”. Tätä ehdotusta vastaan on ed. Ingman ed. Arajärven kannattamana ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi ensimmäisessä vastalauseessa olevan ehdotuksen, eli että: „eduskunta pitää annetun vastauksen tyydyttävänä ja siirtyy päiväjärjestykseen”. Kutsun tätä ed. Ingmanin ehdotukseksi. Sen lisäksi on ed. Lille ed. Lilien ja Rosenqvistin kannattamana ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi toisessa vas-

talauseessa olevan ehdotuksen, joka on: „Kuultuaan annetun selityksen siirtyä eduskunta päiväjärjestykseen lausumalla, että eduskunnan päättämät lakiehdotukset ovat nykyisin lähetettävät Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettaviksi, mutta että olot vaativat sensuuntaisen muutoksen nykyisin voimassa olevaan Suomen sisäisten asiain ratkaisemiseen, että ne ovat suomalaisen viranomaisen ratkaistavat.” Kutsun tätä ed. Lillen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestysmenettelyyn tulee niin mielestäni tulisi ensin äänestää ed. Lillen ja Ingmanin ehdotuksen välillä, jotta saataisiin ratkaistuksi, kumpi näistä asetetaan vastaehdotukseksi perustuslakivaliokunnan ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Lillen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastaehdotukseksi hyväksytty ed. Ingmanin ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, vastaesitykseksi on siis hyväksytty ed. Lillen ehdotus ja ed. Ingmanin ehdotus on hylätty.

2) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lillen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen. Asia on lopun käsitelty.

5) Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvia tappioita

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 4, joka oli pantu pöydälle tämän kuun 18 päivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Kirjelmän keralla on pankkivaliokunta tämän kuun 18 päivänä edellämmainitun mietinnön lisäksi eduskunnalle lähettänyt liitteen, johon on otettu senaatin talousosaston istunnossa syyskuun 22 päivänä 1915 laadittu, mainittua asiaa koskeva erityinen pöytäkirja.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Suomen Pankille ovat kulu-neet vuodet olleet kovin kohtalokkaita. Tappioita se on saanut toisen toisensa jälkeen ja toinen toistaan kovempia. Sodan alussa kärsi se suuren tappion, kun sen Saksassa ja Itävallassa olevat varat takavarikoitiin ilman että tiettävästi mihinkään toimenpiteeseen olisi ryhdytty sotaa ennen olleina viikkoina näiden varojen saattamiseksi turvallisempaan talteen. Toinen suuri tappio ovat ne tappiot, joita koskee pankkivaliokunnan nyt esillä oleva mietintö, nimittäin ruplan keinotekoisesta kurssista kärsitty tappio. Ne tappiot, joita tämä menettely on paljon tuottanut, ovat nekin kovin suuret. Pankkivaliokunta ilmoittaa, että ne nousevat tuntuvasti yli 100,000,000 markan, se on suuremmaksi kuin pankin omat varat yhteensä. Tätä tappiota käsiteltiin täällä jo viimekertaisessa keskustelussa.

Kuitenkin nuo kurssitappiot, niin tavattoman suuret kuin ne ovatkin, eivät vielä paljasta aseman koko vakavuutta, eikä kaikkia niitä vaurioita, joita pankki on viime vuosina saanut kärsiä. Päinvastoin kaikista vakavimman puolen on pankkivaliokunta mietinnössään Suomen Pankin kurssitappioista kokonaan syrjäyttänyt. Jos ei pankilla olisi ollut muuta kuin noin 100,000,000 tai sanotaan 150,000,000 markan ruplista kärsitty tappio, olisi se asia autettavissa, ei pankin omin voimin ehkä, mutta jos eduskunta asiaan tarttuisi, verrattain helposti. Osa tappioista lienee tileistä jo poistettukin. Mutta valiokunta ei ole mietinnössään kosketellutkaan vakavinta puolta, se ei ole pitänyt sitä niin kiireellisenä, että se olisi tahtonut sitä eduskunnalle tässä esittää. Ja kuitenkin pankin tilejä tarkastellessa käy kovin selvästi esille missä tämä pankin aseman vakavin puoli on. Jos mikään, paistaa se aivan selvästi tilien numeroista esiin. Se johtuu siitä tavattomasta setelimäärästä, jonka pankki on laskenut liikkeeseen. Onhan sillä nykyisin liikkeessä noin 540,000,000 markkaa seteleitä, Säännöllisissä oloissa esiintyvien 120,000,000—130,000,000 markan sijasta. Nykyisin on siis näitä papereita ainakin neljä kertaa enemmän kuin säännöllisissä oloissa.

Suomen Pankilla tietysti ei ole oikeutta rajatomaasti painattaa seteleitä. Sillä on päinvastoin ohjesäännössään tarkat määräykset, paljoko sillä on oikeus seteleitä liikkeeseen laskea. Vielä vuonna 1914 eduskunta päätöksellään tätä setelinanto-oikeutta määritteli, lisäsi sitä. Ohjesääntöjen kyseessäoleva kohta sisältää, että pankki saa antaa seteleitä, joita vastaan sillä on vastineena metallikassa, rahaksi lyöty hopea, riidatto-

mat saatavat ulkomaisilta asiamiehiltä, ulkomaiset vekselit ja ulkomaalaiselle rahalle asetettut obligatsioonit sekä sen lisäksi kattamatta 70,000,000 markkaa. Tämä on sääntö, jota pankin johtokunnan olisi pitänyt pankin setelinanto-oikeudessa noudattaa. Näiden määräysten ilmeisenä tarkoituksena on tietysti rajoittaa liikkeessä olevien setelien määrä siihen määrään, jonka pankki milloin hyvänsä kykenee kullassa lunastamaan, toisin sanoen takaamaan, että niillä on todellinen arvo ja etteivät ne ole vain papereita, vaan todella pankin seteleitä. Pankin setelien lunastamisvelvollisuus kultaan on tosin sodan aikana lakkautettu, mutta tämä ei ole tietysti lakkauttanut pankin johdon velvollisuutta yhä ylläpitää sitä periaatetta pankin setelinantoon nähden, että pankin setelit voidaan tilaisuuden tullen taas kullalla lunastaa. Onko näitä määräyksiä noudatettu? Voi sanoa: Muodollisesti kyllä. Pankin tiliasema esimerkiksi toukokuun alulla osoittaa, että pankilla on ollut setelinantoa vastaavia varoja 773,000,000 markkaa. Siihen tulee vielä lisäksi setelinanto-oikeus, jota kattamatta saadaan käyttää 70,000,000. Käyttämätöntä setelinanto-oikeutta oli tästä vielä 87,000,000 markkaa. Pankin asema siis tämän mukaisesti olisi aivan moitteilta vapaa. Mutta onko todellisuudessa niin asian laita? Ei, sen tiedämme, sillä niiden varojen joukossa, joita vastaan pankki on antanut seteleitä, jotka takaavat sen setelien arvon, on suunnattomat määrät, noin 613,000,000 venäläisiä arvopapereita, venäläisiä ruplaseteleitä ja Venäjän ja Suomen rahassa annettuja venäläisiä valtion arvopapereita. Ovatko nämä paperit, joskin ne ovat muodollisesti pankin ohjesäännön mukaan setelivaluutaksi laskettavat, sellaisia että ne voidaan kullaksi vaihtaa? Luulen että tässä voidaan olla vain yhtä mieltä, että on jo kauvan täytynyt olla aivan päivänselvää, että nuo varat eivät ole sellaisia, joita tarkoitetaan Suomen Pankin kyseessä olevan johtosäännön pykälällä. Jos Suomen Pankin tilikertomusten nojalla koettaa saada selvityksi sen, missä määrässä pankilla on todellista valuuttaa, joka on käytettävissä setelien lunastamiseen ja joka voidaan kullaksi vaihtaa, ja tähän vielä laskee yhteen sen määrän, mikä pankilla on oikeus laskea kattamattomia setelejä liikkeeseen, ei tulla juuri yli 200,000,000. Kaikki se, mikä sillä on yli tämän määrän, siis noin 350,000,000, on laskettu itse asiassa liikkeeseen vastoin pankin ohjesäännön kyseessäolevan kohdan varsinaista tarkoitusta. Sitä paitsi on pankilla vielä noin parisataa miljoonaa lunastettavana vaadittaessa maksettavia sitoumuksia. Kumpakaan näitä lajia suorituksia ei pankki nykyisillä varoilla kykene

suorittamaan kullassa ja pankin asema on näin ollen sellainen, että se ei voi ajatella omien seteliensä lunastamista kullalla.

Nämä ovat itse asiassa kauhistuttavia lukuja. Kun niitä tarkastelee, täytyy ehdottomasti katsoa, että pankin asema on erinomaisen suuressa määrässä horjutettu. Seteleitä on annettu valuuttaa vastaan, joka ei faktillisesti ole likvidiä valuuttaa ja pankki ei kykene vaihtamaan noita seteleitensä rahaksi, yleensä suoriutumaan asemasta, jollei sitä valtio ja eduskunta ryhdy huomattavilla määrillä tukemaan. Tähän tulee vielä lisäksi se, että tuo määrä venäläisiä arvopapereita, joskin sitä kyllä pitkien aikojen kuluessa ehkä voidaan rahaksi muuttaa, on kumminkin hyvin kyseenalaista arvopaperia. Se ei kelpaa setelinannon vakuudeksi, mutta siitä on sitä paitsi suoranaisia tappioita odotettavissa, kuinka paljon, sitä on nyt mahdoton edeltäpäin arvostella.

Täytyy näin ollen panna merkille, ettei pankki ole yksin kärsinyt hyvin suuria kurssitappioita, vaan on sen setelinanto-oikeutta myös törkeästi väärin käytetty. Pankin setelinanto-oikeutta on itse asiassa nyt kuluneena aikana parin vuoden aikana käytetty, ikäänkuin olisi ollut kysymys, niinkuin senaatin entinen varapuheenjohtaja sanoi, ei Suomen Pankin setelinanto-oikeudesta, vaan setelien painattamisesta.

On selvää, että kun maan keskuspankin asema on saatettu tällaiseksi, se on vaikuttanut koko rahalaitokseemme. Meidän koko rahalaitoksemme asema on epäilemättä horjuva. Se näkyy m. m. meidän rahamme yhä alenevassa kurssissa ulkomailla. Jo nykyisin meidän rahamme noteerataan kolmatta osaa alemmaksi siitä, mikä sillä ennen oli.

Kun tätä surkeutta tarkastelee, johtuu epäilemättä kysymään, kuinka kaikki tämä on ollut mahdollista. Onhan Suomen Pankki ja Suomen Pankin johto eduskunnan valvonnan alainen ja onhan eduskunnalla ollut pankkivaltuusmiehet, joitten tehtävänä on ollut ja olisi pitänyt olla valvoa pankin asemaa ja pankin hoitoa. Niitten asiana olisi luullut olevan koettaa saada tällainen katastroofi, johonka nyt on jouduttu, estetyiksi. Pankkivaliokunnan mietinnöstä hakee kuitenkin turhaan tähän kysymykseen vastausta. Pankkivaliokunta ei ole selvittänyt, missä määrin pankki olisi voinut estää ruplan kurssitappioita, se ei myöskään ole selvittänyt sitä kysymystä, missä määrässä ja millä tavoin pankin johto on suhtautunut tähän toiseen kysymykseen, setelinanto-oikeuden väärinkäyttöön.

Pankin yhä huonommaksi käyvän tilan tarkastelusta näkee kyllä helposti, mitenkä asema on muuttunut sellaiseksi, kuin se nyt on. Samassa määrässä kuin pankkiin on siirretty venäläisiä arvopapereita, samassa määrässä on sen setelinantoa laajennettu. 1914 vuoden lopussa oli sillä vielä vain 65,000,000 venäläistä valuuttaa, seteleitä oli liikkeessä 141,000,000, siis hiukan enemmän kuin tavallisesti. 1915 vuoden lopulla oli venäläistä valuuttaa siirretty 244,000,000 markkaa, seteleitä oli 231,000,000 markkaa liikkeessä. 1916 vuoden lopussa oli 444,000,000 markkaa venäläistä valuuttaa, seteleitä 421,000,000 liikkeessä, ja huhtikuun lopussa tänä vuonna oli 613,000,000 venäläisiä arvopapereita ja seteleitä noin 540,000,000 markkaa liikkeessä. Aivan selvästi tämän venäläisen valuutan kasvamisen nojalla on pankin liikkeessä olevaa setelimäärää lisätty. Sillä perusteella seteleitä on painettu.

Ruplakurssin keinotekoiseen korkeallapitämiseen nähden viitataan pankkivaliokunnan mietinnössä ulkoapäin tulleeeseen painostukseen. Epäilemättä viitattaisiin tähänkin kysymykseen nähden samaan seikkaan. Mitä laatua se painostus on ollut ja miten voimakasta se on ollut, se ei valiokunnan mietinnöstä käy selville. Myöhemmin on kuitenkin valiokunnan mietintö esiintynyt uudessa painoksessa, jossa tätä on hiukan koetettu korvata liittämällä tätä asiaa koskeva asiapaperi, eräs senaatin pöytäkirja, jossa kysymystä on käsitelty, valiokunnan mietintöön liitteeksi. Tästä selviää kyllä, että kohtuuttoman voimakasta painostusta ulkoapäin, Venäjältä käsin, on harjoitettu Suomen Pankkia ja Suomen rahalaitosta vastaan yleensä. Mutta siitä selviää myös toiselta puolen, että tätä painostusta ei yksin ole harjoitettu venäläiseltä taholta; myös suomalaiselta taholta ei ole ainakaan vastustettu riittävästi tätä painostusta. Näkyy senaatin pöytäkirjoista, että senaatissa kyllä on ollut niitä, jotka ovat äärimmäisyyteen saakka tahtoneet asettaa vaatimuksia Suomen Pankille ja yleensä meidän rahalaitoksellemme, alentaa Suomen markan arvoa aivan samassa suhteessa kuin ruplaa Venäjällä. Mutta näitä suunnitelmia vastassa oli merkillistä kyllä silloisessakin senaatissa edustajia myöskin. Ja näitä mielipiteitä esitti muuten kyllä ei mistään erinomaisesta ystävyydestä meidän maattamme kohtaan tunnettu senaatin varapuheenjohtaja Borovitinoff. Näkyy että tämä herra ehkä järkystyistä vallan katsoi, että ruplan kurssin keinotekoinen korkealla pitäminen Suomessa ei ollut mikään sellainen toimenpide, josta olisi hyötyä Venäjälle. Kun siitä toiselta puolen olisi ilmeistä

vahinkoa Suomelle, ei hänen mielestään ollut syytä eikä ollut Venäjän valtakunnankaan eduksi että Suomen taloudellista asemaa tahdottaisiin tuollaisella erinomaisen ankaralla toimenpiteellä kuin ruplan pakkokurssilla horjuttaa. Ruplan keinotekoisesta kurssin korkealla pitämisestä katsoi hän kyllä olevan etua Suomen teollisuuden harjoittajille; niille se vaikutti samaa kuin olisi heidän tuotteilleen maksettu vientipalkkiota, kun ne vietiin Venäjälle. He saivat tavallista suuremman hinnan niistä, mutta hänen mielestään ei Suomen valtion yhtä vähän kun Venäjänkään valtion kannalta ollut syytä tällaista vientipalkkiota maksaa. Hän ei tahtonut edes Suomen Pankkia pakottaa antamaan suuria valuuttalainoja Venäjälle: ainoastaan tavallisena pankkina se voisi ottaa osaa lainain liikkeelle laskemiseen venäläisiin tarkoituksiin. Mutta sitä suurempia vaatimuksia ei Suomen Pankillekaan olisi asetettava. Mutta, merkillistä kyllä, nämä senaatin varapuheenjohtajan mielipiteet eivät saaneet erityistä tukea niiden suomalaisten asiantuntijain taholta, joita tässä asiassa kuultiin. Selvimmin tässä lausui mielensä pankinjohtaja Ramsay, joka katsoi Suomen teollisuuden kannalta hyödylliseksi sen, että ruplan kurssia keinotekoisesti pidettäisiin korkealla. Hän sanoi, että tällainen ruplan kurssin keinotekoinen korkealla pitäminen oli ainakin turvattava niille teollisuuden harjoittajille, jotka suorittivat kruunun tilauksia, mutta muillekin. Eivätkä näitä näkökohtia toisetkaan neuvotteluihin osaaottaneet pankkimiehet jyrkästi vastustaneet. Senaattiin jätettiin suomalaisten asiantuntijain puolelta lopulta lausunto, jossa esiintyi se ehdotus, että Suomen valtio antaisi valuuttalainan ruplavastinetta vastaan Venäjälle ja siirtäisi oikeudet Suomen Pankille, jonka olisi saatava suoritettava rahana. Suomen Pankki täten kyllä pääsisi välittömistä kurssitappioista, mutta sen tulisi joka tapauksessa käyttää setelinanto-oikeutta tätä valuuttalainaa vastaan. Tällä tavalla pantiin alulle se järjestelmä pankin setelinanto-oikeuden väärinkäyttämiseksi, jota sitten paljon suuremmassa määrässä, kuin mitä asiantuntijat ehdottivat, on jatkunut näihin aikoihin saakka.

Ei ollut ihme, ettei Venäjällä, sitten kun asiat ratkaistiin, otettu Suomen varsinaista etua huomioon. Sillä nähtiinhän että suomalaiset suurkapitalistit eivät yksin koko Suomen etuja ajaneet, vaan pitivät suurkapitalistisia etuja huomattavasti silmällä. Onko edes Suomen Pankin johto kyllin tarmokkaasti pankin etuja ajanut, vai onko se taipunut pankkia muuten lähellä olevien suurkapitalistien pyyteisiin, kaipaa selvitystä.

Joka tapauksessa ovat teollisuuden harjoittajat keränneet tämän menettelyn kautta tavattoman suuria voittoja. Syntyi sitten, kun tämä järjestely oli saatu aikaan, sen kautta sellainen teollisuusvoitton nousukausi meillä Suomessa, jota ei ennen koskaan ole nähty. Samassa määrässä kuin venäläisen valuutan siirrot Suomen Pankkiin kasvoivat, Suomen Pankin asema setelinanto-oikeuden väärinkäytön johdosta tuli yhä horjuvammaksi, samassa määrässä kasvoivat teollisuuden voitot. On kuvaavaa panna merkille että juuri tähän aikaan, vuoden 1915 loppupuolelta vuoden 1916 loppupuolelle, tapahtuu osakkeiden, ennenkaikkea teollisuusosakkeiden suuri, tavaton nousu, joka jos mikään on teollisuuden kasvaneista voitoista todistuksena. Kauppalehdessä olleitten laskelmien mukaan kasvoi tuona aikana, 1 p. syyskuuta 1915—1 p. syyskuuta 1916, Helsingin pörssissä noteerattujen arvopaperien arvo lähes 600,000,000 markalla, s. o. 330,000,000 markasta yli 900,000,000 markkaan. Ennen kaikkea nousivat teollisuusosakkeitten arvot; niitten kurssi-arvo nousi nelinkertaiseksi. Olen tässä vain viitailnut muutamiin tosiasioihin. Niihin olen kosketellut toiselta puolen senvuoksi, että olisi selvää, että pankkivaliokunnan on välttämätöntä tarkalleen tutkia, miten ovat kaikki nämä pankille tapahtuneet suuret vauriot syntyneet ja miten pankin hallinto ja valtuusmiehet ovat tässä kohdin toimineet. Kysymys on niin erinomaisen tärkeä, että ei saa jäädä mitään epäselvyyttä siinä suhteessa, että pankkivaliokunta tällä nyt esillä olevalla lyhyellä mietinnöllä tavallaan olisi tahtonut puoltaa sitä menettelyä, jota on noudatettu ilman että se esittää tarkemmin, miten tosiasia on ollut. Sitäpaitsi olen asiaa kosketellut senvuoksi, että olisi selvinnyt, miten tavattomien vaikeuksien edessä ne pankin valtuusmiehet ovat, jotka eduskunta nyt on valinnut pankkivaltuusmiehiksi, kun heidän nyt tulee ryhtyä tätä horjuvassa tilassa olevan rahalaitoksen hoitoa eduskunnan puolelta valvomaan.

Mutta kysymys ei ole vain siitä, mikä asema nyt on. Ehkäpä vielä tärkeämpää on, minkälaiseksi se tulee muodostumaan. Ennenkaikkea se tietysti nykyisten pankkivaltuusmiesten kannalta on tärkeä kysymys. Pankkivaliokunta, joka ei ole tahtonut ottaa tarkastettavakseen eikä yleensä lausunut moitteen sanaa pankin edelliselle johdolle huolimatta niistä tavattomista tappioista, joita pankki on viime vuosina kärsinyt, ei edes tutkinut asemaa, se sen sijaan kyllä vastaisuuteen nähden asettaa tavattomia vaatimuksia. Uusille pankkivaltuusmiehille se sanoo: on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, että ruplakurssin aiheut-

tamat tappiot voidaan välttää. Tällaisia terveisiä se ehdottaa lähetettäväksi pankkivaltuusmiehille. Uudessa valtuustossa onkin vasemmisto enemmistönä. Ehkäpä senvuoksi ed. Schybergson katsoo, että saattaa käyttää toista kieltä näitä valtuusmiehiä kohtaan. (Vasemmalta: Oikein!) On kuitenkin kysymys siitä, onko tuon vaatimuksen täyttäminen ollenkaan mahdollista. Kun ottaa huomioon pankin nykyisen aseman, täytyy tulla siihen johtopäätökseen, että muitakin tappioita, kuin ne 100,000,000, jotka pankkivaliokunnan mietinnössä mainitaan, voidaan katsoa ainakin varsin todennäköisiksi. Se tavaton määrä venäläistä valuuttaa, joka on pankilla setelinanto-oikeuden vastineena, saattaa olla aiheena kuinka suuriin tappioihin hyvänsä. Onko sen valuutan todellinen arvo 613,000,000 sijasta 600,000,000, 500,000,000 tahi 400,000,000, siitä ei kukaan voi tänä päivänä mitään sanoa. Tappiota siitä voi automaattisesti seurata, eikä se ole vältettävissä. Voipa melkein sanoa, että pankki ei voi tehtäviään seteliä kantavana pankkina ja maan rahaliikkeen varmuuden ylläpitäjänä hoitaakaan, jollei se saa valtiolta ja eduskunnalta tässä suhteessa tulevaisuudessa tuntuvata tukea.

Entäs sitten vastaiseen liikkeeseen nähden, voidaanko suoranaisia ruplatappioita välttää? Jo vuosikausia on ruplakurssia keinotekoisesti pidetty liian korkealla. Onko sen alentaminen todellista arvoa vastaavalle pohjalle nyt enää mahdollista? Ja joka tapauksessa, jos se on mahdollista, se tapahtuu ainoastaan siten, että tappiot kasvavat yhä enemmän ja enemmän. Olisi senvuoksi ollut välttämätöntä, että pankkivaliokunta, kun se pankkivaltuusmiehille tuollaisen ultimatum antaa, olisi myös esittänyt, miten ruplatappiot olisivat vältettävissä, jos se yleensä olisi ollut mahdollista.

Tähän tulee vieläkin lisäksi yksi seikka, joka vaikeuttaa kysymystä. Sitä tietä, jota kulki entinen venäläinen hallitus Suomeen kohdistetussa rahapolitiikassaan, jatkaa nykyinen ilmeisesti. Venäjän nykyinen hallitus on uudistanut kukistuneen sortohallituksen vaatimuksia siinä, että ruplakurssia Suomessa on edelleen keinotekoisesti ylläpidettävä ja se on myöskin asettanut uusia vaatimuksia valuutan hankkimiseksi venäläisiin valtiotarkoituksiin. Vallankumouksen nostama porvarillinen demokraattinen hallitus ei näytä olevan edeltäjänsä parempi, vaan uhkaa jatkaa sen alkuunpanemaa Suomelle turmiollista sekaantumista Suomen sisäisiin asioihin tässä suhteessa. Ja senaatissa oleva neuvottelukunta, joka on asiaa käsitellyt, on sekin tullut tuloksiin, että pääasiassa entisentapaista menettelytapaa olisi edel-

leenkin noudatettava, ja on sitä mieltä, että olisi annettava perään tässä suhteessa venäläisille vaatimuksille. Pankkivaltuusmiehet ovat kuitenkin pitäneet tätä ehdotusta arveluttavana Suomen Pankin jo horjuvalle asemalle. Näyttää ilmeiseltä, että ne tappiot, jotka pankille ovat johtuneet setelinannon väärinkäytön johdosta, tulevat tuon ehdotuksen toteuttamisen kautta edelleen jatkuamaan. Pankki tosin säästyisi välittömistä tappioista, mutta välillisesti sille saattaisi joka tapauksessa niitä edelleenkin tulla. Kaikki tämä näyttää vaativan, että pankkivaliokunnassa otetaan kysymys myös tältä kannalta uuden tutkimisen esineeksi, voidaanko ja millä tavoin pankin liikettä järjestää siten, että tässä suhteessa tappiot vastaisuudessa voidaan välttää ja samassa yhteydessä, millaisiin toimenpiteisiin on Suomen Pankin horjuvan aseman ennalleen vakaannuttamiseksi ryhdyttävä, sillä siihen vaaditaan eduskunnan myötävaikutusta ja epäilemättä samalla kun paljastetaan se asema mihin meidän rahalaitoksemme on joutunut, on myös otettava harkittavaksi, millä tavalla se on kuntoon pantava. "Ja onneksi se ei vielä ole sillä kannalla, ettei sitä valtion ja eduskunnan myötävaikutuksella pystyyn saataisi.

Kaiken tämän vuoksi ehdotan mietinnön palautettavaksi valiokuntaan sitä varten, että siihen tehdään siihen suuntaan käypä lisäys, jossa mainitaan, että valiokunta tulee toisessa yhteydessä ottamaan lähemmin tutkiakseen, missä määrin Suomen Pankin kärsimä tappio voidaan lukea johdon syyksi, joten se tässä mietinnössä ei sen enempää koskettele tähän asian puoleen, että Suomen Pankin kärsimät tappiot ovat suuressa määrässä horjuttaneet pankin asemaa, joten eduskunnan valitsema uudet pankkivaltuusmiehet ovat entistä paljon suurempien vaikeuksien edessä, sekä että valiokunnassa otetaan harkittavaksi, voidaanko antaa ohjeita pankin vastaiseen toimintatapaan nähden, jotta tappiota voidaan välttää, sen verran kuin se nyt enää on mahdollista.

Ed. Ståhlberg: Kun tämä asia viimeksi oli esillä, tehtiin — ja niin on nytkin tehty — Suomen Pankin johto ankaran arvostelun alaiseksi ruplakurssin aiheuttamien tappioiden johdosta ja nyt erityisesti myös pankin suuresta setelinannosta. Ruplakurssit on määrännyt pankin johtokunta, koska pankin ohjesäännön 32 §:n mukaan sen asia on päättää ne hinnat, millä muuta rahaa kuin Suomen rahaa on ostettava ja myytävä. Mutta johtokunta on kyllä tuon tuostakin ja tavallisesti ennen tärkeämpiin päätöksiin ryhtymistä puheenaolevalla alalla neuvotellut yk-

sityisesti pankkivaltuusmiesten kanssa. Pankkivaltuusmiehet ovat tällöin yleensä katsoneet johtokunnan esittämät syyt siksi painaviksi, että eivät ole nähneet olevan syytä ryhtyä viralliseen toimintaan vaikuttaaksensa johtokunnan menettelystä muutosta.

Kun ruplan arvo sodan sytyttyä äkkiä laskeutui, vaikeutti kaksi seikkaa ruplakurssin alentamista. Toinen oli se että Suomen vienti Venäjälle, jolla oli korkeamman ruplanarvon edellytyksellä tehdyt sopimukset ja jonka tuottavaisuus vielä silloin oli sangen epäiltävä, olisi joutunut pahaan ahdinkoon, jos se olisi saanut kärsiä täyden tappion ruplan arvon alenemisesta. Toinen taas oli se valtiollinen näkökohta, että kovin suuri ruplankurssin alentaminen olisi saattanut koko Suomen Pankin ja Suomen rahalaitoksen vaaranalaisiksi. Edellinen este kyllä myöhemmin poistui, kun sota-aika muodostuikin vientiteollisuudelle erittäin edulliseksi, mutta sitä arveluttavampi oli toinen este, varsinkin kun silloisen hallitussuunnan vallitessa oli hyvä halu käydä Suomen itsenäisen rahalaitoksen kimppuun erityisesti pakkokurssilla tai toimenpiteillä Venäjän ja Suomen rahalaitoksen yhdistämiseksi, ja siitä tehtiinkin ehdotuksia, joille ruplakurssin tiheästä alentamisesta aina täysin todellista arvoa vastaavaksi olisi ilmeisesti saatu tukea. Kun Suomen Pankin johtokunnan oli valittava toiselta puolelta tuon mahdollisuuden välillä, joka olisi voinut tuottaa korvaamatonta vauriota sekä Suomen Pankille että taloudelliselle elämälle yleensä, ja toiselta puolelta Suomen Pankille syntyvän kurssitappion välillä, katsoi johtokunta Suomen Pankin velvollisuudeksi alistua jälkimäiseen. Sillä Suomen Pankin päätehtäväkseen on eduskuntalailla säädetty ei mahdollisimman suuri tuottavaisuus vaan maan raha-asiaiden pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla sekä maan rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen. Sitä varten Suomen Pankin tarvittaissa täytyy olla valmis suuriinkin rahallisiin uhrauksiin. Niin pian kuin ruplankurssi sotatapahtumain johdosta taas suuresti aleni ja ulkonaiset olot tekivät ruplankurssin alentamisen mahdolliseksi sekä ruplamäärä uhkasi tulla pankille ylivoimaiseksi, ryhdyttiin kurssin alentamiseen elokuussa 1915 ja sitä on sitten edelleen jatkettu.

Suomen Pankin ruplatappiot — joiden suuruus muuten ei ole vielä lopullisesti määrättävissä vaan ainoastaan arvattavissa — eivät kuitenkaan ole niinkään paljon syntyneet siitä, että ruplista olisi maksettu liian suuri hinta, vaan senkautta että pankille on kertynyt suuria ruplamääriä, joiden arvo sittemmin on alentunut, mutta joita pankin on ollut mahdotonta saada myydyksi pois aina-

kaan vielä suuremmitta tappioita. Ruplia Suomen Pankille taas on kertynyt kaikkein suurimmaksi osaksi Venäjän kruunulta, joka on tarvinnut Suomen rahaa täällä Suomessa maksettaviin suorituksiin. Tuo rahanvaihto oli tarpeellinen kaikkia niitäkin varten, joilla Suomessa näinä sotavuosina on Venäjän hallitukselta tai muuten Venäjältä ollut työstään tai tavaroistaan suorituksia saatavana. Sen mahdollisen tappion tähden, minkä vastainen ruplan arvon aleneminen ehkä saattaisi tuottaa, ei Suomen Pankki voinut kieltäytyä rahanvaihtoa välittämästä, niin kauvan kuin ruplatulva ei käynyt pankille ylivoimaiseksi. Miten sitten ryhdyttiin asioita helpottamaan valuuttalainoilla, on pankkivaliokunnan mietinnössä lyhyesti mainittu.

Kun edellinen arvoisa puhuja moitti Suomen Pankin edellistä johtoa ja edellisten pankkivaltuusmiesten toimintaa saadaksensa tarkoituksenmukaisen taustan tulevalle uudelle edulliselle toimintakaudelle, niin hän ei kosketellut sitä seikkaa, eikä osoittanut, millä tavoin olisi ruplamäärin karttuminen Suomeen ja Suomen Pankkiin voitu välttää ja minkälaisiksi olot olisivat muodostuneet, jos Suomen Pankki ei olisi tässä kohden rahaliikettä välittänyt. Nythän Suomen Pankilla on setelinantoon yksinoikeus ja ainoa keino saada vaihdonvälineitä setelien muodossa oli siis Suomen Pankin käsissä. Miltään yksityispankilta ei apua siinä kohden voitu saada. Metallirahasta siinä ei myöskään riittävää apua ollut saatavissa, sillä tiettyhän on, että kaikista ponnistuksista huolimatta on metallirahaa ollut aivan liian vähän moniin aikoihin liikkeessä. Kun kauppabanssi Venäjän ja Suomen välillä on ollut sellainen, että yleensä tavaroita on viety Venäjälle ja työtä myyty sinne, mutta päinvastoin ei ole tullut paljon mitään, niin ei ole ollut vältettävissä, että Suomeen on tulvinut arveluttavan paljon ruplia. Toiselta puolen taas muualle ulkomaille ei ole ollut tavaraliikettä joko ollenkaan tai niin paljon, että olisi ollut saatavissa ulkomaisia valuuttoja. Toisin ajoin niitä ei ole ensinkään ollut riittävästi saatavissa kipeimpiinkään tarpeisiin ja, mikäli niitä olisi ollut saatavissa, niin ne ovat olleet niin kalliita, että jos Suomen Pankki olisi hankkinut setelinantonsa vakuudeksi ainoastaan muita ulkomaisia valuuttoja kuin venäläisiä, Suomen Pankin tappiot olisivat käyneet vielä suuremmiksi. Nyt edellinenkin puhuja myönsi, että mahdollisesti tosin on Suomen Pankki ollut oikeutettu käyttämään näitä venäläisiä arvoja setelinannon vastineena, ja siitä ei voidakaan päästä, että ne ovat juuri sellaisia vastineita, joita edellytetään Suomen Pankin setelinannon vastineina. Se seikka

että nuo arvot ovat sitten, kun ne ovat Suomen Pankin haltuun joutuneet, alentuneet ja että sen kautta pankki on kärsinyt ja että sitä uhkaa vieläkin suuria tappioita, ei ole ollut autettavissa.

Siitä eikö ruplankurssin alentamiseen ja rahanvaihdosta kieltäytymiseen olisi voitu ryhtyä ennemmin ja siinä mennä pitemmälle, saattaa luonnollisesti olla eri mieliä, varsinkin jälestäpäin aivan muuttuneissa valtiollisissa oloissa. Mutta valitettavasti eivät vielä nytkään, jolloin sekä eduskunta on koolla että suomalaisen hallitus ja verrattomasti edullisempi hallitussuunta pankkia tukemassa, ruplalajouden ja ruplankurssin tuottamat vaikeudet liene aivan helposti voitettavissa.

Ed. T a l a s: Kun pankkivaliokunta on antanut mietinnöstään n:o 4 uuden, suuresti laajennetun painoksen, niin täytynee kai minun, jonka huomautusten johdosta ehkä tämä uusi painos on nähnyt päivän valon, lausua muutama sana tästäkin painoksesta. Tämä mietintö on nyt kyllä tuntuvasti laajentunut. Mutta minun täytyy sanoa, että mietintönä se silti tuskin on parantunut. Täällä on jotakuinkin 70 sivua laaja liite, mutta tämä liite, se on ainoastaan aineistoa, se on kyllä valaisevaa, erittäin mielenkiintoista aineistoa, mutta se on siitä huolimatta ainoastaan aineistoa. Minä pyytäisin saada kysyä pankkivaliokunnalta, mitä pankkivaliokunta arvelisi, jos valtiovarainvaliokunta antaisi relatsionimietintönsä sillä tavoin että se antaisi pari sivua tekstiä, ehkäpä kymmenenkin sivua tekstiä ja sitten painattaisi kaikki ne asiakirjat sekä valtion tilit, joita mietinnössä kosketellaan, liitteinä. Minä luulen että valtiovarainvaliokunta ei sillä tavoin olisi täyttänyt tehtävänsä. Mutta kun tämä liite nyt on tähän annettu tällaisena aineistona ja kun tästä liitteestä kai pitäisi selvittää se, mitä viime kerralla, kun asia oli esillä, kaipaisin, nimittäin se painostus, jonka alaisena Suomen Pankin hallinto on tässä asiassa ollut, niin pyydän saada kiinnittää tähän liitteeseen jonkun verran huomiota.

Me näemme tästä liitteestä että senaatin talousosaston varapuheenjohtajan kutsusta olivat elokuun 11 päiväksi 1915 saapuneet senaattiin neuvotteluun, jossa käsiteltiin kysymystä ruplankurssin alenemisen syistä Suomessa ja etsittiin keinoja sen korottamiseksi, Suomen Pankin puheenjohtaja von Collan, Yhdyspankin toimeenpaneva tirehtööri, todellinen valtioneuvos Ramsay, Kansallis-Pankin johtaja Paasikivi, Suomen Hypoteekkiyhdistyksen toimeenpaneva tirehtööri Schybergson ja Suomen Valtiokonttorin ylitirehtööri Vartiovaara. Näistä asiantuntijoista ensinnä Suomen Pankin puheenjohtaja varsin asiallisesti se-

litti syyt, miksi Suomen Pankin on täytynyt alen-
taa ruplakurssinsa. Mutta seuraavien puhujien
lausunnoissa oli eräs kohta, jossa tahtoisin het-
kisen viivähtää. Nämä maamme etevimmät pank-
kimiehet ovat näet aivan erityisellä harrastuksella
puolustaneet maamme teollisuudenharjoittajia niit-
tä tappioita vastaan, mitkä heitä uhkasi rupla-
kurssin alenemisen kautta. Ensinnäkin viittasi
tähän kohtaan todellinen valtioneuvos Ramsay,
joka hänelle tehdyn kysymyksen johdosta rupla-
kurssin alenemisen vaikutuksesta teollisuuteen
lausui, osotettuaan ensin, ettei ruplakurssi vas-
tannut kysyntää ja tarjontaa, että „jokainen,
jonka liiketoiminnassa oli ruplia käytettävä, saat-
toi otaksua, että valtiovalta tätä asiaa järjestäes-
sään tarkoitti saada aikaan ruplalle pääasiassa
pysyvän Suomen markan noteerauksen”. Ja pu-
huja jatkoi: „Tämän johdosta on suuria hankin-
tasopimuksia tehty Suomen teollisuuden puolelta,
joka tällöin on perustanut laskelmansa useita kuu-
kausia muuttumattomana pysyvään kurssiin.
Näihin sopimuksiin ruplan kurssin alennus tun-
tuvasti vaikuttaa ja jos uusia alennuksia on odo-
tettavissa, lamautuu Suomen teollisuuden toimin-
takyky. On selvää, että ennen tehdyt sopimukset
tulevat täytetyiksi tuntuvalle voiton vähennyk-
sellä, vieläpä tappiollakin, jonka ohessa tappio-
vaara uusien sopimusten tekemisestä epävarmoissa
kurssioloissa lisääntyy. On pelättävissä, että jo
ennestään vähentynyt vienti, joka sodan alettua
melkein yksinomaan on tapahtunut Venäjälle,
tulee entisestään supistumaan ja erittäinkin Suo-
men teollisuuden pyrkimykset avustaa armeijan
varustamisessa tulevat lamautumaan.

Siis, mitä liikuttavin huolenpito siitä että teol-
lisuudenharjoittajain voitto ei vähenisi ruplan-
kurssin alenemisen kautta ja ettei Suomen teolli-
suuden pyrkimystä myötävaikuttaa armeijan va-
rustamiseen heikennettäisi. Kun nyt kumminkin
tämän puhujan täytyy tunnustaa, että Suomen
Pankin vakavaraisuuden säilyttäminen vaatii,
että ruplankurssi on alennettava jollei ruplien
aiheuttamaa vahinkoa Suomen Pankille toisella
tavalla korvata, ehdotti puhuja, että valtio takaisi
sen vahingon, mikä Suomen Pankille koituisi.
Jotta siis teollisuudenharjoittajien voitto ei pie-
nenisi, olisi Suomen valtion kestävä ne tappiot,
jotka kurssin korkealla pitäminen saattaa tuottaa.
Lisättäköön kuitenkin, että Yhdyspankin toimeen-
paneva johtaja oli niin optimistinen, että hän
luuli, että tämä takaus ei tuottaisi Suomen val-
tiolle mitään, ainakaan tuntuvia tappioita. Ja
Kansallis-Osake-Pankin toimeenpaneva johtaja
Paasikivi lausui samaan suuntaan. Hän lausui:
„Sotatila tuo mukanaan sen, että nykyään Suo-

nessa vaihdetaan entistä paljon enemmän ruplia
Suomen markkoihin ja siinä kohden on erittäin
huomioon otettava niiden teollisuudenharjoittajain
edut, jotka aikaisemmin korkean kurssin mukaan
ovat tehneet hankintasopimuksia Venäjälle. Rup-
lankurssin aletessa nämä liikkeet joutuvat kärsi-
mään. Minunkin mielestäni olisi sentähden koe-
tettava keksiä sellaisia keinoja, jotka yhdeltä puo-
len jättävät Suomen Pankille mahdollisuuden
heikontumatta täyttää sille kuuluvan erityisen
tehtävän vakavuuden ylläpitämiseksi maan raha-
oloissa, mutta toiselta puolen suojelevat erittäin-
kin sotatarpeiden hankkimisesta sopimuksia teh-
neitä teollisuudenharjoittajia samoin kuin sotilas-
laitoksia yleensä niistä tappioista, jotka ruplan
kurssin aleneminen voi aiheuttaa. Tähän päämää-
rään voidaan luullakseni päästä panemalla toi-
menpiteiden pohjaksi hra Ramsayn lausunnossa
esiintyvä ajatus, että Suomen valtiovarasto ottaisi
kannettavakseen riskin ja muut vaikeudet, jotka
johtuvat ruplien vaihtamisesta Suomen rahaan
valtakunnan sotilasviranomaisten samoin kuin
yllämainituissa rajoissa teollisuudenharjoittajien
tarpeeksi.”

Nämä asiantuntijat antoivat sittemmin yhtei-
sen promemorian ruplakurssista, jonka promemo-
rian alussa sanotaan: „Kun on ollut etsittävä
keinoja, toiselta puolen sen painostuksen vähentä-
miseksi, minkä alaisena Suomen Pankki työsken-
telee ruplavaluuttojen edelleen nopeasti lisään-
tyessä, ja toiselta puolen niiden vahingollisten
vaikutusten estämiseksi, joita Suomen Pankin
ruplakurssin alentamisesta koituisi Venäjälle tuot-
teitaan vievälle suomalaiselle teollisuudelle, on
lausuttu se ajatus, että valtiolaitoksen tässä olisi
annettava avustustaan.” Ja tätä ajatusta kehitet-
täessä tullaan promemoriassa siihen tulokseen, että
samalla kun erityisiin etuoikeutettuihin tarkoi-
tuksiin tarvittavan ruplavaluutan vaihtaminen
määrättyyn kurssiin valtiolaitoksen toimenpiteestä
saatetaan varmalle kannalle, Suomen Pankille
olisi jätettävä mahdollisuus, mikäli olosuhteet
sitä välttämättömästi vaativat, muuten järjestää
ruplakurssia huomioonottamalla olevia oloja.
Etuoikeutettuihin tarkoituksiin luetaan promemo-
riassa paitsi Venäjän kruunun välittömät mak-
sut maassamme myös sotatarkoituksia varten mo-
bilisoidun teollisuuden tarpeet.

Tässä promemoriassa, jossa siis kyllä kannate-
taan ehdotusta, joka, jos se olisi toteutunut, olisi
voinut tuottaa Suomen valtiolle varsin melkoisia
tappioita, tässä promemoriassa minä en ole löy-
tänyt yhtään viittausta siihen, että ennenkuin
Suomen valtio voisi sitoutua tällaiseen suureen
riskiin, olisi asia jätettävä eduskunnan käsiteltä-

väksi. Niinikään olen turhaan hakenut promemoriasta sitä, minkä siitä kumminkin olisi luullut löytävänsä, nimittäin lujan ja varman vaatimuksen, että Suomen Pankki saisi määrätä ruplakurssin vallitsevien olojen mukaan ilman että Venäjän tai Suomen hallitus siihen sekaantuisi. Tämän tapainenkin mielipide esitettiin kyllä senaatissa, mutta kuten tulen osoittamaan, se esitettiin taholta, josta ei sitä olisi odottanut.

Kun asia sitten käsiteltiin senaatissa, esitti senaattori, kreivi Berg laajan lausunnon, jossa hän ilmoitti, että yksinkertaisin keino korkean ja vakavan kurssin aikaansaamiseksi venäläiselle valuutalle Suomessa olisi määrätä kurssi, jota Suomen Pankin tulee noudattaa. Mutta koska Suomen Pankin edustajat jyrkästi vastustavat tällaista toimenpidettä, mutta sen sijaan ovat periaatteessa myöntyneet kannattamaan hallitusta, jos se ottaa vastuullensa heidän varomansa vastuunvaaran, niin senaattori antoi etusijan sellaiselle menettelylle. Puolustaessaan ruplalle korkeata kurssia ei senaattori Bergkään unohda teollisuuden etua, vaan viittaa siinä suhteessa Yhdyspankin johtajan Ramsayn lausuntoon.

Omituista on kaiken tämän jälkeen lukea, mitä senaatin silloinen varapuheenjohtaja, senaattori Borovitinoff on lausunut. Mehän odottaisimme, että hän jos kukaan olisi asettunut vaatimaan pakko-kurssia, ja me näemme hämmästyseksemme, että hän varsin jyrkästi vastustaa sitä. Ed. Gylling on jo tehnyt osittain selkoa senaattori Borovitinoffin mielipiteestä ja huomauttanut, että senaattori Borovitinoff ei edes Venäjän valtakunnan-kaan edun vuoksi katsonut korkean kurssin säilyttämistä ruplalle Suomessa välttämättömäksi. Kun asiassa sittemmin senaatissa äänestettiin, niin senaattori, kreivi Bergiin yhtyi ainoastaan senaattori Ganskau, kun sen sijaan kaikki muut senaattorit yhtyivät senaattori Borovitinoffiin.

Pankkivaliokunnan mietinnössä luetaan: „Suomen Pankin ruplapolitiikka on johtunut siitä painostuksesta, jota pankki sai kestää silloisen hallituksen puolelta”. Tämän väitteen todenperäisyyttä minä tietysti en epäile, mutta minä olen kumminkin halunnut todeta, ettei tuo painostus ollut ainakaan senaatin puolelta niin varsin voimakas. Minä niin mielelläni tahtoisin eduskunnalle osoittaa, missä se painostus oli ja minkälainen se oli, mutta tässä loppuu se aineisto, jonka pankkivaliokunta on antanut. Äskeisessä lausunnossaan ed. Ståhlberg tässä suhteessa viittasi erinäisiin seikkoihin. Minä olisin odottanut, että pankkivaliokunta olisi nämä seikat laajemmin esittänyt, sillä ei ole kai minkäänlaista syytä salata eduskunnalta näitä tietoja. Ja minä tah-

don sanoa, että minä niin mielelläni uskon, että niin pian kuin täydellinen totuus tässä asiassa esitetään, Suomen Pankin johtokunnan menettely ehkä on puolustettavissa. Minä olen tahtonut ainoastaan huomauttaa, että siitä ainehistosta, jonka pankkivaliokunta on katsonut velvollisuudekseen esittää, ei vielä nähdä, että tuo painostus Suomen Pankin hallintoon olisi ollut niin vaikea, että Suomen Pankin hallinnon olisi täytynyt siihen taipua.

Minä olisin tämän asian yhteydessä halunnut tietää vielä yhtä ja toista muutakin, minä olisin halunnut tietää, katsooko pankkivaliokunta, että n. k. valuuttalainain obligatsioonit ja pankin hallussa olevat venäläiset arvopaperit todella, ei ainoastaan muodollisesti, vaan asiallisestikin ovat sellaisia varoja, joita Suomen Pankin Ohjesäännön 18 § tarkoittaa? Minä voin kai olla vakuuttettu siitä, että vaikkakaan pankkivaliokunta ei ole tätä kysymystä käsitellyt, sen vastaus kumminkin tulisi olemaan myönteinen, sillä kielteinen vastaushan merkitsisi, että pankin hallinto olisi perustanut pankin setelinanto-oikeutta m. m. varoihin, joita pankin Ohjesäännön 18 § ei tarkoita. Sehän olisi ollut suorastaan laitonta menettelyä, johon Suomen Pankin hallinto ei tietysti minkään painostuksen vuoksi olisi saanut tehdä itseänsä syyppäksi. Minä puolestani en uskalla sen ainehiston nojalla, joka minulla on ollut käytettävänä, vielä mennä niin pitkälle kuin äskettäin ed. Gylling, joka jo nimenomaan väitti, että Suomen Pankin hallinto on tässä asiassa menetellyt laittomasti, mutta minä olen tahtonut huomauttaa, että tässäkin olisi ehdottomasti selvitys ollut tarpeen. Mutta vaikkakin niin nyt on, että pankkivaliokunta arvatenkin vastaa myöntävästi kysymykseen, ovatko nämä arvopaperit olleet sellaisia, joita pankin Ohjesäännön 18 §:ssä tarkoitetaan, niin minä sittenkin olisin tahtonut kysyä, eikö-hän pankkivaliokunnalla olisi ollut syytä tutkia, missä määrin nämä arvopaperit tosiasiasa kelpaavat setelien katekkeeksi. Pankkivaliokunnan mietinnössä hakee turhaan lähempää esitystä niiden n. k. valuuttaobligatsioonien laadusta ja sen takia on ulkopuolella olevan, jolla ei ole ollut laajaa ainehistoa käytettävänä, hiukan vaikea niistä sanoa mitään. Mutta ehdottomasti nousee sittenkin mielessä epäily, että nämä venäläiset arvopaperit eivät tosiasiasa ole sellaisia varoja, jotka kelpaavat setelinanto-oikeuden turvaamiseksi. Setelin katekkeena kai sentään pitänee olla sellaisia varoja, jotka helpottavat pankin pääsemistä siihen, että se kohtuullisen ajan jälkeen rauhan tultua voi ryhtyä jälleen vaihtamaan setelinsä kultaan. Ja siihen nähden, että Suomen Pan-

kin setelinanto on niin äärettömästi laajentunut, että pankin metallikassa kattaa vain mitättömän pientä osaa sen setelistöstä, täytyy pankin muille setelikatekeille asettaa entistä paljon suurempia vaatimuksia. Suomen Pankin metallikassa on viimeisen viikkoraportin mukaan pyöreissä summissa 42,000,000 markkaa. Ulkomaisia obligatiooneja on pankilla edelleen pyöreissä luvuissa 400,000,000 markan arvosta, ulkomaalaisilla kirjeenvaihtajilla 330,000,000 ja ulkomaisia vekseleitä, seteleitä ja kuponkeja 4,000,000 markkaa. Nämä viimeksimainitut varat tekivät siis yhteensä 734,000,000 markkaa ja niistä on verrattoman suurin osa saatavia Venäjältä. Suomen Pankin setelistö nousee saman viikkoraportin mukaan 757,000,000. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että ennen sotaa, nimittäin kesäkuun 30 päivänä 1914 teki setelistön määrä 146,000,000 markkaa. Setelistön lisäys on siis pyöreissä luvuissa yli 600,000,000 markkaa ja tämä lisäys on katettu melkein yksistään saatavilla Venäjältä.

Ed. Ståhlberg lausui tässä, että Suomen Pankin valtuusmiehet — jos ymmärsin hänet oikein — eivät ole käsitelleet kysymystä ruplakurssista, mutta että pankin johto on kyllä yksityisesti kääntynyt näiden pankkivaltuusmiesten puoleen ja että pankkivaltuusmiehet eivät tällöin ole katsooneet johtokunnan voineen menetellä toisella tavalla kuin se on menetellyt. Minun täytyy sanoa että yleensä tällaista tapaa käyttää yksityisiä kyselyjä vastustan. Vaikkakin kaikki pankkivaltuusmiehet olisivat olleet asiassa yhtä mieltä, niin näin yksityisesti kysyttäessä ei sittenkään ole syntynyt mitään pankkivaltuusmiesten päätöstä ja minun täytyy suoraan sanoa, että ihmettelen, että pankkivaltuusmiehet ovat ruvenneet yksityisinä antamaan lausuntonsa näistä asioista. Vasta silloin kun pankkivaltuusmiehet kokoontuvat kokoukseen, he toimivat pankkivaltuusmiehinä.

Pankkivaliokunta arvostelee sen tappion, joka ruplista on aiheutunut Suomen Pankille, yli 100,000,000 markaksi. Tämä ei kuitenkaan, niinkuin täällä ed. Gylling aivan oikein huomautti, ole suurin vaara, joka meillä on Suomen Pankin ruplapolitiikan kautta ollut. Meidän täytyy — ja siinä minusta on paljon suurempi vaara — nyt tunnustaa, että Suomen Pankin setelinantaoikeus tätä nykyä nojaa venäläiseen ruplaan. Sillä niin mitättömän pienet ovat Suomen Pankin muut varat sen venäläisiin saataviin nähden. Kun tämä asia oli viime kerralla eduskunnassa esillä, niin pankkivaliokunnan arvoisa hra puheenjohtaja huomautti minulle, ettei Suomen markkakaan ole enää kullassa määrätyn arvonsa mukainen. Tämä yleisesti tunnettu totuus joh-

tuu luonnollisesti suureksi osaksi, joskaan ei yksistään, siitä että Suomen Pankin setelien vastikkeena on miltei kokonaan ruplia. Suomen Pankin suunnattomasti kasvanut setelistö ei saata säilyttää arvoansa, kun sen vastikkeena olevat ruplat päivä päivältä alenevat arvossa.

Suomen teollisuuden ei tarvinnut kärsiä sitä tappiota ruplakurssin alenemisen kautta, jota meidän johtavat pankkimiehemme niin pelkäsi-vät. Sen tappion on kansa kokonaisuudessaan saanut kärsiä ja saa edelleen kärsiä. Sillä niinkuin ed. Gylling täällä vallan oikein huomautti, ne huikeat voitot, jotka teollisuus on näinä sotavuosina ansainnut, ovat suureksi osaksi saadut sen kautta että Suomen Pankki on liian korkeaan hintaan ostanut teollisuudelle kertyneitä ruplia. Suomen valtio ei mennyt siihen takaukseen ruplakurssin pysyväisyydestä, johon sitä kehoittivat asiantuntijat senaattissa. Mutta valtio saanee sittenkin maksaa tuon takauksen, sillä sellainen kuin Suomen Pankin asema nykyään on, ei voine ajatella, että Suomen Pankki siitä voisi selviytyä ilman että eduskunta pankkia valtion varoilla tukee.

Ed. Piisinen: Sen jälkeen kun esilläoleva pankkivaliokunnan mietintö oli eduskunnassa ensi kerran esillä, on, niinkuin täällä on huomautettu, meillä ollut tilaisuus tutustua eräaseen sängen tärkeään asiakirjaan, josta saadaan melkoisessa määrin valaistusta ruplakurssin käsitteilylle kuluneina sotavuosina. Tämä asiakirja, joka nyttemmin liittyy pankkivaliokunnan mietintöön, paljastaa ne mielialat ja tekijät, jotka silloisessa maan hallituksessa ja johtavissa finanssipiireissä olivat vallalla. Me näemme siitä, että ruplan korkeaa kurssia eivät ole tahtoneet ainoastaan herrat Seyn ja Berg y. m. sen suunnan miehet, vaan ovat sitä tahtoneet Suomen pankkiherrat Ramsaysta alkaen ja Paasikiveen päättyen. Herra Paasikivi on alkanut puheensa esillä olevan liitteen sivulla 14 näin: „Minun mielipiteeni menee samaan suuntaan kuin pankinjohtajien v. Collanin, Ramsayn ja Schybergsonin”. Ja sen mielipiteen ydin-kohta on ollut siinä sitaatissa, jonka ed. Talas täällä herra Paasikiven lausunnosta jo esitti, jota en tahdo toistaa. Kun tämä asia oli ensi kerran eduskunnassa käsitteilyn alaisena, kuvaili hra Schybergson sitä tavatonta painostusta, jolla venäläiset viranomaiset ovat sotalakien nojassa vaatineet korkean ruplakurssin ylläpitämistä ja johon nähden suomalaiset ovat olleet aivan voimattomia. Tästä senaatin pöytäkirjasta me kyllä näemme, että painostustakin on harjoi-

tettu, mutta me näemme samalla, että se painostus on ollut erittäin mieluista eräille suomalaisille piireille, jotka hetken etujensa tähden ovat uhranneet Suomen valtiopankin edun, antaen juosta Suomen valtiopankin omaisuuden — minne, sitä ei lie kenenkään vaikea käsittää. Mutta samasta asiakirjasta me näemme muutaakin. Näemme, ettei se painostus suinkaan ole ollut niin ehyttä ja voimakasta, kuin täällä on kuvaillut viimeksi ed. Ståhlberg. Päinvastoin juuri, niinkuin täällä on jo huomautettu, hra Borovitinoff, venäläinen hallitusherra, on ollut kokonaan toisella kannalla. Hän on rohjennut kuvata suomalaisillekin herroille, mihin tällainen suomalais-venäläisten saalistushimoisten piirien edustama kanta vie. Hän on lausunut Suomen raha-asian ja Suomen Pankin tulevaisuudesta m. m. seuraavan ennustuksen, joka luetaan liitteen sivuilla 44—45: „Näin ollen ei Suomi todellisuudessa saata ottaa vastaan rajattomasti Venäjän valuuttaa ja pitää sitä juoksevilla tilillä Petrogradin pankeissa tai sijoittaa venäläisiin arvopapereihin, samoin kuin sellainen henkilö ei saata diskontata vekseleitä, jolla on rahaa vain niin paljon, että se tuskin riittää omien velkojen suorittamiseen. Jos taas Suomen täytyy heti antaa pois saamansa ruplat, niin on ilmeistä, että se ruplia ostaessaan kykenee, tuottamatta itselleen vahinkoa, maksamaan niistä vain sen hinnan, minkä se saa niistä myydessä, se on jokseenkin saman hinnan, miksi ruplat arvioidaan maailmanmarkkinoilla. Tähän saakka”, jatkaa samainen hallitusherra, „Suomessa ylläpidetystä korkeammasta Venäjän rahan kurssista on ollut seurauksena elämän kallistuminen vastaavassa määrässä. Mitä tulee nimenomaan Suomen Pankkiin, niin on sen noudattama ruplan noteeraus markkinahintaa korkeammaksi johtanut sen samanlaiseen asemaan kuin jokainen kauppias joutuu, joka ostaa tavaraa liian korkeasta hinnasta. Hänen täytyy joko pitää tavara huostassaan ja odottaa, kunnes sen hinta kohoaa, tahi myydä se tappiolla.” Näin hra Borovitinoff. Ja että näin on nyt käynyt, että tämä ennustus oli aivan oikea, se on meillä liiankin selvästi tiedossa. Suomen Pankki on joutunut taloudelliseen asemaan, johon arvatenkin hrat Ramsay ja Paasikivi ja kaikkein vähimmin kai hra Schybergson tahtoisivat vaihtaa omaa asemaansa. Suomen Pankilla on ostatettu hirvittävä määrä ruplatavaraa arvosta, joka ei vastaa todellisia markkinasuhteita. Siltä on viety vastikkeeksi setelit, jotka sen pitäisi lunastaa kullassa. Kykeneekö Suomen Pankki tällä hetkellä sitä tekemään, sen kai jokainen tietää ja käsittää.

Ed. Alkio puhui asian ensi käsittelyssä siitä häpeällisestä ruplakeinottelusta, johon osa suomalaisia liikemiehiä on Suomen valtiolaitoksen vahingoksi antautunut eri tiloissa, mutta me näemme nyt, että tässä on kysymys järjestelmästä eikä ainoastaan yksityisistä tapauksista ja henkilöistä. Se on suomalais-venäläinen saalistusjärjestelmä, jonka vaikutusvaltaisimmat pönkittäjät me nyt tiedämme. Sen järjestelmän varjolla on tehty paljon tekoja, joita tuskin mihinkään rekisteriin voitaisiin kerätä. Se tarttui suomalaisiin liikemiehiin kuin rutto, jonka saastuttamat eivät tienneet muusta kuin että ruplia oli saatava ja niitä vaihdettava, suosiota oli ostettava ja kilpailijat tieltä sysättävä. Se oli mies, joka voi korkeimmin suosiosta maksaa, ja hänellä oli myös valta kaikkien toisten ylitse. Etuoikeuksia hankittiin ja niiden varassa millainen olio tahansa katsoi oikeudekseen uhata ja painaa peukalonsa toisen silmään. Kuvaava tässä suhteessa oli vielä askettain lehdissä ollut uutinen, joka tiesi jonkin „komitean” etuoikeushankkeista Saimaan vesistön kanaviin. Senaattia ei tosin näy voidun pakottaa tätä etuoikeusvimmaa enää suojelemaan, kuten voitiin pakottaa vanhan hallitusjärjestelmän uhkamääräyksillä sanomalehtiämme alistumaan taistelussa ruplakeinottelua vastaan. Mikäli minä olen asiantunteilta taholta kuullut, niin tässä suhteessa annettiin aivan erikoinen hallinnollinen kiertokirje maamme sanomalehdille — ainakin eräille niistä —, että puhumastakin yksityisiä ruplakeinottelijoita vastaan on luovuttava vakavien seurausten uhalla.

Mutta tämä ruplakurssi ei ole ainoastaan pankkien ja liikemaaailman kysymys, jonka seuraukset jo sinänsä joutuvat tulevaisuudessa kansan maksettaviksi. Tässä yhteydessä, ja että juuri eduskunnan vasemmistolaiset tuntisivat tämän asian omaksensa, on mielestäni välttämätöntä huomauttaa niistä seurauksista, joiden alaisena ruplan keinotekoinen kurssi on Suomen varsinaista kansaa ja nimenmaan sen kuluttajakuntaa pitänyt välittömästi koko sodan aikana.

Jokaisesta jauhupuudasta, jokaisesta sokeripuudasta j. n. e. loppumattomiin, mitä Venäjältä on tuotu, on suomalainen kuluttaja, suomalainen työmies saanut maksaa korkeata kurssiveroa. Miten korkea tämä vero on ollut, on tietenkin vaikea tarkalleen sanoa, mutta en pahasti erehtyne, jos — luottaen erinäisten asiantuntijain lausuntoon — sanon, että jokaisesta keskipainoisesta jauhosäkistä on saatu suorittaa noin 4, 5 markkaa keinotekoisista ylihintaa. Että pankkien kärsimät tappiot, niin suuret kuin ne ovatkin, kuten ne niissä lausunnoissa, joita tääl-

lä siltä kannalta on asiasta annettu, on kuvattu, kuitenkin kalpenevat niiden rasiutusten rinnalla, joita tuotetuista kulutustavaroista on suoritettu, on kai pitemmältä selvää, sillä tähän maahan on sodan aikana, silloin kun tuotteita vielä Venäjältä saatiin, tuotu monta jauhopuutaa, monta sokeripuutaa j. n. e. Tällaisia seurauksia Suomen kuluttajakunnalle ovat nämä kurssi herrat yhdessä venäläisen hallitusjärjestelmän kanssa matkaansaattaneet.

Selvää on, että niistä tappioista, joita tähän saakka on tullut, ei enää mikään pelasta. Miten sitten vastaiseen nähden voitaisiin niistä pelastua tai edes tappion vaaraa vähentää, on toinen kysymys. Asiassa lieneekin olemassa erilaisia suunnitelmia, vaikkei niitä tänä iltana vielä täällä ole esille tuotu, ja niihin minäkään tässä yhteydessä en tahdo tarkemmin kajota. Ruplaa ei tietenkään ole vihattava sentähden, että se on rupla, päinvastoin tietää se eräänlaista arvoa, joka — käyttäkseni kreivi Bergin sanoja — riippuu kysynnän ja tarjonnan laista. Tämä laki ei suinkaan meillä nyt edellytä korkeata ruplan noteerausta. Meillä on ruplia huikeasti yli kysynnän ja niitä yhä tarjotaan, tarjotaan vallan vimmaisesti. Sen sijaan meillä kysytään jotakin muuta, jota Venäjä ehkä voisi meille antaa, jota se ainakin voisi tarjota paremmalla menestyksellä kuin ruplia. Suomalainen tuottaja voisi antaa maitoa, voita, paperia, polttoaineita, tulitikkuja, sotatarvetuotantoa j. n. e., jos se saisi Venäjältä jotain muutakin vastaavaa kuin ruplia ja obligatsiooneja. Suomalainen karja lypsäisi kaiketi rehukakuilla, suomalainen työmies jaksaisi työskennellä, jos se saisi leipäaineita, mutta, täytyy sanoa, muutoin se ei jaksaa. Sanottakoon jo kertakaikkiaan, että meille käy hullusti, jos meiltä viedään meidän karjamme, uhataan takavarikoida polttoaineet ja pakkoluovutetaan rakentamamme laivat sekä meidät itsemme pannaan kulettamaan tällaisilla perusteilla tuotteemme Venäjälle, tai pannaan kaivamaan hautoja silloin kun meidän pitäisi kyntää omia maitamme — emmekä tästä saa vastikkeeksi muuta kuin ruplia ja obligatsiooneja. (Vasemmalta: Papereita!) Niin, papereita, aivan oikein.

Tähän kuitenkin vei vanha järjestelmä. Me toivomme, että se aika olisi jo meillä takanamme. Me toivomme, että Hrustalev-Nosarien pakkokeinot, joista me olemme lukeneet pääkaupungin eilispäivän lehdistä, yrittää viljan kieltämisellä edelleen pitää täällä keinotekoisista ruplakurssia, tulevat jäämään yksityisiksi yrityksiä, joita ei hyväksy Venäjän kansa, kun se

pääsee asioista oikeaan käsitykseen. Sillä eihän toki voine olettaa, että kansa, joka on itsensä vapauttanut pakkovallasta, ei tahtois — aukaisuun meillekin tien valtiolliseen vapauteen — vapauttaa meidät myös siitä taloudellisesta pakkovallasta, johon vanha järjestelmä oli meidät syössyt, siitä orjantyyöstä, johon me olimme joutuneet. Meidän lojaalisuutemme on tullut kaikissa tilanteissa riittävästi todistetuksi ja me olemme siitä, niinkuin tässä osaltani olen todistanut, suorittaneet raskasta veroa. Me emme siis myöskään voi toivoa venäläisen rahan arvon alenemista, mutta samalla kun me emme tätä toivo, täytyy meidän vihdoin suoraa sanoa, että me emme myöskään kykene sen arvoa yksin pitämään enää korkeammalla sen todellista yleistä arvoa. Että se arvo ei meillä perin pahasti alentuisi, sen järjestämistä on mielestäni nyt tarkoin harkittava, sillä toisissa tapauksissa voi siihen liittyä erinäisiä ennakolta varten otettavia seurauksia. Tehokkain keino siinä minun nähdäkseni, ja pikaisesti autettava keino olisi juuri kulutustavarain vienti- ja tuontisuhteiden tähänastista edullisempi järjestäminen, joka nyt, kun vesitiet vapautuvat, tullee helpommaksi sekä Venäjälle että Suomelle. Meidän on edelleen toivottava, että tämä käsitetään vihdoin myös Venäjällä, käsitetään, että jos Suomi voi jotain antaa, täytyy sen myös jotain saada, jotain muutakin kuin paperiruplia, niinkuin ed. Airola äsken huomautti. Sillä vaikka meillä onkin ylijäämää toisilla aloilla, ei toisilla ole omikseen tarpeiksi. Puuttuva erä on jostain saatava. Tässä tapauksessa ennen kaikkea leipäaineen lisä; ja meidän täytyy ainakin toivoa saavamme se niiltä, joille me toisilla aloilla teemme työtä.

Siitä tilasta, missä Suomen Pankki nykyään on, josta ensi kädessä on kysymys, on täällä puhuttu riittävästi. En voi puolestani muuta kuin valittaa, että sellaista, niin perin epäkiitollista perintöä, jonka entinen Suomen Pankin johto osaltansa on seuraajillensa jättänyt, on nyt joutunut selvittämään myöskin henkilöitä, jotka olisi ehkä hyödyllisemmin ja kiinteämmin tarvittu muihin tehtäviin.

Kannatan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta asian palauttamisesta takaisin valiokuntaan.

P u h e m i e s: Kun nyt on kannatettu ed. Gyllingin ehdotusta, että asia palautettaisiin pankkivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, kuin hänen ehdotuksessaan on mainittu, ja tämä ehdotus on sellainen, että sen hyväksyminen keskeyttää asiallisen käsittelyn, niin on työjärjestyksen 28

§:n mukaan kysymys siitä ratkaistava, ennenkuin enempi keskustelu itse asiasta sallitaan. Seuraavat puhujat suvainnevat kohdistaa lausuntoja vain tähän ehdotukseen.

Ed. Schybergson: Hr talmannen har med sin begränsning af diskussionen afskurit för mig möjligheten att bemöta de föregående ärade talarena såsom jag skulle hafva önskat, men äfven till frågan om återremiss höra dock omständigheter, som af de föregående talarena hafva berörts och som jag därför torde få uppehålla mig vid, därtill hör också det märkvärdiga sättet att gentemot bankutskottet och i synnerhet mot „edustaja” Schybergson göra anmärkningar såsom om det hade varit bankutskottet som förvaltat Finlands Bank under ifrågavarande tid, hvilket dock för ingen del varit fallet. Jag gör anspråk på att det betänkande, som här föreligger, skall erkännas vara uppgjort utan några hänsyn till annat än Finlands Banks bästa. Det gällde att, i sådan mängd som rublarna strömmade in äfven för andra än legala ändamål sätta en damm därför, emedan förlusterna hade kunnat gå ut icke på hundratal millioner, utan på det mångdubbla beloppet. När bankutskottets medlemmar kommo upp till Finlands Bank, där utskottet har sina sammanträden, och sågo dessa skaror, som stodo där utanför för att vexla rublar till finska mark samt emottogo meddelandet att beloppet de sista månaderna hade vuxit med 50 millioner, kunde vi icke annat än upptaga till behandling denna fråga, oberoende af granskningen af bankens verksamhet i öfrigt. Betänkandet var för ingen del, såsom hr Gylling med sitt sätt att se på politiska ting behagade framhålla, „riktadt emot de nya bankfullmäktige”, utan det var snarare afsett att tillsammans med dem få en åtgärd i detta afseende till stånd. Och då hr Gylling med patos talar om huru de tidigare bankfullmäktige varit i jämförelsevis lyckligare förhållanden, de nya däremot stå inför idel svårigheter, så glömmar han att det aldrig finnes någonting så tacksamt i det ekonomiska eller ens det politiska lifvet, som att taga i, när det har gått dåligt, emedan det dåliga icke räknas en till last, men det positiva, som man kan uträtta för att sätta en damm därför räknas en till förtjänst.

Jag kan icke förstå hvad vi skulle vinna med en återremiss, ty frågan om syndaboken här är icke på något sätt föremål för föreliggande betänkande. Vi hafva uteslutande afsett det sakliga, afsett att på något sätt kunna förekomma tillströmning i spekulationssyfte af rubel, men

själfva bedömandet af bankens förvaltning under de föregångna åren skall naturligtvis ske i ett sammanhang, då alla frågor tagas före. Alltså, det finnes ingen anledning att nu återremittera ärendet för ett bedömande af de förra bankfullmäktiges verksamhet särskildt i den föreliggande frågan. Det finnes ännu mindre anledning för att hr Gylling och hans kolleger till tröst uttala ett beklagande af deras bekymrade ställning, hvilket den andra klämman afser. Återstår då den tredje klämman, som går ut på att bankutskottet skulle gå in i en utredning om huru bankens ställning för framtiden skulle kunna ordnas, huru man skulle komma från svårigheterna. Också denna sak har varit föremål för preliminär diskussion i bankutskottet och frågan kommer naturligtvis att där företagas till vidare behandling. Alltså finner jag icke några som helst skäl förekomma för en återremiss.

Jag måste inskränka mig härtill och skall be att senare återkomma till en del af de anmärkningar hr Gylling framställt, och kanske jag då får egna några ord också åt hr Talas, om det nu lönar sig.

Som sagdt, en återremiss är icke påkallad af några som helst sakliga skäl, ja icke ens af personliga, och jag ber att få fästa uppmärksamheten vid att denna fråga i själfva verket är af mycket brådskande beskaffenhet. Vi hafva, såsom en föregående talare omnämnt, ett förslag till ordnande af dessa saker för framtiden, uppgjort på grund af öfverläggningar under ordförandeskap af vår nuvarande finanschef, och om detta förslag säga de nuvarande bankfullmäktige i en skrifvelse till bankutskottet, att bankfullmäktige äro af den mening att detta förslag i närvarande stund synes vara egnadt att minska de svårigheter, som föranledas af den ryska valutans inströmmande till Finland. Afgörandet af frågan kommer att i hög grad fördröjas, om sådan återremiss, som nu föreslagits, eger rum. Må hr Gylling ändra sitt förslag därhän att åt bankutskottet uppdrages att, då granskningsbetänkandet i öfrigt förhafves af utskottet till behandling, däri observera de omständigheter hans klämmar innehålla.

Ed. Arajärvi: Minun nähdäkseni useimmat puhujat ovat unohtaneet, että mietintö on kokonaan käytännöllinen; kaikki mitä sen ulkopuolella liikkuu on pahasta. Mietintö tarkoittaa ruplakeinottelun lopettamista niin pian kuin suinkin mahdollista ja tästä syystä nimenomaan sanotaan, että asia on siinä määrin kiireellinen, ettei sen käsittelyä voi lykätä siksi kun pankki-

valtuusmiehet j. n. e. Siis ruplapolitiikan yleinen arvostelu on tämän mietinnön varsinaisten puitteiden ulkopuolella. Se on ollut valiokunnan tarkoitus mietintöä laatiiessaan.

Ed. Gyllingin lausunnon ja hänen ehdotuksensaakin kyllä saattaa ymmärtää. Hänenkin verissä on vielä hyvä annos porvarillisia ominaisuuksia. „Ahvärielmässä” yleensä, kun uudet henkilöt tulevat johtoon, tekevät he inventearauksen pohjia myöten ja valmistavat sillä tavalla tulevaisuutta itselleen. Sen saattaa kyllä hyväksyä ja pitää mukiinmenevänä. Mutta vastustettava on sen sijaan jyrkästi ed. Gyllingin ehdotusta tämän asian valiokuntaan lykkäämisestä siinä mielessä kuin hän on sen tehnyt. Pankkivaliokunnan velvollisuus ei ole eikä edes eduskunnan velvollisuus ole hoitaa Suomen Pankkia eikä antaa sellaisia ohjeita ja määräyksiä, joita hra Gylling tahtoi annettavaksi. Suomen Pankin ohjesääntö ja valtiopäiväjärjestyskin tietävät sitä, että Suomen Pankin ylin hallinto on pankkivaltuusmiesten kunniakas velvollisuus.

Pankkivaliokunta nyt ehdottaa eduskunnan päätettäväksi vain, että on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, että ruplakurssin aiheuttamia tappioita voidaan välttää. Millä keinoin tämä tapahtuu, se on pankkivaltuusmiesten asia määrätä ja yksinomaan heidän. Jos, ja kun he onnistuvat, niin he saavat siitä aikanaan ansaitun, ainakin äänettömän tunnustuksen, niinkuin tähänkin asti on ollut tapana pankkivaltuusmiehille antaa ainakin viimeisen kymmenen vuoden aikana; ja jos he eivät onnistu, niin annetaan päinvastainen arvostelu hyvin äänekkäässä muodossa, niinkuin ed. Gylling on yrittänyt jo antaa tänä iltana.

Ennen kaikkea on ed. Gyllingin tekemän ehdotuksen pääponnen suhteen sanottava se, että pankkivaltuusmiesten tulee suorittaa juuri se tehtävä, jota hän nyt ehdottaa pankkivaliokunnan ja sen jälkeen arvattavasti eduskunnan tehtäväksi. Suomen Pankin etujen nimessä yleensä ja myös jotta nyt puheenalaisessa ruplapolitiikassa nopeasti saavutettaisiin edulliset tulokset, olisi vastustettava ed. Gyllingin tekemää ehdotusta. Mietintöä ei pitäisi periaatteellisista syistä lykätä, eikä liioin olisi mitään käytännöllistä tarvetta lykätä pankkivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, että pankkivaliokunta antaisi ohjeita, millä tavalla pankkivaltuusmiesten olisi vastaisuudessa toimittava ruplakurssiin nähden. Ennen kaikkea on periaatteellisista syistä asetettava ed. Gyllingin tekemää ehdotusta vastustamaan.

Ed. Alkio: Minä olen pyytänyt puheenvuoroa lausuauxeni jotakin tämän mietinnön johdosta, mutta kun nyt on kysymys tullut siitä, onko mietintö palautettava takaisin valiokuntaan vai ei, pyydän kohdistaa pari sanaa siihen puoleen asiassa. Minä puolestani en pysty käsittämään kahden edellisen puhujan mielipidettä siitä, että ruplakurssin järjestäminen riippuu siitä, milloin eduskunnassa tämä mietintö hyväksytään. Käsitteäkseni pankkivaltuusmiehet ja pankin hallinto ovat ilman tätä mietintöäkin velvolliset yrittämään järjestää ruplakurssia parhaan käsitäksensä ja parhaiden voimiensa mukaan. Tämän mietinnön hyväksyminen sellaisenaan ei voi heitä erityisesti velvoittaa, joten siis mietinnön tuleminen seikkaperäisemmäksi on eduskunnan puolelta sangen tärkeä asia. Niissä pönsissä, jotka ed. Gylling täällä asken ehdotti hyväksyttäväksi, on mielestäni sellaisia tärkeitä periaatteita, jotka, ennenkuin tämä mietintö hyväksytään, on valiokunnan otettava huomioonsa muodostaessaan mietinnön lopulliseen muotoonsa. Varsinkin tämänpäiväinen keskustelu on ollut riittävän laaja ja seikkaperäinen osottamaan sen, että tässä on suuri ja tärkeä valtiotaloudellinen kysymys, jota ei saa eduskunnan puolelta jättää tarkemmin selvittämättä, vaan on se tehtävä perinpohjaisella tavalla. Ed. Gyllingin ensimmäisessä pönsässä on nimittäin lausuttu, että valiokunta antaisi tiedon siitä, josko se tulee jossakin toisessa yhteydessä ottamaan lähemmin tutkiakseen, missä määrässä Suomen Pankin kärsimät tappiot voidaan lukea pankin johdon syyksi. Tämä tutkiminen kuuluu ehdottomasti pankkivaliokunnalle eikä pankin hallinnolle. Se tutkiminen on siitäkin syystä tärkeä, että tämäniltaisen keskustelun perusteella on Suomen Pankin johto ehdottomasti vapautettava niistä syytöksistä, jotka tämän keskustelun perusteella sen syyksi näyttävät lankeavan. Jos valiokunnalla on siihen mahdollisuuksia, ei se saa kieltäytyä käyttämästä kaikkia voimiaan puhdistaauxeen pankin johtoa näistä syytöksistä. Toiseksi ed. Gylling pönsissään ehdottaa, että valiokunnassa otettaisiin harkittavaksi, voidaanko ohjeita antaa pankin johdolle vastaiseen toimintatapaan nähden, jotta tappioita pankin liikkeessä voidaan välttää, sikäli kuin tämä yleensä on ensinkään enää mahdollista. Tällaisten ohjeiden antaminen, jos yleensä valiokunta siihen pystyy, on mielestäni paikallaan, sillä täällä on tänään keskustelussa osotettu, että sellaiset ohjeet näyttäisivät olevan pankin johtoon nähden hyvinkin tarpeelliset. Minä siis puolestani kannatan ed. Gyllingin ehdotusta, että tämä mietintö palautetaan valiokuntaan. Mutta samalla kun

tämän teen, huomautan nimenomaan siitä, että pankin johdolla on täydet valtuudet toimia ruplakurssin Suomen Pankille edullisemmaksi järjestämiseksi jo niiden periaatteiden mukaan, jotka tässä mietinnössä on esiintuotu.

Ed. Nevanlinna: Ed. Schybergsonin ja ed. Arajärven lausuntojen jälkeen ei minulla ole paljon lisättävää. Pyydän kuitenkin, kun olen heidän kanssaan samaa mieltä siitä asiasta, joka nyt on keskusteltavana, huomauttaa kuinka muodotonta, jopa luonnotonta, olisi, niinkuin ed. Gylling ehdottaa, täällä eduskunnassa määrätä mitkä pankkivaliokunnan tulee omana mielipiteenään eduskunnalle lausua, esim. että pankkivaliokunnan on ilmoitettava olevansa sitä mieltä, että Suomen Pankin kärsimät tappiot ovat suuresti horjuttaneet Suomen Pankin asemaa, vieläpä olevansa sitäkin mieltä, että eduskunnan valitsemilla uusilla pankkivaltuusmiehillä nyt on kovin vaikea asema. Eduskunta tietenkin voi, jos tahtoo, velvoittaa valiokunnan tutkia aian kysymystä, ovatko Suomen Pankin kärsimät tappiot horjuttaneet pankin asemaa ja onko eduskunnan uusilla pankkivaltuusmiehillä nyt kovin vaikea asema. Mutta se on toista.

Olen samaa mieltä kuin ed. Arajärvi myöskin siitä, onko vai ei suotavaa, että eduskunta ainakin välillisesti kehoittaisi pankkivaliokuntaa ehdottamaan ohjeitten antamista Suomen Pankin johdolle. Vasemmistossa on, niinkuin jokseenkin yleisesti kai tiedetään, suuri halu olla luottamustoimissa sillä tavalla, että ainoastaan täytetään toisten antamia käskyjä, jolloin tietenkin ollaan myöskin vapaat vastuunalaisuudesta. Mutta minä toivoisin, ettei eduskunta rupeaisi tällaiseksi järjestämään luottamusmiestensä asemaa, sillä hyvää hallintoa ei sillä tavalla saada aikaan. Saanee myöskin panna epäilyksen alaiseksi, soveltuisiko tässä tarkoitettujen ohjeitten antaminen niihin säännöksiin, jotka ovat voimassa Suomen Pankin hallinnosta ja hoidosta. Tosin V. J:n 44 § sanoo pankkivaliokunnan asiaksi m. m. ehdottaa ne määräykset Suomen Pankin hallussa olevien rahastojen hallinnosta, mitkä katsoo tarpeelliseksi. Mutta tässä ei voi olla kysymys ohjeitten antamisesta semmoisissa asioissa kuin tässä on puheena, ohjeiden, jotka ovat yksityiskohtaista laatua, vaan kysymys täytyy olla yleistä, statutaarista luonnetta olevien määräysten ehdottamisesta, niinkuin myöskin sana „hallinnosta” osoittaa. Sitä enemmän on näinollen syytä vastustaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta.

Ed. Gylling: Ed. Schybergson vastusti asian palauttamista valiokuntaan. Että hän vastusti niitä kolmea pontta, joitten mukaan se valiokuntaan menisi minun ehdotukseni mukaan, sehän on selvää, kun hän tämän mietinnön sieltä ensiksi on eduskuntaan lähettänyt. Mutta hän huomautti vielä yhden lisäsyyn, jonka takia asiaa ei olisi valiokuntaan palautettava, nimittäin että päätös olisi aikaansaattava sitä varten, jotta saataisiin mahdollisimman pian senaatin ja Venäjän valtion välillä olleet neuvottelut ruplasiain järjestämiseksi ratkaisuun. Minä katsoisin, että juuri siitä syystä asia tarvitsisi harkitsemista eikä eduskunnan olisi sitä nyt päätettävä, jos todellakin se on ed. Schybergsonin tar koitus. Tämän asian yhteydessä ed. Schybergson luki pankkivaltuusmiesten kirjelmästä pankkivaliokunnalle yhden lauseen, josta näytti käyvän esille, että pankkivaltuusmiehet puoltavat tätä ehdotusta. Asianlaita ei kuitenkaan ole se ja ed. Schybergsonin, joka on lkenut koko tuon kirjelman, pitäisi kyllä täysin tietää, että pankkivaltuusmiehet juuri siitä syystä, että heillä on epäilyksiä ehdotusta vastaan, lähettivät sen pankkivaliokunnalle. Kirjelmässä sanotaan, että koska pankin asema pankkivaltuusmiesten mielestä on horjuva ja koska heitä — pankkivaltuusmiehiä — arveluttaa, että ruplakurssin määrittäminen Suomessa — niinkuin tuon ehdotuksen mukaan tulisi tapahtumaan — tulisi siirtymään Venäjän asiaksi, niin tahtovat he esittää asian pankkivaliokunnalle. Pankkivaltuusmiehet katsovat, että tämä uusi ehdotus toisi mukanaan kasvavia uusia tappioita maalle ja Suomen Pankille ja saattaisi sen aseman huonommaksi kuin se nyt on. Siitä syystä pankkivaltuuston keskuudessa on ollut kysymys, eikä edes jossain määrin voitaisi saada muodostelua tähän ehdotukseen aikaan siihen suuntaan, johon viitta k sia pankkivaltuusmiesten kirjelmässä on. Jos ed. Schybergson olisi rehellisesti tahtonut asian siteerata, niin olisi tämäkin asia täytynyt tulla mainituksi, eikä ainoastaan yksi lause. Mainitulla ehdotuksella kyllä on se hyvä puoli, että ruplien tulvaaminen tänne vähenisi, mutta tämän ehdotuksen aiheuttamat tappiot olisivat muuten hyvin suuret. Se hra Schybergsonille.

Ed. Arajärvi huomautti, että pankkivaliokunnan asia ei ole antaa eduskunnalle ohjeita siitä, miten pankkivaltuusmiesten tulee kyseessäolevaa asiaa ja pankkia hoitaa, vaan että se on pankkivaltuusmiesten tehtävä. Niinhän olisi, jos oltaisiin normaalisissa oloissa. Mutta asianlaita on nyt se, niinkuin luulin edellisessä puheenvuorossani selvittäneeni, että Suomen Pankin asema

on sellainen, että se ei ole enää hoidettavissa ilman, että eduskunta sadoinmiljoonin käy sen asemaa turvaamaan, ja asema on sentakia sitä laatua, että ne toimenpiteet, joihin ryhdytään pankin hoidossa, ne koskevat eduskunnan oikeutta myöntää suostuntoja ja yleensä ehkä pakottavat eduskuntaa suurempiin tai pienempiin uhrauksiin juuri pankin pelastamiseksi. Siitä syystä me olemme katsoneet velvollisuudeksemme saattaa eduskunnan siihen asemaan, että eduskunta tätä puolta asiassa saisi käsitellä, ja saisi myös silloin ottaa harkittavakseen kysymyksen koko laajuudessaan. Sitä tarkoitti myöskin se kirjelmä, joka pankkivaltuustosta on eduskunnan pankkivaliokunnalle tullut. Pyydän vielä huomauttaa, että juuri tätä samaa minä esitin, kun minut kutsuttiin senaatin neuvottelukuntaan, jossa kurssin järjestäminen venäläisten kanssa oli keskustelun alaisena noin puolitoista viikkoa sitten, — neuvotteluihin, joihin minä muuten en ole osaa ottanut ja joissa ainoastaan tämän mielipiteen olen lausunut.

Ed. T a l a s: Puolestani en voi kannattaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta. Minä en tätä ehdotusta kannata ensinnäkään sentähden, että tämän ehdotuksen kautta asiassa syntyisi viivästys, jota pitäisin turmiollisena, toiseksi sitä en kannata sentähden, etten pidä mahdollisena antaa pankkivaliokunnalle kaikkia niitä tehtäviä, joita ed. Gyllingin ponsissa ehdotetaan, ja vihdoin kolmanneksi en sitä kannata sentähden, että luulen ettei mietintö niissä suhteissa, joissa olen mietintöä moittinut, paranisi, jos siitä otettaisiin vielä kolmas painos.

Ed. A r a j ä r v i: Juuri sen takia, että minäkin olen tuntenut tuon pankkivaltuusmiesten kirjeen, josta pankkivaliokunnan puheenjohtaja erään kohdan mainitsi, katson olevani pakotettu vastustamaan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta. Toivon, että eduskunta nyt hyväksyy tämän mietinnön ponnen, että pankkivaltuusmiehet saisivat sen yleisen ohjeen, jota he tarvitsevat ja joka heille kuuluu. On totta, mitä ed. Gylling sanoi, että Suomen Pankki on kärsinyt suuria tappioita ja että pankkivaltuusmiehistön olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, että tällaiset tappiot niillä keinoilla, joita pankkivaltuusmiehet hyväksi näkevät, vastaisuudessa vältettäisiin. Että pankin asema on lujitettava, on asia itsekseen ja on käsiteltävä toisella lailla, eikä voi ymmärtääkseni tulla tämän asian kanssa käsittelyn alaiseksi, yhtä vähän kuin voi tulla tässä yhteydessä käsittelyn alaiseksi ed. Gyllingin tekemän ehdotuksen

ensimmäinen ja toinen ponsi, joita ed. Alkio piti niin erittäin oivallisina. Sitä varten on eduskunta jo lähettänyt pankkivaliokuntaan kolme pankkivaltuusmiesten kertomusta ja niiden kertomusmietintöjen yhteydessä epäilemättä annetaan ja on annettava arvostelu siitä mitä ed. Alkio piti tähdellisenä ja tarpeellisenä.

Ed. S c h y b e r g s o n: Mielelläni luen julki koko sen kappaleen, josta on ollut puhe mainituksa pankkivaltuusmiesten kirjelmässä pankkivaliokunnalle. Se on näin kuuluva: „Pankkivaltuusmiehet ovat sitä mieltä, että kyseessä oleva ehdotus nykyhetkellä näyttää olevan omiaan vähentämään niitä vaikeuksia, mitkä aiheutuvat Venäjän valuutan tulvaamisesta Suomeen. Koska kuitenkin päätös tässä asiassa tulee tuntuvasti vaikuttamaan Suomen Pankin asemaan, joka jo nyt on horjuvalla pohjalla, siitä ei ole epäilystäkään, ja kun sen lisäksi on arveluttavaa, jos ruplan noteeraaminen Suomen ja Venäjän välisissä suorituksissa siirtyy Venäjän viranomaisien määrättäväksi, katsovat pankkivaltuusmiehet velvollisuudekseen esittää asian ennen sen lopullista ratkaisua pankkivaliokunnalle.” Siis hra Alkio oli aivan väärässä, kun luuli, että nykyiset pankkivaltuusmiehet ryhtyisivät asian harkintaan ja päättämään siitä ennen kuin he saavat jotakin tukea eduskunnan puolelta. Olen aivan samaa mieltä kuin herra Alkio siitä, että tämä asia on pankkivaltuusmiesten tehtävä. Mutta kun ne nyt ovat tällä kannalla, niin asiaa viivästyttettäisiin, ellei eduskunta ryhdy jo tänä iltana päättämään asiassa. Hra Talas vieläkin laulaa tätä vanhaa veisua ja katsoo tämän mietinnön liian laihaaksi. Ei se tietysti tullut paremmaksi siitä toisesta painoksesta, sillä ainoastaan liite on tullut lisää. Itse mietintö on sellainen kuin se oli. Tahtoisin vain muistuttaa hra Talasta siitä, että työjärjestys nimenomaan vaatii, että mietinnöt ovat kirjoitettavat lyhyesti. En tahdo pitkittää tätä riitaa tällä kertaa. Mutta vieläkin sanon samaa mitä ed. Arajärvin, että tämä mietintö on asiallinen. Syntipukista siellä ei puhuta; onhan meillä aikaa siihen vielä.

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Tappio, joka puheenaolevalla ruplakeinottelulla on aiheutunut, tulee epäilemättä nousemaan muutamaan sataan miljoonaan markkaan. Semmoiset teot ovat arvatenkin olleet rikoksellisia. Sitä puolta valiokunnan mietinnössä ei ole tutkittu eikä selosteltu. Mielestäni pitäisi eduskunnan vaatia, kun asia palautetaan valiokuntaan, että valiokunta antaisi lausunnon myös siitä, kutka ovat etupääs-

sä Suomen Pankille ruplakeinottelulla aiheutettuun tappioon syyvät ja voidaanko niihin syy-päitä panna rikosoikeudelliseen syytteeseen.

Ed. Schybergson: Minä olen valmis vastaamaan siihen ilman muuta. Syyppä on sota ja vallankumous. Me olemme valmiit ottamaan vastaan vallankumouksen hyviä puolia, mutta me emme tahdo kuullakaan niiden huonoista puolista. Niinhän asian laita on.

Ed. Airola: Minä kannataan ed. Walppaan ehdotusta asiassa, josta jo ennemmin olen huomauttanut.

Ed. Arajärvi: Kun nyt näkyy yhä edelleen tulevan uusia tehtäviä valiokunnalle — vieläkin on tilaisuus tehdä tutkimusehdotuksia —, niin täytyy kysyä, onko todella tarkoitus, että kaikki ne tutkitaan tämän mietinnön yhteydessä, ja pankkivaltuusmiehet antavat ruplakeinottelun jatkoa yhä edelleen siksi, kun valiokunta ja eduskunta ovat ennättäneet tulla päätökseen. Nämä tutkimukset vievät aikaa etenkin jos ed. Hänninen-Walppaan rikolliset pitää ottaa kiinni, sillä niitä on kaikessa maailmassa.

Ed. Airola: Minä arvelen, ettei se sentään niin kovin paljon aikaa vie. Minä arvelen, että pankkivaliokunta, joka on kuluttanut niin pitkän ajan tämän mietinnön valmistamiseen, on tehnyt valmistavia töitä, ettei ole muuta kuin nyt panna paperille. Ed. Schybergson mainitsi, että mietintö paisuu liian pitkäksi. Kyllä se saa vähän isompi ollakin, kuin tuo mietintö on.

Ed. Gylling: Jos se kiire, joka mietinnön päättämisellä mainitaan olevan, merkitsee sitä, että sen kautta annetaan siunaus sille senaatin neuvottelukunnan ehdotukselle Venäjän ja Suomen maksujen järjestämisestä, josta on ollut kysymys, niin on tosiaan vastustettava sitä, että tämän asian yhteydessä ikäänkuin saatetaan eduskunta välillisesti päättämään sellaista, joka sille ainoastaan muutamalla sivulauseella on esitetty. Sitä näyttävät ed. Schybergson ja Arajärvi lausunnoillaan tarkoittavan.

Ed. Arajärvi: Tarkoitus ei tietysti ole tämä, vaan minun tarkoitukseni, kun ehdotan, että valiokunnan ponsi hyväksyttäisiin, on, että pankkivaltuusmiehet ja siis hra Gylling myöskin pääsisivät nopeasti tekemään esteen ruplakeinottelulle sellaisella tavalla kuin he katsovat että sille on este tehtävä.

Ed. Hänninen-Walpas: Eduskunnan keskusteluista ovat kai kaikki tulleet siihen käsitykseen, että koko eduskunta ihan yksimielisesti tahtoi asiat järjestettäväksi niin, että tappion tuottaminen Suomen Pankille lakkautettaisiin, mikäli se olisi mahdollista, tahi ainakin vähennettäisiin mahdollisimman pieneen määrään. Tämä keskustelu on minun mielestäni ilman muuta riittävänä ohjeena Suomen Pankin nykyiselle johdolle, niin että se voi ryhtyä vastaaviin toimenpiteisiin jo ennenkuin mitään mietintöä on eduskunnassa hyväksytty.

Ed. Arajärvi: Ed. Walpas-Hännisen viimeinen ehdotus on itse asiassa sama, jota hra Schybergson kehotti ed. Gyllingä tekemään, s. o. toisin sanoen että nyt hyväksyttäisiin se ponsi, jonka valiokunta on ehdottanut. Mitä sen jälkeen kehoitetaan pankkivaltuusmiesten tekemään uuden mietintönsä yhteydessä, kun se pankin hallintoa ja asemaa tarkastaa, on toinen asia. Minun nähdäkseni siis ed. Walpas-Hänninen on kannattanut sen hyväksymistä, mitä valiokunta ehdottaa, ja sehan on pääasia.

Ed. Alkio: Tämän keskustelun perusteella, joka täällä on tapahtunut, on mielestäni riittävän selvästi tullut ilmi se ajatus, että eduskunta tahoo velvoittaa pankkivaltuuskunnan ja pankin johdon pitämään huolta siitä, että ruplakurssi tulee järjestettäväksi siten, että nämä tappiot loppuvat. Tässä mietinnössä ei anneta minkäänlaisia varsinaisia ohjeita siitä, millä tavalla tämä toimenpide on toteutettava. Tässä ainoastaan sanotaan: „Näissä oloissa on Suomen Pankin valiokunnan mielestä alennettava ruplakurssi siihen määrään, että sanottu keinottelu saadaan lopetetuksi, tahi ryhdyttävä muihin tehokkaisiin toimenpiteisiin sen ehkäisemiseksi.” Tätä varten ei mielestäni tällä mietinnöllä ole kiire, sillä pankin johto tietää tämän keskustelun perästä aivan hyvin, että koko eduskunta on tällaisten heidän toimenpiteittensä takana.

Keskustelu mietinnön valiokuntaan palauttamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Gylling ed. Piisisen kannattamana ehdottanut, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan, sitä varten että siihen tehdään siihen suuntaan käypä lisäys; jossa mainitaan, että valiokunta tulee toisessa yhteydessä ottamaan lähemmin tutkiakseen, missä määrin Suomen Pankin kärsimät tappiot voidaan lukea pankin johdon syyksi, joten se tässä mietin-

nössä ei sen enemmän koskettele tähän asian puoleen; että Suomen Pankin kärsimät tappiot ovat suuresti horjuttaneet pankin asemaa, joten eduskunnan valitsevat uudet pankkivaltuusmiehet ovat entistä paljoa suurempien vaikeuksien edessä; sekä että valiokunnassa otettaisiin harkittavaksi, voidaanko ohjeita antaa pankin johdolle pankin vastaiseen toimintatapaan nähden, jotta tappioita pankin liikkeestä voidaan välttää, sikäli kuin tämä yleensä on ensinkään enää mahdollista. Kutsun tätä ed. Gyllingin ehdotukseksi.

Ed. Hänninen ed. Airolan kannattamana on ehdottanut, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan, että valiokunta antaisi lausunnon myös siitä, kutka ovat syypäät Suomen Pankille ruplakurssikeinottelulla aiheutettuihin tappioihin ja voidaanko niihin syypäät panna rikosoikeudelliseen syyteeseen. Kutsun tätä ed. Hännisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestyksessä noudatettavaan menettelyyn tulee, niin ehdottaisin siinä menettäväksi niin, että ensin äänestetään ed. Gyllingin ja ed. Hännisen ehdotusten välillä ja että se niistä, joka voittaa, asetetaan vastaesitykseksi asian asiallista käsittelyä vastaan.

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi asian asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan hyväksyy ed. Gyllingin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastehdotukseksi hyväksytty ed. Hännisen ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on vastaesitykseksi päättänyt hyväksyä ed. Gyllingin ehdotuksen.

2) Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 76 jaa- ja 93 ei-ääntä. Asia on siis päätetty palauttaa valiokuntaan ed. Gyllingin ehdotuksen mukaisesti.

6) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan

koskeva ed. Arosen y. m. anomusehdotus n:o 23 sekä sen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka tämän kuun 15 päivänä pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Valiokunnan ehdotus on mietinnön 4:llä sivulla.

Valiokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Pöydällepano:

7) Osuustoimintalain 19 §:n muuttamista

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 1 päivällä ja sitä seuraava ensi tiistaina 29 päivänä tätä kuuta k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,27 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Tivar Ahava.

27. Perjantaina 25 p. toukokuuta

k:lo 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta	Siv. 331
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. J. Kojosen y. m. edusk. esit. n:o 9.	

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka tarkoittaa oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamista	349
3) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta	"
4) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 anomusehdotuksen johdosta, joka koskee korvauksen hankkimista erinäisille vuokramiehille	"

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Aakula, Aalle-Teljo, Aromaa, Aronen, Bäck, Forstén, Fränti, Gädä, Hagman, Hakkinen, Hiekkaranta, Hiidenheimo, Hirvensalo, Holsti, Anni Huotari, T. Ikonen, Inborr, Jalonen, Kallio, Kaskinen, Koivisto, Koskelin, Kotila, Laakkonen, Lautasalo, Lehtosaari, Lepola, Letonmäki, Lilius, Malmivaara, Marttila, Murto, Orasmaa, Paasivuori, Paasonen, Paavolainen, Pennanen, Pesonen, Peurakoski, Piisinen, F. Rantanen, Roos, Salovaara, Sariola, Sopanen, Sundblom, Svinhufvud, Toivonen, Tokoi, Tukia, Tuomi, L.

Typpö, Waarala, Waljakka, J. Wiik, K. H. Wiik ja P. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta, yksityisten asiain vuoksi, edustajat: Hakkinen, Aakula, Malmivaara, Toivonen, Waljakka, Orasmaa, Hagman, Tukka, Lehtosaari, Forstén, Letonmäki ja Kokko; sairauden takia ed. Mäkinen sekä erinäisten virka-asiain vuoksi ed. Paavolainen; senaatin antaman tehtävän suorittamiseksi ed. Peitsalo. Tästä päivästä alkaen tämän kuun 29 päivän aamuun saavat vapautusta yksityisten asiain vuoksi edustajat: Mäkelä, Väisänen ja Bäck sekä tästä alkaen tämän kuun 29 päivän iltaan edustajat: Sopanen, Hiidenheimo ja Koivisto. Tästä alkaen tämän kuun 30 päivään myönnetään vapautus ed. Hyökille virka-asiain vuoksi ja yksityisten asiain vuoksi edustajille Karhiselle, P. Huttuselle, Koskelinille, Kotilalle, Roosille, Taskiselle, Liliukselle, Virkille ja Marttilalle sekä senaatin antaman tehtävän täyttämiseksi edustajille Paasoselle, Laakkoselle, Hiekkarannalle ja Lepolalle. Tästä istunnosta viikon ajaksi saavat vapautusta yksityisten asiain vuoksi edustajat: Hirvensalo, Kaskinen ja Alhainen; tästä istunnosta ensi torstaiamuun edustajat: T. Ikonen ja Täg; tästä illasta ensi torstai-iltaan ed. P. Virkkunen; tämän kuun 29 päivästä viikon ajaksi edustajat: Piisinen ja Saarelainen; sekä tämän kuun 29 ja 30 päiviksi samoin yksityisten asiain vuoksi ed. Listo.

Tiedonanto senaatin vallan laajentamista koskevasta kysymyksestä.

Puhemies: Työjärjestyksen 20 §:n mukaisesti on ed. Yrjö Mäkelin puhemieselle kirjallisesti esittänyt tahtovansa tehdä esityksessään lähemmin mainitusta asiasta eduskunnalle erään

ilmoituksen. Annan puheenvuoron ed. Mäkelinille.

Ed. Mäkelin: Viime huhtikuun 9 päivänä jätti Suomen senaatti Venäjän väliaikaiselle hallitukselle ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi esitykseksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistavaksi. Samalla kertaa alistettiin Venäjän väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi kolme muuta senaatin ehdotusta eduskunnalle jätettäviksi esityksiksi, nimittäin ehdotukset Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa, Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista ja ehdotus esitykseksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa. Näiden järempänä mainittujen ehdotusten mukaiset esitykset Venäjän väliaikainen hallitus jätti Suomen eduskunnalle jo viime huhtikuun 11 päivänä, mutta esitys erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistavaksi ei ole vielä, vaikka alistuksen tekemisestä on jo kulunut puolitoista kuukautta, eduskunnalle saapunut.

Lainsäädäntötyön olisi nyt kuitenkin pitänyt voida alkaa sanotun senaatin ehdotuksen käsittelemisellä, jotta olisi eduskunnan myötävaikutuksella saatu järjestetyksi korkeimman hallitusvallan laillinen käyttäminen Suomessa. Kun näin ei ole tapahtunut ja kun laillinen järjestys maassa on tämän johdosta joutunut sangen vakavan uhan alaiseksi, on tämä seikka synnyttänyt mitä suurinta huolestumista kaikkien vastuunalaisuutta tuntevien suomalaisten keskuudessa.

Tämän vastuunalaisuuden tunteen pakottamana päätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä lähettää joitakin jäseniään Pietariin tiedustelemaan Venäjän väliaikaiselta hallitukselta, milloin Suomen eduskunta voisi saada ottaa vastaan esityksen korkeimman hallitusvallan käyttämisen järjestämisestä Suomessa. Näillä lähettiläillä, joihin m. m. kuului minä, on ollut tilaisuus asian johdosta puhutella kaikkiaan seitsemää Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsentä. Keskustelujen sisällyksestä en katso tarpeelliseksi kertoa tässä yhteydessä muuta, kuin että Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsenille on selitetty aseman vakavuutta Suomessa ja täällä vallitsevaa käsitystä siitä, ettei keisarille ja suuriruhtinaalle lakien mukaan kuulunutta valtaa Suomen sisäisissä asioissa voida ilman eduskunnan suostumusta siirtää kenellekään.

Viime keskiviikkona pidettiin tästä asiasta neuvottelu Venäjän väliaikaisen hallituksen pu-

heenjohtajan, ruhtinas Lwowin asunnossa, johon neuvotteluun ottivat osaa, paitsi pääministeriä, ruhtinas Lwowia, Venäjän sosiaaliasiain ministeri, ruhtinas Schahovskoi, Suomen ministerivaltiosihtööri Enckell, Suomen senaatin talousosaston varapuheenjohtaja Tokoi ja minä. Kun keskustelu, jota kesti kaksi tuntia, oli päättynyt, kysyin minä pääministeri, ruhtinas Lwowilta, mitä minun on sanottava Suomessa, kun minulle tehdään kysymyksiä siitä, milloin senaatin ehdotus eduskunnalle annettavaksi esitykseksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistavaksi tulee käsiteltäväksi ja päätettäväksi Venäjän väliaikaisessa hallituksessa, valtuutti ruhtinas Lwow minut saattamaan suomalaisten tietoon, että Venäjän väliaikainen hallitus on käsittelevä ja lopullisesti ratkaiseva asian aivan lähimpinä päivinä.

Muuten on minulla ilo mainita, että kaikki Venäjän ministerit, sotaministeri Kerenskiä lukuunottamatta, ovat keskusteluissa osottaneet täysin käsittävänsä asian vakavan laadun ja suhtautuneet arvokkaalla huomaavaisuudella eduskunnan perustuslakivaliokunnan antamaan selitykseen Suomen korkeimman hallitusvallan käyttämisen laillisista perusteista.

Ed. Kuusinen: Tahtoisin puolestani huomauttaa, että sitä senaatin ehdotusta, josta tässä ilmoituksessa mainittiin, vaikka sitä on meidän puolelta kannatettu, ei koskaan ole kannatettu siinä mielessä, että se olisi mikään pysyväinen Suomen ja Venäjän välien järjestely. Päinvastoin heti kun siitä tuli puhe, huomautettiin meidän puoleltamme, että se on katsottava ainoastaan väliaikaiseksi toimenpiteeksi, ja että kun pysyväisesti järjestellään Suomen ja Venäjän välit, on Suomen asema laskettava kokonaan toisenlaiselle pohjalle. Kuitenkin olemme pitäneet tarpeellisenä ja tärkeänäkin, että väliaikaisesti käytettäisiin tätä tietä. Olemme näet käsittäneet, että tämä olisi rauhallisen sovinnon tie, jota käytettäessä säilyisivät ystävälliset suhteet, joille meidän puoleltamme pannaan suurta arvoa. — Mitkä syyt siihen ovat vaikuttaneet, että senaatin ehdotusta ei vielä ole Pietarissa hyväksytty, sitä emme tarkoin tiedä, mutta minä pelkään, että sinne on tullut eduskunnan vähemmistöä edustavalta taholta sellaisia terveisiä, että heistä ei niin kovin vastenmielistä olisi, vaikka se ei siinä muodossa tulisiakaan hyväksytyksi; ja luulen, jos niin on asianlaita, että he sillä ovat tehneet tämän maan asiain järjestelemiselle erinomaisen huonon pal-veluksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Mäkelinin ilmoituksen johdosta ei tule kysymykseen mikään päätöksen teko.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävän, ed. J. Kohosen y. m. tekemän eduskuntaesityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Airola: Tässä on eduskunnan käsiteltävänä sellainen alote, josta valiokunta on laatinut mietinnön, jonka laajuus on vajaa 6 sivua ja siihen liittyvien vastalauseiden laajuus kymmenkunta sivua. Tämä tällainen asiantila johtuu siitä, että valiokunnan työhön on sekaantunut valiokunnan ulkopuolella olevia voimia. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että joku valiokunnan jäsen, sanokaamme toimittaja Juutilainen, haluaa käyttää valiokunnan ulkopuolella olevien voimien apua. Mutta jos hän tekee sen, niin sopii paikalleen ja on valtiopäiväjärjestyksen ja työjärjestyksen mukaista, että tämä avustus käytetään sillä tavalla, että valiokunnan mietintö ei viivästy ja ettei siitä ole muutakaan haittaa. Kyseessäoleva mietintö olisi ehtinyt eduskunnan käsiteltäväksi viimeistään jo viime maanantaina, mutta vastalauseiden takia se on myöhästynyt niin paljon, että se on nyt vasta esillä. Siihen liittyy nyt pari vastalauseetta. Toisessa ehdotetaan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin, toisessa ehdotetaan peitetyn sanoin aivan samaa. Sillä ed. Gadolin, joka on tehnyt tämän toisen vastalauseen, tietää että, jos hänen vastalauseensa hyväksyttäisiin, niin se tietäisi sitä, ettei asiassa tehdä yhtään mitään. Sillä jos jätetään keskusosuuskunnasta riippuvaksi se, suostuuko se tekemään sellaisen muutoksen sääntöihinsä kuin alotteessa tahdotaan yleensä keskuskuntiin nähden määrättäväksi, niin asia tulee olemaan sillä tavalla, että keskuskunta ei tee asiassa yhtään mitään. Siis sekin vastalause tietää tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ed. Gadolin vastalauseessaan myöntää, että valiokunnan enemmistön kanta on oikea, mutta siitä huolimatta hän tulee siihen tulokseen, että valiokunnan ja eduskunnan ei pitäisi asiassa tehdä yhtään mitään. Siis vaikka on olemassa vääryys

ja moitittava epäkohta, niin hänen mielestään antaa sen kuitenkin olla, jätetään niille, jotka vääryydellä ovat vähemmistönä saaneet määräämisvallan, tilaisuus ja valta edelleen säilyttää sellainen olotila. Minun mielestäni se tulos, johon valiokunnan enemmistö on tullut, nimittäin että myös Osuuskauppojen Keskuskunnassa ratkaisisi ei kauppahuoneiden lukumäärä, vaan jäsenten lukumäärä, on aivan oikea, ja siitä syystä olisi minusta valiokunnan ehdotus sellaisenaan hyväksyttävä. Minä puolestani kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Raade: Esilläolevasta mietinnöstä voidaan johtua siihen käsitykseen että myöskin minä olisin mietinnön takana. Mutta kuitenkin todellisuudessa ei ole näin, vaan minä olen ollut ensimmäisen vastalauseen kannalla, vaikka en ole ollut sitä tilaisuudessa allekirjoittamaan. Tämän johdosta pyydän saada ilmoittaa kannattavani ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Juutilainen: Lakivaliokunta aikoi laatia esilläolevan lainmuutoksen aivan kuin ohimennen. Ehdotettiinpa siellä, että olisi suoritettu kaksi lukemista yhteen menoon ja esitettiin, että asia on niin vähäpätöinen ja itsestään selvä, ettei tarvittaisi yleiskeskusteluun aikaa kuluttaa. Kun sitten valiokunnan toisten jäsenten taholta huomautettiin, ettei asianlaita ole niin, sai asia sellaisen laajuuden, että oli aivan välttämätöntä tuoda esiin vastalausejain mielipiteet perustelussa ja laajassa vastalauseessa. Valiokunnan toisella puolella pöytää olevat jäsenet ilmoittautuivat jo alussa niin katolisiksi, ettei heihin voi vaikuttaa mitkään meidän ehdotuksemme, joten tästä tulee sellainen laki kuin he ovat esittäneet. Sen vuoksi emme valiokunnassa liioin käyneet pitkiä perusteluja esittämään, vaan kumminkin kaikki ne näkökohdat, mitä vastalauseessa on esitetty, tuotiin esiin. Myös ovat kaikki allekirjoittaneet vastalauseen hyväksyneet. Minä en hyväksy sitä periaatetta, että valiokunnan mietintö tai vastalause pitäisi olla mahdollisimman hatara. Päinvastoin käsitan velvollisuudekseni, että varsinkin laajakantoisesta asiasta kuulen asiantuntijan lausuntoa. Jos toisessa vastalauseessa on esitetty asia niin perusteellisesti, ettei sitä voida millään asiallisilla syillä kumota, vaan täytyy käydä myös käsiksi meidän, edustajain persoonallisuuksiin, niin sehän osoittaa vain, että meidän vastalauseemme on pätevä ja asiallinen.

Ed. Raatikainen: Tämä käsillä oleva lakivaliokunnan mietintö, joka esittää osuustoi-

mintalain 19 §:n muutettavaksi, lähtee perustelujen mukaan siitä katsomuksesta, että nykyisen osuustoimintalain 19 §:n mukaan järjestetty äänioikeusmuoto on keskusliikkeiden suhteen sopimaton ja „jo Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa vaikuttanut turmiollisesti” ja, niinkuin siellä edelleen sanotaan, „se tulee, ellei korjausta saada, johtamaan siihen, että keskuskunta hajaantuu kahtia”. Näin eduskuntaesityksen tekijät kuin valiokunnan enemmistökin, joka on asettunut kannattamaan esityksessä olevaa katsomusta, selittää lähteneensä muuttamaan sanottua osuustoimintalain pykälää siten muka rakentaakseen yksimielisyyttä osuustoimintavaen keskuuteen keskusliikkeen äänioikeusolojen uudestaan järjestämisen kautta. Se, joka vähänkään tuntee maamme osuustoimintatiloja, tietää varsin hyvin, ettei tuon esitetyn muutoksen kautta, jos se saataisiin toteutetuksi, kyettäisi saamaan sovinnollisuutta ja yksimielisyyttä, vaan nähtävästi aivan päinvastoin entistä kiihkeämpää taistelua. Tässä suhteessa pidän asian niin päivänselvänä, että ihmettelen sitä, minkätähden aloitteen tekijät ja valiokunnan enemmistö ovat antaneet asialle niin aivan väärän leiman. Viime vuosien taistelut osuuskauppaliikkeissä ja erityisesti Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan olojen järjestämisessä ovat olemukseltaan ennen kaikkea jotakin muuta kuin taistelua äänioikeusoloista eikä se tule sillä ratkaistuksi, jos äänioikeusolot keskuskunnassa muutettaisiin. Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan äänioikeusolot ovat kyllä osuuskauppataistelussa viime aikoina muodostuneet keskeisiksi sentähden, että se ryhmäkunta, sosialidemokraatit, jotka äänioikeusoloja ovat tahtoneet muutettaviksi, ovat nähtävästi jo aikaisemmin katsoleet äänioikeusolojen muuttamisen sellaiseksi apuneuvoksi ja avaimeksi, jonka avulla he saisivat mahdollisuuden erikoispyyteiden tuoteuttamiseen mainitun liikkeen suhteen. Nähtävästi he tarkoittavat nyt tällä lakiesityksellä samaa ja ovat tunteelleet itsensä siihen luuloon ja tahtovat nyt uskotella muillekin, että jos tällä uudella lailla saadaan aikaan pakkoluovutus ilman korvausta, niinkuin sitä sattuvasti sanotaan toisen vastalauseen perusteluissa, niin sillä samalla myös saataisiin rusentava isku puolueettomuussuuntaa kannattavalle osuuskauppa- ja muulle osuustoimintaväelle, ettei sillä muka olisi mitään mahdollisuutta omien katsomustensa puolustamiseen. Luulen kuitenkin, että meidän hallituspuolueemme on aivan liian suuresti hullaantunut uskomään pakkolain tehokkuuteen, jos se asettuu tuolle kannalle, ja miten kukaan muutenhan ei voi selittää sitä, että jos osuustoimintalain kyseessä oleva

pykälä muutettaisiin sillä tavalla, kuin tässä lakivaliokunnan mietinnössä esitetään, sillä saataisiin poistetuksi sisäiset riidat ja hajaantumisen vaara Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa. On aivan varmaa, että jos lainsäädännön kautta tehdään pakkoluovutus, joka ei tyydy muuttamaan ainoastaan yleistä lakia, vaan joka asettuu niin tavattomalle kannalle että samalla tahtoo pakottaa muuttamaan ennen tehty ja voimassaolevat, osittain yksityisluontoiset sitoumukset ja säännökset. Sillä ei rakenneta rauhaa, vaan manataan esille entistä kiivaampi taistelu. Niinkuin kaikki pakkotoimenpiteet ja pakkolainsäädännöt todistavat, ei sillä voi rauhoittaa, enintään se voi vain saada taistelun muuttamaan muotoaan tavallisesti entistään sopimattommaksi. Hajaannusta sillä vielä vähemmän kykenee estämään, joten koko tuo kaunis puhe perusteluissa riitojen ja hajaannuksen poistamisesta valiokunnan esittämän lain kautta on vähintään tyhjää kornua, joka lienee tarkoitettu kaunistukseksi ja kattamaan sitä rumaa tunnelmaa, jonka lainmuutoksen aiheuttama omituisenlainen pakkoluovutus ehdottomasti synnyttää.

Osuustoiminta-asia on jo meidän maassamme niin suuri ja tärkeä tekijä, sillä on jo niin suuri kansantaloudellinen ja erittäinkin yhteiskunta-valistuksellinen merkitys kaikissa eri ryhmässä yleisen kansan keskuudessa, että osuustoimintalain muuttelu on kauvaskantavinta, mitä sisäisen lainsäädäntötoiminnan piiriin kuuluu. Tuo puheenalainen kohta, niin viattomalta ja vaatimatomalta kuin se näyttääkin, ansaitsee todella ensiluokkaista huomiota lainsäätäjän puolelta ja sellaisena se on meidän otettava harkittavaksemme. Meidän on myös huomattava, että osuuskauppaliike, jonka keskuudessa se ryhmätaistelu on muodostunut ja jonka ratkaisemiseksi esityksentekijät tämän lain tahtovat saada, on vain osa osuustoimintaliikkeestä. Niiden viimeisten numerojen mukaan, jotka minä olen nähnyt maamme osuuskauppavaen määrää ja liikettä esittävinä, on ollut, että osuuskaupoissa meillä on jäseniä pyöreissä luvuissa noin 190 tuhatta, osuusmeijereissä 45 tuhatta, osuuskassoissa 27 tuhatta, näin siis näissä pääryhmissä osuustoimintaliikkeen eri aloilla. Näistä kuuluu osuuskauppojen keskuskuntaan jokseenkin sama määrä kuin osuuskaupoissa on jäseniä, siis sinne 197 tuhannen seutuville, Valioon 33 tuhatta, Keskuslainarahastoon 27 tuhatta ja Hankkijaan 117 tuhatta. Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan jäsenmäärä jakaantuu sillä tavalla, että siinä niin sanottua puolueettomuusryhmää, joka on asettunut vastustamaan tätä suhteellista vaalitapaa, joka tällä lailla

tahdottaisiin tehdä pakolliseksi, on viimeisen tilaston mukaan 76,617 jäsentä. Niitä kuluttajaliiton jäseniä, jotka ovat tätä kysymystä aktiivisesti ajaneet eteenpäin, on tilaston mukaan 70,478 ja molempiin liittoihin kuuluvia, jotka siten eivät ole jyrkästi määränneet kantaansa, on olemassa 25,000. Tämä näyttää, että se osa osuuskauppaväestä, joka tahtoo ajaa tätä uudistusta, mikä tässä laissa nyt esitetään, on jäsenmääränsä puolesta vähemmistö. Sen lisäksi vielä tukevat samaa numerot myös osuuskauppojen liikesuhteiden ja keskuskunnalta oston suhteen, sillä niissäkin näyttää viimeisen tilaston mukaan jäävän vähemmistöksi tämän katsomussuunnan edustajat, jotka asettuvat vaatimaan sellaista muutosta osuustoimintalakiin, että kaikkien niidenkin keskusliikkeiden, joilla on ennestään sellaiset säännöt, että ne edellyttävät edustajia valittavaksi yksi jokaisesta jäsenosuuskunnasta. Kaikkien niidenkin liikkeiden säännöt pitäisi tämän lain pakotuksesta muuttaa sellaisiksi, että liikkeissä tulisi suhteellinen vaalitapa käytäntöön. Minun katsomukseni mukaan lainsäätäjän velvollisuus on tässä suhteessa siksi arkaluontoinen, ettei tällainen saisi tulla kysymykseen. Kun on kyse sellaisesta sisäisestä järjestymisestä, jonka osuustoiminnan alalla erityiset järjestöt muodostavat, ei yleinen laki saisi tulla pakottamaan sitä, miten niissä asiat, jotka poskeisen ja yhteiskunnan kannalta katsoen ovat toisarvoisia, järjestön sisäinen hallitus, sisäinen valtakäyttely, ovat järjestettävät. Silloin, jos tällaista uudistusta pyydetäisiin sellaisissa oloissa, että uudistuksen kannattajia olisi niin huomattava osa, kuin tässä tapauksessa nyt kaikki huomamme olevan, liki puolet osuuskauppaväestä, silloin kyllä olisi mahdollista antaa tämän tapahtua, jos ei olisi todistettu, niinkuin nyt, että uudistuksen vastustajia siinä samassa liikkeessä on ehken enemmistö.

Täällä juuri valiokunnan varapuheenjohtaja huomautti siitä, että olisi hyväksyttävä valiokunnan mielipide, saatava siis tämä uudistus aikaan, mutta juuri äsken viittaamani asia, se että samassa liikkeessä on muutoksen vastustajia tilaston mukaan ainakin yhtä paljon, se edellyttää, ettei tällaista pakkoa ole suvaittava. Osuuskauppatoiminnan yhteydessä Suomen Osuuskauppojen Kauppaosuuskuntaan erikoisesti kohdistunut taistelu minun mielestäni on muulla tavalla saatava järjestetyksi eikä tällä pakkolainsäädäntötavalla. Meillä on tuoreessa muistossa, että se osa osuuskauppaväestä, joka tämän taistelun on virittänyt, on aikaisemmin järjestön sisäisissä kokouksissa huomauttanut, että tämä pyrkimys on jonkunlaista kasvatusharjoittelua. Kun osuuskauppojen keskuskunnan ja edustajien kokouksissa

näistä asioista on väitelty, on huomautettu siitä, ettei ole mitään pakottavaa syytä, joka velvoitaisi keskuskunnan säännöt tällä tavalla muuttamaan ja tähän saakka onkin vain edustajakokousten suhteen tällä tavalla tahdottu. Sosialistiemme puolelta on huomautettu, että jos ei olekaan mitään erityisesti pätevää syytä, niin se on sellaista kasvatusharjoittelua, jota on tahdottu saada käytäntöön. Se on lähtenyt filosofisista mietiskelyistä, niinkuin tämän kysymyksen herättäjä keran kertoi edustajaliiton kokouksessa, ja nyt se jo esiintyy näin voimakkaana, sellaisena pyrkimyksenä, joka ei tahtois enää muuta suvaitakaan olevaksi. Minusta tuntuu, että tällainen lainsäädäntö on tällä tavalla muodostunut sellaiseksi pakkovallassi, jota ei lainsäätäjällä ole oikeus toteuttaa, jos asettaa siveellisen perusteen työlleen. Tässä asiassa on kuitenkin minunkin mielestäni muodostettava lakia sillä tavalla kuin ensimmäisen vastalauseen ponsi edellyttää, annettava se vapaus, että ne keskuskunnat, jotka tahtovat järjestää asiat suhteellisen vaalitavan perustalle, ne saavat sen tehdä, ja ne keskuskunnat, jotka tahtovat olla entisen lain kannalla, saavat myöskin sillä lailla tehdä. Sellaisen vapauden turvissa ainoastaan tuntuu minusta luonnollisimmat menettelytavat ja luonnollisin riitain ratkaisu voivan muodostua. Puolestani pidän, että toisen vastalauseen perusteluissa sanotaan aivan erinomaisesti niistä katsomuksista, todistellaan tämän valiokunnan enemmistön mielipiteen epäoikeudettomuus, ja niidenkin perusteiden mukaan luullakseni on eduskunnan oikeus hyväksyä se mielipide, joka on sanottu toisessa vastalauseessa.

Ed. A i r o l a: Äsken mainitsin, että on sopimatonta, että ulkoapäin käytettäessä apua käytetään sellaisen apua, joka ei asioihin ole perehtynyt. Mutta äsken puhui ei ollut siitä ottanut varteensa ollenkaan, vaan puhui yhä edelleenkin tuulimyllyjä vastaan. Hän puhui aloitteesta eikä ollut nähtävästi lukenut tätä lakia, koska laki ei sisällä sitä, mitä vastaan hän puhui. Tässä on otettava huomioon, ettei tämä laki pakota kaikkia keskuskuntia ottamaan käytäntöön sellaista äänioikeusjärjestystä kuin laissa esitetään. Toisessa vastalauseessa — ja ed. Raatikainen tuntui olevan samaa mieltä — kyllä arvelaan, että asianlaita on niin. Mutta jokainen, joka lukee tämän lain, tietää, ettei asianlaita ole sillä tavalla. Että he ovat tässä väärinkäsityksessä, johtuu siitä, että ed. Juutilainen ja hänen kumppaninsa olivat antaneet valmistuttaa tämän vastalauseen ennenkuin tämä laki oli valmis ja sen jälkeen kuin he olivat tämän vieraan vastalauseen

liittäneet mietintöön, on lakia muutettu ja sentähden, mitä he hosuvat, he hosuvat ilmaan. Ensiksi mitä tulee osuuskassojen keskuslainarahastoon, eihän se ole osuuskunta, se on osakeyhtiö ja jää siis tämän lain ulkopuolelle. Mitä Hankkijaan tulee, niin siinä on jäsenenä muitakin kuin osuuskuntia, ja kun tässä laissa sanotaan, että se koskee ainoastaan niitä osuuskuntia, joiden jäsenistön muodostavat yksinomaan osuuskunnat, niin jää sekä tämän lain ulkopuolelle. Tällä tavoin jos maalaisliiton taholta tahdotaan väitellä, niin heidän kanssaan on ihan hyödytöntä puhua, ja on parasta, että ed. Juutilainen ja Raatikainen hankkivat tänne tuomari Karhusen, että hänen kanssaan voi asiasta puhua.

Ed. J. K o h o n e n : Nyt esilläoleva lakivaliokunnan mietintö, joka koskee sitä eduskuntaesitystä, jossa minäkin olen allekirjoittajana, on mielenkiintoinen kysymys, joten siitä kannattaa kyllä pari kolme sanaa sanoa. Lakivaliokunta laatiessaan mietinnön äänioikeusolosuhteiden järjestelystä keskusosuuskunnissa osuustoimintalain 19 §:n perusteella ja kehittäessään kysymyksessä olevasta asiasta eduskuntaesitystä on suorittanut merkittävän työn. Mietintö vastaa niitä vaatimuksia, joita työläisluokkaan ja vähävaraisiin kuuluvat osuustoimintahenkilöt tässä suhteessa sille asettavat. Samalla mietintö on lyhyt ja asiallinen sekä kuvastaa sen välttämättömän tarpeellisuuden, joka lakiuudistuksella on osuustoimintaliikkeessä. Mietintö asettuu aivan johdonmukaisesti voimassa olevan osuustoimintalain kansanvaltaiselle pohjalle paikallisuusosuuskuntien äänioikeuskysymyksessä, mutta kehittää sen yhtä kansanvaltaisesti koskemaan myös näiden jäsenosuuskuntien muodostamia keskusosuuskuntia. Tuo osottaa, että terve oikeuden mukaisuus tulee olla johtavana periaatteena keskusosuuskuntienkin edustajakokouksissa edustajien suhteen, jotta eivät jäsenosuuskunnat olisi edustajia valitessaan talousyhtymiä, vaan ihmisiä ja että jäsenosuuskunnat eivät kuvaa rahamassin valtaa vaan ihmisyyssuhteita. Tämä taloudellinen lakiuudistus on varsin tervetullut suurille työläisryhmille ja vähävaraisten joukoille, sillä se takaa, että vanhoillinen, pieniä ryhmiä tukeva puoltava joukko, joka turvautuu vanhentuneen osuustoimintalain mitä yksipuolisimpaan tulkintaan, joutuu antamaan tietä niille, jotka todella edustavat kansan syviä rivejä niiden luomissa osuustoiminnallisissa laitoksissa. Tämän äänioikeuden uudistuksen tarpeellisuutta on nähtävästi yksityisissä piireissä pohdittu jo aikaisemmin, jo vuonna 1910, mutta varsinaiseksi

joukkojen asiaksi tulee se vuoden 1914 jälkeen, jolloin se saa yhä valtavamman vastakaibun, etenkin osuuskauppoihin liittyneen työväestön riveissä. On melkein kohtalon ivaa, että meillä valtiollinen äänioikeus on mitä kansanvaltaisimmalla pohjalla, mutta osuustoimintaliikkeessä, joka kerskuu kansanvaltaisuudestaan, on äänioikeus niin kurjalla kannalla, että esimerkiksi pieni Naantalin osuusliike on saman arvoinen kuin Helsingin suuri Elanto monine tuhansine jäsenineen, kun nämä joutuvat kosketuksiin esimerkiksi Keskusosuuskunnan vuosikokouksessa. Jos Naantalin osuusliikkeen edustaja liittoutuu jonkun toisen pienen osuusliikkeen kanssa, niin ne yksinkertaisesti antavat selkään Elannolle, maamme suurimmalle osuusliikkeiden ihmisryhmälle. Tuollaisiin harvinaisuuksiin sitä nykyaikana voidaan joutua osuustoimintaliikkeissä. Äänioikeusolot osuustoimintaliikkeessämme keskusliikkeiden ja niiden jäsenosuuskuntien kesken itse asiassa muistuttavat Englannin 18-vuosisadan alussa vallinneita „mädänneiden kauppaloitten“ äänioikeusoloja, jolloin pari jonkun rikkaan maanlordin omistamaa kauppala voi Englannin parlamentissa äänestää kumoon suuren Lontoon miljoonine asukkaineen.

Laajat työläisjoukot tällä hetkellä kautta Suomen niemen odottavat tältä eduskunnalta kunnallisen harvainvallan poistamista perinpohjaisen kunnallisen äänioikeus uudistuksen perusteella. Samalla innolla odotetaan osuustoiminnallisen harvainvallan kukistumista keskusosuusliikkeistämme sen terveen äänioikeusnäkökannan pohjalla, joka tässä mietinnössä on esiintuotu. Mitä tuo tietää? Sitä, että suuret kuluttajajoukot ja työtätekevät joukot näkevät osuustoiminnallisessa äänioikeus uudistuksessa sen hajaannuksen estämisen, joka muun muassa on uhkaamassa osuuskauppaliikettämme.

Tätä uudistusta vaatimassa on osuuskauppoihin liittyneiden jäsenten enemmistö. Maamme osuuskaupoissa oli vuoden 1916 lopussa noin 160,000 järjestynyttä kuluttajaa, ja kun tiedämme, että edistysmielisen osuuskauppavaen ryhmään, joka on tämän äänioikeus uudistusvaatimuksen takana, kuuluu pyöreissä luvuissa 100,000 jäsentä, niin arvaamme, että tämä on joukkojen vaatimus, jonka kanssa nyt ei ole hyvää leikkiä. Sitä, että tämän vaatimuksen takana on osuuskauppojen jäsenenemmistö, kuvaavat osaltaan ne äänestyskyset, joita tässä äänioikeustaistelussa on suoritettu osuuskauppaliikkeessä tosin uudistuksen ajamiseksi Suomen osuuskauppojen liitossa. Vuonna 1914 Tampereen edustajakokouksessa kainon äänioikeus uudistusehdotuksen puolesta äänesti 78

osuuskauppaa, edustaen 27,120 osuuskauppojen jäsentä ja sitä vastaan 98 osuuskauppaa, edustaen vain 22,410 jäsentä. Jäsennumerot eivät luonnollisesti tosin voi olla aivan „jämtejä”, koska kummankin äänioikeudesta taistelevan osuuskaupparyhmän jäseniin on voinut lukeutua vastaisenkin leirin henkilöitä, mutta luvut osottavat sen suhteen, joka osapuilleen on todellisen enemmistön ja vähemmistön välillä olemassa. Vuonna 1915 Helsingin edustajakokouksessa olivat vastaavat luvut: äänioikeusuudistuksen puolesta 117 osuuskauppaa ja jäseniä 42,867 ja vastaan 126 osuuskauppaa edustaen 26,389 jäsentä. Vuonna 1916 taas Helsingissä olivat suhteet: uudistuksen puolesta 137 osuuskauppaa eli 58,513 jäsentä ja vastaan 165 osuuskauppaa ja niissä 35,849 jäsentä. Näyttää siis asiain tila siltä, että mitä pitemmälle äänioikeustaistelu on jatkunut, sitä suuremmat joukot ovat tulleet edistysmielisten puolelle ja sitä suurempi on ollut erotus, mikä on ollut näiden ja niin kutsuttujen „puolueettomien” välillä.

Siis kolmevuotisessa äänioikeustaistelussa on todennettu se seikka, että enemmistönä olevat joukot ovat joutuneet kärsimään vähemmistön sorrosta vain sen takia, että vähemmistöllä on ollut käytettävänä suurempi osuuskauppojen luku, kun toisella puolella ovat olleet maamme suurimmat ja paraimmin hoidetut, etupäässä työläisten kaupat. Äänioikeusuudistusta ovat pääasiassa vaatineet työläiset ja heitä lähellä olevat kansanryhmät. He ovat olleet osuuskauppojen jäsenten ammattiryhmiäkin mukaan osuuskauppaväen todellisenä enemmistönä, jottei voida ollenkaan väittää, etteikö osuuskauppoihin järjestynyt työväestö olisi oikeutettu vaatimuksiinsa esittämään. Tämä osuustoiminta on tieteellisestikin oikeaksi todistettu, sitä eivät voi ed. Raatikainen, Juutilainen y. m. ollenkaan vastaanväittää. Asian laita on seuraava. Kun osuuskauppojen työläisjäsenistöön laskemme tehtaan työväen, ulkotyöläiset, muun työväen, maatyöläiset, torpparit ja rautatieläiset, niin saamme Kaarlo Arolan tutkimuksen mukaan 1910 työläisaineiksien jäsenmäärän osuuskaupoissa 56,20 prosentiksi, P. Raittisen mukaan vuonna 1914 56,4 prosentiksi ja K. Kallialan mukaan 1915 55,5 prosentiksi. Viimeksimainittuna vuonna on kuitenkin käytetty edellisistä jonkun verran eroavaa jäsenten jakeluprinsippiä. Vuoden 1916 tietojen mukaan tämä suhde ei ole ollenkaan muuttunut, niin että nykyoloissa on enemmistö yhä työläisaineistolle kuuluva. Näin ollen lienee aivan selvää joka suhteessa, miten on käsitettävä se äänioikeustaistelu, jota jatkuu, ja jossa porva-

rillinen vähemmistö sortaa osuuskaupoissa enemmistönä olevaa työläisjäsenmäärää, kun se tahoo saada äänensä kuuluville Keskusosuuskunnassakin.

Se osuustoiminnallinen äänioikeuslaajennus keskusliikkeisiin nähden, johon nyt valiokunnan mietintö pyrkii, on ainoa oikea ja laillinen. Sitä osoittaa se, että se on otettu vastaan tyydytyksellä itse varsinaisen osuustoimintaväen keskuudessa ja vieläpä sen ulkopuolella olevien osuustoimintamuotoa kannattavien liikeytymäin keskuudessa. Ei ainakaan ole esitetty vastaväitteitä, jotka hykenisivät kumoamaan tämän taloudellisen lain tarpeellisuuden. Ei edes „Pellervo”, joka aikaisemmin, vuosien 1915—1916 aikana, on ollut soti-sovassa osuustoiminnallista äänioikeusuudistusliikettä vastaan, ole parissa viimeksi ilmestyneessä numerossaan muistanut uudistaa sitä sanavarastoa, jota se on käyttänyt edistysmielistä osuuskauppaväkeä vastaan muka sosialidemokraattien häikäilemättömän politiikan vuoksi. Laki soveltuu varsin hyvin Osuuskauppojen Keskusliikkeen kokouksissa noudatettavaksi ja sillä on asia hyvä.

Mitä nyt tulee mietintöön liitettyihin vastalauseisiin, niin ed. Gadolinin vastalause on kumarrus humanisuudelle, että keskusosuuskunnille itselleen jätettäisiin vapaus määrätä näistä äänioikeuseikoista. Ed. Gadolinin tarkoitus on hyvä ja on se viimeinen keino pelastaa osuustoimintaporvarien asemaa tässä suhteessa. Mutta että itse keskusliikkeille jäisi tuo vapaus muokata sääntöjään tarpeelliseen suuntaan äänioikeusolojen kehittämiseksi, on semmoista, ettei sitä enää voida ottaa takeelliselta kannalta. Sillä juuri meidän taholtamme tarjottiin viime syksynä neuvotteluja, että esimerkiksi Keskuskunnassa vapaaehtoisuuden tietä ratkaistaisiin äänioikeuskysymys. Mutta silloin päätettiin porvarillisten osuuskauppamiesten taholla kuten „Yhteishyvä” ja „Pellervo” kertovat, seuraavasti: „Osuuskauppojen äänioikeudesta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan kokouksissa oli edistysmielisten taholta esitetty vaatimus, että jos osuustoimintalakiin saadaan vastaava muutos, tulisi kumpaisenkin ryhmän sitoutua ajamaan Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan sääntöihin sellaista muutosta, että Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan jäseninä olevilla osuuskaupoilla tulisi olemaan suuruutensa mukainen vaikutusvalta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan kokouksissa. Kokous yhtyi Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan hallintoneuvoston enemmistön mielipiteeseen, jonka mukaan tähän vaatimukseen ei voida suostua, kun ei ole kokemusta tällöisen muutoksen vaikutuk-

sesta ja suotavuudesta, ja kun kysymyksen ratkaisu tapahtuu epätietoisessa tulevaisuudessa.”

Mitä tuo osottaa? Sitä, että sillä taholla oltiin ylimielisiä, eikä tahdottu vapaaehtoista ratkaisua, ja mikä merkillisintä: osuustoimintalain muutos tapahtuu „epätietoisessa tulevaisuudessa”. Sillä tarkotettiin sitä, että osuustoimintalain muutos, jonka olisi tullut tapahtua eduskunnan kautta, jätetään yksinkertaisesti muuttamatta luottamalla romanovilaisen keisarivallan pistimiin ja kenraalikuvernööri Seyniin, joka oli lausunut, ettei eduskuntaa kutsuta koolle sota-aikana. Näin nämä osuustoimintaherrat laskivat neuvottelukokouksessaan 12—13 p:nä marraskuuta 1916 Helsingissä ja, mikä ihmeellisintä, näiden joukossa oli tämänkin kamarin oikeiston ja keskustan jäseniä. Vieläköhän nyt vallankumouksen tapahduttua nämä herrat puhuvat osuustoimintalain muutoksesta „epätietoisessa tulevaisuudessa”, vai olisiko tullut toinen ääni kelloon? Oli nimittäin silloin niin hyvä jarruttaa venäläisen sotilasvirkavallan nagaikan takana osuustoimintalain muutosta, kun luultiin, että tuo seyniläinen mahti jaksaa pitää asiat siinä kunnossa, ettei eduskunta tule kutsuksi kokoon lähitulevaisuudessa. Nyt ovat herrojen toiveet pettäneet ja he saavat käsitellä tätä mietintöä, joka avaa portit kansanvaltaiselle osuustoimintäänioikeusuudistukselle.

Mitä sitten mietinnön toiseen vastalauseeseen tulee, niin on se ennen kuultua ja nähtyä väitteiden esittelyä. Olen nimittäin mietinnön sivulla 9—12 olevat kohdat lukenut aikaisemmin vuoden 1915 „Suomen Osuustoimintalehdessä” sivulla 135—138 vähän muuteltuina Pellervo-seuran sihteerin, tuomari O. Karhusen kirjoituksesta koskeva äänioikeusoloja osuuskaupoissa ja samaten eräitä samoja kohtia professori H. Gebhardin eräässä kirjoituksessa „Pellervossa” 1916 sivulla 298—299. Kun vastalauseen tekijät eivät ole ilmoittaneet lähdeä, eivätkä ole panneet edes lainausmerkkejä otettujen lauseiden ympärille, niin ovat nämä herrat ajaneet toisen vasikalla tai ovat harjoittaneet n. k. plagieerausta, s. o. kirjallista toisten työn tulosten riistoa. Olisiko tuomari Karhunen antanut luvan tuommoiseen, on syytä epäillä, sillä kai hän pitää huolta tuotteidensa omistusoikeudesta? Mutta jos taas asian tila on päinvastainen, osottaa se taas, kuinka Pellervo-seuran johtoherrat, joiden palkkaamiseksi valtio myöntää noin 80,000 markkaa apurahoja vuodessa, ja joiden tulisi toimia puolueettomasti m. m. osuustoiminnan eteen, harjoittavat salaista agitationia juuri osuustoimintalain uudistuksia vastaan, kun eivät uskalla sitä nyt tehdä julkisuudessa.

Kun toisen vastalauseen tekijät ovat jättäneet pois ennenmainitusta tuomari O. Karhusen kir-

joituksesta „Osuustoimintalehdessä” äänioikeusuudistusta puoltavat kohdat, jotka tasapuolisuuden vuoksi olisi ollut myös otettava vastalauseeseen, jotta eduskunnan jäsenet olisivat nähneet, että tuomari Karhunen on yrittänyt hieman seurata tasapuolisuutta, niin esitän ne nyt tässä:

Tuomari Karhunen lausuu: „On huomautettu, että osuustoimintaliikkeen voima ei ole riippuva osuuskuntien luvusta, vaan niihin liittyneiden ja niitä kannattavien jäsenten lukumäärästä. Tarkoituksena ei ole saada syntymään mahdollisimman monta osuuskuntaa, vaan perustaa niitä vain todellisen tarpeen ja yleisedun mukainen määrä, siis väkirikkaimmille seuduillekin yleensä yksi osuuskunta, paisukoon se sitten kuinka laajaksi tahansa. Näinollen johdonmukaisuus vaatii, ettei osuuskuntien keskusjärjestöjen kokouksiinkaan saa valita edustajia osuuskuntien, vaan niiden jäsenten lukumäärän perusteella, sillä vain silloin jää päätösvalta näissä kokouksissa osuustoimintaliikkeen todellisten tekijäin käsiin. Ja kun suuremmilla osuuskunnilla on asianomaisille osuustoimintajärjestöille ja osuustoimintaliikkeen päämäärän saavuttamiselle paljon huomattavampi merkitys kuin pienemmillä, ja kun lisäksi suuremmilla osuuskunnilla on yhteisiä keskusjärjestöjä kohtaan suurempia velvollisuuksia kuin pienemmillä, esimerkiksi mitä verojen maksamiseen tulee, vaatii oikeudenmukaisuuskin, että suuremmilla osuuskunnilla on myös suurempia oikeuksia, ja siis keskusjärjestöjen kokouksessa muodollisestikin enemmän sananvaltaa kuin pienemmillä. Sitäpaitsi kun kaikilla osuuskunnilla on yhtäläinen äänivalta keskusjärjestöjen kokouksessa, se voi olla omiaan kehottamaan useampien pienten osuuskuntien perustamiseen paikkakunnille, missä tultaisiin yhdelläkin hyvin toimeen ja toiselta puolen ehkäisemään jo ennen syntyneiden pienten osuuskuntien yhdistymistä sekä siten häiritsevästi vaikuttamaan osuustoimintaliikkeen kehittymiseen terveeseen suuntaan.” Näin tuomari Karhunen on lausunut. Olen tällä lausunnon osalla tahtonut osottaa, että jo silläkin taholla on epävarmuutta „osuuskauppa ja ääni”-periaatteen vuoksi.

Mitä sitten tulee toisen vastalauseen tekijäin väitteisiin, ettei eduskuntaesityksessä ehdotettu äänioikeusperuste ole oikea, eikä sitä missään ole käytännössä, niin huomautettakoon, että muissa maissa ovat erilaiset taloudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet kuin Suomessa. Äänioikeusolot osuustoimintaliikkeessä kuvastavat niiden erikoiskatsomuksia. Meillä on valtiollisessa elämässä olemassa „henkilö ja ääni”-periaate. Se on niin yksinkertaisen selvä ja kansanvallan vaatimuksen mukainen, että olisi melkein häpeätä,

jos nyt osuustoimintaliikkeessä, joka väittää olevansa kansanvaltainen, pitäisi vielä palata joihinkin epäkansanvaltaisiin äänioikeusjärjestelmiin. Ehdotettu peruste on nykyisin ainoa oikea, eikä sitä saa sumentaa muiden maiden esimerkeillä, joissa ei ole niin kansanvaltainen ajatustapa kuin meillä.

Vastalauseessa olisi vielä paljon oikaistavia kohtia, mutta kun se on syntynyt vanhana lainaustavarana, on sille annettava oma merkityksensä. En kuitenkaan voi olla oikeaisematta erästä vääristeltyä tiedonantoa vastalauseessa mietinnön 13 sivulla, joka kuuluu: „Saksassa on kyllä ollut kysymys ääniasteikkojärjestelmän käytäntöön ottamisesta osuuskauppojen keskusliitossa, viimeksi vuonna 1912, mutta tähän suuntaan käyvät ehdotukset hylättiin. Tämä on sitä enemmän merkille pantavaa, kun Saksassa, kuten tunnettua, osuuskauppaliike miltei kokonaan on työväestön käsissä ja kun osuuskauppojen keskusliiton johtokunta ja hallintoneuvosto ehdotti vain niin rajoitettua ääniasteikkoa, että korkein äänimäärä olisi tullut olemaan 6.” Asia on niin, että tuossa Kreutznachin kongressissa äänioikeuskysymyksessä 88 äänellä 72 vastaan hyväksyttiin kyllä ehdotus, mutta kun päätös ei ollut saanut sääntöjen määräämää $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöä, niin kysymys jäi toistaiseksi edelleen hallintoneuvoston valmisteltavaksi. Saksan työväestö siis vaatii äänioikeusundistusta eikä viero sitä. Tämä tieto on siitä mietinnöstä, jonka keskuskunnan hallintoneuvosto aikanaan antoi äänioikeuskysymyksen suhteen Suomen osuuskauppojen liiton edustajakokoukselle.

Täällä ed. Raatikainen käytti muutamia numeroita, joilla hän koetti osottaa, että nykyään osuuskauppaliikkeessä niin sanotut „puolueettomat” olisivat voitolla edistysmielisistä. Hän esitti myöskin sen näkökohdan, että siinä erotus olisi pyöreissä luvuissa noin 7,000 jäsentä. Nämä tiedot, jotka hän on saanut, ovat ehkä varmoja ja hyviä, mutta samalla ne paljastavat myös sen tosiasian, että jos „puolueettomilla” on enemmistö osuuskaupoissa ja Osuuskauppojen Keskuskunnassa, niin minkätähden he pelkäävät tämän äänioikeusundistuksen aikaansaamista. Mehän vähemmistöläiset saamme aina edelleen olla vähemmistönä. Mutta tuo seikka, että he, vaikka numerot puhuisivatkin heidän puolestaan, siitä huolimatta ovat epävarmoja, osottaa, että he kai todellisesti ovat vähemmistössä. Sitten ed. Raatikainen huomautti myös, että liikevaihdon perusteella ovat „puolueettomien” osuuskaupat paljon suurempiarvoisia kuin edistysmieliset osuuskaupat. Kysyn vain, minkätähden ei näitä nu-

meroita mainittu ja minkätähden ei niistä tehty tarkempaa selvää. Tuntuu nimittäin siltä, että jollei „puolueettomien” taholta uskalleta esittää numeroita, niin asian tila taitaa olla niin, että edistysmielisten osuuskaupat sittenkin ovat niitä, jotka liikevaihdon puolesta voittavat „puolueettomien” kaupat.

Samalla kun yhdyn kannattamaan valiokunnan mietintöä, toivon, että kysymys nopeasti käsitellään, sillä tämä uudistus on tärkeä, ja sitä odottavat laajat joukot, jotka päästäisiin vapaiksi niistä vanhettuneista kahleista, jotka estävät tervettä osuustoimintaliikettä maassamme.

Ed. Niukkanen: Minusta ainakin tuntuu hiukan mukavalta kuunnella, kun sosialistinen eduskuntaryhmä yhä edelleen tämän lakiesityksen jälkeen ja vielä täällä eduskunnassa tahtoo peitellä tarkoituksiaan tässä osuuskauppojen valloittamishankkeessaan vetoamalla aivan samoihin näkökohtiin, mitkä se on katsonut tepsiviksi suuriin joukkoihin, nimittäin tuohon tunnettuun edistysmielisyyteen, kansanvaltaisuuteen ja suureen rakkauteensa osuuskauppoja kohtaan. Mielestäni tämä tällainen tarkoitusten peittäminen varsinkin täällä ei ole ollenkaan tarpeellista. Minä vakuutan, että ei edes teidän omat joukkonne tule tämän esityksen jälkeen uskomaan näitä tarkoituksia niin vilpittömiksi kuin miksi niitä on tahdottu kuvitella, ja vielä vähemmän tämän eduskunnan vähemmistö. Se seikka, että sosialistisen ryhmän puolelta vaaditaan osuustoimintalakiin nyt vain sellaista muutosta, joka tekisi äänioikeuden käytön keskusliikkeen kokouksessa rajattomaksi, ja samalla äänioikeuden käyttö paikallisissa osuuskaupoissa jätetään yhä edelleen sen tilapäisen enemmistön varaan, joka ensiksi täyttää kokoushuoneen, ja samoin se, että te tällä lailla kokonaan tahdotte sitoa kädet osuustoimintaväeltä, estää sen kokonaan itse päättämästä omista asioistansa, se on jokaiselle kyllin pätevä seikka osottamaan, että te ette tahdo tässä osuuskauppa-asiaassa olla kansanvaltaisia. Täällä jaetussa Kuluttajain Lehden ylipainoksessa tahdotaan sosialistisen ryhmän kansanvaltaisuutta tässä osuuskauppa-asiaassa todistella vetoamalla sosialistien kunnalliseen politiikkaan. Minun mielestäni tuo todistelu on aivan ontuva. Minun mielestäni, joskin te olette ehkä liiankin kansanvaltaisia kunnallisessa politiikassa, myöntämällä muun muassa syyntakeettomille äänioikeuden, niin te teette sen ainoastaan sen takia, että katsotte siitä olevan itsellenne mahdollisesti etuja, mutta tässä osuuskauppa-asiaassa ette te ole kansanvaltaisia ja etupäässä siitä syystä, jonka ed. Raatikainen täällä

toi esille, nimittäin että te sen takia joutuisitte ehdottomasti osuuskauppaliikkeessä vähemmistöön. Muuten kuvaukseksi tuon niin sanotun edistysmielisen osuuskauppaväen erinomaisesta kansanvaltaisuudesta minä tahdon tässä kertoa erään paikallisen esimerkin. Eräässä osuuskaupassa, silloin kun tuli sokerikortit käytäntöön, takavarikoivat viranomaiset yhden säkin sokeria. Tuli sitten vallankumous. Paikkakunnan työväentalolla järjestyneet, edistysmieliset monien muiden kansanvaltaisten päätösten ohella tekivät muun muassa seuraavan päätöksen: „Osuuskaupalla oleva takavarikoitu sokerisäkki on heti jaettava tässä kokouksessa läsnäoleville”, ja menivät vaatimustansa panemaan toimeen. Osuuskaupan porvarillinen hoitaja ja hallinto kumminakin selittivät: Tämä sokerisäkki kuuluu sokerikeskuskomitealle ja yhteisesti koko Suomen kansalle, ja että 20 sosialistia ei ole koko Suomen kansa. Ainoastaan se seikka, että paikkakunnalle ei sattunut silloin tulemaan pätevää kiihoittajaa, tukemaan heidän kansanvaltaista vaatimustaan, esti tuon joukon käyttämästä väkivaltaa. Tämän tapaista kansanvaltaisuutta esiintyy edistysmielisen osuuskauppaväen keskuudessa hyvin huomattavassa määrässä. Mielestäni myöskin sen jälkeen kun te tahdotte tällä lailla taata kaupunkilaisosuuskauppoille, jotka tavallisesti, kuten täällä on jo tuotu esille, kaikkein huonoimmin täyttävät velvollisuutensa keskusliikkeitä kohtaan, täydellisen ylivallan maalaisosuuskauppojen yli, ei kukaan voine uskoa, että te pidätte siinä silmällä osuuskauppaliikkeen menestystä. Ei myöskään voi uskoa, että te pitäisitte silmällä osuuskauppaliikkeen yhtenäisyyttä, sillä juuri se seikka, jos mikään, että kaupunkilaiset osuuskaukat saisivat tämän lain mukaan aivan rajattoman määräämisvallan maalaisosuuskauppojen yli, olisi omiansa pakottamaan maalaiset ja kaupunkilaiset lopullisesti eroamaan ja veisi siis osuuskauppaliikkeen hajaantumiseen. Ei voida nimittäin nyt enää laskea sillä tavalla, että maalaisosuuskauppaväki olisi niin pimeätä joukkoa, että se sokeasti alistuisi kaupunkilaisten komennettavaksi, minkä tämä laki edellyttää. Päinvastoin osuuskauppaistelu on erittäin selvästi osottanut, että juuri maalaisosuuskauppaväki on maalaisväestön valistuneinta ainesta. Sen lisäksi on mielestäni otettava myöskin huomioon se, että tämä laki, joka on tavallansa samantapainen pakkoluovutuslaki kuin tuo elintarvelakikin, suuresti valistaa maalaisväestöä. Tämä valistaa varsinkin maalaisosuuskauppaväkeä. Nämä molemmat lait ne valistavat myös teidän omia joukkojanne. Minä olen varma, että jos tällaista pakkomääräystä, minkä

tämä laki edellyttää, käydään maalaisosuuskauppaväkeen sovelluttamaan, niin huomattava joukko nykyistä niin sanottua edistysmielistä osuuskauppaväkeäkin liittyy puolueettomaan maalaisosuuskauppaväkeen ja astuu yhdessä kaupunkilaisia vastaan. Ne eivät ole nuo teidän joukkonne vielä lopullisesti koeteltuja. Ne voivat pettää teitä. Ne paraillaan tekevät ilman luvattanne sopimuksia perunamaista ja 8-tuntisesta työpäivästä. Tämän lain hyväksyminen olisi sentakia mielestäni vahingollista ei ainoastaan osuuskauppaliikkeelle vaan se olisi vahingollista myöskin teidän omille tarkoituksillenne. Muuten minä kannatan täydellisesti toisen vastalauseen perusteluja ja pontta.

Ed. J u u t i l a i n e n: Ed. Airola samoin kuin toisetkin sen puolen puhujat ovat turvautuneet asianajotemppuihin voidakseen saattaa toisessa vastalauseessa esitetyt perusteet huonoon valoon. Mutta he ovat siinä täydellisesti epäonnistuneet. Päinvastoin vastalause on jokaisen heidän puhevuoronsa perästä kasvanut ja saanut enemmän kannatusta. Vastalause jätettiin toisen lukemisen päätyttyä ja sen jälkeen ei mietintö ole miksiäkään muuttunut, joten ed. Airolan huomautus ei siinäkään suhteessa ole totuudenmukainen. Myöskin muut hänen huomautuksensa ovat olleet aivan asiattomia ja osottavat, kuinka heikko kanta hänellä tätä mietintöä puolustaessaan on. Myöskin heti ensimmäisessä puheenvuorossaan ed. Airola uskotteli, että tämä mietintö on viipynyt näitten vastalauseitten takia. Siinä hän on erehdyksessä. Sillä vastalauseet, ainakin toinen vastalause, jätettiin aivan oikeaan aikaan ja sen vuoksi ei mietintö ole suinkaan vähääkään myöhästynyt, joten sellainen syytös on ollut minusta oikeastaan ikävä, kun sen on tehnyt valiokunnan varapuheenjohtaja, joka asiat aivan hyvin tuntee. Myöskin ed. Airola on koettanut antaa tästä mietinnöstä toisellaisen tulkinnan kuin tämä oikeastaan sisältää. Hän on huomauttanut, ettei tämä koskisi muita keskuskuntia kuin Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaa. Mutta onhan Valiossa y. m. keskuskuunnissa jäseninä vain yksinomaan osuuskuntia, ja ne keskuskunnat tällä lailla pakotettaisiin muuttamaan äänioikeutensa sellaiseksi, jota ne eivät tahdo. Minä vain pyydän kannattaa teemmäni vastalauseita ja huomautan, ettei ole millään tavalla voitu kumota sitä, mitä toisessa vastalauseessa on sanottu.

Ed. L e h o k a s: Tässä eduskunnassa lienee harvoin esitetty niin sisällöltään köyhää asiakirjaa kuin tämän mietinnön toinen vastalause on. Se on selvempi todistus kuin mikään siitä, että

tällä vastalauseella tahdotaan ajaa asiaa, johon ei mitään asiallisia tai päteviä puolustuksia voida saada. Minä otin tässä lyhyessä ajassa vain muutamia otteita tämän toisen vastalauseen sisällöstä täällä esittääkseni ja näyttääkseni mitenkä sisällyksellisiä ja perusteettomia siinä esitetyt väitteet ovat. Koko tämä toinen vastalause onkin sellainen asiakirja, jonka joka ainoa lause on sisällykseltään sitä laatua, että sen voi mitä yksinkertaisimmalla tavalla selittää pätemättömäksi, ellen sanoisi suorastansa vääräksi.

Ensiksikin toisen vastalauseen tekijät ilmoittavat aivan suorasti, että he eivät voi tunnustaa oikeaksi sitä esitystä, jota tässä mietinnössä tahdotaan ajaa. Tämän tueksi he esittävät täällä joukon kohtia, joihin minä joillakuilla lauseilla pyydän saada kajota. Ensiksikin he puhuvat kauniisti siitä, että ne osuuskunnat, joissa vallitsee se tapa, että kullakin osuuskunnan jäsenellä on yksi ääni, ovat juuri tämän kautta saaneet niin tavatonta kannatusta, koska siellä kukin, niin omaisuudeltaan köyhempi kuin rikkaampi — että myös henkisesti köyhempi ja rikkaampi — huomaa olevansa tasa-arvoinen, ja epäilemättä on tässä väitteessä hyvin paljon perää. Mutta tämä väite ei sovi puolustukseksi sille, jolle se on tässä vastalauseessa tarkoitettu. Siinä nimenomaan tarkoitetaan juuri selittää, että samoin kuin osuuskunnissa on vain yksi ääni ja yksi henkilö samoin myöskin keskusliiton kokouksissa, joissa osuuskunnat ovat jäseninä, pitäisi olla myöskin yksi ääni ja yksi osuuskunta. Mutta tässä unohdetaan se, että toisinaan voi tapahtua niin, että pienten erikoisoikeudet voivat olla esteenä suurien oikeuksille samoin kuin suurien liialliset oikeudet voivat olla esteenä pienten oikeuksille. On epäilemättä oikein, että osuuskunnissa joka ainoa henkilö saapi vain yhden äänen, koska, jos he saisivat useampia ääniä, tulisivat silloin saamaan nämä muut äänet joko sitten useampien osuusiensa perustuksella tahi muuten omaisuutensa perustuksella. Ja aina silloin, jolloin joku nauttii erikoisia oikeuksia omaisuutensa tahi varojensa perustuksella, aina silloin ollaan epäilemättä väärässä. Mutta niin pian kun tullaan keskusliiton kokouksiin, joissa osuuskunnan edustaja ei edusta eikä saa useampaa äänioikeutta omaisuutensa tahi minkään rikkauten perustuksella, vaan edustamansa osuuskunnan jäsenluvun perustuksella, silloin on asianlaita aivan toinen. Tämä edustaja, vaikka edustaakin useampaa äänimäärää, ei edusta sitä rikkauten, vaan elävän järjen perusteella, jota hänen edustamansa osuuskunnan suurempi jäsenmäärä edellyttää. Vastalauseentekijät sanovat, että kun rikas rusthollari, joka ostaa tuhansien edestä osuuskun-

nasta vuosittain, ei saa useampia ääniä kuin yhden, niin se juuri todistaa sitä, ettei myöskään keskusliiton kokouksissa osuuskunta voi saada useampia kuin yhden äänen. Tahänkin voidaan sanoa, ja pitäisi vastalauseentekijäin se ymmärtää, että rusthollari, ostakoon vaikka kuinka monen tuhannen markan edestä osuuskaupoista, jos saa äänestää useammalla äänellä kuin yhdellä, tekisi sen rikkautensa, mutta ei järkensä perusteella, sillä yhtä järkeä hän vain edustaa, vaikka ostaisi kuinka suurien summien edestä. Vastalauseen tekijät sanovat, että nämä pienet osuuskunnat, kun eivät keskusliiton kokouksissa saa yhtä suurta edustusoikeutta kuin suuret osuuskunnat, lamautuvat eivätkä näe itsellensä olevan halua yhtä innokkaaseen toimintaan kuin nyt käytännössä olevan äänioikeuden aikana. Meillä sosialidemokraattisessa toiminnassa on tässä suhteessa niin paljon kokeiltu, että tiedämme tämän ehdottomasti vääräksi. Esimerkiksi meidän piirijärjestöjemme ja niiden kokousten edustajain valinta on juuri sillä pohjalla, että mitä suurempi on joku piiriin kuuluva järjestö jäsenmäärältään, sitä useampia jäseniä se valitsee ja päinvastoin, mitä pienempi on järjestö, sitä pienemmän määrän se valitsee. Mirä voisin mainita, että täällä Uudenmaan piirissä, kun piirikokous tulee piakkoin kokoontumaan, esimerkiksi Helsingin sosialistista kunnallisjärjestöä tulee edustamaan — en muista äkkiä tarkkaa summaa — noin yli parikymmentä edustajaa, kun muualta Uudeltamaalta yhteensä tulee ehkäpä — luvusta en ole aivan varma — noin 25—26 edustajaa. Siis Helsinki valitsee Uudenmaan sosialistiseen piirikokoukseen suunnilleen noin lähes puolet, ei aivan juuri sitä, mitä muu Uudenmaan piiri. Mutta ei meidän järjestösämme milloinkaan edes juolahtaisi mieleen ruveta polemiseeraamaan sitä tapaa vastaan, että suurempi järjestö saa valita useampia edustajia kuin pienempi järjestö. Ei voi olla kummallisempaa harhaluuloa kuin se, ettei juuri se seikka olisi omiansa lamauttamaan suurien järjestöjen toimintaa, että esimerkiksi niinkuin saattaa tapahtua, kaksi pienen pientä osuuskauppaa voi kahdella jäsenellä, siis kahdella äänellä, nykyisen tavan mukaan äänestää nurin suuren osuuskauppajärjestön semmoisen kuin Elannon, jossa on 14,000—15,000 jäsentä. Jos on puhe jonkun suhteettoman edustustavan lamauttavasta vaikutuksesta, niin kai tässä se lamautuminen täytyy näyttäytyä jos missään. Vastalauseen tekijät sanovat myöskin, että tulee olemaan vaara, että tämän nykyisen äänioikeusjärjestelmän mukaan paikkakunnille tultaisiin perustamaan useita pieniä osuuskuntia ja täten vaikutettaisiin sitä hyvää ja oikeata ta-

paa, että osuuskunnat niin paljon kuin mahdollista liittyisivät paikkakunnalla yhteen. He sanovat, että tämä pelko, että pieniä osuuskuntia tulotaisin perustamaan vain siitä syystä, että saisivat äänioikeuden, on enemmän teoreettinen. Mutta tämä ei missään tapauksessa voi, jos vastalauseen allekirjoittajat ovat hiukankin ajatelleet, olla mikään teoreettinen, sillä niin pian kuin pieni osuuskunta kykenee suuremman osuuskunnan kanssa kilpailemaan äänioikeudessa ja äänimäärässä, on siitä seurauksena selvästi, että pieniä osuuskauppoja tullaan vahingoksi osuusliikkeelle perustamaan niin paljon kuin se kullekin paikkakunnalle on mahdollista. Ja niitä on jo perustettu, se ei ole mikään teoreettinen, vaan käytännöllinen totuus, että näin on tapahtunut. He väittävät myös sitä, että kysymys on herätetty yksinomaan tarkoituksessa saada valta Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa.

Se on luonnollista ja selvää. Minulla on sellainen käsitys, että jos äänioikeusolot puheenaolevassa kohdassa muutetaan, tulee tosiaan edistysmieliselle osuustoimintaväestöllemme enemmistövalta ja sen mukaan valta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa. Sitä en haluakaan väittää vastaan, mutta luonnollista on, että vallan täytyy kuulua sille ryhmälle, joka osuustoimintaliikkeessä on enemmistönä, olkoon se sitten edistysmielisten ryhmä tahi taantumusmielisten ryhmä. Tällä äänioikeusolojen muutoksella tullaan lopulta koettamaan, mikä ryhmä on suurempi, ja eivät suinkaan vastalauseen allekirjoittajat luultavasti ole niin rohkeita, että väittäisivät sitä, ettei enemmistöjoukolla ole myöskin oikeutta ottaa valtaa Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa, jos se nimittäin yleisen ja kohtuullisen äänioikeustavan mukaan heille tulee. Nämä vastalauseen allekirjoittajat panevat suurta painoa siihen, ettei tällaista vaatimusta ole vielä missään ulkomailla toteutettu. Meidän maassamme on muitakin sellaisia tapauksia, joita ulkomailla ei ole toteutettu, yleinen valtiollinen äänioikeus ja eräitä muitakin sellaisia, joista aikoinansa on myös vastustettaessa mainittu, ettei sitä ole muissa maissa käytetty. Nykyään, mikäli kymmenen vuotta on osottanut, nähdään, että yleisen äänioikeuden luovuttaminen kaikille kansankerroksille, mikäli sitä nykyinen äänioikeuslaki sallii, ei ole osoittautunut tappioksi missään muodossa vaan äärettömän suureksi voitoksi herättämällä koko kansan valtiolliseen toimintaan. Juuri samalla tavalla tulisi osuustoimintaliikekin saamaan uutta voimaa silloin, jos siinä äänioikeusolot järjestetään niin, että ne vastaavat ihmisen oikeustajuntaa eikä harvain-

valtaa. Sanotaan että täten esimerkiksi Elannon edustaja äänestäisi 30—40 osuuskauppaa nurin, siis suurempi äänestäisi pienemmät nurin, kun heidän kantansa mukaan 2 pientä osuuskauppaa kyllä voi kohtuuden mukaan äänestää hyvin suuren osuuskaupan nurin. Esimerkiksi kaksi pientä osuuskauppaa, joissa yhteensä lienee 100 jäsentä, kyllä kohtuuden ja oikeuden mukaan vastalauseen tekijäin mielestä saa äänestää nurin Elannon, jossa on 14—15,000 jäsentä, mutta he moittivat sitä kohtuuttomaksi, jos Elanto saisi oikeuden äänestää suhteellisesti sillä voimalla pieniä osuusliikkeitä vastaan, johonka Elannon jäsenmäärä oikeuttaa. Kummassako tapauksessa tapahtuu vääryys, sen josta toimenpide, johon tässä edustajista itse kyllä helposti ymmärtää. Viimeksi ehdottavat vastalauseen allekirjoittajat sitä että edustuskysymys jätettäisiin siksi kunnes laajempi uudistus koko osuustoimintalain alalla tulee käsittelyn alaiseksi ja päätettäväksi. En voi sitäkään ehdotusta mitenkään kannattaa, en siitä syystä, että tämä toimenpide, johon tässä nyt on ryhdytty, tarkoittaa jo sinänsä niin suurta sisäistä uudistusta osuustoiminta-asiaassa, että tämän uudistuksen täytyy käydä edellä voidakseen vaikuttaa siihen uudistukseen, mitä osuustoimintalain koko sisältö kokonaisuudessaan tarvitsee ja vaatii. Näitten mielipiteitten vuoksi kannatan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Leppänen: Täällä ei ole mielestäni vielä tähän asti kukaan pätevästi selittänyt, minäkätähden tämän lain muuttamiseen on välttämätöntä juuri tällä eduskunnan istuntokaudella ryhtyä. Se on välttämätöntä senvuoksi, että siten estetään todellakin hajaantuminen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa. Asiat ovat nimittäin siellä kärjistyneet siihen mittaan, että ensi Keskuskunnan kokouksessa, joka pidetään ensi kesäkuussa, tulevat taas äänioikeusriidat uudelleen esille ja ellei siellä saada tyydyttävää ratkaisua aikaan, niin varmaa on, että sen jalestä sen keskuskunnan kannattajien suuri enemmistö on vihdoin pakotettu jättämään koko sen osuuskunnan ja ryhtymään perustamaan itselleen uutta. Ja tällä lainmuutoksella on aikomus tämä hajaantuminen estää. Mitään muuta tietä ei nyt enää ole olemassa. Kaikki käytettävissä olevat tiet, joihin täällä on viitattu, ovat jo aikaisemmin kokeiltu ja tämä on viimeinen keino, ellei tämä auta, silloin on hajaantumisen edessä. Senvuoksi ei vastalauseessa ilmenevät ajatukset, että kysymyksen voisi ratkaista joskus myöhemmin uudelleen ole lainkaan tyydyttäviä. Niillä ei lainkaan voida saavuttaa sitä tarkoitusta, mitä tällä uudis-

tuksella on tarkoitettu saada. Täällä on tätä lakiehdotusta erikoisemmin vastustettu sen vuoksi, että tämä olisi muka ilmeistä pakkoluovutusta. Mutta sitä se nyt todellisuudessa ei ole, sillä lakihan on aivan sama kaikille. Mikä ryhmä vain pääsee enemmistöön, niin sillä on valta käyttää enemmistölle kuuluvaa oikeutta hyväkseen. Nyt ei edes varmuudella tiedetäkään, mikä ryhmä pääsee enemmistöksi. Useat meikäläiset puhujat ovat lausuneet, että mahdollisesti edistysmieliset ovat enemmistössä. Mutta ed. Raatikainen on numeroilla todistanut, että ne ovat pieneä vähemmistönä. Siis oikeastaan me teemme pakkoluovutusta niiden hyväksi, jotka täällä ovat sitä toimenpidettä nimittäneet pakkoluovutukseksi, emmekä lainkaan omaksi hyödyksemme. Mutta jos niinkin olisi, me olisimme todellisuudessa enemmistönä, niin siinäkin tapauksessa emme me enemmistön valtaa käyttäisi turmiollisesti. Sillä me olemme aina puolustaneet suhteellisuutta myöskin Keskuskunnan siinä. Vaikka pääsisimme mahdollisesti enemmistöksi, niin me tulisimme enemmistövaltaa käyttämään, mutta se ei lainkaan merkitsisi vähemmistön syrjäyttämistä, kuten se ryhmä on tehnyt, joka siellä nyt epäoikeutettua valtaa pitää. Näin ollen vaikka me olisimme enemmistönä, mitään todellista pakkoluovutusta ei saattaisi tulla siinäkin tapauksessa kysymykseen. Ed. Kohonen lienee äskeisessä puheessaan erehtynyt, kun luuli, että toisen vastalauseen allekirjoittajat olisivat harjoittaneet kirjallista varkautta. Kyllä minun täytynee heitä puolustaen sanoa, että sitä he eivät ole tehneet. Mutta ihmeteltävää on, että tuomari Karhunen ei vastalauseeseen ole enää mitään muuta voinut löytää kuin useita vuosia sitten esittämiään fraaseja, jotka ovat jo osuuskauppakokouksissa lukemattomia kertoja perusteellisesti kumotut. Ja muutenkin on se vastalause siinä suhteessa merkillinen, että sen allekirjoittajat ovat lähes kaikki maamme syrjäseuduilta tulleita talonpoikia, joille hyvin ymmärrettävistä syistä tämän maan osuuskauppaliike ei voi olla tunnettu, eivätkä ne myöskään sen tarpeista olisi oikeutettuja lausumaan varmasti mitään mielipidettä, sillä niitä he eivät tunne.

Ed. Luopajarvi: Esilläoleva kysymys todistaa sitä, että se osuuskauppataistelu, jota maassamme viime vuosina on käyty, on taas joutunut uuteen vaiheeseen. Ja kun kiinnittää huomiota siihen, missä äänilajissa täällä tämän asian lähete keskustelu suureen valiokuntaan on suoritettu, se minusta on omiansa todistamaan, millä tavalla ne, jotka tahtovat nyt lainsäädännöllistä

tieta saada ajetuksi mielipiteensä perille — ja saada ajetuksi mielipiteensä perille sillä tavalla, että kokonansa syrjäyttävät kaikki muut näkökohdat — millä tavalla he asiansa käsittävät. Sillä sangen heikkoja ovat ne perustelut, joita mietinnössä on esitetty. Täällä oli muutamia päiviä takaperin esillä eräs pankkivaliokunnan mietintö. Sitä moitittiin, että se oli tavattoman lyhyt ja laiha. Suuria asioita oli siinä kovin pintapuolisesti ja vähän käsitelty. Jos minä oikein muistan, niin otti moitteeseen osaa myös lakivaliokunnan arvoisa varapuheenjohtaja. Nyt lakivaliokunnasta on tänne esitetty mietintö, josta on täytynyt samalta taholta, mihin lakivaliokunnan varapuheenjohtaja kuuluu, tunnustaa, että se on lyhyt. Minä puolestani lisään myös, että se on laiha ja että vastalauseet siinä ovat onnistuneempia kuin itse mietintö, päättäen siitä, että vastalauseiden kimppuun on niin lujasti käyty.

Kun tätä asiaa lähtee täällä käsittelemään, täytyy, varsinkin sen vuoksi, että nyt jo tämän keskustelun aikana on täydellisesti ilmennyt yhä selvemmin se, mitä tällä tarkotetaan, nimittäin että kysymyksessä on vain jatkuva taistelu Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan omistamisesta, vähän koskettaa niitä vaiheita, mitä tällä taistelulla on ollut.

Kun tämä kysymys osuuskauppakokouksessa aikaisemmin tuotiin esille, esimerkiksi vuonna 1915, vaadittiin silloin esilleottajain taholta jokseenkin pitkälle menevää ääniasteikkoa Osuuskauppojen liitossa. Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnasta ei silloin vielä ollut kysymys. Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan hallintoneuvosto käsitteli tätä asiaa ja pohjaksui alustuksessaan siihen, että olisi ääniasteikkoa jossain määrin otettava huomioon, mutta ei niin laajassa mittakaavassa kuin alustajat olivat esittäneet. Siinä keskustelussa, joka tällöin suoritettiin, edistysmielisten taholta sangen vakuuttavasti väitettiin, että se ratkaisu, mihin hallintoneuvosto puolestaan oli pohjaksunut, olisi ainoa oikea. Väitettiin vielä sitäkin, ettei olisi oikeastaan tarkotettukaan niin pitkälle menevää asteikkoa kuin mitä alustajat olivat tehneet, ja varsinkin että ne perustelut, jotka tuossa alustuksessa olivat ponsiin johtavina, eivät ansaitsisi sitä huomiota, että niille annettaisiin ratkaiseva merkitys. Niissä perusteluissa nimittäin oli jo viitattu siihen, että suhteellinen äänioikeus viedään mahdollisesti aivan toiseen äärimmäisyyteen, että mitään rajoittavaa asteikkoa ei tule olemaan jäsenryhmityksessä. Asiallisia syitä tämän järjestelmän muuttamiseksi ei silloin kyetty tuomaan esiin. Se arvoisa edustaja, joka täällä esitti juuri

minun edelläni lausuntonsa, alustaessaan kysymystä silloin, nimenomaan sanoi, ettei ole todella olemassa mitään asiallisia pakottavia syitä tämän äänioikeusjärjestelmän muuttamiseen, vaan että se nyt on oikeastaan kasvatustopillinen kysymys ja siitä syystä on tahdottu siihen käydä käsiiksi. Kun tämä kysymys vuotta myöhemmin tuli esille, silloin kyllä jo kysymyksen silloinen alustaja, hra Hupli koetti väittää, että on kärsitty suurta vääryyttä, että nykyisten äänioikeusolojen vallitessa on enemmistö kärsinyt sortoa, mutta hänkään ei tuonut esille ainoatakaan esimerkkiä siitä, millä tavalla tuollaista vääryyden harjoittamista olisi tapahtunut. Ylimalkaisin sanoin hän vain sanoi, että on väärin kun pienet sortavat suuria. — Hän ei puhunut mitään siitä, onko se väärin, kun suuret sortavat pieniä! Mutta kysymys oli saanut silloin myös asiallisesti toisen muodon. Asian ollessa esillä vuonna 1915 oli huomautettu n. s. puolueettoman osuuskauppaväen taholta, että se esitys, jota edistysmieliset vaativat hyväksyttäväksi, ei tietäisi sitä, että osuuskauppojen jäsenten vähemmistö saisi äänensä kuuluville, vaan että osuuskauppojen jäsenten enemmistö voisi yksinkertaisesti lähettää kaikki edustajat. Nyt oli vuoteen 1916 mennessä vaativain taholla todella otettu huomioon tuo huomautettu suhteellisuus, joten 1916 esitettiin, että osuuskaupat voivat lähettää edustajia suhteellisella vaalilla valittuina ja että siis vähemmistö saa suhteellisen äänestysoikeuden osuuskauppojen edustajakokouksissa. Kun tämä kysymys nyt tuli esille täällä, ei Osuuskauppaliiton äänioikeusolojen järjestämiseksi, mutta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan äänioikeusolojen järjestämiseksi, lain pakolla on siinä sivuutettu oikeastaan kaikki muut näkökohdat, paitsi se on jäänyt oleelliseksi, mikä oli juuri herrojen edustajain Kohosen ja Leppäsen alustuksen perusteluissa vuonna 1915. Se on kehitetty aivan äärimmäisyyteen nyt Osuuskauppojen Keskusosuuskuntaan nähden. Siis viety pitemmälle itse Keskuskunnassa, kuin mitä aikaisemmin oli sanottu viettävän edes Osuuskauppaliitossa.

Tässä on myös tullut toinen omituinen seikka esiin. Nyt ei ole enää pysytty sillä pohjalla, että olisi tässä pykälässä, sellaisena kuin se kuuluu valiokunnan mietinnössä, todella suhteellisuutta otettu huomioon. Tällä kyllä annetaan oikeus suhteelliseen valitsemiseen, mutta se ei ole yhtä pakollinen kuin on rajaton äänioikeus ja siis tietää sitä, että enemmistöt yksinkertaisesti jäävät silloin määrääviksi ja voivat lähettää kaikki edustajat Keskuskunnan kokouksiin. Tämä ei ole siis siinä suhteessa viime vuodesta

„kansanvaltaistunut”, päinvastoin se kansanvaltaisuus — joka todella on kansanvaltaista — että osuuskuntien vähemmistötkin olisivat suhteellisesti edustetut, se on nyt jätetty pois.

Tämä lakiehdotus siis sellaisenaan on minusta oikeastaan sellainen, josta täytyy sanoa, että sitä on verrattava yhteen surullisimmista ilmiöistä, mitä ihmiskunnan historia tietää, — ainakin uskontohistoria — sitä on verrattava jesuiittojen tunnuslauseeseen, että tarkoitus pyhittää keinon. Nyt on tarkoituksena saada Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunta valloitetuksi, saada valloitetuksi juuri tällä hetkellä ja keino on siihen käytetään osuustoimintalain yhden ainoan pykälän muuttamista ja ei ainoastaan sen muuttamista, mutta nimenomaan määräämistä, että se takautuvasti ulotetaan myös jo olemassaoleviin osuuskuntiin. Nimenomaan on täällä eduskunnassa, kuten minä jo aikaisemmin huomautin, todettukin siltä taholta, josta tätä lainmuutosta vaaditaan, että se tarkoittaa Osuuskauppojen Keskusosuuskuntaa.

Minkälaisissa olosuhteissa on Osuuskauppojen Keskusosuuskunta syntynyt? On paljon sosialidemokraattien taholta väitetty, että sen on synnyttänyt työväki. Porvarit ovat muka tulleet jällestäpäin anastamaan sinne kerättyä omaisuutta. Mutta tosiasiat puhuvat, että joskin työväestö on ollut enemmistönä tätä laitosta perustettaessa, siinä alunpitäen on ollut mukana myös maatalijelevä väestö ja varsinkin jo vuoden perästä siitä, kun Keskusosuuskunta oli syntynyt, sen jäsenosuuskaupoista noin puolet kuuluivat maatalijelevälle väestölle. Asia on siis sillä tavalla, että jäsenistö on ollut jotakuinkin tasaväkinen alusta pitäen. Sen verran enemmistöä on ollut kuitenkin olemassa työväestöllä niin Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan kuin Osuuskauppaliiton perustamisessa, että jos he silloin olisivat tahoneet, he olisivat kyllä voineet muodostaa äänioikeusolot toisenlaisiksi. Mutta heidän käsityksensä kansanvaltaisuudesta oli silloin toinen kuin nyt. Heidän käsityksensä kansanvaltaisuudesta oli silloin, että pienille on annettava yhtä suuri oikeus kuin suurille. Nyt se on muuttunut. Kun näin on asian laita ja kun asia on kehittynyt sille asteelle, ettei tule kysymykseen minkäänlaiset järkisytyt, ei minkäänlaiset todisteet, ainoastaan pakkovalta, silloin on todella oikeastaan syytä sangen vähän yrittää keskustella asiasta asiallisella pohjalla. Silloin todella on aikaa sellaiselle äänilajille kuin „edistysmielisten” useimmat lausunnot täällä tänä päivänä on esitetty.

Minä kuitenkin tahdon asiallisena tosiseikkana saada sanotuksi että, joskin Saksassa sociali-

demokraattien keskuudessa kiisteltäessä äänioikeudesta on pieni enemmistö kongressissa ollut äänioikeuden muuttamisen kannalla, kuitenkin on asianlaita sillä tavalla, että tunnetuin heikkäläinen osuustoimintamies siellä yhä edelleen on mielipiteenään lausunut, ettei voi todistaa sitä äänioikeusjärjestelmää, jota meidän „edistysmieliset” ajavat, kansanvaltaisemmaksi kuin on se äänioikeusjärjestelmä, joka meillä on käytännössä ja joka myös Saksassa on käytännössä. Tämä lausunto ei siis suinkaan ole käsitettävä, että se on lähtenyt joistakin „porvarillisista pyyteistä”, kapitalistisista tarkoituseristä. Se on lähtenyt sosialidemokraatin puhtaasti aatteellisista näkökohdista ja siis sellaisena käsitettävä päteväksi.

Mitä tulee sitten siihen asian puoleen, mikä ero on Osuuskauppaliitolla ja Osuuskauppojen Keskuskunnalla, niin on minun mielestäni asia sillä tavalla, että jos todella on riidanalaista, kumpi on parempi menettely liitossa, niin sitä suuremmalla syyllä täytyy tulla riidanalaiseksi se, kumpi on kansanvaltaisempi menettely itse osuuskunnissa. Jos tätä lakia ruvetaan käytännössä soveltamaan olevissa osuuskunnissa ja esim. meidän Keskuskunnassamme, niin murretaan tehdyt sopimukset, väkivaltaisesti käydään käsiksi siihen, mitä silloin kun tämä osuuskunta on perustettu ja silloin kun vapaasti on tähän osuuskuntaan jäseniksi ruvettu, on pidetty oikeana. Sen lisäksi on otettava huomioon se asiallinen puoli, että suuret osuuskaukat suurine jäsenmäärineen todella pääsevät muodostamaan sellaisen enemmistön, että pienten osuuskauppojen sanalle ei jää mitään merkitystä. Minä olen pyytännyt vähän tilastoa todistaakseni, kuinka nurinkuriseksi saattaa muodostua asian käsittely Keskuskunnassa. On nimittäin sanottu, että Elanto maamme suurimpana paikallisena osuuskuntana ja Keskuskunnan suurimpana jäsenenä pitäisi olla oikeutettu käyttämään niin suuren äänimäärän kuin sillä on jäseniä, eikä siis mitään rajoitusta ole olemassa siihen, että, jos Naantalin osuuskaupassa on vain 50 jäsentä, Elanto voi kymmeniä Naantalin osuuskaupan kokoisia kauppia äänestää nurin Keskuskunnan kokouksessa. Mutta on muistettava, että Keskuskunnan kokouksissa käsiteltävinä olevat taloudelliset kysymykset ovat tärkeitä ja sentähden sen jäsenten suhtautuminen itse liikkeeseen ei ole niinkään suuressa määrin riippuva periaatteista, jotka ovat paremmin liitossa kysymyksessä, vaan taloudellisista eduista. Tilasto näyttää, että Elanto, jonka liikevaihto vuonna 1916 on tehnyt 13,623,630 markkaa, on ostanut S. O. K:lta ainoastaan 2,342,352 markan 36 pennin edestä tavaroita, tekevä 17 % liikevaihdosta. Elannon jä-

senluku on silloin ollut 13,182. Se on siis yhtä jäsentä kohti ostanut keskuskunnasta ainoastaan 177 markan 70 pennin arvosta. (Vasemmalta: Keskuskunta ei myy maitoa!) Kymintehtaalaisen osuuskauppa — joka tietääkseni ei myy maitoa — on merkinnyt liikevaihtoa 1,084,051 markkaa, ostanut Keskuskunnalta 327,533 markan arvosta eli 30 % liikevaihdosta, jäseniä 1,981, ostot jäsentä kohden 166 markkaa 34 penniä. Porin työväen osuuskaupan osto jäsentä kohden 150 markkaa 2 penniä. Sen sijaan esim. Turun vähäväkisten osuuskauppa on ostanut jäsentä kohden 865 markan 55 pennin edestä tavaroita Keskuskunnasta, ja Keski-Pohjanmaan osuuskauppa 660 markan 40 pennin arvosta. Tästä näkyy siis, että Elanto, vaikka se on käyttänyt Keskuskunnan liikettä varsin vähän, ja eräät muut erittäin suuret osuuskaukat, jotka ovat myös sitä käyttäneet sängen vähän, kuitenkin tahtovat tulla sen asioista määräämään jäsentensä täydellä lukumäärällä. Ajatellaanpa, että Keskuskuntaan tulee pienen osuuskaupan johtaja ja pyytää ostaa vaunulastin tai kaksi jauhoja. Hän kysyy hintaa. Hinta sanotaan. Hän tekee kaupan. Tulee seuraavana ostajana jonkun suuren osuuskaupan johtaja, jonka liikevaihto luetaan miljoonissa ja jäsenluku tuhansissa; kysyy myöskin ostaa jauhoja. Hänelle ilmoitetaan, millä hinnalla on myyty edelliselle osuuskaupalle. „Paljonko se osti”, kysyy suuren osuuskaupan hoitaja. „Kaksi vaunulastia”, vastataan. „Jaa, mutta minä ostan 50 vaunulastia; mikä silloin on hinta?” „Keskuskunnan hinnat täytyy olla samanlaiset, osuustoimintaperiaatteet täytyy pitää sellaisina, ettei suurelle liikkeelle anneta suurempia etuja kuin pienellekään.” Silloin suuren osuuskaupan hoitaja sanoo: „Minä en tarvitse Keskuskuntaa. Minä menen itse Kalashnikovin viljapörssiin ja ostan sieltä.” Siivuttaen Keskuskunnan liikkeen hän hankkii itselleen etuja, mutta tulee Keskuskunnan vuosikokoukseen määräämään, miten Keskuskunnan vuosivoitto, jonka kokoojina ovat olleet pääasiassa pienet osuuskaukat, on käytettävä. Eikö tämä muodostu kuristusjärjestelmäksi? Eikö tämä muodostu sortopolitiikaksi? Minä vain kysyn. Ne ovat näitä tällaisia näkökohtia, joita saattaa tuoda esiin ja joita vastaan on sängen vaikea nousta todistelemaan.

Kun kuitenkin „edistysmielisen” osuuskauppa-
väen taholta on yhä sitkeämmin väitetty ja yhä edelleen väitetään, että heidän edustamansa periaate on ainoa oikea, ainoa kansanvaltainen, niin minä, vaikkapa täydellisesti omasta puolestani hyväksyn ne periaatteet, jotka tähän mietintöön liitetyssä toisessa vastalauseessa on esiintuotu ja

jotka minusta, huolimatta siitä, että tuomari Karhunen olisi ne kirjoittanut jo muutama vuosi takaperin, vielääkään eivät ole vanhentuneet, päinvastoin ovat niin lujilla perusteilla, ettei niitä vastaan ole kyetty tähän mennessä tuomaan sen parempia perusteita kuin enemmän tai vähemmän sopivia solvaussanoja, niin minä kuitenkin tahdon antaa oikeutta myöskin toisin ajatteleville. Tämän periaatteen takana oli puolueeton osuuskauppaväki jo viime vuonna, nimittäin että samalla kun pidetään kiinni sitkeästi siitä, että se järjestelmä, jota me edustamme, on kansanvaltaisin, mitä me voimme käsittää, me emme tahdo väittää, ettei toisille, jotka lähtevät toisista näkökohdista, voisi olla jotkut toiset lopputulokset, heidän mielestään kansanvaltaisemmat. Annetaan siis oikeutta toisille samalla kun pidetään oikeutta itselle. Tästä syystä minä asian käytännölliseen ratkaisuun nähden astun kannattamaan sitä pontta, joka liittyy mietinnön ensimmäiseen vastalauseeseen. Siinä annetaan oikeus perustaa korkeamman asteen osuuskuntia, sille pohjalle, jolle edistysmielinen osuuskauppaväki tahtoo lähteä rakentamaan. Minun mielestäni tähän on syytä; oikeustasapuolisuussyyt vaikuttavat sen. Edistysmielinen osuuskauppaväki meidän maassamme silloin saa lähteä käytännöllisesti kokeilemaan sillä järjestelmällä, jonka itse olette tunnustaneet sellaiseksi, että sitä missään maassa ei ole vielä tähän mennessä sellaisena toteutettu. Jos te kykenette tällä teollanne käytännössä todistamaan, että teidän teorianne on ollut oikea, silloin te olette luonnollisesti tehneet palveluksen koko maailman osuuskauppaväelle, tuomalla uuden todistuskappaleen siihen väitteeseen, johon ei tähän mennessä ole todistusta saatu. Jos te epäonnistutte, te silloinkin olette tehneet palveluksen osuustoimintaaattele tuomalla esiin todistuksen, että se periaate, jota me edustamme, on lujempi ja oikeampi.

Minä en tahdo tällä kertaa tämän pitemmästi tähän asiaan puuttua (Vasemmalta: Tarpeeksi jo!), sillä ne perustelut, joilla sekä tähän mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa että myöskin tässä evästyskeskustelussa annetuissa lausunnoissa on todistettu, että suuren valiokunnan ryhtyessä käsittelemään tätä kysymystä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että tätä mietintöä ei hyväksytä vain ilman muuta, vaan että harkitaan sitä, ei ainoastaan valtanäkökohtia vaan myöskin oikeusnäkökohtia silmälläpitäen, ovat mielestäni riittävät. On luonnollisesti tilaisuutta vielä toisessa yhteydessä tähän kysymykseen palata ja senvuoksi saattanee asia tällä kertaa jäädä avoimaiseksi.

Ed. Nevalinna: Tyhjät penkkirivit osoittavat, ettei tämä keskustelu voi suuresti huvittaa eduskunnan jäseniä. Siitä huolimatta olen minäkin pakotettu sitä hiukan pidentämään. Vasemiston ensimmäinen puhuja tässä pitkässä keskustelussa luuli ilmeisesti antaneensa musertavan iskun sille katsantotavalle, joka on esitetty toisessa vastalauseessa, kun hän huomautti, että lakivaliokunta on muuttanut alotetta siten, että nyt ehdotettu muutos tulisi koskemaan yksinomaan sellaisia osuuskuntia, joitten jäseninä on pelkästään osuuskuntia. Mainitun edustajan luulo, että hän tällä olisi iskenyt tämän katsantotavan kuoliaaksi, on kuitenkin suuri erehdys. Tämä muutos ei ole parantanut sitä alotetta, jota tahdotaan toteuttaa. Se on päinvastoin tehnyt sen, jos mahdollista, vieläkin mahdollisemmaksi. Pyydän saada vedota minäkin asiantuntijoihin; me porvarit emme näet tunne kaikissa asioissa olevamme itse asiantuntijoita, niinkuin mahdollisesti toiset voivat tuntea. Eräs asiantuntija lausuu tästä asiasta suunnilleen seuraavaa: „Tarvitsee vain ajatella kolmannen asteen osuustoiminnallisia järjestöjä, mitkä kehittyneessä osuustoiminnassa eivät ole harvinaisia. Meilläkin esimerkiksi pyritään saamaan osuustoiminnallinen karjanmyynti järjestetyksi siten, että tietyn alueen käsittävissä karjanmyyntiosuuskunnissa tulisi olemaan jäseninä vain maataloustuotteiden yhteismyyntiharjoittavia osuuskuntia — ei siis yksityisiä henkilöitä — kuten osuusmeijereitä, osuuskassoja ja osto- ja myyntiosuuskuntia ja että karjanmyyntiosuuskunnat vuorostaan perustavat omat keskusliittonsa. Kuten tunnettua, käyvät meilläkin pyrinnot osuustoiminnallisen karjanmyynnin järjestämiseksi tätä nykyä juuri tähän suuntaan, joka on havaittu välttämättömäksi terveitten olojen aikaansaamiseksi tällä alalla. Mutta kuinka nyt kävisi, jos äänioikeusolot muutettaisiin niinkuin lakivaliokunta ehdottaa? Kävisi niin, että tämän kolmannen asteen järjestön kokouksissa jäseninä olevilla karjanmyyntiosuuskunnilla pitäisi olla äänivalta, ei kaiketinkaan jäsenosuuskuntien lukumäärän, vaan näitten viimeainittujen jäsenmäärän perusteella. Mutta tämä veisi ilmeisiin mahdollisuuksiin. Jos esimerkiksi keskusjärjestössä on samalta paikkakunnalta jäsenenä useampia osuuskuntia, kuten esimerkiksi paikkakunnan meijeri, kauppa ja kassa, niin tietenkin näissä jäsenosuuskunnissa on suureksi osaksi jäseninä samoja henkilöitä. Silloin keskusliikkeen kokouksessa monet henkilöt tulisivat äänestämään kolminkertaisella äänimäärällä sen sijaan, että jollain toisella paikkakunnalla, missä maataloustuotteiden myynti on järjestetty tapahtumaan vain yh-

den osuuskunnan välityksellä, yhtä suuri henkilömäärä keskusliiton kokouksessa saisi kolme kertaa pienemmän sananvallan.

Tämä, niinkuin sanottu, erään asiantuntijan huomautus siitä, minkälaisiin käytännöllisiin mahdottomuuksiin se järjestelmä viepi, jota lakivaliokunta ehdottaa. Mutta minun nähdäkseni eivät nämä käytännölliset mahdottomuudet ole sittenkään pahin muistutus, joka tehtyä ehdotusta vastaan puhuu. On vielä pahempi. Kun nyt ehdotettu ääniasteikkojärjestelmä tulisi käytettäväksi vain semmoisissa osuuskunnissa, joiden jäsenenä on yksinomaan osuuskuntia, ei tämä järjestelmä tulisi käytäntöön niissä osuustoiminnallisissa keskusliikkeissä, joissa on myöskin toisenlaisia jäseniä. Jos keskusliikkeessä osuuskuntien ohella on jäsenenä yksityisiä henkilöitä tai joitakuita muita yhteenliittymiä, kuten esimerkiksi osuustoimintaperiaatteita noudattavia osakeyhtiöitä, jommoisia on olemassa, tahi yhdistyksiä, joka ei ole tavatonta, niin vaikka näitä tällaisia jäseniä olisi asianomaisessa keskusliikkeessä vaikka vain yksi, ehdotettua järjestelmää ei olisi niissä sovellettava. Meillä on ainakin useimmissa osuustoiminnallisissa keskusliikkeissä osuuskauppojen rinnalla enemmän tahi vähemmän myös näitä muita jäseniä, Hankkijassa maamiesseuroja, Valiossa muutamia osuustoimintaperiaatteiden mukaan toimivia osakeyhtiön muotoisia meijereitä. Nämä keskusliikkeet olisivat pakotetut pysymään nykyisellä kannallaan mitä tulee äänioikeusoloihin. Ne eivät saisi ottaa käytäntöön ehdotettua ääniasteikkojärjestelmää, eivät edes vaikka asianomaisessa keskusliikkeessä olisi vain yksi jäsen, joka on muun laatuinen kuin osuuskunta. Sen sijaan semmoinen keskuskunta, jossa on pelkkiä osuuskuntia, olisi pakotettu noudattamaan tätä uutta järjestelmää. Ja kuitenkin voisi tosiasiallinen ero näiden keskusosuuskuntien välillä, joiden olisi pakko noudattaa aivan erilaista äänioikeuslajia, olla olematon. Ne voisivat olla todellisuudessa aivan samanlaisia. Nähdäkseni olisi tämä suuri muodottomuus lainsäädännössä ja veisi kaikkien oikeuskäsitysten sekaannukseen tällä alalla.

Esityksen tekijät ja lakivaliokunnan enemmistö kaikesta tästä huolimatta toivovat joka tapauksessa saavuttavansa tarkoituksensa säätämällä lain tällaiseksi. Tunnettua on ja se on täällä tuotu monasti esille, että tarkoitus koko lakiehdotuksella on vain saada valta yhdessä meidän osuustoiminnallisista keskusliikkeistämme, nimittäin Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa. Mutta mitähän arvoisat esityksentekijät sanoisivat, jos he eräänä kauniina päivänä sen jälkeen kun täm-

möinen laki olisi vahvistettu, huomaisivat, että tässäkin keskusliikkeessä onnettomuudeksi on jäsenenä sanotaan yksi, joka ei olekaan osuuskunta vaan yhdistys. En tiedä, onko näin laita, mutta mahdotonta se ei olisi, sillä minulle on pätevältä taholta ilmoitettu, että ainakin muutamia vuosia sitten myöskin Osuuskauppojen Keskuskunnassa oli todellakin jäseniä, jotka olivat yhdistyksen juriidisessa muodossa. Jos semmoisia yksikin vielä on jäljellä, niin tämä laki aivan yksinkertaisesti ei soveltuisi ainoankaan todelliseen tapaukseen. Hankkijaan, Valioon ja muihin maataloudellisiin keskusliikkeisiin se ei sovi, sillä niissä on muitakin jäseniä, kuin osuuskuntia. Tästä välittävät lakiehdotuksen puolustajat viis, se ei kuulu heihin, se on yksi ja sama, heitä intresseeraa vain Osuuskauppojen Keskusosuuskunta. Mutta sanon, voisi käydä niin, ettei se soveltuisi siihenkään. Silloin koko laki olisi isku tyhjään ilmaan. Sopinee kysyä, onko tällainen menettely enää minkään lainsäätäjän arvoista.

Nyt minä tulen siihen seikkaan, joka tekee tämän lakiehdotuksen kaikkein arveluttavimmaksi. Olen oikeastaan siihen jo tavallaan kajoanut. Tämä lakiehdotushan on tehty yksinomaan yhtä ainoata tapausta varten, se on tehty vain Osuuskauppojen Keskuskuntaa varten siinä tarkoituksessa, että sosialidemokraatit saisivat siinä vallan. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi tahdotaan säätää laki, joka, sikäli kuin keskuskaupoissa on jäsenenä vain osuuskuntia, pakottaisi ne kaikki ottamaan käytäntöön juuri tällaisen ääniasteikon (vasemmalta: Ei, muuttakoot sääntönsä) ja laki olisi siis suorastansa se, mitä sanotaan vanhalla latinalaisella sanalla: *lex in casu*, yksityistapausta varten tehty laki, määrättyä tilapäistä tarkoitusta varten säädetty. On tunnettu asia, että tällaista lainsäädäntöä lainsäätäjä kaikkialla sivistysmaailmassa välttää niin paljon kuin mahdollista ja ainoastaan jos koko yhteiskunnan kaikkein tärkeimmät elinehdot eivät ole muulla tavalla turvattavissa, voidaan puolustaa sellaisen lain säätämistä. Tämä on, jos mikään, poikkeuslaki ja poikkeuslaki, jota ei voida perustella muulla syyllä kuin sillä, että eräs valtiollinen puolue ei sitä ilman voi saada valtaa eräissä liikeyrityksissä. (Vasemmalta: Oikeutta, ei valtaa.)

Kaiken lisäksi tulee nyt sitten vielä, että tälle laille tahdotaan antaa myöskin taaksepäin vaikuttava vaikutus. Sekin on, niinkuin tunnettu, menettelyä, jota lainsäätäjä välttää äärimmäiseen asti. Se on kaikkein useimmissa tapauksissa menettely, joka on ristiriidassa niiden periaatteiden kanssa, joille koko suomalainen yhteiskuntajärjestys on rakennettu, kun meillä perustuslaki

turvaa kansalaiset tällaisia tekoja vastaan. Ei tätäkään tässä tahdota lukuunottoa, vaan halutaan pakottaa yritykset, joilla on laillinen oikeus toimia niinkuin ne tähän saakka toimivat, siitä nyt lakkaamaan. Tämä näyttää, mitenkä häikäilemätön se yritys on, joka lainsäädännön varjolla tahdotaan tässä asiassa saada toteutetuksi.

Täällä on jo huomautettu siitä, mitenkä kohtuuton se ääniasteikko on, joka tahdotaan panna toimeen, kun se on rajaton. Mutta ei sillä hyvä! Vaatimus, joka sisältyy lakivaliokunnan mietintöön, on senkin tähden oikeutusta vailla, että se tahtoo ilman muuta nyt tehdä ainoaksi luvalliseksi erään tietyn ääni-oikeusjärjestelmän, vieläpä järjestelmän, jota ei missään maailmassa ole vielä toteutettu ja, uskallan sanoa, ei tulla myöskään koskaan toteuttamaan muualla kuin mahdollisesti meillä, jossa lainsäädäntökamarin enemmistö on sellaisissa käsissä kuin tämä mietintö osottaa. Aivan yhtä hyvällä syyllä kuin ääniasteikkoa, joka perustuu jäsenosuuskuntien jäsenten lukumäärään, voisi nimittäin puoltaa useita muita ääniasteikkojärjestelmiä, jos kerran ääniasteikkoa tahdotaan, sitä suuremmalla syyllä kun, kuten muistaakseni mietinnöstä tai ainakin toisesta vastalauseesta käy ilmi, useissa maissa juuri joku näistä tarkoittamistani muista järjestelmistä on katsottu nyt vaadittua paremmaksi. Näistä muista järjestelmistä tahdon erityisesti mainita sen, jossa perusteena on kuinka suuresti kukin jäsenosuuskunta on keskusliikettä käyttänyt. Missään tapauksessa ei ole — minä en epäile sanoa sitä suoraan — säädystä, että lainsäätäjät pakottaa tietyt osuustoiminnalliset liikkeet ottamaan käytäntöön juuri sen ja sen ääni-oikeusjärjestelmän, kun monia muitakin voidaan aivan yhtä hyvällä syyllä puolustaa ja kun ei voida todistaa, että yhteiskunnan edut vaatisivat juuri sitä, jota nyt tahdotaan. (Vasemmalta: Niinhän pyritään. Puhemies: Minä huomautan, että ed. Leppäsellä ei ole puheenvuoroa.) Vihdoin on ääniasteikon rajattomuus jokin, joka on tuntematonta kaikkialla maailmassa ja joka viepi sellaisiin kohtuuttomuuksiin, joista täällä on esimerkkejä tuotu esiin.

On vielä huomattava, että lakiehdotus tekee mahdolliseksi, jopa todennäköisesti viepi suunnattomaan enemmistön sortoon, kun ei edes suhteellinen vaalitapa ole määrätty välttämättömäksi vaan ainoastaan tehty luvalliseksi. Esimerkiksi Elannon puolesta Helsingissä voisi 15,000 äänellä äänestää henkilö, joka on valittu edustajaksi yhden äänen enemmistöllä näiden 15,000 joukosta. Sen sijaan, että tällainen rajaton ääniasteikko tehtäisiin pakolliseksi, olisi se pikemmin laissa nimenomaan kiellettävä.

Osuustoimintapiireissä tunnetaan, että osuustoimintalaki kaipaa useissa suhteissa uudistusta. Olisi epäilemättä luonnollisinta, että tämän yhden yksityiskohdan harkitseminen, joka nyt on puheena, tapahtuisi tässä suuremmassa yhteydessä. Sillä erillensä muista osuustoimintaliikkeen menestykselle tärkeistä periaatteista ei tämä suinakaan ole. Mutta kuinka tahdottaneekin menettellä, rohkenen luulla osaltani näyttäneeni, mitä mahdottomuutta ja suunnatonta kohtuuttomuutta tämä lakiehdotus tietää.

Ed. A i r o l a: Ed. Juutilainen koetti äsken väittää, etteivät vastalauseet olisi viivyttäneet mietintöä. Kun tiedetään, että valiokunta lopetti tämän asian käsittelyn jo viime viikon perjantaina ja asia on nyt vasta täällä eduskunnassa esillä, niin on selvää, että sen on täytynyt viipyä vastalauseitten viipymisen takia. Tosin ei asia ole niin, että Juutilaisen vastalause olisi tullut sellaiseen myöhään. Kyllä se suomenkielisessä asusaan oli jo valmis, ennenkuin asiaa oli valiokunnassa käsiteltykään. Kun toinen lukeminen asiassa alkoi, niin ed. Juutilainen tiedusteli, joko hän ilmoittaa vastalauseensa. Vastattiin, että asia ei ole vielä valmis, ei tiedetä, mitä valiokunta päättää, kyllä se ehditään myöhemminkin esittää. Siis tässä suhteessa kyllä vastalause oli ajoissa esitetty, mutta sen ruotsinkielinen kappale viipyi, ja minä olin paikalla, kun valiokunnan hra puheenjohtaja, joka ei kyllä ottanut osaa tämän asian käsittelyyn, nuhteli muutamia valiokunnan jäseniä, että he vastalauseillaan olivat viivyttäneet mietinnön esittämistä eduskunnalle. Ed. Juutilainen edelleen olisi voinut, kun kerran puuhaan ryhtyi ja vastalauseita laatiessaankin oli käyttänyt tuomari Karhusen apua, antaa hänen kirjoittaa myös tämän puheensa, niin hän ei olisi toistanut sitä virhettä, jonka hän teki vastalauseessaan, kun hän yhä edelleen selittää, että tällä lailla pakotettaisiin Keskuslainarahastoa käyttämään tällaista ääni-oikeutta kuin tässä laissa esitetään. Kun tämä laki ei koske osakeyhtiötä ollenkaan ja Keskuslainarahasto on osakeyhtiö, niin ei se, mitä ed. Juutilainen puhui Keskuslainarahastosta, ollenkaan kuulu tähän asiaan. Yksi seikka, jota ed. Juutilainen ei ole täällä esittänyt, on se, jonka hän esitti valiokunnassa, nimittäin että Keskusosuuskunnan vähemmistön oikeudet, että Keskusosuuskunnan säännöt olisivat kappale Suomen perustuslakia, jota ei saa muuttaa muuten kuin perustuslain muuttamisesta säädetyssä järjestyksessä. Tuomari Karhunen on häntä opastanut, ettei tätä väitettä ole täällä enää esitettävä, eikä hän ole sitä tehnytään, mutta sen sijaan lainoppinut ed. Nevanlinna viitsii mainita

tämän seikan. Tosin hänkään ei ehdota, että tämä asia olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä, vaan tyytyy puhumaan siitä, että tässä loukattaisiin muutamia saavutettuja oikeuksia, mitä ei Suomessa sovi tehdä. Tässä asiassa muuten ei harjoiteta pakotusta mitään keskusosuuskuntaa kohtaan. Esimerkiksi Valio, jos se tahtoo tämän lain alle alistua, muuttakoon sääntönsä, silloin se on tämän lain ulkopuolella. Hankkija on jo ennestään sen ulkopuolella, koska siinä on jäsenenä muitakin kuin osuuskuntia. Keskuslainarahasto on ulkopuolella siitä syystä, ettei se ole ollenkaan osuuskunta. Vieläpä Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan voisi saada tämän lain ulkopuolelle, jos ei siellä olisi niin paljon työväestön osuuskauppoja mukana, mutta ne pitävät siitä huolen, että tämä Osuuskauppojen Keskuskunta säilyy tämän lain alaisena, ja se riittääkin minun mielestäni. Sitten täällä on esitetty myös se väite, että tällä lailla olisi se vika, ettei siinä ole suhteellisuutta toteutettu, että siinä suhteellisuus on jätetty riippumaan osuuskauppojen vapaaehtoisuudesta, tahtovatko ne ottaa sen vai ei. Se on kyllä sillä tavoin, mutta se tapahtui siitä syystä, että ed. Luopajarven kaarti, Lapuan kaarti, ei tykkää suhteellisuudesta, vaikka se täällä eduskunnassa siitä puhuu. Me olemme vuosikautia tyrkyttäneet suhteellisuutta, mutta he ovat sanoneet, että se on pahasta. Siitä syystä me valiokunnassa jätimme asian riippumaan osuuskauppojen vapaasta tahdosta, haluavatko he ottaa suhteellisuuden käytäntöön vai ei, joten ed. Luopajarven osuuskauppa voi päättää, lähettävätkö he yhden vai kaksi edustajaa, antavatko edustajan äänestää osuuskaupan koko jäsenmäärän puolesta vai toisen enemmistön puolesta ja toisen vähemmistön puolesta. Me kyllä arvelimme ja tiesimme, että löytyy paljon maalaisliittolaisia osuuskauppoja, jotka tulevat tekemään niin, että kun meillä on vähemmistö, he tukkivat suun eivätkä anna meidän valita edustajaa Keskusosuuskunnan kokoukseen. Mutta kun me tiedämme, että me sitenkin enemmistönä tulemme olemaan ja tyydymme tähän vääryyteen ja annamme heille tilaisuuden niissä osuuskaupoissa, kuten esimerkiksi Elannossa, jossa porvarit ovat vähemmistössä, äänestää tuhansilla äänillä vähemmistön puolesta, se osoittaa, että me kyllä olemme suhteellisuuteen nähden hyvinkin pitkällä suvaitsevaisuuden kannalla.

Sitten vielä ed. Luopajarvi piti tämän mietinnön vikana, että se on lyhyt. Valtiopäiväjärjestys sanoo, että mietinnön pitää olla sellainen. Tämä on lyhyt, mutta se on asiallinen. Vastalause sen sijaan on pitkä, mutta siinä puhutaankin hyvin

paljon sellaista, joka ei koske ollenkaan tätä lakia, vaan koskee keskuslainarahastoa y. m. s., millä ei ole tämän asian kanssa yhtään mitään tekemistä, niin että siihen nähden vastalauseeseen pitää paikkansa, että siinä on paljon porua, mutta hyvin vähän villoja.

Ed. Luopajarvi mainitsi myös sen seikan, että on mahdollista, että sellaiset suuret osuuskaupat, niinkuin esimerkiksi Elanto, voisivat, sivuuttaen keskusosuuskunnan, tehdä ostoksia suoraan esimerkiksi Venäjältä. Niin on tapahtunutkin. Elanto on ostanut jauhoja suoraan Venäjältä sivuuttaen keskusosuuskunnan, mutta se ei suinkaan ole virhe, koska se johtui siitä, että keskusosuuskunta vastoin osuustoimintaperiaatteita oli ryhtynyt jauhoilla keinottelemaan, nytki niillä liian korkeita hintoja. Kun Elanto ryhtyi, sivuuttaen keskusosuuskunnan, ostamaan suoraan Venäjältä, aleni jauhojen hinta kautta maan. Se oli siis aivan oikea toimenpide eikä suinkaan moitittava. Keskusosuuskuntakin voisi kuluttajain etua valvoa paljon paremmin, jos siellä vallitsisivat ne periaatteet, joita esimerkiksi Elannon johdossa on olemassa, ja ellei siellä se luopajarveläisyys olisi niin suuressa voimassa.

Vastalauseen perusväite, se, että keskusosuuskunnat ovat osuuskuntia, joitten tehtävänä on valvoa, ei jäsenten, vaan jäsenosuuskuntiensa etua, on kieltämättä aivan väärä. Elleivät keskusosuuskunnat valvo kuluttajain, ostajain, siis ihmisjäsenten etua, vaan yksistään puotien ja kauppojen etua, niin sellaisia keskusosuuskuntia ei tarvita. Me tulemme toimeen ilmankin niitä. Meidän mielestämme osuustoiminnan täytyy valvoa ei puotien vaan ihmisten etua. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Raatikainen: Aikaisemman lausuntoni yhteydessä mainitsin muutamia numeroita suhteista keskusosuuskunnan jäsenten keskuudessa. Sen perästä on täällä ed. Kohonen lausunnossaan asettunut sille kannalle, että esimerkiksi numerot tavarain ostosta keskusosuuskunnalta jätin sentähden mainitsematta, että ne olisivat olleet puolueettomuussuuntaa edustaville osuuskaupoille epäedulliset. Kun minun nähdäkseni se ei tapahtunut ollenkaan siitä syystä ja kun tällä ei ole mitään estettä, ettei näitä voi lukeakin tässä, kun kerran niitä vaaditaan, niin se tapahtuukoon.

Keskusosuuskunnalta on ostanut osuuskauppoja, jotka kuuluvat yleiseen osuuskauppojen liittoon, 287 ja tavaramäärä rahassa 31,485,727 markkaa, joka keskusosuuskunnan koko myynnistä tekee 44.6 prosenttia. Keskusosuuskunnalta

ovat ostaneet kuluttajaliittoon kuuluvat 101 osuuskauppaa 28,410,948 markan edestä, joka tekee 40.1 prosenttia. Molempiin liittoihin kuuluvia keskusosuuskunnalta ostavia kauppia on ollut 28. Ostojen suuruus on 7,281,636 markkaa ja ostajien määrä 10.1 prosenttia. Liikkeestä on myyty kumminkin liiton ulkopuolella oleville osuuskaupoille 5 prosenttia.

Ed. Kohonen teki puheessaan sellaisia syytöksiä, että puolueettomuus-osuuskauppaväki on ollut äärettömän ylimielistä vaatiessaan, että keskus-kunnan äänioikeusolot on pidettävä entisellään. Minun käsitykseni mukaan sitä, että järjestöön kuuluva, järjestössä puhevallalla oleva edustaa sellaista ajatustapaa, jota hän hyväksi näkee, ei nyt kohtuudella voi sanoa ylimielisyydeksi. Samallaiseksi ylimielisyydeksi voisi väittää päinvastaista ajatustapaa. Onhan niillä ilman ylimielisyyttä, jotka järjestöön kuuluvat, oikeus tuoda mielipiteensä esille ja vaikuttaa sen mielipiteen hyväksi, jonka he paraana pitävät. Ylimielisyydeksi sanan täydessä merkityksessä voi tuomita sellaisen mielipiteen, joka tämän lainmuutoksen edellyttää, sen, että järjestön jäsenten, järjestö-sääntöjen takaama ja oikeuttama katsomus ja asian käsitys, että se yleisen lain pakosta kumotaan, että se yleisellä lailla määrätään sellaiseen suuntaan, jota jäsenosuuskunnat, järjestön jäsenet eivät tahdo. Jos tämä puheenaoleva laki sovellutettaisiin takautuvana Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaan, niinkuin siinä edellytetään, sellainen olisi vähintään ylimielisyyttä.

Täällä on valiokunnan varapuheenjohtaja useita kertoja esiintynyt sillä tavoin, että se enemmän kohdistuu persoonaan kuin asiaan. Se on sitä samaa taktiikkaa, jota vasemmiston taholta on osuuskauppariidassa ennenkin käyty. Valiokunnan puheenjohtajalla näyttää olevan ammatillista harjaantumista tähän. Hänen ehkä ei tarvitse katua, että hän on antautunut asianajajaksi. (Vasemmalta: Kiitos!) Mutta olkooppa niin, asianajajakin tarvitsee perusteita. Tämä asianajaja on kovin äreästi kohdellut sitä, että eduskunnan jäsenet ovat hankkineet perusteita, tietoja, vaikkapa se olisi sitä, jota hänkin puolestaan tarvitsee kaikkien asiain yhteydessä tehdä. (Vasemmalta: Ne ovat vääriä tietoja ja se on paha.) Se, että puhutaan vääristä tiedoista, on asianajajan tapoja. Nämä tiedot, nämä numerot, joita minä olen tässä lukenut, luulen, että ne eivät ainakaan minun kannalta ole vääriä tietoja. En minä ole niitä vääristellyt, niinkuin asianajajat pyrkivät vääristelemään asioita. Nämä ovat keskus-kunnan keräämiä numeroita, enkä minä tiedä, mistä vakavampia numeroita voidaan saada tässä asiassa. Ja

toivon, että tämä asia todellakin harkitaan, ei niin kevyesti kuin meidän vasemmistomme näyttää tahtovan, mutta harkitaan vakavasti suuressa valiokunnassa, sillä kyllä tämä on sellainen kysymys, joka ehdottomasti vakavuutta ansaitsee.

Ed. Leppänen: Täällä ed. Luopajarvi puheessaan myöskin siteerasi minun eräässä osuuskaupakkokokouksessa esittämäni alustusta aivan kokonaan toiseen tarkoitukseen kuin mihin sitä oli alkuaan käytetty. Se alustus koski aivan kokonaan osuuskauppojen edustajakokouksia eikä Keskuskunnan kokousta ja se kuvasi silloista minun yksityistä käsitystäni asiasta, eikä mitään koko ryhmän tai koko liikkeen käsitystä. Sitä paitsi siitä on kulunut jo niin monta vuotta että olosuhteet ovat siitä lähtien aivan toisiksi muuttuneet. Kyllä se silloin piti paikkansa.

Ed. Luopajarvi esitti myös täällä joitakuita ostonumeroita todistaakseen, kuinka suhteellisesti vähän suuret osuuskaupat ostavat Keskuskunnalta. Oikeastaan se on valittelua siitä, että suuret osuuskaupat eivät ole keskus-kuntaan voineet luottaa, koska niitä on vähemmistö, ja suurten on jo täytynyt totuttautua siihen ajatukseen, että heidän on perustettava itselleen joku toinen keskus-kunta.

Ed. Nevanlinna täällä käytteli jonkun asian-tuntijan, jonka nimeä hän ei maininnut, lausuntoa ja sen lausunnon avulla koetti tätä lakia osottaa mahdottomaksi muka sen perusteella, ettei kolmannen asteen järjestö sovi tämän lakiehdotuksen alle. Mutta sen todistelun voisi vallan helposti kumota. Ei ole nimittäin ollenkaan semmoisia paikkakuntia, joissa sama väestö harjoittaakseen karjanmyyntiä liittyy osuuskassaan, osuuskauppaan ja osuusmeijeriin. Sehän olisi sulaa järjetömyyttä, että perustaisivat kolmenlaiset osuustoimintajärjestöt karjanmyyntiä varten. Samoin ed. Nevanlinna ei pitänyt lainkaan suotavana, että laissa määrättäisiin, minkälaista äänioikeusjärjestelmää osuuskunnissa on käytettävä, mutta niinhän nytkin tehdään. Laissa määrätään nimenomaan, että osuuskunnassa on jokaisella jäsenellä yksi ääni ja keskus-kunnassa samoin yksi ääni. Sitovasti määrätään siis äänioikeusjärjestelmä ja niinhän tulisi uudessakin laissa tehtäväksi. Siinä suhteessa ei siis minkäänlaisia muutoksia tulisi tapahtumaan. Ed. Raatikainen täällä esitti numeroita ostoksista, mutta niillä oikeastaan ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa. Ne olisi esitettävä osuuskauppojen edustajain kokouksessa eikä täällä.

Ed. Luopajarvi: Minä tahdon saada mieli-hyvällä merkitä sen, että ed. Airola on peräyty-

nyt hyvässä järjestyksessä aivan niinkuin eräs sotapäällikkö ennen. Hän nimittäin tunnusti, että vastalause oli sittenkin aikanaan jätetty. Ei suinkaan ole vastalauseentekijän syy se, että sitä tarvitaan kääntää. Onhan sitä ennenkin jätetty vastalauseita eikä ole otettu huomioon, mikä aika menee kääntämiseen. Mitä tulee siihen toiseen seikkaan ed. Airolan äskeisessä lausunnossa, kun hän huomautti, että mietintö on V. J:n mukaan sitä parempi mitä lyhempi se on, niin tahdon huomauttaa, että ed. Airola oli eräässä toisessa kysymyksessä vähän aikaa takaperin toista mieltä, siis, kuten asianajaja, käsittää hän toisinaan lakipykälät ylösalaisin. Ed. Leppäselälle tahtoisin huomauttaa, että se lausunto, minkä hän esitti ja johon minä viittasin, oli annettu silloin „edistysmielisen” ryhmän nimessä alustuksen yhteydessä, eikä siis ole käsitettävä sillä tavalla kuin hän nyt on halukas väittämään.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän vieläkin vakuuttaa, ettei toinen vastalause ole millään tavalla ennenaikainen, vaan että se jätettiin silloin, kun toinen lukeminen oli julistettu päättyneeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: V. J:n mukaan asia lähetetään, itse asiassa päätöstä tekemättä, suureen valiokuntaan. Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt.

Pöydällepanot:

Esitellään järjestänsä ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

2) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamista

tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3,

3) Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamista sekä 3 ja 4 §:n muuttamista

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4, ja

4) Korvauksen hankkimista erinäisille vuokramiehille

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 4,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino A. Lundson.

28. Tiistaina 29 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta .. 351
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 2.

2) Ehdotus asetukseksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta 353
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 6.

Ainoa käsittely:

3) Korvauksen hankkimista erinäisille vuokramiehille koskeva anomusehtotus
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Marttilan y. m. anom. ehd. n:o 80.

Esitellään:

4) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee puhemiehelle V. J:n 43 §:n mukaan tulevaa korvausta 354

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1 kunnallisen lainsäädännön uudistamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta 355

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, Alavirta, Alhainen, Alkio, Brander, Fränti, Gädä, Hakala, Herrala, Hiekkaranta, Hiltunen, Hirvensalo, Hornborg, Hultin, P. Hiltunen, Hälvä, Hänninen-Walpas, T. Ikonen, Isaksson, Kallio, Karhinen, Kaskinen, Koivisto, Koskelin, Kuusinen, Laakkonen, Lahdensuo, Laitinen, Lantto, Lapveteläinen, Leinonen, Lilius, Listo, Luopajarvi, Marttila, Mäki, Paasonen, Perttilä, Peurakoski, Piisinen, Pohjaväre, Pärssinen, Raatikainen, F. Rantanen, S. Rantanen, Repo, Retulainen, Roos, Saarelainen, Salovaara, Schybergson, Sinkko, Sirén, Sopanen, Sundblom, Svinhufvud, Talas, Taskinen, Tåg, J. Wiik, K. H. Wiik, Virkki ja P. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden vuoksi lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi ed. F. Rantanen sekä yksityisten asiain vuoksi tästä istunnosta edustajat Raatikainen, Leinonen, Retulainen, Mäki, Karhinen, Laitinen, Virkki, Lahdensuo ja Hakala; tämän istunnon alkupuolelta ed. Pohjaväre ja Luopajarvi. Samoin yksityisten asiain vuoksi saavat vapautusta ed. Alkio tämän kuun 29 päivästä 30 päivän aamuun, ed. Salovaara tämän kuun 29 päivästä 30 päivän iltaan, ed. Sinkko tämän viikon ajaksi sekä ed. Perttilä ja K. H. Wiik viikon ajaksi tästä lukien.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta

sisältävä, edustajain Arosen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 2 johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-

istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsitelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Åkerblom: För min del ber jag att få framhålla, att jag ansluter mig till lagutskottets förslag att tillerkänna hvarje myndig, välfrejdad och redbar person rätt att fungera som fullmäktig vid alla domstolar i landet. Genom denna förändring af stadgandena om fullmäktig blir allmänheten i tillfälle att mer än hittills anlita personer, som äro hemma från orter, där tvister uppstått, och sålunda genom egen kännedom om förhållandena, personerna och anledningen till tvisterna kunna lämna en noggrannare utredning om alla omständigheter, som röra saken, än det är möjligt för en fullmäktig, bosatt på annan ort. Erfarenheten angående vanliga besvärsmål har visat, att när personer från de orter, därifrån besvären framförts, anlitas att utreda en sak, de vanligen kunnat gifva sakligare och beviskraftigare framställning än en fullmäktig skulle kunna åstadkomma genom att medels utfrågning förskaffa sig kännedom om saken. Det medgifves att en juridiskt skolad fullmäktig har större förmåga att drifva ett mål, men den personliga kännedomen hos en lekmanfullmäktig från ort och ställe om allt, som rör ett mål, ett förstahandsvetande så att säga, är dock egnadt att till en god del uppväga frånvaron af särskild juridisk skolning.

I sammanhang med ändringar af stadgarna om fullmäktig skulle det hafva varit särdeles önskvärdt att få närmare bestämningar också om de arvoden, som fullmäktige äga uppbära. På detta område råder ännu stor osäkerhet. I 15: 12 R. B. föreskrifves, att domare, som sist dömt i saken, äger pröfva arvodets storlek, om icke visst aftal gjorts och om oenighet uppstår om lönens storlek. Det vanliga är väl att intet aftal göres på förhand och att advokaten därigenom är i tillfälle att taga i arvode huru mycket han behagar. Många exempel på obillighet af advokater kunde omnämnas. Jag vill nämna ett. En t. f. häradshöfding i Österbotten blef för ett par år sedan anlitad som biträde vid en egodelningsrätt af 15 hemmansägare. Då han hade full häradshöfdinglön, skulle man hafva väntat, att han kunnat vara måttlig med sitt arvode. Berörda egodelningsrätt räckte två dagar, och den åsyftade fullmäktigen behöfde icke anstränga sig särdeles mycket därunder. Men för sitt biträde behagade han taga 100 mark af hvarje bonde eller in summa 1,500 mark. I före-

liggande motion beröres icke denna 12 § i R. B., som angår fullmäktiges arvode. Det kan därför icke nu blifva fråga om någon ändring af denna paragraf, men jag har velat begagna tillfället att i detta sammanhang rikta uppmärksamheten därpå, att en ändring också på detta område borde fås till stånd.

Ed. Söderholm: Jag ber endast att få rätta en oriktig uppgift, som ingick i den föregående talarens andragande. Han sade att vi hittills icke haft möjlighet att på landsbygden anlita där bosatta personer för att drifva mål vid häradsrätten. Såsom bekant förekommer det ju dagligdags att personer, som icke äro jurister, uppträda vid häradsrätterna; gällande lag ställer ej hinder därför.

Ed. Gadolin: Jag ber att få yttra mig med anledning af det som i kväll anförts mot den åsikt, som närmast företrädes i den betänkandet bifogade reservationen, ty såsom en sådan gensaga mot denna uppfattning måste jag fatta den föregående talarens uttalande. Denna uppfattning har ju redan i någon mån, för såvidt den här framlades af hr Åkerblom, korrigerats af hr Söderholm. Det har ju icke förefunnits några sådana hinder för utförfandet af sakförareverksamhet vid landsdomstolar, att icke en person skulle hafva varit förhindrad att använda förtroendeman, som varit bosatt på orten. Den reservation, som jag för min del har undertecknat, åsyftar nu att oförändradt bibehålla de jämförelsevis nyligen införda stadgandena angående nödvändigheten för den, som företräder part i högre rätt, att besitta en styrkt insikt i lagkunnighet. Vi hafva en alltför kort erfarenhet af denna nya reform för att det vore en lämplig tidpunkt att upphäfva densamma. För den skull skulle jag för min del påminna om den reservation, som vidfogats betänkandet, och anse att tillräckliga skäl icke i utskottsbetänkandet anförts för frångående af denna ståndpunkt.

Jag vill endast tillägga att frågan om arvode i detta sammanhang icke lämpligen kan lösas, emedan det här icke är fråga om ett ordnadt sakförareväsende, utan om ett sakförareväsende, som skall hvila på frivillighetens grund och där den ena sakföraren kan vara fullt sakförståndig och den andra icke. Följaktligen kan gemensam taxa icke komma i fråga. Domstolen har rätt att pröfva sakförarens kompetens, och synes det därför som om det exempel, som den föregående talaren anför, icke skulle vara egnadt att belysa saken, utan hade parten haft rätt att i detta fall vända sig

till domstolen och yrka på att beloppet skulle nedsättas. Jag vill påminna om reservationen, hvilken jag anser i detta ögonblick vara den lämpliga medelvägen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia lähetetään nyt päätöstä itse asiassa tekemättä eduskunnan suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotuksen laiksi rikoslain 10 luvun 1 §:n kumoamisesta sekä 2, 3 ja 4 §:n muuttamisesta

sisältävä, edustajain Hakalan y. m. tekemää eduskuntaesitystä n:o 6 valmistelevasti käsiteltäessä laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asia lähetetään V. J:n 57 §:n mukaisesti, päätöstä itse asiassa tekemättä, eduskunnan suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Korvauksen hankkimista erinäisille vuokramiehille

koskeva, ed. Marttilan y. m. anomusehdotuksen n:o 80 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 4:nnessä sivulla.

Keskustelu:

Ed. Haataja: Valiokunta on mietinnössään ehdottanut, että eduskunta päättäisi, että korvausta on vuokramiehille suoritettava sellaisissa tapauksissa, joista valiokunnan mietinnössä lausutaan, ja että eduskunta pyytäisi varattavaksi ensi vuoden menosääntöön 100,000 markkaa sitä

varten. Mietintöön liitettyssä vastalauseessa on huomautettu siitä, että eduskunta, jos se hyväksyy valiokunnan mietinnön, menee pitemmälle kuin nähtävästi asiassa nyt voidaan mennä. Ennenkuin tuollaisiin toimenpiteisiin voidaan lopullisesti ryhtyä, tarvittaisiin sitä varten myös yksityiskohtaisia tietoja niistä tapauksista, joissa korvaus tulisi kysymykseen, jotapaitsi eduskunnalla tulee olla, ennenkuin se päätöksensä tekee, mahdollisuus antaa lausuntonsa niistä perusteista, joiden mukaan vahingonkorvausta olisi myönnettävä. Tähän nähden on vastalauseessa ehdotettu, että nyt pyydettäisiin hallitusta toimituttamaan tutkimus näistä yksityistapauksista ja että hallitus sitten pyytäisi varoja korvauksen suorittamista varten vuokramiehille aiheutuneista vahingoista. Puolestani ehdotan, että eduskunta hyväksyisi tämän vastalauseen, joka on valiokunnan mietintöön liitetty eikä siis valiokunnan mietintöä.

Ed. W a a r a l a: Minä pyydän kannattaa ed. Haatajan ehdotusta.

Ed. E l o r a n t a: Se kanta, mille tässä hyväksyttäväksi ehdotetussa vastalauseessa on asetettu, tietäisi tämän kysymyksen lopullisen ratkaisun ja järjestelyn siirtämistä edelleen epämääräiseen tulevaisuuteen, ja kun tässä asiassa olisi jo aikojä ennen pitänyt eduskunnan taholta jotakin tehdä, niin ei ole minkäänlaista syytä asiaa enää siirtää tuonnemmaksi, vaan hyväksymällä valiokunnan mietintö saattaa tämä asia pois päiväjärjestyksestä ja kohtuuttomasti kärsimään joutuneelle torppariväestölle antaa oikeudenmukaista korvausta heidän kärsimistään vahingoista.

Ed. H a a t a j a: Edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että joka tapauksessa, hyväksytäänkö valiokunnan mietintö tahi vastalause, molemmissa tapauksissa tulee tutkimus toimitettavaksi ja vasta sen jälkeen kun tutkimus on toimitettu voidaan varoja tähän tarkoitukseen käyttää. Tällainen tutkimus tulee viemään niin paljon aikaa, että siihen saakka, kunnes ensi eduskunta on koolla, ei voida edellyttää, että varoja tutkimuksen perusteella voidaan käyttää. Jos on joitakuita kiireellisempiä tapauksia, niin hallituksella on tilaisuus niistä varoista, jotka sen käytettävissä ovat, ilman tällaista eduskunnan erikoisesti myöntämää määrärahaa myöntää varoja tarkoitukseen käytettäväksi pienempiä määriä sillä tavalla kuin vuoden 1912 eduskun-

nan maatalousvaliokunta on lausunnossaan jo maininnut. Niin ollen, kuten valiokunnassa on huomautettu, se väite, mikä puheenaolevaa vastalausesta vastaan on esitetty, ei pidä paikkaansa.

Ed. Eloranta: Kun on olemassa joukko jotakuinkin selviä tapauksia, joissa korvauksen maksaminen tulee kysymykseen, niin on aivan paikallaan, että myöskin heti myönnetään tarkoitukseen määräraha. Olen varma siitä, että toimitettava tutkimus ehditään kauttaaltaan suorittaa loppuun ennen ensi vuoden loppua, jolloin myöskin voidaan suorittaa korvaukset, jos sitä varten määräraha on varattu, ja senvuoksi juuri on mietintö sellaisenaan hyväksymällä tämä kysymys saatettu lopullisesti pois päiväjärjestyksestä, ja myöskin tehty torppareille heidän kauan kaipaamaansa oikeutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan ehdotusta vastaan on ed. Haataja ed. Waaralan kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi vastalauseeseen sisältyvän ehdotuksen: „että hallitus toimituttaisi tutkimuksen siitä, missä määrin torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokramiehille on aiheutunut vahinkoa sen johdosta, että tällaisen alueen vuokrauksesta 12 p:nä maaliskuuta 1909 annettujen asetusten voimaan astuminen myöhästyi, sekä ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta tällaiset vahingot tulevat valtion varoista hyvitettyiksi niissä tapauksissa, joissa sellaiseen näyttää aihetta olevan”. Tulen kutsumaan tätä ed. Haatajan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Tämä päätös on kuitenkin katsottava ehdolliseksi siksi, kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietinnön valtionvaroista ja tarpeista, jolloin lopullinen päätös asiasta vasta on tehtävä valtiovarainvaliokunnan mainittua mietintöä käsiteltäessä.

Puhemiehen paikalle siirtyy ensimmäinen varapuhemies Ingman.

4) Puhemiehelle Valtioapäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta

koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä esitellään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta

Helsingissä, toukok. 23 p:nä 1917
N:o 32.

Suomen Eduskunnalle.

Valtioapäiväjärjestyksen 43 §:n säännökseen viitaten saa Valtiovarainvaliokunta kunnioittaen Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa,

että Eduskunnan Puhemiehelle tuleva määräraha niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä valtiopäivien aikana on, kuluvalle istuntokaudella määrättäisiin yhdeksituhanneksi viideksisadaksi markaksi kuukaudessa.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

U. J. Castrén.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hallstén: Tahdon ainoastaan mainita, että asiaa valtiovarainvaliokunnassa käsiteltäessä porvarillisten puolelta on ehdotettu puhemiehen palkkio pysytettäväksi samana kuin se ennen on ollut. En kuitenkaan katso tarpeelliseksi tässä tilaisuudessa tehdä mitään uutta ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa ei ole muuta ehdotusta tehty, joten eduskunta päättäneen hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen?

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Pöydällepano:**5) Kunnallisen lainsäädännön uudistamista**

tarkoittavan ed. Anton Huotarin y. m. eduskuntaesityksen johdosta laadittu kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1

esitellään ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pannaan pöydälle huomispäivän täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

29. Keskiviikkona 30 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Esitys laiksi, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeutta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa 357

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 1.

2) Esitys laiksi, joka koskee Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia 358

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

3) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Sopasen edusk. esit. n:o 3.

Ensimmäinen käsittely:

4) Ehdotus a) maalaiskuntain kunnallislaisiksi, b) kaupunkien kunnallislaisiksi, c) laiksi kansanäänestyksestä ja d) kunnalliseksi vaalilaisiksi 359

Asiakirjat: Kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Anton Huotarin y. m. edusk. esit. n:o 13.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alhainen, Alkio, Hirvensalo, T. Ikonen, Kaskinen, Koskelin, Kuusinen, Lantto, Lilius, Listo, Mäki, Paasivuori, Piisinen, F. Rantanen, Saarelainen, Salovaara, Sinkko, Svinhufvud, Tokoi, K. H. Wiik ja P. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi tästä illasta ensi maanantai-iltaan saa ed. Saarikivi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 1, jota on valmistelevasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Tämän keskustelun kuluessa ovat kuitenkin tehtävät sekä ne ehdotukset, jotka koskevat itse lakia, että nekin, jotka koskevat siihen liittyvää ponneta, tullaksensa äänestyksessä huomioonotetuiksi. Keskustelun päätyttyä päätettäneen ensin laista ja sitten ponnesta?

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa, että suuren valiokunnan ehdottamasta ponnesta poistettaisiin sanat „eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi”, niin että ponsi tulisi kuulumaan: „että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen”.

Ed. Ståhlberg: Minä kannatan ed. Ingmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei itse lakiehdotuksen suhteen ole mitään ehdotusta tehty, joten eduskunta päättäneen hyväksyä lain sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on hyväksytty?

Lakiehdotus hyväksytään.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietinnössä olevaa pontta vastaan on ed. Ingman ed. Ståhlbergin kannattamana ehdottanut, että ponnesta poistettaisiin sanat: „eduskunnan myötävaikutuksella j. n. e.”, määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi, joten ponsi tulisi kuulumaan: „että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen”. Nimitän tätä ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen. Asian kolmas käsittely on päättynyt. Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen laiksi Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 2, jota on valmistelevalisti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Tässäkin sallitaan ensin keskustelu, jonka kuluessa ovat ne ehdotukset tehtävät, jotka koskevat sekä itse lakia että ponsia. Kun keskustelu on päättynyt, päätetään ensin lakiehdotuksesta ja sen jälkeen ponnesta.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän myöskin tässä ehdottaa, että poistettaisiin sanat: „eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaansaatettavaksi”, niin että ponsi tulisi kuulumaan: „että eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen”.

Ed. Brander: Kannatan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei lakiehdotuksen suhteen ole mitään ehdotusta tehty, päättäneen eduskunta hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on tullut hyväksytyksi?

Lakiehdotus hyväksytään.

Puhemies: Mitä pontteen tulee on ed. Ingman ed. Branderin kannattamana ehdottanut ponnesta poistettavaksi sanat: „eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi”, niin että ponsi kuuluisi: „että eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen”.

Kutsun tätä ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis asiassa päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen. Asian kolmas käsittely on päättynyt.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotuksen laiksi kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta

sisältävä ed. Sopasen eduskuntaesitys n:o 3, jota on valmistelevalisti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Tässäkin asiassa sallitaan ensin keskustelu, jonka kuluessa on tehtävä ehdotukset, jotka koskevat itse lakia ja ponsia. Kun keskustelu on päätetty, päätetään ensin itse laista ja sen jälkeen ponsista.

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sopanen: Minä puolestani ehdottaisin, että eduskunta hyväksyisi ponneksi lakivaliokunnan asiassa tekemän ehdotuksen.

Ed. Ståhlberg: Minä kannatan ed. Sopasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Itse lakiehdotuksen suhteen ei ole mitään ehdotusta tehty, joten eduskunta tässäkin päättäneen hyväksyä lakiehdotuksen sellaisenaan kuin se toisessa käsittelyssä on tullut hyväksytyksi?

Lakiehdotus hyväksytään.

Puhemies: Mitä ponsiin tulee, on ed. Sopanen ed. Ståhlbergin kannattamana ehdottanut, että ponneksi hyväksyttäisiin lakivaliokunnan ehdottama sanamuoto, jonka mukaan ponnin loppu on näin kuuluva: „hyväksyisi ja vahvistettavaksi lähettäisi seuraavan lakiehdotuksen:”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sopasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdottaman ponnin. Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaitiksi, kaupunkien kunnallislaitiksi, laiksi kansanäänestyksestä ja kunnalliseksi vaalilaitiksi

sisältävä, ed. Anton Huotarin y. m. tekemää eduskuntaesitystä n:o 13 valmistelevasti käsiteltäessä laadittu kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Arajärvi: Siihen katsoen, että tämä, ylen tärkeätä alotetta koskeva kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1 näin laajana vasta eilen eduskunnalle jaettiin ja tänään on ollut valiokuntatöitä pitkin päivää, on arvatakseni useammalle muulle kuin minulle käynyt mahdottomaksi tutustua tähän mietintöön. Tämän takia rohkenen minä ehdottaa, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Anton Huotari: Valiokunnan suomenkielisessä mietinnössä pyydän korjata erään painovirheen. Sivulla 65 „Laki kansanäänestyksestä” 3 §:n pitäisi kuulua: „Äänestysluettelosta on voimassa, mitä kunnallisen vaalilain 5 §:ssä vaaliluettelosta on säädetty”. Siitä on poissa sanat: „kunnallisen vaalilain”. Mitä tulee pöydällepanopyyntöön, niin minä puolestani pidän sitä aivan tarpeettomana ja luulisin eduskunnan kyllä voivan asiaa käsitellä jo tänä iltana ensimmäisessä käsittelyssä.

Ed. E. Saari: Minä pyydän saada kannattaa ed. Arajärven tekemää ehdotusta. Minusta ei ole ihmeellistä, jos ed. Huotari kunnallisvaliokunnan puheenjohtajana saattaakin olla mietintöön siinä määrässä tutustunut, että hänen mielestään käsittely saattaisi jo tällä kertaa käydä päinsä. Joka tapauksessa ei ole myöskään ihmettelemistä, jos ne edustajat, jotka ovat saaneet mietinnön käsiinsä vasta eilen, eivät ole ed. Huotarin tasolla tässä suhteessa.

Puhemies: Kun on pyydetty, että mietintö pantaisiin pöydälle ja sitä ehdotusta myös on kannatettu, niin V. J:n 56 §:n mukaan se on pöydälle pantava. Kehotan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepano aikaan.

Ed. Lehokas: Minulla oli tarkoituksena käyttää puheenvuoroa itse tästä esilläolevasta asiasta, mutta kun mietintöä on pyydetty pöydälle ja se sellaisenaan siis tulee pöydälle pantavaksi, niin minun täytyy puheenvuorostani luopua.

Ed. Söderholm: Jag afstår.

Ed. Paavolainen: Luovun.

Ed. Lehtinen: Jos porvarillisella taholla olisi todellakin harrastusta kunnallislakien uudistusten pikaiseksi aikaansaamiseksi, ei tätä mietintöä tuskin olisi pöydälle pyydetty. Mutta minun käsitykseni on se, että porvarilliset kaikista huolimatta tahtovat jonkinlaista levottomuutta herättää kansan keskuudessa viivyttämällä näin tärkeän uudistuksen käsittelyä. Täällä on aikaisemmissa istunnoissa porvarillisten taholta huomautettu siitä seikasta, että kansaa olisi rauhoitettava, ettei kunnallislakkoja syntyisi, niinkuin niitä nyt näyttää syntyvän. Tässä olisi nyt tosiaankin rauhoitusjulistus ja sen käsittely olisi ehdottomasti kiireellinen, mutta, niinkuin näyttää, sellaista rauhoitusjulistusta porvaristo ei meillä

tahdokaan, vaan edelleen haluaa pitkittää tämän tärkeän uudistuksen toteuttamista. Muuten tämän lykkäyksen, kun asia nyt kerran pöydälle jääpi, pitäisi minun mielestäni olla mahdollisimman lyhyt ja senvuoksi minä ehdottaisin, että huomenna sitä varten pidettäisiin istunto.

Ed. Anton Huotari: Minunkin mielestäni on tämä pöydällepyyntö kummallinen senvuoksi, että porvarilehdistö pitää suurta ääntä ja ruikuttaa, että maa on rauhaton, kun tehdään kunnallislakkoja. Pyytämällä pyydetään rauhoitusjulistuksia, mutta silloin kun todellista rauhoitusjulistusta tässä tarjotaan, nimittäin uusien kunnallislakien hyväksymistä, niin silloin sitä edelleen tahdotaan venyttää. Minä yhdyn edellisen puhujan ehdotukseen, että asia pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

Ed. Eloranta: Minun mielestäni on pöydällepano huomiseen tarpeeton, koska tänä iltana jo on aikaa asian käsittelylle. Senvuoksi ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle tämän illan istuntoon, joka alkaisi k:lo 1/2 9. Herrat täällä keskustassa ja oikeistossa voivat pitää sitten niitä pitkiä puheitaan, kun asia tulee toisessa ja kolmannessa lukemisessa täällä esille.

Ed. Annala: Minä pyydän kannattaa ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Jalonen: Minä myös kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Pehkonen: Kun mietintö vastalauseineen on yli 100 sivua ja kun vastalauseissa jo esiintyy muutoksia ainakin 20 eri pykälään, on enemmän kuin kohtuuton sellainen vaatimus, mikä täällä vasemmistossa on tehty. Täytyy kaiken oikeuden nimessä olla oikeus tällaiseen tärkeään asiaan perusteellisesti tutustua, ennenkuin siitä voipi lausua mielipiteensä ja ennenkuin sille selaisenaan voipi antaa siunauksensa. Minä kannatan, että asia jäisi pöydälle perjantain istuntoon, ja katson, että tämä ei tiedä sitä, mitä on täällä tahdottu selittää, vaan tämä on oikeutettu vaatimus.

Ed. Rantakari: Minun täytyy vasemmistolle sanoa, että tämä mietintö on luultavasti niin heikko, että se ei kestä kahden päivän tarkastelua. Pyydän vielä huomauttaa, että jos meitä pakotetaan läpilukematta käsittelemään tätä lakiehdotusta, niin me kyllä tiedämme silloin velvollisuutemme.

Ed. Eloranta: Minä luulen, että herrat ovat hyvinkin pyrkineet siihen tutustumaan, päättään siitä, että ovat sanomalehdessään sitä jo koko joukon repostelleet. Sitäpaitsi herroilla on ollut yhtä hyvä tilaisuus keskustassa ja oikeistossa kuin täällä vasemmistossakin tähän tutustumiseen ja on aivan yhtä hyvä tilaisuus tutustua siihen edelleen suuressa valiokunnassa ja sitten myöskin toisen ja kolmannen lukemisen yhteydessä, niin että mitään painavia syitä sen huomispäivään lykkäämiseen ei ole, joten asia voidaan tänä iltana käsitellä ensimmäisessä lukemisessa loppuun ja senvuoksi aloittaa uusi istunto k:lo 1/2 9.

Ed. Peurakoski: Pyytäisin huomauttaa ed. Elorannalle, että suuren valiokunnan jäsenet kai tarvitsevat myös aikaa siihen tutustuakseen ja sillä, että se tänä iltana käsitellään, eivät suuren valiokunnan jäsenet suinkaan ole valmiit sitä huomenaamuna yksityiskohtaisesti käsittelemään ja tekemään siitä tavallaan lopullisia päätöksiä suuressa valiokunnassa. Senvuoksi minä pyydän myöskin, että asia lykättäisiin perjantain istuntoon.

Ed. Eloranta: Herroilla on yhtä hyvä mahdollisuus suurta valiokuntaa varten varustautua kuin täysi-istuntoa varten huomiseksi, koska suuren valiokunnan istunto on myös huomispäivänä, ja niin ollen ei asia yhtään siitä parane, vaikka se pöydälle lykättäisiin pitemmälle, kuin tämän illan istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Arajärvi useitten kannattamana ehdottanut, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Kutsun tätä ed. Arajärven ehdotukseksi. Ed. Lehtinen ed. Anton Huotarin kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen istuntoon. Kutsun tätä ed. Lehtisen ehdotukseksi. Ed. Eloranta ed. Annalan kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tänä iltana k:lo 1/2 9 pidettävään istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Elorannan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen asiassa tulee, niin mielestäni olisi äänestettävä ensin ed. Arajärven ja ed. Lehtisen ehdotuksen välillä ja se näistä, joka voittaa, olisi pantava vastaehdotukseksi ed. Elorannan ehdotukselle.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Lehtisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Arajärven ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt tässä äänestyksessä hyväksyä ed. Lehtisen ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy ed. Elorannan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lehtisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 43 jaa- ja 119 ei-ääntä; eduskunta siis on päättänyt, hyväksyen ed. Lehtisen ehdotuksen, panna asian pöydälle huomispäivän istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wäinö Jokinen: Edellyttäen, että esillä ollut asia olisi saatu loppuun suoritetuksi ensimmäisessä käsittelyssä eduskunnassa tänä iltana, oli suuren valiokunnan kokous kutsuttu koolle huomisaamuksi k:lo 11. Mutta kun asia nyt on pantu pöydälle huomiseksi, niin peruutetaan suuren valiokunnan kokous.

Puhemies: Seuraava istunto on huomenna k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

30. Torstaina 31 p. toukokuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

Ehdotus a) maalaiskuntain kunnallislaisiksi, b) kaupunkien kunnallislaisiksi, c) laiksi kansanäänestyksestä ja d) kunnalliseksi vaalilaisiksi 363
Asiakirjat: Kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Anton Huotarin y. m. edusk. esit. n:o 13.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alhainen, Blomqvist, Eloranta, Karhinen, Paasi-vuori, Piisinen, F. Rantanen, Saarelainen, Saarikivi, Salovaara, Schybergson, Svinhufvud, Tokoi, K. H. Wiik ja P. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Isaks-son sairauden vuoksi lääkärintodistuksen nojalla huomispäivästä alkaen toistaiseksi sekä yksityis-ten asiain vuoksi ed. Schybergson tästä istunnos-ta, ed. Haataja ensi lauantaiksi, ed. Lehtosaari tästä illasta ensi maanantaiaamuun, ed. J. Ko-honen ja ed. H. Kohonen tästä illasta ensi maanantai-iltaan, ed. Helenius-Seppälä huomista ensi tiistai-iltaan ja ed. Arajärvi huomispäiväksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaisiksi, kau-punkien kunnallislaisiksi, laiksi kansanäänestyksestä ja kunnalliseksi vaalilaisiksi

sisältävä, edustajain Anton Huotarin y. m. teke-mää eduskuntaesitystä n:o 13 valmisteltavasti

käsiteltäessä laadittu kunnallisvaliokunnan mie-tintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa toistami-seen pantiin pöydälle, esitellään mainitun lain-säättämiskysymyksen ensimmäistä käsit-telyä varten.

Keskustelu:

Ed. Arajärvi: Minä pyysin nyt käsiteltä-vänä olevan mietinnön pöydälle voidakseni sen lukea lävitse. Kunnollisesti en ole sitä voinut tehdä, koska annettu aika on ollut siihen liiaksi lyhyt, mutta kumminkin siinä määrin, että kat-son voivani jotain lausua siitä tuloksesta, johon olen johtunut mietintöä tarkastaessani.

Haluni ei ole ollut tällä kertaa, enempää kuin se on ollut tapanani aikaisemminkaan, etsiä laki-ehdotuksesta niitä tai näitä teknillisiä heikkouk-sia tai yksityisiä puutteellisuuksia, vaan olen koettanut lukea mietintöä lävitse siinä mielessä, jotta saisin käsityksen siitä, onko ehdotus yleen-sä sen luontoinen, että se vastaa tarkoitustaan, että se voidaan edes pääasioissaan hyväksyä, tai onko se ehkä sellainen, ettei se korjauksienkaan avulla näytä mahdolliselta tulla hyväksytyksi. Haluni tällä kertaa tutustua mietintöön on ollut sitä suurempi, kun minä 1908 toisilla valtiopäi-villä kuuluiin niihin, jotka toimivat, puhuivat ja äänestivät sen hyväksi, että silloin esillä ollut kunnallislainsäädännön uudistus olisi tullut tosi-tapahtumaksi. Useat silloin olivat hyvin epäile-vällä kannalla tokko silloinen lakiehdotus todella oli sellainen, että se oli laiksi saatettava. Minä en kuulunut näihin epäilijöihin, vaan todella mielihyvällä annoin ääneni sen ehdotuksen hy-väksi, joka sittemmin tuli myöskin eduskunnan päätökseksi, ja kuulun nyt myös niihin, jotka pitä-vät ikävänä tosiasiana, että mainittu ehdotus ei ole tullut laiksi, kun kukistunut hallitus ei tässä-kään suhteessa ymmärtänyt tehtävänsä.

On luonnollista, että minä, kun olen ollut sel-laisessa suhteessa 1908 valtiopäivillä päätettyyn lakiehdotukseen, kuin edellä viittasin, olen nyt

käsiteltävänä olevaa kunnallisvaliokunnan mietintöä n:o 1 koettanut, eritoten verrata siihen ehdotukseen, jonka eduskunta omaksui mainitsemillani valtiopäivillä. — Ja tulos tästä vertailusta? En voi sitä auttaa, että minun täytyy aivan avoimesti väittää, että kunnallisvaliokunta näillä valtiopäivillä on huomattavasti huonontanut sitä ehdotusta, jonka eduskunta 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksyi ja omaksui.

Mielestäni olisikin koetettava tätä valiokunnan mietintöä suuressa valiokunnassa parantaa ainakin siinä ja sen verran kuin ensimmäisessä vastalauseessa esitetään. Mutta tämäkään ei minua puolestani tyydytä. Minun mielestäni on lakiehdotukseen saatava muutakin uutta sisällystä kuin se, mitä ensimmäisessä vastalauseessa esitetään. Ehdottomasti olisi mielestäni saatava maalaiskuntain kunnallisasetuksen 9 §:ään ja kaupunkien kunnallisasetuksen 10 §:ään 1908 vuoden valtiopäivillä hyväksytystä laista se kohta, jossa evätään vaalioikeus niiltä, jotka muusta syyistä kuin köyhyyden takia ovat jättäneet kunnallisveronsa maksamatta. Tämä voitaisiin mielestäni säätää esimerkiksi seuraavalla tavalla. Maalaiskuntain kunnallisasetuksen 9 §:n 3:ksi kohdaksi sellaisena, kuin tämä pykälä ensimmäisessä vastalauseessa esiintyy, lisättäisiin seuraava säännös: „Se, joka muun syyn kuin kunnallislautakunnan puheenjohtajan todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta kunnalliset tuloverot tai henkilömaksut sen vuoden ajalta, jolta ne viimeksi ovat maksettaviksi erinneet”. Vastaava kohta olisi myös lisättävä kaupunkikuntain ensimmäisen vastalauseen mukaisen kunnallislain 10 §:ään sen 3:ksi kohdaksi. Samoin olisi mielestäni sen lisäksi, mitä ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, lisättävä maalaiskuntain kunnallisasetuksen 16 §:ään ja kaupunkilaiskunnallisasetuksen 12 §:ään 5:ksi kohdaksi säännön, jossa vaaditaan määränemistöt päätettäessä meno- ja tuloarvion sellaisista eristä, joista ei ennestään ole olemassa lainvoimaista päätöstä.

Ensimmäisen vastalauseen mainitsemani pykälät säätävät kyllä määränemistön yleensä useimmista menoeristä tai uusista yrityksistä päätettäessä, jotka tulevat kysymykseen kunnallisessa elämässä. Mutta minun mielestäni ehdotuksissa on kuitenkin eräs suurenlähtö aukko, nimittäin siinä kohden, että meno- ja tuloarviota vahvistettaessa voidaan, jos maalaiskunnallisasetuksen 16 § ja 12 § kaupunkilaiskunnallisasetuksessa jäävät sellaisiksi, kuin ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, saada yksinkertaisella äänen enemmistöllä sisään miten suuria menoeria

hyvänsä, kun ne vain ovat tilapäistä, kerta-tarvetta varten otettuja. Tämä mielestäni ei ole osottautunut terveelliseksi nykyisenkään kunnallisasetuksen (voimassaollessa eikä tule sitä myöskään olemaan) vastaisuudessa. On erittäin tärkeää, että kaikki rahallisia menoja koskevat päätökset tehdään niin kysytettyinä, että niiden hyväksi voidaan saavuttaa määränemistöt. Tämä on minun ymmärtääkseni terveelle kunnalliselämälle tarpeellinen kaikissa oloissa, olkoon kunnallisasetus muutoin millainen tahansa. Ken on seurannut kunnalliselämää ja raha-asiaa pitelyä suuremmissa kaupunkikunnissa nykyisenkin kunnallisasetuksen voimassaollessa, hän ei saata kieltää, että verrattain kevyellä kädellä tehdään rohkeita päätöksiä, jotka koskevat kunnan taloudelliseen elämään paljon syvemmältä, kuin päätöstä tehtäessä osataan usein arvatakaan. Jos kunnallisasetukset eivät muuttuisi, niin minusta olisi tärkeää nykyisiinkin kunnallisasetuksiin saada esitetyntuontoisia, määränemistötä vaativia säännöksiä. Sitä enemmän mielestäni, jos ja kun kunnallisasetukset rakennetaan sellaiselle pohjalle, mille ne nyt halutaan rakentaa ja jolle minäkin yhä edelleen katson ajan vaativan ne rakennettaviksi.

Omalta kohdaltani arvelen, että mietintö, jos se ainakin edellä esittämissäni kohdissa tulee korjatuksi, näyttää saavan sellaisen sisällöksen, että sen voi ja kehtaa hyväksyä. Vastaisessa tapauksessa on hyväksyminen enemmän kuin kyseenalaista, etten sanoisi mahdotonta.

Ed. P a a v o l a i n e n: Jo kymmenkunta vuotta on ollut kysymys vireillä voimassa olevien kunnallisasetusten uudistamisesta. Se on ollut kaikkien puolueiden ohjelmissa, sitä on pohdittu sanomalehdissä ja onpa erityinen hallituksen asettama komiteakin antanut siitä mietinnön. Tämän lisäksi on olemassa eduskunnan vuonna 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksymät, vaikkakin silloin vahvistamatta jääneet, kunnanjäsen-ten tasa-arvoisuudelle ja yhtäläiselle määräämisvallalle rakennetut kunnallislakiehdotukset. Kun siis näin paljon on tehty valmistavaa työtä kunnallislakien uudistamisen hyväksi, mitä olisi luullut olevan helppoa saada toimeen sellaiset kunnallislakiehdotukset, jotka ilmielini ja tyydytyksellä olisi koko maa voinut ottaa vastaan. Vaan onko nyt eduskunnalle hyväksyttäväksi jätettyjen kunnallislakiehdotusten laita näin? Ei suinkaan, sillä jo vähäinen silmäily noihin esillä oleviin lakiehdotuksiin on omansa teke-mään sen vaikutuksen, että nämä ehdotukset ovat aivan onnistumattomat ja tarkoitustansa

vastaamattomat sekä synnyttävät levottomuutta ja pelkoa kaikkialla, jossa kyetään vähänkin asiaa arvostelemaan.

Tahtomatta ryhtyä yksityiskohtaisemmin käsittelemään näitä mietinnössä käsiteltyjä neljää eri lakiehdotusta, saan vaan viitata muutamiin huomattavimpiin ilmiöihin niissä.

Siitä seikasta, että lakiehdotukset kunnallishallinnosta, sen kokoonpanosta, vaaleista siihen ja sen päätösten vahvistamisesta on koetettu laatia mitä kansanvaltaisimpaan suuntaan ja että niitä laadittaessa on erityisesti otettu huomioon vähävaraisempien kansanluokkien edut, ei ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Meidän kunnallisetuksemme vanhentuneena ovat uudistusten ja muutamien kansanluokkien oikeuksien laajentamista tarkoittavien muutosten tarpeessa. Etenkin niissä oleviin määräyksiin äänioikeudesta ja vaalioikeudesta ollaan melkein kaikkialla ja ainakin edistysmielisissä piireissä oltu tyytymättömiä. Mutta näitä uudistuksia sommiteltaessa ja oikeuksia laajennettaessa on koetettava pysyä välttämättömyyden rajoissa ja pidettävä silmällä, ettei kansanvaltaisuuden innossa liian pitkälle meneminen saa aikaan päinvastaista, kuin mitä on tarkoitettu. Että näin nyt on tapahtunut, siitä ei voine olla muuta kuin yksi mieli, jos asiaa tahdotaan puolueettomasti harkita. Jos lakiehdotukset sellaisina, kuin ne ovat eduskunnalle jätetyt, tulisivat hyväksytyiksi, tulevat ne varmasti aikaansaamaan mitä suurinta häiriötä ja sekavuutta kuntien hoidossa eivätkä ne myöskään ole minun mielestäni yhteydessä todellisen kansanvaltaisuuden hengen kanssa.

En voi käsittää, että valiokunnan enemmistöä lakiehdotuksia laatiessaan on innostanut tuohon suureen vapaamielisyyteen asialliset seikat tai kansan paras, vaan kunnianhimo hankkia rekordi kansanvaltaisuuden intoilijoina ja näyttää maailmalle, että Suomen eduskunta, jossa on sosialidemokraattinen enemmistö, osaa vaikka kansan paraan uhallakin kyhätä lakeja, joille ei kykene vetämään vertoja maailman kansanvaltaisimmakaan maan vastaavat lait.

Tekee mieli väittää, etteivät lakiehdotukset ole terveen järjenkään mukaisia, sillä myöntäväthän lakiehdotukset äänioikeuden mielipuoillekin sekä henkisesti ja siveellisesti vajakykyisille kuntalaisille. Samoin on äänioikeus myönnetty alaikäisille ja muille sellaisille, jotka eivät lain mukaan saa hoitaa omaa omaisuuttaan, saati toisten. Voidaan tositeolla kysyä, onko tällaiset määräykset lakiehdotukseen otettu todella kansanvaltaisuuden periaatteen vaatimuk-

sesta, samoin kuin se, että kunnan äänioikeus on annettu rikoksellisille ja sellaisille henkilöille, jotka törkeän rikoksen kautta ovat oikeudenpäättöksellä tuomitut menettämään kansalaisluottamuksensa. Mitä vielä! Tällaiset säädökset ovat kevytmielisyyden purkauksia ja sellaista kevytmielisyyttä, jota ei lainlaatijan taholta saa tapahtua. Se on kevytmielistä leikittelyä Suomen kansan vahingoksi ja onnettomuudeksi. Lakiehdotuksista, joiden säännökset ovat omiaan kaatamaan ne perusteet, joiden nojalle meidän kunnallishallintomme on perustunut, turhaan etsii sellaisia määräyksiä, jotka voisivat antaa takeita siitä, että kuntien asiat tulevat johdonmukaiseen hoitoon, että kunnallistalous ja -luotto tulee turvatuksi, samoin kuin ei niissä ole minkäänlaisia rajoituksia liiallisiin kohtuutonta kunnallisverotusta vastaan tai sitä vastaan, ettei kunnan valtuusto voisi käyttää valtaansa verotettavien vahingoksi. Päinvastoin valiokunnan mietintö herättää mitä vakavimpia epäilyksiä näissä ja monessa muussa suhteessa, esimerkiksi siinä, että lakiehdotuksesta puuttuu sellaisia määräyksiä, joiden kautta saavutettaisiin varmuutta siitä, ettei harkitsemattomia päätöksiä kunnan asioissa voisi syntyä tai etteivät päätökset tule loukkaamaan kunnan tai yksityisen oikeuksia ja etuja. Niin leväperäisesti ja pikkuseikkoina on valiokunnan enemmistö mietinnössään käsitellyt tärkeän tärkeitä kysymyksiä kunnan varojen hoidosta ja kunnan varojen käyttämisestä, ettei se ole katsonut tarpeensa vaatimaksi säätää sellaisiakaan asioita päätettäessä, kuin ovat kunnan kiinteän omaisuuden myynti tai osto ja lainanottaminen, kunnan valtuustossa määrääenemmistön, vaan jättänyt nekin yksinkertaisella äänten enemmistöllä valtuuston ratkaistaviksi.

Sitävastoin mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa otetaan tämä seikka huomioon ja ehdotetaan, että tällaisten tärkeiden päätösten tekoon on vaadittava $\frac{2}{3}$ saapuvilla olevista valtuutetuista ehdotusta kannattamaan ja että erinäiset tärkeimmät kunnanvaltuuston päätökset on alistettava, kuten nykyisinkin, senaatin talousosaston tutkittaviksi ja vahvistettaviksi. Tämänlaisia muutoksia on välttämättömästi saatava lakiehdotukseen. Jos muutenkin nämä lakiehdotukset muodostetaan tämän seikkaperäisesti esitetyn ja asiallisesti perustellun ensimmäisen vastalauseen mukaisesti ja sen mukaan kuin ed. Arajärvi täällä lisäsi, niin tulevat sen kautta korjatuiksi edellä mainitsemani puutteellisuudet ja epäjohdonmukaisuudet, jonka tähden suosittelun suuren valiokunnalle evästyksenä tätä ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Hagman: Lapsuudestamme asti on meillä teroitettu, että me elämme oikeusvaltiossa. Niin hyvin puhutussa sanassa, koulussa ja kaikkialla muualla, kuin myöskin yhteiskunnallista elämää koskettelevassa kirjallisuudessa ylimalkaan on meille uskotettu tällaista oppia. Tuhannet ja jälleen tuhannet maailman miespuolisista ihmisolioista ovat olleet luomassa tätä oikeusvaltiota. He ovat suorittaneet tämän luomistyönsä ja ylläpitämistyönsä osittain paperilla, sanokaamme enimmäkseen paperilla, osittain käytännöllisessä elämässä. Mutta mitä osottavat elämän tapahtumat katsottuina pitkässä kehitysjonossa? On paha sanoa, mutta vaikea olla sanomattakin, että ne osottavat, että se oikeusvaltio, jonka miehet ovat rakentaneet, se ei kestä. Vähitellen aikojen vierieessä eteenpäin tämä oikeusvaltio, joksi sitä aina on sanottu, on pudonnut hajalle, auttamattomasti pala palalta pudonnut hajalle. Sen on täytynyt niin käydä, auttamattomasti täytynyt. Ja minkä vuoksi? Siksi, ettei se ole ollut sitä, miksi sen luojat ja ylläpitäjät ja sen paikkaajat ovat sen julistaneet. Siksi, että tämä oikeusvaltio monissa suhteissa on ottanut itselleen väärän nimen, jota sen sisällys ja sen laatu ei ole vastannut. Tästä valtiosta, tästä oikeusvaltiosta on sanottu ja yhä uusittu, että se tarjoaa jäsenillensä lain turvaa, ja on tahdottu saada ihmisiä uskomaan, että laki on sama kuin oikeus. Ainakin se, minkä minä olen pitkän elämäni aikana nähnyt, on osottanut, että niin ei ole ollut, ei läheskään kaikissa suhteissa. On yhdistetty sanat laki ja oikeus monissa kohden, missä minun ja monen muun mielestä olisi pitänyt yhdistää sanat laki ja vääryys. Monissa tapauksissa vallanomistajat ovat, ollenkaan tiedustelematta niiden mieltä, joiden noudatettavaksi jokin laki on tehty, säätäneet lakia siinä tarkoituksessa, että voisivat muka lain nojalla harjoittaa vääryyttä ja sortoa ja samalla kertaa ajaa omia etujansa. Näin ovat tehneet suuret valtiot, sanokaamme valtakunnat, pieniä valtioita kohtaan. Näin ovat tehneet suuret kansat pieniä kansoja kohtaan, ja näin ovat tehneet ja tekevät edelleen pienet ja suuret valtiot eri kansanluokkia ja eri kansanryhmiä kohtaan.

Näin on monissa kohden tehnyt Suomen valtiokin elimineen, lakeineen, laitoksineen. Ne, jotka siinä ovat olleet määrävässä asemassa, niin hyvin hallitukset kuin lakia säätävät laitokset, maan valtiopäivät, ovat myöhempiin aikoihin asti lakien voimalla estäneet yhteiskunnallisuudesta ja valtiollisesta vaikutusvallasta kaksi mitä suurinta kansanryhmää: maan työväenluokan ja maan naiset. Mistä kaikista syistä tämä on

tapahtunut ja millä eri keinoilla, siihen en tässä yhteydessä tahdo kajota. Kaikissa tapauksissa nämä virheet ovat olleet suuria, erittäin suuria, sillä mielestäni se oikeusvaltio, joka vääryydellisesti on pidättänyt nämä kaksi suurta kansalaisryhmää laillisen vaikutusvallan ulkopuolella, on nyt joutunut sellaiseen umpikujaan, ettei se enää voi siitä ehjänä palata; sen täytyy nyt rikkoutua. Työväenluokka ottaa nyt, sille ominaisella voimakkaalla ja säälimättömällä murroksella ne oikeudet ja ne edut, joita sille ei ole hyvällä annettu. Ja oikeudet toiselle puolimäärälle kansaa, naisille, näkyvät nyt seuraavan mukana ilman suurempaa vastustusta. Ihmisyyksarvon nopeassa nousussa ei voida nyt enää naisia syrjäyttää. Minä sanon: jos siihen oikeuksien ja etujen tasoittamistyöhön, joka nostaa kansan syvimmätkin rivit pohjista, olisi ryhdytty viisikymmentä vuotta sitten, niin ei olisi murros tällä hetkellä niin jyrkkä, niin kipeä, se ei koskisi nyt niin katkerasti, kuin se nyt sen tekee. Jos olisi aikaisemmin ulotettu maan naisille ihmisyydelliset ja kansalaisoikeudet ylimalkaan, niin, minä rohkeneen sanoa sen, olisi kenties voitu välttää ainakin osa niistä huutavista epäkohdista, jotka nyt ovat vallalla meidän yhteiskunnassamme.

Mitä esillä olevan lakiehdotuksen yksityiskohtiin tulee, on niissä paljonkin korjauksen varaa, mutta kun minä tiedän, että iskijöitä näihin on eduskunnassa runsaasti, ja arvaan, että kova otelu niistä tänä iltana syntyy, niin en puolestani ainakaan tällä kerralla kajoa yksityiskohtiin. Ainoastaan yhdestä seikasta pyydän huomauttaa ja teen sen erittäinkin siitä syystä, etteivät eduskunnan arvoisat herrat kenties tälle seikalle ole omistaneet huomiota. Muistutukseni koskee sitä kysymystä, mihin asemaan naimisissa oleva nainen valiokunnan mietinnön mukaan joutuu kunnalliseen vaalikelpoisuuteen nähden. Mietinnön perusteluissa sen 3 sivulla vakuutetaan olevan oikeudenmukaista, että naiset kunnallisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden suhteen ovat asetettavat yhdenvertaisiksi miespuolisten jäsenten kanssa, mutta itse lakitekstissä, ensiksi maalaiskuntain kunnallislakia koskevassa säädetään sivulla 23 10 §:ssä, ettei valtuutetuksi valittako henkilöä, joka on holhouksen alainen. Kaupunkien kunnallislakissa sivulla 54 §:ssä 11 säädetään samaan tapaan. Tässä ilmenee mielestäni ristiriita näiden lakipykälien välillä ja sen välillä, mitä perusteluissa on myönnetty. Mielestäni olisi tämä asia selvästi lakitekstissä lausuttava. On syytä olettaa, etteivät — kunka minä sanoisin — kunnan uudet isännät huoli edeltäjiltään periä niin oikeudenvastaisia ja ala-

arvoisia määräyksiä, kuin ovat nykyisessä kunnallislaisissa naimisissa olevan naisen pidättämisen vaalikelpoisuudesta, ja rohkenen puolestani asettaa sen kohtuullisen vaatimuksen, että asia tulee suuressa valiokunnassa käsittelyn alaiseksi ja korjatuksi sillä tavalla, että pykälien sanamuodosta selvästi käy ilmi, että naimisissa-kin oleva nainen tulee vaalikelpoiseksi kunnallisiin luottamustoimiin. Minä tiedän aivan hyvin, että nämä määräykset ovat tulkinnan varassa, ja tiedän, että voidaan tulkita asiaa eri tavalla, mutta minä rohkenen pyytää, että pykälät tehdään niin selviksi, ettei minkäänlaisella kierolla tulkinnalla voida enää estää naimisissa olevaa naista olemasta siinä kunnallisessa elämässä mukana, jossa kunnan varoja ja kunnan asioita ytimalkaan hoidetaan.

Ed. Storbjörk: Vår icke så alltför gamla lag om kommunalförvaltningen på landet är behäftad med så många föråldrade bestämmelser, hvilka dels innebära uppenbar orättvisa, dels göra det kommunala maskineriet svårskött, att en reformering och nydaning måste hälsas med tillfredsställelse.

Det är särskildt i tvänne afseenden olägenheterna äro mest kännbara. Det ena är rösträttens begränsning till ett fåtal skattdragande och obegränsad röstskala bland dessa, hvarigenom flertalet af kommunens medlemmar är uteslutet från allt inflytande på det kommunala lifvet så att uppenbart fåvälde existerar.

Det andra är grunderna för uttaxering af kommunalskatt, hvilka helt säkert utgöra den förnämsta orsaken till bekymmer och misshälligheter inom landsbygdens kommunallif.

Denna del af kommunallagarna har dock i reformförslaget alldeles förbigåtts, hvarigenom hela betänkandet inskränker sig till en halfmesyr.

Då frågan om den kommunala taxeringen och grunderna för utgörande af kommunalskatt antagligen är för omfattande för att mera kunna lösas i sammanhang med behandlingen af föreliggande betänkande, nödgas jag med ett beklagande af denna bristfällighet förbigå detsamma.

I fråga om rösträttens utsträckning synes kommunalutskottets reformifver varit desto mera radikal. I utskottsbetänkandet föreslås val- och rösträtt åt „en hvar medlem af landskommun, såväl man som kvinna, som äger finsk medborgarrätt och före valåret fyllt tjugo år”.

Under en tjugofemårig verksamhet bland ungdomen i dess sammanslutningar för bildning och själfuppföstran har mitt förtroende för ungdoms-

men allt mera blifvit stadfast och jag ser därför ingen samhällsfara i att åt 20-åringar bevilja kommunal rösträtt, men när nu en gång allmän lag fastställer myndigblifvandet till 21-årsåldern i enskilda angelägenheter, t. o. m. i den personliga själfbestämningsrätten, förefaller det barnsligt, att lagstiftningen skulle fastställa myndigblifvandet i allmänna angelägenheter, i detta fall kommunallifvets kräfvande och ansvarsfulla område, till 20 år. På lagstiftningens område måste likväl mera än på något annat område enhetlighet och konsekvens bibehållas.

Då emellertid den borgerliga myndigheten genom äktenskaps ingående i enskilda fall kan inträda tidigare än vid fylla 21 år, borde uttrycket i § 9 „före valåret fyllt 20 år” utbytas mot „före valåret blifvit myndig”.

Likväl skulle det ådagalägga brist på ansvars känsla, ifall landtdagen beviljade kommunalmyndighet genom rösträtt åt i så hög grad mindervärda personer, att de sakna sina sinnens fulla bruk, att de sakna medborgerligt förtroende, att de stå under förmynderskap, att de af tjåna straff o. s. v.

För att fastställa medborgerlig dygd såsom oefftergift villkor för kommunalt myndigblifvande, måste till § 9 i lagförslaget vidfogas undantag analoga med dem, som enligt § 5 i L. O. gälla i fråga om landtdagsmannaval.

Underlåtes detta, råkar nog lagstiftningen ut på det sluttande planet. Göres i förslaget förbehåll i § 9, skulle enahanda förbehåll vara öfverflödigt i § 10, där mom. 2 sålunda kunde utgå.

I full öfverensstämmelse med principen för val till fullmäktige bestämmer lagförslaget i § 7, att äfven revisorer utses genom omedelbara och proportionella val. Då emellertid § 94 i gällande lag för landet stadgar, att revisorer äro för tre år i sänder valda 3 personer, af hvilka en årligen afgår, torde det blifva svårt att proportionellt välja denna person, som otvifvelaktigt måste förblifva odelbar.

Ifall kommunalstämman slopas, synes därför revisorerne böra väljas af fullmäktige.

I gällande författning utgör den kommunalvalperioden på få undantag när 3 år.

Enligt det nya förslaget skola kommunalfullmäktiges och kommunalnämnds ledamöter jämte nämndens ordförande och viceordförande väljas på 2 år, hvarigenom halfva antalet medlemmar årligen afgår.

Detta innebär en absolut försämring och tillbakagång.

Utskottet synes hafva hängt upp sig på ansträngningarna att låta väljarna vederfaras den

största möjliga rättvisa, genom att få så många medlemmar som möjligt valda för hvarje år för att därigenom gifva utsikter till inval äfven åt jämförelsevis små meningsgruppers kandidater.

Däremot har en vida mer vägande omständighet förbisett, nämligen den, att fullmäktige och nämnd böra tillförsäkras arbetsförmåga, sakkunskap och följdriktighet i åskådning.

Om hvarje år kan tillföra fullmäktige och nämnd halfta antalet nya opröfvade krafter, möjligen till ännu — på grund af tillfälliga vindkast i opinionen — omfattande åsikter diametralt motsatta de principer, hvilka samma organ förut häfdat, så är det lätt att förutse, att en skadlig osäkerhet i de kommunala organens funktion kommer att göra sig gällande, hvarjämte nedbrytande rubbningar i kommunallivets gång ofta kunna inträffa.

Kommunalmannens uppgift är äfven på landet numera så pass komplicerad, att minst 3-årig verksamhet behöfves för att en person skall kunna tillägna sig nödig och tillräckligt mångsidig sakkännedom.

Häremot skall kanske invändas, att ingenting hindrar återval af någon eller några af de i tur afgående, hvarigenom såväl konsekvens i principer som afgörandemakten åt de erfarnare säkerställas. Här till måste nämligen att då uppdragen troligtvis blifva föga eftersträfvade, och enhvar liksom härintills på landet önskar slippa ifrån, tillfälligheten och slumpen komma att få ett afgörande inflytande.

Sådant är dock lagstiftarens skyldighet att förebygga när det kan ske.

I lagförslaget böra därför §§ 8 och 11 mom. 2 om fullmäktige samt § 45 om kommunalnämnd ändras, så att valen ske för 3 år och $\frac{1}{3}$ årligen afgår såsom i första reservationen är föreslaget.

I förslaget § 15 är under punkt 16 tillagdt kommunalfullmäktiges beslutanderätt „angående jakt och djurfångst samt fiske”, hvilka frågor förut ankommit å kommunalstämma. Då dessa frågor beröra lägenhetsinnehafvares skattlagda egendom, torde de böra hänföras till frågor, som enligt § 68 böra behandlas vid sammanträde af ägare eller innehafvare af jord. Ett ställande af dessa frågor under kommunalfullmäktiges kompetens, skulle utgöra ett sådant ingrepp i jordägares och innehafvares rätt, att den frågan väl måste behandlas som i en grundlagsändring stadgas. Gäller frågan endast jakt och fiske å kommunala marker eller kommunens gemensamma egendom, bör detta uttryckligen vara stadgadt.

I fråga om behovet af kvalificerad majoritet för viktiga eller kostsamma företag ansluter jag

mig till samma principer, hvilka formulerats i första reservationens förslag till § 16. Med en sådan åtgärd kunde uteslutandet af förstärkning åt fullmäktige och underställning i viktiga frågor anses vara rättfärdigade.

Däremot äro bestämmelserna i lagförslaget angående sammanträde, när det gäller mindre del af kommunen, när det gäller jordägare i en kommun samt när det gäller flera kommuner gemensamt, rätt oklara och summariska, hvarför den kommunala apparaten i hithörande frågor blir ytterst svårskött, — i alla fall en betydligt sämre än nu gällande förordning, hvari kommunalstämman utgjort det centrala organet för alla, — därest icke förtydligande bestämmelser införas.

Det nya organ, som benämnas folkomröstning, är en dyrbar apparat, hvilken endast i undantagsfall och i särskildt viktiga frågor borde få komma till användning. Då denna apparat i alla händelser skall fram för att gifva sitt utslag vid de allmänna valen hvarje höst, borde dess användning såsom bromsinrättning under årets lopp inskränkas blott till frågor af allra största bärvidd. I förslaget bör därför kunna inrymmas bestämmelser därom.

Slutligen är valproceduren, förutom i Lappland, enligt förslaget till vallag onödigt vidlyftig och dyrbar, när det gäller små kommuner, så ändamålsenlig den än kan vara för stora stads- och kanske äfven för stora landskommuner. En större frihet och rörlighet i analogi med olika förhållanden hade därför i vallagen bort medgifvas.

Om stora utskottet, med beaktande af ofvan framhållna synpunkter, kan aflägsna påpekade oformligheter, ytterligheter och direkta misstag, kan lagförslaget godkännas. I annat fall synes det omöjligt.

Ed. Laitinen: Käsilläoleva lakiehdotus tahi oikeammin nämä neljä eri ehdotusta ovat pääasialliselta sisällöltään jotenkin samat, kuin eduskunnan vuonna 1908 hyväksymät kunnallisasetukset ja vaalilaki, lukuunottamatta lakia kansanääneystyksestä, joka on uusi ja jonka tarkoituksesta ei ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Käytännössä viimeainittu laki tullee kumminkin sangen harvoin ja ainoastaan erinomaisen painavissa tapauksissa toteutetuksi, sillä niin raskas ja vaivaloinen sen käytännöllinen puoli on. Tällä kertaa esilläolevat kunnallislait poikkeavat eduskunnan vuonna 1908 hyväksymistä asetuksista pääasiallisimmin ikärajaan nähden, jonka valiokunnan enemmistö on asettanut 20 vuodeksi ennen hyväksytyn 21 vuoden sijasta. Äänioikeuskysymyk-

sessä, jossa valiokunnan enemmistö on katsonut „kansan vallan” vaativan kaikkia rajoituksia poistettavaksi, vieläpä niin, että äänioikeus olisi mielenvikaisilla ja muuten vajavaltaisilla henkilöilläkin, kuin myöskin niillä, jotka törkeistä rikoksista ovat tuomitut kansalaisluottamuksensa menettäneiksi. Mutta ihme kyllä, on valiokunnan enemmistökin näiltä riistänyt vaalikelpoisuuden. En tiedä minkä takia. Vielä on valiokunnan mielestä äänioikeus säilytettävä niillekin, jotka eivät suorita niitä veronmaksuvelvollisuuksia, jotka heidän maksettavakseen on asetettu, vaikka valiokunnan enemmistökin pitäneen tärkeänä m. m. puolueverojen maksamisen saadessaan ne oikeudet, mitkä se tuottaa. Tästä huolimatta on katsottu oikeaksi antaa kunnalliset oikeudet niille, jotka eivät mitään kunnallisia velvollisuuksia suorita, silloinkin kun syynä ei ole köyhyys.

Tämä veronmaksuvelvollisuus tässä muodossaan on nähtävästi jonkunlaisessa epähuomiossa jäänyt ensimmäisestä vastalauseesta pois, vaikka se jo korkeuurivedoksessa siinä oli. Tämän takia minä toivon, että suuri valiokunta ottaa 9 §:ään maalaiskuntien kunnallislaisissa ja 10 §:ään kaupunkikuntien kunnallislaisissa lisäyksen, joka kuuluu: „Se, joka muun syyn kuin kunnallislautakunnan puheenjohtajan todistuksella näytetyn varattomuden takia on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut edellisen vuoden kunnalliset tuloverot tai henkilömaksut”.

Täällä ed. Hagman äsken pelkäsi sitä, että naitujen naisten vaalikelpoisuus olisi tällä lailla myös riistetty. Tämä sama valitus tehtiin minulle viime matkalta tänne Helsinkiin tullessani. Eikä ole ihme, jos siellä maalla naisilla on tällainen käsitys, kun vielä meillä Helsingissä löytyy sellaisia. Ei mitenkään liene nostettu kovin korkealle naisasian eteenpäin menoa, kun vielä jaksetaan ajatella sitä, että naitu nainen on holhouksen alainen. On toki suuri ero, jos laki puhuu edusmiehisyyden alaisuudesta, kuin siitä, jos se puhuu holhouksen alaisuudesta. Tässä asetuksessa, missä vaalikelpoisuutta rajotetaan, puhutaan toki vain sellaisista vajamittaisista henkilöistä, jotka eivät kykene itseään hoitamaan ja ovat sen takia joutuneet holhouksen alaisiksi.

Kun nykyinen lakiehdotus eroaa 1908 vuoden valtiopäivillä hyväksytystä asetuksesta myöskin siinä, että lisätty valtuusto on jätetty pois ja kun kunnalliselämä koskee pääasiallisesti ja melkein päyksiinomaan taloudellisia kysymyksiä ja rahasioita, niin on valiokunnan suuri vähemmistö katsonut varsin tarpeelliseksi, että tärkeimpien asioiden ratkaisuun valtuustossa vaadittaisiin, että ²/₃ valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä

yrityksen tai sellaisen asian täytäntöön panossa, josta vastalauseen 16 §:ssä mainitaan, sitä kannattaa. Mutta tällaiseenkaan varovaisuuteen ja varmuuteen kunnan raha-asiaihin hoidossa ei valiokunnan enemmistö ole suostunut — ties sitten mistä syystä ja missä tarkoituksessa.

Vaikka itse puolestani olen sitä mieltä, että kysymyksessä olevat lait olisi nyt valmiiksi saatavat ja mitä pikimmin noudatettaviksi vahvistettavat, niin kuitenkin pidän edellä esitettyjä periaatteellisesti ja kuntain talouden kannalta niin tärkeinä, ettei niistä mitään voida tinkiä pois, ei edes silläkään uhalla, että lait näiden tähden jäisivät kokonaan syntymättä.

Esitysehdotuksen tekijät samoin kuin valiokunnan enemmistökin on osaksi jokseenkin, sanoisinko omapäisesti, paikkailemalla ja mielivaltaisesti liitoksistaan irtirepimällä koettanut näitä lakiehdotuksia rakennella. Tulos on myöskin ollut sen mukainen. Lakiehdotukset jättävät voimaan nykyisen kunnallislain 6 luvun m. m. tilintarkastajiin nähden, joita valitaan kuntakokouksessa 3 ja varatarkastajia kaksi. Näistä eroaa vuosittain yksi varsinainen tarkastaja ja varajäsenet kolmen vuoden kuluttua kaikki. Nämä määräykset ovat muutenkin ristiriidassa uudessa ja vanhassa asetuksessa, mutta kummallisinta on m i t e n j a mitä varten näihin sovelletutaan valiokunnan enemmistön ehdottamaa suhteellista vaalitapaa kun valittavia on vain yksi. Samalla tavalla on valiokunnan enemmistö irrottanut maalaiskuntien hallinnossa paljon vaikuttavat manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevat asiat yhteisestä kunnallistaloudesta, jättäen samalla tarkemmin ja asia n m u k a i s e s t i säännöstelemättä, miten sellaiset asiat ovat hoidettavat. Kaikkeen tähän viitaten pyydän suuren valiokunnan huomiota kiinnittää kaikkiin muihinkin ensimmäisessä vastalauseessa huomautettuihin seikkoihin, ja samalla uskallan toivoa, että suuri valiokunta muuttaa lakiehdotuksen ensimmäisen vastalauseen mukaiseksi.

Ed. H o i k k a: On täällä niinkuin valiokunnassakin vastustettu kunnallisen äänioikeuden myöntämistä niin avarassa mitassa kuin mitä valiokunnan enemmistö tässä esilläolevan mietinnön maalaiskuntia koskevan lain 9 §:ssä ja kaupunkilaiskuntia koskevan lain 10 §:ssä ehdottaa. Mutta se periaate, minkä kunnallisvaliokunnan enemmistö on omannut, on minun käsittääkseni ainoa oikea. Ja kun se on kerran periaatteellisesti oikea, niin silloin se on myös oikeana käytäntöä sovellettava. Äärimmäinen porvaristo ei tunnustakaan vielä tyytyväinen siihen, että näihin lakei-

hin poimittaisiin melkeinpä kaikki ne äänioikeutta rajoittavat määräykset, mitkä ovat valtiol-lisen äänioikeuden esteenä, vaan sen lisäksi he vielä tahtoisivat äänioikeuden kiellettäväksi kai-killä niillä, jotka eivät maksa kunnallisveroja. Jos kunnallisveron maksamisesta tehtäisiin kun-nallisen ääni- ja vaalikelpoisuuden pohjakivi, niin siitä muodostuisi sellainen rajoitus, joka olisi kaikkia muita ehdotettuja rajoituksia laajakantoi-semmpi ja epäoikeutetumpi. Laajakantoisempi se olisi sen vuoksi että sen nojalla tultaisiin riistä-mään kunnallinen ääni- ja vaalikelpoisuus oikeus paljon suuremmilta kansanjoukoilta kuin kaikkien muitten rajoitusten perusteella yhteensä. Epäoi-keutetumpi se olisi senvuoksi, koska ei lienee vas-talauseen kirjoittajalla enkä usko että niilläkään, jotka siihen yhtyvät, halua väittää, että köyhyys on mikään rikos, varsinkaan sellainen rikos, jota ei voi rankaisematta jättää. Epäoikeutettu se olisi senkin vuoksi, että kunnissa on paljon sellaisia kansalaisia, jotka eivät kykene maksamaan kun-nallisveroa, mutta kuitenkin nuo ihmiset, jotka ovat kykenemättömät kunnallisveron maksuun, ovat kunnalle ja voipa sanoa kokokansallekin ehkä hyödyllisempiä kuin monet niistä, jotka maksavat kunnalliset verot. Epäoikeutettu se olisi jo siihen-kin katsoen, koska kunnilla, varsinkin kaupunki-kunnilla, on muitakin tuloja eikä ainoastaan niitä, mitä veroina kannetaan. Millä oikeudella sellai-sista tuloista yksinomaan ne päättäisivät, jotka maksavat kunnalliset veronsa. On huomioonotet-tava vielä sekin, että onhan kunnilla senkinlaisia omaisuuksia, jotka ovat karttuneet pitkien aikojen kuluessa ja joiden omaisuuksien kokoamiseen ovat jotkut ihmiset osottaneet ehkä hyvinkin huomiat-tavaa harrastusta, ovat voineet olla hyvinkin pit-kiä aikoja kuntien tärkeimmissä luottamustoi-missa ja kaikissa näissä ovat käyttäytyneet mitä kiitosta ansaitsevimalla tavalla. Mutta lehti on kääntynyt niitten taloushistoriassa. Kohtalo on murjonut heidät kunnallisveroihin maksukyvyttö-miksi. Se olisi törkeä oikeuskäsitteen loukkaus, jos tämä eduskunta ottaisi tähän lakiin sellaisia määräyksiä, että sellaiset kansalaiset eivät voisi ottaa osaa kunnalliseen äänestykseen eivätkä olisi vaalioikeutettuja. Se ei olisi ainakaan sopusoin-nussa kansan oikeuskäsitteen kanssa. Se olisi louk-kaus kunnan itsehallinnon periaatteitakin vastaan. Silloin eivät enää kaikissa tapauksissa kuntalaiset voisi välitä luottamustoimiinsa sellaista henkilöä, johonka he ehkä muuten hyvinkin suuressa mää-rässä luottavat ja jonka siihen katsovat sopivim-maksi. On kunnallista äänioikeutta käsiteltäessä hyvin usein sanottu ja sanotaan vieläkin, ennen-käin tämä laki saa loppuratkaisunsa, ettei oikeuk-

sia ilman velvollisuuksia — että velvollisuudet ennen oikeutta. — Ei minulla tosin ole sellaista johtavaa ajatussuuntaa vastaan mitään erittäin muistuttamista, jos se lausutaan sanan oikeassa, laveammassa ja vilpittömässä merkityksessä. Mutta te, jotka niin sanotte ja tahdotte velvolli-suudet panna edelle oikeuksia, minulla lienee teiltä oikeus kysyä, onko todellakin teillä otsaa ja sisua väittää, että ne ihmisparat, jotka eivät ky-kene maksamaan kunnallisveroja ovat kaikki tei-dän mielestänne velvollisuuksiansa täyttämättömiä lurjuksia? Sitä ne eivät ole. Minulla niistä on aivan toinen käsitys. Minun käsitykseni on se, että sellaiset ihmiset usein täyttävät velvollisuutensa paljon paremmin kuin monet niistä, jotka maksa-vat kunnalliset veronsa. Nehän ne ovat, kurjissa taloudellisissa oloissa olevat ihmisparat tässä maassa, jotka kaikkein raskaimman velvollisuun-den taakan kantavat, nehän ne ovat, jotka aamusta aikaisin iltamyöhään hikoilevat työnantajansa hyvinvoinnin ja menestyksen eduksi. Jos velvolli-suuksiansa täyttämisestä tahdotaan tehdä se mitta, millä tähän lakiin kunnallista äänioikeutta ja vaalioikeutta sovitetaan, niin silloin minun mie-lestäni olisi ennen kaikkea äänioikeus kiellettävä kaikilta tyhjäntoimittajilta ja vieläpä jotakuinkin huomattavalta osalta isännistä ja emännistäkin, sillä nämä ne ovat, jotka eivät täytä velvollisuuk-siaan työntekijöitensä kohtaan, että ne olisivat todella veronmaksukykyisiä. Mutta koska minä en ole periaatteellisesti minkäänlaisten rajoitusten kannattaja ja siihen rajaviivan veto kävisi hyvin-kin vaikeaksi, niin tietenkään en tässä tule teke-mään senkään suuntaista ehdotusta, varsinkin jä-tän sen ehdotuksen tekemättä, koska siitä saisivat maalaisliittolaiset näennäisen aiheen osottaa ja sanoa: katsokaa nyt kuinka sosialistit meitä sor-tavat! On tämän asian yhteydessä vielä huo-mioonotettava sekin seikka, että maksavathan ne, jotka eivät kykene maksamaan kunnallisveroja, n. s. köyhänveroja. Millä oikeudella me valtuut-taisimme köyhäinhoitoakin koskevista asioista päättämään yksinomaan ne, jotka maksavat kun-nallisveroa. Mitä taas 20 vuoden ikärajaan tulee, niin sitä vastaan on tehty pääasiassa se muistutus, että koska vasta 21 vuoden vanhana tulee ihminen muutenkin lailliseksi, s. o. täysivaltaiseksi hoita-maan omaa omaisuuttaan, niin ei ennen sitä aikaa sovi antaa sananvaltaa kuntaakaan koskevissa asioissa. Mutta jos ottaa huomioon sen seikan, että maksavathan jo hyvinkin suuret joukot alle 20 ikävuoden kunnallisveroja ja kunnallisverotuk-sen perusteellahan porvaristo tahtoo kaikki kun-nalliset oikeudet rakentaa, niin heidän muistutuk-sensa jo siihenkin nähden alkaa hyvin pahasti

horjua. Vaikka minä en itse puolestani panekaan äänioikeuskysymyksessä suurta painoa, vielä vähemmän ratkaisevaa merkitystä veronmaksulle, niin on käsittääkseni muitakin näkökohtia, jotka puhuvat hyvinkin voimakkaasti 20 vuotta täyttäneen kunnallisen äänioikeuden puolesta. Onhan meidän lainsäädännössämme ennestäänkin jo poikkeuksia olemassa, miksi ei tähänkin sovi ottaa. Sopii kyllä, jos niin tahdotaan. 15-vuotias on täysin laillinen hallitsemaan omaa ansiotansa, ei tietysti perintöään, mutta mitä hän muuten ansaitsee, siihen ei ole kellään mitään oikeutta sanoa mitään, jos hän muutenkin hoitaa itsensä. Kahdeksantoista vuotiashan on jo täysin vastuunalainen rikoslaissa rikoksistaan. Kahdeksantoista vuoden vanhoja meillä saavat työnantajat rääkätä vaikka kuinka pitkällä työpäivillä. Tämän yksikamarisen eduskunnan noteerauksenkin mukaan tytöt ovat jo 17 vuoden vanhoina oikeutetut menemään naimisiin, siis ottamaan perheenäidin raskaan ja edesvastuullisen velvollisuuden päälleen. Miksikä me emme ottaisi mukaamme jo 20 vuoden vanhoja ihmisiä valtuusmiesvaaleihin. Jos niin sattuisi käymään, että joku semmoinen nuorukainen tulee valituksikin, joka lienee harvinaista, niin sen on todella täytynyt jo osottaa sellaista vilkkautta ja sellaista yhteiskunnallisten asiain harrastusta, että hän todellakin ansaitsee tulla valituksi, ansaitsee tulla valituksi paremmin kuin joku 40 vuoden vanha, sellainen, josta ei ole muuta tietoa hänen harrastuksista kuin se vain, että tuopihan se paljon maitoa meijeriin.

Mitä muuten tulee niihin muistutuksiin, kuin täällä on tehty, että hullut ja holhouksenalaiset saavat äänestää, pyydän lohduttaa porvaristoa, ettei tarvitse pelätä mitään kumousta niitten vuoksi. Tiedättehän itsekkin sen, että kaikkein tyhimmät työmiehet ovat ne, joita porvaristo voi kaikkein paraiten tarkoituksiinsa käyttää. Kantanan valiokunnan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Ståhlberg: Kun ne kunnallislait, jotka valiokunnan mietinnössä ehdotetaan, ovat aiotut alkamaan uuden ajanjakson Suomen kunnallisen itsehallinnon kehityksessä, aiotut astumaan sen kunnallishallinnon sijalle, jonka perustus laskettiin maalla 1865 vuoden ja kaupungeissa 1873 vuoden asetuksilla, niin on syytä muistaa, että tuo nyt päätettävä kehityskausi on suuria aikaansaannut. Se on luonut ja kehittänyt myöskin meidän maassamme uudenaikaisen tehokkaasti toimivan kunnallislaitoksen. Mutta epäilemättä tuo kunnallishallinto ei enää vastaa ajan vaatimuksia, vaan kaipaa eräissä kohdin perinpohjaisiakin uudistuksia. Tätä tarvitaan erittäinkin, niinkuin

täällä on huomautettu, kahdessa kohdin, kunnalliseen äänioikeuteen ja kunnallisverotukseen nähden. Jälkimmäisellä alalla ei uudistuksen tarve ole todellisuudessa suinkaan vähemmän olemassa kuin edellisellä, vaikka se ei olekaan omiansa herättämään sellaista huomiota kuin äänioikeusasia. Mutta siitä huolimatta on pidettävä onnena, että kunnallisvaliokunta ei ole tässä yhteydessä ryhtynyt kunnallisverotusta mullistelemaan, sillä ilman esitöitä siitä ei valiokunnan tulisella kiireellä ja sen käytettävissä olevilla voimilla kuitenkaan olisi voinut tulla mitään kelvollista. Toivottavaa vain on, että, niinkuin valiokunnan ponnassa sivulla 84 ehdotetaan, hallitus tarpeellisen valmistelun jälkeen kunnallisverotuksenkin uudistamisesta toimittaisi esityksen eduskunnalle ja että siinä erityisesti pidettäisiin silmällä kolmea uudistusta, pakollisen veroilmoituksen aikaansaamista, kunnallisverotuksen tekemistä progressiiviseksi ja ansiottoman arvonnousun verottamista.

Äänioikeuteen sekä sen käyttämiseen nähden kunnallisvaliokunta on ehdottanut muutoksia, jotka eivät ainakaan perinpohjaisuuden puolesta jätä mitään toivomisen varaa. Päinvastoin on valiokunta innossaan mennyt niin pitkälle, että se kunnallishallintomme tulevaisuuden kannalta ei voi olla varsin vakavia epäilyksiä herättämättä. Nykyinen kunnallinen ääniasteikko on kyllä aikansa elänyt ja kunnallisen äänioikeuden irrottaminen verovelvollisuudestakin saattaa, vaikka tuo irrottaminen poikkeaaakin siitä, mitä monessa nykyaikaisessakin yhteiskunnassa on voimassa, olla käsitettävä. Mutta ei ainakaan osoita mitään kunnallisen äänioikeuden korkeassa arvossa pitämistä, että se tahdotaan antaa alaikäisillekin, jotka eivät saa yleensä hoitaa omiaan asioitansa. Voitanee turhaan hakea esimerkkiä siitä, että julkinen äänioikeus, kunnallinenkin äänioikeus ikärajaan nähden olisi asetettu tavallisen yleisen täysi-ikäisyyden alapuolelle. Samaten tahdotaan antaa tuo äänioikeus muillekin holhouksenalaisille, yksin mielenvikaisillekin, sekä hyvää mainetta vailla oleville. Kaikki nämä valiokunnan mielestä kyllä kelpaavat kunnallista äänioikeutta käyttämään. Jopa tätä äänioikeutta pidellään niinkin halveksivasti, että valiokunnan ehdotusta puolletaan sillä ajatuksella, että jota kerran voidaan rikoksesta rangaista, niin sen kyllä pitää saada äänestääkin. Tällaisten luonnottomuuksien korjaaminen, joka muuten ei tuottaisi niin mitään haittaa lain kansanvaltaisuudelle, on mielestäni aivan välttämätön, niinkuin ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Eihän miltään kannalta pitäisi olla syytä näillä uusilla kunnallislacilla antaa kaikelle maailmalle suorastaan

näytettä Suomen lainsäätäjän kypsymättömyydestä tehtävänsä.

Paikallansa olisi myöskin se, että äänioikeutta ei suotaisi niille, jotka jättävät kunnallisveronsa suorittamatta, ei köyhyyden tähden — se, joka siitä todella toisi esiin todistuksen, voisi kyllä saada äänioikeutta käyttää — vaan sentähden, että hän kyllä voisi, mutta ei tahdo tätä velvollisuuttaan täyttää.

Kun kunnallinen äänioikeus samalla kertaa kokonaan tasoitetaan ja ulotetaan laajemmalle kuin tuskin missään, olisi kunnallishallinnon ja erityisesti kunnallistalouden kannalta niiden häiriöiltä suojelemista varten tarpeen muita taitteita, mutta nekin on valiokunta ehdotuksessaan miltei kokonaan karsinut pois. Kansan äänestyksestä, jolla muuten kyllä saattaa olla puolensa, ei siinä suhteessa ole sanottavasti apua. Tehokkaampi keino olisi tavallista suuremman määrän enemmistön vaatiminen tärkeämpiä, kauvaskantoisempia päätöksiä varten. Siinäkin kohden ensimmäisessä vastalauseessa oleva ehdotus näyttää olevan täysin paikallansa, ja jos se hyväksyttäisiin, ei eräissä kunnallistaloutta koskeissa asioissa niin paljon kaivattaisi ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi alistamista, jonka valiokunta ehdottaa kokonaan poistettavaksi.

Mutta on kuitenkin kaksi asiainryhmää, joissa ainakaan tuota alistamista ei olisi poistettava, nimittäin kunnallisten, järjestystä ja turvallisuutta y. m. tarkoittavien säännösten päättäminen sekä kaupunkien liikennemaksut. Poliisissäännösten antaminen on varsinaiseen kunnallishallintoon kuulumaton oikeus. Se on oikeastaan lainsäädäntövallan käyttämistä, joka on uskottuna kunnalle. Kun puheenalainen oikeus sisältää rangaistuksen säätämistä ja kohdistuu muihinkin kunnan alueelle tuleviin kuin kunnan omiin jäseniin, niin on paikallaan, että valtio valvoo tämän oikeuden käyttämistä. Valiokunta on tosin säilyttänyt sen, että 50 markkaa suurempien uhkasakkojen säätämiseen on vaadittava oikeuden vahvistus; vaikka tämä oikeastaan onkin jännös vanhoilta ajoilta ja kuulumaton nykyajan tuomioistuinten tehtäviin, mutta pienempiä uhkasakkoja sitä vastoin kunta saisi säätää omin päin ja niinkään kaupunkikunta uhkasakkoja yleensä ilman tuota 50 markan rajaakin rikoslain voimaannpanoasetuksessa olevaan 400 markan yleiseen rajaan asti, siis yleensä koko poliisijärjestyksensä, jolla kaupungeissa on paljon suurempi merkitys kuin maalaiskunnissa ja joka varsin tuntuvasti koskee yksityisten kansalaisten, sekä kuntalaisten että muiden kaupungeissa oleskelevien, toimintavapauteen ja oikeuksiin.

Ilman alistusta tulisivat voimaan myöskin kaupunginvaltuustojen yksinkertaisella enemmistöllä tehdyt päätökset liikennemaksuista. Niissä on kuitenkin puhe välillisestä verotuksesta, jonka vaikutus ulottuu ei ainoastaan kaikkiin niihin, jotka kaupungissa kuluttavat liikennemaksun alaisia tavaroita, vaan laajalti kaupungin ulkopuolellekin, toisille paikkakunnille, mihin noita tavaroita kaupungin kautta tuotetaan. Tuontikaupungit saisivat siten vapaan vallan omaksi hyväkseen verottaa laajoja maakuntia kuinka rasittavalla välillisellä verotuksella tahansa.

Molemmissa tapauksissa, sekä järjestyssääntöihin että liikennemaksuihin nähden, on siis aivan asianmukaista, että asiaa ei jätetä yksityisen kunnan omin päin päätettäväksi, vaan että sen päätös on alistettava ylemmän viranomaisen tarkastettavaksi, niin kaupan kun meillä ei ole ylemmänasteisia kuntia, lääninhallituksen tai senaatin talousosaston. Näistä edellinen olisi järjestystä ja turvallisuutta voimassa pitävänä viranomaisena edelleen paremmin soveltuva vahvistamaan kunnan järjestyssäännöksiä, jälkimäisen verotuksenluonteisia liikennemaksuja.

Että liikennemaksuissa ei ole aivan vähäisiä määriä puheena, näkyy esimerkiksi siitä, että yksistään Helsingin kaupungissa oli kymmenvuotiskautena 1905—1914 vuosia, jolloin kannettiin erikoisasemassa olevaa tuulaakimaksua (yli 400,000 markkaa) sekä satama- ja liikennemaksuja yhteensä yli 1,600,000 markkaa. Ja kaikissa Suomen kaupungeissa saatiin vuonna 1912, tosin tuulaakimaksut ynnä eräät muut vähäiset erikoisasemassa olevat maksut mukaan luettuina, satama- ynnä muita liikennemaksuja lähes 5,000,000 markkaa.

Muodolliselta kannalta esilläolevat lakiehdotukset myöskin näyttävät kaipaavan vielä huolellista tarkastusta suuressa valiokunnassa. Mainitakseni vain pari esimerkkiä, niin maalaiskuntien asetuksen 37 §:ssä kuntien edustajain kokouksissa päätökset tehtäisiin yksinkertaisella äänten enemmistöllä silloinkin, kun asian päättämiseen tavallisessa kunnan valtuustossa ehdotetun lain mukaankin vaadittaisiin tavallista suurempi määräenemmistö. Kaupunkikunnan jäsenten joukossa taas ei mainita ensinkään niitä, joilla on kiinteistö kunnassa, kaupunkien kunnallisasetuksen 3 §:ssä, vaikka kyllä maalaiskuntien jäsenten joukossa ne mainitaan ja vaikka niiltä voimaan jäävien säännösten mukaan kyllä kunnan jäsenenä edelleenkin tultaisiin ottamaan kunnallisverot.

Toivottavasti suuri valiokunta ottaa nämä ja tällaiset korjausta kaipaavat kohdat asianmukaisesti oikaistaksensa, samalla kun sen olisi myös-

kin tehtävä ainakin ne asialliset oikaisut, joihin edellä olen viitannut.

Ed. Le h o k a s: Ennenkuin minä näin tätä mietintöä ensinkään, oli minulla sellainen usko, että porvaristo ei enää tulisi vastustamaan kunnallista äänioikeutta sen oikeassa muodossa. Katsoen siihen, että nykyinen aika, joka juuri luo esille sellaiset tapaukset, kuin Tampereen, Rauman ja Turun kunnalliset liikkeet, olisi luultu, että porvaristo olisi kyllin hävennyt vielä tässä istunnossa esittää sitä kantaa, joka jo vuoden 1908 eduskunnassa tuomittiin vanhoilliseksi ja sellaiseksi, joka ei kunnan valtaa porvariston käsistä, jolle se ei kuulu, työväen käsiin tuo, jolle kunnan valta kuuluu. Jos näin olisi ollut, ei olisi täällä eduskunnassa tarvittu näitä puheenvuoroja, joita täällä nyt näytään tarvittavan. Mutta koska porvaristo nyt on mainitulla kannalla, niin täytyy uudellensa esilletuoda eräitä seikkoja siitä, mihin kunnallinen harvain valta meidän maassamme on johtanut ja johtaa kunnallisen toiminnan ja ne tehtävät, jotka kunnalle kuuluvat.

Mutta ensiksi minun täytyy huomauttaa, että tässä kuussa tuli ummelleen täyteen 10 vuotta kuluneeksi siitä, jolloin kunnallislain uudistus tässä muodossa ensi kerran aloitettiin. Sanon tässä muodossa, sillä vaikkakin meillä kunnallislain uudistuspuuha eräänä aikana olikin melkein kuin kuolleena, niin on tämä mietintö kuitenkin hyvin suuressä määrässä perustettu vuoden 1908, kunnallislakiehdotuksen pohjalle. Kun näin on, niin ei sopine suinkaan syyttää, että tätä lakiehdotusta olisi liiallisella kiireellä pilattu, enempiä kuin porvaristolla olisi enää mielestäni syytä vetäytyä sen taakse, ettei heillä ole muka ollut aikaa tähän asiaan ja tähän uudistukseen kylliksi syventyä ja näihin uudistusvaatimuksiin tottua. Toiseksi minun täytyy valittaa sitä seikkaa, ettei tämä kunnallislakiemme uudistus sentään ehtinyt tulla ennen käytäntöön kuin meillä jouduttiin tähän kriittilliseen elämään, jossa nyt lähes kolme vuotta on eletty. Kuinka paljon tunnotonta keinottelua esimerkiksi elintarpeiden alalla, kuinka paljon elintarvepulaa ja kuinka paljon niitä kunnallisia liikkeitä, joita viime päivinä on nähty ja kuultu olevan, olisikaan voitu estää tai ainakin vähentää, jos meillä olisi nyt ollut kunnallislait tässä kansanvaltaisessa muodossa käytännössä, nyt, jolloin sitä kaikkein kipeimmin on tarvittu! Kun näin ei ole ollut laita, niin täytyy sanoa, että kunnallislait ovat tulleet nyt tässä eduskunnassa esille sillä yhdenmellatoista hetkellä, joka ehkä

vielä saattaa pelastaa tämän eduskunnan porvariston ja meidän maamme porvariston vallan siitä häpeästä, ettei työväen tarvitse ottaa itse niitä oikeuksia, joita sille porvarillinen mahti tässä maassa niin kitsaasti ja vasta suuren pakon perästä ymmärtää antaa. Kunnallisen äänioikeuden kunnottomuus on vienyt tässä maassa kunnallisen toiminnan täydelliseen saamattomuuteen ja lamaanukseen, mikä saamattomuus ja lamaantuminen kävi kuvaavimmin esille silloin, kun meillä ensi kerran tuli kysymykseen jonkinmoinen elintarvetoiminnan järjestelyn käytäntöön paneminen kunnassa ja elintarvekomitean valitseminen. Tässä eduskunnassa monet muistavat, miten useitten kuntain herrasvaltuuston ja maalla kunnallislautakuntain isäntäin toimettomuus tuli niin täydellisesti esille, että he tämän niin yksinkertaisen tehtävän kuin elintarvekomitean kuntoonpanemisen edessä seisoivat hölmistyneinä kuin täydellisesti pelästyneet ihmiset ainakin. Se osoitti, että nämä kunnalliset toimihenkilöt eivät olleet tottuneet eivätkä pysty mihinkään sellaiseen toimeen, joka pikkuisenkin poikkeaa siltä vanhalta, niin perin vanhalla säännölliseltä uralta, johon he aikain kuluessa jo jossain määrässä ovat tottuneet. Niin pian kuin jonkinlaista poikkeusta aika vaati, niin oli näitten toimitsijoiden saamattomuus ja tylsyys heti paikalla huomattavissa. Aina samat vanhat ja ellei vanhat, niin vanhoilliset, vanhoillisimmat, mitä kunnassa löydetään, on valittu kymmeniä vuosia, useampia kymmeniä vuosia perättäin kuntien hallintoon. Tällaisilla henkilöillä saatta olla eräitä viisaita ajatuksia silloin tällöin päässänsä, mutta niiden ajatusten käytäntöönpano ja kunnan asioiden hoitaminen se on tuollaisille vanhoillisille ja vanhoille kunnan isäntämiehille ja herrashenkilöille aivan mahdollonta. Jos joku heistä omaisikin jonkinmoista järjestely- ja toimeenpanokykyä, niin on porvaristolla yleensäkin kunnan hallinnossa se paha vika, että sen omat edut usein, useimmiten, tulevat ainakin vaikuttavimmissa kunnan tehtävissä ristiriitaan kunnan etujen kanssa. Ja tästä seikasta juuri johtuu, että kunnallistoiminnan täytyy siirtyä pois edistyneen urilta ja pysyä lamaantuneessa tilassa niin kauvan, kuin porvarillisia toimitsijoita niissä hallinnoissa löytyy. Ensiksikin ovat kaupunkiemme herrashenkilöt valtuustossa, isäntämiehet maaseudulla, sellaisia henkilöitä, jotka useimassa tapauksessa ovat syntyneet ja kasvaneet, koko elämänsä iän eläneet aivan toisenlaisissa oloissa, kuin mitä kunnan enemmistön asukkaat

ovat. Kun nyt kunnan asioita kaiken kohtuuden ja oikeuden mukaan täytyy luonnollisesti hoitaa siten, että kunnan enemmistöasukkaiden edut tulevat mikäli mahdollista tyydyttyiksi, sillä ei kai vähemmistön etujen tyydyttäminen ole pääasia, vaan enemmistön, niin kuinka voi sellainen toimitsijajoukko, joka ei itse ole elänyt niitten oloissa, joitten etuja heidän pitäisi valvoa, kuinka se voi ensinkään ymmärtääkään näitten etujen tarpeellisuutta, ja toiseksi, kuten jo asken mainitsin, ovat useimmat ja vaikuttavimmat kunnalliset tehtävät ristiriidassa porvarillisten yksityisetujen kanssa. Sellaisia ristiriitaisuuksia voisi mainita esimerkiksi tehokas verotus, joka meidän vanhoillisen kunnallisen lainsäädäntömmekin aikana esimerkiksi takseerauslautakuntain toimintaa terästämillä olisi voitu saattaa paljon oikeudenmukaisemmaksi ja enemmän tuloja kunnalle tuottavaksi. Minä muistan lukeneeni aikoinaan porvarillisesta lehdestäkin silloin suurlakon jälkivuosina, jolloin niissä vielä joskus tapasi jotakin avomielistä, sanotun, tunnustetun, että iso osa porvariston, varsinkin suurporvariston tuloista jäi verottamatta siitä syystä, että takseeraus, joka perustuu yksinomaan arviolaskelmiin, ei voi käydä täydestä. Toiseksi kaupunki- ja maalaiskuntain hallinnot voisivat tavattomasti lisätä kuntien tuloja ja vähentää siis köyhälistön veroja siten, että ne hankkisivat ja toimeenpanisivat kunnalle eräitä tuloja tuottavia liikkeitä ja muuta sellaista kunnallista toimintaa. Mutta tällainen kunnallinen tuloatuottava liike on usein ristiriidassa porvarien yksityisten etujen kanssa ja niin ei meillä porvarillisen järjestelmän aikana eikä niitten kunnan hallinnossa olon aikana ole kunta tällaisia tuloatuottavia liikkeitä sanottavasti haltuunsa ottanut. Minä voisin mainita esimerkkinä, miten kävi esimerkiksi tämän Helsingin kaupungin kuuluisaksi tulleen halkokomitean hommat viime talvena. Jokainen tietää, että tällä komitealla oli kunnan varoja käytettävänä, rahoista ei siis puutetta ollut. Sillä oli käytettävänä niin paljon voimaa, kuin tällaiseen toimeen tarvitaan. Sillä oli käytettävänä myös aikaa, sillä jo viime keuhkotalvella puolitoista vuotta takaperin tämän komitean puolelta ainakin luvattiin ryhtyä toimenpiteisiin halkojen hankkimiseksi. Mutta lopullinen tulos oli kuitenkin se, joka on hyvin tuttu asia, että yksityiset keinottelijat tässä kaupungissa kykenivät paremmin täyttämään kunnan asukkaiden polttopuutarpeita, kuin tämä kunnan halkokomitea itse. Luonnollisesti ei ole minulla mitään todisteita siitä, mitkä seikat vaikuttivat tähän tavattomaan saamattomuuteen, sillä saa-

mattomuudeksi sitä täytyy vähintään sanoa. Mutta ulospäin näytti siltä, niinkuin tällaisella komitealla olisi ollut hyvä halu antaa heidän puoluelaistensa, nimittäin yksityisten halkokeinottelijain, päästä tilaisuuteen ansaita halkokeinottelulla viime talven aikana. Näitä esimerkkejä voisi luonnollisesti mainita hyvin monta, mutta tämä puhe ei suorastaan tarkoita juuri tällä alalla liikkumista. Voisin vielä mainita täältä Helsingistä sen esimerkin, että Helsingin kaupungin valtuusto joku vuosi taaksepäin aivan tahallaan antoi Raitiotieosakeyhtiön osakkeiden omistajille tilaisuuden kohottaa näiden osakkeiden hintaa, ennenkuin valtuusto päätti ostaa niistä enemmistön kaupungin huostaan. Tonttikeinottelu, jossa säännöllisesti kunnan porvarillisen hallituksen aikana, siis viime päiviin saakka, ovat hävinneet, mutta yksityiset monilla sadoilla tuhansilla jo yhdestä ainoasta tonttikeinottelustakin voittaneet — sellaisia esimerkkejä olisi meillä täältä Helsingistä ja niitä esimerkkejä, vaikka pienempiä, maaseudullakin. Niinpä asiantuntijat sanovat, että maaseutuoloissakin on menty jo niin pitkälle kuntien omistamain tonttien yksityisille luovuttamisessa, että vain noin 99 kunnalla on enää tässä maassa tuloa tuottavaa maata. Jos nämä muut kunnat tarvitsevat maata vaikka koulurakennuksen pohjaksi, täytyy se yksityisiltä suurella hinnankorotuksella ostaa.

Enpä malta olla vielä mainitsematta esimerkiksi asumusoloja. Tässä pari kolme vuotta takaperin kuin Helsingin Sanomissa erään porvarillisen lakimiehen Einar Böökin kirjoituksen, jossa hän sanoo Ranskan konsulin hänelle ihmetelleen, että suomalainen työmies viitsii asua yhden huoneen asunnoissa, jollaisiin hänen puheensa mukaan ranskalainen työmies ei koskaan alistuisi. Mitä olisikaan tämä konsuli sanonut, jos hän olisi tietänyt, että tässä kaupungissa ja tässä maassa yleensä tällaisissa yhden huoneen asunnoissa vielä useimmissa tapauksissa pidetään asukkeja, niin että näissä yhden huoneen asunnoissa asuu 8, 10, jopa 12:kin henkeä. Tällaista huutavaa asutokurjuutta, jonka estäminen ennen kaikkea kuuluu kunnan hallinnossa oleville henkilöille, ei porvarillisen hallinnon aikana tahdota poistaa, ei voida siitä syystä, ettei porvaristolla ole sellaiseen halua eikä työväestöllä ole ollut keinoja heitä siihen pakottaa. Ja porvaristo, joka ei itse tunne asutopulaa, ei tunnusta sellaista myöskään köyhälistön keskuudessa löytyvän.

Muistuu tässä vielä mieleeni — en malta olla sitäkään sanomatta — että, kun tässä muutama viikko takaperin elintarvekysymyksestä täällä

keskusteltiin, ed. Juutilainen moitti meitä hel-sinkiläisiä sosialisteja siitä, että emme olleet kyllin usein tai emme kai ensinkään hänen sanojensa mukaan kääntyneet Helsingin kaupungin valtuuston puoleen, ja jos sen olisimme tehneet, olisi varmaan, niinkuin hän muistaakseni vakuutti, kaupungin valtuusto saatu ryhtymään jonkinmoisiin toimenpiteisiin elintarvepulan estämiseksi. Vasemmiston puolelta kuunnelllessa tällaista juttua hymyiltiin, kun muistettiin, kuinka monta kertaa, kohtuullisia pyyntöjä, vaatimuksia, jopa suuria mielenosotuksiaakin apuna käyttäen, on tämän kaupungin sosialistien taholta ja kaikkien muidenkin kaupunkien sosialistien taholta monta monituista kertaa kääntynyt kuntainsa valtuuston puoleen niinkin kanoilla vaatimuksilla, kuin työttömille työnhankkimiseksi, ja aina yhtä huonolla tuloksella. Tämä lausunto ed. Juutilaisen puolelta osotti, ettei hänellä ainakaan ole aavistusta siitä luokkataistelusta, jota kunnallisella alalla on työväestön taholta täytynyt käydä porvarillista hallitusta vastaan.

Tässä olen nyt tuonut vain muutamia lyhyitä esimerkkejä esille näyttääkseni, mikä huutava puute on ollut kansanvaltaisista kunnallislajeista, että saataisiin työnnettyksi porvarillinen enemmistö kuntien hallinnosta pois, jossa he eivät voi eivätkä tahdo kuntien yhteistä hyvää ajaa. Kun jokaisella oikeamielisellä asioita seuraneella kansalaisella täytyisi tässä asiassa olla sama käsitys, olisi luultu, että nyt esilläoleva uudistus olisi saanut koko eduskunnan jakamattoman kannatuksen. Mutta näin ei olekaan laita. Vastalauseista näkyy, niinkuin mainitsin, että jo valiokunnassa, samoin kuin täällä porvarien puolelta esitetyistä puheenvuoroistakin kuului, että porvaristo on edelleen aivan samalla kannalla kuin vuonna 1908, jos ehkä vieläkin vähän vanhoillisemmalla. Suurin huomio, mikä vastalauseesta pistää esille, on kiinnitetty äänioikeuden saamiseen ja on siinä yhä edellensä vaadittu ehdoksi niitä samoja rajoituksia, joita vuoden 1908 kunnallisäänioikeusmietinnössäkkin oli. Ja täällä vielä esitti m. m. edustaja Arajärvi nämä samat vaatimukset ja todisteli tai yritteli todistella, että henkilö, joka muun syyn kuin todistetun varattomuuden vuoksi on jättänyt kunnallisverot maksamatta, ei ole kelvollinen nauttimaan kunnallista äänioikeutta. Tämä on helppo ehdotus tehdä semmoisen henkilön puolelta, jolla itsellään on aina rahaa maksaa veronsa, tulipa ne koska tahansa esille, mutta se on katkeraa iva, tunnotonta vaatimusta sellaista henkilöä, kokonaisia kansanryhmiä kohtaan,

joiden ansiot, niinkuin ed. Arajärven pitäisi tietää, ovat jokseenkin, mitä välttämättömiin elintarpeisiin tulee, kädestä suuhun menevät, jotka ovat niin tiukalla tälläkin hetkellä, että pienempikin verokuitti, jonka nykyinen tavallisilla palkoilla oleva työntekijä saapi, tuottaa monta pitkää unetonta yötä tälle maksajalle ajatellessaan, miten ja mistä päästä rupeaisi välttämättömiä menoja supistamaan saadakseen verot maksetuiksi. On helppo myös esittää sellaisen henkilön, jolla itsellään saattaisi olla rohkeutta mennä kunnallisen viranomaisen luokse pyytämään varattomuustodistusta. Mutta työntekijä, joka on niin monta kertaa itse kokenut ja jollei aina olisi kokenutkaan, on kuullut, miten kohdellaan kunnallisten viranomaisten puolelta sellaisia, jotka käyvät sieltä apua pyytämässä, lieväpääkin sairausapua, mitenkä tunnottomasti, etten sanoisi hävittömästi, siellä syytetään tuhlauksesta, laiskuudesta y. m. ja saman kohtelun epäilemättä myös saisi tavallinen työntekijä, jos hän menisi pyytämään köyhyydentodistusta ilmoittaen, että hän senvuoksi on jättänyt kunnallisverot maksamatta, kyllä hän saisi useimmissa tapauksissa samanlaisella kyydillä lähteä kunnallisviranomaisen kotoa pois. Jos taas ed. Arajärvi tarkoitti tuota vanhaa juttua, ettei sen, joka ei ole maksanut veroansa, sovi kunnallista äänioikeutta nauttia, on se jo tarpeeksi pureksittuna hylätty. Työväellä on niin pienet palkat, ettei sen palkkojen mojalla saa enää min-käänlaisia oikeuksia siltä vähentää ja saattaapa tässä asiassa sanoa niinkuin ed. Hoikka tässä juuri mainitsi, että jos ruvetaan ansion mukaan arvostelemaan kunnallisia oikeuksia, niin kyllä kai ne kuuluvat ennen kaikkea työväenluokalle ennenkuin yhdellekään porvarille tässä maassa. Vallankin näkyy porvareita kiusaavan ehdotus, että kunnallinen äänioikeus myönnettäisiin 20-vuotiaille, vaikka se, niinkuin tästä mietinnöstä käy selville, jo valtiollisellakin alalla myönnettään Sveitsissä, eikä olekaan vastalauseen allekirjoittajilla muuta sanottavaa kuin että Sveitsin laki myöntää täysi-ikäisyyden jo 20-vuotiaille, kun meillä sen sijaan vaaditaan 21 vuoden ikä. Niin onkin, mutta täällä jo edellinen meikäläinen puhuja, ed. Hoikka mainitsi, että vaikkakin meillä lain kirjaimen mukaan 21 vuoden ikäraja vasta lasketaan täysi-ikäiseksi, on meillä käytännössä kuitenkin jo sitä nuoremmilla jokseenkin täydelliset kunnalliset velvollisuudet tai ainakin sellaiset velvollisuudet, että ne helposti voi asettaa näiden oikeuksien rinnalle, joita nyt 20 vuoden ikäisille hankitaan. Minä en tahdo kerrata niitä esimerkkejä, joita

ed. Hoikka mainitsi, kuten että siinä iässä ja jo nuorempiakin verotetaan, katsotaan soveliaiksi perheen emänniksi, lasten äidiksi j. n. e. Ne ovat kaikki sellaisia asioita, että jos katsotaan ihmisen voivan ne täyttää, täytyy sen myös silloin osata valita se puolue, jonka ehdokkaista hän kunnallisessa vaalissa äänestää. Kun meillä oli jo tämän edellisessä valtiollisessa äänioikeudessa, niinkuin eduskunta muistaa, 21-vuotiaalla valtiollinen äänioikeus, vaikka se perustuikin siihen tunnettuun kukkarovaltaan, jolle me emme enää myönnä sellaista mahdollisuutta, että kukkaro voisi tuottaa tai lisätä järkeä ihmisen päähän, kun meillä jo siihen aikaan katsottiin mahdolliseksi 21-vuotiaana käyttää valtiollista äänioikeutta, niin eiköhän meillä vuonna 1917 pidetä mahdollisena yhtä vuotta nuorempaana, 20-vuotiaana, nauttia kunnallista äänioikeutta, joka nyt sentään on niin paljon lähempää ympäristöä koskeva kuin valtiollinen äänioikeus.

Näillä tässä esittämilläni muutamilla sanoilla ei ole yritettykään kuvata kaikkea sitä kunnallista kurjuutta ja vääryyttä, jonka kunnallinen harvainvalta on aikaansaanut, enemmän kuin kaikkea sitäkin, mitä olisi sanottava siitä vastustuskannasta, jolle valiokunnan porvarit ja täällä puheenvuorossa käyttäneet porvarit ovat asettuneet. Sen kumminkin tahdon tässä vielä todeta, että kunnallista kansanvaltaisuutta on meillä jo niin kauvan kaivattu ja on se välttämätön uudistus, niin että luulisi jokaisen kunnan kansalaisen sen sellaisena, kuin se mietinnössä on ehdotettu, hyväksyvän, ja täytyy sosialistien puolelta ilolla tervehtiä sitä, että tämä kunnallinen uudistuskysymys nyt jo vihdoin on tässä eduskunnassa tullut esille. Tässä mielessä minä kannatan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Lantto: Kuten sanottu, niin jo vuoden 1908 eduskunnassa luotiin tälle nyt esillä olevalle lakiehdotukselle pohja. Vaikka olikin silloin porvarillinen enemmistö, niin kuitenkin vapaaehtoisuuden tietä päästiin niin pitkälle, kuin tuo 1908 vuoden laki osottaa. Porvarit luopuivat vallastaan, — 25 äänen oikeudesta luopuivat yhteen ääneen — mies kuin mies. Se, kuten tiedämme, kuitenkin oli äärettömän pitkä ja senaikaista porvaristoa kunnioittava askel, sillä me tiedämme, että jokaisella ihmisellä on vaikeampi luopua oikeuksista kuin uusia tavoitella. Silloin kyllä jäi meillä eduskunnassa tämä lisävaltuustokysymys, että nimittäin suuremmissa asioissa lisävaltuusto tulisi lopullisesti ratkaisemaan asioita. Nyt tämä lakiehdotus on joten-

kin samalla pohjalla. Tässä ei suuriakaan poikkeuksia ole, mutta meidän tulee ajatella, aika on kyllä mennyt eteenpäin paljon ja vasemmisto on tullut voimakkaammaksi. Se on nyt isäntämiehenä. Nyt meillä on suuresti odotettavissa teiltäkin samanlaista tunnollisuutta, kuin porvaristo kuitenkin silloin osoitti.

Tässä ei siis itsessään ole mitään kummaa ja moitittavaa, jos tämä lakiehdotus tuli nyt esille uuden kerran. Mutta on eräs seikka huomioon otettava, nimittäin se, joka on ollut kummassakin eduskunnassa läsnä ja molempien eduskuntien valiokunnissa, huomaa niin äärettömän suuren eron, — tuommoisen erilaisuuden, mikä aina on neuvottelevan yhteistyön ja voimaansa luottavan yksinvallan välillä. Vaikka, kuten sanoin, 1908 vuoden eduskunnassa oli porvarillinen enemmistö, kuunneltiin kuitenkin vähemmistön vaatimuksia siinä määrin, että laki voi silloin jo syntyä niinkin kansanvaltainen, ettei siinä suuriakaan uudistuksia ole kaivattu ja josta sanottu lakiehdotus itse puolestaan paraiten puhuu, jos sen lehtiä kääntelee. Niin pitkälle silloin mentiin ja annettiin kunnioitus vähemmistönkin mielipiteelle. Mutta nyt, kun isäntävalta on siirtynyt toisiin käsiin, tuntuu ainakin minusta, että he ovat omaksuneet nykykaisten suurvaltain käsityskannan lukea edeltäpäin laatimansa rauhanehdot vähemmistölle, — suurestikaan välittämättä heidän vaatimuksistaan, — ollenkaan välittämättä siitä, että he edustavat toista puolta Suomen kansaa. Voim sanoa, että kuitenkin edustamme toista puolta kansaa, vaikka meitä ei ole kuin 97 ja toisia on 103. Syynä siihen on se, että ne, joita me edustamme, ovat monin verroin huonompia vaaleihin menemään kuin vastustajat. Näyttää, että valiokunnassa aina 9 on 8 vastaan ja eduskunnassa 103—97 vastaan. — Hyvä vaan, jos olen saanut väärän käsityksen — mutta niin ainakin tuntuu, ettei minkäänlaisille vähemmistön esityksille tässä eduskunnassa suurtakaan merkitystä anneta. Niinpä tämänkin nyt esillä olevan kunnallislakiehdotuksen suhteen me emme ole valiokunnassa saaneet emmekä mahda täällä eduskunnassakaan saada edes tärkeimmissä seikoissa toisen puolen Suomen kansan ääntä kuuluville, esimerkiksi kunnallisaänioikeutta koskevan 9 §:n suhteen. Emmehan mihinkään vanhoillisuuteen senkään pykälän suhteen ole pyrkineetkään, joskin pidämme, että holhouksen alaisille, melisairaille ynnä kansalaisluottamusta vailla oleville äänioikeuden myöntäminen lienee yksinomaan ylimielisyydeksi luettava. Että on tahdottu suuren vähemmistön mielipiteet syrjäyt-

tää, sen osottaa parhaiten kaksivuotisen vaalikauden säätäminen. Vähemmistön jäsenet, olleen kunnallisiin asioihin perehtyneitä, katsovat valtuuston toiminta-ajan kolmevuotisena kaksivuotista paremmaksi syystä, että siten tottumukselta tulee enemmän ja että valtuuskuntaan muuten tulee niin paljon asioihin perehtymättömiä uusia jäseniä. Mutta, kuten sanottu, valiokunnassa on tahdottu näyttää, että yhdeksän kykenee äänestämään kahdeksaa vastaan.

Puhumatta monista muista esilletulleista asioista, pyydän vielä mainita manttaaliin pantua maata koskevasta 5 luvusta, jossa on puhe maanomistajain erinäisten velvollisuuksien vaatimista eduista. Koetimme, kuten ensimmäisestä vastalauseesta näkyy, saada maanomistajain ja kuntien väliset edut tarkemmin määrityiksi ja vielä niin kansanvaltaiselle pohjalle, että mies ja ääni manttaalin suuruudesta riippumatta. Mutta ihmeellistä kyllä tässäkin asiassa oli yhdeksän kahdeksaa vastaan. Vielä lopuksi, kuten vastalauseesta näkyy, eivät ainakaan suomalaiset aiheet ole kunnallista elämäämme vapaaseen kansanvaltauuteen kulkevaa kehitystä tukahduttaa tahtoneet. Mutta kun, kuten jokaisen täytyy tunnustaa, kunnallistalous merkitsee satojen tuhansien, jopa suurissa kaupungeissa miljoonainkin asioiden, ei ole ihmeteltävää, jos yhä enemmän kunnallistaakin painostamat kansalaiset epäilevät maksuista vapaiden kuntalaisten toimintaa. Näin ollen toivoisin, että eduskunta samoin kuin suuri valiokuntakin Suomen kansan toisenkin puolen äänille jotakin arvoa antaisi ja vastalauseessa mainitut seikat uuden ja tarkemman harkinnan alaiseksi ottaisi. Kannatan tietenkin toista vastalauseetta, jossa viitataan ensimmäiseen vastalauseeseen, paitsi että tahdomme jättää pois tuon alistamisvelvollisuuden.

Ed. Leppänen: Minulla puolestani ei ole lainkaan syytä valittaa sitä, että nämä lakiehdotukset ovat eduskuntaan tulleet siinä muodossa, jossa ne nyt ovat tulleet. Päinvastoin pidän sitä aivan luonnollisena seurauksena siitä, että porvaristo ei tehnyt kerrassaan mitään saadakseen eduskunnan vuonna 1908 vahvistamat kunnallislait voimaan. Päinvastoin heidän täydellisestä toimettomuudestaan voi helposti vetää sen johtopäätöksen, että he pitivät niitten voimaantumista mahdollisimman vähän suotavana, ja siksi ei ole lainkaan ihmeteltävää, että niitten kanssa kävi siten kuin kävi. Siksi ei ole myöskään ihmeteltävää, että ne, jotka eivät tyytyneet semmoiseen asiainmenoon, ovat esiintyneet undella alo-

teella, joka ei ole sama kuin 1908. Mutta minulla sitä vastoin on syytä valittaa hieman toiselta kannalta tätä mietintöä. Kunnallisasiainvaliokunta, vaikkapa siellä onkin sosialistinen enemmistö, on sittenkin mielestäni liian paljon hiihtänyt vanhoja latuja. Tästä esimerkkinä voisi mainita muun muassa maalaiskuntain kunnallislain ensimmäisen pykälän ensimmäisen momentin, joka kuuluu: „Maalaiskunta on kukin maaseurakunta, jolla on oma alue”. Tässä on kysymys siis kirkollisesta ja kunnallisesta yhteydestä, joka käsitys on peräisin niiltä ajoilta, jolloin kunnallista elämää ryhdyttiin erottamaan seurakunnallisesta elämästä ja jolloin kunnilla ei voinut olla minkälaisia muita rajoja kuin seurakuntien rajat. Silloin se vastasi täydellisesti sen ajan käsitystä, mutta nykyajan käsitystä ei tämä voi lainkaan vastata. Sitä paitsi tämä ei ole edes asiallisesti oikein. Sillä maalaiskuntien rajathan eivät aina ole likimainkaan samat kuin seurakuntien rajat. Etenkin kun ei ole edes tarkemmin määritelty, minkälaisista seurakunnista tässä on kysymys, onko kysymys luterilaisista, kreikkalais-katolisista, baptistisista tai mistä hyvänsä vapaakirkollisista seurakunnista. Minä tiedän varmudella tapauksia, jolloin useammat seurakunnat muodostavat jo nykyisinkin yhteisen kunnan, esimerkiksi siten, että samassa kunnassa asuu sekä kreikkalais-katolisia että luterilaisia. Luterilaiset muodostavat oman seurakunnan ja kreikkalais-katoliset oman seurakuntansa ja ne yhdessä muodostavat yhteisen kunnan. Sitten on semmoisia tapauksia, että semmoissa kunnissa, joissa kreikkalais-katoliset ovat enemmistönä, on joukko luterilaisia, jotka useasti kaikki yhteensä muodostavat yhteisen seurakunnan. Näissä tapauksissa ei siis määritelmä pidä lainkaan paikkansa nytkään ja vastaisuudessa se kaikkein vähimmin tulee pitämään paikkansa. Sillä hyvin luultavaa on, että seurakuntien luvut ja laadut tulevat hyvin kirjaviksi ja moninaisiksi, niin että niitten perusteella ei sovi kunnallista rajaa vetää. Niitä saattaa syntyä kaikenlaisia kirkollisia ja vapaakirkollisia seurakuntia ja muita semmoisia, ja jos niistä jokainen seurakunta muodostaisi oman kuntansa, niin kyllä siitä syntyisi semmoista himpamppua, ettei millään ehdolla kyettäisi selviytymään. Tässä on vielä se haitallinen juttu, että nämä on yhdistetty toisiinsa. Jos nyt joku maalaiskunta syystä tai toisesta tahdoisi jakautua joko kahdeksi kunnaksi tai joku osa käytännöllisistä syistä yhtyä jonkun toisen kunnan yhteyteen, niin se ei kävisi lainkaan päinsä, ellei samalla aikaa samallaista jakoa olisi kirkollisessa elämässä tapahtunut. Kuntien rajo-

jen muuttaminen on siis aina seurakuntien rajojen muuttamisesta riippuva, ja aloitteen tekeminen on aivan yksinomaan seurakunnalla, kunnalla ei ole siinä suhteessa minkäänlaista päättämisoikeutta. Kun nyt kerran on uudistusten teille lähdetty, niin minusta on tällainen epäkohta ennen muita poistettava. Sen vuoksi minä suositteaisin suuralle valiokunnalle tässä muutoksia. Tämän puheenalaisen momentin voisi panna kuulumaan vaikka tähän tapaan: „Maalaiskunta on kukin sellainen maa-alue, jolla on itsenäinen kunnallinen hallinto ja määrätty kunnalliset rajat”. Minä en tahdo lainkaan väittää, että tämä sanamuoto on ehdottomasti hyvä. Mutta joka tapauksessa se on paljon parempi kuin tässä mietinnössä käytetty sanamuoto, joka ei lainkaan vastaa tarkoitustaan nyt ja kaikkein vähimmän tulevaisuudessa.

Sitten täällä on toisessa pykälässä muutamia muutoksia tarpeen. Täällä muiden muassa 3 momentissa sanotaan: „jos useampia samaan kihlakuntaan kuuluvia maalaiskuntia haluaa yhtyä j. n. e.” Minkätähden tällainen yhtyminen on tehty kihlakuntien rajoista riippuvaksi? Minun käsittääkseni kihlakunnilla ei ole mitään yhteyttä kunnallisen elämän kanssa semmoisenaan, eikä tällainen yhtyminen ole aina edullisinta kihlakuntien rajojen sisällä, vaan saattaa olla toisestakin kihlakunnasta joko kokonaisen kunnan tai sen osan edullisempi yhdistää johonkin toiseen kihlakuntaan kuuluvan kunnan alueen kanssa. Sen vuoksi olisi mielestäni välttämätöntä poistaa tästä kohdasta kolme sanaa: „samaa kihlakuntaan kuuluvia”. Sitten olisi edellisessä pykälässä tekemäni muutosehdotuksen vuoksi tehtävä muutamia muutosehdotuksia, joten tämän momentin alku tulisi kuulumaan muutettuna tähän tapaan: „Jos useampia maalaiskuntia tai niiden osia haluaa yhtyä j. n. e.”

Kun kerran tällaisiin muutoksiin ryhdytään, niin silloin olisi 81 § myös saapa vastaavat muutokset. Siten voisi esimerkiksi 2 momentti saada lisäykseksi sanat: „tai sen osan”, joten se tulisi kuulumaan: „Jos kysymys nostetaan kunnan tai sen osan erottamisesta yhteisestä kunnallishallinnosta j. n. e.” Kolmanteen momenttiin pitäisi tehdä samanlaisia lisäyksiä ja samoin myös neljanteen, joita minä puolestani en tässä enää yksityiskohdin halua lähemmin toistaa.

Minä en luonnollisesti tahdo väittää, että välttämättömästi nämä lisäykset juuri tämantapaisina täytyisi tehdä. Mahdollista on, että jutun voisi paremmin ratkaista siten, että tehtäisiin aivan eri momentti 5 momentin jälkeen, jossa sanottaisiin, että mitä edellä on sanottu useampien yhdessä olevien kuntien erottamisesta, sovellutet-

takoon sitä myöskin niihin kuntien osiin nähden, jotka tahtovat yhteisestä kunnallishallinnosta erota j. n. e., niin silläkin kenties olisi juttu autettu.

Sitten täällä olisi kaupunkilaiskuntien kunnallisasetuksessa monta munta korjattavaa kohtaa. Mainitsen tässä vain 17 §:n lopun, jossa puhutaan valtuuston kokoonkutsumisesta. Siinä kuuluu viimeinen momentti: „Kokousten ajasta on kirjallinen ilmoitus kaupungin maistraatille ja rahatoimikamarin puheenjohtajalle annettava”. Minkätähden tämä on tarpeellista? Se ei kylläkään ketään erikoisemmin vahingoita, mutta minun mielestäni maistraatin puheenjohtaja ja rahatoimikamarin puheenjohtaja, jotka ovat kunnallisia virka- tai luottamusmiehiä, ovat velvollisia seuraamaan niin paljon kunnalliselämää, että heidän on tiedettävä kaupunginvaltuuston kokouksista aivan yhtä hyvin kuin esimerkiksi valtuusmiesten, sanomalehtimiesten y. m. siitä on tiedettävä. Tämä on aivan tarpeeton huomaavaisuus niitä kohtaan, vanhan ladun hiihtämistä ilman mitään itsenäistä arvostelua.

Maistraatin valtaa täällä myöskin on minun käsittääkseni säilytetty aivan liian paljon entisessä loistossaan, jolla kunnallista itsehallintoa voidaan suuressa määrässä rajoittaa. Mutta kun tässä nyt kuitenkin on pyritty tekemään jonkinmoisia muutosyrityksiä vapaampaan suuntaan, niin minä omasta puolestani tällä kertaa en halua erikoisempia muutosehdotuksia tehdä.

Suljen siis nämä tässä mainitsemani seikat suuren valiokunnan huomioon ja toivon, että ne todellakin otetaan huomioon, ainakin mikäli tämä koskee kunnallisen elämän erottamista seurakunnallisesta elämästä. Se on siksi tärkeä, että ainakin jokaisen sosialistin, kenties vapaamielisempien porvarienkin, pitäisi tätä ilman muuta kannattaa.

Ed. Anton Huotari: Oikeiston taholta on tätä valiokunnan mietintöä vastaan tässä keskustelussa, samoin kuin myöskin tähän mietintöön liitettyssä vastalauseessa kiiwaasti hyökätty. Näyttää siltä kuin vielä nytkin, jolloin itsevaltiut valtiollisella alalla on kukistettu, ei erällä tahoilla tahdottaisi kukistaa sitä kunnallista itsevaltiutta, joka meillä tätä nykyä vallitsee. Erittäinkin se näyttäytyy niissä mielipiteissä, jotka esitetään kolmannessa vastalauseessa. Samoin sen puolueen äänenkannattajassa, nimittäin ruotsalaisen kansanpuolueen pää-äänenkannattajassa, jonka puolueen taholta myöskin kolmas vastalause on esitetty, on kunnallisvaliokunnan ehdotukset julistettu „mielettömiksi”. Kun muis-

taa, millä tavalla saman puolueen taholta on eräissä muissa kysymyksissä esiinnytty, nimitäin kaikkein pahimman yhteiskunnallisen taantumuksen kannattajina, niin tämä ei ollenkaan ihmetytä, että tällaisia lausuntoja tätä nykyäkin vielä esitetään. Huolimatta siitä, että maa on ikäänkuin tulipalon vallassa, kun nähdään yhdessä ja toisessa, varsinkin kaupunkikunnissa, mitä merkillisimpiä näytelmiä, kun nähdään kuinka kansanjoukot yhtyvät jopa kunnallisiin suurlakoihin nykyisen yksinvaltaisen kunnallisen vallan kukistamiseksi, siitä huolimatta ei tahdota ymmärtää, että kunnallislakien uudistus on nyt välttämättömyys. Siitä ei päästä yli eikä ympäri. Ja tältä kannalta on valiokunnan enemmistö lähtenyt tätä kysymystä käsittelemään ja siltä kannalta täytyy myöskin eduskunnan tätä kysymystä käsitellä. Sillä ellei näitä uudistuksia nyt ja nopeasti aikaansaada, niin varmaa on, että tulemme yhä edelleenkin näkemään samanlaisia näytelmiä kuin jo muutamissa kaupungeissa olemme tähän asti saaneet nähdä.

Porvariston taholta on puhuttu paljon siitä, kuinka noita kansanjoukkoja, noita vaativia kansanjoukkoja olisi koetettava rauhoittaa, etteivät ne ryhtyisi, niinkuin sanotaan, mielettömyyksiä vaatimaan. Mutta siitä huolimatta näyttää ainakin osa eduskuntaa asettuvan yhä edelleenkin tuolle leppymättömälle kannalle, ettei mitään perinpohjaisia uudistuksia tarvita. Korkeintaan jonkinmoinen äänioikeuden laajennus ehkä myönnettäisiin, mutta ei sellaista laajennusta, joka todella muuttaisi nykyisen harvainvaltaisen kunnallisvallan ja asettaisi kunnan kaikki jäsenet tasa-arvoisiksi kansalaisiksi. Ne, jotka tuolla tavalla ajattelevat, eivät varmaankaan ole punnineet niitä seurauksia, mitä heidän menettelynsä tietäisi. Mutta eduskunnan enemmistö, jos se tosiaankin tahtoo olla sen korkean tehtävän tasalla, jolla tänä vallankumousvuonna täytyisi olla, niin se ei voi muulla tavalla menetellä kuin hyväksyä sellaiset kunnalliset lait, jotka tekevät kaikki kunnan jäsenet saman arvoisiksi. Ainoastaan tältä pohjalta lähtien voidaan saada asia kunnallisella alalla siihen kuntoon, että tyytyväisyys saadaan aikaan. On kummallista, että me vielä 1917, yhdeksän vuotta sen jälkeen kun eduskunta ensimmäisen kerran on jo hyväksynyt eräänlaiset uudet kunnallislait ja kunnallisen äänioikeuden laajentamisen, että me vielä tänä vuonna seisomme tämän kysymyksen edessä. Se riippuu siitä, että meillä takavuosina vallitsi sellainen taantumusvalta, jonka vallitessa ei ollut toivoakaan saada mitään syvällekyäviä yhteiskunnallisia uudistuksia. Se ei kyllä yksinomaan johtunut siitäkään, sillä var-

maa on, että jos meidän maamme kaikki puolueet olisivat tahtoneet eduskunnan vuonna 1908 hyväksymät kunnallislait voimaan saatettaviksi, niin ne olisi voitu todellakin saada. On muistettava, että lähes vuoden sen jälkeen, kun eduskunta mainitun päätöksensä oli tehnyt, oli meillä vielä kotimaisia miehiä hallituksessa, oli juuri sen puolueen miehiä, jonka puolueen edustaja ensimmäiseksi tänä iltana käytti puheenvuoroa ja lausui valittelunsa, ettei niitä lakeja silloin vahvistettu. Miksi ei silloin vaikutettu niihin miehiin, jotka hallituksessa silloin istuivat? Miksi ei vaikutettu, että he olisivat saattaneet mahdollisimman pian vahvistettaviksi nämä lait? Silloin emme seisoi tänä iltana tämän saman ratkaisemattoman kysymyksen edessä. Tämä epäilemättä johtui niistä taantumuksellisista virtauksista, jotka meidän oikeistolaisimpien porvariemme keskuudessa vallitsivat. Salateita, kulissien takaa, vaikutettiin päinvastaista. Ei ainoastaan oltu toimettomina näiden lakien suhteen, vaan voi sanoa suoraan, että vaikutettiin näitä lakeja vastaan.

Lausuttiinhan porvarien sanomalehdissäkin julki aivan selvästi, että hallitus, „olipa se millainen tahansa“, ei koskaan voi sellaisia lakeja hyväksyä. Tällainen ajatus lausuttiin nimenomaan ruotsalaisen kansanpuolueen äänenkannattajan taholta. Kun kahdessa melkoisen voimakkaassa porvaripuolueessa oli tämänlaisia käsityksiä olemassa, sellaisia käsityksiä ja joitten mukaan ehkä kulissien takaa vaikutettiin, niin ei meidän tarvitse ihmetellä, että tämä kysymys on niin kauvan, 9 vuotta, saanut olla ratkaisemattomana. Mutta nyt vihdoinkin, kun asema on muuttunut, nyt täytyy eduskunnan astua ratkaiseva askel tässä kysymyksessä ja astua pitemmälle kuin mitä 1908 lailla astuttiin. Sen vaatii se edistys, mikä on tapahtunut tämän ajan kuluessa. Mitään päteviä syitä ei ole tuotu sitä ajatusta vastaan, ettei tällaista täydellistä kunnallista itsehallintoa voitaisi toteuttaa, jota nämä lakiehdotukset, jotka nyt ovat käsiteltävinä, tietävät.

Erittäinkin on vastalauseissa hyökätty näiden lakien äänioikeusmääräysten kimppuun. Kolmannessa vastalauseessa on esitetty välttämättömäksi äänioikeuden ehdoksi veronmaksu y. m. rajoitukset. Koska tämän vastalauseen allekirjoittajia ei ole kuin ainoastaan yksi, voinen sen sivuuttaa, sitäkin suuremmalla syyllä, koska se tulee sellaisen puolueen taholta, joka yhteiskunnallisen ohjelmansa päälle on vetänyt mustan ristin. Ja näin ollen ei tarvinne sitä ottaa tässä sen pitemmälti käsiteltäväksi.

Toistenkin porvarillisten puolueitten taholta on tabdottu leimata näitten lakien äänioikeusmää-

räykset kerrassaan mahdottomiksi, selitetty, että valiokunnan enemmistön ehdotuksen mukaan äänioikeus annetaan mielenvikaisille, rikollisille henkilöille j. n. e. Mutta ne, jotka tällaisia muistutuksia esittävät, eivät näy ollenkaan muistavan, että mielettömillähän meillä tätä nykyäkin on äänioikeus. Sonnien ja sarvikarjan avullaahan nykyisin kunnallisella alalla äänestetään eikä suinkaan tuo sarvikarja ole sen pätevämpi kunnallisia kysymyksiä käsittelemään kuin järjelliset ihmiset, vaikkapa ne ihmiset ovatkin köyhiä. Tosin näinä sotavuosina joittenkin suurtilallisten sarvikarjakin on osottanut toisinaan tavatonta älyllistä herkkyyttä. Onhan sanomalehdissäkin selostettu, että jonkun suurtilallisen karja on päättänyt, ettei se lypsä tippaakaan maitoa, ellei rajahintoja koroteta. Mutta minun nähdäkseni kuitenkin tämä älyn välihdys on sentään vain sota-ajan poikkeuksellisista oloista johtunutta ja sen vuoksi ei tätä seikkaa ole ratkaisevaksi katsottava.

Sen sijaan meidän ehdotuksemme mukaan tehdään äänioikeus yleiseksi ja yhtäläiseksi ihmisille ja minun mielestäni se on se oikea peruste, jolla tätä kysymystä voidaan käsitellä. Täällä on jo aikaisemmin tätä käsitystä kylliksi perusteltu, että minun ei tarvitse siihen sen laajemmin puuttua. Mainitsen vain, että tällä on viitattu, että meidän ehdotuksemme mukaan äänioikeus annetaan alaikäisille, 20 vuotta täyttäneille, ja on sanottu sitä mahdottomaksi. Kuitenkin on totta, että tämän valiokunnankaan ehdotuksen mukaan äänioikeus-ikäraja ei sanottavasti muuttuisi nykyisestäään. Muistettakoon, että valiokunnan ehdotuksen mukaan kunnalliset vaalit toimitetaan joulukuun 3 päivänä ja äänioikeus on niillä henkilöillä, jotka ennen edellisen vuoden loppua ovat täyttäneet 20 vuotta. Siis ainoastaan ne henkilöt, jotka ovat syntyneet joulukuun 3 ja 31 päivien välillä, eivät ole silloin vielä 21 vuotta täytäneet. Näin ollen kysymyksen pitäisi porvarienkin kannalta olla vallan mitättömän. Mutta porvarien ehdotus tietääkin sitä, että nykyinen kunnallisen äänioikeuden ikäraja olisi korotettava. Nykyisen lainsäädännön mukaan nimittäin jokainen muut äänioikeuden ehdot täyttävä henkilö, joka ennen vaalin tapahtumista on täyttänyt 21 vuotta, on äänioikeutettu, mutta tämän porvarien ehdotuksen mukaan täytyisi olla 21 vuotta täyttänyt jo ennen edellisen vuoden loppua, toisin sanoen: äänioikeus annettaisiin vasta 22 vuotta täyttäneille. Täällä eräs puhuja huomautti, että meidän porvaristomme ennenkin on pyrkinyt äänioikeus-ikärajoja korottelemaan, nimittäin silloin, kun oli kyseessä valtiollinen äänioikeus, ja samaa tietää myöskin heidän ehdotuksensa tässä kunnallisessa äänioikeuskysymyksessä.

Mitä sitten tulee siihen paljon puhuttuun seikkaan, että kaikille holhouksenalaisille ja ehkä mielenviassa olevillekin annettaisiin äänioikeus, niin huomautan siitä seikasta, että nämä mielenvikaiset tavallisesti ovat hourujenhoitolaitoksissa tahi muuten holhouksenalaisina, ja epäilemättä eivät tule käyttämään äänioikeuttaan. Senvuoksi ei ole mitään syytä pelätä ja asettaa tällaista erikoismääräystä lakiin. Me valiokunnassa olimme sillä kannalla, ettei myöskään tarvitseisi vaalikelpoisuuden suhteen rajoituksia. Me vakuutimme, että ainakaan me emme valitse hulluja valtuusmiehiksi, — mutta kun he väittivät, että kyllä niitä sittenkin tulee valituksi, — arvelimme, että sittenkin on parasta panna vaalikelpoisuuden rajoituksia, etteivät porvarit saa hulluja valita valtuusmiehiksi. Ja senvuoksi tällainen rajoitus on tullut kummankin lain asianomaiseen pykälään. Me kyllä emme olisi tätäkään seikkaa pelänneet.

Toinen tärkeä seikka, josta on ollut valiokunnassa suurempaa erimielisyyttä, samoin kuin tässä istunnossakin, koskee kunnallisen itsehallinnon laajuutta. Monarkistis-byrokraattisessa hengessä kasvatettu porvaristo tietysti ihailee sitä, että ylempi valta täytyy olla, joka kunnallista itsehallintoa tarkastaa ja asettaa sille rajoja. Meidän mielestämme kansa maassamme on siksi kypsynyt, kunnan jäsenet ovat siksi perehtyneitä kunnallisia kysymyksiä käsittelemään, ettei mitään tällaisia rajoituksia tarvitseisi asettaa. Ei mitään itsehallinnon rajoituksia ylhäältä tarvita enempää kuvernöörin kuin senaatinkaan puolelta, vaan kunnan asianomaiset toimihenkilöt saakoot vapaasti harkita kaikki esiintulevat kysymykset ja enemmistö päättämään ja ne päätökset pannaan ilman muuta täytäntöön. Porvarien edustajat ovat olleet toisella kannalla. He ovat tahtoneet tuollaisen ylempään valvomisvallan säilyttää. Meidän mielestämme se on vahingoksi kunnalliselle itsehallinnolle ja ehdottomasti poistettava, eikä ainakaan minua ole saaneet vakuutetuksi nekään puheet, mitä täällä tänä iltana on tämän holhouksvallan puolesta pidetty.

Lisäksi on esitetty takeita suurempien rahasiain käsittelylle. Tätä nykyä, nykyisten kunnallislakien valitessa, tiedämme, että kaupungissa valitaan lisävaltuusmiehiä tärkeämpiä rahakysymyksiä ratkaistessa. Mutta kokemus on osottanut, että nämä lisävaltuustot ovat täydellisiä nollia. Henkilöt, jotka lisävaltuustoon valitaan siksi kerraksi, kun tuollainen kysymys on esillä, tavallisesti nyökkäävät vain ja sanovat jaa sille, mitä varsinaisten valtuusmiesten puolelta esitetään. Näinollen tämä lisävaltuus-

miesjärjestelmä ei anna sen parempia takeita kysymysten perinpohjaisemmalle käsittelylle, kuin sekään että vakimainen valtuusto suoraan ne kysymykset päättäisi. Eikä se ole ollenkaan tarpeellistakaan. Senvuoksi kaikki tuollainen lisävaltuustojärjestelmä, joka oli 1908-vuoden laissa, on poistettu. Porvarien edustajain puolelta valiokunnassa on sen sijaan esitetty määräänemmistöä joitakin mainittuja asioita käsiteltäessä, mutta tuollaiset määräänemmistöt useinkin ovat tavattomana jarruna asiain käsittelylle ja epäilemättä tulisivat olemaan sitä aina silloin, milloin olisi tärkeitä kunnallispoliittisia kysymyksiä käsiteltävinä. Etenkin, jos valtuuston päätös merkitsisi jonkunmoista veron korotusta varakkaille luokille, silloin olisi epäiltävissä, että kaikki tällaiset tärkeämmät päätökset kävisivät mahdottomiksi, jos tuollainen määräänemmistö säilytettäisiin, kuten ensimmäisessä vastalauseessa on esitetty. Valiokunnan enemmistö on asettunut sille kannalle, että näissäkin kysymyksissä saakoon valtuuston enemmistön mielipide tulla ratkaisevaksi, sillä ei ole oletettavissa ollenkaan, että valtuuston jäsenet lähtisivät aiheettomasti tuottamaan kunnalle lisärasituksia ja että he lähtisivät suorastaan tekemään vahingollisia päätöksiä. Kun valiokunnan ehdotukseen sisältyy vielä, että silloin, jos kuntalaisten keskuudessa huomattavaa tyytymättömyyttä ilmenisi valtuuston päätöksiä vastaan, $\frac{1}{15}$ osalla kunnan äänivaltaisista jäsenistä on oikeus alistaa valtuuston päätös kansanäänestyksen alaiseksi, niin se jo antaa takeita siitä, ettei mitään tuollaisia yllätyspäätöksiä voi syntyä, niinkuin on pelätty.

Sitten tämän keskustelun kuluessa on täällä tehty erinäisiä huomautuksia tätä mietintöä vastaan teknilliseltä kannalta. Ed. Laitinen on tahtonut valiokunnan enemmistöltä kysyä, kuinka tilintarkastajien vaalit voidaan suhteellisilla vaaleilla toimittaa silloin, kun valittavia on vain yksi. Ed. Laitinen olisi samaa seikkaa voinut kysyä itseltään, koska hän itse oli jaostossa mietintöä valmistamassa ja tietää siis itse yhtä, hyvin kuin valiokunnan enemmistökini tämän seikan. Tämä kysymys näyttää olevan sellainen, että suuren valiokunnan sopii tämä huomautus ottaa huomionsa. Niinkään pari ed. Ståhlbergin huomautusta oli asiallista, m. m. se mikä koski kaupunkien kunnallislain 3 §:ää, joka koskee sitä seikkaa, että myös talon- tai tontinomistaja on kunnan jäsen. Ed. Leppänen on puhunut maalaiskuntien kunnallislain ensimmäisestä pykälästä, että siinä on säilytetty seurakuntaraja kunnan rajana. Tämä kohta perustuu entiseen

kunnallislakiin eikä valiokunnan enemmistö, vaikka se on aivan samalla kannalla kuin ed. Leppänen, että seurakuntaa ja kuntaa ei olisi enää mitenkään sekotettava toisiinsa, ole kuitenkaan tahtonut tässä suhteessa lähteä muutosta tekemään, koska se olisi saattanut aiheuttaa pitkällisen keskustelun valiokunnassa ja saattanut viivyttää asiaa. Senvuoksi on tahdottu jättää se toistaiseksi sillensä. Eduskunnallahan on tilaisuus myöhemmin tätä kysymystä käsitellä ja suuremmalla perinpohjaisuudella kuin tässä kiireessä olisi voitu. Siitä syystä 1 § on jätetty sellaiseksi kuin se esiintyy valiokunnan mietinnössä. Muuten mainittakoon, että ed. Leppäsen selostus useamman kunnan alueella olevista seurakunnista ei sovi tähän, sillä sellaisilla seurakunnilla ei ole omaa aluetta ja ne eivät siis ole verrattavissa tämän lain 1 §:ään. Kysymyksen on vain niistä seurakunnista, joilla on oma alue, ja siis ainoastaan niiden seurakuntien rajat ovat kuntien rajoina.

Ed. Hagman on tehnyt huomautuksen, joka koskee naimisissa olevien naisten vaalikelpoisuutta. Sellaisessa muodossa kuin sekä kaupunkikuntien että maalaiskuntien vastaavat pykälät ovat, ei ahtainkaan laintulkinta voi naimisissa olevalta naiselta kieltää vaalikelpoisuutta. On jo täälläkin huomautettu, että aviovaimo ei ole suinkaan holhouksenalainen ja sentähden heitä ei mitenkään voi rinnastaa holhouksenalaisten kanssa. Valiokunnan perusteluissa sivulla 4 näyttää olevan hieman harhaanjohtava lausunto, kun siinä sanotaan, että valitun täytyy olla itseään ja omaisuuttaan hallitseva. Se nähtävästi ei ole täydellisesti sopusoinnussa vastaavien pykälien sananmuodon kanssa, siitä ansaitsee huomauttaa, mutta itse pykälien mukaan ei voi tulla edes epäilyksen alaiseksi, ettei aviovaimolla olisi vaalikelpoisuutta niinkuin kellä muulla kunnan jäsenellä tahansa.

Lopuksi vielä huomautettakoon, että nämä lakiehdotukset, jotka nyt ovat käsiteltävinä, ovat rauhantarjous kansamme työtätekevän luokan puolelta. Jos nämä ehdotukset hyväksytään, tietää se, että se rauhattomuus, joka nyt kunnallisella alalla on ollut havaittavissa, sen jälkeen lakkaa, etenkin jos pidetään kiirettä lakien vahvistamisella. Mutta jos meidän porvaristomme tahtoo olla härkäpäinen, tahtoo vehkeillä näitäkin lakiehdotuksia vastaan, niin muistakoot, että heidän ei pidä myöskään ruikuttaa silloin, että rauhattomuuksia tapahtuu, että lakkoja syntyy. Sillä se on heidän oma syynsä, jos sellaista tulee jatkumaan silloin, kun eduskunnan enemmistön taholta on heille

hyväksyttäväksi tarjottu ehdotus, joka tietäisi rauhan palaamista, koska maamme työtätekevät joukotkin käsittäisivät tämän jälkeen olevansa kunnallisessa suhteessa samanlaisia yhdenvertaisia kansalaisia kuin nekin, jotka tähän asti ovat kunnallista valtaa pitäneet. Muistakoot tämän meidän eduskuntamme oikeistolla istuvat. Tästä heidän suhtautumisestaan näihin lakiehdotuksiin riippuu hyvin paljon.

Ed. A n n a l a : On hyvinkin ymmärrettävissä niitten omistavan luokan edustajain mielentila tänä iltana täällä eduskunnassa, jotka täällä ovat moittineet tätä kunnallisvaliokunnan mietintöä. Nämä lakiehdotuksethan, jotka tässä mietinnössä ehdotetaan, sisältävät todellakin, että suurporvarit kaupungeissa ja maantallimiehet maalaiskunnissa menettävät ehdottoman isäntävaltansa kunnallisissa asioissa. Se isäntävalta, josta omistava luokka on niin tinkimättömästi pitänyt kiinni ja jota se on niin ihailtavasti viimeiseen asti puolustanut, on perustunut, kuten tiedämme, yksinomaan vuosituloihin, yksinomaan varallisuuteen. Ei siinä ole tullut kysymykseen järki, ei kansalaiskunto eikä kokemus, ei mikään sellainen. Minä ihmettelen, että täällä nyt on tarrattu niin kiinni siihen seikkaan, että esimerkiksi mielenvikaiset, vähemmän järkevätkin, tulisivat saamaan äänioikeuden kunnanvaltuustojäseniksi ja luottamusmiehiä valittaessa. Täällä jo huomautettiin, että tähän asti voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan ei tässä ole ollut yhtään mitään rajoituksia ja se kunnallislaki on ollut tähän saakka niin erinomaisen tyydyttävä, niin erinomaisen hyvä omistavan luokan mielestä. Ei ole tullut kysymykseen, onko mielipoli, kunhan omistaa esimerkiksi maalaiskunnissa jonkun maatilan. Sen maatilan puolesta, jos ei mielipoli itse ole kyennyt äänestämään, itse ottamaan osaa kunnallisiin asioihin, sen edestä holhooja kumminkin on ottanut osaa. Siis se mielipoli ehdottomasti on vaikuttanut kunnan asioihin, eli sen omaisuus, kuten kaikkien muittenkin omaisuus. Tämä omaisuuden perustuva kunnallisvalta on todellakin ollut jo niin tietämättömyyden, niin kurjaa, että sitä kai ei ole enää missään muussa maassa pitkään aikaan siedetty. Ajatellaan esimerkiksi että maalaiskunnissa nykyisen maahuijauksen aikakautena, useissakin kunnissa, on joitakuuta suurtiloja, jotka muuttavat pari kolme kertaa vuodessa isäntää. On hyvin ymmärrettävää, että tällaisella huijari-isännällä ei suinkaan ole mitään harrastuksia, minkäänlaista intressiä sen kunnan hallinnosta, sen kunnan edistymisestä ja sen kunnan asioista, jossa hän sattuu kulloinkin olemaan. Mutta minulla on ko-

kemusta siitä, että ainakin sellaisissa kuntakoukuksissa, joissa joitakuuta edistystä tarkoittavia asioita, ainakin joitakuuta työväen vaatimuksia käsitellään, sellaisissa kokouksissa nämä huijari-isännät ovat tavattoman hyvin edustettuina, jolleivät itse, niin ainakin valtakirjalla.

Vuoden 1908 eduskunnassa hyväksyttiin jo kunnallislakeihin uudistuksia. Nämä uudistukset niin vajavaisia kuin ne olivatkin, ne olivat kumminkin 1905 vuoden vallankumouksen tuloksia. Mutta, kuten tiedämme, taantumus nosti päätään ja nämä uudistukset eivät tulleet koskaan toteutetuiksi. Nyt tämä esilläoleva mietintö, nämä uudistukset, joita tässä mietinnössä ehdotetaan, ne ovat myös vallankumouksen tulos, mutta ne ovat 1917 vuoden vallankumouksen tulos, ja vallankumous oli tällä kertaa perinpohjaisempi ja uudistuksetkin kunnallisella alalla tulevat olemaan ja täytyy tulla olemaan syvälleläkkyä, paljon pitemmälle meneviä kuin ne olivat vuonna 1908. Vuoden 1908 kunnallislaki niinkuin sanoin, ei saanut vahvistusta ja meidän vallassa oleva luokkamme jo oli verrattain turvallinen, verrattain varma entisestä valta-asemastaan kunnallisella alalla. Joskus vaalien edellä huomautettiin porvarien taholta vaalipuheissa ja vaali-ohjelmissa, että kunnalliset olotkin tarvitsisivat korjaamista, mutta samalla viitattiin niihin kurjiin valtiollisiin oloihin, että nyt ei ole ajattelemistakaan sellaisia pitkälle meneviä uudistuksia kunnallisellakaan alalla. Mutta esimerkiksi viime vaalien edellä erään puolueen taholta vaalijulistuksessa sanottiin, että ainakin kaikkein raskaimmat epäkohdat kunnallisella alalla ovat kiireellisesti korjattavat. Mutta riensikö tämä puolue enempää kuin mikään muukaan puolue, riensivätkö he tässä eduskunnassa edes niitä raskaimpiakaan epäkohtia kunnallisista oloista poistamaan? Minä vain kysyn! Minun tietääkseni ei porvaripuolueitten taholta ole minkäänlaisia parannusehdotuksia, minkäänlaisia uudistusehdotuksia tälle eduskunnalle jätetty.

Mitä tulee nyt itse näihin lakiehdotuksiin, niin minä myönnän, että miissä ehkä huomataan, kun niitä tullaan käytännössä toteuttamaan, puutteellisuuksia, ehkä pianikin korjattavia puutteita, mutta ylipäänsä voimme sanoa, että tälläisenään, kun se nyt tässä eduskunnalle ehdotetaan valiokunnan puolesta, on se kaikkein vähin, mitä me tällä hetkellä voimme kansalle tarjota, millä voimme kansan mieltä rauhoittaa, ja sentähden en minä ainakaan uskaltaisi mennä mitään tinkimään näistä ehdotuksista, mitä tässä kunnallisvaliokunnan enemmistö ehdottaa. Me tiedämme, että kaupungeissa, jo useissa kaupun-

geissa, on tapahtunut kunnallisia vallankumouksia. Maaseuduilla, maalaiskunnissa niitä kumminkaan toistaiseksi, ole vielä tapahtunut. Mutta minä olen varma siitä, että jolleivät nämä lait tällaisenaan tule ensi syksyyn voimaan, niin silloin alkaa maalaiskunnissa myöskin tapahtua jotakin, ja minä epäilen, että siellä maalaiskunnissa voi tapahtua jotakin paljon pitemmälle menevää kuin kaupungeissa tähän asti, joissa tuollaisia kunnallisia vallankumouksia on tapahtunut. Mitä sitten tulee niihin huomautuksiin, niihin moitteisiin ja niihin muutosehdotuksiin, mitä täällä on tätä valiokunnan enemmistön mietintöä vastaan tehty, niin oikeastaan ne eivät ole mitään suurestikaan periaatteellisia, vaan pikemmin muodollisia, joista oikeastaan ei kannattaisi paljon väitellä. Ensimmäinen vastalause mielestäni ei sisällä mitään periaatteellisia muutoksia eikä periaatteellisia erimielisyyksiä valiokunnan enemmistön kanssa, — ainakaan suuresti. Ainoastaan eräs seikka, josta tahtoisin huomauttaa, joka mielestäni on periaatteellista laatua, on se, josta jo täällä edellinen puhuja huomautti, että ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat moittivat valiokunnan mietintöä siitä, että siinä on tahdottu rajoittaa hallitusviranomaisten, hallitusvallan sekautumista kunnan asioihin. Minä ihmettelen, että nämä herrat vastalauseen allekirjoittajat ovat oikeastaan sillä kannalla, että he tahtoisivat kunnallista itsehallintoa yhä edelleen alistaa holhouksen alaiseksi. Minä pidän kunnallista itsehallintoa meidän maassamme siksi tärkeänä ja jo siksi pitkälle kehittyneenäkin, että minä ainakin uskaltaa vakuuttaa, että me kunnallisen itsehallinnon alalla tulemme toimeen ilman hallintoviranomaisia, ilman hallintoviranomaisten holhousta. Minä en asettaisi kunnallista itsehallintoa minkäänlaisen hallituksen — olipa sitten luottamusta nauttiva tai eiluottamusta nauttiva — en alitaisi kunnallista itsehallintoa hallitusvallasta riippuvaksi, sillä kunnallisella itsehallinnolla on ja tulee olemaan nyt jo meidän maassamme siksi suuri merkitys, ettei se saa riippua mistään muusta vallasta, sen täytyy itse hoitaa asiansa ja itse myöskin vastata siitä. Ne erimielisyydet, joita ensimmäisen vastalauseen kirjoittajilla on huomautettavana erikoiskohdista, on jo täällä mielestäni tarpeeksi kumottu, että minun ei tarvitse enää niihin kosketella. Huomautan ainoastaan vielä, kun vastalauseen kirjoittajilla tuntuu olevan, niinkuin useilla puhujillakin tänä iltana, niin tavattoman suuri pelko kunnan varojen hoidosta, että kunnan varojen hoito tulisi huonoihin käsiin ja huonosti turvatuksi näiden lakien perus-

teella. Minä voin vakuuttaa, että kunnan varojen hoito näiden lakiehdotusten perusteella ei voi tulla enää huonommaksi kuin se tähän saakka on käytännössä yleensä ollut. Mehän olemme oppineet lukemaan sanomalehdistä aivan tavallisia uutisia kunnallisia kavalluksia, kunnan varojen väärinkäyttöjä, niin että me emme enää hämmästy semmoisista uutisista, pikemmin me odotamme saavamme tuollaisia uutisia sanomalehdistä lukea.

Mitä sitten tulee siihen, että täällä ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat niin lujasti pitävät kiinni siitä, että pitäisi olla määrätty enemmistö valtuustoissa, kun tärkeimmistä kuntien varojen koskevista kysymyksistä päätetään, niin täällä jo edellinen puhuja huomautti samasta seikasta. Kaupungeissa tosin on ollut lisävaltuustot, jotka tällaisista asioista ovat päättäneet. Mutta maalaiskunnissa on monta kertaa kolme neljä manttaalimiestä päättänyt kunnan suurimmista rahakysymyksistä, kiinteistöstöjen ostosta ja sen sellaisista, joten ne eivät ainakaan huonommalla tavalla tule näiden lakiehdotusten mukaan päätettyä. Ja niinkuin täällä jo huomautettiin, onhan kansanäänestys, joka minun ymmärtääkseni on kaikkein korkein valta kunnallisessa itsehallinnossa, joka lopullisesti tällaisista asioista päättää, jos määrätty joukko kuntalaisia on tyytymättömiä tällaiseen valtuuston päätökseen, joten minkäänlaista vaaraa en minä näe enkä myöskään minkäänlaista määrättyä enemmistöä pidä tarpeellisenä, vaikkapa en tahdo väittää, että tuollaisesta määräyksestä olisi mitään vaaraakaan. Mutta minä kumminkin olen sillä kannalla, että tällaista enemmistöä ei tarvita, koska se on juuri tämä kansanäänestys, joka lopullisesti ratkaisee sellaisista asioista, joihin yleensä ollaan tyytymättömiä kunnissa.

Muihin yksityisseikkoihin en enää tahdo kajota, koska ne ovat tulleet täällä tänä iltana jo niin moneen kertaan toistetuiksi.

Ed. Pärssinen: En ollut aikonut käyttää eduskunnan aikaa tämäniltaisessa keskustelussa, mutta ed. Hagmanin puheenvuoro sai minut ottamaan puheenvuoron.

Hän oli lukenut tästä lakiehdotuksesta sen kohdan, jossa puhutaan avioliitossa olevan naisen vaalikelpoisuudesta. Se on täysin yhtäpitävä sen kanssa, mitä meillä on Valtiopäiväjärjestyksessä sanottu valtiollisesta äänioikeudesta, ja tämä eduskunta on kai todistuksena siitä, että avioliitossa olevilla naisilla on katsottu olevan vaalikelpoisuus. Siten ed. Hagmanin huomautus siinä suhteessa oli aiheeton. Sen sijaan olisi ollut syytä huomauttaa siitä perustelujen kohdasta sivulla 4,

jossa epätarkasti ja epätasaisesti perustellaan kymmenettä pykälää, kun sanotaan, että tämä rajoitus on ulotettu henkilöihin, jotka eivät hallitse omaisuuttaan. Se voisi antaa aihetta väärinkäsitykseen, mutta tämä on ollut vain sanonnan epätarkkuutta, jonka toivon suuressa valiokunnassa korjattavan siten, että selvästi lausutaan, että rajoitus tarkoittaa niitä, jotka ovat holhouksen alaisia.

Ed. Suosallo: Oikeiston taholta on ikäänkuin valitettu, että tämä nykyaika olisi tällaisille uudistuksille epäedullinen. Täällä ensimmäisessä vastalauseessa vielä painostetaan, että muutokset täytyy tulla nyt liian jyrkiksi ja syvälle käyviksi. Samalla he kuitenkin ovat jättäneet erään tärkeän seikan mainitsematta, nimittäin sen, että nämä voimassaolevat kunnalliset asetukset ovat kotoisin vallan toisenlaiselta taloudelliselta ja yhteiskunnalliselta aikakaudelta, kuin missä me nyt elämme, ne ovat nimittäin jäännöksiä luontaistalousaikakaudelta. Ja että me elämme hyvin pitkälle kehittyneessä vaihtotaloudessa, todistaa paraiten se, mitä täällä ilmeni elintarvekysymyksen yhteydessä, kun silloin keskustasta ja oikeistosta tiukattiin nimenomaan, että mitä nyt maksetaan näistä tuotteista. Se todistaa, että he kaiken taloutensa perustavat vaihtotalouteen. Se on todistus, että nyt pääasiassa eletään vaihtotaloudessa, ja miten silloin sopisi niin erilaiselta aikakaudelta säilyneet asetukset ilman, ettei niissä tehtäisi niin suurta muutosta kuin niissä on tehty. En aio nyt tämän lakiehdotuksen sisällykseen koskea, mutta täällä on jäänyt hiukan varjoon eräitä muita puolia, nimittäin tämän lakiehdotuksen perusteluissa ei minusta nähdä ole täysin voimakkaasti painostettu sitä tosiasiaa, joka pakottaa nyt tämän kunnallislain uudistuksen välttämättömyyden. Perusteluja olisi täydennettävä siten, että niissä lausuttaisiin julki se tosiasia, mistä voimassa olevien lakien huutavin epäkohta on löydettävissä, se, että ne suorastaan estävät vähävaraisia pääsemästä osallisiksi kunnallisiin asioihin. Mietinnössä lausutaan vain, että ne ikäänkuin eivät ole riittävästi ottaneet vähävaraisten etuja huomioon. Olisi pitänyt, kuten mainitsin, sanoa, että ne estävät suorastaan. Samoin olisi pitänyt mainita, että ne luonteeltaan turvaavat varakkaan kansaluokan etuja, ja että tämä varakas kansaluokka on pääasiassa käyttänyt näitä lakeja häikäilemättömästi luokkaetujensa turvaamiseksi. Tästä on löydettävissä se suurin syy, joka nyt uhkuu yleensä kaikkialla. Ne ovat käyttäneet sitä tosiasiaa häikäilemättömästi, voipa sanoa rikollisestikin, nimittäin näitä voimassaole-

via lakeja luokkaetujensa turvaamiseksi. Se kai lienee monen mielestä liian runsaasti sanottu, mutta minä tuon muutamia esimerkkejä tämän käsitykseni tueksi.

Kun 1908 vuoden valtuuston valitsemiseen Pietarsaaren työväestö päätti ottaa osaa omalla listalla, niin porvaristo silloin käytti tätä kunnallislakia hyvin häikäilemättömästi, he epäilivät, ettei se turvaisi muka heille täydellistä valtaa ja menivät tulkitsemaan sitä jotenkin laajasti. Voidaan sanoa, että he tulkitisivat sitä yhtä vapaasti kuin oikeiston taholta nykyisellä istuntokaudella on tulkittu perustuslakivalokunnassa Suomen perustuslakeja, jossa he Suomen päämiehen, se on monarkin, vallan ovat tulkinneet auttomaattisesti kulkevan ensin Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, ja jos Venäjällä tulee järjestettäväksi tasavalta, niin se menisi sen presidentille j. n. e. Se olisi kuin jonkun osakeyhtiön paperi, jonka osakkeenomistaja yhtiötä kuulematta voisi siirtää kenelle haluaa. Niin ovat Pietarsaaren porvaritkin tulkinneet näitä voimassaolevia lakeja. He ovat tulkinneet siten, että se, joka maksaa yhden äyrin, sille ei kuulu äänioikeus; joka maksaa kaksi veroäyriä, sille kuuluu yksi ääni vain. Näin ollen he mainitsemapani vuonna riistivät työväenluokkaan kuuluvilta yli tuhannen ääntä pois vain siitä pelosta, että jos noita sattuisi karttumaan niin paljon, että he voisivat saada valtuustoon miehiä. Tällä tavalla näemme, ettei yksin noit ole riittäneet, niin räikeästi kuin ne turvaavatkin varakkaan luokan edut. Olin silloin tuossa raastuvankokokouksessa läsnä, tein huomautuksen, että tämä luettelo, joka oli silloin esillä vaalia varten, on lainvastainen. Sain vastaukseksi sieltä, jossa oli pormestari ja vielä pari muuta juristia lisäksi, että olin muka tehnyt törkeän syytöksen, jota en ehkä voisikaan puolustaa. Sitten kun olin selvästi näyttänyt voimassaolevilla asetuksilla, että syytös on oikea, vetäytyivät he sen tulkinnan taakse, että vaikka syytös antaisikin aihetta luettelon tarkastamiseen, niin se, kun se ei koske muistutuksen tekijää itseään, hylätään ja aletaan vaalin toimitus. Tein valituksen kuvernöörinvirastoon, jossa totesivat äänestysluettelon lainvastaiseksi, mutta kuvernöörinvirasto ei katsonut olevan mitään syytä vaalin kumoamiseen, vaan jos edelleen haluan, osottivat he, että on tie valittaa edelleen, kyllä kai se joskus menee kumoon. En suinkaan minä viitsinyt jatkaa, mutta otin silloin nämä asiakirjat talteen, ajatellen, että ehkä joskus voidaan tuoda julki, millä tavalla tämä Suomen porvaristo on työväen luokkaa holhonnut. Se on senkin pienen oikeuden, mitä sillä on ollut näissä jo aikaisemmilta ajoilta peräisin

olevissa laeissa, se on senkin vielä riistänyt silloin, kun se huomaa, että on kysymys sen luokkajen turvaamisesta. Samalla kertaa osotimme, että sen pienen kaupungin, Pietarsaaren, jossa silloin oli noin 5,000 asukasta, isät olivat noin 3 vuoden aikana hävittäneet kaupungin varoja taroituksiin, jotka eivät minkäänlaista hyötyä tuottaneet kaupungille, noin 85 à 90 tuhatta. Tämäkin oli niin raikeä tosiasia, ettei sitä voitu kumota, vaan päinvastoin vaalijulistuksessa totesivat, että niin ikäviä erehdyksiä on tullut, mutta samalla pyysivät anteeksi: „me emme enää niin raikeasti menettele”. Asiat eivät kuitenkaan tietysti ole parantuneet, sillä asioita on hoidettu aivan samalla tavalla. Sieltä tietysti olisi paljonkin kerrottavana yksityistapauksia, mutta en katso kuitenkaan olevan syytä kovin monia yksityistapauksia samalta paikalta tuoda esille. Mainittakoon kuitenkin, että sama mielivalta edelleen on jatkunut. Kun aikoina, kuten tiedetään, jolloin työttömyys on ollut hyvinkin raskaana painajaisena työläisluokalle, he ovat kääntyneet tämän valtuuston puoleen, niin useimmissa tapauksissa on ollut vastaus: ei anna aiheutta mihinkään. Silloinkin, kun on joskus työtä toimitettu kaupungille, nimittäin sinä aikana, jolloin työläiset ovat sitä vaatineet, ovat sinne vain aniharvat niistä tositarvitsijoista päässeet. Sitävastoin he ovat ottaneet kaupungin ympäristöltä pikku talonpoikia työhön samaan aikaan, kun työttömät ovat juuri nälänhätää kärsimässä. Tuollaista on sitten ollut tämän asian hoito yhä edelleen. Voisin vielä lisäksi mainita erään hyvin kuvaavan esimerkin. Kun tämä nykyinen tilanne, tämä sotatila alkoi, niin se pysähdytti sillakin paikkakunnalla suuren osan työpaikkoja, nimittäin puutarvalähetys pysähtyi tykkäänsä, jossa oli ollut suuret joukot miehiä. Työläisille tuli tietysti vaikea aika, he olisivat olleet halukkaita etsimään muualta työtä, mutta silloin pidätettiin passit. Passeja ei annettu, muuten pakotettiin koko perhe muuttamaan pois paikkakunnalta ja viemään muuttokirjat mukaansa. Kuinka monelle työläiselle tämä kävi mahdolliseksi? Se kävi aniharvoille. Mutta siitä huolimatta he eivät siihen katsoneet, oliko niitten asema mikä tahansa. Kun sitten myöhemmin alettiin Arkangelin rautatielle väkeä värvätä, niin silloin oli jo asema kehittynyt siksi huutavaksi, että porvarit kyllä alkoivat myöntää passeja ja ikäänkuin pakottaa työläisiä menemään tänne rautatietöihin, ja niin lähtikin suuret joukot, vaikka kylläkin vastenmielisesti, mutta kun ei ollut muutaakaan keinoa. Passin sai vain sille reisulle. Tästä oli seurauksena, ettei useakaan voinut heti saada sieltä perheelleen mi-

tään avustusta, ja näin ollen oli kunta pakotettu antamaan tilapäistä avustusta näille perheille. Millä tavalla sitten kaupunginvaltuusto menetteli? Sitä kuvaa parhaiten se, miten viime vaalien vaaliluettelosta oli poistettu tämän tilapäisen avunsaannin tähden yli 100 henkilöä. Sitä koetettiin valitustietäkin saada korjatuksi, mutta ei ennätetty saada muuta kuin vain osittain, niin että lähes sadalta, joilla lain mukaan olisi ollut äänioikeus, tämä lainvastaisesti riistettiin pois ja he saivat vain katsella, kun toiset äänestivät. Tämä, jos mikään, todistaa, kuinka häikäilemätöntä se menettely tosiasiaassa on ollut, jonka seurauksena tuo tyytymättömyys on. Näinollen minun mielestäni olisi ollut syytä näissä perusteluissa kiinnittää vähän huomiota tälle puolelle, että asiat ovat näin, ja lausua siinä lisäksi, ei ainoastaan, että kunnallinen valta on joutunut varakkaitten luokkien käsiin, vaan myös, että he ovat sitä häikäilemättömästi käyttäneet ja että tästä samoin kuin lain vanhoillisuudesta aiheutuu, että maassa valitsee niin uhkaava tila, että nämä lait jo sentähden ovat ihan välttämättömästi saatavat mitä pikimmin voimaan. Kannatan mietintöä.

Ed. Latvala: Olemme vihdoinkin saaneet käsiteltäväksemme tämän lakiehdotuksen, jota kansa kautta maan on viime aikoina kiihkeästi odottanut. Silmäillessä tätä ehdotusta tuntee tyydytystä siitä, että se on hyvin onnistunut, vaikkakin oikeiston puolelta on tänä iltana tahdottu se leimata epätäydelliseksi, jopa kehnoksi. Tämä käsiteltävä lakiehdotus tuottaa kuntalaisille niin maalla kuin kaupungissakin äänioikeuden, jota on kauan odotettu. Tätä on siis ilolla tervehdittävä. Täällä on tänä iltana paljon jo puhuttu tämän puolesta ja myöskin tätä vastaan. Vastaukset sisältyvät pääasiallisesti ensimmäiseen vastalauseeseen. Vastalauseita on kolmekin, mutta ensimmäinen on niistä mielenkiintoisin. Siellä nimittäin vastustajat käyvät kiinni tässä ehdotuksessa olevaan ikärajaan, joka on 20 vuotta. Siitäkin on jo tänä iltana puhuttu, niin että laveampi koskettelu siitä ei enää ole tarpeellista. Muutamalla sanalla kuitenkin pyydän siitä vielä mainita. Sanotaan, että Suomen kansalainen on silloin vielä holhouksen alainen. Totta on, että voimassa oleva holhouslakimme säätää ikärajaksi 21 vuotta, ennenkuin Suomen kansalainen tulee n. s. täysi-eli omavaltaiseksi, s. o. vapautuu holhouksen alaisuudesta. Tässä on nyt tosin olemassa pieni näennäinen ristiriita, mutta on se jotenkin muodollinen, eikä suinkaan estä 20-vuotista ottamasta osaa kunnallisasiain käsittelyyn sitäkin suuremmalla syyllä, koska monen työläisen on pakko omin neu-

voin itseään omalla työansioltaan elättää jo paljon nuorempana, jopa 15—16 vuotiaana, jopa täytyy paljon nuorempana maksaa verojakin. Miksi ei siis tällaisella henkilöllä saisi olla täydellistä sananvaltaa yhteiskunnallisissakin asioissa, koska yhteiskunta kaikissa asioissa vaatii 20-vuotiaalta ja jo nuoremmiltakin kaikinpuolisista yhteiskunnallisten velvollisuuksien täyttämistä, — sillä velvollisuuden täyttämistä on jo itsensä elättäminen. Siten on oikein ja kohtuullista, että tällaisille henkilöille myönnetään täydet yhteiskunnalliset oikeudet. Siis hän on myös oikeutettu ja pätevä määräämään kunnan varojen käytöstä. Kun sitäpaitsi otetaan huomioon, että kyseessäolevat kunnalliset vaalit tapahtuvat myöhään syksyllä, jolloin nuo 20-vuotisetkin ovat joko täyttäneet tahi lähes täyttämässä 21 vuotta, niin ristiriita tämän lakiehdotuksen ja holhouslain välillä ikärajasta supistuu jotenkin mitättömäksi. Sitäpaitsi onko sanottu, että nykyinen holhouslakimme on tässä suhteessa ehdottomasti oikeassa, kun se määrittelee iän 21 vuodeksi, ennenkuin henkilö vapautuu holhouksen alaisuudesta. Päinvastoin luulen, että olisi lähimmässä tulevaisuudessa syytä alentaa tuo ikäraja holhouslaissamme 20 ikävuoteen. Vielä huomattakoon, että 20-vuotias kansalainen on nykyään jo kehittynyt arvostelukykyisemmäksi paljon paremmin, suuremmassa mitassa, kuin entisinä aikoina. Nykyäänhan meillä alkaa olla kouluopetus, kansakouluopetus ainakin, jokseenkin yleinen ja siihenhan pyritään. Tämä jo tietää sitä, että nykyään yhteiskunnan jäsen on henkisestikin varttuneempi, kypsyneempi arvostelemaan yhteiskunnallisia asioita kuin taannoisina aikoina, jolloin nuorisomme jäi vaille ylipäänsä kaikenlaista sellaista henkistä kehitystä, josta nykyinen nuoriso pääsee osalliseksi. Jos kerran myönnetään puheenaoleva äänioikeus vanhoille tutiseville 80—90-vuotisille henkilöille, jotka aikoinaan ovat eläneet ja kasvaneet toisenlaisissa oloissa ja joiden henkiset kyvyt ja arvostelukyky useinkin on kokolailla lamassa, jos, niinkuin sanoin, tällaisille myönnetään yleinen kunnallinen ja valtiollinen äänioikeus, mikä muuten on aivan oikein, niin sitäkin suuremmalla syyllä voidaan tämä myöntää jo 20 vuotta täyttäneille, terveille, reippaille nuorukaisille. On huomautettu ensimmäisessä vastalauseessa, että muissa maissa vain eräissä Sveitsin kantooneissa on äänioikeus myönnetty jo 20 vuotta täyttäneille, ja ovat ensimmäisen vastalauseen tekijät huomauttaneet, että meillä Suomessa nyt tahdotaan kiirehtiä miltei kaikkein ensimmäiseksi, siis jo sille kannalle, mille on päästy vain muutamissa Sveitsin kantooneissa. Mutta huomattakoon, että muissa maissakin tietysti pyritään siihen, että

kunnallinen, samoin kuin valtiollinenkin, äänioikeus myönnettäisiin jo 20-vuotiaille. Siihen tietysti pyritään sitä mukaa kuin kansa saapi täyden vallan muissakin maissa. Että näin ei ole vielä asianlaita useissa maissa, siihen on omat syynsä, vanhettuneet, takaperoiset yhteiskunnalliset olot niissäkin, niinkuin meilläkin tähän asti. Mutta huomautettakoon myös, että velvollisuuksia yhteiskunta muissakin maissa on asettanut jo nuoremmillekin. Huomattakoon, että nykyään maailman sodan aikana sotaa käyvissä maissa pakotetaan sotapalvelukseen nuorukaisia, jotka ovat 18-, jopa vain 17-ikäisiä, ehkä joissakin tapauksissa vielä nuorempia. Siis tällaisen raskaan velvollisuuden alaisiksi pakoitetaan näitä kansalaisia. Kun näin on asianlaita, ei luulisi olevan muuta kuin oikeus ja kohtuus myöntää tällaisille myös yleinen äänioikeus yhteiskunnallisissa asioissa. Kuten sanottu, kyllä muissakin maissa siihen pyritään, jähka kansa niissä saapi yleisen, yhtäläisen äänioikeuden, johon muuten kansat kaikkialla pyrkivät. Täällä ensimmäisessä vastalauseessa siten muun muassa otetaan esille tuo holhousenalaisuus. Sanotaan: „Muukaan holhousenalaisuus kuin alaikäisyydestä riippuva, yhtä vähän kuin kansalaisluottamuksen menettäminenäkään, ei valiokunnan enemmistön mielestä ole esteenä äänioikeuden käyttämiselle. Tällaiselle kansanvaltaisuukselle turhaan hakee vertaa mistään toisesta maasta”. Tuota holhousenalaisuutta on käytetty tarpeettoman laajassa merkityksessä. Holhuunalaisuus saattaa useinkin olla sangen keinotekoista. Niinpä vähämielisyys saattaa usein olla aivan tilapäistä tai luuloteltua epänormaalista tilaa, joka on johtunut raskaista elämän kokemuksista ja huolista. Epämielinen henkilö saatetaan joskus ilkeämielisten henkilöiden toimesta erinäisissä tapauksissa suotta syyttää panna epänormaalien kirjoihin tai muuten holhousenalaiseksi. Näin saatetaan menetellä juuri sen vuoksi, että voitaisiin häneltä riistää äänioikeus. Tällaista on tapahtunut valtiollisen äänioikeuden suhteen. Tavalliselta työmieheltä, jolla on sattunut olemaan vain tavallinen jokapäiväinen järki tai toisissa tapauksissa tavallista rohkeampi luonto, on riistetty — esimerkiksi viime vaaleissa — valtiollinen äänioikeus selittämällä hänet vähämieliseksi, vaikkakin hän voimakkaana työntekijänä kyllä on täyttänyt velvollisuutensa ja tyydyttänyt työnantajansa. Näin saattaisi varmaankin tapahtua, jos käsilläoleva lakiehdotus sisältäisi sellaiset rajoitukset äänioikeuden suhteen, joita ensimmäisessä vastalauseessa vaaditaan.

Puheena olevassa ensimmäisessä vastalauseessa sivulla 89 vastalauseen kirjoittajat vastustavat

varamiesten valintaa kunnan valtuutetuille sillä syyllä, että tällainen järjestelmä muka olisi varsin hankala maalaiskunnissa sekä antaisi ehkä aihetta varsinaisen jäsenen mahdolliseen laiskoteluun. Sangen heikko ja haettu väite. Se osoittaa vain sangen vanhoillista ajatustapaa. Onhan varajäsenen valitseminen tavallista miltei kaikkialla. Esimerkiksi täällä eduskunnan valiokunnissa pidetään tarpeellisenä ja asiaan kuuluvana valita tarpeellisen määrän varajäseniä. Kunnan valtuustossa, ollakseen virkeä, toimintakykyinen ja mahdollisimman täysilukuinen, on välttämätöntä olla varajäseniä, koska ei voi välttää, että jäsenistä yksi ja toinen voittamattomien esteiden sattuessa on estetty ottamasta osaa valtuuston kokouksiin. Kun täytyy olettaa, että varajäseniksi on valittu kykeneviä henkilöitä, ei itse valtuuston työskentely siitä kärsi, vaikkakin varsinaisista jäsenistä joku silloin tällöin poistuu ja varajäseniä on toimesta. Päinvastoin tämä vaihtelu on omiansa enemmän monipuolistuttamaan valtuuston toimintaa.

Muihin kohtiin en tässä tahdo enempää kajota. Kuitenkin, mitä tulee maalaiskuntien kunnallislakiehdotuksen 10 §:ään sekä kaupunkien kunnallislakiehdotuksen 11 §:ään, joissa mainitaan, keitä ei saa valita valtuutetuiksi, olisi kaiken epäselvyyden poistamiseksi sanat „joka on holhouksen alainen” vaihdettavat johonkin selvempään sanontamuotoon, että olisi täysin selvä, että naidun naisen oikeus on varmasti taattu, koska nimittäin tämä näyttää synnyttävän jonkun verran epäselvyyttä, vaikka kylläkin voipi olla toiselta puolelta jotakuinkin varmaa, että niin ahdasmielisesti tuota ei nyt suinkaan voida tulkita, että tällä estettäisiin naitujen naisten äänioikeus. Muuten voisi minusta kyllä nuo sanat, aivan niinkuin täällä jo aikaisemmin ed. Huotari mainitsi, jäädä aivan kokonaan pois. Tämä olisi sitäkin parempi, ettei minkäänlaisen väärintulkittamisen mahdollisuutta jäisi. Minä puolestani olisin kyllä valmis kannattamaan niiden sanain poistamista kokonaan, koska mielestäni on aivan varmaa, että yleinen käsitys kyllä tulee pitämään huolen siitä, ettei hulluja suinkaan tulla missään tapauksessa valitsemaan valtuustoon, vaikkapa niitä joku ehkä tahtoisikin.

Ed. J. Haapanen: Maksaneeko paljo vai-
vaa enää täällä puhua, kun täällä vasemmiston
toverit ovat saarnailleet tämän kuulijakunnan jok-
seenkin vähäiseksi. Mutta en malta silti olla
muutamalla sanalla mainitsematta mielipidettäni.
Ehdottomasti kaipaa meidän kunnallinen lain-
säädäntömme uudistamista, tästä ei oltane eri
mieltä. Suomen sosialidemokraattinen puolue

on sanonut ottavansa urakalla tämän työn suori-
taakseen, päättäen niistä kunnallislakoista, mitä
on ollut, ja sanomalehtikirjoituksista on näkynyt,
että uusia kunnallislakkoja aiotaan järjestää, ellei
vain eduskunnassa nyt saada uutta lakia synty-
mään. On sanottu täällä eduskunnassa hallituk-
sen ja eduskunnan puhemiehistön neuvotteluissa,
kuin myöskin sosialidemokraattisissa lehdissä,
että paras kansan rauhoitusjulistus, joka maas-
samme takaa ja palauttaa yhteiskunnallisen jär-
jestyksen rauhallisiin uomiinsa, on se, että mah-
dollisimman pian eduskunnassa joudutetaan uudet
kunnallislait ja saatetaan ne voimaan.

Suotakoon minulle anteeksi, etten minä ym-
märrä, miksi nyt sosialidemokraattinen puolue
asettuu poikkiteloin esteeksi tämän lain pikaiselle
valmistumiselle. En voi käsittää niitä vaati-
muksia, joista he ovat tinkimättömästi kiinnipitä-
neet tämän lain käsittelyn aikana. Tässä mietin-
nössä maalaiskuntien kunnallishallintoa koskevan
asetuksen 9 §:ssä vaaditaan äänioikeutta myön-
nettäväksi sellaisillekin henkilöille, jotka ovat
holhouksen alaisia, ja siinä määrin toimintaa ja
harkintakykyä vaille olevia henkilöitä, jotka yh-
teiskunta on asettanut holhouksen alle, ja että
tahdotaan jyrkästi pitää kiinni siitä 20 vuoden
ikärajasta, vaikka meidän lakiemme mukaan 21
vuotta täyttänyt vasta tulee lailliseen ikään ja
oikeutetuksi omaisuuttaan itse hoitamaan. Mie-
lestäni tämä vaatimus on liikaa urheilua tinkiä
yhdestä vuodesta, kun kumminkin myöntää täy-
tyy, ettei näin nuorilla kansalaisilla vielä ole
kunnalliselämä niin tarkoin selvillä, ettei olisi tar-
peen vielä yhden vuoden kehitysaika lisää. Täällä
on huomautettu myöskin siitä, kuinka epäoikeu-
tettua on se vaatimus, että vaaditaan kunnallis-
veron maksua äänioikeuden ehdoksi. Ed. Hoikka
sanoi, ettei köyhyyttä ole pidettävä rikoksena, joka
estää äänioikeuden. Sitähän ei ole tahdottukaan.
On vaadittu, että sellaisilta, sanoisinkolurjuksilta,
jotka tahallaan heittävät kunnallisveronsa maksa-
matta, että niiltä vain estettäisiin äänioikeus, mut-
ta ei suinkaan sellaisilta, jotka köyhyyden takia
eivät voi kunnallisveroansa suorittaa. Samassa ed.
Hoikka arveli, ettei kunnan luottamusta nauttiva
henkilö voisi tulla valituksi silloin kunnan val-
tuutetuksi, jos tällainen veronmaksuperuste
pantaisiin äänioikeuden ehdoksi. Mutta minä en
voi ymmärtää, että tässä sellaista tapahtuu, kun
nimenomaan sanotaan, että joka on köyhä eikä
voi yhteiskunnallisia kunnallisveroja suorittaa,
hän on äänioikeutettu ja siis myöskin vaalioikeu-
tettu näihin kunnallisiin valtuutetun tehtäviin.
Mielestäni nämä vaatimukset ovat aivan liian
pitkälle meneviä. Jos nyt sosialidemokraattinen

puolue todellakin tahtoo, kuten sanotaan, lain pikaista uudistamista, niin ehdottaisin, että he tarkistavat kantansa tässä kysymyksessä ja suuressa valiokunnassa ottaisivat nämä täällä tehdyt muistutukset huomioon, että saadaan kipeästi kaivattu uudistus kunnallislainsäädännössä jo tällä istuntokaudella päätetyksi, on valtapuolueen taholta kevytmielistä leikkiä kansan kohtalolla, kun nyt verrattain vähäisillä sovitteluilla saataisiin mitä pisimmälle menevä uusi kunnallislaki aikaan. Onhan Suomen kansa valitessaan tänne edustajia ollut siinä toivossa, että täällä ei ruveta urheilemaan kaikenlaisilla pikkumaisuuksilla, mutta koetetaan saada sellaisia lakeja aikaan, jotka vastaisivat kaikkien Suomen kansalaisten toivomuksia. Mutta jos täällä sellaisella pikkumaisella urheilulla tahdotaan esiintyä ja ylimielisyydellä, kuten esimerkiksi ed. Huotari äskeisessä lausunnossaan esiintyi, niin se on aivan liikaa näin vakavassa kysymyksessä. Näitä seikkoja huomauttaen toivon, että suuri valiokunta palauttaa tämän kunnallislain toisen vastalauseen mukaan muutettuna. Lopuksi kannatan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta.

Ed. Airola: Pari sosialistista puhujaa on pitänyt tarpeellisenä tehdä muutoksia näitten lakiehdotusten perusteluihin. Minä en voi sellaista ehdotusta hyväksyä. Ne muutokset, joita heidän mielestään olisi tehtävä, ovat minun mielestäni verrattain joutavanpäiväisiä ja, mikäli ne ovat tarpeellisia, saattaa toimitusvaliokunta ne kyllä tehdä. Jos käymme muutoksia perusteluihin tekemään, niin se merkitsee sitä, että asia pitäisi palauttaa takaisin kunnallisasiainvaliokuntaan ja siitä suinkaan ei olisi hyötyä meikäläisille ja työväenluokalle, vaan siitä olisi hyötyä enemmän ed. Arajärvelle ja muille, jotka tahtovat vastustaa kunnallisen äänioikeuden uudistamista. On otettava huomioon tämä seikka eikä käytävä „hytysii kurnitsemaan”, kun on kysymyksessä perustelut, joille lain käyttäjien taholla ei kuitenkaan anneta elävässä elämässä kuin aivan vähäinen merkitys. Ei niistä kannata riidellä, varsinkin kun on kyseessä niitä koskevat pikkuasiat. Tärkeätä on se, minkälainen on itse lakiteksti, ja tässä suhteessa voisi minusta kylläkin olla aihetta siihen, että suuri valiokunta jonkun verran muuttelisi kunnallisasiainvaliokunnan hyväksymää lakitekstiä ja erityisesti voisi vielä ottaa mahdollisesti varteen niitäkin ehdotuksia, joita porvarilisten taholta on näitä lakiehdotuksia arvosteltaessa esitetty. Tämä pitää mielestäni paikkansa myöskin mitä tulee äänioikeusrajoituksiin ja määräänemistön nähdessä.

Ei minun mielestäni meikäläisten ole ehdottomasti asetettava vastustamaan määräänemistöstä. Tosi on, että porvarit tulisivat sitä säännöllisesti käyttämään, mikäli se heistä riippuisi, työväenluokan vahingoksi. He tulisivat vähemmistönä ollessaan vastustamaan tärkeitä uudistuksia, epämaan sivistysmäärärahoja, sivistysvihollisia kun ovat, kukkarokuninkaitten rahapusseja suojataksaan kieltämään tärkeitten kansanvaltaisten uudistusten toteuttamiseen tarvittavat verot j. n. e. Siltä kannalta kylläkin on vahingollista, että joissakin asioissa vaaditaan määräänemistöstä, jotta päätös voisi syntyä. Mutta toiselta puolen mekin voimme joutua tarvitsemaan määräänemistöstä. Tulee olemaan useita sellaisia kuntia, joissa porvarit ovat enemmistönä ja me vähemmistönä. Me tiedämme, että he aavistaen, että niissäkin kunnissa ennen pitkää tulevat sosialistit olemaan enemmistönä, saamaan kunnallisen vallan käsiinsä, tulevat „huseeraamaan” mahdollisimman kovasti, ajatellen: Meidän jälkeemme vaikka vedenpaisumus! He tulevat ottamaan suunnattomia lainoja, tulevat käyttämään suunnattomia rahamääriä yksityisten porvarien ja porvariryhmien eduksi. Tiedetäänhän, että he ovat tätä jo tähänkin asti tehneet monessa kaupungissa. Helsingissä, Wiipurissa, Tampereella, Turussa j. n. e. on tähän tapaan tehty, arvelen, että kunnallinen äänioikeus tulee kuitenkin uudistetuksi; on parasta, että lahjotetaan tontteja yksityisille kapitalistiyhtiöille, otetaan monien miljoonien lainoja, jotta sitten, kun sosialistit äänioikeusuudistuksen tapahduttua saavat vallan käsiinsä, kunnan kukkaro olisi tyhjä; sosialistit rahattomina, tyhjin käsin eivät voisi toteuttaa niitä uudistuksia, joita he halajavat, ja silloin voisivat porvarit sanoa: siinä nyt ollaan, suurta suuta kyllä pidetään, mutta mitä tekevät, kun heillä nyt on valta käsissä, ei yhtään mitään. Uudistuu se peli, jota on tehty silloin, kun Kotkassa oli socialisteilla valta käsissä, mutta paljon suuremmassa mittakaavassa tietysti. Silloin he koettivat järjestää asiat niin, että sosialistit eivät voi yhtään mitään tehdä, vaikuttamalla niin, että kaupungilta kiellettäisiin luotto, siitä syystä että siellä oli tilapäisesti sosialistinen enemmistö. Siksi mekin voimme kyllä tarvita määräänemistöstä joittenkin asiain ratkaisua varten. Sanotaan, että onhan kansan äänestys, referendum. Mutta se ei riitä, se on liian hankala käytettäväksi liian usein. Tarvitaan myös määräänemistöstä, jotta niissä kunnissa, joissa me olemme vähemmistönä, voidaan estää, porvarit toimimasta erittäin pahasti suurten joukkojen vahingoksi ja yksityisten kapitalistikkien eduksi. Siinä tietysti täytyy olla raja,

mitä asioita varten määränemmistöä vaaditaan ja mitä varten ei. Minusta ei esimerkiksi ole hyväksyttävä määränemmistö silloin, kun on kysymyksessä verotus, verojen suuruuden määrääminen, miten paljon takseeraamalla otetaan rahoja, vaikka'kin siltä kannalta porvarit erityisesti määränemmistöä tarvitsevat ja vaativat. Ed. Arajärven mielestä tarvitaan määränemmistö, jotta rahakkaiden ihmisten edut tulisivat suojatuiksi sillä tavoin, että päätökseksi tulevat ainoastaan sellaiset ehdotukset, jotka ovat niin kainoja ja vaatimattomia, että rahamiehet voivat tuntea, ettei se verotuksen muodossa heidän kukkaroaan paljoakaan koske, ja voivat ehdotuksen hyväksyä, toisin sanoen pitää ehdotusta siksi kypsyneenä kuin ed. Arajärvi mainitsi. Sellaisia asioita varten ei määränemmistöä tarvita. Mutta kylläkin joitakin sellaisia varten, kuin esimerkiksi on kyseessä tavattoman suuren lainan otto, kun on kyseessä ottaa laina, joka pitkäksi aikaa tulee rasittamaan kuntaa kerrassaan kohtuuttomalla määrällä kunnan varallisuuteen nähden. Silloin voisi kyllä hyväksyä määränemmistön käyttämisen, jotta tällainen voitaisiin estää. Suuri valiokunta voisi mielestäni harkita tätä seikkaa samoin kuin sitä, milloin on kyseessä suuret summat ostettaessa kiinteää omaisuutta, sellaista myytäessä ja vaihdettaessa. Silloinkin voisi määränemmistöä vaatia, etteivät porvarit voisi esimerkiksi vaihtokaupalla tai muulla tavoin kunnan omaisuutta luovuttaa yksityisille.

Mitä ensiksi tulee 1 §:ään maalaiskuntien kunnallislaisissa, niin voisin siinä kannattaa sitä ajatusta, jonka ed. Leppänen on esittänyt, nimittäin, että jätetään pois seurakuntakäsite, kun määritellään mikä maalaiskunta on. Voisi mahdollisesti sanoa, että „maalaiskunnalla on oma alue ja tulee sen jäsenten tämän lain mukaan” j. n. e., niinkuin tässä sanotaan ja johon tapaan on vastaava pykälä kaupunkia koskevassa laissa.

Mitä sitten tulee kunnalliseen äänioikeuteen, niin kyllä minusta sopii ottaa rajoituksia äänioikeuteenkin nähden. On joutavaa antaa porvarille aseita käteen tyhjänpäiten. He tulevat, jos tämä lakiehdotus hyväksytään siinä muodossa kuin kunnallisasiainvaliokunta ehdottaa, lähettämään agitaattorinsa ympäri maaseutua yksinkertaisia ihmisiä puljuttamaan, selittämään, että sosialistit ovat niin mahdottomia ihmisiä, että tahtovat antaa kunnan asioiden hoidon hullujen, kuritushuonevankien ja muiden sentapaisten käsiin, jotka hoitaisivat kunnan asiat päin männikköä, ja toiset saisivat maksaa sillä aikaa veroja kaikkiin niihin hulluihin tarkoituksiin, joihin nämä suvaitsevat rahoja määrätä. On joutavaa näin turhan-

päiväisellä syyllä, vastustamalla tällaisia rajoituksia, antaa aseita porvareille silloin kun asia ei meitä yhtään liikuta. Eiväthän hullut missään tapauksessa äänestä, eivät äänestä kuritushuonevangit, eivät tavalliset vangit, eivätkä myöskään yleiseen työhön tuomitut irtolaiset, eivät yleiset naiset. Eivät sellaiset, jotka istuvat lukkojen ja telkien takana, tule äänestämään. (Vasemmalta: Oikein!) Turhaa on meidän vastustaa sellaista ehdotusta lakiin asetettavasta määräyksestä, etteivät mielipuolet saa äänestää ja että vaalipäivänä vapausrangaistusta kärsimässä olevat eivät saa äänestää. Asia ei liikuta meitä lainkaan. Tuleehan silloin vain pois sellainen ase, jota porvarit käyttäisivät hyväkseen, vaikkei sen käyttämiseen mitään tosiasiallista syytä ole.

Edelleen voisi tähän ottaa koko joukon rajoituksia, riippuen siitä minkä verran porvarit ovat halukkaita rajoituksia ottamaan. Esitän tässä paitsi mielipuolet ja vapausrangaistusta kärsimässä olevien lisäksi eräitä muita. Tässä on esimerkiksi eräessä pykälässä määräys siitä, että työnantajan tulee järjestää työnsä niin, ettei työntekijä ole estetty käyttämästä vaalioikeuttaan. Mutta jos he estävät — ja he tulevat estämään, se tiedetään kokemuksesta, kun on ollut kyseessä eduskuntavaalit, työnantajat ovat estäneet työmiehiään käyttämästä äänioikeuttaan ja ovat estäneet palkollisiaan sitä käyttämästä, ja jos tämä laki hyväksytään tässä muodossa, he tulevat estämään työläisiä ja palveluksessa olevia käyttämästä kunnallista äänioikeutta — on siltä varalta asetettava lakiin joku rangaistusseuraamus. Esitän suurta valiokuntaa harkitsemaan, eikö tässä kohden olisi asetettava joku sakko. Joka tapauksessa, koska he tahtovat oikeudettomasti riistää köyhiltä ääniä, niin on paikallaan, että heiltä itseltään riistetään äänioikeus, siis että vaalioikeutta vailla oleviksi tulevat, paitsi askenmainittuja, vielä se työnantaja, joka on rikkonut 6 §:n toisen momentin määräyksiä vastaan; kolmessa vaalissa sen jälkeen, kun hän on rikoksensa tehnyt tulisi sellainen olemaan ilman äänioikeutta. Ehkä hän silloin jo päästäisi palveluksessa olevat vaalipaikalle äänestämään.

Turhaa on myöskin vastustaa äänioikeuden estämistä holhunalaisilta. Holhoojahan saa määrätä holhunalaisesta. Ellei holhooja päästä holhottavaa vaalipaikalle, niin hän ei pääse sinne. Mitä vahinkoa on siitä, jos otetaan lakiin määräys, että äänioikeutta vailla on holhunalainen? Ottakaamme vain. Yleensä työväen keskuudessa on vähimmin holhunalaisia. Yleensä ovat enimmäkseen holhunalaisia hulttioherrasmiehet, jotka ovat omaisuutensa tuhlanneet ja sitten pistetään joko

vaimon tai jonkun muun sukulaisen vaatimuksesta holhunalaiseksi. Jos herrat tahtovat, että äänioikeus niiltä riistetään, niin riistetään vain, en minä ainakaan asetu vastustamaan. Jotkut naiset epäilevät, että silloin mahdollisesti aviovaimo ei saisi äänioikeutta. Minun mielestäni naisten olisi, jos he tahtovat naisasiaa eduskunnassa ja muualla ajaa, tutustuttava naisasiaan sen verran, että tietäisivät, ettei aviovaimo Suomessa ole holhunalainen, joskin häneltä puuttuu yksi ja toinen oikeus, joita aviomiehellä on.

Voitaisiin hyväksyä myöskin esimerkiksi sellainen äänioikeuden rajoitus, että se, joka kunnallisvaaleissa on ostanut ääniä, on vailla äänioikeutta kolmissa vaaleissa oston jälkeen. Herrat hyvin mielellään jauhosäkillä tai muuten ostavat ääniä silloin, kun on kyseessä heidän kukkarotunsa. Jotta he eivät voi työläisiltä riistää äänioikeutta tällaisella keljulla pelillä, niin suostukaamme vain sellaiseen rajoitukseen, että äänioikeuden menettää se, joka ostaa ääniä. Jos pantaisiin määräys, että se, joka myy ääniä, menettää äänioikeutensa, niin se olisi arveluttavampaa, sillä äänensä saattaa ihminen joutua myymään ilman, että hänellä on halua saada rikollista voittoa itselleen tai toiselle, ilman, että hänellä on rikollista mieltä. Voi olla yksinkertainen ihminen, jota toinen puliveivaa ja antaa maksun ilman, että myyjä edes perästä päin, kun hänelle asiasta ilmoitetaan, on selvillä, että hän on myynyt äänensä. Hänet esimerkiksi kutsutaan papiltaan, siellä syötetään ja juotetaan ja pidetään hyvänä ja pistetään lähtiessä vielä 5 markkaa kouraan ja selitetään, että hra Stjernvall on erinomainen mies, että „tietysti sinä sitä äänestät”. Hän ottaa neuvosta vaarin, ja jos siinä on todistajat, tulee hän äänensä myyjäksi. Ei ole paikallaan, että häneltä riistetään äänioikeus. Porvarit kyllä pitävät välttämättömänä, että jos ostajalta otetaan äänioikeus, on myyjältäkin otettava. Tässä kuitenkin on iso ero. Minusta on äänioikeus ostajalta vietävä, vaan ei myyjältä.

Mitä sitten tulee ikärajaan, on siitäkin joutavaa riidellä porvarien kanssa. He turhanpäiten tulevat selittämään, että sosialistit tahtovat antaa alaikäisille, siis lapsillekin, äänioikeuden, vaikka eivät 20 vuoden ikäiset kyllä mitään lapsia ole, eikä niitä alaikäisinä pidetä tavallisessa elämässä; varsinkin kun työnteke on kysymyksessä, kyllä niille työtä annetaan tehtäväksi niin paljon kuin täysi-ikäisellekin. Mutta kun he joka tapauksessa ovat vaalia toimitettaessa 21 vuotta tämänkin lain mukaan, niin miksei sitä voida selvällä suomenkielellä sanoa. Sanotaan, että puolueohjelmassa on määrätty, että ikärajana tulee olla 20 vuotta, sanotaan että vaalioikeus pitää

olla kaikilla 21 vuotta täyttäneillä. Mutta ei meidän puolueohjelmamme ole sellainen, että siinä saivartelemalla tulkittaisiin päivistä silloin, kun on kyseessä täysivaltaisten ihmisten oikeus. Kun vaali toimitetaan joulukuussa ja laissa sanotaan että äänioikeutettu on se, joka ennen vaalivuotta on täyttänyt 20 vuotta, niin ovathan silloin varmasti enimmät 21 vuotta täyttäneitä ja vain muutamilta puuttuu joku päivä 21:n vuoden iästä. Miksi emme voi selkeästi sanoa, että „mies tai nainen, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalipäivää on täyttänyt 21 vuotta”. Se on asiallisesti samaa kuin mitä kunnallisvaliokunta ehdottaa, mutta silloin ei sovikaan porvarien enää sanoa, että sosialistit tahtovat antaa alaikäisille ja lapsille äänioikeuden. Miksi sitä ei hyväksyttäisi? Minä ehdotan, että suuri valiokunta muuttaa tämän pykälän siihen muotoon. Ja jos porvarit tahtovat muitakin muutoksia, niin voisi ottaa kyseenalaiseksi, että äänioikeuden menettää se, joka väkivallalla tai väkivaltaa uhaten estää toisen vaalioikeutta, ja vaikkapa paljon muutakin. Jätän kuitenkin tässä esittelyn, kun omasta puolestani olen esittänyt äänioikeusrajoituksia jo niin paljon, että siinä on valinnan varaa paljon enemmän kuin mitä porvarit ovat vastalauseessaan ehdottaneet. Mutta jos nämä ei riitä, niin lisätään niitä, kun asia palaa suuresta valiokunnasta, lisätään niin, että kyllä alkaa riittää.

Sitten on eräs joutavanpäiväinen muodollinen seikka, johon tahdon kiinnittää suuren valiokunnan huomiota. Laissa neuvotaan hakemaan muutosta senaatin talousosastosta ja eräät ilmoitukset ovat tehtävät senaatin talousosastoon. Nyton näinä päivinä tullut esitys erityisen hallinnollisen korkeimman tuomioistuimen perustamisesta Suomeen, joka senaatin talousosaston asemesta käsitelisi hallinnolliset riita-asiat. Alote on, vaikka ei sitä vielä ole eduskunnalle jätetty, kuitenkin asianomaisen valiokunnan jäsenille jaettu, ja minusta sopisi laittaa asiaa koskeviin pykäliin sellainen sanamuoto, että nämä asiat joutuisivat sen ratkaistaviksi. Kun ei kuitenkaan vielä ole seläistä laitosta olemassa, niin täytyy sanoa jotenkin siihen tapaan, että valitus on jätettävä sille viranomaiselle, jonka käsiteltävänä hallinnollisten riita-asiain ratkaisu on. Jos sitten siitä uudistuksesta ei mitään tule, niin ratkaisuvalta tietysti pysyy senaatin talousosastolla, mutta jos siitä tulee, niin siirtyy valta sen uuden laitoksen tehtäväksi, jolle se selvästi kuuluu, ja joka kieltämättä on tarpeellinen järjestely, koska on paikallaan, ettei lainkäyttö ole riippuvainen mistään poliittisista tuulista, ei siitä, istuuko hallituksessa sapelisenaatit vai Tokoi, Setälä y. m.

Mitä sitten tulee kaupunkien kunnallislain 3 §:ään, siitä lieenee ed. Ståhlberg jo ehdottanut, että siihen lisättäisiin kohta, jonka mukaan kaupunkikunnan jäsenenä olisi pidettävä myöskin jokainen, jolla on siellä talo, tontti tai maa. Se on voimassaolevassa laissa ja verotuksen kannalta sellainen on tarpeen, koska on paikallaan, että edelleenkin verotetaan myöskin niitä, jotka, vaikkakaan eivät itse asu kunnassa, siellä omistavat hyvinkin suuriarvoisia kiinteistöjä, mahdollisesti monen miljoonan arvoisia. Mahdollista onkin, että se on valiokunnassa jäänyt aivan erehdyksestä pois, sillä mikäli tiedustelin, ei heillä ole ollut tarkoitus mitään muutoksia tai uudistuksia tai korjausta tässä suhteessa aikaansaada. Suuren valiokunnan siis sopisi tehdä se lisäys.

Mitä sitten tulee 6 §:ään, niin se on myöskin miltei sanasta sanaan samanlainen kuin voimassa olevan lain pykälä, ja oikeastaan onkin sanasta sanaan samanlainen, paitsi että on jätetty pikkuisen pykälän alusta pois. Silloin kun nykyinen kaupunkien kunnallisasetus on laadittu, silloin on voinut olla aihetta sellaiseen pykälään, mutta minusta näyttää, että jos se sanasta sanaan otetaan tähän lakiin, voi se johtaa tuloksiin, joita eivät ainakaan vasemmistolaiset tavoittele. Kun siinä ensiksi asetetaan poikkeukseksi, että tämä laki ei koske perustuslaissa tai erioikeuksissa suojattuja kunnallisia oikeuksia ja velvollisuuksia, mutta sitävastoin sanotaan: „jotavastoin kaikki muut kunnalliset oikeudet ja velvollisuudet, jotka tähän saakka ovat kuuluneet porvaristolle ja talonmistajille yhdessä taikka erikseen, tästä lähin tulevat kaikkien kaupunkikunnan jäsenten yhteisiksi”, eikö tämä voi viedä siihen, että kaupunkien talonmistajat, joiden tehtävänä nykyisin on katujen puhtaana- ja kunnossapito, tulevat sanomaan: jaa, siinä on velvollisuus, joka tähän saakka on kuulunut talonmistajille erikseen, niinkuin tässä sanotaan, mutta eikö sen pitäisi nyt tämän pykälän mukaan kuulua kaikkien kaupunkikunnan jäsenten yhteisesti kannettavaksi. Minä en ole varma, olisiko tätä pykälää niin tulkittava, mutta minä luulen ja pidän melkein varmana, että sitä ainakin yritettäisiin tulkita sillä tavoin. Talonmistajat olisivat heti kärkeä etsimään jonkun juristin, joka auttaisi heitä, kun he yrittävät voimaansaattaa tällaista heille edullista tulkintaa. Siitä syystä olisi suuren valiokunnan harkittava, eikö tämän pykälän sananmuotoa voitaisi muuttaa niin selväksi, ettei missään tapauksessa tämä pykälä voisi viedä sellaiseen tulokseen, sillä sitä emme suinkaan tahdane kunnallislakiuudistuksella.

Mitä tulee kansanäänestykseen, niin siitä on sanottu 1 §:ssä, että kansanäänestys on toimitet-

tava, jos vähintään viidestoista osa kunnan kaikista äänivaltaisista jäsenistä sitä vaatii. Se on melkein liian suuri luku. Ajatellaan esimerkiksi Helsinkiä tai vaikkapa jotain maalaiskuntaa, esimerkiksi Viipurin maalaiskuntaa. Jos täytyy saada viidestoista osa allekirjoittamaan tällainen anomus, niin se on sellainen suurtyö, että se tavallisesti tulee jäämään tekemättä. Ajatelkaa, minkälainen kirjapinkka siitä tulisi, jos vaaditaan monia satoja ja tuhansia allekirjoituksia, kun usein allekirjoittajat ovat sellaisia, että juuri niin ja näin osaavat nimensä töhertää, ja minkälaisiksi ne paperit menisivät, ennenkuin ne olisi kulettettu näiden satojen ja tuhansien luo allekirjoittamista varten. Kyllä melkein suuren valiokunnan olisi harkittava, eikö tätä määrää olisi alennettava, esimerkiksi niin, että viidennentoista osan asemasta olisi kahdeskymmenes osa. Sanotaan, että kansanäänestys on sellainen, ettei sitä ole turhanpäiten käytettävä, ei ole vaivattava suuria ihmisjoukkoja pienten asiain takia; siitä syystä on paikallaan, että kansanäänestys on vaikeasti saatavissa. Mutta se ei saa kuitenkaan olla niin vaikeasti saatavissa, ettei sitä tulisi ollenkaan käyttämään. Ei sellaisella kansanvalan takeella ole mitään merkitystä, jonka toteuttaminen on niin vaikea, että se jää käyttämättä.

Mitä sitten tulee äänestyksen toimittamiseen kansanäänestyksessä, niin siinä on useita kohtia myöskin epäonnistuneita. Esimerkiksi tuo, kun äänestys on toimitettava niin, että äänestyslippuun äänestäjä pyyhki toisen siinä olevan sanan ylitse. Ajatelkaa niitä mummoja ja ukkoja, jotka ovat kyllä rehellisiä ja kelpo kansalaisia, ikänsä uurastaneet yhteiskunnan hyväksi itse siitä kyläkään kostumatta. Heillä käsi vapisee, silmät eivät eroita sanoja. Kun on lipussa „jaa” ja „ei” ja kun käsi vielä vapisee, onko sanottu, että se viiva ei tule niitten väliin. Silloin tietysti porvarit olisivat valmiit hylkäämään lipun. Tai miksei voi sattua niin, että kun on tarkoitus pyyhkiä pois jaa-sana, pyyhkitään ei-sana tai päinvastoin. Minusta on äänestys tehtävä niin yksinkertaiseksi, ettei siinä yksinkertaisinkaan ihminen eikä sellainenkaan, jolla on heikko näkö ja vapiseva käsi, voi antaa ääntänsä sellaisen asian hyväksi, jota hän ei tahdo edistää. Siitä syystä olisi minusta suuressa valiokunnassa ajateltava, eikö äänestystä olisi järjestettävä toimitettavaksi siten, että kukin saa ottaa mukaansa valmiin lipun, jossa ei ole „jaa” ja „ei” sanoja, vaan jompikumpi. Niillä, jotka haluavat äänestää „jaa”, olisi jaa-lippu ja niillä, jotka haluavat äänestää „ei”, olisi ei-lippu. Kun täällä eduskunnassakin, jossa sentään on ainakin omasta mielestään kokolailia viisaita miehiä ja naisia, asia

on järjestetty sillä tavalla, ettei pyyhitä lipusta „jaa” tai „ei” pois, ja nimenomaan on määrätty, ettei saa äänestää sellaisella lipulla, jossa ovat molemmat ja joista toinen on pyyhitty pois, niin minkätähden yksinkertaisille vanhuksille asemamme tällaisia vaatimuksia.

Sitten seuraa pykälä 5. Siinä määrätään m. m., että äänestäjä, joka tahtoo käyttää äänestys-oikeutta, „taittakoon lippunsa ja sulkekoon sen kuoreen; vieköön sen leimattavaksi ja sen jälkeen pankoon sen vaaliurnaan”. Mitenkä he leimaavat sen lipun, joka jo on kuoreen sulettu. Se on joku sellainen temppu, jota minä en osaa tehdä, ja minä uskon, että Suomessa tulee olemaan paljon ihmisiä, jotka eivät osaa sitä tehdä. Sentakia on sellainen määräys tarpeettomana poispyyhittävä. Mitä niillä kuorilla siinä tehdään? Eikö ole yhtä hyvä pistää lippua ilman kuortakin vaaliurnaan? Emme mekään täällä eduskunnassa pistä lippua ensin kuoreen ja sitten pönttöön. Aivan joutavia hullutuksia, jotta ihmiset menettäisivät mahdollisimman paljon ääniä. Eiköhän suuri valiokunta korjaa asiaa?

Sitten tulee kahdeksas pykälä, joka koskee sitä, jos äänestäjä on merkinnyt nimikirjoituksensa tahi jonkun muun asiaan kuulumattoman merkin vaalilippuun. Asiaan kuulumattomia merkkejä ovat tietysti kaikki, jotka eivät sisällä jaa- tahi ei-sanan poispyyhkimistä. Tiedetään eduskunta-vaaleista, että pöydässä voi olla viivoja vaikka kuinka paljon, sieltä saattaa tarttua joku merkki, saattaa vapiseva käsi tulla vahingossa merkitsemään jotakin. Lippu menee hukkaan. Minkätähden sellaisia määräyksiä otetaan? Miksei ole yhtä hyvä jättää se koskemaan ainoastaan niitä merkkejä, joilla on todella vaalisalaisuutta tahdottu, estää, esimerkiksi, jos on nimimerkki sinne pantu tahi hävitön kuva, niinkuin eduskuntavaaleissa on joskus tapahtunut. Silloin voi olla paikallaan, että sellainen lippu hylätään, mutta jos jotkut ihmiset pitävät tapanaan ilveillä ja tekevät poikamaisuuksia ja koiramaisuuksia myös vakavissa vaaleissa, niin ei sentähden ole tehtävä äänestystä niin vaikeaksi, että kelpo kansalaiset sentakia tulevat menettämään äänioikeutensa. Minun mielestäni suuri valiokunta voisi muuttaa pykälän kuulumaan esimerkiksi niin, että jos äänestäjä on lippuunsa merkinnyt nimensä tahi nimimerkkinsä j. n. e., niinkuin täällä sanotaan.

Mainitsin jo aikaisemmin, että täällä vaalilaissa oleva 16 §, jossa työnantaja velvoitetaan järjestämään työt niin, että hänen palveluksessaan olevat henkilöt saavat vaalioikeuttaan käyttäen, on tehoton, ellei siihen aseteta rangaistusta, jotakin sellaista seuraamusta työnantajalle, joka

kehoittaa häntä tällaista määräystä tottelemaan. Sanotaan, että rikoslaissa jo löytyy rangaistus. Eivät he pelkää sitä, sillä he tulisivat vapautumaan rikoslain alaisuudesta siten, että selittäisivät, että he eivät ole tahallaan estäneet ketään käyttämästä vaalioikeuttaan, eivät ole edes ajatelleet estää tahi häiritä kenenkään vaalioikeutta. He sanoisivat, että heillä on tehdas ja tehtaiden täytyy olla välttämättömästi käynnissä, he ovat pitäneet sitä tärkeämpänä eivätkä ole katsoneet siten suuria etujansa voivansa riskeerata, ja sillä tavalla eivät ole voineet järjestää työtänsä muuten. Täytyy väärinkäytöksiin välttämiseksi ottaa muita seuraamuksia, kuin mitä on rikoslaissa? Ehkä sopisi määräys, että niiden, jotka eivät anna palvelusväkensä ja työläistensä mennä äänestämään, ei anneta itsensääkään äänestää. Mahdollisesti voisi olla sakkoo lisäksi.

Mitä sitten tulee äänioikeuden käyttöön, niin valtakirjalla ei saa äänestää, ja kun toisilla paikkakunnilla ei myös saa äänestää tämän lain mukaan, niin tulisi siihen, että työläiset, jotka vaalipäivinä eivät ole paikkakunnalla, jäisivät ilman äänioikeutta. Tiedätte, että monista kunnista työn haussa on satoja, jopa tuhansia henkilöitä, pitääkö näiltä ihmisiltä sentähden, että heitä yhteiskunta kohtelee niin huonosti, että heidän täytyy jättää perheensä hakeakseen itsellensä ja perheellensä leipää ja toimeentuloa, pitääkö näiltä riistää siitä syystä äänioikeus. Sanotaan, on niin vaikeata järjestää sillä tavalla, että he saisivat käyttää äänioikeuttaan. Mitään muuta syytä tätä vastaan ei suinkaan voitane esittää. Ei se ole mikään vaikeus, kun ei vain tarrauduta joutaviin muodollisuuksiin. Annetaan heidän lähettää omatekoinen vaalilippunsa postissa. Meillä kyllä on kauhistus sitä vastaan, että postissa lähetettäisiin viranomaisille papereita; sehän olisi virkamiehen ja viraston arvon halveksimista, jos saisi lähettää postissa paperit ja virasto ottaisi ne huomioon. Ei meillä olla siihen totuttu. Jos meillä lähetetään lääninhallitukseen, maistraattiin tahi muuhun pienempäänkin virastoon papereita kirjeissä, niin pistetään ne paperikoriin, vaikka lähettäjä ja suuri yleisö luulevat, että kyllä voidaan kirjeellisestikin asioita hoitaa, varsinkin, kun valtio kustantaa itse postin. Ja mitä varten se kustantaisi, ellei sen välityksellä saisi asioita toimittaa? Minun mielestäni ei pitäisi olla niin joutavan muodollisia ja viranomaisten arvolle tarkkoja, vaan pitäisi antaa postitse toimittaa asiansa. Saisihan valtiokin postimerkeistä vähän tuloja. Ei muualla pelätä sitä, Venäjällä esimerkiksi saa lähettää yksinpä oikeusistuimillekin papereita postissa. Ja kenelle siitä on vahinkoa?

Jos meilläkin olisi sillä tavoin, että virastoille saisi lähettää papereita postitse, kuka kärsisi vahinkoa? Ei kukaan. Viranomaiset pääsisivät vain vähemmällä vaivalla. Sanotaan, että silloin voisi joku Miettinen lähettää Heikkisen asemasta lipun, hän joutuisi käyttämään Heikkisen äänioikeutta. Ei se ole välttämätöntä. Miksi ei voida järjestää niin, että jos joku Heikkinen tahtoo äänestää toisella paikkakunnalla, niin menee hän porvarien luottamusta nauttivan miehen, esimerkiksi notarius publikuksen, vallesmannin, papin tahi jonkun muun luokse, kehen porvarit luottavat, ja tämä todistaa, että kyllä tämä on Heikkinen eikä Miettinen. Mitään väärinkäyttöä ei voi tulla, temppu on aivan yksinkertainen, ja silloin ei ole yhtään aihetta riistää äänioikeutta aivan suurilta työläisjoukoilta ilman mitään syytä ja aihetta.

Mitä sitten tulee yleensä tähän asiaan, niin porvarit eivät ole vielä julkisesti ilmoittaneet, että he vastustavat kunnallisen äänioikeuden yleistämistä. Sydämessään he sen kyllä tekevät, mutta nyt vallankumouksen aivan lähimpinä aikoina eivät vielä uskalla sitä lausua selvään. Mutta nytkin jo on kuulunut ääniä, että ellei tämä laki tule sellaiseksi kuin vastalauseiden kirjoittajat tahtovat, jollei heidän muistutuksiaan oteta varteen, niin äänestävät he lain yli vaalien. Sitä temppua ovat he uhanneet muissakin asioissa, yksinpä sellaisessa joutavassa asiassa kuin osuustoimintalain yhden pykälän muuttamisessa, siinäkin ovat muutamat Luopajarven kaartilaiset sanoneet, että aikovat lykätä yli vaalien. Yksinpä uskontorikoksia koskevasta lakiehdotuksesta, jolla on nyttemmin vain enemmän periaatteellinen kuin käytännöllinen merkitys, sitten kun vallankumous on pyyhkäissyt pois sen väärän lainkäytännön, ovat jotkut sanoneet, että se tullaan äänestämään yli vaalien. Kunnallislakien johdosta jotkut pelottavat samaa, esimerkiksi ed. Rantakari, suomettarelaiten entinen kenraali ja pankinjohtaja. Kun hän tahtoi asian pöydälle, sanoi hän, että ellette anna aikaa tähän pöydällepanoon, niin kyllä tiedämme mitä teemme. Eikö se ollut peitetty uhkans, että ellette saa kantanne läpi, niin äänestätte lait yli vaalien, sillä mitä muuta mahtaisitte enemmistöä vastaan.

Ettei teillä on kyllä halua ja harrastusta näin tehdä, sen näkee alun pitäen. Silloin kun käsitelitte vuonna 1908 tätä lakia, silloin se nähtiin. Gänge Rolf ja muut ilmoittivat, että tässä ei ole kysymyksessä mikään uudistus vaan kumous, ja suomettarelaiset ja nuorsuomalaiset herrat, nämä edistysmieliset koko kansan puolueen jäsenet, nousivat selittämään, etteivät he voi olla näin

pitkälle menevän lakiehdotuksen takana, he tulevat antamaan äänensä tämän lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan. He sanoisivat nytkin niin, mutta eivät uskalla. He tietävät, että on nyt vähän vaarallisempaa näin sanoa kuin ennen. Ja tätä seikkaa ajatelkoot ne, jotka ovat ajatelleet ja vähän vihjaisseet, että tulisivat äänestämään tämän lain yli vaalien. Miten teille kävisi, kuka teille antaisi tulevissa eduskuntavaaleissa äänensä, jos te sanoisitte, että te tahdotte vastustaa kunnallisen äänioikeuden yleistämistä, tahdotte säilyttää sen kukkarovallan, joka nykyään on kunnallisasioissa, tahdotte äänestää lehmillä, sonneilla ja muilla semmoisilla. Kyllä silloin monet maanviljelijätkin, pikkuvirkamiehet ja muut pieneläjät, jotka teidän kukkarovaltuudestanne kunnallisella alalla ovat kärsineet rinnan työläisjoukkojen kanssa, kyllä ne tulisivat silloin teidät hylkäämään, eikä teidän kannata sellaisia vaalivalitteja kerätä. Suuri valiokunta voi tällaisista vihjauksista huolimatta tyynesti käsitellä asiaa, luottaen siihen, etteivät järkevimmät porvarit ole kuitenkaan niin tyhmiä, että tällaisia vaalivalitteja hankkisivat porvareille äänestämällä tämän lain yli vaalien.

Ed. K u j a l a: Luovun.

Ed. L e p p ä n e n: Luovun.

Ed. L e h t i n e n: Edelliselle puhujalle minä tahtoisin puolestani vain lyhyesti huomauttaa, että ei ole niin joutavaa, kuin hän hyvin useasti koetti tuota sanaa käyttää, vaatimus, että 20-vuotiaalle kunnallinen äänioikeus jo annetaan. Vasemmiston taholta on jo aikaisemmillä valtiopäivillä aivan asiallisesti selitetty niitä syitä, jotka tämän vaatimuksen ovat aiheuttaneet. Minun mielestäni olisi enemmän joutavaa, jos lähettäisiin kaikenlaisten uhkausten ja mahdollisen agitatsionin pelon takia muuttamaan tätä pikkuista, mutta aivan aiheellista vaatimusta. Silloin luultavasti jouduttaisiin hyppäämään, jos vaikka mihinkä, jos kaikki oikeiston tällaiset vaatimukset otettaisiin huomioon.

Muuten minä pyytäisin vain lyhyesti koskettaa siihen huomautukseen, jonka ed. Ståhlberg täällä puhevuorossaan toi esiin, nimittäin, että äänioikeusuudistusta on valiokunta perustellut sillä syyllä, että 18-vuotiaat henkilöt ovat rikosoikeudellisesti päteviä ja että juuri tällä perusteella erikoisesti painavasti tätä äänioikeusuudistusta ajetaan. Minun mielestäni on tällainen sitaatti hiukan kohtuuton, kun edustaja jättää kuitenkin perustelujen oleelliset puolet mainitsematta.

Minun mielestäni ei tämä huomautus niin erikoisen paljon kaikesta huolimatta vasemmistoon koske, sillä aivan samoilla perusteilla, mitä nyt valiokunnan enemmistö tämän äänioikeuden tueksi tässä huomauttaa, aivan samoilla perusteilla eduskunta vuonna 1908 perusteli äänioikeusuudistusta. Jos siis ed. Ståhlberg tällä huomautuksella tahtoo erikoisesti valiokunnan enemmistöä moittia, niin hänen huomautuksensa kohdistuu samalla hänen omaa puoluettaan samoin kuin koko oikeistoa vastaan.

Puolestani en tahdo pitkältä eduskunnan aikaa kuluttaa, varsinkin kun minulla suuressa valiokunnassa vielä on tilaisuus lähemmin erikoisiin kohtiin kajota. Minä pyytäisin kuitenkin pariin seikkaan lyhyesti kajota.

Täällä ovat useat puhujat tehneet huomautuksia vaalikauden pituudesta, siitä nimittäin kun valiokunta on sen ehdottanut 2-vuotiseksi 3-vuotisen asemasta. Sen johdosta pyytäisin vain lyhyesti huomauttaa, että tämän muutoksen ovat aiheuttaneet ne syyt, jotka ylimalkaan koko tämän lakiehdotuksen hengen ovat määränneet. Vaikka kunnallinen edustuslaitos saadaankin kansanvaltaiseksi olennaisilta perusteiltaan, niin ei tämä koneisto kuitenkaan saa olla kovin kankea. Valitsijoille on varattava tilaisuus käydä tarpeen sattuessa pyöriin kiinni, toisin sanoen heille on varattava mahdollisuus lausua mielensä sen asioita ajavista edustajista, jos katsovat tarpeelliseksi muuttaa vaikka miestäkin. Vaalikauden lyhyiden on kyllä sanottu aiheuttavan sen, että edustajat tulevat sen takia vaihtumaan liian usein ja että edustajana olo tulee lyhyeksi ja se aiheuttaisi muka sen, että asiain tuntemattomuus valtuustoissa tämän takia tulisi huomattavaksi. Mutta sellainen väitys minun mielestäni ei ole kuitenkaan riittävästi perusteltu, sillä selvään on, että jokainen puolue tulee kuntien valtuuteiksi asettamaan paraita kykyjään ja asiantuntijoitaan. Jos nämä valtuustoissa toimivat valitsijoitaan tyydyttävällä tavalla, niin he saavat siellä olla vaikka koko pitkän ikänsä. Heidän valtakirjansa vain uudistetaan aina kahden vuoden kuluttua. Mutta sellaisten tapausten varalta, että valitsijat olisivat erehtyneet valitsemainsa suhteen, on, jos heidät tahdottaisiin kutsua takaisin, valitsijoille siihen tilaisuus varattava ja 2 vuoden aika tässä suhteessa on mielestäni tarpeeksi pitkä. On tätä vaalikauden kaksivuotisuutta vastustettu silläkin syyllä, että muualla maailmassa ei olisi näin lyhyitä vaalikausia olemassa. Se lienee kyllä totta, mutta monin paikoin ulkomailla tapahtuvat kaikkien valtuutettujen vaalit yhdellä kertaa ja siellä ei kuitenkaan ole pelätty sitä, että uusia ja asioihin tottumatto-

mia tulisi tässä tapauksessa koko valtuusto. Selaista ei tietenkään tapahdukaan, vaikka teoreettisesti mahdollisuus tällaiseen olisikin, ja siitä syystä siellä säilytetään edelleen sellainen valintatapa, että valtuusmiehet valitaan kaikki yhdellä kertaa. Meillä ei valiokunnan enemmistön ehdotuksen mukaan ole tahdottu olla niin rohkeita kuin monin paikoin ulkomailla ollaan, nimittäin että valitaan valtuusmiehetyhdellä kertaa. On tyydytty siihen, että valtuusmiehistä eroaa vuosittain vain puolet. Siis senkin mahdollisuuden varalle, että toinen puoli valtuutetuista sattuisi tulemaan kokonaan uusia, on kuitenkin valtuustoissa toinen puoli koeteltuja kykyjä, niin ettei tässäkin tapauksessa olisi eikä olekaan pelkoa siihen, että valtuuston päätoksiin asiantuntemattomuus jotain vaikuttaisi.

Vielä lyhyesti tahtoisin kajota siihen seikkaan, kun vastalauseessa, samoin kuin täällä annetuissa lausunnoissa, on pidetty hyvin tärkeänä sitä, että kuntien eräät päätökset olisi alistettava kuvernöörin tai senaatin talousosaston vahvistettaviksi. Se on minusta kuitenkin sellaista kainalosauvapoliittikkaa, josta nyt jo minun käsitykseni mukaan pitäisi meilläkin luopua. Tokihan meidän on lopulta päästävä sellaisesta merkillisestä uskosta, että me emme kykenisi edes kuntien asioista omin apuinemme selviämään, vaan tarvitsisimme siinäkin viranomaisten alinomaista kainaloista tukemista. Kansanvaltaisella tavalla tehdyjä päätöksiä, joissa ovat mielensä lausuneet monet asioita tarkasti seuranneet ja sen mukaan itselleen vakaumuksen muodostaneet edustajat — sitä ennen vielä mahdollisesti valitsijainsa kanssa neuvoteltuaan — niin näitäkö asioita, tällä tavalla syntyneitä päätöksiä, näitäkö kykenisivät jotkin virkaherrat paremmin ratkaisemaan kuin nämä kansanvaltaisella tavalla valitut edustajat. Eipä suinkaan niin voi asianlaita olla. On nimittäin vielä erikoisesti muistettava, että kunnat ovat itsehallintoelimiä ja senvuoksi on niiden elämälle hyvin tähdellistä, että he juuri itse ilman erikoisia virallisia valvoja saavat hoitaa omat asiansa, niinkuin itse parhaaksi näkevät. Ja kunnat kykenevätkin asiansa hoitamaan, siihen ei kyllä virallisia kainalosauvoja tarvita. Tämä virallisen valvonnan tyrkyttäminen tuntuu sitäkin omituisemmalta tällä kertaa, kun meillä ei ole vielä valtion hallintojärjestelmää ollenkaan ryhdytty kansanvaltaiselle pohjalle järjestämään ja lisäksi vielä kun ottaa huomioon sen seikan, miten epävarmoissa valtiollisissa oloissa me tällä kertaa vielä elämme.

Ed. K o k k o: Olin ajatellut vain perustella ensimmäisessä vastalauseessa mainittuja asioita,

mutta kun ed. Airola jo minun nähdäkseni teki sellaisia myönnytyksiä, joihin ensimmäinen vastalause pyrkii, niin en katso tarpeelliseksi enempää siitä puhua. Merkitsen vain kantani, että yhdyin ensimmäiseen vastalauseeseen. Sillä jos tämä tekele menee siihen suuntaan, kuin ed. Airola vastikään puhui, niin siitä tulee hyvä laki kerrassaan. Silloin ei lakia voi ruveta jarruttamaan. Siinä on niin paljon hyvää, joka välttämättömästi heti tarvitaan käytäntöön, niinkuin varsinkin omaisuuden oikein ilmoittaminen verotuslautakunnalle, progressiivinen verotus ja paljon muuta. Yhdyin ensimmäiseen vastalauseeseen.

Ed. Airola: Mitä tulee ed. Lehtisen lausuntoon, sikäli kuin se koski minua, niin hän ymmärsi minun lausuntoni vallan väärin. Enhän minä tahdo, että ed. Lehtinen ja toiset, jotka hänen kannallaan ovat, tinkisivät ikärajaista. Minä tahdon vain, niinkuin sanoin, että se asia, se ikäraja, jonka he esittävät, esitettäisiin valitummin sanoin, valittaisiin paremmat sanat, sellaiset, joita porvarit eivät voisi niin helposti meidän vahingoksemme selittää, kuin voivat, jos hyväksytään semmoinen sanamuoto, minkä kunnallisasiain valiokunta on ehdottanut.

Mitä sitten tulee ed. Kokon kiitoksiin, niin en minä niitä kaipaa. Toiseksi, jos laki tulisi sellainen, kuin minä sen rustaisin niiden ajatuksien mukaan, joita minä puheenvuorossani esitin, niin ei hän olisi siihen ollenkaan tyytyväinen. Ei hän olisi tyytyväinen siihen, että mahdollisesti hänen Hengenheimolaisensa menettäisivät äänioikeutensa siitä syystä, että he estävät palveluksessa olevat käyttämästä sitä ynnä monta muuta kohtaa.

Ed. Kotila: Minä vain pyydän lyhyesti myöskin kiittää ed. Airolaa äskeisestä esityksestä, jossa hän yhtyi kannattamaan pääasiassa porvarien taholta tehtyä vastalauseetta, ja minä toivoisin, että vasemmistossa olisi muitakin samalla kannalla kuin hän, joten saataisiin lopultaikin tämä tärkeä uudistus loppuun suoritetuksi, ilman että mitään jarrutusta tulee kysymykseen, joka mahdollisesti voisi viedä tämän asian karille. Siis toivon, että ed. Airolan kannalla olisi muitakin vasemmistossa.

Ed. Lehtinen: Minä vain pyydän ed. Airolan viimeisen huomautuksen johdosta mainita, että kyllä kunnallisvaliokunnan ehdotus on aivan asiallinen ja kerrassaan valituin sanoin on tämä pykälä kokoonpantuu. Tällä pykälällä ja ed. Airolan esittämällä kannalla on asiallisesti hyvin suuri eroavaisuus. Minun mielestäni on kunnal-

lisvaliokunta hyvin onnistunut tämän pykälän laadinnassa sekä muodollisesti että sisällön puolesta.

Ed. Airola: Kyllä se nyt on joutavaa, että ed. Lehtinen käy uskottelemaan, että tässä hänen ja minun kantani välillä olisi asiallisesti eroa. Siinä on korkeintaan 27 päivää ja sekin ainoastaan eräissä harvoissa tapauksissa. Kannattaako siitä asiasta nyt tehdä sellaista, että porvarit saavat tilaisuuden hyökätä meidän kimppuamme kaikilla mahdollisilla valheilla ja vääristelyillä. Jos tahdotaan, että 20-vuotiaat saavat äänestys-oikeuden, ei minulla ole mitään sitä vastaan, mutta sanottakoon se rehellisesti, sanottakoon, että vaali-oikeutettu on se, joka on täyttänyt 19 vuotta. Silloin hän on joulukuussa 20-vuotinen ja silloin todellakin 20-vuotisilla on äänestys-oikeus. Mutta jos hänen täytyy vaali-oikeuden edellisenä vuonna olla täyttänyt 20 vuotta ja vaalit ovat vuoden viimeisinä päivinä, niin antakoon ed. Lehtinen silloin 20-vuotiaille äänestys-oikeuden. Minusta on samantekevää, vaikka annetaan 19-vuotiaille äänestys-oikeus, mutta ei siten, että se esitetään tyhmillä sanoilla ja annetaan porvareille aseet käsiin.

Ed. Lehtinen: Valiokunnan kannan ja ed. Airolan kannan välillä on suuri periaatteellinen eroavaisuus, ei siitä päästä mihinkään. Minun mielestäni saattaisi äänioikeusikärajan alentaa vaikka 18 vuoteen. Meillä kyllä aletaan jo olla niin kehittyneitä, ettei minua ainakaan puolestani hirvittäisi antaa äänioikeutta vaikkapa sen ikäisillekin. Mutta niinkuin sanoin, ed. Airolan ja valiokunnan esittämän kannan välillä on suuri periaatteellinen eroavaisuus.

Ed. Airola: Tokkopa sitä periaatteellista eroa löytää kukaan muu kuin ed. Lehtinen? Mitä tulee ed. Kotilaan, joka tahtoi minua kiittää, en kaipaa sellaista kiitosta eikä sitä sitäpaitsi tulikaan, jos käydään lakia laatimaan sellaiseksi kuin minä tahdon.

Ed. Mäki: Minä pyydän vain ilmoittaa, että ne ehdotemat äänioikeusrajatuksiksi, joita ed. Airola on täällä tehnyt, ovat hänen yksityisiä mielipiteitään. Niistä ei ole sosialidemokraattisessa ryhmässä keskusteltu. Mitä tulee hänen kysymykseensä näkeekö kukaan periaatteellista eroa hänen ikärajaehdotuksensa ja valiokunnan ehdotuksen välillä, niin minun täytyy sanoa, että minä myös näen eron, sillä joka tapauksessa jätettäisiin hänen ehdotuksensa mukaan joitakin henki-

löitä ulkopuolelle äänioikeuden, iän perusteella ne nimittäin, jotka vasta sinä vuonna vaalipäivän jälkeen täyttäsivät 21 vuotta. Ero on siis ole-massa.

Ed. A i r o l a: Minä ilmoitin jo sen seikan, että minä puhuin vain minuna enkä ryhmän puolesta, joten se ei kaivannut mitään oikaisua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asia lähetetään nyt V. J:n 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan itse asias-sa päätöstä tekemättä.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päätty-neeksi.

Seuraava istunto on tänään perjantaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

31. Perjantaina 1 p. kesäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

- 1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta 397
Siv.
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. J. Kohosen y. m. edusk. esit. n:o 9.
2) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta —
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 2.
3) Ehdotus laiksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta —
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 6.

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 apurahan myöntämistä Helsingin Palvelijatarkodille koskevan anomusehdotuksen johdosta 421
5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 sen kertomuksen johdosta, jonka lääketieteen lisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu Valtuuskunta on vuosilta 1913, 1914 ja 1915 Suomen Eduskunnalle antanut „
6) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alhainen, Arajärvi, Helenius-Seppälä, Holsti, Isaksson, Kallio, Hanna Kohonen, J. Kohonen, Lehtosaari, Paasivuori, Perttilä, Piisinen, F. Rantanen, Saarelainen, Saarikivi, Sinkko, Svinhufvud, Tokoi, K. H. Wiik ja A. H. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. A. H. Virkkunen tämän istunnon alkupuolesta, ed. Retulainen ja ed. Sjöstedt-Jussila huomisaamusta ensi maanantai-iltaan, ed. A. Mäkelin tästä illasta tämän kuun 9 päivän iltaan ja ed. Kurkinen viikon ajaksi tästä illasta lukien.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty ed. J. Kohosen y. m. eduskuntaesitys n:o 9, joka sisältää ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on päättynyt, ryhdytään tarkastamaan suuren valiokunnan ehdotusta eri kohdittain.

Keskustelu:

E d. A l k i o: Jo viime kerralla, kun lakivaliokunnan mietintö oli esillä, merkittiin täällä eduskunnassa, että tässä ei ole kysymys osuustoiminnan eduista, vaan niistä eduista, jotka sosialidemokraattisella puolueella ovat tavoiteltavina Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa. Koko lakiehdotus siis on tehty, niinkuin eräs puhuja asiaa

viime kerralla käsiteltäessä jo nimenomaan lausuihin, yhtä ainoata tapausta varten. Jo sellaiseinaan on tällaisen lain säätäminen melkein oikeudetonta, mutta ainakin se on sopimatonta. Sillä tässä on tarkoituksena lainsäätämisen kautta koettaa harjoittaa kaappausvaltaa, saada meidän osuuskauppojemme keskuudessa toimeen sellainen tilanne, jonka kautta väkevämpi, suurempi, taisteluun paremmin kykenevä puoli niistä taistelevista ryhmistä, jotka viime vuosina ovat tässä taistelleet, pääsisi ehdottomaksi hallitsijaksi. Kun asia on tätä laatua, on luonnollista, että kysymys saa aivan toisen luonteen kuin silloin, jos esillä olisi kysymys ainoastansa oikeuden tekemisestä niille joukoille, jotka eivät nyt muka saa etujansa valvotuiksi Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa. Jos tällainen laki säädettäisiin, olisi siitä seurauksena, että niinkuin jo viime keskustelussakin huomautettiin, suuret osuuskaupat, joiden osakkaat asuvat pääasiassa kaupungeissa ja tehdasseuduissa, tulisivat yksinomaan hallitsemaan keskuskuntaa. Tästä hallitsemisesta johtuisi, että pienet maalaisosuuskaupat, jotka elävät sangen puutteellisissa oloissa, usein varallisuuteenkin nähden sangen heikossa asemassa, jäisivät edustuksessa kovin yksipuolisesti sorrettiun asemaan. Kun edustus tulisi tapahtumaan etupäässä Helsingissä, on ilmeistä, että esimerkiksi Helsingissä, Helsingin lähiseuduilla olevissa tehdaskeskuksissa, Viipurissa, Turussa, Tampereella y. m. olevat suuret osuuskaupat olisivat tilaisuudessa lähettämään riittävän määrän edustajia jokaiseen kokoukseen, jossa m. m. Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan voittovarojen jakamisesta päätettäisiin. Kun on yleensä osotettu taipumusta siihen, että osuuskauppojenkin voitto-osuuksia pyritään, mikäli valtuudet siihen riittävät, jakamaan myöskin sellaisiin tarkoituksiin kuin puolueagitatsionin toimeen panemiseen, on aivan ilmeistä, että suhteellisella tai sillä tavalla järjestetty vaali, joka tämän lain kautta astuisi voimaan, aiheuttaisi sen, että toista käsityskantaa edustavat osuuskaupat ja niiden jäsenet voisivat ainoastansa heikkona vähemmistönä ilmoittaa vastalauseensa niitä päätöksiä vastaan, joita sosialidemokraattien taholta silloin tultaisiin näissä kokouksissa tekemään. Sellaisenaan katson minä puolestani, että tultaisiin harjoittamaan sortoa niitä kohtaan, jotka asuvat sellaisissa seuduissa, joissa ei ole mahdollista saada toimeen yhtä suuressa määrässä jäsenlukuisia osuuskauppoja kuin mitä suurissa asutuskeskuksissa on mahdollista. Tässä on siis kysymyksessä saada aikaan tilanne, jolloin suuremmat joukot sortaisivat väkivalloin, enemmistövoimalla, vähempiä

joukkoja. Sellaisessa tapauksessa ei siis enään saata olla kysymys kansanvallasta, vaan aivan toisista periaatteista, väkevemmän sorrosta, jota minä puolestani en osuustoimintasiassa saata tunnustaa oikeaksi. Huomautin jo siitä, että pienten maalaisten kävisi aivan mahdolltomaksi voida olla riittävästi edustettuina kilpaillakseen silloin, jos edustus-oikeus määrättäisiin osuuskuntien jäsenluvun mukaan, ja jos esimerkiksi Helsingissä pidettäisiin keskuskuntien, olkoon kysymys mistä keskuskunnasta tahansa, kokous.

Vertailun vuoksi pyydän esittää muutamia esimerkkejä, jotka valaisevat, minkälaiseen tilanteeseen tässä tapauksessa jouduttaisiin. Jos esimerkiksi siinä kansainvälisessä oikeudenjaossa, joka Euroopassa kaiken todennäköisyyden mukaan tulee tämän sodan jälkeen tapahtumaan, Suomen kansa joutuisi vaatimaan itsellensä omaa paikkaansa kansojen keskuudessa, ruvettaisiin äänestämään kansojen pääluvun mukaan, eiköhän tässä eduskunnassa joka-ainoa olisi silloin pyrkimässä siihen, että äänestys tapahtuisi: jokaisella kansalla yksi ääni. Tässä tapauksessa Suomen kansa edustaisi kansojen keskuudessa samallaista juriidillista persoonaa, kuin yksityiset osuuskaupat Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa edustavat juriidillista persoonaa. Meidän omassa maassamme on joukkosortoa harjoitettu vääryällä tavalla hyvin monessa tapauksessa. Minä mainitsen vain muutamia esimerkkejä. Jokainen tietää, miten maaseudulla jokainen syrjäkyläkunta saa pitää vastaan aina taistella niinkuin sortajaansa vastaan, kun on kysymys esimerkiksi syrjäkyläkuntien kansakoulujen perustamisesta. Minun käsitykseni mukaan kunnat harjoittavat silloin joukkovaltansa nojalla vääryyttä heikompaa vastaan, jonka vääryyden perustuksena on vain se, että kunnalla on enemmän ääniä käytettävänä valtansa käyttämiseksi kuin näillä syrjäisillä kyläkunnilla. Edelleen tiedätte te jokainen, miten tämän maan ruotsalaisissa kunnissa, joissa suomalaiset ovat vähemmistönä, ovat järjestelmällisesti suomalaiset saaneet taistella toivotonta taistelua siitä, että saisivat ruotsalaisten kädessään pitämän joukkovallan, „kansanvallan”, taipumaan siihen, että ne tekisivät suomalaisille vähemmistöille oikeutta, antaaksensa niille omakielisiä kansakouluja. Mutta vielä eräs esimerkki. Jos esimerkiksi kunta ryhtyy jäseneksi osuuskauppaan, vaatisi johdonmukaisuus, jos tässä sosialidemokraattien ajamaa periaatetta noudatettaisiin, viemään asian siihen, että kunta saisi osuuskaupassa edustaa itseänsä kunnan ääniluvun mukaan. Mihin silloin jouduttaisiin? Minä pelkään että ne, jotka tällä kertaa ajavat tätä ääni-

oikeusreformia, tulisivat siinä tapauksessa poikkeamaan nyt ajamastansa periaatteesta ja vaatimaan, että kunnan pitää pysyä osuuskunnassa vain juriidillisena persoonana. Asia on kumminkin molemmissa tapauksissa aivan sama. Olen siis puolestani sitä mieltä, että tätä lakia sellaisenaan ei voida hyväksyä. Ne syyt, joilla sen hyväksymistä ajetaan, ovat väärät. Niillä on ainoastansa eräänlaisen vilpillisen tulkinnan perusteella näennäistä oikeutta. Mutta kun otamme huomioon sen, että tätä näennäistä oikeutta vastassa on olemassa niin tärkeitä syvien rivien etuja, tämän maan kaikkein heikoimpien kansalaisryhmien etuja, joista tässä olen puhunut, ei meillä ole oikeutta laskea ja panna näitä etuja vaaraan senvuoksi, että tyydyttäisimme osuuskauppataitelussa niiden pyyteitä, jotka tätä asiaa ajavat edistysmielisyyden lipun varjossa. Pitäisin, että edistysmielisyyden, jos tahtoisimme sitä nimeä tällä kertaa kaikin hankkia itsellemme, olisi tässä tapauksessa taantumusta ja kansanvallan väärinkäyttämistä. Valta joutuisi niiden käsiin, jotka elävät paremmissa yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa oloissa kuin vallanalaisiksi joutuvat. Se olisi vaarallinen valta varsinkin sellaisena aikana, jota nyt elämme, jolloin nämä samat ryhmät teollisuuskeskuksissa ja kaupungeissa elävät yleensä taloudellisesti paremmissa oloissa kuin ne pienet ryhmät, jotka voivat saada vain pieniä osuuskauppoja toimeen. Sen vuoksi puolustan edelleen sitä mielipidettä, että osuuskauppojen yhtymissä, kaikissa osuuskuntien yhtymissä, keskuskunnissa, ei näytä olevan nyt muuta niin oikeudellista periaatetta äänioikeusolojen järjestämiseksi kuin se mikä nykyään on olemassa. Sen perusteella minä siis ehdotan hyväksyttäväksi ja tulen äänestyksessäkin puolustamaan lakivaliokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta, jossa ehdotetaan tämän lain hylkäämistä.

Ed. Kotila: En ole ollut mukana asian ensimmäisessä käsittelyssä, mutta, mikäli sanomalehtiselostuksista olen huomannut, on siltä kannalta, miltä minä olen aikonut asiata esittää, pääasioihin jo niin vaikuttavasti ja yksityiskohtaisesti kajottu, ja myös ed. Alkio tässä aikaisemmin on asiaa pääasioissa selostanut, joten katson parhaimmaksi selostaa erästä syrjäseikkaa, johon hra Alkio jo edellä vähän sivumennen viittasi.

Vaikka me nyt kerta kaikkiaan olemmekin hyvin erimielisiä siitä, tarvitseeko meidän osuustoimintalakimme sen suuntaisia muutoksia, kuin nyt esillä oleva lakiehdotus sisältää, niin kumminkin me kaikki, ymmärtääkseni, olemme yksimielisiä

siitä, että tämä lakiehdotus koskettelee meidän kansallisessa elämässämme sellaisia toiminta-aloja, joidenka ympärille viimeisten 15 vuoden kuluessa on meidän suurin ja valtavain osa kansallistaloudellisesta elämästämme yhdistynyt. Kun me nyt kerta kaikkiaan olemme tästä osuustoiminnan tarkoituksen suuriarvoisesta tehtävästä näin yksimielisiä, niin pitäisi meillä kerta kaikkiaan olla myös yksimielisyys siitä, että kaikki korjaukset ja parannukset, joita tähän lakiin tehdään, pitäisi tehdä tarkasti punniten ja harkiten, tuleeko siitä olemaan sellaista vastaavaa hyötyä, että meidän osuustoimintamme todellakin alkaa sen johdosta vielä valtavammalla voimalla päästä eteenpäin pyrkimään.

Tätä esilläolevaa osuustoimintalain muutosta on perusteltu sillä, että keskuskunnissakin pitäisi saada vaikutusvalta siirretyksi näiden liikkeiden pohjimmaisille tekijöille, siis niille yksityisille henkilöille, jotka muodostavat kunkin paikallisen osuuskunnan. Vaikka minä en olekaan tietysti periaatteellisesti täysin sillä kannalla, että osuuskunnissa pitäisi tällainen saada toteutetuksi, niin kumminkin tahdon nyt hetkeksi kiinnittää katsesteluun siihen johdonmukaisuuteen, mihin silloin pyritään ja mihin silloin tullaan, jos todellakin tahdotaan kaikilla osuustoiminta-aloilla pyrkiä johdonmukaisesti samaa periaatteellista yksilöllisyyden edustus-oikeutta toteuttamaan.

Jos me nyt Osuuskauppain Keskuskunnassa esimerkiksi koetamme sovelluttaa tätä periaatetta, että jokainen jäsenosuuskunta voi käyttää niin monta ääntä, kuin on jäsenosuuskunnassa jäseniä, ei tämän kautta saataisi kumminkaan vaikutusvaltaa osuuskuntien varsinaisille pohjimmaisille tekijöille, niille yksityisille henkilöille, joille lakiehdotuksen periaatteellista suuntaa kannattavain taholta tahdotaan tämä vaikutusvalta lopullisesti siirtää. Meillä maaseudulla on käytäntö ainakin muodostunut yleensä sellaiseksi, että ainoastaan huonekunnan päämies on nimellisesti osuuskunnan jäsenenä, omistaen osuuskunnassa yhden tai joskus useamman eri osuuden. Näissä huonekunnissa monessa tapauksessa on 10, jopa parikinkymmentä jäsentä. Jos nyt tahdotaisiin saada osuuskunnissa tämä yksilöllisyyden periaate toteutetuksi ensinnäkin paikallisissa osuuskunnissa, niin tietystikin täytyisi johdonmukaisuuden mukaan antaa kullekin tällaiselle perheen huoltajalle niin monta ääntä käytettäväksi, kuinka monen huonekuntansa jäsenen puolesta ja tarpeita täyttäen hän on tekemisissä tämän osuuskunnan kanssa. Nyt kumminkin voimassa olevan lain mukaan on kullakin huonekunnan päämiehellä, niinkuin minun ymmärtääkseni pi-

taakin olla, ainoastaan yksi ääni. Samaten on myös yksi ääni käytettävänä yksityisellä työmiehellä, joka omistaa myös osuuden. Samoin jollakin eläkkeellä olevalla herrasmiehellä, jonka perheeseen ei myös kuulu muuta kuin hän yksinään, hänellä on myös yksi ääni käytettävänä. Jos nyt samaa periaatetta tahtoisimme osuuskunnissa noudattaa, kuin esimerkiksi nyt kunnallislakia säädettäessä noudatetaan, ja niinkuin minun ymmärtääkseni pitääkin noudattaa, niin kai silloin, jos tahdotaan osuustoimintaa nyt verrata siihen, missä yksityiset kuntalaiset ovat kuntaansa nähden, verrata osuuskunnan jäsenet osuuskuntiinsa, niin kai täytyisi silloin jokaiselle perheen jäsenelle antaa äänioikeus osuuskunnissa. Tätä en minä kumminkaan vaadi. Yhdyn kumminkin niihin, jotka kannattavat, että jokaiselle kunnan jäsenelle, niinkuin täällä lakiehdotuksessa on esitetty, annetaan kumminkin yksi ääni kunnassansa eikä ainoastaan huonekunnan päämiehille.

Mutta sitten tahdon myös vähän viitata siihen, johon herra Alkio edellä jo sivumennen viittasi, ja joka, jos sitä tarkasti yksityiskohtaisesti katselemme, antaa vielä hämäämättä kuvan siitä, mihinkä tämä käsilläoleva lakiehdotus, jos se tulee hyväksytyksi, vie meidät periaatteellisessa suhteessa. Meillä esimerkiksi siellä keski-Pohjanmaalla on eräs Suomen suurimpia osuuskauppoja, jossa on jäsenluku tuolla lähempänä kahtatuhatta. Mutta lisäksi tässä osuuskaupassa on jäseninä myös kuntia, joiden jäsenyyteen hra Alkio jo edellä viittasi, on kuntia, joiden asukasluku on tuolla viidentuhannen paikoilla. Sitten on tässä osuuskaupassa jäseninä myös osuusmeijereitä, on joitakin muullaisia yhdistyksiä, joiden jäsenmäärä merkitään useimmissa sadoissa. Jos nyt johdonmukaisesti tahdottaisiin menetellä, niin täytyisi tietyksi näihin paikallisiin osuuskauppoihin myös sovelluttaa tuollaista yksilöllisyyden periaatetta ja antaa kullekin paikallisen osuuskaupan jäsenelle niin monta ääntä käytettäväseen, kuinka monen jäsenen puolesta hän on oikeutettu puhumaan. Siis joka edustaa kuntaa, hän saisi käyttää kaikkien kuntalaisten täysikäisten henkilöitten puolesta äänioikeutta. Joka edustaa osuusmeijeriä, hän saisi käyttää kaikkien osuusmeijerin jäsenten päätäntövaltaa j. n. e. Kun nyt tästä valiokunnan mietintöön liittyvässä lakiehdotuksesta on suuressa valiokunnassa sana „yksinomaan” poistettu, jää minun ymmärtääkseni jonkun verran hämääväksi käsitys siitä, jos mahdollisesti voitaisiin jo tämänkin lain perustuksella, jos se tulee hyväksytyksi, sovelluttaa tämä periaate myös käytäntöön paikallisissa osuuskaupoissa. Mutta johdonmukaisuus tässä

kohden ei keskittyisi ainoastaan tähän, vaan pitäisi tällaisten maaseutuosuuskauppojen, ja olivatpa ne sitten kaupunkiosuuskauppoja tahi mitä tahansa, joissa on tällaisia yhtymiä jäsenenä, johdonmukaisuutta seuraten saada keskuksunnan asioihin myös vaikuttamaan nämä osuuskauppat niin monella jäsenellä, kuinka monta elävää yksilöä se sulkee piiriinsä ja sääntöjensä puitteisiin. Kun nyt kerta kaikkiaan lähdetään osuustoimintalakea kehittämään siihen suuntaan, jossa minun ymmärtääkseni sitä voidaan kehittää loppumattomiin, jossa ei koskaan tule aivan pitävää seinää eteen, vaan aina vain voidaan koettaa eteenpäin pyrkiä, uskon minä, että tämän lakiehdotuksen takana olevain edustajain mielestä ei kumminkaan tähän tahdottaisi todella pyrkiä. En tahdoisi senvuoksi, että ollenkaan lähdetään näin harkitsemattomina sille tielle, jota ei kuitenkaan johdonmukaisesti voida pitää täysin oikeana.

Myöskin pääasiallisesti jo valiokunnassa, ja minä luulen jo edellisessä istunnossakin, on mahdollisesti perusteltu tätä muutosta sillä, että sen kautta estettäisiin Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta jakautumasta kahtia ja että siellä saataisiin rauha ja sopu edelleenkin vallitsemaan ja ohjaamaan osuuskunnan liikettä. Mutta minä kerta kaikkiaan uskallan olla tästä eri mieltä. Sillä minä en usko, että tämä lakiehdotus sinänsä olisi sellainen taikasauva, joka saisi rauhan ja sovun palautumaan sellaiseen osuuskuntaan, jonka jäsenet ovat kumminkin jyrkästi monissa tärkeissä asioissa eri mieltä. Minkäänlainen kuoluttu lain kirjain ei minun käsitykseni mukaan voi niin suuria asioita vaikuttaa, vaan siihen tarvitaan ennenkaikkia ihmisen omaa harkitsevaa tahtoa, sellaista tahtoa, jossa hän luopuu yksistään ajamasta omia yksityisiä valloituspyrkimyksiään, ja jossa kukin osuuskunnan jäsen tahtoo asettaa oman yksilöllisen persoonansa palvelemaan yhteisiä osuustoimintaharrastuksia. Kun ei kumminkaan tämän lakiehdotuksen kautta päästä luomaan ihmisten aivoituksia, ihmisten harrastuksia, täysin rehelliseksi, täysin omanvoitonpyynnöstä vapaiksi, niin minun ymmärtääkseni ei meidän tule ryhtyä säätämään sellaista poikkeuslakia, joka on vississä määrättyssä tarkoituksessa ajateltu, ja joka olisi minun ymmärtääkseni monille osuuskunnille maassamme surmanisku.

Kun, niinkuin alussa huomautin, asia periaatteelliselta puoleltaan on ymmärtääkseni jo joka suhteessa täysin selvitelty, niin en tahdo enää yksityiskohtaista tarkastelua ja arvostelua jatkaa, vaan yhdyn siihen ehdotukseen, jonka ed. Alkio täällä jo teki, että tämä lakiehdotus hylättäisiin täällä eduskunnassa.

Ed. Laitinen: Viime perjantai-iltana heti tämän kysymyksen alussa toi lakivaliokunnan varapuheenjohtaja esille sen, että lakiehdotuksella todellakin tahdotaan eduskunnan avulla ratkaista riitaisuudet Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnassa, kun se muuten ei ole onnistunut. Odotettiin silloin, että lain muutos olisi kokonaan yleisempi, mutta ed. Airola väitti, ettei laki ollenkaan tarkoittaisi Hankkijaa eikä Keskuslainarahastoa. Valiosta hän ei maininnut, miten sen laita olisi. Työmies antoi kuitenkin jo edellisenä iltana ymmärtää, että näihinkin osuuskuntiin olisi tämän lain avulla käsiiksi käytävä. Tätä Työmiehen esiintuomaa mielipidettä tukee myös se lausunto, jonka eräs sosialistinen osuuskauppuhuja viime talvena eräässä osuuskauppa-asiasta pitämässään esitelmässä lausui, että heidän pitää saada Valio käsiinsä syystä, että Valio pitää tuottajain kukkaroa varten hinnat korkealla. Mutta kun me sen otamme omiin käsiimme, niin panemme kuluttajain eduksi hinnat alhaisiksi. Tämä tarkoitus ei liene näille „lainparantajille” niinkään vieras kuin miksi he silloin — häveliäisyydestä — kai tekeytyivät.

Tällaisen toimeenpano ei ole suinkaan mahdollisuus. Kehittää vain Elannon meijeriä, liittää se Valioon, niin asia on yksin sillä jo autettu. Jos Elanto saisi vielä mukaansa kolme tai neljä muuta Valion jäsenmeijeriä, on Valiossa voitettu ehdoton enemmistö, jolloin nuo 265 muuta Valion jäsentä saisivat tyytyä siihen, mitä 5 jäsentä määrää, vaikka noiden 265 meijerin kannatus Valion kehitykselle ja sen vaurastumiselle on paljon suurempi kuin niiden viiden, jotka sen kohtaloita joutuisivat määräämään ja ratkaistaan. Jos tämä järjestely tavalla tai toisella tuottaisi vaikeuksia, niin on sellaiseen aina keino: Muuttaa osuustoimintalakia tarpeen mukaan.

Tämän jälkeen tulisi varmasti Hankkijan vuoro. Tämäkin puhtaasti maataloustarkoituksia varten perustettu liike pitäisi myös saada vasemmiston käytettäväksi ja määrättäväksi. Siihen tarvitaan Elannon lisäksi vain 10 kaupunkilaista työväestön osuuskauppaa, niin silloin on tämän maanviljelijäin perustaman ja sen tarvikkeita hankkivan osuuskaupan hoito ja kohtalo kokonaan sille vieraisa ja miksen sanoisi, — vihamielisissä käsissä.

Ed. Airola viime kerralla lohdutti sillä, että lakiin on otettu sana „yksinomaan”. Ei tarvitse siis pelätä, että Hankkija joutuisi tämän lain alaiseksi. Nyt suuressa valiokunnassa on tämäkin sen kertainen puolustus poistettu, joten ehken tätä vertailemalla eduskunnan pöytäkirjassa oleviin lausuntoihin voi tulla enemmän vielä siihen käsitykseen, että tämä on sovellettava myös Hankkijaan.

Täällä on monta kertaa huomautettu siitä, että lain tarkoitus on vain ratkaista riitaisuudet keskuskunnassa ja kun ollaan tappiolla, koetetaan saada eduskunta vedetyksi tämän riidan ratkaisijaksi ja laatia laki sen mukaan. Minun mielestäni, samoin kuin muidenkaan mielestä, ei tällainen menettely lainkaan ole eduskunnan arvon mukaista. Jos tässä asiassa todellakin olisi kysymys vain periaatteen tunnustamisesta, niin pitäisi ed. Gadolinin vastalause siinä suhteessa kokonaan tyydyttää. Mutta kun tahdotaan eduskunta vetää yksityisluontoisen riidan ratkaisijaksi ja siinä tarkoituksessa laatia laki, niin on se jo vähintäänkin liikaa. Tämän takia minä puolestani vastustan tämän lain voimaantulemista ja ehdottaisin, — että esityksentekijäinkin mielipide tulisi tyydytetyksi, — että ed. Gadolinin vastalause hyväksyttäisiin, ja samalla ehdottaisin, että viimeinen momentti tässä muutettavana olevassa pykälässä poistettaisiin.

Ed. Kuusela: Minun täytyy ensiksikin ihmetellä sitä, että ed. Alkio näin äkkiä on tullut niin kansanvaltaiseksi, niin edistysmieliseksi, niin sorrettujen etuja puoltavaksi ja surkuttelevaksi, kuin hänen puheenvuoronsa osottaa. Ei siitä ole kauan, kun elintarvelain käsittelyssä ed. Alkio lausui ajatuksen, että sorron yöstä nousevaa ja oikeuksiaan vaativaa maatyöväkeä vastaan olisi käytettävä voimakeinoja, vieläpä suuren kansan sotaväkeä ja rankaisuretkikuntia. Ihmeellisiä muutoksia tapahtuu, ihmeellisiä muuten ovat herrain tiet. Ed. Alkio toisti täällä sen väitteen, jonka suuressa valiokunnassa ed. Storbjörk sekä useat hänen puolueensa miehet heittivät, että tällä lakiehdotuksella on tarkoitus hommata poikkeuslakia erikoistarkoitusta varten erikoisen yhteiskuntaryhmän hyväksi. Tämä väite kimmoaa, herrat, teihin takaisin. Sillä arvoisille Suomen herroillekin pitäisi olla se tunnettua, että tässäkin maassa on kautta aikojen oltu sielläpäin mesta-reita sekä laittamaan että käyttämään poikkeuslakeja sekä omia että vieraiden laattimia, kunhan niillä vain on voitu vahingoittaa työväen pyrkiä. Yksinpä ovat herrat keskinäisiä leipäpaikkariitojansakin ratkaisseet vartavasten sitä tapauksia varten hommattujen poikkeuslakien avulla. Muistetaanhan vain 1906 vuoden poikkeuslakia, jonka valtaan nousseet perustuslailliset, ed. Storbjörkin puolueen miehet, laittoivat saadakseen viroistaan pois eräitä heille vastenmielisiä virkamiehiä ja oman klikkinsä virkamiehiä sijaan. Tämä osottaa miten paha lukee lakia ja miten tämä syytös poikkeuslain hommaamisesta kimmoaa takaisin heihin itseensä sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämä kyseessä oleva la-

kiehdotus ei ole edes verrattava sellaiseen poikkeuslakiin, mistä minä äsken tässä mainitsin. Myöskin on kerta kerralta aina väitetty, että tällä lakiehdotuksella tahdotaan saattaa osuustoiminnan menestyminen ja osuustoimintaliikkeen yhtenäisyys vaaranalaiseksi. Kysyn, kuka on häikäilemättömämmin asettanut osuustoimintaliikkeen menestymisen ja yhtenäisyyden vaaranalaiseksi ryhmätujensa vuoksi? Se on juuri puolueettomuussuunnan nimellä kulkeva tuottajaetujen tahdottomaksi asianajajaksi antautunut osuustoimintaväki. He ovat todellakin käyttäneet sellaisia keinoja, joita vähintään voidaan pitää epämoraalisina. Muistetaanpa 1915 vuoden osuuskauppojen yleisessä edustajakokouksessa, miten siellä hyväksyttiin kokoukselle 19 sellaista valtakirjaa, jotka olivat sääntöjen vastaisia, kun niiden valtakirjain omistajain äänen kautta tiedettiin saatavan enemmistö äänioikeusolojen uudistamista vastaan. Sillä äänioikeusolojen uudistamista osuuskaupoissa vastustavat he yleensä siitä perinnäisestä vihasta, mikä heillä on kansanvaltaisuutta vastaan kaikissa sen eri muodoissa. Senhän lausui puolueettoman osuustoiminnan mies Jännes 1916 vuoden osuuskauppojen edustajakokouksessa. Hän lausui m. m. senkin ajatuksen, että tämä eduskunnallinenkin yleinen äänioikeus on jotain väärää, jotain sellaista, joka ei ole moraalisesti aivan oikein. Osuustoiminnan hävittämistä, osuustoiminnan menestyksen vaaraan saattamista on ollut myöskin se jatkuva osuuskauppojen hommaaminen sellaisille paikkakunnille, joissa ennestään on ollut elinvoimainen osuuskauppa. Kun on saatu joku pari talonistää, joku kansakoulunopettaja palvelijoinensa, on perustettu 4—5-, korkeintaan 10-jäseninen osuuskauppa paikkakunnalle, jossa on ollut ennestään voimakas elinvoimainen osuuskauppa. Tämä on perustettu vain sentähden, että olisi saatu edelleen valta pysymään sen ryhmän käsissä, jonka tarkoituksena on ollut alistaa suuri, noin 70 prosenttia koko osuustoimintaväestä lähentelevä enemmistö pienen tuottajaetuja ajavan vähemmistön tahdottomaan vallanalaisuuteen. Osuuskaupan varojen käyttämisestä ryhmätarkoituksiin huomautti täällä ed. Alkio. Siitä ei ole aivan kauvan, kun puolueettomuussuunnan järjestö esitti pyynnön tai ehkäpä vaatimuksen, että sille on annettava Suomen Osuuskauppojen voittovaroista avustusta sen vissejä luokkatarkoituksia palvelevaan agitatioonin. Voidaan kyllä väittää että Kulutusosuuskuntien Keskusliitto on myöskin saanut näitä varoja, mutta ei ole toisiinsa verrattavissa ollenkaan Kulutusosuuskuntien Keskusliitto ja puolueettomuussuunnan järjestö. Kulutusosuuskuntien Keskusliitto ja Osuuskauppojen Liitto, jossa osuuskaupat ovat

jäseniä, ne ovat toisiinsa verrattavissa ja niille kuuluu tasapuolisesti keskuskunnan voittovarojen käyttäminen niiden edistystarkoituksiin. Mutta puolueettomuussuunnan järjestöt ovat yksityisistä henkilöistä kokoonpantuja agitatsionijärjestöjä aivan samalla tavalla kuin joku muukin puolueyhdistys. Siis sekin väite kimmoaa takaisin puolueettomuussuunnan järjestön herroille, jonka ed. Alkio täällä äsken esitti, nimittäin, että ryhmätuihin tahdottaisiin käyttää yhteisiä varoja. Ne vertailut äänioikeusolojen järjestelyyn kansainvälisissä neuvotteluissa mahdollisesti esille tulevista ratkaisuista y. m. sen tapaiset ovat siinä määrin kaukana itse asiasta, että ne voi jättää hyvällä syyllä omaan arvoonsa. Ed. Juutilaisen y. m. kirjoittaman vastalauseen voi katsoa olevan ammutun yli maalin ja taistelevan tuulimyllyjä vastaan. Tämä vastalause muistuttaa tunnettua Don Quijottea, joka aikoinaan taisteli ilmalinnoja vastaan. Vastalauseessa pelätään, että maanomistajain perustamien Pellervojen, Hankkijoiden y. m. osuustoiminnalliseen muotoon pukeutuneiden riistäjäliittojen täytyisi käyttää kansanvaltaista äänestystapaa edustuksessaan. Ken viitsii lukea lakiehdotuksen tarkkaan läpi, niin huomaa, että tässä tarkoitetaan niitä keskuskuntia, joissa ovat osuuskunnat jäseninä, siis se sulkee pois sellaiset liitot, joissa on yksityisiä maanviljelijöitä jäseninä, kuten Pellervossa, Hankkijassa y. m. Siis aina vain korkeammalle yli maalin ammutulta näyttää tämä toinen vastalause.

Ed. Alkio ei katsonut olevansa siitä selvillä miten esimerkiksi kunta, joka ottaa osuuden jostakin osuuskaupasta, miten se edustaa osuuttansa. Yksinkertaisesti siten, että elleivät herrat jarruta kovin paljon kunnallislain uudistamista, että se saadaan pian voimaan ja saadaan yhtäläinen äänioikeus, niin näillä perusteilla valitaan kunnan osuuden edustaja osuuskunnan kokoukseen. Se on hyvin yksinkertaisesti siis siten ratkaistu ilman sen suurempaa päänvaivaa. Koska katson, että tämä lakiehdotus on tarkoitettu tekemään lopun siitä hävitystyöstä ja siitä osuustoiminnan menestymisen vaaranalaisuuteen asettamisesta, joka tapahtuu osuuskauppojen perustamisessa vain vallan säilyttämistarkoituksessa niille paikkakunnille, joissa jo on osuuskauppoja, niin minun täytyy asettua puolustamaan tässä suhteessa suuren valiokunnan mieltintöä. Ehdotan siis eduskunnan hyväksyttäväksi suuren valiokunnan mieltinnön.

Ed. Leppänen: Tuntuu sängen omituiselta kun nyt ruvetaan äänioikeudesta puhumaan aivan toisella tavoin kuin eilen puhuttiin. Täällä nimittäin oli eilen esillä kunnallislakien uudistami-

nen, joissa kunnallinen äänioikeus tehdään aivan yleiseksi ja jota porvariston taholta ei semmoiseen paljon ensinkään vastustettu. Eivät edes maalaisliittolaiset vastustaneet. Mutta tänään, kun on samantapainen tai ainakin samaa vastaava äänioikeusolojen uudistaminen osuuskauppa-alalta, niin nyt maalaisliittolaiset mitä jyrkimmin asettuvat tätä uudistusta vastustamaan. Kuitenkin on juttu siten, että kaikki kunnallisella alalla valitsevat epäkohdat ovat olleet perin mitättömiä kaikkeen siihen nähden, mitä osuuskauppa-alalla on ollut vallalla. Esimerkiksi kaupunkilaisoloissa on ääniasteikko toki rajoitettu 25:een, mutta osuuskauppa-alalla semmoinen ääniasteikko saat-
taa kohota vaikkea useihin tuhansiin. Sillä alalla siis ovat epäkohdat kymmeniä ehkäpä satojakin kertoja suurempia kuin mitä kunnallisella alalla. Totta kai et ennen kaikkea tällaiset epäkohdat täytyy saada korjatuiksi.

Ed. Alkio mainitsi, että tässä ei ole kysymyksessä lainkaan minkään osuustoiminnan etujen ajaminen, vaan suorastaan ryhmäetujen ajaminen. Juttu on nyt kuitenkin niin, että ne, jotka ovat tehneet tämän alotteen, ovat tehneet sen yksinomaan silmälläpitäen osuuskauppaliikkeen etuja. Olen aikaisemmin maininnut, että tilanne osuuskauppa-alalla on semmoinen, että ellei vallitsevia epäkohtia saada poistetuiksi, tai ainakin takeita siitä, että ne tulevat läheisessä tulevaisuudessa poistetuiksi, niin jo, ehkä ensi kesäkuussa Keskuskunnassa pääsee valtaan täydellinen hajaantumisen ja jos se pääsee kerran valtaan, niin se ei ole moniin vuosiin korjattavissa. Tottakai siitä osuuskauppaliikkeelle täytyy olla huomattavaa vauriota.

Ed. Alkio nimitti tätä toimenpidettä suoranaiseksi kaappaukseksi, mutta vaikkapa nyt niinkin olisi, että ne, jotka tätä uudistusta ajavat, pääsivät osuuskauppaliikkeen alalla enemmistöön, niin eivät ne olisi laisinkaan sitä liikettä kaapanneet mistään vieraista käsistä, sillä todellisuudessa on asianlaita niin, että se osuuskauppaväki, joka nyt taistelee oikeuksiensa puolesta, on sen liikkeen luonut ja kasvattanut ne miljoonat, joista tässä on kysymys. Ne siis oikeastaan vain pyrkivät omistusoikeuteen omassa liikkeessään, eikä mitään muuta. Mutta nämä suuret osuuskaupat, vaikkapa ne täten pääsisivätkin valtaan, eivät ole koskaan vastustaneet suhteellisuuden käytäntöön ottamista osuuskauppaliikkeessä kaikilla aloilla, niin paikallisissa osuuskunnissa kuin Keskuskunnissakin, joten siis se melkoinen vähemmistö, joka pelkää jäävänsä aivan osattomaksi, ei suinkaan tulisi sitä tekemään. Me emme todellakaan ole koskaan vastustaneet suhteellisuutta, kun sitä

vastoin ne, jotka vastustavat koko tätä uudistusta, eivät ole koskaan tahtoneet tälle vaatimukselle korvaansa kallistaa. Se on oikeastaan aiheuttanut tällaisen alotteen esilletulon eduskunnassa.

Ed. Alkio myöskin mainitsi, että tämän uudistuksen jälestä kävi pienten osuuskauppojen edustajien lähettäminen aivan mahdottomaksi. Minäkätähden niin kävisi? Sillä suhteethan edustajien lähettämiseen nähden pysyisivät aivan ennallaan. Jos pienillä osuuskaupoilla on nyt ollut mahdollisuus edustajien lähettämiseen, niin samat mahdollisuudet tulisivat yhä edelleenkin säilymään. Ed. Alkio oli tässä taistelevinaan pieneläijien, sorrettujen ja vääryyttä kärsivien puolesta. Mutta sikäli kuin minä osuuskauppaväestöä olen tullut tuntemaan, niin se väestö, joka nyt siellä valtaa pitää, ei ole lainkaan pientä ja sorrettua, päinvastoin ne osuuskaupat ovat lähes kaikki tai aivan kokonaan, manttaalimiesten omia ja niiden edustajina on ollut mitä varakkaimpia manttaalimiehiä, agronomeja ynnä muita senveroisia herrasmiehiä, joten ei ole lainkaan syytä valittaa, että ne olisivat niitä yhteiskunnan kovaosaisia. Mutta niitä tapaa niissä osuuskaupoissa, joita ed. Alkio piti suurina ja mahtavina.

Ed. Alkion loppulausunto oli varsin merkillepantava, se sisälsi sen, ettei minkäänlaisia uudistuksia saattaisi tällä alalla tulla kysymykseen. Tähän asti vapaamielinen porvaristokaan ei ole tahtonut tässä näin pitkälle mennä. Nekin ovat myöntäneet, että jonkinmoisia uudistuksia sillä alalla ehdottomasti tarvitaan, kun vaan onnistutaisiin löytämään semmoinen sopiva ratkaisu, joka molempia puolia tyydyttää. Mutta ed. Alkio jyrkästi nyt torjui kaikki tällaiset toiveetkin meiltä, joten siis ne porvariainekset, jotka eivät tahdo asettua suoraan maalaisliittolaisten fanaattiselle kannalle, ovat itse tilaisuudessa näkemään, ettei sen väestön kanssa voi tulla mitenkään muuten toimeen kuin ajamalla tämä uudistus läpi.

Ed. Kotila täällä puhui tavattoman paljon semmoista, jota on vuosikautia totuttu osuuskauppojen edustajakokouksissa kuulemaan, pelkkää palturia, josta on painettu paksuja teoksia. Semmoiseen ei tarvitse kiinnittää lainkaan huomiota. Mutta erääseen seikkaan kajoon. Hän mainitsi väitetyn, että tällä uudistuksella uskoteltaisiin osuuskauppaliikkeissä saatavan sopu ja rauha aikaan. Kukaan ei ole voinut sellaista uskotella silloin, kun siihen liittyy mitä erilaisimpia yhteiskunnallisia aineksia. Mutta tämän avulla kuitenkin saataisiin aikaan sellainen olotila, joka olisi siedettävä. Eihän esimerkiksi eduskuntaudistusta ajettaessa kukaan uskonut, että silloin saataisiin eduskunnassa sopu ja rauha aikaan, vaan sitä ajat-

tiin senvuoksi, että sellainen uudistus oli välttämätön.

Ed. Laitinen täällä puhui Valion ja Hankkijan valtaussuunnitelmista y. m. s. Se juttu oli niin mahdollon, että semmoista vastaan on aivan tarpeetonta ruveta polemiseeraamaan. Semmoista juttua yksinkertaisesti ei kukaan voinut uskoa.

Ed. Airola: Minä oikeastaan aion käydä täällä pitelemaan pahoin ed. Alkiota. Mutta kun ed. Leppänen ennätti sen tehdä, niin pääsen tehtävästä jotenkin vähällä. Pari seikkaa tahdon vielä mainita.

Hän esiintyi pienten puolustajana suurten sorrolta. Mutta hänen kannaltaan ei ole mitään väärää siinä että ne pienet manttaalimiesten kaupat, joiden jäsenet ovat vähemmistönä Keskuskunnassa, sortavat enemmistöä, että vähemmistö siis sortaa enemmistöä. Se on hänestä parempi kuin että enemmistö ratkaisisi asiat, jolloin voi kyllä käydä niin, ettei päätös aina ole vähemmistön mielen mukainen. Mutta sehän on kautta maailman oikeaksi tunnustettu periaate, että vähemmistö tyytyköön enemmistön päätökseen.

Hän puhui jotain myös siitä, että tämän uudistuksen jälkeen eivät pienet kaupat voisi lähettää edustajia Helsingissä pidettäviin kokouksiin. Jos hän sillä tarkoitti sitä, että tämä muutos aiheuttaisi jotain sellaista, että pienten kävisi vaikeammaksi lähettää edustajia Helsinkiin, niin sitä en ollenkaan ymmärrä. Ed. Leppänen siihen puoleen jo vastasi. Mutta ehkä hän tarkoitti sitä, että pienet kaupat ovat kaukana Helsingistä jossain syrjäseuduilla ja että ne joutusivat aina kustantamaan edustajansa Helsinkiin ja että matkat tulisivat kalliiksi näille pienille kaupille, mutta ei niille, jotka ovat Helsingin lähistöllä. Siinä suhteessa kyllä on jonkinlainen epäkohta olemassa. Ed. Alkio voisi ryhtyä siinä suhteessa ajamaan uudistusta Keskuskunnassa sillä tavoin että siellä otettaisiin käytäntöön sentapainen menettely kuin meikäläisillä on jo monella alalla olemassa, joko niin että nämä Keskuskunnan kokoukset pidettäisiin milloin Ilmajoella, milloin Helsingissä, milloin Viipurissa, milloin Oulussa. Sillä tavalla eivät samat osuuskaupt aina joutuisi kustantamaan edustajiaan pitkiä matkoja, vaan toisinaan pääsisivät Pohjanmaan talonpojatkin aivan vähillä kustannuksilla. Se ei minusta kuitenkaan ole kovin suositeltavaa. Parempi ratkaisu olisi se että Keskuskunta kustantaisi kaikkien edustajien matkat sekä myöskin niiden päivärahat, myöskin niille, jotka tulevat etelä-Pohjanmaalta, ja nämä kustannukset sitten jaettaisiin osuuskauppojen kannettaviksi jäsen-

lukunsa mukaan. Silloin Elanto joutuisi kustantamaan niitä etelä-pohjalaisia talonpoikia tänne Helsinkiin ja niiden kannattaisi lähettää niitä aivan yhtä hyvin kuin jonkun uusmaalaisenkin osuuskaupan.

Munten ed. Alkion niinkuin muidenkin porvarillisten puheenvuorot osotti, että se asia, jonka vastustamisen maalaisliitto ja suomalainen puolue on tällä kertaa ottanut tehtäväkseen, on erittäin vaikeasti hoidettavissa. Siinä on aivan mahdollont löytää mitään sellaista syytä, joka edes pintapuolista käsittelyä kestäisi. Mahdotontahan on osottaa, että on oikein se, että esimerkiksi 20 henkilöä tai sanotaan 50 henkilöä omaa enemmän sananvaltaa kuin 12,000. Vaikka olisi miten ovela silmänkääntötempujen tekijä, niin kyllä se on ylivoimainen tehtävä. Täytyy tehdä, niin kuin ed. Alkio teki, turvautua vertauksiin ja esikuviin. Mutta jos sen tekee, niin pitäisi muistaa, että vertaukset aina ontuvat ja niin tekee tämäkin vertaus, jota ed. Alkio käytti, ja joka vertaus muuten on enemmän nupussaan vai sanoisinko alkiomainen. Sitä voi kehittää ja muodostella ja laittaa siitä toinen vertaus, joka osottaa paljon paremmin asian todellista laitaa. En luule että se vertaus muutenkaan on hyväksyttävissä. Jos tottakin europalainen kansalliskonferenssi kokoontuisi johonkin ratkaisemaan kansojen kohtaloja, niin tuskinpa siellä sellaista äänioikeusjärjestystä olisi hyväksyttävä kuin ed. Alkio piti aivan selvänä, että jokaisella kansallisuudella suuruudesta huolimatta olisi yksi ääni. Sinnehän kerääntyisi kaikenlaisia: ruteeneja, mordvalaisia, tsheremissejä, flaamilaisia, vallooneja ja jos joi-takin monia kymmeniä sellaisia pikkukansallisuksia, joiden merkitys ihmiskunnan kehityksessä on vallan mitätön ja jotka eivät sellaisista asioista kuin siellä tulisi ratkaistaviksi, myöskään niiden kehittyneimmätään henkilöt, eivät ymmärrä yhtään mitään, eivät tiedä edes Ranskan tai Suomen olemassaolosta. Jos niiden käsiin jätettäisiin asiain ratkaisu, niin tokkohan se oikealle tolalle tulisi? Eiköhän sielläkin olisi parempi, että niille kansoille, joiden jäsenluku on suuri, pitää tulla enemmän vaikutusvaltaa, kuin niille, joita on vain kourallinen. Entäpä jos tätä kansallisuusperiaatetta noudatettaisiin enempi. Esimerkiksi Suomeen kokoontuisi Suomen kansallisuuksien konferenssi, kokoontuisivat kaikki ne kansallisuudet, jotka Suomessa asuvat, kokoontuisi suomalaisten edustajat, ruotsalaisten, venäläisten, ja jos rauhan aika olisi, niin myös saksalaisten, tataarien, mustalaisten, kiinalaisten, niitä on paljon kansallisuksia. Ed. Alkion mukaan täytyy jokaisella kansallisuudella oikeus-

periaatteen vaatimuksesta olla samanlainen määräämisvalta. Siis sillä pienilukuisella kiinalaisjoukolla, joka täällä on, aivan yhtä suuri sananvalta kuin koko Suomen kansalla. Mitä tulisi sellaisesta konferenssista? Taitaisi vastaisuudessa täällä olla olot niin hassunkurisia, että taitaisi olla vaikea löytää suomalaisia alkioita. Ja jos tällaista äänioikeusjärjestystä tahdotaan soveltaa myöskin Keskuskunnassa, niinkuin ed. Alkiokin tahtoo, niin ei ole ihme sitten, että sitä kantaa ei voi sitä paremmin puolustaa.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Mielestäni osuustoimintalain laatijat sen ajan katsantokantaa silmälläpitäen ovat osanneet oikeaan, jota myös parhaiten todistaa osuustoimintaliikkeemme siihen määrin voimakas kehitys ja kasvaminen, että se on tullut huomatuksi vanhemmissakin osuuskauppamaissa. Mutta tosiasiahan on, että yhteiskuntarakennus on alituisten muutosten alainen ja näin ollen myöskin lait tarvitsevat aika-ajoin korjauksia ja täydennyksiä. Niinpä osuustoimintalakikin, voidaakseen nykyisin paremmin taata osuustoimintaliikkeellemme suotuisat menestymisen edellytykset. Kun minusta nyt kyseessäolevan lainmuutoksen kautta ei kyetä tyydyttämään koko osuustoimintaväen toivomuksia, vaan ainoastaan yhden osan siitä ja näin ollen se tulisi synnyttämään sekavuutta ja suurta tyytymättömyyttä, ei ainoastaan osuuskauppaväen, vaan vielä enemmän muun osuustoimintaväen keskuudessa, niin olen sitä mieltä, että kyseessäoleva muutosehdotus saisi raueta. Tämä siitäkin syystä, kun senaatissa kuuleman mukaan parhaillaan on kyseessä koko osuustoimintalain uudistaminen. Kannatan lakivaliokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta.

Ed. Åkerblom: För min del ber jag att få framhålla, att den förändring, som i stora utskottet vidtagits, synes mig vara en förändring till det bättre, då denna lag får en vidsträcktare tillämpning därigenom, att ordet „endast” har blifvit bortstruket i 19 § 1 mom. Jag finner mig därför kunna med större intresse rösta för denna lags godkännande. För min del står jag fullkomligt utanför de strider om herraväldet i centralandelslagen, som här hafva blifvit omtalade, och finner jag därför icke någonting egentligt osundt i att makten glider öfver till de andelslag, som hafva många medlemmar, genom denna anordning, att man får utföra rösträtt inom centralandelslaget efter sina medlemmars antal. Här har framhållits, att industriarbetarna äro så talrika i andelslagen, att de skulle komma att få herraväldet i

centralandelslagen, om denna lag blir gällande. För min del finner jag, att om det så är, så är det ju rättvist att de få herraväldet, men jag håller före, att detta är mera att skrämma än att framhålla det verkliga läget. Det är ju allom känt, att hufvudmassan af folk mängden och medlemmarna af andelslagen ändå finnes på landsbygden, och de komma då också att, huru det än ordnas, hafva hufvudledningen i centralandelslagen också genom den förändring, som här är i fråga och som jag finner både förnuftig och i sin ordning.

Ed. Alkio: Ed. Leppäsen vertaus kunnalliseen äänioikeuteen oli horjuva ja väärä, sillä se periaate, jota vasemmisto tällä kertaa ajaa, on täydellisesti verrattavissa siihen väärään kunnallisvaltaan, jota väärän ääniasteikkoperiaatteen pohjalla tähän saakka on harjoitettu kunnissamme.

Sitten täällä lausui ed. Kujala, että kunnat saavat valita edustajansa osuuskaupan kokouksiin kuntakokouksissaan uuden ääniasteikkoperusteiden mukaan, siis yhden edustajan. Sehän on juuri samaa, mikä on osuuskauppatoiminnassa tällä kertaa järjestelmänä, joten siis tämä uudistus johdonmukaisesti kehitettynä veisi siihen, että ed. Kujalan periaatteen mukaan kunnan kaikki jäsenet pitäisi olla osuuskaupoissa äänioikeutettuina edustajina.

Täällä on lausuttu, että suhteellisuutta edistysmieliset eivät vastusta. Minkätähden eivät? Sen tähden, että suhteellisuus takaa heille ylivallan.

Täällä huomautettiin sitten, minkätähden minä olin epäillyt, että pienten osuuskauppojen edustus jää heikoksi. Sen vuoksi, että pieni osuuskauppa voi lähettää vain yhden edustajan, jota vastoin voimakkaat osuuskaupat, jotka useimmat ovat etelä-Suomessa — niitä on varsin harvoja pohjoisempana — ne voivat lähettää aina suuren joukon edustajia, joten pienten osuuskauppojen edustus aina tulee jäämään niin heikoksi, ettei sillä ole muuta kuin „huutavan äänen korvessa” merkitys.

Täällä on kysytty, miksi minä vastustan tätä uudistusta. Sen vuoksi, että tämä uudistus vie siihen, että enemmistö voi sortaa vähemmistöä, enemmistö, joka on väkevämpi, vähemmistöä, joka on heikompi.

Ed. Airola täällä huomautti, että esimerkiksi Elanto voisi siten joutua kustantamaan m. m. pohjalaisten pienten osuuskauppain edustajain matkoja, jos Keskuskunta tulisi vastaisuudessa kustantamaan edustajain matkat. Minäkin olen sitä mieltä, että siihen on pyrittävä, että Keskuskunta voi kustantaa edustajain matkat. Mutta huomautan ed. Airolalle siitä, että Elanto ei ole

aivan suuri ostaja Keskuskunnassa jäsenlukuunsa nähden. On pieniä osuuskauppoja, joiden ostomäärä on huomattavasti suurempi, kuin Elannon, joten siis tämä vertaus ontuu.

Sitten: minä en olisi odottanut, että ed. Airola puhuu pienten kansojen oikeudesta kansainvälisessä oikeudenjaossa sillä halveksimisella, kuin hän puhui. Joskin nämä pienet kansat, joita hän esimerkkinä mainitsi, ovat vielä sillä sivistysasteella, että meikäläinen sivistynyt saattaa niitä ylenkatsoa, onko se mikään syy niitä halveksia? Hän vetosi esimerkkiin, että jos Suomessa joutuisivat tänne sijoittuneet eri kansallisuudet kilpailemaan kansanvallanjaosta, tietysti tässä maassa olisi esimerkiksi ed. Airolalle vastenmielistä antaa täällä kiinalaisille samaa valtuutta, kuin suomalaisille. Niin minustakin. Mutta asian laita on nyt sillä tavalla, että jos joudutaan, niinkuin minä esimerkkinä käytän, kansainvälisesti ratkaisemaan kansojen oikeusasioita, tietää ed. Airola varsin hyvin silloin, mikä äänimäärä kansainvälisessä suhteessa paljouden mukaan laskettuna tulisi olemaan kiinalaisilla verrattuna suomalaisten äänimäärään.

Ed. Gadolin: Denna fråga har blifvit här så grundligt debatterad, att jag anser det vara af hänsyn för denna församling påbjudet att fatta mig kort. Jag vill dock främst fästa uppmärksamheten vid det förhållandet, att lagutskottets betänkande vid behandlingen i stora utskottet undergått en synnerligen väsentlig förändring genom uteslutandet af ordet „endast” uti 1 mom. 19 §. I den reservation, som jag bilagt betänkandet, har jag i viss mån erkänt riktigheten af de synpunkter, som i utskottsbetänkandets motivering framföras, utgående från det förhållande att här är fråga om centralandelslag, bestående af medlemmar, hvilka hvar och en utgöra ett andelslag. Härvid kan anses föreligga en likvärdighet mellan medlemmarna, hvilken i viss mån torde tillåta en afvikelse från de bestämmelser, som äro gällande beträffande andelslag, i hvilka äfven fysiska personer utgöra medlemmar. Men om man nu ville omfatta betänkandet i den omarbetning, hvori detsamma föreligger efter behandlingen i stora utskottet, så kommer man till ett helt annat resultat. Enligt detta kunna dessa fysiska personer plötsligt finna sig försatta i en alldeles annan situation genom att medlemmar, som tidigare haft en med dem jämbördig ställning, tillerkännas en sådan öfvervigt, som skulle ske genom den lagstiftning utskottsbetänkandet afser, därest densamma realiserades. Och det är att märka, att bestämmelsen, enligt sagda förslag är för det

första tvingande och för det andra återverkande. Denna bestämmelse skulle således icke endast vara obligatorisk för så beskaffade andelslag, som framdeles grundades, utan vore äfven tillämplig på nu redan existerande andelslag med fastställda stadgar. Denna omständighet gör, att jag med ännu större bestämdhet måste motsätta mig förslaget i dess nu föreliggande form, då detsamma tillika skall vara tvingande och retroaktivt.

Jag vill dock framhålla att den kläm, som i min reservation är att finna, åsyftar att endast möjligt göra en sådan gestaltning, som utskottsbetänkandet i dess ursprungliga affattning afser att gifva centralandelslag, där medlemmarna äro endast andelslag, och jag vidhåller, att det är endast denna fråga, som enligt min mening nu bör i lagstiftningsväg ordnas, och att det är endast i detta afseende lagen om andelsverksamhet enligt mitt förmenande påkallar en ändring. Jag vill, då under diskussionen här tidigare en talare, som understödde min reservation, framhöll, att han tillika önskade, att sista mom. i utskottets förslag till § 19 måtte utgå, påpeka, att ett sådant förslag i själfva verket är inneslutet i reservationen, ty reservationens första mom. i § 19 är oförenligt med ett bibehållande af sista mom. af utskottets förslag, emedan detta sista mom. just åsyftar att göra lagen såväl tvingande som retroaktiv, och hela min reservation hvilar på den grunden, att lagen hvarken bör blifva tvingande eller retroaktiv, utan endast öppna en möjlighet för andelslag att begagna sig af den af lagstiftaren på detta sätt gifna utvägen. Jag ber således att här endast ännu ytterligare få understöda reservationen.

Ed. Airola: Tämä ed. Alkio ei tahdo vaan ottaa ymmärtääkseen, että se äänioikeusjärjestelmä, jota porvaristo ajaa Keskuskuntaan nähden, se on juuri verrattavissa tähänastiseen kunnalliseen kukkarovaltaan. Aivan niinkuin nykyisin ne manttaalimiehet, joilla on puoteja, äänestävät puotiansa paljoudella eikä pääluvun mukaan, hän tahtoo säilyttää Keskuskunnassa myöskin sellaisen järjestelmän, että kauppapuodit ne ovat, jotka määräävät, mikä ehdotus on oikea, mikä pitää tulla Keskuskunnan päätökseksi. Olkoon toisella puolella miten paljon tahansa henkilöitä, se ei merkitse yhtään mitään, kunhan toisella puolella vaan on paljon puoteja. Jos toisella puolella on, sanotaan vaikkapa satakunta osuuskauppaa, jäseniä vain mahdollisesti sanotaan 5,000, se voittaa kuitenkin, vaikkapa toisella puolella olisi monia kymmeniä tuhansia jäseniä, jos vaan niillä ei ole puoteja ja osuuskauppoja niin monta kuin tämän vä-

hemmistön puolella. Sellainen on aivan sama järjestelmä kuin on kunnallisessa kukkarovallassa. Sen mukaan on sillä tavoin, että jos on osuuskauppa, jossa on 50 jäsentä, niin sillä on yhtä paljon sananvaltaa kuin sellaisella osuuskaupalla, jossa on 500 jäsentä, ja aivan yhtä paljon kuin sellaisella, jossa on 5,000 jäsentä, ja vielä niin paljon kuin sellaisella, jossa on 10,000 jäsentä. Nähdään siis, että toisella on yksi ääni, toisella 10 ääntä, kolmannella 100 ja 200 ääntä j. n. e., aivan niinkuin on niissä kuntakokouksissa, joissa ed. Alkio on käyttämässä äänivaltaa.

Sitten mitä hän jutteli edelleen pienten osuuskauppojen edustajista, niin kyllä hän nyt ei ole selvillä näiden osuuskauppojen ja edustajakokousten edustajien lähettämisestä. Kun tässä on kyseessä se, että yksi edustaja äänestää koko osuuskaupan jäsenmäärällä, niin miksei pieni osuuskauppa voi lähettää yhtä hyvin edustajaa, joka käyttää koko osuuskaupan jäsenmäärää. Eikä siis pieni osuuskauppa siinä kärsi yhtään mitään tappiota, vaikka se ei voi lähettäkään useampia edustajia. Päinvastoin ed. Alkion suositamat manttaaliosuuskaupat, jotka ovat kyllä jäsenlukuun nähden pieniä, ne kun lähettävät vain yhden edustajan, ja se käyttää koko osuuskaupan jäsenmäärän mukaista äänivaltaa, niin silloin ne muuttamat työmiehet, jotka ovat mukana siellä, niidenkin äänet tulevat noiden manttaalimiesten kauppojen hyväksi, kun sen sijaan meikäläisissä kaupoissa vähemmistökin saisi edustajansa kautta sanansa kuuluviin ja sillä tavalla manttaalimiehet ja yleensä varakkaat saisivat myöskin äänensä kuuluville niissä osuuskaupoissa, joissa työväestöllä on enemmistö.

Samoin kustannuksiin nähden hän sanoi, että kyllä on kannatettava sitä, että Keskuskunta kustantaisi edustajain matkat, mutta että se ei sisällä korjausta. Ei se sisälläkään, jos nämä kustannukset sitten jaettaisiin osuuskauppojen kesken ostosten mukaan niinkuin hän tahtoo, mutta minä en sellaista kantaa esittänytkään. Sanoin, että jaetaan jäsenluvun mukaan ja silloin joutuu Elanto ottamaan osaa toistakymmenen tuhannen jäsenen puolesta näihin kustannuksiin, kun sen sijaan manttaalimiesten osuuskaupat joutuvat ainoastaan muutaman kymmenen jäsenen puolesta ottamaan osaa, ja tällä tapaa kyllä Elanto ja muut työväen osuuskaupat joutuvat kustantamaan manttaalimiehiä tänne Helsinkiin.

Mitä tulee sitten pienten kansallisuuksien konferenssiin, jos siihen vielä tarvitsee kajota, niin ei niitä pieniä kansoja kylläkään tarvitse halveksia, mutta toinen asia on, annetaanko niiden kuitenkin rajattomasti määrätä kehittyneempien

kansojen asioista. Joskaan emme halveksi mustalaisia ja kiinalaisia, niin en tahdo sentään että Suomen kansan asiat jätetään kiinalaisten ja mustalaisten ratkaistaviksi ja tuskinpa ed. Alkiokaan sitä tahtois, koska hän ei ole perustuslakikomiteassa tehnyt alote-esitystä siitä, että näille annettaisiin tässä maassa edes äänioikeuttakaan.

Mitä tulee ed. Gadolinin kantaan, niin hän sekä vastalauseessa että puheenvuorossaan täällä esittää sitä, että jätettäisiin Keskuskunnalle vapaus, jos se tahtoo käyttää sellaista äänioikeusjärjestelmää, kuin me olemme ehdottaneet, vaiko ei. Hän tietää myöskin, että jos tällainen vapaus annetaan, niin Keskusosuuskunta ei tule sitä käyttämään siitä syystä, että siellä on Luopajärven kaarti vallassa ja se ei halua tästä vallasta luopua, vaikka se on vähemmistönä. Kun se on onnistunut vallan saamaan käsiinsä, niin se pitää sen vallan, myöntäköönä laki sille tilaisuuden äänioikeusolojen uudistamiseen tai ei. Siitä syystä, kun ed. Gadolin tietää, että vaikkapa hänen ehdottamallaan tavalla laki myöntäisi tilaisuuden tällaiseen uudistukseen, sitä ei tulisi käyttämään, hänen kantansa on lainsäädännöllistä leikkittelyä. Laaditaan laki, joka ei tulisi koskemaan yhtään ketään, laki, jota ei noudattaisi yksikään liike tässä maassa. Sellaista ei nyt voisi odottaa lakitieteen tohtorilta.

Ed. Nevanlinna: Viimeistä edellisen arv. puhujan lausunto sai minut ensin hyvin suuresti hämmästyttämään. Minulla oli edessäni suuren valiokunnan mietinnön suomenkielinen kappale ja jos kohta siitä käy ilmi, että valiokunta on poistanut sanan „yksinomaan” usein täällä käsitellystä kohdasta ja vaikka perusteluissa sanotaan, että tällä muutoksella on myös tarkoitettu jotakin, niin ei ehdotusta tarkastaessa voinut tulla muuhun tulokseen kuin siihen — suomenkielisen laitoksen nojalla nimittäin — että valiokunnan muutoksen kautta mitään asiallista muutosta ei ollut lakivaliokunnan vastaavaan ehdotukseen tapahtunut. Lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan tämä uusi äänioikeusjärjestelmä on oleva pakollinen osuuskunnassa, jonka jäsenistön muodostavat yksinomaan osuuskunnat. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan saman järjestelmän tulee olla pakollinen osuuskunnassa, jonka jäsenistön muodostavat osuuskunnat. Se on sama asia. „Yksinomaan”-sana on ankarasti katsoen ollut lakivaliokunnan mietinnössä tarpeeton. Se on ainoastaan alleviivannut sitä muutenkin, tätä sanaa ilmanikin selvää seikkaa, että tässä on kysymys vain sellaisesta osuuskunnasta, jonka jäsenistössä ei ole muita jäseniä kuin osuuskuntia. Mutta viimeistä

edellinen arvoisa puhuja lausui, että suuren valiokunnan tekemän muutoksen kautta lakivaliokunnan ehdotus olisi tuntuvasti muuttunut. Minä arvasin, että hänellä vuorostaan oli ollut edessään ruotsinkielinen kappale ja että erikieliset kappaleet eivät pidä yhtä. Tämä otaksuminen näyttäytyi tietysti oikeaksi. Suuren valiokunnan ruotsinkielisen mietinnön mukaan tulisi todellakin nyt säädettävä äänioikeusjärjestelmä pakolliseksi kaikissa sellaisissa osuuskunnissa, joiden jäsenistössä on osuuskuntia, siis osuuskunnissa, joissa jäsenenä voi olla muitakin kuin osuuskuntia. Kumpaako nyt suuri valiokunta tarkoittaa, sitä olisi vaikea ratkaista, jollei tässä kamarissa tietääkseni olisi päätettynä sääntönä, että suomenkielinen lakiteksti on käsittelyn pohjana. Näin ollen suomenkielisessä mietinnössä käytetty sanamuoto on se, joka ilmaisee valiokunnan tarkoituksen. Hyvaksymällä suuren valiokunnan ehdotuksen eduskunta siis päättää asiallisesti aivan saman, kuin jos se hyväksyisi lakivaliokunnan ehdotuksen muuttamatta.

Näin ollen pitävät tätä ehdotusta vastaan paikansa kaikki ne muistutukset, jotka lakivaliokunnan ehdotuksesta voitiin ja oli pakko tehdä. Puolestani vetoan siihen, mitä asian ensimmäisessä käsittelyssä tätä ehdotusta vastaan sain lausua.

Se on ensinnäkin poikkeuslaki, joka ei tahdokaan kohdistua muuhun kuin yhteen ainoaan konkreettiseen tapaukseen. Jo tämän kautta lakiehdotus on epäoikeutettu, on jotakin, johon arvonsa ja vastuunsa tunteva lainsäätäjä ei käy muutoin, kuin jos erinomainen yhteishyvä tekee sen aivan välttämättömäksi. Mutta semmoista hätätilaa kai ei toki tässä asiassa kansamme edessä liene, että tätä yhteiskunnan säännölliselle elämälle välttämättömien oikeusperusteitten loukkaamista tarvitsisi tehdä, johon nyt keveällä kädellä yhden ryhmän vallanhimon tyydyttämiseksi vaaditaan Suomen eduskunta. Huomautan vielä kerran, että kun laki on kerran semmoinen kuin suomenkielinen teksti osoittaa, tämä laki jää poikkeuslaiksi. Se ei sovellu mihinkään muuhun liikkeeseen kuin Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaan, ei nyt eikä luultavasti pitkiin aikoihin, sillä kaikissa muissa keskuskunnissa on myös muita jäseniä kuin osuuskuntia ja minulla on syytä uudistaa, minkä jo viimeksi lausuin, ettei ole aivan varmoja takeita edes siitä, että tämä laki soveltuu Osuuskauppojen Keskuskuntaan; sieltäkin voi eräänä kauniina päivänä löytyä joku esimerkiksi osakeyhtiön juridisessa muodossa oleva jäsen ja silloin on kaikki hukassa, myöskin meidän vasemmiston kannalta.

Edelleen tämä laki tahtoo saada taaksepäin vaikuttavan voiman, se tahtoo pakottaa yrityk-

set — tai oikeastaan yrityksen — muuttamaan sääntönsä, jotka sillä on ollut hyvä laillinen oikeus ja pakko hyväksyä semmoisiksi kuin se on ne hyväksynyt.

Kolmanneksi tämä laki tahtoo pakottaa tämän yhden osuuskunnan ottamaan omakseen aivan tiettyä laatua olevan äänioikeusjärjestelmän ja päälle päätteeksi järjestelmän, jota ei missään mailmassa ole tässä räikeydessä olemassa, nimittäin rajattoman ääniasteikon, joka johtaa aivan mielettömyyksiin. Kuinka kohtuutonta lainsäätäjän on pakottaa yksi ainoa osuustoiminnallinen yritys omaksumaan juuri tämä äänioikeusjärjestelmä, se käy sitä paremmin ilmi, kun tietää, että voidaan esittää useampia äänioikeusjärjestelmiä, jotka ovat ainakin yhtä hyvällä syyllä puolustettavia, järjestelmiä, jotka myös ovat ulkomailla käytännössä yksi yhdessä maassa, yksi yhdessä keskusliikkeessä, toinen toisessa. Ainoa oikea, jos kerran tahdotaan muutos panna toimeen, on se, jota lakivaliokunnan mietintöön liittyvä ensimmäinen vastalause puolustaa, nimittäin, että lainsäätäjä antaa osuuskuntien yhtymille tilaisuuden ottaa käytäntöön toisenkinlaisen äänioikeusjärjestelmän kuin sen „osuuskunta ja ääni”-periaatteen mukaisen, joka nyt on pakollinen. Mutta millainen sen pitää olla, se on kaiken oikeuden mukaan oleva osuuskunnan omana asiana. Sillä yhteiskunnan etu ei vaadi toista järjestelmää enemmän kuin toista, ja meidän tulee täällä valvoa ainoastaan yhteiskunnan etua.

Vihdoin tämä lakiehdotus on siinäkin suhteessa erinomaisen kohtuuton ja suorastaan pelottaviin seurauksiin johtava, että se ei anna mitään turvaa vähemmistölle, ei suurimmallekaan, kun se ei tee suhteellista vaalitapaa pakolliseksi, vaan jättää ainoastaan eri Keskuskunnille oikeuden ottaa suhteellisen järjestelmän käytäntöön. Jos kerran rajaton ääniasteikko lainsäätäjän toimesta väkisin tyrkytetään Keskuskunnan käytettäväksi, niin vähintä, mitä lainsäätäjältä silloin voi vaatia, on että se samalla pakottaa keskuskunnan panemaan toimeen suhteellisen edustuksen.

Tulen siihen, mihin viimeksikin tulin, tämä laki on kohtuuttomimpia mitä voidaan esittää. Se on joka suhteessa puolustamaton valtausyritys yhden ryhmän puolelta yhtä yritystä kohtaan, valtausyritys, jolle tahdotaan Suomen kansan eduskuntaa raivaamaan tie. Yksityiskeskustelussa on minulla tilaisuus tehdä ehdotukseni.

Ed. Anton Huotari: Edellinen puhuja on pauhannut kovasti poikkeuslaista. Tuntuu siltä kuin olisi lukenut vuoden 1906 Suometarta, jolloin aivan samanlaista ääntä pidettiin. Tämä

poikkeuslain kammo johtuneen siitä, että suometarelaisilla on hiukan ikäviä kokemuksia poikkeuslaista, sillä heidän Turun hovioikeuttaan varten täytyi aikanaan laatia poikkeuslaki.

Mitä itse asiaan tulee, niin näyttää siltä kuin tämän uudistuksen vastustajain kortit olisivat sekaantuneet, sillä he puhuvat kokonaan ristiin. Aikaisemmin on puhuttu, että he ovat enemmistönä Keskusosuuskunnassa ja että sen vuoksi ei tarvitsisi mitään uudistusta aikaan saada. Sosialistien vähemmistö muka tahtoi tämän kautta tulla sinne hirmuvaltaa harjoittamaan. Nyt taas ed. Alkio täällä puhui päinvastaiseen suuntaan, nimittäin, että sosialistit enemmistöineen aikovat tulla valtaan. Uskon kyllä, että tämä viimeksi mainittu otaksuma on oikeampi, että sosialidemokraatit ovat todellakin osuuskauppaväen keskuudessa enemmistönä. Mutta koska heitä kerran enemmistö on, niin onhan luonnollista että enemmistö saa sanella päätökset siinä osuuskunnassa, jonka muodostavat yksinomaan osuuskaupat. Tähänastinen äänioikeusjärjestelmä on aivan yhtä kohtuuton kuin mitä täällä mainittu kunnallinen äänioikeus on.

Ed. Alkio on tahtonut aivan tahallaan sekoittaa ensimmäisen ja toisen asteen osuuskaupat keskenään, koska hän on vaatinut, että esimerkiksi kunnilla, liittyessään ensimmäisen asteen osuuskuntaan, pitäisi muka olla oikeus äänestää koko kunnan jäsenluvulla. Semmoisia vaatimuksia ei meidän taholta ole koskaan tehty. Tässä on kysymys toisen asteen osuuskunnista, nimittäin semmoisesta osuuskunnasta, jonka jäseninä ovat osuuskunnat. Silloin on oikeudenmukaista ja aivan luonnollista, että näissä toisen asteen osuuskunnissa jäsenosuuskunnat äänestävät jäsenmääränsä mukaan.

Ei ole oikeutettu myöskään se muistutus, että muka Keskusosuuskunnassa osuuskuntien jäsenmaksumäärät eivät olisi suhteellisia siihen määrään, mikä heillä on jäseniä. Tiedämme, että Keskuskunnan säännöissä on määräys siitä — ja sitä määräystä myös noudatetaan — että, sikäli kuin näissä ensimmäisen asteen osuuskunnissa jäsenmäärä lisääntyy, näiden on velvollisuus ottaa uusia osuuskuntia Keskusosuuskunnassa. Tällainen on menettelytapa tähän asti ollut, joten ei edes tältä kapitalistiselta näkökannalta voida muistutusta tehdä. Kuten sanottu tämä äänioikeusjärjestelmä, mitä niin hyvin lakivaliokunnan ehdotuksessa kuin myös suuren valiokunnan ehdotuksessa esitetään on oikeudenmukainen ja se on välttämätön toteuttaa, jos mielitään saada osuuskuntien jäsenten yhdenvertaisuus turvatuksi ja tunnustetuksi. Tähän asti tai ainakin muutamina vii-

meisinä vuosina, jolloin sinne on uusia tulokkaita, noita pieniä osuuskauppoja kovasti tullut, on määräämisvalta siirtynyt vähemmistölle, mikä on sellainen epäoikeutettu asiantila, että se on saatava oikaistuksi.

Ed. Alkio on myös puhunnut siitä, että, jos tällainen muutos aikaan saadaan, niin siitä on seurauksena, että kaupunkilaisvalta tulee Keskuskunnassa vallitsevaksi ja että maaseutulaisiä ruvetaan sortamaan. Tätä väitettä tuskin kukaan uskoo, kun tietää, että meidän kaupunkilaisväestömme muodostaa tavattoman pienen osan maamme asukasluvusta. Tiedetäänhän, että kaupunkien asukasluku yhteensä muodostaa ehkä noin 15 prosenttia koko Suomen kansasta. Minulle on ainakin arvoitus, millä ihmeen tavalla tämä 15 prosenttia voisi sortaa 85 prosenttia Suomen kansasta silloin, kun kysymyksessä on yhtäläinen äänioikeus näissä ensimmäisen asteen osuuskunnissa.

Ed. Nevanlinna on huomauttanut, että on epäilyttävää, tulisiko tämä laki koskemaan edes Osuuskauppojen Keskuskuntaa, koska siellä saat-
taa olla muitakin kuin osuuskuntia jäseninä. Totta on, että Keskuskunnassa on muutamia jäseniä, joiden nimessä on osuuskauppayhdistys. Mutta ed. Nevanlinnan luulisi ainakin tietävän, että sellainenkin yhtymä, jonka nimenä on osuuskauppayhdistys, voi olla osuuskunta ja osuustoimintalain alainen. Nämä muutamat ovat muodostetut sinä aikana, jolloin osuustoimintalakimme oli juuri astunut voimaan, ja liittyivät nimeensä tuollaisen lisän „osuuskauppa-yhdistys”, mutta siitä huolimatta ne ovat osuuskuntia eikä minun tietääkseni Keskuskuntaan sen sääntöjen mukaan voida muita ottaakaan jäseniksi. Näin ollen se muistutus, jota ed. Nevanlinna suurella paatoksella jo kahdessa-kin istunnossa on esittänyt, ei ollenkaan tähän sovi. Mielestäni suuren valiokunnan ehdotus on sellaisenaan hyväksyttävä.

Ed. Luopajarvi: Kun tämä lakiehdotus nyt on palannut suuresta valiokunnasta ja kun suuren valiokunnan mietinnöstä näkyy, että niitä asiallisia huomautuksia ja todistuksia, joita tätä asiaa suureen valiokuntaan lähetettäessä tapahtuneessa evästyskeskustelussa lausuttiin, ei ole vähimmässäkään määrässä otettu huomioon — päin vastoin näkyy yrittä, että olisi koetettu asiaa vielä kärjistää päinvastaiseen suuntaan, joskin onnistumatta —, niin minusta käy yhä enemmän selväksi se, mikä sosialidemokraattiselta taholta jo asian ensimmäisessä käsittelyssä tunnustettiin, että tämän lain tarkoituksena on yksinomaan saada valloitetuksi Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta. (Vasemmalta: Niin onkin! — Tunnus-

tettu!) Kun näin on laita ja kun tällaiseen yri-tykseen on siis käyty, niin on täysi syy nyt, kun asia on joutunut toiseen käsittelyyn, tätä laki-ehdotusta entistä jyrkemmin vastustaa. Asian aikaisemmassa käsittelyssä jo huomautettiin siitä, että samalla kun nyt tahdotaan ottaa käytäntöön rajaton ääniasteikko, samalla suhteellisuus on jätetty pois, joten käy, niinkuin täällä tänäkin iltana on huomautettu, että vähemmistöjen, suurtenkin vähemmistöjen oikeus osuuskaupoissa jää riippumaan vain enemmistöjen hyväntahtoisuudesta. Siis kansanvaltaisuuden periaatteet on tässäkin suhteessa kokonansa tallattu jalkojen alle. On väitetty, että tähän on pakko sen vuoksi, että on kärsitty huutavaa vääryyttä Osuuskauppojen Keskuskunnan toiminnassa. Kun näitä väitöksiä on tehty ei ainoastaan täällä eduskunnassa tämän asian käsittelyn yhteydessä, vaan kun niitä on tehty jo vuosia takaperin ja yhä viime vuoden ku- luessa sosialidemokraattisessa sanomalehdistössä ynnä muualla, niin olisi ollut minusta syytä tuo- da esiin edes yksi esimerkki siitä, millä tavalla tuota vääryyttä on harjoitettu. Sellaisia esimerk- kejä ei ole kuitenkaan tuotu yhtään. Jos käydään kiinnittämään huomiota siihen, mihin suuntaan toiminta on Keskuskunnassa ollut käymässä, min- kälaisilla periaatteilla maamme osuuskauppatoimintaa on johdettu, niin on syytä vain palauttaa mieliin, että päin vastoin kuin mitä täällä väi- tetään on aikaisemmin osuuskauppaväki, sen por- varillinen aines nimenomaan, ollut mukana teke- mässä päätöstä että Keskuskunnan ja osuuskaup- paliikkeen yleensä on silloin, jos työtaisteluja syntyy työntekijäin ja tehtailijain välillä, asetut- tava työläisten puolelle. On boikotteerattava sel- laisten tehtaiden tuotteita, joissa työpalkat ovat huonoja j. n. e. Siis asetettu mitä kansanvaltai- simmalle kannalle. Käytännölliset syyt siis eivät ole voineet olla tähän lain muutokseen pakotta- massa, mikäli ne syyt saattaisivat olla johtuneina tapahtuneista väärinkäytöksistä, tapahtuneesta sorrosta.

Mitä sitten tulee siihen, minkälaisiin luonnotto- muuksiin tämän lain kautta joudutaan, tahdon sen lisäksi, mitä täällä on ennen sanottu, tuoda yhden esimerkin, jonka olen ottanut käytettävänäni olevasta tilastosta. Olen laskenut yhteen 10 osuuskaupan jäsenluvun viime vuodelta. En ole varma, ovatko nuo osuuskaupat kaikkein suurim- pia, mutta kuitenkin ne suurimpiin kuuluvat. Tämä jäsenluku teki yhteensä 37,298. Jos nyt näitä 10 osuuskauppaa vastaan asettaa esimerkiksi sellaisia osuuskauppoja, joiden jäsenluku keski- määrin on 200, siis keskinertaisia maalaisosuu- kauppoja, niin täytyy olla kokouksessa kokonaista

187 näitä pienempiä osuuskauppoja, ennenkuin ne voivat voittaa äänestyksessä nuo 10 suurta. Tämä vie siis siihen, että tämä uudistus, sen sijaan mitä täällä on vasemmistossa väitetty, että se paran- taisi osuustoiminnan mahdollisuuksia, se päinvas- toin hävittää osuustoiminnan tästä maasta, var- sinkin se hävittää sen maaseudulta. Eihän voi ajatella, että silloin enää maaseudun pienemmät osuuskaupat tahtovat ja voivat olla mukana ke- räämässä varoja sitä varten, että suuret saavat tulla niiden varojen käyttämisestä harvainvallalla päättämään.

Tulemme siis kaiken kaikkiaan siihen, että to- della on kysymyksessä, kuten täällä on huomau- tettu, poikkeuslaki, joka mitä törkeimmin louk- kaa alkeellisintakin oikeuskäsitetä. Ed. Kujala täällä sanoi, että tämä poikkeuslaki johtuu siitä, että herrat ovat aikoinansa persoonallisten etu- jensa vuoksi tässä maassa laatineet poikkeuslakeja. Onko nyt asianlaita todella sitten sillä tavalla, että meidän sosialidemokratiamme silloin, kun se ensi kerran eduskuntatyössä, lainsäädäntötyössä pääsee käyttämään valtaansa, heti on valmis ot- tamaan oppia, ottamaan esimerkkiä niistä tapah- tumista, jotka he ennen ja nytkin tunnustavat kaikkein räikeimmiksi väärinkäytöksiksi kansan- valtaisuuden kannalta katsoen ja kaikkein räi- keimmiksi oikeustajunnan loukkauksiksi.

Ed. Laitinen lausunnossaan viittasi siihen, että jos tätä lakia tulkitaan siten, että myöskin sellai- set keskuskunnat, joissa on jäseniä muitakin kuin osuuskuntia, voisivat tulla tämän lain alai- siksi, niin silloin myöskin Valiossa ja Hankki- jassa, jotka ovat pääasiassa — voipi sanoa yksin- omaan — maanviljelijäin laitoksia, voitaisiin ru- veta harjoittamaan samansuuntaista valloitusta kuin nyt Keskuskunnassa. Tämä Laitisen otaksu- ma vasemmistossa torjuttiin muka sellaisena, jota ei saata ottaa ajateltavaksensakaan. Tahdon tämän torjumisen johdosta palauttaa mieleen erään sei- kan — varsinkin tahdon palauttaa sen siitä syystä että tämän torjumisen, jos oikein muistan, teki täällä ed. Leppänen — nimittäin, että vielä pari kolme vuotta takaperin, kun Suomen osuuskaup- pojen liitossa oli taistelu ääniasteikosta, silloin vielä „edistysmielisen” osuuskauppaväestön ta- holta väitettiin, että ei ole kysymyksessä mikään valloitus osuuskauppaliikkeessä, vaan että on ky- symyksessä kaunis periaate. Mutta kuta tiukem- maksi riita kärjistyi ja kuta pitemmälle se on kehittynyt, silloin kyllä ovat paljastuneet kortit, ja ne kortit ovat nyt niin levällään, että tällä hetkellä eduskunnan pöytäkirjoihin on tullut to- detuksi, että ei ainoastaan Osuuskauppaliiton val- loitus ole ollut kysymyksessä, mutta myöskin Suo-

men Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan valloitus kaikkein omaisuuksineen.

En malta olla vielä kajoamatta muutamalla sanalla siihen, mitä ed. Airola täällä lausui pienten ja suurten kansallisuuksien suhteesta. Ed. Airola laski nämä suhteet sillä tavalla, että kansallisuuksille yleensä voi antaa äänioikeutta ja oikeuksia silloin kun ne alkavat tulla korkeammalle kehitystasolle ja että kun pienemmät kansallisuudet yleensä ovat alhaisemmalla kehitystasolla, niille senvuoksi ei voi antaa sitä oikeutta, kuin suuremmille, joten siis suurille on säilytettävä oikeus määrätä pienten kohtalosta. Minun mielestäni tämä ed. Airolan käsityskanta, niin jyrkässä ristiriidassa kuin se minun käsittääkseni on sen ajatuksen kanssa, joka ajatus sisältää heikompien oikeuksien puoltamisen, joka sisältää saman „oikeutta kaikille”, niin se ei kuitenkaan ole jyrkässä ristiriidassa sen kanssa, mitä sosialidemokraattisella taholla jo aikaisemmin on lausuttu, ja lausuttu ei ainoastaan meidän maassamme, vaan myös muualla. Tahdon tämän yhteydessä palauttaa mieleen sen seikan, että vuonna 1914 kansainvälisen sosialidemokraattisen liiton sihteeri antoi maailmalle julistuksen, jossa ilmoitettiin, että keltaista rotua ja etelä-italialaisia ei voida hyväksyä sosialidemokratien kansainväliseen liittoon siitä syystä, että ne pilaavat edulliset työehdot. Niiden elintarpeet ovat niin pienet, että ne valtaavat kaikki työmarkkinat, ja senvuoksi valkoinen rotu, pohjoismaalaiset ja yleensä sivistyneempien kansojen työväestö ei voi kilpailla keltaisen rodun ja etelä-italialaisten työläisten kanssa työmarkkinoilla ja siitä syystä ne ovat julistettavat sellaiseksi proletariaattijoukoksi, joka saa tuhoutua sosialidemokratian jalkoihin. Ed. Airolan käsityskanta on vain siis toisinto siitä, mitä sosialidemokratien kansainvälisen johdon taholla on jo vuosia takaperin ajateltu.

Ed. Airola lausui meille porvareille opetuksia, miten voitaisiin järjestää maalaisosuuskaupoille mukavaksi edustus sillä tavalla, että maksettaisiin edustajakustannukset esimerkiksi Keskuskunnan rahoista ja vaikkapa jäsenosuuskuntien varoista jäsenmäärän perusteella. On kaunista kyllä tällaisen opetuksen antaminen, mutta minä pyydän vain huomauttaa, että se opetus ei ole niin aivan uusi. Maalaisosuustoimintaväen keskuudessa on tätä periaatetta jo noudatettu vuosikymmen, osuusmeijeriliike perustuu kokonaan sille pohjalle. Osuusmeijereissä yleensä noudatetaan sitä, että jäsenten maidot viedään meijereihin meijerin kustannuksella, eikä siis 10—20 kilometrin päässä meijeristä asuvan jäsenen tarvitse omalla kustannuksellaan maifoaan meijeriin ja sieltä takaisin

kuletella. Se periaate on siis meille vanhastaan tuttua ja käytännössä koettua ja minä voin ilmoittaa, että maalaisosuuskauppaväestön piirissä on ollut olemassa virtauksia ja keskustelua siitä, että silloin vasta on osuuskauppaliikkeenkin taholla suhteet oikein, jos osuuskauppojen edustus Keskuskunnan kokouksiin järjestettäisiin niin, että se tapahtuisi Keskuskunnan kustannuksella. Mutta sitä ei ole tahdottu ottaa esiin, ollaan oltu liian vaatimattomia ja ollaan oltu myös varmat siitä, että se kohtaisi jyrkkää vastustusta juuri edullisissa oloissa olevien ja ennenkaikkea suurten osuuskauppojen taholta.

Huolimatta siitä, että suuri valiokunta ei ole tehnyt muutosta tähän lakiehdotukseen, ei ole ottanut varteen sitä toivomusta, että niiden hyväksi, jotka väittävät tämän lakiehdotuksen sisältämää periaatetta kansanvaltaisemmaksi, olisi muutettu tämän pykälän sanamuotoa sellaiseksi, kuin se ensimmäisessä vastalauseessa on olemassa, vaan on yhä edelleen lujasti pidetty kiinni siitä että tällä lailla tahdotaan valloittaa vain Keskuskunta, — tästä kaikesta huolimatta minä edelleen olen samalla kannalla, kuin mitä olin silloin, kun tämä asia oli ensimmäisessä käsittelyssä esillä, siis että olisi tämä laki hyväksyttävä sellaisessa muodossa, kuin mietintöön liitetty ensimmäinen vastalause sisältää.

Ed. Airola: Mitä ensiksi tulee siihen, jonkun sihteerin julistukseen, joka koski keltaista rotua, niin minä en tunne sellaista julistusta ja jätän ed. Luopajarven jutut siitä omaan arvoonsa.

Mitä tulee siihen, että sosialidemokraatit ensi kerran, kun ovat enemmistönä, ryhtyisivät ensi tehtäväkseen poikkeuslakia säätämään, niin ei meillä ole mitään sellaista halua eikä tarkoitusta ollut ja minä tahdon torjua sen syytöksen, jonka tässä suhteessa sekä ed. Luopajarvi että entinen senaattori Nevanlinna kahdesti jo on esittänyt. Me olisimme kyllä olleet valmiit järjestämään asian sillä tavoin, että se olisi koskenut kaikkia keskuskuntia, ja on tulkinan varassa nyt, koskeeko tämä muita keskuskuntia kuin Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaa. Jos nämä jäsenistöjen muodostamat osuuskunnat tulkitaan sillä tavoin kuin entinen senaattori Nevanlinna tulkitsi, silloin se ei koske muita kuin Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaa, mutta jos tulkitaan sillä tavalla, että se koskisi sellaisiakin keskuskuntia, joissa jäsenten valtava enemmistö on osuusliikkeitä, mutta joukossa mahdollisesti joitakin yksityisiä tai joitakin muita henkilöyhtymiä kuin osuuskauppoja, niin silloin tämä muutos koskee muitakin keskuskuntia. Me pidämme sa-

mantekevänä, koskeeko se muita kuin Suomen Osuuskauppojen Keskuskuntaa vai ei, mutta me suostuimme antamaan sille sen muodon, että todennäköisesti se ei koskisi muita kuin Keskuskuntaa siitä syystä, että ed. Luopajarven hengenheimolainen ed. Saarelainen ja ne toiset, jotka manttaalimiehiä valiokunnassa edustivat, ruikutivat, että mitä te tahdotte sekaantua heidän Valioonsa, Hankkijaansa ja Osuuskassojen Keskuskuntaan. Niissä ei työväestöllä ole enemmistöä ja te tahdotte kuitenkin ne saattaa tämän saman lain alaisiksi ja harjoittaa pakotusta niitä kohtaan. Me siis olemme tässä vain ottaneet varteen ed. Luopajarven hengenheimolaisten toivomukset eikä suinkaan hän siitä meitä voi moittia. Asia on sitaipaisi sillä tapaa, että joskin tämä laki olisi tulkittava niin, että se koskisi muitakin kuin Keskuskuntaa, siis esimerkiksi Hankkijaa ja Valiota ja jos herrat manttaalimiehet eivät tykkää tällaisesta kansanvaltaisesta äänioikeusjärjestelystä näissä heidän keskuskunnissaan, niin emme me pakota heitä tätä lakia niihin nähden käyttämään. Valio muuttakoon sääntönsä, Hankkija tehköön samaa, muuttukoot osakeyhtiöiksi. Niiden liikeperiaatteet eivät suinkaan ole osuustoinnallisia, vaan aivan tavallista yksityiskapitalistista riistämismenettelyä — senhän on viime aika osottanut — ja silloin olisi oikeampaakin että — kuten Osuuskassojen Keskuskunta, joka on manttaalimiesten laitos, on osakeyhtiö — muutkin manttaalimiesten keskuskunnat muodostuisivat osakeyhtiöiksi. Silloin tämä laki varmastiakaan ei koskisi niitä. Meillä ei ole niissä sananvaltaa ja jos niin olisikin, emme me tahotoisi sellaista sääntömuutosta vastustaa. Me pidämme tärkeänä ainoastaan sen laitoksen, joka on meidän ja pitäisi olla meidän siitä syystä, että meillä on siellä enemmistö. Me tahdomme, että siinä vallitsee kansanvalta, että siinä määrää henkilöitten luku eikä kauppojen luku.

Me olemme muuten koko ajan avoimesti selittäneet, että kyllä meillä on tarkoitus käydä juuri Keskuskunnan äänioikeusoloja uudistamaan. Se sanotaan sekä tässä mietinnössä että jo alotteessa. Emme me ole salanneet sitä niin, että se olisi vasta täällä eduskunnassa julkituotu salaisuus, niinkuin täällä manttaalimiehet ovat arvelleet. Me olemme sen avoimesti julistaneet, mutta ei se ole mitään valloittelusta. Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta on ollut alkuun työmiesten, se on heidän perustama ja pystyyn nostama. Työmiesten velttouden takia sen omistavat luokat onnistuivat valtaamaan, vaikka ovat aina olleet vähemmistönä siinä. Me tahdomme omamme takaisin ja siihen pitäisi ainakin olla oikeus.

Ed. Alkio: Sen johdosta, että sosialidemokraattinen puolue on täällä tänä iltana taistellut sekä kansojen välistä oikeutta että Suomessa eri ryhmien välistä oikeutta vastaan (Vasemmalta: Alkiohan sitä taistelee!) ja kun ed. Luopajarvi täällä äsken huomautti, että tämä ajatus sosialidemokraattien keskuudessa johtaa juurensa jo kansainvälisestä sosialidemokraattisesta sihteeristöstä (Vasemmalta: Se on valetta ihan!), on ed. Airola täällä esiintynyt julkisesti ilmoittaen tietämättömyytensä siitä, että „joku sihteeri”, niinkuin hän sanoi, olisi joskus sellaista julistanut. Ed. Walpas-Hänninen tässä huutaa kesken minun puhettani, että se on vale. (Vasemmalta: Niin se onkin.) Minä kehotan, että ed. Walpas kotiin mentyänsä ottaa käsiinsä oman toimittamansa Työmies-lehden syyskesältä 1914, jolloin sota syttyi. Silloin Työmies-lehdessä tämä kerrottiin sangen seikkaperäisesti ja minä muistan sen asian niin tarkoin senvuoksi, että otin ja leikkasin tuon kirjoituksen ja aijoin asettaa sen johdosta Suomen sosialidemokraatit kahvelin nenään. Mutta sotasensuuri esti sen. Se oli ensimmäinen sotasensuurin este, mikä minun toimittamalleni lehdelle ilmestyi. Ja vieläkin lisätäkseen sosialidemokraattisen puolueen tragikoomillista yhteensattumusta tässä asiassa lisään, että niihin kansallisuuksiin, jotka katsottiin mahdottomiksi kuulumaan sosialidemokraattien kansainvälisen työmiesjärjestön suojeluksen, niihin kansallisuuksiin luettiin myös entisten helleenien jälkeläiset, se on kreikkalaiset. Ed. Airola on täällä tänä iltana ennen tahtonut ilmoittaa, että sivistymättömillä kansoilla ei ole oikeutta kansainväliseen oikeuteen. (Ed. Airola: Ei semmoisesta kukaan puhu.) Mutta kun on puhe kreikkalaisista, kai niillä nyt kumminkin pitäisi ainakin sosialidemokraattien silmissä olla jonkunlaista kansainvälistä oikeutta kilpailla edes työmärkkinoilla.

Täällä äsken ed. Airola selitti, ettei tässä olisi kysymyksessä mikään poikkeuslaki. Ed. Airolan ammatillisena lakimiehenä pitäisi toki tietää se, että jokainen takautuva laki on poikkeuslaki. (Ed. Airola: Teikäläiset vaativat sitä.) Me emme ole tehneet esitystä tästä laista. Me olemme tyytyväisiä siihen, että laki on ennallaan. Mutta minä olen tahtonut äskeisessä lausunnossani ja samoin useat puhujat, jotka ovat sen jälkeen puhuneet, väittää, että tässä on kysymyksessä poikkeuslaki, jonka avulla on tarkoitus kaapata Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunta sosialidemokraattisen järjestön hallintovalan alle. Kun me emme tahdo siihen vapaaehtoisesti suostua (Vasemmalta: Niin me otamme).

me panemme kaikki käytettävissämme olevat voimat liikkeelle vastustaaksemme tätä epäoikeudellista kaappausta.

Viimeisessä puhevuorossa täällä kehoitettiin, että ne maanviljelijäin osuuskunnat, jotka ovat olemassa, muuttuisivat osakeyhtiöiksi. (Vasemmalta: Asiallisesti ne ovat jo.) Tämä on taas eräs uusi vivahdus siinä osuustoiminnallisen harrastuksen suunnassa, jota ed. Airola edustaa. Mutta ei ainoastaan yksin ed. Airola, vaan minun tietääkseni koko „edistysmielinen” osuuskauppayäki, mikäli se näkyy siinä vaatimuksessa, joka jo aikoinaan tuli ja kenties piankin tulee osuuskauppojen kokouksessa esiin, että Keskusosuuskunta muodostettaisiin osakeyhtiöksi. Nämä kaikki yhteensä osottavat, että osuustoimintaa meidän sosialidemokraattimme harrastavat vain niin kauvan, kun se tarjoaa heille puolue-etuja. Mutta jos osuustoiminta rupeaa olemaan tässä suhteessa sopimaton, ollaan valmiit menemään osakeyhtiömuotoon, siis noudattamaan kapitalistisen yhteiskunnan siinä suhteessa sallimia oikeuksia. Minä olen sitä mieltä, että koko tämäniltainen keskustelu on riittävän selvästi osottanut, että perusteet vaatimukselle, että osuustoimintalaki olisi sillä tavoin uusittava, kuin mitä nyt esilläoleva mietintö edellyttää, ovat sangen hatarat ja etsityt. Kun lain muutos siis ei millään tavalla tulisi edistämään osuustoimintaa, vaan päinvastoin nähtävästi pakottamaan ja johtamaan siihen, että suuri määrä osuuskuntia tulisi astumaan pitkän askeleen takaperin pakotettuna muodostumaan osakeyhtiöiksi, on mielestäni selvää, että ne eduskunnan jäsenet, jotka harrastavat osuustoimintaa, eivät saata yhtyä kannattamaan tällaista taka-askeleta.

Ed. Airola: Ed. Alkio piti sitä niin pahanäköisenä, että meikäläiset, kun eivät mitenkään muuten enemmistönä voi saada vähemmistöä taipumaan oikeutettuihin ja kohtuullisiin vaatimuksiin, ovat olleet pakotetut turvautumaan siihen, että ovat tehneet ehdotuksen, että Keskuskunta olisi muutettu osakeyhtiöksi. Mutta hänellä ei ole mitään sitä vastaan, että manttaalimiehet, ne hänen hengenheimolaisensa, niitten osuuskunnat ovat alun pitäen keskusosuuskuntansa laittaneet osakeyhtiöksi. Ne manttaalimiesten osuuskassat ovat osuuskuntia, mutta kun ne laativat keskusosuuskunnan itselleen, niin ne eivät ota edes aluksikaan osuuskuntamuotoa, vaan laittavat sen alun pitäen osakeyhtiöksi. Ei silloin pitäisi meitä moittia siitä, jos me, kun emme millään muulla keinolla saaneet oikeutta, heittäydyimme turvautumaan tähän hätäkeinoon, mutta luo-

vuimme siitä heti kohta, kun eduskuntatietä näytti aukeavan mahdollisuus saavuttaa sama tulos, ilman että tarvitsee uhrata edes hiventäkään osuustoimintaperiaatteesta.

Ed. Alkio: Ed. Airolalle, joka täällä puhui osuuskassoista, aivan niinkuin ne olisivat vain manttaalimiesten omia, huomautan, että niissä on, tietääkseni, hyvin suuressa määrin myös Suomen torppareita, joita kai ed. Airola ei tahdo pitää manttaalimiehinä, ja että niissä on myös, tietääkseni, hyvin paljon niitä, jotka kuuluvat samaan puolueeseen kuin ed. Airola.

Ed. Juutilainen: Keskuslainarahasto tulee vähitellen muuttumaan osuuskunnaksi sikäli kuin osuuskassoja siihen liittyy niin paljon, että ne voivat lunastaa kaikki nykyiset rahaston osakkeet itselleen.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Luopajarvi on tähän keskusteluun sotkenut aivan tarpeettomasti kansainvälisen sosialidemokraattisen järjestön. Minä pyydän nimenomaisesti vakuuttaa, että siihen järjestöön pääsyehdoissa ei ole ehtoa, joka kansallisuuden takia estäisi liittymästä. Jos toisin väitetään, johtuu se tietämättömyydestä tai erehdyksestä.

Ed. Alkio: Ei ole täällä kukaan väittänyt, että ne kuuluvat kansainvälisen järjestön sääntöihin. Täällä on vain ilmoitettu, että ed. Walpas-Hännisen toimittamassa Työmies-lehdessä on julkaistu tämä kansainvälisen sihteeristön julistus sellaisesta asiasta, jossa mainitut kansallisuudet tulivat suljetuiksi pois yhteisistä ammattijärjestöistä.

Ed. Airola: Mitä muuten mahtaa olla tekemistä sen asian kanssa, josta tässä oli puhe, sillä kun ed. Alkio sanoi, että osuuskassoihin kuuluu muitakin kuin manttaalimiehiä, että siihen kuuluu myöskin torppareita ja mahdollisesti joitakin työläisiä, joka tapauksessa se on maahengen läpätunkema ja siellä on runsas annos manttaalimiehiä ja maahenkeä, mutta ei kai manttaalimiehet ole toimineet siihen suuntaan, että niiden keskus-kunta olisi ollut osuuskunta. Ed. Juutilainen lupaili, että vastaisuudessa ne tulevat pyrkimään siihen suuntaan ja on hyvä, että heissä lopulta heräisi osuustoiminnallisia harrastuksia.

Ed. Juutilainen: Sellainen muodostus on paraillaan käymässä jo.

Ed. Luopajarvi: Sen lisäksi mitä ed. Juutilainen tässä huomautti tahdon ed. Airolalle sanoa, että Osuuskassojen Keskuslainarahasto on täytynyt perustaa osakeyhtiöksi alkuaan siitä syystä, että on saatu pääomaa tälle laitokselle. Mutta sikäli kuin laitos varttuu, tulee se osuuskunnan luontoiseksi. Näin on ollut käynnissä pitkät ajat ja muuttuu laitos vähitellen osuuskunnaksi. Se ei ole mikään jälestäpäin tehty muutos, vaan kohta alusta pitäen harkittu.

Ed. Gadolin: Denna diskussion borde ju icke förlängas, men jag vill ändå framhålla, att den svenska texten i stora utskottets betänkande icke ger rum för någon annan tolkning, än den jag gifvit i mitt tidigare anförande. Den finska texten torde ju nog vara skäligen tydlig, men genom att ordet „yksinomaan” uttryckligen utslutits, kunde möjligen också den gifva anledning till tvifvel. Jag vill ännu tillägga, att jag måhända icke tillräckligt tydligt i mitt andra gånge framhöll, att jag understödde hr Laitinens förslag, hvilket i själfva verket är mitt förslag, d. v. s. att första mom. i § 19 finge den lydelse reservationen angifver, men att paragrafen i öfrigt blefve oförändrad sådan den lyder i lagen om andelsverksamhet, hvarvid således sista momentet af § 19 i utskottets lagförslag skulle bortfalla.

Ed. Anton Huotari: Ed. Juutilainen ja Luopajarvi ovat täällä kehuneet että Osuuskassojen Keskuslainarahasto on hyvää kyytiä kulkemassa osuuskunnaksi. Tosiasia kuitenkin on, että tämä laitos on kulkemassa päinvastaiseen suuntaan. Sillä v. 1914 vai oliko se v. 1915 huomattavassa määrässä lisättiin tämän osakeyhtiön osakepääomaa ja samalla myöskin lisättiin sen osakkeista tulevaa voitto-osuutta. Tämä ei siis ainakaan näytä, ettei siellä osuuskunta-suuntaan oltaisi menemässä.

Ed. Hänninen-Walpas: Ettei jäisi eduskunnan pöytäkirjaan väärää käsitystä esitetystä sivujutusta, pyydän minä mainita, että sosialistien kansainvälisen järjestön päätökset tekevät edustajat, joita lähettävät eri maitten sosialistien puolueet. Edustajakokouksien väliajoilla on päättävänä virastona Sosialistien Kansainvälinen Toimisto. Minä olen tämän toimiston jäsen. Se ei ole tehnyt sellaista päätöstä. Juoksevia asioita hoitaa sihteeristö. Se ei ole ollut oikeutettu tekemään mainitunlaista päätöstä. Siis on joku sotku, jolla tahdotaan vaikuttaa vahingoksemme.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän keskustelun kuluessa on ed. Laitinen ed. Gadolinin kannattamana ehdottanut, että suuren valiokunnan ehdotukseen sisältyvän lain 19 §:n ensimmäinen momentti hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se löytyy ensimmäisessä vastalauseessa. Sitäpaitsi on ed. Laitinen ed. Gadolinin kannattamana ehdottanut, että 19 §:n viimeinen momentti poistettaisiin. Nämä kaksi ehdotusta tulevat huomioonotettaviksi asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Alkio ed. Kotilan kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus lakivaliokunnan mietinnössä olevan toisen vastalauseen mukaisesti hylättäisiin. Tämä ehdotus tulee huomioonotettavaksi sitten, kun yksityiskohtainen käsittely on suoritettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ryhdytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

19 § sivuilla 1—2.

Keskustelu:

Ed. Hultin: Esilläolevassa ehdotuksessa osuustoimintalain 19 §:n muuttamiseksi on valiokunta kohdistanut kaiken huomionsa siihen seikkaan, kuinka on äänestettävä osuuskunnan kokouksessa, jos osuuskunnan muodostavat osuuskunnat. Valiokunnan enemmistö on tässä ollut sitä mieltä, että jäsenosuuskunnan tulee saada äänestää koko jäsenlukuansa vastaavalla äänimäärällä. Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat puolustavat tässä tapauksessa äänestystä suhteellisen vaalitavan perusteella ja toisen vastalauseen tekijät hyväksyvät lain nykyisen määräyksen, että kukin jäsenosuuskunta, samoin kuin muukin jäsen, äänestäkään yhdellä äänellä. Kukaan ei näy panneen merkille, että samassa pykälässä olevan määräyksen mukaan on olemassa jäseniä, jotka eivät laisinkaan saa käyttää äänioikeuttaan, vaan heidän äänellään äänestää toinen henkilö. Pykälän ensimmäisessä kohdassa nimittäin sanotaan: „Edusmiehyiden alaisen jäsenen äänestys-oikeutta käyttää edusmies”. Edusmiehyidenalainen on siviililain mukaan aviovaimo, hänen edusmiehensä on aviomies, joka siis saa äänestää vaimonsa puolesta ja siis, siinä tapauksessa, että hänellä itsellään on osuus, kahdella äänellä. Tämminen ei mielestäni ole enään yleisen oikeuskäsityksen mukaista. Valtiollisissa vaaleissa on naimisissa olevalla naisella äänioikeus ja vaalikelpoisuus edusmiehyiden alaisuudestaan huolimatta ja kunnallisen elämän

alalla on parhaillaan aikomus myöntää hänelle samat oikeudet. Sanotaan, että tässä on nyt kysymyksessä toinen asia, on kysymys omaisuudesta ja sen hallinnosta. Mutta tahdon huomauttaa, että vaimolla on oikeus hallita sitä omaisuutta, minkä hän itse on työllään ansainnut, ja hän saattaa myöskin pidättää itselleen oikeuden hallita muutakin omaisuuttaan. Sitäpaitsi huomautettakoon, että, kun vaimo kerran on saattanut lunastaa itselleen osuuden jossakin osuusliikkeessä, on oletettava, että hänellä on miehensä suostumus siihen. Vaimon käydessä ostoksilla tai hänen myydessä jotain tavaraa, oletetaan yleisesti hänen omistavan ne rahat, joilla hän tekee ostoksensa, ja sen tavaran, jota hän myy, vaikka Kauppakaaren 1 luvun 8 § yhä kymmenen taalarin uhalla kieltää ostamasta jotakin toisen vaimolta, lapselta tai palkolliselta, jos heillä ei ole myyntilupaa tai heitä ei ole kaupantekoon pantu. Monessa osuuskunnassa lieneekin ilman muuta sallittu vaimojen itsensä äänestää osuutensa puolesta. Olen kuullut, että näin on asianlaita, kumminkin viime aikoihin saakka, ollut esimerkiksi Elannonssa, jossa m. m. hallintoneuvostossakin on naimisissa oleva nainen. Toisissa osuuskunnissa on tässä ehkä menetelty toisin. Joka tapauksessa olisi laki nyt, kun on tilaisuus siihen, siten muutettava, että semmoista ei enään saisi tapahtua, että mies äänestää vaimonsa osuuden puolesta. Koska kuitenkin on mahdollista, että alaikäisetkin tai holhouksen alaiset ovat jäseniä osuuskunnissa, niin olisi tässä pykälässä pysytettävä määräys siitä, että holhouksen alaisen jäsenen äänioikeutta käyttävä holhooja. Minä pyydän siis tehdä sen ehdotuksen, että 19 §:n toinen lause muutettaisiin näin kuuluvaksi: „Holhouksenalaisen jäsenen äänestusoikeutta käyttävä holhooja”.

Ed. Pärssinen: Minunkin silmiini pisti tämä sama kohta ja kummastelen suuresti, että se on sellaisena mennyt niinhyvin valiokunnassa kuin suuressa valiokunnassa lävitse. Tuo määrittys „edusmiehyys” on kotoisin säätyeduskunnasta. Ei luulisi, että yksikamari enään perii tuollaisia jätteitä entiseltä säätyeduskunnalta. Kannatan sentähden ed. Hultinin ehdotusta ja pyydän nimenomaan huomauttaa, että jos kohta tällaisena hyväksytään, niin lakia rikotaan yhtämittaa. Sitä nyt jo on rikottu, sillä käytäntö ei koskaan ole ollut tämän sanontatavan mukainen. Tiedän, että Helsingissä suuressa Elannon osuuskunnassa käyttävät aviovaimot itse äänioikeutta ja ovat siellä valittuina luottohenkilöinä. Samaa tapahtuu useilla muillakin paik-

kakunnilla, mutta olen myöskin kuullut, että joku lakimies on sitä tulkinnut toisin. Muun muassa olen kuullut, että ed. Airola on Lahdessa kyseessä olevan säännöksen perusteella kieltänyt avioliitossa olevilta naisilta äänioikeuden osuuskunnan kokouksessa. En tiedä onko tämä tiedonanto totuuden mukainen, mutta niin on kerrottu. Mutta jos se tiedonanto on totuuden mukainen, en yhtään ihmettele, että ed. Airola on pysyttänyt pykälän lakivaliokunnassa tällaisena. Tiedän myöskin, että tullaan tätä ehdotusta vastustamaan sillä, että sanotaan, että tällä lainkohdalla ei voida muka laajentaa aviovaimon oikeuksia. Se väite ei mielestäni pidä paikkaansa. Nyt on täysi tilaisuus saattaa vain laki sellaiseksi, kuin käytäntö jo on, ja poistaa tästä tuo joutava kummitus „edusmiehyys”. Kannatan sentähden ed. Hultinin ehdotusta.

Ed. Airola: Mitä ensiksi tulee siihen, että minä olisin Lahdessa tai muualla kieltänyt naisia äänestämästä, niin se juttu on tietysti perätön, sillä eihän minulla puolestani ole mitään valtaa määrätä, saako naiset äänestää vai ei. Jäseniä osuuskunnassa on paljon muita kuin minä, ja minä luulen, että osuuskunnat päättävät niistä asioista enkä minä. Mitä muuten tulee ed. Hultinin ehdotukseen, jota ed. Pärssinen täällä kannatti, niin se sisältää niin sanottua naisasiaa. Olen erittäin harras naisten oikeuksien puoltaja, jonka vuoksi kannattaisin sitä, jos se olisi tehty muussa yhteydessä kuin tämän lain. Tähän se ei sovellu, jonka vuoksi en voi sitä kannattaa, vaan minun täytyy sitä vastustaa. Asia on nimittäin sillä tavalla, että tässä ei ole kyseessä ensi asteen osuuskunnat, tavalliset osuuskaupat, vaan kyseessä on toisen asteen osuuskunnat, n. s. keskuskunnat, ja oikeastaan eivät kaikki keskuskunnatkaan, vaan ainoastaan ne keskuskunnat, joissa, niinkuin laissa sanotaan, jäsenistön muodostavat osuuskunnat. Nyt tiedetään, että aviovaimo, joskin hän on edusmiehyiden alainen, ei ole osuuskunta, ja siis missään tapauksessa tämä ei koske ollenkaan aviovaimon oikeuksia, tämä alote eikä myöskään tämä laki. Siitä syystä ei tässä yhteydessä sellaista ehdotusta voi ottaa lukuun, vaan jos naiset asiaa harrastavat, niin siitä olisi pitänyt tehdä erityinen alote ja minä olisin ollut ensimmäinen kannattamaan sitä, ja luulen, että ainakin kaikki meikäläiset kannattavat, jos täällä joskus sellainen alote tehdään.

Ed. Anni Huotari: Muutamilla näkyy olevan se käsitys, että lakivaliokunnassa eivät

naiset olisi huomanneet tätä rumaa lausetta, mikä tässä on. Ikävän vaikutuksen tietysti tekee tämä lause tässä pykälässä jokaiseen, kun ajattelee, että tässä eduskunnassakin jo 10 vuotta ovat naiset olleet jäsenenä ja vielä on tuollaisia poikkeuksia laissa, jotka rajoittavat avioliitossa olevan naisen oikeuksia.

Mutta vaikka me huomasimme tämän ja pidimme sen rumana, niin meidän käsityksemme mukaan ei tätä voinut tämän esityksen yhteydessä ottaa käsiteltäväksi, sillä, niinkuin tässä jo ed. Airola huomautti, on aloitteessa kysymyksessä nimenomaan Keskuskuntaa koskevat äänioikeusolot ja näin ollen emme katsoneet voivamme ottaa tätä asiaa esille. Sanoin jo, että nämä rajoitukset tuntuvat rumilta meistä. Toivon, että, kuten olemme jo hallitukselta pyytäneet ja eduskunnassa monta kertaa tehneet aloitteet, että hallitus laittaisi esityksen, että aviovaimoja koskevat poikkeusmääräykset tulisivat poistetuiksi. Esityksen teko on monimutkainen, ja vaikeaa on yksityisen ruveta alotetta tekemään siitä, että kerta kaikkiaan tällaiset ala-arvoiset määräykset saataisiin poistetuiksi. Hyvin mielelläni kannattaisin neiti Hultinin ja rouva Pärssisen tekemää ehdotusta täällä, jos eduskunta katsoo sanotun muutoksen tekemisen sopivan tämän esityksen puitteisiin.

Ed. af Forselles: Jag afstår.

Ed. Pärssinen: Luulen vieläkin, etten ole suuresti erehtynyt, jos olen uskonut ed. Airolan voivan Lahden työväenosuuskunnassa vaikuttaa niin, että avioliitossa olevilta naisilta on kielletty äänioikeus, koska hän on omassa valiokunnassa omannut niin suuren vaikutusvallan valiokunnan naisiin nähden, että hän on saanut ne kulkemaan jälessänsä. Kun on kerran kysymyksessä, että tämä pykälä muutettaisiin, niin eduskunnalla on valta tässäkin suhteessa muuttaa sitä, jos se vain tahtoo, jollei se ole niin hirveästi mieltynyt tuohon säätyeduskunnan tekemään määräykseen.

Ed. Luopajarvi: On luonnollisesti sängen vaikeaa ja vaarallistakin lähteä kiistelemään lain tulkinnasta lakimiestä vastaan ja varsinkin asianajajaa vastaan, mutta siitä huolimatta minä kuitenkin mielipiteenäni lausun, että minulla on toinen käsitys tämän 19 §:n sisällöstä kuin ed. Airolalla. Tämä pykälä sisältää nimittäin käsitteäkseni äänioikeuden kaikissa osuuskunnissa eikä ainoastaan toisen asteen osuuskunnissa. Tässä pykälässä sanotaan heti alussa: „Kokouk-

sessä on kullakin jäsenellä yksi ääni”. — Siis kullakin osuuskunnan jäsenellä yksi ääni. „Edusmiehyiden alaisella jäsenellä on oikeus käyttää edusmiestä.” Sitten vasta pykälässä lähdetään puhumaan toisen asteen osuuskunnista, sellaisista osuuskunnista, joissa on ainoastaan osuuskunnat jäseninä. Siis tämä pykälä sisältää myöskin sen ja tämä edusmiehyys sisältää sen, että tavallisessa osuuskaupassa, ensi asteen osuuskunnassa, käytettävä äänioikeus on kysymyksessä. Senvuoksi, kun näin käsitän asian, pyydän kannattaa myöskin sitä, mitä täällä on lausuttu, että tämä kohta korjataan ja asia palautetaan suureen valiokuntaan.

Ed. Hultin: Edellinen puhuja on jo lausunut sen, minkä minä aion sanoa, nimittäin, että tämän pykälän alussa puhutaan osuuskunnasta yleensä ja äänioikeuden käyttämisestä sen kokouksessa. Sitä ei kielletä, että siinä anomusehdotuksessa, jonka johdosta mietintö on syntynyt, puhutaan toisen asteen osuuskunnista. Mutta on varsin usein ennenkin tapahtunut, että on tehty muutoksia semmoisiin pykäliin, joista joku osa vain on aloitteessa ehdotettu muutettavaksi. On ikävää, että lakivaliokunnan varapuheenjohtaja on saanut valiokunnan naisjäsenet siihen uskoon, että on luvaton kajoja pykälän johonkin toiseen osaan. Kuitenkin minä olen uskaltanut sen täällä tehdä ja tällaisia ehdotuksia on usein ennenkin eduskunnassa tehty ja hyväksytty. En saattanut tänne paikalleni kuulla ed. Airolan sukkeluuksia, mutta ehkei se ollutkaan mikään vahinko.

Ed. Airola: Se, että minä olisin valiokunnan käännänyt, on tietysti yhtä joutavaa jaarittelua kuin muukin, mitä tässä on esitetty. Valiokunnassa ei asiasta ollut yhtään sanaa puhetta, en minä eikä kukaan muu puhunut. Asian nostivat naiset esille vasta täällä joku päivä sitten, kun valiokunnan mietintö oli jo aikoja sitten valmiina. Selitin silloin niille naisille, jotka asiasta puhuivat, miten asia oli ja he olivat siihen tyytyväisiä. Luulisin, että siihen täytyy tyytyä ainakin porvarillisten, jotka ovat olleet erittäin tarkkoja siinä suhteessa, ettei aloitteen ulkopuolelle saa mennä. Tässä tulee kohta kysymykseen toinen laki, nimittäin se, joka on päiväjärjestyksessä kolmantena. Kun se oli viimeksi eduskunnassa esillä, oli siihen tehty eräs ehdotus, joka oli aivan lähellä alotetta. Kun alotteessa oli kyseessä uskonnollisten kokousten suojaaminen häiriöltä ja estämiseltä, niin oli tehty ehdotus, että tämä suoja ulotettaisiin koskemaan

mutakin kokouksia. Mutta valiokunnan herra puheenjohtaja, joka nykyisin istuu senaatin oikeusosastossa, piti sitä niin sopimattomana, ettei suostunut millään ehdolla ottamaan sitä edes äänestyksen alaiseksi. Tällainen on ollut aina tässä eduskunnassa erityisesti porvarillisten kanta, silloin kun on ollut kyseessä joku ehdotus, joka on aloitteen ulkopuolella. Minäkin olen vähitellen alkanut tottua siihen, että kun joku ehdotus on aivan selvästi aloitteen ulkopuolella, ettei sillä, niinkuin tässä asiassa, ole yhtään mitään tekemistä itse aloitteen kanssa, niin sanotaan, ettei se sovellu asiaan. Kun tässä puhutaan osuuskunnista, niin ei siihen ole sekoitettava avioaimoja, jotka ovat kaksi aivan eri asiaa. Se mitä muuten täällä on luettu, mitä ed. Luopajarvi ja ed. Hultin lukivat osottaakseen, että aloitteessa muka puhutaan muustakin, niin se ei koske asiaa yhtään, sillä sehän on voimassa olevaa lakia eikä aloitetta. Alote tarkoitti tehdä voimassa olevaan lakiin ainoastaan sen lisäyksen, että keskuskunnassa, jonka jäsenet muodostavat osuuskunnat, on sellainen ja sellainen äänestystapa. On olemassa sellainen sääntö, että jos johonkin lakiin tehdään joku pienempi lisäys, se ei saa lisätä kuitenkaan pykälään lukua, koska silloin viittaukset menisivät hunningolle. Siitä syystä on sellainen järjestely ollut lainsäädännössä tapana, että vaikka lisäykset asiallisesti sisältäisivät montakin pykälää tahi eri pykälän, ne pistetään kuitenkin jonkun pykälän sisään, jotta lukumäärä pysyisi ennallaan ja viittaukset toiseen pykälään säilyisivät oikeina, koska muuten täytyisi käydä koko laki läpi silloinkin, kun on kyseessä pienen yksityiskohtaisen muutoksen tekeminen, niinkuin tässä asiassa. Siitä syystä on joutunut tämän mahdollittoman pitkän pykälän väliin tämä pikkuinen aloitteen ehdotus, mutta sillä ei ole kuitenkaan muiden pykälässä olevain asiain kanssa yhtään mitään tekemistä. Ne eivät ole aloitteen kanssa missään yhteydessä.

Ed. Furuhielm: Då jag varit med vid behandlingen af detta ärende i lagutskottet, anser jag att jag måste afgifva en förklaring. Jag gick ut från den synpunkten, att motionen i fråga afsåg endast ändring af rösträtt i centralandelslag, och därför föll det mig alls icke in att föreslå ändring af § 19 första mom., som endast berör rösträtt inom andelslag sålunda att ordet målsman skulle utbyttas mot ordet „förmyndare”. Såsom af diskussionen här framgått har frågan om andelslagen hört till dem, som upprört lidelse, och den har icke gjort det endast

här utan äfven inom utskottet, men att den också skulle bli till en kvinnosaksfråga kunde jag ej ana. Då jag deltog i behandlingen af detta ärende, var det icke fråga om, att man skulle ingå på första momentet af denna paragraf. Sedan, då jag fått klart för mig att jag beskyllts för en försummelse, frågade jag mig för hos flera jurister och kom då under fund med, att åsikterna, huruvida man alls hade rätt att upptaga till behandling denna sak, emedan den s. a. s. gick utom initiativet, voro mycket delade. Några ansågo af formella skäl, att det icke varit riktigt att upptaga sådant, som icke berördes i motionen, andra ansågo att det hade kunnat försvaras. Lagförslaget ifråga afsåg enbart att förändra principen af rösträtten i centralandelslagen, och det var ur denna synpunkt motionen behandlats i lagutskottet.

Ed. Mänty: Kun minun käsittääkseni ei osuustoimintalaissa ole mitään toista pykälää, jonka mukaan ensimmäisessä asteessa oleva osuuskunta äänestää, niin silloin tämä pykälä on sovitettava kaikkiin osuustoimintamuotoihin, mikäli se koskee äänestystä. Mitä taas tulee tähän osaan, jossa mainitaan, että edusmiehyiden alaisen jäsenen äänioikeutta käyttää edusmies ja että se muutettaisiin, että holhouksenalaisen jäsenen äänioikeutta käyttää holhooja, niin millä tavalla silloin mahtaisivat sopia ne osuuskunnan jäsenet osuuskunnan kokouksessa äänestämään, jotka ovat kokonaisia kuntia. Eihän kunta ole holhouksenalainen. On myöskin sellaisia jäseniä osuuskunnissa, jotka ovat yhdistyksiä, ja ne eivät ole myöskään holhouksenalaisia.

Ed. Pärssinen: Pyydän ed. Männyltä heti kysyä, ovatko kunnat edusmiehyiden alaisia, koska hän näyttää uskovat, että asia tällä sanamuodolla on autettu. Ed. Airolalta, koska hän väitti, että tässä on kysymys osuuskuntien äänestyksestä, pyydän kysyä, mikä osuuskunta on edusmiehyiden alainen?

Ed. Hultin: Valitan, että ed. Furuhielm. ei maininnut sitä, minkä hän yksityisesti on maininnut minulle, nimittäin, että eräs niistä juristeista, joiden kanssa hän oli neuvotellut ja joka kuuluu eduskunnan kaikkein enimmäen arvossa pidettyihin, on lausunut käsityksensä olevan, että erinäisillä edellytyksillä saattaa kajota toiseenkin asiaan kuin siihen, jota alote nimenomaan koskee. Ed. Airola tekee varomattomasti, kun hän kertoo tapauksen edellisiltä valtiopäi-

viittä, jolloin hän oli toista mieltä kuin nyt. Kysymys koski silloin asiaa, joka oli häntä lähellä ja jota hän ajoi kiihkeästi. Nyt hän on toisen asian yhteydessä muuttanut mielipiteensä.

Ed. Ala-Kulju: Ed. Airolan todistelu siitä, että tämä pykälä koskee vain osuuskuntia eikä yksityisiä äänestäjiä, ei mielestäni ole ollenkaan selvä. Täällä on jo huomautettu, ettei osuuskunta voi olla edusmiehyiden alainen. Koska tässä puhutaan kerran sellaisen äänestys-oikeudesta, joka on edusmiehyiden alaisena, niin tämä osoittaa, että tässä tarkoitetaan yksityistä äänestäjää eikä osuuskuntaa. Koska tämä pykälä on mahdoton, yhdyn niihin, jotka puolustavat tämän lain hylkäämistä. En kuitenkaan aio mitään uutta ehdotusta tehdä.

Ed. E. Saari: Kysymyksessä olevan osuustoimintalain muutoksen johdosta olen periaatteessa sillä kannalla kuin lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisen vastalauseen ponnassa on esitetty. Mutta tässä ponnassa on kuitenkin suhteellisen äänestystavan käytäntöönottaminen supistettu ainoastaan sellaiseen yhdistettyyn osuuskuntaan, jonka jäsenistön muodostavat yksinomaan osuuskunnat. Siksi minä puolestani olen tahtonut tehdä ehdotuksen, joka tarkoittaisi, että tällainen äänioikeus voitaisiin ottaa käytäntöön myös muissakin osuuskunnissa. Ja rohkenen ehdottaa, että eduskunta päättäisi hyväksyä kysymyksessä olevan osuustoimintalain 19 §:n seuraavanlaisena: Pykälän kaksi ensimmäistä riviä sellaisina kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä. Sen jälkeen jatkuisi ensimmäinen momentti: Kuitenkin voidaan, jos osuuskunnan sääntöjen mukaan sen jäsenistön enemmistön tulee olla osuuskuntia tai muita taloudellisia tai henkilöyhtymiä, osuuskunnan säännöissä määrätä, että sellainen ryhmäjäsen saa yhdistetyn osuuskunnan kokouksessa äänestää useammallakin kuin yhdellä äänellä sekä että se voi valita edustajansa yhdistetyn osuuskunnan kokoukseen suhteellisilla vaaleilla. Tämä ehdotukseni sisältäisi myös sen, että suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisessa 19 §:ssä olisi viimeinen momentti poistettava.

Ed. Luopajarvi: Kun se ehdotus, jonka ed. Saari teki, selventää ja parantaa mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen sisältämää ehdotusta, niin pyydän yhtyä kannattamaan ed. Saaren nyt tekemää ehdotusta.

Ed. Airola: Naisten kanssa on yleensä vaikea keskustella, tässä asiassa se ilmenee

myös. He eivät ole lukeneet alotetta eikä sitä heillä ole mukanaan ja senvuoksi he puhuvat voimassaolevasta laista, kun pitäisi puhua alotteesta. Ei alotteesta ole mitään sellaista kuin ed. Pärssinen tai ed. Hultin luulevat. He puhuvat tässä kohden siitä, että edusmiehyiden alaisen jäsenen äänestys-oikeutta käyttää edusmies. Sellainen lause kyllä löytyy, mutta se löytyy voimassaolevassa laissa. Alotteessa puhutaan vain niistä osuuskunnista, joiden jäsenistön muodostavat yksinomaan osuuskunnat. Senvuoksi kaikki, mitä he juttuavat, on asian ulkopuolella.

Ed. Anni Huotari: Minun piti myös ed. Ala-Kuljulle huomauttaa, että alotteesta oli tehty toinen momentti tähän pykälään lisää. Nämä kaksi riviä muodostivat ensimmäisen momentin ja alote ei koskenut tätä asiaa. Nyt ei ole kysymys tästä pykälästä kokonaan, vaan ainoastaan alotteesta. Niinkuin jo äsken sanoin, jos eduskunta katsoo oikeudekseen muutosehdotuksen hyväksyä, ei minulla ole mitään sitä vastaan. Täällä joku sanoi, että ed. Airola on saanut lakivaliokunnan naiset agiteeratuksi, mutta ei siinä ole minkäänlaista perää. Meillä on itsellämme ollut tämä kanta, sillä lakivaliokunnassa ennen on totuttu siihen, ettei saa asioita sotkea toisinsa. En tiedä, jos uusi puheenjohtaja olisi ollut parempi tällä kertaa.

Ed. Erkkö: Pyysin puheenvuoroa kannatakseni ed. Saaren ehdottamaa pontta.

Ed. Nevanlinna: Minun tarkoitukseni oli tehdä samantapainen ehdotus kuin teki ed. Saari. Minä puolestani olen hänen ehdotuksensa kautta vapautettu tästä ja pyydän myös saada yhtyä sitä kannattamaan niillä syillä, mitä minulla oli tilaisuus tuoda yleiskeskustelussa esiin.

Ed. Hultin: Tässä ei ole kukaan väittänyt, että alotteesta olisi ollut tämä lause, jota minä ehdotan muutettavaksi, mutta valiokunta on esittänyt eduskunnan hyväksyttäväksi 19 §:n kokonaisuudessaan ja jos nyt täällä ed. Huotari ja muut, jotka ovat istuneet valiokunnassa, hyväksyvät pykälän toisen lauseen nykyisestä muodossaan, niin he samalla hyväksyvät sen, että mies äänestää vaimonsa puolesta.

Ed. Airola: Pyydän vielä johdattaa ed. Hultinin mieleen, että alotteen puitteissa täytyy liikkua ja mitä kerran alotteesta ei ole eikä mi-

sään yhteydessä sen kanssa, siihen ei ole mentävä. Se käy ilmi esimerkiksi, kun on puheessa ingressi. Kun viime aikoina on totuttu käyttämään sanaa asetus silloin, kun tarkoitetaan eduskuntalakia ja sellaista lakia, josta Suomessa käytetään nimitystä laki, niin, kun on kysymyksessä semmoisen lain muuttaminen, joka on välivuotena syntynyt, jolloin sortovallan painostuksesta käytetään sanaa asetus, pitäisi tietysti ed. Hultinin mielestä, kun jotakin sellaisen asetuksen pykälää ja yksityiskohtaa muutetaan, siinäkin muuttaa asetus sanaksi laki, mutta kun tämä on kokonaan syrjässä, ei johdu kenenkään mieleenkään eikä kävisi päinsäkään, että jossain sellaisessa pienessä lainmuutoksessa, joka koskee osaa pykälää, muutettaisiin koko laajan lain nimi. Tässä ei ole kysymys siitä, mutta tällä istuntokaudellakin tulee esiin sellaisia aloitteita, joissa se tulee esille.

Ed. Pärssinen: Kaikilla asianajotempuillaan ei ed. Airola nyt ole onnistunut päämäärässään, nimittäin saamaan uskotelluksi, ettei tästä olisi aloitetta ollut. Minulla on kädessä tämä alote ja siinä on nimenomaan sanottu, että muutettaisiin 19 § näin kuuluvaksi. Te olette katsooneet voivanne tehdä poikkeuksia alotteeseen. Teillä olisi ollut valta tehdä tässäkin kohdassa muutoksia ja eduskunnalla on valta vielä tänään tehdä se.

Ed. Airola: Valiokunta ei ole pykälässä muuttanut yhtään ainoata kirjainta. Se on kokonaan ed. Pärssisen luulottelua. Valiokunta on lisännyt ainoastaan kaksi pikkuiista momenttia, jotka olisi muuten pantu erikseen, mutta kun pykälälukua ei voida lisätä, niin ne pantiin tämän pykälän yhteyteen muuttamatta voimassa olevaa lakia.

Ed. Pärssinen: Minä olen oppinut ymmärtämään, että jos lisäys tehdään, sekin on muutos. Ed. Airolalla näkyy olevan toinen käsitys. Sille minä en mahda mitään. Mitä siihen tulee, että ed. Airolalla on noin ahdas käsitys valiokunnan vallasta, jonka porvarilliset jäsenet ovat lakivaliokunnassa häneen istuttaneet, minä kaikeksi onneksi olen saanut olla siitä valiokunnasta poissa, jossa tuollaisia käsityksiä istutetaan.

Ed. Aronen: Epäilemättä arvoisat naiset ja Hultin y. m. erehtyvät, sillä he puhuvat asiasta, jossa näyttäisivät tarkoittavan aviovaimon toimivallan laajentamista ja täällä on alotteessa

tehty ehdotus keskuskunnassa olevien äänioikeusolojen korjaamisesta ja sellaisesta lakivaliokunta on myös laatinut mietintönsä, samoin myös suuri valiokunta. Naisten olisi pitänyt tehdä alote naisen toimivallan laajentamisesta yleensä. En tiedä, johtuuko se yksinkertaisuudesta vai siitä, etteivät tahdo tutustua asiaan, mutta käsittääkseni ovat he tässä asiassa erehtyneet. Jos he lukevat tämän eduskuntaesityksen, huomaavat he, että se on yksinkertainen ja selvä juttu. Täällä ehdotetaan 19 §:ään tällaista momenttia: „Osuuskunnassa, jonka jäsenistön muodostavat osuuskunnat, äänestävät jäsenosuuskunnat niiden jäsenlukua vastaavalla äänimäärällä”; ja tätä perustellaan koko laajasti. Se siis on kokonaan toinen kysymys, kuin mistä arvoisat naiset puhuvat. Kieltämättä ed. Airola on oikeassa.

Ed. Pärssinen: Jo ensimmäisessä puheenvuorossa sanoin, että tiedän, että tuollaisella verukkeella, jonka ed. Airola sanoi, tullaan meitä vastustamaan ja sanomaan, että tässä muka ei ole kysymys aviovaimon oikeuksien laajentamisesta, vaan että tässä on kysymys äänioikeudesta osuuskunnissa. Mutta pykälä koskettelee muutakin äänioikeutta yleensä, jäsenten äänioikeutta osuuskunnissa, ja kun siitä on kysymys, niin en voi ymmärtää, mikä kunnia siitä on eduskunnalle, että se panee semmoisia tyhmyyksiä lakiin, joita ei käytännössä noudateta.

Ed. Kuusinen: Jos on tahdottu väittää, ettei eduskunnalla olisi oikeutta tehdä sellaista muutosta tähän momenttiin, kuin on ehdotettu, niin kyllä minun täytyy lausua käsityksenäni, että eduskunnalla täytyy sellainen oikeus olla, vaikkakaan alotteessa ei asiaan ole kajottu.

Ed. Hultin: Luovun.

Ed. Airola: Ed. Kuusisen lausunnon johdosta tahdon sanoa, että mitä eduskunnan vallan kannalta asiaan tulee, niin kyllä minun mielestäni sopii tämän asian yhteydessä ottaa esille vaikka se ed. Hultinin erikoisesti harrastama asia, että naisille pitäisi antaa oikeus päästä valtion virkoihin, jos asia tahdotaan arvostella eduskunnan vallan kannalta. Mutta jos asiaa tarkastetaan tarkoituksenmukaisuuden kannalta, niin silloin ei ole hyväksyttävä, että asiaan sotketaan sellaista, mistä alotteessa ei ole ollenkaan puhuttu sinne päinkään. Jos tämä asia sidotaan tähän yhteyteen, niin sehän vaikuttaisi, että meidän pitäisi asia palauttaa takaisin valiokuntaan. Mitä

se vaikuttaa, jos asia, josta ei ole puhuttu yhtään ainoaa sanaa, sidotaan tähän?

Ed. Yrjö-Koskinen: Asia ei ollut laki-valiokunnassa erikoisen keskustelun alaisena, mutta kyllä siitä yksityisesti neuvoteltiin ja kuten ed. Furuhjelm tulin minäkin siihen käsitykseen, että korjaus ei kuulunut tähän, liiatenkin kun naidun naisen oikeudellinen asema tulee perinpohjaisen uudistuksen alaiseksi ja silloin tämäkin paikka itsestensä korjaantuu.

Ed. Hagman: Minäkin pyydän saada kannattaa ed. Hultinin ehdotusta. Mutta jos se ei tulisi hyväksytyksi eduskunnassa, niin pyytäisin, että herrat eduskunnan jäsenet veisivät rouvillensa semmoiset terveiset, että he olisivat niin viisaita, etteivät menisi jäseniksi osuuskuntiin, ennenkuin he pääsevät pois edusmiehyiden alta, ja se tapahtuu silloin, kun saadaan uusi avioliittolaki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Laitinen ed. Gadolinin kannattamana ehdottanut 19 §:n ensimmäisen momentin hyväksyttäväksi siinä muodossa, joka lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa sivulla 8 ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Laitisen ehdotukseksi. Ed. E. Saari, ed. Luopajarven kannattamana on yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottanut saman pykälän ensimmäisen momentin kuuluvaksi seuraavasti: Kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi ääni. Edusmiehyiden alaisen jäsenen äänioikeutta käyttää edusmies. Kuitenkin voidaan, jos osuuskunnan sääntöjen mukaan sen jäsenistön enemmistön tulee olla osuuskuntia tai muita taloudellisia tai henkilöyhtymiä, osuuskunnan säännöissä määrätä, että sellainen ryhmäjäsän saa yhdistetyn osuuskunnan kokouksessa äänestää useammallakin kuin yhdellä äänellä sekä että se voi valita edustajansa yhdistetyn osuuskunnan kokoukseen suhteellisilla vaaleilla. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Saaren ehdotukseksi. Ed. Hultin ed. Pärssisen y. m. kannattamana on ehdottanut, että saman 19 §:n niinkään ensimmäinen momentti kuuluisi seuraavasti: Kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi ääni. Holhouksen alaisen jäsenen äänestys-oikeutta käyttää holhooja. Kuitenkin j. n. e. kuten suuren valiokunnan mietinnössä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hultinin ehdotukseksi. Saman pykälän viimeistä momenttia vastaan on ed. Laitinen ed. Gadolinin

kannattamana ehdottanut, että mainittu viimeinen momentti poistettaisiin. Kutsun tätäkin ehdotusta ed. Laitisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, niin mielestäni ovat pykälän ensimmäistä momenttia ja viimeistä momenttia koskevat ehdotukset erillisiä, joten äänestys nähdäkseni niitten suhteen olisi myöskin erikseen toimitettava. Mitä siten lähemmin itse äänestykseen tulee, niin ajattelisin sen voivan tapahtua seuraavasti. Ensin asetetaan vastakkain ensimmäistä momenttia koskevat ed. Laitisen ja ed. E. Saaren ehdotus. Se näistä, joka voittaa, asetetaan mietintöä vastaan. Mietintö sellaisena kuin se on tässä äänestyksessä muodostunut asetetaan sitten ed. Hultinin ehdotusta vastaan. Sitten toimitetaan äänestys erikseen viimeisen momentin suhteen, jolloin tulee äänestettäväksi mietinnön ja ed. Laitisen sen ehdotuksen välillä, joka koskee viimeisen momentin poistamista.

Ehdotettu äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Laitisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä ed. E. Saaren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt hyväksyä ed. Laitisen ehdotuksen ja ed. E. Saaren ehdotus on hylätty.

Puhemies: Ehdotan seuraavan äänestysesityksen: Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Laitisen ehdotus hyväksytty. Tämän johdosta lausuu, puheenvuoron saatuaan,

Ed. Ingman: Minä pyydän kysyä, eikö ed. Pärssisen ehdotus jäänyt äänestämättä?

Puhemies: Ed. Ingmanin kysymyksen johdosta pyydän huomauttaa, että käsittäkseni ed. Pärssinen on vain kannattanut ed. Hultinin ehdotusta, että siis ed. Pärssisen ehdotus on sama kuin ed. Hultinin. Eduskunnan hyväksymässä äänestysmenettelyssä oli viimeinen äänes-

tys tapahtuva ed. Hultinin ehdotuksen ja mietinnön välillä, sellaisena miksi mietintö on edellisessä äänestyksessä muodostunut.

Äänestys ehdotus hyväksytään.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Laitisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen; ed. Laitisen ehdotus on hylätty.

3) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen sellaisena kuin se on nyt päätetty hyväksyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hultinin muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Hultinin muutosehdotuksen.

4) Äänestys viimeisen momentin suhteen.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Laitisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 79 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen, mikäli se koskee pykälän viimeistä momenttia.

Lakiehdotukseen liittyvä johdanto ja lakiehdotuksen nimike esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on, kuten jo olen selostanut, ed. Alkio ed. Kotilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus toisen vastalauseen mukaisesti hylättäisiin. Kutsun tätä ed. Alkion ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 77 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen siten muutettuna, kuin aikaisemmin on päätetty. Kun suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, niin lakiehdotus nyt V. J:n 57 §:n mukaisesti menee takaisin suureen valiokuntaan.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin lopetetaan istunto. Sitä ennen kuitenkin suoritetaan päiväjärjestykseen otettujen 4, 5 ja 6 asian pöydällepano.

Pöydällepanot:

4) Apurahan myöntämistä Helsingin palvelijatar-kodille

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan istuntoon.

5) Kertomuksen johdosta, jonka lääketieteellisen-siaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu valtuuskunta on vuosilta 1913, 1914 ja 1915 Suomen eduskunnalle antanut

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan samoin pöydälle seuraavaan istuntoon.

6) Yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan myöskin puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina kello 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

32. Tiistaina 5 p. kesäkuuta

klo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta	Siv. 424
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 5 ja 5 a; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. J. Kohosen y. m. edusk. esit. n:o 9.	
2) Ehdotus asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta ..	„
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 2.	
3) Ehdotus asetukseksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta	430
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 6.	

Ainoa käsittely:

4) Kertomus, jonka lääketieteen lisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu valtuuskunta on antanut vuosilta 1913, 1914 ja 1915	450
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 ja mainittu kertomus.	
5) Apurahan myöntämistä Helsingin palvelijatarkodille koskeva anomusehdotus	„
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Sillanpään ja Pärssisen anom. ehd. n:o 87.	
6) Yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä tarkoittava anomusehdotus	452
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Orasmaan y. m. anom. ehd. n:o 35.	

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta	453
8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavien anomusehdotusten johdosta	„
9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta, joka koskee yleisen armahdusjulistuksen antamista	„
10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 anomusehdotuksen johdosta, joka koskee varojen myöntämistä mielisairashoidon edistämiseksi ..	„
11) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta, joka koskee määrärahan myöntämistä erinäisten maataloustarvikkeiden hankintaa ja taloudellista neuvontatyötä varten	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Antila, Gadolin, Hagman, Hautala, Huhtinen, Isaksson, Kallio, Kurkinen, Letonmäki, Luopajarvi, A. Mäkelin, Nurmela, Paasivuori, Perttilä, F. Rantanen, Tokoi ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Letonmäki sairauden vuoksi lääkarintodistuksen nojalla toistaiseksi, ed. Huhtinen sairauden vuoksi täksi ja huomispäiväksi sekä yksityisten asiain vuoksi tämän illan istunnosta ed. Nurmela, Antila, Gadolin ja Hagman ja tästä päivästä viikon ajaksi ed. K. H. Wiik; ensi torstaista ensi viikon maanantai-iltaan ed. Repo; eilisaamusta ensi keskiviikko-iltaan ed. Luopajarvi; tästä illasta tämän

kuun 12 päivään perheessä sattuneen kuoleman-
tapauksen tähden ed. Hautala.

Vapautuksia suuren valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Eduskunnalta ovat erinäiset suuren valiokunnan jäsenet, jotka samalla ovat perustuslakivaliokunnan jäseniä, kirjallisesti pyytäneet, että heidät vapautettaisiin suuren valiokunnan jäsenyydestä, jotta voisivat suuren valiokunnan kokousten estämättä ottaa osaa perustuslakivaliokunnan kokouksiin. Sellaisen pyynnön on tehnyt ed. Suosalo, ed. J. Rantanen, ed. Kujala, ed. Tirkkonen ja ed. K. H. Wiik.

Näihin pyyntöihin kuhunkin erikseen eduskunta suostuu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 5 ja lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty ed. J. Kohosen y. m. eduskuntaesitys n:o 9, joka sisältää ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Haluaako kukaan puheenvuoroa? Kun kukaan ei halua puhevuoroa, niin eduskunta V. J:n mukaisesti hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen?

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Asian toinen käsittely on päätynyt.

2) Ehdotus oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty ed. Arosen y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 2, joka sisältää ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Sitten käydään suuren valiokunnan ehdotus läpi pykälittäin.

Keskustelu:

Ed. S o p a n e n: Kun minä en ole ollut tilaisuudessa ottamaan osaa tämän asian käsittelyyn lakivaliokunnassa enkä siitä syystä panemaan vastalauseitani sitä enemmistön tekemää lakiehdotusta vastaan, joka asiassa on olemassa, niin pyydän täten lausua eriävän mielipiteen asiassa. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 § semmoisena, kuin se on 23 päivänä marraskuuta 1898 annetussa asetuksessa, säädetään oikeudenkäyntiasiamiehistä alioikeuteen nähden, että niiden täytyy olla hyvämaineisia, rehellisiä ja sellaiseen toimeen kykeneviä miehiä ja että tuomioistuimella on valta hyväksyä tai hylätä sellaisen oikeudenkäyntiasiamiehen, jota yleisesti käytetään, toisin sanoen sellaisen on pyydettävä oikeudelta lupa. Ylioikeuteen nähden on taas säädetty sellainen kelpoisuusehto, että asianajajan ylioikeudessa tulee olla lainopin tutkinnon suorittanut.

Nyt tahdotaan eduskuntaesityksessä ja lakivaliokunnan lakiehdotuksen mukaan jättää tämä asianajajanammatti niin sanoakseni vapaaksi elinkeinoksi, kokonaan riippumattomaksi kaikista kelpoisuusehdoista ja tuomioistuimen vallasta evätä yksin kykenemättöminkin asiamies esiintymästä yleisenä asianajajana. Näitä muutosehdotuksia perustellaan sillä, että muka kelpoisuusvaatimus „sellaiseen toimeen kykenevä” olisi epämääräinen, että se jättäisi mahdollisuuden mitä erilaisimmille tulkinnoille, jopa mielivallalle, että tuomioistuimella olisi tavallaan rajaton valta kieltää ketä hyvänsä esiintymästä toisen asiamiehenä ja että rajoitus on tarpeetonkin, koskapa asianosaiset sivistyksen kasvaessa jo ovat kyllin kykenevät ottamaan ja valitsemaan itsellensä pätevän asiamiehen.

Pintapuolisinkin tarkastus antaa kuitenkin tulokseksi sen, että nämä perusteet, jos niitä edes perusteluiksi voi kutsuaakaan, eivät ole päteviä ja paikkansapitäviä. Mitä nyt ensiksikin tulee ensinmainittuun perusteluun tai kelpoisuusehtoon „sellaisen toimeen kykenevä”, niin on huomattava, ettei kelpoisuusehdon rajottaminen, kuten valiokunta ehdottaa, hyvämaineiseen ja rehelliseen mieheen tai naiseen kylliksi anna takeita siitä, että asianajaja todellakin pystyy tehtävänsä. Haitalliset seuraukset kykenemättömän asianajajan käyttämisestä tulevat etupäässä asianomaiselle itselleen eikä ainoastaan heille itselleen, mutta myöskin tuomioistuimen työlle jakaessaan oikeutta, sillä kykenemättömät asiamiehet voivat ei ainoastaan pilata päämiehensä asian, vaan myös kokolailla vaikeuttaa tuomioistuimen työtä. Se on myöskin omiansa alentamaan asianajaja-am-

matin arvoa ja yleisön luottamusta asianajajiin. Ja miten asianajotoimen näin vapaaksi jättämällä todellakin valvotaan, kuten sanotaan, vähäväkisten etua, se ainakin minulle ja tietenkin kaikille muille tuomareille jää aivan käsittämättömäksi, sillä juuri nämä vähäväkiset suurimmaksi osaksi ovat niitä, jotka kykeneviä asiamiehiä tarvitsevat ja jotka eivät pysty kylliksi arvostelemaan asianajajain taitoa niitä valitessaan.

Sanotaan sitten, että on rajotettava, on estetävä tuomioistuimien mielivaltaa. Luullakseni on puhe tuomioistuinten mielivallasta aivan aiheeton, sillä tuskinpa koskaan tuomioistuin lienee asianajajiin nähden meidän maassamme käyttänyt mielivaltaa ja kaikkein vähimmän sitä varten tuomioistuimen mielivaltaa vastaan tarvitaan mitään erikoisia säännöksiä. Onhan yleinen säännös olemassa oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 11 §:ssä, jossa tuomioistuinta nimenomaan kielletään käyttämästä mielivaltaa, käyttämästä lakia mielensä mukaan. On vielä tarkoin huomioon otettava, ettei ainoakaan sivistysmaan lainsäädäntö ole tällaisella kannalla asianajaja-ammattiin nähden, nimittäin vapaan elinkeinon kannalla. Päinvastoin on kehitys kaikkialla kulkenut siihen suuntaan, että asianajajain kelpoisuusvaatimuksia on lisätty ja asianajotoimen valvontaa on tiukennettu ja se onkin aivan välttämätöntä aina sen mukaan kuin oikeuselämän ilmiöt kehityksen johdosta käyvät monimutkaisemmiksi ja sitä mukaa asianosaiselle itselleen vaikeammaksi ajaa omia asioitaan oikeudessa.

Mitä sitten ylioikeuksiin tulee, niin voitaneen nyt jo sen kokemuksen nojalla, joka on saavutettu 1898 vuoden lain käyttämisellä, joka laki, kuten jo viittasin, rajotti asianajaja-ammattin harjoittamista ylioikeuksissa ja supisti sen ainoastaan lainoppineisiin asianajajiin, sanoa, että silloin otettu askel oli oikeaan osattu. Ylioikeudet ovat nyttemmin tämän asetuksen voimaan astuttua olleet tilaisuudessa ja käyttäneetkin tätä asetusta siihen suuntaan, että ovat tiukentaneet vaatimuksia asianajon suhteen ja turhista muutoksenhakemisista sekä väärän asian ajamisesta sakottaneet tuntuvasti lainoppineita asianajajia. Ja siitä on taas ollut seurauksena, että turhien asioiden vetäminen ylioikeuksiin huomattavassa määrässä, kuten tilasto ja kokemus osoittaa, on vähentynyt.

Ja kun kerran muillekin ammatinharjoittajille, kuten ihmislääkäreille, eläinlääkäreille, merenkulkijoille y. m. on pantu erinäisiä kelpoisuusehtoja, niin minkätähden juuri asianajaja-ammatti ja asianajat, joille uskotaan hyvinkin tärkeitä etuja, ihmisten kunnian ja omaisuuden valvominen ja puolustaminen, jätettäisiin kaiken säännöstelyn ulkopuolelle?

Lopuksi on vielä yksi hyvin tärkeä syy, joka puhuu tätä lakiehdotusta vastaan. Se on se, että valtiosäädyt sekä yksikamarinen eduskunta useamman kerran toisten asiain yhteydessä ovat lausuneet julkisen käsityksen, että useampia kymmeniä vuosia vireillä ollutta oikeudenkäyntilaitoksen täydellistä uudistamista on kiirehdittävä ja siihen on pyrittävä. Tämän oikeudenkäyntilaitoksen täydellisen uudistamisen tärkeimpiä edellytyksiä kuitenkin on se, että meillä on olemassa kelvollinen ja järjestetty asianajajokunta. Ilman sellaista ei oikeudenkäyntilaitoksen täydellinen uudistaminen ole mahdollinen. Tämä sama eduskunta, käsitellessään kysymystä muutetuista määräyksistä kihlakunnankäräjistä, on mietinnössään nimenomaan lausunut, että oikeudenkäyntilaitoksen muutoksia suunniteltaessa ei saa tulla kysymykseen sellaisten pääperiaatteiden muuttaminen eikä sellaiset muutokset, jotka voisivat vaikeuttaa perinpohjaisen uudistuksen toimeenpanemista. Nyt ehdotetun muutoksen hyväksyminen tietäisi kuitenkin sellaista perinpohjaista uudistusta ehkäisevää lainmuutosta ja jos tämä lakivaliokunnan mietintö sellaisena hyväksyttäisiin, tietäisi se suurta takaskelta ja samalla suurta haittaa tämän oikeudenkäyntilaitoksen muutoksen toimeenpanemiselle. Näin asian ollen minä en ainakaan katso voivani myötävaikuttaa sellaiseen muutokseen oikeudenkäyntikaaren 15 luvun 2 §:ään, kuin lakivaliokunta ehdottaa, vaan ehdotan, että sille annettaisiin näin kuuluva muoto: „Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai riitapuolen apulaisena saatakoon käyttää ainoastaan hyvämaineista, rehellistä ja sellaiseen toimeen kykenevää henkilöä, joka ei ole holhottava. Älköön siihen yleisesti käytettävä ketään, jota se oikeus, missä asiaa ajetaan, ei ole hyväksynyt ja joka ei ole siihen lupaa saanut. Alioikeudessa saa riitapuoli valtuusmieheksi panna sukulaisensa tai palveluksessaan olevan tai sellaisen, johon muutoin luottaa, mutta ylemmässä oikeudessa älköön, paitsi siinä tapauksessa kuin tämän luvun 6 §:ssä sanotaan, valtuusmieheksi hyväksyttävä ketään, joka ei ole maan yliopistossa suorittanut sellaista tutkintoa lainopissa kuin tuomariviran toimittamiseen on määrätty. Virkamies älköön puhuko asianosaisen puolesta, kun se on vastoin hänen virkavelvollisuuttansa.”

Kuten huomataan, on tämä minun muutosehdotukseni pääpiirteiltään yhtäpitävä nykyään voimassa olevan lain kanssa ja se eroaa siitä ainoastaan siinä, että on tehty semmoinen muutos, jota vaatii naisen oikeuttaminen esiintymään samalla tavalla kuin miehet oikeudenkäyntiasiamiehenä. Tämöisen lain hyväksymisellä ei otettaisi askelta taaksepäin, vaan pysyttäisiin nykyi-

sen lain kannalla ja samalla ulotettaisiin oikeus ajaa toisen asiaa myös naiseen.

Ed. Paavolainen: Pyydän kannattaa ed. Sopasen pontta, koska olen sitä mieltä, että meidän on pyrittävä siihen, että meillä Suomessakin, samoin kuin on laita muissa sivistysmaissa, saataisiin järjestetty asianajolaitos ja siihen, että siltä, joka ammattinaan harjoittaa asianajotoimintaa, vaaditaan todistettu taito asianajotoimessa. Mielestäni oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttaminen sellaiseksi, kuin se lakiehdotuksessa ehdotetaan, on taka-askel kehityksessä, koska tämän muutoksen kautta tullaan kauemmaksi edelläviittaamastani päämäärästä.

Ed. Airola: Mietintöön liitettyssä vastalauseessa on ehdotettu että lainopillisen tutkinnon suorittaneiden asianajajain yksinoikeus asianajoon säilytettäisiin edelleen mitä tulee ylioikeuksiin, ja vastalauseen allekirjoittajain puolelta on erityisesti painostettu, että siinä suhteessa on juuri tärkeätä, että asianajajat ovat tutkinnon suorittaneita. Minusta on asia aivan päinvastoin. Se, mitä voidaan esittää sen seikan tueksi, että asianajajain pitäisi olla tutkinnon suorittaneita, pitää paikkansa alioikeuksiin nähden, mutta ei ylioikeuksiin nähden. Ylioikeuksissa asianajajain tehtävä pääasiassa — nimittäin mikäli siihen sisältyy tämä rajoitus, että siihen on oikeutettu ainoastaan tutkinnon suorittanut — on hyvin suuressa määrin ja pääasiassa se, että hän jättää valmiiksi laaditut paperit sisään. Jos vaadittaisiin, että hovioikeuteen ja senaattiin jätettävät paperit pitää olla joko asianomaisen itsensä taikka tutkinnon suorittaneen asianajajan allekirjoittamat, olisi siitä jotain vakuutta, että paperit todella ovat kelvolliset, mutta kun asian laita on sellainen, että papereita saa laatia ja myös asianomaisen puolesta allekirjoittaa kuka tahansa, joka vain omaa kirjoitustaidon, niin sillä seikalla, että sisäänjättöä ei saa toimittaa muu kuin tutkinnon suorittanut, ei ole asianajon laatuun nähden yhtään mitään merkitystä. Jos siis tahdottaisiin siinä suhteessa jotain takeita saada, niin täytyisi olla vaatimuksena, ei se, että ainoastaan tutkinnon suorittanut saa papereita sisäänjättää, vaan että paperit on tutkinnon suorittaneen tai asianomaisen itsensä allekirjoitettava.

Ed. Sopanen: Ed. Airolan viimeisen lausunnon johdosta pyytäisin saada huomauttaa ainoastaan, että asianlaita hovioikeuteen jätettävien muutoksenhakemusten suhteen on siten, että se henkilö, joka ne jättää hovioikeuteen, voidaan

tuomita rangaistukseen joko turhasta muutoksen hausta tai väärän asian ajamisesta, niin ettei ole ihan merkityksetöntä, kuka sen muutoksen hovioikeuteen jättää. Päinvastoin on 1898 vuoden asetuksesta ollut seurauksena, että lakimiehet, jotka ajavat asioita hovioikeudessa ja jättävät toistenkin kirjoittamia muutoksenhakemuksia, tyystin tarkastavat niiden sisällön ja tekevät niihin korjauksia, sikäli kuin asianhaarat vaativat.

Ed. Airola: Totta on, että hovioikeus sakottaa koko usein myöskin sitä, joka paperit sisäänjättää, mutta tämä ei anna yhtään mitään takeita siitä, että paperit olisivat kelvollisempia, koska hyvin yleistä on, että se, joka paperit sisäänjättää, ei niitä edes lue. Kun hän sitten saa sakkoa, niin hän velkoessaan palkkiota ja korvausta kuuluu siltä, joka tehtävän on hänelle antanut, lisää laskuun sen sakon, jonka hän on saanut, ja sillä hyvä. Ed. Sopanen tietää kai, että vaikka he hovioikeudessa ovat sakottaneet erästäkin asianajajaa ehtimiseen, ei hän siitä huolimatta ole ruvennut papereitaan lukemaan, vaan ottaa sakkoja edelleen ja panee ne päämiehen maksettaviksi. Tästä johtuu, ettei tällä tavoin ole mitään korjausta aikaansaatu. Mitä parannusta on syntynyt, se ei ole johtunut siitä syystä kuin ed. Sopanen mainitsi, vaan siitä syystä, että ihmiset, jotka riitelevät, ovat ruvenneet paremmin arvostelevaan, ketä he käyttävät apulaisinaan.

Ed. Aronen: Ed. Sopasen lausunnon käsittää varsin hyvin, kun tietää, että hän on ammattijuristi. Me maallikot ajattelemme näistä asioista toisin sentähden, että me tahdomme vapautua ammattijuristien holhouksenalaisuudesta, joka on tuottanut mitä suurimpia vaikeuksia oikeutta etsivälle yleisölle. Asia on käynyt sitä vaikeammaksi senvuoksi, että alioikeuksien tuomarit useasti antavat tuollaisten nuorten hovioikeudenauskultanttien istua käräjiään, auskultanttien, joilla itsellään on asianajotoimistot, ja jotka siis tässä joutuvat oikeastaan ammattikateudesta menettelemään sillä tavoin yleisöä kohtaan, kuin he monasti menettelevät. Oikeastaan se liikatuotanto, mikä yliopistossa nykyään vallitsee m. m. juristi-ammattikuunnan valmistamisen alalla, on johtanut siihen, että asianajajat yleensä ovat unohtaneet oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 §:n, jossa määrätään, että heidän tulee rehellisesti ja ahkeruudella ajaa päämiehensä asiaa. Ammattiasianajossa ilmenee keinottelutarkoituksia ja voisinpä sanoa halpamainen kiskonta ja siinä on usein ammattijuristien koko päämäärä. Vähät välittää ammattijuristi päämiesten oikeuksien valvomisesta, kuten ed. Sopanen näyttää uskovat.

Minä en lähde pitkälti tätä lakiehdotusta perustelemaan. Sitä on jo useita kertoja laajasti pohdittu ja ed. Sopenen on valiokunnassa kuullut tarpeeksi sitä selostettavan, niin ettei ed. Sopasta tarvitse enää lähteä eduskunnan tässä suhteessa valistamaan. Minä kannatan valiokunnan mietintöä kokonaisuudessaan.

Ed. Lilius: Tämä asia saa nyt, niinkuin ennenkin tämän kysymyksen esilläollessa tässä eduskunnassa, sen leiman, niinkuin olisi kysymys ammattimiesten, lakimiesten ja maalaisten luottamusta nauttivien maallikkoasiainajajain etujen välisestä ristiriidasta. Minä kyllä tiedän, kun tämä kysymys jo monta kertaa on ollut täällä esillä, että tässä ei käy muuttaminen sitä käsitystä, joka asiasta vasemmiston keskuudessa vallitsee. Pidän kuitenkin tarpeellisenä tässä jälleen huomauttaa ja painostaa, että tässä suinkaan ei ole kysymys ammattimiesten eduista, vaan suuren maalaisväestön eduista, niiden eduista, jotka eivät itse kykene asioitaan valvomaan, eivät arvostelemaan, kenenkä käsiin he jättävät asiansa ajamisen. Se, joka on ollut tilaisuudessa ylioikeuksissa, erittäinkin korkeimmassa, seuraamaan asiaa käsiteltäviä alioikeuksissa, on hyvinkin useasti ollut pakotettu huomaamaan, miten oleellisia etuja on kadotettu sen kautta, että asianomaiset kääntyvät sellaisten asianajajain puoleen, jotka eivät kykene asianmukaisella tavalla asiaa ajamaan ja valvomaan päämiehensä etuja. Minun mielestäni on valitettavaa, että juuri tämä yhteisen kansan etu tässä kohden tulee nyt, niinkuin ennenkin, laiminlyödyksi ja jätettäväksi huomioonottamatta. Mutta, niinkuin sanoin, minä luulen, että tässä ei ole pitkistä puheista hyötyä. Pyydän lyhyesti mainita, että yhdyin täydellisesti ed. Sopen lausuntoon ja hänen ehdotukseensa.

Ed. Sopenen: Jos todellakin asianlaita olisi sillä tavoin, kuin ed. Aronen tässä on väittänyt, että asianajajat eivät todellisesti ollenkaan välitä asiainajosta, vaan pääasiana pitävät palkansa perimistä ja suuren palkkion kiskomista, niin se paremmin kuin mikään muu osottaa, että asianajotoimi on todellakin valvonnan tarpeessa. Juuri kehittämällä asianajajalaitos sellaiseksi, että asianajajain valvonta tulee tiukemmaksi, edistetään asiaa, eikä suinkaan sillä, että se jätetään täysin vapaaksi.

Ed. Aronen: Ed. Liliukselle voin huomauttaa, että se ei ole yksistään vasemmiston taholla, kun tyytymättömyyttä tässä suhteessa on olemassa. Ed. Lilius voi kysyä oman ryhmänsä

maalaisedustajilta, niin huomaa, että siellä on sama tyytymättömyys ja sen on katkera kokemus tuottanut niin heille kuin meillekin.

Ed. Sopenen lausuntoon voisin huomauttaa, että me katsomme, että sillä saamme tarpeellista uudistusta asiaan, josta ed. Sopenen huomautti, että yleisö vapautetaan ammattijuristien holhouksenalaisuudesta ja että sille annetaan tilaisuus kääntyä sellaisen henkilön puoleen, johon se luottaa. Silloin täytyy ammattijuristienkin ruveta toimimaan terveellisemmällä pohjalla asianajossa.

Ed. Airola: Ed. Sopenen arveli, että tämän lain hyväksyminen vaikeuttaa asianajajain toiminnan valvontaa tuomioistuinten puolelta. Asia on aivan päinvastainen. Voimassa olevassa laissa on kylläkin riittävästi määräyksiä, joiden nojalla oikeusistuimet, jos niillä vain hyvää tahtoa on, ovat oikeutetut pitämään asianajajia kurissa, rankaisemaan ja oikaisemaan niitä. Jos asianajajaksi tulee myös henkilöitä, jotka eivät ole tutkintoja suorittaneet, niin tuomioistuimet omasta aloitteestaan ja myöskin tutkinnon suorittaneiden painostuksesta tulevat näitä lainmääräyksiä paremmin käyttämään, tulevat pitämään silmällä, että papereihin ei sekoiteta sellaista, mikä niihin oikeastaan ei kuulu, ja yleensä ottamaan varteen sen, mitä laissa sanotaan siitä, miten asioita on ajettava. Tulevat oikaisemaan asianajajia tarpeen tullen ja myöskin rankaisemaan, sekä tätä silmäläpitoa noudattamaan myöskin tutkinnonsuorittaneisiin nähden, joiden toiminnassa kieltämättä on myöskin hyvin paljon oikaistavaa ja korjattavaa. Tämän lain hyväksyminen ei myöskään olisi esteenä perinpohjaisen oikeudenkäyntireformin toteuttamiselle, niinkuin ed. Sopenen ensimmäisessä puheenvuorossaan arveli, vaan siinäkin asia olisi päinvastoin. Tiedetään, että oikeudenkäyntireformin toteuttaminen edellyttää paljoa suurempaa tuomarijoukkoa, kuin mitä meidän maassamme on tällä kertaa saatavissa. Jos vielä, kun siinä tullaan tarvitsemaan myös paljon enemmän asianajajia, tämä oikeus supistettaisiin nimenomaan tutkinnonsuorittaneisiin, tarvittaisiin silloin tietysti paljon enemmän tuomareita, kuin mitä tarvitaan, jos asianajo-oikeus on yleinen. Siitä syystä oikeudenkäyntiuudistuksen toteuttaminen lykättyy sitä kauemmaksi, ellei tätä lakia hyväksytä.

Ed. Hanninen-Walpas: Helsingissä oli ennen toimittaja A. B. Mäkelä. Hän oli hyvin perehtynyt eräisiin lakiasioihin. Hän olisi antanut työläisille avustusta ilman maksua, mut-

ta kun hän yritti esiintyä Helsingin raastuvanoikeudessa pelkkänä avustajana, kiellettiin se oikeus häneltä. Samoin oli eräs toinen henkilö, joka oli lukenut yliopistossa lakia koko pitkältä, mutta oli sitten lopettanut opintonsa. Sen jälkeen siirtyi hän työväenjärjestöjen palvelukseen ja yritti myös esiintyä avustajana, tahtomatta ottaa toimestaan maksua työläisiltä. Helsingin raastuvanoikeus esti hänenkin toimimasta sellaisena avustajana. Työväenjärjestöt ovat viime aikoina kasvaneet ja kehittyneet, ne ovat palkanneet vakituisia virkailijoita. Näillä virkailijoilla on hyvä tilaisuus ja velvollisuus perehtyä työväkeä koskeviin lakeihin. Epäilemättä he aikaa myöten voivat tutustua niihin tarkemmin ja tulla viisaammiksi niihin lakeihin nähden kuin ammattijuristit. Jos lainsäädäntö pysyy nykyisellään, eivät hekään saa esiintyä työväen edustajina Helsingin raastuvanoikeudessa, siitä voidaan olla aivan varmat. Raastuvanoikeus tulee syvällä tai toisella estämään sen. Asian ollessa nykyisellään on ainakin täällä Helsingissä sattunut lukemattomia sellaisia tapauksia, joissa työläiset ovat kärsineet vääryyttä asioissa, jotka he epäilemättä olisivat voittaneet, jos olisivat voineet ajaa niitä raastuvanoikeudessa. Mutta asianajopalkkiot täällä Helsingissä ovat niin suuret, että köyhä ihminen ei uskalla ruveta käyttämään asianajajia, ja sellaisista syistä on paljon oikeusjuttuja työväen taholta jäänyt nostamatta. He ovat saaneet kärsiä vahingon rahassaan. Suhde tulee pysymään sellaisenaan, ellei muutosta saada lakiin. Jos arvoisat juristit olisivat menetelleet toisella tavalla, niin muutoksen vaatiminen ei olisi niin kiihkeätä työväen taholla kuin se nyt on.

Ed. Junttilainen: Niinkuin esillä olevasta lakivaliokunnan mietinnöstä näkyy, ovat kaikki maallikkojäsenet lakivaliokunnassa kannattaneet sitä muutosta, jota mietinnössä ehdotetaan asianajajiin nähden. Mutta että ed. Sopsen ehdotus tarkoittaisi maalaisväestön etujen valvomista, ei tunnu oikein uskottavalta. Maalaiset kannattavat vapaata kilpailua asianajotoimen alalla.

Ed. Raade: On väitetty, että asianajajat ottavat kohtuuttoman paljon palkkaa asianajotoimestaan. Saattaa kyllä niinkin olla, mutta onhan asianomaisella oikeus vedota oikeuteen ja jättää asia oikeuden ratkaistavaksi. Sillä menettelyllä on asia autettu. Kyllähän niitä on n. s. maallikkoasianajajia, jotka ovat yhtä her-

kiä olleet ottamaan palkkiota vaivoistaan kuin tutkinnon suorittaneet asianajajat, ja löytyy hyvin paljon tapauksia, että maallikkoasianajajat ovat ottaneet palkkiota etukäteen suuremkin määrän eivätkä sittenkään ole tehneet asiassa yhtään mitään, jonka takia väite, että ammatti-asianajajat ottavat kohtuuttoman suuren palkkion asianajotoimestaan, ei ole pätevä syy vaatia semmoista reformia, kuin nyt tässä mietinnössä on esitetty. Muuten olen tässä keskustelun alaisessa asiassa ilmoittanut olevani ensimmäisen vastalauseen kannalla ja tulen sen johdosta äänestämään sen puolesta.

Ed. Airola: On huono lohdutus se, jonka hovioikeudenneuvos Raade mainitsi, nimittäin että jos palkkio on suuri, niin voi vedota oikeuteen. Jos sen tekee, on siinä välttämätöntä käyttää asianajajaa, ja seuraus on, että vaikka edellistä taksoa alennettaisiin, jälkimäinen oikeudenkäynti tulee niin paljon maksamaan, että vaikka hän siinä voittaisikin, hän aineellisesti häviää. Kun asia joka tapauksessa on näin, niin silloin tietää, että sellainen vetoaminen on hyvin hyödytöntä. Mitä tulee siihen, että jotkut maallikkoasianajajat ovat ottaneet maksuja ja sitten jättäneet asian ajamatta, tietää ed. Raade, että niitä on myöskin tutkinnon suorittaneita rappiolle joutuneita herrasmiehiä, jotka ottavat maksun ja sitten jättävät asian ajamatta. Se, että ihminen on rappiolla moraalisesti ja taloudellisesti, ei riipu siitä, onko hän suorittanut tutkinnon vai ei.

Ed. Alkio: Pyydän myös ilmoittaa kannattavani mietintöä. Kyllä oikeuden ostaminen asianajotoimen järjestäytymisen vuoksi sille kannalle, millä se nykyään on, on alkanut olla niin kallista, että kansan keskuudessa yleinen katkeramielisyys tätä järjestelmää vastaan on olemassa. Minä en uskalla väittää, että tämä uudistus itse asiassa saa paljonkaan korjausta aikaan, mutta tätä uudistusta on ajateltu siitä saakka, kun eduskunta tämän uuden järjestelmän mukaan ensi kertoja kokoontui ja sen vuoksi olisi se nyt koetettava kerrankin toteuttaa. Sitenhän saadaan nähdä, mihin tämä vie.

Ed. Aronen: Olisi todella ihailtavaa, jos se sydämellinen huolenpito, mikä ammattijuristien taholta meitä työväkeä kohtaan nyt esiintyy, olisi todellista, mutta kun minä olen vakuutettu siitä, että se johtuu joistakin muista syistä kuin meidän etujemme valvomisesta, niin ei kan-

nata siitä iloita. Muuten voin lohduttaa ammattijuristeja, etteivät he leivättömiksi tule jäämään vastakaan, vaikka tämä laki tuleeekin voimaan. Minä uskon, että kunnolliset ammattijuristit tulevat kyllä vielä olemaan yleisön suosiossa, mutta se on varma, että sellaiset tusinasianajajat, jotka nykyään ovat itsensä tehneet mahdolltomiksi, tulevat jäämään syrjään, mutta niiden tähden ei kannata sellaista ääntä pitää.

Ed. Alma Jokinen: Mielestäni valiokunnassa tuli tämä asia perinpohjin valaistuksi, nimittäin, että vapaan kilpailun aikaansaamisesta tällä alalla on ainoastaan hyötyä, sillä valiokunnassa tuotiin hyvin paljon valaisevia esimerkkejä siitä, miten kalliista asianajo monopolioikeutena on, miten huonosti monta kertaa siitä huolimatta asiat tulevat ajetuiksi ja miten terveellisesti vaikuttaa siinä suhteessa juuri vapaa kilpailu. Mielestäni jo se, että sekä eduskunnassa että valiokunnassa kaikki maallikot miltei poikkeuksetta kannattavat tätä uudistusta, todistaa sitä, että tämä todellakin on tarpeen vaatima ja että olojen kehitys on vienyt siihen, että täytyy tulla joitakin tasoituksia niissä tavattomissa asianajopalkkioissa, jotka nyt ovat käytännössä, kun asianajo-oikeus on ammattijuristeilla monopolioikeutena. Kun valiokunnassa ajateltiin taksan määräämistä asianajajille, pidettiin sitä tarpeettomana siitä syystä, että vapaa kilpailu tekee taksan tarpeettomaksi ja jo itsestään alentaa nykyisiä kohtuuttomia hintoja. Sitten myös todisteltiin mielestäni riittävästi, että asioita hyvin useasti paljon kykenevämmiin ajavat nämä ei-juristit kuin juristit, ja koska käytäntö on osoittanut tarpeen vaatimaksi, että ei-juristit saavat ajaa asioita, niinkuin esimerkiksi juuri työväen etujen kannalta on tarpeellista työväen etujen puolustamiseksi ja vähävaraisten oikeuksiinsa saattamiseksi, niin ei ole mitään syytä vastustaa tätä ja voi sen vastustaminen tuntua juuri ammattikateudelta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän keskustelun kuluessa on ed. Sopanen ed. Paavolaisen kannattamana tehnyt ehdotuksen toiseksi pykäläksi. Tämä ehdotus luetaan ja otetaan huomioon asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään nyt hetkeksi, sillä Suomen senaatin jäsen on saapunut tänne jättääkseen eduskunnalle eräitä hallituksen esityksiä.

Senaattori Antti Agaton Tulenheimon v. t. esittelijäsihteerin Albin Ewald Rautavaaran saattamana saapuu eduskuntaan ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

- n:o 4 eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatoimen lainmukaisuutta,
- n:o 5 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtioväijärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi,
- n:o 6 Korkeimmasta Oikeudesta,
- n:o 7 Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta sekä
- n:o 8 mooseksenuskolaisista Suomessa.

Puhemies: Eduskunnan puolesta pyydän kiittää ja ilmoittaa, että eduskunta on ottava esitykset perustuslainmukaiseen käsittelyyn.

Puhemies: Jatketaan suuren valiokunnan mietinnössä n:o 6 olevan ehdotuksen käsittelyä ja siirrytään lakiehdotusta tutkimaan kohta kohdaltaan. Valiokunnan ehdotuksen 2 § löytyy lakivaliokunnan mietinnön 8:llä sivulla.

Keskustelu:

Ed. Juutilainen: Että esillä olevan lakiehdotuksen 2 ja 3 §:n sanontatapa tulisi samanlaiseksi, ehdottaisin, että 2 §:n ensimmäinen sana muutettaisiin kuuluvaksi: „Oikeudenkäyntivaltuutettuna”.

Ed. Pesonen: Pyydän kannattaa ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta, sillä alkuaan tämä sana mietinnössä oli „oikeudenkäyntivaltuutettuna” eikä „oikeudenkäyntiasiamiehenä”.

Ed. Pennanen: Nähtävästi minä lienen niitä ainoita maallikoita tässä eduskunnassa, joka olen ed. Sopasen kannalla tässä asiassa. Pyydän sentähden pöytäkirjaan ilmoittaa, että

tulen äänelläni kannattamaan ed. Sopasen tässä kohden tekemää ehdotusta. En katso asiaa lakimiesten, vaan yksinomaan maalaisten kannalta. Olen sitä mieltä, että joskin nykyisissä oloissa ja nykyisessä järjestelmässä on puutteita ja sen nojalla on voitu väärinkäytöksiä huomata, kasvavat väärinkäytökset moninkertaisiksi, jos asianajotoimi tehdään vapaaksi minkäänlaisesta kontrollista.

Ed. Airo la: Ed. Juutilaisen tekemä ehdotus ei sisällä mitään asiallista muutosta, se on ainoastaan muodollinen muutos ja siinä suhteessa vielä huononmus. Siitä syystä jaosto ja valiokunta korjasi sen jälleen tähän muotoon, jossa se nyt mietinnössä on, ja siitä syystä mielestäni se ehdotus, joskin sitä täällä on kannatettu, olisi hylättävä. Ei ole syytä lähettää asiaa suureen valiokuntaan, jotta siellä tehtäisiin pelkästään muodollista laatua oleva huomautus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun aikana on ed. Sopanen ed. Paavolaisen kannattamana ehdottanut 2 §:n näin kuuluvaksi: „Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai riitapuolen apulaisena saatakoon käyttää ainoastaan hyvämaineista, rehellistä ja sellaiseen toimeen kykenevää henkilöä, joka ei ole holhottava. Älköön siihen yleisesti käytettäväksi ketään, jota se oikeus, missä asiaa ajetaan, ei ole hyväksynyt ja joka ei ole siihen lupaa saanut. Alioikeudessa saa riitapuoli valtuusmieheksi panna sukulaisensa tahi palveluksessaan olevan tai sellaisen, johon muuten luottaa, mutta ylemmässä oikeudessa älköön, paitsi siinä tapauksessa kuin tämän luvun 6 §:ssä sanotaan, valtuusmieheksi hyväksyttäväksi ketään, joka ei ole maan yliopistossa suorittanut sellaista tutkintoa lainopissa kuin tuomarinviran toimittamiseen on määrätty. Virkamies älköön puhuko asianosaisen puolesta, kun se on vastoin hänen virkavelvollisuuttansa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sopasen ehdotukseksi. Yksityiskohdaisen keskustelun aikana on ed. Juutilainen ed. Pesosen kannattamana ehdottanut, että suuren valiokunnan ehdottaman 2 §:n ensimmäinen sana „Oikeudenkäyntiasiamiehenä” muutettaisiin sanaksi „Oikeudenkäyntivaltuutettuna”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Juutilaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelyyn äänestettäessä tulee, olisi mielestäni ensin äänestettävä

suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Sopasen ehdotuksen välillä. Näistä voittava olisi sitten pantava äänestyksen alaiseksi, jotta nähtäisiin hyväksytäänkö se muoto, jonka ed. Juutilainen on tahtonut 2 §:lle antaa.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sopasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt tässä äänestyksessä hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen; ed. Sopasen ehdotus on hylätty.

2) Ken hyväksyy puheenaolevan 2 §:n sellaisena, kuin se on päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Juutilaisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä pykälän sellaisena, kuin se edellisessä äänestyksessä hyväksyttiin ja hylätä ed. Juutilaisen muutosehdotuksen.

§:t 3 ja 9 hyväksytään keskustelutta kumpikin erikseen suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisina.

Lakiehdotuksen alussa oleva johdanto 8:lla sivulla hyväksytään keskustelutta sekä samoin lakiehdotuksen nimike samalla sivulla.

Puhemies: Asian toinen käsittely on siis päättynyt.

3) Ehdotus asetukseksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistavasti käsitelty ed. Hakalan y. m. eduskuntaesitys n:o 6, joka sisältää ehdotuksen rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n poistamisesta.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Sitten ryhdytään käsittelemään yksityiskohdittain suuren valiokunnan ehdotusta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sopanen: Kysymys uskontorikoksista on riidanalaisimpia kysymyksiä, kuten tunne-

taan, rikosoikeuden alalla. Samalla kuin nyttemmin kuitenkin oltanee yksimielisistä siitä, ettei Jumala sellaisenaan ole ihmisten loukkausten ylettyvillä eikä siis myöskään kaipaa mitään lainsuojaa loukkauksia vastaan, niin koskee erimielisyys sen sijaan sitä, mikä on se oikeushyvä, joka rangaistusmääräyksillä on suojeltava. KaJoamatta tässä niihin eri käsityskantoihin, joita teoriassa on ilmennyt, pyydän vain saada todeta sen, että nyttemmin yleisimmin vallassa olevan käsityksen mukaan on lainsäädännön tarkoitusena suojella ihmisten uskonnollisia tunteita ja uskonnollista vapautta. Ja jos kerran näin on asianlaista, täytyy rikoslaisissa myös olla näitä käsityskantoja vastaavia säännöksiä.

Lakivaliokunta oli myös asettunut tälle periaatteelliselle kannalle ja poistamalla kokonaan rikoslain 10 luvun 1 §:n, jossa säädetään rangaistus Jumalan pilkkaamisesta, ja 10 luvun 2 §:n, jossa säädetään rangaistus Jumalan pyhän sanan ja sakramenttien pilkkaamisesta, pysyttänyt rangaistuksen jonkun uskontokunnan opin häpäisemisestä silloinkin se tapahtuu ilkeämielisydestä. Siten tahtoi lakivaliokunta antaa lain suojaa ihmisten uskonnollisille tunteille. Sen ohessa oli lakivaliokunta kuitenkin katsonut tarpeelliseksi tehdä tämän rikoksen asianomistajan rikokseksi, s. t. s. sellaiseksi rikokseksi, jossa syytteenpano- tai ilmiänto-oikeus oli jätettävä asianomaiselle itselleen, tässä uskontokunnan hallitukselle. Arveltiin nimittäin, että virallisen syyttäjän useimmissa tapauksissa oli vaikea arvostella, milloin joku teko todella oli loukannut jonkun uskontokunnan oppia. Muuten oli lakivaliokunta pääkohdiltaan pysyttänyt 10 luvun 3 ja 4 §:n, jotka suojasivat yksilön uskonnollista vapautta, ja viittaan tässä suhteessa tehtyihin vähäisempiin muutoksiin valiokunnan mietinnön 9:llä sivulla oleviin perusteluihin. Ja johtuikin lakivaliokunta, erimielisyyksien pääasiassa kohdistuessa eri rangaistusmääräyksiin, aivan yksimielisiin tuloksiin. Suuri valiokunta kuitenkin vasemmiston taholta ja juuri niiden jäsenten taholta tehtyjen ehdotusten johdosta, jotka lakivaliokunnassa olivat asettuneet tälle yksimieliselle kannalle, muutti kokonaan lakivaliokunnan mietinnön poistamalla 10 luvun toisenkin pykälän, ja pysytti ainoastaan 3 ja 4 §:n, joissa oli säädetty rangaistus uskonnollisen vapauden loukkaamisesta, mutta ei jättänyt voimaan minkäänlaista rangaistusmääräystä ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaamisesta. Oltakoonpa nyt säännöksiä suojaamaan oikeushyvään nähden millä periaatteellisella kannalla tahansa, täytynee kuitenkin

tenkin kaikkien myöntää se, että kansamme enemmistön katsantokannan mukaan tässä tarkoitettu oikeushyvä, ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaaminen, ainakin vielä toistaiseksi vaatii rikoslain tarjoomaa oikeussuojaa. Minä en siis lakimiehenä voi suostua siihen enkä pitää oikeana sitä, että rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:t kokonaan poistetaan panematta mitään niitten sijaan. Ehdotan siis, että eduskunta, hylkäämällä suuren valiokunnan asiassa tekemän ehdotuksen, hyväksyisi lakivaliokunnan yksimielisen lakiehdotuksen ja toivon, etteivät vasemmistolaisetkaan asiaa tarkemmin harkittuaan luovu siitä periaatteellisesta kannasta, jolle he lakivaliokunnassa yksimielisesti ovat asettuneet.

Ed. Rosenqvist: Det torde knappt finnas någon i denna församling, som icke erkände önskvärdheten och nödvändigheten af en ändring af de s. k. religionsparagraferna i 10 kap. af vår strafflag. Redan det faktum att vi med all sannolikhet snart erhålla en religionsfrihetslag, en lag, som inför fullständig religionsfrihet i detta land och som sålunda möjliggör uppkomsten af en stor mängd olika, hvarandra delvis motsatta såväl kristna som icke-kristna trossamfund, påkallar en dylik ändring. Då lagutskottets betänkande rörande detta ärende utan någon reservation kom oss tillhanda, mottogs detta därför helt säkert med tillfredsställelse äfven af dem, som i några afseenden önskat en mer korrekt, ett mer adekvat uttryck för det, som lagutskottet enhälligt uppenbarligen dock afsett att få uti lagen fastställt. Stora utskottet har emellertid sänderifvit detta betänkande, har från detsamma uteslutit helt och hållet den andra paragrafen utan att tillika göra något tillägg till de två följande paragraferna.

Jag har här begärt ordet icke för att göra något motförslag, icke håller för att söka få stora utskottets beslut upphäfdt, något som torde vara fruktlöst, utan endast för att såsom medlem af stora utskottet få till protokollet antecknad min afvikande mening, och ber jag att med några ord få motivera densamma.

Genom att helt och hållet utesluta den andra paragrafen ur strafflagens 10 kap. äfven i den formulering, som lagutskottet gifvit denna paragraf, uttalar Finlands nuvarande folkrepresentation, att den för framtiden icke anser, att ett gäckande, ett förhånande, ett skymfande af andras tro och gudsdyrkan är något mot människovärdet stridande, något mot hvilket därför folkets rättsmedvetande i dess strafflag hade att reagera. Om ett sådant uttalande kan jag för min del icke

förena mig. Vi hoppas, såsom nämnt, att snart erhålla en religionsfrihetslag, som respekterar och skänker erkännande åt hvarje människas gudsförhållande, det må kläda sig i hvilka former som helst, positiva eller negativa, en lag, som står erkännande inför det obestriddiga faktum, att mänsklig vilja, medvetet eller omedvetet, är bestämmd af en öfverindividuell kraft, denna må nu uppfattas på det ena eller på det andra sättet, en religionsfrihetslag, som tillåter bildande af hvilka trossamfund som helst. Men samtidigt förklara vi, att man utan hvarje tillstymmelse till reaktion från samhällets sida fritt kan förhåna, skymfa, bespotta andras tro och andras gudskyrkan. Man skulle tvärtom tycka, att ju djupare man skattar tros- och samvetsfriheten, desto ömtåligare skulle man vara gentemot en trångsynthet och en själens råhet af eminentaste slag på detta område. Redan i den religiösa fridens och den religiösa fredens intresse borde man dock tveka att taga det steg stora utskottet nu föreslår Finlands landtdag att taga. Med ett dylikt steg träder också Finlands folk utanför raden af Europas öfriga kulturfolk. I deras strafflagar och i deras strafflagsförslag, äfven de af allra senaste datum, möta oss, såsom äfven lagutskottets betänkande gifver vid handen, utan något undantag bestämmingar motsvarande de i andra paragrafen af lagutskottets förslag.

I Sveriges strafflag talas om gäckande, om gäckeri af gudstjänst, i Norges strafflag af 1902 om att drifva gäck med troslära, i Danmarks strafflag af 1866 talas om hånande af troslära eller gudskyrkan, i det danska nya strafflagsförslaget af 1912 om gäckeri med tillåtet religionsamfunds lära och gudstjänst, i Tysklands strafflag af 1871 om offentligt skymfande af religionsamfund, i Tysklands nya strafflagsförslag af 1909 om skymfande och hädande, i Österrikes strafflagsförslag af 1909 om skymfande, hånande o. s. v., i strafflagsförslaget i Schweiz af 1908 talas om offentligt skymfande af gudstjänst eller religiös förrättning, om afsiktligt vanhelgande af ställe eller föremål, som afsetts för gudstjänst. I Frankrikes, Italiens, Belgiens och Nederländernas strafflagar möta oss liknande bestämmingar som i den schweitziska strafflagen: Allt detta visar att således Finlands folk blefve det första, som genom sin strafflag ansågo en reaktion mot att skymfa, håna, bespotta, gäcka hvad andra anse heligt icke vara någonting att reagera emot.

Det steg, som landtdagen nu, genom att antaga stora utskottets förslag är i beråd att taga, är icke heller, synes det mig, något framsteg i verklig utveckling och verklig humanitet. Ty det folk,

hvars rättsmedvetande upphör att reagera mot den själens råhet och trångsynthet, som ligger i hånande, bespottande, skymfande af andra människors gudskyrkan, har, synes det mig, ställt sig utanför det humanas gränser. Låt oss förstöra hänsynsfullheten och vördnaden för det heliga, låt oss uppfostra ett släkte, som hvarken hos sig själf eller hos andra finner något att böja knä inför, något att obetingadt lyda och respektera, något som står utöfver individuella intressen och eudaimonistiska lyckodrämmar, och vi föra helt säkert icke mänskligheten framåt. Vi lefva nu på det kapital af vördnad och hänsynsfullhet gentemot personligheten och gentemot personliga andliga värden, som förgångna släkten hafva samlat, och må vi se till att icke detta kapital varder förminskadt.

Man må icke, såsom skett, söka försvara det steg, man nu är i beråd att taga, därmed att religionsfriheten så kräfde. Fallet är det fullkomligt motsatta. Endast genom en fullkomlig begreppsförvirring kan man sammanblanda begreppet: frihet att hylla och offentligen uttala hvilken religiös eller irreligiös öfvertygelse som helst — och bakom den s. k. irreligiösa öfvertygelsen står många gånger en djup religiositet — och begreppet frihet att gäcka, smäda, håna andras tro. Ut i ifrågavarande paragraf uppträder samhället icke mot den förra friheten, icke mot religionsfriheten, men väl mot den senare och till skydd för den förra. I nämnda paragraf reagerar samhället mot vidriga uttryck af ofördragsamhet och råhet. Respekt för andras tro, vi fordra ju det samma. Icke mindre vilseledande är att försöka hänföra det, mot hvilket nämnda paragraf vill reagera, under den religiösa kritikens begrepp eller att likställa religiösa fanatiker och okyniga hädarynglingar med de mänsklighetens stormän, hvilka genom en djup och skarp kritik af traditionella föreställningar och traditionella religiösa begrepp fört mänskligheten framåt och fördjupat dess religiösa lif. Det är här icke heller fråga endast om skydd för individens ideella känslor, för hans s. a. s. religiösa känslor, utan det är fråga om en hänsynsfull respekt för en skapande, i själfva människoväsendets grund liggande lifsprincip, som hos alla jordens folk varit och är verksam och som, trots äfven de barnsliga, ofullkomliga former, i hvilka den klädt sig, dock varit en grundfaktor vid själfva människoväsendets odling och dess lyftning. Försvaret man aflägsnandet af 2 § uti strafflagen på nu antydda vägar, då visar man blott oklarhet i sin tanke, såvida icke viljan har fel. Den sak är till ytterlighet svag, som endast genom vantolkningar af

den motsatta uppfattningen låter sig försvaras, och det enda försvar jag för denna paragrafs aflägsnande har hört har varit vantolknningar.

Detta har jag sagt endast för att få det till protokollet antecknad och därmed få min ståndpunkt markerad. Jag har, som sagdt, icke gjort något ändringsförslag och icke åsyftat en ändring af stora utskottets betänkande, hvilket har synts mig fruktlöst. Jag har därför icke heller här ingått på ett försök att möjligen gifva ett mer adekvat och mer korrekt uttryck åt det, som lagutskottet innerst och enhälligt dock afsett att få uti lagen uttryckt. För min del vore jag böjd att omfatta lagutskottets betänkande äfven i oförändrad form.

Ed. L. Typ p ö: Valiokunnan vähemmistöllä ei ollut mitään mahdollisuutta saada eräviä mielipiteitä mietinnössä julkisuuteen. Kun vastalause, jonka aioimme tehdä, jäi kuitenkin jostakin syystä tekemättä, niin katson velvollisuudeksi jotakin lausua tämän asian johdosta.

Olen sitä mieltä, että uskonnollisia tunteita ja tapoja on lailla suojattava aivan kuin jotakin muutakin toisen omaisuutta. Vaikkapa edellyttämekin uuden vapauden alkua ja senmukaisia edistyspyrintöjä ja uudistuksia, niin kuitenkin on siinä meneteltävä niin varovaisesti, ettei toisilta tulisi uskonnollisen vapauden ja uskonnollisten tunteiden suoja riistetyksi, vaikka en sitäkään voi uskoa, että kristinoppi ja sen todelliset tunnustajat siitä heikkenisivät, vaikkapa heidät jätettäisiinkin ilman mitään lain suoja. Meillä löytyy riittävästi historiallisia tietoja entisiltä ajoilta siitä, kuinka ylenmääräisesti kristinuskon todelliset tunnustajat ovat saaneet osakseen mitä raainta häväistystä ja vainoa, joka ei kuitenkaan ole voinut heitä masentaa. En luule, että tämä olisi tuottava ainoallekaan oikeamieliselle ihmiselle todellista hyötyä tai iloa, jos kristinoppi ja siihen kuuluvat uskonnolliset ihmiset jäisivät ilman lainsuojaa kaikkien kevytmielisten pilkkajain häväistäväksi. Sitä en väitä, että tuollaiset halpamaiset teot tulisivat ankarilla lain rangaistummääräyksillä ehkäistyiksi, mutta se on minun mielipiteeni, että laki on pysytettävä sellaisena, että se tuntee pilkkaamiset ja häväistykset rikolliseksi tehtäköön pä sitä ketä kohtaan tahansa. Kun asia lakivaliokunnassa otettiin käsitelyyn, oli valiokunnan vähemmistössä jokseenkin sama mieli kuin vuoden 1914 valtiopäivillä. Emme tahtoneet rikoslain 10 luvun 1 §:ää säilyttää erityisenä rikoksena, vaan oli se mielestämme yhdistettävä toisessa pykälässä mainittuun rikokseen, joten Jumalan ja hänen sanansa pilkkaami-

nen olisi sitä, jolla loukataan uskonnollisia tunteita aivan samoin kuin silläkin, että pilkataan ja häväistään uskonoppia, sakramentteja ja uskonnollisia tapoja, joita toinen pyhimpanä kunnioittaa ja haluaa säilyttää niiden loukkaamattomuutta. Lakivaliokunta kuitenkin yksimielisesti hyväksyi kolmannessa lukemisessa tuon 2 §:n, joka olisi ollut aivan vaaraton uskonnon häpäisijöille, mutta suuressa valiokunnassa sekin on poistettu. Tuollainen teko edellyttää, että Jumalan sana, uskonoppi ynnä niihin liittyvät ihmiset saisivat jäädä kaiken kevytmielisen ivan ja pilkan esineiksi ilman mitään lainsuojaa. En kuitenkaan usko vielä kaikkien kansalaistemme sivistyksessä kehittyneen sille tasolle, ettei enään tarvittaisi kristinuskoon ja sen tunnustajiin nähden mitään lainsuojaa. Kuitenkin rohkenen olla sitä mieltä, että Suomen kansan enemmistö kunnioittaa Jumalan sanaa ja pitää sen pyhänä, joka onkin uskonnon ja todellisen sivistyksen alkulähde. Kuinka syvästi tulisikaan niiden ihmisten tunnemieli loukatuksi, joiden asioita täällä käsitellään, jos he saisivat kuulla, että lainsäätäjät ovat olleet valmiit ilman mitään todellista syytä poistamaan laista uskonnollisten menojen ja tunteiden oikeutun suojan. Tämä on mielestäni aivan tarpeeton teko. Siitä en usko olevan kellekään mitään todellista hyötyä; eivät nykyaikaisimmatkaan sivistyspyrintöt sitä todellisuudessa tarvitse. Suuren valiokunnan mietinnössä sanotaan, että „koska rikoslain 10 luvun 2 § lakivaliokunnankin ehdottamassa muodossa saattaa antaa aihetta mielivaltaan lain käytössä, ja kun paitsi uskonnollisia vakaumuksia on olemassa muitakin vakaumuksia, joita ei lailla suojella, ei ole mitään syytä asettaa uskonnollisia vakaumuksia eri asemaan”. Ensimmäiseksi ilmenee tässä se ajatus, että rikoslain 10 luvun 2 § antaisi aihetta mielivaltaan lain käytössä. Minä en ainakaan ymmärrä tämän pykälän antavan enemmän aihetta mielivaltaan lain käytössä kuin monen muunkaan lakipykälän, paitsi, jos sitä pidetään mielivaltaisena tekona, että lain mukaan rikoksesta tuomitaan, joka ei kuitenkaan sitä ole. Ei suinkaan sekään ole oikein, että mielivaltaista lainkäyttöä edellyttäen laki poistetaan ja uskonto jätetään ilkeämielisyydestä johtuvan pilkan esineeksi ilman lain suoja. Mietinnössä sanotaan, että on olemassa muitakin vakaumuksia, joita ei lailla suojella. Voin kuitenkin sanoa, että kaikki tarpeelliset vakaumukset oikeamielisessä siveellisyydessä ovat lailla suojatut. (Vasemmalta: Millä lailla?) Mutta uskon löytyvän sellaisiakin vakaumuksia, jotka rikollisuutensa tähden ovat lain mukaan rangaistavat. Vielä sanotaan, ettei ole mitään syytä aset-

taa uskonnollisia vakaumuksia eri asemaan. Tahdon kuitenkin väittää, ettei ole mitään syytä uskontoa syrjäyttää siitä asemasta, joka sillä on voimassa olevan lain mukaan. Sillä toisen ihmisen uskonnollisten tunteiden, kunnian ja siveellisyyden pilkkaamista olemme tottuneet lain mukaan pitämään rikoksena, ja jos vielä sellainen lakipykälä poistettaisiin kuin tämä kysymyksessä oleva on, jää sittenkin toisen ihmisen pilkkaaminen ja häpäiseminen rikokseksi. Koska en voi yhtyä lakivaliokunnan ehdotusta kannattamaan sellaisena, kuin se on tullut suuresta valiokunnasta, ehdotan tässä eduskunnan hyväksyttäväksi lakivaliokunnan mietinnöstä poistetun toisen pykälän sijalle seuraavan pykälän: „Joka julkisesti pilkkaa Jumalaa tahi muulla tavalla häväisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi suvaitun uskokunnan oppia tahi kirkollisia tapoja, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi tahi enintään 200 markan sakolla”.

Ed. S. Haapana: Sosialidemokraattien ehdotus rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta tarkoittaa saada ensiksikin poistetuksi ne rangaistumääräykset, jotka seuraavat julkisesta Jumalan pilkkaamisesta. He siis tahtovat mainitun pilkkaamisen saada täysin luvalliseksi. Lakivaliokuntakin on katsonut, että näin tehtäköön.

Toisena vaatimuksena on sosialidemokraattien anomuksessa, että Jumalan pyhän sanan, Suomessa tunnustetun luvallisen uskokunnan opin, sakramentin ja kirkollisen tavan julkinen pilkkaaminen myöskin tulisi olla luvallista. Tässä suhteessa ei lakivaliokunta ole katsonut voivansa mennä yhtä pitkälle. Se kyllä jättää Jumalan sanan, sakramenttien ja kirkollisten tapojen pilkkaamisen avoimeksi, mutta eräillä ehdoilla suojelee Suomessa tunnustetun, luvallisen tai suvaitun uskokunnan oppia ilkeämielisyydestä johtuvalta häpäisemiseltä. Pilkkaaminen jää luvalliseksi. Häväisemiseksi katsotusta rikoksesta ei kuitenkaan saisi valiokunnan mielipiteen mukaan tehdä syytöstä, ellei asianomaisen uskokunnan hallitus olisi sitä syytteeseen pantavaksi ilmoittanut. Rangaistumääräyksiksi ehdottaa valiokunta korkeintaan kolme kuukautta vankeutta ja 200 mk:n sakkoo.

Kun ottaa huomioon valiokunnan nyt ehdottamat rajoitukset syytteiden nostamisesta, on selvää, että niitä tulisi nostettavaksi uskokunnan opin häpäisemisestä aivan harvoissa tapauksissa eikä koskaan yksityisten henkilöiden harkinnan perusteella, olkootpa nämä yksityishenkilöt vaikka virallisia syyttäjiä.

Tällä kannalla olivat lakivaliokunnan sosialistiset jäsenet vielä viime kuun 21 päivänä, jolloin

valiokunnan mietintö on allekirjoitettu. Mutta sitten sosialidemokraatit muuttivat kantansa. Kun lakiehdotus tuli esiin suuressa valiokunnassa, äänestivät sosialidemokraatit, ja aivan ilman mitään perusteluja, kokonaan pois valiokunnan laatiman tätä asiaa koskevan 2 §:n. Tällä tavalla he tahtoivat tehdä Suomessa suvaittujen uskokuntain opin häpäisemisen luvalliseksi, vaikkapa se perustuisi ilkeämielisyyteen ja tapahtuisi vaikka kuinka julkisesti.

Kajotessani asiaan, teen sen tietäen, ettei ole suuria toiveita, että sosialidemokraatit katsoisivat tässä menevänsä liian pitkälle sen häpäisemisessä, mikä vielä suurelle osalle kansaamme on pyhää ja pyhintä, se ei heitä arveluta. Joka tapauksessa ei tätä kuitenkaan voi kokonaan vaijeten sivuuttaa. Ainoa mitä voitaisiin tehdä, on, että eduskunta asettuu sille kannalle, mille lakivaliokunta porvarillisine ja sosialistisine jäsenineen vielä kaksi viikkoa sitten yksimielisesti oli asettunut laatieessaan puheenaolevan rikoslain 10 luvun 2 §:n, jonka, niinkuin sanoin, sosialidemokraatit suuressa valiokunnassa poistivat. Ed. Sopenen on täällä tehnyt ehdotuksen mainitun pykälän ottamiseksi lakiin siinä muodossa kuin se esiintyy lakivaliokunnan mietinnössä. Kun olen samaa mieltä, että tämä pykälä tässä muodossa olisi saatava rikoslain 10 lukuun, kannatan ed. Sopenen tekemää ehdotusta.

Ed. Leho: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni suuren valiokunnan mietintöä. Kun tämä lakivaliokunnan mietintö tuli ensi kerran esille, en ymmärtänyt, kuinka sen sosialistiset jäsenet olivat asettuneet sille kannalle, mikä käy ilmi tämän mietinnön lakiehdotuksen 2 §:stä. Tämä 2 § ei nimittäin anna juuri minkäänlaista laajempaa tukea uskonnollisten asiain arvosteluun, kuin mitä voimassa olevan rikoslain kohta tässä suhteessa säätää. Voimassa olevan rikoslain kohta, jota juuri pitäisi uudistaa ja oloja siihen nähden parantaa, säätää nimittäin, että joka julkisesti tekee pilkkaa Jumalan pyhästä sanasta taikka jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tai suvaitun uskokunnan opista, sakramenteista, kirkollisista tavoista, rangaistakoon j. n. e., kun taas tämä valiokunnan ehdotus kuuluu: Joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tai suvaitun uskokunnan oppia, rangaistakoon j. n. e. Nyt olisi ainakin lakivaliokunnan sosialististen jäsenten pitänyt tietää, että jos uskokunnan toimintaa ja yleensä uskonnollisia käsitteitä arvostellaan vaikka kuinka sävyisästi, varsinkin jos se arvostelu on painavaa ja asiallista, ainakin

tässä maassa uskokuntien puolelta on tällainen arvostelu katsottu heidän käsitteidensä häpäisemiseksi ja aina myös on tällaista kannetta höystetty sillä, että arvostelu on lähtenyt ilkeämielisyydestä. En ainakaan, seurattessani Jumalanpilkkajuttuja, joita on uskokuntien puolelta aloitettu, ole koskaan tavannut, että uskonnat olisivat käsittäneet tätä heidän oppinsa arvostelua muuksi kuin ilkeämielisyydestä lähteneeksi häpäisyksi. Kun lakivaliokunta antaisi näille uskokunnille yhä edelleenkin oikeuden tehdä kannealoitteita henkilöitä kohtaan, jotka heidän mielestään ilkeämielisyydestä häpäisevät uskonnollisia käsitteitä, ei asia todellisuudessa olisi entisestään muuttunut juuri ensinkään. Lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa sivulla 8 valiokunta tosin sanoo: „Että on rangaistava ainoastaan sitä, joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun uskokunnan oppia. Siten toivottavasti estetään, että uskonnollisten kysymysten, vaikkapa ankarastikin arvosteleva, jopa ivallinen käsittely, voitaisiin tulkita rangaistavaksi teoksi”. Tällainen ajatus, että valiokunta uskoo, että ankaraakin arvostelua voitaisiin täten tämän ehdotuksen mukaan rikyttää ilman, ettei uskokunnan puolelta sitä rikokseksi otaksuta eikä rikokseksi sanota, se on minun mielestäni aivan liian kevyttä otaksumista niiden monien kokemusten jälkeen, joita tässä maassa on päinvastaisesta asian puolesta olemassa.

Lakivaliokunnan perusteluissa sivulla 7 sanotaan näin: „Voi tosin panna kysymyksenalaiseksi, onko toisen uskonnollinen vakaumus sellainen oikeushyvä, että sitä on rangaistumääräyksillä suojeltava, ja eikö uskontorikokset olisi supistettava käsittelemään ainoastaan ne teot, joilla uskonnollista vapautta loukataan”. Kun valiokunta täten on pannut kyseenalaiseksi, onko jonkun uskokunnan vakaumus sellaista, että sitä täytyisi jollakulla lailla suojella, olisi luullut tämän kysymyksen jälkeen ainakin valiokunnan sosialististen jäsenten asettuvan suorastansa vastaamaan kielteisesti. Miksi pitää tosiaankin jonkun henkilön uskonnollisia vakaumuksia suojella erityisesti, vallankin kun tiedetään, että uskonnolliset käsitteet ovat kaikissa maissa sitä enemmän aina vähentyneet ihmisistä, mitä enemmän yleinen sivistys on saanut jalansijaa. Kun siis lakivaliokunnan sosialististen jäsenten olisi pitänyt tämä tietää, niin ei olisi luullut, että näille häviävälle käsitteille enään lain suojaa ehdotetaan, kun ei kerran lain suojaa tämän valiokunnan puolesta millekään muille käsitteille tarvita. Miksikä esimerkiksi ei sosialismin materialistisille käsitteille lakivaliokunta erikoista suojelusta esi-

tä? Ovathan tuhannet papit maailman kirkoissa tätä oppia vastaan, jos mitään, esittäneet vääriä, ivallisia, kaikin puolin moitittavia ja todellakin ilkeämielisyydestä lähteviä parjauksia. Mainitsisin vielä esimerkiksi sellaisen kuin Darwinismi-käsitteen, josta papit ovat maallanneet apinaihmisten kuvia y. m. sellaista, halventaakseen tämän yli koko maailman kuuluisan tiedemiehen käsitteitä. Entä sellainen oppi kuin vegetarismi, joka inhoo lihan syöntiä, teurastusta ja vaatii, että heidän käsitteilleen jo hienontuneen sivistyksen nimessä pitäisi antaman erikoinen oikeus ja tunnustus. Mitä sitten taas siihen tulee, ettei uskontokäsitteitä voisi ankarasti arvostella, jos se nimittäin käyppi vakaumuksen ja tosiasia perusteella, niin voisipa sanoa, ettei mitään puolelta niin ankarasti vastakkaisia mielipiteitä ole koskaan arvosteltu kuin juuri kirkon puolelta ja yleensä uskontokuntain taholta, ei ainoastaan arvosteltu, vaan raakamaisesti vastakkaisia mielipiteitä omaavia rääkättykin, niinkuin keskiajan historiakin tietää. Sellainen mies kuin Lutherus käytti niin ankaria sanoja arvostellessaan vastakkaisten mielipiteiden kannalla olevia, ettei meikäläisten sosialistien tai vapaa-ajattelijain suusta sellaista tapaa kuulla. Ja kuka kykenee kilpailemaan niiden arvostelusanon muodon kanssa, joita meidän maamme uskokuntien jäsenet ja vallankin toimitsijat ovat kunakin aikana sosialisteista sanoneet. Merkkillistä on, että vaikka lakivaliokunta perusteluissaan toteaa, että esimerkiksi Italiassa jo 1899 on rajoitettu uskokuntien suhteen vain suojelmaan uskonnollista vapautta, jota jokainen luonnollisesti sallii suojeltavan niinkuin kaikkien muidenkin käsitteiden vapautta, — vaikka siis valiokunta toteaa, että Italiassa jo vuonna 1889 mentiin niin pitkälle, niin kuitenkin sama valiokunta ehdottaa meillä vielä 1917 syrjäytettäväksi tämä italialainen ennätys ja pysytettäväksi vielä entinen vanhoillinen kanta. Valiokunta perustelee mietintönsä sanoilla, että niin kauvan kuin uskonto on laajoille kansankerroksille tärkeä, sopii lainsäätäjän sitä rangaistumääräyksiin suojella. Nyt sopii kysyä, keitä ovat nämä laajat kansankerrokset. Ne ovat kieltämättä pieni vähemmistö kansasta. Minä kyllä myönän, että on suuri osa kansaa, joka ulkonaisesti näyttää kuuluvan johonkin uskokuntaan tässä maassa. Mutta jos heidän annettaisiin esimerkiksi salaisella äänestyksellä määrätä kantansa esimerkiksi tämän mietinnön ja suuren valiokunnan mietinnön välillä, niin epäilemättä he asettuivat suuren valiokunnan mietinnön kannalle. Toiseksi ovat uskokunnat, niiden jäsenet

nimittäin, tavallisesti nyt jo henkisesti katsoen vanhoillisinta väkeä tässä maassa. Papisto kylä mittaa uskovaisten lukumäärää esimerkiksi sillä, miten he käyvät kirkossa, ottamatta huomioon, että kirkossakäynti maaseudulla on edelleen jatkunut muiden syiden johdosta, esimerkiksi eri pitäjien kulmilta, tuttavien, sukulaisten y. m. tapaamisen y. m. s. seikkain vuoksi halutuksi käyntipaikaksi. Samoin mitataan usein papiston puolelta uskonnollisten henkilöiden lukumäärää vielä sillä, miten he noudattavat kirkollisia tapoja, vaikka pitäisi tiedettävän, että kirkollisia tapoja noudatetaan hyvin paljon suorastaan vapaa-ajattelijan puoleltakin sentähden, ettei viitsitä asettua julkisesti taistelemaan kirkon ja uskonnollisten lahkosten mielipiteiden ylläpitämiä tapoja vastaan. Tähän kaikkeen voitaisiin vastapainoksi vedota ja viitata siihen suureen laumaan valtiollista äänioikeutta nauttivia sosialisteja ja sosialistista puoluetta äänestäneitä. Sehän on toista se kuin mitä papiston ja uskokuntien todelliset kannattajat ovat. Ja jos vielä otetaan huomioon, että valtiollinen äänioikeus tulee vasta 24 vuotta täyttäneille ja meillä voidaan pitää ainakin 18-vuotista henkilöä jo täysi-ikäisenä siihen nähden, mitä hänen vakaumuksiinsa ja vakaumuksiensa perusteluihin tulee. Jos voisimme ottaa laskuihin kaikki 18 vuotta täyttäneet, jotka ovat enemmän tai vähemmän vapaa-ajattelijoita ainakin siinä määrässä, etteivät ne tällaista lakivaliokunnan ehdotusta hyväksyisi, niin täytyy sanoa, että kyllä niiden lukumäärä tässä maassa nousisi niin huikeraan summaan, että sen joukon edeltä täytyy tämmöisten ehdotusten mukautua. Sitä paitsi löytyy porvaripuolueitten joukossa hyvin paljon vapaa-ajattelijoita, ainakin siinä määrässä, että he asettuvat suuren valiokunnan mietinnön kannalle. Muuten on turhaa juttua sekin, mitä täällä on muutamien porvaripuolueitten edustajain puolelta tänä iltana esitetty, nimittäin, että täällä tahdottaisiin puolustaa jonkun uskokunnan opin pilkkaamista tai häpäisemistä. Se on turhaa juttua siitäkin syystä, ettei tässä maassa ole milloinkaan pilkalla eikä hävittömällä tarkoituksella arvosteltu uskokuntia, ei ainakaan sosialistien puolelta, eikä nytkään tarkoiteta muuta kuin ainoastaan sitä, että kunkin henkilön käsitteet tulisivat lain puolelta samanarvoisiksi ja ettei anneta millekään käsitteelle erikoista lain suojaa toista käsitteitä vastaan. Näillä mielipiteillä pyytäisin saada kannattaa suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Bäck: Jag kan i alla afseenden omfatta hr Rosenqvists formfulländade och på samma

gång frisinnade diktamen. Jag måste blott beklaga, att antydda andragande icke utmynnade i något positivt förslag. Jag ber därför i likhet med en annan talare, som här tidigare uppträdt, att få understöda det af Idgm. Söpanen framställda förslaget, att andra paragrafen i lagutskottets betänkande mätte i lagförslaget inrymmas. Jag anser, att denna andra paragraf skiljor samma rätt åt alla.

Ed. Anni Huotari: Minä pyysin puheenvuoroa oikaistakseni lakivaliokunnan puheenjohtajan taannoista lausuntoa. Hän sanoi, että lakivaliokunnan jäsenet olivat yksimielisiä tätä asiaa käsitellessään. Muistaakseni hän oli siellä läsnä kahdessa lukemisessa. Lakivaliokunnan suuri enemmistö äänesti tämän toisen pykälän kumoon. Vasta vähän ennen kun kolmanteen lukemiseen piti ryhtyä ja alkaa tarkastaa mietinnön luonnosta, esitettiin sellainen sovittelevä ehdotus, että rikoslain 10 lukuun otettaisiin 2 § sensuuntaisena kuin se nyt on lakivaliokunnan mietinnössä. Niinkuin tiedetään, sitä ei olisi voinut ottaa tähän ehdotukseen enää, jos valiokunnan jäsenistä yksikään sitä vastusti. Ilmoitin silloin eriävän mielipiteeni, että en kannata sensuuntaista pykälää tähän otettavaksi, mutta en tahtonut vastustaa sen jaostoon lähettämistä. Samaa mieltä oli toinenkin samaan puolueeseen kuuluva jäsen, kuin minäkin, tehden samansuuntaisen ilmoituksen. Kun valiokunta kolmatta kertaa sitten käsitteli asiaa ja tarkasti mietintöluonnosta, en ollut silloin valiokunnassa läsnä. Tietääkseni ei kukaan ole tätä toistakaan pykälää tahtonut siinä mielessä poistaa, niinkuin jotkut ovat uskotelleet, että sillä tavalla muka tahdotaan saada Jumalaa ja uskavaisia pilkata. Mutta me olemme tahtoneet sanoa, että meilläkin toisin ajattelevilla on yhtä kalliit vakaumukset, meille yhtä rakkaat tunteet, kuin konsanaan uskavaisilla on heidän uskonnolliset käsityksensä, ja näitäkään emme voi lailla erityisesti suojella raakuuksilta, pilkalta y. m. Me olemme huomanneet, että mitä enemmän on meitä ja meidän vakaumustamme pilkattu, sitä suuremmaksi on joukkomme kasvanut. Meistä on uskonnollisen vakaumuksen ja uskonopin valistettava joukkojaan, että sitä kunnioitetaan ilman tällaista kurinpitoa. Sitä mukaa kuin valistus kasvaa, sitä mukaa annetaan tällaisissa asioissa vapaus jokaiselle.

Olemme nähneet, että juuri ahdasmielisten teokuskovaisten puolelta on koetettu meidän vakaumustamme, meidän käsitystämme aina loukata. Mennään niin pitkälle, että koetetaan meikäläiseen perheeseen, yksinpä lapsiimme mie-

liin kylvää eripuraisuutta ja halveksumista vanhempiensa kohtaan. Tämä ei suinkaan ole kauden siltä taholta, jolta puhutaan, että heidän vakaumuksensa olisivat lailla suojeltavat. Se, että me olemme tahtoneet, että uskonoppi, niinkuin kaikki muutkin opit, olisi vapaasti arvosteltava, ei johdu siitä, että me tahtoisimme siinä käyttää mielivaltaa, mutta me olemme nähneet, että leikillisistä arvosteluista, joistakin hiukan vapaammista sanoista, vanhan testamentin taruista on nostettu syytteitä, ja sanomalehtimiehet ja muut kirjailijat ovat joutuneet siitä istumaan. Nyt sanotaan, että tämä toinen momentti on otettu tähän pykälään siksi, ettei muilla, kuin yleisellä syyttäjällä, olisi oikeutta hallinnon eli seurakunnan puolesta tehdä syyte näistä rikoksista. Mutta kun tiedämme, että jos sellaiset joutuvat syytteitä tekemään, kuin esimerkiksi Kuopion kuuluisa viraltapantu painosiamies, joka kauheasti uhkaili ja toivoi sen ajan koittavan, että hän voisi toisin ajatteleville kostaa, — sanomalehtimiehet joutuisivat taas tässä kiikkiin, niinkuin he ovat tähän asti ihan leikillisistä arvosteluista joutuneet, — niin ei ole ihme, jos tahdotaan tuollaiset määräykset poistaa. Olemme katsoneet, että jokaisella täytyy olla oikeus harjoittaa hartautta ja heidän kokouksensa ovat rauhoitettavat, samaten kuin me vaadimme omista kokouksissamme, omista juhlatilaisuuksissamme rauhaa. Minusta riittää, kun tämä suojellaan ja uskonoppi annetaan jokaisen arvosteltavaksi. Sillä niinkuin täällä jo ed. Lehokas huomautti, on aina siltä puolen arvosteltu toisin ajattelevia kovasti ja yhä arvostellaan. Siihen aikaan, kun uskonoppi ei ollut valtionoppina, vainottiin ja pilkattiin sitä, sen joukot silloin yhä kasvoivat.

Tahdon omasta puolestani kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta, että ensimmäinen ja toinen pykälä kumottaisiin.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä ymmärrän hyvin, ettei tämä asia parane pitkistä puheista. Olenkin noussut tänne puhujalavalle — lyhyesti mielipiteeni sanomaan — vain siksi, että sairaana miehenä en olisi saanut paikaltani puhettani ollenkaan kuulumaan.

Vaikkei liene suurtakaan toivoa nykyisessä eduskunnassa siitä, että se ehdotus, jonka ed. Söpanen täällä ensimmäiseksi teki, tulisi hyväksytyksi, pyydän kumminkin siihen yhtyä. Sanoin, ettei näytä olevan suuria toiveita siitä, että ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaamista tahdotaisiin enää lain avulla vastustaa. Perustan epäilykseni siihen, ettei ole näihin aikoihin tyydytty

ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaamiseen vain sanoilla.

Olen tässä eduskunnassa jo ennen maininnut tunnetun tapauksen, kuinka sosialidemokraateiksi itseään kutsuvat työmiehet raakaa väkivaltaa käyttämällä ajoivat pois työpaikasta toisia työntekijöitä näiden uskonnollisen vakaumuksen takia. Juuri tänne eduskuntaan tullessani sain kaksi asiapaperia, jotka sisälsivät todistuksia siitä, kuinka jälleen eri paikoissa maata on työstä karkoitettu uskonnollisen vakaumuksensa takia henkilöitä, jotka ovat, niinkuin todistuksissa mainittiin, työssään osoittaneet kiitettävää käytöstä ja kaikinpuolista kuntoa. Heidät — yksi niistä oli nainen — karkoitettiin työstä sen takia, etteivät voineet uskonnollisen vakaumuksensa takia kuulua sosialidemokraattisiin työväenyhdistyksiin, koska näissä yhdistyksissä ei toteuteta sitä sosialidemokraattisen puolueen ohjelman kohtaa, että uskonto saisi olla yksityisasia. Nuo työntekijät eivät suinkaan ole ainoita, joiden tästä syystä on täytynyt sisäisen vakaumuksen takia lähteä pois sosialidemokraattisista yhdistyksistä, mutta jotka toivovat, että aika tässä kohden tulisi toiseksi, että tosiaankin tätäkin ohjelman kohtaa ruvettaisiin mainituissa yhdistyksissä toteuttamaan.

Tahdon mainita vielä, että tällaisten ikävien tapausten välttämiseksi Suomen kristillisen työväen ammattiliitto on tahtonut yhtyä Suomen Ammattijärjestöön, jota on vakuutettu valtiolisesti puolueettomaksi järjestöksi. On siis ollut hyvää tahtoa niiden taholta, jotka omistavat uskonnollisen vakaumuksen, saada vältetyksi puheenalaisia puolelle ja toiselle ikäviä tapahtumia. Mutta ei liene vielä mitään vastausta yhtymispyyntöön saatu.

Se, mitä suuri valiokunta tässä ehdottaa, on täydellisessä ristiriidassa vastaavien muiden maiden lakisäännösten kanssa, maiden, joita tunnen ja joissa esimerkiksi kirkon pappeja hyvällä omallatunnolla on tavallisen sosialidemokraattisen työväenyhdistyksen jäseninä, koska heidän uskonnollista vakaumustaan ei niissä loukata.

On mahdotonta käsittää, mitä tällaisella tahdotaan sosialidemokratian kannalta voittaa. Sillä selvään on, että tällä tavoin karkoitetaan yhä kauvemmasi yhteisestä rintamasta niitä työväenjoukkoja, jotka eivät suostu eivätkä voi suostua maallisia etuja ostamaan uskonnollisesta vakaumuksestaan luopumalla.

Jos olisin tavallisissa voimissa, tekisi mieleni tarttua pariin kohtaan ed. Lehokkaan lausunnossa, koska se tuntui sellaiselta, että hän puhui vakaumuksestaan. Hän m. m. lausui siinä jotakin

sellaista, että kokemus osottaa, että uskonnollisuus vähenee sitä myöten, kuin sivistys nousee. Minä en tiedä, mitä kaikkia maailman maita ed. Lehokas tuntee. Mutta olen minäkin jonkun verran maailmaa kiertänyt ja eri maissa oleskellut. Kyllä kaiketi ed. Lehokkaan täytynee myöntää, että sellaiset maat, jos Europaa ajattelemme — Amerikka jääköön tällä kertaa sikseen — kuin Tanska ja Sveitsi, ovat sivistyneitä maita. Kaiketi pohjoismaista Tanska on se maa, jossa kansansivistys on korkeimmillaan. Minä tiedän, että sitä myöten, kuin sivistys on siellä noussut, on myös todellinen uskonnollisuus kasvanut. Siitä on aikaa noin 15 vuotta, jonkun verran enemmänkin, kun minulla oli tilaisuus oleskella Tanskassa vuosikausia ja tutustua sen maan oloihin. Minä olen sen jälkeenkin ollut tilaisuudessa monta kertaa siellä matkustelemaan ja keskustelemaan näistä kysymyksistä. Tanskassa olevat asiantuntijat sanovat, kun olen maininnut, ettei meillä vielä sosialidemokraattien taholta tahdota antaa arvoa toisten uskonnollisille vakaumuksille: „Kyllä se aika tulee, jolloin tämä epäkohta paranee. Niin oli ennen Tanskassakin, kun siellä kuljettiin lapsenkengissä; sielläkin sorrettiin silloin toisten uskonnollista vakaumusta”. Viimeksi viime kesänä tapasin Tanskassa kirkon pappeja, jotka, niinkuin sanoin, hyvällä omallatunnolla ovat sosialidemokraattisten yhdistysten jäseniä. Mutta siellä onkin sivistys noussut siihen määrään, että osataan myöskin toisten sisäiselle vakaumukselle antaa arvonsa. Kyllä ed. Lehokas siinä suhteessa erehtyi, kun rupesi vertaamaan sitä, mitä Luther teki, siihen, mitä näinä aikoina Suomessa on tapahtunut. Jos Luther käytti kovia sanoja, ei hän käsi käynyt toisiin. (Vasemmalta: Mutta Kristus kävi.) Mitenkä? En minä kuule, mutta olkoon!

Asian laita on niin, että tässä kohden on sentään kysymys jostain muusta kuin tavallisesta mielipiteestä, tavallisesta katsantokannasta. Kyllä kai ne, jotka ovat esimerkiksi kieltolakiasiaa ajaneet, ovat saaneet osakseen pilkkaa ja häväistystä, eikä kuitenkaan kenenkään päähän olisi palkhantänyt etsiä siinä suhteessa lain suojaa. Mutta uskonnollinen vakaumus on eri asia. Me tiedämme, että näihin aikoihin, jolloin meillä on sellainen senaatti, kuin meillä on, on senaatissakin valmistettu uusi valankaava, jossa nimenomaan vedotaan Jumalaan ja hänen pyhään evankeliumiinsa. Me tiedämme, ettei uskonnollista vakaumusta riistetä ihmisiltä puheilla eikä edes semmoisilla eduskuntapäätöksillä, mitä tässä tahdotaan tehdä. Uskonnollinen vakaumus on sellaisia vakaumuksia, jotka kaikesta huolimatta tulevat pysymään.

Mutta viimeiseksi sanon vielä, etten ymmärrä, mitä hyötyä työväenasialla on siitä, että tällaisia asioita tähän aikaan ajetaan, kun olisi tarpeeksi sellaisia uudistuksia ajettavana, joihin kaikki hyvällä omallatunnolla voisivat yhtyä.

Minä pyydän kannattaa ed. Sopasen ehdotusta.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Lakivaliokunta, vaikkakaan ei ole katsonut tarpeelliseksi Jumalan pilkkaamista enää säilyttää erikoisena rikoksena, on kuitenkin 2 §:n säännöksistä pysyttänyt sen, joka säätää rangaistuksen jonkun uskonnunnan opin häpäisemisestä. Kun nyt suuri valiokunta on kyseessäolevasta lakiehdotuksesta poistanut 2 §:n, täytyy minun kummakseni kysyä, onko tosiaan Suomen kansan yleinen oikeuskäsitys siinä kohdassa niin muuttunut, ettei se enää salli lailla turvattavaksi maassamme luvallisen tahi suvaitun uskonnunnan oppia, vaan jättää ne alttiiksi kaikelle ilkeämielisyydelle ja julkiselle häpäisylle. Jos näin on, on se surullinen ilmiö, sillä historia todistaa, että missä kansat ovat sallineet uskontoaan ja uskonnollisia käsityksiänsä taikka menojansa pilkattavan, on se aina tietänyt kansan rappeutumista ja perikatoa. Myönnän kyllä, ettei voi parempaa keinoa siveyden ja säädyllisyyden alaspolkemiseen uskonnon alalla, varsinkaan nuorten keskuudessa, olla, kuin se, että annetaan mahdollisuus jokaiselle suupaltille, jokaiselle halpamieliselle kynäilijälle vastuuseen joutumatta julkisesti häväistä uskonoppia ja yleensä jumalallisia totuuksia, sillä sehän on aina jumalattomuuden varma todistus.

Kun minun käsittelen kansamme enemmistöä on, että se inhimillisten rientojen levottomassa hyörinässäkin uskoo vielä kaikkivaltiaan Jumalan johtavan niin kansojen kuin yksityistenkin elämää eikä katso voivansa ilman tätä uskoa elää eikä siis myöskään näin ollen voi hyväksyä, että sen uskonoppia rankaisematta voidaan häväistä, olen sitä mieltä, että rikoslain 10 luvun 2 § tulisi laissa edelleen säilyttää, ettei väkivaltaa lainlaadinnalla enemmistön mielipiteelle harjoitettaisi. Kannatan ed. L. Typön tekemää ehdotusta 2 §:n muuttamiseksi.

Ed. Leppänen: Tämä suuren valiokunnan poistama 2 §, semmoisena kuin se on lakivaliokunnasta tullut, näyttää aluksi verrattain viattomalta ja sitä voidaan varsin helposti puolustaa, mutta aivan niin viaton se ei kuitenkaan ole, miltä se näyttää. Meidän nimittäin on otettava huomioon, että tätä rikoslain 10 lukua tässä maassa on niin hirmuisen suurella määrällä käytetty väärin, ettei ole ihme, jos tällaisetkin pykälät tulevat poistetuiksi, kuin mitä suuri valio-

kunta tässä ehdottaa poistettavaksi. Ed. Rosenqvist, Helenius-Seppälä ja jotkut muut ovat vedonneet siihen, että kaikkien muidenkin sivistysmaiden lainsäädännössä on tätä vastaavat pykälät. Mutta tähän on huomautettava, ettei missään muissa sivistysmaissa minun tietääkseni ole koskaan näitä vastaavia pykäläiä sillä tavalla käytetty, kuin Suomessa on viime aikoina. Tämä tekee välttämättömäksi tällamoistenkin pykäläien poistamisen. Meillä on ollut erikoinen paino-Kanninen, joka on nuuskinut joka-ainoan sanomalehden, missä hiemankaan on ollut vivahdusta sen tapaisiin seikkoihin, että niistä on voinut uskontorikosjutun nostaa. Heti on tämä lähettänyt tuomiokapituleille kysymyksen, voidaanko siitä painokanne nostaa ja tuomiokapitulit ovat ehdottomasti aina vastanneet myöntävästi, ja siksi pä onkin meidän maassamme nostettu viime vuosina mitä kummallisimpia uskontorikosjuttuja. Tässä vain mainitsen jonkun. Muistatte hyvin, kuinka muutama vuosi sitten tanskalaiselta Georg Brandesilta kiellettiin pääsy Venäjälle ja hän sen johdosta julkaisi Politikenissa aika sattuvan kirjoituksen siitä, mitenkä Kristuksen olisi käynyt, jos hän olisi yrittänyt Venäjälle. Tätä kirjoitusta muutamit meikäläiset sanomalehdet, ei sosialistiset, vaan „vakaat” porvarilliset lehdet, käyttivät ja seurauksena oli useiden uskontorikosjuttujen nostaminen. En jaksa muistaa, kuinka niiden lopuksi kävi, mutta pääasialahan onkin, että semmoistakin kirjoituksista, joista missään muussa maassa ei olisi nähty mitään uskontorikosta, Suomessa saatettiin nostaa kanteita. Monta muuta samanlaista uskontorikosjuttua voitaisiin mainita. Muun muassa kerran Sosialisti kertoi pikkuruutisena, kuinka muutamassa maaseutukirkossa olivat rippileivät loppuneet kesken ja siksi lehden omasta mielestä olisi pitänyt vaikka piparikakkuja hankkia sijaan, ellei muuta olisi ollut tarjottavana. Seurauksena oli, että Tainio sai istua muutamia kuukausia linnassa. Missään muussa maassa kuin Suomessa ei olisi saattanut tällamoista tapahtua! Kun tätä vuodesta vuoteen on nähty, on luonnollista, että kaikista varovaisuussyistä on ollut tällamoitapainenkin pykälä poistettava. Siinä on meidän sanomalehtimiesten kannalta katsoen menetelty aivan oikein. Sillä kuka takaa, kuinka paljon aivan turhanpäiväisiä, aiheettomia uskontorikosjuttuja tulisi nostettavaksi, jos tämä pykälä tällamoisenään astuisi voimaan. Miltei joka ainoa vakavakin arvostelu tai mikä muu viaton leikinlasku tahansa saatettaisiin pitää ilkeämielisenä uskonnon opin pilkkamisena ja siitä olisi seurauksena kanne ja vankeutta. Mitään muuta ei meidän tuomareilta voisi

odottaakaan. Täällä ed. Helenius-Seppälä puheessaan myös mainitsi, kuinka sosialistit olisivat muka vainonneet Kristillisen työväenliiton jäseniä senvuoksi, että nämä ovat omistaneet uskonnollisen vakaumuksen. Minun käsittääkseni niissä muutamissa selkkauksissa, joita hän tarkoitti, ei ole lainkaan ollut kysymys uskonnollisesta vakauksesta, vaan yksinkertaisesti siitä, että yleisillä työmailla on nostettu vaatimuksia, että kaikkien työläisten on kuuluttava työväenjärjestöihin. Ja ne, jotka eivät ole suostuneet, ovat joutuneet enemmistön puolelta jonkinmoisen boikottauksen ja ehkäpä joskus hieman ikävämmankin kohtelun alaisiksi, joka ei sellaisenaan ole puolustettavissa. Mutta kysymyksessä ei ole ollut mikään uskonto, vaan ainoastaan järjestäytymiskysymys. Sikäli kuin minä työväenjärjestöjä tunnen, on siellä jokainen saanut pitää uskonnollisen vakaumuksensa ja uskonto on tosiaan ollut yksityisasia. Niiden kokouksissa ei ole todellakaan ollut kenenkään uskovaisen syytä valittaa kärsivänsä hienotunteisuuden puutetta, koska uskonnollisia asioita ei juuri missään järjestyneen työväen kokouksessa tule kysymykseen. Muuten omasta puolestani kannatan täydellisesti suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Nurmisen: Asiassa käyty keskustelu on jotenkin samansuuntainen kuin 1914 vuoden valtiopäivillä. Kuitenkin voin panna merkille, että eduskunta on jonkun verran kehittynyt vasempaan. Samoin oli laita valiokunnassa, joka asiaa käsitteli, että mielipiteet olivat näiden muutamien vuosien sisässä kääntyneet paljon vasemmalle. Jo vuoden 1914 valtiopäivillä tunnustettiin yksimielisesti, että rikoslain tässä poistettavaksi ehdotetun 10 luvun 1 ja 2 § ovat vanhentuneet siinä merkityksessä, ettei niitä käytetä enää ollenkaan alkuperäisessä tarkoituksessa, siinä tarkoituksessa, joka on näillä pykälillä ollut säädettäessä Jumalan ja uskonnon pilkkaa koskevia rangaistuksia. Alkuperäinen tarkoitushan oli, että ihmisiä piti suojella kostolta ja vihalta, jonka aikaansaisi se, että ihmiset uskaltaisivat pilkata Jumalaa. Tämä käsitys vuoden 1888 valtiopäivillä oli vielä niin voimakas, että silloin valtiopäivät menivät korottamaan rangaistuksia, joita hallituksen esityksessä oli ehdotettu, kuten esiintyy valiokunnan mietinnön selostuksessa sivulla 5. Mutta silloin samaten kuin nykyin vuoden 1914 valtiopäivillä eduskunnan enemmistö lähti etsimään jotain oikeushyvää, jota olisi näillä pykälillä suojeltava. Ja sellaisena suojeltavana esitettiin ihmisten uskonnolliset tunteet ja vakaus. Esitettiin, että jos nämä pykälät kokonaan

poistettaisiin, Suomen kansan oikeushyvä ei hyväksyisi sitä, että tulisi mahdolliseksi pilkkaaminen, jota eivät ihmisten uskonnolliset tunteet hyväksyisi, toisin sanoen, joista uskonnolliset tunteet tulisivat loukatuiksi. Tätä oikeushyvää puolustettiin kahdenlaisessa merkityksessä. Toiset olivat sillä kannalla, että ilman muuta on yhteiskunnan velvollisuus näin tehdä, ilman muuta on yhteiskunnan velvollisuus suojella niitä oppeja ja niitä vakaumuksia, jotka yhteiskunta on luvalisiksi ja virallisiksi tunnustanut. Mutta toiset asettuivat pitemmälle, puolustivat näiden pykälän ja niihin sisältyvien rangaistusten säilyttämistä sillä perusteella, että ilman uskontoa olevatkin saisivat niistä suojaa vakaumuksensa loukkaamiselta. Ja tämä viimeksi mainittu ajatus on kai käsitettävä siten, ettei suinkaan ole mahdollista, että uskonnottomat ihmiset, vapaa-ajattelijat y. m. joiden vakaumusta toisin ajattelevain puolelta loukataan, voisi näihin pykäläin nojautuen lähteä raastuvasta itselleen oikeushyvitystä hankkimaan sillä perusteella, että toisin ajattelevat ovat heidän vakaumustaan loukanneet. On kai se käsitettävä siten, että heidän eivät hyväksyisi sitä, että loukattaisiin heidän kanssaan aivan päinvastaisella vakaumuksella olevain mielipiteitä ja vakaumuksia. Silloin vuoden 1914 valtiopäivillä jo vasemmiston taholta vastustettiin tällaisen yksipuolisen suojelemisen kannalle asettumista, vastustettiin sillä perusteella, että uskonnollisilla ihmisillä ei ole oikeutta vaatia yhteiskunnalta erilaista suojelemista vakaumuksillensa, toisellaista suojelemista kuin mitä yhteiskunta tarjoaa toisten oppien ja aatesuuntien tunnustajille. Tähän voisi sanoa, että uskonnollisilla ihmisillä oikeastaan on kaikkein vähimmin tällaista oikeutta, sillä silloinhan 1914 vuoden valtiopäivillä asiaa käsiteltäessä muistaakseni ilmoitettiin eräiden taholta, että tämä olisi suorastaan yritys tehdä kristinopin perustajan ennustukset turhiksi, hänhän on ennustanut, että pilkka kohtaa kaikkia, jotka tuota oppia tunnustavat. Siis minun nähdäkseni myös ed. Helenius-Seppälä on täällä puhunut kristinopin totuuksia vastaan, kun hän on asettunut tuollaisen yksipuolisen vakaumuksien puolustamisen kannalle. Tässä asiassa lakivaliokunnan mietintö on sovittelu niistä vastakkaisista mielipiteistä, joita asiassa on esiintynyt, se on siis oikeastaan kompromissin tulos, jota jo osottaa sekin, että mietinnössä ei ollut vastalauseita. Mutta tämä lakivaliokunnan kompromissi on syntynyt sen jälkeen, kun asia jo oli ratkaistu aloitteentekijäin ehdottamalla tavalla, siis sillä tavalla kuin se nyt esiintyy suuren valiokunnan mietinnössäänkin, ni-

mittäin, että tämän 10 luvun 1 ja 2 § ovat kokonaisuudessaan poistettavat. Olkoon mainittu, että tätä asiaa päätettäessä äänesti tämän kannan puolesta usea niitäkin edustajia, jotka vuoden 1914 valtiopäivillä olivat toisellaisen mielipiteen kannalla, ja ainoastaan vähäinen vähemmistö lakivaliokunnassa oli näiden pykälän säilyttämisen puolella siinä muodossa kuin ne esitettiin 1914 vuoden valtiopäivillä. Mutta lakivaliokunnassa, siis tämän toisen lukemisen päättymisen jälkeen jaostossa, oli muokattu sovitteluehdotus ja sitä ehdotusta perusteltiin sillä syyllä, että uskonnollisten vakaumusten ja tunteiden loukkaaminen voipi tapahtua siinä muodossa, nimittäin kun uskonoppi tulee pilkatuksi, että siinä esiintyy raakuutta, sellaista raakuutta, jota ei voisi puolustaa. Lakivaliokunta oli yksimielinen siitä, että uskonopin arvostelu, kritiikki, vieläpä sen ivallinen ja leikillinenkin käsittely, ovat suvaittavia ja hyväksyttäviä, mutta jos se tapahtuu tuollaisessa raakassa muodossa, niin vähemmistön taholta esitettiin, ettei se olisi oikein sallittavaa, ja tämän kannan puolesta sitten esitettiin tuo sovitteluehdotus, joka esiintyy lakivaliokunnan ehdotuksessa 10 luvun 2 §:ksi. Kun lakivaliokunnassa tämä ehdotus tehtiin tässä merkityksessä, tälle pohjalle, asetui valiokunnan enemmistö tai oikeastaan valiokunnan nekin jäsenet, jotka olivat asian toisin aikaisemmin päättäneet, sille kannalle, että jos asetetaan varmat takeet siitä, ettei tätä pykälää tulla väärin käyttämään, vaan että se tulee yksinomaan tässä merkityksessä käytetyksi, niin sopisi tuollainen säännös lakiin ottaa. Tämä sanotaan mietinnön sivulla 9, nimittäin, että sopii lainsäätäjän sitä rangaistusmääräyksillä suojata, kun useinkin ilmaantuu raakuutta. Minä itse valiokunnassa en asettunut tuota ehdotusta puolustamaan enkä vastustamaan, vaitiolollani tulin sen siis ikäänkuin hyväksyneeksi. Valiokunnan perusteluissa ilmenee se kanta, että tämä valiokunnan ehdotus sisältäisi takeita siitä, ettei pykälää voitaisi väärinkäyttää. Minun nähdäkseni lakivaliokunta käsitti, että noihin sanoihin „ilkeämielisydestä julkisesti häpäisee” sisältyy todellakin tuollainen raaka tarkoitus. Se ei ole enään pilkkaa, vaan se on häpäisemistä, eikä se ole pilkkaa ajattelemattomuudesta eikä tuollaista, miksi minä sanoisin, joka on syntynyt hyvässä tarkoituksessa hyvää asiaa ajaessa, vaan että ilkeämielisyys on jo jotain paljon pahempaa. Jos asia tältä kannalta otetaan, niinkuin lakivaliokunta sen käsitti, ei minun nähdäkseni tämä pykälä ole niin vaarallinen. Mutta kaikkihan riippuu tulokinnasta, miten laki tulkitaan. Sen jälkeen kun lakivaliokunta on tämän ehdotuksensa päästänyt

julkisuuteen, olen minäkin usean kuullut selittävän, että tuomarin vakaumus siinä tulee määräämään rangaistuksen. Tuomarin yksityiset mielipiteet tulevat määräämään, miten hän tulkitsee, mikä on ilkeämielisyydestä häpäisemistä, joten ilkeämielisyydestä häpäisemiseksi voi tulla tulkituksi sellainenkin teko, jossa ei ole tarkoituksena muu kuin hyvässä tarkoituksessa valaista ihmisten mielipiteitä ja selvittää vakaumuksia.

Minun nähdäkseni täällä suoritettu keskustelu osottaa jotenkin selvästi, että valiokunnan mietintö on epäonnistunut siitä syystä, että on voitu esittää selaisiakin mielipiteitä, kuin ed. L. Typpö täällä esitti, joiden pohjalla tulisi ehkä vielä kysymykseen näiden pykälän käytännössä tulkitseminen. Ed. Sopanen täällä sanoi, että Suomen kansan enemmistö vaatisi vielä tuollaista rikoslain pykälän säätämää rangaistushkaa uskonopin tunnustajien vakaumuksien suojelemiseksi. Minä näen suuren valiokunnan päätöksessä päinvastoin kuvan siitä, että Suomen kansan enemmistö ei tuollaista hyväksyisi. Minä näen nimittäin, että tässä eduskunnan suuren valiokunnan päätöksessä kuvastuu Suomen kansan mielipide jotenkin selvänä. Se, että lakivaliokunnassa vasemmiston edustajat ovat voineet asettua tuollaiselle sovittelun kannalle, johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että he tahtovat tosiaankin olla suvaitsevia näissä asioissa. Heidän suvaitsevaisuutensa on mennyt paljon pitemmälle kuin se milloinkaan Suomessa menee uskonnollisten ihmisten puolelta, kun on kysymyksessä suhtautuminen heidän kanssansa toisinajatelevien vakaumuksiin ja mielipiteisiin. Ed. Helenius-Seppälä puhui täällä juuri siitä, että vakaumukselle on annettava arvoa ja että muissa maissa paitsi Suomessa annettaisiin tuollainen arvo, mutta Suomessa oltaisiin siinä suhteessa järellä. Se on kyllä aivan totta. Mutta tämä totuus tulee todeksi ainoastaan siinä muodossa, että sitä suvaitsemattomuutta edustaa juuri kaikkein voimakkaimmassa ja räikeimmässä muodossa kirkkouskovaiset itse, ne, joiden vakaumusta ja oppia tällä pykälällä vielä kuitenkin on tahdottu lähteä yhteiskunnan puolelta suojelemaan. Lakivaliokunta siis hyväksyessään tämän vähemmistön kannanilmaisun lakipykälään ei lähtenyt siltä kannalta, että yhteiskunnan velvollisuus olisi tälle tielle lähteä, ei hyväksynyt ollenkaan siltä kannalta, että yhteiskunnan olisi suojeltava uskonnollisten ihmisten vakaumusta ja oppeja silloin, kun toisia ei suojella. Se sanoo mietinnössään, että „sopii niin tehdä”. Silloin kun tämä oli hyväksyttävänä valiokunnassa tällaisessa si-
vumuodossa, kun äänestys oli jo asian ratkaissut

aivan toisenlaiseksi, otin minä ainakin omasta kohdastani asian siltä kannalta, että tämä on sellainen sovitteluehdotus, mielipiteiden kokeilu siitä, miten eduskunta suhtautuu tällaiseen, mutta että se ei lainkaan valiokunnan jäseniä sitonut, miten he lopullisessa päätöksen teossa tulevat asiaan suhtautumaan. Siltä pohjalta lähtien minä ainakin olen pidättänyt itselleni vapauden äänestyksessä ratkaista kantani.

Ed. Runtti: Vaikka nyt olenkin jotenkin sitä mieltä, että on mahdotonta saada muuttamaan tätä asiaa toiseksi, kuin se on suuressa valiokunnassa tullut, pidän kuitenkin velvollisuutenani lausua tästä muutaman sanan.

Lukiessani sekä lakivaliokunnan että myös suuren valiokunnan mietinnön olen saanut sen vakaumuksen, että asiaa ei voi muuttaa. Kumminkin ei ainoastaan tuo mietintö, mutta jo tämä keskustelu osottaa, että on erittäin suuri halu pyyhkiä pois kaikki sellaiset säännökset, jotka suojaisivat uskonnollisia asioita. Se halu näyttää ainakin enemmistöllä olevan, nimittäin jättää ilman lain suojaa ei ainoastaan Jumalan ja hänen sanansa pilkka, vaan vielä uskonoppi. Lakivaliokunnan mietinnössä löytyvässä 2 §:ssä sanotaan: „Joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi suvaitun uskonnollisen oppia, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi tahi enintään kahdensadan markan sakolla”. Pykälän toisessa momentissa sanotaan seuraavasti: „Syytetä tässä pykälässä mainitusta rikoksesta alkoon virallinen syyttäjä tehkö, ellei asianomaisen uskonnollisen hallitus ole sitä syytteeseen pantavaksi ilmoittanut”. Tuo pykälä nyt jo sellaisenaan on mitä hellävaroisimmasti laadittu. Mutta ei! Sekin on jo liikaa! Suuri valiokunta tahtoo senkin pois. Mitä jää jällelle? Minä vain kysyn. Onko todellakin päästy jo niin pitkälle, ettei tarvita Jumalaa eikä hänen sanaansa, ei uskonoppia eikä uskoa. Tämä on jo mielestäni liikaa. Eräs muinainen valtiomies on lausunut: „Kansa, joka hylkää uskontonsa, olipa se parempi tai huonompi, menettää siveellisen voimansa ja joutuu häviöön”, ja siinä on luullakseni hyvin paljon totta, sen todistaa historian tuomio. Kiinnitämme katseemme kansojen historiaan. Mitkä olivat seuraukset muinaisen Ranskan vallankumouksen aikana siitä, että Jumala pantiin viralta pois, on kai tunnettu. Luulen puhuvani tietopuolisesti valistuneille kansanedustajille, etten tarvitse sitä kertoa sen yksityiskohtaisemmin. (Vasemmalta: Kertoo nyt vain!) Ei kai kukaan kansan parasta tarkoittava isänmaanystävä soisi sitä kohtaloa Suomen kan-

salle. Tahdon kuitenkin mainita erään kohdan. Eräs nuorukainen meni varastamaan ja kun häntä siitä nuhdellaan, puolustaa nuorukainen tekoaan ja sanoo: „Kun hän on kuullut, että Jumala taas pääsee virkaan, niin hän nyt ennättää varastaa. Kun Jumala tulee virkaan, silloin ei saa kukaan varastaa, kun Jumala on virassa”. Riittänee tämä jo näytteeksi, mihin joudutaan uskonnon halveksimisen kautta. (Vasemmalta: Riittää!) Tosin kyllä ei kai Jumala tarvitse meidän suojaa, jos me emme tarvitse Häntä. Kyllä Jumala pitää kunniansa tallella ja aikanaan rankaisee pilkkaajat, vain me ihmislapset tarvitsemme lain-suojaa. En voi olla ihmettelemättä mitä suuren valiokunnan mietinnössä sanotaan, siinä kun uskonnolliset vakaumukset pannaan tasa-arvoon kaikkien muitten vakaumuksien kanssa. Vakauksia on tietysti kahta lajia: sivistäviä ja ei sivistäviä. Ja ovat kai uskonnolliset ainakin sivistäviä. Mikä on se voima, joka on tehnyt kansamme sivistyskansaksi, mikä se voima, joka on tehnyt Euroopan sivistyneimmäksi maaksi. Se on kristinusko. (Vasemmalta: Ei kannata kehua!) Mikä raaistuttaa taas kansaa? Se on uskonnottomuus! Ja ne syyt ainakin panevat minun vastustavalle kannalle rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n poistamiseen nähden. En voi hyväksyä pykälien poistamista, en siitä syystä, että se koskee satojen tuhansien hellimpiä tunteita. Uskonnollinen ihminen kärsii mieluummin oman persoonansa solvausta kuin uskonnon solvausta. Toiseksi, jos uskonnonpilkka ja ivaaminen noin vain poistetaan, silloin aletaan kasvattaa kansaamme raakunteen, josta voi olla seuraus sama kuin oli mainitsemani Ranskan vallankumouksen aikana. Ne, jotka innokkaasti huusivat Jumalaa alas istuimeltaan, ne saivat maistaa kansan, tuon miljoonapäisen lihanvapauden orjuuttavaa hirmuvaltaa, ja ne vihdoin lausuiivat: „maailmaa ei voida Jumalatta hallita. Jumalan on annettava edeskinpäin hallita”. En soisi, että kansamme on käytävä samaa polkua pitkin ja sen vuoksi yhdyin kannattamaan ed. L. Typön tekemää ehdotusta. (Vasemmalta: Amen!)

Ed. R a a d e: Mietinnössään suuri valiokunta katsoi, että 2 § lakivaliokunnankin ehdottamassa muodossa saattaisi antaa aihetta mielivaltaan lainkäytössä, sekä siitä syystä ja kun on olemassa sellaisiakin vakaumuksia, joita ei lailla suojella, ehdottaa, että mainittu pykälä kumottaisiin. Jos jokin teko kerran luetaan rikokseksi, niin se ei suinkaan saa jäädä rankaisematta sillä perusteella, että se antaisi tilaa väärinkäytöksiin. Miltä tuntuisi, jos esimerkiksi murha olisi oleva rankaisematta, koska se muka antaisi aihetta mielivaltaan

lainkäytössä. Se seikka, että on olemassa sellaisiakin vakaumuksia, joita ei lailla suojella, ei oikeuta, että uskokunnan opin häpäiseminen yhteiskunnan puolelta jätetään rankaisematta. Tähän kaikkeen nähden saan minä lakivaliokunnan mietinnössä esiintuotujen perustelujen nojalla kannattaa lakivaliokunnan mietintöä.

Ed. A r o k a l l i o: En tahdo kerrata, mitä jo on lausuttu täällä lakivaliokunnan mietinnön puolesta, pyydän ainoastaan saada kaikin puolin yhtyä ed. Rosenqvistin lausuntoon ja kannatan toisen pykälän paikallaan pitämistä, kuten lakivaliokunta on ehdottanut. Yhtä ja toista olisi oikeastava erään lausunnon johdosta, jossa puhuttiin tuomiokapitulin toiminnasta, vaan saanen sen sivuuttaa.

Ed. S o p a n e n: Ed. Anni Huotarin lausunnon johdosta, jossa hän mainitsi, että minä jollakin tavalla olisin väärin tulkinut asian käsittelyn lakivaliokunnassa, pyydän saada huomauttaa, että minä olen sanonut, että lakivaliokunta on johtunut yksimieliseen tulokseen, ja se pitää paikkansa. Minä en tosin ole ollut asian kaikissa käsittelyissä läsnä, mutta lausuntoni pitää joka tapauksessa paikkansa sen lopputulokseen nähden.

Ed. L a t v a l a: Jos 10 luvun 2 § siinäkin muodossa, kuin lakivaliokunta on sen ehdottanut, pysytettäisiin, voisi se antaa aihetta monenlaisiin väärinkäytöksiin. Saatettaisiin nostaa syyte Jumalan pilkasta ehkä hyvinkin viattoman arvostelun johdosta esimerkiksi sanomalehtikirjoituksissa. Jos käsiteltäisiin joitakin uskonnollisia kysymyksiä arvostelun muodossa, niin tästäkin voitaisiin monta kertaa nostaa syyte, selittää sen tapahtuneen ilkeämielisyydestä. Tähän nähden on suuri valiokunta minusta menetellyt oikein poistaessaan tämän 2 §:n. Mietinnössä säilytetyt 3 ja 4 § minun mielestäni tarpeeksi vielä suojavat uskonnollisia harjoituksia. Näissähän nimenomaan annetaan täysi suoja ja turva jumalanpalveluksille, kaikenlaisille kirkkolaisille menoille ja myöskin hartausharjoituksille, ja tähän oikeastaan minun ymmärtääkseni on kirkollismielisille ja uskonnollismielisille ihmisille pääasia. Pääasia on tietenkin heille se, että saavat rauhassa harjoitella uskonnollisten vakaumustensa mukaan ja palvella Jumalaansa niin kuin tahtovat, kenenkään heitä saamatta siinä häiritä. Siis käsillä olevan mietinnön 3 ja 4 § aivan hyvin riittävät vielä turvaamaan kirkkoa ulkonaiselta väkivaltaalta, ja enempiä kai ei kohtuuden nimessä enää kirkko eivätkä sen jäsenet voine itselleen vaatia.

Mitä muuten tulee erimielisten ihmisten keskinäiseen arvosteluun, niin sitähan on kyllä tapahtunut myöskin uskovaistenkin kesken. Onhan kyllin tunnettua, että luterilaiset esimerkiksi käyttävät monta kertaa karkeatakin ivaa toisuskoisesta, varsinkin milloin on kysymyksessä pelastusarmeijat ja hihhulit tahi muut sen tapaiset. Olemme monta kertaa kuulleet, miten valtion kirkon jäsenet käyttävät sangen karkeata pilaa näistä muista, joten siis nämä kristillismieliset, oikeamieliset kristityt, kuten he tahtonevat itseään nimitettävän, eivät suinkaan tässä suhteessa ole sen puhtaampia pilkallisesta menettelystä, kuin ehkä muutkaan. Ed. Helenius-Seppälä mainitsi, että joissakin paikoin ovat sosialidemokraattiset työmiehet poistaneet työmailta joitakin toismielisiä työläisiä. Nämä tapaukset ovat, mikäli tiedetään, aivan poikkeustapauksia, ja täällä jo äsken joku edellisistä puhujista huomautti, että tällaiset tapaukset eivät suinkaan ole aiheutuneet siitä, että nuo työmailta poistetut työläiset olisivat nimenomaan uskovaisia, vaan on se aiheutunut siitä, että nämä eivät ole kuuluneet järjestyneisiin. Muutoin me emme suinkaan puolusta tällaisia yksityisiä väkivaltaisuuksia, ja ne ovat joka tapauksessa leimattavat aivan yksityislaatua oleviksi tapauksiksi, joille ei semmoisenaan ole annettava kannatusta. Mutta tämän yhteydessä sopinee huomauttaa, että tällaista väkivaltaa, mielipiteiden vainoamista, on sangen paljon harjoitettu kaikkia muitakin kohtaan ja erittäin sosialidemokraattisen mielipiteen omistajia vastaan. Tällaista ovat saaneet kokea yhteiskunnallisilla toimialoilla olevat henkilöt, m. m. useat kansakoulunopettajat, jotka ovat uskaltaneet omaksua itselleen sosialidemokraattisia mielipiteitä, ovat monta kertaa saaneet kokea aivan ilmeistä vainoa. Heitä on ruvettu kalvamaan, ahdistamaan johtokuntien ja yleensä koulun ympäristön vaikutusvaltaisten henkilöiden taholta. Ja esimerkiksi on, että useat ovat saaneet poistua viroistansa tai on heitä ainakin koetettu poistaa, mikäli se suinkin on ollut mahdollista. Ellei tämä ole onnistunut, on harjoitettu boikottaamista koulua kohtaan vaikuttamalla siihen suuntaan, että jotkut kristillismieliset vanhemmat eivät ole panneet lapsiaan kouluun, vaan koettaneet vietellä muitakin pois sieltä. Tällaista olen minäkin saanut omakohtaisesti kokea. Siis tällaista mielipiteiden vainoamista hyvinkin törkeässä muodossa on sangen paljon harjoitettu vallankin sosialidemokraattista mielipidettä omaavia kohtaan. Tämä vain olkoon sanottu vastapainoksi siihen mitä on tahdottu mainita, että meidän taholta olisi joskus osotettu jotakin erityistä vainoamista kristillismielisiä

kohtaan, jollaista lienee sangen vähän tapahtunut, eikä se ole meikäläisten tarkoituksena. Jatkamatta enempää minä puolestani kannatan suuren valiokunnan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Pärssinen: Eräs ajattelija on lausunut, että ihmiset ovat luoneet jumalat, mutta jumalat eivät ole luoneet yhtään ihmistä. Erittain hyvin soveltuu lause vallassa oleviin luokkiin. Se jumala, jonka kunniaa täällä tahdotaan puolustaa, on itse asiassa vallassa olevien luokkien jumala, mutta köyhien jumalasta eivät porvarisedustajat välitä mitään. He ovat oppineet tuntemaan jumalan semmoisena, jolta rukoillaan sotaonnea ja joka on sangen suosiollinen esimerkiksi siihen hirvittävään kärsimysten luomiseen, siihen joukkomurhaan, jota nyt Euroopassa tapahtuu. Muutamia kuukausia⁹ sitten rukoiltiin kirkoissa jumalaa Venäjän keisarin puolesta. Tämä Venäjän keisari on tehnyt niin hirvittävän paljon hirmutöitä, ettei sille löydy vertaa missään; ja nyt tällaisen puolesta rukoiltiin jumalaa. Ja kun vielä nyt meidän porvarilliset puolustavat samaa jumalaa ja tahtovat, että hänen kunniansa pitäisi olla jotenkin erikoisesti suojeltu, on se sangen merkillepantava. Muuten pyydän panna merkille, että tämä porvarillisten jumala on yhteinen toisillekin hallitsijoille, kuten Saksan keisarille, joka juuri kävi sotaa sitä keisaria vastaan, joka nyt on kaatunut. Siinä näemme vallassa olevien luokkien uskonnon suuren ristiriidan ja nyt sitä uskontoa täällä tahdotaan puolustaa säilyttämällä näitä kahta hirmuista uskontorikospykälää. Minä pyydän vain sanoa, ettei uskovaisilla ole mitään hätää eikä hengenvaaraa, vaikka nuo kaksi pykälää poistetaan. Kaikki ruikutukset heidän kohtalostaan ovat turhia, he saavat olla aivan rauhassa, kukaan ei tee heille minkäänlaista pahaa.

Tosiasiassa on sellainen, että jokainen nouseva vakaumus on ollut aina vainottu, sen tunnustajat ovat joutuneet vankiloihin ja kidutettaviksi, mutta samasta nousevaa vakaumusta, kun se pääsee valtaan, tunnustetaan ja palvellaan.

Ed. Helenius-Seppälä tahtoi osottaa että sosialidemokraatit muka tekisivät ehdotuksensa näiden rikoslain rangaistusten poistamiseksi sentähden etteivät kunnioita uskontoa. Se on suuri väärinkäsitys ja toivon, että ed. Helenius-Seppälä ei olisi sitä millään sivutarkoituksella tehnyt. On nimittäin sillä tavalla, että kansainvälinen sosialismi on niin avara, niin suuri ja kaunis, että sen sisään sopivat kaikkien uskontojen tunnustajat, olkoot he juutalaisia, kreikkalaisia tai mitä tahansa. Sinne sopivat kristityt ja ei-kristityt, sen

pitäisi eli Helenius-Seppälän tietää. Sen luokse ovat kutsutut kaikki, jotka ovat sorrettuja, työ-
tätekeviä ja raskautettuja. Sosialismi taistelee
taloudellisen vapauden ja omantunnon vapauden
puolesta ja niinpä puolestani äänestän suuren va-
liokunnan mietinnön puolesta, koska kunnioitan
omantunnonvapautta enkä omantunnon sortoa,
johon edelleen jäätäisiin, jos puheena olevat rikos-
lain pykälät jäisivät voimaan.

Ed. Saarelainen: Pyydän kannattaa ed.
Sopasen ja ed. Haapasen ehdotusta, että lakiva-
liokunnan mietinnössä oleva 2 §, jonka suuri va-
liokunta on poistanut, otettaisiin takaisin mietin-
töön. Tätä pidän aivan välttämättömänä, sillä
jos tätä pykälää ei oteta, niin silloin tämä laki
ei vastaa ollenkaan, edes osaksikaan Suomen kan-
san toivomuksia tässä suhteessa. Luulin, että
vasemmistolaisetkin olisivat jo tyytyväisiä, jos
2 § pysytettäisiin, sillä siitähän onkin poistettuna
tuo vasemmistolaisten mielestä hirvittävä Jumala-
sana. Sitä ei näy ehdotuksessa missään kohti. On
vain säädetty uskonopin häpäisemisestä ja pilk-
kaamisesta pieni rangaistus. Kannatan pykälää
senkin tähden, kun lakivaliokunnassa, kolman-
nessa lukemisessa yksimielisesti hyväksyttiin
mainittu 2 §. Jos tuota pykälää ei olisi hyväk-
sytty, niin ehdottomasti minä ja useammat valio-
kunnan oikeistolaisjäsenet olisivat laatineet vas-
talauseen, jota täällä oikeistolaisedustajat puheis-
saan kaipasivat.

Mitä muuten tulee ed. Lehokkaan lausuntoon
siinä, että muka Suomen kansasta suurin osa kan-
nattaisi heitä tässä uskontorikosasiassa, niin minä,
joka olen kansanmiehiä ja tunnen yleensä maa-
laiskansan mielipiteen tässä asiassa, voin teille
vakuuttaa, että yksin vasemmistolaisten valitsi-
joistakin ainoastaan pieni osa kannattaa heidän
kantaansa tässä asiassa.

Ed. Saarikivi: Ed. Helenius-Seppälä kat-
soi sopivaksi tehdä sen syytöksen, että tätä toista
pykälää tarvitaan meitä vasemmistoa, se on so-
sialidemokraatteja varten. Hän mainitsi pari esi-
merkkiä siitä, kuinka paria kristillismielistä työ-
läistä on vainottu mielipiteittensä vuoksi. Minä
voisin mainita useampia esimerkkejä siitä, että ne
kristillismieliset, työläiset, joita ed. Helenius-
Seppälä edustaa, ovat vainonneet meitä sociali-
demokraatteja ainoastaan siitä syystä, että olemme
toista mieltä asioista kuin he. He eivät ole ainoas-
taan mielipiteittensä vuoksi meitä vainonneet, vaan
he ovat suorastaan työnantajain ja työnjohtajain
kanssa toimittaneet sosialidemokraattisiin järjes-
töihin kuuluvia työläisiä maantielle, siis suoras-

taan nälkää näkemään. Tällaista menettelyä em-
me kuitenkaan pidä sen luontoisena, että pitäisi
joku kuristuspykälä sitä varten olla. Mielipiteit-
ten vapaus heille sallitaan ja sen vuoksi toivoisin,
että tätä pykälää ei ollenkaan hyväksyttäisi. Jos
tämä 2 § tulisi laiksi, ei se paljontakaan asiaa muut-
taisi. Nimellisesti jumalanpilkkajutut häviäisi-
vät, mutta tämän pykälän mukaan saattaisi jo-
kainen uskonlahko meidän maassamme pakottaa
virallisen syyttäjän tarttumaan asiaan ja sa-
malla sanomalehti tai puhuja, joka olisi arvos-
tellut tuota uskonlahkoa, voisi joutua syytteeseen.
Sen vuoksi, että vältettäisiin nuo kiusalliset ju-
malanpilkkaja- ja uskonnoppilkkajutut, olisi hyvä,
että eduskunta hyväksyisi suuren valiokunnan
mietinnön. Sillä niistä jutuista päästäisiin.

Ed. Lilius: Ed. Pärssisen samoin kuin useit-
ten muitten puhujain lausunnot osottavat, kuinka
vähän he käsittävät, mistä oikeastaan on kysy-
mys. Tässä ei ole kysymys porvarien enem-
män kuin muidenkaan jumalien suojelemisesta,
vaan niitten tunteiden suojelemisesta, mitä suuri
osa Suomen kansaa pitää pyhimpänä, nimittäin
uskonnollisten tunteiden. Meidän lakimme aset-
taa muulloinkin tunteen lainsuojan alaiseksi.
Niinpä Rikoslain 20 luvun 14 § nimenomaan suo-
jaa myös ihmisten siveellisiä tunteita. Lainsää-
täjä on pitänyt uskonnolliset tunteet niin arvok-
kaina oikeushyvinä, että se on katsonut niitten
suojaamiseen tarvittavan erityistä lainsäädännöstä.
En olisi katsonut tarpeelliseksi tästä erikoisesti
huomauttaa, mutta useat lausunnot ovat osotta-
neet, ettei siitä olla täällä selvillä. Siihen nähden,
mitä on tällaisella suojalla todellisuudessa tarkoi-
tettu, olen minäkin vakuutettu, että sellainen sään-
nös, jota lakivaliokunta on ehdottanut, olisi tar-
peellinen. En kuitenkaan pidä lakivaliokunnan
ehdotusta 2 momenttiin nähden onnistuneena. Se
on erittäin epäselvä ja epäonnistunut. Voi kysyä,
mikä on Suomen valtiokirkon, evankelis-lutheri-
laisen kirkon hallitus? Onko se senaatin talous-
osasto vai tuomiokapituli? Mikä on muiden us-
kontokuntien hallitus? Jos täällä loukataan kreik-
kalaiskatolisen tai roomalaiskatolisen kirkon us-
kontoa, ovatko muissa maissa olevat näiden us-
kontokuntien hallitukset yksin oikeutetut nostaa
tällä syytteen? Koska kuitenkin tiedän,
että uusien ehdotusten tekeminen ei vie toivottuun
tulokseen, luovun täällä niistä tekemästä.

Ed. Helenius-Seppälä: Pyysin pu-
heenvuoroa ed. Latvalan lausunnon johdosta lau-
suakseni iloni siitä, että hän nimenomaan asettui
sille kannalle — ja katsoi, että täällä muutkin

sosialidemokraattiset edustajat ovat sillä kannalla — että sellaiset teot, joita minä mainitsin, ovat paheksuttavia. On tärkeätä, että se täällä julkisesti tunnustetaan. Minä olen niitä, jotka vastustavat kaikkea sortoa. Mutta minun täytyy sanoa, että ed. Saarikiven lausunto oli sellainen, joka raukeaa omaan mahdollomuuteensa. Jos kristillisellä työväellä olisi ollut voimaa — minä en puhu tahdosta, jota sillä ei myöskään ole — ajaa sosiaalidemokraatit pellolle, eihän silloin hätää olisikaan! Niin että sellaisesta lausunnosta ei kannata enempää puhua.

Minä tahdon sanoa ed. Pärssiselle, että kyllä minä tiedän, että kansainväliseen sosialidemokratiaan sopivat eri vakaumukset. Ja minä toivon, että kerran täällä Suomessakin niin pitkälle päästään. Mutta tosiasia on nyt, että kristillisessä työväen ryhmässä on monta sellaista henkilöä — ja tuskin olisi tätä liikettä muuten syntynytkään —, jotka ovat kuuluneet sosialidemokraattisiin yhdistyksiin, mutta eivät ole vakaumuksensa takia voineet niihin ajanmittaan kuulua. He ovat valmiit heti paikalla tulemaan takaisin näihin yhdistyksiin, kun uskonto niissä tulee todella yksityisasiaksi, kun voivat niihin kristittyinä kuulua. Nämä kristilliset työntekijät, joita on karkoitettu työpaikoistaan, ovat olleet järjestynyttä työväkeä, ne ovat järjestyneet omalla tavallaan ja heidät on toisissa oloissa myös tunnustettu „järjestyneiksi”. Nyt niitä ei ole tunnustettu. Kysytte, minkä vuoksi eivät ole kuuluneet samoihin järjestöihin kuin sosialidemokraattinen työväki? Sen vuoksi, että he eivät ole voineet kuulua niihin yhdistyksiin, koska heidän uskonnollista vakaumustaan ei ole annettu olla rauhasa.

Minä olen — ilman sivutarkoituksia — käyttänyt asiassa puheenvuoroa senkin takia, että minä olen varma siitä, että jos suuren valiokunnan mietintö tulee hyväksytyksi, tämä teko pannaan sosialidemokraattien, siis työväenasian tiliin; sitä käytetään aseena työväenasiaa vastaan. Eikä minusta ole hauskaa, että pannaan työväenasian tiliin sellaista, joka ei siihen kuulu. Sen vuoksi olen ajatellut, että olisi työväenasian ajamisessa vielä tällä hetkellä tarpeeksi työtä, jotenka tällaiset kysymykset täytyisi jättää sikseen.

Ed. Paavo Virkkunen: Ed. Leppäsen täällä aikaisemmin varmuudella esittämä tiedonanto, että maamme tuomiokapitulit muka aina ovat yhtyneet viranomaisten uskontorikoksissa tekemiin aloitteisiin, on väärä. On olemassa tapauksia, joissa tuomiokapitulit, kun heidän lau-

suntojaan on tällaisissa asioissa pyydetty, nimenomaan ovat lausuneet, että heidän mielestään kyseessäolevaa rikoslain kohtaa ei ole sovellettava niihin tapauksiin, jotka ovat olleet käsiteltävinä. Tämä on totuuden nimessä mainittava.

Ed. Pärssinen on kosketellut hyvin arkaluontoista ja kaikella hienotunteisuudella käsiteltävää asiaa, kun hän on puhunut kristittyjen rukoukselämästä. Siitä minulla täällä ei ole syytä muuta mainita, kuin että hänellä nähtävästi ei ole käsitystä kristillisestä mielialasta. Juuri onnettomien ja sääliäviemien ihmisten puolesta kristitty rukoilee. Kutta huomattavamassa ja vastuunalaisemmassa asemassa tuollainen onneton ihminen on, — valtansa väärinkäyttäjä taikka joku toinen — sitä enemmän hän joutuu kristityn harjoittaman tämän toiminnan esineeksi. Kristityllä on tässä kohden hyvin vakava ohje, jota hänen tulee seurata. Ja voi sanoa, että kristillinen mieliala ja siveellisyys suorittaa kaikkein vaikeimman kokeensa, kun se koettaa noudattaa sille annettua ohjetta: Rakastakaa vihollisianne; rukoilkaa niiden puolesta, jotka teitä vainoavat.

Ed. S o p a n e n: Ed. Liliuksen tekemä muistutus lakivaliokunnan toisen pykälän toista momenttia vastaan on kyllä oikeutettu. Ja pyydän sen johdosta saada selittää, että tämä pykälä, jota muodostelemassa minä en ole ollut mukana, on, mikäli minulle on ilmoitettu, kompromissin tulos. Joskaan se minua ei tyydyttänyt, en kuitenkaan katsonut tarpeelliseksi eriävää mielipidettäni siitä ilmoittaa, kun samalla annettiin tiedoksi, että valiokunnassa oli ollut harkinnan alaisena kysymys siitä, onko todellakin kaikilla uskokunnilla erityinen hallitus, ja oli tällöin tullu siihen johtopäätökseen, että niin oli asianlaista. Voi tosin esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon suhteen, kuten tässä huomautettiin, olla erimielisyyttä siitä, oliko se Senaatti tai tuomiokapituli. Mutta yksistään sen seikan en luullisi antavan aihetta epäselvyyteen, ja vielä vähemmän aihetta koko tämän pykälän poistamiseen, joka oli valiokunnassa eräältä taholta tavallaan pantu ehdoksi koko tämän pykälän hyväksymiselle.

Ed. L e h o k a s: Minä pyysin puheenvuoroa siitä syystä, että ed. Helenius-Seppälä selitti, että kristilliset työläiset ovat olleet sosialististen työväenjärjestöjen mukana aikaisemmin ja odottavat vielä hetkeä päästäkseen jälleen yhdessä niiden kanssa toimimaan, mutta että us-

konnolliset käsitteet toistaiseksi ovat heitä estäneet. Ed. Seppälä kai tarkoittaa, että yksinomaan näiden uskonnollisten käsitteiden vuoksi on kristillisten työläisten ja sosialistityöläisten välillä ero olemassa. Tämä ero on kuitenkin ei ainoastaan uskonnollisissa käsitteissä, mutta myöskin siinä tavassa, millä nämä molemmat ryhmät suhtautuvat työnantajiin ja yleensä kapitalistiseen maailmaan. Jos olisi yksinomaan uskonnolliset käsitteet eron syynä, voisivat kristilliset työläiset liittyä ammatillisiin järjestöihin, joilla ei ole mitään varsinaista tekemistä uskonnollisten eikä muidenkaan käsitteiden kanssa, vaan taistelevat suorastaan työläisjoukkona kapitalistiryhmää vastaan. Mutta päinvastoin olemme tavanneet useissa taisteluisa, jolloin työväki on ollut kapitalisteja vastaan taistelussa, kristillisen työväenjoukon avustamassa kapitalisteja. Siitä on johtunut, että kristilliset työläiset, vaikka ovatkin pieni vähäinen joukko, ovat kenneet työnantajien kanssa yhdessä olemaan voimakkaita sosialistisia järjestöjä vastaan, ja siitä juuri johtuu myöskin se, että järjestyneiden sosialistien keskuudessa kyllä on ollut katkeriakin mielipiteitä kristillisiä työläisiä vastaan, ei näiden kristillisten käsitteiden takia, vaan sen tavan vuoksi, jolla he suhtautuvat työnantajiin sosialistisia työtovereitansa vastaan.

Ed. S. Iola: Täällä annettuja lausuntoja kuunnellessa, jotka lausunnot ovat tulleet vasemmiston taholta, on minua ihmetyttänyt, että siellä tahdotaan väittää ja todistella, ikäänkuin ei uskontorikoksia ja uskonnollisten vakaumusten loukkaamisia juuri lainkaan meidän maassamme tehtäisi. Tämä nyt kuitenkin on mitä suurimmasti ristiriidassa todellisuuden kanssa. Siitä pääsee varmuuteen lukemalla meidän sosialistisia sanomalehtiämme, kuuntelemalla sosialististen agitaattorien puheita ja siitä olen minäkin saanut todistuksia työväestön omasta keskuudesta. Moni työmies on minulle hyvin suurella mielipahalla valitellut sitä, että työpaikoissa on uskonnollinen vakaumus mitä häpeämättömimmän sorron ja pilkan alaisena. Tällaisia uskonnollisen vakaumuksen omaavia työmiehiä on meidän kansassamme vielä enemmän kuin mitä vasemmiston taholta näytään luultavan niitä olevan. Eikä ainoastaan meidän omat kansalaisemme ole saaneet sitä vakatumusta Suomen sosialidemokratiasta, että se asettuu kristinuskoa vastaan hyvin pilkallisesti ja ylimielisesti. Ulkomaalaisetkin ovat täällä saaneet saman kokemuksen. Viittaa siihen Herbert Steadin vie-

railuun, jonka tämä kuuluisa englantilainen työväenjohtaja muutamia vuosia sitten maahamme teki. Herbert Stead sai maassamme odottamattoman kylmän ja ylimielisen kohtelun Suomen sosialidemokraattien taholta, ja hän oli pakotettu viemään sellaisen kuvauksen kotimaahansa Suomen sosialidemokraateista, että siellä maassa työväenliike asettuu kristinuskoa vastaan.

Yleensäkin tällaisen asian esittäminen eduskunnassa, mikä nyt on esillä, herättää masentavan vaikutuksen niissä, jotka toivoisivat meidän maamme tulevaisten kohtaloiden kansallemme koituvan onneksi, sillä meidän olemme rakentamassa täällä Suomen kohtalokkaimpana aikana uutta tulevaisuutta kansallemme. Mutta minkälaisen perustuksen Suomen kansan tulevaisuudelle asetamme? Täällä tahdotaan repiä alas se perustus, jolla meidän kansamme on vuosisatojen aikana ennen seisonut. Suomen kansan elinvoimana sen kärsimysten ja koettelemusten päivinä on ollut kristinuskko. Nyt tahdotaan täällä viimeinen erojainen sanoa kristinuskolle, tahdotaan lain turva ottaa pois uskonnolliselta vakaumukselta ja tahdotaan antaa täysi vapaus kaikille uskonnon häpeämättömille rienailuille. Tällainen pyrkimys Suomen eduskunnassa uuden Suomen rakennusajan alussa ei voi olla herättämättä syvää mielipahaa. Toiseksi tällainen pyrkimys herättää mielipahaa siitä syystä, että nyt jo meidän kansassamme rupee näkymään selviä merkkejä siitä, minkälaisista satoa kasvaa se uskonnon pilkan kylvö, jota keskuudessamme on pitemmän aikaa harjoitettu. Nähdään enemmän kuin riittävästi siveettömyyden leviämistä. On olemassa epärehellisyttä, nousee laittomuutta, näkyy anarkiaa. Ja jos nyt kaikkien näiden ilmiöiden ilmaantuessa tahdotaan sallia, että tulee sellainen aika, jolloin uskontoa jokainen raakamielinen ihminen täällä saa pilkata, niin se merkitsee sitä, että nuo ilmiöt vastaisuudessa tulevat entistä lukuisammiksi. Vieläpä riistämme pohjan siltäkin työltä, jota meidän täällä eduskunnassa pitäisi harjoittaa, nimittäin lainlaadinnalta. Tahdon väittää, että lainkuuliaisuus ei pitemmälti kansassa säily, jos kansalta hävitetään uskonnollinen vakaumus. Uskonnollinen vakaumus luonnollisesti häviää sitä joutuisemmin, kun vapaampi tilaisuus uskonnon ja pyhien asioiden pilkkaajille annetaan harjoittaa mieliurheiluansa.

Sosialidemokraattien taholta ei muuten odotaisi niin yksimielistä ja yleistä menettelyä suhtautuessaan kristinuskoon. Heidänhän olisi pitänyt historiasta, jopa oman liikkeensä histo-

riasta ymmärtää, että kristinuskoa heidän on kiittäminen sosialidemokratiastakin. Eiväthän sosialidemokratian aatteet ole muualta kotoisin kuin kristinuskosta, eivätkä nämä aatteet ilmenekään kristinuskon ulottumapiirin ulkopuolella. Me emme tapaa sosialidemokraattista liikettä Persiassa ja Indiassa ja Kiinassa, paitsi sillä ehdolla, että se on sinne johdettu toisista maista, joissa se aikaisemmin on syntynyt. Ja näissä maissa se on syntynyt kristinuskon vaikutuksesta. Vieläpä toiseksi tahtoisin väittää, että sosialidemokratia ei voi saada oikeutettujakaan pyrkimyksiänsä pysyväisesti toteutetuksi, ellei se suhtaudu vastaisuudessa kristinuskoon toisella tavalla, kuin mitä se tähän asti on suhtautunut. Ei voida toteuttaa veljeyden, vapauden ja tasa-arvoisuuden aatteita niillä voimilla, joita sosialidemokraattien taholla nykyisin on käytettävissä. Siihen tarvitaan, jotta nuo aatteet oikein toteutettaisiin, ne voimat, jotka ovat kätkeytynyt kristinuskoon.

Tämän nyt pitäisi olla hyvinkin yleisesti jo tunnettua sosialidemokraattien keskuudessa meidänkin maassamme. Muissa maissa, esimerkiksi Englannin työväenliikkeen keskuudessa, tämä on jo yleisesti tunnettua ja tunnustettua. On suorastaan valitettava se yksipuolinen käsitys, mikä meidän sosialidemokraateillamme näistä suurista asioista vielä on vallalla. Toivon, että nyt, kun nähtävästikin meidän maassamme alkaa uusi aika monilla aloilla, olisi samalla kertaa havaittavissa, että sosialidemokraattien keskuudessakin ilmenee uusi, syvempi ja vakavampi käsitys heidän suhtautuessaan kristinuskoon ja että myöskin, silloin kun sellainen käsitys saa enempi valtaa, käsitetään, minkätähden on paljon kansalaisia, jotka tahtoisivat säilyttää rikoslaissa pykälän, joka suojaa uskontoa sitä pilkkaavien häväislystä.

Ed. Helenius-Seppälä: Ed. Lehokkaan viimeinen lausunto olisi kai jäänyt antamatta, jos hän olisi kuullut sen kohdan puheesani, jossa nimenomaan lausuin, että kristillisen työväen ammattiliitot ovat pyrkineet Suomen ammattijärjestykseen, vaikka eivät ole pyyntönsä vielä vastausta saaneet.

Ed. Airola: Se, mitä ed. Sariola täällä puhui, on siksi pehmeätä, ettei siihen kannata käydä vastailemaan, mutta kun samantapaisia ajatuksia on esitetty täällä maallikkojenkin taholta, joitten ammattina ei ole sellaisen pajunköyden syöttäminen, jota ed. Sariola täällä teki, niin pitäänee siitä joku sana sanoa. On näet maallik-

kojenkin taholta täällä koetettu uskotella, että se seikka, että kansa jossain maassa joskus luopuu uskonnostaan ja asettuu arvostelevalle kannalle vallitsevia uskontoja ja uskonnonoppeja kohtaan, olisi merkinä kansan rappeutumisesta, sellaisen käsityksen minä tahdon torjua. Asia on aivan päinvastoin. Silloin kun kansa jossain maassa jonakin aikana käy arvostelemaan uskontoja tai uskonto-oppeja, on se merkinä kansan heräämisestä, niiden kohoamisesta sekä siiveillisesti että muussa suhteessa. Silloin kun esimerkiksi Luther tavattoman häikäilemättömästi, häväisten, pilkaten, herjaten, yllyttäen väkivaltaankin, vastoin sitä mitä ed. Helenius-Seppälä täällä sanoi, kävi vallitsevain uskonoppien kimppuun, ei se suinkaan ollut merkinä kansan rappiotilasta, vaan päinvastoin, että silloin kansat alkoivat nousta. Jos nyt ajatellaan, että Venäjän kansa nyt, kun se on alkanut luopua kirkon kunnioituksesta, on alentunut siltä asteelta, missä se oli rasputinilais-aikana, jos tahtovat sitä väittää, niin silloin ei kannata heidän kanssaan enää väitellä. Ed. Helenius-Seppälä kristittynä on täällä muutenkin — tosin hän puheenvuoronsa ulkopuolella mainitsi, että hän enemmän on ollut jumalankieltäjä —, käyttänyt väittelytapaa, jota ei odottaisi muunlaiseltakaan. Hän on tätä pykälää puolustellut sillä, että on tehty muka jotakin väkivaltaa. Väkivallastahan on rikoslaissa toisessa kohdassa rangaistuksia ja erityisesti, mikäli se kohdistuu uskovaisiin, ovat nämä 3 ja 4 § sellaista väkivaltaa vastaan olemassa. Yhtä ovelasti hän harppasi siitä, kuin täällä eräs sanoi, että Luther kävi erittäin kovalla pilkalla vallitsevien uskokuntien kimppuun, hän selviytyi sillä siitä, ettei hän, vaikka pilkkasikin, käynyt käsiksi. Joskin hän entisenä munkkina ei suorastaan käsiksi käynyt, niin kyllä hän yllytti toisia: tappakaa ne hullut koirat. Ei se paljon eronnut siitä, jos kävisi itse käsiksi. Muuten tässä asiassa sosialidemokratialla ei sellaisenaan ole mitään tekemistä. Onhan maita, joissa vapaamielinen porvaristo juuri erityisesti ajaa tällaisia asioita. On maita, joissa kirkkokin on mahdollisimman vahvalla kannalla, ja kuitenkin siellä on tällaiset pykälät rikoslaista poistettut. Esimerkiksi Italia, se munkkien ja pappien ikivanha maa. Eihän siellä ole sellaista pykälää kuin meidän rikoslakimme tämän luvun 1 ja 2 §, eikä edes sellaista, mikä esiintyy lakivaliokunnan mietinnössä olevassa laissa toisena pykälänä. Ei suinkaan Italiassa se ole sosialidemokratian vaikutusta, ainakaan siinä muodossa, että sosialidemokratia olisi sen järjestänyt. Siellähän on sosialidemo-

kratia vähemmistönä ja siellä on täytynyt asiassa tehokkaasti vaikuttaa myös porvarillisten ainesten.

Minusta muuten tuo 2 §, jonka lakivaliokunta on ehdottanut otettavaksi, mutta jonka suuri valiokunta on ehdottanut hylättäväksi, ei ole niin vaarallinen kuin täällä on esitetty. Mikäli minä asiaa ymmärrän, ei sitä voitaisi käyttää niin pahalla tavalla kuin täällä on luuloteltu, mutta toiselta puolen ei minulla ole yhtään mitään sitäkään vastaan, jos se pykälä poistetaan.

Ed. Tirkkonen: Yksityisenä mielipiteenäni pyydän lausua, että mikä on Jumalasta, sitä ei voida tyhjäksi tehdä. Kysymyksessä on vain lakipykälän poistaminen. Jos jumaluus ja uskonto sen johdosta kaatuu, niin on se mielestäni todistus siitä, että pienikin kompastuskivi voi ne kaataa. Jos jumaluus ja kirkon jumaluusoppi ovat pystyssä pidettävät reglementeilla ja paragraafeilla, niin ovat ne jotenkin hiekalle rakennetut. Jos kaikkivaltias, oikeiston hyväksymä jumala ei kykene itseään ja valittujansa häpäisijöiltä puolustamaan, niin on se tuomittu kukistumaan, vaikka sitä olisi tukemassa syntisten tuhannet paragraafit. Täällä ed. Sariola huomautti, että sosialidemokraattiset työväen ainekset kaikkialla maaseudullakin ovat vähitellen luopuneet jumalasta. Ovat ne luopuneet sentähden, että ovat tulleet huomaamaan, että kirkon opettama jumala ei säädi tasaisesti ihmisille oikeuksia, vaan omat lapsensa on asettanut eri valta-asemiin ja toiset toistensa herroiksi. Tämän lausuntoni perusteella pyydän saada kannattaa suuren valiokunnan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Ei tee mieli vastata ed. Airolan muihin puheisiin, mutta sen vain tahdon sanoa, että olen vallankumouksen jälkeen käynyt Venäjällä ja olen siellä nähnyt uskonnonkunnioitusta senkin jälkeen. Kun jonkun verran lausuin ihmetystäni siitä, sain sen vastauksen, että Venäjän vallankumouksessa ei ole yritettykään panna Jumalaa pois viralta. Luulen, että ed. Airolan puheet Venäjän vallankumouksen vaikutuksesta tässä suhteessa ovat valan ennenaikaiset.

Ed. Salmi: Osuin äskettäin erääseen torikokoukseen täällä Helsingissä. Siellä näin uskonnon pilkkaa. Sitä harjoittivat kansalaiset, joille yliopisto on antanut viisauden merkiksi lyyran otsaan. Puhujan esiintyessä mitä arvokkaimmin nakkelivat nämä valkolakkiset nuorukaiset kompasanoja puhujaa vastaan ja häiritsi-

vät häntä tuon tuostakin. Uskonnonpilkkaa harjoitetaan siis vielä tässä maassa. Mutta kun olen sitä mieltä, että niitä, joita yliopisto ei ole pystynyt tässä suhteessa valistamaan, eivät myöskään mitkään lainpykälät voi valistaa, niin kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sopanen, ed. S. Haapasen y. m. kannattamana, ehdottanut suuren valiokunnan ehdotuksen sijasta hyväksyttäväksi lakivaliokunnan mietinnössä olevan ehdotuksen, toisin sanoen lakivaliokunnan esittämän 2 §:n johdantoinensa. Tämä ehdotus luetaan ja otetaan huomioon asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Ed. L. Typpö, ed. Sjöstedt-Jussilan ja Runtin kannattamana, on ehdottanut mainitulle 2 §:lle myöskin esittämänsä muodon. Tämäkin ehdotus luetaan asianomaisella paikallaan asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Nyt siirrytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Mitä menettelyyn asiaa käsiteltäessä tulee, niin, kun suuren valiokunnan ehdotusta on pidettävä käsittelyn pohjana, on mielestäni ensin esitettävä 10 luvun 3 ja 4 §, ja vasta sitten, kun näistä on päätetty, valiokunnan mietinnössä oleva johdanto, jolloin muistutukset 10 luvun 1 ja 2 §:n suhteen ovat tehtävät.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

Suuren valiokunnan ehdotuksen 3:ksi §:ksi hyväksyy eduskunta keskustelutta.

§ 4.

Keskustelu:

Ed. Lantto: Minulla ei pykälän suhteen ole paljoakaan huomautettavaa, mutta jos vertaillaan rahasakkomääräyksiä vankeusrangaistukseen, niin 3 ja 4 §:ssä näkyy kummassakin, rinnakkaisina 200 markan sakko ja 4 kuukauden vankeus. Nykyisten kalliiden palkkojen aikana ei kenenkään kannata neljää vuotta istua 200 markan takia.

Ed. Airola: Pykälässä ei ole ollenkaan sellaista rangaistusmääräystä, kuin se, mistä ed. Lantto puhui. Ei siellä puhutakaan neljän vuoden vankeudesta.

Keskustelu 4 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei ole mitään muutosehdotuksia tehty.

4 § hyväksytään suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

Suuren valiokunnan mietinnön 1:llä sivulla oleva johdanto esitellään.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on suuren valiokunnan ehdotusta vastaan tässä kohden ed. Sopenen, ed. S. Haapasen kannattamana, ehdottanut, että nimike ja 2 § hyväksyttäisiin lakivaliokunnan ehdottamassa muodossa. Laki-valiokunnan ehdotus tässä kohden kuuluu: „Samalla kun rikoslain 10 luvun 1 § kumotaan, muutetaan saman luvun 2, 3 ja 4 § näin kuuluviksi: 10 luku. 2 §. Joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi suvaitun uskokunnan oppia, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi tahi enintään 200 markan sakolla. Syytetä tässä pykälässä mainitusta rikoksesta älköön virallinen syyttäjä tehkö, ellei asianomaisen uskokunnan hallitus ole sitä syytteeseen pantavaksi ilmoittanut”. Kutsun tätä ed. Sopenen ehdotukseksi. Ed. L. Typpö, ed. Sjöstedt-Jussilan ja ed. Runtin kannattamana, on ehdottanut mainitun pykälän kuuluvaksi näin: „Joka julkisesti pilkkaa Jumalaa tahi muulla tavalla häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi suvaitun uskokunnan oppia tahi kirkollisia tapoja, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi tahi enintään 200 markan sakolla”. Kutsun tätä ehdotusta ed. L. Typön ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelyyn äänestyksessä tulee, niin olisi mielestäni ensin toimitettava äänestys ed. Sopenen ja ed. L. Typön ehdotuksen välillä, joten saadaa selväksi, kumpi näistä on pantava vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Ehdotettu äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Sopenen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. L. Typön ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. L. Typön ehdotus siis on hylätty ja eduskunta on

päättänyt vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyä ed. Sopenen ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sopenen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 84 ei-ääntä. Suuren valiokunnan ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty ja ed. Sopenen ehdotus on hylätty.

Puhemies: Esitellään lakiehdotuksen nimike. Tämän jälkeen saa vielä tehdä ehdotuksia koko lakiehdotuksen suhteen.

Nimike hyväksytään.

Puhemies: Tahtooko kukaan vielä käyttää puheenvuoroa koko lakiehdotuksesta?

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Malmivaara: Minä kannatan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä pyydän myös kannattaa tätä ehdotusta.

Ed. Airola: Minusta tuntuu näin äkkinäisesti, niinkuin tämä ehdotus olisi tehty liian myöhään.

Ed. Ingman: Minun nähdäkseni ei ole liian myöhäistä ehdottaa lakiehdotusta hylättäväksi, kun nyt vasta tiedetään, mikä lakiehdotus se on, jota tarkoitetaan hylätä. Ei suinkaan hylkäämisehdotusta ole voinut tehdä, ennenkuin tiedetään, mikä on hylättävä.

Ed. Airola: Ed. Ingman olisi voinut tehdä myöhemmin sen ehdotuksen. Se on minusta tehty joko liian aikaiseen tai liian myöhään.

Ed. Listo: Ed. Airolan muistutus on aiheeton. On olemassa jo kymmenen vuoden käytäntö sen puolella, että toisessa käsittelyssä voidaan lakiehdotus kokonaisuudessaan ehdottaa hylättäväksi. Sellainen ehdotus on aina otettu huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman, ed. Malmivaaran y. m. kannattamana, ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Lakiehdotus on siis toisessa käsittelyssä hyväksytty. Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vaikkakin aika on jo pitkälle kulunut, niin ehkä vielä käsitellään muutama asia.

4) Lääketieteellisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja

hoitamaan asetetun valtuuskunnan vuosilta 1913, 1914 ja 1915 antama kertomus sekä sen johdosta valmistettu, viime täysi-istunnossa pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun asian ainoata käsittelyä varten.

Mietintö käsitellään kappaleittain ja hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Mitä tulee 4:llä sivulla olevaan pöteon, joka jatkuu 5:lle sivulle, niin eduskunnan nyt tekemä päätös on V. J:n 63 §:n mukaan ehdollinen ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi sitten kun valtiovarainvaliokunta on antanut mietinnön valtion varoista ja tarpeista.

5) Apurahan myöntämistä Helsingin palvelijatar-kodille

koskevan, ed. Sillanpään ja Pärssisen tekemän anomusehdotuksen n:o 87 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 3:lla sivulla.

Keskustelu:

Ed. Niukkanen: Tämä kysymyksessä oleva valiokunnan anomusmietintö tuo mieleen muutamia huonoimpia niistä epäkohdista, jotka ovat meidän yhteiskunnallemme ominaisia, enkä malta olla pariin niistä tässä lyhyesti kajoamatta. Valiokunta tässä mietinnössään ohimennen viittaa, että tänne Helsinkiin on pitemmän aikaa jo

kokoontunut ja yhä vielä edelleen kokoontuu nuoria naisia maan eri osista siinä määrin, ettei täällä kyetä niille tarjoamaan työpaikkoja eikä edes yökortteereja niistä monista välitystoimistoista huolimatta, mitä täällä on nuorten naisten tänne houkuttelemiseksi jo olemassa. Ja että asianlaita todellakin näin on, siitä tulemme kaikki täällä Helsingissä liikkuessamme vakuutetuiksi, jonka tähden valiokunta ei nähtävästi olekaan katsonut tarpeelliseksi tähän perin tärkeään asiaan tämän enempää huomiota kiinnittää kuin mitä se mietinnössään on tehnyt. Toiselta puolen on taasen ainakin maalaisille tunnettua, että maalla on yleensä tavattoman suuri puute varsinkin sellaisista naisista, jotka kykenisivät ja olisivat halukkaita käymään käsiksi naisille kuuluihin välttämättömiin talous- y. m. tehtäviin. Suomessa on olemassa kokonaisia paikkakuntia, joissa on melkein mahdoton saada esimerkiksi naispalvelijoita. Että tällainen naistulva tälläkin hetkellä tänne Helsinkiin on yhä lisääntymässä, kuten valiokuntakin tässä mietinnössään olettaa, hetkellä, jolloin nälkäkuolemasta pelastumme ainoastaan sen kautta, että myöskin naiset saataisiin käsiksi työhön elintarpeiden tuotannon lisäämiseksi, on se perin surullinen ilmiö. Se on mielestäni tuon kaupungista levinneen kehnon ajanhengen tyypillisin ilmiö. Toinen ilmiö, jonka tämä anomusmietintö johtaa minulle mieleen, on yksi kaikkein kurjimpia ilmiöitä, mitä mikään kansa, mitä edes Helsinki kykenee sisällänsä pitämään. Tarkoiton täällä paikoissa olevien sekä paikattomien palvelijattariemme palveluksia venäläiselle sotaväelle. Sanon palvelijattarien, sillä tietääkseni ne tuhannet naiset, jotka täällä Helsingissä ja monissa muissa Suomen kaupungeissa venäläisen sotaväen kanssa seurustelevat, ovat etupäässä palvelijatarluokkaan kuuluvia, joskin toiselta puolen täytyy sanoa, että ylikuokkammekin naisten sivistystaso tässä suhteessa on useassa tapauksessa hämmästyttävän huono. Puhumatta enempi siitä, mikä vaara Suomen kansaa uhkaa tässä kohden vaarallisten kulkutautilien muodossa, jos tällaista tilannetta vielä muutamia vuosia jatkuu, pyytäisin huomauttaa siitäkin, että tässä maassa on jo vuosikymmeniä taisteltu tämän kansan kansallisen säilymisen puolesta, kansan, joka on vain pieni jäännös siitä suuresta kansanheimosta, jonka slaavilainen aines jo on itseensä sulattanut, ja että täällä on vielä miehiä, jotka ovat saaneet paljon kärsiä kansallisen vakaumuksensa puolesta ja ovat vieläkin valmiit kärsimään, mutta että kaupunkiemme naiset ovat nyt ottaneet tehtäväkseen tätä tietä kansallisuutemme hävittämisen. On kerrottu, että Ranskassa on viime aikoina

alkanut huomattavassa määrässä syntyä neekereitä ja mulatteja ja yleensä on Ranskan naisten siveellistä tasoa totuttu pitämään siveellisen kurjuuden esikuvana, mutta minä väitän, että meidän maassamme on tässä suhteessa viime aikoina saavutettu koko maailman rekordi. Meidän naistemme käyttäytymistä arvosteltaessa on nimittäin otettava huomioon se, että meidän kansamme kansallinen asema on uhatumpi kuin monen muun kansan kansallinen asema. Meidän kansassamme tuntuvat sortajan tuottamain kärsimysten jäljet kirvelevämpiä kuin monessa muussa kansassa. Ja kun meidän naiset, joilla on laajemmat yhteiskunnalliset ja valtiolliset oikeudet kuin millään muilla naisilla maailmassa, käyttäytyvät sillä tavalla, mitä esimerkiksi täällä Helsingissä olemme tilaisuudessa aina näkemään, niin kyllä täytyy sanoa, että siinä kohden on meillä saavutettu kurjuuden huippu.

Tässä mietinnössä ehdotettua toimenpidettä, että Helsingin palvelijatarkodille myönnettäisiin 15,000 markkaa yökortterien rakentamiseksi tänne siirtyville nuorille naisille, en minä pidä tässä mainitsemiäni epäkohtien korjaamiseksi parhaimpana keinona. Ainakaan eivät tuonsuuntaiset toimenpiteet ole omiansa estämään naisten tänne siirtymistä. Jälkimmäisen epäkohdan korjaamiseksi tuollaisestakin toimenpiteestä voi olla jonkun verran apua, mutta samalla on myöskin ryhdyttävä muihinkin, etupäässä tarmokkaisiin valvontatoimenpiteisiin. Minun mielestäni nämä asiat, joista tässä olen maininnut, ovat etupäässä sellaisia, että jos minkään niin hallituksen käytettävän järjestysvallan on niihin tarmokkaalla kädellä sekaannuttava. Mielestäni tässä olisi juuri meidän nykyiselle kansalliselle miliisillekin oikea työala, jos se todellakin johonkin kykenee, samoin kuin naisasian ajajillemmekin, ja ihmettelen, että niin vähän on noilta tahoilta tähän asiaan kiinnitetty tähän saakka huomiota.

Ed. Sillanpää: Edellisen puhujan lausunto oli niin sekava, etten päässyt mihinkään käsitykseen siitä, mitä hän oikeastaan tarkoitti. Jos hän tarkoitti, että palvelijat tässä maassa ovat ne kaikkein huonoimmat, ovat se ryhmä-kunta, joka on niin rappiutilassa, että se vie koko kansallisuuden perikatoon, niin sitä ei suinkaan tällaisilla lausunnoilla paranneta. Yhteiskunnalliset olosuhteet ovat tässä tekijöinä ja niihin täytyy etukädessä kiinnittää huomiota. Tämän anomuksen tarkoituksena on koettaa suojella sellaisia, jotka suojeluksen tarpeessa ovat, jotta he eivät joutuisi sellaisiin olosuhteisiin, että olisivat pakotetut itseään myymään sellaisille, joilla va-

rallisuutta on, kuten hyvin usein, ikävä kyllä, tapahtuu. Käsitykseni mukaan on kylläkin syytä suuremmassa määrässä kuin tähän saakka yhteiskunnan puolelta kiinnittää huomiota sen yhteiskuntaluokan parantamiseen ja kohottamiseen, josta tässä on kysymys.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Niukkanen kajosi sellaiseen asiaan, johon minun mielestäni eduskunnan ei tarvitsisi kajota ollenkaan, nimittäin Helsingin tyttöjen ja sotapoikien keskinäiseen kuherteluun. Sehän on heidän sydämensä asioita eikä meidän ole syytä olla täällä mustasukkaisia sotapoikille, jos ne jonkun valloituksen tekevät. Mutta minä luulen, että meillä olisi paljon enemmän syytä suojella outoja maalaistytöitä, jotka tulevat Helsinkiin, meidän omilta rikkailta herroilta. Nehän viettelevät ja houkuttelevat, jos sellaiset tytöt tulevat kadulle yösiijaa hakemaan, rahalla hotelleihinsa ja sillä tapaa turmelevat hyvin monta henkilöä, mutta ed. Niukkanen näyttää antavan anteeksi koko tämän seikan ja sen sijaan kajoovan sivuasioihin, joihin ei pitäisi.

Ed. Niukkanen: Minun johti tähän asiaan se, että tässä valiokunnan mietinnössä viitataan siihen vaaraan, mihin naiset täällä joutuvat, ja ehdotetaan yhtä niistä toimenpiteistä, joilla koetetaan tuota vaaraa vähentää. En tätä valiokunnan ehdottamaa keinoa tahdo vastustaa, mainitsin vain, etten pidä tätä yksinään riittävänä. En ole ed. Hännisen kannalla mikäli hänen lausuntonsa koski Suomen naisten ja sotamiesten kuhertelua.

Ed. Helenius-Seppälä: Näyttää siltä kuin eduskunta ei kykenisi vakavaa asiaa vakavasti käsittelemään myöhäisenä yöhetkenä. Mutta yksi kohta ed. Niukkanen lausunnossa oli, jota minä en voi sivuuttaa. Hän heitti sen todistamattoman syytöksen naisasianajajille, että nämä puolestaan eivät olisi kiinnittäneet huomiota siihen asiaan, josta hän puhui. Se väitös ei pidä paikkaansa. Olen sivultapäin siksi paljon seurannut asioita, että tiedän, että on hyvinkin vakavaa huomiota kiinnitetty asiaan ja koetettu siinä tehdä enemmänkin kuin ed. Niukkanen luulee.

Ed. Niukkanen: Huomaatan edelliselle puhujalle, että esimerkiksi meidän sanomalehdet ovat kiinnittäneet hyvin vähän huomiota tähän epäkohtaan, kun sen sijaan itse venäläiset ja heidän lehtensä ovat surkutelleet suomalaisia naisia heidän käyttäytymisensä johdosta.

Ed. Hjelt: Jag tycker att det är ganska oförsvarligt af hr Niukkanen att uttala sig i en sak, i hvilken han ligger så litet inne som i denna fråga, då han bland annat icke känner till Hvita bandets organisation, hvars verksamhet sträcker sig öfver hela vårt land. Dessutom ha kvinnorna anordnat aftonklubbar och annat, där kvinnorna arbeta just för att afhjälpa de förhållanden, som hr Niukkanen här klandrat. Kvinnorna kunna ingalunda heller annat än på det allra innerligaste beklaga, att förhållandena äro sådana som de äro. Men det är orätt af hr Niukkanen att han icke lägger sig in i förhållandena hvad som blifvit åtgjort i saken förrän han uttalat sig om dem.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei valiokunnan ehdotusta vastaan ole mitään muutosehdotusta tehty. Eduskunta siis päättäneen hyväksyä valiokunnan asiassa tekemän ehdotuksen?

Valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Tämäkin päätös on V. J:n 63 §:n mukaan ehdollinen siksi, kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietintönsä valtion varoista ja tarpeista, jolloin lopullinen päätös asiasta on tehtävä.

6) Yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä

tarkoittavan, ed. Orasmaan y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 35 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysistunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 6:lla sivulla.

Keskustelu:

Ed. Listo: Se pitkä puheenvuorojen pyyntöjen luettelo, joka nyt on tullut kuuluville, jo perustelee ehdotustani, että tämä asia pantaisiin pöydälle.

Ed. Söderholm: Då hr Listo nu gjort ett förslag i denna riktning, skall jag också för min del understöda detta, om jag också hade tänkt yttra mig i själfva saken.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle, on se V. J:n 56 §:n mukaan jäävä pöydälle. Kehotan siis seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa vain pöydällepano aikaan.

Ed. Ala-Kulju: Minä luovun.

Ed. Åkerblom: Jag understöder bordläggning.

Ed. Paavo Virkkunen: Minulla ei ole mitään pöydällepanoa vastaan, mutta olen pyytänyt puheenvuoroa itse asiasta.

Ed. Kokko: Minäkin pyytäisin pöydällepanoa ensi viikon tiistaihin.

Ed. Latvala: Katsoen siihen, että tämä asia on yhteydessä seuraavan asian kanssa, ehdotan, että se pantaisiin pöydälle samaan istuntoon, johon pannaan pöydälle sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Ed. Lehtimäki: Kannatan ed. Latvalan tekemää ehdotusta, ja pyydän huomauttaa, että ei kai tätä kyseessä olevaa asiaa sentään kuukaudeksi ruveta panemaan pöydälle. Ehdotan siis, että se pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Leppä: Minä kannatan ed. Lehtimäen ehdotusta, että asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Keskustelu mietinnön pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän keskustelun kuluessa on ed. Kokko ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään istuntoon. Tätä ehdotusta ei havaitakseni ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksenalaiseksi. Ed. Latvala on ehdottanut, että mietintö pantaisiin pöydälle samaksi päiväksi kuin päiväjärjestyksessä oleva seitsemäs asia. Tätäkään ehdotusta ei ole nähdäkseni kannatettu. Ed. Lehtimäki on ed. Lepän kannattamana ehdottanut asiaa pöydälle seuraavaan istuntoon. Onko selonteko oikea?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Lehtimäki: Minä kannatin ed. Latvalan sitä ehdotusta, että tämä asia tulee samaan istuntoon seuraavan asian kanssa, ja kun ed. Latvala ei ehdottanut mitään aikaa, niin ehdotin seuraavata istuntoa. Minun lausuntoni käsittää siis kaksi asiaa.

Ed. Ståhlberg: Minä luulen, että niin-
kuin ed. Lehtimäki täällä huomautti, hän oli
kyllä kannattanut ed. Lepän ehdotusta, mutta
sitä ehdotusta ei kai voida ottaa huomioon sen
takia, että asiaa n:o 7 ei ole vielä käsiteltäväksi
esitetty ja sitä esiteltäessä vasta voidaan ehdot-
taa se pöydälle pantavaksi samaan istuntoon kuin
n:o 6 on pantu.

Selonteon johdosta virinnyt keskustelu juliste-
taan päättyneeksi.

Puhemies: Minusta on olemassa vain yksi
sellainen ehdotus, joka voidaan ottaa huomioon,
nimittäin ed. Lehtimäen ehdotus, jota ed. Leppä
on kannattanut, että asia pantaisiin pöydälle se-
uraavaan istuntoon. Eduskunta hyväksynee tämän
ehdotuksen?

Ehdotus hyväksytään ja asia siis pannaan
pöydälle seuraavaan istuntoon.

Pöydällepanot:

7) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen

tarkoittavan anomusehdotuksen n:o 34 johdosta
laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esi-
tellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston
ehdotuksesta seuraavaan istuntoon.

8) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ra- vinto- ja vaatetusavuksi

tarkoittavien anomusehdotusten n:o 47 ja 48 joh-
dosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4
esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuk-
sen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

9) Yleisen armahdusjulistuksen antamista

koskevan anomusehdotuksen n:o 3 johdosta laa-
dittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 esi-
tellään ja pannaan samoin pöydälle seuravaan
istuntoon.

10) Varojen myöntämistä mielisairashoidon edis- tämiseksi

koskevan anomusehdotuksen n:o 24 johdosta laa-
dittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään
ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuk-
sesta seuraavaan istuntoon.

11) Määrärahan myöntämistä erinäisten maata- loustarvikkeiden hankintaa ja taloudellista neuvon- tatyötä varten

koskevan anomusehdotuksen n:o 71 johdosta laa-
dittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitel-
lään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston eh-
dotuksesta seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Kun eduskunnalle äsken jäte-
tyt hallituksen esitykset jo ovat edustajille jae-
tut, voitane suorittaa niidenkin pöydälle
p a n o.

Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatoimien lainmukaisuutta

sisältävä hallituksen esitys n:o 4,

Ehdotuksen laiksi 20 päivästä heinäkuuta 1906 an- netun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 pykälän muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 5,

Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 6,

Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeu- desta

sisältävä hallituksen esitys n:o 7; ja

Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 8, esitellään pe-
rakkäin ja pannaan jokainen pöydälle seuraavaan
istuntoon.

Uusia jäseniä suureen valiokuntaan.

Puhemies: Niiden määräysten 13 §:n mu-
kaan, jotka ovat voimassa valtiopäivillä suhteel-
lisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista,
tulee suuren valiokunnan jäseniksi eduskunnan tä-
nään vapauttamien jäsenien tilalle seuraavat edus-
tajat: Takala, Hanna Kohonen, Hakkinen, Toi-
vonen ja Letonmäki, joka täten ilmoitetaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

33. Perjantaina 8 p. kesäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkainten lainmukaisuutta sisältävä hallituksen esitys n:o 4	456
2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sisältävä hallituksen esitys n:o 5	457
3) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Oikeudesta sisältävä hallituksen esitys n:o 6	458
4) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta sisältävä hallituksen esitys n:o 7	460
5) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa sisältävä hallituksen esitys n:o 8 ..	..

Kolmas käsittely:

6) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta	461
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 5 ja 5 a; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. J. Kohosen y. m. edusk. esit. n:o 9.	
7) Ehdotus asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta	465
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 2.	
8) Ehdotus asetukseksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta	..
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 3.	

Siv.

Ainoa käsittely:

9) Yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä tarkoittava anomusehdotus	472
A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Orasmaan y. m. anom. ehd. n:o 35.	
10) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen tarkoittava anomusehdotus	485
A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Orasmaan y. m. anom. ehd. n:o 34.	
11) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset	..
A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 47; ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 48.	
12) Yleisen armahdusjulistuksen antamista koskeva anomusehdotus	..
A s i a k i r j a t: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Hakalan y. m. anom. ehd. n:o 3.	
13) Varojen myöntämistä mielisairashoidon edistämiseksi tarkoittava anomusehdotus ..	..
A s i a k i r j a t: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. n:o 24.	
14) Määrärahan myöntämistä erinäisten maataloustarvikkeiden hankintaa ja taloudellista neuvontatyötä varten	488
A s i a k i r j a t: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Laitisen y. m. anom. ehd. n:o 71.	
Pöydällepanoa varten
esitellään:	
15) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee ulottolain 4 luvun, 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaansaattamisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamista	491

Siv.

16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta 491

17) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

18) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 a Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvista tappioista

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hautala, Anton Huotari, Isaksson, Kallio, Kurkinen, Lepola, Letonmäki, Lumivuokko, A. Mäkelin, Nurmela, Paasivuori, Perttilä, F. Rantanen, Repo, Sillanpää, Tokoi, Vihersalo ja K. H. Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: ed. Vihersalo sairauden tähden tästä illasta ensi maanantai-iltaan sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Nurmela, Anton Huotari ja Sirén tästä istunnosta, ed. Lumivuokko tästä illasta alkaen viikon ajaksi, ed. Rantakari ensi torstaihin asti, ed. Hakala tämän istunnon loppuosasta ensi maanantai-iltaan, ed. Latvala huomisaamusta ensi tiistaiaamuun, ed. Lehmus tämän kuun 9 p:stä tämän kuun 12 päivään ja ed. Waljakka tämän päivän istunnon loppuosasta ensi maanantai-iltaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Eduskunnan valitsijamiehiä kehoitetaan kokoontumaan valiokuntahuoneessa, kerrosta alempana tässä talossa, heti ensimmäisen lippuäänestyksen jälkeen tänä iltana.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen, laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lilius: Tässä esilläolevassa hallituksen esityksessä on eräs kohta, johon minä pyytäisin kääntää perustuslakivaliokunnan huomion. Tarkoiton 7 §:ssä olevaa säännöstä, joka koskee asetettavaksi ehdotetun erikoisen tuomioistuimen kokoonpanoa. Tästä on ollut koko sen ajan, jolloin tämä kysymys on ollut vireillä, mitä suurin erimielisyys. Tämä erimielisyys alkoi jo silloin, kun aikoinaan eduskunnan uudistuskomitea valmisti lain hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta toimensa lainmukaisuudesta. Eduskunnan uudistuskomitea ehdotti silloin tähän tuomioistuimeen 16 jäsentä, nimittäin puheenjohtajaksi maan korkeimman tuomioistuimen puheenjohtajan sekä muiksi 15 jäseniksi 4 korkeimman tuomioistuimen vanhinta jäsentä, kaikki Suomen hovioikeuksien presidentit, niin myöskin, arpomisen nojalla, yksi jäsen kustakin hovioikeudesta, yksi lainopillisen tiedekunnan professori sekä 4 kihlakunnantuomaria ja oikeuspormestaria. Senaatti puolestaan ei hyväksynyt tätä ehdotusta, vaan laati uuden ehdotuksen, jonka mukaan tähän tuomioistuimeen ei tulisi yhtään alituomaria, vaan sen sijaan korkeinta tuomioistuinta ja yliopiston lainopillista tiedekuntaa kumppaakin edustamaan yksi jäsen enemmän kuin komitean ehdotuksen mukaan. Pietarissa korkein hallitusvalta ei hyväksynyt tätä senaatin ehdotusta, vaan laati uuden ehdotuksen, jonka mukaan tähän erikoiseen tuomioistuimeen tulisi kuulumaan 14 jäsentä, joista kuusi olisi korkeimman tuomioistuimen jäsentä, kaksi kustakin hovioikeudesta ja kaksi lainopillisen tiedekunnan jäsentä. Vuoden 1905—6 valtiopäivillä, jolloin hallitus jätti valtiosäätyjen päätettäväksi tämän kysymyksen, syntyi asiassa jälleen uusi ehdotus. Silloin valtiosäädyt päättivät, että tähän erikoiseen tuomioistuimeen tulisi kuulumaan neljätoista jäsentä, puheenjohtaja siihen luettuna, nimittäin korkeimman tuomioistuimen puheenjohtaja sekä sen kolme virassa vanhinta jäsentä, maamme hovioikeuksien presidentit sekä seitsemän muuta jäsentä arpomisen nojalla, nimittäin yksi jäsen kustakin hovioikeudesta, kaksi lainopillisen tiedekunnan professoria sekä kihlakunnantuomareista ja oikeuspormestareista samaten kaksi. Kuten tunnettua, ei tästä lainsäädäntöuudistuksesta silloin tullut mitään.

Kun nyt tämä asia uudelleen tuli päiväjärjestykseen, niin perustuslakikomitea, joka sai sen valmisteltavakseen, valmisti jälleen uuden ehdotuksen. Sen mukaan tulisi tähän oikeuteen

kuulumaan kolmesta jäsenestä, joista kuusi valittaisiin eduskunnan kautta, valitsijamiesten välityksellä, suhteellista vaalitapaa käyttäen, ja muut kuusi tulisivat siten tähän tuomioistuimeen, että siihen kuuluisi korkeimman oikeuden, korkeimman hallinto-oikeuden sekä maan kolmen hovioikeuden presidentit ynnä yksi edustaja lainopillisesta tiedekunnasta. Tästä perustuslakikomitean ehdotuksesta on hallitus nyt esilläolevassa esityksessä poikennut sikäli, että ainoastaan korkeimman oikeuden puheenjohtaja tulisi tässä puheenjohtajaksi, mutta muut kaksitoista jäsentä valittaisiin siten, että eduskunta valitsijamiesten kautta valitsisi nämä, ollen kuitenkin näistä kahdestatoista kuusi valittava maan tuomareista. Tämä ehdotettu kokoonpano ei kuitenkaan minun mielestäni ole tyydyttävä.

Kokemus on jo ensiksikin täydellisesti osoittanut, että valitut tuomarit yleensä eivät ole tehtävänsä tasalla. Kaikkein vähimmän ne ovat sitä silloin kun, niinkuin tässä on kysymyksessä, ne valittaisiin suhteellisen vaallitavan mukaan, siis miltei yksinomaan puolueenäkökohtia huomioon ottaen. Onhan aivan selvää ja luonnollistakin, että maallikkajäseniä tarvitaan ottamaan osaa tässä tuomioistuimessa asiain ratkaisuun. Sitä näkökohtaa silmällä pitäen perustuslakikomitea ehdottikin, poiketen kaikista aikaisemmista ehdotuksista, että kuusi jäsentä valittaisiin täten. Mutta siitä on ollut suuri askel siihen kokoonpanoon, jonka hallitus on nyt esittänyt, yhtyen perustuslakikomitean vähemmistöön, sen sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseessaan asiasta tekemään ehdotukseen. Tämä ehdotus on sen puolesta puutteellinen, että lainopillinen tieto ja kokemus tulee siten ilmeisesti heikosti edustetuksi sanotussa oikeudessa. Tosin kuusi jäsentä on täten valittava tuomarien keskuudesta, mutta minkäänlaisia takeita ei löydy luonnollisesti vaalitapaan nähden siitä, että ne edustavat korkeinta kokemusta ja tietoa, mitä asian tärkeys ja merkitys kuitenkin välttämättä vaatisi. Juuri tätä näkökohtaa silmällä pitäen komitea ehdotti siihen maan kaikkien korkeimpien oikeusvirastojen haltijat, kaikkien korkeimpain tuomiolaitosten presidentit. Niitä vastaan ei voida syystä tehdä sitä muistutusta, jonka vähemmistö vastalauseessaan perustuslakikomitean mietintöön kuitenkin teki, että muka hallitus, joka itse joutuu siinä vastaamaan teostaan, nimittäisi nämä. Nämä puhenalaiset tuomarit, jotka siten tulisivat olemaan puolueellisia, seisovat siksi korkealla, että he luonnollisesti ovat täysin riippumattomat hallituksesta. Mutta tätä näkökantaa, joka tässä vähemmistön

puolelta huomautettiin, ei ole ensinkään otettu huomioon, kun on laadittu nyt ehdotettu vaalitapa, että eduskunnan puolesta valittaisiin kaikki jäsenet. Eduskunta itse päättää syytteen nostamisen hallituksen jäseniä vastaan. Se on siis asiassa riitapuoli, ja sehän on yksi prosessioikeuden ensimmäisiä vaatimuksia, että riitapuoli sellaisenaan ei voi eikä saa olla määräämässä sen tuomioistuimen täydellistä kokoonpanoa, joka tulee ratkaisemaan sen päättämän syytteen kohtalon. Tämä seikka on jos mikään omiaan osottamaan, että tämä ratkaisutapa ei ole hyväksyttävä.

Asia ei nyt ole perin tärkeä. Käytännössä luultavasti verrattain harvoin tämä laki tulee sovellettavaksi. Luullakseni Norjassa ja Ruotsissa on 30 vuoteen, jonka tällainen laki on siellä ollut voimassa, kummassakin maassa yksi kerta tähän tapaan nostettu syyte hallituksen jäseniä vastaan. Mutta tuon ehdotetun tuomioistuimen kokoonpano herättää epäilemättä ainakin jokaisessa lakimieheissä semmoisenaan periaatteellisia epäilyksiä, ja niitä minun mielestäni pitäisi perustuslakivaliokunnan ottaa asianmukaisesti huomioon.

Ed. Kuusinen: Ei senaattori Liliuksella kai olisi ollut erityiseen pelkoon syytä tässä kohden, eihän hallituksen esityksessä ole ehdotettu lakia ulotettavaksi senaatin oikeusosastoon. Se ehdotus on vasta sosialidemokraattien vastalauseessa. Mutta tämä kohta, koskeva tuomioistuimen kokoonpanoa, joka on sosialidemokraattien vastalauseen mukaisesti hallituksen esityksessä, sehän nyt on aivan välttämätön tässä muodossa kuin se on esitetty. Sillä muuten voisi sellainen hallitus, joka on epäparlamentaarinen, toimittaa kysymyksessä olevaan tuomioistuimeen aivan mieleisensä enemmistön. Se voisi, nimittäin mieleisensä miehet muutamainkin korkeimpiin tuomarintoiimiin, hovioikeudenpresidenteiksi, korkeimman tuomioistuimen puheenjohtajaksi, hallinto-oikeuden presidentiksi, saada tämän tuomioistuimen sellaiseksi, ettei se tuomitsisi pahimmistakaan laittomuuksista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi 20 päivältä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Bäck: I § 32 af nu gällande landtdagsordning finna vi orden „beslut i landtdagen utan föregående öfverläggning” o. s. v. Denna samma passus återfinnes äfven i det nu föreliggande lagförslaget. Vi läsa på sidan 5: „utan föregående öfverläggning i landtdagen”. Såvidt jag kan fatta har bestämmelsen i nu gällande landtdagsordning i nyss antydda afseende icke alltid varit så lycklig. Kanske det vore bättre, om landtdagens medlemmar vore i tillfälle att uttala sig angående interpellationens behöflighet förrän svar afgifves på framställd interpellation. Därför vill jag fästa grundlagsutskottets uppmärksamhet vid dessa ord och vågar hoppas, att de måtte ändras ungefär i denna riktning: „efter föregående öfverläggning i landtdagen”.

Detta ändringsförslag hade jag kunnat göra i stora utskottet, men anser likväl, att det är mera på sin plats, att framlägga det nu redan vid remissdebatten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lilius: Tässäkin esityksessä on eräs kohta, johon minä pyytäisin kiinnittää asianomaisen valiokunnan huomiota. 7 §:ssä nimitetään säädetään, että korkein oikeus on tuomionvoipa viisi-jäsenenä. Siinä on poikettu nykyään voimassa olevan senaatin ohjesäännön 92 §:ssä olevasta säännöksestä, että asioissa, jotka eivät koske henkeä, on oikeus tuomionvoipa neljäjäsenenä, kun kolme on päätöksestä yksimielisiä. Onhan luonnollista, että viisi jäsentä osaaottavina asian käsittelyyn tarjoo suurempia takeita asian oikeudenmukaiselle ja hyvälle ratkaisulle. Mutta, kuten tunnettua, on korkeimassa oikeusasteessa paljon pieniä, vähäpätöisiä juttuja, joiden ratkaisuun ei suinkaan tarvita

viiden jäsenen osanottoa. Tarkoitin kaikkia niitä pieniä valitusasioita, joissa on vähäpätöinen sakkorangaistus ja jotka usein aiheettomasti sinne vedetään. Minun nähdäkseni olisi puheenalainen 7 §:n kohta muutettava yhdenmukaisesti nykyään voimassa olevan säännöksen kanssa, kuitenkin niin, että viittaus asioihin, jotka koskevat henkeä, jätettäisiin pois ja tähän siis lisättäisiin sensuuntainen määräys: kuitenkin voi neljä jäsentä päättää pienemmän asian, jos vähintään kolme on päätöksestä yksimielisiä. Tätä vastaan voitaneen kenties huomauttaa, että käsite „pienemmät asiat” on epämääräinen. Kuitenkin käytäntö on jo kauan sovelluttanut tämän käsitteen mukaista sääntöä ilman mitään nimenomaista määräystä. Suuremmissa asioissa on käytetty ratkaisemiseen enempi jäseniä, kaikkein tärkeimmissä periaatekysymyksissä koko oikeusosasto. Jos nyt myönnettäisiin pienet bagatellijutut käsiteltäviksi nelijäsenisessä jaostossa ja oikeusosastolle vielä tulisi kaksi jäsentä lisää, niin voitettaisiin se suuri etu, että silloin tällaisia asioita voitaisiin käsitellä kolmessa jaostossa samalla kertaa ja siten juttujen joutuisampi käsittely aikaansaataisiin.

Ed. Söderholm: Med synnerlig tillfredsställelse måste man hälsa denna proposition, som afser att göra slut på ett mer än sekel gammalt missförhållande, det, att ledamöter af landets högsta domstol varit afsäktliga. Detta har varit ett allvarligt afsteg från den rättsgrundsats om lagskipningens oafhängighet, som i alla civiliserade länder tillämpats. Icke under vanliga, normala tider, men under tider af ofärd har på vår högsta domstol kunnat utöfvas och faktiskt utöfvats tryck till skada för det rättsskydd, som alla landets medlemmar böra åtnjuta.

Hvad nu det föreliggande lagförslaget beträffar, saknar jag där en bestämning därom, att högsta domstolen äfven skulle ega handlägga frågor om benådning, ett stadgande, som hittills alltid ingått i författningar rörande högsta domstolen och enligt min tanke borde kvarstå där.

Hvad själfva remissen af propositionen beträffar hade jag för min del ansett det riktigt, att propositionen också skulle hafva remitterats till grundlagsutskottet, då högsta domstolens ställning åtminstone i vissa delar bestämmes genom grundlag. Men då talmanskonferensen haft en annan uppfattning och då lagutskottet har möjlighet att inhämta grundlagsutskottets utlåtande i de delar, som på grundlagsutskottet ankommer, vill jag icke göra något yrkande i detta afseende.

Ed. A i r o l a: Senaattori Liliuksen ehdottamaan muutokseen ei minun mielestäni ole ai-
hetta. On kyllä syytä ryhtyä joihinkin toimen-
piteisiin, ettei korkein tuomioistuin joutuisi ku-
luttamaan aikaansa aivan vähäpätöisten juttujen
käsittelyllä, mutta sitä ei mielestäni ole korjat-
tava sillä tavalla kuin senaattori Lilius ehdotteli,
että sellaisten asiain ratkaisu annetaan ainoas-
taan kolmen henkilön tehtäväksi, koska silloin ei
ole mitään vakuutta siitä, että tämä korkeim-
man tuomioistuimen ratkaisu olisi parempi tai
edes yhtä hyvä kuin hovioikeuden antama rat-
kaisu. Siitä, että kolme tuomaria jonkun asian
ratkaisee, ei ole mitään vakuutta, että se on pa-
rempi kuin neljän tai viiden tuomarin ratkaisu.
Jos tahdotaan estää vähäisten joutavien juttujen
kasaantumista korkeimpaan tuomioistuimeen, on
se tehtävä yksinkertaisesti sillä tavalla, että an-
netaan määräys, että niistä ja niistä asioista ei
saa enää hovioikeuden päätökseen muutosta ha-
kea.

Ed. L i l i u s: Minä pyydän oikaista vain ed.
A i r o l a n lausunnon. Minä nimenomaan sanoin,
että pysyttäisiin nykyisellä kannalla, enkä pu-
hunut mitään kolmesta jäsenestä, jotka asian
ratkaisisivat, vaan neljästä. Minä olen kyllä
samalla kannalla kuin hra A i r o l a siinä, että tur-
hanpäin vedotaan kaikenlaisia pieniä juttuja
korkeimpaan oikeusasteeseen, mutta se nyt on
kai kansanvaltaista! Niin kauan kuin korkein
tuomioistuin saattaa niiden tulvasta huolimatta
niitä ratkaista, niin kauan kenties ei ole syytä
niitä kieltää, mutta ennenpitkää käy kai meillä
niinkuin kaikissa muissa maissa, että pienten
vähäpätöisten juttujen vetoaminen korkeimpaan
oikeusasteeseen kielletään. Nythän jo muuta-
missa uusimmissa laeissa on meilläkin siinä suh-
teessa rajoituksia tehty. Minun lausuntoni ei
suinkaan tarkottanut mitään huonontumista ny-
kyisestä lainkäytöstä korkeimmassa asteessa,
vaan ainoastaan pysyttämistä nykyistä sään-
nöstä pieniin bagatellijuttuihin nähden.

Ed. H u l t i n: Tämä esitys pakottaa minut
hetkeksi taasen koskettelemaan n. s. naisasiaan,
niin huono kaiku kuin tällä sanalla onkin monen
korvissa. Olen nimittäin havainnut, että esityk-
sen 2 ja 8 §:ssä määrätään pätevyyshehtoina kor-
keimman oikeuden jäsenille ja muille virkamie-
hille, että niiden tulee olla oikeamielisiä ja lain-
oppineita miehiä, joilla on taitoa ja kokemusta
tuomarintöimestä. Pyydän kiinnittää lakivalio-
kunnan huomiota siihen, että näissä kohdin sana
„miehiä” olisi vaihdettava sanaan „henkilöitä”,

etteivät naiset tulisi suljetuiksi pois kilpailusta.
Kilpailu tosin ei toistaiseksi tulisi olemaan uh-
kaavaa laatua, koskei ehdotetulla muutoksella
tällä haavaa ole käytännöllistä merkitystä siihen
nähdessä, että naiset voimassaolevien lainsäädösten
kautta ovat estetyt pääsemästä tuomarinvirkoihin
ja siis ovat estetyt saavuttamasta sitä tuomarin-
kokemusta, joka asetetaan ehdoksi mainittuihin
virkoihin pääsemiselle. Sen sijaan asialla tietysti
on periaatteellinen merkitys. Sanotaan ehkä, että
alempia tuomareja koskevat säännökset ovat en-
sin muutettavat, että uudistus on aloitettava ala-
päästä. Mutta sopimatonta mielestäni olisi nyt
säättää perustuslainvoimaiseksi uusi säännös,
jonka nyt jo myönnetään lähitulevaisuudessa kai-
paavan muutosta. Oikea menettely on mielestäni
se, että esilläoleva laki laaditaan semmoiseen
muotoon, minkä oikeustajunta nykyään jo tunnus-
taa oikeaksi; ja että myöhemmin tehdään muut
siitä johtuvat tarpeelliset lainkorjaukset. Sanot-
taneen ehkä myöskin, että kunhan naisten pääsy
valtionvirkoihin tulee yleisillä säännöksillä rat-
kaistuksi myönteiseen suuntaan, niin tämäkin
kohta tulee sen kautta muuttumaan. Minäkin toi-
von, että uudessa hallitusmuodossa yleinen lain-
korjaus saadaan tällä alalla lähitulevaisuudessa
aikaan, mutta juuri siihen nähden on mielestäni
luonnollista ja periaatteellisestikin tärkeätä, ettei
uuden hallitusmuodon — niin sanoakseni — syn-
tymisen aattona vielä säädettä uutta poikkeuslakia
naissukupuolen suhteen. Pyydän sulkea tämän
korjauksen lakivaliokunnan huomioon.

Ed. A i r o l a: Jos senaattori Lilius puhui nel-
jästä eikä kolmesta jäsenestä, niin sitten hänen
lausuntonsa kyllä ei ollut niin paha, kuin minä
luulin, mutta ei se sittenkään korjaa asiaa, sillä
kun laitetaan korkein tuomioistuin, ei ole lähdet-
tävä siltä kannalta, että sinne edelleen kasataan
kaikki joutavanpäiväiset jutut, vaan se on laadi-
tava arvokkaampia juttuja varten ja eri alotteella
korjattava se epäkohta, että pikkujuttuja ajetaan
näin pitkälle.

Mitä sitten tulee naisasiaan tässä yhteydessä,
niin tuskin sitä hyödyttää tässä yhteydessä esille
ottaa, koska se saattaa viedä yhtä nollanarvoiseen
tulokseen kuin osuustoiminta-asiaassa, johon tulok-
seen tuskin neiti Hultinkaan lienee kovin tyyty-
väinen.

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Hallituksen
esityksen mukaan tulisi korkein tuomioistuin ai-
van riippumattomaksi. Se ja sen alainen tuomari-
kunta tulisi muodostamaan ikäänkuin valtion val-
tiossa, joka saisi tehdä mitä ilkitöitä tahansa jou-

tumatta siitä edesvastuuseen. Mielestäni olisi moinen tuomioistuin välttämättä saatava eduskunnan valvonnan alaiseksi, siten että eduskunnan annettua epäluottamuslauseensa tai vaadittua eroamaan, jäsenen olisi erottava ja laskettava toiset tilalle. Pyytäisin esittää, että valiokunta muuttaisi esitystä.

Ed. Estlander: Jag anholder att få för min del förena mig om hvad hr Söderholm uttalat, och anser jag, att enligt 40 § Landtdagsordningen denna proposition bör remitteras jämväl till grundlagsutskottet.

Ed. Kuusinen: Tämä ehdotus on tavallaan hyvin johdonmukainen. Siinä on ensiksikin annettu tämän korkeimman oikeuden valtaan kaikki hovioikeuksien ja alioikeuksien nimitysasiat, joiden ratkaisu ei vain kuulu alemman viranomaisen tehtäviin, siis ylipäänsä tuomioistuinten jäsenten nimitykset, paitsi korkeimmassa oikeudessa. Ja vieläpä siinäkin. Korkeimman oikeuden omat jäsenet näet nimitettäisiin saman korkeimman oikeuden esityksestä. Siis muita ei voisi nimittääkään kuin mitä se esittää. Vieläkin pitemmälle on menty. Sille on annettu syyte- ja tuomiovalta koko oikeuslaitoksemme alalla: „syytteet virkavirheistä, joita virkansa toimituksessa on tehnyt hovioikeuden presidentti tai jäsen, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden presidentti tai jäsen, niin myös senaatin jäsen tai prokuraattori, milloin virhe ei käsitä sellaista lainvastaisuutta, joka on erityisessä järjestyksessä käsiteltävänä”. Siis se vielä tuomitseisikin itse itseään; tämä sama oikeus saisi tuomita omat jäsenensä. Pitemmälle ei enää voi mennä, kun koetetaan muodostaa oikeuslaitoksesta intialainen kasti, jossa ei ole ainoatakaan läpeä, mihin pääsisi ulkopäin raitista ilmaa tai minkäänlaista vaikutusta. Kun kerran vain se askel on otettu, joka tässä ehdotetaan, että nykyinen senaatin oikeusosasto siirtyy korkeimmaksi oikeudeksi, niin silloin on meillä tällä alalla diktaattori, joka määrää koko oikeuden hoidon Suomessa. Hra Liliukselle on silloin tullut erinomaisen iso valta. Tämöistä ei mitenkään voida sallia. Yhdyn siinä suhteessa ed. Hänninen-Walppaan lausuntoon. En tiedä missä määrin se korjaustapa olisi aivan tarkoituksenmukainen, jonka hän mainitsi. Voisi myös ajatella jotain toista samaan suuntaan käypää tapaa. Joka tapauksessa mielestäni on selvää, että jossain määrin täytyy eduskunnan tai jonkun eduskunnan valiokunnan saada vaikutusvaltaa korkeimman oikeuden jäsenten nimittämiseen nähden. Myöskin luulen, ettei ole paikallaan se,

että oikeuden jäsenet nimitetään elinkaudeksi, vaan on saatava heidän nimityksensä määräajaksi, kenties ei kuitenkaan aivan lyhyeksi ajaksi. Pyytäisin, että valiokunta toimittaisi tässä suhteessa esityksen pääkohtiin sangen tuntuva muutoksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei havaitakseni ole tehty puhemiesneuvoston ehdotuksesta poikkeavaa ehdotusta, joten eduskunta päättäneen lähettää asian lakivaliokuntaan.

Esitys lähetetään lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hänninen-Walpas: Tähän lakiin olisi tehtävä samanlaisia muutoksia kuin mitä mainitsin edellisessä kohdassa ja mitä ed. Kuusinen esitti.

Ed. Hultin: Pyydän saada tämän esityksen suhteen uudistaa saman evästyksen, jonka osotin lakivaliokunnalle korkeinta oikeutta koskevan esityksen johdosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Esitys lähetetään lakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 8 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Yrjö-Koskinen: Pyytäisin vain asianomaista valiokuntaa lukemaan pienen vihikosen, jota neiti v. Konow joku aika sitten levittytti eduskunnassa. Sen nimi on: „Juutalaisille enemmätkö kuin kansalaisoikeudet”. Jokainen

on sen saanut, mutta kaikki eivät liene sitä luke-
neet. Minä pyydän, että valiokunnan jäsenet te-
kevät hyvin ja lukevat sen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lä-
hetään perustuslakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävä, ed. J. Kohosen y. m. eduskuntaesitys
n:o 9, jota on valmistelevalisti käsitelty lakivalio-
kunnan mietinnössä n:o 2 sekä suuren valiokun-
nan mietinnöissä n:o 5 ja 5 a, esitellään mainitun
lainsäätämiskysymyksen kolmatta käsit-
telyä varten.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee,
niin sallitaan ensin keskustelu. Tämän keskuste-
lun kuluessa ovat tehtävät kaikki ehdotukset, jot-
ka koskevat itse lakiehdotusta ja lakivaliokunnan
mietinnön sivulla 4 olevaa, lain vahvistamista
koskevaa pontta. Sitten kun keskustelu on julis-
tettu päättyneeksi, päätetään ensin itse lakiehd-
otuksesta ja sen jälkeen ponnesta.

Tämä asian käsittelyjärjestys hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. E. Saari: Tämän käsilläolevan osuus-
toimintalain muuttamista tarkoittavan lakiehd-
otuksen moninaiset puutteet ja viat lienevät aina-
kin jo suurimmaksi osaksi tulleet esitellyiksi asian
aikaisemmissa käsittelyissä. Minä en sen vuoksi
katso oikeudekseni eduskunnan aikaa pitemmältä
hukata, mutta kuitenkin perustellakseni sitä vaa-
timustani, minkä tulen tässä tekemään, ajattelen
niistä mainita vieläkin muutamia.

Ensinnäkin on lakiehdotuksen perusteluissa
asetuttu sille kannalle, että suhteellinen ääni-
oikeusjärjestelmä on ainoa oikea. Se on niin oikea,
että meillä on ryhdyttävä sitä toteuttamaan lain-
säädännön pakottamana. Siinä ei ole otettu vä-
himmässäkään määrässä lukuun, että meillä vähin-
tään 350,000:sta erilaisten maassamme toimivain
osuuskuntien jäsenistä ainoastaan noin 90,000 eli
siis korkeintaan 26 % on sitä „edistysmieliseksi”
itseään kutsuvaa osuuskauppaväkeä, joka nyt täl-
laista äänioikeusjärjestelmää on meidän maas-
samme tahtonut saada toimeen. Suhteellisuushar-
rastus lienee kuitenkin siinäkin ryhmässä kohdis-
tunut enemmän vain S. O. K:n saalistamisha-
luksi, niinkuin varmastikin ed. Tuomi rakastaisi
sanoa, ja siitä on johtunutkin, että lakiehdotus on

yritetty rakentaa sellaiseksi, että se mikäli mah-
dollista koskisi vain S. O. K:ta. Jos tämä olisi
lakiehdotuksessa sanottu suoraan, niin sillä ta-
voin olisi ainakin vältetty kaikki se onneton se-
kavuus, mikä nyt lain muutoksesta seuraisi. Se-
hän saattaa suhteellisuuden käytäntöön ottamisen
hyvin merkillisten, voisi myös sanoa, satunnaisten
seikkojen varaan. Mainitakseni esimerkkinä voin-
vientiosuusliike Valion, siinähan tulisi suhteelli-
suus käytäntöön siinä tapauksessa, ettei tässä kes-
kusliikkeessä sattumalta olisi jäsenenä myös muu-
tampia osakeyhtiölain perusteelle rakennettuja,
osuusmeijerien tapaan muuten toimivia, meije-
reitä. Mutta niin pian kun tällainen yhtiömeijeri
Valiosta haihtuu pois, erkanee siitä, niin pian on
myös Valiossa lakiehdotuksen mukaan otettava
suhteellinen äänioikeusjärjestelmä käytäntöön.
Sellaisessa keskusliikkeessä, kuin esimerkiksi kes-
kusosuusliike Hankkijassa, jossa on myös yksi-
tyisiä jäseniä, sellaisessa ei lakiehdotuksen mu-
kaan suhteellinen äänioikeusjärjestelmä voi tulla
käytäntöön. Tämä puoli on oikeastaan hyvin
merkillinen, sillä tekisi mieli luulla, että sellai-
sessa tapauksessa voisi ajatella suhteellisuudella
olevan jotakin oikeutusta. Vasemmiston mielestä
on sellaisessa keskusliikkeessä ehdottomasti nou-
datettava nykyään käytännössä olevaa äänioikeus-
järjestelmää. Minä luulen, että vasemmisto, pois-
taessaan kysymyksessä olevan osuustoimintalain
19 §:n ensimmäisestä momentista sanan „yksin-
omaan”, teki tämän siinä mielessä, että suhteel-
lisuus saatettaisiin ulottaa silloin sellaiseenkin
keskusliikkeeseen ja sellaisiin osuuskuntiin, joissa
on jäseninä sekä osuuskuntia että yksityisiä. Jos
tämä on ollut vasemmiston tarkoituksena, ja jos
heidän tahollaan tahdotaan lain muutosehdotus
tulkita tällä tavalla, niin siinä tapauksessa lienee
mielestäni asetettava kysymyksenalaiseksi, onko
suhteellinen äänioikeusjärjestelmä otettava käy-
täntöön myös esimerkiksi sellaisissa osuuskau-
noissa, missä sattumalta voi olla jäseninä paik-
kakunnalla toimiva osuusmeijeri, pari osuuskas-
saa, ehkäpä joku turvepehkutehdas ja muut sel-
laiset osuuskunnat, mutta jäsenistö kuitenkin
yleensä pääasiassa yksityisiä jäseniä. Ellei tar-
kotus ole tämä, niin siinä tapauksessa lakiehd-
otus kaipaa selventävää määräystä siitä, milloin
suhteellisuus on otettava käytäntöön, milloin on
käytettävä nykyistä äänioikeusjärjestelmää. La-
kiehdotus nyt jo tämän vuoksi on, niinkuin olen
maininnut, melkoisen sekava, eikä sitä sellaise-
naan voida kannattaa. Tämä on sitäkin ikäväm-
pää, kun oikeiston taholta tehty yritykset saada
lakiehdotus ainakin selväksi, joskin se olisi ra-
kennettu valinnaisen menettelyn kannalle, sel-

laiset yritykset on vasemmiston taholta äänestetty kumoon. Minä tiedän, että vasemmiston taholta tahdotaan väittää, ettei sellainen lakiehdotus olisi tuottanut heille sitä tarkoitusta, mistä nyt on kysymys. Se ei olisi antanut heille oikeutta käydä keskuskunnassa muuttamaan äänioikeusjärjestelmää lain määräysten mukaisesti. On kuitenkin huomioonotettava, että tämä muutos olisi ainakin sallinut suhteellisen äänioikeuden käytäntöön ottamisen. Joskaan ei eduskunta siinä tapauksessa olisi tullut suorastaan määränneeksi, että S. O. K:ssa on sillä tavoin meneteltävä, olisi eduskunta kuitenkin valmistanut edistysmieliselle osuuskauppaväelle S. O. K:ssa tilaisuuden sellaisen äänioikeuden käytäntöön saattamiseen.

Kun lakiehdotus nyt ylipäänsä on sellainen, ettei sitä voida kannattaa, ja kun toiselta puolelta, kuten täällä jo aikaisemmin on mainittu, on tekeillä mahdollisesti hyvinkin piakkoin tuleva esitys osuustoimintalain täydellisempää muutosta varten, niin minä olen rojhennut pyytää puheenvuoroa tehdäkseni sen vaatimuksen, että eduskunta jättäisi kysymyksessä olevan lakiehdotuksen lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jalestä koontuviin valtiopäiviin.

Ed. Raatikainen: Jo aikaisemmin, silloin kun täällä evästettiin tätä lakiehdotusta suureen valiokuntaan, toin esille sen mielipiteen, että tämän osuustoimintalain 19 §:n muuttaminen ei ole välttämätön sentähden, että nykyisin voimassa olevan osuustoimintalain 19 §:n määräämä menettelytapa olisi huonompi kuin mikään muukaan esitetty tapa, vaan päinvastoin ehkä juuri kaikkein paras. Samalla on myös moneen kertaan tästä asiasta keskusteltaessa huomautettu, että nykyinen laki ei ole mitenkään estänyt eikä vaikeuttanut varsinaista osuustoiminnallista edistystä. Sen muuttaminen ei siis ole välttämätön osuustoiminnan kannalta. Mutta kun lähetekeskustelussa kannatin sitä mielipidettä, että osuustoimintalain 19 § muutettaisiin lakivaliokunnan esittämän ensimmäisen vastalauseen ponnen mukaisesti, tein sen siitä syystä, ettei mielestäni osuustoiminnalle myöskään olisi mitään varsinaista vahinkoa siitä, jos lainsäätävä antaisi osuuskunnan itsensä päätettäväksi minkälaiseksi se tahtoi järjestää äänioikeusolonsa omassa keskusosuuskunnassaan. Suuren valiokunnan mietinnössä ei kuitenkaan ole asetettu tälle minun ja monen muunkin esittämälle vapaamieliselle kannalle. Eduskunnan vasemmisto, nykyinen enemmistö, ei ole voinut luottaa järjestöjen itsensä harkintaan, vaan se on tässä esittämässään laissa tahtonut asettua jyrkästi pakkolain kannalle.

Tämän lain aikaisemmissa käsittelyissä on myös moneen kertaan monen puhujan puolesta huomautettu, että sellainen laki, joksi tämä uudistus nyt on muodostettu, on ainoa laatuaan. Sellaista ei ole vielä missään osuustoimintamaassa ei lakina eikä käytännössä, vaikka kyllä on monia rinnakkaismuotoja käytännössä eri maissa ja samassakin maassa. Jo se asia, että tämä lain muutos tahtoi tehdä pakolliseksi sen, että käytäntöön pitäisi ottaa kaikissa niissä osuuskunnissa, joita laki koskee, ainopaastaan yksi tapa ja sellainen tapa, jota ei vielä missään ennestään ole käytännössä, vie tältä uudistukselta oikeutuksen, vielä enemmän, koska se on monimutkainen ja koko lailla vaikeuksiin vievä. Tämä juuri jo tänänsä minun mielestäni tältä uudistukselta kieltää oikeutuksen. Eikä tällaista pakkolakia nähtävästi voisi esiintyäkään muulloin kuin tällaisena vapaudenaikana, joka pyrkii muodostamaan vapautta mielivallaksi ja pakkovallaksi. Nykyisen osuustoimintalain 19 § on kyllä siinä suhteessa yksipuolinen, ettei se edellytä muita menettelytapoja kuin nykyisin käytännössä olevaa. Mutta ne, jotka ovat keskuskunnan muodostaneet, ovat tienneet, että niin on asianlaita, he ovat siihen vapaaehtoisesti tyytyneet ja sen mukaan asiansa järjestäneet, niin meillä kuin monessa muussakin maassa. Nyt esitetty uudistus tahtoi ne valmiit järjestöt, jotka ovat nykyisellä kannalla ja jotka ovat siihen tyytyväisiä, pakottaa ottamaan käytäntöön sellaisen muutoksen, josta ei vielä tiedetä, onko se hyvä vai onko se huono. Sellainen toimenpide lainsäätäjän puolelta ei mielestäni ole mitenkään puolustettavissa. Se on sellaista poikkeuksellista ja väkivaltaista sekaantumista hyödylliseen ja rauhalliseen elämäntapaan, jonka jo edeltäpäin suurella varmuudella voi väittää tuottavan pahennusta ja turmiota. Tästä asiasta on jo eri keskusteluissa puhuttu niin paljon, se on niin täydellisesti arvosteltu ja esitetty, kumottu tämän uudistuksen sopimattomuus, ettei siinä suhteessa tarvitse viivyttää aikaa. Mutta koska tämän lain hyväksyminen minun mielestäni voisi koitua onnettomuudeksi ja turmioksi meidän maamme osuustoiminnalle, niin minä kannatan sitä esitystä, joka täällä tehtiin, että laki jätettäisiin lepäämään.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotus, että asia jätettäisiin lepäämään. Kun ehdotusta on kannatettu, on asia valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti pantava pöydälle seuraavaan täysistuntoon. Työjärjestyksen 28 §:n mukaan ei siis asiallista keskustelua asiasta nyt ole jatkettava. Pyydän senvuoksi seuraavia puhujia kohdistaa-

maan lausuntonsa vain lepäämään jättämistä koskevaan ehdotukseen.

Ed. Laitinen: Luovun.

Ed. Leppänen: Minä vastustan tehtyä ehdotusta, että tämä lainmuutos jätettäisiin lepäämään yli vaalien, sillä se on minun mielestäni suureksi turmioksi meidän osuuskauppaliikkeemme. Siten aivan varmuudella Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunta saatetaan hajaantumisvaaralle alttiiksi, ja se hajaantuminen saatetaan tapahtua jo muutaman viikon perästä. Yleensähan myönnetään, että tällä alalla on epäkohtia olemassa. Esimerkiksi ensimmäisessä vastalauseesakin myönnetään, että äänioikeusolot eivät ole semmoiset kuin niiden pitäisi olla, ja yleensä osuuskauppaliikkeessä vapaamielisempi porvarillinen aines on jo vuosikausia sitten myöntänyt korjausten tarpeellisuuden, vaikkakaan se ei ole korjausta aivan sellaisena kannattanut kuin me olemme täällä ehdottaneet. Mutta sitähan ei tietysti porvareilta ole sopinut odottaakaan.

Uudistus ei mitenkään voi olla turmiollinen, koska se ei ole mitään sentapaista anastusta, jota täällä on usein koetettu uskotella. Nythän ei, kuten minä olen aikaisemmin huomauttanut, tiedetä varmuudella, millä puolella tässä todellisuudessa enemmistö tulisi olemaan. Ed. Raatikainen, joka myös kannatti lepäämäänpanoa, on itse aikaisemmin numeroilla todistanut, että edistysmieliset ovat osuuskauppaliikkeessä vähemmistönä, ja samaa on Keskusosuuskunnan virallinen äänenkannattaja „Yhteishyvä” todistanut. Sitäpaitsi on otettava huomioon, että kun on suhteellisuus kysymyksessä, ei sen missään suhteessa pitäisi koitua turmioksi. Meillä on samansuuntainen äänioikeus esimerkiksi valtiollisissa vaaleissa ja samallaisen itse myönnämme kunnallisissa vaaleissa j. n. e. Miksi se kaikki, mikä muilla elämäntaloilla on huomattu sopivaksi, osuustoimintaloilla veisi turmioon?

Olen kuullut, että nimenomaan kaikki porvaripuolueet ennakoita olisivat määränneet kantansa ja päättäneet äänestää tämän muutoksen vaalien yli lepäämään. En jaksa todellakaan ymmärtää, miksi suurin osa porvaristoa on asettunut tälle kannalle, sillä eihän suurimmalla osalla heistä oikeastaan pitäisi olla minkäänlaista tekemistä tämän ehdotuksen kanssa? Eihän tämä millään tavoin heidän etujansa koske, eikä se voi loukata heidän oikeuskäsitystäänkään, sillä onhan tämä uudistus monilla muilla paljon tärkeämillä elämäntaloilla toteutettu. Maalaisten ei olisi syytä kärjistää asemaa äärimmilleen tällaisissa pikku-

kysymyksissä. Täytyy ottaa huomioon, että jos te kiusan vuoksi saatatte tämän lakimuutoksen lepäämään, niin täällä eduskunnassa tulee monta muuta tärkeää maalaiskysymystä esille ja kuka takaa, ettemme myöskin me voisi tehdä teille tärkeissä asioissa aivan samallaista kiusaa, joka saatataisi koskea teihin paljon kipeämmin kuin tämä tällä kertaa meihin koskee. Minä en missään tapauksessa voi uskoa, että porvariston naisedustajat voisivat olla tämän lepäämään äänestämisen kannalla, sillä heillähän oli tässä suhteessa vain yksi vaatimus, jonka me ilman muuta suostuimme toteuttamaan. Niinmuodoin olisi mitä suurinta epäjohtonmukaisuutta, jos he äänestävät yli vaalien. Kaikille porvareille minä tahtoisin huomauttaa, että kaikenlaiset tällaiset yli vaalien lykkäämiset eivät ole terveellisiä, ei ainakaan näin pienissä kysymyksissä. Olen vakuutettu siitä, että ennenkuin tämä istuntokausi loppuu, tulee olemaan paljon tärkeämpiä kysymyksiä yli vaalien lykättäväksi. Ja mitä enemmän saatte niitä lykättyksi, sitä suurempi edesvastuu teillä on vain tulevaisuudessa. Ei toki kannattaisi alkaa tätä yli vaalien lykkäämisten sarjaa näin pienillä kysymyksillä.

Ed. J. Kohonen: Vastustan myöskin sitä ehdotusta, joka oikeiston ja keskustalon taholta on esitetty. Näkyy olevan asia siten, että todellakin vasemmiston kuluttajajoukkojen täytyy lopulta valloittaa itselleen se äänioikeus osuustoimintaliikkeessä, mikä heille kansanvaltaisuuden mukaan kuuluu ja mitä pitemmästi te pitkitätte asiaa sitä enemmän tulemme kokoomaan järjestyneet työläisjoukot vaatimaan uudistusta, eikä silloin leikitellä asiassa. Vuonna 1905 sanottiin, että valtiollinen äänioikeus on kypsytön ja ettei ole kokemusta mistään maasta saatavana, joten sitä ei voisi toteuttaa. Samaa virttä veisataan nyt tässäkin. Miten on asiantila kehittynyt? Suomi on mennyt valtiollisessa äänioikeussuhteessa kerrassaan etualalle. Muut maat saavat tulla nyt täältä hakemaan siinä kokemusta. Samoin on tapahtuma tässä kysymyksessäkin. Sillä jos kohta saisimme kansanvaltaiset äänioikeusolot osuustoiminnallisessa suhteessa aikaan, niin silloin kehitys menee oikeaan suuntaan, eikä oikeistolla ja keskustalla ole mitään syytä lykätä osuustoiminnallista äänioikeus uudistusta yli vaalien vetoamalla uudistuksen kypsytymättömyyteen ja kokemuksen puutteeseen.

Minä pyydän samalla huomauttaa, että jos „puolueettomat” osuustoimintamiehet ja -naiset tahtovat tämän asian jättää yli seuraavien vaalien, rikkovat he niitä „puolueettomuus”-periaat-

teita, jotka he Kotkassa 1913 osuuskauppojen edustajain kokouksessa hyväksyivät, että muka osuuskauppaliike on itsenäinen valtiollisiin puolueisiin nähden j. n. e. Samoin rikkovat kansainvälisten osuustoimintakongressien päätöksiä tässä. Mutta jos he tahtovat näitä rikkoa, niin rikkokoot. Se vaalitaistelu, joka tämän asian pohjalla käydään, on ehkä vain ase meille ja varokaa silloin vasemmistolaista osuustoimintaväkeä. Muistutan vain mieliinne niitä seurauksia, joita tapahtui suomettelaisille takautuvan maanvuokralain suhteen, kun he viime eduskuntaistuntokaudella jättivät sen yli vaalien lepäämään. He saivat roimasti selkäänsä ja ehkä tässäkin tapauksessa käynee samalla tavalla oikeistolle ja keskustalle.

Ed. A i r o l a: Ei minusta ole tätä asiaa otettava niin juhlalliselta kannalta kuin ed. Kohonen on tehnyt. Kieltämätöntä on, että tämän asian lepäämäänjättämisehdotus on sen oikeuden väärinkäyttöä, jonka valtiopäiväjärjestys vähemmistölle antaa myöntäessään näille tilaisuuden saada joku asia lepäämään yli vaalien. Jos tätä määräystä oikein käytettäisiin, niin sitä sopisi käyttää silloin, kun joku eduskunnan päätös eduskunnan vähemmistön mielestä on maalle ja kansalle kerrassaan turmiollinen ja siksi vakava ja siksi maan ja kansan kohtaloihin vaikuttava, ettei vähemmistö voi mitenkään sallia sitä, että se eduskunnan päätökseksi tulee, vaan käyttää kaikki keinot sellaisen päätöksen teon estämiseksi. Tässä ei mitään sellaista ole kyseessä kun asia on verrattain vähäpätöinen ja kun asia eduskunnan porvarillisten edustajien enemmistöä ja niitä valitsijoita, joita he edustavat, ei liikuta paljoakaan. Eiväthän he yleensä perusta siitä, miten osuustoimintaväen keskuudessa asiat järjestetään. Hehän ovat yleensä kaiken osuustoiminnan vastustajia. Kun he kuitenkin tässä turvautuvat valtiopäiväjärjestyksen myöntämään keinoon lykätä asia yli vaalien, tekevät he sen puhtaasti jarrutarkoituksessa, ei kuitenkaan siksi, että päättarkoituksena olisi jarruttaa tätä lainmuutosta, vaan siksi, että he tietävät, että tulevaisuudessa vaaleissa heillä tulee asema olemaan hyvin kiperä ja kapea. He eivät tahdo suurilla, tärkeillä asioilla lähteä vaalitaisteluun. Siksi he hommaavat yli vaalien sellaiset pikkuasiat kuin uskontorikokset ja sen yhteydessä olevat ilkeämielisyyskysymykset ja pikkuisen osuustoimintalain muutoksikysymyksen, joilla he luulevat voivansa valitsijoita sokaista vaalitaistelussa, jotta nämä unohtaisivat ne synnit, joita porvarit ovat tehneet kansan elämää läheltä koskevista ja sen kohtaloihin syvästi vaikuttavista asioista. Mutta kyllä he siinä pet-

tyvät. Ei Suomen kansan silmiä enää sokaista tällaisilla pikkujutuilla. Kyllä he tietävät ottaa huomioon myös sen, mitä porvaristo tekee suurissa asioissa. Jos heitä huvittaa äänestää tämä asia yli vaalien, niin kyllä meidän puolelta voidaan siihen aivan tyynesti suhtautua, ei siitä ainakaan meille mitään vahinkoa ole.

Ed. E. S a a r i: Ed. Leppäsen huomautukseen, että sosialistitkin voisivat ehdottaa ja toimittaa asioita lepäämään yli vaalien, on syytä kysyä, että mistä syystä tämä tapahtuisi? Teillähän on nyt voima ja valta muodostella lakiehdotukset sellaisiksi, ettei teillä pitäisi olla mitään syytä ehdottaa niitä lepäämään. Sen osottaa tämäkin esilläoleva lakiehdotus. Emme me olisi yrittäneet sitä lepäämään, jos te olisitte vähimmässäkään määrässä ottaneet huomioon niitä kohtuullisia vaatimuksia, mitä meillä on ollut. Ikävä kyllä, ei meillä ole takanamme niitä voimia, joihin ed. Kohonen tuntui viittailevan, mutta emme voi myöskään sillä tavalla ottaa taktiikkaa lukuun kuin ed. Kohonen, että tahtoisimme joka kysymyksessä aina eduskunnassa ajatella tulevia vaaleja. Meidän täytyy seurata sitä valtiopäiväjärjestyksen määräystä, että edustaja käsittelee asioita sillä tavalla, mikä on maalle ja kansalle eduksi, eikä ainoastaan niin, mikä on meidän puolueellemme seuraavissa vaaleissa eduksi. Nämät ovat kaksi eri asiaa. Jos teidän oma menettelytapanne on mielestänne hyvä, niin pitäkää se hyvänä. Me pidämme myöskin omamme. Me olemme käsitäneet tämän kysymyksessä olevan osuustoimintalain muutosehdotuksen juuri sellaiseksi onnettomuudeksi, jota tahtoisimme välttää. Jos meidän valitsijoillamme on toinen mieli, niin emme sille mitään voi. Emme ole muuten osuustoiminta-asioissa niin ensikertalaisia, kuin ed. A i r o l a luulee. Täällä oikeiston puolella saattaa olla miehiä, jotka ovat olleet osuustoimintaliikkeessä mukana aikaisemmin kuin ed. A i r o l a a on niissä näkynyt.

Ed. A r o n e n: On tarpeetonta lähteä eduskunnan porvarillisille jäsenille selvittämään, että heidän aikomansa menettely on mitä suurinta vääryyttä tai oikeastaan mitä suurinta häikäilemättömyyttä käyttää valtiopäiväjärjestyksen vähemmistölle suomaan oikeutta puolue-etujen palvelukseen, kuten he nyt aikovat tehdä. Se on sen vuoksi tarpeetonta heille selvittää, koska te tiedätte, että se olotila, mikä on vallinnut osuustoiminnassa, on ollut mitä räikeintä vääryyttä meitä osuustoimintaväestön edistysmielistä osaa kohtaan. Ja jos te eduskunnan oikeisto käytätte, niin-

kuin te uhkaatte, tätä asiata puolue-etujenne ajamiseen, niin meidän velvollisuudeksemme jää vastata teille samalla mitalla, hyvät herrat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. E. Saari on ed. Raatikaisen kannattamana esittänyt vaatimuksen, että lakiehdotus olisi jätettävä lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jalestä kokountuviin valtiopäiviin. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan on tämä asia nyt pantava pöydälle seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

7) Ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 ja 9 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Arosen y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 2, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 6, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen kolmatta käsittelyä varten.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee, niin mielestäni ensinnä on sallittava keskustelu, jonka kuluessa on tehtävä ehdotukset, jotka koskevat lakiehdotusta ja sitä pontta, joka on ehdotuksen edellä. Sittenkun lakiehdotuksesta on päätetty, päätetään ponnesta. Hyväksytäänkö tällainen käsittelytapa?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa ja eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se toisessa lukemisessa on hyväksytty. Ponsi lakivaliokunnan mietinnön 8:llä sivulla myös hyväksytään.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotuksen laiksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Hakalan y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 6, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 7, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen kolmatta käsittelyä varten.

Puhemies: Tässäkin sallitaan ensin keskustelu. Sen keskustelun kuluessa ovat tehtävät

ehdotukset, jotka koskevat itse lakia sekä suuren valiokunnan mietinnössä 1:llä sivulla olevaa pontta. Sittenkun keskustelu on julistettu päättyneeksi, päätetään ensin laista ja sen jälkeen ponnesta. Tällainen käsittelytapa hyväksyttäne?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Malmivaara: En ole pyytänyt puheenvuoroa provoseeratakseni esiin sentapaista keskustelua, jota niin monta kertaa käsiteltävänä olevassa asiassa on täytynyt täällä raskain mielin kuulla. En myöskään tahdo säilyttämällä rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:ää puolustaa Jumalan kunniaa. Siihen ovat nämä pykälät ja minä liian heikkoja. Minä mielelläni pyyhkisin pois koko rikoslain, jos me ihmiset olisimme sellaisia, kuin meidän pitäisi olla, mutta siitä ihannetilasta olemme, paha kyllä, vielä hyvin kaukana ja sentähden tarvitaan rangaistusmääräyksiä ehkäisemään, mikäli ne sitä tehdä voivat, tekoja, jotka seurauksiltaan ovat yksilölle ja yhteiskunnalle raskaita. Sama on laita niitten säännösten, jotka ei ainoastaan meidän, vaan kaikkien sivistysmaiden laeissa asettavat uskontorikokset rangaistuksen alaisiksi. Jumalan pilkkaaminen osottaa tekijässänään niin alhaista raakuutta ja tulee hänelle itsellensä, kun kerran mieli muuttuu, niin rasakaaksi, että yhteiskunnan velvollisuus on lakinsa kautta varoittaa häntä sitä harjoittamasta ja reagerata semmoisia tekoja vastaan.

Vaikean luulisin myöskin nykyhetkellä olevan kieltää 10 luvun 2 §:n tarpeellisuutta. Siinä leimataan rangaistavaksi teoksi Jumalan sanan tai Suomessa tunnustetun, luvallisen tai suvaitun uskokunnan opin tai sakramenttien tai kirkollisten tapojen pilkkaaminen. Minulle kertoi näinä päivinä eräässä Karjalan seurakunnassa toimiva kreikkalais-katolinen pappi, että kirkonmenojen häiritsemiset hänen seudullansa ovat siihen määrään lisääntyneet aivan tänä vuonna, että hän ei rohjennut järjestää viime pääsiäispyhinä jumalanpalvelusta yön ajaksi, niinkuin heidän kirkolliset tapansa vaatisivat, vaan täytyi viettää se päivän-aikaan, saadakseen olla rauhassa syrjäisiltä häiritsejiltä. Tuoreet tapahtumat pääkaupungin kirkkoissa tämän lisäksi. Suomen kansa on ammoisista ajoista oppinut pitämään pyhänä niitä paikkoja, missä se on Jumalaansa lähestynyt. Nytkö juuri, kun näkymätön käsi on tätä kansaa kolmen kauden sotavuoden aikana varjellut ja kun sille ensimmäisenä kaikista kansoista suotiin sodasta suuri voitto, ilman että sen on tarvinnut veripisaraakaan

sen voiton saavuttamiseksi vuodattaa, nytkö se lausuisi eduskuntansa kautta kaikesta tästä sellaisen kiitoksen, että julistaisi Jumalan ja jumalanpalveluksen pilkkaamisen teoksi, jota ei saa enää rangaista? Pitäisin rikoksena, jollen saisi kysyä Suomen kansalta itseltänsä, näinkö on todellakin meneteltävä. Sillä on tilaisuus antaa vastauksensa ensitulevissa eduskuntavaaleissa. Siihen mennessä voi tapahtua paljon sellaista, joka vasemmistonkin mielen muuttaa. Pidän sen aivan mahdollisena asiana. Viime kerralla vaadittiin siltä taholta 3 ja 4 §:nkin poistamista. Nyt tahdotaan poistaa ainoastaan kaksi ensimmäistä. Onhan mahdollista, että seuraavalla kerralla jaksetaan niitäkin jo paremmin suvaita. Rohkenen näistä syistä pyytää, että eduskunta V. J:n 57 §:ssä myöntämän oikeuden nojalla antaisi Suomen kansalle tänä kansanvaltaisuuden aikana vielä oikeuden lausua ajatuksensa ja jättäisi tämän lakiehdotuksen lepäämään ensi uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin.

Ed. Koivisto: Pyydän kannattaa ed. Malmivaaran tekemää ehdotusta, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Puhemies: On tehty ehdotus asian jättämisestä lepäämään. Kun tätä ehdotusta on kannatettu, on ehdotus V. J:n 57 §:n mukaisesti pantava pöydälle ensi istuntoon. Työjärjestyksen 28 §:n mukaan ei siis asiallista keskustelua asiasta nyt ole jatkettava. Sen vuoksi kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa vain lepäämään jättämisestä koskevaan kysymykseen.

Ed. Furuhjelm: Jag afstår.

Ed. Airola: Porvarilliset näyttävät ottavan tavakseen ehdottaa yleensä kaikki eduskunnan päätökset lepäämään yli vaalien. Kun ed. Malmivaara ehdotti, että lakiehdotus pantaisiin lepäämään yli vaalien, oli hänellä siihen yksi ainoa peruste. Hän selitti, että hänelle joku kreikkalais-katolinen ammattiveli eli pappi kertoi, että Karjalan puolella on jumalanpalveluksien häiritseminen käynyt yleiseksi ja että täällä Helsingissä järnefeltiläiset ovat käyneet kirkossa tekemässä jotain sellaista, jota hän, Malmivaara, ei voi hyväksyä. Siitä syystä hän tahtoo, että tämä lakiehdotus pantaisiin lepäämään yli vaalien. Nyt on kuitenkin niin, että tähän lakiin jäisivät edelleen ne pykälät, jotka ovat tähdätyt sellaista menettelyä vastaan, josta ed. Malmivaara puhui. Tähänhän jäävät rangaistusmääräykset niille, jotka väkivallalla tai väkivaltaa uhaten estävät pitä-

mästä jumalanpalvelusta tai muuta kirkollista toimitusta tai uskonnonharjoitusta, sekä myöskin rangaistus niille, jotka meluamalla tai muulla tavoin pahennusta aikaansaattamalla tahallaan häiritsevät sellaista jumalanpalvelusta, kirkollista toimitusta tai uskonnonharjoitusta. Edelleen jäisi lakiin myös rangaistus niille, jotka mainitulla tavalla estävät tai häiritsevät hartauden harjoitusta yksityisessä kokouksessa. Siis se, mitä ed. Malmivaara esitti ehdotuksensa perusteluksi, ei ollenkaan koske niitä pykäläiä, jotka eduskunnan päätöksen mukaan olisi rikoslaista poistettavat. Siitä näkyy, miten aivan ilman mitään aihetta ehdotetaan eduskunnan hyväksymiä lakeja lepäämään yli vaalien. Ei voida esittää yhtään mitään syytä ehdotuksen puolustukseksi.

Ed. Lehoкас: Se ehdotus, jonka ed. Malmivaara täällä teki, että asia jätettäisiin yli vaalien, ei ole suinkaan merkillistä, kun tietää, että ehdotuksen tekijä itse on pappismies. Hän kyllä mainitsi, että Jumala on niitä olentoja, joita ihminen ei voi pilkata eivätkä lakipykälät suojella. Ja kuitenkin hän tämän ehdotuksensa kautta asettuu ehdottamaan ja kannattamaan, että näitä lakipykäläiä turhanpäiten kuitenkin edelleen olisi rikoslaissa. Ed. Malmivaara kyllä tietää, mihin tarkoitukseen näitä pykäläiä tullaan käyttämään, ja se tarkoitus kai onkin hänellä ollut pääasia. Ed. Malmivaara tietää myös hyvin, ettei kenenkään ihmisen onnistu riistää toisen uskonnollisia ajatuksia. Eipä edes voida uskonnollisen henkilön ajatuksille tehdä mitään häiriötä. Tältä kannalta katsoen ovat siis nämä lain pykälät aivan tarpeettomat olemassa. Tämä nyt tehty ehdotus ei tule estämään muuta kuin jonkun vuoden, korkeintaan kolmisen vuotta sitä seikkaa, että ajatuksen vapautta tässä maassa tälläkin alalla saataisiin rauhassa ja häiritsemättä, lakipykäläiä pelkäämättä, edelleen käyttää. Tällä ajalla tosin ed. Malmivaara ehkä saa nähdä useita ajatuksen vapauden puolustajia vankiloissa tahi muuten uhattuina näiden rikoslain pykälien nojalla, mutta tämä ilo ei tule kestäämään kauan. Ja kun tämä asia uudelleen tulee eduskunnassa esille, silloin se myös varmasti menee läpi siihen suuntaan, kuin me vasemmistolaiset olemme tässä asiassa ajatelleet.

Ed. Ingman: Minä pyydän myöskin kannattaa sitä ehdotusta, jonka ed. Malmivaara teki, koska mielestäni on perusteltua syytä olettaa, että se lakiehdotus, joka toisessa käsittelyssä on tullut hyväksytyksi, ei vastaa kansamme enemmistön oikeuskäsitystä. Tätä lainmuutosta siinä

jyrkässä muodossa, minkä se nyt on saanut, on kannattanut yksinomaan vasemmisto, ja vaikka edellyttäisikin, että kaikki vasemmiston valitsijat olisivat sillä jyrkällä kannalla, millä heidän edustajansa täällä ovat, niin he eivät muodosta valitsijain enemmistöä. Sillä se on tunnettua, että eduskunnan enemmistön takana tällä kertaa on valitsijain vähemmistö ja että eduskunnan vähemmistön takana on valitsijain sangen suuri enemmistö, sen tilaston mukaan, mikä on olemassa viime vaaleista. Mutta lisäksi on vakaumukseni se, että vasemmiston valitsijoista suuri osa, ehkä enempikin osa heistä, ei ole ollenkaan sillä kannalla, millä heidän edustajansa täällä ovat. Ja tämän käsitykseni minä perustan siihen, että vakaumukseni mukaan vasemmiston valitsijat eivät kristinuskoon nähden ole sillä kannalla, mikä on vasemmiston taholta keskusteluissa täällä esitetty. Vasemmiston valitsijoissa on päinvastoin suuret määrät hartaita kristittyjä, jotka ovat antaneet äänensä taloudellisten olojen perusteella, niinkuin ovat sen tehneet. Minä pyytäisin niitä, jotka täällä ajavat vapaan jumalanpilkkamisoikeuden asiaa, joskus esimerkiksi pistäytymään kirkkoon katsomaan niitä, jotka kokoontuvat sinne, katsomaan niitäkin, jotka tulevat sinne sitä sakramenttia nauttimaan, jota halutaan saada vapaasti pilkata. Se joukko ei ole erityisesti porvarillisen näköistä, vaan siihen kuuluu aivan yhtä paljon köyhälistön jäseniä. (Vasemmalta: Virsikirjapuolue!) Tahi lukekoot herrat esimerkiksi, mitä teidän valitsijanne panevat sosialidemokraattisiin sanomalehtiin kuolinilmoitusten alle tavan takaa. Minä olen lukenut Työmies-lehdestä viime keskiviikkona kuolinilmoitusten alta kristillisen uskon ja tunnustajanmielen rohkeita ja rohkaisevia ilmaisuja. Ne, jotka tällaiseen lehteen kaikesta häväistyksestä ja pilkasta huolimatta panevat niitä, ne minun vakaumukseni mukaan eivät ole lähettäneet edustajia tänne säätämään lakia oikeudesta julkisesti pilkata Jumalaa tai ilkeämielisyydestä julkisesti häpäistä Suomessa tunnustettujen, luvallisten tai suvaittujen uskontokuntain oppeja. Tässä, jos missään, on syytä, että valitsijat saavat lausua mielipiteensä.

Ed. A. H. Virkkunen: En enää tahdo pitkittää jo kyllin pitkäksi venynyttä ja ikävää keskustelua tästä asiasta, mutta katson kuitenkin velvollisuudekseni merkitä tässä kysymyksessä kantani. Minun käsitykseni on se, että toisen pykälän poistaminen tästä lakiehdotuksesta jättää siihen semmoisen aukon, että minun mielestäni ne säännökset, jotka enää jäävät jäljelle, tekevät koko lain huonommaksi, kuin mitä vastaavat määräyk-

set meidän nykyisessä laissamme ovat. Toisen pykälän poisjättäminen poistaa sen määräyksen, että tekee rangaistavan teon se, joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tai suvaitun uskontokunnan oppia. Se tietää toisin sanoen sitä, että tämän lain mukaan saa rankaisematta häpäistä ja rienata toisen uskonnollista vakaumusta. Me olemme kyllä viime istunnossa saaneet kuulla lausuttavan sitäkin, että ihmisen uskonnollinen vakaumus on samanarvoinen kuin vegetarismi, että se on samanarvoinen kuin sosialismi, darvinismi ja tiesi mitä kaikkea. Minä en tällaisista väitteistä aivan paljon välitä, sillä ne lähtevät tasolta, joka hyvin vähän tuntee, mitä uskonnollinen vakaumus on, mitä se vakaumus on, joka on luonut ihmiskunnan marttyyrit. Ja minä rohkenen sanoa, että Suomen eduskunta, jos se hyväksyy tällaisen lain, jossa toisen uskonnollisen vakaumuksen rienaamista ei pidetä minkäänlaisena rangaistavana rikoksena, osottaa olevansa sangen huonosti valmistautunut ottamaan vastaan sitä uskonnonvapauslakia, jonka valmistuspuuhiin maan hallitus on ryhtynyt. Minä en soisi, että Suomen eduskunta menisi niin alhaiselle tasolle, että se hyväksyisi lain, joka sallii uskonnollisen vakaumuksen rienaamisen, samaan aikaan, jolloin hallitus koettaa hankkia maalle uskonnonvapauslakia. Senvuoksi minäkin katson, että tämä asia on lykättävä yli seuraavien vaalien.

Ed. Pärssinen: Ed. Malmivaara koetti saada asian siihen valoon, että tässä on kysymyksessä joku hyökkäys kristinuskoa vastaan. Sellainen silmänsäätämistemppu ei mitenkään voi onnistua. Kristinuskon perustajan aikana ei ole tällaisia rikoslainpykäläiä ollut. Ne ovat tulleet vasta myöhemmin ja te tiedätte, ettei hänen aikanaan tällaisia tuomioita käytetty suinkaan hänen käskystään vaan häntä vastaan. Siis missään tapauksessa ei näiden pykälien poistaminen tule merkitsemään sitä, että kristinuskon meidän maassamme joutuisi mitenkään ahtaalle.

Mitä erikseen sitten tulee jumalanpilkkiaan, niin tietysti se on suuren raakuuden tulos — yleensä uskonnollisten tunteiden pilkkaaminen — mutta jos maassa on raakuutta, niin kuka siitä on vastuussa muu kuin se luokka, jonka hallussa on ollut tämän maan sivistäminen? Kuka on pitänyt yllä sellaista tilaa, ettei meillä ole ollut yleistä oppivelvollisuutta, yleistä kansanopetusta toteutettu samassa määrässä kuin muissa sivistysmaissa? Jos raakuutta siis on, niin siitä saatte vastata te, jotka oletta laiminlyöneet tämän kansan kasvatuksen. Sosialidemokratia saa taloudel-

lisen ohjelmansa ohella tehtäväkseen sivistää kansaa ja se tulee pitämään huolta siitä, että sen taholta ei uskonnollisia tunteita pilkata.* Jos me olisimme pilkanneet ihmisten uskonnollisia tunteita, niin silloin eivät suinkaan uskonnolliset köyhät ihmiset sosialidemokraatteja äänestäisi. Joku porvarillisista edustajista sanoi, että menkää katsomaan kirkkoihin, te näette siellä paljon köyhää kansaa, ja minä myös uskon, että monet kirkossa käyvät köyhät ihmiset äänestävät sosialidemokraatteja. Se on juuri todisteena siitä että sosialidemokraatit ovat kohdelleet hienotunteisesti heidän uskonnollisia tunteitaan ja ymmärtävät, mistä ovat johtuneet heidän uskonnolliset käsitöksensä.

Te luulette, että lykkäämällä tämän kysymyksen yli vaalien saavutatte itsellenne mahdolloman hyvän vaalivaltin. Teillä pitäisi niin monista vaaleista olla sellainen kokemus, että mikään ei ole sen kehnempi keppihevonen vaaleissa kuin uskonto. Sen keppihevosen karissa te olette niin monta kertaa kompastuneet, että jollei teillä sen parempia vaaliratsuja ole, niin alkää lisää kompastusta hankkiko. Koetettiin kääntää asia sellaiseksi, että sosialidemokraatit tahtovat tällä tavalla luoda kristityistä marttyyreita. Ne päinvastoin ovat marttyyreita, jotka kirkolle vastaisten uskonnollisten tai muitten vakaumusten, yleensä vakaumustensa vuoksi joutuvat kärsimään, ja te tiedätte, kutka ovat sellaisia marttyyreita olleet. Eivät ne ole koskaan olleet korkeakirkon kannattajia, jollaisia täällä nyt on esiintynyt näitä rikoslain kohtia puolustamassa, vaan ne ovat aina olleet sen vastustajia. Te vain tahdotte, että meillä olisi edelleen omantunnonvapauden vuoksi marttyyreita ja sentähden tahdotte näitä pykälää säilyttää.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä luulen, että on syytä otaksua, että tämä lakiehdotus on ensimmäinen sarjassa, jota aijotaan jatkaa. Ja näin ollen tuntuu minustakin siltä, että pitäisi antaa kansalle tilaisuus kantansa ratkaisemiseen asiassa. Minä tiedän varmasti, että viime vaaleissa ei tällaisia asioita paljon joudettu ajattelemaan, — ajateltiinko ollenkaan. Silloin oli torpparikysymys sellainen kysymys, joka oikeastaan kaiken huomion veti puoleensa. Minä luulen, että ei tapahdune kellekään mitään vahinkoa, jos tämä asia jätetään lepäämään yli vaalien, jotta kansanjoukot saisivat siinä kantansa määrätä. Olen vakuuttettu siitä, että kun kansan enemmistö sitten kerta kaikkiaan kantansa määrää, silloin ne, jotka ovat kristinuskon kannalla, tulevat siihen lojalisesti alistumaan. He tietävät silloin, että asiassa on

meneteltävä, niinkuin kansa tahtoo, mitä ulkoisiin keinoihin tulee. Minä en suinkaan tässä aja korkeakirkon asiaa enkä tarvitse vaalivalittia. En minä niihin kuulu, joilla on vaalivalittien kanssa mitään tekemistä. Minä olen katsonut velvollisuudekseni vain esittää sisäisen vakaumukseni.

Ed. A r o n e n: Minä puolestani en voi yhtyä ed. Pärssisen lausunnon siihen osaan, että meillä muka valitsee niin hirveän suuri raakuus ja sivistymättömyys, että tällaista rangaistuslakia tarvittaisiin. Eivät ed. Malmivaara ja kumppanit ehdota tätä lakia hylättäväksi siksi, että todellinen Jumalan pilkka olisi kysymyksessä, vaan siksi että voisivat estää työväen lehtien rehellisen arvostelun siitä mädännäisyydestä, mikä kirkollisen elämän alalla nykyään vallitsee, eikä sentähden, että mitään todellista Jumalan pilkkaa olisi kysymyksessä. Muuten ed. Malmivaaran ja kumppanien esiintyminen muistuttaa Nikolai Romanowin santarmien esiintymistä silloin, kun ne tahtoivat estää ihmisiä vapaasti tuomasta ajatuksiaan ilmi.

Ed. N u r m i n e n: Tässä on jo samana iltana kaksi vaalivalittia aiottu antaa sosialidemokraateille. Se on hyvä, että tulee vaaliaseita. Ed. Ingmanilla oli hyvä usko, että tässä asiassa olisi Suomen kansan valitsijoilla toisenlainen mielihope, kuin on tullut eduskunnan päätökseksi asian toisessa käsittelyssä. Hän perusteli sitä sillä, että hän on nähnyt Työmiehessä kuolinilmoituksissa kristillismielisiä lauseita, jotka osottaisivat, että vasemmistossakin olisi kristillismielisiä. Minä voin vakuuttaa ed. Ingmanille, että niitä on paljonkin kristillismielisiä ihmisiä vasemmistossa. Mutta ne eivät vaadi tällaista suojelusta, erikoista oikeutta heidän vakaumuksensa suojelemiselle ja minä voin vielä ed. Ingmanille vakuuttaa, että tällaisia kristillismielisiä ihmisiä on myöskin niissä valitsijoissa, jotka ovat porvareita äänestäneet. Sillä usea kristillismielinen ihminen on tässä sillä vapaamielisellä kannalla, että hän ei loukkaannu siitä, jos arvostellaan asioita, jos harjoitetaan kritiikkiä. Kun valiokunnassa käsiteltiin tätä asiaa, osotti tilasto, että niiden pykälien pohjalla, joiden muuttamisesta tässä on kysymys, Suomessa vuosittain on noin 50 oikeusjuttua ratkaistu, mutta että ne ovat pääasiassa olleet tuon kolmannen ja neljännen pykälän perusteella annettuja tuomioita eikä ensimmäisen ja toisen pykälän. Eikä ensimmäisen ja toisen pykälän perusteella annettuja tuomioita ole annettu uskonnon rienaamisesta eikä Jumalan rienaamisesta, vaan

ne on annettu puhtaasta arvostelusta, kritiikistä, sillä ne tuomiot, jotka ovat tämän ensimmäisen ja toisen pykälän perusteella annetut, ne ovat kohdistuneet, voipa sanoa, yksinomaisesti sanomalehtimiehiin, kirjain kustantajiin ja kirjain levittäjiin. Valiokunnassa esitettiin näitä tapauksia kymmenkunta, mutta ei voitu esittää yhtään tapausta sellaista, jossa olisi voitu tuomio antaa sen perusteella, että joku on häpäissyt tai rienannut Jumalaa tai uskonoppia. Siinä muodossa, että olisivat ihmisten uskonnolliset tunteet tulleet loukatuiksi. Minä olen siis varmassa vakaumuksessa siitä, että tästä kysymyksestä tulee sosialidemokraateille oivallinen vaalivaltti.

Sitten täällä eräs edustaja vetosi siihen, että Suomen kansa olisi kypsymätön ottamaan vastaan uskonnonvapauslakia, jos tämä laki tulisi hyväksytyksi, ja hän toivoi, että eduskunta ei olisi niin alhaisella sivistystasolla, että se sen hyväksyisi. Minä päinvastoin olen sitä mielipidettä, että Suomen kansa olisi silloin kypsymätön ottamaan vastaan uskonnonvapauslakia, jos ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaamattomuutta pitäisi tämänkaltaisilla rangaistuspykälillä suojella. (Vasemmalta: Oikein.) Minä olen nimittäin sitä mielipidettä, että silloin on Suomen kansa valmis ottamaan uskonnonvapauslain, jos se myös on valmis jättämään tämän pykälän pois rikoslaista. Se osottaa silloin, että Suomen kansa osaa kunnioittaa toistensa vakaumuksia, että sitä ei tarvita rikoslailla suojella.

Ed. Helenius-Seppälälle on minulla sanottavaa, kun hän mainitsi, että eivät valitsijat viime vaaleissa ehkä olleet kiinnittäneet tähän kysymykseen huomiota. Kyllä se on ollut tiedossa. Kyllä kristillisen työväen agitaattorit ja suomettarelaisen puolueen agitaattorit ovat tätä kysymystä viime vaaleissa käyttäneet vaaliratsuna. Sillä tämä kysymys oli viime valtiopäivillä, kuten muistatte, hyvin kiivaan käsittelyn alaisena ja sitä koetettiin käyttää, mutta huonosti, ja luulen, että tulos tulee olemaan vastaisuudessa sama. (Vasemmalta: Huomompi.)

Ed. Furuholm: I motsats till några här förekommande uttalanden från borgerligt håll anser jag, att också en annan opinion i denna fråga förefinnes. Jag måste visserligen beklaga, att stora utskottets majoritet strukit § 2 i föreliggande motionsbetänkande. Paragrafen i fråga utgjorde resultatet af en kompromiss mellan lagutskottets majoritet och minoritet och borde, så synes det åtminstone mig, hafva kunnat tillfredsställa modernt tänkande människor, ty dess syfte är att bereda skydd åt i Finland erkändt,

tilltätet och tolererad religionssamfunds lära mot rätt hån, som göres i illvilligt syfte. Denna 2 § hade affattats i närmaste öfverensstämmelse med ett stadgande om religionsbrott i förslaget till ny strafflag för Danmark, som utkommit helt nyligen. Att man alltså också i Danmark, där dock stor frihet råder på den religiösa kritikens område, funnit, att en sådan paragraf är af nöden, är ju tydligt, och i lagutskottets betänkande fanns ju dessutom inrymd bestämmelsen om att det beror på religionssamfunds styrelses begifvande för att åtal må väckas af allmän åklagare. Alla garantier skulle sålunda funnits att denna paragraf icke skulle hafva kunnat missbrukas af enskilda, trångbröstade eller fanatiska individer. En saklig kritik af religiösa läror eller af statskyrkans skulle man icke heller hafva kunnat hindra med stöd af denna nu strukna paragraf, och just detta borde ju hafva tillfredsställt alla, också vänstern.

Flere talare från detta håll hafva under debatten om detta lagförslag förklarat, att de icke genom att stryka den åsyftade paragrafen önska de godkänna råa utfall mot religiösa föreställningar, och då tycker jag att de gjort klokt i att låta den kvarstå i lagutskottets formulering. Då jag dock för min del anser, att de gäckerimål, som väckts med stöd af gällande lag, icke motsvara nutida rättsuppfattning, är jag för min del beredd att godkänna motionsförslaget, sådant det nu föreligger, i den förhoppning, att erfarenheten kommer att bekräfta den af majoritetspartiet gjorda försäkran om att vårt folk nått den mognad och bildning och den själfdisciplin, att det skydd, som 2 § afsåg att gifva våra religionsamfund, verkligen skall kunna undvaras.

Ed. Pärssinen: Minä pyydän ed. Aroselle huomauttaa, ettei hän taaskaan kuullut mitä minä lausuin. Lausuin, että jos raakuutta ilmenee ja milloin sitä ilmenee, niin se seuraa sivistyksen puutteesta. Minä en käsiti, että meidän tehtävämme olisi lausua imarteluja Suomen kansalle, se ei ole minun käsittääkseni niin hieno ja sivistynyt, ettei siinä löytyisi raakuutta. Mutta sen sanon samalla, että eduskunnan porvarit eivät suinkaan äänestä näitä pykäläi lakiin sen vuoksi että he tahtoisivat kyseessäolevia rankaisuja sovelluttaa joihinkin esimerkiksi juopuneessa tilassa oleviin tolkkutomiin ihmisiin, jotka ehkä sanovat raakuuksia toisten uskonnollisia tunteita kohtaan, vaan juuri niihin vakaviin ihmisiin, jotka vakauksensa vuoksi lausuvat vallitsevasta uskonnosta eroavia mielipiteitä. Sen vuoksi minä vaa-din näitä pykäläi poistettaviksi.

Ed. Gadolin: Det kan icke förnekas, att gällande strafflag i fråga om religionsbrott intager en otidsenlig ståndpunkt, och denna åsikt var äfven, kan jag säga, enhällig i lagutskottet vid behandlingen af förevarande motion. Emellertid ernådde man, såsom här en tidigare talare nämnde, ett kompromissförslag i syfte att i någon mån bibehålla, åtminstone teoretiskt, ett skydd för trosläran. Det bör nog erkännas, att det var mest af teoretiska skäl, som ifrågavarande skydd på detta sätt genom kompromissförslaget blef inrymdt i lagutskottets förslag, men hvar och en måste likvisst hafva klart för sig, att någon synnerligen stor praktiskt betydelse af ett sådant skydd i själfva verket icke föreligger. Då stora utskottet nu utmönstrade äfven denna sålunda ändrade 2 paragraf i 10 kap. strafflagen, handlade utskottet säkerligen icke alldeles väl öfvervägdt just med hänsyn därtill, att denna paragraf var en sammanjämkning mellan två olika åsikter, men jag skulle för min del icke vilja tillerkänna saken den afgörande betydelse, att det vore anledning att här yrka på detta lagförslag hvilande på denna grund. Äfven i denna form skulle jag understöda stora utskottets förslag i den öfvertygelsen, att detta förslag i alla fall är bättre än den nu gällande lagen.

Ed. Eloranta: Ed. Helenius-Seppälä väitte, ettei viime vaaleissa olisi tähän seikkaan osattu huomiota kiinnittää. Ed. Helenius-Seppälällä ei näy olevan kaukaisintakaan aavistusta siitä, mitä hänen puolueensa agitaattorit viime vaaleissa tekivät. Mutta minä voin hänelle sanoa, että kristillisen puolueen agitaattorit eivät viime vaaleissa oikeastaan mitään muuta kansalle esittäneet kuin uskonnon varjossa syytivät mitä karkeimpia solvauksia, törkeyksiä ja syytöksiä sosialidemokraattien silmille. Ja siinä on nyt tulos: yksi ainoa mies edustaa kristillistä ryhmää. Tosin on tulos pikkasen parempi kuin edellisissä vaaleissa, joissa kristillisen puolueen agitaattorit kehoittivat kristillisiä äänestämään vaaliliittoa, jonka ainakin yhtenä edustajaehdokkaana oli jumalankieltäjien perustaman Prometeusseuran jäsen, ja jota kristilliset siten välillisesti runnasivat eduskuntaan.

Kristilliset ovat vaaleissa tietäneet tämän nyt esillä olevan asian ja yksinomaan tämantapaisten seikkain perusteella he ovat vaalitaistelua käyneet, ja olen vakuutettu siitä, että vaikka vaaleja pantaisiin toimeen kolme kertaa vuodessa, niin tuskinpa kristillisyyttä tässä maassa vietäisiin eteenpäin sellaisin keinoin, kuin tämän lain yhteydessä nyt yritetään eteen ottaa.

Ed. Pärssinen: Luovun.

Ed. Piisinen: Ed. Ingmanille, joka vetosi rangaistuspykälän puolustukseksi siihen, että Suomen kansa ja varsinkin työväestö on muka niin harrasta kirkossakävijäjoukkoa, että katsoi sopivaksi kehoittaa menemään tutkimaan asiaa kirkkoissa, että asia todella niin on, tahtoisin huomauttaa, ettei ole kovin kauan siitä, kun minä luin eräästä porvarillisesta lehdestä perin hakeaan muotoon laaditun valituksen siitä, että eräässä suuressa pitäjässä ei tullut juhlapäivänä kirkkoon munta kuin 7 henkeä ja tämäkin joukko oli erään pitäjän rikkaan isännän hautajaisväkeä. Kun tämä ei ole ainoa tällainen valitusvirsi, joita on kansan uskottomuudesta porvarillisissa lehdissä ollut, joutuu tällaisten ruikutusten valossa sangen omituiseen valoon ed. Ingmanin vetoaminen. Minä en tahdo tällä sanoa sitä, etteikö työväen keskuudessa olisi hyvinkin harrasmielisiä kristillistä väkeä, mutta ne ovat kai niin hartaita, etteivät fariseusten tavalla mene kirkkoihin, toreille ja kadun kulmiin hartautta harjoittamaan, samalla kun saattaisi hautoa mielessään pahoja ajatuksia, vaan ehkä juuri raamatun mukaan rukoilevat kotonaan hengessä ja totuudessa.

Ed. Allkio: Tämä keskustelu on mielestäni joutunut hiukan harhaan. Tässä on nimittäin keskusteltu viimeiseksi pitkältikin siitä, millä tavalla tämän lain säätäminen, siihen suhtautuminen vaikuttaa puolueagitatsiooniin. Kun minä uskallan lausua sen väitteen, että en kuulu niihin, jotka ovat eduskuntaan pyrkineet uskonnollisuuden varjolla, niin käsitan, että minulla on jonkunlainen oikeus puhua tästä uskonnon vapauden nimessä. Ja kun tältä kannalta lähdän, pyydän ilmoittaa, että kun lakivaliokunnan mietintö tässä asiassa jaettiin eduskunnalle, minä mielistyin siihen, sillä pidin, että lakivaliokunta oli tällä kertaa onnistuneella tavalla ratkaissut jo monia vuosia esillä olleen riitakysymyksen, ja että se oli toteuttanut vanhoillisen lain uudistamisen sellaiseksi, minkälaista nykyhetki vaatii. Mutta kun asia nyt palasi suuresta valiokunnasta, huomasin hämmästykseni, että mietintö, joka lakivaliokunnassa oli saanut kaikkien ryhmien edustajain yksimielisen kannatuksen, oli siellä särjetty sillä tavalla, että 2 § oli kokonaan poistettu.

Silloin heräsi minussa kysymys, minkä tähden oli tämä 2 § poistettu? Kuuntelin sitä keskustelua, joka täällä suoritettiin silloin, kun selitettiin syitä siihen. Ja tulin siihen käsitykseen,

että pykälä oli poistettu sitä varten, että niille, jotka haluavat uskonnonvapauden asiaa ajaa tässä maassa käyttämällä häpäisevää ja pilkallista kieltä toisten vakaumuksesta, varattaisiin tilaisuus solvata toisten uskonnollisia vakaumuksia ja siten käyttää uskonnonvapauden suurta ajatusta väärin. (Vasemmalta: Valetta se on!) Kun minä kuuntelin jatkuvaa keskustelua tästä asiasta, selvisi minulle, että tässä on sosialidemokraattiselta taholta taasen toimeenpantu eräs vallankaappausyritys ja että se vallankaappausyritys pyrkii tällä kertaa hengen vapauden alalla samaan, mihin tässä eduskunnassa vireille pannut useat muut yritykset pyrkivät maallisen vapauden asioissa. Minulle alkoi selvitä oma tehtäväni tämän mietinnön suhteen. Kuulun niihin, jotka ajavat uskonnonvapauden asiaa vakaumuksen tietä. Jos minä nyt yhtyisin niihin, jotka vaativat tämän 2 §:n poistamista sillä tavalla, kuin suuri valiokunta on ehdottanut, saatettaisiin käsittää, että minä säätäisin itsellenikin silloin suojeluslakia. Kun tahdon puolustaa uskonnonvapauden asiaa, niin väitän julkisesti, että minä en tarvitse siihen mitään suojeluslakia. Mutta tämä pykälä on asetettu ymmärtääkseni lakivaliokunnassakin, niinkuin perusteluistakin käy selville, sitä varten, että kristillinen käsitys on historiallinen tosiasia, että se on ainoa aate, jota tämän maan laajemmat kerrokset syvemmin käsittävät ja omistavat sen tunteella ja uskolla, jota järki ei pysty aina arvostelemaan. Siksi tarvitsee se suojelusta pilkkaajia vastaan. Ja kun uskonvapaudenasian peruskiviä täytyy aina olla se, että siinä tulee antaa tunteellekin eräänlainen arvo, olen sitä mieltä, että jokainen, joka loukkaa tällaisessa tapauksessa tunteen oikeutta, se tekee vääryyttä. Minun tehtäväkseni siis muodostuu tässä asiassa asettua niitä vastaan, jotka pyrkivät säätämään sellaista rikoslakia, jonka mukaan uskonnollisen vakaumuksen häpäiseminen ja pilkkaaminen tulisi luvalliseksi.

Minä käsitan, että tällä ei uskontoa puolusteta, kaikkein vähimmän tällä tavalla kirkkoa voidaan puolustaa. Mutta on jo useampia kertoja tänä iltana kiinnitetty huomiota siihen, että meidän kaikkien valitsijoissa on suunnaton joukko ihmisiä, joilla on arat uskonnolliset tunteet. Näiden ihmisten uskonnolliset tunteet ovat eräänlaista omaisuutta, jota meillä ei ole lainpakolla oikeus niiltä ryöstää. Kun me siis tätä omaisuutta joko yritämme ryöstää tai puolustaa, tulee meidän suhtautua tällaiseen asiaan aina henkilökohtaisen tuntemuksen perusteella. Kun minä vaadin itselleni uskon ja omantunnon vapautta, niin velvollisuuteni erittäinkin edusmiehe-

nä on tunnustaa tämä sama oikeus toisille. Mutta kun minä tiedän, että esimerkiksi vasemmistossa joka-ainut kykenee puolustamaan omaa käsitystensä eikä sen vuoksi tarvitse itsellensä vapautta saada rumalla tavalla, solvaavalla tavalla, painostaa niiden ajatuksia, joille uskonnollinen asia on pyhä asia, niin minun käsittääkseni vasemmisto tekee väärin vaatiessaan täällä sellaisen lain säätämistä, joka sallisi tällaisen vapauden usein henkilöille, jotka kaikesta päättäen, useissa tapauksissa, eivät ole täysin tietoisia siitä, millä tavalla he suutansa ja ajatustansa kulloinkin käyttävät. Minä olen sitä mieltä, että eduskunnan tulee myöskin pitää huoli siitä, että Suomen nouseva polvi tulee siveellisesti kasvatetuksi. Toistaiseksi on meillä siveellinen kasvatus pääasiassa, jopa hyvin pääasiassa, uskonnollisten vaikuttimien varassa, uskonnollisen johdon alaisena. Me olemme viime aikoina olleet tilaisuudessa näkemään tässä maassa eräänlaisia purkauksia, joista minä en halua tällä kertaa erityisesti syyttää sosialidemokraatteja, mutta jotka purkaukset ovat valitettavasti sen tosiasian ilmauksia, että tässä maassa ei kristillinen käsitys ole nykyään kaikkien kansan syvien rivienkään voimakkaimpana siveellisenä vaikuttimena. En siis tahtois, että kristillisyyden senvuoksi leimataan, että sitä huonosti käsitetään ja huonosti omistetaan. Vaan minä tahtoisin tämän lain kautta edelleen pysyttää sen käsityksen voimassa, että kristillisyyden on historiallinen tosiasia, jota toistaiseksi ei ainakaan meillä ole oikeutta kieltää. Meillä saattaa olla yksilöllisiä käsityksiä siitä, että kristinuskon eräät muodot ovat sellaisia, jotka ovat aikansa eläneet ja jotka ovat uudistusten tarpeessa. Mutta jos emme itse ryhdy tätä uudistusta henkilökohtaisesti toteuttamaan, meillä myöskään ei ole oikeutta lainsäätäjänä ryhtyä siihen, että pakollista tietä pilkkaajat saisivat ryhtyä tätä uudistusta omalla tavallaan toteuttamaan. Olen lukenut myöskin historiaa sen verran, että tiedän sen, että pilkkaajain työ elämän uudistukseksi sekä kansojen että yksityisten elämässä on kaikkein heikoimmalle pohjalle rakennettu. Nyt tahtoo vasemmisto pilkkaajain työn tunnustettavaksi siten, että pilkka sallitaan silloin, kun on puhe uskonnollisesta vapaudesta. Kun minä olen tässä asiassa toisella kannalla, asetun niiden puolelle, jotka vetoavat siihen, että Suomen kansan pitäisi saada uusien vaalien kautta määrätä kantansa, onko tällaisen lainsäädännön kautta tunnustettava, että pilkka on pidettävä tärkeänä aseena Suomen kansan uskonnon uudistamiseksi. Kannatan siis lain lepäämään panemista.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun täällä on sivupolulle menty, niin täytyy minun vähän matkaa seurata menijätä. Jos olisivat sosialidemokraatit ajaneet senkin kohdan ohjelmastaan lävitse, että olisi saatu eduskuntavaaleissa todella suhteellinen vaalitapa käytäntöön, niin ed. Eloranta tietää, että virallisen tilaston mukaan kristillisellä työväellä olisi nytkin täällä neljä edustajaa, enkä siis olisi yksin. Kun näin ei tapahtunut, niin yritti kristillinen työväki tehdä vaaliliitonkin, mutta huomasimme, ettei sekään menettely vienyt perille. Ei ole köyhällä turvaa siellä eikä täällä!

Sen mukaan kuin minä viimeisiä vaalivalmistuksia hiukkasan seurasin, en kuullut — voin sanoa sen rehellisellä omallatunnolla — tästä asiasta mitään puhuttavan vaaleissa. Vähät siitä kuinka paljon täällä on kristillisellä työväellä äänestäjiä. Mutta tiedän, että tässä maassa on suuri joukko uskonnollisia ihmisiä, jotka eivät ole vaaleihin ottaneet osaa. He ovat suurelta osalta luottaneet siihen, että kyllä sosialidemokraatit ajavat leipäkysymystä, eivätkä ole sen vuoksi viitsineet vaaliin ottaa osaa. Tahtoisin antaa heille tilaisuuden sanoa sanansa nyt puheena olevassa asiassa, etteivät tulisi kovin pettyneiksi, kun huomaavat, että sosialidemokraatit ovat muutakin tehneet, kuin leipäkysymystä ajaneet, ovat ajaneet asiat sille kannalle, että kristillismielisten uskonnolliset tunteet ovat tulleet loukatuiksi. Sillä epäilemättä on heidän joukossaan, jotka eivät ole äänestyksessä olleet mukana, juuri suuri joukko tällaisia.

En ymmärrä, kenelle tulisi vahinkoa, jos annettaisiin kansan sanoa sanansa tässä asiassa. Tähän aikaanhan ajetaan erityisesti kansanäänestyksen asiaa esimerkiksi kunnallisissa vaaleissa. Muualla maailmassa on kansaan vetoaminen uusilla vaaleilla jossakin asiassa hyvin tavallista. Senhän jokainen tietää, joka on seurannut asioita. Miksei tällaisessa kysymyksessä, joita, kuten sanoin, saattaa tulla useampiakin esille, annettaisi kansalle tilaisuus vielä mielensä lausua?

Ed. Eloranta: Totuuden nimessä minun täytyy huomauttaa hra Helenius-Seppälälle, etten minä puolestani vähääkään pelkää lähteä tämänkin kysymyksen pohjalla vaalitaisteluun. Toistan sen vieläkin, vaikka ed. Helenius-Seppälä ei sano tietävänsä, että kristillisen työväenpuolueen taholta on kaikissa vaaleissa mahdollisimman törkeästi uskonnon varjolla hyökätty sosialidemokratian kimppuun; selitetty niiden hävittävän kaikki kirkolliset lait, kaiken mah-

dollisuuden jumalanpalvelukseen ja siten mitä karkeimmassa muodossa käyty sosialidemokraattien kimppuun juuri tällaisissa seikoissa. Tästä kristillisen työväen asia ei ensi vaaleissa ollenkaan parane, siitä olen varma. Muuten luulen, että siitä kansanaineksesta, joka on jäänyt pois vaaleista, on yhtä paljon tai vähän enemmän muita suuntia kannattavia kuin mitä ed. Helenius-Seppälä luulee niistä hyväkseen saavansa. Minä en ainakaan usko, että siellä poisjääneissä paljoakaan on kristillisen ryhmän hyväksi äänestäviä.

Me sosialidemokraatit emme ole vaatineet itsellemme mitään lain turvaa silloin, kun mielipiteitämme vastaan mitä törkeimmin hyökätään. Me olemme luottaneet vapaan sanan arvosteluun ja pystymme siinä aina puolustamaan itseämme; emme vaadi itsellemme rikoslain suojaa. Sen vuoksi, ja kun tässä ei ole kysymys mistään hyökkäyksestä kristinuskoa vastaan, mutta vapaa-ajattelijain suojelemisesta kristinuskon varjolla kulkevien hyökkäyksiä vastaan, olemme katsoneet sopivaksi saada asian tällä kerralla päätökseen, mutta emme myöskään pelkää tämänkään kysymyksen pohjalla vaalitaisteluun lähteä. Muuten uskon, että jos kristinuskon perustaja täällä maailmassa nyt vielä esiintyisi, ei hän hyväksyisi asianajajakseen enempää ed. Helenius-Seppälää kuin ed. Virkkustakaan. Luulen, että he kumpikin saisivat maistaa samaa köysiruoskaa, jota mestari aikanaan heilutti senaikaisten virallisten jumaluusopinedustajain selässä silloin, kun he puolestaan tekivät hänen isänsä huoneesta kauppahuoneen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Malmivaara ed. Koiviston y. m. kannattamana on esittänyt vaatimuksen, että tämä asia jätetään lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jalestä kokoontuviin valtiopäiviin. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 5 momentin mukaisesti on asia nyt pantava pöydälle seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

9) Yleisen keskuskirjaston perustamista ja ylläpitämistä

tarkoittavan ed. Orasmaan y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 35 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysistunnossa pantiin toistamiseen pöydälle, esitel-

lään mainitun asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy sisivistysvaliokunnan mietinnön 6:lla sivulla.

Keskustelu:

Ed. Söderholm: Det är med något blandade känslor jag tagit kännedom om föreliggande betänkande. Idén med inrättande af ett centralbibliotek, som skulle ordna och befordra utvecklingen af bibliotek landet rundt, kan ju vara värd allt erkännande, ehuru det väl också kan förtjäna öfvervägas, huruvida icke företaget ekonomiskt fördelaktigare kunnat genomföras genom dess anslutning till något bestående allmänt bibliotek.

Mina betänkligheter hänföra sig emellertid till anordningen af de institutioner, som äro afsedda att skapas för ändamålet. Det föreslagna centralbiblioteket kan sägas utgöra ett led i folkundervisningen, folkupplysningen. Detsamma hänför sig sålunda till statsförvaltningen i vidsträckt mening. För den ifrågasatta institutionen skulle inrättas myndigheter och tjänstemän, af hvilka den ledande bibliotekskommissionen skulle tillsättas genom val af landtdagens elektor. Emellertid ankommer enligt Finlands konstitution inrättande af myndigheter och förvaltande kommissioner å regeringen, icke på landtdagen, där dessa ej såsom landtdagens bibliotek stå i omedelbart samband med landtdagen, hvilket ej vore fallet med centralbiblioteket och därtill hörande institutioner. Att Finlands Bank direkt står under landtdagens inseeende är ett i grundlag gjordt undantag, som endast bekräftar regeln. Genom anordningar sådana som den nu föreslagna förryckes alltså förhållandet mellan regeringens och folkrepresentationens uppgifter, åstadkommes en sammanblandning mellan dem, som endast är egnad att medföra oreda.

Jag måste därför principiellt ställa mig på samma ståndpunkt som den till betänkandet fogade reservationen, såvidt som denna öfverlämnar tillsättandet af bibliotekskommissionen åt regeringen. Härigenom undandrages kommissionens verksamhet dock icke folkrepresentationens kontroll. Genom relationen om statsverkets tillstånd och den omfattande granskning af statsförvaltningen, som är afsedd att tilläggas landtdagen, blefve denna i tillfälle att följa med kommissionens och centralbibliotekets verksamhet samt utöfva nödig kontroll därofver. Från anförda, enligt min mening riktiga ståndpunkt borde det icke heller, såsom i slutet af första stycket § 4 af

betänkandet yttras, åligga bibliotekskommissionen att till landtdagen afgifva berättelse om sin verksamhet.

Beträffande de tjänstemän, som böra anställas vid centralbiblioteket och den i samband därmed föreslagna biblioteksbyrån heter det å pag. 5 andra stycket, att för de personer, som till tjänsterna utnämnas, skulle fastställas sedvanlig uppsägningstid. Det är hvarken lag eller sed hos oss att för statstjänstemän uppsägningstid vore fastställd. Uttalandet i fråga borde därför utgå. Emedan affattningen af reservationen i flere delar icke utfallit lycklig redan däruti, att i densamma talas om att regeringen skulle välja medlemmar i bibliotekskommissionen och äfven med hänsyn till öfriga af mig framhållna oegentligheter, vore en återförvisning till kulturutskottet motiverad. Men för att undvika denna omgång åtnöjer jag mig med att föreslå godkännande af reservationen, endast med sådan omformulering af den första däri citerade mening, att denna skulle komma att lyda så, att medlemmar af kommissionen skulle utses af senaten och att i slutet af första stycket, pag. 4, af betänkandet orden „landtdagen och” och i andra stycket, pag. 5, orden „med fastställande af sedvanlig uppsägningstid” skulle utgå.

Ed. A la - Kulju: Käsillä olevan mietinnön perusteluissa sivulla 4 ensimmäisessä kappaleessa valiokunta ehdottaa, että kirjastovaltuuskunnan valitsisi eduskunta valitsijamiestensä kautta. Mutta tämmöisen tehtävän varaaminen eduskunnalle ei ole mielestäni tarpeellista eikä asianmukaista. Eduskunnalla on niin monia suuria tehtäviä, ettei sen aikaa olisi kulutettava eikä työtaakkaa lisättävä valtuuskuntien valitsemisella. Voitanee sanoa, ettei kirjastovaltuuskunnan valitseminen ole mikään pikkuasia, sillä sen tehtävä tulee olemaan edesvastuullinen ja kauvas kantava ollessaan kansamme sivistyselämän ohjaajana, elvyttäjänä ja tukijana. Tämän kaiken myönnän, mutta onhan meillä nyt kotimainen hallitus, joka nauttii eduskunnan luottamusta, ja jonka pyrkimystä ja harrastusta kansamme sivistyksen kehittämiseksi ei mielestäni ole kenelläkään syytä epäillä. Senvuoksi voitaneen täydellä luottamuksella antaa kirjastovaltuuskunnan valitseminen senaatin tehtäväksi, sitä suuremmalla syyllä, kun valiokunta mietintönsä perusteluissa antaa ohjeita, joita silmällä pitäen tämä tehtävä olisi toimitettava. Valiokunta myöskin aivan oikein huomauttaa perusteluissaan, että kirjastovaltuuskunnassa tulisi ruotsinkielisenkin aineksen olla edustettuna. Mutta tämä edustus jäisi mielestäni

vähän epävarmaksi, toisten hyvántahtoisuudesta riippumana, jos sanotun valtuuskunnan valitsisi eduskunta valitsijamiestensä kautta samalla tavalla, kuin valiokunnat valitaan, niinkuin mietinnössä ehdotetaan. Kirjastovaltuuskuntaan ehdotetaan valittavaksi 7 jäsentä, ja suhteellista vaalitapaa käyttäen ei eduskunnassa oleva ruotsalainen puolue saisi ehdokastansa valituksi, joka mielestäni olisi kohtuutonta. Ottaen huomioon nämä seikat tulen siihen, että asialle on kaikin puolin eduksi, että kirjastovaltuuskunnan valitsee senaatti, ja sentähden ehdotan, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn vastalauseen.

Ed. K o k k o: Tässä mietinnön neljännellä sivulla, kolmannessa kappaleessa sanotaan, että valiokunnan vähemmistö on kannattanut keskuskirjaston paikaksi Jyväskylää ja kun minä kuulun siihen vähemmistöön, joka on puolustanut Jyväskylää, niin tahdon muutamilla sanoilla puolustaa kantaani. Keskuskirjaston asettamista Jyväskylään saattaa puolustaa kahdellakin syyllä, kirjaston periaatteelliselta kannalta s. o. sivistyksen levittäjänä ympäristöön, mutta myöskin kirjaston taloudelliselta kannalta. Jos katsotaan asiaa keskuskirjaston todelliselta ja varsinaiselta tehtävän kannalta ympäristöön ja koko Suomen syrjäisempiin sopukoihin nähden, niin keskuskirjaston paikka ei silloin suinkaan ole Helsingissä.

Täällä Helsingissä on jo niin monta suurta kirjastoa, että jos niitä tänne asetettaisiin vielä yksi tai useampi lisää, niin ne tuskin tulisivat huomatuksikaan niiden entisten suurten kirjastojen vuoksi. Siihen sijaan jos keskuskirjasto, jonka hyväksi ajatellaan satoja tuhansia markkoja vuosittain uhrattavaksi, viedään johonkin maaseutukaupunkiin, on se siellä äärettömän suuri tekijä, suurena apuna maaseutukaupunkiin ja maaseudulle joutuneihin sivistyneihin henkilöihin nähden, jotka vielä edelleenkin tahtovat seurata aikaansa, joilla ei ole tilaisuutta kokoontua Helsinkiin luentoja kuulemaan, vaan tahtovat syventyä aikaansa seuraavaan kirjallisuuteen. Niille on äärettömän arvokasta, että keskellä maaseutua on olemassa paikka, jonne saavat pistäytyä silloin tällöin vaihtamassa ja hankkimassa uusia kirjoja. Mutta tuomoinen suuri kirjastolaitos, jommoista tästä ajatellaan tulevan, saisi keskellä maata enemmän kansan huomiota osakseen kuin se täällä Helsingissä jaksaisi kiinnittää. Jokainen ihminen syvimpiä salosopukoita myöten tietää, että täällä Helsingissä jo on suuria kirjastoja, mutta harvoja ne ovat, jotka ovat täältä itselleen kirjoja lainanneet. Mutta ei ainoastaan itse kirjasto vaikuta ympäristönsä sivistysoloihin, vaan

myös tämän kirjaston virkailijat. Me tiedämme, että maaseudulla ja maaseutukaupungeissa on äärettömän suuri puute sivistystyön tekijöistä, on suuri puute juhlapuhujista, esitelmänpitäjistä, kurssien ohjaajista ja sen semmoisista, ja ne harvat henkilöt, jotka ovat siellä, saavat monta kertaa säkkinsä nurin kääntää ja pudistella, kun ei parempia mestareita ole. Nyt kun ajatellaan, että tällainen suuri virasto, jossa olisi varsinaisen johtaja, apujohtaja ja konsulentteja, kaikki asianmukaisesti palkattuja, tulisi johonkin pieneen — tai suureenkin — maaseutukaupunkiin, olisi tämä äärettömän suuri lisä entisiin pieniin sivistystyövoimiin. Sillä minä uskallan olettaa, että ne henkilöt, jotka tulevat tällaista keskuskirjastoa hoitamaan ja ohjaamaan, ovat siksi sivistynyttä väestöä, että kykenevät tällaisiin tehtäviin ulkopuolella oman ammattinsa. Sitä paitsi on ajateltu, niinkuin mietinnöstä näkyykin, että keskuskirjaston yhteydessä pantaisiin toimeen kirjastonhoitajakursseja ja muitakin opintotilaisuuksia. Jos nämä kirjastonhoitajakurssit ja muut opetustilaisuudet pannaan toimeen Helsingissä, ei maaseudun nuoriso ole niinkään halukas rientämään pitkien matkojen päähän, Helsinkiin. Mutta nähty on, että kun maaseutukaupungissa pannaan toimeen tällaisia tilaisuuksia, niin ympäröivän maaseudun nuori väki ja vieläpä vanhempikin väki rientää satojen henkien joukolla tuommoisiin kursseihin. Siis tälläkin tavalla vaikuttaisi tämä keskuskirjasto hyvin sivistyttävästi ympäristöönsä ollessaan jossain maaseudun kaupungissa. Maaseudulla myös keskuskirjasto tulisi likeisempään kosketukseen ympärillä olevien saloseutujen kirjastojen kanssa, paremmin kuin Helsingistä käsin. Tämä on aivan välttämätöntä, koska sellaisen kirjaston pitää olla välittömässä kosketuksessa kuntien kirjastojen kanssa, joita se tulee ohjaamaan ja täydentämään niitä kirjavarastoilla. Ja jollei keskuskirjaston henkilökunta ole lakkaamattomassa kosketuksessa maaseudun kirjastojen kanssa, niin ei se tiedä maaseudun kirjastojen tarpeita ainakaan aivan todelliselta kannalta.

No niin, nämä ovat sellaisia periaatteellisia puolia, jotka puoltavat keskuskirjaston siirtämistä Helsingistä maaseutukaupunkiin.

Mutta niinkuin mainitsin on myös taloudellisia puolia, jotka eivät ole niinkään vähäisiksi arvatavat. Virkailijain palkat on suunniteltu sellaisiksi, kuin Helsingissä pitää olla. On ajateltu, että kirjastonhoitajan palkka olisi 7,000 markkaa, palkkio 2,000, siis 9,000 ja kolme palkankorotusta, à 500, siis 10,500 markkaa, mutta maaseutukaupungissa oppikoulujen opettajien ja

lehtorienkin palkat ovat noin 4—5,000 markkaa. Ajattelen, että tällainen kirjastonhoitaja saataisiin jokseenkin samalla palkalla kuin nuo opettajat, jota vastoin Helsingissä pitäisi olla melkein kaksinkertainen palkka. Tällä erotuksella 4—5,000 markalla saataisiin paljon kirjoja, jotka voitaisiin paremmin käyttää kuin tällaisen virkamiehen palkkaan. Maaseutukaupungissa tulisi myöskin huokeammaksi talon vuokraaminen ja tietysti myös rakentaminen, sillä eihän tällaista laitosta voi kauvan ajatella vuokrahuoneissa. Samalla tavalla myös tulisi huokeammaksi lämmitys ja monet muut taloudelliset seikat.

Kun tällä tavalla asiaa ajattelee taloudelliselta kannalta, niin voi heti asettaa kyseenalaiseksi, onko parempi käyttää nämä rahat virkamiesten palkkaukseen, talon vuokraan, lämmitykseen kuin varsinaiseen kirjojen ostoon. Sitä paitsi Helsingissä, minun mielestäni, on tätä kirjallisuutta ja sivistystä ja sivistynyttä väkeä melkein liikaa, niin ettei pitäisi millään tavalla sitä lisätä, vaan pitäisi työntää sitä maaseudulle.

Miksi on ajateltu juuri Jyväskylää? Sen takia olen ajatellut Jyväskylää, että Jyväskylä on jotenkin maan keskellä. Kun poikkirata on jo saatu, on joka puolelle hyviä liikennevälineitä. Jyväskylästä voidaan vaihtaa kirjalaatikoita nopeammin ja pienemmillä kustannuksilla. Sitä paitsi, kun Jyväskylässä kesällä on pidetty ja pidetään yliopistollisia lomakursseja, niin keskuskirjasto siellä varsin hyvin tarvittaisiin. Ehkäpä sinne saadaan varsinaisen yliopistokin. Keskuskirjasto valmistaisi sitä tehtävää, mikä yliopiston kirjastolla on olemassa. Jyväskylässä on seminaari ja seminaarin oppilaat saisivat harjoitella täällä kirjastonhoitoa, sillä useimmat kansakoulunopettajat maaseudulla ovat kirjastonhoitajia. Tämä sama asia on ennenkin ollut eduskunnassa: Kun asia oli 1912 esillä, puolustettiin Jyväskylää keskuskirjaston paikaksi. Sentähden ehdotan mietinnön neljännen sivun kolmannen kappaleen näin kuuluvaksi: „Keskuskirjasto olisi sijoitettava Jyväskylään, koska se siellä paremmin tarvitaan kuin Helsingissä ja koska se siellä, maan sydämessä, lähempänä ollen, voimakkaammin vaikuttaisi maan eri puolien sivistysoloihin kuin kaukaisesta Helsingistä käsin, jonne sitä myös on ehdotettu sijoitettavaksi”.

Ed. Lehtimäki: Mietintöön liitetystä vastalauseesta ehdotetaan vastoin valiokunnan kantaa, että mietinnössä mainitun kirjastovaltuuskunnan valitseminen jätettäisiin senaatin asiaksi. Sitä ei kylläkään sanottavasti perustella, huomautetaan vain, ettei ole „todellista syytä” jättää

sitä eduskunnan tehtäväksi eikä täällä puheen-vuorossakaan tullut esiin sen parempia perusteita. Valiokunnassa on kyllä sanottu, että tämä asia on niin pieni, ettei eduskunnan siis kannata tällaista vaalia itse toimittaa; menoeräkin on mittättömän pieni. Mutta maailmassa on jo kyllin kauvan mitattu kaikki rahasummain mukaan; tästä lähtien pitäisi asioita arvostella vähän muultakin kannalta. Ja tämä on yksi semmoinen. Vaikka rahasumma onkin pieni, jota minä mitä syvimmin valitan, niin on asia kaikissa tapauksissa suuri, ja siinä on seikkoja, jotka puolustavat valtuuskunnan valitsemisoikeuden pidättämistä eduskunnalle. Ensinnäkin sentähden, että tämä on uusi asia, josta ei meillä ole kokemuksia, joten eduskunnan pitäisi mahdollisimman läheltä seurata sen kehitystä. Minun nähdäkseni ei senkään tähden pitäisi sitä jättää senaatin asiaksi, koska hallitus ei ole vastuunalainen toimistaan eduskunnalle. Meillä on kyllä nyt kansanvaltainen senaatti, niinkuin ed. Ala-Kulju huomautti, jota ei kukaan epäile, mutta saattaisi sinne tulla toisenlainenkin. Ja kun ei hallitus laillisesti vielä ole eduskunnalle vastuunalainen, niin on johdonmukaista, että sille annetaan erikoisoikeuksia niin vähän kuin suinkin. Kun ei myöskään ole voitu väittää tuon valitsemisen tuottavan mitään haittaa eduskunnalle, niin en puolestani katso olevan syytä hyväksyä vastalauseetta.

Tämän yhteydessä tahdon puolestani huomauttaa eräästä seikasta, jossa olen eri mieltä. En ole tehnyt vastalauseetta, koska se ei olisi luullakseni saanut kannatusta nykyisten huonojen rahasioiden vuoksi, mutta pyydän kuitenkin muutamalla sanalla perustella kantaani. Minä pidän nimittäin tätä määrärahaa keskuskirjaston perustamiseen liian pienenä.

Minä en kylläkään täällä aio ruveta puhumaan kirjastojen merkityksestä sivistyksen edistäjinä, se tunnustetaan yleisesti. Sen sijaan huomautan eräästä toisesta periaatteesta, jota ei vielä tahdota yleisesti tunnustaa; siitä nimittäin, että yhteiskunnan velvollisuus on ylläpitää kirjastotoimintaa, ennen kun se vastaa tarkoitustaan. Nykyään aletaan jo kaikissa sivistysmaissa, ainakin useimmissa tunnustaa tämä periaate, että se on yhteiskunnan velvollisuus, lyhyesti sanoen: jokaisen kansalaisen pitää vapaasti saada lainata sellaista kirjallisuutta, jota hän tarvitsee omassa kehitys- ja sivistystyössään. Amerikassa tämä periaate on jotakuinkin toteutettu. Siellä on suuria keskuskirjastoja, joista esimerkiksi syrjäseuduilla asuvat yksityiset voivat saada haluamansa kirjakokoelman luokseen. Kaupungit omistavat kirjastoja, joissa löytyy mitä monipuo-

lisin kirjallisuus; esimerkiksi siirtolaisia varten on näissä verrattain laajoja siirtolaiskirjasto-osastoja heidän omalla kielellään. Esimerkiksi Fitchburgin pienessä kaupungissa Massachusettsin valtiossa kaupungin kirjastossa on laaja suomenkielinen haaraosasto. Ja jos pyytää jotain Ahontai Leinon teosta, jota siellä ei ole, niin se hankitaan sinne täältä asti, jos lainaaja haluaa. Sellaisissa paikoissa on siis toteutettuna periaate, että jokaisen kansalaisen tulee saada sitä kirjallisuutta, jota hän sivistystyössään tarvitsee.

Meillä, jossa ei ole koulupakkoa, jossa ei kansalaisille ole annettu yhteiskunnan puolelta edes kansakoulusivistystä, pitäisi senkin tähden toteuttaa tällainen periaate, tukea kansan pohjakerosten sivistyspyrkimyksiä. Nykyään on siihen entistä suurempi velvollisuus. Me elämme kaikesta päättäen suuren nousukauden alussa, jonka vaikutukset saattavat olla vielä syvemmät kuin suurlakon jälkeisen nousukauden. Yli maan perustetaan uusia yhdistyksiä, entisiin tulee joukottain uusia jäseniä, ja tämä merkitsee samassa määrässä sivistysharrastuksen leviämistä. Sellaisena aikana juuri pitäisi antaa edes kirjallisuutta kansan käteen, koska sivistystyö juuri silloin tuottaa monikertaiset tulokset. Tästä on suurlakon jälkeinen aika epäamättömänä todistuksena. Silloin ei kylläkään ollut yhteiskunnan puolelta kirjallisuutta saatavana, työläisten täytyi siis itse perustaa kirjastoja — ja niitä perustettiinkin niinä vuosina. Tämä valtava lukumäärä osoittaa myös, miten polttava sivistystarve ja tiedonjano vallitsi heräävän työväenluokan keskuudessa.

On huudettu, että työväen järjestöjen sivistysharrastus, niiden sivistys, merkitsee sitä, että kiihotetaan työläisiä vihaamaan porvareita ja sitten tanssitaan päälle! Jospa nämä huutajat kerrankin ajattelisivat, minkätähden nämä köyhät työläiset ovat monasti viime penneillään perustaneet tuollaisen määrän kirjastoja — ja oikein liikuttavaa on nähdä, miten monet kirjat näissä pienissä kirjastoissa ovat suorastaan kuluneet rikki. Tämän ohessa ovat työläiset yksityisesti ostaneet itselleen näinä vuosina kirjallisuutta enemmän kuin luullaankaan — löytyy tuhansia, jotka ovat hankkineet verrattain huomattavan kirjakokoelman oman sivistystarpeensa tyydyttämiseksi. Ken tuntee olosuhteet ennen suurlakkoa, hänen täytyy tunnustaa, että Suomen kansan yleinen sivistystaso on hämmästyttävästi kohonnut, mutta epäilemättä tulokset olisivat vielä suuremmat, tietoisuus syvempää, jos olisi kirjallisuutta ollut vapaasti saatavissa kirjastojen välityksellä.

Periaatteessa nyt kylläkin koetetaan pyrkiä oikeaan päämäärään, mutta määrärahojen pienuu-

den vuoksi ei vielä voida todellisuudessa toteuttaa alussa mainittua periaatetta. Mitä ensinnäkin tulee yleisiä kirjastoja koskeviin ehdotuksiin, niin näiden järjestäminen ja avustaminen on aivan välttämätöntä, mutta niiden kautta ei voida auttaa niitä, jotka kaikkein kipeimmin kirjallisuutta kaipaavat — onhan vanhassa kirjastossa edes jotain käteen otettavaa. Mutta ajatelkaamme esimerkiksi äskettäin perustettuja yhdistyksiä maaseudulla, kaukaisilla syrjäseuduilla, joissa ei ole lähistölläkään mitään kirjastoja. Tähän aikaan on heidän miltei mahdoton itse ostaa kirjallisuutta elintarpeiden kalleuden vuoksi, alkava yhdistys ei myöskään voi itse heti perustaa kirjastoa! He eivät siis mitenkään saa kirjallisuutta käytettäväkseen ja kuitenkin tällaisten äskettäin toimintaan heränneiden tiedonhalu on erittäin suuri. Heitä voi nopeimmin auttaa ainoastaan keskuskirjasto, jos se on tarpeeksi suuri.

Täällä on kyllä aikaisemmin vallinnut ahtaampi käsitys keskuskirjastoista. Muun muassa 1914 vuoden mietinnössä mainittiin että „aiotun keskuskirjaston päätehtävänä olisi anomusehdotuksen mukaan muiden kansankirjastojen kautta tarjota kaikille kansalaisille mitä erilaaisinta kirjallisuutta”, ja jälkeinpäin lisätään, että „myös voitaisiin kirjasarjoja kiertävinä kirjastoina lähettää sellaisiin paikkoihin, joiden läheisyydessä ei ole kirjastoa”. Tämä viime mainittu on ikäänkuin sivutehtäväksi asetettu. Mutta minun nähdäkseni täytyy meidän mennä pitemmälle, meidän olosuhteissa täytyy antaa yhtä suuri, ellei vielä suurempi paino sille välittömälle merkitykselle, mikä keskuskirjastolla tulee olla kansansivistystyössä. Sentähden olisi pitänyt heti ehdottaa niin suuri summa, että siihen olisi voitu saada kirjoja riittävästi. Minä olen varma, että kun keskuskirjastomme alkaa toimintansa, niin nämä uudet ja syrjäseuduilla olevat työväenjärjestöt tulevat esittämään niin paljon lainapyyntöjä, ettei sen kirjavarasto riitä.

Mitä tulee ed. Kokon tekemiin väitteisiin keskuskirjaston paikkaan nähden, niin minun luulakseni ei tämän kirjaston paikallinen vaikutus tule olemaan kovinkaan suuri. Sen pääpyrkimyksenä tulee olla koko maan sivistystarpeiden tyydyttäminen kirjastoalalla, eikä se voi panna paljon huomiota paikallisiin oloihin. Niin pienessä kaupungissa kuin Jyväskylässä ei sen vaikutus päinvastaisessakaan tapauksessa voi olla niin suuri kuin ed. Kokko täällä luulotteli. En myöskään usko, että siellä keskuskirjastoon paljonkaan halvemmalla saataisiin kunnollisia toimitusjoita kuin Helsingissäkään. Jos siellä joku lyseonlehtori on oppinut tulemaan toimeen nälkäpalkalla,

niin tuskinpa hän kelpaa tämän laitoksen johtajaksi. Koska se tulee johtamaan koko maata koskevaa sivistystoimintaa, niin kyllä sen johtoon täytyy koettaa saada paras mies, joka saatavissa on. Mutta tuskinpa sellaista saadaan jonkun lyseon kielenopettajan palkalla, vaikka hänet Jyväskyläänkin siirretään. Mitä siihen tulee, että tämä paikka olisi kulkureitteihin nähden edullisimmassa asemassa, niin ainakin itä-Suomeen Jyväskylästä kirjoja lähetettäessä tulee matka erittäin pitkäksi. Mielestäni mietintöä vastaan tehdyt väitteet eivät ansaitse huomiota, ja ehdotan, että eduskunta hylkää vastalauseen ja hyväksyy mietinnön sellaisenaan.

Ed. Åkerblom: Det förslag till åtgärd för främjande af folkbibliotekens verksamhet, som utvecklats i kulturutskottets betänkande, torde utan tvifvel kunna allmänt mottagas med glädje, men mest dock på det håll, där biblioteksverksamheten ligger nere, nämligen på landsbygden. I städerna har man ju i allmänhet ganska väl ställt med biblioteksväsendet. I samband med statens skolor och andra inrättningar med statsbidrag finnas vanligen betydande bibliotek, som stå tillgängliga för ortsbefolkningen. Kulturutskottet har emellertid icke gifvit någon utredning om, huru mycket staten årligen bidrager till dessa biblioteksformer, något som skulle hafva varit egadt att framställa statens skyldighet beträffande folkbiblioteken på landsbygden i klar dager. Utom de bibliotek, som understödas af staten, hafva stadskommunerna oftast särskilda s. k. folkbibliotek med läsesalar. Hade vi det lika väl ställt i landskommunerna, så behöfde ingen vidare åtgärd vidtagas. De åtgärder, som nu planlagts för bibliotekssaken, böra följaktligen åsyfta att hufvudsakligast bringa hjälp till landsbygden. Blott en mening torde likaså råda om det sätt att organisera arbetet för bibliotekssaken, som kulturutskottet föreslår, nämligen att här bör tillsättas af landtdagen en bibliotekskommission och att denna får taga ledning vid inrättandet af ett centralbibliotek och en biblioteksbyrå samt anstallandet af konsulenter för bibliotekssaken. Men då hela åtgärden nu närmast skall gå ut på att upphjälpa biblioteksväsendet på landsbygden, bör flertalet medlemmar i kommissionen väljas från landsbygden. Endast den, som är hemma från landsbygden, har närmast kännedom om, hvad som behöfver göras där och har därigenom också bättre insikt om, huru arbetet bör anordnas. Den främsta fordran vid val af medlemmar i bibliotekskommissionen bör således vara den, att personerna äro fullt förtrogna med landsbygdens be-

hof. Blir kommissionen sålunda sammansatt, komma dess medlemmar att kunna gifva de ändamålsenligaste instruktioner och arbetsuppgifter åt biblioteksbyrån och konsulenterna. Men själfallet böra personer, som hafva bibliotekstekniska insikter, också blifva representerade i kommissionen. Utskottet har föreslagit, att kommissionen skall bestå af 7 ordinarie medlemmar och 5 suppleanter. Efter storleksförhållandena mellan folkmängden på landsbygden och i städerna borde då 5 ordinarie medlemmar och 4 suppleanter representera landsbygden och 2 ordinarie och en suppleant representera städerna. Som representanter för städerna kunde då väljas personer, som äro särskildt inkomna i bibliotekstekniska frågor. Den kommitté, som 1913 utarbetade förslag till upprättande af centralbibliotek och hvars förslag kulturutskottet i hufvudsak omfattat, anlade en något för trång syn på centralbibliotekets uppgift. Den ville, att detta bibliotek icke skulle betjäna forskningen, men detta är just, hvad man på landsbygden vill. Som känt, är det nu omöjligt att få låna, utom i hufvudstaden, böcker från de allmänna biblioteken, som finnas här för forskningsändamål. Genom denna svårighet blir det så godt som omöjligt för många, som annars hade tid och lust, att syssla med forskningsarbete, då man icke får låna sådana arbeten, som man behöfver och som det är svårt att få köpa. Det har, som känt, uppstått öfverallt på landsbygden ett lifligt intresse för hembygdens utforskande. Personer, som ville egna sig däråt, borde genom det föreslagna centralbiblioteket få tillfälle att låna sådan litteratur de behöfva härför. Detta centralbibliotek bör, jämte det att det sprider populära böcker, också blifva för landsbygdens forskare, hvad universitetsbiblioteket är för den studerande ungdomen i hufvudstaden.

Med det anförda har jag velat något bestämmande, än hvad kulturutskottet i sitt betänkande gör det, framhålla, att det är i främsta rummet landsbygden, som är i behof af det ifrågasatta centralbiblioteket, och att landsbygden därför främst behöfver blifva representerad i den föreslagna bibliotekskommissionen samt att centralbiblioteket jämte verksamheten för folkbiblioteken äfven böra söka tillgodose behovet af litteratur för forskare på landsbygden. För min del vill jag godkänna utskottets förslag.

Ed. P. Virkkunen: Sen johdosta, etten ollut valiokunnassa saapuvilla silloin, kun vastalause oli jätettävä, pyydän ilmoittaa, että minä tästä syystä en ole voinut allekirjoittaa tähän mietintöön liitettyä vastalauseita, jota kannatan.

Mutta sen lisäksi, mitä tässä vastalauseessa tuodaan julki, on minun parissa muussakin kohdassa merkittävä eriävä ajatukseni valiokunnan enemmistön kantaa vastaan.

Valiokunta on kyllä yksimielisesti ehdottanut, että erityinen kirjastovaltuuskunta asetettaisiin uudella tavalla johtamaan ja kaikin puolin elvyttämään kansankirjastoliikkeen kehitystä meidän maassamme. Tämä on uusi ja huomattava toimenpide, jonka vaikutukset kyseessäolevalla alalla epäilemättä tulevat olemaan sekä laajakantoisia että hedelmällisiä. Valiokunta on tästä vallan selvillä, mutta kuitenkin se ei ole mietinnössään omistanut riittävää asiallista huomiota erälle toimille, jotka ovat kirjastovaltuuskunnan asettamisen välittömässä yhteydessä ja joiden esittämistä eduskunnalle olisi käsittääkseni ollut valiokunnan suoritettava.

Valtuuskunnan asettamisen suhteen valiokunta ehdottaa, että eduskunta pidättäisi henkilöittien vaalin itselleen ja sen toimituttaisi valitsijamihillään. Tätä ehdotusta ei mietinnössä ollenkaan perustella, mutta valiokunnassa annettiin enemmistötaholta ja täällä edellä on ed. Lehtimäki antanut tietää, että se johtuu epäluottamuksesta, jollei nykyistä, niin jotakin tulevaa senaattia kohtaan. Ed. Söderholm on jo osottanut, kuinka perusteeton tämä valiokunnan kanta on, ja ed. Lehtimäelle täytyy huomauttaa asiata, josta hän ei näy olevan tietoinen, että hallitus on eduskunnalle antanut esityksen ja eduskunta on tänä iltana lähettänyt valiokuntaan tämän esityksen, jonka eräissä pykälässä säädetään, että senaatti kokoonpannaan eduskunnan luottamusta omistavista henkilöistä. Kun hallituksen ja eduskunnan suhteet muodostuvat tällaisiksi, niin ei eduskunnalla ole mitään aihetta pyrkiä kasaamaan itselleen sellaisia tehtäviä, jotka luonnostaan kuuluvat maan hallitukselle. Tämä on vastalauseen kanta ja sellaisena se on kaikin puolin kannatettava.

Mutta tästä johtuu toinen asia. Valiokunnan enemmistö osottaa omalta kannaltaan katsoen kummastuttavaa ristiriitaisuutta, kun se siitä huolimatta, että sen mielestä kirjastovaltuuskunta on eduskunnan asetettava eikä senaatin, kuitenkin ehdottaa jätettäväksi senaatille tehtäväksi vahvistaa kirjastovaltuuskunnan ynnä keskuskirjaston menosääntö sekä myöskin valtuuskunnan ohjesääntö. Siis kun on kysymys henkilöiden asettamisesta yleistä tehtävää suorittamaan, silloin ei valiokunnan mielestä ole luotettava senaattiin. Mutta kun on puhe näiden henkilöiden tehtävien määräämisestä tahi rahojen antamisesta heidän hoidettavakseen, silloin valiokunnan enemmistön

käsityksen mukaan luottavaisuus äsken epäiltyä senaattia kohtaan on paikallaan. Tällainen valiokunnan epäjohtonmukaisuus ja hatarus ehdotuksissaan on oudoksuttava. Katson, että valiokunnan mietinnön tässä kohdassa paljastuu asiallinen puute, joka on korjattava. Voisi ehkä ajatella mahdolliseksi, että kirjastovaltuuskunnan menoarvion ja ohjesäännön valmistaminen jätettäisiin senaatin asiaksi siinä tapauksessa, että itse valtuuskunnankin asettaminen sille uskottaisiin. Mutta joskin valtuuskunnan asettamisessa näin meneteltäisiin, kuten vastalauseessa ehdotetaan, niin epäilemättä silloinkin on asianmukaisempaa, että eduskunta itse saa tilaisuuden käsitellä asianomaisen valiokunnan valmistamaa niin hyvin menoarviota kuin ohjesääntöä valtuuskunnalle. Ja tämä on aivan välttämätön siltä kannalta katsoen, jonka valiokunnan enemmistö on omaksunut. Kaikkein vähimmin voinee tulla kysymykseen sellainen menettely, jota valiokunta myöskin suosittaa, että asetettava kirjastovaliokunta itse saisi ehdottaa sekä menoarvionsa että ohjesääntönsä. Tämä tietäisi sitä, että nämä asetettavat kirjastohenkilöt saisivat itse määrätä m. m. palkkiomääränsä; mutta tuskin tämä sentään voinee mahtua sopivaisuuden rajoihin. Valiokunta on, kuten myöhemmistä mietinnöistä on käypä ilmi, suunnitellut kirjastovaliokunnalle muitakin sivistystehtäviä kuin keskuskirjaston ja yleensä kirjastotoiminnan hoitamisen. Sitä suurempi syy olisi valiokunnalla ollut selvittää m. m. palkkauspuolta ehdotuksessa. Kun vielä ottaa huomioon, että valiokunta ehdottaa verrattain suurten rahamäärien myöntämistä valtuuskunnan käytettäväksi, niin lienee eduskunnalle ei ainoastaan mielenkiintoista vaan tärkeätäkin saada tietää, miten valiokunta ajattelee näitä rahoja käytettäväksi. Valiokunnan mietinnön sivulla 5 olevat viittaukset vuonna 1914 toimineen keskuskirjastokomitean vastaaviin ehdotuksiin eivät ole riittäviä eivätkä edes valaisevia, sillä valiokunnan ehdottamat määrärahat ovat siinä määrin suuremmat, kuin kirjastokomitean aikaisemmin ehdottamat, ja valiokunta itse huomauttaa, kuinka suuressa määrässä olosuhteet ovat muuttuneet vuoden 1914 jälkeen. Valiokunnalla ei käsittääkseni ole ollut mitään syytä jättää täyttämättä puheenaolevaa velvollisuutta eduskuntaa kohtaan eikä tällainen menettely liene sopusoinnussa sen kanssa, mitä yleensä voidaan katsoa eduskunnan valiokuntatyössä vakiintuneeksi tavaksi, kuten viimeksi edellisessä istunnossa käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietintö Antellin kokoelmien ja rahavarojen hoitamisesta todistaa. Esitettiinhan mainitussa mietinnössä yksityiskohtainen ehdotus sekä

Antellin valtuuskunnan ohjesäännöksi että valtuuskunnan jäsenten palkkioksi. Tämäntapaisen yksityiskohtaisen ehdotuksen olisi mielestäni sivistysvaliokuntakin ollut velvollinen eduskunnalle esittämään. Enkä minä käsitä, mistä syystä valiokunta ei ole tahtonut suorittaa tätä tehtävää, johon sitä valiokunnassa kyllä on kehoitettu ja jonka täyttäminen sille luonnollisesti ei olisi ollut ylivoimainen tehtävä. Pyydän sen perusteella, mitä minulla on ollut kunnia esittää, samalla kun kannatan valiokunnan kumpaakin pontta ja yhdyin vastalauseessa esitettyyn perustelujen muutosehdotukseen lisäksi saada ehdottaa, että eduskunta palauttaa mietinnön takaisin sivistysvaliokuntaan sitä varten, että valiokunta mietinnön perusteluihin lisää yksityiskohtaisen ehdotuksen kirjastovaltuuskunnan ohjesäännöksi ja menoarvioiksi.

Ed. Sundblom: I likhet med hr Söderholm ställer jag mig på reservationens ståndpunkt. Inom kulturutskottet har jag häfdat den uppfattningen, att icke landtdagen, utan regeringen bör utse medlemmar i bibliotekskommissionen. Och jag måste ifrågasätta, huruvida det kan vara förenligt med landtdagsordningen, att en sådan uppgift ålägges landtdagen och fräntages regeringen. Redan år 1907 fattade landtdagen ställning till en fråga af likartad beskaffenhet. Det var då fråga om anslag för finska litteraturens befrämjande. Petitionsutskottet, sedermera kulturutskottet, hade föreslagit, att landtdagen skulle utse fyra medlemmar i delegationen, men landtdagen afböjde detta förslag, finnande detsamma vara oriktigt. Enahanda förfarande inslog landtdagen 1911, då en reservation i likartadt syfte förkastades. Jag ber att i allo få understöda hr Söderholms förslag.

Ed. Johansson: Då här i kväll har talats tillräckligt mycket i frågan, vill jag fatta mig så kort som möjligt. I den till betänkandet fogade reservationen föreslås reservanterna, det valet af biblioteksdelegation borde tillkomma senaten och icke, såsom utskottet föreslagit, landtdagen. Då frågan första gången förekom till diskussion i utskottet, var jag tveksam, hvilken ståndpunkt som var den riktiga i detta afseende. Senare beslöt jag dock förena mig med dem, som ansågo att landtdagen borde förrätta valet. Jag gjorde det med samma motivering, som framhölls här af hr Lehtimäki. Jag är öfvertygad om att den senat, som vi nu ha, är så folkvänlig, att man kan lämna valet af en biblioteksdelegation åt den,

men i framtiden vet man icke, hvilken regering vi kunna få. Denna kan komma att ställa sig afvisande och fientlig mot bildningssträfvanden. Den kunde då använda sin myndighet i fråga om bibliotekskommissionen och invälja för deras syften lämpliga personer. Den kunde äfven utföra en skadlig censur hvad centralbiblioteket vidkommer, utgallra enligt dess åsikt skadliga böcker samt uppfylla det uppkomna tomrummet med för dem behaglig litteratur. Det är på grund af dessa synpunkter som jag omfattar förslaget att val af bibliotekskommission skulle tillkomma landtdagen. Hr Kokko har i kväll varmt och energiskt talat för att centralbiblioteket skulle placeras i Jyväskylä. Denna åsikt är icke ny. Då denna fråga tidigare behandlades i landtdagen, föreslog utskottet också, att biblioteket borde placeras i Helsingfors. Äfven nu har utskottet omfattat samma ståndpunkt, och jag anser äfven att skälen för centralbibliotekets placering i Helsingfors äro så öfvervägande i alla afseenden, att någon annan plats icke kan komma i fråga. Såsom utskottet äfven framhållit, utgör Helsingfors ett centrum för det andliga och kulturella lifvet, och då man kan antaga, att de flesta medlemmar i bibliotekskommissionen blifva valda från Helsingfors, vore det opraktiskt, att centralbiblioteket vore förlagdt till annan ort. Vidare har jag äfven ansett att, då centralbiblioteket komme att omfatta såväl finsk som svensk litteratur, det med tanke på, de svensktalandes intresse är opraktiskt och olämpligt, att centralbiblioteket skulle placeras så avlägset från trakter bebodda av svensktalande. Därför har jag äfven förenat mig med utskottets majoritet om att centralbibliotekets plats blir i Helsingfors. Jag ber för min del att få föreslå, att landtdagen måtte godkänna utskottets betänkande.

Ed. Salovaara: Käsillä olevaa sivistysvaliokunnan mietintöä n:o 2 silmällessä tulee väkisin mieleen se lohduttava ajatus, että kirjastotoiminta maassamme ottaa perustettavan keskuskirjaston kautta jättiläisakeleen ja että tämän toiminnan kautta sivistyksen leviäminen maassamme alkaa laajalti lainehtien levitä. Sillä tarkoituksenahan on saada kansan syvät rivit, pohjakerrokset, kirjastojen merkitystä ymmärtämään ja niitä perustamaan sekä kirjoista itselleen tietoa ammentamaan ja näin tiedon puuta lähentelemään. Sannottakoon, että kirjastoasia maassamme tavallaan nyt vasta täysin järjestetään, kun kirjastotoiminnan johto annetaan perustettavalle Suomen kirjastovaltuuskunnalle ja sen käsiin, jonka tehtävistä mainitaan mietinnössä muun muassa seurata

ja edistää maamme kansankirjastojen toimintaa ja kirjastoliikettä yleensä sekä neuvoilla ohjata ja varoilla tukea niitä. Tämän johdon alaisena tulisi olemaan keskuskirjasto ja kirjastotoimisto.

Jäsenten valitseminen valtuuskuntaan on minun mielestäni laajakantoinen tehtävä, sillä näiden jäsenten tulee ehdottomasti olla kirjastoasiantuntevia. Ja on, ei ainoastaan suotavaa mutta välttämätöntäkin, että valtuuskunnan jäseniä valittaessa maaseutukin mukaan otetaan ja maalaisjäseniä valitaan.

Mitä tulee siihen, miten vaali on toimitettava, katsoisin siinä sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisesti edullisimmaksi, että eduskunnan valitsijamiehet vaalin toimittaisivat.

Keskuskirjaston paikka on mielestäni tärkeimpiä tekijöitä tässä suuressa kysymyksessä. Jos onnistutaan tässä, niin on yhdestä pulmasta selvitty. Valiokunta onkin paikaksi ehdottanut Helsingiä ja Jyväskylää. Niin, onhan tavallista, että jos jotakin uutta, suurta suunnitellaan, niin se on eittämätön totuus, että se on perustettava Helsingiin. Sillä tässä pesässä on saatava kykeneviä voimia asioita murtamaan, vaikkakin ne voimat ovat saatavissa monta kertaa suuremmilla summilla, kuin jos tuo tai tämä laitos olisi perustettu muualle. Valiokunnan vähemmistö on uskaltanut ehdottaa, että keskuskirjasto sijoitettaisiin maan sydämeen, Jyväskylään, ja tokkopaahan sopivampaa paikkaa löytäisikään, vaikka etsisi, sillä onhan Jyväskylä ikäänkuin ammoisista ajoista tämän tarkoituksen tyyssijaksi määrätty. Sillä Jyväskylään oli ensimmäinen, jossa kansanlasten kasvattajille tie näytettiin suureen tehtävänsä, ja tämän perusteella ilman mitään muuta olisi keskuskirjasto Jyväskylään sijoitettava, jos kerran tämän keskuskirjaston tehtävä on kansanlasten valistamisen jatkamista, kuten oletan. Mutta Jyväskylällä on muitakin edellytyksiä ottaa tämä homma hoidettavakseen ja on oikeuksia muitakin, joitten mukaan sille tämä etu on tuleva. Onhan Jyväskylä kesä- ja tuleva yliopistokaupunki. Ja onhan Jyväskylä keski-Suomen, mutta uskon siitä tulevan Suomen pääkaupungin.

Keskuskirjasto sijoitettuna Jyväskylään on paikassa, mitä parempaa ei löydetä. Jos se sinne sijoitetaan, luopi se sitä valoa kansalle, jonka tehtävä on ja tulee olemaan suuri. Edellä olevan lisäksi tulevat hoitokustannukset Jyväskylässä puolta huokeammiksi kuin Helsingissä, joten suurempi summa voidaan käyttää itse asiaan, se on kirjoihin. Onhan selvää, että nykyhetkellä jo pitäisi pitää silmällä, ettei hyvän saavuttaminen ylettömiin yleneisi. Edellisen nojalla yhdyin kan-

nattamaan mietintöä ed. Kokon tekemällä lisäyksellä että kirjasto perustetaan Jyväskylään.

Ed. Estlander: I likhet med hr Söderholm och hr Sundblom anser jag det vara hvarken lämpligt eller riktigt, att landtdagen skulle under sig inrätta ämbetsverk, och får jag därför understöd det af hr Söderholm gjorda förslaget.

Ed. Ståhlberg: Valiokunnan ehdotus, että keskuskirjaston johtamista varten asetettaisiin eduskunnan valittava valtuuskunta, sisältää, niinkuin useat puhujat jo ovat huomauttaneet, arveluttavaa lainsäätäjän tehtävään ja hallituksen tehtävään sekoittamista. Paitsi Suomen Pankkia, joka vanhastaan on ollut eduskunnan hoidettavana, on eduskunnan asetettavia valtuuskuntia aiheutunut siitä, että yksityisillä lahjoituksilla on uskottu varoja nimenomaan eduskunnan huostaan ja hoidettavaksi. Mutta tässähän nyt on puheena valtion virasto, jota pidettäisiin voimassa säännöllisillä valtion menoilla. Ei sentähden ole mitään tuollaista syytä asettaa sitä ehdotettuun säännöttömään poikkeusasemaan. Eikä sitä voi riittävästi oikeuttaa myöskään halu turvata kirjastolaitosta valistusvastaisilta hallitussuunnilta, yhtä vähän kuin siitä syystä voidaan muillakaan hallinnon aloilla, erityisesti kansan kasvatuksen ja kansan valistuksen alalla johtavién viranomaisten nimitystä vetää eduskunnan toimitettavaksi, jolle se luonteeltaan ei sovellu. Että keskuskirjaston johto tehtäisiin eduskunnan valittavaksi, on sitä luonnottomampaa, kun valtuuskuntaa koskevat tarkemmat määräykset ja ohjesäännöt mietinnön mukaankin olisivat senaatin annettavat. Tämä on mielestäni, päinvastoin kuin eräs edellinen puhuja esitti, asianmukaista. Aivan eri asia on, että Antellin valtuuskunnalle, joka on juuri tuollaista eduskunnalle lahjoitettua rahastoa varten olemassa, ohjesääntö vahvistetaan eduskunnassa. Tässä on puhe, niinkuin sanottu, valtion viraston ohjesäännöstä ja sellaisen vahvistaminen ei sovellu eduskunnan tehtäväksi. Mitä taas menoarvioon tulee, niin piakkoin toivottavasti saadaan eduskunnalle lakiehdotus yleensä valtion tulo- ja menoarvion perusteiden järjestämisestä ja siinä yhteydessä tulee myös säädettäväksi, millä tavalla on uusiin palkkasääntöihin nähden meneteltävä, kuinka seikkaperäisesti ne ovat tulevat eduskunnan päätettäväksi, mutta erikseen nyt puheenaolevaa kirjastovirastoa varten ei ole asianmukaista ryhtyä täällä vahvistamaan seikkaperäistä menoarviota.

Voin useampain ehdotusten välttämiseksi yhtyä ed. Söderholmin ehdotukseen, edellyttäen, että jos se hyväksytään, niin asiaa totutettaessa

valtuuskunnan sijasta tulee myös käytettäväksi asianmukaisempaa nimitystä.

Ed. Latvala: Muutamat edelliset puhujat ovat tahtoneet tehdä epäilyksenalaiseksi tuon asian, onko oikeudenmukaista sivistysvaliokunnan ehdotus, että eduskunta valitseisi kirjastovaltuuskunnan. Minä myönnän, että sivistysvaliokunnassa ensi aluksi mielipiteet tässä suhteessa olivat enemmän hajallaan, mutta vähitellen enemmistö vakaantui siinä käsityksessä, mikä sitten tuli valiokunnan päätökseksi, nimittäin 13 äänellä 3 vastaan. Katsottiin nimittäin tällainen laitos kuin nyt kyseessäoleva keskuskirjasto, jota täytyy pitää laajakantoisena sivistyslaitoksena, siksi tärkeäksi, että ainakin toistaiseksi olisi sopivinta, että eduskunta valitsijamiestensä kautta valitsisi tuon valtuuskunnan. Tällä nyt ei suinkaan ole tahdottu millään tavalla ilmituoda epäluottamusta hallitusta kohtaan, ei nykyistä ja toivottavasti ei tulevaisuuteen, vaikkakin — se täytyy myöntää — sellaistaikin ajatusta oli, etteihän meillä ole varmaa tietoa, minkälainen hallitus joskus vastaisuudessa sattuisi olemaan, joka ehkä olisi hyvinkin paljon ristiriidassa eduskunnan kanssa. Muutoin ei mielestäni mikään estä eduskuntaa vastaisuudessa, jos se tarpeelliseksi huomaa, muuttamasta tässä kohden asiaa siihen suuntaan, että tämän valtuuskunnan valitseminen jätettäisiin hallitukselle, mikä voi olla hyvinkin mahdollista sitten, jos ja jos hallituksen ja eduskunnan väliset suhteet tulevat sellaisiksi kuin äsken saatu hallituksen lakiehdotus tarkoittaa. Siis ei mielestäni mikään estä — eikä sen pitäisi olla perustuslainkaan eikä valtiopäiväjärjestyksen kanssa ristiriidassa — vaikkakin eduskunta tämän valtuuskunnan nyt valitsijamiestensä kautta valitsisi.

Ed. Virkkunen äsken piti ristiriitaisena tuota seikkaa, että valiokunnan enemmistö on ehdottanut valtuuskunnan valitsemisen eduskunnalle ja kuitenkin menoarvion ja ohjesäännön laatimisen hallitukselle. Jos minä oikein kuulin ja käsitin ed. Virkkusen lausuntoa, niin hän jonkun verran erehtyi. Valiokunnan mietinnössä näet sivulla 5 sanotaan näin: „menoarvio ja ohjesääntöehdotuksen laatiminen olisi jätettävä kirjastovaltuuskunnalle tehtäväksi”. Tämän mukaan se on juuri tuo kirjastovaltuuskunta, joka laatisi menoarvio- ja ohjesääntöehdotuksen, edellisessä kappaleessa on vain ehdotus, että senaatti vahvistaisi ohjesäännön. Tokkohan mikään estäisi, vaikka eduskuntakin sen vahvistaisi, mutta sehän ei ole käytännössä asianmukaista. On arvatenkin käytännön mukaista, että hallitus, senaatti, sen vah-

vistaisi. Täällä on jo puhuttu siitä, että eduskunta valitsee Antellin kokoelmain hoitokomitean ja on huomautettu, että tämä on toinen asia. Saattaa olla. Kun eduskunnan taholta milloin on määrätty, ehdotettu tai hyväksytty joitakin komiteoja asetettaviksi, on toisinaan hallitus asettanut tällaisia komiteoita, määrännyt siihen virkailijat, jäsenten palkkiot y. m. Tässä kohden voisi niinkin käydä. Tämä tästä.

Täällä ovat sitten jotkut puhujat olleet eri mieltä valiokunnan kanssa kysymyksestä kirjaston paikasta, on puolustettu Jyväskylää, kuten oli valiokunnan vähemmistön laita. Kuitenkin valiokunnan enemmistö, kuten mietinnöstä näkyy, puolustaa Helsinkiä. Ja siihen oli monet pätevät syyt. Helsinki on kieltämättä maamme, sanoisinko, henkisen elämän keskus ja yleisin liikepaikka. Tännehan kaikkien tiet soveltuvat, tänne ne tuovat kautta maan, täällähän pidetään useimmat, tärkeimmät kokoukset, ja useimmilla kansalaisilla on asiaa pääkaupunkiin, useammin kuin Jyväskylään tai jonnekin muuante keski-Suomeen. Kansakoulunopettajain kokoukset esimerkiksi tulevat todennäköisesti vastaisuudessa pidettäväksi yksinomaan Helsingissä. Täällä ovat yliopistolliset jatkokurssit ja monenlaisia kursseja ynnä muita kokouksia. Kulkuneuvot ovat tänne tietysti kaikkein sopivimmat, jotavastoin Jyväskylä olisi, kuten täällä jo huomautettiin, epäedullisessa asemassa esimerkiksi siihenkin nähden, että itä-Suomesta olisi sinne jotakuinkin vaikeat kuljetuskeinot ja kulkuneuvot. Vielä on huomattava, että täällä Helsingissä olisi huoneustoja sopivammin saatavissa, samoin virkamielihistää ja toimihenkilöitä. Jyväskylää on puolustettu senkin tähden, että siellä on maamme vanhin seminaari. Se ei paljoa puolusta, vaikkakin tuo sängen ummehtuneelle kannalle jäänyt, ajatansa 30 vuotta järeällä oleva laitos on siellä. Senkö vuoksi sinne kannattaisi sijoittaa keskuskirjasto, valistamaan muka tuota seminaaria, sen vanhanaikaisella kannalla olevia lehtoreita ja niiden johtamia oppilaita? — En tahdo pitemmästi puhua tästä. Puolustan valiokunnan mietintöä sellaisenaan.

Ed. T. Ikonen: Kuuluin valiokunnassa siihen vähemmistöön, joka tahtoi, että valiokunnan mietintöön olisi liitettävä kirjastovaltuuskunnan ohjesäännön ehdotus ja menoarvio. Kuitenkin käsitteli valiokunnan jaosto, joka tätä mietintöä valmisteli, asiaa siksi ylimielisesti, ettei se esittänyt edes tätä menoarviota valiokunnalle. Minun mieleni teki silloin valiokunnan vähemmistöön jääneenä panna vastalause koko esitetyn

rahamäärän myöntämistä vastaan, koska minulla, vaikka olen valiokunnan jäsenenä, ei nytkään vielä ole selvillä, mihin tämä suuri rahamäärä tulisi käytettäväksi. En kuitenkaan ole vastalausesta pannut siitä syystä, että se olisi voitu leimata sivistysvihamieliseksi teoksi. Kannatan siis ed. Virkkusen ehdotusta, että mietintö tätä lisäystä varten palautettaisiin takaisin valiokuntaan.

180,000 markan määräraha on mielestäni siksi suuri, että eduskunnan olisi syytä tarkastaa, miten se käytetään. Tärkeätä on erittäin se seikka, että menoarvion laatiminen ja siis myös palkkaukseen ja kirjoihin käytettävien rahamäärien suhteen määrääminen jäisi valtuuskunnan ehdotettavaksi.

Kannatan myös vastalausesta, joka koskee kirjastovaltuuskunnan valitsemista, koska nyt tekeillä olevan lakiehdotuksen mukaan — joka saanee eduskunnan hyväksymisen — hallitus tulee eduskunnalle vastuunalaiseksi. Ihmettelen muuten sitä erityistä kurinpitoa, joka vasemmistossa näkyy kaikkiin näihin pieniinkin asioihin nähden olevan vallalla, sillä kuten tätä ehdotusta käsiteltäessä valiokunnassa kävi selville, lausui eräs vasemmistolainen jäsen, että hän edelleenkin on sitä mieltä, että senaatti olisi tämän kirjastovaltuuskunnan oikea valitsija, mutta hän lojallisuudesta puoluettaan kohtaan, joka tällaisiin asioihin oli takertunut, äänestää vasten omaa vakaumustaan.

Ed. Juutilainen: Minun mielestäni on aivan täysi syy kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta, että tämä mietintö palautettaisiin takaisin sivistysvaliokuntaan, joka tekisi siellä yksityiskohtaisen ehdotuksen menoarviosta, toisin sanoen siitä, millä tavoin esitetty määräraha aiotaan käyttää. Yhdyn niihin perusteluihin, jotka ed. Ikonen esitti ed. Virkkusen tekemän ehdotuksen kannattamiseksi.

Ed. Hagman: Eräs edellinen puhuja mainitsi jo, että valiokunnassakin alussa oli epäilyksiä siitä, kenenkä valiokunta ehdottaisi kyseessä olevan valtuuskunnan valitsijaksi. Syy, minkä vuoksi minä puolestani äänestin täksi valitsijaksi eduskuntaa, oli se, että katsoin, että jos eduskunta olisi valitsijana, niin saataisiin parempia takeita siitä, että eri katsantokannat tulisivat jotenkin sopusuhteisesti valtuuskunnassa edustetuiksi. Valtuuskunta mielestäni saisi siten monipuolisemman kokoonpanon. Ajattelin, ettei ole varsin hyvä tämänluontoisissa asioissa, jos senaatti saa määrätä ehdotetun valtuuskunnan kokoonpanon. Jos senaatti on vanhoillinen, sen

toimenpiteet menevät siihen suuntaan, että varsinkin mitä kirjojen valintaan tulee, senaatti saattaa harjoittaa suurta painostusta kirjojen vapaan valinnan suhteen. Meillä on siitä tässä maassa kyllin kokemusta, miten senaatti keskusvirastojensa kautta ottaa hyvinkin tarkat ohjat käsiinsä tässä suhteessa. Mutta minä ajattelin toiselta puolen sitäkin mahdollisuutta, että tulee vielä äärimmäis-vasemmistolainen senaatti, ja että olisi siinäkin tapauksessa hyvä, että tämän valtuuskunnan valitseminen annettaisiin eduskunnan käsiin, sillä siinä tapauksessa ei äärimmäis-vasemmistolainen senaatti voisi sekään puolestaan varsin paljon painostaa valtuuskuntaa kirjojen valinnan suhteen.

Ed. Lehtimäki: Minä tahdon vain huomauttaa, että valiokunnassa se vähemmistö, joka nyt niin tavattomalla ponnella hyökkää tämän valiokunnan mietinnön kimppuun, on ollut verrattain vähäpätöinen lukuunsa nähden. Se on käsittänyt vain kaksi henkeä. Ainakin toisessa lukemisessa, jolloin oli kysymys tämän ohjesäännön valmistamisesta, hyväksyttiin mietintö yksimielisesti. Ed. Virkkunen oli kylläkin poissa, mutta ed. Ikonen ei tehnyt edes ehdotusta, että tällainen ohjesääntöehdotus olisi tehtävä, puhui vain jotakin että kyllä kai siitä olisi lausuttava jotain, mutta ehdotusta hän ei tehnyt. Näinollen valiokunta yksimielisesti hyväksyi sen kannan, että yksityiskohtaisen ohjesäännön laatimiseen ei valiokunta ryhdy — syistä, jotka ed. Latvala täällä jo mainitsi. Ja mikäli nuo hyökkäykset koskevat kirjastovaltuuskunnan valitsemista, niin tämä ehdotus tehtiin samasta ryhmästä, johon ed. Ikonen kuuluu, eikä suinkaan vasemmiston taholta. Ehdotuksen teki ed. Kokko ja valiokunnan enemmistö hyväksyi sen 13 äänellä 4 vastaan. Valiokunta oli siis lähes yksimielinen, joten ei ole syytä hyökätä tässä asiassa yksinomaan vasemmiston kimppuun. — Pyydän edelleen viitata siihen, josta ed. Hagman mainitsi, että taantumusmielinen hallitus voisi ehkä käyttää kokonaan vieraiden tarkoituksien hyväksi kirjastotoimintaa, se voisi sen kehitystä jarruttaa tai kokonaan pysähdyttää joksikin aikaa. Täällä on kyllä huomautettu, että hallitus voi sen kuitenkin tehdä siten, ettei myönnä varoja. Se on kyllä totta, mutta se tekee silloin laittomasti, eduskunta ei ainkaan ole antanut sille valtaa tällaiseen menettelyyn. Näinollen on parasta, että me pidätämme tämän oikeuden eduskunnalle. Ja kun eduskunnan valitsijamiehet neuvottelevat ryhmiensä kanssa, niin he voivat sovittelun perusteella toimittaa tämän Valtuuskunnan vaalin. En siis ymmärrä

miten tämä saattaisi aiheuttaa suuren työtaakan eduskunnalle.

Ed. K o k k o: Minä vaan tahdon huomauttaa, kun ed. Lehtimäki luki minut suomettarelaiseen ryhmään, etten minä siihen kuulu. Mitä muuton tulee siihen, senaattiko vai eduskunta valitsisi tämän kirjastovaltuuskunnan, en katso tarpeelliseksi siitä puhua, sillä siitä on jo kylliksi puhuttu, kannatan vain eduskunnan vaalia.

Ed. P. V i r k k u n e n: Ed. Ståhlbergin lausunnon johdosta pyydän sanoa, että minä mielelläni otan oppia hänen esityksestään, joka koski asian hallinto-oikeudellista puolta, mikäli on kysymys ohjesäännön valmistamisesta valtuuskunnalle. Mutta tämä ei muuta sitä minun käsitystäni, että valiokunnan siltä kannalta lähtien, jolle se asettui, olisi pitänyt ja pitäisi eduskunnalle esittää tarkempi ohjelma niistä tehtävistä, jotka kirjastovaltuuskunnan ovat suoritettavat, sekä siitä rahamäärästä, jonka eduskunta anoo hallituksen uskomaan tämän valtuuskunnan hoidettavaksi. Ed. Latvalan lausunnon johdosta, huomautan pitäväni pahana sitä mietinnön ajatusta, että asetettava valtuuskunta itse saisi tehdä ehdotuksia toimintansa eri puolista ja m. m. ehdottaa omia palkkioitansa. Tätä pidän sellaisena muodotomutena, joka ei mahtune sopivaisuuden rajain sisälle. Näin ollen minulla on mielestäni täysi syy, vaikkakin otan huomioon ed. Ståhlbergin lausunnon, pysyä ehdotuksessani, että mietintö palautettaisiin takaisin valiokuntaan parannettavaksi niissä kohdin, joista olen huomauttanut.

Ed. T. I k o n e n: Ed. Lehtimäen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että kivenkovaan pyysin, että jaosto esittäisi valiokunnalle ehdotuksen tuosta menoarviosta, mutta sitä ei esitetty. En tietysti joka lukemisessa tuota samaa viitsinyt toistaa, kuitenkin en katsonut voivani vastalauseita siihen panna, kun se ei kuitenkaan olisi voinut asiaan vaikuttaa.

Ed. L e h t i m ä k i: Minun täytyy todellakin pyytää ed. Kokolta anteeksi sitä, että luulin hänen kuuluvan samaan ryhmään kuin ed. Ikonen. Muuten panen vain merkille, että tuntuu hiukan omituiselta, kun valiokunnan kaksi edustajaa käsittevä vähemmistö niin tavattomalla puuhulla vaatii tätä mietintöä takaisin valiokuntaan, voimatta esittää mitään todellista syytä siihen. Sen tähden ei eduskunta antane sille mitään huomiota.

Ed. H a g m a n: Minä tahtoisin ed. Virkkusen ehdotuksen johdosta lausua mielipiteenäni, että mitä tähän menoarvioon tulee, niin valiokunta on siinä suhteessa asettunut etupäässä kirjastokomitean kannalle, ja sen se on lausunut mietinnössään monessa kohden, komitean mietinnöstä lainaten tähän menosääntöön eräitä kohtia. Minun mielestäni on aivan riittävää, mitä mietinnössä tästä asiasta on. Sen yksityiskohtaisempaa menoarviota mielestäni valiokunta tuskin olisi voinut tehdä. Eihän voine ajatella, että eduskunta ryhtyisi tarkastamaan semmoista seikkaperäistä menosääntöehdotusta, jossa kaikki pienet menot pilkulleen määrättäisiin. Mitä sitten tulee ohjesääntöön, niin mielestäni valiokunnan mietinnössä on riittävästi viittauksia siihen, joten puolestani pidän kokonaan aiheettomana lähettää tätä mietintöä takaisin valiokuntaan.

Ed. J u u t i l a i n e n: Eduskunnalla on mielestäni aivan täysi oikeus vaatia, että sivistysvaliokunta esittää yksityiskohtaisen menoarvion, kun siltä kumminkin pyydetään noinkin suurta vuotuista määrärahaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa ei valiokunnan ehdotusta vastaan, joka löytyy mietinnön 6:lla sivulla, ole havaitakseni mitään vastaehdotusta tehty. Sitävastoin on mietinnön perusteluihin tehty useita muutosehdotuksia. Ensimmäkin on ed. Ala-Kulju edustajain P. Virkkusen ja T. Ikosen kannattamana ehdottanut, että mietinnön 4:n sivun ensimmäisen kappaleen kolme ensimmäistä lausetta muutettaisiin siten kuuluviksi, kuin mietintöön liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ala-Kuljun ehdotukseksi. Ed. Söderholm on kannattanut vastalauseita, joka koskee mietinnön 4:n sivulla olevan ensimmäisen kappaleen loppuosaan nähden lausetta, kuitenkin sillä muutoksella, että alussa olisi sanottava „Jäsenen asettaminen valtuuskuntaan olisi jätettävä senaatin asiaksi j. n. e.”, kuten vastalauseessakin esitetään. Tätä ehdotusta ovat ed. Sundblom ja Estlander havaitakseni kannattaneet. Kutsun tätä ehdotusta ed. Söderholmin ehdotukseksi. Saman kappaleen 4:n sivulla olevan ensimmäisen kappaleen loppuosaan nähden on ed. Söderholm ed. Sundblomin ja Estlanderin kannattamana tehnyt sen muutoksen, että sen kappaleen viimeisellä rivillä olevat sanat „eduskunnalle ja” poistettaisiin. Kutsun tätäkin ehdotusta ed. Söderholmin ehdotukseksi. Samalla 4:n sivulla olevan 3:n kappaleen tilalle

on ed. Kokko ed. Salovaaran kannattamana ehdottanut seuraavaa kappaletta: „Keskuskirjasto olisi sijoitettava Jyväskylään, koska se siellä paremmin tarvitaan, kuin Helsingissä ja koska se siellä, maan sydämessä, lähempänä ollen, voimakkaammin vaikuttaisi maan eri puolien sivistysoloihin, kuin kaukaisesta Helsingistä käsin, jonne sitä myös on ehdotettu sijoitettavaksi”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kokon ehdotukseksi. Mietinnön 5:nnellä sivulla ensimmäisen tahi oikeastaan toisen kappaleen keskellä olevat sanat „määräten tavannukaiset irtisanomisajat”, on ed. Söderholm ed. Sundblomin kannattamana ehdottanut poistettaviksi. Kutsun tätäkin ehdotusta ed. Söderholmin ehdotukseksi. Ed. P. Virkkunen on ed. T. Ikosen kannattamana, samalla kuin on yhtynyt kannattamaan vastalausetta, ehdottanut, että eduskunta palauttaa mietinnön takaisin sivistysvaliokuntaan sitä varten, että valiokunta mietinnön perusteluihin lisää yksityiskohtaisen ehdotuksen kirjastovaltuuskunnan ohjesäännöksi ja menoarvioksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. P. Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mielestäni ensin olisi ratkaistava ponsista. Kun ponsien suhteen ei ole mitään muutosehdotusta tehty, saanen katsoa eduskunnan päättäneen hyväksyä valiokunnan ponsiehdotukset mietinnön 6:nnella sivulla.

Ponnet hyväksytään.

P u h e m i e s: Mitä tulee perustelujen suhteen tehtyihin muutoksiin, niin mielestäni olisi ehdotusten suhteen päätös tehtävä kappaleittain. Tämänmukaisesti olisi mielestäni ensin otettava 4:nnellä sivulla olevan ensimmäisen kappaleen kolme ensimmäistä lausetta ja asetettava vastakkain ed. Ala-Kuljun ja ed. Söderholmin ehdotukset, ja se niistä, joka voittaa, asetettava mietintöä vastaan. Sen jälkeen olisi äänestettävä saman kappaleen viimeisestä lauseesta valiokunnan ehdotuksen ja ed. Söderholmin ehdotuksen välillä. Tämän jälkeen olisi toimitettava äänestys mietinnön 4:nnellä sivulla olevan kolmannen kappaleen ja sitä koskevan ed. Kokon ehdotuksen välillä, ja sen jälkeen mietinnön 5:nnellä sivulla olevan toisen kappaleen ja tätä vastaan tehdyn ed. Söderholmin ehdotuksen välillä. Lopuksi olisi mielestäni sitten toimitettava äänestys ed. P. Virkkusen ehdotuksen johdosta, ja asetettava toiselle puolelle näin muodostunut mietintö ja toiselle puo-

lelle ed. P. Virkkusen ehdotus. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

4:nnellä sivulla olevan ensimmäisen kappaleen kolme ensimmäistä lausetta.

1) Ken vastaesitykseksi valiokunnan ehdotusta vastaan tässä kohden hyväksyy ed. Ala-Kuljun ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Söderholmin ehdotus.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Vastaesitykseksi on siis hyväksytty ed. Söderholmin ehdotus ja ed. Ala-Kuljun ehdotus on hylätty.

2) Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Söderholmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 92 jaa-, 78 ei-ääntä; valiokunnan ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty ja ed. Söderholminkin tätä kohtaa koskeva muutosehdotus on hylätty.

Samana kappaleen viimeinen lause.

3) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Söderholmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; valiokunnan ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty ja ed. Söderholmin muutosehdotus on hylätty.

4:nnellä sivulla oleva kolmas kappale.

4) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kokon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; valiokunnan ehdotus on tässä kohden hyväksytty ja ed. Kokon muutosehdotus on hylätty.

5:nnellä sivulla oleva toinen kappale.

5) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Söderholmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; valiokunnan ehdotus on tässä kohden hyväksytty ja tämäkin ed. Söderholmin ehdotus on hylätty.

6) Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön sellaisena kuin se on hyväksytty, äänestää „jaa”;

jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt ed. P. Virkkusen ehdotuksen mukaisesti palauttaa mietinnön vielä sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; mietintö on siis hyväksytty ja ed. P. Virkkusen ehdotus on hylätty.

Puhemies: V. J:n 63 §:n mukaan päätös on kuitenkin ehdollinen ponsiin nähden ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä mietintöä, jonka valtiovarainvaliokunta on antava valtion varoista ja tarpeista.

10) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen

tarkoittava, ed. Orasmaan y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 34 johdosta valmistettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 3:nnella sivulla.

Puhemies: Tämäkin päätös on katsottava ehdolliseksi V. J:n 63 §:n mukaisesti siihen asti, kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietintönsä valtion varoista ja tarpeista ja eduskunta sen mietinnön johdosta tehnyt päätöksensä.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

11) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi

tarkoittavien, ed. Latvalan y. m. ja ed. Lanton y. m. tekemäin anomusehdotusten n:ot 47 ja 48 johdosta valmistettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 3:nnella sivulla.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Tämäkin päätös on katsottava ehdolliseksi siksi kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietintönsä valtiovaroista ja tarpeista ja se mietintö on eduskunnassa käsitelty.

12) Yleisen armahdusjulistuksen antamista

koskevan, ed. Hakalan y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 3 johdosta valmistettu perustuslaki-

valiokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 1:llä sivulla.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

13) Varojen myöntämistä mielisairashoidon edistämiseksi

koskevan, ed. Kaskisen y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 24 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Roos: Då jag endast delvis tagit del i föreliggande ärendes behandling i ekonomiskt skottet, har jag icke ansett skäl föreligga att reservera mig, ehuru jag i fråga om anslaget storlek för de kommunala distriktssinnessjukhusen haft en från utskottets stora flertal afvikande uppfattning. Jag ber därför att i allra största korthet få motivera min ståndpunkt.

Den, som, om också på afstånd, följt med utvecklingen på området för vården af de sinnessjuka, måste otvifvelaktigt medgifva, att knappast på något annat område så stora försumligheter blifvit begångna. Jag torde icke här behöfva uppehålla mig vid dessa, ty de äro alltför väl kända. Dessutom lämnar också motiveringen i betänkandet svar åtminstone på en del af dessa frågor. Kort om godt kan man därför säga, att samhällets mest vanlottade barn af detta samhälle blifvit alltför styfmoderligt behandlade. Man har i årtionden diskuterat, om sättet för dessas vård, utan att likväl komma till någon verksammare åtgärd, och under tiden hafva de sinnessjukas antal ökat oerhört. Jag skulle tro att, om en räkning af de sinnessjukas antal i dag som är skulle komma till stånd, resultatet säkerligen blifve skrämmande. Utaf personer, hvilka äro närmare förtrogna på området, har jag hört uppgifvas, att ökningen sedan senaste räkning år 1906 stiger till nära 50 %. Antalet utgjorde då, såsom af betänkandet framgår, 11,710. Här fordras sålunda kraftiga och verkamma åtgärder. Enligt mitt förmenande kunna sådana åtgärder ernås endast genom statens och kommunernas samverkan. Äfven utskottet har, ehuru det enligt mitt förmenande alltför svagt understrukit detta i sin mo-

tivering, ställt sig på samma ståndpunkt, men då för dessa sinnessjukhus föreslås endast 500,000 mark, anser jag att man icke i handling är villig att understöda dessa. Såsom af betänkandet framgår ha 14 kommunala sammanslutningar redan anhallit om statsbidrag för uppförande af dylika distriktssinnessjukhus. Flera sådana sammanslutningar äro dessutom färdigbildade, och i dagarna har fattigvårdsinspektören, såsom också af tidningspressen framgått, ytterligare uppmanat kommunerna till sammanslutningar i förenämndt syfte. Utan att öfverdrifva kan man därför tänka sig att före årets utgång ett par tiotal sådana sammanslutningar komma att anhalla om statsbidrag. Men de kunna enligt mitt förmenande icke tillfredsställas med 500,000 mark. Man kan visserligen häremot frambålla, att med de skärpta fordringar, som utskottet föreslår, bland annat att dessa sjukhus måste göras så stora att de inrymma från 100 till 150 platser innan statsbidrag kan erhållas, ansökningarnas antal komme att minskas. Men om ock ansökningarnas antal blefve mindre, så tror jag likväl icke att sjukplatsernas antal för den skull komme att blifva mindre, utan snarare tvärtom, och det är väl dessa, som skola ligga till grund för ansökningsbeloppets storlek. Att man på de kommunala distriktssinnessjukhusen icke har ställt de största fordringarna, det är jag villig att erkänna, men då vi nu komma i ett sådant nödläge som detta, hvilket vi icke för tillfället kunna komma ifrån på annat sätt, och då våra sinnessjuka fordra en vida bättre behandling än vi nu kunna gifva dem, så anser jag att landtdagen borde bevilja ett större anslag för dessa distriktssinnessjukhus. Detta skulle också bidraga till att öka antalet kommunala sammanslutningar och samtidigt sporrats till att ansöka om dylika bidrag. Att man bör ställa som mål att staten skall öfvertaga hela sinnessjukvården, är ju helt naturligt, men för närvarande torde man nödgas hänföra detta till de fromma önskningarnas område.

På grund af hvad jag här framhållit, ber jag därför att få föreslå, att det i tredje klämman föreslagna beloppet 500,000 mark måtte höjas till 1,000,000.

Ed. Sundblom: På de skäl, som af den föregående ärade talaren närmare utvecklats, anser också jag för min del, att ifrågakvarande anslag bör höjas från 500,000 till 1,000,000 mark. Jag ber förty att få understöda det af hr Roos väckta förslaget.

Ed. Storbjörk: Till först en liten anmärkning mot utredningen på första sidan i utskottets

betänkande. Där säges: „År 1771 ombildades nämligen det i Nagu skärgård belägna Sjählö hospital för spetälska till en vårdanstalt för sinnessjuka. Härefter förflöto dock hela sju årtionden, innan frågorna om sinnessjukas vård blefvo föremål för större uppmärksamhet”. Emellertid inrättades år 1631 i Kronoby på förordnande af konung Gustaf Adolf ett hospital, som sedermera omändrades till dårvårdsanstalt af ganska stor betydelse och existerade ända tills Lappvikens dårvårdsanstalt år 1841 öppnades.

I fråga om de anstalter, hvilka borde blifva föremål för statens omsorg, förefaller det underligt att Wasa har blifvit bortglömdt. Det har redan en lång tid varit fråga om att upptagningsanstalten vid Wasa länssjukhus borde ombyggas eller utvidgas till centralanstalt. Vid upptagningsanstalten i Wasa är det rum endast för — om jag icke minnes orätt — 47 platser och endast i enstaka fall är det möjligt att få någon för att vårdas där, emedan, såsom också utskottet har utredt, i Wasa och Uleåborgs län finnas öfverhöfvan mycket sinnessjuka. Enligt beräkning finnas där 1,700, som sakna vård. Det vore därför alldeles nödvändigt och i sin ordning att någonting skulle göras för anstalten i Wasa. Det synes därför icke väl motiveradt att Wasa nu skulle lämnas alldeles åsido för att man i stället i Uleåborg skulle bygga en ny och dyrbar centralanstalt. Jag ville därför föreslå, att ett tillräckligt stort anslag borde beviljas för att utvidga upptagningsanstalten också i Wasa, — i den mån det under förhandenvarande omständigheter låter sig göra — till centralanstalt. För öfrigt ber jag att i fråga om den kommunala dårvården få understöda det förslag, som af ldgm. Roos framställdes.

Ed. Rosenqvist: Jag kan i hufvudsak ansluta mig till de synpunkter, som utvecklats af hr Roos. Jag begärde ordet för att understöda hans förslag. För öfrigt tror jag, att den fordran, som uppställs på sidan 9, att blifvande själfständiga kommunala sinnessjukhus borde få understöd endast under den förutsättning, att deras sjukplatser vore åtminstone mellan 100 och 150, i många fall är en för sträng fordran och kommer att utesluta åtskilliga kommunala sinnessjukhus från möjligheten att erhålla understöd.

Ed. G ä d d a: Då det gäller att förbättra sinnessjukas vård, skulle jag anse det vara långt klokare att just upphjälpa de kommunala distriktssinnessjukhusen genom anslag. Jag hade därför hellre sett, att utskottet skulle hafva, då

penningar icke heller finnas så ymnigt att det kan räcka till att understöda såväl statens som kommunala sjukhus, hela bidraget anslagits endast för kommunala inrättningar. Då det icke är möjligt, ber jag att få understöda ldg. Roos förslag att åtminstone anslaget på 500,000 mark skulle höjas till 1,000,000. Jag tror, att sinnessjukvården vinner mer på det och flera sinnessjuka kunna beredas vård än i statens sinnessjukhus.

Ed. Blomqvist: Vården af sinnessjuka i vårt land har varit och är ännu en bland de största skamfläckar i vårt lands historia. De individer, som hemfallit åt denna hemska sjukdom, ha i de flesta fall mer eller mindre fallit under en oförlätlig vanvårdnad, som endast ursäktas däraf, att de maktägar i landet med likgiltighet följt med denna sjukdomsvård ute i bygderna. Dessa maktägar hafva nämligen, om någon af deras egna hemfallit åt denna sjukdom, haft råd och lägenhet att gifva en bättre vård åt dessa sina olyckliga.

Intresset för främmande sinnessjukas vård har varit dem likgiltigt. Härtill kommer man osökt, då man iakttagit, med hvilken konsekvens regeringen afslagit tidigare landtdagars hemställan om åstadkommande af en bättre sinnessjukvård i landet. — Med ernäendet af själfstyrelse för vårt folk har äfven vården af sinnessjuka trätt så att säga i ett ljusare plan. Vi äro nu nämligen säkerställda däröfver, att landtdagens framtida reformarbete äfven i detta afseende kommer att godkännas af landets egen regering. Det beror således hädanefter endast på landtdagen, om vi kunna ernå förbättringar på sinnessjukvårdens område.

Af landets cirka 12 å 13,000 sinnessjuka, hvar af minst 8,000 beräknas oundgängligen behöfva anstaltsvård, kan endast 4,000 beredas plats i anstalt. Återstår sålunda 8 å 9,000 olyckliga, som landet rundt sakna nödvändig vård.

Det nu föreliggande förslaget till förbättrande af vården af sinnessjuka anser jag vara endast ett provisorium, hvilket i första hand bör godkännas. Regeringen bör nämligen beflita sig om att sinnessjukvården i vårt land fortast möjligt ställas på en fullt tidsenlig fot. Tills detta har skett ber jag att få understöda utskottets förslag.

Ed. Gylling: Olen aivan yhtä mieltä edellisen puhujan kanssa siitä, että tämä määräraha tulee kipeään tarpeeseen, eikä ole epäilystäkään siitä, että paljon suurempia määrärahoja kuin talousvaliokunta nyt on ehdottanut täytyy tätä

tarkoitusta varten tulevaisuudessa käyttää. Eduskuntakin on jo ennen lausunut tästä tarpeellisuudesta kyllä sanansa. Mutta toiselta puolen täytyy pitää mielessä sekin, ettei määrärahoja myönnetä yli sen, mihin rahat riittävät, ja että pidetään silmällä sitä, mitä mahdollisuuksia meillä on valtiovarain kannalta tällaisia yrityksiä toimeenpanna ja yleensä, ettei mennä myöntämään enemmän kuin mitä valtiovarat sietävät. Ne anomukset, jotka tämän illan istunnossa ovat päätettävänä täällä, jo yksin vievät yli 6 miljoonaa markkaa valtion varoja ja kun jo ennen on myönnetty paljon, niin, jos tällä tavalla jatketaan, tullaan epäilemättä saavuttamaan se raja, jota ei enää kyetä budjetissa saamaan tasoitetuksi. Minusta olisi sentähden tyydyttävä siihen, mitä talousvaliokunta ehdottaa, ja jättävä odottamaan korotusmahdollisuuksia tulevaisuudessa, kun ensi vuonna nähdään, miksi raha-asiaa tila muodostuu. Silloin on epäilemättä, jos mahdollisuutta on tämentapaisiin määrärahoihin, saatavissa aikaan se lisäys, joka on mahdollinen. Sen takia minä pyytäisin puoltaa talousvaliokunnan ehdotusta ja vastustaa niitä korotusehdotuksia, joita tähän on tehty.

Ed. Peurakoski: Sen jälkeen kun ed. Gylling on lausunut mielipiteensä rahavarojen osottamisen mahdollisuudesta, tässä puheenaolevaan tarkoitukseen, pyydän saada rajoitettua huomauttamaan, että talousvaliokunta ei suinkaan periaatteessa ole ollut sitä mieltä, että kunnallisten piirimielisairaalan avustamiseen ei tarvittaisi enemmän kuin 500,000 markkaa. Se käy jo mielestäni vallan selvästi esille valiokunnan mietinnön kolmannelta ponnelta. Mutta se arvio, jonka valiokunta on tehnyt, on johtanut siihen, että valiokunta ei ole luullut ensi vuoden kuluessa saattavan tulla todellisuudessa tarpeeseen enempää. Kuten valiokunnan mietinnössä huomautetaan, on ainoastaan kaksi sellaista piirimielisairaalahanketta toistaiseksi ollut vireillä, jotka täyttäisivät ne vaatimukset, mitä tällaisille laitoksille oikeastaan täytyy asettaa, jotta ne tulisivat tarkoituksenmukaisiksi. Näistäkin on vain toisen toteuttamiseen ryhdytty, toisen toteuttamiseen ei ole vielä ryhdytty. Näitä molempia varten on aikaisemmin anottu yhteensä apurahoja 250,000 markkaa, ja valiokunta arvelee, että ensi vuoden kuluessa tuskin ryhdytään uusiin yrityksiin, tuskinpa edes toteuttamaan toista, jo mainitsemani hanketta. Senvuoksi ei ensi vuonna tultane todellisuudessa kumminkaan tarvitsemaan enemmän kuin ehdotetut 500,000 markkaa.

Mitä korjaukseen tulee, joka sivulle 1 tehtiin, on tietysti mieluista valiokunnalle, että erehdys tulee korjatuksi. Valiokunnan tietoon ei tämä asia ole aikaisemmin tullut. Valiokunta ei ole siitä mistään tietoa saanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Roos ed. Sundblomin y. m. kannattamana ehdotanut, että kolmannessa ponnassa valiokunnan ehdottama 500,000 markkaa korotettaisiin 1 miljoonaksi markaksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Roosin ehdotukseksi.

Ed. Storbjörk on ehdottanut, että Vaasan Mustasaaren lääninsairaalan vastaanottolaitoksen muuttamiseksi keskuslaitokseksi, sellaiseksi, että se voisi tarjota useampia sairauspaikkoja, myönnettäisiin valtiovaroja esimerkiksi 500,000 markkaa. Tätä ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu eikä se sentakia voi tulla äänestyksenalaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy talousvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Roosin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä talousvaliokunnan ehdotuksen ja hylätä ed. Roosin ehdotuksen.

Puhemies: Tämäkin päätös on V. J:n 63 §:n mukaisesti katsottava ehdolliseksi siksi kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietintönsä valtion varoista ja tarpeista, jota mietintöä käsiteltäessä lopullinen päätös tehdään.

14) Määrärahan myöntämistä erinäisten maataloustarvikkeiden hankintaa ja taloudellista neuvontatyötä varten

koskeva, ed. Laitisen y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 71 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Valiokunnan ehdotus löytyy mietinnön 10 ja 11 sivuilla.

Keskustelu:

Ed. Lautasalo: Tämä nyt käsiteltävänä oleva maatalousvaliokunnan mietintö on hyvin läheisessä yhteydessä eduskunnan aikaisemmin hyväksymän ja nyt äskettäin vahvistetun elintarvelain kanssa. Tämä on myöskin nykyisen tilanteen aiheuttamaa poikkeuksellista elintarvetuotannon säännöstelyä vastaisen varalle. On siis huomattava, että vähävaraisen maanviljelijäluokan, olkoot ne sitten torppareita tai muita pienviljelijöitä, on täytynyt ja vielä ennen uutta satoa täytyy siemenvarastonsa käyttää syömäviljaksi. Vanha sananlasku onkin, että hädällä ei ole lakia, ja niinpä käy tässäkin. Vaikka tietäinkin, että suurempi nälkä on vielä odotettavissa, kun käyttää siemenvaransa syötäväksi, kun ei saa maatilukkuansa kylvöön, mutta on kuitenkin sillä kertaa puute poistettu. Näin ollen on valtion puolesta ryhdyttävä toimenpiteisiin siten, että vähävaraisten pienviljelijäinkin maat tulevat ensi kylvökautena siementä saamaan, ja tätä tarkoitusta varten valiokunta ehdottaakin yleisistä varoista käytettäväksi 2,000,000 markkaa, jolla summalla on hallituksen avustettava siemenen saantiin etupäässä juuri vähävaraisia pienviljelijöitä. Erimielisyyksiä on valiokunnassa ilmennyt siitä tavasta, miten tämä avustus tulisi tarkoituksenmukaisesti järjestetyksi. Osa valiokunnan jäsenistä on ollut sitä mieltä, että avustuksen jakelu olisi järjestettävä maatalousseurojen välityksellä, mutta kokemuksia on olemassa, että avustuksista, joita yleisistä varoista maanviljelysseuroille on myönnetty, ovat vähävaraiset pienviljelijät, jotka eivät ole maanviljelysseuran jäseniä, aina jääneet osattomiksi, ja samoin tulisi käymään tämänkin avustuksen kanssa, jos se maanviljelysseurojen järjestettäväksi annettaisiin. Kuitenkin on valiokunnassa tultu yksimielisyyteen siitä, että varat olisi annettava kunnille jaettavaksi tositartvitseville elintarvelautakuntien välityksellä. Kun kaiken todennäköisyyden mukaan elintarvelautakunnat tulevat edustetuiksi myös vähävaraisen kuluttajaluokan valitsemilla edustajilla, niin nämä myös parhaiten tietävät pienviljelijäinkin tositartteet. Samoin on valiokunnassa ollut myös erimielisyyksiä tässä mietinnössä mainittuihin apulanta-avustuksiin nähden. Valiokunnan porvarilliset jäsenet ovat arvelleet, että jos tällä avustuksella avustettaisiin suurviljelijöitä apulannan saantiin, niin sillä olisi suuremmat edellytykset elintarvetuotannon lisäämiseksi, että se kiihoittaisi heitä tuntuvasti lisäämään tuotantoviljelmiänsä. Saattaisi siten ollakin, mutta vä-

häiseksi ei kuitenkaan ole katsottava sitä tuotantoa, jonka vähävarainen pienviljelijäläluokka tuottaa. Joskaan ei heillä suuressa määrässä siitä elintarpeita yli oman kulutustarpeen tulekaan, niin kuitenkin he jossain määrin voivat omat elintarpeensa tyydyttää, jotka muussa tapauksessa olisivat myös suurtuotannosta riippuvaisia. Kun nyt kuitenkin jo kaksi kylvökautta vähävaraiset pienviljelijät ovat apulaintain kalleuden tähden olleet pakotetut kylvönsä toimittamaan ilman apulainta, niin tämä on jo osaltaan vaikuttanut pienviljelijäin elintarvetuotannon vähenemiseen, ja kun vielä yhä täytynee samaa menettelytapaa käyttää, niin tuotanto edelleen tulee vähentymään. Suurviljelijöillä sitä vastoin on runsaasti sanottuun tarkoitukseen varoja käytettävissä ja joskin apulanta- ja siemenvarat ovat kalliita, niin he vastaavassa määrässä korottavat aina elintarpeiden hintoja, joten ei heille siitä tule tappiota. Näin ollen onkin valiokunta tullut siihen tulokseen, että apulannan saantiin olisi avustettava ainoastaan vähävaraisia pienviljelijöitä, sen mukaan kuin sitä tällä kertaa on saatavissa.

Mitä sitten tulee mietinnössä mainittuun väkirehujen tuonnin avustamiseen yleisillä varoilla, on sellainen toimi lähes yhtä tärkeä kuin edellisetkin. Sillä karjatalouden tuotanto on elintarpeissa juuri yhtä tärkeä kuin maanviljelystuotanto ja kun kauraviljaa maassamme viljellään pääasiallisesti väkirehuksi karjatalouden tuotannon lisäämiseksi, niin ei kauravarastoja riittäisi ihmisravinnoksi käytettäväksi, sillä siitä tulisi karjalous kärsimään. Mutta näyttää siltä, että tulevana kulutuskautena pakollisestikin täydytään kauraviljaa ihmisravinnoksi käyttää. Siis on tarpeellista, että yleisillä varoilla avustetaan väkirehujen tuotantoa vastaavassa määrässä, ettei kauraviljan ihmisravinnoksi käyttämisen tähden joutuisi suuressa määrässä karjatalouden tuotteet vähentymään, sillä, kuten sanoin, karjatalouden tuotteet ovat tärkeimpiä tekijöitä elintarvetuotannossa.

Mitä sitten vihdoin tulee tässä mietinnössä olevaan viimeiseen ponteen, olen minä jo tämän asian jaostossa ollessa sekä sittemmin valiokunnassa asettunut epäavalle kannalle, vaikk' en ole myöskään tahtonut sitä jyrkästi vastustaa. En kuitenkaan voi tässäkin olla käsitystäni merkille panematta, ja käsitystäni perustelen sillä, että mietinnön perusteluissa ehdotetaan 300 ruuanlaiton neuvojaa ympäri maata etupäässä vähävaraisissa perheissä kiertelemään, mutta ensiksikin on sula mahdollisuus, että 300 neuvojaa ehtii yhden tai kahden kuukauden aikana

kulkemaan ympäri maata huoneesta huoneeseen, perheestä perheeseen neuvomassa. Ja jos saataisiinkin kyläkunnittain sellaisia neuvontakursseja, joissa tällaista neuvontaa toimitettaisiin, niin tällaisilla kursseilla tulisi olemaan ainoastaan varakkaimmat kansanluokkien emännät sekä tyttävät, sillä vähävaraisten pienviljelijäin ja torpparien sekä työläisperheiden emännät eivät sellaisilla opastuskursseilla joudu olemaan, vaikka olisi hyvää tahtoakin, kun samaan aikaan heillä on elonkorjuussa sekä perunanostossa kuin myös maanvuokrien ja verotyöpäivien suorituksessa niin kiire, etteivät ehdi kunnolla edes omaa taloutta sekä lapsiaan hoitamaan, vielä vähemmän sellaisilla opastuskursseilla oleskelemaan, joka kuitenkin on vähemmän tärkeätä. Sitä paitsi minulla on kokemusta ja olen omin silmin nähnyt, että tällaiset puolivillaiset naiset, joita tässäkin tapauksessa tul-taisiin neuvojina sekä opastajina käyttämään, kohtelevat hyvin ylimielisesti ja halveksivasti köyhien työläisperheitten äitejä, joten heillä ei edes ole haluakaan antautua sellaisen hienoston seuraan. Näin ollen tässä viimeisessä ponnassa esitetty rahaerä mielestäni tulee tuottamaan hyvin vähän tuloksia siinä asiassa, johon se on esitetty käytettäväksi.

Valiokunnan mietinnön 8 sivulla ensimmäisen kappaleen loppuun sai valiokunnan enemmistö äänestyksen perusteella näin kuuluvan sangen viattoman lauseen: „Kalastusta ja metsästystä olisi myöskin sallittava entistä vapaammin käytettäväksi”. Tällaisen lauseen ottaminen tähän mietintöön aiheutui siitä, kun edellä juuri lausutaan, että marjat ja sienet y. m. voidaan vapaasti kenenkään estämättä kerätä. Kun tämäkin mietintö tullaan hallitukselle antamaan jonkinlaiseksi valtakirjaksi, jonka perusteella hallituksella on valta järjestää elintarpeiden tuotantoa jo vastaisen varalle, eikä ainoastaan täksi vuodeksi, niin tällä sanotulla lauseella tahtoi valiokunnan enemmistö hallitukselle huomauttaa, että nyt poikkeuksellisissa oloissa olisi kalastus ja metsästys tehtävä entistä vapaammiksi, koska veden ja metsän riistalla voidaan myös suureksi osaksi nälkää organisoida ja koska metsän lintu ja veden kalat eivät voi olla kenenkään yksityisomaisuutta, kun ne ovat vikkellästi liikkuvia, joten ne yhdellä hetkellä voivat olla siellä, toisella taas täällä. Mutta yksityiset maanomistajat ovat aikain kuluessa tämänkin omaisuuden itselleen yksinoikeudeksi hankkineet. Tällainen yksinoikeus on synnyttänyt mitä hävittömmimpiä rettelöitä omistavan ja omistamattoman kansanluokan välillä, ovatpa menneet maanomis-

tajat niin pitkälle, että ampuma-aseiden kanssa ovat ajaneet metsästäjiä sekä kalastajia takaa. Vielä mainitsen erään hyvin kuvaavan esimerkin osotteeksi, miten pitkälle maanomistajissa tämä kalavesien omistusoikeuden pyhyys menee. Erään mäkitupalaisen 9-vuotias poikanen onki järven rannalla. Hänellä oli jo noin kymmenkunta pientä kalaa korissa. Maanomistaja huomasi onkimiehen, meni ja otti kalat sekä ongen onkimieheltä pois ja siveli vielä ongen pahlaimella poikaa takapuoleen, päästellen suustaan mitä raaimpia kirosanoja. Sivumennen saan huomauttaa tässä, että sanottu isäntä on hyvin kristillismielinen. Tästä siis näkyy, miten pitkälle maanomistajissa on ansiottoman omistusoikeuden pyhyys syöpynyt, etteivät salli edes lapsien huviksensa niin vähäpätöisellä pyydyksellä kuin ongella kaloja pyydystellä. Ei uskoisi ongella saavan kaloja vähentymään. Tästä edellämainitsemastani mietinnön 8 sivulla olevasta lauseesta ovat valiokunnan porvarilliset jäsenet liittäneet tähän mietintöön vastalauseen, jossa esittävät sitä kultaista omistusoikeuden pyhyyttä. Mielestäni tällainen on — sanoisinko — enemmän kuin „naivia“, että näin viattomasta, vähän sisältävästä lauseesta liitetään mietintöön vastalause. On siis huomattava, että hallitus jo tänä keväänä myönsi maanomistajille nykyisestä kalastussäännöstä poikkeavan erikoisoikeuden pyydystää kalaa elintarpeiden lisäämiseksi, mutta meidän maanomistajat sekä muut porvarit pitävät sen omistusoikeuden loukkauksena, jos köyhälle työläiselle myönnetään vähän vapaampi oikeus kalastukseen tällaisena poikkeuksellisen aikana sellaisella pyydyksellä kuin köyhä työläinen ja mökinmies voi itselleen hankkia. Toivoisin, että vastalauseentekijät inhimillisiä tunteita noudattaen eivät vastalausestaan esittäisi, vaan antaisivat sen olla sillänsä niinkuin sitä ei olisi ollutkaan. Kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Yrjö-Koskinen: Olin jo varmasti toivonut, että kyseessä oleva, tämän ankaran ajan tarpeen vaatima ehdoitus, tällainen kausi ehdoitus, mikä maatalousvaliokunnasta oli tullut, olisi ilman mitään vastusta täällä eduskunnassa laskettu menemään. En mitenkään tahtois vavata edustajia kuuntelemaan selityksiä näin keskellä yötä. Mutta edellinen puhuja pakotti minut tälle paikalle. Jos tyynesti tarkastelemme olojamme, täytyy meidän myöntää, että aivan liian kauan on kodin hoidon opastaminen jäänyt meillä syrjään. Ja siksi onkin tämä ankara aika mitä selvimmin osottanut, kuin-

ka tärkeä sekä yksityiselle että koko kansan menestykselle kotitalouden järkiperäinen hoito on. Ruokavarojen yhä niukemmaksi käynti vaatii tavatonta taitoa perheen emännältä näinä aikoina, jotta hän saisi vähäiset varat riittämään tarpeellisen kauan. Ainoastaan siten, että ruuan huoltajat taitavasti ottavat kaikki tarjona olevat ainekset talteen sekä venyttämällä niitä taitavasti käyttävät, voimme hengissä pysyä tulossa olevana kireänä aikana. Olemme jo liiaksi hädastelleet tässä asiassa. Paljon kallista aikaa on mennyt hukkaan. Meidän naapurimaissamme Skandinaviassa alettiin heti sodan puhjettua järjestämään tällaista opastustointia. Koska nyt olemme näin myöhäisiä, on meidän sitä ripeämmin, tarmokkaammin ja monipuolisemmin ryhdyttävä asiaan ja tehtävä se eri osissa maata. Onneksi meillä on koko joukko talous-, emäntä- ja kasvitarhakouluja, joissa on taitavat, kokeneet opettajat, tarpeelliset huoneet ja opetusvälineet, joihin kouluihin voidaan helposti järjestää tätä neuvojain kehitystointia. Päinvastoin kuin edellinen puhuja on minulla mitä parhain käsitys näistä maassamme toimivista neuvojista. Minun paikalleni ei oikein kuulunut, mitä edellinen puhuja sanoi, mutta minusta hän puhui pahaa neuvojista ja asetti heidän työnsä aivan aliarvoiseksi. Ellen väärin kuullut, kutsui hän heitä puolivilloisiksi. Sen mitä olen heitä nähnyt — ja minä olen nähnyt heitä hyvin paljon — niin he ovat olleet innostuneita ja taitavia toimissaan. Heitä ei suinkaan voi arvostella siten, kuten edellinen puhuja teki. Tähdön tällä torjua sen ruman syytöksen, joka heitä kohtaan tehtiin. Pyydän kannattaa näitä kaikkia ehdotettuja menoeriä, mutta liiatenkin tätä viimeistä, 300,000 markkaa ensi syksynä toimitettavaa ylimääräistä neuvojatyötä varten elintarpeitten kulutuksen ohjaamiseksi. Olen varma siitä, että nämä rahat tulevat moninkertaisina takaisin.

Ed. Tukia: Pyydän torjua sen väitteen, mitä tästä asiasta ensimmäinen puhuja teki maanviljelysseurojen toimintaa vastaan. Päinvastoin on kokemus seurojen viime aikojen toiminnasta osottanut, että ne ovat kohdistaneet toimintansa etupäässä pikkuviljelijäin hyväksi.

Ed. Pehkonen: Kun minun nimeni myöskin on valiokunnan mietinnön alla, vieläpä vakituisesti osaa ottavana, pyydän ilmoittaa, että yhdyin vastalauseeseen, vaikkakin ole ollut saapuvilla valiokunnassa silloin kun vastalauseen sisäänjättoaika on ollut, sillä se lause, johonka ed. Lautasalo viittasi kalastuksesta ja metsästyksestä, ei

kuulu tähän mietintöön eikä tähän asiaan. Mitä muuten itse asiaan tulee, niin siinä käsittääkseni ed. Lautasalo suurelta osaltaan tappeli tuulimyllyjä vastaan, koettaen saada näkyviin, että porvariston ja vasemmiston välillä olisi ollut erimielisyyttä, jota valiokunnassa näihin asioihin nähden varsin vähän oli, lukuunottamatta juuri viimeistä kohtaa, jossa ei kumminkaan erimielisyys jakaantunut puolueyhymityksen perusteella vaan ainoastaan yksilöllisesti. Meidän maassamme on elintarvekysymyksen järjestämiseksi tehty varsin vähän työtä siinä merkityksessä kuin tämä mietintö tietää. Varsinkin niin sanottua valistus-työtä tuotannon ja kulutuksen alalla ei ole meillä harjoitettu. Ja siitä johtuu myöskin monessa suhteessa se väärinkäsitys, joka meillä on olemassa tuottajain ja kuluttajain välillä, ja siitä johtuu myöskin suurelta osalta se puute, joka meillä tällä kertaa on olemassa. Käsittääkseni on täysi syy ryhtyä toisella tavalla toimimaan ja siihen yhtenä pienenä alkuna ovat ne toimenpiteet, joita tämä mietintö ehdottaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on valiokunnan ehdotusta kannatettu eikä mitään muutosehdotusta ole tehty. Eduskunta päättäneen hyväksyä valiokunnan ehdotuksen?

Valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Tämäkin päätös on kuitenkin V. J:n 63 §:n mukaan katsottava ehdolliseksi, kunnes valtiovarainvaliokunta on antanut mietintönsä valtion varoista ja tarpeista, jota mietintöä käsiteltäessä lopullinen päätös tehdään.

Pöydällepanot:

15) Ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamista

koskevan ed. Arosen y. m. eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon.

16) Kuolemanrangaistuksen poistamista

tarkoittavan ed. K. H. Wiikin y. m. eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon.

17) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

sisältävän ed. Hännisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 22 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

18) Suomen pankille ruplakurssista aiheutuvien tappioiden

johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 a esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi maanantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi maanantaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

34. Maanantaina 11 p. kesäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta 494

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 5 ja 5 a; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. J. Kohosen y. m. edusk. esit. n:o 9.

2) Ehdotus laiksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 6.

Ainoa käsittely:

3) Suomen Pankille ruplakurssista aiheutuvia tappioita koskevat pankkivaliokunnan mietinnöt n:ot 4 ja 4 a 496

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Furuhjelm, Hakala, Hultin, Isaksson, Karhinen, Latvala, Lehmus, Lepola, Letonmäki, Lumivuokko, Perttilä, Piisinen, Rantakari, F. Rantanen, Repo, Roos, Tokoi, Vihersalo, K. H. Wiik ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapantusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia ed. Furuhjelm lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi ja ed. Vihersalo sairauden tähden tästä illasta ensi torstai-iltaan sekä yksityisten asiain vuoksi tästä istunnosta ed. Karhinen, Lepola, Roos ja Virkki sekä tämän istunnon alkupuolesta ed. Piisinen ja ed. Malmivaara ensi tiistain istunnosta.

Mooseksen- ja muhametinuskolaisten todistuksia

koskevan eduskuntaesityksen n:o 4 siirto lakivaliokunnasta perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Lakivaliokunnalta on saapunut kirjelmä eduskunnalle.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Lakivaliokunta
Helsingissä,
kesäkuun 9 p:nä 1917.
N:o 10.

Suomen Eduskunnalle.

Otteella pöytäkirjasta 27 päivältä huhtikuuta 1917 N:o 80 on Eduskunta lähettänyt Lakivaliokuntaan valmisteltavaksi edustaja Isakssonin y. m. eduskuntaesityksen N:o 4, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi mooseksen- ja muhametinuskolaisten todistuksista. Eilen tekemällään päätöksellä on Eduskunta lähettänyt valmistelevaa käsittelyä varten Perustuslakivaliokuntaan hallituksen esityksen N:o 8 laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa. Kun molemmat mainitut lainsäädäntökysymykset Lakivaliokunnan mielestä ovat valmisteltavat toistensa yhteydessä, saa Lakivaliokunta täten, palauttaen kysymyksessä olevan eduskuntaesityksen, kunnioittaen ehdottaa, että se valmistelua varten siirrettäisiin Perustuslakivaliokuntaan.

Lakivaliokunnan puolesta:

E. W. Sopanen.

Alfred Sarva.

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa lakivaliokunnan ehdotusta.

Eduskunta hyväksyy ehdotuksen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. J. Kohosen y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 9, jota on valmistelevalle käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 sekä suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 5 ja 5 a, ja joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle sen johdosta, että vaadittiin lakiehdotuksen jättämistä lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, esitellään nyt edelleen.

Puhemies: Viime istunnossa tehtiin vaatimus tämän asian jättämisestä lepäämään seuraaviin valtiopäiviin uusien vaalien jälkeen.

Tahtooko asian lepäämään jättämisestä kukaan vielä puheenvuoroa? Ellei, niin voitaneen ryhtyä päätöksen tekoon. Kun Valtiopäiväjärjestyksen mukaan päätöksen tekemiseen tarvitaan määränenemmistö, on äänestys suoritettava suljetuilla lipuilla.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa vaatimusta, että puheenaoleva ehdotus laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta, semmoisena kuin se toisessa käsittelyssä päätettiin, jätetään lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”, ken sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään kolmasosa eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 86 jaa- ja 87 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt, että lakiehdotus sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on hyväksytty, jätetään lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin.

2) Ehdotuksen laiksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Hakalan y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 6, jota on valmistelevalle käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 7, ja joka viime täysi-

istunnossa pantiin pöydälle sen johdosta, että vaadittiin lakiehdotuksen jättämistä lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, esitellään edelleen.

Puhemies: Viime istunnossa esitettiin vaatimus tämän lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tahtooko tästä ehdotuksesta kukaan käyttää puheenvuoroa?

Keskustelu:

Ed. Lilius: Kun nyt tulee äänestettäväksi tämän esilläolevan lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä, niin minä pyydän omasta puolestani lausua, että vaikka minä vastustin ehdotuksen muodostelua semmoiseksi kuin se hyväksyttiin toisessa lukemisessa, niin en puolestani kuitenkaan tahdo myötävaikuttaa lakiehdotuksen jättämiseksi lepäämään. Muodostelu, jonka puheena-olevat pykälät rikoslain 10 luvussa ovat saaneet, on jo vanha ja siksi nykyistä oikeuskäsitystä loukkaava, että minä puolestani en olisi tahtonut sitä pysyttää semmoisenaan, mutta se muodostelu, jonka lakivaliokunta oli ainakin ensimäiselle momentille ehdottamassaan toisessa pykälässä laatinut, olisi nähdäkseni tyydyttänyt sitä yhteiskuntatarvetta, joka on olemassa uskonnollisten tunteiden suojelemista varten. Koska kuitenkin eduskunta toisessa lukemisessa on katsonut tällaiset tunteet olevan jätettävät täydellisesti lain suojaa vaille, niin minä, vaikkakin katson, että eduskunta siinä ei ole osunut oikeaan ja että nämä tunteet samoin kuin siveelliset tunteet olisivat sellaisia oikeushyviä, että ne olisivat laissa suojeltavat, kuitenkin en tahdo myötävaikuttaa, kuten jo sanoin, tämän lakiehdotuksen jättämiseksi lepäämään.

Ed. Hagman: Minä pyytäisin myös lyhyesti saada merkitä kantani tässä kysymyksessä. Puolestani en aijo äänelläni myötävaikuttaa tämän kysymyksen lepäämään jättämiseksi.

Ed. Nevanlinna: Koska tässä asiassa on katsottu tarpeelliseksi „todistaa”, niin saanen sitä jatkaa. Minä puolestani tulen myötävaikuttamaan tämän lakiehdotuksen jättämiseksi lepäämään ja teen sen siitä syystä, että, niinkuin laki nyt on muodostettu, se nähdäkseni tahtoo tehdä luvalliseksi mitä raaimman mielen ilmaus. Mutta tähän ei mielestäni — olkoon kysymys siten teosta mistä tahansa — ole lainsäätäjän arvon mukaista myötävaikuttaa.

Ed. Hänninen-Walpas: Ruotsalaiseen kansanpuolueeseen lukeutuvat herrat ja rouvat ovat tavallisesti ulkomailla, varsinkin Skandinaviassa, tahtoneet esittää, että he ovat Suomen ainoita sivistyneitä kansalaisia. Sitä käsitystä ovat he levittäneet kauvas ulkopuolelle Skandinavian, Ranskaan, Saksaan, mahdollisesti Italiaan. Nyt pitäisi saataman nähdä, onko ruotsalainen kansanpuolue mikään sivistyspuolue (Huu-dahduksia: Ei!) vai mitä mustin kuristuspuolue. Minä odottaisin, että siltäkin taholta „todistettaisiin”, ilmoitettaisiin tällä ratkaisevalla hetkellä mielipiteet, tulevatko sen puolueen jäsenet äänestämään sen puolesta, että mielipiteiden vapaa käyttäminen eräissä tapauksissa on tässä maassa rangaistava edelleen neljän vuoden kuritushuoneella, vai sallivatko he todella mielipiteiden vapautta asioissa, jotka koskevat myös teollisia asioita, hyvin laajoja kulttuurikysymyksiä.

Ed. Gadolin: Jag hade äran vid senaste plenum tillkännagifva åtminstone min personliga åsikt i denna fråga, hvilken går därhän att jag icke kommer att rösta för att lämna detta förslag hvilande. Jag äger visserligen icke företräda andra medlemmar af min grupp, men jag gör detta uttalande på egna vägnar.

Ed. Lehoкас: Tahtoisin täällä vielä kerran sanotuksi ja tällä kertaa nimenomaan ed. Nevanlinnalle, että täällä tästä asiasta on puhuttu, ja useamman kerran kyllin selvästi sosialistien puolelta sanottu, että meillä ei olisi muutoin tätä lakipykälän sananmuotoa vastaan siinä määrässä huomautettavaa, missä määrin sitä meidän puoleltamme on vastustettu, ellei juuri tämän pykälän sanamuodon mukaan yhä edelleen annettaisi jokaiselle uskontokunnalle niiden esityksestä vanhoillisten virkamiesten avulla tilaisuus kaikkia arvokkaampiakin, uskontokuntia koskevia arvosteluja tulkita ilkeämielisyydestä ja hävyttömyydestä lähteneiksi ja julkiseksi häpäisyksi. Kun meidän puoleltamme on monta monituista kertaa koettu, että kaikki meidän arvokkaatkin arvostelumme, kun ne koskevat jotain uskontokuntaa, on aina tulkittu häpeämättömyydeksi ja ilkeämielisyydeksi, niin silloin ei auta muu kuin vaatia, että tällaiset takaportit, jotka yhä edelleen antavat uskontokunnille vallan vapaa-ajattelijain toimintaa vastaan, laista kokonaan poistetaan. Ei se siis ole, niinkuin ed. Nevanlinna sanoi, julkisen raakuuden puolustamista, vaan sananvapauden selvää puolustamista.

Ed. Storbjörk: Då svenska folkpartiet icke har deklarerat någon ståndpunkt i denna fråga, utan tvärtom olika medlemmar gifvit uttryck för olika syn på saken, vill jag inlägga min protest mot landtdagsman Walpas-Hänninens tilltag att i sin replik vända sig mot partiet i sin helhet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tehdyn vaatimuksen ratkaisemiseksi tarvitaan Valtiopäiväjärjestyksen mukaan määräenemmistö. Äänestys on siis toimitettava suljetuilla lipuilla.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa vaatimusta, että puheenaoleva ehdotus laiksi rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamiseksi sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta semmoisena, kuin se toisessa käsittelyssä päätettiin, jätetään lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; ken sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään kolmasosa eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 60 jaa- ja 113 ei-ääntä.

Puhemies: Ehdotus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään on siis hylätty. Asian kolmatta käsittelyä siis jatketaan. Eduskunnan jäsenillä on vielä tilaisuus lausua mielipiteensä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Nevanlinna: Minä pyydän saada kannattaa tehtyä ehdotusta.

Ed. Arajärvi: Minä luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Nevanlinnan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen, sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä päätettiin, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puheenaolevan lakiehdotuksen.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietinnössä 11:llä sivulla olevaa ponsiehdotusta vastaan ei ole mitään vastaehdotusta tehty. Eduskunta päättää ne hyväksyä senkin?

Ponsi hyväksytään.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päätynyt ja asia on loppuun käsitelty.

3) Suomen Pankille ruplaturssista aiheutuvista tappioista

laadittu viime täysi-istunnossa pöydällepanu pankkivaliokunnan mietintö n:o 4a esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee, niin mielestäni ensin voitaisiin asiasta keskustella. Kun se on päättynyt, niin olisi tehtävä päätös ensiksi 11:llä ensimmäisellä sivulla olevasta mietinnön osasta ja sitten sivulla 12 olevasta mietinnön osasta.

Tämä menettely hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Sen enempää tästä asiasta puhumatta tahdon vain huomauttaa, että sivulla 9 on pankkivaltuusmiesten kirjelmää refereerattu hiukan epätäydellisesti. Kappaleen loppu kuuluu: „ei pankkivaltuusmiehillä ole ollut tällä kertaa aihetta lausua niistä mieltään, koska senaatti, jos se ryhtyisi valtiolainaa Venäjälle myöntämään, tulisi antamaan eduskunnalle tilaisuuden lausua mielipiteensä asiasta”. Tämä lause tässä lopussa antaa ehkä sellaisen käsityksen, ettei olisi katsottu, että asiaa olisi jätettävä eduskunnan ratkaistavaksi. Kyseessäoleva lause pankkivaltuusmiesten kirjelmässä kuuluu kokonaisuudessaan näin: „Sitäpaitsi nämä yksityiskohdat tulevat Eduskunnan ratkaistavaksi, kun hallitus, jos se ryhtyy valtiolainaa Venäjälle

myöntämään, antanee Eduskunnalle tilaisuuden lausua mielipiteensä asiasta”.

Ed. Arokallio: Ruplaturssin vaiheet Suomessa osottavat nekin, että maamme sisäinen autonomia suurimmalta osalta on teoriaa. Kun on kysymyksessä Venäjän etu, silloin Suomen omat, puhtaasti taloudellisetkin edut syrjäytetään. Huolimatta nykyisistäkin lupauksista sisäisestä itsemääräämisoikeudestamme elämme edelleenkin Venäjän etujen painostuksen alaisena. Yhtenä sellaisena painajaisena on tätä nykyä myös ruplien väkisin tulvaaminen Suomen Pankkiin. Kenraalikuvernöörin erästä kirjoituksesta tšekäläisessä venäläisessä lehdessä käy ilmi, että oli suunniteltu Suomen Pankin takavarikoimistakin ja että ruplaturssin aleneminen, niin kaukana kuin se vielä onkin siitä, mitä todellinen rahasekvenssi vaatisi, on herättänyt „suurta kauhuntaa ja levottomuutta” Suomessa asuvissa venäläisissä. Kenraalikuvernööri lausuu samassa kirjoituksessa, että „ruplaturssin aleneminen ja siitä johtuva kireä tilanne olisi voinut ja voi vieläkin saada aikaan epäjärjestyksiä”. Kun kenraalikuvernööri tämän lisäksi toteaa, että kahdeksaksi kuukaudeksi vielä tarvitaan „suunnaton summa” Suomen rahaa tšekäläisten venäläisten tarpeiden tyydyttämiseksi, niin edessämme oleva aika on rahapolitiikkaan nähden sangen kriittinen. Onko ja millä tavalla nuo suunnattomat summat, joiden sanotaan nousevan näiltä kahdeksalta kuukaudelta 800,000,000 markaksi, onko ja millä tavalla ne ovat hankittavat, siihen asian puoleen en tahdo kajota. Mutta kun tämä kysymys koskee läheltä Suomen Pankkia, katson velvollisuudekseni mielipiteenäni lausua, että Suomen Pankki on vapautettava näiden summien hankkimisesta. Tämähän ei kuulu Suomen Pankin tehtäviin. Suomen Pankin ohjesäännön mukaan pankin asiana on „maan raha-asiaain pitäminen vakavana ja turvallisella kannalla sekä maan rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen”. Tätä tehtäväänsä ei pankki pysty suorittamaan, jos sitä edelleen rasitetaan setelirahojen painattamisella, joiden vastikkeena on pääasiallisesti Venäjän valuuttaobligatioonit. Entisetkin Suomen Pankin venäläiset saatavat olisi mielestäni mikäli mahdollista saatava poistetuiksi metalliseen valuttuun luetuista varoista. Pankkivaltuusmiesten senaatille tekemää ehdotusta, että valtio ottaisi vähintään 200,000,000 suuruisen kotimaisen lainan pankin tilan vahvistamiseksi, on mielestäni tervehdittävä tyydytyksellä. Kyseenalaiseksi voi kuitenkin asettaa, eikö olisi syytä, että tämä eh-

dotettu laina Suomen Pankin hyväksi olisi vieläkin suurempi, jopa niin suuri, että pankki kokonaan vapautuisi niistä venäläisistä saatavista, joiden vastaanottamiseen se aikanaan oli pakotettu Venäjän valtakunnan menestymisen hyväksi, se on Venäjän edun vuoksi. Rahojen nykyinen runsaus antaa aihetta otaksumiseen, että kotimaisen lainan obligatsioonit olisivat haluttua tavaraa, jos korko asetettaisiin kyllin korkeaksi ja jos laina sitä paitsi olisi verosta vapaa. Tätä toimenpidettä Suomen Pankin hyväksi ei mielestäni olisi viivyteltävä, sillä olot voivat pian muuttua ja sen mukaan myös rahan kysyntä kasvaa. Ei tarvita muuta, kuin että taas saamme tänne maahan Venäjän viralliseksi edustajaksi vähemmän tunnollisen ja oikeamielisen miehen kuin nykyinen kenraalikuvernööri on, niin Suomen Pankin asiain järjestely voi käydä ylen vaikeaksi, kenties mahdottomaksikin. On silloin pian taas näkyvissä, kuinka erinomaisen venyvä käsite tuo „Venäjän ja venäläisen etu” on. Kun taantumuksellinen venäläinen virkavalta ryhtyy tulkitsemaan käsitettä „venäläinen etu”, ei tällä käsitteellä usein ole mitään rajaa ja siihen saadaan mahtumaan vaikka mitä, siitä meillä on kokemusta kyllä. Kotoisten asiain järjestelyssä ei nyt mielestäni missään tärkeässä kysymyksessä sietäisi viivytellä ja tätä olisi muistaminen myöskin Suomen Pankin asiain järjestelyssä, sillä luottamusta Suomen Pankin seteliin ei olisi saatava horjumaan. Tämä taas ei ole vältettävissä, ellei setelimäärän lisääntymistä estetä ja ellei setelin katteena oleva valuutta ole täysiarvoista. Tappioiden välttämiseksi liike- ja muilla aloilla olisi mielestäni lisäksi tarpeellista, jos ruplien vaihtamista Suomen rahaksi pakosta täytyy jatkaa, että ruplan kurssi olisi asetettava Suomen markan ja ruplan arvosuhteita vastaavaksi, niin kuin valiokuntakin ehdottaa.

Ed. Paavolainen: En ole pyytänyt puheenvuoroa uusiakseni nuo jo mietinnössä viitatuksi asiat, että jos Suomen Pankki noteeraa ruplan kurssin sen todellista arvoa korkeammaksi, hokuttelee tämä kaikki ruplien omistajat, vieläpä venäläiset rahapohatkin vaihtamaan ruplansa Suomen rahaksi tai, kuten myös tapahtuu, ruplilla hankkimaan Suomesta erilaisia arvoja, kuten kiinteistöjä y. m. En myös tahdo lausua laajemmin tuosta epäsuhteesta, joka vallitsee kauppavaihdossamme Venäjän kanssa, kun viennistämme kertyy meille ruplia, joilla emme saa ostaa tavaraa Venäjältä, vaan päinvastoin, siellä on alettu vaatia viljasta maksu Suomen rahassa.

Pyydän vain huomauttaa, että tässä ruplatulvasta ei kärsi yksin Suomen Pankki ja sen kautta

valtiotaloutemme, vaan myöskin monilukuiset yksityiset, jotka arvojen siirtyessä rupliin, tuonnin rajoituksessa tai työpalkkoja Venäjän rahassa maksettaessa saavat ruplia. Näin jäytää ruplan yhä aleneva arvo taloudellista asemaamme sekä ylhäältä että alhaalta.

Suomen Pankki on ollut pakotettu rajoittamaan ruplien vaihdon niin, ettei se nykyään yhdeltä vaihtajalta ota kymmentä ruplaa suurempaa määrää päivässä. Ja tämän vaihtaakseen täytyy esimerkiksi Viipurissa jonottaa tuntikausia pankin konttorin oven edessä. Siitä on ollut seurauksena, että keinottelu on tunkeutunut jonottamiseenkin. Varakkaammat palkkaavat liudan jonottajia, näin kerrotaan varsinkin venäläisten ja juutalaisten rahamiesten tekevän, mutta vähävarainen, ansiostaan elävä ei ehdi itse jonottamaan eikä voi palkata sijaista ja kun hänelle täten jää ruplat taskuun, vähenee hänen omaisuutensa ja ansionsa ruplan arvon yhä laskeutuessa. Siten tapahtuva arvonaleneminen ei koidu vahingoksi ainoastaan heille itselleen, vaan koko maaillemme, samalla kun se toisaalta kohottaa hintatasoa ja siten tekee elämisen ehdot vaikeammiksi.

Eikä tämä koske suoranaisesti ainoastaan itä-Suomea, jossa ruplia on yleisemmin liikkeessä, vaan alkavat sen vaikutukset tuntua jo kautta koko Suomen.

Mutta muutamat maamme osat, varsinkin Karjalan kannas, Laatokan rantamaat ja raja-Karjala ovat joutumassa todelliseen hätään sen johdosta, että Suomen Pankki on rajoittanut ruplien vaihdon. Sen seuraukset ovat alkaneet tuhoisasti tuntua kaikilla aloilla. Muutamat kunnat ovat esimerkiksi jo päättäneet, etteivät kunnan veronkannossa ota vastaan ruplia. Kun veronmaksajilla on yksinomaan tätä rahaa eivätkä he paikkakunnalla saa sitä vaihdetuksi eivätkä myöskään ehdi matkustamaan Viipuriin Suomen Pankin oven eteen jonottamaan, täytyy heidän pakostakin jättää veronsa rästiin, kenties ulosottoon asti, ja tulevat sen kautta paljon häviämään.

Tämä on vain yksi puoli asiasta, ehkä monenkin mielestä vähäpätöinen, mutta minun mielestäni ei. Mutta asialla on monta muuta puolta, jopa siihen määrään, että pankin toimenpiteet voivat tuottaa todellisen yleisen hädän moniin kuntiin. Tämän valaisemiseksi oli aikomukseni lukea otteen Kivennavan elintarvelautakunnan kokouksessaan 31 p. viime toukokuuta laatimasta pöytäkirjasta, mutta olen unohtanut ottaa sen mukaan. Siinä oli päätetty kääntyä Suomen Pankin johtokunnan, Suomen hallituksen ja edustajien puoleen pyynnöllä ja ilmoittamalla, että tähän saakka Suomen Pankin Viipurin konttori oli vaihtanut ruplia elintarvelautakunnille siksi

paljon, että ne olivat tilaisuudessa lunastamaan rautateiltä jälkivaatimuksella elintarvelautakunnille tulleet elintarpeet. Nytemmin on Suomen Pankin johtokunta äskettäin lähettänyt kiellon ja tästä johtuu, etteivät raja-Karjalan elintarvelautakunnat ole enää tilaisuudessa vaihtamaan suomalaiseseen niinkään paljon Venäjän ruplia, että he voisivat lunastaa jälkivaatimuksella rautatiellä olevat elintarpeet. Tästä on johtunut sellaista, että muutamat elintarpeet ehtivät pitkän aikaa oltuaan rautatiellä pilaantua. Tämän sekä muitenkin vaikeuksien johdosta kävi täällä lähetystö äskettäin hallituksen, Suomen Pankin johtokunnan sekä senaatin edustajain luona, pyytäen kaikin tavoin koettamaan vaikuttaa siihen suuntaan, että ruplan kurssi joko alennettaisiin tai muuten asetettaisiin sille kannalle, että tämä tukala puute poistettaisiin kannakselta.

Suomen Pankin Viipurin konttori vaihtoi näet, tuntien niiden seutujen olot, elintarvelautakunnille suurempiakin määriä ruplia, kunnes johtokunta, kuten sanottu, äskettäin kielsi. Nyt elintarvelautakunnat joutuvat todelliseen hätään. Ne eivät saa elintarpeita maksaa Venäjän rahalla eivätkä saa niitä siten puheenalaiselle väestölle. Jos he ruplillaan lainaavat pankista Suomen rahaa, saavat he vain 120 penniä ruplasta, jonka ovat itse ottaneet päivän kurssista. Ero on useampia kymmeniä penniä ruplalta. Kuka maksaa tuon eron? Kunnatko, joilla ei ole varoja tähän tarkotukseen, vai täytyykö elintarvelautakuntien vähävaraisille tarvisijoille kohottaa elintarpeitten hintaa siihen määrään että ottavat ruplan vain 120 pennistä? Vai täytyykö heidän palkata kymmeniä henkilöitä Suomen Pankin eteen jonottamaan saadaksesen päivän kurssin mukaan markkoja 10 ruplalla kukin jonottaja. Älköön lohdutettako sillä, että vastaisuudessa saavat ruplavakuuden takaisin vaihdetuksi päivän kurssin mukaan. Vastaisuus on tässä epävarma. Ruplan valuutta-arvo voidaan, kuten puhe on ollut, Venäjällä alentaa, silloin tuo lainavakuus alenee ties kuinka paljon ja kunnat saavat kärsiä suuriakin tappioita.

Sama pulma on näissä kunnissa vallitsemassa kaikkeen kauppaan ja liikevaihtoon nähden. Paitsi elintarpeita, joita elintarvelautakunnat toimittavat, tarvitaan luonnollisesti paljon monenmoisia muita tarvikkeita, joita saadaan osuustai yksityiskauppoista. Mutta niiden hankintaa ja saantia ehkäisee sama ruplakysymys. Kannaksen kauppiat ovat myöskin kääntyneet asianomaisten ja eduskunnan jäsenten puoleen pyytäen apua tämän pulan ratkaisemiseksi. Suomen Pankin kieltäytyminen ottamasta Venäjän rahaa on pakottanut tukku kauppiatkin kieltäytymään otta-

masta sitä vastaan. Karjalan-kannaksen vähittäiskauppiat ovat tämän johdosta joutuneet tukalaan asemaan, kun he paikkakunnalta saavat ainoastaan Venäjän rahaa. He ovat joutuneet tilanteeseen, josta voi olla seurauksena monet taloudelliset vauriot. Jolleivät vähittäiskauppiat ole tilaisuudessa suorittamaan maksua ostamistaan kauppatavaroista sillä rahalla, mitä he ovat tavaroista myydessään saaneet, niin eivät he voi saada uutta tavaraa. He ovat näin ollen pakotetut keskeyttämään toimintansa tavarankantajina paikkakunnalleen ja on siitä taas suoranaisena seurauksena, että paikkakuntalaiset joutuvat pulaan. Ei voida väittää, että nyt kosketteleman seikat ovat ainoastaan paikallista laatua tai että yksityisten vieläpä kuntienkin täytyy kärsiä ja alistua yhteiseksi hyväksi, sillä mitä kannaksella ja rajaseudulla tapahtuu yleisesti, sama tapahtuu kaikkialla maassamme suuremmassa tai vähemmässä määrässä. Ja kun hätä sekä taloudellinen turmio uhkaa osaakin maatamme, vaikuttaa se tuhoisasti kokonaisuuteenkin.

Nämä seudut ovat osa maatamme ja kansaamme. Niiden hätä vaikuttaa välillisesti, mutta varmasti koko maahamme ja kansamme taloudelliseen elämän ja vakavaraisuuden tuhoamiseen. Niitä vaikkapa uhrauksillakin suojellessamme, suojelemme koko maata. Ei meillä ole varaa jättää niitä pulaan, ei oikeutta sälyttää niiden kannettavaksi ankarin ja tuhoisin myrsky taloudelliseksi alalla. Suomen kansan, sen hallituksen ja eduskunnan pyhänä velvollisuutena on apuun rientäminen.

On muistettava, että tehokkaihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä jokaisessa asiassa, joka uhkaa tuholla rajaseutuja ja kannasta. Niin on asian laita tässä ruplakysymyksessäkin.

Suomen Pankin ja hallituksen olisi siis viipymättä ryhdyttävä tehokkaihin toimenpiteisiin ruplakeinottelun lopettamiseksi ja ruplakurssin aiheuttamien tappioiden välttämiseksi, tapahtuukoon se sitten ruplakurssin alentamisella siihen määrään, että venäläistä rahaa voidaan tappiota Suomen Pankissa ja muuallakin maassa vastaanottaa tai Venäjän valuutan tulvaamisen järjestämisellä sellaisin sopivin ja tehokkain keinoin, ettei Suomen kansa kokonaisuudessaan tai osa siitä tule kärsimään.

Ed. Thunberg: Siinä pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 4, koskeva Suomen Pankin ruplakurssista aiheutunutta tappiota, mikä täällä kolme viikkoa takaperin esitettiin ja minkä pankkivaliokunta oli allekirjoittanut viime toukokuun

12 päivänä, mainittiin, että Suomen Pankin ruplista aiheutunut tappio oli laskettava yli sadaksimiljoonaksi markaksi. Paljonko tuo tappio oli yli sadanmiljoonan markkan, jätti valiokunta mainitsematta. Tällöin, toukokuun 12 päivänä noteerattiin ruplan kurssi Pariisissa 154 markaksi.

Esilläolevassa pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 4 a, joka on allekirjoitettu 7 päivänä tätä kesäkuuta, ilmoittaa pankkivaliokunta: „Kun rupla tätä nykyä Pariisissa noteerataan kurssiin 145 1/2, on Suomen Pankin ruplista aiheutunut tappio nyt laskettava yli 100 miljoonaksi markaksi”. — Nytkään ei valiokunta ilmaise, paljonko tappio nousee yli 100 miljoonan markan.

Olettamalla, että ruplia ja muita setelioikeutta vastaavia ruplasaattavia olisi kummankin mietinnön julkaisupäivänä yhtä paljon, nimittäin 185 miljoonaa ruplaa, on näistä 185 miljoonasta ruplasta Suomen Pankille aiheutunut häviö lisääntynyt mietintöjen julkaisupäivien välisenä aikana, — 25 päivänä — 15,725,000 markalla. Siis tappio päivää kohti yli 600,000 markkaa.

Mutta me tiedämme, että Suomen Pankin ruplasaattavat lisääntyvät tavattomalla rutontapaisella nopeudella joka päivä. Siihen on yhtenä todistuksena ne suuret väkijoukot, jotka päivittäin jonottavat Suomen Pankin edustalla sekä täällä Helsingissä että kaikissa muissa kaupungeissa, missä pankilla on konttorinsa. Me tiedämme myös, että Venäjän valtio teettää täällä Suomessa suuria työvoimia kysyviä varustustöitä, n. s. vallitöitä, jotka hävittävät maitamme, peltojamme ja metsiämme ja hävittävät Venäjän valtiota ja joihin, samoin kuin moneen muuhun Venäjän valtion tarpeeseen, yhtämittaa otetaan Suomen Pankista miljoonia markkoja, minkä kautta pankin ruplamäärä aina vain kasvaa ja sen häviökin suurenee.

Suomen Pankin ruplista saama tappio kasvaa kahta tietä, ruplatulvan lisääntymisestä ja ruplakurssin alenemisesta. Tappion suuruutta ei tietysti kukaan voi numeroilleen vielä sanoa. Se on joka tapauksessa koko joukon yli 100 miljoonan markan. Se on nyt jo niin suuri, ettei Suomen Pankki voi siitä omin voimin selviytyä. Pankki ilmoittaa vielä kylläkin bilansissaan käyttämättömän setelianto-oikeutensa 87 miljoonaksi markaksi, mutta todellisuudessa se on ehkä yhtä monta miljoonaa markkaa alle nollan, — mahdollisesti vähemmän, mutta mahdollisesti enemmänkin, — joka tapauksessa paljon alle nollan.

En siis voi käsittää sitä politiikkaa, että pankki edelleenkin noteeraa ruplan kurssin korkeammaksi sen todellista arvoa, tälläkin kertaa 177 markaksi, vaikka se Pariisin noteerauksen mukaan on

145 1/2. On arkaluontoista tuoda totuutta esille tällaisissa taloudellisissa kysymyksissä, mutta välttämättömyys välistä pakottaa siihen.

Venäläinen kauppalehti Targovlaja Gaseta tekee kauppa- ja teollisuusministeriöön saapuneiden virallisten tietojen nojalla selvää Venäjän taloudellisen tilanteen rappeutumisesta. Siinä sanotaan, että teollisuus on joutunut tilanteeseen, jota täydellä oikeudella nimitetään taloudelliseksi itsemurhaksi. Siinä sanotaan, että Venäjä astuu kauhealle työttömyyden ja nälän tielle, turmiota kohti. Paljon muutakin siinä sanotaan, mutta tämäkin jo riittänee osottamaan, mitä venäläiset asiantuntijat itse maansa taloudellisesta asemasta arvelevat. Venäläisillä itsellään ei ole enää luottamusta ruplaansa, ei ole toiveita sen kurssin nousemisesta — pikemmin näyttää päinvastaiselta. He pelkäävät ruplansa alenemista, he näkevät sen kaikesta. Siksi he sijoittavat pääomiaan tänne ja muuante ulkomaille. Siksi he eivät myy Suomeenkaan viljaansa ja muita tarveaineita ruplilla, vaan vaativat Suomen markkoja vastineeksi. — Ovathan asiat jo silloin hullusti, kun oman maan raha ei kelpaa.

Kaikki tämä silmäimme edessä, tietäen, että joka ruplasta tulee Suomelle tappiota, tietäen, että ruplia ei saa Venäjälle kelpaamaan ja tietäen, että Suomen Pankki ei enää kykene omin voimin selviytymään nykyisistäkään sitoumuksistaan, yhdyin minä kannattamaan pankkivaliokunnan mietinnössään n:o 4 a ehdottamia ponsia.

P u h e m i e s: Tämän asian käsittely keskeytetään nyt hetkiseksi, sillä Suomen senaatin jäsen on saapunut tänne tuodakseen erinäisiä.

Uusia hallituksen esityksiä.

Eduskuntaan saapuu senaattori Antti Agaton Tulenheimon esittelijäsihteeri Rautavaaran saattamana ja lausuu:

Kunnioitettava hra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Suomen senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

n:o 9 erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistaviksi,

n:o 10 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätoita koskevien säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Suomen suuriruhtinaanmaan vaalilain 37 §:n muuttamisesta,

n:o 11 selityksestä asetukseen 12 päivänä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin.

Puhemies: Herra senaattori! Eduskunta on ottava esitykset perustuslainmukaiseen harkintaansa ja käsittelyynsä.

Senaattori Tulenheimon poistuttua lausuu

Puhemies: Pankkivaliokunnan mietinnön n:o 4 käsittelyä jatketaan.

Ed. Frey: Då jag anser det vara af yttersta vikt att landtdagen godkänner alla sådana åtgärder, som kunna för Finlands Bank underlätta förverkligandet af dess hufvuduppgift, att upprätthålla ordning och stadga i landets penningväsende, men möjligheten att fullfölja denna uppgift genom rubelltillströmningen och rubelns starka kursfall i hög grad äfventyrats, måste hvarje åtgärd i syfte att stärka bankens ställning hälsas välkommen. Jag ber därför endast att i korthet få uttala min anslutning till de af bankfullmäktige i detta syfte framställda förslagen, för hvilka bankutskottet i sitt nu till behandling föreliggande betänkande närmare redogör.

Ed. Piisinen: Minä asian aikaisemmassa käsittelyssä jo huomautin, että nähdäkseni ainoa tehoisa keino saada tätä kysymystä jollekin paremmalle tolalle olisi tuonti- ja vientisuhteitten Venäjän kanssa kapitalistisesti terveemmälle pohjalle järjestäminen. Nyt on asia sillä lailla, niinkuin minä myös erään yksityisseikan valossa jo aikaisemmin todistin, että venäläiseltä taholta, jos heillä olisikin jotakin antamista Suomelle, muuta kuin ruplia, kieltäydytään antamasta senvuoksi, että suomalaiset tahtovat alentaa ruplankurssia. Nimenomaan on tällä perusteella kieltäydytty antamasta jo ostettua viljaa. Kun siellä suhtaudutaan asiaan tällä tavalla, niin nähdäkseni jäisi Suomelle sillä nykyään käsissä oleva ainoa tehoisa keino, että maksaa samalla mitalla. Tämä nähdäkseni voisi saada venäläiset piirit vähän vakavammin ajattelemaan asiaa kuin tähän asti ja ainakin antamaan neuvotteluille parempaa pohjaa. Kuitenkin minun täytyy ikävällä todeta, ettei suomalaisissa asianomaisissa piireissä eikä myöskään johtavissa finanssiipiireissä ole tehty julkista alotetta, joka edellyttäisi asian suuntaamista tälle kannalle. Tämä olisi ensi kädessä vientiä

harjoittavien Suomen liikemiesten tehtävä, mutta asia siinä suhteessa näyttää olevan kannalla, joka minusta on murheella merkittävä.

Ed. Alkio: Pyydän yhtyä niihin ajatuksiin, jotka edellinen puhuja esitti. Erityisesti haluan painostaa sitä tosiasiaa, että samalla kun nyt on kulunut kohta kolme kuukautta siitä, kun Venäjän väliaikainen hallitus tarjosi ja lupasi Suomelle niitä vapauksia, jotka maaliskuun tunnustassa manifestissa ilmoitetaan, on näiden vapauksien saamisen suhteen vitkasteltu ja menetelty tavalla, joka tässä maassa on saanut yleisesti sen käsityksen aikaan, että Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta ei tahdota toteuttaa Suomen suhteen niitä vaatimuksia, jotka meidän kansassamme ovat jo vapauksiemme suhteen luonnollisesti oikeutettuja. Mutta tämän lisäksi ovat esiintyneet edelleen myöskin taloudelliset pakkokeinot, joita Venäjän puolelta on Suomen suhteen harjoitettu. Edellinen puhuja jo viittasi siihen, että Suomi on saanut lähettää suunnattomat määrät elintarpeita Venäjälle tyydyttääkseen siten siellä olevaa puutetta, mutta sitävastoin on siellä kieltäydytty suorastaan hallituksenkin toimenpiteiden kautta antamasta Suomelle m. m. leipäviljaa. Tässä suhteessa, niinkuin julkinen salaisuus tietää kertoa, on myöskin Venäjän hallituksen piireistä annettu tietää, että tänne olisi mahdollisuus saada viljaa, jos Suomen rahalla maksettaisiin. Olosuhteet ovat siis kehittyneet sille kannalle, että Venäjän rupla ei ole omassakaan maassa enää semmoinen raha, jolla sielläkään edes oman hallituksen keskuudessa annettaisiin oikea kurssi. Tämän johdosta minä puolestani ehdottaisin, että nyt vallassa oleva pankkivaltuusmiehistö — minä en tee tällä sellaista ehdotusta, joka äänestettäväksi tulee — ottaisi tehtäväkseen vaatia Venäjän hallitukselta takeita siitä, että ne suunnattomat paperiruplamäärät, jotka Suomeen nykyään tulvaavat, myös joskus jollakin tavalla lunastetaan. Tämä ei ole sellainen maa eikä sellainen kansa, joka nykyisissä oloissa enää on valmis antamaan Venäjälle henkensä ja hyvyytensä saamatta siitä minkäänlaista vastapalvelusta. Nykyisten pankkivaltuusmiesten puolesta täällä viimeksi olleessa keskustelussa leimattiin, että edelliset pankkivaltuusmiehet eivät ole tehneet tehtävänsä siinä, että he olisivat valvoneet ruplankurssin oikeata suhdetta Suomessa. Nyt on uusilla pankkivaltuusmiehillä siihen tilaisuus ja senvuoksi pyydän, että pankkivaltuusmiehet ottavat asian vakavasti ja vaativat, että venäläiset asettavat takeita siihen, ettei Suomen Pankki ja Suomen valtio joudu kärsimään ruplankurssin vuoksi

semmoisia tappioita, kuin nykyinen hetki näyttää uhkaavan.

Ed. Saarinén: Tämän mietinnön sivulla 4 viimeisessä kappaleessa on lause: „Kivihiilen puutteen takia on ollut pakko ryhtyä erittäin suuriin metsänhakkuutöihin. Näiden töiden kautta, joissa kymmeniä tuhansia työläisiä on saanut työansiota, on suuret setelimäärät laskettu liikkeeseen”. En tiedä, miten tämä lause tällaisenaan on sinne joutunut, sillä tietääkseni se kerran valiokunnassa äänestettiin siitä pois. Se äänestettiin pois sentähden, että se luo sellaisen ajatuksen, niinkuin muita syitä ei olisi olemassa setelien liikkeeseen laskemiseen kuin yksinomaan työpalkkain korottaminen. Onhan tässä maassa aina tehty työtä, vaikka tosin pienemmistä rahamääristä kuin nyt, mutta eivät ne palkat nytäkään ole niin hirveän korkeita, että se oikeuttaisi yksinomaan tällaista sanomaan. Senvuoksi ehdotan, että pyyhitään nuo kaksi lausetta pois, nimittäin: „Kivihiilen puutteen takia on ollut pakko ryhtyä erittäin suuriin metsänhakkuutöihin. Näiden töiden kautta, joissa kymmeniä tuhansia työläisiä on saanut työansiota, on suuret setelimäärät laskettu liikkeeseen”. Sen sijaan lisättäisiin lauseen „sotilasviranomaisten toimesta on ympäri maattamme suoritettu laajoja varustustöitä” loppuun: „joka osaltaan on myös aiheuttanut setelimäärän lisääntymistä”. Ehdotan, että lause muutettaisiin sellaiseksi.

Ed. Lonkainen: Minä pyydän kannattaa ed. Saarisen ehdotusta.

Ed. Schybergson: Det hade icke varit alldeles omotiveradt af de sista ärade talarna, om de framställt sin mening i utskottet och icke först nu. De hafva hvardera obetingat varit med om detta utskottsbetänkande.

Ed. Saarinén: Ed. Schybergsonin huomautuksen johdosta tahtoisin huomauttaa, että sikäli kuin minulla on valiokunnasta muistiinpanoja, niin minun käsitykseni mukaan valiokunnassa ne lauseet poistettiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietinnön sivulla 11 esittämää pontta vastaan ei ole mitään vastaehdotusta tehty, joten saanen katsoa eduskunnan päättäneen hyväksyä sen?

Ponsi hyväksytään.

Puhemies: Mietinnön perustelujen 4:llä sivulla olevan viimeisen kappaleen suhteen on ed. Saarinen ed. Lonkaisen kannattamana ehdottanut, että viimeisen kappaleen keskipaikoilta poistettaisiin lauseet: „Kivihiilen puutteen takia on ollut pakko ryhtyä erittäin suuriin metsänhakkuutöihin. Näiden töiden kautta, joissa kymmeniä tuhansia työläisiä on saanut työansiota, on suuret setelimäärät laskettu liikkeeseen”. Ja sen sijaan jatkoksi edelliseen lauseeseen, joka kuuluu: „sotilasviranomaisten toimesta on ympäri maattamme suoritettu laajoja varustustöitä”, lisättäisiin: „jotka osaltaan ovat myös aiheuttaneet setelimäärän lisääntymistä”. Katson näitä ehdotuksia yhdeksi ja yhtenäiseksi ehdotukseksi, joten niistä voi yhtenäisenä ehdotuksena äänestää. Kutsun tätä ed. Saarisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy pankkivaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Saarisen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 86 jaa- ja 85 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä pankkivaliokunnan ehdotuksen.

Pankkivaliokunnan mietinnön 12:lla sivulla oleva ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Asia on siis loppuun käsitelty.

Puhemies: Niiden hallituksen esitysten, pöydällepano, jotka äsken jätettiin eduskunnalle, voitaneen nyt suorittaa, koska ne jo ovat edustajille jaetut.

Pöydällepanot:

Erinäisten asiain siirtämistä Suomen Senaatin ja Kenraalikuvernöörin ratkaistaviksi,

koskeva hallituksen esitys n:o 9;

Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta,

sisältävä hallituksen esitys n:o 10; sekä

hallituksen esitys n:o 11, joka sisältää

Ehdotuksen laiksi, sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annettun, torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin,

esitellään peräkkäin ja pannaan pöydälle jokainen huomispäivän täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna tiistaina k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,15 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

35. Tiistaina 12 p. kesäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Ehdotuksen laiksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistavaksi sisältävä hallituksen esitys n:o 9 504
- 2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevien säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Suomen Suuriruhtinaanmaan vaalilain 37 §:n muuttamisesta sisältävä hallituksen esitys n:o 10 520
- 3) Hallituksen esitys n:o 11, jossa on esitys laiksi, sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun, torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin 521

Ensimmäinen käsittely:

- 4) Ehdotus ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannuttamisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta .. „
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 1.
- 5) Ehdotus kuolemanrangaistuksen poistamisesta „
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 6; ed. K. H. Wiikin y. m. edusk. esit. n:o 5.
- 6) Ehdotus laiksi kahdeksan tunnin työajasta 527
- Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Siv.

- 7) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 548
- 8) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 549
- 9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa vesi-oikeuslainsäädäntömme kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Furuhjelm, Isaksson, Letonmäki, Lumivuokko, Malmivaara, Paasivuori, Pärssinen, Vihersalo, K. H. Wiik ja Väisänen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asiain vuoksi tästä illasta ensi maanantaiaamuun ed. Väisänen.

Valitsijamiesten vaali Antellin kokoelmien valtuuskunnan valitsemista varten.

Puhemies: Eduskunnan valitsijamiehiltä on saapunut eräs kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valitsijamiehet.
Helsingissä
kesäkuun 12 p:nä 1917.

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen pöytäkirjan kuluvaan kesäkuun 12 päivänä pitämistään kokouksesta, josta pöytäkirjasta näkyy, kutka ovat tulleet valituiksi jäseniksi ja varajäseniksi siihen 21-henkilöiseen valitsijakuntaan, jonka toimitettavaksi Eduskunta on päättänyt jättää Antellin kokoelmain hoitoa varten asetetun valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina kesäkuun 12 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Isaksson, E. Huttunen, Kurkinen, Lumivuokko, Alhainen ja Juutilainen, joiden tilalla olivat Gädä, Mänty, Hirven-salo ja Runtti.

1 §.

Avustamaan nyt toimitettavissa Antellin kokoelmain valtuuskunnan valitsijamiesten vaaleissa asiantuntijain ed. Hallsténin ja V. Jokisen ohella kutsuttiin edustajat Hälvä, Luopajarvi, Marttila, Orasmaa, E. Saari ja Sundblom.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että suoritettavaa vaalia varten siihen 21-jäseniseen valitsijakuntaan, jonka toimitettavaksi eduskunta on päättänyt jättää Antellin kokoelmain hoitoa varten asetetun valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin, oli määräajan kuluessa jätetty kaksi eri ehdokaslistaa (liitteet 1 ja 2), jotka molemmat oli huomattu vaalimääräysten mukaisiksi.

Tämän jälkeen suoritettua vaalissa jätettiin 43 hyväksyttyä vaalilippua. Vaaliliput tarkastettua havaittiin, että listaa n:o 1 oli äänestänyt 22 valitsijaa ja listaa n:o 2 21 valitsijaa. Suhteellisista vaaleista voimassaolevoin määräysten mukaan tu-

lee siis listalta n:o 1 valittavaksi 11 ehdokasta ja 4 varajäsentä sekä listalta n:o 2 10 ehdokasta ja 4 varajäsentä.

Kun vaalin tulos oli laskettu, julistettiin sanottuun valitsijakuntaan valituiksi:

jäseniksi: listalta n:o 1 edustajat Gylling, E. Huttunen, Sillanpää, Paasonen, Lehokas, Saarikivi, J. Kohonen, Aakula, Raitanen, Salmi ja Hiekkaranta;

listalta n:o 2 Hultin, Ingman, Juutilainen, Lille, Nevanlinna, Saalasti, Söderholm, Talas, A. H. Virkkunen ja P. Virkkunen; sekä

varajäseniksi: listalta n:o 1 edustajat Häkkinen, Komu, Lehmus ja Jalonen;

listalta n:o 2 edustajat S. Haapanen, Hallstén, Erko ja af Forselles.

3 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin valitsijamiehet Eloranta ja Fränti.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Tarkastettu ja hyväksytty 12—6—17.

A. Fränti.

Evert Eloranta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistaviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Senaattori Tokoi: Sen johdosta, että tämä nyt eduskunnalle esiteltävä asia on yksi kaikkein tärkeimpiä, joita tämän eduskunnan käsiteltäväksi tällä istuntokaudella saattaa tulla, katson velvollisuudekseni lyhyesti tehdä selkoa tämän kysymyksen vaiheista ja niistä seikoista ja myöskin niistä mielipiteistä, jotka ovat esiintyneet tätä kysymystä käsiteltäessä sen alkuvaiheissa.

Niinkuin tämän esityksen alussa olevissa perusteluissa näkyy, mainitaan tässä, että maaliskuun 20 päivänä tänä vuonna annetun julistus-

kirjan mukaan, joka koskee Suomen suuriruhtinaanmaan valtiosäännön vakuuttamista sekä jälleensaatamista täysin toteutetuksi, on Suomen eduskunnalle m. m. esitettävä ehdotus erityisiksi perustuslain säännöksiksi, joitten kautta maan valtiosääntöä kehitetään. Nämä sanat: „joilla maan valtiosääntöä kehitetään”, ja niihin sisältyvän lupauksen, jonka Venäjän väliaikainen hallitus tämän manifestin kautta on Suomen kansalle antanut, sen me olemme käsittäneet niin, että nyt jo ennen, ennenkuin Venäjän kansalliskokous kokoontuu, on mahdollista ja Venäjän väliaikaisen hallituksen antamain lupauksen mukaista ryhtyä kehittämään Suomen valtiosääntöä siihen suuntaan, että se tulee tyydyttämään niitä muuttuneita oloja, joihin me vallankumouksen jälkeen niin hyvin Venäjällä kuin täällä Suomessakin olemme joutuneet. Tätä käsitystä ovat vielä vahvistaneet ne erinäiset lausunnot, joita Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsenet ja Venäjän väliaikaisen hallituksen edustajat tässä maassa ovat erinäisissä tilaisuuksissa lausuneet ehkä vieläkin selvemmin kuin puheenaolevassa maaliskuun manifestissa. Erittäin selvästi ja vakuuttavasti heti vallankumouksen tapahduttua Venäjän väliaikaisen hallituksen nykyinenkin jäsen, sotaja meriasiaministeri Kerenski täällä pitämässään puheissa on viitannut siihen, että Suomi on katsottava vapaaksi maaksi. Ja minä lisään, tämä käsitys on vahvistettu Suomen kansan kasvojen edessä siinä julkisessa kokouksessa, jossa Venäjän väliaikaisen hallituksen edustaja on ilmoittanut tekevänsä liiton Suomen kansan kanssa ja Suomen hallituksen edustajan kanssa. Minun käsitykseni mukaan kunniallista, arvokasta liittoa ei voida tehdä muiden kuin vapaiden, itsenäisten kansain kesken, liitto epäitsenäisten, orjuutettujen kansain kanssa on valtio-oikeudelliselakin näkökannalta historiallinen monstrumi, jota minun ymmärtääkseni ei saata missään tapauksessa käsittää normaaliseksi asiaksi. Tämä seikka on enemmän kuin mikään muu antanut meille hallituksen edustajille aihetta siihen, että meillä on velvollisuus Suomen hallituksen jäsenenä ja Suomen kansan tahdon edustajina hallituksessa esittää jo väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi ja eduskunnalle annettavaksi sellaisia väliaikaisia säännöksiä, jotka turvaavat ja kehittävät Suomen itsenäisyyttä niiden muuttuneitten olojen mukaisesti, joista minä tässä jo mainitsin.

Tästä syystä me hallituksessa heti paikalla vallankumouksen tapahduttua ryhdyimme valmistamaan esitysehdotusta eduskunnalle, jonka kautta erinäiset Suomea koskevat asiat siirrettäisiin Suomen senaatin talousosaston ja kenraalikuvernöö-

rin ratkaistaviksi. Sellaisia asioita, joita me katsoimme näitten muuttuneitten olojen vuoksi välttämättömäksi siirtää Suomen senaatin talousosaston lopullisesti ratkaistaviksi, oli oleva kaikki ne, jotka koskevat Suomen sisäisiä asioita, jotka ovat puhtaasti meidän sisäisiä kysymyksiä, niin hyvin lakien vahvistaminen, esitysten antaminen, valtiopäiväin kokoonkutsuminen ja lopettaminen, Suomen kansalaisiin koskevan armahdusoikeuden käyttäminen, kuin myöskin kaikki virkanimitykset, paitsi senaatin talousosaston jäseniä, — jotka luonnollisesti on valittava eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä ja nimitettävä toisella tavalla kuin muut maan virkamiehet, — ja maan kenraalikuvernööriä ja hänen kansliaansa.

Iloisella ja toivorikkaalla mielellä ilman pienintäkään epäilystä, että tällainen esitys saattaisi kohdata esteitä Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta, me, niinkuin minä aikaisemmin olen täällä eduskunnassa ilmoittanut, esitimme jo niiden asiain joukossa, jotka oli tarkoitus antaa heti eduskunnan juhlallisissa avajaisissa eduskunnan käsiteltäviksi, myöskin tämän nyt puheenaolevan kysymyksen. Valitettavasti minä en tällä hetkellä voi lopullisesti sanoa, mitkä syyt olivat aiheuttaneet sen, että tätä esitystä ei siinä muodossa Venäjän väliaikainen hallitus hyväksynyt. Voin sanoa, että minun ymmärtääkseni saattoi olla jonkun verran väärinkäsitystä. Meille kuitenkin sanottiin enemmän tai vähemmän suoraan, että tämä esitys on isku Venäjää selkään. Myöskin mainittiin, että tämä ei olisi täysin vilpittömässä mielessä tehty. Minä pyydän tältä paikalta vakuuttaa, että se ehdotus oli tehty mitä vilpittömmässä mielessä ja mitä rehellisimmässä vakauksessa siitä, että se oli oleva oikein ja että se myöskin perustui niihin lupauksiin, joita Suomen kansalle jo aikaisemmin oli annettu. Me — tunnustakaamme se suoraan — olimme jonkun verran hämmästyneitä tästä — etten sanoisi — ymmärryksen puutteesta, jota väliaikainen hallitus meitä kohtaan tässä asiassa osoitti. Sillä meidän käsityksemme mukaan eihän saattanut olla suu- relle ja vapaalle Venäjän kansalle vaarallista se, että Suomen sisäiset asiat, ne asiat, jotka koskivat Suomen sisäisiä kysymyksiä ja jotka eivät johtuneet Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuh- teista eivätkä koskeneet Venäjän kansalaisia ja laitoksia Suomessa, siirrettäisiin Suomen viranomaisten ratkaistaviksi, vaan päinvastoin meidän käsityksemme oli, että näiden kysymysten ratkaisu juuri sillä tavalla, kuin me olimme esittä- neet, oli käyvä täysin sopusoinnussa niiden uusien kansanvaltaisten pyrkimysten kanssa, joita uusi vapaa Venäjä oli myös itsellensä ottanut.

Kuitenkin kesti kauan aikaa voidaksemme haihduttaa niitä väärinkäsityksiä, joita mainitulla taholla oli ilmaantunut, ja täytyy myöntää, että tuskin vieläkään täydellisesti kaikki väärinkäsitykset lopullisesti ovat haihtuneet. Mutta minusta tuntuu, että me olemme kulkemassa selvemmälle, kaukonäköisemmälle kannalle kuin missä me näinä viime kuukausina ja viime viikkoina olemme tässä kysymyksessä olleet.

Samalla pyydän jo tässä yhteydessä ilmoittaa, että maamme hallituksen jäsenenä emme milloinkaan emmekä missään yhteydessä, kun on ollut puhe tästä käsiteltävästä asiasta, ole salanneet sitä tosiasiaa, että tämä toimenpide on laadultaan aivan väliaikainen ja että tämän toimenpiteen tarkoitus on poistaa se väliaikainen, epämääräinen ja etten sanoisi jonkunverran luonnoton tila, joka tällä hetkellä on olemassa Suomen eduskunnan ja Venäjän väliaikaisen hallituksen välillä, mutta että meidän tarkoituksemme tähtää paljon etemmäksi, että Suomen kansan ja Suomen eduskunnan tarkoitus on Suomen itsenäisyyden ja vapauden saavuttaminen, sellaisen itsenäisyyden, joka vastaa Suomen kansan arvoa kansakuntien joukossa, joka vastaa sitä asemaa, joka meillä epäilemättä kulttuurikansana nykyisessä yhteiskunnassa jo täytyy olla. Me olemme sen aina ja rehellisesti ilmoittaneet Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsenille ja edustajille. Mutta me olemme puolestamme myös ilmoittaneet, että me emme suinkaan myöskään harjota mitään, epärehellistä politiikkaa, vaan että meidän politiikkamme on oleva täysin avonaista ja rehellistä. Me emme tahdo käyttää salajouonia, emme salahankkeita, vaan tulemme esittämään kaikki vaatimukset aikanaan ja viimeistään silloin kun Venäjän kansalliskokous kokoontuu, jolle Venäjän tulevan yhteiskunnan muotojen rakentaminen on uskottu ja jonka yhteydessä Suomen itsenäisyyskysymys täytyy tulla lopullisesti esille ja jolloin myös Suomen valtion muodot tulevat lopullisesti ratkaistuksi ja Suomen ja Venäjän väliset suhteet pysyvästi järjestetyksi. Tämä siis on, niinkuin minä jo sanoin, väliaikainen toimenpide, joka on johtunut aivan näistä väliaikaisista poikkeuksellisista oloista, joissa me nyt elämme. Me olemme, ainakin omasta puolestani tahdon ilmoittaa, että me olemme sanoneet, että me emme tahdo käyttää hyväksemme sitä epäilemättä sangen kriittillistä asemaa, jossa Venäjän väliaikainen hallitus ja Venäjän kansa epäilemättä nykyisenä aikana on, jolloin uusi nouseva taantumus Venäjällä etsii kaikkia mahdollisia ja mahdottomia keinoja käydäkseen nykyisen vapautteen pyrkivän Venäjän yhteiskuntajärjestyksen kimppuun ja käyttäen kaikkia aseita palauttaak-

seen takaisin, ellei entistä regimiä, niin ainakin siihen vivahtavan yhteiskuntajärjestyksen. Me siis sanomme, että me emme tahdo vaikeuttaa Venäjän väliaikaisen hallituksen toimia, sikäli kun ne ovat sopusoinnussa myös meidän pyrkimyksemme kanssa ja sikäli kun ne ovat sopusoinnussa uuden kansanvaltaisen Venäjän kansanvaltaisten pyrkimysten kanssa, vaan että me tahdomme avonaisesti, rehellisesti ja lojaalisesti esittää kaikki ne asiat, jotka olemme katsoneet välttämättömiksi jo nyt väliaikaisesti säätää.

Kuten te näette, tässä muodossa, jollaisena tämä esitys nyt täällä eduskunnalle esitetään, ei se ole täydellisesti samanlainen kuin esitysehdotus, jonka me ensinnä väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi esitimme. Tässä ehdotuksessa on oleellisia poikkeuksia siitä. Oleellisimmat poikkeukset ovat ne, että niiden asiain joukkoon, jotka tulisivat Venäjän väliaikaisen hallituksen ratkaistaviksi tai ensikädessä kenraalikuvernööriin harkittaviksi ja mahdollisesti, jos senaatin talousosasto sallii, myöskin Venäjän väliaikaisen hallituksen ratkaistaviksi, näiden asiain joukkoon on lisätty paitsi näitä meidän esityksessämme esiintyviä asioita, nimittäin niitä, jotka johtuvat Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuhteista, jotka koskevat Venäjän ja Suomen kansalaisia ja laitoksia Suomessa, tähän on lisätty myöskin „Venäjän etuja”. On tietenkin sangen epämääräistä tällä hetkellä arvostella, mitä kaikkea saatetaan katsoa Venäjän etuihin kuuluvan. Mutta minä sanon, että yhtä epämääräistä on tarkemman tulkinnan mukaan myöskin analysoida se, mitkä asiat voidaan katsoa johtuvan Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuhteista. Joka tapauksessa tämä on hyvin venyvä ja saattaa avarasti tulkittuna johtaa hyvinkin laajalle siinä, että useat asiat sellaisista, joita me katsomme, että ne ovat yksinomaan Suomen sisäisiä asioita, voidaan selittää koskevan myös Venäjän etuja. Epäilemättä on asianlaita niin. Mutta minun täytyy omasta puolestani ainakin huomauttaa, että kun katson tätä asiaa avarammin ja sanoisinko, pitemmän päälle, niin minun täytyy sanoa, että uuden vapaan Venäjän etujen mukaista ei saata olla se, että se sekaantuu Suomen sisäisiin asioihin; uuden vapaan Venäjän edut eivät mitenkään, sen todelliset edut, eivät voi, eivätkä saata olla, eivätkä saa olla ristiriidassa Suomen todellisten etujen kanssa. Tietysti riippuu tällöin siitä, minkälainen hallitus Venäjällä on, minkälainen kenraalikuvernööri Suomessa tulee olemaan. Hänen harkintaansa suurimmalta osalta nämä asiat jäävät. Mutta minä rohkenen olla sitä mieltä, että se aika on ollut ja mennyt, jolloin Suomessa hallitsee sellainen ken-

raalikuvernööri, joka täältä viimeksi poistettiin. Minä luulen, että Suomen eduskunnalla ja Suomen kansalla ja Suomen hallituksella tulee olemaan keinoja poistaa pois tieltä sellainen kenraalikuvernööri, joka harjoittaa jarrutuspolitiikkaa Suomen asiain kehitykseen nähden ja joka käyttää valtaansa väärin täällä Suomessa. (Eduskunnasta: Hyvä! Vasemmalta: Lapsellista, poistakaa! Puhuja: Kyllä se poistetaan. Vasemmalta: Poistakaa pian!)

Mitä tulee tähän toiseen kysymykseen, että Venäjän väliaikainen hallitus on puolestaan tahtonut myöskin itselleen pidättää muodollisen oikeuden eduskunnan kokoonkutsumiseen, lopettamiseen ja hajottamiseen, on tämäkin periaatteelliselta kannalta katsoen epäilemättä erinomaisen tärkeä. Mutta tämä on esitetty meille sillä nimenomaisella huomautuksella Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta, että väliaikainen hallitus tahtoo kuitenkin tässä yhteydessä huomauttaa, että sen tarkoituksena ei suinkaan ole käyttää oikeuttaan valtiopäiväin hajottamiseen nähden minkäänlaisien omien tarkoituseriensä ajamiseen. Takeena tästä on se, että väliaikainen hallitus on ilmotanut olevansa suostuvainen Suomen hallitusta koskevissa asioissa nojautumaan eduskunnan luottamusta nauttivaan senaattiin. Tämä on siis lopultakin, niinkuin minä sen käsitan, enempi ambitsioonikysymys tahi kunniakysymys, kuin asiallinen kysymys. Kun jo, niinkuin sanoin, tässä nämä esitetyt asiat ovat senluontoisia, että ne ovat aivan väliaikaista laatua, ja kun me olemme jo ilmotanneet, että me tulemme esittämään lopulliset vaatimuksemme kansalliskokouksen yhteydessä ja kun lisäksi me olemme sitä mieltä, että tämän kysymyksen järjestäminen on erikoisen kiireellistä, niin olen puolestani katsonut voivani olla mukana esittämässä tätä esitystä eduskunnalle. Mutta minä tahdon heti ilmotaa, että me emme suinkaan ole missään tapauksessa eikä millään tavalla tahtoneet sitoa eduskunnan käsiä. Eduskunnalla on oleva aivan täysin rajoittamaton valta päättää asiasta puoleen tahi toiseen, ja mitenkä muuten saattaisikaan olla, sillä se aika on minun ymmärtääkseni mennyt, jolloin salaisen diplomatian ja salaisten asiakirjain avulla kokonaisten kansojen kohtalo sidotaan vuosikymmeniksi, ehkä vuosisadoiksi, vaan täytyy nykyaikana esiintyä puhtaasti avonaisella politiikalla ja jättää lopullinen ratkaisuvalta eduskunnalle. Mutta niinkuin sanoin, minä olen katsonut voivani olla mukana esittämässä tätä eduskunnalle.

Minä siis olen tullut siihen lopputulokseen, että tämä esitys, joka nyt on eduskunnalle esi-

tetty, se on tuskalla ja vaivalla saatu, ja sanon sen suoraan, että minä en olisi kelvollinen esiintymään tämän eduskunnan edessä, jollen minä ja minun toverini olisi käyttäneet kaikkia mahdollisia keinoja saadaksemme tämän asian niin onnelliseen ratkaisuun kuin mahdollista. Mitään emme ole jättäneet käyttämättä, mitä suinkin rehellinen mies tässä asiassa saattaa tehdä. (Oikealta: Hyvä!) Muuten minä luulen, niinkuin minä jo viittasinkin, että meidän pyrkimyksemme valtiolliseen vapauteen ja itsenäisyyteen alkaa saada tunnustusta ja ymmärtämystä myös Venäjän kansan ja myöskin Venäjän hallituksen ainakin erinäisten edustajain puolelta. Minä luulen voivani vakuuttaa, että Venäjän kansassa on kehittyvä, on vakiintuva se käsitys, että vain itsenäinen ja vapaa Suomi on, niinkuin minä olen jo sanonut, kyllin arvokas naapuri Venäjälle, vain itsenäinen Suomi on kyllin arvokas tuki ja turva Venäjälle länttä vastaan. Minä voin sanoa, että me tulemme ennenpitkää huomaamaan sen tosiasian, että itsenäinen valtio on aina vahvempi, vapaa valtio on aina vahvempi puolustamaan olemassaoloa kuin epävapaa valtio ja silloin jokaisen kansakunnan täytyy voida olla vapaa ja itsenäinen voidakseen puolustaa itseään ja voidakseen myöskin tarpeen tullen ratkaisevalla hetkellä, silloin kun ihmiskunnan kohtalot saattavat olla kysymyksessä, myös antaa tarmokasta apua oikeuden puolesta taisteleville naapureilleen. Minä siis rohkenen olla sitä mieltä, että meidän itsenäisyytemme ja vapauspyrkimyksemme on terveellä pohjalla, ja minä luulen, että meidän on myöskin koetettava ymmärtää venäläisiä tovereita ja venäläistä kansaa, sillä minä uskon, että parempi on meidän olla Venäjän ystävänä kuin vihamiehenä, ja minä voin sanoa sen, että sittenkin olemme Venäjän kansalle paljosta kiittollisuuden velassa. Me olemme kiittollisuuden velassa ennen kaikkea siitä, että me nyt täällä tällä hetkellä keskustelemme näistä asioista, jotka meidän kansamme kehitykselle ovat äärettömän tärkeitä, ja se kansa, joka on vapauden hankkinut itselleen ja avannut tien myös meidän vapaudellemme, se kansa ei voi olla meidän vapautemme sortajana vastaisuudessa, vaan tarjoutuu meille tilaisuus vastaisuudessa sovinnessa saada täydellinen itsenäisyys, riippumattomuus Suomen kansalle.

Minä luulen, että tässä yhteydessä minun on kajottava muutamiin muuhin seikkoihin, jotka ovat, ellei välittömässä, niin ainakin välillisessä yhteydessä tämän puheenaolevan kysymyksen kanssa. Minä sanoin ja minusta tuntuu, että meidän vapautemme kehityksellä vielä on monta vaaraa — riippuu ennen kaikkea tavattoman

paljon meistä itsestämme, miten me kykenemme järjestämään meidän omat asiamme. Miten me kykenemme järjestämään meidän omat sisäiset kysymyksemme, sillä jollemme me kykene järjestämään omia sisäisiä asioitamme, niin minä pahoin pelkään meidän vapautemme tulevaisuus ei ole erikoisen toivorikas. (Oikein! hyvä!) Jos tässä maassa pääsee vallalle epäjärjestys ja sekasorto, niin pelkään, että silloin tulevat toiset kansat, jotka ovat tottuneet pitämään järjestystä, ja hallitsevat meitä ja silloin me saamme maksaa heille ehkä kalliin veron siitä opetuksesta, jonka he meille epäilemättä tulevat antamaan.

Minä siis rohkenen toivoa, että tämän kansan eduskunnalta ja minä voin sanoa tämän kansan jäseniltä ei pitäisi puuttua halua ja rehellistä tahtoa tehdä kaiken voitavansa meidän omien kotoisten sisäisten olojemme järjestämiseksi niin, että ne pysyisivät mallikelpoisessa kunnossa, siten, että me voisimme osottaa koko sivistyneelle maailmalle: Katsokaa sitä kolkkaa Pohjan perillä, siellä sittenkin vaikeissakin oloissa on pysynyt järjestys, se kansa on kyennyt hallitsemaan itsensä, sillä kansalla täytyy olla paikka kansojen joukossa. Minä tahdon tämän erikoisesti sanoa sen vuoksi, että me ainakin hallituksessa tänä vaikeana aikana, jolloin taloudelliset kysymykset valtiollisten kysymysten rinnalla äärettömän jyrkkinä kohtaavat toisensa, olemme tavattoman vaikeassa asemassa. Meille toiselta puolelta huudetaan ja toivotetaan: laillisuus on palautettava kaikessa ankaruudessaan, laillisuus on se, jonka pohjalla yksin voidaan järjestys tässä maassa palauttaa. Mutta minun täytyy rehellisesti ja avonaisesti sanoa, että ankaran, muodollisen laillisuuden palauttaminen tähän maahan ei ole tällä hetkellä mahdollinen niissä puitteissa ja sillä tavalla kuin se palautettiin suurlakon jälkeen. (Oikein!) Minä olen puolestani tullut vakuutetuksi siitä, että se laillisuus, joka suurlakon jälkeen tässä maassa pääsi valalle, se laillisuus on kaivanut maaperän pois näiden päivien alta. Ne piiskan sivallukset, jotka läimähyttiin Laukon mailla ja ne tunnotomat torpparihäädöt, jotka pantiin toimeen, ovat näinä päivinä olleet esillä vaikuttamassa. Ne joukot, jotka silloin saivat lyöntejä Laukon maille, eivät ole niitä unohtaneet, ja ne eivät tule sallimaan sitä toista kertaa. (Kättentaputusta vasemmalta.) Meille on sanottu, että hallituksen tueksi ja turvaksi olisi muodostettava lentäviä legiooneja, asestettuja joukkoja. Meidän on täytynyt sanoa: Ei, kiitoksia paljon, mieluummin me menemme itse, mieluummin menemme

aivan aseettomina, aivan turvattomina kansan eteen ja selitämme heille ne kysymykset, jotka tällä hetkellä ovat esillä. Mieluummin me tahdomme käyttää järkeä kuin raakaa valtaa ja minun täytyy sanoa, että niistä vaikeuksista huolimatta, jotka meillä on ollut edessämme, niin suhteellisesti — verrattuna niihin oloihin, joissa me elämme, ja verrattuna esimerkiksi niihin tapauksiin, jotka tapahtuvat Venäjällä, yksinpä vapaassa itsenäisessä Ruotsissa, joka on ollut ainakin täydellisesti puolueeton maa, — verrattuna näihinkin maihin meidän olomme ovat kehittyneet verrattain rauhallisesti. (Oikein!) Onhan tietysti lain kirjainta rikottu, eihän sitä voi kieltää, mutta minun täytyy sanoa, että meidän on täytynyt tässä katsoa enemmän tuomarien ohjesääntöä kuin lakia, meidän on täytynyt enemmän sovelluttaa sitä katsantokantaa, että yhteiskunnan hyöty on paras laki ja sentähden se, mikä havaitaan yhteiselle kansalle hyödyksi, se pidettäköön myös lakina, vaikka säädetyn lain sanat näyttäisivät toisin kuuluvan. Sitä paitsi minun täytyy sanoa aivan rehellisesti ja avonaisesti, että minä ainakin olen omasta puolestani huomannut, että vallassa olevat luokat ovat ihan kiusalla pitäneet kiinni lain muodosta ja kirjaimesta. Minulla on riittävästi todistuksia siitä, että nämä teot ovat olleet luonteeltaan hyvin lähellä sitä pistettä, jota eräissä asioissa ja eräitten kysymysten yhteydessä sanotaan provokatsiooniksi. Minun täytyy sanoa, että tämä ei ole oikeaa ymmärtämystä. Minä en tahdo tällä sanoa sitä, etteikö työväestö myös olisi eräissä tapauksissa kiihottunut aivan liiaksi, mutta heillä on ollut, niinkuin minä sanoin, koko mennyt kehitys pohjana ja syynä kaikkeen siihen, mitä me näinä aikoina olemme saaneet niittää. Ja minulla on ollut tilaisuus toisella kertaa tältä paikalta sanoa, että Suomen kansa, erittäinkin sen työätekevä väestö, odottaa nyt todella meiltä, eduskunnalta ja hallitukselta, todellisia reformeja, jotka kiireellisesti ja viipymättä pannaan käytäntöön, ja sen vuoksi minä rohkenen toivoa, että myös näitä toiveita tässä suhteessa toteutetaan, että eduskunta myös puolestaan on antava todellisia reformeja. Sillä jollei näitä reformeja nyt tule, niin se ei ole Suomen kansan onneksi eikä menestykseksi, vaan päinvastoin tulevaisuus on käyvä meidän yhteiseksi turmioksemme. (Oikein!)

Jos täällä on joku, jos tässä maassa on yhteiskuntaluokkia, jotka uskovat, että tähän maahan voidaan palauttaa laillisuus sen kaikessa ankaruudessa juuri sellaisena kuin se palautettiin suurlakon jälkeen, niin pyydän: olkaa hyvä,

astukaa remmiin, sopii koettaa. Joka tapauksessa me olemme koettava ja tekevä voitavamme, niin ja kaiken, mitä suinkin voimme tehdä meidän yhteiskuntamme säilyttämiseksi, yhteiskunnallisen rauhan ja järjestyksen turvaamiseksi.

Tässä yhteydessä minun täytyy vielä kajota erääseen asiaan, joka tällä hetkellä on erittäin tärkeä. Se on tämä elintarvekysymys. Kun loppuu leipä, niin loppuu järjestys. Silloin ei kysytä, meneekö maan ja kansan itsenäisyys vaiko ei. Nälkä on ankara vieras. Kun eduskunta on nyt hyväksynyt lain elintarpeiden käytöstä tässä maassa, niin minä ainakin rohkenisin toivoa, että kansa kaikkialla on auttava hallitusta tämän laillisen lain toteuttamisessa, niin ettei sitä vastaan nousta, ettei sitä koeteta kiertää kaikilla salakavalilla keinoilla ja siten saada aikaan tässä maassa epäjärjestyksiä ja suuri kansallinen vaara. Minä olen kuullut, että eräillä tahoilla suunniteltaisiin hyvinkin kiivasta vastarintaa näiden säännösten toteuttamiselle. Minä pyydän, miettikää ja miettikää tarkoin! (Keskustasta: Antakaa meidän kylvää peltomme!!) Tässä asiassa on paljon pelissä. Tässä ei ole kysymyksessä ainoastaan nykypäivien asia, vaan tähän kysymykseen sisältyy epäilemättä myös tulevien vuosikymmenien, ehkä vuosisatojen kehitys ja miten meidän asiamme vastaisuudessa tulee käymään.

Minä siis toivon, että eduskunta ja Suomen kansa näinä raskaina aikoina tulevat antamaan suosiollista apua, auttaman meitä yhteiskunnallisen järjestyksen säilyttämisessä tässä maassa ja siten edistämään sitä meidän vapauserkimystämme, jonka tarkoituksena on itsenäisen ja vapaan Suomen luominen ja jonka tarkoituksena on Suomen kansan kohottaminen vapaiden kansojen joukkoon. (Hyvä-huutoja. Käntänaputuksia vasemmalta.)

Ed. Gadolin: Jag vill endast yttra mig i anledning af nu föreliggande proposition. Hvad i detta afseende af viceordföranden i ekonomiedepartementet uttalats befriar mig från att närmare ingå på propositionens sakliga innehåll. Densamma motsvarar ju icke det förslag, som den inhemska regeringen uppgjort och som åsyftar att vara det närmaste trappsteget för den utveckling vi här hafva velat hälsa välkommen. Endast såsom ett modus vivendi får man förty uppfatta propositionen och såsom sådan kan densamma möjligen godkännas.

Jag förbehåller mig emellertid att möjligen framdeles, då utskottets betänkande föreligger, närmare motivera min ståndpunkt. Jag vill nu

endast nämna, att 2 § i propositionen påtagligen borde erhålla en annan formulering, nämligen sådan att slutet af 1 mom. skulle lyda: „äfvensom sammankallar, öppnar, avslutar och upplöser Landtdagen på sätt L. O. stadgar”. Det är nämligen lämpligast att här hänvisa till landtdagsordningen. Jag skall i detta sammanhang icke yttra mig vidlyftigare om detta propositionsförslag. Jag hoppas att utskottet tager under behandling denna anmärkning, hvilken jag tror icke saknar fog.

Ed. Estlander: Jag nödgas uttala ett beklagande öfver att ekonomiedepartementets hr viceordförande icke velat inskränka sig till sådana uttalanden, där han säkert skulle haft att påräkna understöd från hela folkrepresentationen, utan önskat göra uttalanden, där han säkert icke följes af en stor del af landtdagen.

Ed. Schybergson: Det är svårt att fatta hvad hr viceordförandens i ekonomiedepartementet långa andragande med alla dess „om” och „men” och framför allt „men” — det fanns däraf ett dussintal — haft gemensamt med den fråga, som nu föreligger för landtdagen. Det var endast en ringa del, som handlade om den förevarande propositionen, det öfriga handlade om både ett och annat, mest sådant som icke har med denna proposition att göra och som säkert, såsom den föregående talaren sade, icke kan af landtdagen i dess helhet godkännas, såsom fallet var med hans första andragande i denna landtdag.

Men äfven i själfva saken, utvidgandet af senatens myndighet, föreföll andragandet synnerligen osäkert. Hvarför ej helt enkelt erkänna att propositionen, sådan den nu föreligger, innebär stor fara? Hvarför öfverskyla det? Senatens viceordförande hade dock kunnat komma till samma slutresultat, nämligen att propositionen bör antagas såsom en öfvergående lag, och jag för min del vill i detta afseende instämma i hans uttalande. Jag vill t. o. m. hoppas, att landtdagen icke skall, såsom hr Gadolin föreslagit, göra ändringsförslag i fråga om detaljer, hvilka måhända kunna riskera lagens fastställande eller åtminstone medföra dröjsmål därmed. Erfarenheten från landtdagen närmast efter storstrejken talar sitt språk i det afseendet. Det är mycket, som vi hade fått, om vi icke då hade inslagit en sådan väg, som den hr Gadolin nu förordar.

Ed. Nevanlinna: Ei voi olla lausumatta syvintä valitteluansa siitä, että, silloin kun maassa

lukuissa tapauksissa mitä törkeintä joukkolaitto-
muutta on tehty, joka on mennyt niin pitkälle,
että ihmisiä on väkivalloin estetty tekemästä työ-
tä omilla pelloillaan, kun nälänhätä odottaa ma-
ta, että, sanon minä, maan hallituksen esimies
katsoo tämän kaiken rajoittuvan siihen, että lain-
kirjainta on jossakin kohden loukattu. Me roh-
kenemme tässä eduskunnassa varmaan kaikki
toivoa, että viime aikojen pöyristyttävistä tapauk-
sista huolimatta kansamme terve ydin on jaksava
voittaa sen anarkian, joka nyt meilläkin huoles-
tuttavalla tavalla raivoaa. Mutta jos tämä toivo
toteutuu, niin ei totisesti maan nykyisen halli-
tuksen esimiehelle, hänen tässä antamansa lau-
sunnan jälkeen, siitä tule pienintäkään ansiota.
(Hyvä, hyvä!)

Ed. Brander: Mitä itse asiaan tulee, joka
nyt on käsiteltävänä, pyydän lausua sen toivo-
muksen, että asianomainen valiokunta käsittelee
sen sillä nopeudella, sillä harkitulla perusteelli-
suudella, minkä tämä tärkeä asia ehdottomasti
vaatii.

Mitä toisekseen tulee siihen puoleen asiasta,
joka on ainoastaan välillisessä yhteydessä tämän
kysymyksen kanssa, asian, johon ensimmäinen ar-
voissa puhuja täällä on kajonnut, niin lienee pai-
kallaan säästää sen johdosta sanottava johonkin
toiseen tilaisuuteen. Sen verran olkoon nyt sanot-
tuna niiden puolelta, jotka ovat tässä maassa tah-
toneet rinnakkain kohottaa laillisuuden ja edistyk-
sen yhteiseksi ohjesäännöksi, että, tapahtuukoon
laittomuutta tai vallattomuutta miltä taholta ta-
hansa, niin se on puoleltamme tuomittava. (Va-
semmalta: Edistys menee kilpikonnan askelin!)
Siinä ei ole siliteltävä puolelta eikä toiselta. Ja
kun tässä erikoisesti on vedottu niihin, jotka tässä
maassa harjoittavat elintarvetuotantoa, niin ol-
koon heidän puolestaan sanottu, että heihin näh-
den ei tässä yhteiskunnassa, ei tässä eduskunnassa
eikä maan hallituksessa ole osoitettu siinä määrin
ymmärtämystä kuin tämä tuotanto, tämän maan
pääelinkeino tällaisena vaikeana aikana ehdotto-
masti edellyttää. (Oikeistosta ja keskustasta:
Hyvä, hyvä!)

Ed. Alkio: Se hallituksen esitys, joka tänä
iltana on eduskunnalla lähetettävänä jatkokäsit-
telyä varten valiokuntaan, on yksi niitä, jotka
tällä ratkaisevalla historiallisella hetkellä tule-
vat järjestämään Suomen kansan asemaa pitkiksi
ajoiksi. Sanon pitkiksi ajoiksi, vaikkakin mi-
nun on lisättävä heti, että sillä pohjalla, kuin tä-
mä esitys meidän vastaisen valtiollisen asemam-

me järjestelyä edellyttää, se ei saata muodostua
pitkäaikaiseksi vaan väliaikaiseksi. Siinä lau-
sunnossa, minkä hallituksemme varapuheenjohtaja
äskén täällä esitti, lausui hän tärkeitä val-
tiollisia periaatteita, viittoi niitä suuntaa, mihin
Suomen kansan pyrkimykset valtiollisessa suh-
teessa nykyään tähtäävät. Ja minun on tunnus-
taminen, että nämä määritelmät olivat sellaisia,
minkälaisiksi minäkin pääasiassa tunnen kansam-
me kaikissa kerroksissa nykyään virtojen käyvän.
Suomen kansan itsemääräämisoikeus, Suomen kan-
san täydellinen valtiollinen vapaus, ne ovat peri-
aatteita, päämääriä, joihin tässä maassa nykyi-
sellä hetkellä kaikki sydämet voimakkaasti pyr-
kivät. Minun on tähän lisättävä puolestani, että
me pyrimme tähän historiallisten oikeuksien pe-
rusteella. Se vuosisadan yhdessäelämä Venäjän
kanssa, joka nyt on suoritettu, on eräs jakso sii-
tä historiallisesta taistelusta, jonka kautta Suo-
men kansa on itsellensä ansainnut aseman Eu-
roopan sivistyskansojen keskuudessa. Ennen
vuosisatojen kuluessa joutui Suomi taistelemaan
Ruotsin vallan polkemista ja alituista Suomen
kansan vapauksien rajoittamista vastaan. Tämä
vuosisata, joka nyt on kulunut Venäjän yhtey-
dessä, on muodostunut Suomen kansalle taiste-
luksi olemassaolonsa puolesta. Ja kun me ny-
kyisellä hetkellä, kun kansojenvälistä oikeutta
Europassa ruvetaan jakamaan niillä keinoilla,
jotka Europan sorretut kansat ovat pakoitettut
valitsemaan vapautuaksensa niistä järjestelmis-
tä, joiden kautta kansojen vapautta on tähän
asti ahdistettu, — kun me nyt muiden kansojen
kera ryhdymme suunnittelemaan omaa elämääm-
me, me pyrimme silloin vapautteen ja katsomme,
että meillä on siihen historiallinen oikeus.

Mutta kun tämän olen sanonut senaatin vara-
puheenjohtajan kanssa samaan nuottiin, täytyy
minun valittaen lausua myöskin se, että ne aja-
tukset, joita hän täällä esitti Suomen kansan ko-
koomiseksi nykyhetkellä, eivät olleet onnistuneet.
Minä ymmärrän senaatin varapuheenjohtajan, ny-
kyisellä hetkellä Suomen ensimmäisen miehen, sie-
lunelämää silloin, kun hän tällaisessa tilaisuus-
dessa kohdistaa vaikeassa asemassaan avunpyynn-
tinsä eduskunnan vasemmistoryhmää kohti. Siihen
hänellä on ehdoton oikeus. Mutta hänellä ei ole
oikeutta samassa hengenvedossa ryhtyä sanoin
tuomitsemaan tämän kansan toista puolta siitä,
että se olisi nykyisellä hetkellä, esimerkiksi hal-
lituksen järjestyksenpitotoimenpiteiden suhteen
nykyistä anarkiaa vastaan, asettunut vähemmän
lojaaliselle kannalle hallitukseen nähden kuin
eduskunnan vasemmisto. Ja kun tämän olen sa-
nonut, tuntuu minusta, että senaatin varapuheen-

johtajan lausunto varsinkin niitä kohtaan, jotka eduskunnassa edustavat niitä kansankerroksia, joiden on vastattava siitä, että tämä kansa elää leivän puolesta tulevina lähempinä aikoina, senaatin varapuheenjohtajan lausunto niitä vastaan oli isku vasten kasvoja. (Oikealta: Hyvä!) Ja isku ei ollut onnistuneella ajalla annettu. Olen sitä mieltä, että tässä eduskunnassa on nykyään etsittävä keskinäistä ymmärrystä, juuri sitä keskinäistä ymmärrystä, jonka puutetta senaatin varapuheenjohtaja täällä moitti lausueessaan, ettei Venäjän väliaikainen hallitus ole osottanut riittävää ymmärrystä Suomen hallituksen pyrkimyksiä kohtaan. Minä väitän tässä meidän keskeisessä asiassa, että Laukon lakon syihin vetoaminen, valaistakseen nykyisen hetken asemaa Suomessa, ei ollut onnistunut. Jos sitä taas pidetään onnistuneena, mikä silloin on vastuussa siitä, ettei keskinäistä ymmärrystä täällä vihdoinkaan löydetä? (Vasemmistosta: Ei ole tahdottu ymmärtää.) Täällä on viimeisinä viikkoina riehunut ympäri maan ei ainoastaan lakkotaistelut, jotka sellaisinaan minäkin toisenlaisena aikana tunnustan oikeutetuiksi, vaan täällä on riehunut taistelu, jossa on käytetty sellaista väkivaltaa, jota minäkään hallituksen esimies ei saa tunnustaa eikä myöskään asettua niin pitkälle ymmärtämään, että hän asettuisi niitä tuomitsemaan, jotka tahtovat laillista järjestystä pitää siinä maassa, jonka ensimmäinen mies hän on. (Keskustasta: Hyvä.) Maa on lailla hallittava. Siitä velvollisuudesta ei yksikään hallitus tästäkään lähin pääse vapautteen. Tätä maata ei ole viimeisten 18 vuoden kuluessa lailla hallittu. (Vasemmistosta: Eikä enenkään.) Tässä maassa on ollut, minä sanon sen julkisesti, paljon sellaista ainesta, joka on ollut valmis kumartamaan venäläisen byrokraattisen hallitusvallan edessä, pyrkien itsellensä etsimään henkilökohtaisia etuja ja luokkaetuja, josta on ollut seurauksena onnettomuutta Suomen kansalle. Mutta minun täytyy surulla todeta, että nyt, kun vallankumouksen lainet ovat pyyhkineet syrjään Venäjän entisen byrokraattisen hallituksen ja sen kätyrit tässä maassa (Vasemmistosta: Ei kaikkia!), meidän on ollut pakko nähdä, että ne voimat, jotka nyt ovat nousseet Suomen yhteiskunnassa ensimmäistä viulua soittamaan, että ne voimat ovat olleet uudestaan taasen valmiit turvautumaan venäläiseen sapeli- ja kiväärivaltaan. (Keskustasta: Hyvä! Vasemmistosta: Ei oletotta.) Ja minun täytyy valittaen sanoa, että tätä eduskuntaa on helsinkiläinen työväenjärjestö ollut valmis uhkaamaan, suunnittelemaan toimenpiteitä eduskunnan toimivapauden ahdistamiseksi, sitä varten, että eduskunta suostuisi pakkovallan

edessä tanssimaan niitten joukkojen pillin mukaan, jotka tulevat kokoontumaan tämän eduskunnan ympärille venäläisten sotamiesten kiväärien apuamina. (Vasemmistosta: Se on vale!) Parempihan se valheena olisi! (Vasemmistosta: Niinhän se olisi. Puhemies: Ei saa vuorokeskusteluja pitää. Ed. Airola: Missä se on kielletty?) Asianlaita on tässä maassa sellainen, että me odotamme nykyään hallitukseltamme sellaista ääntä, joka velvottaisi vasemmistoa ja oikeistoa yhtymään siinä, että tässä maassa laillinen järjestys pääsisi valtaan, että anarkia täällä voitaisiin ehkäistä ja että tämä kansa ja eduskunta voisivat yhteisvoimin järjestää asiat sillä tavalla, etteivät vallankumouksen jälkinäytökset pyyhkisi meitä kansakuntien joukosta. Mikäli minä tunnen, on eduskunnan oikeiston taholla nykyään taipumuksia hyvinkin suuriin myönnetyksiin yhteiskunnallisen vallan luovuttamiseksi vasemmistolle. Kun tällaisia taipumuksia kerran on, on oikeus asettaa myöskin vasemmistolle jonkinlaisia vaatimuksia. Ja nämä vaatimukset ovat sellaisia, että vasemmistonkin on koetettava pyrkiä kerrankin myöskin kansallisesti tapausten tasalle. Mutta se valta, jota eduskunnan vasemmisto nykyään eduskunnassa käyttää, on nähtävästi heissä jo vaikuttanut saman, mitä samallinen luokkatunne ja luokkavalta on aivan läheisinä aikoina ennen tätä vaikuttanut niissä ryhmissä, jotka ennen pitivät valtaa maassa. Meillähan oli pysähdyksissä koko säätyvaltiopäiväin toiminta-ajan melkein kokonaan yhteiskunnallinen lainsäädäntö. Ja kun katselemme sitä aikakautta, joka kului siihen, jolloin täällä olisi pitänyt toteuttaa jo suuret määrät niitä uudistustehtäviä, jotka nyt ovat patoutuneina meidän eteemme, meidän täytyy valittaa, että viime vuosisadan jälkipuoliskolla yhteiskunnallinen valta käsitettiin täällä niin väärin. Se valta on synnyttänyt tämän patoutuman, jonka edessä nyt seisomme. Mutta ne, jotka nyt hallitsevat vuorostansa asemaa tässä maassa, ne ovat velvolliset tämän edellisestä ajasta saadun esimerkin valossa hiukan tarkistamaan, millä tavalla he käyttävät tällä kertaa valtaansa. Sillä ennen vallassa olleiden luokkien aika on mennyt. Tulevaisuus on kansanvallalla. Mutta jos se tulevaisuus särjetään ennenkuin kansanvalta on astunut sen paremmin ohjaksiin tässä maassa kuin mitä meillä nykyisellä hetkellä vielä on tilaisuutta, voi olla, että unelmat kansanvallan toteuttamisesta tässä maassa häipyvät tyhjiin. Kun puolestani siis katson tässä asemaa siltä kannalta, että tällä kertaa seisomme, ei luokkien edustajina, vaan Suomen kansan edustajina valmistamassa tälle kansalle tulevaisuutta tähänastisen historiamme merkilli-

simpänä hetkenä, meidän on silloin lakkaaminen syyttelemästä toisiamme ja koettaminen etsiä nykyisen hetken hajaannuksen syitä kukin omassa itsessämme. Ja senvuoksi rohkenen pyytää, että vasemmisto, tämän illan keskustelun hedelmänä, tulisi hiukan harkitsemaan sitä, millä tavalla he tuomitsevat niitä kansanjoukkoja, jotka vielä yrittävät tässä maassa pitää laillista järjestystä voimassa. Luulen, että se harkinta varmasti tulee johtamaan siihen, että me huomaamme, että valan väärin käyttäminen vie aina turmioon ja että se voi viedä myöskin Suomen sosialidemokratian turmioon. Sillä tämä sosialidemokratia seisoo vain, jos tämä kansa kansallisesti seisoo. (Vasemmalta: Ei sentään!) Jos tämä kansa häviää, häviää Suomen sosialidemokratiakin maailman kansojen joukkoon. (Vasemmalta: Oho! Ei ikinä!) Niin kauvan kun kansallistunne kokonaan puuttuu niiltä henkilöiltä, jotka nykyään johtavat Suomen suurinta eduskuntaryhmää, minun täytyy se tunnustaa, asemamme tässä historiallisessa taistelussa on sangen tukala. Mutta en ole niin pessimisti, että luulisin tämän kuitenkaan johtavan Suomen kansan häviöön. Sillä olen vakuutettu siitä, että ennen kuin ne taistelut ovat loppuneet, joihin me nyt kansana käymme, taisteluun elämästä, taisteluun valtiollisesta oikeudesta, kansojenväliseen taisteluun — ennen kun ne taistelut loppuvat, olen vakuutettu siitä, että me joudumme käymään niin raskaan ja vaikean koulun läpi, että Suomen sosialidemokratiakin on silloin ehtinyt oppia kansalliset aakkoset. (Oikealta hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.)

Ed. Piisinen: Samalla kun minä suurin piirtein katsoen yhdyin siihen lausuntoon, minkä hallituksen edustaja esilläolevan hallituksen esityksen yhteydessä on täällä antanut, katson välttämättömäksi huomauttaa, että sen lausunnon yksityiskohdista täytyy kyllä olla vakavasti eri mieltä. Minä ilolla merkitsen, että hallituksen edustaja on jälleen uudistanut täällä ajatuksen Suomen täydellisestä vapautuksesta. Minusta kuitenkin olisi viisaampaa olla niin kovin täsmälliseen muotoon pukematta aikaa siitä, milloin lopullisesti Suomen vapautuskysymys esitetään. Täällä eräät puhujat, muiden muassa ed. Schybergson, ovat tahtoneet esilläolevan hallituksen esityksen kiireellisyydellä painostaa, että eduskunnan pitäisi tämä esitys sellaisenaan niellä. Että asia on kiireellinen, se on totta, mutta että se on myöskin vaikutuksiltaan vakava, on enemmän kuin totta. Senvuoksi on mielestäni eduskunnan tarkoin ja rauhallisin mielin harkittava, mitä se voi kyseenalaisesta hallituksen esityksestä allekirjoittaa ja mitä se ei voi.

Ed. Nevanlinnalta — vahinko vain, että hän ei taida olla täällä — tahtoisin minä kysyä, missä määrin hän, entinen senaattori Nevanlinna, pitää itseään oikeana miehenä puhumaan lain loukkauksesta ja „kansan laillisesti terveestä ytimeä”, kuten hänen sanansa kuuluivat. Jos taistelusta laillisuuden säilyttämiseksi tullaan ansaitsemaan kunniaa, niin minä arvelen, että ed. Nevanlinnan on syytä tarkoin punnita, missä määrin hän luulee olevansa oikea mies tästä kunniaa niittämään. Tällä minä en suinkaan tahdo sanoa, että puolustaisin laittomuutta ja sekasortoa. Kokonaan päinvastoin.

Ed. Alkio puhui täällä erinäisistä iskuista, joita on annettu sekä laillisen järjestyksen säilyttämistä että niitä vastaan, jotka sitä säilyttää tahtovat. Ed. Alkio, niin kovin klassillisen puheen kuin hän jälleen pitikin, oli minusta sentään liiaksi yksipuolinen. Olikohan se nyt toissa- vai eilispäivänä kun ed. Alkio hyväntahtoisesti lainasi minulle erään suomalaisen sanomalehden, jonka nimi on Ilkka. Luin siitä verrattain pitkiä ja seikkaperäisiä selostuksia Pohjanmaan talonpoikain, siis arvatenkin ed. Alkion valitsijain erinäisistä toimenpiteistä, jotka minun mielestäni ovat iskuja, verrattain kovia iskuja sitä lakia ja sen lain käytäntöön soveltamista vastaan, jonka lain, nimittäin elintarvelain, eduskunta on vastikään hyväksynyt ja joka on tullut laiksi vahvistetuksi. Ed. Alkiolta ei kuitenkaan riittänyt huomatakseni yhtään sanaa, joka olisi kohdistunut näille laillisen järjestyksen säilyttämistä vastaan suunnatuille iskuille. Kun ed. Alkio tahtoi vaatia puheessansa vilpittömyyden ja rehellisyyden esiintymistä, sovinnollista mieltä Suomen tulevaisuuden rakentamiseksi ja nykypäivien järjestyksen säilyttämiseksi, niin olisi minusta alkeellisin rehellisyys vaatinut, että ed. Alkio olisi rohjennut sanoa sanansa myöskin näistä iskuista, jotka eivät suinkaan ole vähäpätöisiä, sillä kyseessä näytti olevan sangen useiden kuntien talonpoikain laittomuusaiheet ja yritykset.

Ed. Antton Huotari: Herrat alkoivat puhua täällä laillisuudesta ja ed. Nevanlinna kiipesi erittäin korkeille laillisuuspuujaloille. Edellinen puhuja on jo huomauttanut siitä, että aina ei ole sieltäpäin ollut sama tuuli puhaltamassa. Pyydän sen lisäksi, mitä edellinen puhuja mainitsi Pohjanmaan talonpoikain valmistautumisesta vastustamaan eduskunnan hyväksymää laillista lakia, viitata vain tämänpäiväiseen Suomettareen. Sieläkään ei edelleenkaan niin ehdottomasti vaadita laillisuuden kunnioittamista. Kun hallituksen taholta on lehdelle jätetty huomautus, jossa pyyde-

tään kaikkia asianomaisia vaikuttamaan elintarvelain toimeenpanemiseen, niin Suometar julkaisee kyllä sen, mutta anteeksi pyytään lisää siihen alkukaneetin, jossa huomauttaa, että kyllä tätä lakia sentään pitäisi noudattaa, vaikka heikäläiset maanomistajat ovatkin sitä mieltä, ettei se niin välttämätöntä ole. Sellainen henki siinä kirjoituksessa on.

Kun tällä tavalla porvariston taholla suhtaudutaan laillisuuteen yhdessä suhteessa, niin ei pitäisi niin suurella äänellä huutaa sen laillisuuden puolesta toisessakaan kohdassa. Muuten huomautan, että kaikki se, mitä on tapahtunut, on ollut niin laillista kuin nykyisissä oloissa on ollut mahdollista, sillä tärkeillä historiallisilla hetkillä kansa kirjoittaa oman lakinsa ja menettelee sen mukaan. Tämä on käsitettävä niistäkin hetkistä, jotka nykyisin ovat meillä eletävinä.

Ed. Arajärvi: Minun täytyy tunnustaa täydellisesti pettyneeni siihen nähden, mitä odotin tältä keskustelulta. Minä odotin Suomen kansan edustajilta taas yhtenäistä esiintymistä ja osotusta siitä, kuinka me olemme yksimielisiä siitä, että meidän valtiolliset oikeutemme ja etumme ovat todella meille kaikille yhteiset ja rakkaat. Meillä ei ole minkäänlaista erimielisyyttä olemassa siihen nähden, että senaatin valta on laajennettava, on laajennettava vähintään siinä määrässä, kuin tämä senaatin käsiteltävänä oleva esitys tietää. Minä älysin senaatin varapuheenjohtajan lausunnon tunnelmapohjan alkupuoleltaan myöskin olevan tämän luontoisen ja arvelen hänen todella pyrkineen esityksessään siihen, että hän kokaisi Suomen kansan edustajat ja siis myöskin niiden takana olevat joukot yhtenäiseksi rintamaksi osottamaan kaikille tämän maan ulkopuolella oleville, kuinka tärkeänä ja kalliina me pidämme vapauttamme, kansalliseen olemukseemme perustuvaa vapauttamme sekä osottamaan kuinka me juuri tätäkin tilaisuutta hyväksemme käyttäen näytämme myös olevamme valtiollisen vapauden arvoisia.

Minä puolestani saatan täydellisesti yhtyä senaatin varapuheenjohtajan lausunnon tähän puoleen. Mutta hänen lausuntonsa jälkipuoli oli minunkin mielestäni onneton. Se aiheutti täällä näytteen vaarallisesta rikkinäisyydestä, joka meidän kansassamme ja sen eduskunnassakin liikkuu. Herra varapuheenjohtajan puhe on syynä siihen, että tämä senaatin esityksen valiokuntaan eväste-lykin on nyt muuttumassa täydelliseksi kiistaksi ja pyykinpesuksi vanhoista asioista. Oudointa minusta senaatin varapuheenjohtajan esityksessä oli se, että hän näkyy epäilevän, hän antoi lau-

sunnollensa kokonaan sen värtäyksen, että hän näkyy epäilevän Suomen kansan eduskuntaa siitä, että se ei olisi valmis tällä kertaa panemaan toimeen syvälle käyviä uudistuksia, mikäli ne koskevat Suomen sisäistä elämää. (Vasemmalta: Syytä on epäillä.) Tähän epäilykseen ei ole eduskunta tähän asti vielä antanut aihetta. (Vasemmalta: Olettehan. Entäs osuustoimintalaki.) Täällä ovat suuret lait tekeillä. Eritoten kunnallislaki, ja mikäli on saatettu havaita, ei ole eduskunnassa niitä, jotka tahtovat sen asettaa syrjään. (Vasemmalta: Suomettarelaiset.) Suomettarelaisia on ja on muitakin eduskunnassa ja ed. Airola muun muassa hyvässä sovussa suomettarelaiten kanssa, jotka ovat sanoneet, että siinä lakiehdotuksessa on järjettömyyksiä, joka on asianomaisesta valiokunnasta eduskuntaan lähetetty ja jonka eduskunta on lähettänyt suureen valiokuntaan tarkastettavaksi ja korjattavaksi sillä tapaa, kuin ed. Airola suomettarelaiten kanssa hyvässä sovussa on toivonut. Kun tämä lakiehdotus toivottavasti pian sellaiseksi korjattuna, kuin me yhdessä ed. Airolan kanssa olemme toivoneet, palaa eduskuntaan, ei taida olla yhtään ainoata suomettarelaista, joka asettaa äänensä sitä vastaan. (Vasemmalta: 8 tunnin työpäivälaki.) Kun tämä tapahtuu lähimmässä tulevaisuudessa Suomen kansan eduskunnassa, niin minun luullakseni ja toivoakseni senaatin herra varapuheenjohtajan äänensävyyn täytyy muuttua. On myös muita suuria lakiehdotuksia, jotka tulevat täällä eduskunnassa kohta käsiteltäviksi. Vasemmiston johtaja jo huudahtaa ja huomauttaa erästä laista. Emme tiedä vielä, missä asussa se esiintyy, mutta kohta saamme sen kuulla. Jos sekin lakiehdotus on semmoisessa asussa, että me saatamme sen pääpiirteissään hyväksyä ja etenkin jos ed. Walpas-Hänninen yhtyy taas suomettarelaiten kanssa korjaamaan sitä sellaiseksi kuin suomettarelaiset tahtovat, niin siitä tulee kuin tuleekin laki ja — hyvä laki.

Mutta minä en oikeastaan ole tullut tälle puhujalavalle keskustelemaan ed. Walpas-Hännisen tai Airolan kanssa, vaan minä nousin puhujalavalle etupäässä lausuakseni senaatin varapuheenjohtajalle erään kehoituksen.

Minä en tahdo lähemmin käydä arvostelemaan hänen lausuntonsa jälkimäistä osaa enkä liioin tunnustelemaan sitä pohjaa, miltä se lähti, mutta minä rohkenen senaatin varapuheenjohtajalle tässä tilaisuudessa lausua seuraavaa: Jos senaatin herra varapuheenjohtaja käyttää kaiken sen voiman ja vaikutusvallan, mikä hänellä on yksityisenä kansalaisena tässä maassa ja mikä hänellä on hallituksen esimiehenä, poistaaksensa sellaiset

joukkovallattomuudet tästä maasta, joita on eri puolilla ilmennyt — ja jota tosiasiaa ei saata kukaan vasemmistossakaan kieltää —, niin Suomen kansan eduskunnan ei tarvitse sillä tavalla, kuin nyt näyttää tapahtuvan, riidellä keskenänsä ja osottaa rikkinäisyyttänsä. Vasemmistolaiset ja senaatin herra varapuheenjohtaja tietäkööt, että kaikki muut ryhmät panevat kaiken voimansa liikkeelle tukeaksensa senaatin varapuheenjohtajaa tässä työssä ja toimessa. Me saatamme kyllä käsittää, että senaatin varapuheenjohtaja katsoo tarpeelliseksi noudattaa toisenlaista menettelytapaa, kuin me soisimme, mutta jos hän niin sanoakseni edes sisäänpäin, ulkopuolella eduskunnan, ryhmäänsä ja ryhmänsä takana oleviin järjestyneisiin joukkoihin — minun täytyy pyytää anteeksi, että minä hallituksen esimiehestä puhun sillä tavalla, että vien hänet näin lähelle ryhmiä — jos hän ryhmäänsä ja sen ajatussuunnan kannattajiin, joka on lähellä häntä, käyttää kaiken vaikutusvaltansa, niin me uskomme, me olemme vakuutetut siitä, että sellaisilta joukkovallattomuuksilta, joita on esiintynyt, kätki taittuu ja maahan palaa rauha, jota kaivataan tällä haavaa ei ainoastaan omistavien vaan kyllä myöskin syvästi omistamattomien piirissä ja keskuudessa.

Senaatin herra varapuheenjohtaja kosketti lausuntonsa viimeisessä osassa erikoisesti elintarvelakia. Hän näkyy olevan huolestunut sen johdosta, että senaatin kaikesta päättäen näyttää olevan vaikeata — tai senaatti ainakin varoo, että sen on vaikea — toteuttaa tai soveltaa tätä lakia. Silloin kun sanottu laki hyväksyttiin, niin minä tältä paikalta rohkenin lausua, kun ilmoitin lain hyväksyväni ja ilmoitin, että myös se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, hyväksyi sen, että sanotun lain menestyminen riippuu siitä taidosta, jolla hallitus sen soveltaa. Ja samaa käsitystä minä olen yhä edelleen. Hallituksen taidosta riippuu, ovatko tyytyväiset Suomen maanviljelijät, ovatko tyytyväiset Suomen teollisuusmiehet, mutta siitä riippuu myös, ovatko tyytyväiset Suomen työtä tekevät, ruumiillista työtä tekevät ainekset eritoten maaseudulla. Minulla on henkilökohtaisesti se käsitys, että tämän lain soveltaminen ei tuota suurempia vaikeuksia maanviljelijäin puolelta, olkoonkin näkynyt minkälaisia vastustamisoireita tahansa eri puolilta, vaan lain soveltamisen suurimmat vaikeudet esiintyvät niiden puolelta työväestön keskuudessa, jotka eivät ole oppineet punnitsemaan leipäänsä syödessään, vaan mittaavat sen vasta mahassaan. Tunnettu tosiasia on, että kun kohtamain tätä lakia ruvetaan soveltamaan, niin ne, jotka varastojaan ehkä tahtovat salata, kiertää tätä lakia, niinkuin herra varapu-

heenjohtaja sanoi, eivät ole löydettävissä ainoastaan maanviljelijäin joukossa vaan myös ruumiillista työtä tekevien kuluttajien joukossa. Maalla erittäin, mutta myös kaikissa kaupungeissa. Tätä seikkaa ei myöskään millään lailla pitä unohtaa, kun tästä asiasta puhutaan. Mutta olipa nyt asian laita kuinka tahansa, minä ainakin uskon, mitä tähän lakiin tulee, jonka soveltaminen on ääretömän vaikeata, että hetki ja tilanne saattaa muuttua erittäin kriittilliseksi sen soveltamisessa, että siinä tarvitaan kaikki voimat. Minun ymmärtääkseni ei käy puhuminen sillä tavalla kuin senaatin herra varapuheenjohtaja ja erittäinkin jotkut muut puhuvat maanomistajaluokkaan nähden, mutta ei käy puhuminen myöskään sillä tavoin kuin ed. Alkio on katsonut voivansa puhua maanviljelijäluokan puolesta. — Silloin kun Suomen eduskunta hyväksyi elintarvelain, se epäilemättä sen siinä mielessä hyväksyi, että tässä asiassa puhalletaan, silloin kun tarvis tulee, yhteiseen hiileen.

Ed. Rosenqvist: Ifall det tal senatens viceordförande här i dag hållit, till den del, som icke hänförde sig till föreliggande proposition, måste anses vara ett uttryck för hela den senats ståndpunkt, hvars främste man han är, så må det vara tillåtet att vid detta tillfälle uttala: vi hafva icke nu i denna allvarsdigra stund en h e l a finska folkets senat, utan en k l a s s - senat; vi hafva icke nu en senat, som förmår sätta sig öfver motsatserna, som förmår verka utjämnande och försonande mellan dem, som förmår skapa fred i vårt land och för vårt folk. Och detta måste då djupt beklagas.

Ed. Nevanlinna: Olin toivonut, että ainakin minun osanottoni tähän monessa suhteessa niin raskaan vaikutuksen tekevään keskusteluun voisi rajottua niihin muutamiin sanoihin, jotka minulla jo oli tilaisuus lausua. Tarkemmin mietittyäni asiaa olen kuitenkin tullut siihen, ettei tämä ole mahdollista. Minä valitan niinkuin ed. Arajärvi syvästi sitä, että hallituksen esimies on tehnyt mahdottomaksi rajottaa tämän keskustelun siihen, joka olisi sen varsinainen aihe ja jossa toivottavasti eduskunnan keskuudesta ei olisi tarvinnut pahoja soraääniä kuulua. Herra varapuheenjohtaja on pitänyt parempana ottaa tässä yhteydessä esille myös nykyisen elämämme kaikkein arveluttavimmat ilmiöt. Hän on toiselta puolelta tehnyt tämän tavalla, jota lievimmin sanoen lie-nee lupa nimittää yksipuoliseksi, kun se tulee hallituksen esimiehen puolelta. Hän on tällä tavalla pakottanut toisetkin, jotka kansanedustajina

ovat vastuulliset siitä, mitä tässä kamarissa sanotaan ja jätetään sanomatta, lausumaan käsityksensä siitä, mitä nämä nykyisen elämän vakavat ilmiöt vaatisivat. Tästä minä rohkenen lausua pari sanaa.

Jos herra varapuheenjohtaja tahtoo lausuntonsa käsitettäväksi niin, että tällä hetkellä täytyy meidänkin maassamme olla valmiina myöskin poikkeuksellisiin ja säännöttömiin elämänilmiöihin, niin minä olen ensimmäinen myöntämään, että hän on oikeassa. Vallankumouksen humussa eläen ei todella voi odottaa, että kaikki voisi käydä säännöllisesti. Meidän täytyy olla valmiit siihenkin, että alhaisimmalla asteella olevien väestön aineiden keskuudessa voi tapahtua joukkolaittomuuden tekoja. Mutta kuta enemmän näin on laita ja kuta enemmän maan hallitus, niinkuin meidän nykyinen, on vailta tarpeellisia voimakeinoja joukkoväkivaltaisuuksien estämiseksi, sitä enemmän on tarpeellista laillisen järjestyksen säilyttämiselle, että ainakin ne yhteiskunnan ainekset, joiden luottamukseen tämä voimaton hallitus nojaa, antavat sille sen kannatuksen, minkä ne ikinä voivat sen toiminnassa joukkoväkivaltaisuuksien estämiseksi.

Mikäli olen voinut seurata maan julkista elämää, niin ne ainekset, jota tämän kamarin oikea puoli edustaa, ovat nähdäkseni tässä suhteessa koettaneet täyttää velvollisuutensa, lähinnä sanomalehdistönsä kautta. Eräs vasemmiston puhuja on väittänyt, että tästä olisi ainakin poikkeuksia. Hän on vedonnut Uuden Suomettaren tämänpäiväiseen numeroon. Minäkin olen lukenut sen kappaleen, johon hän viittasi, mutta hän ei esittänyt sitä oikein. Siinä kappaleessa sanotaan päinvastoin nimenomaan, että vaikkakaan elintarvelaki ei ole sellainen, kuin varsinkin maata viljelevä väestö muutamissa kohdin olisi voinut oikeudella odottaa, niin se kuitenkin on pääasioihin nähden koko eduskunnan hyväksymä, ja — jatketaan — ennenkaikkia: se on nyt laillinen laki ja sitä on noudatettava niinkuin muitakin lakeja. Minä kysyn, onko tämä kiero puhetta. Tämä on juuri sitä velvollisuuden täyttämistä, josta minä puhun. Se on sitä laillisuuden puolustamista, jota ei kailta tässä maassa ole tullut, sillä se on laillisuuden puolustamista omia joukkoja vastaan, sitä väestöä vastaan, joka, jos niin tahtoo sanoa, osittain on todellakin tyrmistynyt elintarvelakia vastaan, joka rahallansa ostaa ne painetut sanat, jotka sitä vastaan täten kohdistetaan.

Mutta, niinkuin sanottu, joukkolaittomuudet eivät ole tulleet niiden kansalaisten keskuudesta, johon tämän sanomalehdistön ja yleensä tämän kamarin oikeiston edustamain yhteiskuntakerrosten ääni ulottuu. Niiden vaikutus on senvuoksi

alunpitäen ollut tuomittu rajoittumaan vähiin. En tahdo väittää, että maan sosialidemokraattienkaan puolue nykyisissä oloissa voisi hallita kaikkia niitä, jotka nykyään ovat valmiit tarttumaan väkivaltaisuuksiinkin tarkotustensa perilleajamiseksi. Joka tapauksessa on tämä puolue ainoa järjestö maassamme, joka voi menestyksellä vaikuttaa niihin aineksiin, joiden keskuudesta nämä surulliset tapaukset nykyänsä tulevat. Eikä voi olla yhdentekevää, käyttääkö tuo mahtava järjestö tätä vaikutusvaltaansa vai ei. Toistaiseksi se ei ole sitä käyttänyt. Useat puheenaolevista väkivaltaisuuksista ovat olleet suorastaan jonkun sosialidemokraattisen työväenyhdistyksen tai muun järjestön toimeenpanemia. Toiset ovat tapahtuneet ainakin jonkun tällöisen järjestön suostumuksella ja hyväksymisellä. Ja missään tapauksessa ei sosialidemokraattinen puolue johto ole tehnyt mitään estääksensä tai vastustaaksensa näitä väkivaltaisuuksia ja muita laillisen järjestyksen joukkorikkomisia. Sosialidemokraattinen puolue on kuitenkin se, jonka luottamukseen maan nykyinen hallitus ensi sijassa nojaa. (Ed. Valpas: Ei!) Minä pyydän muistuttaa siitä, että mainitun puolueen vastuunalainen johto on nimenomaan hyväksynyt nykyisen senaatin talousosaston jäsenten enemmistön menon hallitukseen. En voi käsittää muuta, kuin että nykyisen hallituksen jääminen vastaamaan siitä, että niillä ylen vähillä voimilla, jotka ovat, pakosta ovat, sen käytettävissä, maan asiat tulevat hoidetuiksi, jääpi riippumaan siitä, saako se myöskin tämän päätöksensä, maan sosialidemokraattisen puolueen vastuunalaiset elimet antamaan sille sen lojaalisen tuen ja myötävaikutuksen laillisen järjestyksen ylläpitämiseksi, jonka muut nykyistä senaattia kannattavat yhteiskunta-aineokset ovat sille voimiensa takaa koettaneet tarjota. Joka tapauksessa on nähdäkseni nykyisen hallituksen ehdoton velvollisuus asettaa maan sosialidemokraattisen puolueen johtoa kohtaan tämä vaatimus: vaatia, että se antaa hallitukselle tässä myötävaikutuksensa. Ja minä toivon, että jostämä vaatimus asetetaan ja tyydytetään, nykyisellekin hallitukselle on käyvä mahdolliseksi täyttää jokaisen hallituksen perustava velvollisuus.

Minä en voi jättää tätä puhujalavaa uudistamatta sitä valitusta, jolla alotin, valitusta siitä, että tässä yhteydessä, jossa meidän kansallamme ja sen eduskunnalla keskustelun varsinaisena aineena on suuren kansallisen ilon aihe, meidän on täytynyt viipyä raskaimmissa, nöyryyttävimmässä sisällisissä suruissamme. Mutta kun näin kerran on tahdottu olemaan, niin on myöskin toisuuden sana ollut lausuttava.

Ed. Talas: Kun maaliskuun julistuskirjan jälkeen senaatin talousosaston nykyinen herra varapuheenjohtaja ryhtyi muodostamaan hallitusta, niin otaksuttiin yleisesti, että muodostettiin kokoomushallitus, ja se käsitys on kai tähän päivään asti ollutkin voimassa, että meillä on kokoomushallitus, joka tahtoo nojautua kaikkien eduskuntaryhmien kannatukseen. Edellytykset tällaista hallitusta varten olivatkin aivan erityiset, sillä maan valtiollinen asema ja sisälliset vaikeudet vaikuttivat, että kaikki ryhmät olivat valmiit tukemaan hallitusta. Hallituksen esimiehen ensimmäinen velvollisuus näin ollen olisi ollut koettaa erityisesti vahvistaa tätä kaikissa eduskuntaryhmissä tavattavaa harrastusta yhteistoimintaan. Valitettavasti meidän täytyy tämän hallituksen esimiehen pitämän puheen jälkeen sanoa, että hän on velvollisuutensa käsittänyt toisella tavalla. Sillä jos mikään puhe on ollut omiansa hajoittamaan eduskuntaryhmät, niin se on se, jonka hallituksen esimies nyt on pitänyt. Sillä tiellä, jota senaattori Tokoi nyt osoitti, sillä tiellä, minä olen vakuutettu siitä, häntä eivät porvarilliset eduskuntaryhmät voi seurata. Ne eivät voi antaa kannatustansa sellaiselle hallitukselle, jolla maassa tapahtuneiden tärkeiden laittomuuksien johdosta ei ole muuta sanottavaa, kuin mitä senaatin talousosaston herra varapuheenjohtaja nyt viimeksi täällä lausui.

Mutta se isku, jonka senaatin herra varapuheenjohtaja antoi eduskunnan porvarillisille ryhmille ei ollut ainoastaan meille, vaan se oli isku myöskin hänen omille virkaveljilleen, nimittäin senaatin porvarillisille jäsenille. Minä rohkenen toivoa, että nämä porvarilliset senaatin jäsenet löytävät tilaisuuden osoittaaksensa, että senaatin herra varapuheenjohtaja ei ole puhunut heidän puolestaan, ja että he siten löytävät tilaisuuden vapautuaksensa siitä edesvastuusta, joka kohtaa myöskin heitä, kun senaatin esimies senaatin puolesta pitää tällaisen puheen. Sillä muksi kuin senaatin puolesta pidetyksi puheeksi ei tätä puhetta voida käsittää.

Senaatin herra varapuheenjohtaja loi puheensa alussa varsin valoisan tulevaisuuden meidän kansallemme. Minun täytyy valittaa, että sillä tiellä, jota hän meille osoitti, hän ei voi saada meidän kaikkien kannatusta, jos hän meidän sisällisessä politiikassamme ei voi käydä toista tietä, kuin mitä hän nyt näytti.

Ed. Airola: Ed. Brander väitti puolueensa olevan edistysmielisen puolueen ja ed. Arajärvi, tämän mustimman taantumuksen edustaja, meni väitteessään porvarillisten edistysmielisyydestä

vieläkin pitemmälle, niin pitkälle, että hän tuli siinä allekirjoittaneeksi porvarillisten uudistusmielisyydestä vekselin, jota porvarilliset missään tapauksessa tässä eduskunnassa eivät tule lunastamaan, ellei kansan syvien rivien puolelta tuleva, sosialidemokraattista ryhmää voimakkaasti tukeva vaatimus uudistusten toteuttamisesta esiinny niin voimakkaana, että sen edessä hra Arajärvi ja hänen hengenheimolaisensa eivät uskalla äänestää kansalle tärkeitä uudistuslakeja yli vaalien. Jos he vain uskaltaivat, osottaa tähänastinen kokemus, että he myös vastustavat uusia lakeja ja äänestävät ne yli vaalien, elleivät muuten saa niitä vastustetuksi. Eihen tähän asti tässä eduskunnassa näillä valtiopäivillä ole vielä saatu hyväksytyksi yhtään taloudellisia etuja koskevaa lakia, ellei oteta lukuun maavuokralain takautuvan lain pidentämistä koskevaa. Sitä ei kuitenkaan hra Arajärvi hengenheimolaisineen voinut äänestää yli vaalien, kun he olivat sen tempun jo yhden kerran tehneet. Se uudistusmielisyyks oli siis siinä, että kun he kerran jo olivat estäneet sen lain aikanaan toteutumasta, heiltä oli mennyt käsistä pois keino, mutta jos se olisi ollut, niin kyllä kai he olisivat siinäkin yrittäneet sitä myös käyttää. Tähänastinen kokemus on osoittanut, että kun tulee vain taloudelliset edut kyseeseen, silloin porvaristo on valmis käyttämään äärimmäisetkin keinot estääkseen lain voimantulon. He äänestävät silloin yli vaalien. He saattavat kyllä, kun on kyseessä, niinkuin eilen illalla, uskonnonrikospykälät, kun on kyseessä heidän jumalansa, he saattavat hylätä senkin, mutta vaikka he jumalansa hylkäsivät, eivät he tahtoneet luopua valasta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa. Taloudellisista eduista he eivät luovu muuta kuin pakon edessä. Se, mitä ed. Arajärvi sanoi porvarillisten puolustukseksi kunnallislaista, että minunkin mielestäni niissä oli arvostelulle syytä, niin se ei suinkaan kaunistakaan hra Arajärven ja porvarillisten kantaa tässä asiassa. Suuri valio-kunta on, sen tietää hra Arajärvi niinkuin muutkin, ottanut huomioon jokseenkin tarkalleen kaikki ne muistutukset, joita minä tein sitä lakia vastaan. Silloin kun minä nämä muistutukset tein, pari porvarillista edustajaa lausui kiitoksen ja vakuutteli, että kun siihen suuntaan muutetaan laki, voidaan se hyväksyä. Kun suuri valio-kunta teki tämän, niin kohta ilmestyi Helsingin Sanomiin, Suomettareen ja muihin porvarillisiin lehtiin kirjoituksia, joissa vakavasti ja määrättyssä muodossa sanottiin, että eduskunnan porvarillisten on äänestettävä tämä laki yli vaalien, ellei se tule sellaiseksi, kuin he tahtovat. He eivät siis tavoittele tämän lain muuttamista ainoastaan vis-

seissä kohdissa, vaan jos siihen tehdään ne muutokset, jotka he ovat painavimpina esittäneet, he hakevat uusia aiheita saadakseen niistä tekosyyntä tämän lain vastustamiseen ja sen äänestämiseen yli vaalien. Sama koskee myös kysymystä 8 tunnin työpäivästä ja muita sellaisia uudistuskysymyksiä, joissa taloudelliset edut tulevat kyseeseen. Jonkun päivän päästä nähdään, tokko hra Arajärvi on valmis lunastamaan sitä vekseliä, jonka hän äsken tuossa sanoillaan tuli allekirjoittaneeksi.

Senaattori T o k o i: Minulla ei ole monta sanaa enää tälle eduskunnalle sanottavaa. Sanon heti suoraan, että minä sangen epäillen ryhdyin puhumaan niistä asioista, joihin puheeni jälkiosassa koskettelin, mutta minun täytyy sanoa, että katsoin sen välttämättömäksi. Sillä meidän sisäisten asiain kulku on minun mielestäni niin läheisessä yhteydessä sen tänä päivänä käsiteltävän kysymyksen kanssa, että niitä ei voi tässä yhteydessä sivuuttaa. Teillä, herrat edustajat, on oikeus arvostella avonaisesti ja vapaasti minun lausuntoani, mutta minulla myös ei ole oikeutta salata sitä, mitä minä näistä asioista ajattelen. Eräs hallituksen edustaja onkin lausunut, että nyt, kun meillä kerran on kotimainen hallitus, jokaisen kansalaisen alkeellisimpiin oikeuksiin kuuluu saada sitä haukkua niin paljon kuin ikinä jaksaa. Minä sen sangen kernaasti teille suon, mutta kuka kieltää minulta oikeuden myöskin sanoa mielipiteeni tässä eduskunnassa juuri sellaisena, kuin minä sen käsittän. (Vasemmistosta: Oikein! Hyvä!) Sitä oikeutta ei kukaan voi minulta kieltää, siksi vapaa kansalainen minäkin tässä yhteiskunnassa luulen olevani.

Ed. Arajärven lausunto teki ainakin minuun hyvin miellyttävän vaikutuksen. Hän täällä torjui sen epäilyksen, jonka minä aivan oikein lausuin ja minulla oli siihen syytä, sillä eräs tärkeä laki oli jo äänestetty yli vaalien ja vakavia uhkauksia oli olemassa, että toisia vielä tärkeämpiä aiottaisiin äänestää yli vaalien. Katson velvollisuudekseni hallituksen edustajana ja vastuunalaisena siitä, että tässä maassa olot kehittyvät rauhallisella tavalla, että tässä maassa tosiaan yhteiskunnallinen rauha ja järjestys säilyy, etukäteen siitä jo huomauttaa. Sillä tahtoisin nähdä sen hallituksen, joka tässä maassa pitää järjestyksen sen jälkeen, jos nämä lait tosiaan äänestetään yli vaalien. (Vasemmalta: Oikein!) Mitä tulee siihen, että minä ja minun toverini emme olisi koettaneet tässä maassa laillisuudesta myöskin pitää kiinni, niin me olemme,

niinkuin sanoin, menneet itse jokaiseen paikkaan, missä laittomuuksia on tapahtunut, ja me olemme koettaneet heille välittömästi, suoraan, avoimesti ja rehellisesti terottaa myös laillisuuden arvoa ja ennen kaikkea yhteiskunnallisen järjestyksen arvoa ja palauttamista. Minä olisin tahtonut nähdä, että ed. Nevanlinna tai joku muu olisi mennyt Turkuun ja palauttanut siellä laillisuuden; jos hän olisi mennyt, mitä siellä olisi tapahtunut! Vain yksin niillä keinoin, mitä me olemme käyttäneet, on se ollut mahdollista. Ne keinot, joihin te olette viittanneet, ovat ehdottomasti vääriä ja niillä ei voida tällä kertaa tässä maassa laillisuutta palauttaa. (Vasemmalta: Hyvä!) Minä jo sanoin, että jos te luultette olevanne oikeassa, niin astukaa remmiin. Minä sanon ihan suoraan, että minun velvollisuuteni on sanoa vakaumukseni. En tahdo madella täällä tämän eduskunnan edessä anoakseni tämän eduskunnan kannatusta tässä kysymyksessä. Ja sanon suoraan, että jos en kelpaa olemaan tässä hallituksessa sosialidemokraattina, niin sanon: Kiitoksia paljon! En tahdo tulla teidän luottamusmieheksenne sillä edellytyksellä, että kieltäytyisin työväen luottamuksesta.

Minä pyydän vapauttaa ed. Talaksen siitä epäluulosta, että koko hallitus vastaisi tästä minun puheestani. Minä vastaan siitä yksin. (Käntäputuksia vasemmalta.)

Ed. Arajärvi: Ei tietysti ole kysymys siitä, että täällä ei olisi itse kullakin oikeus lausua sitä, mitä hän käsittää yhteisestä parhaasta ja maan asioista. Tämä ei ole ainoastaan oikeus, vaan se on kaikkien velvollisuus. Ja siitä, että hallituksen esimies on myöskin käsityksensä avoimesti lausunut, epäilemättä eduskunta kokonaisuudessaan on kiitollinen. Mutta eduskunnan joka ainoa jäsen myöskin pidättää itselleen oikeuden ja velvollisuuden lausua käsityksensä siitä, mitä eduskunnassa niin toiset edustajat kuin hallituksen jäsenetkin lausuvat. Puolestani koetin m. m. hahduttaa, niinkuin hallituksen esimies aivan oikein sanoi, sen epäilyksen, joka hänellä oli eduskunnan oikeistoon nähden tärkeitten lakien hyväksymisestä. Epäilykset näkyvät poistuvan.

Mutta hra Airola ei ole uskovainen, sen me kyllä tiedämme ennestäänkin. Mutta minä saatan vakuuttaa, että kyllä ainakin Arajärvi vekselinsä lunastaa, kun Airola vaan saa sen aikaan, että Arajärven toivomukset ja hänen omat toivomuksensa tulevat täytetyiksi.

En saata tämän asian yhteydessä yhtyä niin pitkälle menevään lausuntoon kuin ed. Talas te-

ki. En tahdo kuulua, se on myös minun avoimesti sanottava, niihin, jotka kehottaisivat, niin kuin hän, hallitusta lähtemään. Kuulun niihin, jotka sanovat: hallituksen pitää nyt pysyä paikallaan, sen velvollisuus on tämä tehdä. Nykyisen hallituksen tulee viedä asiat nyt eteenpäin, sen tulee hoitaa maan asiat, kun se kerran on siihen ryhtynyt. (Vasemmalta: Oikein!) Sen pisteen ohitse, jossa nyt eletään, Suomen kansan täytyy päästä, hallituksella ja sen esimiehellä ei ole oikeutta vetäytyä syrjään, puhukoon ed. Tallas mitä tahansa. Koska eroamisaika tulee, se on toinen asia, mutta tällä haavaa ei. Meillä on nyt suuret yhteiset asiat hoidettavat. Ja jos voidaan hoitaa se asia, mikä nyt on käsiteltävänä, ja muutamat samanluontoiset, päiväjärjestyksessä olevat valtiolliset asiat sekä näiden lisäksi, jos voidaan hoitaa vaikkapa yksistään vain kunnallislait, joista ed. Airolan kanssa olemme yksimielisiä, niin sanotaanpa kerran, että vuoden 1917 valtiopäivillä on Suomen eduskunta säätänyt ja päättänyt enemmän ja tärkeämpiä lakeja kuin koskaan ennen tätä aikaa.

Ed. Eloranta: Täällä on porvariston taholta tänä iltana uudelleen suurella pauhulla heitetty sosialidemokraattien silmille se lokaryöppy, mikä viime aikoina on porvariston sanomalehdissä jo moneen kertaan heitetty, että muka sosialidemokraatit tässä maassa olisivat laittomuuksien ja väkivaltaisuuksien toimeenpanijoita. Kuka on tässä maassa oikea syyllinen siihen, että meillä on tapahtunut tekoja, jotka eivät ole kaukana laittomuudesta ja väkivaltaisuuksista?

En malta olla tässä yhteydessä mainitsematta erästä tapahtumaa viime ajoilta. Olin sovittelussa eräässä koko kuntaa käsittävässä työttömyydessä. Sovinto oli aivan syntymäisillään kumpaakin riitapuolta tyydyttävällä tavalla. Siellä oli sovittelussa mukana myös eräs tämän eduskunnan porvarillinen edustaja. Hän, lausumalla omituiset mielipiteensä verrattain painavasti maanomistajille, sai aikaan sen, että mitään sovintoa ei syntynyt, vaan syntyiinkin katkera työtaistelu. Se edustaja tiesi, että jos sovintoa ei saada niillä ehdoilla, joita olin ehdottanut, syntyy siellä ikävyyksiä.

Siellä mentiin työtaistelussa jonkun verran pitkälle työläisten taholta, jopa väkivaltaisuuksia lähentelevään toimintaan, ja minä väitän, että siihen kaikkeen oli syyppä se porvarillinen edustaja, joka porvarillisten puolesta siellä vastusti edullista sopimusta. Ed. Alkio voi sen edustajan löytää ryhmänsä kokouksesta, jos

vain viitsii etsiä, vaikka hän juuri on väittänyt sosialidemokraattien syyksi lakkokiihoitusta.

Täällä on huomautettu siitä, kuinka meillä on lainsäädäntö vaillinainen, että siinä on paljon korjaamisen varaa ja että uudistustyö on ollut patoutuneena pitkän aikaa ja myönnetään, että niin on tapahtunut. Suurlakon jälkeen, vähän toistakymmentä vuotta sitten, olisi pitänyt ryhtyä sitä patoa purkamaan. Mutta mitä te herrat porvarilliset silloin teitte? Sen aikainen senaatti esitti eduskunnalle kaikenlaisia toisarvoisia juttuja ja kaikki tärkeämmät yhteiskunnalliset uudistukset, syvemmälle käyvät esitykset jäivät tekemättä. Sen aikuinen hallitus silloin harjoitti jarrutusta tehokkaampaa uudistuslainsäädäntöä kohtaan. Sen jälkeen vaihtui tässä maassa hallitus kokoomushallitukseksi. Sen menettely oli samanlaista. Porvariryhmien taholta on myöskin eduskunnassa järjestelmällisesti vastustettu kaikkia syvemmälle käyviä uudistuksia, ja te muistatte, että viimeksi 1914 vuoden valtiopäivillä eduskunnan porvariryhmien toimesta jätettiin torppareita koskeva tärkeä laki yli vaalien. Te olette sellaisella jarrutuspolitiikalla järjestelmällisesti juurruttaneet Suomen kansan pohjakerroksiin sellaisen onnettoman käsityksen, että tässä maassa ei laillisin keinoin päästä eteenpäin juuri ollenkaan ja että lainsäädäntötietä ei saada sellaisia uudistuksia, joita välttämättömästi tarvitaan. Kun te olette järjestelmällisesti riistäneet kansalta luottamuksen lainsäädäntötyön menestykselliseen kehitykseen, niin alkää nyt valittako, jos tässä maassa puhkeaa jonkun verran väkivaltaisuuksiinkin vivahtavia toimenpiteitä ja yrityksiä. Minä uskallan väittää, että jos sosialidemokraattiset järjestöt eivät olisi tarttuneet useimpaan syntyneiden levottomuuksien johtoon ja hillitsemiseen, niin tässä maassa olisi viime aikoina nähty vielä paljon pahempaa.

Te olette tällä istuntokaudella, herrat porvarit, taas edelleen yrittäneet istuttaa kansaan käsitystä, että eduskuntatietä he eivät saa parannuksia, te olette uhanneet äänestää kunnallislait yli vaalien ja työpäivän pituutta määrittelevät lait yli vaalien. Te olette jo antaneet pari esimerkkiä sen suuntaisista yrityksistä. Edelleenkin ette näy ymmärtävän, mistä tässä maassa nyt on kysymys. Te ette näy ymmärtävän, että meillä on pakko lainsäädäntötietä voimakkaasti eteenpäin pyrkiä, muuten ei saada rauhallisuutta pyysymään, vaan voi tyytymättömyys paisua niin suureksi, ettei sitä voi hillitä sosialidemokraatit ja vielä vähemmän sitä voi hillitä porvaristo ja kaikkein vähimmin niillä keinoilla, joilla teidän

taholtanne on pyritty sitä hillitsemään, nimitäin aseellisten järjestöjen ja voimakkaan poliisivallan avulla. Sellaisilla keinoilla te ette tässä maassa tule saamaan rauhallisuutta. Niistä teidän on luovuttava ja sen sijaan kiinnitettävä kaikki huomio siihen, että meillä jo tällä istuntokaudella saadaan syvälle käyviä uudistuksia aikaan, ja jos ette sitä tee, niin alkää syyttääko meitä, jos tässä maassa on rauhattomuuksia.

Ed. Talas: Ed. Arajärvi hyökkäsi minua vastaan erään väitteen johdosta, jota minä en ole tehnyt. En ole nimittäin kehoittanut senaatin jäseniä luopumaan paikoiltaan, minä olen ainoastaan lausunut sen, että toivon, että senaatin porvarilliset jäsenet löytävät tilaisuuden osoittaaksensa, että senaatin talousosaston herra varapuheenjohtaja ei ole esittänyt heidän mielipidettään. Tämän tilaisuuden he voinevat löytää muullakin tavalla, kuin eroamalla senaatista, esimerkiksi esiintymällä tänä iltana.

Ed. Saalasti: Tässä ed. Eloranta puhui ja käski ed. Alkion ottamaan selvää, että olisi ollut joku tästä ryhmästä, joka olisi vaikuttanut kiihoittavasti lakkoihin. Minä nyt pyydän edeltäpäin huomauttaa, että kun tullaan 8-tuntisen maatyöpäivälain kanssa tekemisiin, niin minä voin tuon Mouhijärven onnetoman retken selittää. Minä siellä olin, mutta minä en ole tehnyt mitään vilppiä. Silloin kun minä otin sen sovittelijavaltuuden toimen vastaan, sanoimme me kaksi porvarillista edustajaa, että lähemme matkalle ainoastaan siinä tapauksessa, että kesällä tehdään 10-tuntisia työpäiviä. Sen mainitsin ed. Elorannan kuullen, mutta minä en tiedä mitä ed. Eloranta yksityisissä neuvotteluissaan työläisten kanssa sanoi. Mutta, niinkuin sanottu, minä en vastaa tästä sen pitemmältä, ennenkuin tullaan itse asiaan. Mitä esillä olevaan kysymykseen tulee, kannatan niitä mielipiteitä, joita oikeiston taholta on lausuttu, että hallituksen varapuheenjohtaja ei ole täyttänyt velvollisuuttaan lakkojen rauhoittamiseen nähden sillä tavalla kuin häneltä asiassa olisi voinut vaatia.

Ed. Eloranta: Juuri se onneton käsitys, mikä herra Saalastilla näistä työväenriitaisuusasioista on ja jonka hän siellä Mouhijärvelläkin isännille lausui, vaikutti sen, että maanomistajat eivät suostuneet sovintoon, vaikka he olivat ilman herra Saalastin vaikutusta jo suostumaisillaan. Ja siitä kai johtui, että puhjennut työtaistelu sai jonkun verran väkivaltaisen luonteen. Olen vakuutettu siitä, että jollei ed. Saalasti

olisi ollut mukana noissa neuvotteluissa, olisi ensimmäisellä kerralla syntynyt sovinto ja kaikki onnettomudet olisi vältetty.

Ed. Luopajarvi: Tunnustan sangen suurella mielenkiinnolla ja myötunnolla seuranneeni senaatin varapuheenjohtajan äsken annettua lausuntoa ja tunnustan myös suurin piirtein katsottuna suhtautuvani siihen myötätuntoisesti. Mutta samalla minun täytyy raskaasti valittaa sitä, että senaatin varapuheenjohtajalla lausuntonsa loppuosassa, viitatessaan niihin pohjimmaisiin syihin, joista yhteiskuntaa nykyään järkyttävät levottomuudet ja väkivaltaisuuDET johtuvat, ei ole sanottavana yhtään ainoata arvostelemaa sanaa suorastaan niille, jotka nyt ovat väkivaltaisuuksiin itsensä syytäiksi tehneet. Katson velvollisuudekseni tehdä tämän sitä suuremmalla syyllä, kun väkivalta suureksi osaksi kohdistuu aivan syyttömiä kohtaan, sitä suurta maanviljelijäin enemmistöä kohtaan, joka itse, ennen ja jälkeen Laukon häätöjen, on hartaasti toivonut yhteiskunnallisia uudistuksia; eikä ainoastaan heitä, vaan myös mopsessa suhteessa rehellistä maataviljelevää työväkeä kohtaan. Herra varapuheenjohtajan edesvastuulliselta paikaltaan Suomen eduskunnan edessä nykyisenä kohtalokkaana aikana puhueksaan ei olisi pitänyt jättää tätä arvostelua sanomatta. Jos herra varapuheenjohtaja olisi nämä sanat lausuntoonsa liittänyt, niin olen vakuutettu, että hän olisi voittanut eduskunnan ehkä jakamattoman myötätunnon eikä tämä ikävä keskustelu, joka täällä tänä iltana on suoritettu, olisi tapahtunut.

Ed. Laitinen: Minunkin täytyy ihmetellä senaatin varapuheenjohtajan puheen loppuosaa, vaikk enää tahdo siitä pitemmälle jatkaa. Minun huomiotani kiinnitti suuresti se seikka, että hän mainitsi kaksi äärimmäisyyttä, joko hallita maata sillä tavalla, kuin suurlakon jälkeen koetettiin panna toimeen ja miten silloin hoidettiin, tai — olla tekemättä mitään. Tämä todistaa suurta heikkoutta eikä mitään muuta.

Täällä hallituksen päämies viittasi ja ed. Piisinen tahtoi syöttää sellaista, että maanviljelijätkin tahtoisivat mennä anarkistisiin tekoihin ja kieltäytyä noudattamasta elintarvelakia. Minä tahdon tätä vastaan panna vastalauseeni jo sen vuoksi, että tuo väite on liian aikaista. Jos sellaista uhkaa on sanomalehdissä näkynyt, niin se ei ole tarkoittanut itse lakia. Olen tavannut satoja maanviljelijöitä sen jälkeen ja kaikki ovat olleet lakiin tyytyväisiä, sillä he ovat tienneet, että tämä laki — niin ankara ja

turmiollinen kuin se onkin maanviljelijöille — on sittenkin parempi kuin se voimalaki, jota tänä iltana on vasemmistossa niin mielellään koetettu puolustaa. Se tyytymättömyys, mikä sanomalehdissä on näkynyt, on kohdistunut niihin toimenpiteisiin, joihin Senaatti on ryhtynyt tämän lain soveltamisessa. Ja minun täytyy omasta puolestani sanoa, että minäkin olen tullut siihen käsitykseen, ikäänkuin eduskuntaa olisi vedetty tällä lailla nenästä. Tässä laissa, minkä me silloin hyväksyimme, sanotaan selvästi, että sille, joka harjottaa elintarvetuotantoa, on jätettävä yli ensi momentissa säädetyn määrän myös mitä hän tarvitsee tuotannon edelleen kehittämiseksi sekä tuotantoa varten tarpeellisen vakinaisen ja tilapäisen työväen elättämiseksi ja palkkaamiseksi. On otettava huomioon, että maatalous on liike niinkuin muutkin ja tästä liikkeestä myös pitäisi lähteä se pääoma, millä — sopimuksien mukaan — liikettä pystyssä pidetään. Mutta miten on nyt senaatin määräyksissä? Siinä ei näy jälkeäkään senlaisesta määräyksestä, mitä tässä pykälässä sanotaan. Siinä näkyy määräys, että on jätettävä maanviljelijöille vain siemeneksi viljaa eikä mitään muuhun, vaikka lain 9 §:n 2 momentissa todetaan tämä sama viljamääräys. (Eduskunta: Asiaan.) Se on tänä iltana vedetty esille juuri tämä asia, — josta minäkin valitan, — mutta minun täytyy torjua heitetty syytös — maanviljelijöitä, — siis elintarvetuottajia vastaan.

Puhemies: Pyydän huomauttaa puhujalle, että minusta elintarvelain yksityiskohtainen selvittely ei voi olla tämän käsiteltävän asian kanssa edes välillisessä yhteydessä.

Puhuja: En selitä lakia yksityiskohtaisesti, vaan perustelen tällä lausuntoani.

Senaatille on annettu valta tämän lain soveltamiseen, mutta minä en ymmärrä eivätkä maanviljelijät ymmärrä, miten sitä tällä tavalla voidaan soveluttaa, että näin selvät pykälät jäävät toimeenpanematta ja tätä vastaan maanviljelijät tahtovat polemiseerata. Ei siis itse lakia vaan tuon lain soveltamista vastaan.

Minä en ymmärrä, miten täällä koetetaan tällaista syytöstä työntää jo tapahtuneena tekona, — ja rinnastaa niiden väkivaltaisuuksien kanssa, joita on toimeen pantu —, vaikka on näkynyt ainoastaan sanomalehdissä, että tällaista on valitettu, ja ehkenpä uhattu, mutta minä voin vakuuttaa, että se ei kohdistu itse lakia vaan niitä määräyksiä vastaan, miten sitä on sovel-

tettu. Sillä nämä määräykset ovat niiden sopimusten vastaisia, joita maanviljelijät ovat aikaisemmin jo tehneet torppariensa ja työväkensä kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätoita koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Suomen Suuriruhtinaanmaan vaalilain 37 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gadolin: I denna proposition ingår afven 17 § L. O. i något omgestaltad form. Då den tidigare behandlade propositionen icke blifvit af interimregeringen godkänd i den form, hvari densamma föreslagits, utan särskildt bestämmelsen om landtdagens sammankallande blifvit ändrad, synes det mig hafva varit skäl att genom här af påkalladt stadgande skydda representationens rätt. Ett sådant skydd visar de senaste årens erfarenhet, att landtdagen har behöf af, i det att trots att L. O. stadgar, att landtdagen årligen skall sammankallas, landtdagen likvisst under krigstiden icke sammankallats. Med hänsyn därtill skulle jag önska att 17 § blefve omarbetad i syfte, att landtdagen uttryckligen tillstaddes utan kallelse sammanträda till lagtima landtdag. Jag vill hänvisa till lagstiftningen i Sverige och Norge och särskildt i Danmark, där det stadgas att, därest från regeringens sida kallelse till den årliga riksdagen ej sker, äger riksdagen i hvarje händelse sammanträda till lagtima sammanträde i början af oktober månad. Af mig nu nämnda omständighet skulle jag önska att utskottet ville taga i beaktande.

Ed. Airola: Mitä tulee eduskunnan kokoukseen, yhdyn siihen, mitä ed. Gadolin lausui, ja samalla käytän tilaisuutta huomauttaakseni, että saman pykälän saman momentin loppu-

osaan olisi valiokunnassa tehtävä samaan suuntaan käyvä korjaus. Siinä sanotaan: „Hallitus voi kuitenkin oman harkintansa mukaan tai eduskunnan esityksestä määrätä, että valtiopäivät on aikaisemmin tai myöhemmin lopetettava”. Niinkuin hallituksen esityksen n:o 9:n 2 § osottaa, on Venäjän väliaikaisella hallituksella halu saada omaan valtapiiriinsä luetuksi m. m. eduskunnan kokoonkutsumisen, avaamisen, lopettamisen ja valtiopäiväin hajoittamisen. Siis jos tämä 17 § hyväksyttäisiin sellaisenaan, tulisi olemaan asianlaita sillä tavoin, että Venäjän väliaikainen hallitus määräisi, milloin eduskunta on koolla, ja sen halu voisi olla kokonaan Suomen kansan etujen kanssa ristiriidassa. Kun se pitää kovasti kiinni siitä, että eduskunnan koollekutsuminen, valtiopäiväin lopettaminen ja valtiopäiväin hajoittaminen kuuluisivat sen valtapiiriin, niin se osottaa, että se tahtoi käyttää sitä Suomen kansan eduista poikkeavalla tavalla, vaikkakin lain perusteluissa väitetään toista. Mielestäni olisi tässä mainitsemassani kohdassa poistettava sanat „oman harkintansa mukaan taikka”, jotta jäisi eduskunnasta itsestään riippuvaksi, suostuuko se lopettamaan valtiopäivät, ennenkuin laki määrää. Ellei meidän maassa ole asia niin, että laki määrää, milloin valtiopäivät kokoontuvat, ja ellei laki määrää myös milloin valtiopäivät hajaantuvat ja että ainoastaan eduskunnan päätöksellä voidaan tästä tehdä poikkeus, niin kauvan ei maassamme ole turvattu säännöllinen lainsäädäntötyö ja eduskunnan kokoontuminen.

Ed. Lantto: Minä kannatan suurella harteudella edellisen puhujan mielipidettä eduskunnan hajaantumisen ja kokoontumisen suhteen, sitäkin suuremmalla syyllä, kun muistaa niitä katkeria aikoja, jolloin eduskuntaa juoksutettiin edestakaisin, — päästiin kotiin ja taas takaisin. Siis olisi painostettava tuota seikkaa, jota ed. Airola on esittänyt.

Ed. Leivo: Minä pyytäisin jättää perustuslakivaliokunnan harkittavaksi, eikä olisi syytä määrätä eduskunnan koossaoloaika pidennettäväksi viideksi kuukaudeksi, siihen nähden, että nykyään tulee eduskunnan toimiala tuntuvasti laajennetuksi. Todennäköisesti tulee m. m. eduskunnan oikeudet raha-asiaihin alalla paljon laajennetuksi entisestään, joka edellyttäisi, että edustajilla olisi syytä suuremmalla perinpohjaisuudella, kuin tähän asti on laita ollut ja voinut olla, käsitellä raha-asioita. Sen lisäksi hallituksen suhde eduskuntaan tulee sellaiseksi, että

sekin seikka mielestäni on omansa antamaan eduskunnalle entistä paljon enemmän työtä. Niin ikään yhteiskunnallinen lainsäädäntö on ollut sangen paljon lamassa ja se tulee mielestäni antamaan eduskunnalle tuntuvasti enemmän työtä, jos mielittää riittävässä määrässä voida kehitystä seurata. Tähän nähden olisi minun nähdäkseni paljon painavia syitä puhumassa sen puolesta, että eduskunnan koossaoloaika määrättäisiin viideksi kuukaudeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys n:o 11, jossa on esitys laiksi sisältävä

Selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamista aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannapenemisestä annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Arosen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime perjantain täysistunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Kukaan ei halua puheenvuoroa; ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan päätöstä itse asiasta tekemättä.

5) Ehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. K. H. Wiikin y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Airola: Tässä mietinnössä on toisella sivulla lause, joka lienee monelta eduskunnan jäseneltä jäänyt huomaamatta ja minultakin, kun minä mietintöä ensi kerran luin, jäi havaitsematta. Se kuuluu: „Senjälkeen”, — tarkoittaa vuotta 1826, — „ei ole meillä laillisen tuomion nojalla täytäntöönpantu ainoatakaan kuolemantuomiota”. Tahdon käyttää tätä tilaisuutta hyväkseni lähettääkseni kehoituksen viranomaisille tässä maassa, että ne julkisuuteen paljastaisivat sen, mitä tämän lauseen takana piilee.

Parin viime vuoden aikana kulki miehestä mieheen kaameita puheita siitä, miten tässä maassa, jossa laillisen tuomion nojalla ei ole yhtään kuolemantuomiota täytäntöönpantu, on lainvastaisten tuomioiden nojalla ja kotimaistenkin viranomaisten myötävaikutuksella täytäntöönpantu laittomia hirttämisiä, ampumisia ja muuta sellaista. Julkisuudessa en ole kumouspäivienkään jälkeen nähnyt selostusta näistä, muuta kuin yhdestä ainoasta tapauksesta, nimittäin Lukkarila-vanhuksen hirtttämisestä. Minulla on syytä uskoa kuitenkin, että laajat piirit tässä maassa odottavat viranomaisilta selvitystä siitä, miten paljon on tällaisia laittomia hirttämisiä todellakin parin viime vuoden aikana tässä maassa toimeenpantu ja missä määrin meidän suomalaiset viranomaisemme ovat myötävaikuttaneet, sekä että meidän korkein lainvalvojamme, joka näyttää kuurnitsevan hyttysiä, kääntäisi huomionsa tähän asiaan ja ryhtyisi toimenpiteisiin saattaakseen syytteeseen ne suomalaiset virkamiehet, jotka ovat olleet mukana myötävaikuttamassa ja edistämässä ja auttamassa, kun suomalaisia miehiä on lainvastaisesti hirtetty.

Palatakseni sitten siihen asiaan, joka on pääasiana tässä mietinnössä, pyydän aluksi ilmoittaa että, joskin minun nimeni löytyy tämän mietinnön lopussa asian käsittelijäin joukossa ja vaikei mietintöön liity yhtään vastalauseetta, en suinkaan hyväksy sitä tulosta, mihin valiokunta on tullut. Ettei minun puoleltani kuitenkaan ole vastalauseetta, johtuu siitä, että minä olen ollut asian käsittelyssä mukana ainoastaan, kun on ollut asian muodollinen käsittely, vaan en silloin kun oli asian asiallinen käsittely, mistä syyistä minulla ei ole ollut oikeutta vastalauseen tekemiseen.

Valiokunta on tullut yksimielisesti siihen tulokseen, että kuolemanrangaistus olisi poistettava Suomen laeista. Se on sitovasti todistanut tarpeelliseksi tällaisen uudistuksen. Siitä huoli-

matta toisessa lukemisessa valiokunta on tullut siihen tulokseen, että asia saisi tällä kertaa raueta. Perusteluksi tälle valiokunta on esittänyt ainoastaan muutamia sanoja. Lyhyesti selostettuna valiokunnan perustelut, joilla se ehdottaa tämän lain hylkäämistä, ovat ne, että jos käytäisiin kuolemanrangaistusta poistamaan laeistamme, niin jouduttaisiin tekemisiin sellaisten rikoslain pykälien kanssa, joissa puhutaan keisarista ja keisarillisen perhekunnan jäsenistä. Sanotaan mietinnössä, että olisi muodotonta tehdä näihin pykäliin muutosta, vaan että ne olisivat pikemmin poistettavat, mutta että tähän ei tässä yhteydessä ole tilaisuutta. Se väite, että valiokunta ei olisi oikeutettu rikoslaista poistamaan niitä pykäläiä, joissa puhutaan keisarista ja keisarillisesta perheestä, koska sellainen menettely olisi aloitteen ulkopuolelle menemistä, tuntuu minusta haetulta, sen jälkeen kun tämä eduskunta niin suurella enemmistöllä ja nähdäkseni porvarillisten yksimielisellä suostumuksella katsoi voivansa poiketa aloitteen puitteista niin paljon, että kävi järjestelemään naisten edusmiehyyskysymystä, silloin kun aloitteesta oli kysymys ainoastaan osuuskuntien äänioikeudesta. Tämän mietinnön perusteluja valiokunnassa tai erityisesti jaostossa käsiteltäessä minussa vakiintuikin se käsitys, että porvarillisten taholla tämä ei ollut ainoa syy tämän lakiehdotuksen hylkäämisehdotukseen. Siellä oli nimittäin perustelujen joukossa aluksi eräs perustelu, jota nyt ei mietinnöstä löydetä, nimittäin se, että toistaiseksi ei ole tietoa siitä, mikälainen hallitusmuoto, monarkinen vaiko muu, tulee Suomessa olemaan, ja siitä syyistä ei olisi soveliaista käydä poistamaan laista pykäläiä, joissa puhutaan keisarista. Nähtävästi siis valiokunnan päätökseen tai valiokunnan porvarillisten kantaan on vaikuttanut toivo siitä, että Suomeen vielä joskus saataisiin ellei juuri keisari-suuriruhtinasta, niin edes pieniruhtinas, sellainen ruhtinas, jonka takia voitaisiin säilyttää rikoslaissa majesteettirikospykälät ja monet muut pykälät, joissa hallitsijasta ja hallitushuoneesta puhutaan. Valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten kantaan, mikäli minä tunsin, ei suinkaan vaikuttanut tämä, joskin hekin antoivat porvarien johtaa itsensä siihen, että yhtyivät ehdottamaan tämän aloitteen tällä kertaa hylkäämistä. Heihin näytti vaikuttaneen se, että juristien taholta valiokunnassa selitettiin asia lakiteknilliseltä kannalta kovin vaikeaksi ja suuritöiseksi, selitettiin että täytyisi ottaa lakiin kovin paljon pykäläiä, kaikki ne pykälät, joissa puhutaan kuolemanrangaistuksesta

tai mitkä muuten koskevat henkeä. Tällainen perustelu ei saisi olla puoltamassa lakiehdotuksen hylkäämistä varsinkaan silloin, kun on kyseessä lakivaliokunta. Kyllä kai lakivaliokunnan, jonne erityisesti valitaan lakimiehiä, täytyy voida voittaa lakitekniset vaikeudet silloin, kun jonkun uudistuksen tarpeellisuudesta ollaan yhtä mieltä.

Minusta kuolemanrangaistuksen poistaminen voisi käydä päinsä useammallakin tavalla, eikä ne edes ole erittäin vaikeita. Yksi tapa on se, jonka valiokunta aluksi omaksui, nimittäin, että laaditaan todellakin laki, jossa otetaan kaikki ne pykälät mukaan, joissa puhutaan kuolemanrangaistuksesta tai jotka muuten henkeä koskevat, ja tehdään niihin tarpeelliset muutokset. Tällaisesta laista on valiokunnan jaosto jo laatinut luonnoksen. Sillä tavalla siis asia voitaisiin järjestää. Jos katsottaisiin, että tällainen järjestely on jostakin syystä sopimaton, niin silloin sopisi käyttää toista muotoa, nimittäin sitä, että — mikäli ei tahdota enää muutella sellaisia pykälä, jotka olosuhteiden, tosilojen pakko on tehnyt asiallisesti olemattomiksi, niinkuin esimerkiksi ne pykälät, joissa määrätään rangaistuksia niille, jotka loukkaavat majesteettia, jotka hätyyttävät häntä ruumiillisella väkivallalla ja niin edespäin, — tämän aloitteen yhteydessä päättää, että ne pykälät lakkaavat olemasta voimassa, samoin kuin lakkaa olemasta voimassa niissä pykälissä säädetty kuolemanrangaistus. Ellei tahdottaisi tätäkään keinoa käyttää, niin löytyy kolmas keino, se keino, jolla Venäjällä, tuossa hirttuomioiden luvatussa maassa, kuolemanrangaistus poistettiin. Ei siellä herra Sopasen tavoin saivarreltu lakiteknisistä vaikeuksista. Siellä käytettiin n. s. deklaratiivista, julistusmuotoista lainsäädäntöä: laitettiin yksinkertainen lyhyt julistus, missä sanottiin, että kuolemanrangaistus on Venäjällä tästä lähin lakannut olemasta voimassa ja mikä sen kanssa on ristiriidassa, se on kumottu. Meillä sopisi käyttää samanlaista menettelyä. Se minusta olisikin parhaiten suositeltavaa.

Tätä vastaan ei sovi sanoa sitä, mitä on sanottu sitä deklaratiivista lainsäädäntöä vastaan, jolla kansalaisvapaudet 1906 perustuslakijulistuksella turvattiin, nimittäin että siinä tulee vaikeita tulkintakysymyksiä. Jos kerran julistetaan, että kuolemanrangaistus on poistettava laista, ja kaikki, mikä sen kanssa on ristiriidassa, kumoutuu, ei silloin voi tulla mitään vaikeita tulkintakysymyksiä. Ihminen on joko hirtettävä tai sitä ei ole hirtettävä, joten asia on aina valan helposti ratkaistavissa, vaikkapa olisi taita-

matonkin tuomari lakia käyttämässä ja vaikka olisi hyvää haluakin väärinkäyttöön.

Toivottavasti eduskunta ei neuvottomana pyhädy näiden lakiteknistien vaikeuksien eteen, jotka muka estävät tässä aloitteessa olevan lakiehdotuksen hyväksymistä, vaan palauttaa mietinnön takaisin lakivaliokuntaan ja velvoittaa valiokunnan poistamaan rikoslaistamme sekä kuolemanrangaistuksen että myöskin ne keisari-pykälät, joissa kuolemanrangaistuksesta puhutaan.

Niissä maissa, joissa on kuolemanrangaistus lainsäädännössä olemassa, on usein myöskin keisari ja — niinpäin nähdäkseni pitää väite yleisenä sääntönä paikkansa, — missä maassa on keisari, siinä maassa on myös laeissa määrätty kuolemanrangaistus. Niin on Saksassa, niin on Itävalta-Unkariassa, niin on Kiinassa, niin oli Venäjällä niin kauan kuin Venäjä oli keisarikunta, mutta kun Venäjältä hävisi keisari, hävisi myös kuolemanrangaistus. Meidän täytyisi ottaa tästä oppia, täytyisi seurata esimerkkiä. Kun meilläkään ei ole enää keisaria ja suuriruhtinasta, mitä me teemme sitten enää kuolemanrangaistuksellakaan. Sanotaan, että se menee aloitteen ulkopuolelle. Minä jo aikaisemmin mainitsin, että siinä suhteessa eivät saisi herrat Sopanen ja Raade olla kovin tarkkoja, silloin kun he neiti Hultinin ehdotuksen kerran katsoivat voivansa päästää läpi, ja toisekseen ei tämä niin suuresti aloitteen ulkopuolelle menekään. Kuuluvathan keisari ja kuolemantuomiot erottamattomasti yhteen. Ei voi ajatella mahdolliseksi keisaria ilman kuolemantuomioita, ja sentähden kun tässä kerran on kyseessä kuolemanrangaistuksen poistaminen, niin poistakaamme samalla myöskin keisari-pykälät rikoslaista.

Ed. Sopanen: Minä pyydän tässä ainoastaan todeta, että hra Airola on ollut läsnä ainakin kolmannessa lukemisessa ja hän on ollut siis esteetön panemaan vastalauseensa valiokunnan mietintöä vastaan. Sitä hän ei ole tehnyt.

Muuten pakottaa hra Airola minut kuitenkin koskettelemaan muutamia seikkoja tässä asiassa. Hän katsoi sopivaksi sanoa valiokunnan pöytäkirjoilla jäsenillä todellisuudessa olleen toisia syitä kieltäytyä tämän eduskuntaesityksen asiallisesta käsittelystä, kuin mitä mietinnöstä ilmenee. Siinä hän puhuu vasten parempaa tietoaan, se olkoon sallittu minun suoraan sanoa. Hän tietää vallan hyvin, etteivät mitkään lakitekniset syyt tai mitkään muut semmoiset syyt, joihin hra Airola suvaitsi viitata, ole estäneet tämän aloitteen täydellistä asiallista käsittelyä, sillä meillähän oli

aivan valmiiksi laadittuna täydellinen alote kaikkien niitten pykäläin muuttamisesta, joissa kuolemanrangaistuksesta mainitaan. Mutta valmistaessamme tästä mietintöä tulimme huomaamaan, ettei se ole niin helposti ja käden käänteessä tehtävä, kuin hra Airola hyvin kevyesti asian ottaen näkyy otaksuvan. Mainitakseni yhden esimerkin huomautan, että R. L. 14: 1 on säädetty kuolemanrangaistus ystävyydessä olevan valtion päämiehen murhasta ja saman henkilön tahallisuudesta taposta elinkautinen kuritushuonerangaistus. Eduskuntaesityksen tekijä Wiik oli ehdottanut aloitteessaan, että kuolemanrangaistus niin sanotulla deklaratiivisella lainsäädännöllä poistettaisiin kahdella pykälällä, joista ensimmäinen pykälä määräsi: kuolemanrangaistuksen poistettavaksi, ja toinen pykälä: missä kuolemanrangaistus tähän asti laissa oli olemassa, niin pantakoon siihen sijaan elinkautinen kuritushuonerangaistus. Yksistään tämä esimerkki riittää osoittamaan, ettei asia ole niin helposti järjestettävissä, kuin hra Airola otaksuu.

Minä voin sitten huoletta jättää hra Airolan itsensä harkittavaksi, missä määrin hän on puhunut totta väittäessään, että porvarillinen enemmistö pysyttämällä kuolemanrangaistuksen on tarkoittanut taikka halunnut suojella jos ei suuriruhtinasta, niin ainakin jotain pientä ruhtinasta. Semmoisesta ei ole ollut puhetta ja tokko lieenee muiden aivoihin ajatus siitä edes pälkähtänytkään kuin mahdollisesti hra Airolan, koska hän voi siitä puhua. Ainoastaan siitä oli kysymys, ettei nyt vielä ole ratkaistu, mikä hallitusmuoto meillä tulee olemaan. Hra Airola näkyy, viittaamalla osuuskuntalain käsittelyyn, edelleen olevan sillä kannalla, että valiokunta olisi tämän aloitteen nojalla ollut oikeutettu ryhtymään poistamaan kokonaan rangaistuksen erinäisistä rikoksista. Siinä hän ehdottomasti erehtyy. Sillä kun alote yksistään koskee kuolemanrangaistuksen poistamista, niin ei kai valiokunnalla yhtä vähän kuin eduskunnalla ole silloin oikeutta ryhtyä muuttelemaan pykäläiä muissa suhteissa, ei ainakaan niin oleellisissa kuin tässä oli kysymys. Se useamman kerran lausuttiin valiokunnassa, että valiokunnalla olisi ollut hyvin mieluista poistaa ne pykälät, joissa oli kuolemanrangaistus määrätty majesteettirikoksesta, valtiopetoksesta, keisarillista huonetta ja jäseniä vastaan tehdyistä rikoksista, mutta se nyt ei tämän aloitteen yhteydessä käynyt päinsä. Siis yksistään ne syyt, jotka aiheuttivat tällaisen toimenpiteen valiokunnan puolelta ja yksimielisesti, olivat ne, jotka tässä valiokunnan mietinnössä ovat mainitut eivätkä mitkään salaiset. Lakiteknilliset vaikeudet sitä vähemmän voi-

vat vaikuttaa kun kaikki ne oli voitettu senkautta, että meillä oli täällä luettelo kaikista niistä pykälästä, jotka voivat tulla kysymykseen kuolemanrangaistusta poistettaessa, ja olivat kaikki pykälät meillä myöskin muodostettu siihen muotoon kuin tämänlaatuinen lakimuutos olisi aiheuttanut.

Ed. Anni Huotari: Ed. Wiik ja toiset, jotka tämän aloitteen ovat allekirjoittaneet, lähtevät tietääkseni siltä pohjalta, että olisi lyhyesti määrättävä, että kuolemanrangaistus on poistettava ja toisessa pykälässä olisi määräys, että kuolemanrangaistuksen sijasta olisi käytettävä vapausrangaistusta. Mutta kun valiokunnassa sitten asiaa käsiteltiin, sanottiin siellä, että täytyy muuttaa kaikki ne pykälät, missä on kuolemanrangaistus määrätty, ja näin ollen tulisivat muutettavaksi kaikki majesteettipykälät ja sen semmoiset, joita me emme katsoneet voitavan ruveta nyt tällä kertaa pöyhimään. Myös sanottiin, ja itsekin sen käsitimme, että tämän aloitteen yhteydessä emme voi ryhtyä niitä pykäläiä poistamaan. Siinä olisi ollut niin paljon työtä, ainakin minä puolestani ajattelen niin, että olisi syntynyt vaikeuksia sen laatimisessa. Siksi olen kannattanut tämän esityksen muodostamista anomukseksi, koska hallituksella on paremmat voimat ja aikaa valmistaa tästä kunnollinen esitys. Ja minä toivon, että hallitus ensi tilassa siitä esityksen tekee. Niinkuin valiokunnan puheenjohtaja jo sanoi, valiokunta yksimielisesti on hyväksynyt anomusmuodon.

Ed. Airola: Ed. Sopenan sanoi, että olin kolmannessa lukemisessa saapuvilla, ja siitä syystä olisin ollut tilaisuudessa liittämään vastalauseen, mutta etten tätä oikeuttani käyttänyt. Ed. Sopenan pitäisi tietämän, että tässä eduskunnassa on yleisenä käytäntönä ollut ja ainakin lakivaliokunnan puheenjohtajat, jotka ovat ainakin yhtä hyviä juristeja kuin ed. Sopenan, ovat tähän asti aina pitäneet kiinni siitä, että se, joka on ollut asiallisessa käsittelyssä mukana, siis ensimmäisessä ja toisessa lukemisessa, ja erityisesti, joka on ollut mukana toisessa lukemisessa, se saa tehdä vastalauseen, mutta ei se, joka on mukana vain asian kolmannessa käsittelyssä, joka koskee asian mahdollista puolta. Siitä syystä arvatenkin ed. Sopenankin olisi estänyt minua liittämästä vastalauseita tähän mietintöön, jos olisin sitä yrittänyt, aivan kuin minä kolmannessa lukemisessa ehdotin, että valiokunta tekisi sen mitä eduskunta sen tehtäväksi oli antanut, nimittäin valmistaisi lakiehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta, tätä ehdotustani ei otettu varteen. Muuten hänen puheenvuoronsa niinkuin ed. Anni

Huotarin puheenvuoro osotti, että tämän aloitteen hylkäämiseen esitettiin syyksi lakiteknilliset vaikeudet ja se että se vie paljon aikaa. Käyttihän ed. Sopanen juuri ehtimiseen sellaisia sanoja, että asia ei ole niin helposti tehty kuin minä luulen, tai näytän luulevan ja että se ei ole tehty käden käänteessä. Ed. Huotari selitti, että se vie niin paljon aikaa, että se ei sovellu eduskunnalle vaan paremmin hallituksen valmisteltavaksi. Tällaiset esteet täytyy voittaa. Minä ehdotan, askeisen ehdotukseni uudistaen, sanamuodolleen määrätynä, että mietintö palautetaan lakivaliokuntaan, että valiokunta valmistaisi lakiehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Ed. Gadolin: Jag har icke anledning att utbreda mig i denna fråga, men det är alldeles uppenbart att hvad hr Airola anfört i fråga om de skäl, som skulle ligga till grund för att på borgerligt håll yrkats på motionens förvandlande till petition icke öfverensstämmer med verkligheten. Det har tvärtom i utskottet framhållits, att det vore önskvärdt att få alla brott, som gälla kejsaren och kejsarliga huset, utmönstrade såsom sådana ur strafflagen, och det är med hänsyn därtill andra klämman i betänkandet införts. Då vi numera hafva en regering, som måste betraktas som arbetsduglig och som inom en öfverskådlig framtid bör kunna gifva en proposition i saken, hafva vi inom utskottet härutinnan arbetat i en riktning som snarare borde godkännas än klandras. Om landtdagen anser att betänkandet bör återremitteras, kommer väl lagutskottet att ställa sig detta till efterrättelse, men då kommer lagändringen att blifva sådan den blir, d. v. s. icke så fullständig och tillfredsställande som den kunde blifva, om utskottets betänkande skulle godkännas.

Ed. Hänninen - Walpas: Sotavuodet ovat raaistuttaneet herroja tuomareita hyvin suuressa määrässä, siitä lie muutamia todisteita. Minä vain mainitsen, että Itävallassa eräs tohtori ampui yhden Itävallan hirmuhallituksen jäsenistä. Tämä ampuja tuomittiin siitä rikoksesta kuolemaan. Ruotsissa eräs aatelisherra teki kaksoismurhan ja hänet myös tuomittiin kuolemaan. Tämä tuomio on Ruotsissakin antanut aiheita vaatimukseen, että olisi ruvettava poistamaan kuolemanrangaistusta. Kun on oletettava, että tuo raaistuminen on tehnyt vaikutuksensa meikäläisiinkin, voisi sattuakin, että täälläkin ruvettaisiin iskemään kuolemanrangaistuksia. Eduskunnan suoranainen velvollisuus on poistaa niin pian kuin mahdollista raakalaisrangaistus rikoslaista. Valiokunta on

tehnyt huonosti, kun on tyytynyt pelkkään anomukseen. Ne syyt, joita on esitetty valiokunnan kannan puolustukseksi, ovat kerrassaan mitättömiä. Eduskunta voi yksinkertaisesti säätää lain kuolemanrangaistuksen poistamiseksi vaikkapa sillä tavalla, kuin aloitteen tekijä on ehdottanut. Sen ohella voisi tehdä hallitukselle anomuksen, että hallitus tekisi esityksen rikoslain muiden pykälien muuttamisesta. Siihen asti kuin muut pykälät muutettaisiin sopusointuun ehdotun lain kanssa, tulisi tämä laki olemaan yhtä hyvin voimassa. Sellaista muodottomuutta, jos sitä siksi voi ollenkaan sanoa, tapahtuu usein lainsäädännössä. Ovathan Suomen perustuslaitkin siinä suhteessa aivan muodottomia.

Ed. Sopanen, Ellen minä erehdy, niin ed. Airola oli läsnä sekä ensimmäisessä että kolmannessa lukemisessa ja siis hän olisi ollut ei ainoastaan oikeutettu vaan velvollinen panemaan vastalauseensa, jos hän mieli pysyä eriävällä kannalla. Ed. Walpas-Hänniselle pyydän lyhyesti viitata mietintöön sivulla 6, jossa sanotaan: „Mitkään syyt eivät niinmuodoin vaadi kuolemanrangaistuksen pysyttämistä. Sitä vastoin on olemassa päteviä syitä sen poistamiseksi”. Siinä valiokunta yksimielisesti lausuu käsityksensä asiasta. Ei ole oikeutta, vaikkakin tuomarit olisivat raaistuneet, niinkuin ed. Walpas otaksuu, otaksua heistä semmoista, että he tahtoisivat pysyttää kuolemanrangaistuksen ja kuitenkin sanoa mietinnössään jotakin toista, kuin mitä he ajattelevat.

Ed. Hänninen - Walpas: Minä olen huomannut, että valiokunta periaatteessa asettuu sille kannalle, mutta se periaatteellinen kanta on ristiriidassa käytännön kanssa, koska valiokunta ei ole ehdottanut, että nyt säädettäisiin laki kuolemanrangaistuksen poistamisesta, vaan on jättänyt kaikki epämääräisen tulevaisuuden varaan. Näin ei saa tapahtua, sillä nykyaika on otollinen aika muutoksen saamiseksi. Jos viivyteltäisiin muutosta, voisi tämä sopiva aika mennä ohitse. Suuri valiokunta voisi muodostaa puheenaolevan pykälän ja mahdollisesti voisi tehdä myöskin ehdotuksen anomukseksi, että hallitus tekisi esityksen toisien pykälien muuttamisesta.

Ed. Airola: Ed. Sopasen uskoon, että tuomarikunnan raaistuminen ei voisi tässä vaikuttaa, ei voi luottaa, sillä viime vuosien kokemus on osottanut, että meidän maassamme tuomarikunta ei ole ainoastaan ajatellut raaistusta, vaan on myös raaistunut tässä suhteessa, sillä meidän

maassamme on yritetty saada aikaan tuomioita, joilla määrättäisiin joku henkilö tapettavaksi. Äskettäin, jos sanomalehtiin voi luottaa, on menty niin pitkälle, että eräs alioikeus on tuominut erään henkilön kuolemaan ja hovioikeudenneuvos Raade tietää, että hovioikeudessa, jossa hän itse istuu, on tuomareita, jotka ovat koettaneet vaikuttaa äänellään siihen, että ihmisiä tuomittaisiin kuolemaan. Siitä syystä on kyllä aihetta, että viivyttelemättä ja tyytymättä anomuksiin eduskunta laittaa lain, joka poistaa kuolemanrangaistuksen Suomen laista.

Ed. Lapveteläinen: Olen mielissäni, että ed. Airola näin vähässä ajassa on edistynyt niin paljon. Jos hän olisi valiokunnassa tehnyt nämä ehdotuksensa, on mahdollista, että valiokunnan mietinnöstä olisi tullut toisenlainen. Päinvastoin hän oli yhtä mieltä valiokunnan muiden jäsenten kanssa siitä, että eduskuntaesitys on muutettava anomukseksi sillä perustelulla, että ei ole aikaa eduskuntaesityksen käsittelylle. Se minun mielestäni ei ole oikein eikä rehellistä. Hylkäämisperusteluista oltiin eri mieltä valiokunnassa eikä muusta.

Ed. Raade: Minun tietääkseni ei ole vuosikymmeniin Suomessa ylioikeuksissa annettu kuolemantuomiota. Se tapaus, jota ed. Airola tarkoittaa ja joka on kai meille kaikille tunnettu, tapahtui toistakymmentä vuotta sitten ja siinäkin tapauksessa ei tullut kuolemantuomiota, vaan oli hovioikeuden tuomio elinkautinen kuritushuonerangaistus. Tuo seikka ei todista mitään, että tuomareissa olisi päässyt vallalle raastunut henki. Minä panen jyrkän vastalauseen sellaista lausuntoa vastaan. Suomalaiset tuomarit eivät ole vielä toistaiseksi näyttäneet joutuneensa tehtäviensä ulkopuolelle siinä määrin, että he unohtaisivat velvollisuutensa.

Ed. Anni Huotari: Jos eduskunta päättää, että tämän lain voi hyväksyä siinä muodossa, kuin aloitteentekijät ja ed. Hänninen-Walpas ovat ehdottaneet, lakivaliokunnan jäsenet tietysti mielellään sitä kannattavat. Valiokunnassa selitettiin, että täytyy muuttaa kaikki pykälät, joissa on kuolemanrangaistus säädetty, eikä sentähden tahdottu kajoa tässä yhteydessä majesteettipykälään. Sen vuoksi anomusmuotoa pidettiin parempana. On hyvä, jos eduskunta hyväksyy sen siinä muodossa, kuin ed. Hänninen-Walpas ehdotti, että esitys hyväksytään aloitteen mukaan ja lopusta tehdään anomus. Kannatan sentähden ed. Walpas-Hännisen ehdotusta.

Ed. Airola: On kyllä hyvä, ettei ole vielä yksikään kuolemantuomio päässyt hovioikeuden päätökseksi, mutta hra Raade tietää, että on koettu saada sellaista hovioikeuden päätöstä syntymään, ja ed. Raade tietää myös, että hänen kotikaupungissaan, hänen juristiveriensä keskuudessa on julkisuudessa vaadittu ankarasti, että kuolemantuomioita on pantava maassamme käytäntöön. Ehkä hra Raade on lukenut sanomalehdissä, että, ei vuosikymmeniä vaan jokin viikko takaperin, eräs alioikeus langetti kuolemantuomion. On hyvä, jos ei todellista tuomion toimeenpanemista seuraa, mutta nämä ovat esimerkkejä, jotka osottavat, että tällä asialla ei ole pelkästään periaatteellinen merkitys, vaan on todella tarpeen tämän lain korjaaminen.

Ed. Raade: Ed. Airola on valiokunnassa esiintynyt hyvin sävyisästi. Täällä on hänellä toinen ääni kellossa. Kuuluuko se taktiikkaan? Minä uskon sen. Enkä luule, että siinä on mitään sen pahempaa tarkoitusta.

Ed. Airola: Kyllä minä nytkin esiinnyin säveästi ja jos olisi kysymyksessä, niinkuin valiokunnassa, jossa olin asian käsittelyssä mukana, ainoastaan muodollinen puoli, niin en minä yhtään edes innostuisikaan ja pitäisin sitä yhden tekevänä, sillä sanoista en tahdo todellakaan sairavarella, niin kuin ed. Raade. Mutta silloin kun on kysymys siitä, yhtyykö Suomen kansa siihen, että tässä maassa saisi ihmisiä hirttää, niin on minusta syytä äänensä kohottaa sellaista pyrkimystä vastaan.

Ed. Raade: Ei ole lakivaliokunta asettunut sille kannalle, että ketään saisi hirttää. Päinvastoin on oltu sillä kannalla, että kuolemanrangaistus on poistettava, jonka tähden siitä ei ole syytä sen enempää puhua. Hirttämistä ei ole tapahtunut suomalaisten tuomioistuimien päätösten nojalla, vaan siinä on ollut määräämässä muut voimat. Ja huolimatta siitä, vaikka kuolemanrangaistus meidän maasta poistetaan, niin kyllä nuo samat voimat, jotka ovat aikaansaaneet nuo viime aikoina toimitetut hirttotuomiot, edelleenkin niitä voivat käytäntöön panna.

Ed. Airola: Lakivaliokunta ei tietysti suoranaisesti ja välittömästi pyri edistämään kuolemanrangaistusta. Olisihan se jo liian törkeää. Päinvastoin valiokunta puhuu koreita sanoja kuolemanrangaistuksen poistamisen puolesta. Mutta kun se ehdottaa, että tämä alote hylätään, niin se sisältää sen, että odotettaessa lakia kuo-

lemanrangaistuksen poistamisesta tässä maassa voidaan käyttää kuolemanrangaistusta. Vaikka periaatteessa puhuttaisiin kuinka kauniita sanoja, niin ellei käytännössä ryhdytä toimenpiteisiin, ei ole takeita, ettei tässä maassa ihmisiä tuomioistuinten tuomion nojalla tapettaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Airola on ehdottanut asian lähetettäväksi takaisin lakivaliokuntaan, mutta kun valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan asia on lähetettävä eduskunnan suureen valiokuntaan päätöstä itse asiassa tekemättä, niin ed. Airolan ehdotus, joskin sitä olisi kannatettu, ei olisi voinut tulla äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia lähetetään nyt päätöstä asiasta tekemättä niiltä osilta, mitkä koskevat eduskuntaesitystä, suureen valiokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

sisältävä, edustajain Hännisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 22 johdosta valmistettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime perjantaina pidetyssä täysi-istunnossa panttiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Minä olen periaatteessa tämän lakiehdotuksen kannalla. Työajan riittävä lyhennys on tietenkin tärkeä asia työväen terveyden, työkykyisyyden ja niiden vaatimusten kannalta, joita ruumiillisen työn tekijälläkin on oikeus elämälle asettaa. Mutta sitäpaitsi tällaisella lailla on mitä suurin yleinen merkitys. Tähän aikaan kaiketi meillä kaikilla on selvillä, että yhteiskunnallista valistusta meidänkin maassamme pitäisi kohottaa niin paljon kuin mahdollista; sitä varten täytyisi työväellä olla riittävästi aikaa valistusta hankkiakseen. Se olisi välttämätöntä jo siitäkin syystä, että työväki tulisi kykeneväksi täyttämään ne velvollisuudet, joita uudet oikeudet asettavat.

Liian pitkästä työajasta on haittaa ei ainoastaan työntekijälle itselleen, vaan myöskin työnantajalle ja välillisesti koko yhteiskunnalle. On ollut tapana, kun näistä asioista puhutaan, käyttää vertausta kumminauhasta, jota helposti voidaan pitää niin kauvan venyksissä, ettei se enää

ponnahdakaan takaisin. Työntekijä, jota rasitetaan liian pitkällä työpäivällä, tekee sen lopulla sellaista työtä, ettei hänen työvoimansa, hänen intonsa ja ennenkaikkea harrastuksensa työhön ole suurenarvoista. Niin ollen ei ole, niinkuin kokemus osoittaa, etua kenellekään siitä, että kumminauhaa pingotetaan tässä kohden tosiaankin liian pitkälle.

Kun jo lähemmäs 10 vuotta sitten, vuoden 1908 valtiopäivillä, olin mukana tästä asiasta tekemässä aloitetta, mainitsin erään ulkomaisen tutkijan teoksen, jossa pitkälti — tyynesti, puolueettomasti ja asiallisesti, niinkuin tiedemies tekee — tehdään selkoa kokeista, joita tällä alalla on tehty, ja kokemuksista, joita muualla maailmassa on tällä alalla saavutettu. Tarkoitin John Rae'n saksaksikin vuonna 1907 ilmestynyttä teosta „Der Achtstunden-Arbeitstag” („Kahdeksantuntinen työpäivä”), jossa erikoisesti selostetaan Englannissa tällä alalla saavutettuja kokemuksia siitä, mitä 48-tuntinen viikkotyö vaikutti. Nämä kokemukset olivat omiansa suorastaan hämmästyttämään niitäkin, jotka kokeita panivat toimeen — Englannin työnantajia. Eräskin näistä, Mr. Allan, Sunderland'issa toimivan William Allan & Co:n tehtaan johtaja, lausui kokeiltuaan lyhyemmällä työajalla seuraavat sanat: „Niin ristiriitaiselta kuin se voinee kuulostaakin, saan minä paljon enemmän työtä kuin ennen. Olen todellakin hämmästynyt työn tuloksesta, kun minä, kuten niin monet muut työnantajat olen uskonut, että työn tuloksessa tapahtuisi vastaava vähentyminen”.

Parempi työn tulos silloin, kun työpäivä ei ole liian pitkä, riippuu tietenkin ennenkaikkea siitä, että tarpeeksi lepoa nauttineen tarkkaavaisuus ja joustavuus työssä on suurempi. Se riippuu myöskin siitä, että — työajan ollessa säännönmukaisesti 8-tuntinen — työntekijällä on tilaisuus ennen työhönmenoa nauttia aamuaateriansa; ja silloin tulee työntekijä työhönsä paljon työkykyisempänä kuin toisissa oloissa. Edelleen on havaittu, että 8-tuntisen työpäivän aikana myöhästyminen käy harvinaisemmaksi; ja selvää taas on, että yhden ainoan miehen myöhästyminen vaikuttaa haitallisesti varsinkin sellaisessa työssä, jota tehdään „sakeissa”, niinkuin sana kuuluu. Niinikään on nähty, että raaka-aineitten pitelyssä tapahtuu työajan lyhetyessä melkoista säästöä; samoin kuin polttopuita ja muita tarveaineita menee vähemmän silloin, kun työaika on lyhyempi.

On väitetty, että kun meillä on nykyään kehitetty 8 tunnin työpäivällä, tulokset eivät olisi olleet työnantajien kannalta tyydyttävät. Tuo tutkija, jonka mainitsin, nimenomaan huomaut-

taa, että ennen kun mennään tässä asiassa lopullista arvostelua lausumaan, pitää katsoa, että kokeilu aika on riittävän pitkä. Kokemus osoitti, että vasta noin kuuden kuukauden perästä voidaan täysin puolueettomasti tehdä varma johtopäätös 48-tuntisen työviikon vaikutuksista.

On niinkään sanottu, että työteho meillä Suomessa ei ole sellainen, että tehdastöissäkään voitaisiin vielä 8 tunnin työaikaan mennä. On väitetty, että meillä työntekijä ei tee sillä tavalla työtä, kuin ulkomailla tottuneemmissa oloissa tehdään, siellä missä työntekijät tässä suhteessa paremmin ymmärtävät velvollisuutensa. Voi olla näin; epäilemättä siinä väitteessä on jonkun verran perää. Mutta toisekseen täytyy ottaa tässäkin kohden olevat olot lukuun. Minä olen ollut tilaisuudessa Amerikassa, jossa 8 tunnin työpäivä on aivan yleinen, puhuttelevaan useita suomalaisia työmiehiä, ja ne kertoivat, että kylähän se alussa tuntui vähän ihmeelliseltä, kun siellä tehdään työtä kaikin voimin — ihan niinkuin täällä Suomessa heinäniityllä oikein „paita hiessä” rehitään. Mutta kun näkee amerikalaisen toverinsa täydellä tarmolla tekevän työtä, niin sitä rupeaa häpeämään, jos on yrittänyt laiskotella, eikä voi olla kilpaa tekemättä. Mielellään siellä tekeekin työtä 8 tuntia, koska sen jälkeen on melkoisen paljon lepoaikaa vuorokaudessa, ja koska sitten voi useita tunteja päivässä esiintyä tasa-arvoisena Amerikan kansalaisena, muiden kansalaisten vertaisena gentlemanina. Se kaikki vaikuttaa sikäläisen työmiehen katsantokantaan ja on epäilemättä omiaan työtehoa nostamaan. Eiköhän meilläkin kunniantunto nouse sitä myöten, kuin työntekijää tässäkin kohden yhteiskunnan puolelta kohdellaan sillä tavalla, kuin olisi kohdeltava. Kun työnantaja ja yhteiskunta tekevät velvollisuutensa, silloin voi myös työntekijää kohtuudella vaatia velvollisuutaan täyttämään.

On sanottu, että tässä lakiehdotuksessa on muodollisessa suhteessa siksi paljon korjaamisen varaa, että se olisi tällä kertaa hylättävä. Eiköhän ed. Rantakari tule pitämään huolta siitä, että tämä lakiehdotus pannaan pataluhaksi? Mutta toiselta puolen on niin, että kyllä suuri valiokunta on hyvällä tahdolla saanut lakiehdotuksia ennenkin reilatuksi muodollisessa suhteessa, silloin kun se välttämättömäksi katsotaan. Ja minä luulen, että tässä suhteessa olisi suuren valiokunnan nyt tehtävä, minkä se voi. Minä en nimittäin usko, että asia siitä paranisi, että lakiehdotus tällä kertaa hylättäisiin ja asiassa ryhdyttäisiin toisenlaisiin valmisteluihin. Nämä tämännäpaiset lakiehdotukset tahtovat olla sellaisia, että ne pa-

laavat sitä jyrkempinä takaisin, mitä kauvemmin niitä viivytellään. Jos hallitus antaisi vaikka kuinka hyvän ehdotuksen tänne, niinkuin hallitus epäilemättä kykenisi muodollisessa suhteessa paremman lakiehdotuksen laatimaan, niin kuka sen takaa, ettei eduskunta muuttelisi ja jyrkettäisi taas sitä sellaiseksi, ettei se muodollisessa suhteessa kaikkia tyydyttäisi.

Minä luulen, että jos tehtäisiin, mitä suinkin voidaan, jotta tästä lakiehdotuksesta saadaan jo näillä valtiopäivillä sellainen laki, joka tulee eduskunnan päätökseksi, niin yleiseltä kannalta katsoen tehtäisiin hyvin tärkeä työ. Me tiedämme, että meillä on jo nyt tarpeeksi työriitoja olemassa. Jos tämä laki tulisi hylätyksi, olisi siitä tietenkin työriitojen nousu vielä suuremmassa määrässä seurauksena, sillä arvattavasti työväki ei vapaaehtoisesti luovu niistä saavutuksista työaikaan nähden, mitä se tällä hetkellä on saavuttanut, varsinkin kun tämä vaatimus itsessään ei suinkaan ole mikään vallankumouksen aikainen vaatimus; työpäivän lyhentämisen vaatimushan on meidänkin maassamme jo vuosikymmeniä esiintynyt.

Äsken keskustelu kohdistui myöskin tähän asiaan, kun asioita hiukan syvemmin ajattelee. Meillähan oli lähetettävä valiokuntaan sellainen esitys, jonka puitteissa olisi luultu syntyvän vakavan, kohottavan keskustelun. Mutta mihinkä se keskustelu vei, sen me kaikki juuri äsken saimme todistaa; se muodostui sellaiseksi, ettei ainakaan minulla ole niin masentavaa iltaa eduskunnassa ollut, kuin tämä ilta oli. Ja mistä se johtui? Se johtui pohjimmaltaan siitä, että on ollut todellisiakin aiheita tällaiseen keskusteluun. Senvuoksi ei mielellään uusia sellaisia aiheita soisi esiintyvän, jos niitä suinkin voidaan välttää.

Minun täytyy sanoa, että olen ilolla nähnyt että ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat, edustajat Vera Hjelt ja Mäkinen, ovat voineet pääasiassa yhtyä lakiehdotukseen. Sehän todistaa sitä, että asian tärkeys ymmärretään laajemmaltikin kuin varsinaisessa vasemmistossa. Ovathan nämä vastalauseen tekijät henkilöitä, jotka jonkun verran taikka voitaneen sanoa koko paljonkin tuntevat työoloja maassamme ja ovat senvuoksi olleet pätevästä sanomaan sen, mitä ovat vastalauseessaan sanoneet. Minä en puhu erikoisesti niistä yksityisyyksistä, joissa heidän mielipiteensä eroaa valiokunnan mietinnöstä; puhun siitä, että he ovat voineet pääasiassa lakiehdotusta kannattaa ja olla ehdottamatta sitä kokonaan hyljättäväksi.

Olen näin tahtonut lyhyesti merkitä kantani asiassa ja pyydän lopettaa sillä toivomuksella, että lakiehdotuksesta saataisiin suuressa valio-

kunnassa sellainen, että eduskunta voisi sen tällä istuntokaudella hyväksyä.

Ed. Mäkinen: Kuten edellinen puhuja täällä jo totesi, olen asianomaisessa valiokunnassa ollut myötävaikuttamassa semmoisen ehdotuksen tekemiseen, että tämänsuuntainen laki tulisi näillä valtiopäivillä laadituksi. Kuitenkin olen, kuten selviää ensimmäisestä vastalauseesta, jossakin määrin ollut yhdessä toisen valiokunnan jäsenen kanssa enemmistöstä eroavalla kannalla siitä, missä laajuudessa, minä ajanjaksoina ja millä tavalla tätä lakia olisi käytäntöön sovelutettava. Kun valtiopäiväjärjestyksen määräysten mukaisesti olemme koettaneet tämän vastalauseemme laatia mahdollisimman lyhyeksi, niin katson oikeudekseni tässä evästyskeskustelussa mielipiteitäni jonkun verran perustella, semminkin kun saattaa tapahtua niin, että suuren valiokunnan myötävaikutuksella — eduskunta tulee tekemään lakiehdotukseen sellaisia muutoksia, että pykälä 12, johon ensimmäisen vastalauseen muutosehdotus on keskitettynä, tulee muuttumaan ehkä muunkinlaiseksi kuin miksi me ensimmäisen vastalauseen tekijät olemme sitä ehdottaneet. Meidän vastalauseemme nimittäin pääasiallisesti kohdistuu tämän 12 §:n muuttamiseen sensuuntaiseksi, että tätä lakia voitaisiin jonkun verran vapaammasti tulkita.

Siitä saakka kun työoloja varten undistuksia ajava englantilainen tehtailija Robert Owen tasan sata vuotta sitten ensin herätti kysymyksen tehdastyöajan lyhentämisestä kahdeksaan tuntiin, on kaikkina aikoina löytynyt paljon teollisuuden harjoittajia, se on työnantajiakin, jotka ovat pitäneet tähän päämäärään pyrkimisen teollisuudenkin etuja silmälläpitäen suotavana. Jos teollisuus jaksaa kahdeksan tunnin ajalla maksaa saman päiväpalkan kuin pitemmällä työpäivällä, on taas työväen etu tästä lyhennyksestä kiistämätön.

Työnantajan etuja silmälläpitäen on laskettu, että vuorokauden tuntimäärään tasan jaollisen kahdeksantuntisen työajan kautta voidaan pääomalle saada parempi korvaus sen kautta, että esimerkiksi kymmenen tunnin asemesta pidetään työ ja semminkin koneet käynnissä kaksi tai kolme kertaa tuo kahdeksan tuntia. Teoreettisesti laskienhan hyvin hoidettu kone voidaan pitää käynnissä vaikkapa vuorokauden ympäri. Tehtaan ollessa käynnissä koko vuorokauden tulee tehtaanrakennuksiin, koneisiin ja suurimpaan osaan konttoria ja muuhun johtotyöhön kulutettuja varoja hyväksi otettua kaksi vertaa enemmän, kuin jos tehdas olisi käyn-

nissä vain puoli vuorokautta. On edelleen huomautettu, että koneiden liikkeelläpito saadaan jäämään vähemmille keskeytyksille, jos sitä hoitaa kahdeksan tuntia pirteämmillä voimilla työskentelevä työläinen runsaampien työtuntien aikana väsyneen asemesta. Tätä työnteekoa on väitetty siinä määrin voitavan soveltaa myös vaihtelevaan tehdas- ja käsityöhön, että esimerkiksi siirtyminen kymmenen tunnin työajasta kahdeksantuntiseen ei tule pienentämään tuotantoa. Osaksi on ajateltu kadotetun ajan korvautuvan keskitetyimmistä energiasta. Mutta asiallisemman työajan ja muun käytännöllisemmän järjestelyn sekä muiden uudistusten kautta on ajateltu teollisuuden voivan itseään vahingoittamatta siirtyä pitemmästä työajasta lyhyempään vuorotyöaikaan.

Tälläkään alalla ei ole teoria ja käytäntö aina pitänyt kuitenkaan yhtä. Meillä kuten muuallekkin on erikoisesti työväenliikkeen taholta esitetty juuri niitä näkökohtia, joiden pitäisi olla omiaan kallistamaan työnantajaa kahdeksantuntisuuden kannalle. On tuotu esimerkkejä vieraista maista, semminkin Australiasta ja Amerikasta, kuinka siellä kahdeksan tunnin kannalle siirtymiseen on oltu molemminpuolisesti tyytyväisiä. Varsinkin Amerikassa käyneet ovat yhtäpitävästi valittaneet sitä kömpelyyttä, mikä meillä työnteossa vallitsee, ja pääasiallisimpana syynä siihen on pidetty väärää työnteokäytäntöä ja huonoa johtoa.

Kun maassamme on tänä keväänä kahdeksantuntista työaikaa alettu uusille aloille soveltaa, on tätä työväen arvostelua osittain hyvinkin oikeutettuna pidetty. On tehtaiden johdon taholta pyritty työt järjestämään sille kannalle, ettei työajan vähennys vähentäisi tuotantoa. Mutta mikäli kuluneesta lyhyestä kokeiluajasta on keritty saada havaintoa, on teollisuudenharjoittajalla yleensä ollut syytä valittaa, että sikäli kuin työaika kahdellakymmenellä prosentilla on lyhentynyt, on samassa määrässä työntuloskin ollut pienempi. Työnantajat ovat aivan luonnollisena asiana korottaneet tuntipalkkoja siten, että aikapalkalla olevat saavat kahdeksasta tunnista saman kuin ennen kymmenestä tunnista, mutta kun on esitetty, että tariffipalkkiot jätettäisiin ennalleen, on useimmilla aloilla, muun muassa metalliteollisuustyöntekijät olleet jyrkästi tätä vastaan, joten myös metalliteollisuusosalalla on havaittavissa työntulosten laskeminen samassa suhteessa ajan lyhennyksen kanssa.

Kuulusteltuani useimmilta eri tehdasaloilta lähempiä olosuhteita ja niihin liittyviä laskel-

mia, on huomautettu, että lopullisten tulosten teko on vielä liian aikaista osaksi lyhyen kokeiluajan vuoksi, osaksi sen takia, että työväki toistaiseksi on vielä siihen määrin vallankumouksen huumeissa, ettei se malta monilla aloilla toistaiseksi edes asettua neuvotteluihin järjestyssäännön muuttamiseksi kasvavaa työtehoa tavoittelevaan suuntaan. Kun useimmilla teollisuuden aloilla järjestyssääntö on sovitettu voimaan saatettavaksi työnantajan ja työntekijän keskeisen sopimuksen pohjalla, ei työnantaja ole yksipuolisesti voinut tässä suhteessa muutoksia tehdä.

Mielenkiintoisiin positiivisiin tuloksiin on kuitenkin päästy osakeyhtiö Tilhin kaulustehtaalla Hämeenlinnassa, jossa työskentelee 120 naistytöläistä. Siellä on ollut toukokuun aikana entisen 10 tunnin asemasta käytännössä 8 tunnin työpäivä. Muuttamalla työajan entisestä 10-tuntisesta 8-tuntiseksi, on tehtailija laskelmiensa perusteella, jotka hän on minulle ilmoittanut, tullut siihen ilahuttavaan tulokseen, että useissa ryhmissä näitä työntekijöitä on työntulos kasvanut siinä määrin, että 600 viikottain ennen valmistuneen kauluksen asemasta on nyt saatu aikaan 700, jopa parhaassa tapauksessa 850 kaulusta, joka paras tulos on 42 prosenttia enemmän kuin, mitä ennen on saatu, vaikka työaika samanaikaisesti on lyhentynyt 20 prosentilla.

Tätä lakia on toisen vastalauseen perusteluissa moitittu lakiteknillisesti hatafaksi sen vuoksi, että siihen on yhdistetty liian monia eri työaloja. Tässä suhteessa olen valiokunnassa ollut samalla kannalla, minkä vuoksi olen ensimmäisten joukossa ollut ehdottamassa, että olisi laadittu kolme eri lakia, joista yksi olisi käsittänyt teollisuutta ja kauppaa, toinen liikennealoja ja kolmas yleiset laitokset. Kun kuitenkin valiokunnassa on tehty useita myönnytyksiä poikkeuksiksi jälkimäiseen kahteen ryhmään nähden, en tässä suhteessa ole asettunut vastalauseen kannalle, joskin laki tämän yhdistelyn kautta on epäonnistunut. Kun tätä lakia muutenkaan en usko moneen vuoteen voitavan poikkeuksetta soveltaa kaikille teollisuusaloille, ilman että maan talouselämä siitä tulisi arveluttavien kokeilujen kautta kärsimään, olen allekirjoittamani toisen vastalauseen mukaisesti ehdottanut, että 12 § tulisi kuulumaan seuraavasti: „Milloin lain käytäntöön soveltaminen työn teknillisen laadun, vuodenajan tai muiden pakottavien seikkain vuoksi kohtaa voittamattomia vaikeuksia, on senaattilla, asianomaisen tarkastusviranomaisen toimenpidettä puoltaessa, oi-

keus myöntää poikkeuksia tämän lain mukaiseen työn järjestykseen enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan”. Tällaisen poikkeusteon mahdollisuus olisi sitäkin suuremmalla syyllä nykyoloissa myönnettävä, kun rakennusteollisuuden täydellisen seisahtumisen vuoksi useimmilla tehdasseuduilla osottautuu mahdolltomaksi hankkia niin paljon uusia työväen asuntoja, että edes kaksi, vielä vähemmän kolmivuoroiseen työn järjestykseen voitaisiin siirtyä. Tänä keväänä tätä 8-tuntista työaikaa sovellettaessa on useampiin työaikavuoroihin yleensä vain sikäli voitu siirtyä, että konetyö on järjestetty kaksi-vuoroiseksi, ja niissä tehtaissa, missä näin on voitu menetellä, on ainakin useissa sanottu, että tämä kyllä jo osaltaan on korvannut sitä, että työn tulos on sen verran pienentynyt, kuin aika on lyhentynyt. Mutta harvemmissa tapauksissa on voitu siirtyä kaksi-vuoroiseenkaan työntekoon ja minun tiedossani ainakaan ei ole sellaista, että olisi tänä keväänä siirrytty kolmivuoroiseen.

Lakiehdotuksen 3 §:ssä rajoitetaan ylityön mahdollisuus, vaikkapa siitä suoritetaan 50 tai 100 prosentin korotus, kovin suopeaksi. Kun äärimmäisissäkin tapauksissa 4 §:ssä koskeltua hätätyötä, paitsi ei ylityötä, ei sallita tehtävän kuin korkeintaan 200 tuntia vuodessa, niin tämän mukaan tulisi vain 100 päivänä eli $\frac{1}{3}$ vuotta sallituksi 10-tuntinen työpäivä niissä tehtaissa, missä vaikeuksien vuoksi siirtyä vuorotyöhön katsottaisiin pakolliseksi vielä 10-tuntista työpäivää käytäntöön soveltaa. Useissa tehtaissa olisikin sen vuoksi toistaiseksi tärkeää saada edes korotetuin palkoin noudattaa tätä entistä 10-tuntista työpäivää.

Vuoden 1909 asetuksessa teollisuusammattityöstä ovat 1 §:n 7 momentin mukaan sellaiset tehtaast, käsityöliikkeet ja yritykset maalla, joissa pidetään vähemmän kuin kolme työntekijää, jätettävät työaikaa järjestävän lain ulkopuolelle. Siihen katsoen, että tällaisissa pienissä liikkeissä harvemmin tulee kysymykseen vuorotyö, on selvää, että ne suurempien liikkeitten rinnalla kadottavat helposti kilpailukyvyn, jos niidenkin äkkiä on ryhdyttävä rajoittumaan 8 tunnin puitteisiin. Tämänlaatuista liikkeitä meidän metsärikkaassa maassamme enemmistö lienee puuseppäliikkeitä. Kun työ yleensä näissä ei ole niin koneellista eikä niin rasittavaa kuin monissa suuremmissa tehtaissa, missä on enemmän konetyötä käytettävänä, vieläpä voi sanoa, että useissa niissä se vivahtaa melkein taiteilijain luovaan työhön, niin en luulisi sentään olevan vaaraksi työväelle, jos näissä

liikkeissä saataisiin toistaiseksi tehdä 10 tuntia työtä, semminkin kun tiedetään, että ammattitarkastus tulee ulottumaan näillekin aloille ja tulee valvomaan, ettei työväki näissäkään liikkeissä joudu liian pitkän työajan takia rasittumaan.

Siihen nähden, että ensimmäisen vastalauseen mukaisesti 12 §:ssä viime kädessä senaatin määrättäväksi esitetään poikkeusten salliminen tämän lain soveltamiseen, saatettaneen väittää, että senaatti tässä asetetaan liian vaikeaan välikäteen. Nyt on kuitenkin huomioonotettava, että jos, kuten lienee todennäköistä, kohdakkoin astuu voimaan 1909 vuoden asetus ammattitarkastuksesta, nämä asiat tulee hoitamaan teollisuusalalla ammattitarkastajan virasto, johon paitsi ylitarkastajaa apulaisineen ja ammattitarkastajia kuuluu joukko työläisiä apulaisia, niinkuin näitä uusia virkailijoita tässä laissa kutsutaan. Sen jälkeen kun on vakiinnut tekemään joukko ennakkopäätöksiä, ei jatkuva päätöksen teko tule muodostumaan kovin monimutkaiseksi.

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädetään, että senaattilla päätöstä tehdessään paitsi tarkastusviranomaisten suostumusta on oleva myöskin työntekijäin suostumus. Tällaista rajoitusta senaatin valtaan emme kuitenkaan tässä ensimmäisessä vastalauseessa ole pitäneet tarpeellisena, kun vuoden 1909 ammattitarkastusasetuksessa on säännös sen pykälän toisessa momentissa, joka kuuluu seuraavasti: „Työläisapulaisia asetettaessa tulee teollisuushallituksen tiedustella asianomaisen tarkastuspiirin työntekijäin mielipidettä”. Kun työläisten luottamusta nauttivat apulaisvirkailijat tulevat saamaan määrätä kantansa ammattitarkastuksen puolesta teollisuushallituksen kautta senaatille lausuntoa annettaessa, täytynee voida olettaa, että maamme hallinnon uusiin uomiin jouduttua, työaikaa ei pidennetä siellä, missä se olisi työläisille vastenmielistä.

On kieltämätön tosiasia, että tämän lain pitkäikäisyys tulee suuressa määrin riippumaan siitä, miten läheisesti olevia oloja vastaavaksi se nyt eduskunnassa laaditaan, kuin myöskin siitä, miten tasapuolisesti ja maan yhteistä paranta katsoen työväki ryhtyy sitä työnantajain kanssa käytäntöön soveltuttamaan.

Merkkejä tällaiseen sovitteluun on havaittavissa. Sen ryhmän edustajat valiokunnassa, jonka taholta laki on peräisin, ovat tehneet myönnetyksiä monien vähemmistön taholta tehtyjen muistutuksien johdosta. Myöskin ovat työväen ammattiliittojen johtomiehet myöntäneet,

ettei työläistenkään etuja voida kyllin perusteellisesti turvata, ellei samalla käydä tarmokkaasti teollisuuden etuja turvaamaan. Myöskin on valiokunta sivulla 7 toivonut niin meneteltäväksi, että työtehon ja teknillisten parannusten kautta on huollettava, ettei työajan lyhennyksen kautta kansantaloutemme tule kärsimään. Saatettakoon tämä käsitys myös laajojen työläisjoukkojen käsitykseksi.

Meidän kansamme on jo tullut ja kai tästä puoleen tulee yhä enemmän tunnetuksi kansaksi, joka kykenee radikaalisia lakeja laatimaan. Mutta jollei se myöskään tule kuulluksi taidostaan laatia oleviin oloihin soveltuvia lakeja ja kyvystään järkevästi sovittaa niitä käytäntöön, ei tämä lainlaadintatyö tule kantamaan pysyviä hedelmiä.

Siitä, mille kannalle ulkomailla tullaan tällaisten lakien laatimiseen nähden asettumaan ja miten teollisuusolot muuten sodan jälkeen tulevat ulkomailla järjestymään, saatetaan esittää vain epämääräisiä arveluita. Mutta siitä saatettaneen kuitenkin olla vakuutettuja, että jos meidän maamme teollisuus sodan jälkeen tämän työajan lyhentämisen käytäntöön soveltamisen kautta tulee huomattavasti heikompaan asemaan kilpailussa ulkomaalaisen kanssa ja sitä suuremmassa määrässä mitä epäedullisempaan asemaan se ehkä tulee, varmasti tulee myös jouduttautumaan aika, jolloin tämä laki kiertyy takaisin valtiopäiville uudestaan tarkistettavaksi.

Siihen nähden, että suuressa valiokunnassa on muidenkin lakien käsittelyssä pyritty näillä valtiopäivillä tekemään sellaisia muodosteluja, että saataisiin yhtymäkohtia tammöisten yhteiskunnallisten lakien hyväksymistä varten, toivon tähänkin lakiehdotukseen saatavan sellaisia muutoksia, että se mielihyvällä kokeilun alaiseksi voitaisiin hyväksyä.

Ed. H j e l t: Föreliggande förslag till lag angående 8 timmars arbetsdag i industri, handel och yrken, företag och inrättningar, berör icke jordbruket och dess binärningar, ej hemmet och hushållet, ej sjöfart, brandkår och polis. Lagförslaget saknar ingalunda brister, det vill jag erkänna, hvilka dock af stora utskottet, hoppas jag, kunna blifva uppmärksammade och rättade.

Hvad först angår lagförslagets uppställning, så har jag icke funnit dess form väl vald. Mitt förslag i utskottet gick därför ut på att dela motionens innehåll på tre skilda lagar, berörande industrin, kommunikationsväsendet samt allmänna inrättningar och anstalter. För detta vanns emellertid icke majoritet, utan blef resul-

tatet föreliggande kompromissförslag, som delar lagen i två afdelningar under punkterna 1) och 2). Men detta förfarande behöfver dock icke omöjliggöra lagens slutliga antagande, ehuru man enligt min mening i tre speciallagar bättre hade kunnat taga hänsyn till alla möjligheter på olika arbetsområden, än man kan göra det i en för alla gemensam lag.

De förändringar, hvilka synas mig närmast böra ifrågakomma, äro ett förtydligande af lagens utsträckning såtillvida, att i sista mom. 1 § borde bland undantagen för lagens tillämpning uttryckligen nämnas brandkår och polis, då det just betonats inom utskottet, att dessa inrättningar icke komma att underlyda lagen. Endast med vetorätt blef af formella skäl ur motiveringen en dylik förklaring vid tredje läsningen ur betänkandet utesluten. Man har också uttalat farhågan, att landets mejeri-industri genom lagen komme att försvåras. Mejeri-industrin är visserligen icke nämnd i lagen, men kan densamma underförstås bland yrkesdrifter och företag, hvilka äro att anse som jämförliga med de i lagen nämnda och kunna då komma att gälla sådana mejerier, hvilka icke hänföra sig till jordbruket och dess binäringar. För flertalet mejerier spelar lagens tillkomst emellertid icke någon roll, emedan de allra flesta mejerier på grund af arbetets beskaffenhet, mjölktilförseln m. m., icke hafva mer än 6, 7 högst 8 timmars arbetsdag. Men då en längre arbetsdag möjligen någonstädes i undantagsfall är af nöden, kan det blifva svårt att reda sig med lagen. Önskvärdt är därför, att mejerierna blefve i 1 § sista mom. uppräknade bland de arbetsområden, hvilka icke komme att underlyda lagen, detta så mycket mer, som arbetstiden i mejerierna i ingen händelse i medeltal öfverskrider 8 timmar och arbetet icke kan vara i minsta mån ansträngande eller skadligt för hälsan. Jag hoppas på stora utskottets medverkan därtill, att mejeriföretagen blifva från lagen uteslutna också därför, att, i öfverensstämmelse med § 4, „då fara hotar att förorsaka förskämning af arbetets produkt eller råvara“, den tillåtna öfverarbetstiden i detta fall begränsas till blott 4 veckor, och § 5 angående undantag från en 30 timmars veckohvila ansluter sig till samma paragraf. I § 2 andra mom., där det är fråga om att arbetets tekniska beskaffenhet, påkallar förlängning af arbetstiden, borde orden „med arbetarens eget begifvande“ bortfalla samt i § 5 angående undantagen från en oafbruten 30 timmars veckohvila införas orden „då arbetets tekniska beskaffenhet sådant påkallar“.

I öfrigt ber jag att få hänvisa till första reservationen, genom hvars antagande helt

säkert också något till lagens fördel kunde vinnas.

8 timmars arbetsdag har i industri och handel i stor utsträckning kommit till användning redan nu. Denna förmån har arbetarna hos oss vunnit, främst på grund af det nya åskådningsättet revolutionen medförde, dels därigenom att strejker tillgripits som kampmedel för erhållande af en i alla länder af arbetarna länge eftersträfvad maximalarbetsdag. Men då strejkerna som allra lifligast pågingo här och hvar, vid de industriella inrättningarna i vårt land gafs både officiellt och enskildt åt arbetarna löftet, att om de blott icke etablerade strejk, utan förhölle sig lugna och afvaktande, så skulle denna fråga ordnas i lagstiftningsväg. Detsamma var förhållandet med afseende å järnvägarna. Då tidningspressen förmedlade detta löfte till alla delar af vårt land, förmärktes inga allvarliga protester mot genomförbarheten af denna reform, sådana vi finna att t. ex. för jordbrukets vidkommande hafva framhållits. Föreliggande lagförslag är, så att säga, ett infriande af detta löfte.

Principiellt står jag på 8 timmars ståndpunkt, emedan jag under min tjänstetid djupt berörs af att se, hurusom i flertalet fall industriarbetarna med sin alltför långa arbetsdag under hela sitt lif har att gå, så att säga, från sängen till arbetsmaskinen och från arbetsmaskinen till sängen. Merendels har arbetstiden under senare år utgjort 10 timmars dag eller 12 timmars skiftesarbete. I förra fallet förlänges dock arbetstiden ofta med öfvertidsarbete, under flera månader med en eller ett par timmar per dag. Detta öfvertidsarbete har arbetarna ytterst svårt att undandra sig, då det kan medföra arbetsplatsens förlust. Sålunda har arbetet pågått, beroende af måltidsrasternas längd, som vanligtvis utgöra ½ timme frukost och 1 ½ timme middagsrast, samt också därpå, om öfvertidsarbete föreligger, från klockan 7 på morgonen till kl. 7, 8 till och med 9 på kvällen inclusive måltidsrasterna, hvarvid färden halft springande fram och åter till arbetsplatsen, tager större delen af tiden i anspråk. Innan arbetarna sedan efter slutad arbetsdag hunnit hem, tvättat sig, bytt arbetskläder samt förtärt sin aftonmåltid, så är åter sängdagstiden inne. Fabriksarbetarens lyckobehov är alldeles för mycket åsidosatt. För detta glädjelösa, tryckande lif måste därför öppnas nya möjligheter till utveckling och tillfredsställelse. Förkortad arbetsdag utgör första villkoret. Man har här emot visserligen framhållit, att arbetarna redan nu använder sin lediga tid på ett mindre gifvande sätt, än mera då om denna fritid förlänges. Men det står i samhällets hand att öppna nya möj-

ligheter för att utfylla denna fritid på ett ändamålsenligare sätt. I utlandet offras mycket penningar på uppkomsten och utvecklingen af inrättningar och anstalter afseende arbetarnas tekniska och sociala intressen. Den arbetarbefolkning, som härigenom mångenstädes uppstått, framstår såsom en värdig och kunskapsrik medborgargrupp. Jag syftar på den amerikanska fabriksarbetarna. Jag syftar också på den engelska fackarbetarna, hvilka i ett mycket stort antal fabriker sedan långa tider tillbaka haft 8 timmars arbetsdag. Jag syftar på de många fabriker i Tyskland, hvilka infört 8 timmars arbetsdag. Jag kunde nämna och med siffror från ett stort antal verk i olika länder påvisa, huru som 8 timmars dag i motsats till 10, 12 timmars arbetsdag höjt personalens utvecklings och bildnings ståndpunkt på ett glädjande sätt; huru detta förändrat hela dess intressesfer, gifvit upphof till vidtgående tekniska studier, fackskole-examina och tekniska uppfinningar, grundade på experiment, som utförts under fritiden. Arbetarnas lefnadsstandard har höjts och man kan mångenstädes finna en verkligt upplyst och besjälad arbetarkår.

8 timmars arbetsdag kräfvades ingalunda blott därför att arbetet är fysiskt öfvermåttan betungande. Det gifves arbetsarter, i hvilka man sliter ut sig genom ett alltför långvarigt stillasittande, ett enformigt, automatiskt arbete o. s. v. 8 timmars arbetsdag begäres icke heller med tanke på att arbetarna skulle sitta sysslolösa den öfriga delen af dagen. Han behöfver icke ens arbeta mindre än förut. Men detta innebär för arbetarna att från fabriken och fabrikslifvet öfverflytta en del af sin verksamhet på annat område: på hemlifvet, på koloniträdgården eller den egna täppan, på arbetarinstitutet, samhällslifvet och annat produktivt arbete också där, på biblioteket, läsesalen, fackliga studier och utbildningen vid kurser och skolor, på sång och idrottslifvet, de sociala museerna o. a. De permanenta arbetarskydds- och välfärdsutställningarna böra hos oss, liksom annorstädes, förkofras och göras mera allmänt tillgängliga genom tillfälliga separatutställningar på olika orter i landet. Samlingarna böra göras alltmåra intresseväckande, lärrika och mångsidigt utbildade. Undervisningsmetoderna böra därvid göras så populära och tilldragande, att arbetarna i dessa utställningar under sin fritid hafva sitt största nöje af att vid demonstrationerna på ett åskådligt och medryckande sätt öka sina fackliga och sociala kunskaper.

Många äro de orsaker, hvilka framkalla behof af förkortad arbetsdag på ifrågakvarande område

samt en 30 timmars veckohvila. Så konstaterar man att de allra flesta olycksfallen inträffa mot slutet af den långa arbetsdagen eller de sista veckodagarna, då tröttheten inställer sig. Många yrken medföra dessutom speciella yrkessjukdomar och en abnorm dödlighet.

Mot införandet af 8 timmars dag kan riktas den allvarliga anmärkningen, att inom vissa arbetsbrancher fördyringen af produktionskostnaderna kan bli för vårt land ödesdiger. Men enligt lagförslagets affattning kan arbetsfördelningen ske i såväl tre som två 8 timmars skiften. Öfvertidsarbetets höga öfverdebitering behöfver icke i någotdera fallet sålunda ifrågakomma. Fördelen af treskiftesarbete mot två skiften på 12 timmar är en äfven bland fackmän mycket omtvistad fråga. Flera arbetsgifvare anse treskiftet fördelaktigare. Så hafva några pappersbruk, sulfat- och sulfat-cellulosa fabriker sedan länge frivilligt öfvergått till treskiftesarbete. Ju modernare fabriker äro, desto flera och alltmåra snabbgående maskiner som användas vid arbetets utförande, desto färre arbetare behöfvas för tillverkningen. Ju modernare fabriker äro, desto mindre betydelse har sålunda arbetslönerna för tillverkningskostnaderna. Det finnes också arbeten, till hvilkas utförande erfordras ett mindre antal arbetare vid två- och treskiftesarbetet, än vid 12 timmars skiftesarbete, i det att exempelvis en person kan sköta två till tre arbetsmaskiner under 8 timmar men icke under 12 timmar. En annan omständighet af stor betydelse är också, huru den s. k. ståtiden mot söndagen kan utnyttjas. Med treskiftesarbete kan ståtiden under söndagen minskas till c. 6 à 8 timmar mot resp. brukliga 24 och 36 timmar vid 12 timmars skiften. Då lagförslaget lyckligtvis ej begränsar arbetstiden till utsatta klockslag, i likhet med hvad fallet är i bagerilagen, hvarigenom tvåskiftesarbete har blifvit omöjliggjort på grund af en timmes differens. Då detta här icke är förhållandet, blir det för ett stort antal fabriker, hvilka nu hafva 10 timmars dag, helt säkert fördelaktigast att inrätta sig för två 8 timmars skiften, hvarvid en ökning af räntabiliteten uppstår också därigenom, att under 16 timmar af arbetsmaskinerna kan utvinna en betydligt högre produktion än under 10 timmars dag.

En och annan har uttalat farhågan att genom införandet af skiftesarbete i större utsträckning brist på arbetsfolk skulle komma att göra sig gällande. Men å andra sidan befaras att, med krigsarbetets minskning eller upphörande, arbetslösheten skall inträda hos oss och att arbetarna då lätt skola lockas bort af arbetsanbud från andra

industriländer. Europa kommer helt säkert efter kriget att vara som en stor svamp, hvilken suger till sig all möjlig kunskap i arbetskraft från de icke krigförande länderna. England har redan helt nyligen gjort början med sin till vårt land framförda hemställan om 5,000 arbetare. Från industriell och samhällssynpunkt sett, utgör sålunda en största möjliga placering inom eget land i goda arbetsförhållanden, som mindre frästa till emigration, den från krigsarbetet frigjorda arbetskraften, en såväl för industrin som för hela vårt national-ekonomiska lif beaktansvärd fördel. Bristen på arbetsfolk i de krigförande länderna skall långt efter kriget vara ytterst kännbar. Här af följer att goda arbetskonjunkturer fortfarande äro att förvänta i de länder, hvilka hafva händer att gripa tag i återställelseverket på alla områden.

I stort sett är visserligen införandet af maximalarbetsdag för vår industri på vissa områden en allvarsam sak, men öfvervinnerliga svårigheter behöfver reformen icke medföra. Likväl kommer det att ställas stora kraf på arbetsledningens skicklighet, vakenhet och anordningsförmåga. 8 timmars arbetsdag utgör första frågan på arbetarnas internationella program. Så allmänt omfattad denna tanke är och i så vidsträckt arbetsförhållanden den redan är praktiserad ej blott hos oss utan äfven i många andra länder, kan det ej vara annat än en tidsfråga, när 8 timmars arbetsdag blir internationellt förverkligad. Äfven de krigförande ländernas stora behof af arbetsfolk kan under vissa förhållanden medverka till denna frågas lösning, ty arbetstiden kan, såväl som lönen, bli en internationell konkurrensfråga. Man engagerar nämligen icke arbetsfolk från ett land till ett annat på sämre villkor, än de hafva i sitt hemland. Om lagen för eget lands vidkommande åter bidrager till produktionens fördyring, drabbar denna olägenhet arbetarna själfva i lika hög grad som hvarje annan konsument.

Arbetarnas kraf på 8 timmars dag står ej i strid med det allmännas och kapitalets anspråk på hög produktivitet hos industrin. Han ställer sina fordringar på användningen af maskinteknikens framsteg och de moderna arbetsmetoderna, hvilkas fördelar måste komma båda parterna till godo: arbetsgifvarn i ökad produktion och arbetarn i form af förkortad arbetstid utan löneminskning. Vårt lands industriteknik är icke efterblifven, såsom många tror. Vår storindustri arbetar med de modernaste maskiner och redskap. Endast exportförbud och kommunikationerna hafva under krigsåren i viss mån motverkat des-

sas förnyelse och modernisering, men äfven i detta afseende har man hos oss icke visat sig rådvill. Den mindre industrin har hos oss liksom öfverallt i världen delvis från de stora fabrikerne inköpt äldre maskintyper och anordningar och äro således icke utrustade med de modernaste anläggningar. Men i stället ha anläggningarna kräft ett jämförelsevis mindre anläggningskapital. Fabrikerne äro mindre komfortabla och driftkostnaderna äfven på annat sätt reducerade. Allt detta förklarar, liksom också de långvariga goda arbetskonjunkturerna, att 8 timmars dag med ytterst ringa motstånd redan nu kommit till användning inom fabrikerne i vårt land, och enligt ett stort antal arbetsgifvares mening, hvilka af mig blifvit tillfrågade, anses, att en tillbakagång till det gamla icke vore möjlig.

Man har å ena sidan framhållit, att ett fastslående i lag af åttatimmars arbetsdag kan vara ofördelaktigt, då vår industri i framtiden må hända ej kan räkna med så höga arbetskonjunkturer som nu. Detta vore obestriddigt, om man kunde antaga att maskinteknikens utveckling plötsligt skulle afstanna. Men den till vårt land under krigsåren komna tekniska litteraturen talar ett helt annat språk. De icke krigförande länderna hafva, i jämförelse med de krigförande, ett öfvertag däri, om de i eget land kunna kvarhålla sina arbetare, jämte det att de tillgodogöra sig maskinteknikens framsteg under senare år. Man kan i alla fall tycka att den nuvarande tidpunkten icke är lämpad för en reform sådan som den ifrågavarande, men å andra sidan kan det just under nuvarande förhållanden utgöra en nödvändighet att arbetstiden blir lagligen fastställd, emedan arbetarna nu här och hvar trakassera sina arbetsgifvare med de mest öfverdrifna fordringar, en fordrar ett, en annan fordrar ett annat. Såsom exempel må nämnas, att jag redan varit i tillfälle att reda ut en arbetstvist på basen af detta lagförslag. Det gällde ett antal arbetare, hvilka fordrade, att arbetet skulle begynna klockan 7 på morgonen, ehuru arbetets tekniska beskaffenhet absolut kräde att förarbetena påbörjades klockan $\frac{1}{2}$ 7 på morgonen. Då jag påvisade, att det nya lagförslaget icke utfäste något bestämdt klockslag och att antagligen ej heller sådana bestämmelser däri komme att vid ärendets fortsatta behandling ingå, så lugnade sig arbetarna och förnöjdes.

Öfvertygad om det berättigade däri och öfvertygad om genomförbarheten af 8 timmars arbetsdag på ifrågavarande område har mitt arbete i utskottet riktats endast på bemödandet att såvidt

möjligt försöka inpassa lagen för de olika arbetsområden densamma afser.

Ed. Leppänen: Kun hieman yli 20 vuotta sitten Suomen työläiset nostivat kysymyksen silloisen 12-, jopa 13-tuntisen työpäivän hieman lyhentämisestä, niin selittivät silloin meidän työnantajamme ja yleensä kaikki koko maan sanomalehdistö, lukuunottamatta silloin vasta perustettua Työmiestä, että semmoinen lyhen- nys on meidän oloissamme aivan mahdoton. Meillä on pitkät talvet lyhyine päivineen ja ly- hyet kesät, jolloin ehdottomasti täytyy tehdä niin pitkiä työpäiviä, jos mieli saada jotakin val- mista ja jos mieli tämän kansan näin pohjoisissa seuduissa lainkaan elää ja toimeen tulla. Nämä huomautukset silloin tulivat tämän tapaisiksi sen vuoksi, että tämän lyhentämisliikkeen etu- päässä olivat ainakin Helsingissä rakennustyö- läiset. Seuraus tämän tapaisista vastustuksista kuitenkin oli, että työväki, joka aluksi olisi mahdollisesti tyytynyt 11-tuntisiin työpäiviin, ennen pitkää vastustuksen kiihoittamana kiristi vaatimuksiaan, asettuen päättävästi 10-tuntisen työpäivän kannalle. Ja siitä seurasi vuonna 1896 ensimmäinen huomattavin työlakko Suo- messa. Silloin nimittäin Helsingin koko raken- nustyöläiset panivat toimeen lakon, joka kesti yli viisi viikkoa, ajakseen perille 10-tuntisen työpäivävaatimuksen. Se lakko tosin sillä ker- taa epäonnistui, mutta seuraavana kesänä, pää- asiallisesti tämän saman lakon vaikutuksesta, oli työpäivä lyhennettävä 10-tuntiseksi. Ja kun se meni rakennusosalalla, niin ennen pitkää seura- sivat tehdaslaitokset esimerkiksi, ja Helsingiä seurasivat maaseutukaupungit ja muukin maa- seutu, niin että ennen pitkää oli 10-tuntinen työpäivä jotakuinkin yleisesti käytännössä koko maassa. Eikä minun tietääkseni ole milteään taholta valitettu, että lyhentäminen olisi joh- tanut lainkaan turmioon, pikemmin, jos siitä jotakin on puhuttu, on voitu puhua vain hyvää.

Työpäivän lyhennys ei ole yksinomaan siihen pysähtynyt. Suurlakon jälkeisenä aikana samat rakennustyöläiset täällä Helsingissä lyhensivät työpäivänsä 9-tuntiseksi, lauantai-päivinä sitä- kin lyhemmäksi, ja monilla muilla aloilla pääs- tiin jotakuinkin samoihin tuloksiin. Muiden muassa useimmilla paperitehtailla silloin jo tuli käytäntöön kolmivuororajestelmä 8-tuntisine työpäivineen. Eivätkä nämäkään lyhennykset ole lainkaan osottaneet minkäänlaista haittaa, päinvastoin. Ken tuntee tarkemmin niitä työ- oloja, voi vakuuttaa, että sitä myöten kuin työ- päivä on lyhentynyt, ovat myöskin työn tulokset

lisääntyneet. Jos esimerkiksi rakennustoissa 25 vuotta sitten toiminut rakennusmestari il- mestyi nykyisille työmaille, olisi hän var- maan päästänsä pyörällä niistä tuloksista, mitä nykyään saavutetaan paljon lyhyemmällä työ- päivällä, kuin mitä aikaisemmin saavutettiin paljon pitemmällä työpäivällä.

Nämä muutamit piirteet olen katsonut olevan syytä mainita ottaessani esille mietintöön liit- tyvät vastalauseet. Tällä nimittäin toisessa vas- talauseessa nimenomaan tahdotaan tehdä uskot- tavaksi, että 8-tuntinen työpäivä, sellaisena kuin se tämän lain kautta säädettäisiin, ei mi- tenkään kävisi päinsä, ja sen vuoksi olisi se hy- lättävä. Aikaisemmin mainitsemani väitteet työpäivän lyhentämisestä vastaan tehtiin ennen kun työpäivä oli lyhennetty, mutta nyt on tässä merkillä pantava se seikka, että nämä väitteet tehdään vasta sen jälkeen, kun todellisuudessa työpäivää on lyhennetty, jopa allekin tämän määrän, mitä lakiehdotuksessa määrättäisiin useimmilla tämän lain koskemilla aloilla. Niin- ollen tuntuvat nämä väitteet ikäänkuin myö- hästyneiltä esitettäväksi tämän lakisäännöksen yhteydessä.

Tästä toisesta vastalauseesta puhuessani täy- tynee myöskin kosketella siinä muutamia yksi- tyiskohtia, vaikkapa mielelläni karttaisin koko vastalauseetta. Sehän on niin tavattoman pitkä, yhtä pitkä kuin koko mietintökin ja muuten ai- van läpeensä tavallista sanomalehtityyliä. (Ed. Walpas: Pötyä! Puhuja: Sinäpä sen sanoit!) Alku on tosin repäisevä. Siellä käytetään esi- merkiksi „ruumiillisen työvoiman ryöstövilje- lys” ynnä muita sen tapaisia sanoja, joita ai- noastaan sosialidemokraattiset agitaattorit käyt- tävät. Mutta siitä huolimatta ei jatko ole liki- mainkaan repäisevää alkua vastaava. Siellä muiden muassa koetetaan osottaa, että me täällä kulkisimme aivan toiseen suuntaan, kuin sosia- lidemokraattinen liike kaikissa muissa maissa on kulkenut työpäivän lyhennysasioissa. Me muka tahtoisimme ilman poikkeuksetta kaikilla aloilla samanlaisen työpäivän, kuin sen sijaan muualla sosialidemokraatit aina ottavat huomioon toi- den laadun y. m. semmoisia seikkoja ja pyrkivät eri työaloilla määrittelemään työajat eri tavalla. Onhan hyvä, että porvarillisetkin edustajat koet- tavat tutkia sosialidemokraattista liikettä muissa maissa, mutta minä luulen, että suurin osa näistä vastalauseen allekirjoittajista on tässä suhteessa niin alkeellisella kannalla, että he eivät aina- kaan meille kykene osottamaan, että me tässä toimisimme jollakin eriväällä tavalla. Ja sitähän emme toimikaan. Kaikissa maissa yleensä on

pyritty työpäivän pisimmäksi rajaksi saamaan 8 tuntia, joka ei suinkaan edellytä sitä, ettei raskaammilla ja vastenmielisemmilla aloilla voisi työpäivä olla lyhempi, jopa huomattavassa määrässä sitä lyhempi. Eikä luonnollisesti tää 8 tunnin työpäivän vaatimusta ole niin ehdottomasti lopulliseksi käsitettävä, vaan sitäkin on katsottava voitavan lyhentää sitä mukaa kuin tilaisuus myöten antaa.

Ratkaisevan virheen sanotaan vastalauseessa tehdyn siinä, että on samalla lailla pyritty työaikaa rajoittamaan liian monilla aloilla. On kyllä myönnettäväkin, että lain kokoonpanolle on tämä seikka synnyttänyt kokolailla vaikeuksia. Mutta minun mielestäni ne vaikeudet ovat kuitenkin siksi hyvin voitettut, että ainakaan sen seikan vuoksi ei ole laisinkaan syytä tulla samanlaiseen johtopäätökseen kuin vastalauseentekijät ovat tulleet, nimittäin, että koko lakiehdotus olisi hyödyttävä.

Edelleen sanotaan vastalauseessa, että valiokunnan enemmistö ei ole ottanut huomioon semmoista seikkaa, kuin että työajan pituuden pitäisi olla riippuva työn raskaudesta, työn vaikutuksesta työntekijän terveyteen, sen miellyttävyydestä y. m. s. seikoista. Kun tässä nyt säädetään lakia pisimmästä työpäivästä, niin ei minun käsittääkseni silloin laisinkaan tarvitse sentapaisia seikkoja erikoisemmin ottaa huomioon, sillä vaikeammilla aloilla nytkin on jo huomattavasti lyhyemmät työajat ja tulevat vastaisuudessa nämä eroavaisuudet yhä huomattavammiksi. Nykyisistäkin saavutuksista jo voisi mainita, että esimerkiksi lasinpuhaltajilla on ollut kauan aikaa paljon lyhyempi työpäivä, samoin kuin sukelatajilla, kirjapainossa koneلاتojilla j. n. e. Ja selvää on, että kun työpäivä kaikilla näilläkin aloilla, jotka tähän lakiehdotukseen on otettu, tulee 8 tunteksi, niin useilla vaikeammilla aloilla se ennen pitkää tulee huomattavasti lyhyemmäksi, niin että käytäntö itsestään, vaikkapa ei laissa olisi-kaan erikoisia säädöksiä, kyllä tulee tekemään eron raskaampien ja helpompien töitten välillä. Mutta vaikkapa omaksuttaisiin semmoinen periaate, että kohta lain laadinnassa kaikki nämä suhteet olisi otettava huomioon, niin mistä löytää semmoinen puntari, millä mitattaisiin, mille työalalle olisi pantava 6, mille 7, mille 8, tai ehkä 10 tai 11 tuntia. Ja kenties, jos se helppoudesta riippuu, voitaisiin monen mielestä puhua paljon pitemmistäkin työpäivistä. Siitä ei luonnollisesti koskaan päästäisi yksimielisyyteen ja olisi se aina selkkausten aiheena. Jos nyt vaikeammilla aloilla on 8-tuntinen työpäivä ja sitten kaikilla helpommilla pitäisi olla tätä paljoa pitempi, niin

minä pyytäisin kysyä, kuinka pitkäksi voitaisiin silloin näillä kaikkein helpoimmilla työaloilla työpäivä määrätä. Olisiko esimerkiksi 16-tuntinen kohtuullinen, sillä onhan myönnettävä, että toinen työ voi olla puolta helpompaa kuin toinen?

Edelleen vastalauseessa väitetään, että tässä on jätetty huomioonottamatta m. m. käyttämättä jääneen työenergian käyttäminen. Tässä vastalausejat mainitsevat semmoisia seikkoja, joista he eivät valiokunnassakaan ole suvainneet laisinkaan puhua. Ja sitäpaitsi, mitenkö voitaisiin ajatella-kaan tällöisten seikkain huomioonottaminen, sillä onhan selvää, että jos esimerkiksi joillakin työaloilla talven aikana on työpäivä huomattavasti lyhyempi kuin 8 tuntia, niin ei sen perusteella samoilta työläisiltä suinkaan voida vaatia, että niiden kesällä pitäisi puuttuvat tunnit tehdä, jolloin kesällä heidän työpäiväkseen saattaisi tulla 10 tuntia, 11 tuntia, ehkäpä senkin yli. Monet työläiset ovat pitkän aikaa pakotetut olemaan aivan kokonaankin jouten, pitäisikö näidenkin sitten työhön päästyänsä ottaa häviö takaisin, tehdä niin pitkiä päiviä, että joutenoloajat tulisivat kuitatuiksi? Tämäntapainen järjestely lainsäädäntötyölle ei mitenkään ole mahdollinen. Jos tässä laissa näitä seikkoja ei ole huomioonotettu, niin ei suinkaan se ole laille miksikään virheeksi luettava, vaan pikemminkin ehdottomaksi ansioksi.

Samalla huomautetaan edelleen esimerkiksi aikakautisesta työstä, että sen varalle olisi tarvittu eri säännöstelyä. Ne huomautukset, mitä jo edellään, riittävät aivan hyvin tähän, samoin kuin konjunktuurin nousuihin, joita vastalausejain mielestä myös olisi täytynyt ottaa huomioon.

Vastalausejat yhä edelleen mainitsevat, että täällä laissa on jäänyt selventämättä esimerkiksi semmoiset seikat kuin työnantaja-, työntekijä-, palvelus- ja työvälikäsitteet. Tämä seikka oli kyllä valiokunnassa esillä ja siellä tehtiin jonkunmoinen ehdotelma siltä varalta, mutta kun sillä ei olisi likimainkaan näitä käsitteitä tyhjentävästi selvitetty, vaan siitä huolimatta yhä edelleen olisi täytynyt turvautua perustelujen selvennyksiin, niin katsoimme me oikeudenmukaiseksi jättää semmoisenkin ehdotelman kokonaan pois. Enkä minä ainakaan voi uskoa, että laki olisi sen kautta millään tapaa huonontunut. Jos olisi todellakin saatu joku täysin selvä, täysin tyhjentävä pykälä siltä varalta, niin olisihan sen saatant ottaa lakiin. Mutta semmoisena kuin sitä koetettiin läpi viedä, oli se aivan kokonaan epäonnistunut. Edelleen sanotaan vastalauseessa lain virheeksi se, että täällä puhutaan „tarkastusviranomaisista”, joita ei ole likimainkaan kaikille

aloille vielä määrätty. Mutta minun käsittääkseni se ei voi mitenkään olla lakiehdotukselle virheeksi luettava, vaan pikemmin ansioksi. Tässä on käytetty hieman laajempaa määräämistapaa ja jätetty senaatin toimeksi järjestää tarkastus tarkoitukseenmukaiselle kannalle. Useimmille tässä laissa mainituille aloille ehdottomasti ammattitarkastus tulee täyttämään tämän tarkastusviranomaisen paikan, mutta on semmoisiakin aloja, joissa aivan täydellä syyllä voidaan ajatella jonkunmoista muutakin tarkastusta. Esimerkiksi valtion työaloilla ei ole lainkaan välttämätöntä ainakaan kaikilla aloilla määrätä ammattientarkastajaa tarkastusviranomaiseksi, vaan voidaan niillä aloilla muutenkin jo toimivain tarkastusviranomaisten tehtävät määritellä hieman laajemmiksi, niin että myöskin tämä työaikalain noudattaminen tulee näiden valvonnan alaiseksi. Senvuoksi on minun käsittääkseni tämä väljentäminen lakiehdotusta huomattavassa määrässä parantanut, eikä lainkaan käytännössä johda minkäänlaisiin hankaluuksiin.

Edelleen sanotaan siellä olevan epäselvyyttä urakkatyökasitteestä. Minun käsittääkseni ei lakiehdotuksessa siinä suhteessa voi olla olemassa epäselvyyttä. Onhan selvää, että kun joku työskentelee jonkun toisen laskuun, tehkään sen urakkapalkalla tai päiväpalkalla, silloin on työ lainalainen, mutta jos otettu urakka on katsottava itsenäiseksi työksi, silloin se ei ole lain alainen, ellei siinä käytetä palkattua työväkeä. Käytännössä nämä käsitteet ovat jo niin selvät ja vakaantuneet, että siinä suhteessa ei minun mielestäni minkäänlaisia vaikeuksia voi olla olemassa. Mutta jospa siinä nähtäisiinkin jotain täydennettävää, niin ei mikään estä sitä suuressa valio-kunnassa täydentämästä. Ei senvuoksi ole syytä ehdottaa koko lakiehdotusta hylättäväksi. Edelleen vastalauseen allekirjoittajat ovat pitäneet suotavana, että olisi voitu esittää numeroita työpäivän lyhentämisen kannattavuudesta, mutta kun suurimmalla osalla näistä aloista nyt jo on 8 tuntinen työpäivä, vieläpä useimmilla sitäkin lyhempi, niin tuntuisi jotakuinkin tarpeettomalta ruveta tämantapaisia kannattavuuslaskelmia enää tekemään, koska se työpäivä on jo saavutettu ja tulee myös pysymään. Tässä on kysymys vain 8 tuntisen työpäivän saavuttaminen lain kautta muutamille aivan toisarvoisille aloille, jotka kohdistuvat etupäässä valtioon, ja kun valtiokin jo useilla aloilla on ottanut sen käytäntöön, niin ehdottomasti se voidaan järjestää edelleen niille aloille, joilla sitä syytä tai toisesta ei ole voitu vielä ottaa käytäntöön.

Asiantuntijain puutetta myös valitetaan. Valiokunta on käyttänyt kyllä asiantuntijoita, sikäli

kuin on katsottu tarpeen vaatimaksi, mutta jos kaikki ne vaatimukset, mitä asiantuntijain käyttämisestä on esitetty, olisi otettu huomioon, niin hyvin luultavaa on, että niiden käyttämistä olisi jatkunut niin kauan kuin eduskunnan istuntokautta olisi riittänyt ja niinollen ainakaan tällä istuntokaudella ei tänne tätä lakiehdotusta olisi voinut tulla. Se seikka, että nykyisin on jo 8 tuntinen työpäivä useimmilla aloilla käytännössä, ei vastalausujain mielestä ole ollut huomioon otettavan arvoinen. Päinvastoin sanovat vain, että kun se on saatu aikaan ankan pakotuksen alaisena, niin se ei muka semmoisenaan todista mitään. Mutta täytyy ottaa huomioon, että vaikkakin työväestö on osittain käyttänyt heille oikeutettuja pakottamiskeinoja hyväkseen, niin useat työnantajat, vieläpä kokonaiset työnantajajärjestöt, ovat aivan vapaaehtoisesti suostuneet tähän. Ja mitä työnantajajärjestöt vapaaehtoisesti tai vaikka työläkkopakotuksesta myöntävät, sitä eivät he ole kovin halukkaita heti takaisin riistämään, joten nämä saavutukset on katsottava niin päteviksi, ettei niitä ilman muuta ole voinut jättää huomioon ottamatta.

Täällä m. m. huomautetaan, että tämän lain käytäntöön saattaminen saattaisi työnantajille tuottaa uusia lisärasituksia m. m. sen kautta, että työnantajat olisivat pakotetut rakentamaan suuret määrät lisää työväenasuntoja. Mutta se, joka käytännöllistä elämää hieman laajemmin tuntee, ei todellakaan voi tämantapaisille väitteille antaa mitään erikoista huomiota. Tunnettu tosiasiahan nimittäin on, että kaikkialla, missä vain työväkeä tarvitaan, työnantaja ottaa sitä lainkaan katso-matta sitä seikkaa, onko niille asuntoja tarjottavana vai ei. Onhan tunnettua, kuinka esimerkiksi maaseudulla saatetaan äkkiä ryhtyä rakentamaan uusia tehtaita, joissa työskentelee tuhansittain rakennustyöläisiä, eikä työnantaja ole yhdellekään ainoalle niistä rakennusta ja asuntoa huolehtinut. Samoin valtio rakentaa uusia rautateitä ja työväkeä tulee niille työhön laisinkaan ajattele-matta se saa asuntoja. Samoin on laita teollisuuslaitoksissa. Jos jossakin teollisuuslaitoksessa tarvitaan lisätyöväkeä, ei koskaan työnantaja ole ottamatta sitä senvuoksi, ettei voi tarjota niille asuntoa. Sehän on työntekijän itsensä huolehdittava. Tosin ovat työnantajat jossain määrin rakentaneet asuntoja, mutta se ei suinkaan todista sitä, että työnantajat ilman muuta pitäisivät velvollisuutenaan hankkia työläisilleen asunnot. Ja jos he hankkivat niitä, niin ottakoot myöskin niistä vuokran, niin eihän se niinkään epäedullisen afaari heille silloin ole.

Edelleen vastalauseessa pidetään sitä aikaa, jonka kuluessa laki olisi kaikilla aloilla lopulli-

sesti voimaanastuva, liian riittämättömänä. Lakia nimittäin ehdotetaan astuvaksi voimaan kahden kuukauden kuluttua yleensä kaikilla aloilla, mutta jos sattuu voittamattomia esteitä olemaan, niin siinä tapauksessa myönnetään kuusi kuukautta pitennysaikaa. Sikäli kuin me valiokunnassa tästä seikasta otimme selvää, ei niillä aloilla, joista tässä on kysymys, ilmaannu laisinkaan semmoisia voittamattomia esteitä, ettei niistä kuuden kuukauden kuluessa jaksaisi selviytyä. Mutta vaikkapa nyt sattuisi olemaan joitakin semmoisia aloja, niin eihän mikään estä käyttämästä lakiehdotuksen 12 pykälää, jossa senaatilla on valta myöntää poikkeuksia aina vuodeksi kerrallaan. Tämän seikan ei siis pitäisi olla minään esteenä lakiehdotuksen hyväksymiselle.

Olisi odottanut, että kun ed. Rantakari, joka tämän vastalauseen on kirjoittanut, on mielestään nähnyt lakiehdotuksessa niin paljon puutteellisuksia, että hän olisi omasta puolestaan ehdottanut, millä tavoin ne puutteellisuudet olisivat poistettavissa, minkälaisia lisäyksiä tai olisiko muutoksia tähän valiokunnan enemmistön muodostamaan lakiehdotukseen siltä varalta tehtävä. Mutta hän ei ole laisinkaan esittänyt vastalauseessaan mitään semmoista. Ja useimpia tässä koskettelemistaan seikoista ei hän ole esittänyt valiokunnassa lainkaan. Siksi hänellä kaikesta päättäen on ilmeisenä tarkoituksena ollut pyrkiä siihen, että saisi lakiehdotuksen niillä perusteilla, joita vastalauseessa mainitaan, ilman muuta hylättäväksi. Tarkoituksena ei siis todellakaan näytä olleen saada tästä lakia.

Sitten lopuksi tullaan vastalauseessa anomusmuotoon, joka todellisuudessa ei sisällä paljon mitään. Siinä kyllä ehdotetaan hallituksen tutkittavaksi, millä aloilla mahdollisesti työpäivän lyhentäminen saattaisi tulla kysymykseen. Mutta kun nämä tutkimukset olisivat nimenomaan vain rajoitettavat sen lain puitteisiin, jonka eduskunta vuonna 1909 hyväksyi, niin on selvää, että silloin ainoastaan aniharvat alat, verrattuina niihin, joissa tämän lakiehdotuksen kautta kahdeksantuntinen työpäivä tulisi käytäntöön, todellakin saattaisivat tulla huomioon otetuiksi.

On muutoin omituista, että muutamat valiokunnan jäsenet, jotka valiokunnassa eivät ole lainkaan olleet tällä kannalla, ovat yhtyneet vastalauseeseen. Semmoisena me voisimme mainita muiden muassa ed. Leinosen. Hänen kantansa oli yksinkertainen ja selvä, eikä sen esittämiseen olisi laisinkaan tarvittu neljäntoistasivuista vastalauseetta. Hänen kantansa nimittäin sisälsi sen, että kun kerran tämä lakiehdotus saattaa esimerkkinä haitallisesti vaikuttaa myöskin maatalous-

työväkeen, niin olisi lakiehdotus sen vuoksi hylättävä. Senhän olisi voinut sanoa muutamalla sanalla, tarvitsematta yhtyä neljäntoistasivuisen vastalauseeseen.

Monet muutkin valiokunnan jäsenet ovat miltei yhtä aiheettomasti yhtyneet tähän, sillä ainakaan valiokunnan istunnossa heillä ei ollut näin paljon muistutettavaa kuin mitä nyt vastalauseessa tekevät.

Mitä tulee ensimmäiseen vastalauseeseen taasen, niin on ensinnäkin mielihyvällä mainittava, että se ainakin pääkohdiltaan asettuu enemmistön kannalle. Erimielisyyksiä on ainoastaan kahdessa pykälässä. He ehdottavat nimittäin 12 §:n toista momenttia, jossa senaatille annettaisiin valta myöntää poikkeuksia, koko lailla laajemmaksi kuin mitä enemmistö lakiehdotuksessa myöntäisi. Tämäntapainen ehdotelma, ei juuri sanamuodoltaan, mutta sisällöltään samana, oli meillä valiokunnassa käsiteltävänä. Enemmistö katsoi sen liian väljäksi, eikä senvuoksi uskaltanut ottaa sentapaista ehdotelmaa huomioon. Ja kun ottaa huomioon, että kaikki ne takaportit, joita tähän asti on miltei kaikissa laissa ollut, ovat osottautuneet mitä turmiollisimmiksi, niin on hyvin ymmärrettävää, että valiokunnan enemmistö on jotakuinkin oikeutetuilla syillä asettunut tälle kannalle.

Toinen erimielisyyskohta koskee sakotuspykälää. Vastalauseessa kyllä myönnetään, että jonkunmoista suhteellisuutta olisi sakottamisessa käytettävä, mutta ei ole kuitenkaan uskallettu mennä aivan niin pitkälle kuin enemmistö on uskaltanut. Kysymyshän on kuitenkin vain siitä, ovatko ne sakot, jotka enemmistön ehdotuksen mukaan tulisivat käytäntöön, tepsivämpiä kuin ne, joita vähemmistö ehdottaa. Valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että työnantajat, jotka ovat nykyoloissa tottuneet verrattain suuriin rangaistuksiin, eivät lainkaan antaisi pelotella itseään niin pienillä rangaistuksilla kuin mitä siinä vastalauseessa ehdotetaan, eikä ole senvuoksi uskaltanut asettua sille kannalle.

Mutta nämä erimielisyydet, kuten jo mainitsin, koskevat verraten vähäarvoisia seikkoja, joten suurella valiokunnalla kai lienee täysi vapaus tässä suhteessa harkita, kumpaisiako näistä ehdotuksista se pitää oikeutetuimpina. Minun käsittääkseni vaikka vastalauseessakin esitetyt kohdat tulisivat hyväksytyiksi, eivät ne ainakaan kovin arveluttavassa määrässä lakiehdotusta huonontaisi, mutta minä kuitenkin pidän enemmistön kannan oikeampana.

Ed. R a n t a k a r i: Minä en katso tarpeelliseksi ryhtyä yksityiskohdittain oikomaan sitä

selostusta, jonka edellinen puhuja antoi toisesta vastalauseesta. Minä pyydän vain esimerkkinä mainita, ettei siinä ole sanottu, että sosialidemokraatit muissa maissa pyrkivät järjestämään työolot kylläkin alalla erikseen, vaan siinä sanotaan jotakin ihan päinvastaista. Toisessa vastalauseessa huomautetaan nimittäin juuri siitä, että sosialidemokraatit eivät missään maassa riittävästi pane huomiota sille seikalle, että eri töissä pitää olla eri pitkä työpäivä. En myöskään tahdoisi ulkomaalaisia oloja kovin vetää tässä etualalle, syystä että on verrattain harvoja maita, joita voidaan ottaa esikuvaksi meidän oloillemme. Voisi kyllä luetella Europasta lukuisan joukon maita, joissa ei ole 8 tuntista työpäivää toteutettu niin laajassa mittakaavassa etenkin lainsäädännön avulla, kuin mitä valiokunnan enemmistö nyt tahtoo meillä toteutettavaksi, ja silloin saisi luetella Europan kaikki maat järjensä. Mutta kun tämä lakiehdotus on nykyisen kuuhunta-ajan kaikista lakiehdotuksista sanosinko tyypillisin, niin pidän soveliaana pöytäkirjaan saada lausua käsitykseni siitä taustasta meillä, jolta tämä lakiehdotus on noussut.

Maksimaalityöpäivästä alettiin Suomessa jossain määrin puhua jo 1880—90 luvulla. 1888 vuoden valtiopäivillä laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyi vastalause, jossa ehdotettiin 12 tuntista maksimaalityöpäivää, lailla määrättyä pisintä työpäivää voimaan. 9 vuotta myöhemmin porvarissäädyssä oli anomusehdotus, että säädyt „anoisivat hallitukselta esitystä 10 tuntisen työpäivän järjestämisestä sopivilla poikkeuksilla ja tarkoin määrättyillä ylityöehdoilla” varustettuna. Tämä anomusehdotus ei silloin päässyt valiokuntaan. 1890-luvulla aletaan niissä työväen piireissä, joista sittemmin kasvoi Suomen sosialidemokraattinen puolue, puhua 8 tunnin maksimaalityöpäivästä. Kirjoituksia tähän suuntaan tapaa m. m. niin sanotuissa työväen albumeissa, joissa esitetään työväen toivomuksia. Tyypillisin näistä kirjoittajista on nimimerkki J. W. H. (Hellberg), joka puolustaa 8 tunnin maksimaalityöpäivää Suomessa vetoamalla yhteen ainoaan esimerkkiin ulkomailla, Englannissa, saavutetuista kokeista. Tämä esitys ja muut samanlaiset, joita siihen aikaan annettiin 8 tunnin työpäivän puolesta, eivät olleet suinkaan missään määrin uhittelevia, vaan lämminhenkisiä ainakin sanoissa; tahdottiin luottaa niin hyvin työnantajiin kuin työntekijöihin, että kummatkin täyttäsivät velvollisuutensa 8 tunnin työpäivän vallitessa, ja sitten lueteltiin kaikki ne edut, mitä siitä on saavutettavissa ja jotka monessa puhevuorossa tänä iltana jo on eduskunnalle lueteltu.

Kysymys nimittäin muualla maailmassa on siksi vanha, että siitä on kirjoitettu paljon ja esitetty myötä sekä vastaan. Näissä aikaisemmissa 1890-luvun toivomuksissa — vaatimuksina ne eivät esiintyneet — vallitsi aivan dogmaattinen optimismi, usko kaikkeen siihen, mitä toivottiin, ja usko ennen kaikkea rahvaan hyveisiin aivan niinkuin jossain Biedermayer-laatumaalauksessa — lämmin henki, mutta myös naivi, peräti pinta-puolinen käsitys oloista ja, voipa sanoa, monta kertaa aivan imeläkin haavelma tosioista.

Mutta pian alkaa kuulua uusi sävel monien näitten lempeitten sävelien joukosta. Ensi kerran se jo tuntuvammin kuului 1896 Suomen työväenyhdistysten toisessa yleisessä edustajakokouksessa Tampereella, sillä pöytäkirjassa ovat nämä sanat: „Herra Vasara Viipurista tahtoi, että työmiesten tulisi myös työtavassaan, se on ahkeruuden määrän kautta, osoittaa paheksuvansa liian pitkää työaikaa”. Kokouksen sihteeri, tuhtori J. A. Lyly mainitsee tämän kokouskertomuksessaan ja kertoo myös niistä ei-huudoista, joita tällainen ehdotus vielä silloin synnytti. Turun kokouksessa 3 vuotta myöhemmin ja varsinkin sitä seuraavissa kokouksissa ei ole suinkaan enään puutunut tämän ja monen muun tapaisia uhkauksia, jotta sosialidemokraattisen työväen kulloinkin viimeinen vaatimus tässä kohden olisi tyydytetty, uhkauksia, jotka eivät lainkaan piittaa siitä, miten heidän uhalla korostamiensa vaatimusten toteuttaminen tulisi vaikuttamaan maan kansantalouteen. Turun kokouksessa ajettiin vaatimus 8 tunnin maksimaalityöpäivästä lävitse, mutta liitettiin vielä ponteen seuraavaa: „Kuitenkin jos asian käsittelyssä välttämättömäksi näkyy, voidaan väliaikaisesti tyytyä 10 tuntiseenkin työpäivään olettaen, että lakimääräykset alaikäisten työajasta ovat oikeassa suhteessa käytännössä olevaan täysi-ikäisten työaikaan”. Ylityötä ei vielä rajoiteta määrättyihin tunteihin, vaan sallitaan sitä 50 % palkan korotuksella silloin, „kun työn teknillinen laatu tai muut todistettavasti voittamattomat asianhaarat välttämättömästi vaativat”. Vuonna 1903 kuuluu ohjelma jo: „Työaika on saatava 8 tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhyemmäksi”. Kokous asettuu kuitenkin vielä silloin jossain määrin epäilevälle kannalle, voitaisiinko tätä vaatimusta soveltaa kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen. Vaaditaan myös 36 tunnin lepoa viikossa. Mutta 1906 on ohjelma vieläkin lyhennetty vain muutamiiin sanoihin. Sosialidemokraattisen työväen silloinen vaaliohjelma kuuluu vain: „8 tunnin pisin työpäivä”. Siinä kaikki. „40 tunnin yhtämittäinen lepoaika.” Sitäkin on siis

jonkun verran pitennetty. Ylityöstä ei tässä vaaliohjelmassa enää puhuta lainkaan.

Tahdon näillä huomautuksilla osoittaa sen, että työväen vaatimukset ovat osittain kasvaneet, osittain muuttuneet meidänkin maassamme. Alussa liittyi vaatimukseen maksimaalityöajasta meillä vaatimus myös minimipalkasta. Ne olivat aina sisaruksina keskenään ja ne esitettiin aina rinnan. Vähitellen ne ovat eronneet toisistaan ja on 8 tunnin työaika näistä kahdesta astunut ehdottomasti etualalle, ehdottomasti suurempi-ääniseksi vaatimukseksi kuin minimipalkka-asia. Sekin todistaa sitä, että jos valittavana on toisaalla lyhyt työpäivä ja huono palkka, toisaalla pitkä työpäivä, raskas työpäivä ja hyvä palkka, niin yleinen mielipide sosialidemokraattien keskuudessa ottaa aina näistä kahdesta mieluiten lyhyen työpäivän huonollakin palkalla kuin pitkän työpäivän hyvällä palkalla. Meidän sosialidemokraattista liikettä johtaa, niinkuin sen esityksissä on lukemattomat kerrat julkilausuttu, ennen kaikkea luokkaviha, luokkaviha enemmän kuin mikään muu tunne, ja silloin saa selvityksensä myöskin se, minkä vuoksi ennen kaikkea tahdotaan lyhyt työpäivä, vaikka huonollakin palkalla: pelätään, että pitkä työpäivä voi tuottaa runsaamman työtuloksen kuin aivan lyhyt ja että työnantaja, kapitalisti, jota sosialistisessa kirjallisuudessa on meillä siinä määrin leimattu, että se sen yleisön keskuudessa, joka sitä kirjallisuutta lukee, tuntee siinä vähintään sielunvihollisen, siis saapi jossain määrin paremmasta työtuloksesta ansiota itselleen enemmän kuin lyhyestä työpäivästä. Pääasia on viime kymmenvuotiselle sosialidemokratialle meillä tuntunut olevan se, että työnantaja ei saa ansaita, kärsikööt ennen molemmat. Suomen sosialistien n. s. „periaatteellisessa ohjelmapuolesta” onkin lausuttu m. m. seuraavat sanat: „Köyhälistöjoukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempien työtätekeväin kansankerrosten elämän ehdot joutuvat ristiriitaan niiden oman yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa”. „Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan”. Ei ole ihmettä, että suuret joukot näkevät tässä konstikkain sanoin lausutussa myös helpää syndikalismia muistuttavassa opissa yleisen toivomuksen: kuta parempi sitä parempi. Kuta enemmän työnantajain ja yhteiskunnan varallisuus kasvaa, sitä toivottavampi on työväen asema: Karta ja vihaa siis työtä, sillä muista,

että kuta enemmän on köyhiä ja kuta köyhempiä nämä ovat, sitä kykenevämpiä nämä ovat myöskin taistelemaan tulevaisuuden tuhatvuotisen valtakunnan puolesta, toteuttamaan sen proletääridiktatuurilla ja kostamaan, ennen kaikkea, kostamaan (Vasemmalta: Valheellista tulkintaa!) kapitalisteille, joita työväki on, niinkuin sanoin, opetettu monomaanisesti vihaamaan.

Tämä on tausta sillekin laille, joka täällä nyt on ensimmäisen käsittelyn alaisena. Se on noussut edelläkuvatuista, sielun mustista vihan pohjamudista paljoo enemmän kuin todellisen parannuksen halusta ja sen takia lakiehdotuksesta on tullutkin sellainen kuin siitä on tullut (Ed. Walpas: Aika jesuiitta!). Lakiehdotuksessa todellakin ilmenee juuri se henki, jota hra Walpas välihuudatuksella niin kauniisti todisti, sillä siinä ei hetkeäkään oteta tutkittavaksi, missä määrin ehdotetulla lailla kansallista tuotantoa edistetään vai taannutetaan. Tarkoitus tässä siis todellakin pyhittää keinot, ne tarkoitukset, joita tahollaan ennen kaikkea hra Walpas edustaa, ja silloin kaikki muu on tyhjää ilmaa. Vain koristeeksi ja ikään kuin polemiikin varalta on lakiin pantu poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia, joissa toisella kädellä otetaan se, mitä toisella kädellä ollaan antavinaan. Toisessa vastalauseessa tunnustetaan, että aikuistenkin työpäivän rajoittaminen myöskin lainsäädännön avulla voi olla tarpeellinen. Tunnustetaan, että on aloja, joilla kahdeksankin tunnin työpäivä on liian pitkä. Olen samalla kannalla. Työpäivän tulee olla eri pitkän eri töissä. Sen täytyy riippua, olkoon se sitten vaikea tai helppo määrätä, työn raskaudesta, sen epäterveellisyydestä, sen tulee riippua siitä, onko työntekijä koneen appendixi yhtämittaisessa jännityksessä, tarkkaavaisuudessa pidetty appendixi, lisäke vaiko ei. Sillä kyllä on tämän lain alaisista aloista lukemattomia, joita häpeämättä ei voi väittää sellaisiksi, että niissä 8 tuntia pitimmällä työpäivällä harjoitettaisiin ruumiillisen työvoiman ryöstöviljelystä. Sosialistit ovat itse tunnustaneet tavallansa sen seikan, että eri töissä voi olla eri pitkä työpäivä ja että lainsäädännöllä ei kaikkiin nähden sovikkaan panna edes sitä ylintä rajaa. Tämän he todistavat paraiten sillä, että he ovat saattaneet pois lakiehdotuksesta eräät alemmat virkamiehet, jotka, sen voin hyvin rauhallisesti sanoa, varsinkin nykyaikana ja kenties myöskin niissä taloudellisissa oloissa, jotka lähitulevaisuudessa meille koittavat, ovat paljoo ahtaamassa asemassa kuin ikinä varsinaiset ruumiillisen työn tekijät (Vasemmalta: Otetaan ne lakiin vain!) Tähän lakiin, joka nyt on esillä, on ennen kaikkea niinkuin täällä on jo myönnetty,

sullottu liian paljon yhteen. Jos tahdotaan onnellisesti ratkaista maximaalityöpäivää, niin on niin pian kuin elämä tarjoo mitälukemattomimpia eri vivahduksia eri työaloilla, kukin ala tutkittava erikseen, sukulaisalat yhdistettävät ja laki säädettävä kutakin tällaista alaa varten erikseen. Siis vaikka nyt olisi jo jotain kokemustakin 8-tuntisesta työpäivästä, jota meillä ei ole, sillä eivät ne muutaman viikon 8-tuntiset työpäivät, joita nyt on pakolla ajettu läpi, vielä anna meille mitään kokemusta, mutta vaikkapa sitä olisikin, niin sittenkin olisi vallan väärää tekniikkaa ryhtyä säätämään yhdellä lailla kaikille työaloille tällaisia normeja. Epäselvyyksiä on juuri tämän kautta syntynyt, niitä, joihin on viitattu. Sekä työnantaja että työntekijä että maan tuomarikunta, joka joutuu tämän lain mukaan, jos se voimaan astuu, tuomitsemaan, joutuu aina epä tietoisuuteen, mitä tällä lailla on milloinkin tarkoitettu. Todellakin se, ettei voida sanoa, kuuluvatko erinäiset työnjohtajat tämän lain alaisiksi vai eivätkö, on jo yksi sellainen epäselvyys, ja juuri se, että urakkatyötä ei ole millään tavoin edes perusteluissa määritelty, miten laki siihen suhtautuu, on toinen hyvin tärkeä. Hra Leppäsestä oli kyllä asia peräti selvä, mutta olen minä vielä myöhemmästäkin työväen asiaa koskettelevasta kirjallisuudesta luullut sen verran huomaavani, että niin tarkkaa rajaa, kuin lainsäädännössä täytyy vetää, on vielä hyvin vaikeata vetää kappaletyön, urakkatyön ja kotityön välille. Tiedetään kyllä, mitä mikin on näistä erikseen, mutta missä se raja kussakin tapauksessa kulkee, sitä minä haluaisin todella saada kuulla, ja niinpian kuin se ei ole selvä, niin tuomari aina joutuu epäselvyyteen, puhumattakaan niistä lukemattomista aivan oppimattomista, alkeellisella kannalla olevista kansalaisista, jotka nyt alistetaan tämän lain alaisiksi, mitenkä he useat vielä kirjoitustaidottomina kykenevät tätä lakia ymmärtämään.

Miten sitten selviää esimerkiksi meijerien asemalaista. Ei se siitä selviäkään. Valiokunnan enemmistö ymmärtääkseni tahtoo ne lukea lakiin. Ja sitten on ensimmäisessä pykälässä kunkin alakohdan jälkeen sanat, „joita on pidettävä edellämäinnittujen veroisina”, ja kun edellä on miltei kymmenittäin „edellämäinnittuja”, niin tahtoisin tietää senkin kansalaisen, joka tästä nyt tulee viisaaksi. Tämä lakiehdotus on yhtä deklaratiivinen, jota sanaa täällä on tänä iltana käytetty, kuin oli helmikuun manifesti ja yleisvaltakunnallinen lainsäädäntölaki. Niissäkin luultiin muutamilla „perussäännöillä” voitavan kääntää historialliset olot nurinniskoin. Alotteentekijät itsekin myöntävät, että tarvitaan eri aloilla erikoismääräyksiä. He

nimittävätkin tätä lakia senvuoksi ei juuri „perussäännöksi” vaan „peruslaiksi”. Mutta siitä huolimatta annetaan nyt tässä laissa kumminkin senaatille kahden kuukauden ja paraimmassa tapauksessa kuuden kuukauden ultimatum, että senaatin pitää panna tämä laki voimaan maksoi mitä maksoi. Sillä aikaa on siis senaatin tutkittava kymmenet, sadat eri tapaukset korkeintaan kuuden kuukauden ajalla, useimmissa tapauksissa kahden kuukauden ajalla. Sillä ajalla täytyy vielä saada ammattitarkastus kaikilla noilla lukemattomilla aloilla, joille tämä lainsäädäntö ulottuu. Mitä järjestelyä tämä viime mainittu jo tietää? Mutta sillä aikaa täytyy myös rakentaa ne tarpeelliset lisärakennukset tällä korkeintaan kuuden kuukauden ajalla. Hra Leppänen tosin mainitsi, ettei niitä tarvitse rakentaa, mutta jos tulee erämaan radoille 3-vuoroinen järjestelmä, niin minä pyytäisin kysyä, mihinkä hra Leppänen panee silloin tarvittavat työmiehet asumaan seuđuilla, joissa asuinpaikat ovat monen kilometrin päässä, kun työ vaatii sentään heitä olemaan suhteellisesti lähellä rataa. Monta on muuta samantilaista tapausta? Säätämällä vain tällaisen deklaratiivisen lain luulee valiokunta voivansa saada vielä enemmänkin aikaan, kuin se vanha systeemi Venäjällä luuli voivansa saada deklaratsiooneilla aikaan. Se luuli voivansa kumota vain historian lakeja ja siveyslakeja, mutta valiokunnan enemmistö luulee voivansa tämän lisäksi tasoiittaa kesän ja talven, sanalla sanoen kumota ulkonaisen luonnonkin lait. (Ed. Walpas: Oijoi!) Monella taholla porvarienkin keskuudessa on hyvin sovinnainen käsitys teollisuudesta. Käsitetään se niin homogeeniseksi alaksi, että sama määräys soveltuu ainakin koko tehdasteollisuuteen. Teollisuusalojen yhteys on kuitenkin vielä heterogeenisempi kuin maatalouden eri alojen välinen yhteys. Teollisuudessa on myös sesonki-, aikakautista työtä. Siellä on aloja, jotka riippuvat vuodenaajoista yhtä hyvin kuin maanviljelys. Tarvitsee vain mainita tiilitehtaat, monet säilyketehtaat, miltei kaikkien tehtaitten ulkotyöt, vesivoimalla käyvät tehtaat samoin kuin tuulivoimalla käyvät tehtaat. Ja kun tämän lain alaisiksi kuuluu paljon muuta kuin tehdasteollisuutta, niin laajenee yhä niiden tehtävien ala, jotka riippuvat vuodenaajoista: tienteko, kanavatyö, lastaustyö, ratatyö ja korjaustyöt kaikilla puhelin- ja lennätinlinjoilla j. n. e.

Ja ennen kaikkea mitä lainsäädännössä täytyy ottaa huomioon, on kansakunnan kehityssaste ja kansakunnan luontaiset apulähteet. Meillä ei ole raaka-aineita. Jos meidän teollisuutemme mieli pysyä pystyssä, niin sen täytyy pysyä ainoastaan

työteholla ja työkuunnolla, työn tuloksilla. Ne maat, joissa on raaka-aineita helpolla saatavina, voivat tässä kohden olla paljon vapaamielisempiä.

Tässä laissa on nyt sitten, niinkuin sanottu, muutamia poikkeuksia, mutta niitä poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia ei voi mitenkään käyttää kaikissa tapauksissa — sanon nimenomaan „kaikissa tapauksissa” — edes korvaamaan sitä, mitä sesonkityö vaatii, puhumattakaan nousevan konjunktuurin vaatimuksista. Jos tämä laki rautaisella pakolla lyödään lävitse, niin meidän kansantaloutemme ei jaksaa käyttää nousevaa konjunktuuria hyväkseen, varsinkin jos tämä konjunkturi on niin nouseva, että työvoimista tulee olemaan harvinaisen suuri kysyntä. Ja siinä nimittäin, missä jotenkuten vielä myönnetään ylityötä, on lukemattomia rajoittavia attribuutteja, millä ehdoilla sitä myönnetään. Täytyy työn teknillisen laadun välttämättä sitä vaatia, täytyy olla vielä näytetty, että työ ilman ylityötä on aivan mahdoton, ja vaikka tämäkin ehto todistetaan, niin täytyy saada työntekijäin oma suostumus lisäksi. Tästä muuten joudutaan hyvin omituiseen asiaintilaan, joka osottaa, minkälainen tämä laki tekniikkansa puolesta on. Tämän lain 12 §:n mukaan täytyy jokaisen työnantajan, joka tahtoo poikkeuksia tämän lain asettamasta työjärjestelystä, vedota ammattitarkastajiin ja senaattiin ja sitten saada omilta työmiehiltään suostumus poikkeusten toimeenpanemiseen työjärjestelyssä. Ajatellaan sitten niitä lukemattomia vaihdoksia, joita työmaalla on, ja jokaikinen uusi työmies, joka tulee tällaiselle työmaalle, aiheuttaa uuden toimenpiteen virastoille. Tokkopa nämä meidän virastot sitten enää oikeastaan muuta kerkiäisivätkään tekemään kuin käsittelemään tällaisia tapauksia, jos todella haluttaisiin poikkeuksia tähän järjestelyyn saada. Kyllä täytyy sanoa, kun lukee tämän lakiehdotuksen läpi, että on paljon helpompi päästä Ranskan akatemian jäseneksi kuin päästä ylityöhön niillä ehdoilla, jotka tämä laki asettaa.

Pienempiä virheitä tästä laista voisi tietysti luetella lukemattomia. Niitä on täällä jo lueteltu siksi paljon, että minä puolestani voin ne sivuuttaa. Rangaistusmääräyksistä tahtoisin kuitenkin yhtä huomauttaa, johon ei ole kosketeltu. Se on se, että tämä lakiehdotus ymmärtää ainoastaan kvantitatiivisen puolen eikä lainkaan kvalitatiivista. Kvalitatiiviselta kannalta katsoo se asiaa ainoastaan sikäli kuin on kysymyksessä rikoksen uusiminen tai rikos vastoin tarkastusviranomaisen kieltoa. Että raskauttavia asianhaaroja voi olla lukemattomia muita, sen tietää jokainen ajatteleva ihminen tarvitsematta olla edes juristi.

On paljon raskauttavampaa, jos minä pidän yhtä sairasta työmiestä väkisin ylityössä tunninkin ajan kuin sataa tervettä työmiestä viisi tuntia.

Kannattavaisuudesta ei ole todellakaan tehty mitään laskelmia. Kokemus puuttuu, niinkuin on sanottu, ja se täytyy valiokunnan enemmistönkin tunnustaa. Sivulla 7 se lausuu: „Tosin ei maassamme useimmilla teollisuusaloilla vielä ole saavutettu mainittavaa kokemusta siitä, miten tällä tavoin lyhennetty työaika vaikuttaa tuotantoon”. Tämä perustelu on nyt enemmistön hyväksymässä muodossa ja minä tahtoisin tietää, kuinka hra Leppänen on muutamissa päivissä nyt saanut sen kokemuksen, jota hän tässä julisti, kun hän vielä saattoi tyytyä tällaisiin perusteluihin joku päivä sitten. (Ed. Walpas: Ulkomailla on saatu!) Ei ole sielläkään. (Ed. Walpas: On!) Sen me kyllä tiedämme hra Walpas, molemmat, että siellä ei ole toteutettu sellaista lakia kuin tämä on. Sitten sanotaan tässä mietinnössä vielä: „Valiokunnan tietojen mukaan on jokseenkin yleisesti tultu siihen tulokseen, että tuotantokustannukset ja yleensä yrityksen tuottavuus eivät työtehon lisääntyessä ja työn laadun parantueessa ajan mittaan huomattavasti muutu tällaisen, usein sitä paitsi tärkeitä teknillisiä parannuksia aiheuttavan muutoksen johdosta entistä epäedullisemmiksi”. Tästä juuri puuttuu kokemusta meitä vastaavista oloista. Hra Leppäsen täytyi siis tarkoittaa niitä tapauksia, joita tässä vallankumouksen humussa on aiheutunut, ja kyllä siinä nyt on ollut koko lailla paljon muutakin pakotusta kuin tavallinen työlakko. Mietinnössä perusteluissa sanotaan sivulla 5, että „Kysymyksessäoleva eduskuntaesitys tarkoittaa niiden saavutusten turvaamista, joihin palkkatyöläiset täten ovat työaikaan nähden päässeet”, siis juuri tuon viimeaikaisen nousun avulla, niinkuin sitä nimitetään. Mutta jos lainsäädäntö todella tahtoo pyhittää kaikki ne väkivallan työt, joita työpäivän lyhentämiseksi on käytetty, niin onpa silloin lainsäädännölle nyt vapauden aikana tullut jalo tehtävä. Minusta jo yksinään tämä seikka, yhteiskuntaa säilyttävien aineiden omanarvon tunnonkin kannalta asettaa heille määrätty vaatimukset juuri tällä ajalla tällaisiin lakiehdotuksiin nähden. Kaiken tämän lisäksi on meillä, niinkuin toisessa vastalauseessa huomautetaan, lakiehdotus kymmentuntisesta työpäivästä, jonka kohtalo on edelleen vielä ratkaisematta. Totta kai meidän nyt, jos annamme mitään arvoa entiselle lainsäädännölle, täytyy joku vuosi edes saada odottaa, millä tavoin tämä laki vaikuttaa, ei ainoastaan kansantalouteemme mutta juuri nimenomaan työväestömme hyvinvointiin. Ja kun tuota kokemusta on

saavutettu ja sitä saavutetaan, silloin on hallituksen velvollisuus laatia esitys asiasta, sillä nyt on valiokunnalla ollut työnsä pohjana ainoastaan kourallinen fraaseja.

Vaarallisin on tämä laki juuri nykyhetkellä senvuoksi, että se, niinkuin vastalauseessakin jo huomautetaan, tulee aiheuttamaan teollisuusaloilla ja kaikilla niillä aloilla, joita tämä laki koskee, työvoiman lisätarvetta. Sen kautta maataloustöistä siirtyy työvoimaa teollisuusaloille ja muille ulkopuolella maanviljelystä oleville aloille, siirtyy elintarpeiden tuottajien joukosta elintarpeiden kuluttajiin. Se merkitsee hyvin yksinkertaisesti sitä, että, nälän uhatessa, voidaan helpommin ehkä panna joku työajan lyhennys maataloudessa, sillä lyhennetyinkin työajoin maataloustyöntekijät kuitenkin tuottavat elintarpeita. Mutta jos työvoimaa siirretään pois elintarpeiden tuottajain joukosta, on vahinko kaksinkertainen, nimittäin nälän uhatessa, josta täällä on jo monta kertaa elintarvelakia käsiteltäessä puhuttu myöskin vasemmiston taholta. Mutta tämän lisäksi meidän maassamme tarvitaan paljon todellisiakin reformeja, todellisia uudistuksia. Oppivelvollisuus, työväenvakuutus, maanomistuso-olojen korjaus, kaikki nämä ovat sellaisia, jotka vaativat kustannuksia. Kaikki nämä ovat myös sellaisia aloja, joissa sosialipolitiikka ei pyri lyhentämään ihmisten velvollisuuksia, vaan lisäämään niitä ja sen takia ne ovat kannettavia. Mutta ennenkuin näitä saadaan aikaan, maksaa se aikaansaanti rahaa ja sitä ei yleensä saavuteta maailmassa lyhennetyillä työpäivillä, ellei ennestään vallitse luonnottoman pitkät työpäivät, joita nyt meidän maassamme ei sentään vallitse. Kun on reformeja ja niitten vaatimia kustannuksia vastassa ja vielä hämmöittää silmäimme edessä nykyisen sodan kaikki jälkilaskut — sillä niitä me saamme maksaa, joutukoonpa isänmaamme mihin asemaan tahansa — niin silloinko me juuri tahoisimme vähentää työnteon? Vaarallista tässä on vielä se, että laki on ulotettu aloille, joissa ulkomainen kilpailu tulee kysymykseen ja syrjäyttääkseen tämän vaaran on valiokunnan enemmistön täytynyt turvautua ennustuksiin, joita ei ole tänä iltana täälläkään kartettu. Sanotaan sivulla 7: „Näin ollen ei myöskään näytä olevan riittävää aihetta siihen pelkoon, että kahdeksantuntisen työajan yleinen voimaan saattaminen tulisi ajan pitkään vaikeuttamaan maamme teollisuuden kilpailua ulkomaiden teollisuuden kanssa”. Myönnetään siis välillisesti, että kyllä se alussa tulee vaikeuttamaan, mutta lopussa ei, kun täytyy pitää todennäköisenä, että tällainen työaika tulee ennen pitkää kaikissa muissakin sivistysmaissa yleisesti otettavaksi käytäntöön. Valiokunta ei

siis ole, niinkuin hra Walpas äskeisessä välihuodahduksessaan, sitä mieltä, että ulkomailla olisi saavutettu sitä kokemusta niin paljon, koska se myöntää, että siellä vasta vastedes voidaan tuollainen työpäivä saada. Mutta kuka sen tietää, kuka on niin suuri viisas, että voi tämän kaiken lainsäädännön perusteluissa väittää, sillä yhtä hyvällä syyllä, yhtä hyvillä perusteilla voidaan viitata tosiasioihin, jotka näyttävät, että koko maailma on pakoitettu nykyisen sodan jälkeen tekemään pitempiä työpäiviä kuin tähän asti; niin paljon arvoja on maailmasta hävitetty ja niin mielellään ihmiset tahtovat nostaa elämän standardinsa, siihen, missä se on ollut, että he tekevät työtäkin ennenkuin suostuvat olemaan työttöminä. On myös hyvin todennäköistä, että tämä sota aiheuttaa niin suuren kansainvälisen kilpailun sodan jälkilaskujen peittämiseksi, että on pakko tehdä työtä, ei 8 tuntia, vaan niin monta tuntia, että kansakunta elää. (Ed. Pärssinen: Kapitalistit toivovat niin!) Valitettavasti ei maailmassa auta hyvät mutta ei myöskään sen parempi pahat toiveet. Maailmassa käy niinkuin käy historiallisten lakien pohjalla. Entisyys antaa siemenen tulevaisuudelle, ja nykyinen ihmispolvi on jo tämän sodan aikana rikkonut tulevaisuutta vastaan niin paljon, että ne epäkohdat, mitä se on luonut kauvas silmin kantamattomiin, eteenpäin, ovat poistettavissa ainoastaan hyvin ahkeralla työllä. Tietämättä kokemuksista mitään, sisältää tämä lakiehdotus hyppäyksen suureen tuntemattomaan. Ja minkä asian puolesta? Ei työvoimien ryöstöviljelystä vastaan, sillä silloin olisi valittu ne alat, joissa sitä ryöstöviljelystä harjoitetaan, tutkittu, missä sitä harjoitetaan; ei, vaan tämä on ennen kaikkea työtä vastaan tähdäty laki. Meillä ja osittain muuallakin maailmassa on sosialipolitiikka viime vuosina, ehkä jo viime vuosikymmeninä astunut vääriin poluille. Velvollisuuksista vapaututtaminen on tullut sen mielitehtäväksi. Hetken edut otetaan joka taholla ensin lukuun. Kuka täällä näinä vallankumouksen päivinä ottaa tulevaisuutta lukuun. Tuskin edes omaakaan tulevaisuuttaan, jos se on vähänkin kaukaisempi. Oikea sosialipolitiikka, sen täytyy kuunnella luomakunnan voimakkainta käskyä, itsesäilytysvaistoa. On pyrittävä lisäämään suomalaisen kansakunnan voimaa, sen kehityskykyä ja sen elinikää, sanalla sanoen kaikkia näitä ominaisuuksia, jotka kansallemme kauvimmin takaavat kyvyn voitollisesti selvitä olemassaolon taistelussa. Tämä ei ole ollut silmämääränä tätä lakiehdotusta laadittaessa.

Meillä on näinä hetkinä puhuttu paljon kansamme itsemääräämisvallan laajentamisesta, sen laajentamisesta aina silmin kantamattomiin

asti. Luullaanko todella kaiken sen nojalla, mitä ihmiskunta jo historiastaan tuntee, että tällaisiin päämääriin päästään velvollisuuksia vähentämällä, yhdenkään kansanluokan velvollisuuksia. (Ed. Wälpas: Tappamalla työväkeä päästään!) Saksalaisilla, joihin silloin tällöin vedotaan, on jo kansallinen itsemääräämisvalta. Mutta te näette, mitä äärettömiä ponnistuksia sen täytyy tehdä säilyttääksensä itsensä ja olemassaolonsa kansakuntana. Ei Saksassa ole tällä hetkellä ryhdytty olemassaolonsa puolesta taisteluun lyhentämällä työaikaakaan vaan pitentämällä sitä. Ja niin täytyy vaaran hetkellä tehdä kansakunnan, joka tahtoo elää. Meillä on myös vaaran ja myös luomisen hetki. Saksassa on säädetty työvelvollisuus, kaikkiin ulottuva työvelvollisuus, tämän mahtavan, kyvykkään kansakunnan keskuudessa. Me valmistaudumme sieppaamaan itsellemme sellaisia hedelmiä, joita me emme ole vielä täysin ansainneet, lyhentämällä, kirvottamalla itseltämme velvollisuuksia niin paljon kuin suinkin. Mahtaneeko sitten näillä edellytyksillä käydä toivomukset toteen? Olen vakuutettu, että varsinkin meillä täytyy nousta uusi sosialipoliittinen suunta, joka hylkää laiskuuden ja hylkää vaivannäön pelon. Sosialipoliittikan ydinajatuksiksi pitää meidän luonnonrikkauksista köyhässä maassamme tulla: paljon työtä ja hyvä palkka. Minä tiedän, että tätä lausettani tullaan hyvin paljon väärin tulkitsemaan, mutta minun ei ole ollut tapana sellaisia tulkintoja pelätä. Varoiksi tahdon kumminkin sanoa, ettei kellekään tulisi epähuomiossa väärinkäsitystä, että tarkoitan: niin paljon työtä kuin ihminen menettämättä terveyttään ja riistämättä kykyä jälkipolvelta sietää, mutta vaaran hetkellä täytyy tässäkin kohden usein elää tulevaisuuden kustannuksella. Sen on historia aina osoittanut. En minä muuten paljon pelkää tätä lakia, sen vuoksi, että siitä tulisi pysyvä. Se on siksi luonnottomien edellytysten vallitessa luotu. Se tulee tekemään pakostakin konkurssin, ja valitettavasti siitä vain kärsivät silloin muutkin kuin sosialidemokraattiset kiihkeät demagogit, jotka kyllä myöskin omalla tavallansa joutuvat siitä ainakin siveellisesti kärsimään. Mutta maailmassa on aina täytynyt uusista herätteistä jotakin maksaa ja jos me saamme nykyisen taktillisen, joukkojen huonoimpiin vaistoihin vetoavan sosialipoliittikan sijaan paremman, niin kyllä meidän porvarien kannattaa siitä kokemuksesta jotain maksaakin.

Myöskin valtaa pitävillä luokilla on tietysti syynsä tähän sekasortoon, mutta se syy on paljon kauvempana, kuin senaatin varapuheenjohtajan täällä äsken esittämät syyt. Nykyisen vallasluo-

kan syy on siinä, ettei se ole ajallansa toteuttanut kohtuullisiakaan vaatimuksia. Sentähden se saa nyt kuulla kaikkea sitä, mitä se on tämän yksikamarisen eduskunnan aikana saanut kuulla. Sentähden se saa myöskin maksaa taloudellisilla tappioilla ne erehdykset, joita kuohuaikana tehdyistä toimenpiteistä sille ja muille, koko kansalle koituu. Vallitseva luokka ei ole aikansa tajunnut maan yleistä asemaa, vuosikymmeniä sitten tajunnut, niinkuin olisi tarvinnut, ja siinä maaperässä ovat itäneet siemenet nykyisiin katkeriin hedelmiin. Sikäli on mainittu luokka syy-pää nykyisiin oloihin. Mutta moni porvari on nähnyt erehdyksensä, moni porvari on sen julki tunnustanut, ja se on merkinä porvariston uudesta syntymisestä. (Vasemmalta: Koska se on syntynyt?) Kun tässä salissa muutama viikko sitten hyväksyttiin elintarvelaki, niin maamiehet tekivät silloin teollisuustyöväelle suurimman uhrauksen, mitä tässä maassa on koskaan tehty. (Oikeistosta ja keskustasta: Hyvä! Hyvä!) Ja millä tavalla siihen on vasemmisto ja sosialidemokraattiset demagogit vastanneet? Sillä tavalla, pyydän tähän välihuomautukseen vastata, että tämän maksuksi on järjestetty lakkoja ja pidätetty väkivallalla ihmisiä suorittamasta maatöitensä. Se oli teidän antamanne palkka. (Oikein!) Mutta siinäpä se onkin se ero, että sosialidemokraatit eivät ole koskaan myöntäneet erehtyneensä, vaan aina ja aina syyttäneet kaikista onnettomuuksista, kaikista valtiollisista, suurvaltiollisistakin onnettomuuksista oman maansa porvaristoa ennen muita. Tekopyhempää, toisia solvaavampaa ryhmää (Ed. Pärssinen: Se on solvaus!) kuin meidän maamme sosialidemokratia tuskin mistään löytää ja sen takia se on harvinaisen vastenmielinen ryhmä, mutta myöskin siihen itsevanhurskauteensa se on sortuva, sillä se on niin yksilöiden kuin kansojen rappeutumisen ensimmäinen merkki, ettei näe eikä tahdo nähdä vikoja itsessään, vaan ainoastaan muissa. (Huutoja vasemmalta.) Mutta meidän kansamme onkin jo joutunut siihen asemaan, että sen elinehto on, että nykyinen sosialidemokratia nykyisessä pelkkää taktiikkaa tavoittelevassa luonteessaan saapi kuolemantaudin. (Ed. Pärssinen: Varovaisuutta ennustuksissa! Huutoja vasemmalta!)

Puhemies: Minä kiellän yhtäaikaa useampia huutelemasta välihuutoja.

Ed. Lille: Finlands landtdag torde, såvidt jag kan erinra mig, vara den första lagstiftande församling, som fått sig förelagdt till afgörande

ett lagförslag om införande af 8 timmars arbetsdag i industrin i den omfattning som här afses. Hvilka betänkligheter, som än kunna resas mot ifrågavarande lagförslag, får man å andra sidan icke förbise dess stora principiella betydelse. Vi böra icke glömma, att frågan om 8 timmars arbetsdag under decennier stått på den internationella demokratins program. Det var den vaknande känslan af det mänskliga värdet, förbättringen öfver ändlösa lidanden, som hos arbetareklassen först framkallade ropen på befrielse från industriarbetets trældom, främst genom arbetstidens förkortning, och krafvet har inte förgäfvets framförts. Stundom genom frivillig öfverenskomelse, oftast dock genom tvång har det lyckats industriarbetaren att steg för steg tillgodose sitt behof af förkortad arbetstid. Det sista steget i detta afseende har varit fordran på 8 timmars arbetsdag, och i denna fordran hafva alla världens arbetare ställt sig eniga. Så blind hade ingen kunnat vara för utvecklingens gång och proletariats psykologi, att han icke på förhand skulle kunnat göra sig en bild af hvad som komma skulle efter världskriget. Den sociala revolutionen har på grund af säregna förhållanden nått oss tidigare än andra folk, det ryska undantaget, men den skall efter freden nå äfven dem och äfven hos dessa komma med kraf på arbetsdagens förkortning till 8 timmar.

Proletariatets uppmarsch mot allt större inflytande på samhällets ledning kan icke längre hindras. Utvecklingen har behof af nya krafter från samhällenas bottenlager, men för att dessa krafter skola finna tid äfven till intellektuell utveckling, tid att af arbetarhemmet göra något annat än blott ett natthärberge för familjeförsörjaren, måste den tid, som ägnas åt kroppsarbetet, begränsas starkare än för närvarande. Arbetarena hafva själfva insett detta, och äfven det nuvarande samhället har genom att i allt större omfattning sörja för arbetarklassens bildningsbehof icke kunnat vara blindt, för att detta behof icke kan tillfredsställas, om icke det ofta själen förslöande och kroppen uttröttande arbetet vid maskinen ytterligare begränsas. Huruvida just 8 timmars gränsen för arbetsdagen är den absolut rätta må utvecklingen fastslå eller förneka. Vi hafva i detta nu icke någon lämpligare tid såsom allmän begränsning och erfarenheten har på de områden, där denna tid införts, visat att gränsen öfverhufvudtaget blifvit lyckligt vald.

Mot begränsning af tiden för industriarbetet i vårt land till 8 timmar har i den andra reservationen hopats skäl på skäl. Jag vill icke påstå, att dessa skulle sakna all betydelse. I formellt

afseende lider lagförslaget af stora brister, men i lagförslaget framträder samma fruktan för huru reformen skulle komma att inverka på rörelsens, företags och inrättingars räntabilitet, som kommit till synes hvarje gång det gällt en sänkning af arbetstidens längd, hvarje gång det gällt genomförandet af en längre gående arbetarskyddslag. Reservanterna äro icke fackmän på industrins fält, deras betänkligheter framstå mest ur teoretiska synpunkter, hvilkas värde endast den praktiska erfarenheten med auktoritet kan bejaka eller förneka. Till min glädje ser jag därför den första reservationen, som gillar lagförslaget, vara undertecknad af representanter, hvilkas erfarenhet på det industriella området är obestriddigt, och sedan jag varit i tillfälle att höra det uttalande i frågan, hvilket gjorts af en medlem af svenska folkpartiet, hvars verksamhet som yrkesinspektris satt henne i tillfälle att öfveryaka vidsträckt område af det industriella gebitet, är det utan tvekan jag går att understöda lagförslaget med de obetydliga förändringar, som i den första reservationen föreslås. De bötesbelopp, som lagförslagets 11 § stadgar, äro som straff för den arbetsgifvare, som öfverträder lagen, allt för höga, då man dock måste taga i betraktande att öfverträdelsen kan ske endast ifall arbetaren själf är med om att arbetstiden öfverskrides. Likaså synes det vara välbeträkt att, såsom i denna reservation föreslås, åt senaten lämnas tillfälle att för ett år i sänder medgifva undantag från lagens bestämmelser i vidsträckt omfattning än lagförslaget medgifver. Jag hoppas att stora utskottet såvidt möjligt skall beakta reservationens förslag i nämnda afseende.

Att genomföra en sådan lag i jordbruket och hmarbetet låter sig icke utan stark begränsning göra, men på det industriella området måste detta dock vara möjligt. En mängd af våra industridkare hafva bejakat detta genom att frivilligt ingå på reformen. Det skulle visa en social och politisk närsynthet hos de borgerliga partierna, om dessa nu ville motsätta sig reformer i frågan genom att rösta för uppskof med lagens antagande. Må man åtminstone för en gångs skull frivilligt utan förbehåll och undanflykter från borgerligt håll tillmötesgå ett socialt reformkraf från proletariatets sida och i en stor och upprörd tid, då utvecklingen försiggår i väldiga ansatser, icke med korta och dröjande fjät, som under historiskt normala tider, fatta omsorgen om maskinerna och deras produktionsförmåga! Må man ej glömma de mänskliga individer, för hvilkas skull dessa äro till. Det är denna glömska, som så ofta drifvit kapitalets företrädare att göra

industrin till själfändamål i st. f. att låta den förblifva tjänarinna i mänsklighetens tjänst. Nu är tiden inne att rätta detta fel, att såsom mänskliga väsenden göra oss till herrar öfver arbetstiden i den industriella produktionen, icke till trålar under denna. (Bra! Bra!)

Ed. J a l a v a: Aina, kun tämänlaatuiset asiat ovat eduskunnassa olleet esillä, on lain vastustajain puolelta väitetty, että tämänlaatuisen lain hyväksyminen ja voimaansaattaminen olisi teollisuudellemme kuolinisku. Tämä sama väite, niinkuin sanottu, on esitetty aina meillä ja muualla, kun on ollut kysymyksessä lailla rajoittaa työajan pituutta ja yleensä, kun on ollut kysymyksessä työväestön suojeleminen liialliselta työnriistämiseltä. Kun asetusta teollisuusammattityöstä käsiteltiin 1909 vuoden valtiopäivillä, lausuttiin silloin porvariedustajain puolelta julki, ettei ollut sopivaa säätää sellaista lakia, joka olisi rajoittanut työpäivän 10-tuntiseksi. Lausuttiin julki väite, ettei ole ollut kyllin aikaa työväen suojeluskysymyksen käsitteilyyn. Ihmeellinen väite tuo, kun tiedetään, että lähes 40 vuotta takaperin, kun nimittäin 1879 vuoden laki hyväksyttiin, säätyjen jäsenet myönsivät, etteivät työväkeä koskevat suojelusmääräykset olleet riittäviä ja että asia oli pidettävä vireillä. Ja kyllä sitä porvarit ovat vireillä pitäneet, sillä 1881 vuoden lailla jäi asia jotenkin yhtä huonolle kannalle ja kun vihdoin 1909 vuoden valtiopäivillä lopultakin piti asia suotuisaan tulokseen ratkaista, vaikutettiin porvarien puolelta, kuten olen jo maininnut, aivan sitä samaa asiaa, ettei ole muka ollut riittävästi aikaa eikä tilaisuutta kaikin puolin harkita tämän kysymyksen kaikkia vaikuttavia puolia ja sen lain vaikuttavia seurauksia teollisuudelle kannattavaisuuteen y. m. nähden. Ja kun tämä meidän työväestön mielestä hyvin puutteellinen ja epätydyttävä laki sanotuilla valtiopäivillä pienellä äänten enemmistöllä hyväksyttiin, on tämä laki levännyt hallitusherrojen pöytälaatikossa jo kahdeksan vuotta. Kun taaskin asia nyt tässä muodossa on esillä eduskunnassamme, kun pitäisi saada työväestölle lain avulla helpotuksia liian pitkän työajan tuotamilta rasituksilta, virittävät porvarit vanhan virtensä, ettei nyt ole ensinkään sopiva aika tällaisen lain käsittelemiselle. Ei ole muka ollut riittävästi aikaa tutkia, miten laki eri aloilla voisi käytäntöön sopia eikä aikaa asian kaikenpuoliseen harkintaan j. n. e. Mutta milloin aika olisi sopiva ja milloin porvareilla olisi aikaa tähän kysymykseen syventyä, sen jättävät porvarit

viisaasti kyllä sanomatta. Sanottanee ehkä porvarien puolelta, että kunhan ensin annetaan hallituksen selvittää ja annetaan sen valmistaa asiasta eduskunnalle esitys, niin sitten on eduskunnalla uusi tilaisuus asiaan tutustua. Hallituksen komitea tutki 10 vuotta takaperin tätä asiaa. Hallitus antoi myöskin eduskunnalle esityksen useinmainituilla valtiopäivillä. Näillä samoilla valtiopäivillä porvarit väittivät, ettei asia ole selvä eikä ole sopiva aika hyväksyä ehdotusta edes siinä kainossa kokoonpanossa kuin työväenasiaainvaliokunnan porvarillinen enemmistö sen silloin oli ehdottanut. Ja tämän porvariston kylmäkiskoisuuden ja suunnattoman itsekkäisyyden tähden ei tätä lakia ole saatettu voimaan. Ja kuten sanottu, asia on nyt taas tässä muodossa esillä eduskunnassa ja sama kylmäkiskoisuus ja samat väitteet, kuin edellä on mainittu, esitetään taas tämän lain hyväksymistä vastaan. 38 vuotta ovat porvarit pitäneet työväensuojelusasiaa vireillä. Mutta sentään ei heillä ole ollut muka riittävästi aikaa asiaan syventyä. Meidän sosialidemokraattisten edustajain täytyy tästä viimein tehdä loppu. Työväkeä koskevat suojelulait työväestöä tyydyttävästi on saatava pikaisesti voimaan, jotta eduskunta voisi ryhtyä viimeinkin valmistamaan työväenvakuutusta koskevia lakeja, jotka ovat polttavan tarpeen vaatimat. Mitä sitten porvarien pääväitteisiin tulee, ovat ne seuraavia, että jos lailla vuorokautinen työaika siten rajoitettaisiin kuin tämä valiokunnan mietintö sisältää, että se muka olisi teollisuutemme kuolinisku ja että maamme heikosti kehittynyt teollisuus ei kestäisi ulkomaan kilpailua, että teollisuus ei enää muka kannattaisi eikä saisi tarvittavaa luottoa ja pääoma pakenisi pois maasta, näin porvarit pelottelevat. Ehkä on tarpeellista hiukan pysähtyä tarkastelemaan näiden väitteiden pätevyyttä. Mitä ensinnäkin maamme huonosti kehittyneeseen teollisuuteen tulee, niin ei suinkaan tähän asti ole syynä ollut se, että meillä ankaroilla suojeluslailla olisi rajotettu teollisuusparoonien työriistoa. Kokonaan toisista lähteistä, toisista syistä on löydettävissä ne syyt teollisuutemme huonoon edistykseen ja kehitykseen, jos sellaista voidaan teollisuudestamme väittää. Meidän työväestön mielestä teollisuuden huonoon kehitykseen on syynä ensiksikin se, ettei meillä ole ollut työväkeä suojelevia lakeja liiallista riistoa vastaan; työaika on ollut pitkä, palkat liian alhaiset. Toiseksi siinä, että korkeat suojelustullit ovat ehkäisseet teollisuudenharjoittajien yritteliäisyyttä, tarmokkuutta ja halua ottaa käytäntöön uudenaikaisempia,

parannettuja koneita sekä muita kunnollisia työkaluja ja parempaa työnjohtoa. Kun siis työnantajillamme on ollut yltäkyllin käytettävinnään halpaa työvoimaa ja heidän teollisuuttaan ulkonaisesta kilpailusta ovat suojelleet korkeat tullit, on se saattanut työnantajat veltoiksi, jopa suorastaan kykenemättömiksi, etteivät ole teollisuuttamme kehittäneet, johon maassamme kyllä olisi ollut enemmän edellytyksiä. Toisena syynä on ollut teollisuuden hitaaseen edistykseen mielestäni maassamme liian korkea rahan korko, sillä sekin on osaltaan vaikuttanut siihen, ettei pääomaa riittävästi ole sijoitettu uusiin teollisuusyrityksiin, kun pankkiliikkeet ja muut raharuhtinaat ovat nylkeneet luonnottoman korkeita, paljon korkeampia korkoja rahoistaan kuin monessa muussa sivistysmaassa. Mitä taas tulee teollisuutemme huonoon kannattavuuteen ja puuttuvaan tehokkuuteen, niin syyttävät siitä porvarit yksinomaan työväkeä, että se on laiska, veltto, välinpitämätön, kyvytön, ammatitaidoton ja hidas ja tässä muka syy, että työn ja tavaran valmistus tulee meillä hirveän kalliiksi ja että senvuoksi ei meidän teollisuutemme kukoista. Näin porvarit väittävät. Tarkastakaamme näitten väitteiden pätevyyttä. Kaikkialla vieraissa maissa on osotettu porvariemme syytökset paikkansapitämättömiksi; on annettu tunnustus suomalaisille työläisille vieraan maan työnantajain puolelta. Suomalainen työntekijä, kumpikin sukupuoli, on ulkomaisilla työmarkkinoilla haluttu ja yleinen lienee tunnustus suomalaisesta työväestöstä ulkomailla, että se on yleensä hyvä työntekijä. Jos asia niin olisi kuin porvarit väittävät, niin eihän kai ulkomaan kapitalistit suomalaisia työhönsä haluaisi. Mitä työn tehoisuuteen ja sen ripeyteen tulee, olen havainnut, kun yleensä työnjohtoa olen meillä silmällä pitänyt, olen havainnut, että meillä työnantajain puolelta se on kehnua kehnompia. Se on niin silmiinpistävää, että minua ja muita työläisiä on monasti ihmetellyt se, että meillä niin keltotomalla työn- ja liikkeenjohdolla ensinkään työn teettäminen kannattaa. Ensiksikin teetetään meillä työtä usein vanhoilla, kuluneilla ja rikkinaisilla työkonereisoilla ja muilla työvälineillä ja keltotomilla työkaluilla. Toisekseen näitä koneita ja työkaluja ei ole läheskään riittävästi, joten paljon aikaa kuluu hukkaan työtä valmistettaessa huonoilla ja keltotomilla työkaluilla. Kun ei niitäkään vielä ole riittävästi, on pakotettu usein pitkät ajat vartomaan vuoroaan päästäkseen koneeseen tahi saadakseen tarvittavaa työasetta, jolla voi työn suorittaa. Ja jos työase tai kone särkyä, niin ei niitä meillä toimi-

teta ajoissa korjattaviksi, vaan ne saavat viikkoa jopa kuukausimääriä virua särkyneinä, ja kun työntekijän puolelta huomautetaan, että niitä olisi korjattava, niin korkeintaan luvataan, mutta täyttämättä ne monta kertaa jäävät. Varsin tavallista on sekin, että tarvittavia työaseita ei ole ensinkään, joka työnvalmistukseen on välttämätöntä, saa työntekijä ryhtyä sitä itse valmistamaan tahi toisessa tapauksessa saa odottaa työnsä kanssa siksi kunnes annetaan laitettavaksi. Että työn nopea valmistuminen tästä kaikesta suuresti hidastuu, on itsestään selvää. Yhtä selvää on myöskin se, ettei työn hitauteen tällaisten seikkojen vaikuttaessa ole työntekijä syynä, vaan syy on työn johdossa. Syynä työn hitauteen on meillä myöskin se, ettei tarveaineita hommata ajoissa työpaikalle. Kun työ aloitetaan, pitäisi olla tiedossa, mitä aineita ja kuinka paljon niitä työssä tarvitaan ja pitäisi ne toimittaa viipymättä työntekijän saataville. Mutta niin ei meillä menetellä. Tuntikausia saa työntekijä odotella välttämättömiä tarvikkeita ja vasta monien huomautusten jalestä aletaan hommata niitä tahi saa työntekijä ryhtyä niitä itse hankkimaan. Onhan selvää, että työn teettäminen täten tulee tarpeettoman kalliiksi. Oikea ja järkipäinen työn järjestely on meillä työssä kerrassaan vierasta. Tekeillä olevien kappaleiden valmistamista ei tehokkaalla tavalla valvota. Varsin tavallista on, että jokin kappale jää kokonaan valmistamatta tahi muuten keskeneräiseksi, ja se viskataan syrjään, viikkokausia se saa maata jossain nurkassa tahi romuläjän alla ulkona. Jonakin päivänä sitä tarvitaan, sitä aletaan kysellä yhdeltä ja toiselta, aletaan etsiä, toimeenpannaan oikea ajometsästäys, ja vihdoin tuo karkulainen löydetään jostakin romuläjästä ellei kokonaan keltotomana niin ainakin puoleksi pilaantuneena. Ja tästä jos mistään kärsii ennen kaikkea työn nopeus ja työn tehoisuus. Tarpeettomasti hukataan meillä työaikaa myöskin työväestön palkkatilin suorituksessa siinä, että työntekijäin saatava on väärin ja huolimattomasti laskettu. Kymmenet työläiset ovat siten pakotettuja tuntimääriä odottelemaan ja seisomaan konttoreissa tilisaataviaan oikomassa. Tämäkin ajanhukka ja viivytyt ei olisi tarpeellinen ja asia olisi järjestettävä siten, että mikään työajan hukka ei olisi välttämätön. Yhtenä syynä työn hitauteen ja kannattamattomuuteen voidaan pitää myöskin sitä, että työn teknillinen ja muu johto on meillä kerrassaan keltotonta. Teknillisen johdon puolelta meillä teetetään tarpeetonta ja kallista työtä. Usein tehdään työ puolivalmiiksi, sitten muutetaan piirustuksia ja

määrätään tehtäväksi toisin ja toisinaan joko työ tehdään kokonaan valmiiksi tahi jos se ei satu herrojen mielioikkuja tyydyttämään, niin työ revitään hajalle ja rakennetaan uudestaan, muutetaan vielä alkuperäisiä suunnitelmia ja loppujen lopuksi se ei sittenkään kelpaa, alkuperäiset suunnitelmat olivat sittenkin paraimmat. Ja jos kyvykäs työmies uskaltaa huomauttaa, ettei siitä tule hyvä ja että työ olisi niin ja niin tehtävä, niin ärjäistään, että sinun on tehtävä niin kuin minä tahdon, se olen minä joka määrään. Kun meillä näin kelvottomalla tavalla työ teetetään, niin ei ole ihme, että työn teettäminen saattaa joskus tulla tarpeettoman kalliiksi. Mutta tästä kaikesta porvaristo syyttää työntekijöitä. Liikkeen johtajiksi meillä myöskin usein valitaan herrasmiehiä sellaisia, joilla ei ole asiantuntemusta johtamiensa liikkeiden työalasta. Samaa voidaan sanoa varsinaisesta työnjohdosta. Siihen valitaan usein aivan joko enemmän tai vähemmän ammattitaidoltaan sellaisia, jotka ovat osanneet hyvin lihakoida ja työnantajan silmää palvella, mutta jotka muuten ovat kykenemättömiä työtä johtamaan, joiden taito ilmenee vain siinä, että he osaavat röyhkeästi kohdella työväkeä. Mutta jos tulisi opettaa ja neuvoa työmiehelle, miten työ on tehtävä, niin siihen ei ole kykyä. Lukuisat ovatkin ne tapaukset, että työt kelvottoman johdon ja valvonnan alla eivät menesty senkään vuoksi, ettei kokeneidenkaan työmiesten esityksille anneta mitään arvoa. Niitä ei ensinkään kuulla, vaan työntekijää pakotetaan tekemään työt tavalla, josta työn laatu ja sen nopeus kärsivät. Työnjohtajien pitäisi olla sellaisia, että ne kykenisivät antamaan tarpeellisia ohjeita ja neuvoja, seuraamaan työn suoritusta ja ajoissa oikaisemaan virheet, täten säästyttäisiin tekemästä paljon turhaa hyödytöntä työtä ja siten teetetynä työ myös paremmin taloudellisesti kannattaisi. Mutta vaikka meillä kehnolla tavalla on työtä johdettu, niin siitä huolimatta teollisuusliikkeet ovat tuottaneet hyviä tuloja omistajilleen, joten tämän lain voimaansaattaminen on täysin mahdollista, vaikka työaika rajoitetaan tässä mietinnössä ehdotetulla tavalla. Ja uskon, ettei tämän lain hyväksyminen aiheuta teollisuutemme näivettymistä eikä pääomien maasta poissiirtymistä, kuten porvarien puolelta on tahdottu väittää. Toivon, että suuri valiokunta puoltaa eduskunnalle tämän lain hyväksymistä mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Ed. Pärssinen: Koska minä olen juuri siinä valiokunnassa, jonka tehtävänä on laatia

suoje-luslakia muun muassa yötyön vaaroja vastaan ja yötyön kieltämiseksi, niin minä en voi ruveta yöllä pitkiä saarnoja pitämään. Luovun puheenvuorosta.

Ed. Saarikivi: Kun aika on niin pitkälle kulunut, katson paremmaksi luopua puheenvuorosta.

Ed. Leppä: Kyllä kai minä teen saman tempun.

Ed. Helenius-Seppälä: Kuunnellessani ed. Rantakarin pitkää esitelmää tulin ehdottomasti ajatelleeksi, että jos hän olisi jonkunkaan osan sitä työtä ja aikaa, mitä hän on käyttänyt tämän lakiehdotuksen moittimiseen, valiokunnassa käyttänyt lakiehdotuksen parantamiseen, niin siitä ehkä olisi tullut koko hyvä tekele. (Vasemmalta: Ei hän tehnyt mitään.) Kun niin etevä mies kuin ed. Rantakari ensimmäisen kerran tulee eduskuntaan, olisi toki luullut, että hän olisi käyttänyt kykynsä positiiviseen, luovaan työhön eikä vain repimiseen. Se väite, jonka hän teki, että koko tämä lakiehdotus olisi syntynyt jonkinlaisten ilkeitten voimien, nykyhetken mustien voimien tuloksena, ei pidä paikkaansa. Sillä tietävästi on tapauksia, joissa työnantajat nykyisenäkin aikana ovat täysin vapaaehtoisesti rientäneet myöntämään kahdeksantuntisen työpäivän, ennenkuin edes muodollista vaatimusta tässä suhteessa on tehty. Tunnen minäkin sellaisia tapauksia. Luonnollinen kehitys on siihen vienyt. Kun taas siksi kokenut politikko ja lakimies kuin ed. Lille on antanut niinkin empimättömän tunnustuksen lakiehdotukselle, kuin hän teki, osoittaa sekin, ettei se taida muodollisestikaan niin huono olla, ettei siitä suuri valiokunta saisi lakiehdotusta, joka voidaan hyväksyä, jos suuren valiokunnan jäsenet käsittävät velvollisuutensa toisella tavalla, kuin ed. Rantakari näyttää laisää-täjävelvollisuutensa käsittävän.

Toinen varapuhemies: Pyydetty puheenvuorot ovat käytetyt, keskustelu ja asian esittäminen käsittely voitaneen pitää päättyneenä. Asia menee suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

7) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4;

8) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 § muuttamisesta toisin kuuluviksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 5 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; sekä

9) Vesioikeuslainsäädännön kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista

koskevan ed. Talaan y. m. anomusehdotuksen n:o 22 johdosta valmistettu talousvaliokunnan

mietintö n:o 5 esitellään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on perjantaina -k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

36. Perjantaina 15 p. kesäkuuta

klo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 552
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 8.
- 2) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 559
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 5.

Toinen käsittely:

- 3) Ehdotus ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta .. 561
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; lakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 1.
- 4) Ehdotus kuolemanrangaistuksen poistamisesta ..
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; lakivaliokunnan mietintö n:o 6; ed. K. H. Wiikin y. m. edusk. esit. n:o 5.

Ainoa käsittely:

- 5) Anomusehdotus, joka tarkoittaa vesi-oikeuslainsäädäntömme kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesi-voiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista 564
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Talaan y. m. anom. ehd. n:o 22.

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 maakauppaveron lakkauttamista koskevan anomusehdotuksen johdosta 564
- 7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 Suomen rautateiden matkustajilta nykyisen sodan aikana Venäläisen punaisen ristin yhdistykselle kannettavan veron poistamisesta ..
- 8) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 5 Pankkivaltuusmiesten esityksen johdosta koskeva kalliinajanlaisen myöntämistä Suomen Pankin virkailijoille ..
- 9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 6 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa varojen hankkimista kuntain maanhankinnan edistämiseksi ..
- 10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa määrärahan myöntämistä kansantajuisten tieteellisten luentojen pitämistä varten maan eri seuduissa ..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aronen, Blomqvist, Hoikka, E. Huttunen, Jalava, Kallio, Lahdensuo, Lehtimäki, Letonmäki, Mäkinen, Paasivuori, Pehkonen, Svinhufvud, Talas, Tåg ja Vihersalo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Viher-salo sairauden vuoksi lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi, sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Retulainen tämän kuun 16 ja 17 päiviksi, ed. Aronen ja ed. Jalava tämän illan istunnon alkuosasta, ed. Holsti ensi viikon ajaksi, ed. Thunberg huomisesta alkaen ensi maanantai-iltaan, ed. Tåg tästä istunnosta, ed. Talas ja ed. Pehko-

nen täksi ja huomispäiväksi, ed. Lahdensuo tästä istunnosta ensi tiistaiamuun ja ed. Mäkinen tämän istunnon alusta huomispäivän iltaan sekä ed. Blomqvist hallitukselta saamansa tehtävän suorittamiseksi viikon ajaksi.

Lääketieteenlisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamien kokoelmien hoitoa varten asetettu valtuuskunta.

Puhemies: On saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Sittenkuin Eduskunta, hyväksyen valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 3 sen kertomuksen johdosta, jonka lääketieteenlisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu valtuuskunta on vuosilta 1913, 1914 ja 1915 eduskunnalle antanut, oli jättänyt eduskunnan valitsijamiesten asettamalle 21-henkiselle valitsijakunnalle toimeksi valita mainittuun valtuuskuntaan kaksi vakinaista jäsentä filosofiantohtori Alfred Leopold Fredrik Hackmanin ja hovioikeudenneuvos, lakitiedettentohtori George Fredrik Granfeltin sijalle sekä neljä varajäsentä professori Jarl Werner Söderhjelmin, neiti Helena Westermarckin, hovioikeudenauskultantti Kaapo Murroksen ja taiteilija Väinö Alfred Blomstedtin sijalle, jotka ovat olleet eroamisvuorossa 1916 vuoden lopussa ja joista tohtori Granfelt on pyytänyt, ettei häntä uudelleen valittaisi, saa valitsijakunta Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa tänään sanottuun valtuuskuntaan valinneensa vakinaisiksi jäseniksi tohtori Hackmanin uudelleen ja tohtori Granfeltin sijalle taiteilija Juho Rissasen sekä varajäseniksi taiteilijat Wille Wallgrenin, Albert Gebhardin, Uno Alancon ja Heikki Tandefeltin. Helsingissä kesäkuun 15 päivänä 1917.

Valitsijakunnan puolesta:

Edvard Gylling.

U. J. Castrén.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä, hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Lille: Den, som under decennier i vårt land kämpat för judarnas mänskliga rättigheter och därvid stött på ett så godt som oöfverstigligt motstånd, kan icke annat än hälsa detta lagförslag med tillfredsställelse. I utskottets betänkande omnämns de landtdagar från föregående och innevarande sekel, vid hvilka judefrågan behandlats. Intressant är därvid att erfara, med huru små fordringar man vid dessa landtdagar nöjdes, då det gällde att förbättra judarnas ställning, och huru starkt motståndet var mot dessa fordringar, särskildt från präste- och bondeståndens sida samt äfven från regeringens. Med anledning af den petition, som vid 1870 års landtdag inlämnades rörande ordnandet af judarnas ställning, beslöt allmänna besvärskottet att föreslå, att landtdagen måtte anhänga om proposition, innefattande under hvilka villkor judarna finge i landet bosätta sig och vistas. Märkeligt är att äfven adeln vid detta tillfälle var emot petitionen, adeln jämte präste- och bondestånden, och många af adelns medlemmar, hvilka gjort militärtjänst i Ryssland samt varit i tillfälle att se judelandet i Polen och Östersjöprovinserna, gäfvor afskräckande skildringar om tillståndet där, och detta verkade så, att adelns majoritet för denna enda gång var för en förbättring af judarnas ställning. Under de följande landtdagarna på 1870- och 80-talen inlämnades enskilda petitioner i judefrågan, men de vunno icke då heller ståndernas majoritet. Så utfärdades den 29 mars 1889 senatens beryktade cirkulär i syfte att ordna judefrågan. Detta bref är ett af de mörkasta aktstycken i vår byråkratis historia. Man ville gå till botten med saken, hindra utländska judar att inflytta i landet samt hindra den i vårt land bosatta judebefolkningen att ökas. Därför stadgades att barn till judiska föräldrar, som nått värnpliktsåldern eller som ingått äktenskap, skulle utvisas ur landet. På detta sätt skulle den inhemska judebefolkningen fås att så småningom dö ut. Ju längre emellertid den här bosatta judebefolkningen fortskred i bildning, desto djupare kändes det förnedringstillstånd, uti hvilket den samma befann sig, men äfven en mängd andra frisinnade medborgare uti vårt land kände denna förnedring och kände, att förnedringen träffade icke blott den judiska befolkningen, utan äfven Finlands folk. En förening bildades för judarnas understödande samt i syfte att verka för deras

frigörande. Medel anskaffades för ändamålet, delvis från Sverige, och ett stort antal judiska familjer kunde sålunda få tillfälle att emigrera till Amerika. En judisk skola inrättades och underhölls med frivilliga medel under ett antal år. Jag kan intyga, att det var med glädje man såg den intelligens de judiska barnen utvecklade i skolan. Bland annat lärde de sig hebreiska så fullständigt och förträffligt, att jag är öfvertygad om, att professorerna vid vårt universitet i österländska språk skulle göra ett språng af glädje, om studenterna nådde ens hälften så långt som de unga eleverna i den judiska skolan. Vid landtdagarna på 1890-talet upptogs dock slutligen på allvar frågan om medborgarrätt åt våra judar. 1894 förenades trenne stånd om ett beslut att bereda lätnader för här bosatta judar. Bondeståndet var dock häremot. Frågan förföll sålunda. Senaten gick å sin sida med hemställan till regeringen om judefrågans ordnande, men senatens hemställan förföll på grund af motstånd från generalguvernören. År 1897 kunde en treständspetition komma till stånd inom ständerlandtdagen. Visserligen förvanskades inom borgarståndet petitionen, som gick ut på medborgarrätt åt judarna, men ständerna anhöll om att bestämmelserna i 1889 års bref dels skulle upphävas, dels för mildras. Hedern tillkommer dock enkammaren, att slutligen hafva gjort judarna rättvisa genom att petitionera om att dem måtte beviljas medborgarrätt i Finland. Denna rättvisa skall nu skänkas dem genom ifrågavarande lagförslag.

Den stora tyska skalden Heine har sagt, att hvarje land har sådana judar, som det förtjänar. Om oss kan man säga, att vi hafva haft bättre judar än vi förtjänat, ty våra myndigheters ömdömen om den judiska befolkningens uppförande kunna icke jäfvas. Jag är förvissad om att våra judar, då de vinna medborgarrätt, skola blifva goda medborgare och uppbjuda alla sina krafter och hela sin intelligens för att tjäna sitt nya fosterland. Icke heller kan jag dela undertecknarnas af den första reservationen betänkligheter att meddela främmande judar medborgarrätt i vårt land, ty sedan judarna i Ryssland vunnit fulla medborgerliga rättigheter, behöfver man ju icke befara någon invasion i vårt land af den judiska rasens sämsta element. Behof hafva vi nog af de goda elementen af denna ras, som i hvarje land, där densamma vunnit en stadig hemvist, med sin intelligens befruktat vetenskapen, konsten, musiken, för att icke tala om de sociala och ekonomiska områdena.

Jag kan sålunda för min del tillstyrka lagens antagande, men i denna lag finnas dock några

punkter, som borde ändras. Det heter här på pagina 8 i fråga om judarnas rätt att ingå äktenskap: „Påbjudandet af obligatoriskt civiläktenskap mellan mosaiska trosbekännare eller mellan mosaisk trosbekännare och person, som icke bekänner samma lära, förutsätter emellertid, att lagen angående mosaiska trosbekännare icke träder i kraft, innan lagen om äktenskaps afslutande inför civil myndighet utfärdats, enär i motsatt fall för mosaiska trosbekännare möjligheten att ingå lagligt äktenskap tills vidare vore utsluten”. I och med detta uttalande kommer denna lag mer att blifva en deklaration på papper än en verkligt praktiskt lag, ty vi kunna ju icke veta, huru länge det räcker, innan obligatoriskt civiläktenskap kommer att införas i vårt land. § 4 uti lagförslaget borde därför undergå det förtydligande, att rituellt äktenskap mellan judar äfven äger rättslig giltighet i vårt land, liksom det kyrkliga äktenskapet här äger rättslig giltighet för medlemmar af den kristna kyrkan äfven innan det obligatoriska civiläktenskapet införts. Jag ber att få göra stora utskottet uppmärksamt på denna sida af frågan.

Dessutom förekommer här ett uttalande till regeringen på pagina 9, där utskottet säger, att utskottet finner nödigt uttala, „att regeringen bör ålägga i Finland bosatta mosaiska trosbekännare att, i likhet med andra, som i detta hänseende tillerkänts särskilda rättigheter, ställa sig till efterrättelse angående slakt af djur gällande allmänna förordning”. Detta afser nu den judiska slakten, den s. k. skäkten, hvarom så mycket väsen gjorts icke blott i vårt land, utan äfven i andra kulturländer. Då man vet, att meningarna äro delade, huruvida detta sätt att döda djur är pinsammare än det sätt, som användes i kulturländerna, och då man vet, ett en mängd vetenskapsmän uttalat sig därhän, att skäkt icke förorsakar djur större lidande än annan slakt, är det väl icke skäl, att landtdagen föreskrifver regeringen dess handlingssätt, utan lämnar frågan öppen för regeringen att därom besluta, sedan regeringen inhämtat fackmäns utlåtande.

Ed. Karhinen: Esilläolevan mooseksenuskolaislakia koskevan mietinnön perusteluissa lausutaan, että mooseksenuskolaisia koskeva lainsäädäntö meillä Suomessa on vanhentunut ja vaatii perinpohjaista uudistamista, ja mainitaan edelleen, että kysymys on ollut esillä valtiopäivillä jo vuodesta 1872 alkaen, viimeksi yksikamariessa eduskunnassa vuosina 1907 ja 1909. Mietinnössä ei kuitenkaan tarkemmin mainita niitä syitä, minkä vuoksi asia siitä huolimatta on vielä tähän saakka ollut ratkaisematta.

Millainen on sitten tuo mooseksenuskolaisten asema Suomessa, joka jo melkein puolivuosisataa on häirinnyt suomalaisen lainsäätäjän omaatuntoa? Mietinnössä siitä mainitaan ensiksikin, että ne määrättyt mooseksenuskolaiset, jotka senaatin vuonna 1889 antaman kiertokirjeen nojalla ovat saaneet perheineen asettua maahan, ovat velvolliset joka kuudes kuukausi uudistamaan ololipunsa, että he yleensä saavat oleskella ainoastaan niissä kaupungeissa, mitkä on osotettu heille asuinpaikaksi ja siellä elatukseen harjoittaa vain määrättyjä elinkeinoja. Nämä oikeudet ulottuvat myös heidän lapsiinsa, mutta ainoastaan niin kauvan, kuin nämä asuvat vanhempainsa luona tai siihen asti kuin menevät naimisiin tai heidät kutsutaan sotapalvelukseen. Muiten mooseksenuskolaisten oleskeleminen maassa riippuu kuvernöörin harkinnasta. Lähemmin määriteltynä nämä oikeudet ovat: Ensiksikin mooseksenuskolaisella, jolla on oikeus asua maassa, ei ole liikuntavapautta kuten muilla ihmisillä, puhumattakaan siitä, ettei hänellä ole oikeutta siirtyä asumaan muualle. Hän ei saa matkustaa toiselle paikkakunnalle ei edes kolmea kilometriä ulommaksi siitä kaupungista, jossa hän asuu. Jos hän sen tekee, uhkaa häntä maasta karkoitus kuin mitäkin rikollista, ja oimituisinta tässä on se seikka, että näissä tapauksissa on voitu karkoittaa ei ainoastaan se henkilö, joka tällaisen pöyristyttävän rikoksen on tehnyt, vaan jopa koko hänen perheensäkin. Suomessa asuva mooseksenuskolainen ei saa antautua taipumustensa mukaiselle ja harrastamalleen työalalle, vaan täytyy hänen olla ehdottomasti kauppias, kaupustelija. Henkensä ylläpitämiseksi, niin sanotaan tässä mietinnön perusteluissa, saa hän kaupustella leipää ja muita leipurintuotteita, sika-reita, tulitikkuja ja muuta sellaista rihkamaa. Tämä merkitsee sitä, että jos mooseksenuskolainen esimerkiksi olisi tahtonut olla kelloseppä, on häneltä yksinkertaisesti sulettu myymälänsä ovet tai hänet on pakotettu joko maasta siirtymään pois tai sitten ryhtymään kauppiaksi. Tällainen tapaus, ettei mooseksenuskolaisen ole sallittu harjoittaa kelloseppän liuketta, on tapahtunut Viipurissa aikaisempina vuosina.

Kolmanneksi avioliittokysymys. Edellä jo mainitsin, että täällä asuvien juutalaisten lapsilla on oikeus asua ja henkensä ylläpitämiseksi harjoittaa niitä elinkeinoja, joita heidän vanhemmilensa on suotu, mutta vain niin kauvan kuin eivät ole naimisissa. Tästä säännöksestä johtuu käytännössä että jos juutalaisnuorukainen haluaa mennä naimisiin vaikka täällä syntyneen ja vanhempiensa luona asuneen morsiamensa kanssa,

täytyy hänen, jos edelleen haluaa maassa olla saada senaatilta erikoislupa. Luvan anto riippuu senaatin harkinnasta eikä aina ole myönteinen. Tuskin kymmentä vuotta sitten karkoitettiin täältä pari sellaista juutalaista, jotka eivät halunneet alistaa tunteitaan hallinnollisten säännösten alaisiksi. Takavuosilta kerrotaan, miten eräs Hämeenlinnassa syntynyt ja kasvanut juutalainen oltuaan neljä vuotta Venäjällä sotapalveluksessa palasi vanhempiensa luo, joiden turvissa hän saati olla viranomaisten suvaitsevaisuuden vuoksi. Mutta kun tämä nuorukainen meni naimisiin, tahtoi edelleen asua vanhempiensa luona, annettiin hänelle karkoituskäskeä vangitsemisen uhalla. Vanhempien käännyttyä kuvernöörin puoleen vastasi kuvernööri, että kuka käski häntä ilmoittamaan että se nainen oli hänen vaimonsa, olisi sanonut, että se on vieras nainen ja elänyt hiljaksiin hänen kanssaan vain, siitä ei laissa mitään sanota. On sitä paitsi tapauksia, jolloin juutalaista on oikeudessa syytetty vaimonsa ja perheensä salaamisesta. Tällainen tapaus on myös sattunut Viipurissa. Oikeudessa kertoi syytetty avonaisesti ilmoittaneensa senaattoreille miterasianlaita oli, että hänellä oli vaimo ja että hän tahtoo asua täällä vaimonsa kanssa. Mutta senaattorit asetuksia noudattaakseen antoivat hänelle luvan oleskella maassa vain niin kauvan kuin hän menee naimisiin. Tätä miestä syytettiin rikoksesta, jota hän ei itse asiassa ollut tahtonut tehdä. Mutta siitä huolimatta hänet sakoitettiin siihen 100 markalla.

Niitä asetuksia, jotka vielä faktillisesti ovat voimassa, ei kuitenkaan viime vuosien aikana ole niin ankarasti noudatettu. Ihmisyys on päässyt vaikuttamaan viranomaisiinkin. Silti eivät kuitenkaan kaikki vielä ole menetelleet niin hyvin kuin olisi ollut toivottavaa. Helsingissä on vielä joku vuosi takaperin raahattu ensin poliisiasemalle ja sitten Söörnäisten kuritusvankilaan 70—80 vuotiaita vanhuksia, jotka eivät aikanaan ehtineet uudistaa ololippuansa. Kun nykyinen maailmansota puhkesi ja Viaporin komendantti antoi määräyksen siviiliväestölle poistua täältä kaupungista, silloin luonnollisesti halusivat täällä oleskelevat juutalaiset perheet pelastua ja poistua. Mutta kun he matkustivat Hämeenlinnaan, vangittiin heidät siellä ja vasta pitempien selitysten ja asian käsittelyn jälkeen sallittiin niiden perheiden, joista elättäjä oli mennyt sotaan, asettua Hämeenlinnaan asumaan.

Useita muitakin tämäntapaisia seikkoja voisi luetella kymmenittäin; kun hiljaiset, sivistyneet ihmiset ovat halunneet täällä Suomessa viettää kesänsä, on heidät yksinkertaisesti senaatin pää-

töksellä karkoitettu täältä pois. Koulusivistyksenkään ei juutalainen pääse osalliseksi, sillä kouluun päästäkseen vaaditaan meillä kastetodistus.

Näistä muutamista esimerkeistä käynee jo ilmi, että juutalaisten asema meillä ei ole kadehdittava. Sitäpaitsi se on vaikuttanut turmiollisesti suomalaistenkin moraaliin. Niillä seuduilla, joissa asun, ei ole lainkaan poikkeuksellista, että juutalainen on saanut asua täällä tavallisen poliisimiehen luvalla, kun tämä on saanut siitä jonkunlaisen rahapalkkion. Tämä ei tietysti ole eduksi enempää juutalaisille kuin suomalaisillekaan.

Kaikissa sivistysmaissa onkin juutalaisilla jo aikoja sitten ollut täydet kansalaisoikeudet. Suomessa, jonka korkeasta sivistyksestä ja kehitystasosta on niin paljon aivan viime päivinä valtiollisen kysymyksen yhteydessä ollut puhetta, on juutalaiset teljetty ihmisarvoa alentavan ghetto-järjestelmän kahleisiin. Käsistä ja jaloista ovat Suomen vallassa olevat ainekset sitoneet juutalaiset, asettaneet tunteet ja sivistyspyrkimykset pakkomääräysten alaisiksi. Täytyy yhtyä siihen lausuntoon, jonka eräs ruotsalainen edustaja talonpoikaissäädystä 1897 lausui juutalaiskysymyksen esillä ollessa. Hän sanoi: „On tosiasia, että juutalaisten asema on tällainen vain siellä, missä heiltä on riistetty ihmisoikeudet, ja kansoissa, jotka itse seisovat sangen alhaisella kehitystasolla”. Ne syyt, joiden nojalla aikaisemmin vuonna 1910 vastustettiin juutalaisten tasa-arvoistuttamista, ovat etupäässä taloudellisia. Sitä osottavat kaikki asiasta suoritettut viralliset keskustelut valtiopäivillä. On tosin joskus yritetty käyttää uskontoakin keppihevosenä, mutta se on ollut vähän liiaksi kouraantuntuva veruke, jonka takana selvästi on kuultanut teollisuus- ja liikemaailman pelko voitto-osinkojen pienemisestä tämän sille niin rakkaan Suomen kansan kustannuksella. Porvaristo onkin, mikäli siitä asia kulloinkin on riippunut, tarmokkaasti vastustanut oikeuksien antamista juutalaisille, ja Venäjän taantumus oli sille mieluisana avustajana tässä tehtävässä.

Tästä mietinnöstä päättäen on perustuslakivaliokunta ollut yksimielinen siitä, että nyt jo juutalaisille olisi annettava kansalaisoikeudet. Eri mieltä ilmenee vain järjestyksessä. Yksimielisyys on sittenkin vain näennäinen. Jo valiokunnassa ilmeni eräissä sen jäsenissä suuri vastenmielisyys koko kysymystä kohtaan, ja tältä näkökannalta lähtien yritettiin sitten lakiehdotus saada mahdollisimman huonoksi. Tämän kannan ilmauksena on m. m. pulpahtanut mie-

tintöön liitetty ensimmäinen vastalause, jossa ehdotetaan myönnettäväksi kansalaisoikeudet ainoastaan Suomessa asuville juutalaisille, ja muille mooseksenuskolaisille myönnettäisiin ne oikeudet, joita muut Venäjän kansalaiset tai ulkomaalaiset Suomessa nauttivat. Tarkoituksena tällä ehdotuksella on estää juutalaisia tulvasta Suomeen suuremmassa määrässä. Että keino tässä suhteessa on heikko, jopa kokonaan tehoton, sen huomaa jo heti ensi silmäyksellä. Ihmisten siirtyminen maasta toiseen tai paikkakunnalta toiselle ei johdu yleensä mistään päänäpistöstä tai huvittelunhalusta. Nykyinen yhteiskuntataloustiede ja tilastot osottavat siirtymisen niin ylempien kuin alempien kansanluokien kesken tapahtuvan taloudellisista syistä. Työläinen samoin kuin kapitalisti siirtyy paremmille ansiomaille, ja tähän asti ei Suomi vielä ole ollut mikään luvattu maa tässä suhteessa. Meidän ei tarvitse pelätä juutalaisten työläisten joukkosiirtymistä tänne, sillä juutalainen työläinen tarvitsee ansiotyötä elääkseen. Entä juutalainen kapitaali? Sitä saattaa ehkä enemmän tulla ja se saattaa niellä Suomen liike- ja teollisuuselämän. Tämä se onkin kipein kohta meidän suurporvaristollemme. Juutalaiset rahamiehet saattavat ottaa käsiinsä ne vähäiset luonnonrikkauudet, joita maassamme on, mutta kuinka paljon niitä tähän asti on suomalaisten käsissä? Tuon tuostakin luetaan sanomalehdissä, että se ja se ulkomaalainen yhtiö on ostanut ne ja ne kosket ja metsät y. m. Mitä eroa tässä tapauksessa on muukalaisella ja muukalaisella pääomalla? Vastalauseen heikko kohta on juuri siinä, että sen mukaan ulkomaan ja Venäjän juutalaiset saisivat samat oikeudet kuin muut ulkomaalaiset ja venäläiset, ja tämä oikeus avaa kyllä tien avoimeksi juutalaisillekin pääomille Suomeen. Sitä kotimaisen riistännän suojelutullia, jota ehdotuksella on tarkoitettu, ei voida näinollen saavuttaa. Tämän lakiehdotuksen mukaan, joka tänä päivänä on esillä, tultaisiin myöntämään juutalaisille oikeus saavuttaa kansalaisoikeudet Suomessa samoilla ehdoilla kuin se myönnetään muille Venäjän kansalaisille tai ulkomaalaisille. Myöskin annettaisiin tämän lain mukaan juutalaisille oikeus harjoittaa uskontoansa täällä sekä mennä avioliittoon. Se pykälä, jossa avioliitosta puhutaan, ei ole täysin tyydyttävä, koska se sitoo toistaiseksi juutalaisten avioliitto-oikeuden ja pätevyyyden siviiliavioliittolain vahvistamiseen, jota vielä ei ole tapahtunut, eikä tiedetä milloin se tulee tapahtumaan.

Mietinnössä on myöskin kosketeltu erästä juutalaisten uskonnollista menoa, teurastustapaa, ja

lausuttu toivomus, että juutalaiset, saavutettuaan Suomen kansalaisoikeudet, myöskin alistettaisiin noudattamaan tässä tapauksessa Suomen lakia. Tämä kysymys ei ole tämän lain yhteydessä järjestettävissä. Se kaipa pitempää valmistelua samoin kuin erinäisiä muita toimenpiteitä, joten se huomautus, joka mietinnön sivulla 8 on, voisi aivan hyvin jäädä siitä pois.

Suuren valiokunnan, johon tämä mietintö ja lakiehdotus menee, toivoisin kiinnittävän huomiota tuohon avioliittokysymykseen ja, jos mahdollista, saavan sen sellaiseksi, että juutalaisilla jo nyt heti tämän lain voimaantulon jätessä olisi tilaisuus solmia avioliitto siksi pätevästi, että Suomessa sen voisi hyväksyä.

Ed. Schybergson: Hr Lille har sökt lugna andra, mähända också sig själf med ett yttrande, att någon invasion af de ryska judarnas samsta element i Ryssland till vårt land icke i anledning af denna lag vore att befara. Jag kan icke neka, att jag uti detta yttrande fann ett tyst medgifvande af att tvifvelsmål i detta afseende dock kunna hysas. Och vi, som icke omhuldat denna sak i samma mån som hr Lille, måste rent af hysa bekymmer just i det afseende hr Lille angifvit, och jag befarar, att vårt folk dock icke har förmåga att med sig assimilera dessa element, om de en gång komma hit, i all synnerhet som ju här i landet ändå finnes alltför mycket främmande folkelement. Däremot är jag naturligtvis, såsom jag alltid har varit, ense om att judar, som äro födda här i landet eller vistats här en längre tid, skola få fulla medborgerliga rättigheter.

Min ståndpunkt i denna fråga är af grundlagsutskottet uttalad på ett, såsom mig synes, synnerligen lyckligt sätt. Grundlagsutskottet förutsätter nämligen möjligheten af att för denna gång stadgas endast om tillerkännande af medborgarrätt åt mosaiska trosbekännare, som äro födda i Finland eller en längre tid varit bosatta härstädes, medan villkoren för öfriga mosaiska trosbekännare att erhålla medborgerliga rättigheter lämnades beroende, till dess lagstiftningen angående förvärfvande af medborgarrätt i landet öfverhufvudtaget blir ordnad. Jag hoppas att stora utskottet skall taga denna i grundlagsutskottets betänkande uttalade tanke till rättesnöre vid omarbetandet af lagförslaget.

Ed. Lilius: Minä pyysin puheenvuoroa tehdäkseni erään lakiteknillisen huomautuksen, tarkoituksessa saada puheenvuoron vasta sitten kuin yleiset huomautukset oli tehty, mutta kun kerran

jo nyt sain sen, niin tahdon kiinnittää suuren valiokunnan huomion erääseen omituiseen seikkaan perustuslakivaliokunnan mietinnössä olevassa toisessa lakiehdotuksessa. Siinä nimittäin ihmeekseen näkee sellaisen ilmiön, jota ei koskaan ennen ole lainsäädännössä nähnyt, nimittäin sulkumerkin. Ensimmäisellä rivillä jo näkee sanan „maanpakolaiseksi tai” sulkumerkein sisällä ja muutama rivi myöhemmin näkee „ei” sanan jälkeen kolme riviä sulkumerkeissä. Tämä johtuu nähtävästi siitä, että tämä pykälä semmoisenaan on otettu jostakin lakipainoksesta, jonka julkaisija on pannut nämä sanat sulkumerkkien sisälle osviiaksi siitä, että ne eivät enää ole voimassa. Siinä hän ne käyvät päinsä, mutta kun eduskunnan nyt tulee vahvistaa laki, on mahdotonta, että eduskunta ottaa sanat sulkumerkkien sisään osoitteeksi, etteivät ne enää ole voimassa. Luonnollisesti sellaiset voimattomiksi jo käyneet määräykset ovat jätettävät laista pois. Ainakin nuo ensimmäiset sanat „maanpakolaiseksi tai” ovat poisjätettävät. Toisen sulkumerkin edellä oleva sana „ei” ei tule mihinkään lauseyhteyteen muiden sulkumerkkien jälkeen olevien sanojen kanssa, nämä sanat kun tulisivat kuulumaan: „ei — — — rikosasiana ei ilmiintaja eivätkä ne”.

Tämä § olisi suurella valiokunnassa kentiesi paraiten kirjoitettava uudestaan. Sillä jos nuo myöhäisemmät sulkumerkit jätettäisiin pois, voisi syntyä epätietoisuutta sen kautta, että sen jälkeen kuin tämä puheenalainen lainkohta säädettiin, on voimassa olevassa palkollislaissa annettu määräys, joka muuttelee tätä, mitä tulee palkollisten todistamisoikeuteen. Näin ollen voi tästä syntyä jossain määrin epätietoisuutta tulevaisuudessa. Koko pykälä olisi näin ollen ollut kirjoitettava jossain määrin uudestaan. Jos suuri valiokunta kuitenkin ei tahdo ryhtyä tähän tehtävään, niin asia voitaisiin kentiesi auttaa myös sillä, että tähän lisättäisiin aivan uusi momentti, joka tarkoittaisi yksinomaan mooseksenuskolaisia. Entiset sanat, että se, joka ei ole kristinuskoa, ei saisi todistaa, pysytettäisiin voimassa, mutta tulisi sellainen toinen momentti tähän §:ään lisättäväksi, että „Ylläoleva kielto, ettei se, joka ei ole kristinuskoa, saa todistaa, ei kuitenkaan koske mooseksenuskolaista”.

Tosin tämän muodostelun kautta muhamettilaiset, kiinalaiset, tataarit ja muut pakanat eivät saisi Suomessa todistaa, mutta todistamisoikeuden kieltäminen heiltä ei ilmeisestikään ole mikään yhteiskunnallinen vahinko. Päinvastoin nykyisissä oloissa voi olla hyvinkin toivottavaa, että sellaisilta yhteiskunnalle monessakin suhteessa vaarallisilta aineksilta, joita viime aikoina on Suo-

meen tunkeutunut, kielletään yhteiskuntajärjestykselle tavattoman tärkeä todistamisoikeus. Tahdon siis vielä huomauttaa, miten tarpeellista on, että suuri valiokunta muodostele tämän pykälän asianmukaisesti.

Ed. Hultin: Mitä tulee avioliiton solmimiseen mooseksenuskolaisten tahi mooseksenuskolaisen ja toiseen uskontoon kuuluvan henkilön välillä, on säännöksen laatiminen siitä tuottanut valiokunnalle paljon päänvaivaa. Valiokunta on lopuksi tullut siihen päätökseen, että näissä tapauksissa olisi noudatettava mitä siviiliavioliitosta säädetään niinkuin hallituksen esityksessäkin ehdotetaan. Siviiliavioliitto tulisi siis mooseksenuskolaisille olemaan pakollinen. Tämän suhteen on kuitenkin huomattava, että eduskunta vuonna 1911, hyväksyessään siviiliavioliittoa koskevan lakiehdotuksen, asettui valinnaisuuden kannalle. Ja koska tarkoitus nyt on valmistaa mooseksenuskolaisille sama asema kuin Suomen kansalaisille, olisi siviiliavioliitto pitänyt mielestäni hehinkin nähden määrätä valinnaiseksi uskonnollisen vihkimisen rinnalla. Tähän olisi ollut sitä enemmän syytä kuin eduskunnan hyväksymä laki siviiliavioliitosta ei vielä ole saanut vahvistusta. Valiokunta tekee perusteluissaan sen johtopäätöksen, ettei tämä laki mooseksenuskolaisista voi astua voimaan, ennenkuin on saatu voimaan laki siviiliavioliitosta. Tämä johtopäätös on kuitenkin nurinkurinen. Vallitsevasta asiantilasta olisi valiokunta korkeintaan voinut johtaa sen päätöksen, ettei mooseksenuskolainen voi solmia laillista avioliittoa ennenkuin siviiliavioliittolaki on astunut voimaan. Mutta tällainenkaan johtopäätös ei mielestäni olisi oikea. Sillä jos juutalaisille keran myönnetään oikeus muodostaa uskonnollisia seurakuntia, seuraa siitä mielestäni, että on tunnistettava päteviksi ne avioliitot, jotka näissä seurakunnissa solmitaan. Kun siviiliavioliittoa koskeva laki astuu voimaan, on avioliitto sitten lisäksi siviiliviranomaisten edessä vahvistettava. Minä tulen käyttämään tilaisuutta suurella valiokunnassa tehdäkseni ehdotuksen tähän suuntaan.

Ed. Estlander: Senator Lilius gjorde en anmärkning mot grundlagsutskottets betänkande, att det med afseende å parenteser och andra ovanliga skiljetecken visat en synnerlig vördnad för lag, men denna vördnad visades egentligen mot propositionen, som innehåller precis samma egendomlighet ur lagtekniskt synpunkt, och måste jag hålla före, att det snarare hade varit senatens sak att icke inleda grundlagsutskottet i frestelse att alltför troget imitera dess egendomligheter.

Hvad beträffar grundlagsutskottets betänkande i sak, har här under diskussionen redan anmärkts, att det lagförslag det innehåller lider af en viss oklarhet och tyvärr i en, såsom jag finner, väsentlig punkt. Utskottets motivering å pag. 8 kan icke gärna annorlunda förstås, än så, att utskottet anser, att mosaiska trosbekännare kunna ingå enligt finsk lag giltiga äktenskap blott sedan civiläktenskap blifvit infördt. Ett sådant sätt att anordna de mosaiska trosbekännarnas rättigheter och deras ställning här synes mig vara synnerligen obilligt, och ur statens synpunkt kan jag icke finna, att några betänkligheter borde möta tillerkännandet af rättsgiltighet och rättsstiftande kraft åt mosaiska trosbekännares enligt deras religiösa bruk ingångna äktenskap. Enligt min tanke kan emellertid § 4 i betänkandet, om man jämför densamma med § 1 i lagförslaget, tolkas så, att denna rätt tillägges sådana mosaiska trosbekännare, som här i landet vunnit medborgarskap. Men på grund af ordalydelsen i 5 § vore likvisst, enligt mitt förmenande, ett förtydligande af nöden, och ber jag i sådant afseende att få fästa stora utskottets uppmärksamhet vid denna sak. Härvid bör då också för vinnande af rättelse i antydt afseende ur motiveringen å pag. 8 utgå den del af stycket, som börjar med orden „Påbjudandet af obligatoriskt civiläktenskap” o. s. v. till styckets slut, emedan detta uttalande hvilar på förutsättningen, att lagen icke skall kunna träda i kraft, innan stadgande angående civiläktenskap blifvit utfärdadt.

Ed. Rosenqvist: Jag har i allt väsentligt blifvit förekommen af hr Estlander. Den anmärkning, som ldgm. Lille i sitt andragande gjorde mot 5 § af lagförslaget, synes äfven mig berättigad. I grundlagsutskottet väcktes också förslag till ändring af denna paragraf i den riktning hr Lille afsåg, och understödde jag då för min del detta förslag, men vann det icke pluralitet inom utskottet. Emellertid föreligger möjlighet att återupptaga förslaget i stora utskottet, och då jag är medlem af detta utskott, vill jag icke här närmare motivera min ståndpunkt ej heller nu framlägga förslag till ändring af paragrafen i antydd riktning.

Ed. Lille: Hr Schybergsons uttalande förefaller mig såsom en röst från det gamla bondeståndet på 1880 och 90 talen. Det är icke jag, som hyst tvifvel rörande det skadliga uti en invasion af den judiska rasens sämsta element, utan jag opponerar mig mot de tvifvelsmål, som i detta afseendet hysts af undertecknarena af den första

reservationen. För öfrigt tycktes hr Schybergson icke rätt känna till detta utskottsbetänkande. För såvidt jag förstod honom, antog han att betänkandet afsåg att gifva medborgarrätt endast åt i landet bosatta judar. Det är ju alls icke fallet. Medborgarrätt skall tillkomma alla judar i landet naturligtvis på vissa villkor.

Hvad för öfrigt beträffar den fara ur ekonomisk och sedlig synpunkt, som kunde möta, ifall en större inflyttning af obildade judiska element från Ryssland egde rum, så blefve väl faran sannoligen icke större, om vi nu beviljade dessa element medborgarrätt. När vi en gång hafva godkänt en lag, som gifver dem full näringsrätt, rätt att besitta fastighet, rätt att välja och väljas till kommunala uppdrag, hvad är då i det stora hela skillnaden? Jo de få då rätt som medborgare att delta i de politiska valen och kunna utses till tjänstemän i landet. Men skulle hr Schybergson velat stämma i bäcken, så hade han bort motsätta sig det stadgande i lagförslaget om ryska undersåtars näringsrätt, att judar äfven skulle få full näringsrätt.

Ed. Piisinen: Pyysin puheenvuoroa panakseni merkille sen epälojaalisuuden, jota eduskunnan perustuslakivaliokunnan jäsen Karhinen on osottanut sekä valiokuntaa, että valiokuntaryhmäänsä kohtaan, sillä valiokunnassa ei hänellä, mikäli minä muistan ja mikäli olen tiedustellut asiaa valiokunnan puheenjohtajalta, ollut mitään huomauttamista varsinkaan juutalaisten teurastustapaa koskevan mietinnön kohdan johdosta. Nyt hän tällä välin on saanut uusia ajatuksia ja katsoo tarpelliseksi evästää niillä suurta valiokuntaa. Minusta kuitenkin ei ole esitetty tarpeellisia syitä, jotka saattaisivat edellyttää valiokunnan mietinnön muuttamista tässäkin suhteessa.

Saatan kylläkin ymmärtää sen innostuksen, jota edustajat Karhinen ja Hultin ovat osottaneet lakiehdotuksen avioliittokohdan johdosta, mutta kun tämä kohta, jonka mukaan juutalaisten avioliittoasia tavallansa jäisi riippumaan uuden siviiliavioliittolain säädännöstä — ja varsinkin huomioonottaen sen innostuksen, mitä tähän kohtaan on eräältä taholta osotettu — minun nähdäkseni kiirehtisi uuden siviiliavioliittolain säätämistä ja jouduttamista, on sitäkin vähemmän tässäkin suhteessa syytä tehdä mitään muutoksia valiokunnan mietintöön.

Mitä taas tulee siihen ed. Liliuksen huomautukseen näistä lakitekstissä olevista hakasista, on siihen jo täällä vastattu. Pyydän huomauttaa, että olen nimenomaan kuullut, että senaattori Tu-

lenheimon, jolta hakaset ovat tähän hallituksen esitykseen jääneet, on nimenomaan uhannut erota, jos hallituksen ehdotusta ei hyväksytä. Kaiketi kunnioituksesta ja pelosta on valiokunta tahtonut hakaset säilyttää, ettei tulisi kabinettikysymystä.

Ed. Ingman: Hra Lillen lausunnon johdosta pyydän saada huomauttaa, ettei ensimmäisessä vastalauseessa ollenkaan puhuta juutalaisen väestön huonommasta aineksesta. Siinä sanotaan, että läheinen naapuruutemme Venäjään ei kehoita meitä houkuttelemaan ylipäänsä juutalaista väestöä tänne. Mikäli olen kuullut, ovat Suomen juutalaiset ylipäänsä samaa mieltä. Heidän mielestään ei myöskään pitäisi houkutella tänne juutalaisia muualta.

Ed. Isaksson: I anledning af senator Lilius' andragande ber jag att få fästa stora utskottets uppmärksamhet å en till nu pågående landtdag inlämnad och till lagutskottet remitterad motion om vittnesmål af mosaiska och mohammedanska trosbekännare; och hoppas jag, att stora utskottet vid behandlingen af lagförslaget om förändrad lydelse af 7 § 17 kap. R. B. ville taga del af denna motion.

Ed. Yrjö-Koskinen: Kuten muutamat edellisistä arvoista puhujista, uskon minäkin, ettei Suomen kansa vielä ole tarpeeksi kehittynyt ottamaan piiriinsä äkkiä suurin joukoin tätä ove-
laa ja lahjakasta kansaa, sillä me suomalaiset olemme, senhän tiedämme, kovin hitaita ja kömpelöitä ja heikkoja taloudellisten asiain hoidossa. Maassa syntyneille juutalaisille tietenkin olisi kansalaisoikeus myönnettävä. Valiokunnan huomautuksen mietinnön sivulla 8, että mooseksenuskolaisten kuten muitten Suomen kansalaisten on noudatettava lakia kotieläinten teurastuksen suhteen, pyydän erikoisesti laskea suuren valiokunnan mieleen.

Ed. Pärssinen: Pyydän vain ed. Yrjö-Koskiselle huomauttaa, kun hän epäilee sitä, että juuri taloudellisella alalla syntyisi vaarallista kilpailua suomalaisille ja kertoo, kuinka suomalaiset ovat kömpelöitä tässä suhteessa, että näinä satuvuosina on saatu nähdä, että kyllä suomalaiset osaavat olla niin kiskureita, ettei mistään muusta kansasta tarvitse heille hakea vertaa. Sen osottavat sota-ajan gulassit.

Ed. Lantto: Minäkin tahdon lausua, että meillä Pohjanmaalla on juutalaisista sellainen

kaiku, että ne olisivat vain paljaita keinottelijoita ja liikemiehiä, mutta koska niin suurella hartaudella täällä niiden vastaanottoa puolustetaan, niin tervetuloa vain. Me tarvitsemme maamiehiä ja hyviä karjanhoitajia. Liikemiehiä on meillä liiaksi ennestäänkin, sillä yhteiskunnallinen osuustoiminta hävittää heiltä mahdollisuuksia. En voi sanoa muuta kuin tervetuloa, jos he ovat maanviljelijöitä ja karjanhoitajia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia lähetetään nyt V. J:n 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan. Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt.

2) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä, hallituksen esityksen n:o 5 johdosta valmistettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Hultin: Esillä olevan lakiehdotuksen tarkoituksena on aikaansaada tähänastista täydellisempi välikysymysmenettely siinä suhteessa, että eduskunnalla tulee olemaan tilaisuus käsitellä välikysymystä siinäkin tapauksessa, ettei hallituksen jäsen siihen vastaa, sekä tehdä tarpeellisen selvittelyn tapahduttua asiasta johtuva päätös, joka saattaa sisältää joko luottamuksen tai epäluottamuksen lausumisen hallitukselle. Välikysymysmenettely on, kuten tietty, nykyään parlamentaarisessa elämässä suoranaisin muoto, jonka avulla mielipiteen selvittely eduskunnan ja hallituksen välillä tapahtuu. Eduskunnan välikysymysoikeus tekee hallitukselle mahdottomaksi asettua eduskunnan arvostelun yläpuolelle tai siitä piittaamattomaksi, ainakin niin kauvan kuin eduskunta on koolla ja saattaa tätä oikeuttaan käyttää. Sillä välikysymysjärjestelmän edellytyksenä on, että hallitusta on hoidettava eduskunnan hyväksymään suuntaan ja että hallitus, joka ei siihen suostu, jättää paikkansa toiselle, eduskunnan luottamusta nauttivalle hallitukselle. Mutta kokemus muissa maissa on osoittanut senkin, että semmoinen mielipiteen vaihto, jonka välikysymysmenettely sisältää, vaatii kummaltakin asianosaiselta suurta varovaisuutta ja tarkkaa harkintaa, jos mieli välttää yllättäviä seurauksia, joita ehkä ei kummallakaan taholla haluta ja

jotka yleisen edun kannalta eivät ole suotavia. Täytyy toivoa, että Suomen eduskunta ja sille vastuunalainen hallitus tulevat tässä suhteessa löytämään oikean keskitien.

Toinenkin tärkeä uudistus sisältyy käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen. Yksityiselle edustajalle ehdotetaan annettavaksi oikeus esittää hallituksen jäsenelle kirjallisia kysymyksiä hänen virka-alansa kuuluvista asioista, joihin kysymyksiin hallituksen jäsen jossakin seuraavassa istunnossa antaa suullisen tai kirjallisen vastauksen, jos katsoo sen mahdolliseksi. Sellaisten yksinkertaisten kysymysten johdosta ei kuitenkaan saa eduskunnassa virittää keskustelua eikä myöskään tehdä päätöstä. Tällaistakin kyselymuotoa käytetään sängen ahkerasti useissa ulkomaitten parlamenteissa. Englannin parlamentissa esimerkiksi on kolme neljännestuntia neljänä viikon päivänä määrätty tällaisten kysymysten vastaamiseen, ja päiväjärjestys sisältää niinä päivinä luetelon sellaisista kysymyksistä. Kysymykset tarkoittavat tavallisesti erikoisempien paikallisten epäkohtien huomauttamista sille ministerille, jonka valta-alaan parannusten aikaansaaminen kuuluu, sekä tiedustelua, mitä ministeri aikoo asiassa tehdä. Näin ollen täytyy yksityisen ministerin omissa hallitustoimissaan ja alaistensa toimien valvonnassa aina pitää mielessä, kuinka ja mitä hänen on niistä vastattava, jos niistä parlamentissa nostetaan kysymys. Meidänkin oloissamme olisi tämä epäilemättä suotavaa, sillä vaikka meillä toivottavasti ei enää ollakaan semmoisella kannalla kuin ennen aikaan, että nimitäin hallituksen ei tarvitse välittää muista tiedoista kuin niistä, mitkä hän saa virallista tietä, niin ei kuitenkaan voida vaatia, eikä edes olettaa, että hallituksen jäsen voisi seurata esimerkiksi kaikkia sanomalehtiä ja tietää, mitä milloinkin milläkin paikkakunnalla tapahtuu ja mikä ehkä vaatisi hänet asiaan ryhtymään. Tämöisiin tapauksiin tarjoutuu nyt vastedes eduskunnan jäsenelle tilaisuus kiinnittää hallituksen jäsenen huomiota. Ajattelen esimerkiksi sellaisia epäjärjestyksiä, joista nyt luemme melkein joka päivä sanomalehdissä, varsinkin paikallisissa lehdissä. Eniten huolestuttavia ovat uutiset väkivallantekojen lisääntymisestä tänne sijoitetun venäläisen sotaväen puolelta. On selvää, ettei aseettomalla kansalla ole mitään turvaa aseellisten sotilaitten pakotusta, uhkauksia ja mielivaltaa vastaan. Suomalaiset järjestyksmiehet ovat näissä tapauksissa luonnollisesti aivan voimattomia. Missä he ovat yrittäneet sotilaitten väkivaltaa ja epäjärjestyksiä ehkäistä, siinä on monesti käynyt niin, että he itse ovat joutuneet väkivallasta

kärsimään. Eräissä tapauksissa ovat sotamiehet myös ryhtyneet asevoimin puolustamaan suoraanaisesti lain ja järjestyksen rikkooja järjestyksenvastaa vastaan, joka on yrittänyt ottamaan ne talteensa. Varsin monissa tapauksissa on yksinäisiä naisia hätyytetty raiskausyrityksen aikeessa. Lappeenrannassa ilmestynyt sanomalehti „Etelä Saimaa” kirjoittaa 14 päivänä tätä kunta seuraavaa:

„Viime yönä riitaantuivat Viipurin tien varrella Kaukaalle menevän rautatien luona suomalaiset työmiehet ja venäläiset sotilaat naisten vuoksi, josta oli seurauksena, että sotilaat ampuivat kiväärillä kaksi kertaa metallityömiestä Matti Laitalaa Lappeelta. Kun kiväärissä oli dum-dum-kuulia ja yksi niistä tuli Laitalan selkärangaista ulos, ovat haavat hengenvaarallisia. Hänet on viety sairashuoneelle. On epätietoista jääkö hän henkiin. Paitsi yllämainittua tihutyötä jahtasi useihin satoihin nouseva sotamiesjoukko kaiken yötä rauhallisia ihmisiä, ajaen heitä takaa, särkeä kiväärinperillä akkunoi ta seista taloista” j. n. e. Tämän yhteydessä lehti lausuu ankaran paheksu misen niille suomalaisille naisille, jotka oman kansallisen arvonsa unohtaen menevät seurustelemaan muokalaisten kanssa ja siten välillisesti aiheuttavat tällaisia mellakoita ja minäkin pyydän yhtyä tähän paheksu mislauseeseen. Vaikka en olekaan siihen vielä valtiopäiväjärjestyksen kautta nimenomaan oikeutettu, rohkenen kiinnittää asianomaisen hallituksenjäsenen huomiota venäläisten sotilaitten harjoittamiin väkivaltaisuuksiin siinä toivossa, että maan kenraalikuvernöörille esitetään vakava vaatimus paremman kurin ylläpitämisestä tänne sijoitetussa venäläisessä sotaväessä, ettei siitä kehittyisi vieläkin suurempi vaara maan rauhalliselle väestölle. Tahdon myös saada tältä paikalta lausutuksi sen toivomuksen sanomalehdistön kautta perille saatettavaksi, että venäläisen sotaväen toveri järj estöt katsoisivat kunnia-asia kseen tarpeellisilla toimenpiteillä ylläpitää sitä hyvää mainetta, jonka venäläisen sotaväen käytös maassamme ylipäänsä aikaisemmin on ansainnut.

Puhemies: Kuultuani loppuosan ed. Hultinin lausuntoa katson täytyväni huomauttaa, että loppuosaltaan lausunto ei kosketellut asiaa.

Ed. Alkio: Pyydän vain ilmoittaa, että kun valiokunnassa olen osittain ottanut osaa myös tämän mietinnön käsittelyyn, olen asettunut siellä sille kannalle, mikä ensimmäisessä vastalauseessa ilmenee. Mutta kun en ole ollut tilaisuudessa siihen yhtymään, niin ilmoitan vain, että olen sillä kannalla kuin ensimmäinen vastalause.

Ed. Hänninen-Walpas: Senaatti on asettanut jonkin vanhoillisen komitean tekemään muutosehdotuksia Suomen perustuslakeihin. Komitea on valmistellut ehdotuksia milloin yhdestä, milloin toisesta asiasta. Eduskunnan tiedossa ei ole suunnitelmaa, millä tavalla kaikki muutokset tulisivat järjestetyiksi. Siitä johtuu, että näitä erikoiskohtia käsiteltäessä emme aina tiedä, mitä samasta asiasta tulee joihinkin toisiin lakiehdotuksiin. Tässä nyt puheenaolevassa mietinnössä on ainakin pykälän ensimmäinen momentti sellainen, joka luultavasti tulee myös hallitusmuotoon. Olisi saatava sanamuodot näihin ainakin samoja asioita käsitteviin kohtiin sellaisiksi, mikäli ne tulevat eri lakeihin, että ne olisivat lähimain samanlaisia.

Tässä ensimmäisessä momentissa on hiukan omituinen sanamuoto. Tämä kuuluu: „Senaatin talousosaston jäsenet, jotka nimitetään Suomen eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä, ovat virkatoimistaan eduskunnalle vastuunalaiset”. Tästä voisi pilkallisesti vetää sen johtopäätöksen, etteivät ne senaatin talousosaston jäsenet, jotka eivät ole nimitetyt Suomen eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä, ole eduskunnalle toimistaan vastuunalaisia. Selvempää olisi luonnollisesti sanoa, että senaatin jäsenet on nimitettävä niistä ja niistä henkilöistä. Silloinhan se olisi varmaa. Tuo määritelmä, että senaatin jäsenet on nimitettävä eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä, ei voi olla joka tapauksessa riittävä. Eduskunta kokoontuu joka vuosi. Istuntokausi tulee olemaan neljä kuukautta vuodessa. Voisi selvästi määrätä, että senaatin jäsenet on nimitettävä eduskunnan esittämistä henkilöistä, ettei hallituksella olisi varaa loiria itselleen mieleisiään. Tällainen määräys vähentäisi luultavasti kumartelemista ja sen sellaista, siinä tapauksessa, jos hallituksen jäsenen nimittäminen jäisi, niinkuin eräessä toisessa lakiehdotuksessa on ehdotettu, kenraalikuvernöörille tai tulisi olemaan edelleen Venäjällä.

Toisessa momentissa on se hyvä puoli, että hallituksen jäsenille voidaan hyvin helposti tehdä kysymys jostakin asiasta. Tarvitsee vain esittää pieni kirjelmä ja eduskunnan puhemies toimittaa sen hallituksen jäsenen tietoon. Mutta omituinen kohta tässä momentissa on seuraava: „Tällaisesta asiasta älköön eduskunnassa keskusteltako älköönkä päätöstä tehtäkö”. Tullaan siis semmoiseen menettelytapaan, että yksi eduskunnan jäsen saa kysyä hallitukselta, hallituksen jäsen vastaa, kaikki muut eduskunnan jäsenet kuuntelevat hörössä korvin, mitä se vastaa. Jos vastauksen johdosta tekisi mieli sanoa jotain, niin se kielle-

tään. Mitähän varten tällainen kielto tarvitsee olla olemassa? Eiköhän tähän kohtaan voisi saada suuressa valiokunnassa muutosta? Muutos voisi olla tähän suuntaan käypä: „Hallituksen jäsenen on annettava eduskunnan määräämässä ajassa suullinen tai kirjallinen vastaus asiassa. Jos eduskunnassa tehdään sen johdosta päätösehdotus, jota vähintään 20 edustajaa kannattaa, niin on asia lähetettävä valiokuntaan. Eduskunta tekee päätöksen valiokunnan annettua lausuntonsa.” Täten voisi myöskin tuollainen kysely johtaa toimenpiteisiin eduskunnan puolelta, oikean päätösehdotuksen tekemiseen, sen mukaan kuin asia antaisi aiheita, ettei tätä kyselyä ja vastausta tapahtuisi aivan turhanpäiten. Tämän pykälän 3 momentissa, joka koskee suoranaista välikysymystä, voisi myös menettely olla hiukan toisellainen, kuin on ehdotettu. Sitten kun kysymys eduskunnassa on esitetty ja ollut pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon, olisi eduskunnan saatava päättää, minkä ajan kuluessa hallituksen jäsenen on annettava vastaus. Valiokunta ei pane ollenkaan määräaikaa, minkä ajan kuluessa hallituksen pitäisi antaa vastaus. Siis hallitus voisi viivyttää asiaa viikon, pari, kiireellisessä tapauksessa kuukauden, kaksikin. Jatko voisi olla seuraava: „Tämä päätös ja tehty välikysymys on puhemiehen toimesta ilmoitettava asianomaiselle hallituksen jäsenelle, joka sopii puhemiehen kanssa, milloin vastaus kysymykseen annetaan. Kun vastaus on annettu tai sen antamiseen myönnetty määräaika on loppunut ja keskustelu asiasta eduskunnassa on päättynyt, esittää puhemies päiväjärjestykseen siirtymismuodon”.

Valiokunnan mietinnön sivulla 40 on lause: „Valiokunnan tulee ehdottaa perusteltu ehdotus päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jonka lopullisesta sisällyksestä eduskunta päättää”. Tämä voisi olla, että „valiokunta tekee eduskunnalle perustellun ehdotuksen eduskunnan päätökseksi”. Eduskunta tekee sen jälkeen päätöksensä asiasta; silloin eduskunta voisi päätöksessään selvästi lausua, että hallituksen jäsenen, joka ei tyydytä eduskuntaa, on erottava tai koko hallituksen erottava.

Muuten valtiopäiväjärjestyksen 46 §:ssä vaaditaan virkamiehiä antamaan pyydettyjä asiakirjoja eduskunnan valiokunnille. Tämän pykälän viimeinen lause kuuluu: „Jos niitä ei voida antaa, on syy siihen valiokunnalle ilmoitettava”. Siis ei eduskunta voisi mitenkään velvoittaa virkamiehistöä antamaan asiakirjoja. Löytyy sellaisia valtiopäiväjärjestyksiä, joissa on jotenkin tarkka velvoitus. Onhan määräyksiä, että eduskunnan valiokunnalle on annettava hallituksen pöytäkir-

jat tarkastettaviksi, silloin kun se tahtoo. Sellainen määräys täytyisi minun mielestäni välttämättä liittää tähän. Sillä täytyisihän toki eduskunnan valiokunnalla olla valta tutkia kaikki edesvastuullisen hallituksen pöytäkirjat, joista kävisi selville, mitenkä hallitus kokonaisuudessaan on käsitellyt ja päättänyt asiasta, ja josta myös kävisi selville mitenkä hallituksen yksityiset jäsenet ovat käsitelleet asioita. Jos meillä vielä saataisiin eduskunnalle vastuunalainen korkein tuomioistuin, niin sen pöytäkirjoihin nähden sopisi sama menettely, ja myös korkeimpaan hallinto-oikeuteen nähden. Olen tehnyt nämä huomautukset siinä toivossa, että suuri valiokunta muuttaisi ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämäkin asia lähetetään päätöstä itse asiassa tekemättä eduskunnan suureen valiokuntaan.

Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt.

3) Ehdotus ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannapenemisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty ed. Arosen y. m. eduskuntaesitys, n:o 1, joka sisältää ehdotuksen mainittujen lainkohtien muuttamisesta.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu; sitten ryhdytään yksityiskohtin pykälä pykälältä tarkastelemaan suuren valiokunnan ehdotukseen sisältyvää kolmea lakiehdotusta kutakin erikseen.

Kun ei kukaan halua yleiskeskustelua, siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Sen jälkeen esitellään lakiehdotukset kohta kohdaltaan ja hyväksytään jokainen keskusteltua.

Puhemies: Asian toinen käsittely on päättynyt.

4) Ehdotus kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä

lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty ed. K. H. Wiikin y. m. eduskuntaesitys n:o 5, joka sisältää ehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Puhemies: Toiseen käsittelyyn esitellään suuren valiokunnan mietinnössä oleva ensimmäinen ponsi.

Keskustelu:

Ed. K. H. Wiik: Med en viss förvåning har jag tagit del af det föreliggande förslaget, som går ut på, att den i ärendet väckta motionen måtte få förfalla och att landtdagen i stället måtte uppmana regeringen att till dess godkännande öfverlämna ett förslag om dödsstraffets afskaffande. Jag har icke kunnat finna den af lagutskottets förebragta motiveringen för detta förslag bindande. Med glädje har jag funnit, att utskottet enhälligt beslutit omfatta motionens syfte, men utskottet har därjämte på grund af omständigheter, som jag måste finna beteckna en betänklig formalism, stannat vid det förslag, som nyss nämndes. Utskottet anser, att en lagstiftningsåtgärd, sådan den i motionen föreslagna, icke skulle lämpa sig för ernåendet af det i motionen afsedda syftet, utan att alla de paragrafer i strafflagen, där dödsstraff är stadgadt, borde ändras. Förvisso borde den gällande strafflagen såväl i det afseende, hvarom nu är fråga, som också i en mängd andra afseenden underkastas en genomgripande reform. Men då en sådan reformering icke låter sig i hastigheten genomföra, och då landtdagen i flere andra fall har funnit en partiell reformering af strafflagen möjlig, så synes det mig, att en sådan vore möjlig också i detta fall, och denna reform kunde, synes det mig, lämpligen genomföras genom stiftande af en sådan lag, som jag haft äran föreslå.

Hvad beträffar den omständigheten, att jämväl en reformering af förordningen om verkställighet af straff vore nödig, så synes det mig, att, i händelse den af mig väckta motionen godkännes, därpå i och med detsamma följer, att verkställighetsförordningen förlorar sin giltighet uti de delar den rör verkställande af dödsstraff. Likaså hvad beträffar de paragrafer i strafflagen, som gälla mord å personer, tillhörande den kejsarliga familjen, förlora själfvallet dessa paragrafer sin verkan, då en kejsarlig familj ej längre existerar.

De af utskottet nämnda formella skälen för förkastande af min motion finner jag således icke vägande, men jag finner vägande sakliga skäl tala för ett godkännande af motionen. Det har visat sig, att under tider, då upprädda förhållan-

den råda uti samhället, en tendens har gjort sig gällande inom den ägande klassen att utnyttja de judiciella myndigheter, hvilka denna klass har till sitt förfogande i klassyfte genom skärpning af straff, som har ådömts för brott, utförda af personer, som tillhöra den icke-ägande klassen, och äfven användandet af dödsstraff har visat en stegring under sådana tider. Den tid, som vi nu lefva i, är om någon en tid, då samhället genom-bärfvas af starka svallningar, och det är under sådana tider riskabelt att i strafflagen bibehålla paragrafer, som kunna utnyttjas af en samhällsklass gentemot en annan. Detsamma är förvisso förhållandet med en mycket stor del af paragraferna i vår gällande strafflag. Men de paragrafer, som tillställa ett användande af dödsstraff, äro särskildt betänkliga af orsaker, som jämväl grundlagsutskottet påpekat, nämligen för det att en exekverad dödsdömd icke kan återkallas, och misstag eller förseelser, som ett dödsstraff kan innebära, kunna icke godtgöras.

Jag vågar sålunda föreslå, herr talman, att landtdagen, med förkastande af det föreliggande utskottets förslag, måtte besluta godkänna den af mig i ärendet väckta motionen.

Ed. S o p a n e n : Herra Wiikin muistutukset saavat selityksensä siitä, että hän ei ole ollut saapuvilla asian ensimmäisessä käsittelyssä ja ettei hän myöskään ole saanut tietoonsa niitä syitä, jotka silloin esitettiin valiokunnan mietinnön hyväksi ja niiden samojen väitteitten ja muistutusten torjumiseksi, jotka hän nyt tässä on esittänyt. Mutta kun minä pidän sopimattomana ryhtyä tässä nyt toistamaan kaikkia noita syitä, niin pyydän ainoastaan saada viitata siihen keskusteluun, joka ensimmäisessä käsittelyssä täysi-istunnossa on tapahtunut. Ja muutoin pyydän saada huomauttaa siitäkin seikasta, joka herra Wiikille ilmeisesti myöskin on tuntematon, etteivät ne samat syyt, jotka hän on täällä esittänyt, myöskään suuressa valiokunnassa saavuttaneet mainittavaa kannatusta, vaan että suuri valiokuntakin melkein pä yksimielisesti hyväksyi lakivaliokunnan mietinnön.

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s : Asian ollessa ensimmäisessä käsittelyssä täällä eduskunnassa lausuttiin täällä myöskin evästys, jotta suuri valiokunta tekisi todella ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Kaikki ne väitteet, mitkä tällaista ehdotusta vastaan esitettiin, kumottiin silloin pätevällä tavalla täysi-istunnossa. Minun täytyy kerrassaan ihmetellä, että suuri valiokunta ei ole tehnyt tällaista laki-

ehdotusta, vaikka siellä suuressa valiokunnassa on sosialistinen enemmistö. Minä olen vakuutettu, että kun tällainen lakiehdotus tulee äänestettäväksi täällä täysi-istunnossa oikein lipuilla, niin kuin se nyt tulee tällä kertaa, ei kai kukaan sosialistinen edustaja kehtaa äänestää sitä vastaan. Pyydän kannattaa ed. Wiikin ehdotusta.

Ed. A i r o l a: Kun ed. Wiikin ehdotus merkitsisi nähtävästi sitä, että asia joutuisi suureen valiokuntaan ja suuri valiokunta pyytäisi lakivaliokunnan lausuntoa ja sillä tavalla lakivaliokunta joutuisi kuitenkin tekemään tästä asiasta lakiehdotuksen, niin minusta olisi mutkattomampaa, että asia suoraa päätä lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Ehdottaisin senvuoksi, että eduskunta päättäisi palauttaa asian takaisin lakivaliokuntaan, jotta lakivaliokunta laatisi asiasta lakiehdotuksen.

Ed. H ä k k i n e n: Kun asia on näin tärkeätä laatua, niin pyydän kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta, että se lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

P u h e m i e s: Pyytäisin, että ed. Airola toisi minulle ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. L e h t i n e n: Pyytäisin vain sen johdosta, että oikeiston taholta tässä asiassa on vedottu siihen, että esitysehdotuksen mukaan ei valiokunnalla olisi ollut oikeutta laatia lakiehdotusta siihen muotoon, kuin vasemmiston taholta on useissa puheenvuoroissa mainittu, että suuren valiokunnan ehdottama toinen ponsikaan ei tässä muodollisessa suhteessa pidä yhtä niiden väitteiden kanssa, mitä oikeiston taholta tässä suhteessa on esitetty.

P u h e m i e s: Ed. Airolan ehdotus, jota ed. Häkkinen on kannattanut, on mielestäni sellainen, että jos se tulee hyväksytyksi, se katkaisee asian asiallisen käsittelyn. Sentähden kehotan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Ed. A n n i H u o t a r i: Niinkuin asian ensimmäisellä kerralla esillä ollessa jo huomautin, oli valiokunta itse asiassa yksimielinen siitä, että kuolemanrangaistus on poistettava. Kuten suuren valiokunnan jäsenet huomauttivat, on oikeiston puolelta sanottu, että täytyy muuttaa monta muuta rikoslain pykälää, jos tämä hyväksytään. Mielestäni on sama, jos se lakivaliokuntaan lähetetään. Minusta olisi eduskunnan ensin päätet-

tävä, voidaanko asia siinä muodossa hyväksyä kuin ed. Wiik on anomuksensa tehnyt. Tahtoisin tämän evästyksenä huomauttaa. Muuten kun asia menee lakivaliokuntaan, tulee siellä sama väitely, että tahdotaan muuttaa kaikki pykälät, joihin kuolemanrangaistus sisältyy. Tämän tahdon lausua evästykseksi. (Vasemmalta: Älkää puhuko samaa!)

Keskustelu asian palauttamisesta lakivaliokuntaan julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Airola ed. Häkkisen kannattamana on ehdottanut, että asia palautettaisiin lakivaliokuntaan, jotta se laatisi asiasta lakiehdotuksen. Kutsun tätä ed. Airolan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt ed. Airolan ehdotuksen mukaisesti palauttaa asian lakivaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 108 jaa- ja 70 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Hyläten ed. Airolan ehdotuksen on siis eduskunta päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Kun kukaan ei pyydä puheenvuoroa, julistetaan keskustelu itse asiastakin päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. K. H. Wiik ed. Hännisen kannattamana ehdottanut suuren valiokunnan ehdottamaa ensimmäistä pontta vastaan, että eduskunta, hyläten suuren valiokunnan ehdotuksen, päättäisi hyväksyä ed. K. H. Wiikin tekemän eduskuntaesityksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. K. H. Wiikin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. K. H. Wiikin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 79 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

Eduskuntaesityksen toinen käsittely on nyt päättynyt. Mitä tulee toiseen eli anomusponteen, niin siitä tulee päätös tehtäväksi lakiehdotuksen kolmannen lukemisen tapahduttua.

5) Vesioikeuslainsäädännön kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista

tarkoittavan, ed. Talaan y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 22 johdosta valmistettu talousvaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään a i n o a a n käsittelyyn.

Puhemies: Talousvaliokunnan ehdotus on mietinnön 5:llä ja 6:lla sivulla.

Eduskunta hyväksyy talousvaliokunnan ehdotuksen keskustelutta.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

6) Maakauppa-veron lakkauttamista

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

7) Suomen rautateiden matkustajilta nykyisen sodan aikana Venäläisen punasenristin yhdistykselle kannettavan veron poistamisesta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

8) Kalliinajanlaisen myöntämistä Suomen Pankin virkailijoille

koskevan pankkivaltuusmiesten esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

9) Varojen hankkimista kuntain maanhankinnan edistämiseksi

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

10) Määrärahan myöntämistä kansantajuisten teollisten luentojen pitämistä varten maan eri seuduissa

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan myös pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemies: Seuraavista istunnoista ilmoitetaan seuraavaa: Huomenna k:lo 8 i. p. pidetään pöydällepanoistunto. Seuraava istunto on ensi tiistaina 19 päivänä t. k. k:lo 7 i. p., sitä seuraava ensi perjantaina 22 päivänä k:lo 11 a. p. ja sitä seuraava istunto tiistaina 26 päivänä k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,55 illalla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

37. Lauvantaina 16 p. kesäkuuta

k:lo 8 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten
esitellään:

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta erinäisten valtiopäivätöitä koskevain valtiopäiväjärjestyksen säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä vaalilain 37 §:n muuttamisesta .. 565

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, Arajärvi, Blomqvist, Estlander, af Forselles, Frey, Gadolin, Hautala, Helenius-Seppälä, Hiidenheimo, Hjelt, Holsti, Johansson, Koskelin, Kujala, Kuusinen, Laakkonen, Lahdensuo, Lehmus, Lehtimäki, Leinonen, Letonmäki, Lilius, Lille, Listo, Lohi, Marttila, Mäkinen, Paavolainen, Pehkonen, Pohjala, Rantakari, Retulainen, Rosenqvist, Saalasti, Sainio, Salomaa, Salovaara, Sariola, Schybergson, Sjöstedt-Jussila, Ståhlberg, Svinhufvud, Talas, Tirkkonen, Thuneberg, Vihersalo ja A. H. Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat tästä istunnosta ed:t Estlander, Frey, Gadolin, Johansson, Kujala, Rosenqvist, Sariola ja Sjöstedt-Jussila; tästä illasta ensi tiistai-iltaan ed. Helenius-Seppälä ja ensi viikon ajaksi ed. Rantakari.

Puhemies: Kun se mietintö, joka on otettu päiväjärjestykseen pöydällepanoa varten, ei vielä ole saapunut eikä ole voitu edustajille jakaa, kes-

keytetään istunto siksi kunnes mietintö on saapunut, ehkä noin puoleksi tunniksi. Istunnon jatkamisesta ilmoitetaan kellonsoitolla.

Istunto keskeytetään k:lo 8,27 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 8.45.

Pöydällepano:

Erinäisten valtiopäivätöitä koskevain valtiopäiväjärjestyksen säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä vaalilain 37 §:n muuttamisesta

annetun hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän mietinnön pantavaksi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäkelin: Tätä mietintöä vastaan on valiokunnassa ilmoitettu kolme vastalauseetta. Ajan vähyyden takia ei niitä kuitenkaan ole voitu painettuina liittää mietinnön yhteyteen. Nämä vastalauseet tullaan postitse maanantai-päivän kuluessa edustajille lähettämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Istunto päättyy k:lo 8,46 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

